

In natiuitate domini prefatio.

Per omnia secula seculorū
Dñs vobiscum **S**ursum
corda. **G**ratias agamus domi/
no deo nostro. **V**ere dignum et
iustum est equū ⁊ salutare. **N**os
tibi semp et vbiq; gratias agere
domine sancte pater omnipotēs
eterne deus. **Q**uia per incarnati
verbi misterii noua mentis nrē
oculis lux tue claritatis infulsit.
Ut dum visibiliter deū cogno/
scimus: per hūc in inuisibilium
amorem rapiamur. **E**t ideo cum
angelis et archangelis: cū thro/
nis et dominationibus. **C**unq;
omni militia celestis exercitus:
hymnū glorie tue canimus sine
fine dicentes. Sanctus ⁊c.

In epiphania domini prefatio.

Eterne deus. **Q**uia cum
vniogenitus tuus in substā
tia nrē mortalitatis apparuit: no
ua nos immortalitatis sue luce re/
parauit. **E**t ideo cum angelis ⁊
archangelis cum thronis ⁊c.

In quadragesima prefatio

Eterne de⁹. **Q**ui corpo
rali ieiunio vicia comp
mis: mentē eleuas: virtutē largi
ris ⁊ premia. p xpm dñm nostrū
Per quē maiestātē tuam laudāt
angeli: adorant: dominationes:
tremunt potestates. **C**eli celo:ū
q; virtutes: ac beata seraphin so
cia exultatione concelebrāt. **C**ū
quibus et nostras voces: vt ad/
mitti iubeas deprecamur supplici
confessione dicentes.

**In die sancto pa
sche prefatio**

Equum ⁊ salutare. **T**e q
dem domine omni tēpo
re sed in hoc potissimū die glori
osius predicare: cum pascha no
strum immolatus est xps. **I**pse
em̄ verus est agnus: qui abstulit
peccata mūdi. **Q**ui mortem no
stram moriēdo destruxit: et vitā
resurgendo reparauit. **E**t ideo
cum angelis et archangelis ⁊c.

In ascensione domini prefatio.

Eterne de⁹ p xpm dñm
nostrum. **Q**ui post resur
rectionem suam omnibus disci/
pulis suis manifestus apparuit:
et ipsis cernentibus est eleuatus
in celum: vt nos diuinitatis sue
tribueret esse participes. **E**t ideo
cum angelis et archangelis

In die sancto penthecostes pfa.

Eterne de⁹ p xpm dñm
nostrū. **Q**ui ascendēs su
per omēs celos: sedēsq; ad dex/
teram tuā pmissum spiritūsan/
ctū hodierna die in filios adop/
tōis effudit. **Q**uapropt̄ pfulsis
gaudijs: totus in orbe terrarum
mōs exultat. **S**z ⁊ supne vtutes
atq; angelice potestates: hymnū
glie tue pcinnūt sine fine dicētes

De sancta trinitate prefatio

Eterne deus. **Q**ui cum
vniogenito filio tuo et spi
ritu sancto vnus est deus: vnus
es dñs: nō in vni⁹ singularitate
psone sed in vnius trinitate sub
stantie. **Q**uod em̄ de tua gloria
reuelante te credimus: hoc de fi
lio tuo: hoc d̄ spiritu sancto sine
differentia discretiōis sentimus
vt in pfessiōe vere sempiterneq;

K 99/874/1

30.11.99

12.000,-

S 5277

f2
Hunc librum dedit Venerabili fratri Rinaldo
Bischoff in **Rationale divi-
no** ~~officio~~ **officiorum** in **Basilea**
a loco fuy 67
Hanc

Hunc librum dedit Venerabili fratri Rinaldo
Bischoff in

14 an 6497

233992 II

MF St 1470

Tabula

Iste liber diuiditur in octo libros partiales.

Primus liber habet

nonem rubricas.

De ecclesia ⁊ eius partibus. Folio. ij.

De altari in ecclesia. vj.

De picturis ⁊ ornamētis eccle. fo. vij.

De Campanis ecclesiarum. xij.

De Cimiterio ⁊ alijs locis sacris. xliij.

De dedicatione ecclesie. xliij.

De altaris consecratione. xix.

De consecrationibus ⁊ vinctiōib⁹. xxij.

De ecclesiasticis sacramentis. xxliij.

Secundus liber con

tinet vndecim Rubricas.

De ministris ⁊ ordinibus ecclesiasticis
et de eorum officijs. xxvj.

De Cantore. xxxj.

De psalmista. xxxj.

De Ostiario. xxxj.

De lectore. xxxij.

De Exorcista. xxxij.

De Acolito. xxxij.

De Subdiacono. xxxij.

De dyacono. xxxij.

De Sacerdote. xxxliij.

De Episcopo. xxxv.

Tercius liber habet

decem ⁊ nouem Rubricas.

De indumentis sacerdotum atq; pon-
tificum ⁊ aliorū ministrorū. xxxvij

De Amictu. xxxvij.

De Alba. xxxix.

De Zona seu cingulo. xxxix.

De Stola. xl.

De manipulo. xl

De Casula seu planeta. xli.

De Calgis ⁊ sandalijs. xli.

De Succintorio. xliij.

De Tunica. xliij.

De dalmatica. xliij.

De Cyrothecks. xliij.

De mitra. xliij.

De Anulo. xlv.

De baculo pastorali. xlv.

De Sudario. xlv.

De pallio. xlvj.

De coloribus quibus ecclesia in eccle-
sticis vtitur indumētis. xlvij.

De indumentis legalibus. xlviij.

Liber quartus habet

quattuor partes. Prima pars con-
tinet. xxvj. Rubricas.

De missa ⁊ singulis que in ea agūt. .lj.

De quinq; psalmis quos pontifex cele-
braturus dicit. lliij.

De capitris compositione et manuum
lotione. lv.

De aque benedictę cōsecratione ⁊ asp-
sione. lv.

De officio seu Introitu misse. lvj.

De accessu sacerdotis ac pontificis ad
altare ⁊ de processione. lvij.

De confessione. lx.

De Incenso benedicendo et thuriba-
lum mittendo. lxj.

De osculo altaris ⁊ libri. lxj.

De thurificatione. lxij.

Qualiter Sacerdos ⁊ ministri ad alta-
re stare debent. lxij.

De kyrieleyson. lxij.

De Gloria in excelsis. lxliij.

De Salutatione ad populum. lxliij.

De Oratione seu collecta. lxvj.

De Epistola. lxviij.

De reuerentia post lectam epistolaz fa-
cienda. lxix.

De sessione sacerdotis et pontificis et
ministorum. lxx.

De Graduali. lxx.

De Alleluia. lxxj.

De Tracto. lxxij.

De prosa seu sequentia. lxxliij.

De mutatione sacerdotis. lxxliij.

¶ ij

*Conuenit p. Minor. Franciscanor
Ant. Franciscanor.*

Tabula

De euangelio. lxxij.

De simbolo. lxxvij.

De predicatione. lxxxj.

Secunda pars quarti libri

habet decem rubricas

De offertorio. lxxxj

De manuum ablutione. lxxxij

De pallis siue corporalibus. lxxxij

De oblatione sacerdotis et officio ministrorum circa illam. et de patena et de oblationibus populi et clericorum. lxxxij.

De sancta thronificatione. lxxxvj

De inclinatione sacerdotis et osculatione altaris et oratione. lxxxvj

De prefatione. lxxxvij

De Sanctus. lxxxix.

De Secreta seu Canone misse. xc.

De expositione canonis que habet octo. decem particulas. xcj

Te igitur. xcij.

Memento domine. xcij.

Communicantes. xciiij

Hanc igitur. xciiij

Quam oblationem. xcvi.

Qui pridie. xcviij

Simili modo. ciij.

Onde et memores. cvj.

Supplices te rogamus. cviiij

Memento etiam. clx.

Nobis quoque. cx.

De pater noster. cxij

Expositio omnis orationis. cxiiij.

Tertia pars quarti libri ha-

bet quinque rubricas

De silentio post omnia orationes. cxvi.

De resurrectione patene. cxvij.

De fractione hostie. cxvij.

De agnus dei. cxix.

De osculo pacis. cxix.

Quarta pars quarti libri ha-

bet sex rubricas

De communicatione sacerdotis. cxxiij.

De ablutione et perfusione. cxxiij.

De postcomunione. cxxiij.

De oratione notissima et iste missa est. cxxiij

Quare sacerdos humerum pontificis osculatur. cxxy.

De benedictione notissima. cxxy.

Quintus liber habet

decem rubricas

De officiis nocturnis et diurnis in genere. cxxyj.

De his que in officio cuiuslibet hore dicuntur. cxxyij

De nocturnis. cxxyv.

De laudibus matutinis. cxl.

De prima. cxliij.

De tertia. cxlvij.

De sexta. cxlvij.

De nona. cxlvij.

De vespertis. cxlix.

De completorio. cl.

Sextus liber habet

lxxiiij. rubricas

De officiis omniay et quarunda feriarum et festiuitatum domini et seculorum quatuor temporum. clij.

De tempe aduentus. clv.

De prima omnia aduentus. clviij.

De secunda omnia aduentus. clx.

De tertia omnia aduentus. clx.

De feria quarta et ieiunio quatuor temporum. clx.

De alijs ieiunijs. clxj.

De officio quarte ferie. clxiiij.

De sexta feria. clxiiij

De sabbato. clxiiij.

De quarta omnia aduentus. clxy.

De vigilia natiuitatis. clxvi.

De officio natalis domini. clxviij.

De dominica infra octauas natalis domini. clxx

De festo circumcissionis. clxx.

De festo epiphanie. clxxj.

De octaua epiphanie. clxxiiij.

De prima dominica post epiphaniam. clxxiiij

Tabula

De dominica scda post ephie. clxxliij.

De dominica tercia. clxxv.

De dominica quinta. clxxvi.

De dominica quinta. clxxvij.

De dnica sexta post ephie. clxxvij.

De Septuagesima. clxxvij.

De officio septuagesime. clxx.

De Sexagesima. clxxj.

De quinquagesima. clxxj.

De feria q̄rta i capite ieiunioꝝ. clxxliij

De feria q̄nta. vj. z sabbato. clxxv.

De prima dominica quadragesime. et ferijs. clxxv. et sequenti.

De scda dominica quadragesime et ferijs. clxxvij. et sequenti.

De Tercia dominica quadragesime et ferijs. cxc.

De q̄rta dnica q̄dragesime z ferijs. cxcij

De quinta dominica in passione domini z ferijs. cxcvij.

De dominica sexta palmarum z ferijs cc. et sequenti fol.

De cena dñi z officio triū olerū. ccij.

De officio quinte ferie. ccvj.

De lotionē pedum. ccxj.

De nudationē altariū. ccxj.

De sexta feria parascene. ccxij.

De Sabbato sancto pasce. ccxvj.

De Anno cereo huius diei. ccxvij.

De lectionib⁹ z tractib⁹ hui⁹ diei. ccxix

De benedictionē fontis hui⁹ diei. ccxix.

De baptismo. ccxliij.

De Confirmatione. ccxxvj.

De missa huius diei. ccxxvij.

De festo pasce. ccxxix.

De nocturno officio hui⁹ diei. ccxxxiij.

De vij. dieb⁹ post pasca. ccxxxiij.

De p̄ma dnica post pasca. ccxliij.

De dnica scda tercia z quarta post pasca. ccxliij.

De dominica Rogationum et rogationibus. ccxliij.

De vigilia ascensionis. ccxlv.

De festo ascensionis dñi. ccxlvj.

De dnica post ascensionem. ccxlvij.

De vigilia penthecostes. ccxlvij.

De die sancto penthe. ccxlvij.

De feria secūda tercia z quarta post penthecostes. ccl. et sequenti.

De feria quinta sexta et sabbato post penthecostes. cclj. et sequenti.

De octaua penthecostes. cclij.

De prima dnica post penthe. cclliij.

De scda dnica post penthe. cclliij.

De dominica tercia quarta et quinta post penthe. cclv.

De dnica sexta septima octaua z nona post penthe. cclv. et sequenti.

De dnica decima vndecima duodecima post penthe. cclvij.

De dnica tredecima quatuordecima z decima quinta post penthe. cclvij.

De dominica sedecima. cclix.

De dnica decima septima. cclix.

De Angaria. cclx.

De dominica decima octaua decima nona z vicesima. cclx. et sequenti.

De dominica vicesima prima et vicesima scda. cclxiij.

De dominica vicesima materia z vicesima q̄rta z vicesima quinta. cclxiij.

De lectionibus nocturnaliū. cclxiij.

Septimus liber habet quadragintanoue habitas.

De festiuitatibus sanctorū. cclxiij.

De sc̄is Fabiano z sebastiano. cclxiix.

De festo sancte Agnetis. cclxx

De Cōuersione sancti pauli. cclxx.

De sancto Iuliano. cclxx.

De sancta Agatha. cclxx.

De purificationē b. marie v̄ginis. cclxx.

De Cathedra sancti petri. cclxxij.

De Annunciatione beate Marie v̄ginis. cclxxij.

De s. Philippo z iacobo aplis. cclxxiiij

De Inuentione sc̄e crucis. cclxxiiij.

De reuelatōe sc̄i Michaelis. cclxxiiij

De s. Gervasio st. p̄basio. cclxxiiij.

De sancto Johāne baptista. cclxxiiij.

a. liij

Tabula

De sc̃tis Pētro z paulo apl̃is. cclxxv.
 De Maria magdalena. cclxxvj.
 De septem fratribus. cclxxvj.
 De festo sancti iacobi apl̃i. cclxxvj.
 De septem dormientibus. cclxxvj.
 De festo bri petri ad vincula. cclxxvj.
 De festo Machabeoz. cclxxvij.
 De inuētiōe sc̃i stephani. cclxxvij.
 De transfiguratione dñi. cclxxvij.
 De festo sc̃i Laurentij. cclxxvij.
 De assumptione br̃e Marie. cclxxvij.
 De sancto Bartholomeo. cclxxix.
 De festo decollatiōis s̃. Ioh̃is. cclxxix.
 De sanctis felice z adaucto. cclxxix.
 De natiuitate b. marie ṽginis. cclxxx.
 De Exaltatione sancte crucis. cclxxx.
 De s̃. matheo ap̃lo z euāge. cclxxx.
 De sancto Mauricio. cclxxx.
 De festo Iuce euāgeliste. cclxxx.
 De sc̃tis Simone z iuda. cclxxx.
 De festo oim̃ sanctorū. cclxxxj.
 De officio mortuoz. cclxxxj.
 De quattuor coronatis. cclxxxv.
 De beato Martino. cclxxxv.
 De sancto Andrea ap̃lo. cclxxxv.
 De sancto Nicolao ep̃o. cclxxxv.
 De Venerabili Beda. cclxxxvj.
 De sancto Thoma ap̃lo. cclxxxvj.
 De sanctis infra festum natiuitatis do-
 mini. cclxxxvj.
 De Apostolis in cōt̃. cclxxxvij.
 De euangelistis. cclxxxvij.
 De Martyribus. cclxxxix.
 De confessoribus. ccxc.
 De virginibus. ccxc.
 De festo dedicatiōis ecc̃liay. ccxcj.

Octauus liber habet

duas partes. Prima pars octauū
 libri habet quattuor partes.

Prima pars habet tredēcim
 rubricas

De Anno. ccxcj.
 De initio anni. ccxcij.
 De multisplēci anno. ccxcij.

De duodecim signis. ccxcij. in fl.
 De bisexto. ccxcij.
 De quattuor anni temporibus z de sem-
 nīs illorum. ccxcij.
 De solsticijs z equinoctijs. ccxcij.
 De magno anno. ccxcij.
 De Era. ccxcij.
 De Olimpiade. ccxcij.
 De Iustro. ccxcij.
 De Etate. ccxcij.
 De seculo z euo. ccxcij.

Secunda pars prime partis
 habet sex rubricas.

De mense. ccxcij.
 De kalendis. ccxcv.
 De Nonis. ccxcv.
 De idibus. ccxcv.
 Vñ z q̃liter dies denominent̃. ccxcv.
 De dieb⁹ egiptia. z canicularib⁹. ccxcv

Tercia pars prime partis ha-
 bet quattuor rubricas.

De septimana z lris kalenday. ccxcv.
 De regularibus solaribus. ccxcvj.
 De concurrentibus. ccxcvj.
 De indictione. ccxcvij.

Quarta pars prime partis h̃z
 tres rubricas.

De die. ccxcvj.
 De Memento. ccxcvj.
 De hora. ccxcvij.

Secūda pars octauū libri ha-
 bet septem rubricas.

De Anno lunari. ccxcvij.
 De regularibus lunarib⁹. ccxcvij.
 De epacta. ccxcvij.
 De Embolismo. ccxcix.
 De Aureo numero. ccc.
 De Terminō pascale. ccc.
 De Clivis qd̃ sint z quorū sint. cccl.
 De finali conclusionē. ccclj.

Finit.

Incipit rationale diuinorum officiorum
guilbelmi minatensis ecclesie episcopi.

De cunctis in

q

ecclesiasticis officiis re-
bus ac ornamentis consi-
stunt. diuinis plena sunt
signis atque misteriis. ac

singula celestia sunt dulcedine redundan-
tia. si tamen diligenter habeant inspectores. qui
nouit mel de petra sugere oleumque de du-
rissimo saxo. quod tamen nouit ordinem celi et
riones ipsi ponere in terra. Scrutator quippe
maiestatis opprimitur a gloria. Si quidem
puteus altus est. et in quo equam hauriam non ha-
beo nisi porrigat ille qui dat omnibus affluere
et non improperat ut inter medium mortuum
transcurret hauriam aquam in gaudio de for-
tibus saluatoris. Nicer igitur non omnem qui a-
mauimus tradita sunt ratio reddi possit.
quod tamen quod in his ratione caret extirpandum est
Idcirco ego guilhelmus scire minatensis
ecclesie sola dei patientia dicere episcopus pulsas
pulsabo ad ostium si forte clauis dauid a-
perire dignetur ut me introducat rex in cel-
lam vinariam in qua mihi supernum demonstre-
tur exemplar quod moysi fuit in more mon-
stratum quatenus de singulis qui in ecclesiasticis
officiis rebus ac ornamentis consistunt. quod
significet et figurat. eo valeant renelante
clare et apte differere. et riones ponere. qui
linguas infantium facit disertas. cuius spiri-
tus ubi vult spirat diuidens singulis prout
vult. ad laudem et gloriam trinitatis. Sa-
ne hic sacramenta per signis accipimus seu
figuris. qui si quidem figure non sunt virtutes.
sed virtutum signa. quibus tanquam scripturis vi-
res docent. Signorum autem alia sunt natu-
ralia. alia positiua de quibus et quod sit sacramen-
tum dicitur in quarta parte sub. vii. pericula
canonis super verbo misterium fidei. Sacer-
dotes. igitur et plures ecclesie quibus datum est nos-
se mysteria. puti in lucra habet. et sacramen-
torum porritores. et dispensatores existunt

sacramenta intelligere et virtutes quod per illa
significant fulgere debent ut ex eorum luce
cereri similiter illuminentur. alioquin ceci sunt
et duces cecorum. iuxta illud propheticum. Ob-
scurentur oculi eorum ne videant. Sed percho-
lo: ipsi hodie ut plurimum de his qui visu qui
tidiano in ecclesiasticis contractant rebus et
preferunt officiis quod significet et quare insti-
tuta sunt modicum apprehendunt a deo ut
impletum esse ad litteram illud propheticum
videat Sic populus sic sacerdos. esai. xliij
Fertiles sicut panes propositionis ad
mensas domini atque misteria qui neque intelligunt
neque videt tantum in deum nimirum in isto dei
iudicio habituri quantum et iumenta panes
ad usum portaria aliorum. de qui ignorantia
rationem reddituri sunt in die vindicte et ire
quicquid cedri paradisi tremebunt. quid quod
faciet virga deserti. eis enim per prophetam dixit
ipsi vero non cognouerunt vias meas qui
bus iuravi in ira mea si introibunt in re-
quiem meam. Si quidem liberalium atque quicquid
bet artium professores nude forte atque inco-
lerate in illis plerumque prenta. saragunt can-
sis et rationibus vestire. fulcire atque colorare
pictores quibus ac quilibet mechanici sen opes-
fices in quibuslibet operum suorum varietati-
bus studerunt versiles riones et causas et red-
dere et in promptu habere. Sed et finem ipsas
mundanas leges. turpe est patritio. et cau-
sas tractant igrare ins in quo versat. Vex
licet sacerdotibus scia sit valde necessaria
ad doctrinam. si tamen simpliciter sacerdoti-
bus etiam a scolasticis derahendum. iuxta
illud. Vires non derabes. Vnde finem Angu.
Non irridebunt si forte aduerterint aliquos
artistas et mistros ecclesie vel cum barbaris
mis et soleocismis deum invocare vel eadem
verba quod pronuntiant non intelligere. perturbare
quod distinguere non quod talia corrigenda non
sint sed quod sunt pie a scientibus toleranda.
Que autem sacerdotes scire debeant. in secunda
parte sub tractatu de sacerdote dicitur Por
non videtur quod ea que in ecclesiasticis fi-
unt rebus atque officiis figuratiter fiant.

Prologus

rum qz figure recesserunt z est tempus
hodie veritatis. rum qz nō debemus in
dazare. Sed licet reuera figure quaruz
hodie veritas apparuit recesserint nō ad
huc multiplex veritas latet quā non vi
dem⁹ ppter qd vñt ecclīa figuris. Ver
bi grā p vestimēta candida intelligim⁹
aliq modo decorē aiay nostrarū. .f. glo
riam immortalitatis nre quā videre non
possum⁹ manifeste. z in missa a pfatiōe
in antea xpī passio representat. vt tenaci
tis z fidelius memorie teneat. Notan
dus autē est qd eoz q in lege ptinent. alia
sunt moralia. alia mystica. Moralia sūt
q mores informāt. z sic intelligēda sūt
put ipa verba sonāt. vt diliges deū. ho
nora patrē. nō occides. z hmōi. Misti
ca sunt figuralia. q aliud significāt pter
id qd littera sonat. Hoz autē alia sūt sa
cramētalīa. alia sunt cerimonīalia. Sa
cramētalīa sunt de qbus reddi ratio po
test qre ad litterā sic pcepta fuerūt. vt d
circūcissione z de obseruantia sabbati z
hmōi. Cerimonīalia sunt de qbus ratio
reddi nō potest qre ad litterā pcepta fu
erunt vt nō arabis in boue et asino. nō
seres vestē lino lanaq contextā. non se
res agrū diuerso semine z hmōi. Siqui
dem qstū ad moralia lex nō recipit mu
tationē. s. quātū ad sacramētalīa z ceri
monīalia mutata ē. q ad supficiē lre my
sticus tñ eoz intellectus mutat⁹ non ē.
Vñ nō dī lex mutata quīs trāsłato in
nos sacerdotio sit trāsłata. Sciendū qz
est q in diuinis scriptur⁹ ē sensus hysto
ricus. allegoric⁹. tropologic⁹. z anago
gicus. Vñ fm Boetii Dis diuina au
toritas aut est ex hystorīali. aut allegori
co. aut ex vtroqz cōposita intellectu. et
fm hiero. debem⁹ diuinā scripturā i ehl
cā scrutari. Prio iuxta lram. Scdo iux
ta allegorīā. .f. spūalem intelligentiam.
Tertio fm futurorū beatitudinē. Misti
ca est significatio vocū ad res. videlicet
quando res quelibet quō fm litterā ge

sta sit. plano sermone referē. z quō po
pulus israheliticus ex egypto saluatus
tabernaculū dño fecisse narrat. Et dicit
hystoria ab historin qd ē gesticulari. in
de historioēs gesticulatores vocant qñ
histriones. Allegoria est qñ aliud sonat
in littera. z aliud in spū. vt quādo p vñū
factū aliud intelligit. qd si illud sit visi
bile est simpliciter allegoria. si inuisibi
le z celeste. tūc dicit anagoge. Est em̄ al
legoria qñ p alienū sermonē alienus sta
tus designat. vt cum xpī pñentia vel ec
clesie sacramēta verbis vel mysticis re
bus designant. Verbi grā vt ibi. Egre
die virga de radice yesse. qd aperte so
nat. nascet virgo maria de stirpe dauid
q fuit filius iesse. Misticis vero reb⁹ vt
populus ab egyptiaca seruitute p agni
sanguine liberatus significat ecclesiam
passione xpī a demoniaca seruitute ere
ptā. Et dicitur allegoria ab aleon grece
quod est alienum et gore quod est sen
sus: quasi alienus sensus. Tropologia
est cōuersio ad mores seu moralis lo
cutio ad correctionē z mox institutio
nem mystice vel aperte respiciēs. Misti
ce vt ibi. Vñi tpe vestimēta tua sint cā
dida. z oleū de capite tuo nō deficiat. .f.
opa tua sint munda. z charitas de men
te tua nunqz decīdat. Et ibi. Dporet vt
dauid interficiat in nobis goliā. id ē hu
militas superbā. Aperte vt ibi. frange
esurienti panē tuū. Et ibi. Non diliga
mus lingua neq verbo sed opere z veri
tate. Dicit aut tropologia a tropos qd
est quersio z logos quod est sermo qua
si cōuersus sermo. Anagoge dicitur ab
ana qd est sursum z goge qd est ductio:
quasi sursum ductio. Vnde sensus ana
gogicus dicit qui a visibilibus ad inui
sibilia ducit. vt lux prima die facta signi
ficat rem inuisibilē. .f. angelicam naturā
a principio factā. Anagoge ergo est sen
sus locutionē ad superiōra sine celestia
ducens. .f. ad trinitatē z ad ordines an

gloriam & de p̄mio futūro. & de futura
vita que in celis est apertis vel mysticis
sermonib⁹ disputās. Apertis. vt ibi. Be
ari mundo corde. qm̄ ip̄i deum videbūt
Mysticis: vt ibi. Beati qui lauāt stolas
suas &c. vt illis sit potestas in ligno vite
& p̄ portas intrent in ciuitatē. qd̄ patent
sonat. Beati qui mundāt cogitationes
suas vt illis sit potestas videndi deū q̄
est via veritas & vita. & p̄ doctrinā. i. exē
plo patrū intrent in regnū celoz. Simi
liter hierusalē intelligit hystorice ciuitas
illa terrestis. quā pegrini petūt. allego
rice eccl̄ia militās. tropologice quelibet
aia fidelis. anagogice celestis ierlm̄ siue
patria. De his etiā alia exempla videri
possunt in lectionib⁹ que dicunt in sab
bato sc̄to. put ibi in sexta pte dicet. In
hoc aut̄ opere plerūq; circa idem diuer
si sensus adhibent & de vno sensu ad ali
um transit. quēadmodū lector sedulus
liq̄do poterit intueri. Sicut ei nemo p̄
hibetur diuersis exceptionibus vel de
fensionibus vti. sic etiā nec diuersis in
laudē dei expositionib⁹ salua fide. Con
siderari aut̄ optet q̄ in diuio cultu mul
tiplicis ritus varietas repit. Vnaqueq;
fere nanq; eccl̄ia. p̄p̄tas habet obseruā
tias & in suo sensu abūdat. nec censet re
phensibile vel absurdū deū & sc̄ros eius
varijs concentib⁹ seu modulationibus
atq; diuersis obseruātijs venerari. cū et
ipsa ecclesia triumphans fm̄ prophetā
circumdada sit varietate. & in ipsorū ec
clesiasticorū sacramentorū administra
tione de iure cōsuetudinis varietas to
leretur. Vnde fm̄ Augusti. ecclesiasti
carum institutionū in diuino officio q̄s
dam scripturis accepimus. quasdam ve
ro apostolica traditione. siue scriptis cō
firmatas p̄ successores. quasdam etiā q̄
rum tamen institutio ignorat consuetu
dine roboratas approbat vsus quibus
par ritus seu obseruātia debet. Nō igit̄
tur lectoris moueat animus si fortassis

in hoc opusculo legerit que in sua non
nouerit ecclesia obſuari aut n̄ inuenerit
quicqd̄ ibi seruat. Nō em̄ vntuscuīsq;
loci specialia. sed cōmunes atq; vsitato
res ritus hic p̄sequimur. qui cōmunes
non particularē doctrinā tradere labo
ramus. Nec sit nobis possibile quorūlibet
locorum specialia p̄scrutari. Decre
uimus itaq; p̄ aie nostre salute atq; le
gentiū vtilitate secreta diuinorū officio
rum misteria hic claro stilo. put erit pos
sibile exarare atq; digerere. & que viris
ecclesiasticis p̄ quotidiani vsus intelli
gentia necessaria visa sunt enucleare: et
medullitus explicare. quēadmodū & p̄
illis qui circa iudicia versant secularia.
olim in speculo iudiciali fideliter egisse
dinoscimur in statu dissimili constituti.
Verū tamen sedulo pensandum est: q̄
circa ipsa diuina officia plures sunt vsu
ales obseruantie que nec ad moralem:
nec ad mysticum ex institutione referū
tur intellectu. Sed nonnullę p̄pter ne
cessitatē quedam propter congruitates
quedam p̄pter veteris & nouę legis dif
ferentiam. quedam p̄pter earum conue
nientia. & quedam p̄pter maiorem ipso
rum officiorū celebritatē & reuerentia
inolute esse cognoscunt. Vnde sicut ait
beatus Augu. Talia diuersorū locorū
diuersis moribus innumerabiliter vari
antur. Ita vix aut nunq; omnino inue
niri possint cause quas in eis constituē
dis homines sunt secuti. Sane liber
iste rationalis vocabulo describit. Naz
quēadmodū in rationali iudiciū quod
legalis pontifex ferebat in pectore scri
ptū erat manifestatio & veritas. sic & hic
rōnes varietatū in diuinis officijs & ea
rum veritas describuntur & manifestan
tur. quas in scrinio pectoris sui ecclesia
rum prelari & sacerdotes debent fide
liter conseruare. & sic in illo erat lapis in
cuius splēdore filij israhel deum sibi fo
re p̄p̄itiū agnoscebāt. sic & deuotus le

Liber primus

cro: ex huius lectionis splendore in omnino officiorum mysterijs erudit⁹ ag-
scit deū nobis fore p̄piciū. nisi forte ei⁹
dignationē culpe offendiculo improut
de incurram⁹. Illud quoq; q̄tuor colo-
ribus atq; p̄textū erat. et hic vt p̄mis-
sum est rationes varietatū in ecclesiasti-
cis rebus atq; officijs quattuor sensib⁹
videlicet. historico. allegorico tropologi-
co et anagogico fide mediā colorā. Di-
stinguitur autē in octo partes quas seria-
tim fauente dño p̄sequemur. In quaz
prima ager de ecclesia et ecclesiasticis lo-
cis et ornamentis. de p̄secrationib⁹ et sa-
cramētis. In scōda de ecclīe ministris et
eorum officijs. In tertia de sacerdotali-
bus et alijs indumentis. In quarta de
missa et de singulis que in ea agunt. In
quinta de alijs diuinis officijs in gene-
re. In sexta specialiter de singulis dñi-
cis et ferijs et festiuitatibus ad dñm perti-
nentibus. In septima de festiuitatibus
sanctorum et de festo et officio dedicati-
onis ecclesie ac mortuorum. In octaua
de compoto et kalendario.

Incipit liber primus

De ecclesia et ecclesiasticis locis et oma-
mentis et de cōsecrationibus et sacra-
mentis.

In hac ergo prima huius opis parte de
quibusdā generalibus tractare p̄ueni-
dimus videlicet

De ecclesia et eius partibus.

De altarē.

De p̄cturis et imaginibus et ornamen-
tis et cortinis ecclesie.

De campanis.

De cimiterio et alijs sacris ocis.

De ecclīe dedicatione et consecratione.

De altaris consecratione.

De p̄secrationibus et unctionibus

De sacramentis ecclesiasticis.

De ecclesia et eius partibus.

Quis est vt d

ecclesia et eius partib⁹ vi-
deamus. Notandū est
ergo q̄ ecclesiaz alia ē
corpalis in qua videlicet

diuina officia celebrant. Alia spūalis q̄
est fidelīū collectio siue populus p̄ mi-
nistros cōuocatus. et in vna congrega-
tos. ab eo qui vnanimes habitare facit
in dñmo. Sicut enī corpalis ex p̄grega-
tis lapidib⁹ cōstruit. sic et spūalis ex di-
uersis hoib⁹ congregat. Ecclesia ergo
grece dicitur p̄uocatio latine. q̄ oēs ad se
vocat. qd nomen magis proprie contine-
nit ecclesie spūrali q̄ corpali qm ho-
mines nō lapides conuocant sepe ta-
men nomē signati attribuit signati. Ec-
clesia autē materialis spūalem designat:
vt dicit vbi de eius p̄secratōe ager. Huius
ecclesia grece dicitur catholica. i. vniuersa-
lis. q̄ per totū mundū est p̄stituta seu
diffusa. q̄ vniuersi in deū credentes in
vna debent esse p̄gregatione. Vel q̄ in
ea est generalis doctrina ad instructōes
oim fidelium. Synagoga quoq; grece
cōgregatio dicitur. quod p̄prium nomen iu-
deorum populus tenuit. ipsorum enī p̄-
prie synagoga dicitur solē q̄uis et ecclesia di-
cta sit. Ap̄lī tñ nunq; synagogam dixe-
rūt. sed semp ecclesiam forte discernē dī
causa. dicit etiam p̄sens ecclesia sion. eo
q̄ ab hac p̄grinatōe longe posita pro-
missionē rerum celestīū specular. et t̄bo
syon. i. speculatio nomen accepit. Pro-
futura vero patrie pace hierusalē vocat
Nam hierusalē pacis visio interpretat.
dicit etiam ecclesia domus dei sic dicta
a domate quod grece dicitur tectūz quasi
mans manere vnanimes in se. dicit etiaz
q̄nq; kīrlaca. i. dominicalis. Quandoq;
basilica qd verbū grece sonat latine re-
gia seu regal a rege scilicet basilio. Car-

nalium enim regum palatia sic dicta sunt. Nostra autem orationis domus regia dicitur. qui in ea regi regum seruit. Quod templum quali rectum amplius in quo regi deo sacrificia offeruntur. Et quandoque dei tabernaculum quia in presenti vita peregrina est. et in itinere ad patriam perges ut iam dices. Vel dicit tabernaculum quasi taberna dei. put sub ecclesie dedicatione dices. Quare etiam dictum est tabernaculum vel archa testimonij sub titulo de altari dices. Quandoque vero martiri quod in honorem alicuius martiris sancti fit. Quandoque capella. put in secunda parte sub tractatu de sacerdote dices. Quandoque cenobium. Quandoque sacrarium. quandoque sacellum. quandoque domus orationis. quandoque monasterium et quandoque oratorium. Generaliter tamen qui liber locus ad orandum statutus oratorium dici potest. Rursus ecclesia quod dicitur corpus christi. Quandoque etiam virgo vocat iuxta illud. Emulor enim vos etc. Quandoque sponsa quam christus sibi desponsauit in fide de qua in euangelio. Qui habet sponfam sponsus est. Quod mater. quia quotidie in baptismo spirituales filios deo parit. Quod filia iuxta illud prophete. per patribus tuis nati sunt tibi filij. Item quod ponit vidua. quia propter preces suas nigriscit et ut Rachel non consolatur. Quod meretrix figurat propter ecclesiam de gentibus congregatam. Quod vocat ciuitas propter communionem sanctorum ciuitum murata propter magnitudinem scripturarum quibus heretici arcem. habens lapides et ligna diuersi generis. quia diuersa sunt merita singulorum prout iam dices. Quicquid autem synagoga per legem accepit. hoc nunc ecclesia a christo cuius sponsa est per gratiam recepit et in melius commutauit. Sane non est noua oratorii siue ecclesie institutio. precepit namque dominus moysi in monte synai. ut faceret tabernaculum de coruinis misce fabricatis

diuersum enim erat interposito velo in duas partes. cuius pars prior sancta. ubi populus sacrificabat. Interior vero sancta sanctorum ubi sacerdos et leuite ministrabant dicebat ut dices in phemio quarta partis. Quod postquam vetustate consumptum est in iussu domini fieri templum quod Salomon edificauit opere mirifico. duas habens partes ut in tabernaculum. Regum. scilicet. c. viij. Ab utroque vero. scilicet. a tabernaculo a templo nostra materialis ecclesia formam sumpsit. In cuius parte anteriori populus audit et orat. in sanctuario vero clericus predicat iubilat et ministrat. Tabernaculum autem quia in itinere factum quod gerit typum mundi qui transit et concupiscentia eius. Non constat ex quattuor continaz coloribus sicut et mundus concipitur est ex quatuor elementis. deus igitur in tabernaculo. deus est in hoc mundo velut in templo christi sanguine rubricato. Expressere ro tabernaculum typum gerit ecclesie militantis que non habet hic manentem ciuitatem sed futuram inquit. ideoque dicitur tabernaculum. tabernaculum enim militantium sunt. Deus enim in tabernaculo. deus est in fidelibus suo nomine congregatis. Pars prima tabernaculi in qua populus sacrificabat vita est actiua. in qua populus in proximi dilectione laborat. pars vero altera in qua leuite ministrabat vita est contemplatiua in qua dilectioni et contemplationi dei religioso rum virorum sincera conuersatio vacat. Tabernaculum vertit in templum. quia de militia currit ad triumphum. Est autem ecclesia sic edificanda. Parato namque fundamenti loco iuxta illud. Bene fundata est domus domini super firmam petram. debet episcopus vel sacerdos dei licet ibi aqua aspergere benedictam ad abigendas inde demones fantasias. et primum lapidem cui impressa sit crux in fundamento ponere. de quoque sic fundari ut caput recte inspiciat versus orientem

de quo dicit in p̄hemio quinte partis
videlicet versus ortū solis equinoctiale
ad de notandū q̄ ecclia que in terris mi
lirat t̄pare se debet eq̄nīmīter in p̄speris
et in aduersis. z nō versus solsticialē. vt
faciūt q̄dā. Ceterū si muri hierl̄m q̄ edi
ficatur vt ciuitas. edificari p̄ iudeos iu
benī fm̄ p̄phetam quāto magis z nos
muros ecclie nostre edificare debem⁹
Siquidē ecclia materialis. ī qua ppl̄s
ad laudandū deū cōuenit. sanctā signi
ficat eccliam. que in celis viuīs ex lapī
dibus construit. Nec est domus domi
nī firmiter edificata. cuius fundamētū
est angularis lapis xp̄s. sup̄ quo funda
mento positū est fundamētum ap̄lorū
et p̄phetaz. sicut scriptū est. Fundamē
ta eius in mōtibus sanctis. Sup̄edifi
cati parietes iudei sunt z gētiles de q̄t
tuor mūdī partibus ad xp̄m venientes
z q̄ ui per ip̄m crediderūt seu credunt z
credent. Fideles autē ad vitā p̄destinati
sunt lapides in structura hui⁹ muri. q̄
semp vsq̄ ad finē huius mūdī edifica
bitur. Lapis vero sup̄ lapidē ponit quā
do magistri ecclie iuniores in xp̄m
studiū assumūt ad docendū z corrigē
dum z stabiliendū in sancta ecclia. Ha
bet lapides sup̄ se ad ferendū p̄ edificō
quicūq̄ laborē fraternū portat. grossio
res vero lapides z politī seu q̄drati qui
ponunt alit̄insecus foris in q̄z medio
m̄iores lapides iacet sunt viri p̄fectio
res q̄ suis meritis et oñibus cōtinēt
infirmiores in sancta ecclia. Cementū
autē sine quo muri stabilitas esse nō po
test sit ex calce fabulo z aqua. Calx fer
uens caritas ē. q̄ sibi p̄iungit fabulū. i. s̄
terrenū op⁹. q̄z vera charitas sollicitudi
nez maximā habz mīxtā p̄ viduis senī
bus. pupill̄ z debilib⁹. z iō studet opari
manib⁹ vt habeat vñ eis bñficiat. Vt
autē calx z terra ad edificū multū valeāt
aq̄ cōmitionē cōglutinant. Siquidem
aqua spūsc̄tū est. Sicut em̄ sine cemē

to lapides muri non simul iungunt ad
muri stabilitatē. sic nec hoīes ad edifici
um celestis hierl̄m possūt simul sine ca
ritate iūgi. quā spūsc̄tū opat. Om̄es
muri lapides politī sunt z q̄drati. i. sc̄i
mūdī z firmi. q̄ videlicet p̄ man⁹ sūmī
artificis disponunt in ecclia p̄māfuri. q̄
rum q̄daz ferunt z nō ferunt vt simpli
ciores in ecclia. alij ferunt z ferūt vt me
dij. alij tantū ferūt z nō ferunt nisi a so
lo xp̄o q̄ est singulare fundamētū vt p̄
fecti. Dēs quidez vna caritas more ce
menti cōiungit. dūz vni lapides pacis
compage colligant. Christ⁹ noster mu
rus fuit in cōuersatiōe. z antemurale in
passione. Sane iudeis muros hierl̄m
edificantibus aderāt inimici volētes il
lorum opus impedire ita q̄ sicut in hes
dra legitur adeo ab hostibus infestabā
tur q̄ vna manu ponebant lapides in
muros. z alia manu contra hostes pu
gnabant. Et nobis muros ecclie edifi
cantibus assunt in circuitu inimici scilī
cet vicia siue pueri hoīes opa n̄ra im
pedire volētes. Vñ muros. i. virtutes
edificādo hostes impugnem⁹. et iuxta
morē iudaici populi teneam⁹ arma no
stra. i. scutū fidei. lorica iusticie. galeā sa
lutis. z gladiū verbī dei in manib⁹ n̄ris
vt nos cōtra illos defendamus. Et op̄
lio seu sacerdos sit nobiscū vice xp̄i qui
doceat nos p̄ lectionē. z muniat p̄ orati
onem. Porro ex quib⁹ tabernaculū in
veteri testamēto fieret ostēdit dñs dīcēs
in Exo. ad moysen Sume p̄mitias. i.
p̄ciosa q̄q̄ a ppl̄o isrl̄. h̄ ab eo t̄m q̄ vltro
obtulit aux z argētū z es. iacinctū et
purpurā coccinūq̄ bistinctū. i. s̄tā sa
cinctini z purpurei z coccinei coloris z
bissini q̄d ē gen⁹ līnī egyptiaci molle z
cādīdū pilosq̄ capraz pelles arietū ru
bricatas. q̄s parthicas dicimus. quia
parthi sic colorari eas excogitauerunt.
z pelles iacinctineas z ligna sethin Est
autem sethin nomen montis et regio.

nis et arboris. q̄ ē siliis albe spine i folijs
 et leuissimū lignū i patribile et icrema
 bile. olū q̄z ad lularia. et aromata in vn-
 gueta et thimiam boni odoris et lapides
 onichios. ita q̄ sardonices et gemas san-
 ctuariū faciūt mihi vt hitē i medio. coz
 ne sit eis labor recurrere ad montē hūc
 Nec plene mgt i hystorijs psequit sup
 Exo. Dispositio aut ecclie material mo-
 dū hūant corpis tenet. Cācellus siue lo-
 cus vbi altare est caput repñtat. crux ex
 vtraq̄ pte brachia et man⁹. Aliq̄ ps ab oc-
 cidēte q̄cqd corpis supesse videt. sacrifi-
 ciū altaris vota significat cordis. Sed et
 fm Alchar. d. Jan. vic. dispositio ecclie tri-
 plicē statū in ecclia saluadoz significat
 sanctuariū em significat ordinē vgnū
 chor⁹ pñtētiū. corp⁹ iugatoz. Stricti
 us ē em factuarius q̄ chor⁹ et chor⁹ q̄ cor-
 pus. qz pauciores sūt vgies q̄ pñtētes
 et isti q̄ iugari. Sacratioz q̄z ē loc⁹ san-
 ctuarij q̄ chor⁹ et chor⁹ q̄ corp⁹. qz digni-
 or ē ordo vgnū q̄ pñtētiū et illoz q̄ co-
 iugatoz. Adhuc ecclia ex q̄tuor pietib⁹
 i. ex doctrina. iij. euāgelistaz lōga lataq̄
 surgit i altū. i. in alra vtrū. lōgitudo ec-
 clesie lōganimitas est q̄ patēter aduer-
 sa tolerat donec ad patriā pueniat lati-
 tudo charitas ē. q̄ dilatatoe mentē ami-
 cos in deo et inimicos diligit p̄f deū. al-
 titudo vō spes ē future retributiōis. q̄ p-
 spera et aduersa p̄tēnit. donec videat bo-
 na dñi in terra viuentiū. Rursus in tē-
 plo dei seu gfe est fundamentū fides. q̄
 est de re nō visa. rectū charitas q̄ operit
 multitudinē pctōz. hostiū obediētia de
 q̄ dñs inq̄t. Si vis intrare in vitā serua
 mādata. pauimentū humilitas. de quo
 ps. Adhesit pauimēto aia mea. q̄tuor
 laterales parietes sūt q̄tuor pñcipales
 vtutes. iusticia. fortitudo. prudētia et tē-
 perātia. Nec sunt in Apoc. q̄tuor late-
 ra ciuitatis eq̄lia fenestre sunt hospitāli-
 tas cū hlaritate. et misericordia cū lar-
 gitate. De hac domo dñs ait Veniem⁹

ad eam et mansione apud eū faciemus
 Quedā tñ ecclie in modū crucis formā
 tur. ad notādū nos mūdo crucifigi. seu
 crucifixum seq̄ debere. Intra illud. Qui
 vult venire post me abneget semetipm
 et tollat crucē suā et sequat me. Nonnullē
 etiā in modū circuli rorūdi formant q̄ si
 gnificāt eccliaz dilatata ēē p circulū orb
 Dñ illud. Et in fines orbis terre vba eo-
 rū. Ten q̄ d circulo orbis pñtēsem⁹ ad
 circulū corone eternitatis. Sane chor⁹
 clericoz ē pñsio cātantiū vlt multitu-
 do in sacris collecta. Dicit⁹ aut chore
 a chorea vlt corona. olim em i modū co-
 rone circū aras stabāt. et ita psalmos cō
 cordit p̄cinebāt. Sz flavian⁹ et theodor⁹
 alternatim psallere p̄stinerūt q̄ docti ab
 ignatio. q̄ sup hoc fuit dñi in it⁹ edoctus
 Duo ḡ chorj psallētiū designāt angelos
 et spūs iustoz q̄ si reciproca volūtate lan-
 dātū. et se ad bonā opatōz inuicē exhor-
 tantū. Alij chorj dixerūt a p̄cordia q̄ in
 charitate p̄sistit. qz q̄ charitatē nō habet
 pñtēnt cātare nō pōt. Quid aut cho-
 rus iste significet q̄re in illo maiores se-
 dent et potiores dicef in quarta pte sū in
 troitu et sub ti. de accessu pontificē ad al-
 tare. Et nota q̄ cū vn⁹ cātāt d̄ grece mo-
 nodia. latine ticiñiū. cū vero duo cantāt
 biciniū appellat. cū multi chor⁹. Exe-
 dra est absidia siue volta quedaz separata
 modicū a tēplo. vel a palatio sic dicta :
 qz extra heret muro. grece aut sydon vo-
 cat. et significat fideles laycos xpo et ec-
 clesie inherētes. Eripte siue spec⁹ sub
 terrane. q̄ in q̄busdā sūt ecclijs sūt he-
 remite cultores siquidez secretioris vite
 Altrū ecclie significat xpm p̄ quē i cele-
 stē irim pater ingressus. qd et portic⁹ d̄
 sic dicta a porta vel q̄ sit apta. Turres
 ecclie p̄dicatores sunt et plati ecclie. qui
 sunt munimē et defēso ei⁹. Dñ spōsus
 ad sponsā in cāticis amoris sic loquitur
 Collū tuū sicut turris dauid adificata cū
 apognacul. Pinnaculū turris vltā vel

Liber primus

mentē plati q̄ ad alta tēdit repñtat. Gal
lus sup ecclīaz posīt⁹ p̄dicatores desig
nat. Gallus em̄ p̄fide noctis pñgil bo
ras ei⁹ cātū dīuidit. dormiētes excitat dī
em appropīnqñtē p̄cñit. sed p̄us seipm
alay verberē ad cātādū excitat. Nec sin
gula mysterio nō carēt. Nox em̄ est h̄ se
culū. dormiētes sunt filij hui⁹ noctis in
p̄ctis iacētes. Gall⁹ p̄dicatores q̄ distin
cte p̄dicāt z dormiētes excitāt. vt abijci
ant opa tenebray clamātes. De dormi
entib⁹. Exurge q̄ dormis. Lucē futuray
p̄nūciāt. dū diē iudiciij z futurā glāz p̄di
cāt. z prudēt añq̄ alijs v̄rutes p̄dicēt.
se a somno p̄cti excitātes corp⁹ suū casti
gāt. Vñ apls. Castigo corp⁹ meū zc. Vñ
etiā sic z gall⁹ v̄tū se v̄rūt. qñ increpā
do z arguēdo p̄ rebelles foriter resistūt
ne lupo veniēte fugisse arguāt. Virga
ferrea in q̄ gallus sedet recū repñtat p̄
dicātis sermonē. vt nō loquat ex sp̄ritu
hois sed dei iuxta illud. Si q̄s loquit q̄
si sermōes dei zc. Qd̄ v̄o virga ip̄a ē su
pra crucē seu sumitātē ecclīe posita in
nuīt sermonē scripturay p̄sumatū esse:
z p̄firmatū. Vñ dñs in passiōe ait. Con
sumatū est. z titulus ei⁹ sup eū idelibilis
scrip̄⁹ ē. Colus. i. sūmitas tēpli eminēs
z rotunda sup quē crux ponit p̄pter sui
rotunditatē significat q̄ p̄fecte z inuola
re catholica fides p̄dicāda sit z tenenda
Quā nisi q̄sq̄ integrā inuolātāq̄ serua
uerit absq̄ dubio in eternū p̄bit. Fene
stre ecclīe v̄stree sunt scripture diuine q̄
ventū z pluuiā repellūt. i. nocina probi
bēt z dum claritatē verī solis. i. dei in ec
clesiā. i. in corda fidelīū trāsmittunt in
habitātes illumināt. De int̄latiores s̄
q̄z inistit⁹ sensus amplior ē z p̄cellit lit
teralē. Item p̄ fenestras quinq̄ sensus
corpis significant. q̄ extra stricti esse de
bent. ne vanitates hauriāt. z intus pate
re ad dona sp̄ūalia liberī capēda. Per
ancelos vero qui sunt ante fenestras
p̄phetas vel alios doctores obscuros i

telligīmas ecclīe militantis. In quibus
ob duo charitatis p̄cepta qñq̄ duo co
lūne duplicant fm̄ qd̄ z apli bīnīad p̄
dicandū mittunt. Qñtū ecclīe est x̄ps.
Vñ in euāgelio. Ego sum ostiū dicit do
min⁹. Apli etiā porte ei⁹ sunt. Dicitū est
aut ostiū ab obstitēdo his q̄ foris sūt. v̄
ab oñdendo aditu. Valua v̄o dī a vol
uēdo. Porta a portādo. q̄ p̄ eaz portāt
q̄cūq̄ offerunt. Colūne v̄o ecclīe. epi
z doctores sūt. q̄ tēplū dei p̄ doctrinā sic
z euāgeliste thronū dei sp̄ūalit sustinēt.
Vñ nēpe p̄ sonoritate diuini eloquij ar
gētee colūne dicunt. iuxta illud in cāti
cis cāticoy. Colūnas fecit argēteas. Vñ
et moysi ingressu tabernaculi posuit
quinq̄ colūnas. z añ oraculū. i. sc̄rā san
ctoy. iiii. qd̄ exponēt in. vj. pte sub ti. de
tpe aduēt⁹. Itē aut colūne p̄les sint tñ
vij. eē dicunt. iuxta illud. Sapia edifica
uit sibi domū. z excidit colūnas septem
Qñ epi dñt esse septiformigra sp̄ūlecti
repleti zc. Jacob⁹ em̄ z iohesv̄ ait apls
videbant colūne. Bases colūnay sunt
ap̄lici epi. v̄līs ecclīe machinā supportā
tes. Capita columnay sunt mētes epoy
z doctoy. sicut em̄ capite mēbra sic mē
te v̄ba nostra dirigunt z opera. Capitel
la q̄z sūt verba sacre scripture quoy me
ditatōi subdīmur z obfūāte. Pauimē
tū ecclīe est fidei nostre fundamentum.
In ecclīa vero sp̄ūali pauimentuz sunt
paupes x̄pi. i. paupes sp̄ū. q̄ se in oib⁹
humiliāt. q̄re p̄pter humilitatē pauimē
to assīmilant. Kursus pauimētū qd̄ pe
dis⁹ calcat vulg⁹ est cui⁹ laborib⁹ ecclīa
sustentat. Trabes q̄ domū p̄iungūt sūt
p̄ncipes sc̄li vel p̄dicatores q̄ ecclīe mu
niūt vnitatē. Vñ v̄bo. illi facto. Reclia
toria in ecclīa signāt p̄p̄laritoy in q̄b⁹
deus sine offensa q̄escit. q̄z q̄ summā di
uinitatē z eterne v̄itē claritatē p̄p̄lant
auro compant. Vñ in cāticis dī. Reclī
natorū fecit aureū. Tigna in ecclīa sūt
p̄dicatores qui eam sp̄ūaliter suble

nam. Laquearia siue celamre sunt p'di-
carores qui eā omāt vel roborāt. de q'b⁹
qz p vicia nō putrescūt spōsa gloriat in
eisdē canticis dicens. Tigna don oꝝ no-
stray cedria. laqaria cyphina. de⁹ em ec-
clesiā sibi pstruit vniū ex lap idib⁹ z li-
gnis impuribilib⁹ iuxta illud. Fercu-
lū sibi fecit rex salomon de lignis liba-
ni. i. xps de scis castitate cādidas. De
hoc alit sub ti. de picturis dicit. Cācel-
lus. i. caput ecclie humilior reliquo cor-
pore ecclie. misit car quāta humilitas de
beat eē i clero seu plato iuxta illd Quā-
to maior es humilita te in oib⁹. Cācellū
vero qbus altare a choro diuidit separā-
onē celestiu significāt a terrenis. de can-
cello seu pibulo choꝝ circūeūte dicit sū-
ti. de picturis. Stallus ad sedēdū i cho-
ro designat q aliqui corꝝ p⁹ recreandū est
q: qd caret alterna reque durabile nō est
Pulpitū in ecclia est vita pfectoꝝ. z dī-
qst publicū siue in publico loco pstitu-
tū. Nepe legi. ij. palip. vi. q Salomon
fecit basim enes ponēs eā in medio ba-
silice. stetitq sup eā z extendēs manum
suā loquebat p pō dei. Esdras quoq se-
cit gradū ligneu ad loquendū in q stās
sup vniuersum pplm eminebat. Tēna
logiū etiā dī qz in ea verbū dei legi et
enūciat. logos em grece vbu vel rō dī.
qd dī etiā ambo ab ambiēdo. qz intrārē
ambit z cingit. de quo in quarta pre sū-
ti. de euāgelio dicit Moralogiū p qd
hore legunt. i. recolligunt significat dīl-
gentiā quā sacerdotes in dicendis cano-
nicis horis debito tpe habere debēt. iux-
ta illud. Septies in die laudem dixi tibi
Regule tecti que imbrez a domo repe-
lunt. sunt milites q eccliam a paganis z
ab hostibus pregunt. Coclee quaz exē-
plar a templo sumit Salomonis. sunt
vie muris interuolure latent. p quas ar-
chana cogitationū singulor accipimus
qual soli q ad celestia gradiūt agnoscūt
De gradibus p quos ad altare ascēdit i

sequenti titulo dicit. Sacrarū siue lo-
cus in quo sacra reponunt siue in q sa-
cerdos sacras vestes induit. vterū sacra-
tissime marie significat in quo xps se sa-
cra veste carnis vestiuit. Sacerdos a lo-
co in quo vestes induit ad publicū pce-
dit qz xps ex vtero virginis pcedens in
mundū venit. Hoc⁹ episcopi in ecclia
altior est sicut in scda parte sub tractatu
de episcopo dicit. Prope altare etiā qd
xpm significat colloca piscina seu laua-
crum. i. christi misericordia in qua ma-
nus lauant. ad notandū q in baptismo
z penitētia. que p illaz significant a pec-
catoꝝ sordibus diluimur. qd a veteri te-
stamēto tractus est. Legit em Exod. xxx
z. xl. q Moyses fecit labiū eneam cum
basi sua in tabernaculo. in quo sacerdos
aaron z filij lauant accessuri ad altare
vt in eo offerrent tūctima. Lumen qd
in ecclia accendit christū significat. iux-
ta illud. Ego sum lux mundi. Et Johā-
nes. Erat lux vera zc. Ut luminaria ec-
clesie signi ficāt apostolos z ceteros do-
ctores. quorum doctrina fulget ecclesia
vt sol z luna. de quibus dñs ait. Vos
estis lux mundi. i. bonorum eperum ex-
empla. Vnde ipse admonens eos ait.
Luceat lux vestra corā hoibus. Illumi-
nat aut ecclia ex pcepto dñi. Vnde in
Exod. xvij. legit. Precipe filiis Aaron
vt offerant oleum de arboribus oliuay
purissimum vt ardeat lucerna semper i
tabernaculo testimonij. de quo in sequē-
ti parte sub tractatu de accolito dicit.
Fecit quoq moyses lucernas septem.
que sunt septez dona spiritussancti. que
in nocte huius seculi tenebras nostre ce-
citatis illustrant. que super candelabra
ponuntur. quia requiescit supra chastiū
spiritus sapientie z intellectus. spiritus
consilij z fortitudinis. spūs sciētie z pie-
tatis. spiritus timoris domini quibus
predicant captiuis indulgentiaz. Plu-
ralitas vt ferur in ecclesia lucernarum

pluralitate designat in fidelibus gratiarum

Cruce triumphalis in plerisque locis in medio ecclesie ponitur ad notandum quod medio corde redemptorem nostrum diligimus. quod iuxta salomonem corporum suum media caritate constituit propter filias hierusalem. et ut omnes signum victorie videntes dicant. Huc salus totius seculi arbor salutifera. et nequaquam in nobis dilectio dei olivum tradat quod ut servum redimeret tradidit unicuique filium. sed crucifixum imitemur. crux autem in altum dirigit per quod christi victoria designatur. de hoc dicitur ubi de ecclesie consecratione agitur. Quare ecclesia intus et non extra ornatur sed tractatu de picturis dicitur. Claustrum si autem ait Sicardus episcopus cremonensis. in murali. ab excubiis et custodijs leuitarum circa tabernaculum. vel ab arrio sacerdotum. vel a porticu salomonis ad templum sumpsit exordium. Precepit enim dominus moysi ne leuitas cum plebeia multitudine numeraretur. sed constitueret eos super tabernaculum testimonij ad portandum et custodiendum propter quod dominus preceptum dux divina pagunt misteria clerici debent in ecclesia stare a laicis segregati. Unde statuit consilium maguntinense. quod per illa que cancellis diuidit ab altari psallentibus tantum pateat clericis. Porro sic templum triumphanter designat ecclesiam. sic claustrum celestem significat paradisum. ubi erit cor unum et idem in dei dilectione et voluntate. ubi omnia promuniter possidebunt. quia quod minus habebit in se in alio se gaudebit habere quia deus erit omnia in omnibus. Ideoque regulares unanimiter in claustro degentes ad servitium dei surgunt et secularia relinquentes in omnibus vitam communem ducunt. Diversitas autem officinarum et officiorum in claustro. diversitas est mansionum cum diversitate primorum in regno. Quoniam in domo patris mei mansiones multe sunt dicit dominus. Mora liter vero claustrum est anime contemplatio. ubi se recepit dux a turba cogitationum carnalium separat et sola celestia medi-

tatur. In hoc claustro sunt quattuor latera. scilicet contemptus sui. contemptus mundi. amor proximi. et amor dei. Unde quodque arboris suum habet ordinem columnarum. Contemptus sui habet metis humilitationem. carnis afflictionem. humile sermone. et similia. Basis omnium columnarum est patientia. In hoc claustro diversitas officinarum est diversitas virtutum. Capitulum est cordis secretum. de hoc tamen aliter dicitur in quinta parte sub titulo de prima Refectorium dilectio sancte meditatio nis. Cellarium sacra scriptura. Dormitorium munda conscientia. Oratorium vita immaculata. Ortus arborum et herbarum congeries virtutum. puteus aquarum viventium irrigatio donorum. quod hic sitim mitigant et in futuro penitus extinguunt.

Sedes autem episcopales que iuxta beati perii dispositionem sunt in singulis civitatibus antiquus psalter putat dicitur in phemio scilicet partis. non in memoriam confessionis. sed ad honorem apostolorum ac martyrum et per puerum beate marie virginis veterum devotio dedicavit. Ceterum ideo in ecclesia convenimus. ut ibi delictorum veniam postulemus et divinis laudibus insistamus ut dicitur in phemio ante partis. et ut ibi bona sine mala iudicia audiamus. et dei cognitionem discamus et accipiamus. et ut difficulter corpius ibi inducimus. In conventu ecclesie mulieres et viri seorsum habitant. quod secundum bedam a veteri consuetudine derivatum accipimus. et inde fuit quod Ioseph et maria puerum dereliquerunt. quoniam aliter illum quem secum non cernebat cum alio esse putabat. Causa autem divisionis est. quia caro viri et mulieris si propius accesserint ad libidinem accenduntur. Unde cum ibi peccata deslere debeamus. necesse est tunc eorum fomenta et delectationes carnales vitari. Masculi autem in australi. femine autem in boreali sine aquilonari parte manent. ut ostendantur firmiores sanctos debere

stare p̄tra maiores hui⁹ seculi tentatio-
nes. Infirmiores v̄o p̄ miores seu forti-
orem firmiterq; sexū in ap̄torū loco cō-
sistere debere qm̄ fm̄ aplm̄. Fidelis est
de⁹ q̄ nō patiet̄ vos tentari supra id qđ
potestis sustinere. Ad hoc etia; p̄tinet
q̄ iohes vidit angelū forē q̄ posuit su-
um pedē dext̄ sup̄ mare. nā z fortiora
membra maiorib⁹ p̄culis opponunt̄.
Scđz alios v̄o viri i p̄e aſſiorū. muliēs
in posteriorū manēt. q; vir caput ē mu-
lieris ideoq; dux ei⁹. Mulier q; velata
capite esse debet in eccia. q; nō ē imago
dei. z q; p̄ illam p̄uaricatio inchoata ē.
Ideoq; in eccia p̄pter reuerentiā sacer-
dotis q̄ est xp̄i vicari⁹ corā eo tanq; co-
ram iudice p̄pter reat⁹ originē habeat
caput velatū nō libez. nec p̄pter eandē
reuerentiā habeat potestātē loquēdi in
ecclesia corā eo. Olim at̄ viri z muliēs
comā sibi nutriētes assiste bāt in eccia
nudo capite crinibus gloriātes. qđ iho-
nestum erat. Qualis locutio in eccle-
sia habenda sit. apl's oñdit dicens. Lo-
quentes vobismetip̄s i psalmis z him-
nis z canticis sp̄ualibus. Nū ibi a verbis
sup̄fluis abstinentū ē. In p̄ illud Chas.
In aulā regiā ingressurus habitū z in-
cessu te componas. angeli em̄ dñi assūt
q; domus dei plena est v̄ritatibus inco-
poratis. Et dñs ad moysen. z angel⁹ ad
iosue. Solue calciamētū de pedibus
tuis. locus em̄ in quo stas sanctus est.

Ultimo notandū ē q̄ ecclesia conse-
crata reos sanguinis ad se confugietes
qui in illa v̄t p̄ illā non deliquit defen-
dit. ne vitam pdant aut mēbra. Nū le-
git q̄ ioab in tabernaculo; fugit. z cor-
nu altaris app̄hendit. Item etia; p̄uile-
giū h̄z non p̄secrata in qua diuina offi-
cia celebrant̄. Corpus at̄ xp̄i a talibus
sumptū eos nō defendit nec cōfugien-
tes ad illd. tum q; illd p̄uilegiū ecclesie
concessum est quare nō est ad alia p̄tra-
bendum. tum q; illud est cibis anime

nō corporis. Vnde etia; liberat z non
corpus. Ecclesie tribus de causis de lo-
co ad locum mutant̄. Primo p̄pter ne-
cessitatem p̄secutorū. Scđo p̄pter diffi-
cultatē locorū puta p̄pter aeris intem-
periem. Tercio cū malorū societate gra-
uant̄. z tunc cum consilio pape vel ep̄-
scopi. Quare ecclesia ingredit̄ signo
crucis se munīt. dicit̄ in problemio qui
te patris.

De Altari.

Utare in eccle-

a sia p̄pter tria fit. put sub eius
dedicatōe dicit̄. Sciendū
aut̄ est q̄ noe p̄mis. d̄ eīnde isaac abra-
am z iacob altaria edificasse legūt̄. q̄
non aliud q̄ lapides erecti intelligūt̄
sup̄ quos sacrificia mactabāt que super
posito igne cremabāt. Moyses etia; fe-
cit altare de lignis sethin z idem altare
thimiamit̄. qđ vestituit auro purissimo
put̄ legit̄ Exodi. xxv. z. xxvij. z. xxix. c.
vbi etia; ponit̄ forma sp̄us altaris. Sa-
lomon q; sicut̄ legit̄. iij. Regum. vij. ca.
prope finem. altare aureum fabricauit
Ab̄ his qđē antiq; patrib⁹ altaria mo-
dernorū sumpserūt exordiū. que in cor-
nua quattuor erigunt̄. quorū quedā vnt̄
us sunt lapidis. qđam ex plurib⁹ cōpo-
nunt̄. Nepe altera z are aliquoties in-
different̄ inueniunt̄. Interest tñ Nā al-
tare quasi alta res vel alta ara dicit̄ in
quo sacerdotes incensuz adolebāt. Ara
v̄o quasi area. i. plana vel ab ardore di-
citur. quia in ea sacrificia ardebant. Et
nota q̄ multiplex in scripturis legit̄ al-
tare. videlicet superius z inferius. inte-
rius z exterius. q; ē qđlibet duplex est
Altare superius est de⁹ trinitas. d̄ quo
legit̄. Non ascendes ad altare meū per
gradus. Est et altare superius ecclesia
triumphans. de quo dī. Tūc impones
super altare tuū v̄tullos. Altare autem
inferius est ecclesia militans. de quo le

Liber primus

gitur. Si altare lapideum feceris mihi non edificabis illud de sectis lapidib⁹. Est etiā altare inferius mēsa templi. de quo dicit. Constituite diem solennem in condensis vsq; ad cornu altaris. Et iij. Reg. vij. dī q̄ salamō fecit altare aureum. Altare vō inferius est cor mūdū pnt infra dīceſ. Est est altare interi⁹ fides incarnationis de q̄ sube in Exodo Altare de terra facietis mihi. Altare at̄ exterius est ara crucis h̄ est altare holocausti sup quo cremabat sacrificiū vesp̄tiniū. Vñ in canone missę dī. Tūbe hec in sublime altare tuū pferri rē. Altare etiā exterius sunt ecclesiastica sacramēta de quibus dictū est. Altaria tua dñe virtutū rē. Rursus altare est mortificatio nostra seu cor nostrū in quo carnales motus feruore spūſſancī consumunt. Scđo altare significat etiā ecclesiā spūritualem. Quatuor eius cornua signāt quatuor mundi plagas p q̄s ecclia dilatat. Tercio significat xp̄m sine q̄ minus nullū acceptabile p̄ri offert. Vñ ecclesia solet orōnes ad p̄em dirigere p xp̄m. Quarto significat corpus dñi. prout in pte. vi. sub titulo de parascene dīceſ. Quinto significat mēsam i qua cum discipulis cōuinatus est xp̄s. Sane legiſ in Exo. q̄ in arca testamenti siue testimoniū reposita est testificatio. i. tabule in q̄bus scriptū erat testimoniū licet z neq; reposita ibi testimonia dīci possint. z hoc in testificationē q̄ legē naturalem in cordibus scriptā suscitauerat in scriptis. Reposita est etiā ibi vna aurea plena māna in testificatōez q̄ panem dedīſ filijs isrl̄ de celo z virga aaron in testimoniū q̄ om̄is ptās a deo est. Et deuteronomiū in testimoniū pacti quo dixerant. Om̄ia que dixerit nobis dñs faciemus. Et ob hoc dicta est arca testimoniū. vel testamētū. ob hoc etiā dictū est tabernaculū testionū. Sup arcā vō factū est p̄piciatorius

de quo dīceſ in prohemio qñāte ptās. In cuius rei imitationem in quibusdā ecclesijs super altare collocat arca seu tabernaculū in quo corpus dñi z reliq; reponunt. Precepit etiā dñs fieri cā delabrum ductile ex auro purissimo. Exo. xxxv. legiſ in. iij. Reg. viii. q̄ i arca federis aliud non est nisi due tabule lapidee quas posuerat in ea Moyses in Dieb qñ pepigit fedus dñs cum filijs isrl̄ cum egredierent de terra egypti. Et nota q̄ tpe siluestri pape Constantinus imperator cōstruxit basilicā lateranēſ. in qua posuit arcam testamenti quā tytus imperator apportauerat de birlm. z candelabz aureū cū. vij. infusionis lucernis. in qua arca sunt hec. anuli z vectes auree. tabule testimonij. vga aarō manna. panes ordeacei. vna aurea. vestis inconsuta. z arūdo. z vestimētū sc̄i Jo. bap. z forpices cū q̄bus tonsus fuit sc̄us Jo. euan. Sane hō si habet altare mensam candelabz z arcam templum dei est. Oportet siquidē eū altare h̄re vbi recte offerat z recte diuidat. Altare est cor nostrū in quo debemus offerre. Vñ in Exo. p̄cepit dñs. in altari offerres holocausta. qz de corde debent procedere opa igne caritatis accensa. Holocausta dicunt ab olon qđ est; torum z cauma qđ est incendiū. vñ holocausta qđ ex toto incensa. In isto igit altari debem⁹ recte offerre z recte diuidere. Recte offerimus qñ bonū qđ cogitam⁹ ad p̄fectionem pducimus s; nō recte diuidimus si non discrete illud facimus. qz sepe putat hō facere bonū z facit malū z sepe ex vna pte facit bonū z ex alia pte facit malū. z ita ip̄e edificat z ip̄e destruit. S; tunc recte diuidimus qñ bonum qđ facim⁹ nō nobis s; soli deo attribuimus. Mensam quoq; oportz hominē habere vt inde panis verbi desumat. Per mensam sacram scripturā intelligimus. de qua psal. Parasī i cō

spectu meo mensam aduersus eos qui
tribulant me. i. dedisti mihi scripturam
contra tentationem demoniacaz. opor-
tet ut hanc habeamus. i. mente repona-
mus. ut panes verbi dei inde sumam⁹.
Pro defectu huius panis dicit Hiere-
mias. Paruuli petierunt panē et nō erat
qui frangeret eis. Oportet etiam eū hñe
candelabrum ut bonis opibus luceat.
Candelabrum exterius illuminans est
opus bonū qđ alios p bonū exemplū
accendit. de quo dicit. Nemo accendit
lucernam et ponit eam sub modio. s. su-
pra candelabrum. Lucerna iuxta vbu
dñi est bona intentio. q. ipse dicit. Lu-
cerna est oculus tuus. oculus vō est in-
tentio. Nō debem⁹ ergo ponere lucer-
nam sub modio s. supra candelabz. qm
si habemus bonam intentionē non de-
bemus abscondere s. bonū opus alijs i
lumen et exemplū manifestare. Opor-
tet eū etiā habere arcā. q. dicit ab arcen-
do. Arca ergo pōt dici disciplina vel re-
gularis vita p quā crimina a nobis ar-
centur. In arca aut sunt virga. tabula.
et manna. quia in regulari vita debet eē
virga correctionis: ut caro castigē. et ta-
bula dilectionis. ut deus diligat. In ta-
bulis em scripta sunt mandata que per-
tinent ad dilectionē dei. Debet etiā ibi
esse manna diuine plicationis. ut q̄ su-
auis ē dñs gustem⁹ et videam⁹ q. bona
est negotiatio eius. iuxta illud prouer.
de muliere forti. gustauit et vidit q. bo-
na est. Ut igitur templum dei sim⁹ habea-
mus in nobis altare p oblationē. ne ap-
pareamus in aspectu dei vacui. Iuxta
illud Eccli. Nō apparebis in conspectu
dei tuus vacuus. Mensam p refectionē
ne deficiamus in via quasi seiuunt. iuxta
illud euangelij. Si dimiserim⁹ eos se-
tunos deficient in via. Candelabrum p
bonam opationem. ne simus ociosi. iux-
ta illud Eccli. Multam maliciāz do-
cuit ociositas. Arcam ne simus quasi

filij belial. i. absq. iugo indisciplinati. di-
sciplina em necessaria est. iuxta illud ps.
Apprehendite disciplinam nequando
irascat dñs et. De his etiam et alijs or-
namentis in sequenti ti. dicit. Hoc al-
tare ille edificat qui cor suū vera humi-
litate et alijs virtutibus exornat. vñ Gre-
go. Qui vires sine humilitate cōgre-
gat quasi qui puluerem in venturiz por-
tat. Per altare em cor nostrū intelligit
ut dicit vbi de altaris dedicatione age-
tur. quod est in medio corporis sicut al-
tare in medio ecclesie. De quo altari in-
betur a dño in Leuiti. Ignis in altari
meo semp ardebit. Ignis est caritas. al-
tare est cor mundum. Ignis semper ar-
debit in altari. quia caritas semp serue-
bit in corde nostro. vnde Salomon in
canticis canticor. Neque multe nō pos-
sunt extinguere caritatē. Quia em sem-
per ardet extingui non potest. Vos er-
go fm pphetam agite diem leticie i fre-
quentationibus seu in condensis vsq.
ad cornu altaris. quia reliquie cogitati-
onum diem festum agent tibi. De hac
apth. excellentiorem viā nobis demō-
strat. excellentiorem viā dixit caritates
q. ipa est sup oēs vrutes. et q̄cunq. ipaz
habet oēs virtutes hz. h est vbum ab-
breniatum qđ facit dñs sup terram. qđ
adeo breue est. ut dicatur. Habe carita-
tem et fac quicqđ vis. Ex his nāq. duo-
bus mandatis tota lex pendet et pphc.
Vel p altare vnusquisq. aiam intelli-
git. que edificat dño ex lapidib⁹ vi-
tia. ex virtutib⁹ varijs et diuersis. Por-
ro linteamina alba qbus operit alta-
re carnē siue humanitatē saluatoris de-
signat que multo labore candidant. si-
cut et xpi caro ex terra. i. ex maria orta:
p multas tribulationes ad resurrectionē
et candorē et leticiā immortalitatis puenit
de q fili⁹ exultat pñi dicēs. Cōdidisti sac-
cum meum et circumdediti me lincta
Altare igitur vestiri ē aiam immortalis et incor-
b ij

Liber primus

rupribili corp^o p^ugi. Rursus alb^s et m^udis pannis opⁱ altare q^u cor m^undū bonis opib⁹ adornat. Vñ Apoc. iij. Vestimētis alb^s induar^s. ne appeat p^usio nuditatis tue. Et salomō. Si tē pore vestimēta tua sint cādida. i. opera tua sint mūda. Modicū em⁹ p^odeset accedēti ad altare. summā dignitatē et infimā vitā h^ue. vnde Bern⁹. Mōstruosa res est fides p^oma. et vita ima g^odu^s sum m⁹ et star⁹ infim⁹. ingēs autoritas. et anⁱ mⁱ instabilitas zc. Palla v^o serica sup^o altare posita sūt diuersar⁹ virtutū ornamēta q^ubus aia decorata ē. Vestimēta q^uz quib⁹ altare ornat⁹ sunt scⁱ. vt dicitur in ti. se. Principiū et finis misse sūt in dextera p^ore altaris. mediū in sinistrā put⁹ in q^uta p^ore sub ti. de mutatiōe sacerdot⁹ dicit⁹. Antiq⁹ altaria p^ocaua faciebāt p^opt⁹ illud q^ud legⁱt Ezech. xliij. q^u in altare dei fossa erat. et B^o fm Greg. Ne oloc⁹ causa supposita vent⁹ dissiparet. v^o etiam in. ca. xl. q^u altare erat reflexū intrinsecus p^o circūitū. Ceter⁹ g^odu^s q^ubus ad altare ascēdit spūalit⁹ demōstrant ap^olos et martyres xpⁱ. q^uq^u p^o el⁹ amore sanguinē suū fuderūt. sponsa in cāticis amoris vocat ascensū purpureū. Exp^omun⁹ quoq^u q^undecim v^oures q^u signant⁹ p^o q^undecim grad⁹ q^ubus ascēdebat in tēplū salomōis. et a p^opha in q^undecim psalmis p^otinue demōstrant. q^us b^ous vir ascēsiōnes i^o corde suo disposuit. Hāc scalā vidit Jacob. sūmitas ei⁹ celos tangebāt. Per hos grad⁹ cōpetent⁹ virtutū gradus itelligunt⁹ q^ubus ad altare. i. xp^m ascēdit. Iuxta illud p^os. Et ambulabūt d⁹ v^o tute in virtutē. Et Job. Per singulos g^odu^s meos p^onūciabo illū. Legit t^u in Exod. Nō ascēdes ad altare meū p^o gradus. ne reuelet⁹ turpitudō tua. nōdū em⁹ forte antiq⁹ femoralib⁹ v^orebant⁹. In p^oclio toletano cauet⁹ q^u cleric⁹ cā doloris i^o alteri⁹ p^onūciē altare vel imāginēz exuēs vestib⁹ vel lugubri veste v^o sp^oinis accin

gēs. vel ecclⁱe lumiarla extingēs dep^onat. Sed si ecclⁱa sua iure suo indebite spoliat. hoc cā meroris facere licet. fm quosdā quēadmodū et in die passionis dñi i^o signū tristitie altaria denudāt. q^ud t^u hodie p^ocllū reprobāt lugdu⁹. Den⁹ q^u altaria q^u p^o somnia et p^o ianes q^usi reuelatōeshoim p^ostruunt. reprobāt oino. De dicturis et imāginib⁹ et cortin⁹sz ornamētis ecclesie.

Acture et orna

P^o mēta in ecclⁱa sunt laycor⁹ lectō et scripture. vñ Grego. Aliud est picturā adorare aliud p^o picture historiam q^ud sit adorādū addiscere. Nā q^ud legentib⁹ scripture. B^o ideotis cernētib⁹ p^ostat pictura. q^u in ip^a ignorātes vident q^ud seq^u debeāt in ip^a legūt q^u lras nesciunt. Sane caldei ignē adorāt. et cogunt alios idē facere. alia ydola cōburentes. Pagani v^o imāgies seu yconas ydola adorāt. q^ud saraceni nō faciūt q^u imāginēs nec h^ue nec viderē volūt mori ex v^obo illo. Nō facies tibi oēs similitudinē cor⁹ q^u in celo vel in t^ura vel in aq^us vel s^u terra sūt. Exod. xx. c. et ex alijs autoritatib⁹ q^u statim sequunt⁹ nos valde sup^o B^o i^o crepātes. S^z nos illas nō adoram⁹. nec deos appellam⁹ nec spem salutis in eis ponim⁹. q^u hoc eēt idolatrare s^z ad mēoriā et recordatōz rex olim gestaz eas veneramur. Vñ v⁹. Effigie xpⁱ q^u trās⁹ p^onus honora. nō t^u effigie s^z quē d⁹signat adora. Esse deū rōne caret cui p^otulit eē. Materiale lapis effigiale man⁹ nec ē d⁹us nec hō p^ons quā cernis imago. Sed deus est et hō quē sacra figurat imago. Greci etiā v^ount imāginib⁹ pingētes ilas. vt dicūt solū ab vmbilico sup^o et nō inferius. vt ois stulte cogitationis occasio tollat. nullā ēt faciūt sculpsilē imāginē pro eo q^u legⁱt exod. xx. c. Nō facies sculpsile neq^u imāginēs Itē leuiti. xxvi. ca. Non facies idolum neq^u sculpsile.

Item Denf. liij. c. Ne forte decepti faciat
 aris vobis sculpta similitudinē. Item nō
 faciatis vobis deos aureos z argēteos
 Item ppha. Simulacra gentiū argen-
 tum z aux opa manūū hoīm. Siles il-
 lis fiant qui faciūt ea z oēs qui p̄fidunt
 in eis. Cōfundant oēs q̄ adorāt sculptū
 illa. z q̄ glo. in simu. suis. Item moyses
 ait pp̄lo isrl̄. Ne forte errore deceptus
 adores ea q̄ creauit dñs de⁹ tuis. Hinc
 etiā est q̄ serpente enēum quē moyses
 erexerat ezechias rex cōfregit q̄ pp̄lus
 illi p̄ legis p̄ceptū thuris adolebat icen-
 sum. Ex his at̄ z silibus antoxitaribus
 repobat̄ nīmī⁹ imaginū vsus. At̄ em̄
 ap̄ls. j. Cor. Scim⁹ em̄ q̄ idoliū nīl ē
 in mundo z nullus deus nisi vn⁹. Pos-
 sent nāq̄ simplices z infirmi p̄ nīmium
 z indiscretū vsu facile ad idolatriam
 trahi. vñ Sap. xliij. c. Ydolis nationum
 nō erit respectus. qm̄ creature dei i odi-
 um facie sunt. z in tentationē aie hoīm
 z in mscipulā pedibus insipientium.
 Moderare vō vti picturā ad rep̄tan-
 dus mala vitāda z bona imitāda repre-
 hensibile nō ē. Vñ dñs ad Ezechielem.
 Ingredere z vide abhoiatioes pessimas
 q̄s isti faciūt. Et ingressus vidit oēs simi-
 tudinē reptiliū z aialiū z abominatioes
 z vniuersa ydola domus isrl̄ depicta in
 pariete. Nepe greg. b̄ exponēs in pasto-
 rali. li. ij. c. xx. dicit. Dū exteriorū rerum
 intrinsec⁹ sp̄s attrahunt q̄i in corde de-
 pingit̄ q̄cqd̄ fictis imaginibus delibe-
 rando cogitat̄. Rursus ad eundē Eze-
 chielem dī. Sume tibi latere z pones
 eū corā te z d̄scribes i eo ciuitatē hīrl̄m
 Et at̄ qd̄ dictū ē q̄ imagines sunt lalco-
 rum l̄re obuiat illd̄ euang. Hīc inquit
 moysen z pphas audiāt eos. De b̄ etiā
 dīcet in quarta parte sub quarta parti-
 cula canonis sup̄ verbo seruitutis. Con-
 ciliū ālgathen. inibet picturas in ec-
 clesijs fieri z qd̄ colit̄ z adorāt i parieti-
 bus depingi. Sed gregorius dicit q̄ p̄

cturas non licet frangere ea occasione
 q̄ adorari nō debent. pictura nāq̄ plus
 videt̄ mouere aim q̄ scriptura. p̄ pictu-
 ram quidem res gesta ante oculos po-
 nitur. q̄si in p̄nti gerī videat̄. h̄ p̄ scriptu-
 ram res gesta q̄si p̄ auditū q̄ min⁹ aim
 mouet ad memoriā reuocat. Hinc etiā
 est q̄ in ecclesia non tantā reuerentiā
 exhibem⁹ libris q̄ntam imaginibus et
 picturis. Picturaz siue imaginum
 alie sunt supra ecclesiam vt gallus vel aq̄
 la. alie extra ecclesiā. s. foris in fronte ec-
 clesie vt bos z leo. alie intravt ycone sta-
 tue z diuersa picturaz z sculpturaz ge-
 nera. q̄ vel in vestibus vel in parietibus
 vñ in vitrealib⁹ depingunt̄. de quoz alī
 quibus sub tractatu de eccia dīctū ē qd̄
 a tabernaculo moysi z tēplo salomōis
 sumptū est. Sculptit em̄ moyses scul-
 psit z pinxit z salomō z parietes celā-
 ris z picturis ornavit. Sciendū autē
 est q̄ saluatoris imago trib⁹ modis con-
 uenient⁹ in eccia depingit̄ videlicet aut
 vt residēs in throno aut vt pendēs i cru-
 cis patibulo. aut vt residēs i matr̄ gre-
 mio. Quia vō ioh̄. bap. xpm̄ digito de-
 monstrauit dīcēs. Ecce agn⁹ dei. iō qui
 dam depingebant xpm̄ sub specie agni
 q̄ tñ vmbra trāsīuit z xps ver⁹ ē homo
 dīcit adrianus papa q̄ ipm̄ i forma hu-
 mana depingere d̄bem⁹. Nō em̄ agn⁹
 dei in cruce pncipaliter depingi d̄z. sed
 hoīe depicto nō obest agnū in pte infe-
 riori vel posteriori depingi cū ip̄e sit ve-
 rus agn⁹ q̄ tollit pctā mūdi. His qd̄ z
 alijs diuersis modis saluatoris imago
 depingit̄ ppter diuersas significatioes.
 Nā p̄cta in p̄sep̄io rememorat natiui-
 tatem. depicta in matr̄is gremio pueri-
 lem etatē. p̄cta vel sculpta in cruce pas-
 sionem. z q̄nq̄ i ip̄a cruce sol z luna q̄si
 eclipsim patiētia depingūt. depicta vō
 in scalaz ascēsu ascēsiōnē. depicta vt re-
 sidens in throno seu in folio excelso. p̄-
 sentē dīcat potentā z p̄tēz. q. d. data
 b iij

Liber primus

est ei om̃s ptās i celo ⁊ in terra. iux̃ illō
 Vidi dñm sedentē sup so. excelsū ⁊ ⁊.
 id ē dei filiū sup angelos regnantē. iux̃
 illō. Qui sedes sup cherubi. Qñq̃ vō
 depingit sicut videt̃ eū moyses ⁊ aarō
 nadab ⁊ abiu. i. sup montē. ⁊ sub pedi-
 bus eius q̃si opus saphiricū ⁊ q̃si celus
 serenū. Et qm̃ sicut ait lucas tunc vide
 bunt filiū hoīs vententē in nube cū po-
 tentia magna ⁊ maiestate. ideo qñq̃ ei
 circūcirca pingunt angeli q̃ ei sp̃ serui-
 unt ⁊ assistūt. ⁊ depingunt cum sex aliis
 fm̃ Esa. xl. Seraphim stabāt iuxta illō
 sex ale vni ⁊ sex ale alteri duab⁹ velabāt
 faciē ei⁹ duab⁹ pedes ⁊ duab⁹ volabāt.
 Depingunt etiā angeli tanq̃ i etate iu-
 uenili florentes. nūq̃ em̃ senescūt. qñq̃
 etiā circūpingit archangelus michael
 draconē suppeditās. iux̃ illō Job. Fa-
 ctum est plū in celo michael cū dracōe
 pugnabat. Que pugna est discidiū an-
 geloz cōfirmatio bonoz ⁊ ruina malo-
 rum. aut in pñtseccia psecentio fidelioz.
 Qñq̃ etiā circūpingit. xxiij. seniores
 fm̃ visionē ip̃ius iohis in vestib⁹ albis
 ⁊ coronis aureis. p̃ q̃s significant vete-
 ris ⁊ noue legis doctores. qui sunt. xij.
 ppter fidem trinitatis quā annunciant
 p̃ q̃tuor climata mūdī. aut. xxiij. ppter
 opa ⁊ obseruantiam euangelioz. si lā-
 pades addunt dona sp̃s sancti repñtā-
 tur. si mare vitreū baptismus innuitur
 Qñq̃ etiā circūpingunt q̃tuor anima-
 lia fm̃ visionē ezechielis ⁊ eiusdē iohis
 facies hoīs ⁊ facies leonis a dextris et
 facies bouis a sinistris. ⁊ facies aquile
 desup ip̃os q̃tuor. hi sunt q̃tuor euāge-
 liste. Vñ pingunt cū libris in pedibus
 q̃ que ṽbis ⁊ scriptura docuerūt men-
 te ⁊ ope p̃pleuerūt. Matheus figuram
 sorit̃ humanā. Marcus figurā tener le-
 onis. M̃ ponunt a dextris. quia christi
 natiuitas ⁊ resurrectio fuerūt oim̃ leti-
 cia generalis. Vnde in psal. Et ad ma-
 ximum leticia. Lucas vō vitulus est.

eo q̃ a Zacharia sacerdote inchoant et
 xp̃i passionē ⁊ hostiam specialius p̃tra-
 ctauit. Vitulus em̃ est animal sacerdo-
 tum sacrificijs aptum. Comparatur etiā
 vitulo ppter duo cornua q̃si duo cont-
 nens testamēta. ⁊ ppter q̃tuor pedū vn-
 gulas q̃si q̃tuor euāgelioz snias. Per
 hūc q̃ figurat xp̃s q̃ fuit p nob vitul⁹
 immolatus. ideoq̃ ponit a sinistris. q̃a
 mors xp̃i fuit apl̃is tristis. De h̃ ⁊ q̃lit̃
 biūs marcus pingi debet in septima p-
 te sub ti. de euāgelistis dicit̃. Iohes at̃
 figurā bz aquile qm̃ ad excelsa puolant̃
 ait. In pñcipio erat ṽbum. Hic q̃ sig-
 nificat xp̃m cuius iuuent⁹ vt adle reno-
 uatur. q̃ resurgens a mortuis floret ⁊ i
 celū ingredit̃. Hic tñ nō iuxta h̃ supesse
 depingit. qm̃ ascensionē designat ⁊ ver-
 bum apud deū p̃nunciat. Sz cū q̃oll-
 bet ip̃oz aialium h̃et q̃tuor facies ⁊ q̃-
 tuor alas q̃liter possint depingi dicit̃ i
 septima pte sub ti. de euāgelistis vbi eē
 latius de h̃ ageť Qñq̃ etiā circūpingit̃
 tur vel potius subpingunt apl̃i q̃ fuerūt
 testes eius verbo ⁊ ope vsq̃ ad vltimū
 terre. ⁊ pingunt criniri q̃si nazarei. i. san-
 cti. Lex em̃ fuit nazareoz vt a tpe sue se-
 pationis a cōi ṽita hoīm nouacula nō
 trāsiret sup caput eoz. Pingunt ec̃ qñq̃
 sub forma. xij. ouū. q̃ tanq̃ bīdētes oc-
 cisi sunt ppter dñm. h̃ ⁊. xij. trib⁹ isrl̃. qñ
 q̃ sub forma. xij. ouū depingunt̃. Qñ
 q̃ tñ p̃les vel pauciores oues circa sedē
 maiestatis depingunt̃. h̃ tñ aliud figu-
 rant. iux̃ illō Math. xxv. ca. in fine. Cū
 venerit filiū hominis in maiestate sua
 tunc sedebit super sedē maiestatis sue
 statuēs oues a dextris ⁊ edos a sinistr̃
 Qualiter Bartholomeus ⁊ Andre-
 as apostoli depingi debent in septima
 parte sub eoz festis dicitur. Et aduerte
 quia patriarche ⁊ p̃phete pingunt̃ cum
 rotulis in manibus. Quidā vō aposto-
 li cum libris ⁊ quidam cū rotulis. Nē-
 pe quia ante xp̃i aduentū fides figura-

titie ostēdebat et quō ad multa in se implicata erat ad quod ostendendū patriarche et prophete pingunt cū rotulis. per quos quasi quedam imperfecta cognitio designat. Quia vō ap̃li a xp̃o p̃scitē edocti sunt. ideo libris p̃ quos designat congrue perfecta cognitio vti possunt. Sed q̃ quidā illoz qd̃ didicerūt ad doctrinam alioz in scriptis redegerūt. id illi congrue tanq̃ doctores cū libris in manibus depingunt. sicut paul⁹. euangeliste. petrus. iacob⁹. et iudas. Illi vō qui nihil stabile seu ab ecclesia approbatum scripserunt. non cum libris. sed cum rotulis in signū sue predicationis pingunt. vñ Apl⁹ ad Ephē. Domin⁹ quosdam dedit ap̃los. quosdā p̃phetas alios euangelistas. alios pastores et doctores in opus ministerij. Sz et diuina maiestas depingit q̃nq̃ cum libro clauso in manibus. quia nemo inuentus ē dignus aperire illum nisi leo de tribu iuda. Et q̃nq̃ cū libro aperto vt in illo quisq̃ legat q̃ ip̃e est lux mūdi et via veritas et vita ac liber vite. Quare autē paulus ad dexterā et petrus ad sinistrā saluatoris depingunt dicef in septima parte sub ti. de euangelistis. Iohannes vō baptista q̃nq̃ depingit vt heremita. Martyres cum aculeis vt laurentius in craticula. stephanus cum lapidibus et q̃nq̃ cum palmis que victoriā signāt iuxta illd̃. Iustus vt palma florebit. vt sicut palma viret. sic eoz memoria feruet. Hinc est q̃ qui de hierosolymis veniunt palmas in manibus ferunt in signum q̃ illi regi militauerunt qui hierosolymis cū palmis honorifice receptus est et postmodum ibidem cum diabolo pugnans victor exiit. et celi palacium cum angelis triumphans introiuit. vbi iusti vt palma florebut. et sicut stelle fulgebunt. Confessores pingunt cum suis insignijs. et episcopi mitrat. abbates capuciati. et q̃nq̃ cum lilijis que castitates

designant. doctores cum libris in manibus. ṽgines fm̃ euangelium cū lampadibus. Paulus cum libro et ense. cū libro quasi doctor sine p̃pter conuersionem suam. cum ense. quia miles. vñ⁹. Nuncro furor saul. liber est conuersio pauli. Generaliter autem sanctorū patrum imagines quandoq̃ in parietib⁹ ecclesie. quandoq̃ in posteriori altaris tabula. quandoq̃ in vestibus sacris et alijs varijs locis pingunt vt illoz act⁹ et sanctitatem iugiter non indiscreta vñ inuilia meditemur. Vnde in Exodo. Diuina voce precipitur vt in aaron pectore rationale iudicij vittis ligantibus imprimatur quatenus sacerdotale cor nequaq̃ fluxe cogitationes possideant sed ratio sola constringat. In quo etia⁹ rationali vigilanter fm̃ Gregoriū. xij. patriarcharum nomina describi iubetur. Nempe ascriptos patres semp in pectore ferre est antiquorum vitam sine intermissione cogitare. Tunc autē sacerdos irreprehensibiliter gradit cū exempla patrum precedentium vestigianter intuet. cum sanctorum vestigia sine cessatione considerat. et illicitas cogitationes deprimat ne extra rationis litem operis pedem tendat. Considerand⁹ quoq̃ est q̃ h̃iesus semper coronatus depingit. q. d̃i. Egredimini filij hierusalem et videte regem salomonem in diademate quo coronauit eum mater sua. Fuit enim christus coronatus tripliciter. Primo a matre corona misericordie in die Conceptionis. que corona duplex est propter naturalia et gratuita. Ideoq̃ et diadema vocatur qd̃ est duplex corona. Secūdo a nouerca corona miserie in die passionis. Tertio a patre corona glorie in die resurrectionis. Vnde Gloria et honore coronasti eum domine. Demum coronabis a familia corona potentie in die vltime reuelationis. veniet em̃ cū senatorib⁹ tre tu

Liber primus

dicās obē terre in equitate. Sic et oēs
 scī pīngunt coronari. q. d. Filij isrlm ve
 nite et videte martyres cū coronis aureis
 qbus coronauit eos dñs. Et in libro sa
 piētīe. Iusti accipiet regnū decore et dia
 dema speciei de manu dñi. Corona autē
 hmoi depīngit i forma scuti rotūdi. qz
 scī de pietate diuina fruunt. Vñ cātāt
 gratulabūdi. Dñe vt scuto bone volūta
 tis tue coronasti nos. Verūm xpi coro
 na p crucis figurā a scōz coronis disti
 guit qz p crucis vexillū sibi carnis glīfī
 catōz et nō b meruit a captiuitate libera
 tiōe et vite fruitōz. Cū vō aliqz pīat
 aut scūs viuēs pīngit nō in formā scu
 ti rotūdi s; qdrati corona ipa depīngit.
 vt qmōz cardinalib; virtutib; vigere mō
 stre. put in legēda bti Gregorij habet
 Hursus qñq; in ecclīis padisus depīgit
 tur. vt aspiciētes ad delectatōz pmiōz
 alliciat. Et qñq; infern; vt eos a formi
 dine penaz deterreat. Qñq; flores et ar
 bores cū fructib; ad repñtādum fructus
 bonoz opex ex virtutū radicib; pdeū
 tū. Picturaz autē varietas virtutū varie
 tatē designat. Alij em dat p spm sermo
 sapie ali; scie rē. Virtutes vō in mulie
 ris specie depīngūt. qz mulcēt et nutriūt
 Hursus p celaturas. qz laqaria noiant
 q sūt ad dcorē dom; simpliciōres xpi fa
 mili inrelligunt q ecclīaz nō doctrin. s;
 solis virtutib; omāt. Ceterz sculpture p
 minētes de pietatē egrediētes eē vidēt.
 qz cuz virtutes fidelib; in tantā sūetudī
 nē deueniūt vt eis naturālī insite videā
 tur multipharijs eapoparōib; exercēt
 Synagoga vō qliter depīngit dicet in
 qrtā pre sub ti. de reuerētia. Qualitē pal
 liū romanoz pontificū pīngat in tertia
 pre sub ti. de pallio dicet. Ann; vero et
 duodecim signa et mēses qliter dpingā
 tur. dicet in pncipio. viij. pñs et vbi d mē
 se ageť. Sed et diuerse historie taz noui
 qz veteris testamenti p voluntate pīcto
 rum depīngunt. Nam pīctoibus atqz

poetis quilibet audēdi semp fuit equa
 potestas. Porro ornāmēta ecclīe in tri
 bus cōsistūt. s. in ornatu ecclīe chori et al
 taris. Ornat; ecclīe cōsistit in cortinis et
 auleis et pallijs sericis purpureis et simi
 lib;. Ornat; chori in dor; salib;. tapers
 substratorijs et bancalib;. Dor; salia sūt
 pāni in choro pendētes a dorso clerico
 rū. Substratoria q pedib; substernunt
 Tapeta sunt panni q pedibus substern
 unt. qsi stratio pedū. et pīcipue pedib;
 epōz q mundana pedib; calcare debēt.
 Bācalia sunt pāni q sup sedes vel ban
 cas in choro ponunt. Altar; vero orna
 tus cōsistit i capsis et pallijs. philaterijs
 et candelabris in crucib;. in aurifrisio. i
 vexillis. in codicib;. i velaminib;. i cor
 tinis. Et nota q capsa in qua hostie cō
 secratē feruant significat corpus virgīe
 gloriose. de qua dī in ps. Surge dñe in
 requiē tuā: iu et ar. s. t. Que qñq; est de li
 gno. qñq; de eboze cādido. quādoq; de
 argēto. qñq; de auro. et qñq; de cristallo
 et fm varias sūt ppterates varias spūs
 corpis xpi exprimit dignitates. Hursus
 ipa capsa cōtinens hostias siue psecra
 tas siue nō cōsecratas memoriā desig
 humanā. Debet nāq; hō iugiter reco
 dari acceptoz beneficior; dei tam tpālī
 um q p hostias nō cōsecratas qz spūalī
 um q p cōsecratas designant. qd figu
 ratū est in vna in q iussit de; mānare
 poni. qd licet tpale esset pfigurabat tñ
 istud nostrū sacrificiū spūale pīcipiēs vt
 esset memoriāle sempiternū in futuris
 generatōes sicut legit in Exo. Capse at
 sup altare qd est xps posite sunt aplī et
 martyres. Valle vero et vestes sunt cō
 fessores et vgines vel oēs scī. de quib;
 ait ppheta ad dñm. Vñs sicut vestimen
 to vestieris. Et de hoc dictū est ti. pcedē
 ti. Aliud autē est philateriū aliud phila
 teria. Philateriū est cartula in q decem
 pcepta legis scribunt. Hmoi cartulā
 solebāt pharisei ante se in signū religio

nta portare. **¶** In euāgelio. **¶** Dilatant phylacteria sua. Et dicit phylacteriū a phylaxe quod est custodire et torat quod est lex. **¶** Philateria vero est vasculū de argēto vltimo vel cristallo vel eboze et hmoi in quo scōz cineres vel reliquie reconduntur. Cum em elindius fideles cinericiof vocaret p eo q cineres ipsos seruabāt ptra eius derisionē statutum fuit in ecclesia vt honorifice et in p̄ciosis vasculis seruarent. **¶** Qd nomē est cōprehensum a phylaxe qd est seruare et teron qd est extremitas. qz ibi aliud de extremitate corpis scōz puta dens vel digit⁹ vlt ali quid tale seruaf. **¶** Sup altare etiā in quibsdā ecclesijs collocat tabernaculū de quo sub rī. de altari dictū est. **¶** In cornibus altaris duo sunt candelabra cōstituta ad designādū gaudiū duoz populorū de xpī natiuitate letārium. que candelabra mediēte silice faculas ferūt accensas. **¶** Angel⁹ em inq̄r pastorib⁹. **¶** Annūcio vobis gaudiū magnū qd erit oī populo. qz natus est nobis hodie saluator mūdi. **¶** Sic est ver⁹ isaac q risus interpretat. **¶** Lumē aut candelabri fides ē populū. **¶** Nā ad iudiciū populū inq̄r ppheta. **¶** Surge illuminare hierusalē. qz venit lumē tuū et gloria dñi sup te orta est. ad populū vō gentilē dicit apls. **¶** Erat⁹ alī qñ tenebre. nunc aut lux in dño. **¶** Nā et i ortu xpī noua stella mag⁹ apparuit fm vrticū balaā. **¶** Oriet inquit stella ex iacob et cōsurgit vīrga ex israhel. **¶** De hoc etiā dictū est in ti. de altari. **¶** Emūctora siue forcipes ad emungendū lictinā. **¶** It verba diuina quib⁹ ifas legis ap̄utam⁹ et lucētem spm̄ reuelamus. iuxta illud. **¶** Verustissima veterē comedēs. et nouis superuenientibus vetera abijcēt. **¶** Vasa in quibus lictinā emuncta expringuntur sunt corda fidelium que obseruantiā legalem ad litterā admittunt. **¶** Rursus forcipes quorum gemino dēte componitur ignis sunt p̄dicatores qui nos cō-

sonis vtriusq; testamētī paginis instrunt et moribus componentes ad charitatē accendunt. **¶** Scutia vero. id est vasa equalis amplitudinis in fundo et in ore ad calefaciēdū facta. sunt illi doctores qui thesaurum cordis non celant. s; ex eo proferunt noua et vetera. lucernas quoq; non ponūt sub modio: sed super candelabrum. vt hī qui sunt in domo domini lumen et calorem accipiāt sp̄ritus sancti. **¶** Crux quoq; super altare ponenda est et eā inde tollit baiulus cruc⁹. in quo recollitur quia crucem de xpī humeris sublatā tollit symon cireneus. **¶** In duo candelabra crux in altari mediā collocat quoniā inter duos populos xp̄s in ecclesia mediator existit. **¶** Ipse em est lapis āgularis qui fecit vtraq; vnū. ad quem pastores a iudea et magi ab oriente veniunt. **¶** De hoc aliter dicit in probemio quarte partis sub titu. de accessu sacerdotū ad altare. **¶** Rursus altari frōs aurifrisio ornaf. iuxta illud Exo. xxv. et xxviij. c. **¶** Construes mihi altare. faciesq; illi coronā per gyrum seu circumitū altā quatuor digitis. **¶** Nempe altare quādoq; significat cor hominis in q sacrificiū vere fidei per contritiōē offerri debet. et tunc aurifrisium conceptū bone operationis significat quo frontem nostrum ornare debemus vt ceteris luceamus. **¶** Quādoq; altare significat xp̄m et tunc per aurifrisium congrue ornamentum charitatis designatur. **¶** Sicut em auris p̄minet omnibus metallis. sic et charitas ceteris virtutibus. **¶** Vnde **¶** Ap̄lus. j. ad Cor. xiiij. **¶** Maior aut horū est charitas. **¶** Frontem em nostrā sic aurifrisio caritatis debemus ornare. vt parati simus p christo animas ponere. **¶** Vt illa etiā super altare eriguntur. vt triumphus xpī iugiter in ecclesia memoret. per quem et nos de inimico triumphare speramus. **¶** Codex etiā euāgelicus super illud adaptatur. eo q euāgelii ab ipso

Liber Primus

scz xpo sit editum et ipsi perhibeat testi-
monium. Qui qre exterius ornetur dice-
tur in .iij. parte sub titulo de lega. indu-
mentis. Deinde vasa et utensilia in do-
mo dñi a moyse et salomone originē ha-
buerūt. que in veteri testamēto plura et
diuersa fuerūt. prout i Exo. legist diuer-
sa habentia significata. de quibus h bre-
uitatis causa non agimus. Sane omnia
que ad ornatum pertinent. tempe quadra-
gesime remoueri vel cōtegi debent. qd
sit fin aliquos in dominica de passione
qz extunc diuinitas fuit abscoīsa et vela-
ta in xpo. dimisit em se capi et flagellari
vt homo tanq̃ nō haberet in se virtutes
diuinitatis. Vñ in euāgelio huius dies
dicūt. Ihs aut abscondit se et exiuit dñe
plo. Tunc ergo cooperiuntur cruces. i. v-
tus sue diuinitatis absconditur. Alij h
faciūt a prima dñica quadagesime. qd
extunc ecclesia incipit de eius passione
agere. Vñ eo tpe crux ab ecclesia nō nisi
cooperta portari debet. Et fin morē q-
rundā locor duo tm velamina sunt cori
ne tunc retinent quorū vnū ponit p cir-
cūmitū chori. aliud suspendit inter alta-
re et chorū ne appareāt q sunt intra san-
cta sanctor. Quod sanctuarium et crux
tunc velant signat litterā legis. i. ei⁹ car-
nalē obseruatiā siue qd i veteri testamē-
to ante christi passionē intelligētia sa-
crarum scripturarū velata aperta et ob-
scura erat. et qui tempore illo fuerūt. ve-
lamē. id est. obscurā sciētiā ante oculos
habuerūt. Signat etiā rompheā illaz q
fuit ante ianuā paradisi. Et quoniā hu-
iusmodi carnalis obseruatiā et obscuri-
tas et rompheā in xpi passione sublata
sunt. ideo cortine vel velamina hmoi i
parascue remouent. Sed et qz in vete-
ri testamēto fuerūt aialia ruminantia et
vniuersas scindētia et boues arātes. id ē.
scripturarū mysteria discernentes et spi-
ritualiter intelligētes. ideo in qdragesi-
ma post velum ingrediuntur sacerdotes

pauci quibus datum est nosse mysterium re-
gni dei. Circa hoc aut notandum ē q tri-
plex genus veli suspendit in ecclesia vi-
delicet qd sacra operit. quod sanctuari-
um a clero diuidit. et qd clerū a populo
secernit. Primum est nota lfe legis. Se-
cundū nota nre indignitatis. qz indigni
sum⁹ imo ipotētes celestia intueri. Ter-
tiū est coertio nre voluptatis carnalis.
Primum videlicet cortine q ab vtroq al-
taris latere extendunt sacerdote secretū
intrāte. put in qtra pte sub titu. de secre-
ta dicit. significatū est in hoc q sicut le-
git Exo. xxxiiij. Moyses posuit velam
sup faciem suā. qz filij israel claritatē vul-
tus ei⁹ sustinere nō poterāt. Et sicut dicit
apls hoc velamē adhuc hodie est super
corda iudeor. Scdm videlicet cortina:
q in qdragesima in officio misse añ alta-
re extendit significatū est in h q velū in-
tra tabernaculū erat suspensuz qd dñi
debat sc̃tāctōz a sc̃tis. vt dicit in phe-
mio qrite ptis p qd arca populo velabat et
erat miro ope p̃textū et pulchra varietate
distinctū. qd in passione dñi scissus ē.
et illius exēplo hodie cortine varia pul-
critudine texunt. De pmissio velo et qua-
les esse debēt cortine habet Exo. xxv. et
xxxvi. c. Tertū inde tunc habuit origi-
nē. qz in p̃mitiua ecclesia pibolus. i. par-
tes q circuit chorū non eleuabat nisi vs-
q ad appodiatōz. qd adhuc in qbusdā
ecclesijs obseruat. qd ideo fiebat vt po-
pulus vidēs clez psallentē inde bonuz
sumeret exemplū. Verūtū hoc tpe q
si cōter suspendit siue interponit veluz
aut mur⁹ inter clerū et pplm. ne mutuo
se p̃spicere possint qsi ipo facto dicatur
Auerte oculos tuos ne vi. va. rē. In pa-
rascue vo oē tollit velū. qz in passione
dñi velū tēplī scissū est. et p eā fenelata ē
nobis legis spūalis intelligētia q antea
latebat vt pmissum est. et aperta est celestz
regni ianua. et data ē nobis fortitudo vt
vinci nīsi velimus a carnali p̃cupiscētia

nequeam⁹. Verū tamē velū qđ dīcīdīt
sanctuariū a clero retrahīt vel elenat in
vespa cuiuslibz sabbati qđragesime qñ
officiū diei dñice inchoat vt cler⁹ possit ī
sanctuariū intruē. qz domica recolit re-
surrectionē. Hoc etiā ideo fit in sex die-
bus dñicis. qz nulla fuit etas in qua nō
fuerit gaudiū eternū. gaudiū qđdem fi-
guratū quod celo velať qđ perveliū illō
significat. Inde est qđ dieb⁹ dominicis
non ieiunam⁹. et hoc ppter gloriā domi-
nice resurrectionis. Nā prima dñica si-
gnat gaudiū qđ habuerūt primi paren-
tes in paradiso ante peccm. Secūda domi-
nica figurat gaudiū quod pauci hab uerūt
in arca noe alijs oib⁹ diluuiō submer-
sis. Tercia qđ habuerūt filij israel sū Bo-
seph alijs fame afflictis. Quarta qđ ha-
buerūt sub salomone in oī pace viuetes
Quinta qđ habuerūt redeūtes de ca-
priuitate babilonie. Sexta qđ discipu-
li habuerūt a resurrectione vsqz ad ascēsi-
onē qñ cum eis p̄sentialiter fuit sp̄sūs
In festiuitatib⁹ etiā nouē lectionū qua-
dragesime velū ipm elenat vel retrahīt
Sed h nō habet de primariā eccleī in-
stitutionē. qz tunc nullum festum celebra-
bat: in quadragesima solenniter. Sed
si aliquod festum occurrebat. quacun-
qz die occurreret in sabbato et in domi-
nica de eo commemoratio fiebat prout
in canone pape Martini habet. Et in
Burcardo li. xiiij. et hoc totū ppter tem-
poris illius tristitiā. postea vsus in cō-
trariū obtinuit. vt videlicet festū nouē
lectionū ī suo die solēniter celebrē. et
nihilomin⁹ ieiunet. Rursus cortine ī fe-
stiuitatib⁹ extēdunt ī ecclesijs ppter or-
natū vt p̄ visibiles ornat⁹ ad inuisibiles
moueamur. q̄ sūt qñqz varijs coloribus
colorate vt premissum est vt ex diuersi-
tate colorū ipsoz notet qđ hō qđ est dei tē-
plū ornat⁹ esse debet varietate seu diuer-
sitate virtutū. Cortia alba signat vite mū-
diciā. Rubra charitatem. Viridis con-

templationem. Nigra carnis mortifica-
tionem. Nigra tribulationem. Adhuc
sup cortinas cādidās suspēdūt: quādoqz
pānī variū coloris ad norandum qđ cor
nostrum purgatum esse debet a vicijz
in eo debēt esse cortine virtutū et varie-
tas bonoz operum. Porro in festo
natiuitatē dñi quedā ecclesie nullos su-
spendunt pannos quedam viles et que-
dā bonos. Que nullos suspendunt. no-
strū figurant ruborē. si em̄ maximū sit
nobis gaudium de nato saluatore. non
tamen debemus eē sine rubore pro eo
qđ tantum fuit nostrum peccatū et dei
filius seipsum propter nos exinanuit:
formam serui accipiens. Et propterea
etiam in ipsius obitu non cum leticia
solennizamus. sed acerrimum ieiunū
facimus. cum tamē in aliorum sancto-
rum obitu leti solēnizemus. et aliquan-
tulum lautiū in cibo et potu nobis in-
dulgeamus. prout in sexta parte sub pa-
rasceue dicitur. Rubor quippe nobis ē
qđ dominus mortuus est propter pecca-
ta nostra. sancti vero nō propter pecca-
ta nostra sed propter christum passi sunt.
Qui viles suspendunt figurāt qđ domi-
nus seruilem induit formā. et qđ vilib⁹
pannis eo die inuolutus fuit. Qui bo-
nos gaudium de rege nato habitum at-
tendunt. et quales esse debeamus in re-
ceptione tanti hospitis ostendunt. In
quibusdam ecclesijs altare in pascha pre-
ciosis ornatur pallijs. et superponun-
tur velamina trium colorum rubeum.
subalbum et nigrum: que tria tempora
designant. Prima lectione et responso-
rio finitis remouetur velamen nigrum
quod tempus ante legem signat. Secū-
da lectione et responsorio finitis remoue-
tur subalbum. quod tempus sub lege dī
signat. Tercia finita remouetur rube-
um. quod tempus gratie significat. in
quo p̄ christi passionem ad sancta sancto-
rū et ad eternā gloriā nobis additus p̄t̄

Liber Primus

De pannis & vestimentis altar? in tractatu de altar? dictum est. In p?cipuis festiuitatibus thesauri ecclesie in publicis deducunt? ppter tria. Primo ppter considerationē cantale vt videlicet appareat q? cautus fuerit in seruando qui illū seruare tenet. Scdo ppter solennitatis venerationē. Terto ppter oblationis memoriam videlicet in memoriam illoz qui prius ea ecclie obtulerunt. Q? aut? ecclia intus & nō extra festiue ornat? mysterialiter innuit? q? omnis gloria eius abintus est. Licet em̄ exteri? despicabilis sit. in ania tñ que sedes dei est radiat iuxta illud. Nigra sum s; formosa &c. Et dñs p? ppham. Item hereditas mea preclara est mihi. Propheeta etiam considerans hoc ait dño. Vilexi decorem domus tue &c. quā specialiter fides spes & caritas exornat. Ecclesia q; materialis & etiam spiritalis mundari debet. de quo in. vj. pte sub. ii. d? pascia. & de quinta feria cene dicit. In nonnullis ecclesijs oua strutionū & hmōi q? admirationē inducunt & que raro videtur cōsueuerūt suspēdi vt p? b? pplus ad ecclesiā trabat? & magis afficiat. Rursus aiunt quidam q? strutio tanq? aulis obliuiosa derelinquit? i fabulo oua sua. demū qñ stella visa rec ordat. & redit ad illa aspectu suo fouens ea. Oua g? in ecclesijs suspendunt? ad notandū q? hō ppter peccatū a deo derelictus si tandem diuino lumine illustratus. recordatus delictoz suoz penituerit. & ad ipm redierit p aspectū misericordie illius fouet? p quē etiā modū dñ? in Luca. q? respexit deus petz postq? negauit xpm. Suspēduntur etiā vt in illis vnusq; contemplet? q? homo facile deus obliuiscit. nisi p stellam. i. spū sancti gratiā influentē illustratus ad eum redire per bona opera recorderet. Sane in primitina ecclesia sacrificiū fiebat in vasis ligneis & vasis tibus cōsibus. tūc em̄ erant lignei cali-

ces & aurei sacerdotes. nūc vō econtra est. S; Severinus papa instituit? q? in vitreis fieret. qz vō illa fragilia erāt. iō Urbanus papa & etiā cōciliū Remen. statuit? q? in argēteis vel aureis vasis sacrificet. vel ppter paupertatem in stāneis que nō eruginant. non tamē in ligneis vel ex auricalco. Non g? debz esse de vitro ppter psculū effusionis. nō de ligno qz cū sit porosum & spongiosum corp? sanguinē absorberet. nō de ere vel auricalco qm̄ ob vini virtutem eruginē & vomitum puocaret. Et nō q? calicis nomē a veteri & nouo testamēto originē traxit vnde Hiero. Calix aureus babilon inebrians omnem terrā. Et dauid. Calix in manu dñi vini meri plenus mixto. Et alibi. Calicē salutaris accipias & nomen dñi inuocabo. Item in euangelio Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. Item accipiens calicē gratias egit. Calix at? aure? significat thesauros sapientiē in xpo absconditos. Argenteus mundiciā culpe. Stanne? innuit? similitudinē culpe & pene. stannū enim est mediū inter argentū & plumbū & caro xpi licet non fuerit plumbū. i. peccatrix. fuit tñ carni similis peccatrici. & licet non fuerit argentū. i. passibilis propter suā culpā. fuit tñ passibilis ppter nostrā. qz lāgores nros ipse tulit & dolores nros ipse portauit. De calice & patēa dicit? b? ti. de pfecta. & vncio. Nepe si q? tenui religioe tenet? dicat. q? dñs pcepit moysi vt cūcta vasa tabnacli i oēs vsus & cerimōias ex ere facer. vt legit? Exod. xxvij. & xxxviij. c. qz hmōi piosa vasa & ornāmēta poterāt venūdari & dari paupib?. filius ē iude. & mulieri vngētarie prius. Hoc em̄ agim? nō q? deū min? vilia ornāmēta delectet? q? aurea. s; q? cū boies & diligūt deo libenter offerunt? diuinam patriam suā vincunt auaritiā. Prererea h? diuine pietatis officia moralia sunt & future glorie significatiua.

Uñ etiā in veteri lege ex auro. sacincto
purpura. cocco bis tincto. ⁊ bisso rector-
ta ⁊ alijs p̄ciosis sup̄hūerale fieri p̄cipit
vt quāta sacerdos v̄tutū diuersitate cla-
rescere debeat demōstret. ⁊ altare ⁊ p̄pi-
ciatorii ac cādelabꝝ ⁊ alia vasa ⁊ oīa
mēta altaris ex auro fieri ⁊ argēto. Exo-
di. xxv. ⁊. xxx. ⁊. xxxviij. ca. Tabernacu-
lū q̄z ex diuersis p̄ciosis fieri p̄ceptū est
put dictū est sub tī. de ecclīa. Regal̄ eti-
am pontifex alijs diuersis p̄ciolis vte-
bat̄ ornamētis put dīcet in tertia parte
sub tī. de legalibꝝ indumētis. de hoc eti-
am sub tī. de ecclīe dedicatōe p̄pe p̄nci-
piū dīcet. Porro p̄hibitū est in p̄cilio
aurelian̄. ne diuina misteria p̄stent̄ ad
nuptiaz ornatū ne improboꝝ tactū v̄l
pompa secularis luxurie polluant̄ q̄ nī
mirū oñdit̄ q̄ ex veste cuiuscūq̄ p̄sone
fieri nō debet casula v̄l aliq̄s sacris my-
sterijs deputandꝝ ornatꝝ. Stephanꝝ q̄z
papa statuit ne vestimētis ecclīe in alijs
v̄sibꝝ q̄s fruat̄. q̄q̄ nisi a sacratꝝ hoibus
tāgāt nevl̄tio q̄ balthasar regē babilōie
p̄cussit sup̄ hoc trāsgrēdiētes vēiat. Ele-
mēs etiā papa statuit ne mortui sepeli-
ant̄ vel inuoluant̄ seu operiant̄ vel etiā
feretrū cū palla. i. p̄anis altaris. aut cū
mappa q̄ calix inuoluūt̄ seu cū q̄ sacer-
dos manꝝ post p̄secratōz tergīt. Quñ v̄o
palle. i. corpalia. ⁊ vela. i. ornamēta alta-
ris seu cortine sup̄ altare p̄dētes sordī-
date fuerūt. diaconi cū mīstris humili-
bus illa lauet̄ intra sacrasū. ⁊ nō extra.
Pro vel̄ aut̄ lanādis q̄ ad cultū altaris
p̄tinēt nona peluis hēat̄. Palle v̄o. i. cor-
palia ⁊ alia peluis lauent̄ vela q̄z iannaz
i. cortie q̄ extēdunt̄ i ecclījs i festis ⁊ i q̄
dragesima i alia peluis lauent̄. Hinc est
q̄ statutū est in p̄cilio p̄lerden̄. q̄ ad cor-
pale lauādū ⁊ ad pallas alterius xp̄ia
habeant̄ vasa foris in quibꝝ nihil aliud
lauet̄. Sed et fm̄ eundem Clementem
si altaris palla. i. vestimenta altaris vel
cathedra in q̄ feder sacerdos sacris ve-

stibus indutus. vel cādelabꝝum vel ve-
lum. i. p̄anus v̄l cortina sup̄ altare pen-
dens fuerint vetustate consumpta cre-
ment̄. ⁊ cineres v̄l in baptisterio v̄l i pa-
riete aut in fossis pavimentoꝝ vbi non
sit transitus lactent̄. Et nota q̄ ecclīasti-
ca ornamēta b̄ndicunt̄. vt dīcet sub tī.
de p̄secrationibꝝ ⁊ v̄nctionibus.

De cāpanis.

Amp̄ae sūt vasa

c enea in nola cīuitate cāp̄ae p̄-
mo inuēte. Maiores itaq̄ vasa cā-
pane a cāpania regiōe mīnora vero no-
le a nola cīuitate dicunt̄. Pulsat̄ aut̄ ⁊
b̄ndict̄ cāpana vt p̄ illius tactū ⁊ soni-
tū fideles inicē inuēnt̄ ad p̄mū. ⁊ cre-
scat in eis deuotio fidei. fruges mētes:
⁊ corpa credentū seruent̄. p̄cni pellant̄
hostiles exercitus ⁊ oēs insidie inimici
fragoꝝ grādīnū. p̄cella turbinū. impetꝝ
tēpestatū. ⁊ fulgurū tempent̄. infestatꝝ
tonitrua ⁊ ventoz flama suspēdat̄. spūs
p̄cellarū ⁊ aeree p̄tates p̄sternant̄. vt b̄
audientes cōfugiant ad sc̄tē matris ec-
clesie gremiū an̄ sc̄tē crucis vexillū cui
flectit̄ om̄e genu ꝛꝛ. sicut hec singula in
benedictionibꝝ cāpane habentur. Sci-
endū aut̄ est q̄ cēpane q̄z sonozitate cō-
uenit̄ populus ad ecclīaz ad audiendū
⁊ clerus ad ānunciādū mane miserī-
cordiā dñi ⁊ veritatē eius q̄ noctē signi-
ficāt tubas argēreas q̄bus in veteri le-
ge p̄p̄s ad sacrificādūz accersiebat̄. de
q̄bus dīcet in. vi. p̄te sub penthe. Quē-
admodū em̄ vigiles in castris tubis. sic
⁊ ecclīaz mīnistrī cāpanaz sonitu se ex-
citāt vt p̄ insidiātum dyabolū p̄noctet̄.
Siḡ igit̄ nostra enea sonoziora sunt tu-
bis veteris legis. q̄z tunc norꝝ erat deus
in iudea t̄m. nūc v̄o in om̄i terra. Sunt
etiā durabīliora. significāt em̄ predicati-
onem noui testamēti fore āplius dura-
turā tubis ⁊ sacrificijs veteris legis. q̄z
v̄sq̄ ad mundi finē. Siquidē cāpane p̄-

Liber Primus

dicatores significant qui fideles ad firmitudinem capane ad fidem vocare debent quod significatum est in eo quod dominus precepit moysi ut faceret festum summo pontifici habentem. lxxij. tinnitabula que sonaret: cum pontifex in sancta sanctorum ingrederetur. Ipsi ergo vas os predicatoris designat. Iuxta illud apostoli. Factus sum velut es sonans siue cimbali tinniens. Duritia metalli fortitudinem designat in mente predicatoris. Unde dominus. Dedi frontes tuas durioris frontibus eorum. Plectrum siue ferrum quod interius ex utraque parte feriens sonum reddit doctoris linguam quam scientia ornat et que utrunque testamentum resonare facit figurat. Prelatus ergo ab eo scientia predicationis est quasi capana sine plectro. Iuxta illud Gregorius. Sacerdos si predicationis est inscius quam clamoris vocem daturus est prece mutus est enim quasi canis mutus latrare non valens. Ipsa vero percussio denotat quod predicator primum debet per correctionem in se vicia ferire et postmodum ad aliena exprobranda accedere ne contra doctrinam apostoli alijs predicans ipse reprobus inveniat. Unde psalmista. Peccatorum autem dixit deus quare tu enarras iustitias meas et assumis testamentum meum per os tuum. Siue namque actionis exemplo plerumque accendit quos eruditione sermonis movere nequit. Vinculum vero quo plectrum vasi coniungitur seu ligatur est moderatio qua lingua temperat que ad tractum corde. id est ad auctoritatem scripturę linguam movet predicatoris. Lignum in quo capana pendet lignum dominice crucis significat. quod ideo quandoque a superioribus continetur. quia cum ab antiquis patribus nuntiatur. Instrumenta quibus ipsum lignum alligatum seu affixum est oracula sunt prophetarum. Ligatura vero ferrea quia capana ligno coniungitur charitatem denotat per quam predicator indissolubiliter cruci affixus glo-

riatur dicens. Mihi absit gloriarı nisi in cruce do. no. Cavilla ligno affixa quam medietate capana pulsatur recta predicatoris mentem lignatur quam divinis mandatis inherens illa fidelium avaribus per frequenter pulsatur inculcat. Funis autem ab illa pedes quam capana pulsatur est humilitas seu vita predicatoris. Funis etiam ipsa vite nostre mensuram ostendit. Adhuc cum funis initium habeat a ligno a quo capana pendet per quod crux dominica intelligitur recte sacra scriptura a ligno sanctę crucis descendens signatur. Sicut etiam funis est ex tribus funiculis. ita et scriptura ex trinitate consistit. scilicet. ex historia. ex allegoria. et ex moralitate. Funis ergo descendens a ligno in manu sacerdotis est scriptura a mysterio crucis descendens in ore predicatoris. Rursus ideo funis usque ad manus quibus continetur extenditur. quia scriptura usque ad opera trāsire debet. Funis quoque elevatio et depressio in pulsando denotat quod sacra scriptura aliquando loquitur de alijs aliquando de inferioribus. seu quod predicator quandoque propter aliquos alta dicit. quandoque propter alios condescendit: Iuxta illud apostoli. Siue excedimus propter deum siue condescendimus propter vos. Adhuc sacerdos deorsum funem trahit dum ad activam vitam a prelatioe descendit. ipse vero sursum trahit dum scriptura docere et exemplariorum erigit. deorsum etiam trahit dum scripturam ad litteram quam occidit intelligit. sursum trahit dum spiritualiter eam exponit. Rursus finem Gregorius. deorsum trahit. et sursum trahit. dum in ea se metipsum videlicet in pravis lateat. et quantum ad bona facienda perficiat. Sed et exactu funis capana resonat. populus ad expositores sacre scripture adducatur. predicator audiat et populus in unitate fidei et caritatis unius. Sacerdos itaque qui se recognoscit predicatoris debitorem non se sublebat a monendis signis. quam et filij aaron clangebant tubis. Funem autem movet qui fratres aut populum

ex officio vocat. Anulus sine corde p
 quē in plerisque locis corda trahit est co
 rona p̄mij seu p̄seuerantia in finē. vel est
 ipsa diuina scriptura. Porro sauinian⁹
 papa statuit vt horē diei p̄ ecclias pulsē
 tur. Et nota q̄ ad diuina officia. p. xij. ho
 ras diei cāpae cōiter duodecies pulsantur.
 videlicet in prima hora semel. z i vl
 tima similiter semel. qz ab vno deo om̄ia z
 i dē vnus erit oia in oib⁹. In tertia pul
 sat ter. p̄ sc̄a tertia z q̄rta horis que s̄b
 illa cātant. Similiter z in sexta ter pro
 tribus videlicet p̄ q̄nta p̄ sexta z septi
 ma horis. Similiter in nona ter p̄ trib⁹
 ad vesp̄as vero que est vndecima ho
 ra non solum semel sed etiā multipliciter
 qz in tempe gr̄atē multiplicata est p̄di
 catio ap̄loz. Itē in nocte ad matutinū
 sepe. qz sepe exclamādū est Exurge qui
 dormis. z exurge a mortuis. Cōiter t̄r
 ter pulsatur in nocturnis. P̄rio cum s̄q̄lla
 que significat paulū acute p̄dicatē. Se
 cunda pulsatio significat Barnabā sibi
 associatū. Tertia iunuit q̄ in deis repel
 lentibus verbū dei. ap̄lī p̄uererūt se ad
 gētes q̄s in fide trinitatis q̄tuor eu āge
 liozū imbueūt disciplinis. Vñ z quidā
 q̄ter pulsatur. Et nota sex esse genera t̄nni
 nabuloz quibus in ecclia pulsant. s. s̄q̄l
 la. cimbalū. nola. nolula seu dupla cam
 pana z signū. Squilla pulsatur in triclī
 nio. i. refectorio. Cimbalū in clauistro.
 Nola in choro. Nolula seu dupla. i ho
 rologio. Cāpana in cāpanilī. Signum
 in turri. Quodlibet t̄n horūz pōt gene
 raliter t̄nninabulū nuncupari. Varijs
 ergo designatur vocabulis. qz p̄dica
 tores per illa designat ad m̄lta necēarij
 sunt. Sane in tota septuagesima. sub q̄
 q̄dragesima continet. in diebus p̄festis
 non debet p̄pulsari nec cōpulsari. nec
 dupulsari. sed solum simpulsari. id est.
 simpliciter pulsari. ad horas diei v̄l ma
 tutinas. In ecclijs t̄n bñ ordinatus bis
 pulsatur ad primā. Primo ad inuocandū

Sc̄bo ad inchoādū. In tertia ter fm
 numerum horarū que sub illa pulsant
 vt p̄missum est vna ad inuocandū. alia
 ad congregandū. tertia ad inchoādū.
 Similiter fit in sexta z in nona. z eedez
 cāpae z eodez ordine pulsant ad matu
 tinas simpliciter. Ad missam vero z ad
 vesp̄as duab⁹ duntaxat cāpae pulsa
 tur. In minoribus vero ecclijs simplici
 ter t̄m pulsandū est iuxta p̄missa. z hoc
 in ferijs. In dñicis vero z solennib⁹ die
 bus put in alijs temp̄ibus compulsatur.
 Quia em̄ p̄dicatores qui p̄ cāpanas fi
 gurant tempe gr̄e crebrius abundāt et
 oportune z impoxtune instāt. Idcirco in
 festis que ad gr̄az pertinent cāpane tu
 multuosius t̄nniūt et pl̄ixius concre
 pāt vt dormientes ebriosos excitēt ne
 dormiāt vltra modū. Quid aut̄ signifi
 cet compulsatio quādo cātat. Te deum
 laudamus. In q̄nta pte sub titulo de no
 cturnis dicit. Verū aliquo moriēte cā
 pane debēt pulsari vt populus hoc au
 dies oret pro illo pro muliere quidē bis
 pro eo q̄ ipsa inuenit alteritatez. primo
 em̄ fecit hominē alienū a deo. quare se
 cunda dies non habuit benedictionez.
 Pro viro vero ter pulsatur. qz primo inuē
 ta est in hoīe trinitas. Primo em̄ forma
 tus est adaz de terra. Deinde mulier ex
 adā. postea homo creatus est ab vtroq̄
 z ita ibi est trinitas. Si autem clericus
 sit tot vicibus simpulsatur quot ordies
 habuit ipse. Ad vltimum vero compul
 sari debet cum oib⁹ cāpanis vt ita sc̄i
 at populus pro quo sit orandū. Debet
 etiā compulsari quādo funus ad eccle
 siam z q̄n de ecclia ad tumulū depora
 tur. Ceterū cāpae i processioib⁹ pul
 sant. vt demones timētes fugiāt. put i
 quarta parte sub ti. de accessu pō. ad al.
 dicit. Timent em̄ auditis tubis ecclie
 militāte. s. cāpanis. sicut eliq̄s tyrānus
 timet audies in terra sua rubas alicui⁹
 potēt. regis inimici sui. Et ibi etiā ē cāq̄

Liber Primus

ecclesiavides concitari tempestatem
panas pulsat. vt. s. demones tubas
in regis. i. capanas audiētes territi
giant. z a tempestatis pcitatione qui-
escant z vt ad capane pulsationē fideles
admoneant z puocent p instanti peri-
culo orōni insistere. Silēt at capane
triduo añ pasca. vt dicit i. vi. pte sub qn
ta feria cene. Rursus capane tpe inter-
dicti silent. qz sepe ob delictū subditorū
impedit lingua p̄dicatoz. In illud pro-
phete. Līguā tuā adherere faciā pala-
to tuo. qz domus. i. populus exasperās
id est inobediēs est. Habet etiam eccle-
sia organa. de quibus in q̄rta parte sub
titulo de sanctis dicit.

De Cimiterio z alijs locis sacris z re-
ligiosis.

Hinc de cimiterio

et alijs sacris ac religiosis locis
dicamus. Sane venerabiliū lo-
corum alia sunt humane necessitati de-
putata. alia orōni dicata. Lōca hūane
necessitati deputata sunt zenodochium
zenostorū. qd idem est vasochoium.
gerontecomū. orphanotrophium z be-
photrophium. Sancti etiam p̄ses z reli-
giosi p̄ncipes h̄mōi instituerūt loca in
q̄bus paupes. pegrini. senes. orphani.
infantes. emeriti. infirmi. imbecilles. et
sancti recipent z fouerent. Et nō q̄ ge-
ronta grece dī senex latine. Lōcoz autē
orōni dicatoz alia sunt sacra. alia sc̄a.
alia religiosa. Sacra sunt que p manus
pontificū rite dedicata z deo sanctifica-
ta sunt q̄ varijs noibus appellant p̄ut
sub tī. de eccia p̄missum est. Sc̄a sunt
loca emunitatis siue p̄uilegiata seruito-
ribus z ministris eccia deputata. de q̄
bus videlicet sub interminatōe certe pe-
ne vel a iure vel p speciale p̄uilegiū iter
dicif. ne q̄s illa violare p̄sumat. sic sunt
atrīa ecclesiay. z in quibuscūq̄ locū elau-
stra infra que sunt domus canonicōū.

in quibus reīs cuiuscūq̄ sceleris p̄fug-
entibus si se ibi receperint securitas p̄-
stat. Et fm statuta legalia porte z the-
atra ciuitatū. Religiosa sunt vbi cada-
uer hoīs integz vel etiā caput t̄m sepe-
litur. qz nemo p̄t duas sepulturas h̄re.
Corp⁹ vō vel aliqd aliud mēbz absq̄
capite sepultū nō facit locū religiosum
S3 z fm legalia instituta cadauer iudī
vel gētilis vel infantis nondū baptisatū
locū in q̄ sepultū ē facit religiosum fm
religionē t̄m xp̄ianā z canonicā doctri-
nam solū xp̄ianū cadauer locū facit reli-
giosum. Et nota q̄ qcqd est sacz est reli-
giosum. z nō e3. Ceterz loc⁹ iste religio-
sus diuersimode appellat. videlicet ci-
miteriū poliantz siue antropol qd idē
est. Itē sepulcrū mausoleū qd etrā idē
est dormitorū. tumul⁹. monumentū.
ergastulū. sarcosag⁹. p̄ramis. bustū. vr-
na z spelūca. Cimiteriū dicif a cīmē qd
est dulce. z sterion qd est statio. ibi em̄
dulciter defunctoz ossa q̄scūt. z salua-
toris aduentū expectāt. Vel qz ibi sunt
cimites. i. v̄mes vltra modum ferētes.
Poliantz dī q̄si pollutū antrū p̄t ca-
dauera hoīm ibi sepulto. V̄l polian-
trū interpretat mltitudo viroz. a pol qd
est p̄alitas z antros qd ē vīr. z fm h̄ p̄-
prie dī cimiteriū p̄pter mltitudinē ho-
minū ibi sepulto. Silr z andropolis
qd idē ē. Sepulcz dī q̄i sine pulsu. qz q̄
ibi sepelit pulsu caret. v̄l ē loc⁹ vbi ossa
p̄dunt. Mausoleū dictū ē a q̄dā q̄ dict⁹
ē mausole⁹ q̄ fuit diues z potēs. z ab ar-
themisia ei⁹ vxore valde dilect⁹. ab eo
defuncto ip̄a glosū ei cōstruxit se-
pulcrū qd vocauit mausoleū a noie vi-
ri sui. Exinde igit mos inoleuit vt q̄s-
bet p̄ciosa sepultura mausoleum nun-
cupetur. Dormitorium dicif a dormi-
endo. quia ibi corpora sanctorum qui-
escunt qui in domino dormiunt. Tu-
mulus dicifur quasi tumens tell⁹. qm̄
boie in terra sepulto terra aliq̄tulū ele-

uas. Monumentū dicitur qz monet mē-
 te cuiuslibet inspiciētis vt recorderet qz
 cinis estz in cinere reuerteret. Ergastulū
 dicitur ab erge qd est opus. vt ab erga qd
 est labor. z sterion qd est statio. ibi enīz
 requiescunt corpa corz qz in dño moriunt
 vñ Sti moriunt qz in dño moriunt. amo-
 do tā dicit illis spūs vt req. a la. suis. Sar-
 cofagus dicitur a sarcos qd est caro. z sa-
 gin qd est comedere. qz ibi caro come-
 dit. i. cōsumit. Piramis dicitur a pir qd ē
 ignis. qz corpa igne cremata z incinera-
 ta ibi recōdebant. Vel qz sicut ignis a
 lato incipit. z tendit in acutū: sic z pira-
 mis. Et ē gen⁹ altissime sepulture Tale
 est rome. in qz fuerūt cineres Iulij cesa-
 ris collocati. z corrupto vocabulo vul-
 gariū vocat acus scti petri qz tñ iulia di-
 ci deberet. Silez piramidē fieri fecit ce-
 sar iuxta turonū ppe ripaz ligeris. z re-
 clusit ibi cineres cuiusdā militis amici
 sui interfecti. Bustū vō a noie cōtenti
 nomē traxit. cōtinentis locus. vicz in qz
 busta siue corpa humana sepeliebant.
 Vna dicta est eo qz antiqs mortis fuit
 humana corpa rogo cōburere: z cinēs
 in terreis vniis collocatos fuere. Spe-
 lūca quandoqz dicitur duplex. vt tā dicit.
 Cimiteriū initū habuisse dicitur ab abra-
 am: qz emit agrū ab ebron. in qz erat du-
 plex spelūca. vbi ipse sepult⁹ est z sara.
 ysaac z iacob. z adam z eua. ppter ea em
 emit vt sibi z suis sepultura esset. Du-
 plex spelūca ideo ibi erat: qz ibi duo se-
 peliebant contigine. scz vīz vxor. vel in
 vna viri. z in altera mulieres. vel qz vni-
 cuiqz illis sepellendo duplex spelunca i
 modū cathedre fiebat. vñ dicit Hiron.
 qz tres patriarche sepultri sunt in ciuita-
 te ebron in spelūca duplici cū trib⁹ vxo-
 ribus suis. Sepeliebant aut quasi sedē-
 tes: z supior ps spelunce que truncum
 capiebat a natib⁹ supra dicebat vna spe-
 lūca. ps vō inferior que capiebat pedes
 crura z femora dicebat alia spelunca.

Sane nō debent passim omēs intra ec-
 clesiā sepeliri. videt em qz locus sepul-
 ture nō pñt. Lucifer nanqz de celo fuit
 pstratus: z adā de paradiso eiectus: que
 loca his meliora sunt. Item ioab in ta-
 bernaculo interfectus est: z Job in ster-
 qilinto triumphauit. imo obesse videt si qd
 indign⁹ z pctōz in eccia sepeliat. Legit
 em in dyal. bri Greg. li. liij. c. lvi. qz cum
 qdā flagitiosus in eccia beati Faustini
 bixinen. sepult⁹ fuisset. eadē nocte bea-
 tus faustinus apparuit custodi eiusedē
 eccie dicēs. Dico vō vt piciat hic car-
 nes fetētes qz hic posuit alioqñ ipse die
 xxx. moriet. Custos vō timuit hec dice-
 re epō. Et epō die. xxx. subito mortu⁹ ē.
 Legit em ibidē. c. lvij. de qdāz alto qz se-
 pulus fuit in ecclesia qz cadauer eius
 postea inuentū est extra ecclesiam. z lin-
 theamina remāserūt in loco suo. Et au-
 g⁹. inquit. Quos pctā grantora depri-
 mūt si in locis sacris sepeliri se faciunt.
 restat vt de sua presumptōne iudicent.
 qz eos sacra loca nō liberant. s. culpa te-
 meritatis accusat. Nullus igit corpus de-
 bet in eccia aut ppe vbi corpus dñi et
 sanguis cōficiūt sepeliri. nisi corpa sctōz
 patrū. qui dicuntur patroni. i. defensores
 qui meritis suis totā defendūt patriam
 z epī abbates. z digni pñt z laici sum-
 me sanctitatis. s. cūcti debēt circa eccle-
 siam sepeliri. puta in atrio aut in porti-
 cu aut in exedris siue voltis ecclesie ex-
 terius adherētibus aut i cimiterio. Di-
 cunt em qd tam qz locus. xxx. pedū circa
 ecclesiaz debet ad hoc cōsecrari. alij vō
 solā circūstōne quā facit epūs dedicās
 ecclesiā ad hoc sufficere dicūt. Aug⁹. di-
 cit in libro de cura p mortuis agenda i
 fine. qz sepeliri apud martyriū memori-
 as. in hoc defuncto pdest. vt cōmēdās
 eū etiā in martyriū patrocīnio affect⁹ p
 illo supplicatōnis augeat. Antiquis so-
 lebāt hoies in ppijs domibus sepeliri
 s. ppter cadaverum fetorem stantium

fuit ut extra ciuitatē sepelirent. et quendam locū cōm sanctificatū ad hoc deputabant. Nobiles vō sepeliebant sup mōtes et in medio montū et in radicib⁹ eorū et in xp̄iis prediis. Ceterū siq̄s in obfisione interficiat nec possit cimiteriū haberi. sepeliat in loco vbi potest. Si vō negociator v̄l pegrin⁹ moriat in equore et fuerit terra vicina sepeliat ibi q̄ si portus remotus sit in aliqua insula p̄p̄nqua sepeliat. Si autē terrā nō videat. fiat ei domūcula de lignis. si haberi p̄nt. et p̄iciat in mare. In cimiterio at xp̄ianorū nō nisi xp̄ian⁹ baptisat⁹ sepeliri d̄z. nec tñ om̄s. qm̄ nll̄s i maleficio interfectus. si maleficiū sit mortale p̄c̄m. ut si sit interfectus i adulterio vel latro cinto. vel in ludis gētiliū. Et ideo vbi q̄s inuenit mortu⁹ ibi sepeliat. p̄pter dubiū cause mortis ei⁹. Si vō q̄s subito moriat in ludis cōfuet⁹. ut in ludo pile sepeliri pōt in cimiterio. qz nemini nocere intēdebat. Sed qz mūdialib⁹ occubabat. aiūt qdam q̄ sepeliri debet sine psalmis. et sine ceteris mortuorū obsequiis. Sed et si q̄s imperēs aliū in rixa vel tumultu impenitēs moriat. nec sacerdotē perijt. nō debet sepeliri in cimiterio. ut qdā dicūt. nec is q̄ manu p̄pria mortē sibi cōscinuit. secus si vim ad carcerem sui vel suorū repellēbat. et al̄s i penitētia remanebat. Si vō nō p̄pter aliquā manifestā causā. s̄ solo dī iudicio q̄s subito morit⁹ pōt in cimiterio sepeliri. Iustus em̄ in q̄cūq̄ hora morit⁹ saluat⁹. p̄sertim si dabat opam alicui rei licite. Defensor iusticie et pugnari i prelio iusto occisus. cimiteriū et officiū libere cōcedunt. interfecti tñ i ecclesiā non portant. ne paup̄mentū sanguine polluantur. Sed et si aliquis rediens de lupanari vel de aliquo loco vbi fornicat⁹ sit in via occidat. v̄l aliquo casu iconfite⁹ moriat. nō sepeliat in cōmuni cimiterio. et hoc si legitime p̄bāri potest cum

fornicatū fuisse nec constat eum postea confessum vel contritū fuisse. alioquin sepeliri debet. Rursus mulier moriēs i partu nō debet in ecclesiā poni ut qdam dicūt. ne paup̄mentū ecclesie sanguine polluat. s̄ extra ecclesiā ei dicat obsequiū et in cimiterio sepeliat qd nō placet aliōq̄n pena sibi verteret in culpā. Vñ licite in ecclesiā fert. ita tñ q̄ ecclesia a maculis corpis ne polluat diligēter cauēatur. partus tñ devōtē ip̄ius extractus mortu⁹ et nō baptisatus extra cimiteriū sepeliat. Sūt tñ qdā q̄ dicūt q̄ part⁹ debet vna cū muliere in cimiterio sepeliri. eo q̄ ps viscerū esse censet. Sane vir et vxor in eodē sepulchro ponēdi sunt ex emplo abrahe et sara. vbi specialem nō elegerint sepulturā. vñ et Thobias precepit filio suo. ut cū mater ip̄ius cōpleuisset dies suos. locaret eā in eodem sepulchro cū eo. Item qlibet in sepulchro parētum tumulādus est nisi ex deuotōe alibi elegerit sepeliri. Ceterū in scilio magūtinensi statutū est q̄ suspensū q̄ p suis p̄ctis penā extremā psoluūt ex q̄ cōfessi sūt vel cōfiteri desiderauerūt et cōfcauerūt. in cimiteriis sepeliri possint. et oblatōes et misse fieri p eis. Qualit̄ huīmanū corpus sepeliendū sit. dicit i. viij. pte sub ti. de officio mortuorū.

De ecclesie dedicatōe et p̄secratōe.

Via de ecclesia

q̄ et altari in supioribus mentio facta est p̄sequēs est ut aliqua de illoz dedicatōe subiiciam⁹ di. Pri mo vñ cōsecratio ecclesie ortum habuit. Scdo p quos. Tercio quare. Quarto qualiter ecclesia dedice⁹ et quid significet tam ip̄a dedicatio q̄ singula que in ea agunt. De officio vō festi dedicatōis ecclesie in. viij. pte dicit. Prius igit di cendum est vnde dedicatio ecclesie initium habuit. Sup quo notandū est q̄ moyses dño precipere fecit templum et

sacrauit illud cū mensa ⁊ altari eius et cretis vasīs vtēlibus ad diuinū cultū explendū. Et non solū diuinis p̄cibus ea sacrauit. verū etiā sc̄i olei vinctōe domino subtere linuit. Legit em̄ dñs p̄cepisse ip̄i moysi vt crisma cōficeret q̄ vngeret tabernaculū in dedicatōe ⁊ arcā testamētī. Salomon q̄z filius dauid iu uentre dño p̄fecit tēplū. cū altari ⁊ reliq̄ ad diuinū cultū pagendū cōsecrauit. si cut in libro regū habet. Nabuchodonosor etiam rex vocauit oēs satrapas. optimates ⁊ tyrānos ad dedicatōez statue auree quā fecerat. Iudei ergo sic legi in burcardo li. iij. ca. iudei. loca in q̄bus dño sacrificabāt diuinis habebant supplicatōibus cōsecrata nec in alijs q̄ deo dedicatis locis minora dño offerre bāt. Si igit̄ illi q̄ ymbre legis deseruiebant h̄ faciebāt. q̄tomagis nos q̄b̄ veritas patefacta ē. ⁊ gr̄a ⁊ veritas p̄ s̄m xp̄m data ē. tēpla dño edificare. ⁊ put melius possum⁹ ornare. atq̄ ea diuinis p̄cibus ⁊ sc̄is vinctōibus cū altaribus ⁊ vasīs. vestibus q̄z ⁊ reliq̄s ad diuinū cultū implendū vtēlibus deuote ⁊ sollemniter ex institutōe Felicis pape. iij. sacrare debem⁹. Rursus cū in syria i cinitate Baruth iudei q̄dam imaginem crucifixi pedib⁹ cōculcarēt ⁊ latus eius p̄forarēt. mox inde sanguis ⁊ aqua exiuit. Iudei aut̄ h̄ viso mirati sunt ⁊ infirmi eoz hoc sanguine delinūt. ab oibus infirmitatibus suis liberatī sūt. x̄p̄t q̄d oēs xp̄i fide suscepta baptisati sunt ⁊ si nagogas eoz in eccl̄ias p̄secrauerūt. et inde mos inoleuit vt eccl̄ie cōsecrarent cum prius tm̄ altaria consecrarent. Et p̄pter hoc etiam miraculum ordinauit ecclesia fieri memoriā dñice passionis. v. kl̄. decembris. ⁊ rome consecrata est ecclesia in honore saluatoris vbi quedā ampulla cum illo sanguine reseruat et solenne festū tūc agit. Secundo notandum est q̄ solus pontifex potest ec-

clesias ⁊ altaria dedicare qm̄ gerit imāginē ⁊ figuram summi pontificis christi spiritualiter diuīcantis. sine quo nō possum⁹ in gr̄a stabiliti. Vnde ip̄e ait. Sine me nihil potest facere. Et p̄s. Nisi dñs edificauerit domū ⁊c. vñ cōcillium carthaginē. phibet hoc facere sacerdotem nec potest hoc alicui inferioris ordinis demandari. Sane ecclesiavt sacri edocent canones dedicanda nō ē nisi prius dorata sit ⁊ ex licite acquisitis. Legit em̄ q̄ dum quidā ep̄s ecclesiam de vñs ⁊ rapinis cōstructā consecraret. vidit post altare dyabolū stantes in cathedra i hitu p̄tificiali qui dixit ep̄s Cessa ecclesiam cōsecrare ad meam em̄ iurisdictionē p̄inet cū sit ex vñs ⁊ rapina sc̄tā. Episcopo vñz clerico territz ⁊ inde fugietibus. dyabolus cōtinuo ipsam eccl̄iaz cū grandī strepitu d̄struxit.

Rursus eccl̄ia que p̄questu cupiditatis cōstructa ē p̄secranda nō est. ⁊ cui dos sufficiēs assignata nō est. ⁊ in q̄ paganus vel infidelis sepultus est. donec inde fuerit eiectus ⁊ eccl̄ia abrasis priuilegiis vel tignis recōciliata. Idē etiam est de excom̄icato. Si vñ mulier pregnans illic sepulta sit. ea nō eiecta poterit cōsecrari. licet prius baptisatus non sit. q̄q̄ qdā aliter scripserint sapientes. Et p̄t eccl̄ia cōsecrari diebus dñicis ⁊ priuat⁹. ⁊ plures ep̄i ⁊ plura altaria p̄nt simul ab eodē in vna eccl̄ia consecrari.

Tercio dicendū est q̄re eccl̄ia dedicat⁹ ⁊ qdē p̄pter q̄nq̄ causas. Primo vt dyabolus ⁊ ei⁹ potestas inde penitus expellat. Vñ refert Greg⁹. in dyalo. li. iij. c. xxx. q̄ cū quedā eccl̄ia arrianoz fidelibus reddita cōsecraret. ⁊ reliquie sancti sebastiani ⁊ br̄e Agathe illuc delate fuissent. populus ibidez congregatus. porcum repente inter pedes huc illuc. q̄ discurrere senserunt qui fores ecclesie reperens a nullo videri potuit. omnesq̄ in admirationem commouit.

Ad idcirco dñs oñdit vt cūctis patefice-
ret q̄ de loco eodē imūd⁹ habitator exi-
ret. Sequēti aut nocte magn⁹ in eiūdē
ecclie tectis strepitus scūs est ac si i eis
aliq̄s errādo discurreret. Scda vō no-
cte grauior son⁹ increuit. Tercia q̄z no-
cte tātus strepitus insonuit: ac si oīs il-
la ecclia a fundamētis fuissz euerfa. Ita
timq̄ recessit nec vlteri⁹ apud illā antiq̄
hostis inq̄rēdo apparuit. Scda vt ad
eā cōfugiētes saluent⁹ pur legif in cano-
ne Gregorij. Et ob h⁹ Joab in taberna-
culū fugit z altaris cornua apprehēdit.
Tercio vt ibi orōnes exaudiant. Vñd
in orōne ad missas dicif. Cōcede vt oēs
q̄ huc deprecaturi cōueniūt ex q̄cunq̄
tribulātōe cōsolatōis tue bñficia cōse-
quant⁹. Sic etiā orauit salomon in tem-
pli dei dedicatōe. pur legif i. iij. Reg.
viij. c. Quarto vt ibi laudes deo soluāt⁹
pur sub ti. de ecclia dictū est. Quiro vt
ibi sacra eccliaistica ministrent. Vñz ip-
sa ecclia dicif tabernaculuz q̄li taberna-
dei in qua sacra diuina cōtinent⁹ z mini-
strant⁹. Quarto dicendū est q̄l⁹ ecclia
cōsecrat⁹: z q̄dem oibus de ecclia eiectis
solo dyacono ibi remanēte recluso: ep̄s
cū clero ante fores ecclie aquaz nō sine
sale bñdicif z interm intrinsecus ardēt
xij. luitaria ante. xij. cruces in ecclie pari-
etibus depictas. Postmodū vō clero z
pplo sequēti ter circūeundo eccliam ex-
teri⁹ cū fasciculo isopi pieres cū aqua iā
bñdicta aspgit. z q̄libet vice ad ianuam
ecclie veniēs pcurit supliminare cū ba-
culo pastoralis dicēs. Tollite por. princ.
ve. zc. z dyacon⁹ deint⁹ rñdet. Quis est
iste rex glie. Cui pōtifer. Dñs fortiszc.
Tercia vō vice referato ostio ingredit⁹
pōtifer eccliaz cū paucis ex mīstria. cle-
ro z pplo foris manēte dicēs. Pax hu-
ic domui. z dicte leranias. deinde in pa-
nimēto ecclie fit crux de cinere z sabulo
vbi lris grecis z latinis torum scribit al-
phaberū. Et iterū aliā aquā sanctificat cū

sale z cinere z vino z altare psecrat. De
inde. xij. cruces in pieribus p̄dictas cri-
smate inungit. Sane quecūq̄ hic vīsi
bilit⁹ fūt deus p̄ inuisibilē vīutē i aia
opaf que vere dei tēplū est. vbi fides fa-
cit fundamētū. spes erigit. caritas cōsū-
mat. Ipa em ecclia catholica ex viuis la-
pidibus adunata dei tēplū est. qz mīra
tēpla vñū tēplū: qz vñ⁹ ē deus. z vna fi-
des. Dom⁹ igif dedicāda ē aia sc̄ificāda
Et est notandū q̄ cōsecratio duo efficit
Nam ipaz eccliaz materialē deo appo-
pziat. z n̄fam scz tā ecclie q̄z fidelis ai e d
sponsatōez insinuat. dom⁹ nāq̄ nō cōse-
crata est sicut puella viro alicui destina-
ta nō tñ dotata nec mīfimoniali cōmer-
tio in vñtione carnis vnita. Sed in cōse-
cratōe dotata z transit in p̄p̄iam Iesu
xp̄i sponsaz quā sacrilegiū ē p̄ adulteri-
uz vltterius violari. definit em lupanar
esse demonū. vñz in p̄secratōe illi⁹ tem-
pli qd̄ antea pantheon vocabat⁹. P̄rio
itaq̄ dicendū est de aque bñdictōe. sup
quo dñs dicif. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex
aqua z spūsc̄to nō intrabit in regnū ce-
lor⁹. Aliqua em q̄ lauādis corpibus ido-
nea est tantā diuin⁹ virtutē accipe me-
ruit. q̄ sicut corpa lauat a sordib⁹. ita et
aias mūdāt a pctis. Manifestū qd̄ est
q̄ hec aqua cui⁹ aspersiōe ecclia psecrat⁹
baptismū s̄ḡt: qz qd̄amodo ipsa e ecclia
baptisat. Ipa vō ecclia illā vñq̄ ecclesi-
am designat que in ea cōtinet⁹. scz fideli-
um multitudinē. Vñ etiā ecclia vocat⁹
eo q̄ eccliam cōtineat cōtinēs vñz p cō-
tento. Querendū aut ē quare huic aq̄
sal admisceat⁹. cuz saluator n̄ de baptis-
mo loquens nullā de sale fecerit menti-
onē. Nō em dixit. Nisi q̄s renatus fue-
rit ex aqua salia vel sale mixta vel aliqd̄
h̄mōi. s̄ dixit. Nisi q̄s renatus fuerit ex
aqua z spūsc̄to zc. Et idipm de oleo et
crismate queri pōt. Sed notandū q̄ sal
in diuino eloquio sepe p sapientia po-
nit⁹. iuxta illud. Sermo vñ sit sale cōdū⁹

Et dñs inquit discipulis. Habete sal in vobis et pacē int̄ vos. Itemq; vos estis sal terre. qđ si sal infatuatū fuerit i quo cōdies. Hinc etiā ē qđ fm legē nulla hostia sine sale offerebat: s; in oī sacrificio ponebat. Ex qđ oibus puincit qđ sal p sapiētia ponit. Est em sapiētia p̄dimentū oīm v̄ritū sicut sal oīm cibor. Sic ergo ē qđ nlls baptisat priusq; sale cibet etiā infantes. vt qđ actu hīc nō p̄nt habēat saltē signatōe sacri: nec sine sale benedicat aqua. De alteri aque b̄ndictōe in sequēti tractatu diceť. Trīna aut̄ interius et exteri⁹ cuz yfopo et aqua b̄ndicta asp̄sio trīnā baptisandī imersionē signat et fit ppter trīa. Primo ppter demonuz expulsiōnē. Nā aqua b̄ndicta p̄xle de sui v̄rute hz demones expellere. Qñ in exorcismo ei⁹ dī vt fit aq̄ exorcizata ad effugandā oēm inimicū p̄tātē et sp̄m inimicū eradicaret. Scđo ppter ip̄ius ecclesie purgatōem. Nā nāq; hec terrena ppter p̄c̄m corrupta sūt et fedata. Hinc etiā est qđ in lege oia pene mūdabant p aquā. Terciā ppter remouēdā oēs maledictōem et introducendā b̄ndictōnez Terra em ab initio cū fructu suo male dictionē accepit eo qđ ex ei⁹ fructu deceptio facta fuit. Aqua vō nulle maledictioni subiācuit. Hinc est qđ dñs p̄sces comedit. s; carnē nō legī noia: tm cōedisse nisi de agno pascale. et hoc ppter legis p̄ceptū. in exēplū scz abstinenti aliqñ a licitis. aliqñ eadē comedēdi. Hursus asp̄sio in circūitu scīa signat qđ dñs curā suor hñs mītrit angelū suū in circūitu timentū se. Trīa vō rñsoria qđ interim decantant ē hilaritas trīū ordinū fidē suscipiētū. scz noe. daniel et iob. Et qm̄ ad hanc inuocatōez grā fidei. sp̄s et caritatis infundit. ideo ad pedem et ad mediū et ad prem parietis supiorē asp̄git. De interiori etiā asp̄sione iaz diceť. De virtute yfopi in sequēti titulo diceť. Triplex vō circūitus quē eps aspgēdo

facit. triplicē circūitū quē xps fecit ppter ecclesie sanctificationez designat. Primus fuit qđ venit de celo in mūdū. Secundus qđ de mūdo deicēdit in limbum. Tercius qđ de limbo rediens et resurgens ascēdit in celū. Triplex qđ circūitus oñdit qđ ecclia illa ad honorē trinitatis deiscat. Qñdit etiā triplicē statū saluādorū de ecclesia. qđ sunt virgines continentes et cōiugati. qđ etiā dispositio ip̄s ecclesie materialis oñdit. put sub titulo qđ ecclia dictū ē. Porro trīna ad sup̄liminare ostij p̄cussio signat triplex ius qđ xps habet in ecclesia sua. ppter qđ sibi debet aperiri. Est em sua creatōe. redēptōne et gl̄ificatōis p̄missiōe. Nā pontifex xpm. virga ei⁹ p̄tātē figurat. Hursus p triplicē p̄cussione ianue cū virga pastoralī p̄dicatio evangelica intelligit. Quid em ē virga pastoralis nisi sermo diuin⁹. Iuxta illud Esa. Percutiet terram virga. i. sermone oris sui et. Virga igit tanuas pcutere est aures audientū p̄dicatōis voce pulsare. Aures enī porte sūt. p̄ qđ ad corda audientū sc̄e p̄dicatōis verba introducim⁹. vñ Ps. Qui exaltas me de portis mortis vt annūciē oēs laudes tuas i portis filie syon. Quid em sūt porte filie syon. nisi aures et auditus fidelū. Tercio triplex cū virga p̄cussio et ianuarū aptio signat qđ p̄ p̄dicatōem pastoz infideles veniēt ad fidē p̄sensū. Per illam em porte iusticie apertunt et illas ingressi fidē p̄sentē. vñ ps. Aperite mibi portas iusticie et igressus in eas cōfitebor dño. hec porta dñs iusti intrabūt p eam. Percutit igit ep̄i scossus in sup̄liminari. scz rōnis dicens. Supple o vos p̄ncipes. i. demōes seu pot̄hoies. tollite. i. auferre. portas. id est ignorantias vestras. i. a cordibus vestris. Interrogatio vō dyaconi inclusi respondentis in p̄sona ppli. quis est iste rex glorie. est ignorantia ppli nescientis quis est qui debet intrare. Apertio oñy

enactatio est p̄cti. Recte ḡ eps ter p̄c̄-
tit. qz numerus iste notissim⁹ ⁊ sacratis-
sim⁹ est. ⁊ in om̄i dedicatōe eps ter ia-
nuas p̄cutere debet. qz sine inuocatōe
trinitatis nullū sit in ecclia sac̄m. Trī-
na ḡo p̄clamatio. tollite por. ⁊c. signifi-
cat triplicē xp̄i pr̄tē. vicz quā habet in
celo in m̄do ⁊ i inferno. Vñ in hymno
ascēsiōis dicit. Ut trīna rerū machina
celestiū terrestriū ⁊ infernoꝝ cōdita fle-
ctāt genu subdita. Consequēter ostio
ap̄to intrat eps ad notandū q si debite
vrat officio suo nil ei f̄sistere p̄t. iuxta
illud. Vñe q̄s f̄sister potētarū tuo. In-
gredit̄ aut cū duob⁹ v̄l tribus. vt in ore
duoꝝ v̄l triū testiū stet cōsecratōis v̄bū
Vel qz paucis p̄ntibus dñs se trāsigni-
rans p̄ ecclia orauit. Et ingrediēs dicit
Pax huic domui ⁊ oib⁹ habitātibus
in ea. qz xp̄s mūdū ingrediēs pacē int̄
deū ⁊ hoīem fecit. Venit em̄ vt nos ḡo
patrī recōcillaret. Post ḡo dū dicit leta-
niā p̄stratus orat̄ p̄ scripturatōe dom⁹.
Nā ⁊ xp̄s hūiliatus ante passionē p̄ di-
scipulis. ⁊ credituris omib⁹ orabat di-
cēs. Pater sc̄ifica eos in noīe tuo. P⁹
q̄ ḡo surrexit orat̄ sine salutarōe. qm̄
nō dicit dñs vobiscū. cū ecclia nō dū sit
q̄si baptisata ⁊ cathecumini em̄ sūt nō
sūt digni vt eis fiat applausus. cū nō dū
sint sc̄ificati. est tū p̄ eis orandū. Cler⁹
clamās ⁊ letaniā p̄cīnēs ap̄los rep̄ntat
q̄ p̄ ecclie ⁊ aiarū sc̄ificatōe ad deū int̄-
cedebāt. In paup̄m̄to ecclie scribit̄ al-
phaberū ḡo m̄o. F̄it em̄ crux de cinere ⁊
sabo ex transuerso ecclie sup̄ quā cru-
cē pulueris scribit̄ alphaberū in modū
crucis l̄ris grecis ⁊ latinis. non aut̄ he-
braicis. qz iūdēi recesserunt a fide. ⁊ scri-
bit̄ cū baculo pastorali. Sane alphabe-
rū sup̄ crucē scriptū tria rep̄ntat. P̄mo
quidē scriptura ex grecis ⁊ latinis l̄ris
in modū crucis facta rep̄ntat cōiūctōez
seu vnionem in fide vtriusq̄z ppli iudei
vicz ⁊ gētilis p̄ crucē xp̄i factā. iuxta il-

lud. Iacob cōcellatis manib⁹ filijs bñ-
dixit. Ipa ḡo crux sine versus ex trans-
uerso ecclie ductus. vicz vn⁹ a sinistro
angulo oriētis in dextrū occidētis. ⁊ al-
ter a dextro occidētis in sinistro occidē-
tis significat qz ppl̄s ille q̄ prius erat de-
xter factus est sinister. ⁊ q̄ erat in capite
factus est in cauda. ⁊ ecōuerso. ⁊ ḡo p̄p̄
crucis virtutē. Xps em̄ ab oriēte trāsiēs
reliquit iudeos in sinistra. qz infideles
venit ad gētes q̄bus licz in occidēte fu-
issent dat̄ esse in dextera. ⁊ tandē a genti-
bus in dextera oriētis positis visirabit
iudeos in sinistro angulo occidētis q̄s
cōstat deteriores esse q̄ prius innenerit
gētilis. Ideo aut̄ i obliquū ⁊ in modū
crucis nō in directū hē l̄re scribunt. qz
ad hanc sc̄tām intelligētiā p̄tingere nō
valet q̄ crucis mysteriū nō recipit ⁊ xp̄i
passione nō se credit esse saluandus. In
maluolā em̄ aiām nō introibit sapiā. ⁊
vbi xp̄s fundamentū nō est sup̄edifica-
rī nō p̄t. Sc̄do scriptura alphabeti re-
p̄sentat paginaz vtriusq̄z testamētū q̄
p̄ crucez xp̄i adimpletū est. In passio-
neq̄ ei⁹ velū templi sc̄ssum est. qz tūc
scripture apte sunt. ⁊ reuelata sunt sc̄tā
scr̄oꝝ Vñ ip̄e moīens dixit. Consuma-
tū ē. In his q̄dē paucis l̄ris ois sciētia
continet̄. ⁊ tunc crux ex trāsuerso ducit̄
qz vnū testamentū in alto cōtinet̄. rota
enī erat in rota. Tercio rep̄ntat articu-
los fidei. Ecclie em̄ paup̄m̄to est fidei
nostre fundamentū. Elementa ibi sc̄pta
sunt fidei articuli q̄b⁹ rudes ac neophi-
ci in vtroq̄z pplō in ecclia erudiunt̄. q̄
se debent cinerē ⁊ puluerē rep̄ntare. iux-
ta illud q̄dē dixit abraā Gēn. xviij. Lo-
quar ad dñm meum cū sim cinis ⁊ pul-
uis. Scriptura ergo alphabeti in paup̄-
mento est simplex doctrina fidei in cor-
de humano. Sambuca seu baculus q̄
alphaberū scribit̄ monstrat ap̄lorū do-
ctrinā vel doctoꝝ mysteriū q̄ sc̄tā est cō-
uersio gentiū ⁊ p̄ficienda iudeoꝝ. Con

sequens eps ad altare accedens incipit
 stans. deus in adiutorium meum intende. qz
 tunc demum incipit qd est in hoc officio
 principale. Et dicit versus. Gloria patri etc.
 qz hec benedictio fit ad exhibendam glo-
 riam trinitati. non tamen dicit alia. put in sequen-
 ti titulo dicit. et consecrat altare. In q q-
 dem consecratione alia aq benedicit. put
 in sequenti ti. dicit. ex q postq altare se-
 pties aspersum fuerit. aspergit etiam ter in
 terius tota eccia. sicut prius absq aliq
 omnia maior lapidum vel minor. quonia
 apud deum non est acceptio personarum. ideo
 interior ad notandum. qz exterior ablu-
 tio sine exteriori nil pdest. Tercio ter. qm
 ut premissus est aspersio illa signat aspersio-
 nem et mundationem baptismi q dat bnfic-
 tium trinitati. iuxta illud. Ite docere oes
 gentes baptizantes eos in nomine patris et fi-
 lij et spiritus sancti. Quia enim eccia non potest
 in aq immergi sicut immergit baptizandus
 ideo ter aspergit aq qm loco trine imer-
 sionis. Rursus aspergit pcedendo ab oriente
 in occidentem et p medium se in modum
 crucis. qz xps tota indea aut oes gentes
 baptizari precepit in nomine trinitati. Cui
 baptismi tribuit efficaciam in mysterio
 passionis incipiens a iudeis de quibus ori-
 est. et reditu aque ad basim altaris su-
 oit. put in se. ti. dicit. Quidam tamen altam
 aqua non benedicunt sicut prius benedicta to-
 tum officium implent. Interim autem cantat
 chorus psalmum illum Exurgat deus et diss.
 in incipit etc. Et illum. Qui habitat in ad-
 etc. In quibus fit mentio de eccia et ei co-
 secratione. vtz ibi. Qui habitare facit vni-
 us moris in domo. Eps vero dicit. Do-
 mus mea domus orationis vocabitur. Quia
 ei officium est facere ut eccia domus dei sit
 non negotiatorum. Sane crismato altari
 xij. crucis in pietibus eccie depicte cri-
 smant. Depingunt autem ipse crucis. Pri-
 mo ppter demonum terrorem. vtz scz demo-
 nes q inde expulsi sunt. videtes signum
 crucis terream et illic regredi non presu-

mar. Secundo ppter triumphum ostensionem. Cru-
 ces namq sunt vexilla xpi et signa trium-
 phi sui. Merito ergo ut ostendat q locus il-
 le xpo domino subiungatur ibidem cruce de-
 pingunt. Nam et impiale magnificetiam
 observat ut aliq civitate sibi tradita im-
 periale vexillum in ea erigat. Et in huius
 figuratone dicit. Gen. xxv. qz iacob la-
 pidem quem supposuerat capiti suo erexit
 in titulum. vtz in titulum pconiale. memo-
 rial et triumphale. Tercio ut eaz inspe-
 ctiores xpi passionem q suam ecciam psecra-
 vit et passionis fide ad memoriam reducatur
 Vnde in cartis. Pone me ut signaculum
 super brachium etc. Duodecim vero luvaria
 ante cruce ipsas posita significant. xij.
 apostolos q p fide crucifixi totum mundum illu-
 minaverunt et qz doctrina tenebre fuga-
 te sunt. vtz dicit b. Bern. Tota pphetia
 est in fide crucifixi. Et apostolus. Nihil me
 iudico scire inter vos nisi ihesum xpm et hunc
 crucifixum. Cruces igitur p quorum eccie pie-
 tes illuminant et crismate inungunt. qm apli
 crucis mysterium predicantes. fide passionis
 xpi quorum mundi climata illuminaverunt ad
 cognitionem. inflammarunt ad amorem. vn-
 xerunt ad pietatem nitorem qd p oleum. et ad
 bonam famam odorem qd balsamum designat.
 Adhuc post crismationem altaris ipsum al-
 tare et eccia ornam. lampades accedunt
 dicit missa. in q pontifex alijs vestibz vtz
 q fuerit in aspersione usus. put in se. ti. di-
 cet. Postremo notandum est qd eccia or-
 nam in sanguine alicui psecrari. Vnde fm pe-
 lagium et nicolaum papam in martyrio aposto-
 rum Petri et Pauli ecclesia romana co-
 secrata est. Consecrat itaq ecclesia ut p
 missus et altare put in ti. se. et climitum
 ac alia put sub ti. de consecra. dicit. Et
 qz legat in veteri testamento templum
 ter fuisse consecratum. Primo in septem-
 br. Secundo in martio sub dario. Tercio
 in decembri sub iuda machabeo. Ecclesia tamem
 semel psecrata non est iterum
 reconsecranda nisi fuerit execrata. qd co-

tingit. Primo si fuerit pbusta. Ita vt pa-
rieres oēs vel eoz maior ps fuerint de-
crustati. *Leuit. c. xliij. ppe finē.* Si enim
solūmō tectū vel aliq ei⁹ ps pietib⁹ inre-
gris manētib⁹ vel saltē in modica p-
te destruct⁹ pbusta fuerit. *Ecclia* cōsecrāda nō
est. Scōdo si tota ecclia aut maior eius
ps sit funditus corruerit. z ex toto siue
ex eisdē siue ex alijs fuerit lapidib⁹ re-
parata. Cōsecratio etem ecclie maxime in
interiori vinctōne z in lapidū pūctiōne
z dispositiōne cōsistit. Si vō nō sit sed
successive pietes oēs ruerint z repati fu-
erint. eadē censet ecclia. Ideoq non re-
cōsecrāda. s. dūtaxat cū aq exorcisata et
missē solēnitatē ē rēcōciliāda. q̄q̄ eā rēcō-
secrāda qdā scripserint sapientes. Tercio
recōsecrāda ē ecclia si dubiū sit vtz
aliqñ fuerit cōsecrata. eo q sup h nulla
scriptura vel pictura aut sculptura nul-
lusq vnicus restis de visu vel etiā d au-
ditu q vt qdā dīcūt sufficeret extat. *Reli-*
tare qz semel cōsecratū recōsecrādū nō
est. nisi illud execrari cōtingat. qd sit p-
mo si mēsa. i. supior tabula in q sit pnci-
palit pscratio mota vñ in sui forma mu-
tata. vel enormitē puta vltra medietatez
fracta sit. Enormitas tñ hmoi iure valz
ad epi arbitriū refert. Idēq maxie est
si tota altar⁹ structura mota z repata fu-
erit. ecclia tñ ppter altaris vel structure
motōem vel fractōez recōsecranda nō ē
qz alia ē altaris cōsecratio z alia ecclie.
Sic ecōuerso. si ecclia totalit destructa
altare nō ledit. ecclia ipa repata solū. et
nō altare recōsecrat. q̄uis tūc decēs sit
illud aqua exorcisata lauari. Cōsecratio
tñ maiori altari nihilomin⁹ alia mīno-
ra altaria ecclie psecrāda sūt. q̄uis quī-
dā dixerint sufficere in illi⁹ cōsecratiōne
alia digito dmostrari. Si vō altare mo-
dicā exteri⁹ patiat lesionē. nō ob h ē re-
cōsecrādū. Scōdo recōsecrat altare si
altaris sigillū. i. lapis p̄uus cū q sepul-
ch⁹ siue foramē in q reliquie recōdunt

claudis seu sigillat motū aut fractūz sit
Et sit foramē ipm qñq in sūmitate sit-
pitit. z tūc qñq aliud sigillū nō appo-
nit s. pncipalis mēsa supposita loco si-
gilli habet. qñq vō sit in pre posteriori
z qñq in anteriori. in q etiā foramē i re-
stimonitū psecratiōis caute includi solēt
lre psecratis epi. cōtinētis nomē eius z
alioz epoz in psecratiōe pñtiū. z in cui⁹
sci honorē psecrat altare. z etiā ipa ec-
clesia qñ sit cōsecrat vtrūq annū qz dī
em psecratiōis. Tercio recōsecrat altare
si iūctura q sigillū foramini vel etiāz q
mēsa stipiti vñ aliud sigillū qd mēsa ipa
nō est ad heret mota vel aliq ex lapidib⁹
bus ipi iūcture seu stipitis mēsam seu
sigillū tāgēs mot⁹ vñ fract⁹ sit. In pūcti-
one etenī sigilli z foramini atq mense z
stipitis seu structure inferioris pncipue
psecratio intelligit. Quarto recōsecrat
altare si ei vñ cōiunctiōi mēse z structure
inferioris tantū fiat augmētū q pstinaz
formā amittat. qm forma ē que dat esse
rei ppter modicū tñ additāmētū nō ex-
ecrat. s. tūc sacrū trahit ad se nou sacrū.
dū tñ pūctiō mēse z structure inferiori
nō mīn⁹ imutet. Quito altare sit et ec-
clesia ppter dubiū recōsecrat. Sexto al-
tare viaticū si lapis de ligno in q infer-
tus ē. q qdāmodo sigillū repñtat remo-
ueat z in eodē vñ alio ligno itez repōat
nōnulli recōsecrādū. alij vō solūmō re-
pñtādū autumāt. q̄uis at illd sepe in
su epi de loco ad locū trāsserat z p vias
ponet. ppter qd ponatile seu viaticū ap-
pellat. nō tñ ob h recōsecrat aut recōcī-
liat. Quid si calix psecrat⁹ deaurat⁹.
nūqd ē rēcōsecrādus. Et videt q sic. qm
non calix esse videt. Nouū eis op⁹ facē
videt q pstinā opis faciē imutat z fñcit
q rei tā fctē rmediū facit. Siqdē psecra-
tio i supficie pñstet. Et hic ē q ecclie mu-
ris decrustat⁹ rēcōsecrāda ēē pñxi. Con-
trariū tñ verū ē. qz nec ppter muroz deal-
batōne aut picturā. vñ ppter modicū ad.

ditamentū ecclesia cōsecrāda ē. vt iā dī
xi. Cū em̄ ppter b̄ forma calicis nō mu
tet. idē calix manet. q̄re recōsecrād⁹ nō
est: sicut ⁊ ecclīaz reparā. qm̄ eadē ma
net. recōsecranda nō eē pmissus est. Si
q̄o forma p̄ior mutaret. secus eēt: qm̄
forma dat esse rei vt dixi. honestū tū est
q̄ tū ppter pollutaz manuū p̄actū. tūz
p̄p̄. p̄phane materie appositōnez calix
aqua exorcisata lauet p̄iustē. ibi sacro
scm̄ corp⁹ ⁊ sanguis dñi imolet. Pre
missio de p̄secratōe aliq̄ de recōsiliatōe
dicam⁹. Circa qd̄ notandū est q̄ tēplūz
spūale qd̄ est hō qm̄q̄ polluit. Dñi i Le
uitico. xiiij. Vir q̄ fluxū semis parit im
mūdus erit. ⁊ idē in m̄liere fluxū sāgu
nis mēstrui vel alteri⁹ patiēte. vt ibidez
in. c. xv. ⁊ ideo ibi pollut⁹ ecclīam ingre
di. phibebat donec aq̄ lauaret ⁊ purifi
caret. ⁊ Nūe. xix. c. Qui cadauer mor
tui tetigerit immūdus ē. vñ aspgat aqua
⁊ sic mūdabit. Et p̄pha. Asperges me
dñe yso po ⁊ mūdabo. Materiale etiā
templū qd̄ ē ecclīa testāre papa Greg⁹.
polluit. Et Leuit. xv. c. Vñ p̄pha. Dol
luerūt tēplū scm̄ inuiz. Et b̄ s̄ir hodie
aq̄ lauat ⁊ recōciliat. Fit em̄ recōcilia
tio cū misse celebratōe. ⁊ aque cū vino
sale ⁊ cinere solēniter b̄ndicte asp̄sione.
Nēpe p̄ salē discretio. p̄ aquā p̄p̄s p̄ vi
nū diuinitas. p̄ cinerē passiōis x̄pi me
morā. p̄ vinū aque imixtū vnio deitatz
⁊ humanitatis significat. Nec ḡ s̄il po
nunt ad notandū q̄ p̄p̄s discreta me
morā passiōis x̄pi mūdaz x̄po adunat
Fit etiā p̄ ep̄m t̄m. si sit ecclīa p̄secrata.
⁊ q̄q̄ ip̄e alteri coepo possit s̄il totū scz
aq̄ b̄ndictōz ⁊ r̄cōciliatōz v̄l etiā t̄m recō
ciliatōnē aqua p̄i⁹ p̄ ip̄m b̄ndicta p̄mit
tere. simpliciter t̄m sacerdoti neutri⁹ cōmit
tere valet. nisi forte b̄ ex p̄iuislegio sibi
cōperat sp̄ali. Si b̄o ecclīa consecrata
nō sit debet statim s̄m p̄stitutōez Gre
go. ix. aqua exorcisata lauare. quā lotio
nem quidaz fieri posse astruit. Iussu t̄m

ep̄scopī p̄ simplicē sacerdotem. cū fieri
habeat cū aq̄ exorcisata que fieri p̄i⁹ p̄
quēlibet sacerdotē. Nōnulli⁹o eximie
auctoritatis p̄iti scripserūt. q̄b̄z tū⁹ est
hoc dūtaxat p̄ ep̄m fieri. nec p̄ eū sacer
doti posse cōmitti. Nā candēs aquā ex
orcisatā vocāt aquā cū vino ⁊ cinē solē
nit b̄ndictā. qd̄ q̄dez. verū est de ecclesia
nō cōsecrata. ad p̄secrandū t̄m p̄eo dedi
cata. sec⁹ em̄ est in simplici oratorio. qd̄
nec sacer nec religiosus locus est. vtpo
te qd̄ vnusq̄sq̄ p̄ velle vbi placet ordi
nat saltē ad orandū. lz forte nō sine dīo
cesani lnia ad celebrandū. ⁊ p̄ velle ad
aliū vsū deputare locū ip̄m. Est at̄ eccle
sia recōcilianda in p̄misso casu. Itē p̄p̄
adulteriū ibi cōmissus ⁊ ppter fornicā
tionē ⁊ generatū cuiuscūq̄ semie. s̄. ma
ris vel semie. clerici vel laici. heretici v̄l
paganī naturāl̄r siue inaturaliter studi
ose ⁊ peccādi libidine ibi emissio fuerit
polluta. etiā si v̄r ibi vxorē cognoscat.
qm̄ lz talis cōcubit⁹ sit āls legitimus et
cōcessus. nō t̄m q̄libet tpe siue loco. q̄q̄
multi in b̄ cōtrariū sentiant sapientes.
Secus aut̄ esse dicim⁹ si q̄s forte ibi in
somnia polluat. nā tunc anim⁹ mag⁹ p̄
tulisse q̄ fecisse dolēdus ē. ⁊ etiā in cu
tuscūq̄ b̄uti aialis semie ibi emissio cū
rōne careat nec peccet. Recōciliat etiāz
ecclīa ppter homicidiū siue cū sanguis
effusione siue sine. ibi q̄cūq̄ modo stu
diose cōmissus. ⁊ etiā circa homicidium
ppter q̄libet violentā ⁊ iniritiosam hu
manū sanguis effusione. siue ex vulne
re siue absq̄ vulnere ex naso v̄l ore. Nā
in veteri testamēto Leuit. xiiij. ⁊. xv. ca.
phibitū. fuit sanguinē in tēpio fundi ⁊
semē emitti. ⁊ talia agentē ⁊ patientem
illud ingredi. Si aut̄ absq̄ violētia vel
iniuria ex naso vel ore vel clarrice vel
minutione. aut etiāz ex emorroidis vel
menstruo vel aliter naturaliter in eccle
sia fluxerit. aut forte ludovel casu for
tū elicit. aut si qd̄cūq̄ aial ibi occidit

vel si q̄s subito p se ibi moriet̄ aut lapide vel ligno cadente aut fulgure occiditur ppter hec quidē z s̄ilia nō recōciliatur nec etiā si alibi vulneratus ad ecclesiā pfugies illic sanguine multo effuso moriet̄. qm̄ tunc nō fuit homicidiū in ecclesia ppetratū. Si vero ecōuerso i ecclesia vulnerat⁹ extra moriet̄. vel etiā extra sanguis ex vulnere fluit sec⁹ est etiā si intra ecciam ex vulnere sanguis minime fluxisset qm̄ icr⁹ vulnere attēdunt s̄ z si supra tectū eccleie sanguis effundit̄ aut semē humanū emittit̄. qz hoc extra ecciam cōmittit̄ nō recōciliat̄. Ceterū si furtū aut rapia in ecclesia committit̄ de cōsuetudine q̄ in talib⁹ attēdit̄ reconciliat̄. Idemqz in q̄libet violentia absqz sanguinis effusione ibi cōmissa fieri debere qdā affirmant. cū illa fornicationi equi pareat in iure vt si ad eaz cōfugies inde p violentiā extrahat̄. vel ibi effractions cōmittat̄. vel etiā si pter sanguinis effusioz rira tumultuosa agat̄. vel si q̄s fracto ossē v̄ liuore securo. absqz sanguine ibi grauiter verberet̄ vel ad mortem vel ad mutilatōz ibi p̄ntiat̄ pdenari⁹ ide extrahit̄ vt ad locū executōis ducatur. Sz cū casus isti nō sint i iure exp̄si necesse nō ē ecciam p ep̄m solēniter recōciliari. hō estū tñ fore putam⁹ p sacerdotē cū aq̄ exorcisata ep̄i iussu lauari. Idēqz dicendū videt̄ si eccia diu absqz tecto z Ianuis plēa fore leramie alt̄isqz spurcijs anialib⁹ z naturali hoim vsui q̄si diuersorū loc⁹ passim patuerit nec eet forte malū eā i tali casu solēniter p ep̄m recōciliari. Si at̄ aliq̄s extra ecciam occisus mox intra ecciam insert occisor p̄o v̄ palio mortuū fore n̄ credēs corpi adhuc calido plagā isligit ex qua sanguis fluit recōcilianda ē. nū ppter horrore z abominatōz. tū ppter violentiam z peccatū voluntatē. q̄nis em̄ hō mortuus nō sit hō. human⁹ tñ sanguis ei⁹ p violentiā est ibi effusus. Nā z ip̄i ca-

daueri violentia horroz z iniuria irrogatur. Sec⁹ aut̄ est si naturaliter mortu⁹ corpis obsequiū z honorē in ecclesia demēbret̄ vel enisceret̄. vt fore p̄s ibi p̄s alibi sepellat̄. Recōciliat̄ etiā eccia in q̄ infidelis vel etiā publice excōicar⁹ sepultus est. z tunc pietas sūt abradēdi.

Sane in pmissis casib⁹ i q̄b⁹ ecclesia recōciliat̄ req̄rit vt factū iducēs recōciliatōz publicū saltē p famā existat. scandalū em̄ z horroz atqz abominatio d̄ turpitudine z pctō atqz de violentia in sacro loco siue in ecclesia committat̄. vbi d̄lictōz venia postulat̄. vbi eē d̄z tutela refugij. vbi imolat̄ salutaris hostia pro pctis. Leuit. xliij. ca. vbi etiā cōfugiētes saluatur z deo laudes exoluntur. reconciliatōz inducūt. z etiā ppositū z voluntas mortaliter ibi peccantis. Si v̄o occultū sit recōciliari necesse nō ē. qm̄ ecclesia cū sc̄a sit coiquinari nō p̄r. imo ip̄i loci sanctitas infamiā loci aboleret̄ in hoc qdāz cōtrariū sentiat̄ vt saltē occulte. ita vt delinquētes nō p̄dantur sit recōciliada. Fit etiā recōciliatio ad exēplum z terrore vt videlicet vidētes ecclesiam q̄ in nullo peccauit ppter peccatū alteri⁹ lauari z purificari. existimēt q̄ntum ppter suoz delictōz expiatioem sit laborandū. Cimiteri⁹ qz in q̄ pagan⁹ v̄ infidelis aut excōicar⁹ sepultus est recōciliandus ē. ossib⁹ tñ sepulcrū si ab ossibus fidelitū discerni poterūt s̄n de prius electis. recōciliat̄ etiā in pmissis casib⁹ in q̄bus ecclesia recōciliatur Cimiteriū em̄ eisdem p̄uilegijs q̄bus z ecclesia gaudet p vt sub t̄ de vinctōib⁹ d̄ cef. Nam ex quo b̄ndictū est sacer loc⁹ est z recōciliat̄ p ep̄m sicut z ecclesia. p asp̄ionē aq̄ solēniter cū vino z cinere benedicte. Illud aut̄ notandū est q̄ in q̄cūqz pre eccleie v̄ cimiterij violentia seu pollutio cōmittat̄. vtrūqz z etiā q̄libet ip̄oz ptes ppter p̄exitatem violare intelligunt̄ hoc hodie in pre correctū est.

p dñm bonifacium. de. se. c. ij. vi. libro
Et si em psecratōes ecclie altariz et cimi-
terij sint diuerse. oim tamē vna ⁊ eadez
emunitas q̄ non ē ad alterū corꝝ tantuz
vñ alteri⁹ angulū restringēda qđ ver
si ecclia ⁊ cimiteriaz sint coniuncta. Si em
vnū a reliq̄ distet. bene pōt vnū sine re-
liquo violari. Si igit altero eorꝝ viola-
to seu polluto. etiā aliud violari ⁊ pol-
lutū est. part rōe altero eorꝝ tantū recō-
ciliatio vtrū intelligit recōciliatū. q̄nīaz
nihil tam naturale ē qđ vnūqđq; eo ge-
nere dissolutū qđ ligatū ē. ⁊ par est ins li-
gandi atq; solnēdi. ⁊ sic violato vñ pol-
luto cimiterio. sufficit eccliam reconcil-
liari. Nonnulli tñ simplr asserūt p vñl⁹
violatōnem nequaq; altēz violari et p
pñs qōlibet eorꝝ debere specialit̄ recōci-
liari. q̄bus tñ pōntificalis libri obuiat au-
toritas in qđ spēalis forma recōciliatōis
cimiterij nō hētur. Deniq; si ecclia vel
cimiteriū vel aliū qđcūq; p ep̄m ex cō-
mūicatū psecrēt seu bñdicatur. talia re-
cōciliatōe nō egent. qm̄ sacramēta a ta-
libus in forma ecclie collata vera q̄dez
sunt. vt dicitur in p̄hemio quarte p̄ris.
Veruz cū sicut p̄missum est ex cōciliati
funus cimiterium ⁊ eccliam pphanet.
multo quidē magis exteriora sacramē-
ta ⁊ bñdictiones que p manus ⁊ os ex
cōmunicati trāseunt ⁊ pficiūtur. q̄ntum
ad eorꝝ merita p̄tinet p̄amūari ⁊ corā
deo fete re videntur: ideo honestum est
qđ reconcilietur priusquā fideles tali-
bus sacris vrantur prout sacrozum ca-
nonū lectio edocet euidēter. Hic em do-
minus p. p̄heraz. Maledicam benedi-
ctionibus vestris.

De altaris consecratione.

On solū ecclesia

n verū etiā altare psecrat. ⁊ b̄ p̄pt
trīa. P̄rio ad sac̄m deo ibi of-
ferendū. Gen. viij. Edificauit Noe alta-
re dñi ⁊ tollēs decūctis volucib⁹ ⁊ pe-

coribus mūdīs obtulit sup̄ altare. Hoc
aut sac̄m est corpus ⁊ sanguis xp̄i qđ i
in emoriā passionis dñice imolam⁹. iux̄
illud. Hoc facite in meā cōmemoratio
nē. Scđo ad nomē dei ibi inuocandum
vñ Gen. xij. Edificauit abraā altare dō
qđ apparuit ei ⁊ inuocauit ibi nomē dñi
Hec aut i uocatio que fit p altare. p̄p̄ie
dicit missa. Tercio ad cantandū. Eccl̄
xlviij. Dedit illi p̄ra inimicos potētīaz
stare fecit cōtra altare cātōres. ⁊ i sono
eorꝝ fecit dulces modulus. Sane h̄ mo-
do ⁊ ordine cōsecratio altaris fit. In p-
mis nāq; pontifex incipit. Deus in ad-
tutoriū meū intēde. Postmodū bene-
dicit aquā. deinde q̄tuor cornibus alta-
ris cōfigurat q̄tuor cruces cū aqua bñ-
dicta. Cōsequēnt circuit altare septies.
⁊ septies mēsam altaris cū aspersio de
ysopo aq̄ benedicta aspgit. Ecclia q̄z ite-
rū aspgit ⁊ aque residuū ad basim alta-
ris fundit. Deinde in q̄tuor angulis se-
pulcri in quo reliquie recōdi debēt q̄tu-
or cū crismate sūt cruces ⁊ ponunt̄ re-
liquie in capsella cū tribus granis thuri-
ris ⁊ sic recondunt̄ in sepulcro. Deinde
supponit̄ eis tabula cū signo crucis fa-
cte i medio p̄firmata. postmodū laps
qđ mēsa dicit̄ sup altare adaptat. ⁊ adap-
tatus vngit̄ cū oleo in q̄nq; locis. ⁊ eo-
dez modo inūgitur postmodū crisma-
te sicut de oleo dictū est. Cōfirmat̄ etiā
altare in frōte cruce crismatis: ⁊ adole-
tur in censum in q̄nq; locis. Post hoc
altare tergit̄ ⁊ mūdīs pānis induitur. ⁊
demum sup illud sacrificiū celebratur.
Nūc seriatim singla p̄missa p̄sequimur.
Primo igit notādū est qđ altare crima-
tis vinctōez benedictōe internētiēte cō-
secratur. ⁊ lapideuz solū. Vñ pontifex
stans incipit. De⁹ in adiutoriū meū in-
tēde. q̄z ip̄e dñs alt. Sine me nihil po-
testis facere. ⁊ q̄z b̄ dedicatio significat
baptisādos qđ p cepta fide ad pugnaz se
p̄parāt. ⁊ qđ adhuc sūt iterisusp̄iat ⁊ icerta

mine constituti. Ideo nō dicitur alia. q̄ est
baptisari nō sūt laudib⁹ angeloz digni
nō sūt. vñ Thob. penl. Et in plateis ei⁹
alia cantabit. Post cōpletā vō ecclie vñ
altaris cōsecratōes cātat alia. qm̄ exclu
sa dmonū fantasia de⁹ ibi laudabit. nā
z xps ad arā crucis accedēs ad trinita
tis gl̄iaz manifestandaz morē soluit. s̄
alia dūtaxat p⁹ reirrecitōz cātavit. Se
cūdo circa aque bñdictōes notādū ē q̄
hui⁹ aq̄ exorcisatio fit ad effugandū ind
inimicū. In q̄ bñdictōe q̄uor nēcia sūt
vīcz aqua. vinū. sal z cinis. Et b̄ p̄p̄ trīa
Primo qm̄ q̄uor sūt q̄ inimicū expel
lūt. Primū est lacrymaz effusio que p
aquā. Scdm̄ ē spūalis exultatio q̄ p vi
nū. Tercīū natura discretio q̄ p sal. Af
tū. pfūda hūilitas q̄ p cinerē significat
Aqua igit̄ ē pnia. vinū mētis exultatio
sal sapia. sic in pcedēti ti. pbatū ē. cinis
pnie hūilitas. Vñ d̄ Amittis dicit qz
rex spe surrexit de folio suo z indur⁹ est
sacco z sedit in cinere. Hinc z david in
q̄t. Qz cinerē tāq̄ panē mā. zc. Hinc et
abraz. Loqr̄ inq̄t ad dñm meū cū sim
pulsus z cinis. Scdo mō aq̄ ē ppls seu
hūanitas. qz aq̄ mltē ppli multū. Vinū
deitas. Sal doctria diuine legi q̄ est sal
federis. Cinis q̄ cōsumat memoria dñi
ce passiōis. Vinū aq̄ mixtū xps deus z
hō. Per fidē em̄ dñice passiōis q̄ p do
ctrinā diuine legi h̄z. ppls p aquā signifi
catus p fidei vnionē cōiugit̄ capiti suo
deo z hoi. Tercio mō pōt dici q̄ h̄ aqua
bñdicta spm̄scm̄ sūt. sine cui⁹ flatone
nihil vnq̄ sc̄tificat. z sine cui⁹ ḡra nō fit
remissio pctōz. Qz spūsc̄tus aq̄ vocet
sp̄a veritas oñdispiciens. Qui credit in
me finia de vētre ei⁹ fluēt aq̄ vine. Qd̄
euāgelista exponēs dixit. Hoc at̄ dixit
de spūsc̄to. Quē accepturi erāt creden
tes i cū. Et nota ordinē sacri exteri⁹ aq̄
interius spū ecclia psecrat. Hoc est em̄
qd̄ dñs ait. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex aq̄ z
spūsc̄to zc. Ecce aq̄. ecce spūs. In bapti

smatis em̄ sacro nec aqua sine spū. nec
spūs ē sine aqua. qd̄ qdē ipse spūs san
ctificabat q̄ in p̄ima mōi creatōe fere
bat sup aq̄s. Hac ḡ aq̄ z spm̄ altare et
torū interius tēplū qñ illud sit z altare
dedicant aspergit. Licet igit̄ spūs et aq̄
ad baptisimū z psecratōis ecclie pfectōz
sufficerēt. tñ sc̄ti p̄res q̄ hoc cōstituerūt
voluerūt nobis satisfacere nō solum in
his que ad virtutē veritē in his que
ad sc̄tificationē ptinent sacramētū. Ido
q̄ apposuerūt salē vinū oleum cineres
z crisma. Non em̄ crisma vel oleum ha
buit philippus q̄ eunuchū baptisauit.
Actu. viij. c. Allez ḡ hōz deesse nō de
bet z sil cōmiseri debēt. qz ppls dei q̄ ē
ecclia sine his sil iūct⁹ neq̄ sc̄tificat neq̄
a pctis soluit. De h̄ etiā tangeť sub tit.
de cōsecratōe. De aq̄ quidē manifestū
est. qz nisi q̄s renatus fuerit zc. De sale
etiā. qz sine fidei cōdimēto qd̄ in sale si
gnificat nemo vnq̄ saluari poterit q̄tū
cunq̄ aqua baptisimatis aspergat. De
vino q̄s p qd̄ spūalis diuine legis intel
ligentia designat. Vñ dñs in nuptijs
aquā in vinū cōuertit. Si q̄s aspsus nō
fuerit. i. q̄cunq̄ de eo nō biberit vel p̄p̄
nātibus nō crediderit. ad vitē eterne be
atitudinē nō pueniet. Cineris etiā asp
sio p quā penitētie hūilitas intelligit̄
tur tam necessaria ē. vt sine ea nō fiat in
adultis remissio pctōz. p sp̄am em̄ ve
nit ad baptisimū. z ipsa est singulare re
fugium pctōribus post baptisimū. Vñ
z nō imerito baptisim⁹ vocat dicēte dño
in euāgel. de Iobe qz venit in vniuersā
regionē galilee p̄dicant baptisimū peni
tentie in remissionē pctōz. Et nota q̄tu
or esse genera aque bñdicte d̄ q̄ in quar
ta pre dicet sub titulo de aque bñdicte
asperfione. His oibus pmixtis. ponti
fer q̄uor cruces cū aq̄ sp̄a in q̄uor co
nib⁹ altaris z vnā in medio facit. Qua
tuor cruces repñtāt q̄druplicē caritatē
quā h̄i q̄ ad altare accedūt h̄e debēt. scz

ut diligat deū. seipos. amicos et inimi-
cos. De quibus quatuor comib⁹ caritatis di-
cit. Gen. xxviii. Dilataberis ad orientē
et occidentē. septentrionē et meridiē. Et
is quatuor cruces in quatuor comib⁹ sunt ad
designandū quod xps per crucē quatuor mū-
di pres saluauit. Scdō sunt ad significā-
dū quod quatuor modis crucē dñi portare de-
bemus. scz in corde per meditatōz. in ore
per cōfessionē. in corpore per mortificatōem.
et in facie per assiduā impōssionē. Crux in
medio altaris fecit passionē quā xps in
medio terre subiit. per quā opatus est sa-
lutē in medio terre. i. in hierl'm. Deind
septies altare pontifex circuit. Primo
ad significandū quod ipse debet curā per oī-
bus impedere et vigilantiā hē. que per cir-
cūitū designat. Dñi tunc cantat. Inue-
nerūt me vigilēs qui circūbāt ciuitatem
Debet em̄ sollicitē vigilare sup greges
sibi commissos. Nā ut ait Gilbertus. Hi
diculosa res est speculator cecus. pcur-
sor claudus. plarus negligēs. doctor in
sapidus et preco mutus. Scdō septem⁹
circuitus circa altare significat septem
meditatōnes quās circa septēplici virtū-
tē humilitatis xpi hē debemus et per ip-
sas circūire frequēter. Prima virtus ē quod
de diuitie factus est paup. Scdō quod in pse-
pio positus. Tercia quod pētib⁹ subdi-
tus. Quarta quod sub manu serui caput i-
clinauit. Quinta quod discipulū furē et p-
ditōrē sustinuit. Sexta quod ante iniquoz
iudicē māfuetus stetit. Septima quod per
crucifigētib⁹ clemēter orauit. Terclo
per septē circūitus septē vie xpi significat
Prima fuit de celo in vterum. Scdō de
vtero in presepiū. Tercia de presepio i
mūdū. Quarta de mūdo in patibulū
Quinta de patibulo in sepulchrū. Se-
xta de sepulchro in limbū. Septima de
limbo in celū. Cōsequēter eps aspergit
altare. Quid aut altare in templo signi-
ficet apłs dicit. Templū em̄ dei sanctū
est quod est vos. Si ergo tēplū dei sum⁹

altare nostrū est cor nostrū. Hoc em̄ est
cor in hoīe quod altare i tēplo. In alta-
ri fit sacrificiū laudis et iubilatōis. iuxta
illud ps. Sacrificiū deo spūs cōtribula-
tus. In altari fit cōmemoratio corpis
et sanguis xpi. Hinc preces ad celum
ascēdūt. quod ad cor fipicit deus. Hoc igit
altare aq aspsit. quoniam corda hoīm per euan-
gelicā pđicatōē a pctis mūdant. Nā et
pđicatio aqua est. iuxta illud. Dēs sū-
entes venite ad aq̄s. Hanc igit aq̄. i. euā-
gelicā pđicatōē et spūscūs sc̄ificatōē
et altare cordis et tot⁹ hō mdat sc̄ificat
Cōsecrat etiā altare cordis per cōceptuz
timoris ut inītet ad bonū. et per affectuz
amoris ut cōfirmet in meli⁹. Nā inītiū
sapientie timor dñi. Septies aut altare
aqua aspsit ad norandū quod in baptīmo
septē dona spūsc̄i tribuunt. Per hoc
etiā figurat quod hē debem⁹ memoriā
dñice passiōis. Septē nāq̄ aque asper-
siones sūt septē sanguis xpi effusiones
Prima fuit in circūcisiōe. Scdō i orōe.
quoniam sudet ei⁹ fuit sicut gutte sanguinis.
Tercia in corpis flagellatiōe. Quarta i
capitis coronatiōe. Quinta in manuū
pforatiōe. Sexta in peduz crucifixione.
Septima in later⁹ aprōe. Quidā vō ter
asperdūt. quod in sc̄e trinitatis noīe bapti-
sat. vel ecclīa a pctis cogitatōis et locuti-
onis et opis emūdat. Dñi et tūc misere-
re mei de⁹ dicit. Fuit aut hmoi aspsio-
nes cū asperforio de ysopo facto per quā
herbā que humilis ē xpi humilitas cō-
spicue designat. quoniam pđicte sanguis effu-
siones facte fuerūt cū ysopo humilita-
tis xpi et inextinguibilis caritatis quod asp-
sa ecclīa catholica mdat. Hec etiā her-
ba naturā crescit in petra. et humilitas
nature creuit in xpo petra. Nam iuxta
apl'm. petra aut erat xps. Calide etiā
nature ē xpi hūilitas corda frigida ad
exercēda opa caritatis accēdit. Itē em̄
radices saxa penetrāt et hūilitas duriti-
as abstinentie pfringit. Valer ad pecc⁹ et

cōtra timorē ⁊ h̄ sup̄bie timorē sanat.
Itē illa nascit̄ ⁊ nascit̄ ⁊ radicā ⁊ ī trav̄
⁊ si p̄ eā tota fidelīū multitudo ītelligi
possit p̄cipue tñ illi p̄ yfopū figurant̄. q̄
ī fide xp̄i radicāt̄ ⁊ fundatī ab ei⁹ amo
re euelli ⁊ separi nō p̄t. p̄ q̄s qd̄ meli⁹
q̄ ep̄os ⁊ p̄f̄bros ītelligere possum⁹. q̄
ēsto maiore ī eccl̄ia obrinēt dignitatē
tāo firmi⁹ xp̄i fidei inherere debēt. Per
hos si qdē spargit̄ aq̄. p̄ hos ⁊ ab his ba
ptisat̄ xp̄i fideles. His datū ē p̄ficē ba
ptisat̄is sacra. Dñ v̄o altare aqua asp
git̄. ep̄s cantat. Dom⁹ mea dom⁹ orōis
est ⁊c. Et iterū. Narrabo nomē tuū fra
tribus meis. Et q̄ sine deo nullū opus
p̄ficīt. in cōsumatōne orat. vt exaudiat̄
ingrediētes ibi bñficia petīturi. Conse
quent̄ qñ eccl̄ia sūt ⁊ altare p̄secrant̄. to
ta eccl̄ia illa aq̄ aspgit̄. put ī p̄cedenti
titulo tactū fuit. Quo pacto p̄t̄fex ad
altare cū p̄sal. accedit ⁊ residuū aque ī
fundit̄ ad basim altaris. sicut ī ver. te.
residuū sanguis fundebat̄ ad crepidinē
qd̄ idē ē qd̄ basis. p̄ qd̄ significat̄ q̄ resi
duū qd̄ excedit vires humanas ī tāto
sacro deo cōmēdat̄. q̄ est sūm⁹ sacerdos
cui⁹ ē alior̄ sacerdotū supplere defectū
Sepulcrū v̄o siue foramē ī q̄ reliquie
recōdī debēt. significat̄ vnā aureā ple
nā manna. que īn arca testimonij posi
ta erat. put sub t̄. de altari dictū ē. Si q̄
dem sepulch̄ h̄mōt̄ qd̄ a q̄busdā p̄sof
sto nuncupat̄ ē cor n̄r̄m. qd̄ q̄ruor̄ cruci
bus de crismate factis cōsecrat̄. q̄ q̄ru
or̄ sūt vtutes ī libro sapie descripte. sc̄z
p̄uidētia fortitudo t̄pantia ⁊ iusticia. q̄
bus cor n̄r̄m q̄ īiungit̄. dñ ad suscipiē
da secretor̄ celestīū mysteria p̄ donū s̄a
ctīsp̄s p̄p̄at̄. Fit aut̄ sepulcrū h̄ q̄nq̄
ex sup̄iori p̄te altaris ⁊ q̄nq̄ ex latere an
teriori. Sane sine sacror̄ reliquijs. aut
vbi ille haberi nō p̄t sine corpe xp̄i nō
fit cōsecratio altaris fixi h̄viatici v̄l por
tatilis sic. Reliq̄e si qdē sūt exēpla ⁊ t. f.
usq̄ testamēti auctes. passiōes martyꝝ

⁊ vīta p̄fessor̄. que nobis sūt ad imit̄ati
onē relicta. Hec ī capsa recōdim⁹ cūz
ad imitādū ea ī corde retinē⁹. q̄ si audī
mus ⁊ ītelligim⁹ ⁊ opa nō facim⁹. ma
gis ē ad dānāōez q̄ ad salutē. q̄ nō au
ditores legis iusti sūt apud deū. h̄ facto
res tantū. Dñ ap̄lus dicit. Imitatores
mei estote sic ⁊ ego xp̄i. Solēnis v̄o re
liquiarū deportatio fit ad imitātoez ei⁹
qd̄ sicut legit̄ ī Exo. In arca testamē
ti erāt duo circuli aurei totū lignūz pe
netrātes. ⁊ p̄ eos vectes d̄ lignis sethim
deaurati imittebant̄ qd̄ arca ferebat̄. ⁊
p̄iusq̄ p̄t̄fex ītret eccl̄iaz cīrcūit̄ eaz
cū reliquijs vt sint illi⁹ eccl̄ie p̄t̄ores
Legit̄ q̄z. iij. Reg. viij. c. q̄ ī tēpl̄i dedi
catōne cōgregati sūt oēs maiores natū
isrl̄ cū p̄ncipibus tribuū ⁊ duces fami
liarū ad regē salomonē ī hierl̄m vt de
ferret archā federis dñi. venerūtq̄ cūcti
senes de isrl̄. Sacerdotes aut̄ ītulerūt
arcā federis dñi ī locū suū ī oraculū
tēpl̄i ī scr̄asctōz subter alas cherubin
Si qdē cherubin exp̄adebat̄ alas super
locū arce ⁊ p̄tegebāt illā ⁊ vectes eius.
Rex aut̄ salomon ⁊ oīs mltitudo isrl̄ q̄
ad eū p̄uenerat gradiebat̄ cū illo añ ar
cam. In cui⁹ qdē rei testionū plati ma
gnates ⁊ p̄p̄i alicui⁹ p̄uincie hodie cō
ueniūt ad ecciarū dedicatōz. sequunt̄ p̄
cessionat̄ cōsecrātē. ⁊ reliq̄e p̄ sacerdo
tes sub papillone seu vmbraclō solēnit̄
deportāt̄. Deinde p̄t̄fex p̄usq̄ eccl̄iaz
cū illis īgrediat̄. sermonē facit ad p̄p̄z
Nā ⁊ salomon arca deportata cōuertit̄
faciē suā ⁊ b̄ndixit oī eccl̄ie isrl̄. ⁊ p̄ orāt̄
bus īn eccl̄ia orauit. His em̄ eccl̄ia israel
stabat ⁊ ait salomon. B̄ndict⁹ dñs deus
isrl̄ ⁊c. pur legit̄ ibidē. Recōdunt̄ at̄ re
liquie sc̄tōz cū trib⁹ granis thur⁹ ī cap
sula. q̄ exēpla sc̄tōz cū fide trinitat̄. f.
p̄is ⁊ filij ⁊ sp̄s s̄cti debem⁹ ī memo
ria retinere. Nā debem⁹ credere vñū de
um. vnā fidē vñū baptisma. q̄ iust⁹ ex
fide viuūt. sine q̄ sic dīc̄ ap̄ls īpossibile ē

pretat victus. Unctio q̄z ex oleo mīse-
ricordiā significat. iuxta illd̄ enā. Un-
ge caput tuū oleo ⁊ faciē tuā laua. q̄z sic
oleū in liquib⁹. ita ⁊ miscōia in bōis op̄i-
bus supior ē quēcūq; em̄ liquores oleo
supinfundas. illud sp̄ desup̄ narat. De
miscōia v̄o scriptū ē. Suanis dñs vni-
uersis ⁊ mī. e. su. o. o. e. ⁊ miscōia super
altat iudiciū. Hoc igit oleo linīat alta-
re cordis nr̄i vt sp̄ miscōie memores as-
piciōis aque ⁊ regeneratōis baptisimī ef-
fectū nō amittam⁹. Quinq; cruces de
oleo significāt q̄ mēoriā q̄nq; passionū
xp̄i q̄s p̄ nobis in cruce sustinuit sp̄ h̄e
debem⁹. Ipse nanq; q̄nq; plagas susti-
nuit. scz in manib⁹. in pedib⁹ ⁊ in latere
Designāt etiā q̄nq; cōpassiōes miscōie
que nobis sūt. necessarie. Necessē em̄ ē
vt hō misereat xp̄o. passioni ei⁹ cōpatlē
do. vñd̄ Job in p̄sona xp̄i. Misere mini
mei misere mi mei ⁊c. Dp̄ortet etiāz vt
hō misereat. p̄mo cui⁹ mala videt. vñ
in eccl̄astico. Miserratio hois circa p̄xi-
mū suū. Et sibūp̄i. ⁊ hoc tripl̄r. scz p̄ cō-
missis plangēdo illa. vñ Biere. Null⁹ ē
q̄ agat penitentiā sup̄ pctō suo dicēs qd̄
feci. P̄o omissis. vñ Esa. De mihi q̄a
ta cui. i. q̄z nō sū locut⁹. q. d. q̄z omisi bo-
nū qd̄ facere potui. Et p̄ bonis minus
pure factis. vñ Luc. Cū bona oīa fecerit
mus dīcam⁹ q̄ serui inutiles sum⁹ ⁊c. q.
d. Bona fecim⁹ nō bñ. nō pure: ⁊ idō in
utilit̄ fecim⁹. sicut faciēs el̄ynā ad vanā
gl̄iam: bonū facit. h̄ nō bñ nō pure. De
hac tripl̄ci miserratiōe dicit Eccl̄i. Mi-
serere aīe me placēs deo. Quia vera cō-
passiō mēris debet eē cū exhibitōe op̄is
idō bis fūt cruces. p̄mo de oleo post-
modū de crismate. vñ p̄s. Br̄s q̄ mīse-
ret ⁊ cōmodat: q̄ mente misere ē cōmo-
dat op̄e. Et qm̄ nō sufficit h̄e cōpassiō-
nē in mente cū boni op̄is exhibitōe abs-
q; odore bone fame. iuxta illud enāgel.
Sic luceant opa vestra vt glorificet de-
us. ⁊ idō fūt cruces de crismate. qd̄ cō-

stat ap̄ balsamo ⁊ oleo. balsamū qd̄ ē p̄-
pter bonū odorē significat bonā famaz
oleū p̄pter claritatē nitorē p̄sciētie quez
h̄e debem⁹. iuxta illud apl̄i. Gl̄ia nr̄a
hec ē testimoniū cōsciētie nr̄e. Tūc aut̄
balsamū oleo recte cōiungit̄ qm̄ bonus
odor miscōie addit. Rur̄us p̄ q̄nq; cru-
ces de oleo ⁊ crismate q̄nq; sensus cor-
poris nr̄i intelligunt̄: q̄ duplicant ⁊ in
denariū surgūt. q̄z q̄nq; sensibus corp̄is
bene vtēdo ⁊ nosmetip̄os custodimus
⁊ alios exēplo ⁊ doctrīna nr̄a in bono
ope p̄firmam⁹. Vñ ille bonus negotia-
tor gl̄iabat̄ dicēs. Ecce alia q̄nq; suplu-
cratus sum. Vñ aut̄ fūt ille p̄misit in-
unctiōes cantat. vnxit te de⁹ deus tu⁹
qd̄ de xp̄o dictū est. T̄er ḡ altare inun-
git̄. bis oleo. Arcto crismate. qm̄ eccl̄ia si
de. spe ⁊ caritate que maior est ceter⁹ in
signif. ⁊ dū crisma infundit̄ cantat. Ec-
ce odor filij mei sicut odor agri plen⁹. h̄
ager est eccl̄esia que florib⁹ vernat virtū-
tibus splēdet. opib⁹ fragrat. vbi sūt rose
martyrū. lilīa v̄ginū. violē p̄fessor ⁊ vi-
roz incipientiū. Post victōem adolef i-
censum qd̄ deuorēz oīonis significat.
Qui em̄ habet septē dona sp̄ūsc̄it̄z assi-
milar⁹ ē deo. deuotā pōt illi offerre oīō-
nē cui⁹ habet similitudinēz. In q̄nq; locis
adolef. vicz in q̄tuor angulis ⁊ i medio
q̄z sic q̄nq; sensus corp̄is exercere debe-
mus vt fama boni op̄is nr̄i vsq; ad p̄xi-
mos extendat. de q̄ dicit apl̄us. Christi
bonus odor sum⁹ in oī loco. Et in euan-
gel. Sic luceat lux v̄a ⁊c. Adhuc incē-
si frequētiō ē p̄tinua xp̄i sacerdot⁹ at-
q; pontificis p̄ nobis apud deū patrez
interpellatiō. Crucē cū incēso facere est
ei⁹ passionē p̄i oñdere. ⁊ ip̄m p̄ nobis
interpellare. Incensum copiose in me-
dio ⁊ in angulis comburere est oīones
p̄ hierosolimam ⁊ in vniuersali eccl̄ia
multiplicare. Consequēter altare cū si-
gno crucis confirmat dicendo. Confir-
ma hoc deus ⁊c. que cōfirmatiō ex crū-

bus obuiā veniūt ⁊ pōtīfex cārando dī
cū illis venite ⁊ ipse sūlī cārando rīdēt. ⁊
nūc seqmur. ad repñtandū qđ i cātic⁹ le
gīt. Surge amica mea spōsa mea oñde
mibi faciē tuā. et sonet vox tua i aurib⁹
meis. Rursus denudatio capiti depō
sitōez ⁊ abrenūciatōz mūdanoz pgrue
designt. Nudato etiā capite eccīaz ingre
diunt. ad notōdū qvelut formosēz spō
so placite i spīus spōsi tabernaculū in
troducunt. iux illud Cānt. Nigra sūz ⁊
formasa. Et introduxit me rex i taurib⁹
aculū suū. Ter āt dī eis venite. ad deno
randū qđ ad h̄ tripl̄r dñt venire. s. p abdi
catōz p̄p̄letatis. p votū castitatis ⁊ per
spōsionē obediēte. Dñt qđem venire.
Primo p abdicatōz p̄p̄letatē de puer
satōe mūdana. de seruitute egyptiaca. d
carcere. de laqīs. ⁊ de reib⁹. vii p̄s. Ca
dēt i retiaculo et⁹ pctōres. Et sap. xliij.
b. Creature dei facite sunt i tentatiōz ho
mīnū. ⁊ i n̄ m̄scipulā pedib⁹ i n̄spiciētū
Scđo dñt venire p votū castitatis de de
lectatōe carnali. de imūdicia et de loco
toxicato. de qđ si qđ aia sumit et p p̄nīaz
nō reijct morte moriet eterna. Tercio
p spōsionē obīe de p̄p̄latu volūtate. sicut de
corruptōe. de clibano a cēso. ⁊ de baby
lonica fornace. ⁊ iō cūz pueris qđ erāt in
fornace illa dicūt. Et nūc seqmur i toto
corde ⁊ timem⁹ te. ⁊ q̄rim⁹ faciē tuā. Da
niel. iij. pap̄ añ cāticū bñdicite. De q̄libz
aūt istoz exeuandū est firmo cordis ppo
sito solēnioris voto ⁊ toti⁹ vite p̄seuerā
tia. ⁊ hec sūt q̄si tres diere. Exo. iij. g. Vi
am triū diez ibim⁹ i solitudinē. Quas
tres dietas p̄misse tres vocatiōes tripl̄r
facite designt. qz vō post susceptū tā lau
dabile p̄positū restāt i fīdiez tētatōes de
mōnū aīz accerrima ⁊ mūdū carnēz de
mōes certamia ⁊ isup regularē observā
rie difficultas qđ mītebris infirmitas sus
ficiēter p se sustinere nō p̄t. iō diuinū au
xilium ⁊ scđoz suffragia p letanias qđ su
būcī implozant. Cōsequēter depouunt

vestes veteres ⁊ induūt nonas bñdictas
ad denotandū qđ in h̄ p̄posito ver⁹ hō ex
uit et nou⁹ induit. qđ sic legīt Ep̄b. iij. f
Creat⁹ ē i iusticia ⁊ scitatie vitatis. Et
dñt esse vestes mūder cādide ad desigñ
dū qđ qz dei filio desponsant dñt de cete
ro se scīas ⁊ mūdas absqz macula p̄fua
re vel p̄seruare iux illud apli. Despondi
em̄ vos vñ viro v̄ginē castaz exhibere
x̄po. Hec ei cādor seu mūdicia vestī oñ
dit. vñ Eccl̄s. ix. c. P̄m̄ tpe vestimenta
tua sint candida. Et hoc sumptū ē a be
ata Cecilia qđ ex p̄eritis veste fulgebat in
tus castitate nitebat. ⁊ ab angelis qđ in
x̄pi resurrectōe visi sunt i vestib⁹ albis
Vel si sit niger habit⁹ sigat canis mor
tificatōez. qz em̄ x̄ps spōsus su⁹ mortu⁹
est p ip̄sis. dñt ⁊ ip̄si cōmori p illo. Vñ
Galat̄. v. Qui x̄pi sunt carnē suā cru
cificerūt cū vicijs ⁊ cōcupiscētijs. ⁊ ad
Rōm. vi. Si cōplārtati facti sum⁹ siliu
dini mort⁹ x̄pi. sili ⁊ resurrectōis erim⁹.
Rursus nigredo habitus ē cōtempnus
virilis. amplexus. Subsequēter induit
vestibus bñdictis versus ep̄m veniūt.
q̄si ipso actu dicāt. Regnū mūdi ⁊ oēm
ornatū seculi p̄tempsum⁹ p̄pter amores
dñi nri Iesu x̄pi ⁊c. Vela qz sup scapu
las et pectora dependentia ex instituti
one sorheris pape cū signo crucis earū
capitib⁹ imponunt. Primo ad signifi
candū qđ pro x̄po dñt mūdū humiliter
corde ⁊ ope cōtempnere. ⁊ sensus velare
ac memoria passiōis x̄pi munire. ne ad
mūdana lasciuēdo exeat. vel illa ad ea
rū sensus intrent. iux illud Galat̄. v.
Nibi mūdus crucifixus ē ⁊ ego mun
do. Secūdo velātur. qz nō sunt imago
dei. Tercio vt oñdant subiecte. Quar
to. s. vt illicite cūctis v̄lris appeāt. Qui
to ne spēs earū occasio i n̄sp̄ctorib⁹ sit
peccandī. qz p̄s ait. Dñe delectasti me i
factura tua. Et creature dei facie sunt i
temptatiōem vt p̄missum est. Veluz er
go est signū pudoris ⁊ futuri honoris.

Libeꝛ

Secūduꝛ

Deinde. qꝛ xpo desponsat. q̄ ē alpha z o. i. pꝛincipiū z finis. iō dat eis anul⁹ q̄ rotund⁹ ē pꝛincipio z fine carēs. z ponit ē. i. qꝛto digito. ex q̄ vena q̄dā sanguinis ad cor pꝛendit. vt sciāt se sponsum suuz xpm toto corde debere diligere z ei iſeꝛperabit adherere. Poſtremo vō coroꝛne capitib⁹ eaz imponūt. iux illud i cāꝛicis. Veni ſpōſa xpi accipe coronā zc. Ad denotandū q̄ qñ vgo p ꝑſecratōez ſūmo regi deſponſat. regina efficit. i. ſe z alios in vꝛutib⁹ regēs. vñ Prouer. i. Et addat gꝛa capiti mo et tot⁹s colloꝛtuo. In q̄ coronatōe pōtifer cātar illud cāticū leticie. Veni electa mea zc. t. m. z celeſtis ſpōſi paranymp⁹. Et hinc ē q̄ illaz amicitꝛ ꝑſanguinei i hac ꝑſecratōe letant. Leo papa pꝛim⁹ iſtituit i cōcilio calcedon. qd̄ ipe celebrauit ſolas vꝛgies debere velari. Qꝛ vō in ꝑmiſſis de velo mētio facta ē. iō notandū ē q̄ velū aliōd est ꝑuerſiōis. aliud ꝑſecratōis. aliud ꝑ ꝑſeſiōis. aliud ordinatōis. aliud ꝑlatōis. Velū cōuerſionis aliq̄ de ſeculari vita ad religioneꝛ tranſienſ assumit. z tūc ſi ꝑ annū inter velatas ſteterit vlti⁹ extꝛe nō poterit. Velū cōſecratōis a ſol̄ ep̄is ſolis vꝛginibus z ſolū in feſtiſ z dñic⁹ diebus dat. vꝛgente tñ neceſſitate ſicutꝛ baptiſm⁹ oī die dari poſſet. nō dat etiāz niſi in. xꝛv. anno illud recipiētꝛ niſi forte diſꝑeſariue. Velū autꝛ ꝑſeſiōis ſuſciꝑit a vꝛgine qñ ꝑtinentiā ꝑſitef. nō tñ añ xij. annū. qm̄ nec añ illud ipſus bñdicif Et dat velū hmōi cū bñdicōe ſolēni et cū letania. Hoc velū nullus ep̄s dat viduis vel corruptis. ſ. iꝑſamet de altari. vt dicūt qdā: assumit. Sane vgo et ſi vī dua iō ab ep̄o velat. qꝛ vgo in hac deſꝑoſatōe typū gerit eccie q̄ pura z vgo vni nupſi viro. i. chꝛiſto. Et in ſignū huius reuelat ab ep̄o quia a chꝛiſto recipi in coniugiū. In cui⁹ ꝑſona dictum est. Amulo ſuo ſubarrant me dñs. Sed vī dua non gerit in tali ſacto typū eccie ſi

cut vꝛgo. cū nō ſit integra mēter coꝛꝑe ſicut illa. Vñ nō ſic cōiungit xpo vt reꝑſite eccie ꝑiuncōez. qꝛe nō velat. Preꝛerea ſacerdos ꝑhibet ſecūdis nupꝛiis intereſſeꝛ ſup ſcōo nubentes bñdicōez iñfundere. ꝑut dictū est in ꝑma ꝑte ſub tñ. d̄ ſacris. Sz hec vidua qñ ſecūdo nubit. ꝑꝛimo homi. poſtea in ꝑſeſiōe xpo Ideoꝛ et qñ celebrāti ſcōas nupꝛias ſi ꝑorrigit velū ꝑſecratōis nec etiā ꝑſeſiōis. ſ. iꝑſa illud ſuſcipit de altari. Alit tñ qdā q̄ licet nō ab ep̄o. ſt tñ a ſacerdoꝛe velo ꝑſeſiōis vel ꝑuerſionis velari a quo ſeu a cui⁹ miniſterio habitū ſeu veſtem religioſaz assumit. In libro tamē ꝑonũſicali ſm ordinē romanū hī bñdīctio vidue ꝑtinentiā ꝑſitef et veli ei⁹. Mā z dñs ſareꝑtanā viduā ꝑ helyam ꝑꝑherā ſolatus est. Et vidimus in vꝛbe ep̄m hoſtieñ. inter vꝛgines bñdicere duas viduas moniales. Velū ordinatōis olim dꝛaconiſſe in qꝛdragēſimo āno dabat vt poſſet legere euangeliū i noctuꝛnis. In cōcilio tñ laudicēñ. ſtatutū ē vt mulieres q̄ apud grecos ꝑſbiterꝛe appellant. apud nos vero vidue aut ſeniores vniũſe aut matricurie appellant in eccleſia tāꝑ ordinatas ꝑſtui n̄ dic. Velū ꝑlatōis olim abbatiffis in qꝛdragēſimo anno dabat. Illud autꝛ ſciēdū ē q̄ ſacro ſcꝛā iñf eccia gradus z ordines hꝛ diſtinctos. i. romanus pōtifer celebratꝛ miſſaz ſolennia agens ſex hꝛ ſecū ordines clericoz. ſ. ep̄os. ꝑſbꝛos. dꝛaconos. ſub dꝛaconos. acolitos. z cantozes. iꝑo nūcꝛi ſacro ꝑſectōz hmōi officiꝛi manifeſtās Senarius nāꝑ nūc⁹ ꝑſectus ē ꝑut in ꝑhemio tercię ꝑtis dicet. Sz z ſex ordines miſtroꝛꝛ fuiſſe i veteri legim⁹ teſtāmēto. vizꝛ pōtiffices. ſacerdoꝛes. lenitas nathineos. ianitoꝛes z ꝑſallentes. q̄s ex maiori ꝑte diſtinxit artharꝑerſes i eꝑla quā helſe ſcribe direxit dicēs. Noꝛū ſacim⁹ de ſacerdotib⁹ vniuerſis z leuitis cantozibus et ianitoꝛibus. nathineis et

ministrum domus dei ut ei vectigal tributum et annona nullatenus imponant. Ordines vero ecclesiasticos Silvester papa enumerat dicens. Pontifici presbitero, presbitero, diacono, subdiacono, subdiacono acolitus, acolito exorcista, exorciste lector, lectori ostiarius, ostiario abbas, abbat, monachus in omni loco obsequium rependant. Etiam quod Isidorus ita dicit. Generaliter clerici nuncupantur omnes qui in ecclesia christo deseruiunt quorum gradus et nomina sunt hec. ostiarius, psalmista, lector, exorcista etc. mentores etiam facientes post alia de cantore, et hi omnes gaudent privilegio clericali. Verum quidam perfidi heretici sacrum ordinis condennantes falso mentiuntur quod ecclesia christi non habebat personas quas exorcistas, ceroferarios, lectores vel subdiaconos appellaret. sed solum exorcistas demonum, qui aduersabantur paulo nec ea que christus fecit vel apostolus dixit per tam vilibus significatibus que infra sequuntur fecit vel dixit. sed aliorum et pretiosiorum quam romana nescit ecclesia demonstravit. Horum autem ordinum quidam sunt non sacri, et quidam sacri. Non sacri seu minores ordines sunt hi. Cantoratus, psalmistatus, ostiarius, lectoratus, exorcistatus acolitatus. Sacri vero seu maiores sunt isti subdiaconatus, diaconatus, presbiteratus episcopalis ordo. Ceterum autem asserit septem ordines fore. quorum ostiarius est primus et sacerdos ultimus. propter septiformem spiritus sancti gratiam, cuius munere sua officia exequuntur. Si autem velis ad singulos ordines singula dona referre a timore incipies illum ostiario deputabis, et exinde singula singulis referens sapientiam presbitero adaptabis. De autem sunt septem mulieres in quibus spiritus sanctus habet hospitium, et unaqueque illarum suum paratum parauit. Rursus spiritualiter ostiarius est qui cumque spiritualiter alios in ecclesia introducit, id est qui fidem predicando docet, lector est qui libet mores docendo, exorcista orando, acolitus illuminando, subdiaconus humilitate monstrando, diaconus alios ex-

hortando, sacerdos seipsum hostiam sanctam deo offerendo, episcopus sacramenta ministrando. De quolibet in seriatim specialiter persequimur. De Cantore.

J 130

Omnulli cecita-

n te ignorantie dicitur cantoratum de minoribus esse automatum ordinem pro eo quod ut iam permixtum est in quibusdam canonibus iter minores ordines sunt merito de cantore, falluntur tamen, quoniam nomen est officij et non ordo. Qui autem in veteri testamento cantores dei sunt, hodie lectores vel psalmiste vocantur. Cantor itaque vocatur qui vocem modulatur in cantu, cuius duo sunt in arte musica generas scilicet precator et succentor, precator vocem permittit in cantu, succentor canendo subsequenter ruidet. Ceterum cantore vocem dei qui personat, unde qui non personat non percipit nec concetor erit. Sane David prophetarum primus cultum dei volens solennius ampliare cantores instituit quos coram arca federis domini musicis instruit et modulatis vocibus decantaret. Inter quas precipui fuerunt, heman, asaph, et ethan, sed omnium primus heman, cuius vice nunc in ecclesia promicerius obtinet vel precentor, qui cantoribus est platus, unde legitur in Paralipomenon. Ipsi sunt quos constituit david super cantores domus domini stantes iuxta ordinem suum in ministerio de filiis caphar, heman, cantor, filius iohel, et a dextris eius asaph filius barachie, ad sinistram autem ethan filius cusi. Porro sunt cantores consonis vocibus et suauiter modulatione concinere, quatenus animos audientium ad deuotionem dei valeant excitare. Verum in sancto Gregorio plerumque in sacro misterio dum blanda vox queritur, congrua vita negligitur, et cantor deum moribus stimulat cum vocibus populum delectat. Ideoque in ecclesia romana altare ministri cantare non debent. Solumque evangelice lectionis officium intra missarum solennia exoluant. Et apostolus ait. Cantantes et psallentes in cordibus vestris domino, Et Hieronimus, studiant

176

Df 92 Cantantibus

Df 92 in fca

Et 85

Df 92

c ij

inquit adoleſcētuli audiat bī qđ⁹ eſt offi-
ciū in eccia pfallēdi deo. nō voce tantū
ſ; corde eē cantandū. nec in tragediarū
modū guttur r̄ fauces medicamie limi-
ende ſunt vt i eccia theatrales modulī
r̄ cārica audiat. Cantās igit corde et in
caritate cāret i choro. qm̄ magis deu ori-
one cordis q̄ iubilatōe vōcis cantadū
ē nō tenēs i manib⁹ cimbala vel aliqd
bmōi pur in ve. tef. fiebat. Cetep⁹ ppter
carnales non ppter ſpūales cantandi
vſus in ecclesia inſtitutus ē. vt qui ver-
bis non cōpugnantur ſuauiſſe modu-
lamīns moueātur. Vñ aug. in li. con-
feſſionū. Cōſuetudinē canēdi pbat ec-
cleſia vt p oblectamēta auriū inſirmioz
anīm⁹ ad effectū pietatis aſſurgat. Au-
tiq⁹ pridie q̄ cantandū erat cibis alijs
abſtinebāt. pterq̄ legumibus cā vōcis.
Vñ r̄ cantores vulgo fabarij dicti ſunt
Cantores autē q̄ ſunt dei laudatores re-
pñtant p̄dicatores. alios ad dei laudem
excitātes. eoz nāq̄ ſymphonia plebem
ammonet i vñtate cul⁹ vñ⁹ dei pſeue-
rare. Per cātoris q̄z offm̄ pſamilias i-
telligit. q̄ de theſauro ſuo noua et veſta
pſert. Nec ē p̄tereūdū q̄ cātores tenent
baculos i choro. ad repñtandū illd qđ i
lege p̄cipiebat. vt vīcz edētes agnū ba-
culos i maib⁹ hñent ſignificātes q̄ qui
ad pñam feſtināt eſt celeſtis agnī r̄ ba-
cul⁹. i. ſc̄pturar̄ ſentētijs idigēt p̄ demo-
nes. p baculos. n. cātoz ſnias ſc̄pturarū
vt doctrias p̄dicatoz itelligim⁹. vñ euz
legit euāgeliū deponūt q̄ p euāgelicā
p̄dicatōem legales depoſuimus obser-
uantias. De choro dictū eſt in p̄ima p
te ſub tracrato de eccia. De canu vñ in
ſine penij qñte p̄tis diceſt.

De pſalmiſta.

Pſalmiſta⁹ quā

p doq̄ tōſurat⁹ vocat ſic p̄ſto in-
nocētiū terciū euideſt oñdit. qñ-
et c̄licatus. Vñ r̄ i alia eiusdez innocē.

ep̄la dī q̄ abbas bñdict⁹ r̄ ſacerdos p̄ i
ſuo mōaſterio c̄licale dare tōſurā p̄ quā
ordo c̄licat⁹ p̄fert. q̄ ordo ſic collar⁹ pſal-
miſtar⁹ vocat. In canōe q̄z leōis pape
ſic int̄ ceta p̄tinet. ſeriatim r̄ ap̄re pſeq-
mur q̄ ſc̄rā rōana eccia i gradib⁹ c̄lico-
z ait clericos. oſtiarios. lectores. r̄. at no-
mie c̄lico-⁹ pſalmiſtas ibi intelligi indu-
bitatū ē. Vocat ēt qñq̄ cātorar⁹. vñ in
tholerano p̄ci. ita legiſt. Pſalmiſta. i. cā-
tor p̄r abſq̄ p̄ſcia ep̄i ſola ſuſſiōe p̄ſbyte-
ri offm̄ ſuſcipe cantādī. dicēte ſibi p̄ſbro
vide vt qđ ore cātas. corde credas. r̄ qđ
corde credis opib⁹ cōp̄obes. Sane q̄
in pleriq̄ ſacris canonib⁹ facta de alijs
ordinib⁹ mentiōe. niſil de h̄ ordie tāgiſt
ex eo p̄tingit. qm̄ alijs oēs euz ſolēnitare
r̄ a ſol̄ ep̄is dāt. iſte vñ ē t̄ ſacerdote cō-
ferri p̄r. Iōq̄ hūc non ordinē ſ; offm̄ ſo-
re p̄ſimi aſſeuerāt. q̄q̄ in eo ab ep̄o col-
lato q̄s c̄licale p̄uilegiū aſſeq̄. Dict⁹ ē
aut pſalmiſta. a pſalmis dicendis ſine
ab officio canendi. pur ſub lectore diſce-
tur. ad ip̄m nāq̄ p̄tinet ſm̄ Iſido. offm̄
canendi. dicere bñdictōes. i. bñdicam⁹
dño. laudes. i. alſa. vel xp̄us vincit vel
xp̄s regnat r̄. ſacrificiū. i. offeritorium.
reſponſoriū. i. officiū miſſe. r̄ quicquid
ad canendi peritiam ſpectat.

De oſtiario.

Oſtiarij ſm̄ Iſi.

o dicti ſunt eo q̄ oſtijs tēpli pre-
ſunt. Iſi. n. clauēs eccie tenē-
tes oia int⁹ eoz cuſtodiuñt. atq̄ int̄ bo-
nos r̄ malos hñtes iudiciūz fideles re-
cipiunt. infideles reſpuñt. r̄ excōicatores
expellūt. Oſtiarij idē ſunt qđ ſanitores
qui in ve. te. ad cuſtodia tēpli electi ſūt
ne ingrederet in illud immūdū in om̄i
re. i. aliqd de oib⁹ rebus. Stabant. n.
prout legiſt in Paralip. in quatuor tē-
pli partib⁹. videlicet in oriente i occidē-
te. aq̄lone. r̄ auiſtro. portas tēpli ſingu-
las ita obſuātes vt nec i p̄uero diſcede-

rent a ministerio. Leuite ei q̄b⁹ namer⁹ sanitor⁹ credit⁹ erat eis cibos pabāt. Mī āt imitant edituos q̄ apud gēiles erāt ⁊ edem tuebant⁹ custodiebāt. Sane in pta decretū tholerant p̄cilij ostiari⁹ cuz ordinat postq̄ ab archidiacono instructus fuerit q̄liter i domo dei debeat cōuersari ad suggestōez archidiaconi tradat ei ep̄s clauēs eccie de altari dicēs ei Sic age sic vine redditur⁹ deo rōem p his rebus q̄ his clauib⁹ recludunt. Clauū ergo traditio ⁊ vba p̄missa sūt hui⁹ sacra substatia. cetera sunt solennitatis. Hoc officiū iplēm⁹ dū p fidē in ecciam aliquē introducim⁹ vel docem⁹. Xps h̄ officiū ipleuit q̄n dixit. Tollite portas p̄ncipes vias ⁊ eleuam⁹ porte eternas ⁊c. Et q̄n emētes ⁊ vēdētes de tēplo elecit qd̄ in eccia spūaliter agit. Q̄n in euāgelio dicit. Ego sum ostium.

De Lectore.

Lector s̄m yfido

I rū a legendo. psalmista a psalmis decanēdis vocat⁹ sūt. Lector em̄ p̄dicat. i. legit siue recitat p̄lis qd̄ seq̄nt. psalmista v̄o canit. vt excitet ad p̄p̄tōez aios audiētū. I3 qdā lectores ita miserabiliter p̄nūciēt. i. alte ⁊ p vocē sonorā. vt quosdā ad luctū lamēta tōnemq̄ p̄pellāt. Lectores etiā. p̄nūciatores vocant⁹. p eo q̄ p̄cul siue a longe p̄nūciant. tāta em̄ ⁊ tā clara dz eē eoruz vox. vt q̄uis lōge positor⁹ aures ipleat. Ad lectores q̄z ptinet lctōes ⁊ legēdas in matutinis. p̄nūciare. ⁊ ea q̄ p̄phetica inauerūt ⁊ apli dixerūt p̄lis p̄dicare. i. legere. ad hoc ei ordinant⁹ vt libros dei distincte ⁊ apte ad intelligēdū legāt sic in ve. testa. accepim⁹ hēsdraz fecisse Neemie. viij. Ad eius q̄z officiū ptinet panēz oēs nouos fructus b̄ndicere. Lectores aut idē sunt qd̄ carminū relatores q̄ erāt apud gēiles. Martinus papa statuit vt nulli liceat i publico p̄sa-

lere aut legere. nisi q̄ ab ep̄o fuerint ordinati lectores. Sane iux̄ decretū tholerant. cōcilij lector cū ordinat⁹. faciet de illo v̄bū ep̄s ad plebē indicās ei⁹ fidē ac vitā atq̄ ingenitū. Post hoc spectāte plebe tradat ei codicēz in quo lecturus est dicēs. Accipe et esto relator verbū dei. habiturus si fideliter ⁊ v̄llyter implene ris officiū. p̄tez cū eis q̄ v̄bum dei minis trauerint. Codicis ergo traditio ⁊ vba p̄missa sunt de substatia hui⁹ ordinis cetera sunt solennitatis. Hoc officiū implemus dum male viuētes in ecclesia corrigimus. ⁊ aliquē bonis morib⁹ instruim⁹. Xps h̄ officiū impleuit q̄n i medio sentorū libz ysaie p̄p̄be apientis legit distincte ad intelligēdū dicens. Spiritus dñi sup me: eo q̄ vnxit me ⁊c.

De Exorcista.

Exorcista s̄m ysi

e doz grece. latine adiurās siue increpās vocat⁹. inuocat em̄ s̄n per cathecumios seu sup eos q̄ h̄nt sp̄ritū imūdū. nomē dñi iesu. adiurās p illud vt egrediat⁹ ab eis. de q̄ in. vj. pte s̄s sabbato sancto dicit. Decet igit⁹ vt imūdū habeat sp̄m. q̄ dz immūdis sp̄ritib⁹ impare. Ad cū itaq̄ ptinet exorcismos memoriter retinere. manus sup energuminos ⁊ cathecuminos exorcisando imponere. ⁊ s̄m conciliū carthaginē. ip̄is energuminis in domo dei assistentibus victū quoridianū optuno tpe ministrare. Refert Joseph⁹ regē salomonē modos exorcismi. i. p̄suras adinuenisse. q̄bus immōs spūs ab hoīe obfesso p eleaz⁹ exorcistā pellebant. ita vt reuertit⁹ tert⁹ nō aunderēt. Hui⁹ officio mācipat⁹ exorciste vocat⁹ sunt. de q̄b⁹ leḡt in euāgelio. Si ego in beelzebub eijsio demoia. filij vestri exorciste v̄s dicit⁹ in q̄ eijsiunt. Et imitant⁹ q̄stores q̄ erāt apud gēiles. Sane iux̄ decretū tholerant p̄cilij exorcista cum ordinatur accipiat de

manu epi libri in quo scripti sunt exor-
cismi siue adiurationes dicente sibi epo.
Accipe et omnia memoriae habeto po-
testate imponendi man^o sup energumi-
nū siue baptisatū siue cathecuminum.
Libri ergo acceptio et vba pmissa sunt
de substantia hui^o ordinis. cetera sūt so-
lennitatis. Energumini sunt q̄ a demōi-
bus obsesti sūt. vel lunatici siue morbu
caducū patientes sic dicit ab erge qd ē
labor. et mene qd est defectus. et noys
qd est mens. qz scz defectū mentis i de-
fectu lune maxime patiūt. Cathecumi-
ni dicunt in fidel articulis añ baptisimū
instrui. Hoc officiū implem^o dū p no-
stras oīones viciū diaboli d̄ hoīe expel-
lim^o. Xps h̄ officiū exercuit qñ de Ma-
ria magdalena septē demōia eiecit.

De Acolito.

Soliti grece. la-

tine ceroferarij vel accēsores
luminū nuncupantur. Hi ab
aaron et filiis eius ministerij sui sumple-
rūt exemplum. iux illud Ero. Precipe
filiis aaron vt offerant oleū de arborib^o
oliuaz purissimū piloqz contrusuz. vt ar-
deat lucerna sp̄ in tabernaculo testimo-
nij. et collocabūt eā aaron et filij ei^o vt vs-
qz mane luceat corā dño Qd ergo tunc
sacerdotes agebāt. h̄ nūc acoliti faciūt.
in ministerio lucernaz. qm̄ pparant lu-
minaria in sacrario. Multa quippe nō
solū in nouo testa. verū etiā in ve. test. le-
gi moysalce sup addita legim^o et muta-
ta. vñ Dauid in libro Paralip. dixisse p
hibet. Nō erit officiū leuitarū vt posset
vltra tabernaculū et oīa vasa ei^o ad minist-
randuz. Acoliti aut̄ fm̄ Isi. cereos fe-
runt accensos dum legitur euangeliz
aut offerit sacrificiū. nō vt tenebras aerz
h̄ cordis illuminēt cū sol forte eodē tpe
rurilet. et vt pris opa lucis ostēdāt. atqz
ad signū lenicie demonstrādū. vt sub ty-
po luminis corporalis illa lux oīdat. d̄ q̄ in

euāg. legit. Erat lux v̄a q̄ illa. om. ho.
ve. i hūc mū. Ipi etiā pparāt p eucha-
ristia suggesta. i. vinū et aquā. seu vasa in
qb^o ponit aq̄ et vinū. Acoliti in stantur
carminū sc̄ptores q̄ erāt apud gentiles
seu veri^o emūctores siue luminū extrin-
ctores q̄ lucernas emungebant et lūina-
ria cōtinuabant vt nadab et abiu. Sane
in x̄ decretū p̄cilij toleratū. acolit^o cū ordi-
natur ab epo qdē doceat qlit in officio
suo agere debeat. h̄ ab archidyacono ac-
cipiat ceroferariū. i. cādelabū cū cereo
vt sciat se ad accēdēda eccie luminaria
i. cereos dum euāgeliū legit m̄cipari
Accipiat et viceolū vacuū. ad suggeren-
dū. i. ad ministrādū vinū in eucharistia
i. in calicē in q̄ est eucharistia sāguinis
xp̄i. Premissa igit vba et vñsilia sūt h^o
ordinis substantialia. cetera sūt de solē-
nitate. h̄ officiū implem^o dū ignē vbi ce-
lestis q̄ frēs ad cōgscēdū deū illuminē-
tur et inflāment p̄dicado ministram^o. et
dum lucem boni operis alijs ministra-
m^o. Dñs at̄ h̄ officiū se h̄fc testat. cū dīc
Ego sum lux mōi q̄ sequitur me non am-
bulat in tenebris. h̄ habebit lumē vite.

De Subdyacono.

Remissimus de

p nō sacris et minorib^o ordinib^o.
nūc de sacris et maiorib^o q̄ an-
thonomastice sacri dicunt inbūciam^o. et
pmo de subdyacono. Ordo ei h̄dyaco-
nat^o sacer fm̄ Inno. iij. reputat. Si qdē
subdyaconi nathineoz vices i eccia re-
pūtāt. de qb^o i. i. hesdra legit q̄ dauid de-
derat nathineos ad misteria leuitaz. vñ
greci spodyacones dicūt. qz officiū et p̄-
ceptis leuitaz subiacēt et eis ministrāt. ex
quoz ordie fuit ille nathanael quē dñs
i euāgelio p̄mēdauit dī. Ecce ver^o isrlita
in q̄ dol^o nō ē. Nathinei at̄ hebraice di-
cunt latine i hūllitate dño fūitēs vt dō
oblari. Subdycones dñt fm̄ ysi. oblari
ones in tēplo dñi a fidelib^o suscipe. et le

nitris supponendas altarib⁹ deferre calicē ⁊ patenā ad altare xpī deferret leuitis tradere eisq; ministrare. viceolus q; cū vino ⁊ aqua manile et manutergiu ⁊ mēre epō ⁊ p̄sbitero ⁊ leuitis p̄ lauādis an altare manib⁹ aquā s̄bere. corpora illa et substractoria lauare. De q̄b⁹ recte placuit p̄sbitis vt q̄ ministeria sacra cōtractāt legē p̄nētē debēt obfūnere. sic scriptū ē in .pp̄ha. Mūdami q̄ ferris vasa dūt. Tenēt aut locū duū vitroz q̄ erāt ap̄ gentiles. Sane iux̄ decretū cōciliij tolerant subdyconus cū ord inat q; manus ip̄ositorē p̄secratoriā nō accipit. patenā de manu epī vacuā ⁊ calicē vacuū accipiat. dicēte sibi epō. Vide cui⁹ ministeriū tibi tradit. De manu vō archidiaconi p̄ eo q̄ in ei⁹ adiutoriu cōsecratur accipiat viceū. s. cū vino ⁊ aqua manile. i. bacile et manutergiu. Premissa igit vba ⁊ vr̄silla sunt hui⁹ sacri substaſtalia. cetera sunt de solēnitate. Querit autē q̄re subdyacon⁹ legit lectōnes ad missas. cū nō replet h̄ sibi p̄petere. v̄ ex noie vel ex ministerio sibi cōcesso. R̄n. In p̄missa eccia dyacon⁹ nō legebat euāgelii q; h̄ statutu nō erat. postq; tō illud statutu fuit. p̄ceptū ē etiā vt subdyaconus q̄ dyacono subest eplam siue lectōez legat. Subdiaconus aut v̄tis amictu alba ⁊ baltheo. sicut ⁊ ostiari⁹ lētor⁹ exorcista ⁊ acolitus. ⁊ insup tunica ⁊ sudario. tunica stricā portat vt se iusticia q̄si lorica in dnat. sudariū vt sordes auas extergat. de q̄ in gre se. sub. ti. de tunica ⁊ manipulo diceb. Hoc officio v̄tis q̄ tante mūdicie ē q̄ ip̄i p̄rexp̄lor p̄silio ceteri a sordib⁹ eriminū lauent. Xps h̄ officii exercuit qū in chana galylee de aq̄ vinū fecit. ⁊ qū cena facia mittēs aquaz i peluim pedes discipuloz lauit. Cānō Andriani pape videt iuuuere q̄ impator d; ordinē subdyaconatus h̄c. vbi dicit adiutor et defensor tuus vt meum ordinēz decet sp̄ existam. S; nō est ita. gerit

tū illud officium. qm̄ in ole ordinatiōis sue recepit p̄mo i canonicū a canonicis sc̄ti Petri ministrat dñō pape in missa in officio subdyaconar⁹ parando calicē ⁊ h̄mōi faciēdo. Quidā etiā dicūt. q̄ sic p̄sbit̄. in x̄ illud. cui⁹ merito q̄s nos sacerdores appellat. Impator etiam p̄or̄ fex dictus est. put in tractatu de episcopo dicetur.

De Dyacono.

Dyaconi grece di

dunt hebraice leuite. latie vero ministri siue assumpti siue offerentes. fm̄ Jli. dyaconozū quidā ordo in libro nūeroz a tribu leui filij iacob legitur sumpsisse exordium. et inde leuite id est assumpti vocabant. qm̄ assumpti sunt ad auxiliū sacerdotuz vt eleazar et ythamar. Dñs ei ad inoysem locut⁹ est dī. Applica tribū leui ⁊ fac cū stare i cōspectu aaron sacerdotis ⁊ ministrēt ei vt ex cūbēt obfūnēt q̄cqd ad cultū p̄tinet multitudinis corā tabernaculo testimonij. vt custodiāt vasa tabnacti fuierēs in ministerio. sic ei in sacerdote p̄secrario. ita i dyacono ministerij disp̄satio h̄. vt iā diceb. Et q̄nq̄gesimo aut anno iussi sunt leuite vasa custodire. ⁊ a .xxv. annis ⁊ supra iussi sūt in tabernaculo deservire tā q̄ etat⁹ ad onera portāda robusti. q̄ possent arcā federis. mēsam p̄positōis. ⁊ vasa tabernacti deportare. Q̄d ē in no. ref. recolit cū dyacōib⁹ supra sinistrū hūez stola imponit. et i diebus ieiunioz sup̄ eūdē humez castula cōplicat. q; quicqd laboris in hac vita sufferim⁹ tanq̄ in sinistra portam⁹. donec a sinistra transcam⁹ in dexterā in qua requēz habeamus. Hinc etiā dyaconi cardinales mēsam lateranē. altaris. humeris suis in die cene ad sacrarium deportant. et in sabbaro sancto ad altare repositant. Ip̄i quoq; semper summū pontificem velut arcā federis deportant. Non ergo dyac

Liber

Secūdus

conus dalmaticā. nec subdiacon^o tuni-
cellā i dieb⁹ teinloz i officio misse por-
tāt ppter rōem in tertia pte sibi. de diacono.
no. 2 i. vi. pte sub ista. de septuagesima
scriptā. S³ casulas seu planetas super
hūerū cōplicas gestāt. non replicatas
a dextris z a sinistris sic facit sacerdos.
s³ ab anteriori pte sup brachia eleuatas
Subdiacon^o tñ eplam lecturus illā de-
ponit. q̄ lecta eā resūmit z dyacon^o enā
gelū lectur^o illā exiit. z eā decet plica-
tā sup sinistrū hūerū imponit z sub bra-
chio dextro ligat. ita q̄ ab hūero sinistro
ad lat^o dextz i modū stole descendat. sic
q̄ circūcinct^o eā tenet donec dicat vlti-
ma oīo p^o colōnē. tūc. n. illā iduit sicut
pus. Missa vō finita tā subdiacon^o q̄
diacon^o illas depōit. Sane s³ dinio ple-
na sūt misterio. Planetas vō replica-
tas hīs tpsb⁹ portāt. P^oio ppter tā supra
positā rōz. Scdo eas portāt ad ostēden-
dū q̄ ipi ad tāta pfectōez in ill tenēt. ad
q̄ntā sacerdos i alijs dieb⁹ z ad notādū
q̄ ex caritate q̄ p planetā significat mis-
strāt. z nō ex timore pur i veteri lege fie-
bat. q̄ erat lex timoris z nō amoris sic
noua. pserim tpe teinūij q̄ sine carita-
te factū meritorū nō ē. Ferūt aut illas
ab anteriori pte eleuatas vt liberi⁹ va-
leāt mistrare. z ad ostēdendū q̄ ipi iux-
apām ad Phil. q̄ retro sunt obliuiscen-
tes ad anteriora ferūt. Portant et illas
sup brachia eleuatas ad significādūz q̄
ope dñt caritatē ostendere quā gerūt i mē-
te. p manus. n. z brachia caritas cōgrue
designat. Nō aut replicatas a dextris z
a sinistris. prout facit sacerdos. ad in-
nuandū dissimilitudinē prātis z officio-
rū suoz. Subdiacon^o tñ eplam lectur^o
tanq̄ officio suo functurus illam depo-
nit. Ipse nanq̄ ex officio suo veterē le-
gem representat. Vnde z epistole quā-
doq̄ de veteri lege sumūtur. sub qua n̄
ex amore vt pmissum est. sed ex timo-
re seruiebat q̄ ergo illud durauit q̄d iū

lex durauit iō ad hoc figurandū donec
eplā finiat nō tenet planetā q̄ amorem
designat. Dyacon^o vō euāgelūz legēs
eā nō deponit s³ iux modū stole suo of-
ficio ppterētis illā sibi cōaptat. q̄ ei⁹ of-
ficiū ē doctrinā euāgelicā q̄ ē lex amoris
p̄dicare. z hoc ex amore q̄ facit iugum
dñi suane q̄d iugū quo oīa mundana p̄-
mūtur. p stolā sup sinistrū hūerū signi-
ficat. Cingit autē planeta. i. caritate ab
humero sinistro in lat^o dextrū. vt sit ei
suauē iugū dñi in p̄speris z i aduersis
q̄ p leuā z dextrā designat. tanq̄ arma-
tus i hūeris s³ aduersa. z succinct^o i la-
tere dtra mūdī suauis seu p̄spera. Hur-
sus diacon^o duplex gerit officiū. i. p̄di-
candū pp̄lo. Vñ lecturus euāgelū dicē
pp̄lo. dñs vobiscū. z mīstrandū sacerdo-
tī. Nēpe ppter p̄dicandū officiū casulam
sup humerū portat. quia p̄dicatoz in p̄-
senti vīta opa pp̄li portare dz. Qd a le-
galī sacrdote tractū ē. q̄ dū sacrificabat
summitates baltei sup humerū reflecte-
bat. P^oio eo vō q̄ sacerdoti ministrat. z
q̄ ppter instātes necessitates ire atq̄ redi-
re hz. dextrā h̄re dz expeditā z liberam.
Vñ i tholetano p̄cil. ita legit vnū ora-
tū optet leuitā gestare i sinistro hūero
ppter q̄d orat. i. p eo q̄d p̄dicat. Prete-
res subdiacon^o z diacon^o lecturi depo-
nūt casulas q̄si p̄sentes nō cē vestem
pp̄riam. s³ ob reuerentiā tps recepē cō-
modatā. Deniq̄ circa finē misse diacon-
us planetā induit ad notandū q̄ non
sufficit op^o ex caritate inchoare nisi z
in caritate pficiat. Tercio etiā dici p̄t q̄
diaconus casulā induens innuit se esse
p̄dicatozē qui in dilectiōe serueat z vīte
cōtemplatiue inhiat. Vñ vō se illa pre-
cingit z humero duplicatā ipōnit op^o
p̄dicationis oīonis z lectionis intermīt-
tit z p̄mo in necessitatibus subuenit.
quā reflectit in dextrā cuz oīa refert ad
sumū bonū. Et sic dū casulā induit ma-
riā. dū p̄cingit rep̄tat in misterio mar-

thā. Quarto dū diaconus leuitorū tpe
casulā sup hūez replicat q̄si gladiū cō-
tra hostē vibrat. vt dicet in p̄hemio. iij.
p̄is. In nouo vō testō ordo iste ab apo-
stolis sup̄st̄it in iūtiā. q̄. vij. viros boni te-
stimonij. plenos spūsctō diaconos ele-
gerūt. vt iā dicet. vii z sc̄i p̄es decreue-
rūt vt i m̄rice eccia. vij. diaconī circa al-
tare p̄otifici i celebratōe missē assistant
Hī i apoc. dicūt septē angeli tuba canē-
tes. q̄ illoz ē alta misteria de sup̄na in
sp̄ratōe foris resonare. Hī sūt. vij. can-
delabra aurea q̄ ipsi lucē euāgelij alijs
ofidere dñt. Hī dicunt. vij. tonitrua. q̄
terribilit̄ cōmīnari dñt q̄ oīs arbor q̄ n̄
facit fructū bonuz zc. Hī p̄conis more
palā admonēt ad orādū z gentia flectē
dū. Ad eos q̄dē p̄tinet assistē sacerdoti-
bus z mīstrare in oib⁹ q̄ agūt in sac̄is
xp̄i. i. baptismo. i. i crismate. i. patena in
calice. oblatōnes. i. hostias inferre z di-
sp̄onere in altari. cōponē etiā. i. ornare
mēsam dñi. i. altare. atq̄ vestire. crucez
ferre puta i. p̄cessiōib⁹. z p̄dicare. i. legē
euāgelij z ap̄lm. i. eplaz puta subdia-
cono d̄ficiēte. nā sic lectoib⁹ ver⁹ testm̄. ita
diaconibus nonū p̄dicare. i. legere p̄ce-
ptū ē. Sicut. n. dñs donec euāgelij p̄-
dicant̄ mīster fuit. iuxta illud. nō veni
mīstrari s̄ mīstrare. ita nulli aliū magis
puenit euāgelij legē q̄ diacono q̄ mini-
ster iterp̄at. x̄i cū ordiat iō stolā p̄ quā
xp̄i iugū significat accipit. q̄ euāgelij
in q̄ de ip̄o iugo p̄tinet lecturus ē. Ad
ip̄m q̄z p̄tinet offm̄ p̄cuz. i. dicē letanias
z recitatio noim eoz q̄ ordinādī vel ba-
ptisandī sunt. Ip̄e p̄monet aures adhi-
bere ad deū. cū dic. hūillate capita v̄ra
deo. vel hūillate vos ad b̄dictōem. ip̄e
hortat̄ clamare dicēdo kyrieleyson i
rogatōibus. Ip̄e donat. pacē. f. subdia-
cono. vel saltē cū dicit. Dñs vobiscum.
z annūciat festiuitates. Nec siq̄dem z
alia plura ad ei⁹ p̄tinent officiū q̄ in ca-
nonibus b̄tero. pleni⁹ cōtinent. Debēt

etias tanq̄ oculi ep̄i cūcta circūstrare
z ep̄o referre. Non tñ debent baptizare
nec dñicū corp⁹ disp̄sare nisi in neces-
sitate. i. ep̄o vel p̄sbytero absentib⁹ et
subētib⁹. nec p̄nt calicē b̄ndicere. nō de-
bent etiā int̄ sacerdotes vel corā eis vel
sup̄ra ip̄os nisi eoz iussu scdere p̄nt tñ i
puentu p̄sbyteroz rogati p̄dicare. Dia-
cones tenēt loca q̄temionū q̄ apud gē-
tiles erāt. Sane sicut i canone legis.
diaconus cū ordinat solus ep̄s q̄ eū b̄n-
dicat man⁹ sup caput illi⁹ imponit. q̄
non ad sacerdotiū. s̄ ad mīnisteriū. i. ad
diaconatū consecrat. i. ordinat. In acti-
bus tñ ap̄loz ita legis. Nos statuerunt
aū p̄spectū ap̄loz z orātes imposuerūt
manus sup eos. In q̄ ostēdit nō solum
ep̄s. verūetiā p̄sbyteros tē astātes debē
man⁹ sup diaconū dū ordinat impone-
re. Quqd. n. plus pōt precari sol⁹ ep̄s
q̄ plures ap̄li. imponētes ei man⁹ non
dāt spūm̄sc̄m. s̄ orāt vt sup eos veniat.
Cū igit v̄sus oim donoz nō sit in vno
s̄ in plurib⁹ merito plures manus im-
ponūt vt vniūsq̄sq̄ dñm deprecet. vt p̄-
tem de spūsctō tribuat ordinādo ad in-
star moysi de cui⁹ spū dñs dedit septua-
ginta viris. Ideo aut fit manus imposi-
tio sup ordinādos. q̄ p manū opa. p di-
gitos spūs̄sanc̄i dona. p caput vō men-
tem intelligimus. Recte q̄ manus ipo-
nūtur. quia donis spūs̄sanc̄i in mente
imbuti ad opa xp̄i mittūtur. De man⁹
imponē sub tñ. de ep̄o dicitur. Sed cuz
diacono man⁹ imponat querit q̄re qñ
postea fit p̄sbyter ei manus imponitur
iterato. Rñdeo. q̄ p consecratōem tran-
sit de ope ad opus. i. de misterio ad dei
immolationē. q̄ sicut nec illd. nisi grā
dei adiuti agere nō valemus. Suspendio
vō manū fit dū oīo super caput cf
funditur ordinādī. Et nota qm̄ tunc et
sup cōfirmatos in frontibus z cruz sal z
aqua. palle altaris vestes sacerdotales
z b̄mōi benedicūtur. Ideo hec manū

*Primum in litz. Diacono. Ambrosius in Ep̄t ad Ep̄os
Vt olim solus benedicebat Ep̄s & nō sacerdotes
Passanig. vna f. Aug. r. 4*

suspensio fit qz virtus quedā manibus
cōsecratis inest. q̄ q̄si suscitāt dū benedi
ctio cū h̄mōi manū suspensioe super
res effundit b̄ndicēdas. Vñ ap̄tus mo
nens discipulū inq̄t. Moneo te vt resu
scites gr̄am dei q̄ est in te p̄ impositōes
manū meaz. ij. ad Thim̄. j. c. Vt sicut
corde p̄ affectū sic corpe p̄ suspensionez
manū deuotio excitef. Rō. n. soluz in
rebus aiatis veruētā in inaiatis virtus
cōsistit. Vñ nōnulli asserūt qz v̄tute tē
pli si q̄s illud ex deuotione ingredit̄. ve
nialia in eo delent. Rursus suspensio
h̄mōi in platōe exorcismoz potissime
fit. q̄si sacerdos ip̄o corpis actu fugādo
d. abelus v̄tute consecrationis manū
cōminet. Tercio p̄r dici qz dispensatō
sac̄oz soli deo p̄ncipaliter. ministris
v̄o ecclie m̄sterialiter cōperit. ipsi. n. ni
hil a se. s̄a x̄po p̄ncipaliter agēte habēt
quia ergo in sacramētoz dispensatione
vestiū vel aq̄ z h̄mōi b̄ndictioe seu cōse
cratioe aliq̄ spūalis sc̄ificatio p̄ferf. quā
ministri de suis meritis nō p̄sū dūt ab
ip̄o deo corde z ope postulare. cōgruū
ē hoc p̄ eleuationē seu suspensionē ma
nuū p̄ q̄s opa intelligūt̄ exp̄m̄t. Vñ
Trenoz. iij. Leuem⁹ corda n̄ra cū ma
nibus. Diaconus dalmatica v̄tit vt ef
fectat occultā rōnem sublimiū indagare.
Vñ in q̄busdā eccl̄ijs ea nō nisi in fe
stis v̄tit. qz discipuli sublimia nō intel
lexerūt. nisi postq̄ dñs est glorificatus.
Et v̄tit ea sine alba. p̄e oblatōis z l̄cō
nis t̄m̄ sic statuit 303imus papa. Ad
hoc diacono cū ordinat tradit sb̄ certis
v̄bis stola z codex euāgelij q̄ res z v̄ba
sunt hui⁹ sac̄i stalia. cetera sunt de so
lennitate. Iō aut̄ stolā accipit. qz euā
gelij qd̄ p̄ x̄pi iugū signat̄ lectur⁹ est.
Hoc officio v̄titur qui corpe⁹ z sangui
nem x̄pi discrete dispensat. z qd̄ ad oran
dum z viglādū sui exempto altos hor
tatur. X̄pus v̄o hoc officiū exercuit qñ
post cenam sacramentū corporis z san

guinis sui proprijs manibus suis disci
pulis dispensauit. Et iterum qñ aposto
los hortatus ē ad orandū dicens. Vi
gilate z orate zc. Et quando euāgelij
predicauit.

De sacerdote.

Acerdotalis or

s dñis institutio a veteri lege ex
ordiū sumpsit. Dominus nāqz
legitur p̄cepisse moysi. Applica inquit
fratrem tuū aaron ad te cū filiis suis de
medio filioz israhel vt sacerdotio mihi
fungatur. Vñxit ergo moyses aarō in
maiozem sacerdotē. filios v̄o illius in
minores. Vñ p̄pheta inquit. Moyses
z aaron in sacerdotibus eius. i. p̄m̄i z
summi inter sacerdotes fuerūt. Ipe tñ
moyses p̄ior fuit q̄ aaron ordine. z ma
ior administratōe. Hinc est qz moyses
illū instruebat. z tanq̄ minorē redargu
ebat. s̄ quo ad consecrationē sacerdoti
lem pares fuerūt. Moyses aut̄ nō offe
rebat hostias. s̄ solū vota pro populo.
Ante legem etiā sacerdotes fuisse legūt
Vnde Melchisedech iustus sacerdos
dei altissimi. legit̄ extitisse. cui decimas
ex omnibus spolijs abraam tanq̄ sacer
doti persoluit. Erant aut̄ multi mino
res sacerdotes quos nathinneos cōmu
niter appellabāt. z vnus erat summ⁹ sa
cerdos quem vocabant specialiter ara
barchum. Sed z dauid viginti quatuor
summos sacerdotes instituit sedecim de
eleazar z octo de ythamar. quib⁹ tamē
omnibus vnū p̄fecit. quem statuit p̄
ncipem sacerdotū. z singulis per sortem
viciis sue diuisit hebdomadas. quarū
octaua puenit abie. de cuius genere za
charias pater Iohannis baptiste descē
dit. In nouo quoqz testamēto x̄pus ma
iores z minores sacerdotes constituit.
videlz duodecim apostolos. z. lxxij. di
scipulos per apostolos electos quos p̄

mittebat binos et binos in omnem ciuitatem et locum quo ipse erat venturus. Sicut enim deus per moysen summos pontifices regendis populis in lege preceperat. Et ad eorum societatis et episcopis adiumentum sequentis ordinis viros et sancte dignitatis elegit. nam in eleazaro et ythamar filiis aaron praeceperat transire multitudinis abundantiam ut ad hostias salutares et frequentioris officii sacra misterium sufficeret sacerdotum. et sicut in beremo p. lxx. virorum prudentium merces moysi spiritum propagauit quod ille usus in populo innumerabiles multitudines facile gubernaret. sic et Christus apostolis suis discipulos addidit quibus illi totum orbem sanctis predicationibus repleretur sicut hec et alia in pontificali subordinatione sacerdotis habentur. Et propter itaque vires maiores obirent sacerdotes. id est episcopi qui dicuntur summi. discipulorum vero minores. id est presbyteri. Perperam autem quasi in summum sacerdotem elegit. et per omnes clauis regni celorum tradens. et ipsum per ceteros ponens caput et fidei fundamentum iniquis. Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam. iuxta illud propheta. Pro patribus iustis nati sunt tibi filii etc. Et apostoli vero episcopos presbyteros et leuitas ordinauerunt. sicut in propheta huiusmodi peris dictum est. Sacerdotes ergo sunt successores. lxx. viros quibus dominus moysi spiritum propagauit. et lxx. discipulorum sicut episcopi sunt vicarii moysi et apostolorum. Ceterum secundum Hieronymum presbyter grece. latine senior interpretatur. non modo propter etatem vel decrepita senectute sed propter honorem et dignitatem quam acceperunt. Senectus enim venerabilis est. et canisunt sensus hominis. Unde et dominus inquit ad moysen. Congrega mihi. lxx. viros de senioribus israel. quos in nostri quoque senes sint populi et magistri. Presbyter quoque secundum Hieronymum. nomen est etatis. episcopus vero dignitatis. Porro sic in libro numero legimus moysi precipi ut eligat presbyteros. id est seniores. vnde in Proverbia dicitur. Gloria senum est canis. Nec vero canis est sapiam designat

de qua scriptum est. Canis hominum pendencia est. Cuius non geris et eo amplius annis ab adam usque ad abraam vixit. homines legimus nullus alius primus est appellatus presbyter. id est senior nisi abraham. qui multis paucioribus annis vixisse putatur. Non ergo propter decrepita etatem sed propter sapiam presbyteri nominantur. Vnde et qui illi duo iudices qui falso iudicauerunt Gulasannam presbyteri vocati sunt. Qui autem presbyteri nunc nuncupantur. olim principes populi ut chore datan et abyron. vel magistri stratus aut magistri templi ut nicodemus et gamaliel dicebantur. Dicitur autem presbyter quasi alius viuendi presbens iter. vel presbens beatus iter. videlicet populo de exilio mundi ad patriam paradisi. De presbytero etiam dicitur sub titulo de episcopo. Sacerdos vero antistes dicitur est. qui ante stat et supra se nullum in ecclesia habet. Dicitur quoque sacerdos a sacrificando quia consecrat et sanctificat. Vnde etiam dicitur sacerdos quasi sacra datus. vel sacerdos. ut ait Beda et Gregorius in pastorali libro. ij. cap. xviij. Sacerdos etiam dicitur istis cultor. iuxta illud. Cuius merito quis nos sacerdotes appellat. In plerisque locis sacerdotes capellani vocantur. Nam antiquitus reges francie ad bella procedentes cappam beati martini secum portabant que sub quodam tentorio seruabatur. quod ab ipsa cappam dicitur est capella. et clerici in quorum custodia ipsa capella erat. inde capellani dicebantur. et consequenter ab illis ad cunctos sacerdotes nomen illud in quibusdam regionibus est transfusum. Sunt etiam qui dicunt quod antiquitus in expeditionibus intentiois fiebant domuncule de pellibus caprarum super tectis. in quibus missae celebrabantur. et inde capelle nomen tractum est. Sacerdotes vero gentiliu flamines dicebantur sicut in propheta huius partis dictum est. Presbyteri vires gerunt edulium qui apud gentiles fuisse

noscent. Sane fm canonicā traditōz
presbiter cū ordinat epō eū bñdicente z
manuū bñdictoriā sup caput ei⁹ tenēte
etiā oēs p̄s biteri q̄ p̄ntes sūt man⁹ suas
inū man⁹ ep̄i teneāt supra caput illius
sp̄m sc̄m inuocātes. q̄ man⁹ impositio
opey sc̄isp̄s exercitāōz significat. nā
p caput mēs accipit. p digitos sp̄m sc̄i
dona. p man⁹ opa figurat. Quare at
sit manus impositio cū facta fuerit cū in
dyaconū ordinaret. dictū ē sub ti. de dy
acono. Vngūt etiā man⁹ p̄s biteri oleo
in sui ordinatōe. de q̄ in pte p̄ma sub ti.
de vnctionib⁹ dictū est. Sacerdotes vi
cem gerūt xp̄i dñi p p̄ctis obsecrāt. et p
p̄nam reconciliāt peccatores. mediato
res em sunt inter deū z hoies put sub
ti. se. plen⁹ oñdes. Vt stolas sup vtrūq̄
humex accipit. vt ex hoc se p arma iu
sticie esse munitos intelligāt. put in se.
pte sub ti. de stola dicef. Accipiūt q̄z de
manu p̄tificis calicē cū vino z patenā
cū hostia. q̄tenus his instrumentis po
testatem se accepisse cognoscāt placabi
les hostias z corpus z sanguinē xp̄i of
ferēdi. vñ ep̄s hec tribuēs dicit. Accipe
potestātē offerre sacrificiū deo missam
q̄ celebrandī tā p viuis q̄ p defunctis
in noie dñi. Hoc ordine nullus in eccia
celsius ē. ep̄s tñ qdā supaddita est pore
stas. sicut in proximo ti. dicef. z in hui⁹
pris probemio tactū est. ne si eadem po
restas passim penes oēs sit obedientia
soluat z scandalū generef. Nō aut va
cat a mysterio q̄ ordinatoz ordinatū in
sacerdotē cōicans osculatur. dyaconus
vō vel subdyaconus ordinat cōicātes
osculantur manū ordinatoz. Nō diuer
sitatis est. primo vt p hoc ordinū notef
distinctio. put in q̄ta pte sub ti. de cōi
catione sac̄i dicef. Sc̄do qz pontifex of
culando sacerdotē denorat q̄ ille ad eq̄
litate ordinis recipit. q̄tum ad sacramē
tū eucharistie consecrāde. qd est sac̄m
amoris q̄ p osculū significat. Dyacon⁹

vō z subdyacon⁹ nō recipiūt ad talē eq̄
litate s̄ ad imitātōez bone opatoz q̄ ex
charitate pcedit. z q̄ fm Greg. p man⁹
osculū designat. Sane ei q̄ in p̄s b̄z ordi
nat tradunt sub certis verbis stola z ca
sula. calix cū patena. z etiā inūgīt. q̄ res
z vba sunt h̄mōi sacramēti substātia. ce
tera vō p̄cedentia et seq̄ntia de solenni
tate sunt. Porro sic ait. b. augu. sacerdo
tes sc̄ire dñt libz sacramētoz siue mis
sale lectionariū. antiphonariū. baptiste
riū. cōpotū. canones penitētiales. psal
teriū. omelias p circulū anni dieb⁹ dñi
cis z festiuis aptas. ex quib⁹ oib⁹ si vñ
defuerit. sacerdotis nomē viz in eo con
stabit. Magnus etiā Dionisius inq̄t.
Substātia sūmi sacerdotis sūt eloq̄a di
uinitus tradita. i. vā disciplina seu scia
diuinarū scripturarū. Et ppheta. Tu sciē
tiā repulisti. z ego te repellā ne sacerdo
tio mihi fungaris. Nō dñt em discere q̄
ex officio alios dñt docere. De p̄missis
vō libris z omeliis in p̄hemioexte p̄t
dicef. Itē qui sint canōes penitētiales.
z vtrū sacerdos penitēcias in illis dif
finitas valeat moderare. et que sacerdo
tes sc̄ire oportet diximus in aureo rep
torio nostro sub ti. de pe. z re. De com
puto in finali parte dicemus. Hoc offi
cium christus exercuit qñ post cenā pa
nem et vinū in corpus z sanguinē suū
diuina virtute cōuertit dicēs apl̄s. Acci
pite z comedite hoc est corpus meū
z. Excellētius quoq̄ hoc officio vñs
est cū pro peccatis humani generis se
ip̄m in ara crucis obrulit patri. idem
ep̄s sacerdos et hostia. et adhuc glorio
sius implet dñm sedens ad dexterā pa
tris interpellat pro nobis.

De Ep̄scopo.

Propter ea que

p sp̄alr officio ep̄ali icābūt. c̄pa
tus inter ordines in sac̄is ca
nonibus cōnumerat. Ep̄i autē nomen

plus sonat oneris q̄ honoris. Nā ep̄s grece. sup̄intendēs interpretat. latine. speculatoris officiū gerēs. Nāz p̄pos̄it⁹ in eccia speculator dicitur ē. iuxta qđ dñs inquit p̄p̄be. Illi hoīs speculatore dedit te domui israel. vt plebi sibi cōmisse nō negligenter incūbat. s̄ vitā z mores eoz z cūcta diligēter p̄spiciat. Quia ḡ ep̄s speculator ē. tō ex instōne clementis primī cathedra siue locus eius i ecclesia altior ē vt sup̄intendat z populū custodiat. oēsq; cōspiciat z illū cūcti sicut z vniuersi altior locus ē p vinea custodiēda. Ob h̄ inq̄t ap̄ls. qđ ep̄atū desiderat bonū op⁹ desiderat. non dicit bonorē s̄ opus. qz ep̄s nō tam vt p̄sit q̄ vt p̄sit eligit. Rursus faldistorū ep̄i spūa lem iurisdicōem annexā pontificali dignitati designat. quā exercere diffinendo nō debet nisi p̄ tribunali sedens. qđ pbat ex v̄bis dñi dicētis i euāgelio. supra cathedrā moysi sedē scribe z pharisei. qđ dixerint facite zc. Per scabellum v̄o tp̄alis p̄as significat qđ subiecta esse debet spūali. sicut probant gelasius papa z Innocētius tertius in sua epistola decretali. z a spūali p̄ disciplinaz correctiōis cōculcatur qm̄ a v̄o exorbitat p peccatū. Vñ psalmista. Donec ponam inimicos tuos scabellū pedū tuorum. Pontifex v̄o princeps sacerdotū est. qđ si pons z via sequentiū factus. Ipse ē summus sacerdos. ipse etiā pōtifex maximus nūcupat vt p̄missus ē. Ipse nāq; efficit sacerdotes atq; leuitas. ipse officia z ecciasticos ordines distribuit z dī sponit z p̄ordinator ē in cūctis. Ipse qđ vnusquisq; facere debeat ostendit. Anteā autē pontifices z reges erant prout tactū ē in prima parte sub tit. de cōlera. Maiorū. n. hec erat consuetudo vt rex z sacerdos z pontifex esset. Vnde z romani impatores pōtifices dicebantur. Dicitur etiam p̄sul. qm̄ in consilio p̄sideret. Dicitur etiam auitistes quia ante

alo s̄ stans p̄eminet et p̄p̄lo vel ab antiqđ est contra. qm̄ hereticis tradicit vt pastor lupis. Vido ep̄alis vñ p̄cessit dicitur est in p̄emio bñus p̄is. Sane cōsecrator ep̄alis in qua spūsanct⁹ digne sumēt dat sem̄p in die dñica z hora tertia sit. qm̄ ep̄i vñc ap̄loz obtrinet. qbus in die penthecostes z hora tertia spūsanctus datus ē. Non tñ potest qđ in ep̄m cōsecrari illa die qua in p̄sbyter ordinat. Sed z iuxta canonū statuta ep̄us cū ordinat. cōprouinciales ep̄i puenire debēt cū metropolitano z duo ep̄i ponāt z teneāt euāgelioz codicē super caput z ceruicem eius. siue sup humeros. vno super eū suadente bñdictō nem. reliqui v̄o omnes ep̄i qđ assunt manibus suis sup caput eius tangāt. Sīq; dem teneat liber sup caput eius. p̄mo vt dñs firmet euāgeliū i corde sp̄ius. Secūdo vt p hoc itelligat cui labori z oneri subijciat quia omne qđ hīc eminet. i. ois prelatus plus meritis afficit q̄ honoribus gaudeat. Tercio ad denotandū qđ pondus euāgelice p̄dicatōnis eū circūq; ferre pigere nō dz. Quarto admonendū illū vt magis solito iugo subiaceat z obediat euangelico. Trius autē ep̄oz ad minus computato metropolitano p̄ntia requirit rōne et exēplo. Hōc ne tātū bñficiū videat furtiue p̄stitū. z vt p̄ illo p̄f p̄ces ad deū effundāt. Exēplo qz z iacob⁹ ff dñi a petro z iacobo z iohē ap̄ls ordinat⁹ ē ep̄s hierosolimitan⁹. Nā v̄o impō sumpsit exordīū ab ysaac qđ duz iacob bñdixit i. posuit sibi manū. z moyses iohē cū eū p̄p̄lo p̄fec. z dñs ap̄ls eoz eos p̄ncipes mūdī p̄stituit. S; z ip̄i ap̄l p̄ man⁹ impōem sp̄m̄ctm̄ dederūt. De man⁹ impositōe dicitur ē sub tit. de dyacono. Ceterū circa ep̄i ordinatōnē sciendū ē qđ ip̄e sabbato hora vespertina examināt de morib⁹ z statu p̄terite vitę. vbi ter bñdictio petitur vt sc̄a trinitas in ordina

stone pefse monftret. Mane vō feq̃nti
examinat de futura puerfatōe ⁊ fide ex
p̃mitiue eccie inftitutōe p̃pter fufpe-
ctos in fide moribus ⁊ cōditōe. ⁊ vngū-
tur caput eius ⁊ man⁹. de quo dictū eſt
in p̃ma pre ſub ti. de p̃ſecratiōibus. De-
inde vngūtur man⁹ eius ⁊ daf ei mitra
in capite in ſignū q̃ b̃ndictiōe omniū
gentiū dedit illi. ⁊ teſtīm ſuū cōfirmavit
ſup caput eius. Danf etiā ei baculus ⁊
anulus. de q̃bus in ſeq̃nti pre dicitur.
Singula aut cū p̃p̃iis ṽb̃is tradūtur ⁊
fiūt. Que ṽba ⁊ caput ⁊ manuū ṽnciō
⁊ pollicū cōfirmatio baculi ⁊ anuli at-
q̃ euangelij traditio ſunt huius ſacra-
mēti ſuba. cetera ſunt ſolemnitates. De
euangelij ⁊ baculi traditōe ⁊ q̃re cōſecra-
tus equū albū ſeu albis coopertū eq̃tat
dictū ē in predicto ti. de cōſecrationib⁹
Cōſecrat aut ep̃s int̃ eplam ⁊ euange-
liū. nec pōt die ſue cōſecratiōis ordines
celebrare. q̃ ipſe tūc nō celebrat. ſ̃ cōce-
lebrat p̃ncipaliter celebranti. papa tñ q̃
aū h̃ymnū angelicū cōſecrat hoc poſſz
q̃ ipſe miſſarū ſolemnia p̃ficiat cōſecra-
tus. Differit aut iter ep̃os ⁊ ſacerdotes.
q̃ licet ſex ſint q̃ cōiter p̃tinent ad oēs
ſacerdotes. videlicet cathecizare. bapti-
ſare. p̃dicare. cōficere. ſoluere ac ligare.
tñ ad pontificē nouē ſpecialiter ſpectāt
ſc̃z clericos ordinare. ṽgines b̃ndicere.
pontifices cōſecrare. manus imponere
baſilicas dedicare. degradandos depo-
nere. ſinodos celebrare. criſma cōficere
veſtes ⁊ vaſa ſacrare. Sunt ⁊ alia ad of-
ficiū ep̃iſcopale p̃tinent. puta in fronte
criſmare. benedictiōe ſolemnē ante pa-
cem dare. ⁊ ſimilia. Verūtāmē ⁊ maio-
res ⁊ minores ſacerdotes cōmuniter in
quibuſdā vicē gerūt ſummi pontificis
id ē xp̃i dum videlicet p̃ peccatis obſe-
crant. et per penitentiaꝝ recōdiant pec-
catores. vñ apoſtolus. Deus erat i xp̃o
mundū ſibi reconciliās. ⁊ poſuit in no-
bis verbū reconciliatiōis obſecram⁹

ergo cū xp̃o recōciliemini deo. media-
tores. n. ſunt ſacerdotes inter deū ⁊ ho-
mines dū ⁊ p̃cepta dei p̃p̃lo deferūt p̃-
dicādo. ⁊ vota p̃p̃li deo porrigunt ſup-
plicādo. q̃ circa tales debēt exiſtere vt ⁊
deo grati et hoibus ſint accepti. Nam
vt ait alexander papa. xp̃i ſacerdotes
q̃nto digniores fuerint tato facili⁹ i ne-
ceſſitatib⁹ populi p̃ q̃b⁹ clamāt exau-
diūtur ⁊ ſicut dicit apl⁹. Mediator nō
ē vñ⁹ ⁊ diſcordes recōcillare nō pōt q̃
ſimul vtriuſq̃ ſocietatis ⁊ amicicie vin-
culo nō ē concors. Si em̃ is q̃ diſplicet
ad intercedendū mittit. iratū autē ad
deteriora puocat. Ep̃us q̃z ⁊ ſacerdos
noie p̃ſbyteri intelligit. ſic p̃z ex his q̃
ad Titū apl⁹ ſcripſit. q̃ eundē ⁊ ep̃m ⁊
p̃ſbyter noiauit. Q̃ ar̃ idē ſit ep̃s ⁊ pre-
ſbyt multīs rōnib⁹ cōprobat. Preſbyte-
ri a filiis aaron in ve. te. ſumpſerūt exor-
diū. ep̃i vō ab ipſo aarō. Qui vō tunc
vocabātur ſacerdotes. nūc preſbyteri dī-
cūtur q̃ tūc p̃ncipales ſacerdotū. nunc
ep̃i noiantur. Hodie aut iō diuerſa ſūt
vocabula vt ep̃s non dicat p̃ſbyter. vel
ecōtra qm̃ antiq̃tus qm̃ p̃terit ſtudebāt
p̃ſbyteri in om̃i loco ordinabāt ⁊ apud
iudeos q̃ populo p̃erāt p̃ſbyteri dicebā-
tur hoc nomē honoris accipietes voca-
bant etiā ep̃i ab illo ope qd̃ implere vī-
debant. eo q̃ p̃ſiderare habebāt q̃cuq̃z
ad p̃teritis cultū fuerāt p̃ſtituta. Hinc
etiā dicitur. ſic ait. Olim idē p̃ſbyter q̃
ep̃s. ⁊ anteq̃z diaboli inſtinctu ſtudia ſi-
ue diſſenſiones in religione fierent ⁊ di-
cere i p̃p̃lis ego ſum pauli. ⁊ ego ſum
appollo. ego cephe cōi p̃ſbyter cōſilio
eccie gubernabātur. Poſtq̃z aut vnus-
quiſq̃z eos quos baptiſauerat ſuos eſſe
putabat. nō xp̃i. in toto orbe decretū ē
vt vnus de preſbyteris ſup̃cr̃ oneretur
Ep̃iſcopi ergo nouerint ſe magis con-
ſuetudine q̃ diſpenſatione dīſce ver-
tatis preſbyteris eſſe maiores. Aug. vō
dicit q̃ q̃b⁹ ſm̃ vocabula q̃ vſus obti-

nult epus sit p̄sbytero maior. Auguf.
tamē Hieronimo minor ē. Hoc offi-
ciū xp̄us exercuit q̄n manus fup capi-
ta difcipulorū leuās eis b̄ndixit dicens.
Accipite f̄p̄m̄ f̄anctū quorū remiferit̄
peccata remittūtur eis &c.

Incipit liber tertius

de indumentis feu ornamētis facerdo-
tum atq; pontificū & aliorū miniftrorū.

Quotidiano

1 vfu nō ē veftribus facris vrē
dum ad notādū q̄ ficut mu-
tationē habitus fm litteraz
facimus. ita & fm f̄p̄m̄ agamus. Non
ergo cū veftribus cōis vite vfu pollutis
in f̄anctas f̄anctorū ingrediamur. f̄ cū cō-
f̄cientia mūda & veftribus mundis & fa-
cris domini f̄acramenta tractem⁹. Vñ
Stephanus papa ftatuit facris veftribus
non nifi in eccliafticis & deo dignis offi-
cijs vrē. Et Ezech. xliiij. Ad f̄anctifica-
būt pplm̄ in veftribus fuis. Habet q̄ fm
Hiero. religio diuina alterū habitū in
eccliafticis officijs. aliū i cōi vfu. vr cūcto
populo xp̄iano exemplū p̄bebat bone
cōuerfationis. q̄tenus loti p̄ius fordes
nouī xp̄o fiant homines. Exiit. n. tūc fa-
credos veterē hoīem cū acibus fuis et
induit nouū q̄. f. fm deū creatus ē. Per
veftes quoq; q̄bus i facris tātū vtīmur
non omnia f̄acramenta fore populo ze-
uelanda intelligimus. Et nota q̄ tēpe
Zudouici Imp̄atoris filij karoli magni
epifcopi & clerici fingula auro texta et
exquifitas veftes & alia ornamēta secu-
laria deposuerūt. Sacre aut veftes a
veteri lege videntur affumpre. p̄cepit
em̄ dominus moysi vt faceret aaron fa-
cerdoti & filijs eius veftes f̄anctas i glo-
riam & decorez. vr loti & facris veftribus
induti fungerent officio in facris. Exo.
xxviij. xxxj. xxxv. & c. Docuit. n. dñs
moysen p̄ q̄draginta dies facere pōiſſi-

calia & f̄acer dotalia vefimenta f̄acerdo-
tibus leuit⁹ fuis. ornamēta quoq; & lin-
theamina. f̄ & maria texuit & fecit illa i
verfum miniftrij tabernaculi federis.
Quedā t̄i ab apoftolis fumuntur. f̄ tā
ille q̄ ille virtutes designant vel mifte-
riū incarnationis. Sane pontifex cele-
berrimus exiit veftes quotidianas & i-
duit mūdas & facras. Et p̄mo f̄anda-
lia calciat vr fit memor dñice incarnati-
onis. Secūdo f̄ibi imponit amictū. vr
morus & cogitatus fauces & linguā co-
hibeat. vr fiat cor mūdū. f̄p̄m̄ rectū p̄ci-
piens in vifcerib⁹ innouatū. Tercio al-
bam talarē vr hēat mūditiā carnis p̄se-
uerantē. Quarto cingulū. vr impet⁹ lu-
xurie refrenet. Quinto ftolā in f̄ignum
obedientie. Sexto tunicā iacincrinam
id ē celeſtē cōuerfationē. Septimo fup
induit dalmaticā. i. f̄ctām religionez et
carnis mortificationem. Octauo cyro-
thecas. vr declinet vanam gloriāz. No-
no anulum vr diligat fponfam ficut ſe.
Decimo cafulam. id eſt caritatem. Vñ
decimo fudariū vr quicquid fragilitate
vel ignorantia peccat penitentia tergat
Duodecimo palliū fuperponit. vr oſtē-
dat ſe imitatorez ch̄iſti. qui languores
noſtros tulit. Tredecimo mitraz. vr ſic
agat q̄ coronā mereat p̄cipe eternā. De-
cimo q̄rto baculū. i. auctoritatē p̄tatis et
doctrinē. Et poſtea tapeta calcat. vr fram
deſpicē & amare celeſtia diſcat. Vñ
autē p̄miſſis veftribus induit a miſtris.
q̄ et vt veſtes iduat ſp̄uales. angeli ſuf-
fragāt vñ q̄ vicari⁹ xp̄i cui⁹ ageli mini-
ſtrāt & oia f̄uſūt. Rurſus p̄ntifex tanq̄
aduocat⁹ & pugil cū hoſte pugnet⁹ an-
tiq̄ veftrib⁹ facris q̄n armis iduit iuxta
apl̄m̄ vr tā diceſ. P̄mo f̄andalia p̄ ocre-
is habet. ne qd macule vel pulueris af-
fectionū inhereat. Secūdo amictus p̄ ga-
lea caput contegit. Tercio alba p̄ lorī-
ca totū corp⁹ coopit. Quarto cingulus

Liber

Tercius

parcu. subcigulū p pharetra' assumit. z
 eit subcigulū illud qđ depēdet a cign-
 lo qđ stola pōtīfīcis eū īpo cingulo collī-
 gat. Quinto stola collū circūdat qđ ba-
 stā p hostē vibrās. Sexto manipulo p
 clauavit. Septimo casula qđ clipeo te-
 git. man' libro p gladio armat. De sin-
 galis etā alīe dicet infra. Nec itaq; sūt
 arma qđ pōtīfex vel sacerdos armari
 dz p spūales neqđias pugnatur'. Nā vt
 īqd ap'ls. Fēma militie nre n sūt carna-
 lia. s; ad destructiōz muniminū potētia
 Et ī alia epl. ad eph. vi. Induīte uos iqt
 armatura dei vt possitis stare aduersus
 insīdīas diaboli. State ergo succincti
 lūbos vros īn veritate. z īnduti lorīcam
 iusticie z calciati pedes ī ppatīōe euāge-
 lij pacis īn oībus sumētes scutū fidei ī
 qđ possitis oīa tela neqđsimi ignea exin-
 guere. z galeā salutis assumite z gladiū
 spūs qđ ē vbu dei. Nec qđē armatura
 ē pmissa septuplex vestī sacerdotū signi-
 ficatiua septēplīcis vntis sacerdotū. et
 repñtatiua xpi vestīū qđ idur' fuit tpe
 passiōis. vt īfra dicet. Prouideat ergo
 diligēt ep's z attēdat studiose sacerdos
 vt signū sine significato nō ferat. i. vt ve-
 stē sine vtrute nō portet. ne forte sīlis sit
 sepulcro a for' dealbato. īn' vō oī spur-
 cicia pleno. quīq; ei sacris īndumētis
 ornat z honestis morib' nō īnduit. qto
 venerabilior apparet hoībus. tāto red-
 dit īdignior apud deū. Pōtīfīcalē ita
 q; glīam nō tā honor cōmēdat vestīū. s;
 splendor aīaz. qm illa q quōdā carnali-
 bus blādeban' obrutib'. ea poti' q ī
 īplis erāt intelligēda poscebāt vt qđd il-
 la velamina īn fulgore aīrī. ī nitore gē-
 maz īn mltimodī opīs varietate signa-
 bant. s; tā īn morib' acutib' clarēfcat.
 cū z apud veteres reuerentia ipsa signa-
 tionū species obtineret. z apud nos cer-
 tiora sūt expīmenta rez. q; enigmata si-
 guraz. put hec z alia ī pōtīfīcalī vbi agi-
 tur de epi consecratōne legunt. Sic ita

q; munit' ad certamē p spūalia neqđie
 īn celestib' z p sedāda īn subditos īndī-
 cis ira ad altare pcedit. z p pfeissīōz. oīa
 boli renūciat dñlo z seipm accusat. Po-
 pulus vero qđ p suo pugile oratur' īn
 pfeissis dieb' terre psterit. Dū aut ille
 orōnes z alia recitat qđ totis vīrib' p oī
 abolū pugnat. Dū dyaconus ī ieiunijs
 añ euāgelīū casulā sup humerum repli-
 cat. qđ gladiū p hostē vibrat. Dū epīsto-
 la legīt. voce pconis ipatoris edicta dā-
 tur. Cantus sūt rubīcīne. pētores cho-
 rū regentes sūt duces exercitū ad pu-
 gnam īnstruentes. qbus lacerētib' alij
 subdentiūt. Cātus aut sequētie est plau-
 sus seu laus victorie. Dū euāgelīū legīt
 hostis qđ gladio vulnerat. aut exercit'
 post victoriā dispūsus adunat. Epūs p dī
 cās ē īmpator victores laudās. Oblati-
 ones sūt spolia qvictorib' dīuidunt. Cā-
 tus offertorū ē trīumph' q debet īmpa-
 tori. Pax aut ī fine dat. vt ppli qes ho-
 ste pstrato īnsinuet. Et deīnde ppl's da-
 ta licētia p ite missa ē cū gaudīo de vi-
 ctoria z pace obtēta ad ppria redijt. Ce-
 lebraturus itaq; missam ep's aut pbr ī-
 dumētis suo ordīnī pgruētib' se exor-
 nat vt vestīū cultui actiōis q; cōueniāt
 ornamēta. Circa qđ notādū est qđ sex
 sūt īduamēta sacerdotib' z epīs cōsa. qz
 z sex sūt īn qđ cōsa pbrōz et epōz po-
 testas cōsistit. Nonē vō sūt ornamēta
 pōtīfīcibus spēalia qz z nouē sūt īn qđ
 specīal' epōz potestas cōsistit. Per hūc
 ergo cōmuniū z specīalīū īndumētōz
 numerū cōitas z specīalitas prātū īnter
 epōs z sacerdotes significat. de q īn pte
 pcedenti dictum est sub tī. de epō. Hoc
 etiam tām ī nouo q īn ve. rest. legīt cō-
 stitūtū vt pōtīfīces pter cōes vestes ha-
 beant specīales. s; ibi qtuor erant cōes.
 z quatuor specīales. put dicet sub tī. de
 lega. īndu. Qđ siquīdez rō mystica po-
 stulabat. Nā ille dote sūt carnalibus
 z mundanis. qm quaternarius numer'

puenit carni ppter qtuor hūores. z mō
 ppter qtuor elemēta. De ar spūalibus
 z pfectis date sunt. Nā senari⁹ numer⁹
 q pfect⁹ ē. qz reddi ex suis ptib⁹ aggre-
 gatis. pfectis puenit. Vñ z sexto die p
 fecit de⁹ celū z terrā z oēm ornatū eoz.
 Sz z cū in plenitudine tpsis sexta venis-
 set erat sexto die sub hora sexta rede-
 mit gen⁹ humanū. Senari⁹ g numerus
 pfectus est. qz suo ordine nūeratus pf-
 citur. Nā cū vnū duo z tres dicunt se-
 narius numer⁹ implet vel qz in tribus
 ptib⁹ diuidit. i. in sexta tertia z dimidia
 vicis in vno duobus z trib⁹. Nouenari-
 us etiā spūalib⁹ cōuenit qz nouē sūt or-
 dines angeloz q fm ppham p nouem
 gēmaz spēs designant. Quindecim g
 sunt ornamenta pōtificis qndecim vir-
 tutū gradus ipso nūero designaria. qz
 p qndecim cantica graduuz psalmista
 distinxit. Vestes em sacerdotales vtu-
 tes significāt qbus debēt sacerdotes or-
 nari fm illō ppheticū. Sacerdotes tui
 induant iusticia z scti tui exultēt. Que
 talares dicunt. qz talus est finis corpis
 p qd oñdit q nō sufficit opus bonū in-
 choare nisi studeat pseruati sine pple-
 ri put sub t. de tunica dicef. Sic g no-
 ster pōtifer plura q octo induit vestimē-
 ta. qbus aaron nō nisi octo habuisse le-
 gatur qbus moderna succedūt. qd iso-
 est. qm oportet iusticiā nām magz abū-
 dare q scribāz z pbariseozū. vt intrare
 possim⁹ in regnū celoz. Pōt etiāz dicef
 q noster pontifex octo hz a capite vsqz
 ad pedes exceptis vestimētis pedum z
 manū. i. amictū. albā. cingulū. stolam
 duas tunicas. casulā z palliū. Vestimē-
 tum em pedū poti⁹ p̄tinet ad nostrū q
 ad aarō. qz nris dictū est. eūtes in oīs
 gētes z. Deniqz pter p̄missas ve-
 stes sacri ordib⁹ z ministr deputatas. est
 z alia qdā vestī linea q suppellectilū dī q
qbuslibet seruatis qutans z lacroz va-
cantes sup vestes coes vii debēt put i

se. ii. dicef. Suppellectilū ar ppter sui cā-
 dozem mūdiciā sen puritatē castitatis
 designat. sup illud. Vñi tpe vestimēta
 i. opa tua sunt cādida. i. mūda. Propter
 nomē vō suū carnis mortificationē fi-
 gurat. Dictū est ei suppellectilū eo q an-
 tiquitus sup tunicaa pelliceas de pell-
 bus mortuoz aialium factas indueba-
 tur. qd adhuc in qbusdā ecclesijs obser-
 natur. rep̄itantes q adā post p̄m̄ tal-
 bus vestit⁹ est pellicijs. Tercio denotat
 innocentia. z iō añ oēs alias vestes sa-
 cras sepe induit. qz diuino cultui depa-
 ratū innocentia vite cūctis vritū actib⁹
 supponere debēt. iuxta illud ps. Anno-
 centes z recti adheferūt mihi. Quarto
 ppter sui latitudinē cōgrue caritatem
 designat. Vñ sup pphanas z cōes ve-
 stes induit ad notanduz q caritas opit
 multitudinē peccatoz. Quinto ppter
 sui formā. qz in modū crucis formatur
 passionem dñi figurat. qz illud geren-
 tes crucisfigi debent vicijs z cōcupiscen-
 tijs. Fuit ar suppellectia in qbusdā locz
 de crismalib⁹ lineis q ponunt sup ifan-
 tulos baptisatos exēplo moysi qui de
 purpura z bysso z alijs a p̄p̄o in taber-
 naculo oblatris fecit vestes qb⁹ aaron z
 filij eius induerent qn ministrabant in
 sanctis. Exo. xxxix. c. Est etiā z alia ve-
 stis q pluuiale vel cappa vocat. q credi-
 tur a legali tunica mutata. Vñ sicut
 illa tinctinabulis. sic ista simbrijs insig-
 nstur q sunt labores z hui⁹ mūdi solici-
 tudines. Hz etiā caputiū qd est supnū
 gaudiū. plixa est vsqz ad pedes. per qd
 perseuerantia vsqz in finem significat.
 in anteriori parte aperta est ad notan-
 dum q sancte cōuersantibus vita patz
 eterna. seu q eoz vita patere debet alijs
 in exemplum. Rursus p cappam glori-
 osa corpoz immortalitas intelligitur.
 Vnde illā nō nisi in maiorib⁹ festiuita-
 ribus induim⁹. aspiciētes vt in futuras
 resurrectionē. qn electi deposita carne

Liber Tercius

binas stolas accipiet. vices requiem aia-
rum. et gloria corporum. Que capa recte iu-
rius parula est. et nisi sola necessaria fi-
bula inconsuta. quia corpora ista spiritualia facta
nullis aiaibus obruturabunt angustijs. Fim-
brijs etiam subornat. quia tunc nostre nihil de-
rit perfectioni. sed quod nunc ex parte cognosce-
mus tunc cognoscemus sicut et cogniti su-
mus. Quidam autem heretici garrunt nusquam
reperi in nono testamento quod christus vel di-
scipuli eius promissis vestibus induerent.
reprehedentes nos temere. quia talibus or-
namur. quam sicut iohannes ait. Dominus surgens
de cena posuit vestimenta sua et postea
alia nusquam accepit nisi sua. nos vero ut di-
cunt plura alia quam vestimentum reuertimus in
missa in qua cena ipsius imitatur. et dominus
ab his qui volunt ambulare in stolis nos
precepit canere dicentes. Cauete a scribis qui
volunt ambulare in stolis. Dicit enim quod
facimus ut iustiores et excellentiores po-
pulis appareamus. contra illud. Vos estis
qui iustificatis vos coram hominibus. deus autem no-
uit corda vestra. quia quod hominibus aliud est. ab-
hominatio est apud deum. Error autem iste ex
promissis aptissime confutatur. Legit quod ese-
chiel. xliij. et xliiij. Cum ingredierent sanctu-
arium meum et accederet ad mensam meam ut
mibi ministraret et custodiaret cerimonias
meas. vestibus utantur lineis nec ascender
super eos quicquam laneum. Cumque egredietur
atrium exterius ad populum exiit se vesti-
bus in quibus ministrauerunt. et non sancti-
ficabunt populum in vestibus suis. Et non quod osti-
arii. lectores. exorciste. et acoliti vestibus
albis utantur. videlicet suppellicio ami-
ctu et alba et baltheo. ut angelos dei mi-
nistros. per castitatis mundiciam imitentur
et eis in carne gloriosa effecta spirituali quasi in
albis vestibus socientur. Unde est quod pontifex li-
neis vestibus utantur. quia sicut linus multo
labore ad candorem productus. sic necesse est
per multas tribulationes ad regni gloriam per-
uenire In primo Maguntinensi. statutum
est quod episcopus in ordinatoe sua recipiat orna-

rum. baculum. et anulum. psalterium orarium et
planetam. dyakonum orarium et dalmaticam
subdyakonum patenam et calicem. et cum degra-
dant ea possunt. Et in concilio Tolitano
statutum est. quod dyakonum tempore oblationis tamen. scilicet.
quando legit euangelium vestat alba. id est dalmati-
ca. Notandum quod est quod vestes euangelici
sacerdotis aliud designant in capite. scilicet.
in christo. aliudque figurant in membris. quandoque et
caput et membra sacerdotis nostre nuncupantur.
Ad caput dicitur psalmi quibus. Tu es
sacerdos eternum secundum ordinem melchisedech.
Ad membra vero dicit apostolus. Vos
estis genus electum regale sacerdotum. Ex-
ponenda sunt ergo sunt eorum mysteria. Primo
secundum quod membris. prout secundum quod capiti. scilicet christo
perueniunt. prout in quolibet capitulo disti-
guet. De ornamentis autem et pallijs et ve-
stibus ecclesie vel altaris in parte prima dictum
est ubi agit de picturis. Porro sex in-
dumenta sacerdotibus et episcopis coia sunt
id est amictus. alba. zona. seu cingulum stola
manipulus. planeta. Nouem vero pontifici-
bus specialia sunt hec. calige. sandalia.
succinctorium. tunica dalmatica. cirorthe-
ce. mitra. annulus. baculus pastoralis. De
quibus omnibus singillatim presequimur. et etiam
de sudario et pallio et de coloribus
quibus ecclesia in ecclesiasticis vestibus indumetur
et de legalibus indumentis.

De Amictu.

Primo de sex or-

nammentis episcopi et sacerdotibus com-
munibus est secundum promissa domini. Lo-
tis itaque manibus. episcopus seu sacerdos cele-
braturus assumit amictum quo caput te-
git quem pontifex loco ephod siue super
bueralis et ronalis huius. et nunc etiam superhu-
merale vocari potest. significans salutem que
per fidem tribuitur. De beato apostolo ad Ephesios. vi.
Galeam salutis assume. Significat etiam
am castitatem cordis et corporis. quia et renes
et pectus ambit et tegit et omnibus sacrile-
bus supponit. sed omnibus supereminet quia co-

fitas. et debet esse int⁹ in pectore et for⁹
niscere ope. Vñ in renib⁹ stringit. q̄a ibi
p̄cipue inxoria dñat. Per amictū q̄z qz
sup humeros circūquaqz diffundit ope
rūm fortitudo designat. Humeri nāqz
fortes sunt ad opa pagenda. iuxta illō
parlarche Jacob. Supposuit humerū
ad ponandū. et factus est tributis serui
ens. Due fasciole siue due cordule q̄b⁹
amictus añ pectus ligat. significat iten
tionem et finē q̄bus inuformandū ē op⁹.
ne fiat i fermento malicie et neqtie. h̄ in
azimis sinceritatis et vitatis. Sacerdos
igit nō d̄z oculosus existerē. h̄ bonis op̄i
bus insudare fm illud apli ad Thimo.
Labora sicut bon⁹ miles xp̄i. Laudan
da tñ quorundam locoꝝ habet consue
tudo vt linea camisia alba aut supelli
cium sup cōes vestes induarur p̄us q̄
amict⁹ iponat. p q̄b fides q̄ pmo adeē
d̄z significat. Porro amict⁹ sup os pla
nere reuoluit. de q̄ sub ti. de planeta dī
centur. Amictu q̄z collū stringit. p q̄vo
cis castigatio intelligit. qm̄ p collū in q̄
vox est vsus loquēdi exp̄mit. Stringit
q̄ collū ne inde ad linguā mendacium
transire possit. Venit tñ cū eo pectus
et fauces stringunt. put sub ti. de cingu
lo dīcet. Illo etiā caput op̄m⁹ ne circū
quaqz libē p̄spiciēdo illicita cogitem⁹.
Pectus seu cor eo tegit. qz anim⁹ sacer
dotis ad ea q̄ incumbūt d̄z esse totus in
tentus. nec d̄z tūc ad vanitates vñ ad ali
qua mūdāna libere meditāda dissolui.
Porro amict⁹ q̄ sacerdos caput obnu
bit. fm q̄ caput. i. xp̄o puenit significat
id q̄b in t̄lpoē. describit. vñz angelum
dei fortē descendisse de celo amictū nu
be. Et in Ysaia. Ecce dñs ascendet sup
nubē candidā. Veniēs em̄ ad saluatio
nem mūdi saluator mundi dei fili⁹. an
gelus magni p̄cellit. amict⁹ est nube duz
diuinitatē abscondit in carne. Nā caput
viri xp̄us. caput xp̄i de⁹. Hoc q̄ carnis
latibulū significat sacerdotis amictus

Et etiā p illā sindonē exp̄ssius signifi
catur qua summ⁹ p̄ntifex caput obdu
cit. de q̄ in tit. de succinctorio dīcet. Et
pulcre q̄dem q̄b p calciamentū pedūz
h̄ ipm̄ p amictū capitis designat qz dī
uinitas in carne latuit. et p carnē inno
mit. Nam cū nor⁹ eēt in iudea de⁹ et in
iisr⁹ magnū nomē ei⁹. in ydumeā exten
dit calciamentū suū et añ p̄spectū genti
um reuelauit iusticiā suā. Amict⁹ etiā
rep̄ntat op̄imentū q̄ indei velabāt faciē
xp̄i dīcētes Mat. xxvj. Prophetisa no
bis xp̄e quis est qui te percussit.

De Alba.

Est amictū cami

p siam siue albam sacerdos induit
q̄ membrīs corpis pueniēter ap
tata nihil supflūū aut dissolutū in vita
sacerdotis. aut in ei⁹ mēbris eē debere
demonstrat. fm q̄b legist. Vñ tpe vesti
menta tua sint candida. Fit at de bysso
vel lino. Propter q̄b scriptū est. Bysso
num sunt iustificatioes scr̄oꝝ. Est at bis
sus linū egyptiacū. Sicut ei bisus vñ li
nuz candorē quē ex natura nō h̄z. mul
tis tunctionib⁹ attritū acq̄rit p artē. sic et
hois caro mūdiciā quā nō obtiet p nāz
p exercitia bonoꝝ op̄m mulez castigati
onib⁹ macerata sonit p q̄faz. Sacerdos
q̄ fm aplm̄ castiget corp⁹ suū et in serui
tutē redigar. ne forte cū alijs p̄dicauē
rit ip̄e reprobo⁹ fiat. Nā at alba capitū
q̄b ē p̄fessio castitat. Nā ē ligulā. q̄ si
gnificat linguā sacerdotale q̄ ligat p̄ni
maces et absoluit penitētes. Rursum h̄
vestis q̄ in veteri sacerdotio linea vñ po
deris grece sen tunica talar⁹ dicebatur
stricta fuisse describit ppter sp̄m seruitu
tis iudeoꝝ in timore. In nouo vñ lar
ga est ppter sp̄m adopiōis in libertate.
q̄ nos xp̄s liberauit. Nā at aurifrūū et
grāmata diuersi i loc⁹ ac varijs op̄ib⁹
ad decorē h̄z. illud insinuat q̄b p̄pha ē
in psal. Constitit regina a dextr⁹ in ve. de
f ij

Liber Tertius

ad. circū. varie. Rursus alba cingulo stri-
git vt oīa voluptas carnalis astricta in-
telligat dicēte dño. Sicut lūbi vñ p̄cin-
cti. Mantice q̄z tā albe q̄ etiā tunicelle
p̄uenient esse dñi stricte nō nimis laxe
vl labant. z brachia nudent. hñtes i sū-
mularib⁹ anrisisīa. ad designādū aure-
os torques q̄ brachia nuda bri martini
missaz celebrātis miraclose decent ope-
ruerūt. put in. vii. pte sub eius festo di-
cet. Per albā etiā qua corp⁹ a sursum vs
q̄ deorsum regit spes q̄ ex grā prouenit
ecclie desursum z ex meritis ecclie de-
orsum figurat. De hac apl's ad Ro. viiij
Spe salutis facti sum⁹. Quia vō vsq̄ ad
talos descendit pseueratiā designat: put
tacitū est p̄pe finē in p̄hemio hui⁹ p̄tis.
Porro fm qd capiti. s. xpo puenit alba
q̄ est lineū vestimentū lōgissime distās
a tunicis pelliceis. q̄ d mortuis aialib⁹
fūt. q̄bus adāvestit⁹ est post p̄ctm. noui-
tatē vite significat. quā xps z habuit et
docuit z tribuit in baptismo. de q̄ dicit
apl's. Exiite veterē hoīem cū actib⁹ suis
z induite nouū q̄ fm deū creat⁹ est. Nā
in trāsfiguratiōe resp̄lēdūt facies ei⁹ sic
sol. z vestimēta ei⁹ facta sunt alba sic nīe
Semp em vestimēta xpi mūda fuerūt
z cādida. q̄ p̄ctm non fecit. nec inueni⁹
est dolus in ore ei⁹. Nec etiā vestis rep̄-
sentat albā vestē i q̄ herodes illudit chri-
sto. Luce. xxiij.

De zona seu cingulo.

Ebet aut alba cir

o ca lūbos sacerdotis seu pontifi-
cis zona seu cingulo. qd in legez
apud grecos baltheū dicebat p̄cingi. ne
desuēdo gressum impediāt. vt castitas
sacerdotis p albā significata null⁹ incē-
tuoꝝ stimulis dissoluāt. Cingulū nāq̄
p̄tinentiā significat. Vñ sint lūbi vñ p̄-
cincti zc. In lumbis qdē luxuria dñat.
sicut dñs loquēs d̄ diabolo manifestat
Dicit⁹ ei⁹ in lūbis ei⁹ z fortitudo eius i

ymbilico ventris ei⁹. Sane a sinistro la-
tere pōtissis ex cingulo duplex depen-
det succinctoꝝ. q̄z duo sunt q̄bus casti-
tas roborat. z sine quib⁹ difficile p̄serua-
tur. s. oīo z ieiunium. Vñ dñs ait. Hoc
gen⁹ demonij nō eijcit nisi in ieiunio et
oīone. Dñt ergo lūbi p̄tinentiā p̄cin-
gi. z p̄ abstinentiā subcingi. Vnde apl's
State succincti lūbos vñs in veritate.
Verū succinctoꝝ qd vel p̄zoma vl s̄b
cingulū vocat. inter indumenta legalia
fuisse nō legit. q̄z si legales sacerdotes
accincti tēpe sacrificij abstinere deberēt
alio tñ tpe licite vacabāt amplexib⁹. ho-
die aut addit cingulo. q̄z moderni mñs
stri ingē habere dñt p̄tinentiā z iō nō so-
lum cingi. sed etiā succingi dñt. Iō aut
duplex est succinctoꝝ. vt duplex casti-
tas denotet. videlicet mētis q̄ p̄ cingu-
lū. z corpis q̄ p̄ subcingulū significatur
N̄ pte sinistra depēdet q̄z portio est ca-
stitas mētis q̄ corpis. z dextra ps por-
tio est q̄ sinistra. vñ Greg. Lūbis p̄cingi
mur cū carnis luxuriā p̄ carnis p̄tinen-
tiā coartam⁹. Cingulū q̄z puenient t̄pan-
tiā designat. Desub cingulo etiā dicitur
est in p̄hemio hui⁹ p̄ti. Et aduerte q̄
pect⁹ z fauces leniter cū amictu stringū-
tur. q̄z mor⁹ in n̄ra prāte non sunt. Heli-
as prius clausit celū qñ petijt q̄ nō plu-
eret. q̄ aim qñ desiderabat vindictā de
morte p̄phetaz. lingua etiā in hūido se-
det z in madido z facile lubricat. Vñ
p̄nceps ap̄loꝝ ad vocē ācille m̄ḡm ne-
gauit. Sz renes fortiter cingulo stringū-
tur. vt castiget corp⁹. z in seruitutē redi-
gat. z imper⁹ luxurie refreneſ. Porro
fm qd capiti. s. xpo puenit zona sacerdo-
talis significat illud qd iobes apl's ait.
Cōuersus vidi simile filio hoīs p̄cinctū
ad mamillas zona aurea. Per zonā au-
reā p̄fecta xpi charitas designat. qm̄ dīc
apl's sup̄eminētē scie charitatē xpi. ser-
uentē in corde radiantē i ope. Cui⁹ suc-
cinctoꝝ illud significat qd 3sa. xj. de

xpo loquens p̄dixit. Erit iusticia cingulum lumborū ei⁹. ⁊ fides cinctoriū renū eius. Nam iustus dñs iusticias dilexit equitatem vidit vultus eius. Et fidel' dñs in verbis suis. ⁊ sc̄tus in oib⁹ opibus suis. Due sūmitates ipsius due sunt p̄tes naturalis iusticie quā xps fec' ⁊ docuit. s. qđ tibi nō vis fieri alteri ne feceris. ⁊ q̄cunq; vultis vt faciāt vob hoies ⁊ vos eadē facite illis. Cingulū ę iusticiam significat cuius duo sunt brachia sese cōstringentia. s. declinare a malo et opari bonū. Rep̄ntat etiā flagellū qđ py latus cecidit Iesum Job. xix.

De Stola.

Est cingulum sa-

p̄cerdos orariū siue stola; qđ leue dñi iugū significat. siue qđ est iugum p̄ceptorū dñi sup collū sibi iponit vt iugum dñi se suscepisse demonstret. Quā cū osculo sibi imponit ⁊ deponit ad notandū assensum ⁊ desideriu quo se subijcit huic iugo. Illa at a collo per anteriora descendēs dextrę ⁊ sinistře latus adornat. qđ p arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris. i. in p̄speris et in aduersis sacerdos dz esse munitus. q̄ten⁹ nec aduersis frangat. nec p̄speris eleuet. Vñd ⁊ cū sacerdos i ordinatiōe stolā accipit dicit illi ep̄s. Accipe iugū dei. Iugū ei ei⁹ suaue ē. ⁊ on⁹ ei⁹ leue. suaue in p̄speris. leue i aduersis. Stola q̄ppe vsq; ad genua qđ curuant p̄tendit vt nos mites corde ⁊ hūiles isinuet. Significat ei patientiā de qđ scriptū ē. Patientia vob necessaria ē vt reporteris p̄missiones. Et strez. In patia v̄a possi. a. v. Vñc est qđ stola cū zona seu cingulo a dextris ⁊ a sinistris q̄busdā nexib⁹ colligat qđ vtrūtes v̄rutib⁹ sociant ⁊ iuuant. Et aliqu moucant tentatiōis impulsu. Ne ad desigmandū qđ tā in p̄speris qđ i aduersis debet xpi iugū patienter ferri faciēte glutino caritatis. Ad q̄busdā vō pontificib⁹

addit p̄missis v̄bis. Stola innocentie induat te dñs. Stola; respicit p̄mittuam qđ fuit inocētie significatiua. Kur sus stola ab hūero sinistro sacerdoti in dextrę dū ordinat reflectit. qđ cū obedientia incipiat ab actiua p dilectionē p̄mi trāsīt in p̄emplatiua vitā p dilectionem dei. Rōgim⁹ at stole p̄seuerantiā significat. Duo brachia stole dependēdētia significāt prudentiā ⁊ t̄pantiām Vñ apls ad Thimo. ij. Sobrie et iuste ⁊ ple viuam⁹ ⁊c. Sz ⁊ fm decretū Bracaren. xliij dz sacerdos de vno eodēq; orario ceruicē p̄ter i vtrūq; humerū p̄mens signū crucis i suo pectore p̄pare. vt qđ imp̄turbat⁹ p̄cipit inter p̄sperā ⁊ aduersā p̄sistere. v̄rutū sp̄ ornamēto vtrūq; circūsept⁹ appareat hūero. Si qđ at aliter egerit excoicationi debite subiacēbit. nisi forte qđ dixerit h̄ decretū p cōtrariā general' eccie p̄suetudinē abrogatum. Quā nō vbiq; p̄tes stole reducunt añ pect⁹ i modū crucis. Crucē at gerit dū xpi passiōis cui⁹ mister ē imitat i mēte. Orariū itaq; iugū sil' ⁊ on⁹ ē. Iugus sacerdotibus. on⁹ subdyaconib⁹. Vñd fit vt sacerdotib⁹ circa collū. ⁊ dyaconibus sup sinistře humerū ponat. Sic em iugū collo portat. sic ⁊ hūeris onera ferunt. Lege i leuit. ⁊ videbis solos leuitas ferendīs onerib⁹ destinatos. In dyacono etiā stola iugū significat. p̄ut in pte. ij. dictū ē. vbi de dyacono agit. Adhuc stola sinistro hūero dyaconi imponitur. qđ decet t̄palia spūalib⁹ deservire vel qđ dextrā dyaconi optet eē liberam vt expedit⁹ ad ministeriū sacerdoti discurrat. de qđ etiā ibi dictū ē. Ad lumbos stola succingit. vt sit fort' ⁊ expedit⁹ p̄ pugnas libidinū. Qñq; tñ solū sup sinistrum brachiū ps anterior stole p̄plicat qđ tractū ē a legalib⁹ sacerdotib⁹. qđ duz sacrificabāt sūmitates baltheti sup hūerum reflectebāt. In ep̄o vō vel sacerdote ab vtrāq; pte eq̄liter depēdet anteri⁹

Liber Tercius

qꝫ xꝑs cuius typū gerūt q̄ eq̄nūmīter se habuit in pꝑeris ⁊ in aduersis q̄ p leuam ⁊ dexterā significant. habitatores terre ad celestia ducere desiderabat q̄s sp̄ añ oculos mētis sue gerebat. Dictū est at̄ orariū. qꝫ q̄uis sine alijs indumētis sacerdotalibus baptizare p̄signare ⁊ alia p̄la orāda facere liceat. sine oratio tñ nisi maḡ necessitate cogēte nihil horum facere licet. In cōcilio Triburen. in burcardo li. v. c. p̄sbrī. legif̄ vt p̄sbyte ri nō vadant nisi stola orariove induti. Notandū at̄ ē q̄ antiquus stola erat vestis candida p̄tingēs vsqꝫ ad vestigia. q̄ p̄f̄arche vrebant añ legē. q̄ p̄mogeniti bñdictionē p̄ris accipere induebant. et oño victimas vt pontifices offerebant. Sꝫ postq̄ alba cepit portari mutata ē i torquē. Per p̄mā stolā innocētia intel ligif̄. q̄ fuit in p̄mo hoīe. Sꝫ cū eā p̄dī dit ꝑpter p̄ctm̄ oportuit eaz̄ recuperare p̄ vitulū saginatū. Quia igit̄ sup̄est vt q̄ p̄ inobedientiā cecidim⁹. p̄ obediētiā resurgam⁹. recte p̄ veste innocētie recupanda subim⁹ torquē obediētie. Nam p̄ stolā q̄ nūc vīmur obediētiā accipi mus euāgelij crucifiri. Porro fm̄ qd̄ capiti. s. xꝑo puenit stola q̄ sup̄ amictū collo sacerdotis incūbit. obediētiā et seruitutē significat. quā dñs oīm ꝑpter suoz̄ salutē subiit. Nā cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ ē esse se equalē deo. Exinatus ē em̄ semetip̄m formam seruī accipiēs. fact⁹ obediēs vsqꝫ ad mortem. mortē at̄ crucis. Causā q̄ppe mortali tatis nec traxit origine nec p̄misit in ope. Stola etiā rep̄ntat ligaturā q̄ ihs ligatus fuit ad columnā. Statutū est i canonib⁹ ne subdyaconi lectores ⁊ psal miste orarijs siue stolis vtant̄.

De Manipulo.

Via vero menti-

q bus bñ cōpositis et diuio cultus mācipatis sepe subrexit accidia

q̄ quodā torpore reddit aim̄ dormientē dicēte psal. Dormitauit aīa mea p̄ te re dio. Ido i sinistra manu mīstrī ad altar is mīnisteriū accedentis qdā apponit̄ manipula q̄ fanon vel manipul⁹ vel sudariū appellat̄ q̄ten⁹ sudorē mētis abstergat. ⁊ soporē cordis excutiat. vt bonis opib⁹ inuigilet depulso redio vl̄ torpore. Per manipulā em̄ bona opa vel vigilātia desiḡt̄. de q̄ dñs ait. Vigilate qꝫ nescit̄ q̄ hora fili⁹ hoīs venturus sit. Vñ sponsa dī i cātclis. Ego dormio ⁊ cor meū vigilat. Per sudariū ēē p̄nia designat̄ q̄ labes q̄tidiani excessus ⁊ rediū m̄dane puerfatōis extergit. de q̄ dñs Dormitauit aīa mea p̄ redio. tedit em̄ aīaz̄ p̄ctoz̄ p̄scie ⁊ infirmitatē corporee Significat̄ et̄ futuroz̄ bonoz̄ retributi onē. Vñ in q̄busdā loc̄ q̄tēs i fest̄ alb vtunt̄ manipulos portāt ex eo q̄ i illa vīta vnusqꝫs ꝑp̄riā mercedē accipiet. ⁊ veniētes veniēt cū exultatōe portantes manipulos suos. Itē qꝫ manipul⁹ penitentiā desiḡt̄. inde ē q̄ sudariū subdiaconi mai⁹ fanone sacerdotali format̄ qꝫ vbi maior excessus maior extiḡt̄ p̄nie fruct⁹. De sudario et̄. j. dicet̄. Sane mīnistri manipulū i brachiō sinistro ferūt ad nōndū q̄ stricti dñt̄ esse ad terrena sꝫ ad celestia expedit̄. at̄q̄ at̄ nō erāt astrī cti ad b. qꝫ deo etiā p̄ tꝑalib⁹ seruiebāt ⁊ ad significandū nos i hac vīta q̄ p̄ si nistꝫ significat̄ pari tediū sup̄flus hūor̄ i. delectatōis ⁊ alia sup̄flua mētis. Ad huc manipul⁹ i sinistra fidē in hac vīta desiḡt̄. Manipulū vīus sumpt⁹ ē nō ab aarō sꝫ ab antiq̄s p̄f̄ib⁹. qꝫ sicut legif̄ in martilogio bede arseni⁹ sp̄ sudariū ferebat i sinu vel manu ad tergendū effluē tiam lacrymar. Porro fm̄ q̄ capiti. s. xꝑo puenit q̄ sacerdos manipulū portat i leua desiḡt̄ q̄ xꝑs brauiū obtebat in via. Per manipulū em̄ p̄mū desiḡnat̄. in j. qd̄ legif̄. Veniētes arveniēt cū exultat̄. por. ma. su. Per leuā vīta p̄ns

accepit. iux illd. Teua ei⁹ s⁹ capite meo
 z dextera ei⁹ amplexabit me. Xps at sil
 fruebat z merebat. fruebat i p⁹ia. z me-
 rebat i via. Na sil z brauiū pphēdebat
 z studiū pcurrebat. qz sil erat i patria z i
 via. Nemo inqt ascēdit in celū nisi q d
 celo descēdit fili⁹ hois q ē in celo. Ma-
 nipulus etiā repñtat sunē q iesus ppre-
 hensus a iudeis ligat⁹ fuit. Vnde Job.
 xviij. Cōprehendērū tefum z ligauēst
 eū. Manipul⁹ tñ post indutā planetaz
 p̄suevit rōno pōtificali immittit. qd etiā a
 plurib⁹ obseruat. de q in q̄ra pte sub tñ.
 de p̄fessione dicef. Notandū aut q dya-
 con⁹ z subdyacon⁹ pōtificali inducēti z ex-
 uenti se sacris vestib⁹ sine manipul⁹ ser-
 uiunt. Priō vt expediti⁹ z liberi⁹ admi-
 nistrent. Scōdo ad notandū q in tali ob-
 sequio nō debēt fructū q̄rere t̄palē qui
 qñqz p manipulū significat. iux illd p̄s
 Veniētes at veniēt zc. Rursus dū pō-
 tifex se induit v⁹ exiit dyacon⁹ stat a de-
 xtris z s⁹ dyacon⁹ a sinistr⁹. qz dyacon⁹
 ex ordie suo ad fortiora z p̄fectiora q p
 dextrā significant assumit qz subdyaco-
 nus.

De Casula seu planeta.

Ultremo sup oēs

p vestes induit casula q q̄i pua ca-
 sa dī. z a grec⁹ plāta vocat. a pla-
 non qd ē erroz. qm errabūdu eius lim-
 bus sup brachia eleuat. significās carī-
 tatem sine qua sacerdos est sic es sonāf
 aut cimbālū tinniēs. Sicut em caritas
 opit multitudine p̄ctōz. z oia legis z p
 phetaz mādata p̄riet dicēte ap̄lo. Ple-
 nundo legis est caritas. sic z hec vestis
 cūcta planat z omīa alia indumenta in-
 tra se claudit z cōtinet. De caritate dicūt
 ap̄ls. Ndhuc excellentiorē viā vob ostē-
 do. Si linguis hoim loq̄r z angelo z ca-
 ritatem aut nō habeā nihil sum. Et ste-
 rum. Si fidē habeā vt mōres transferā
 caritatē at nō habeā nihil sum. Hec si-
 quidem est vestis nuptialis d q dñs in-

quāt in euangelio. Amice quō huc itra-
 sti nō habēs vestē nuptiālē. Sine hac
 at nunqz sacerdos dñi suū officiū exerce-
 re. qz sp eū decet i caritatis vinculo per-
 manere. Per B at q amict⁹ sup os pla-
 nete reuoluit innuit q opus bonuz dñi
 ad caritatē refert. Na finis p̄cepti ē ca-
 ritas de corde puro z p̄cia bona z fide
 non ficta. Qd vō casula in extensione
 manū in anteriorē z posteriorē prem-
 diuidit. significat duo brachia caritatē.
 s. ad deū z ad p̄ximū. Diliges inqt deū
 tuū zc. In his duobus mādatis pēdet
 tota lex z p̄phete. Rursus latitudo pla-
 nete latitudine significat caritatis que
 z vsqz ad inimicos extendit. Vñ. Latū
 mandatū tuū nimis. Due qz p̄licature
 sinistre videlicet z dextre sunt duo p̄ce-
 pta caritatis. s. amor dei z p̄ximī. Du-
 plicat etiā an̄ pectus. p qd cor. z iter hu-
 meros. p q̄s opa exprimunt. z in eis ve-
 stimentū spm duplex efficit. qz sic debe-
 mus bona opa foris ofidere p̄ximis vt
 eadem intus i corde corā dño inteḡ ser-
 uemus. Caritatē em debem⁹ habere in
 corde z opere intus z foris. Rursus an̄
 pectus duplicat. quoniā p caritatē bo-
 na voluntas z sancta cogitatio genera-
 tur. Duplicat etiam inter humeros. q̄a
 per illam aduersa a p̄ximis z ab ad-
 uersarijs supponant. Ad brachia autē
 eleuat dum bona opera caritatis ope-
 ramur. Ad dextrum dū operamur bo-
 num ad domesticos fidei. ad sinistrum
 dum extenditur etiaz ad inimicos. Ad
 huc triplicat in brachijs. in dextro qui-
 dem dū fidelibus monachis clericis z
 laicis subuenimus. In sinistro dū infi-
 delibus. s. malis cristianis. iudeis. z pa-
 ganis necessaria ministram⁹. Per ca-
 sulam quoqz recte opera iusticie desig-
 nant. iuxta illud. Sacerdotes tui indu-
 antur iusticia. Sane sacerdos suū agēs
 officiū nō debet casulam exuere. qz p̄ci-
 plente dño Xeniit. xxi. Nō licet ei egredi

Liber Tertius

de sc̄tis. s. reb̄is vel p̄ceptis. Porro fm̄ quod cap̄ti .s. chusto conuenit. casula magni sacerdotis est eccl̄a v̄l̄s. de q̄ dicit apl̄s. Quot̄q̄ i x̄po baptisati estis x̄pm̄ induistis. Hoc ē illud aaron vestimentū cui⁹ in orā descendit vnguentū. s̄ a capite descendit i barbā. ⁊ a barba d̄scēdit in orā. qm̄ de plenitudine spūs eius nos oēs accepim⁹. p̄mo apl̄i. postmodū ceteri. Quā aut casula vnica ⁊ integra et vndiq̄ clausa est significat fidel̄ vnitatē ⁊ integritatē. Verūm in extēsiōne manū in anteriore ⁊ posteriorē partē q̄dāmō diuidit designās ⁊ antiquā eccl̄am que passionē x̄pi p̄cessit. ⁊ nouā que passionē x̄pi subsequit. Nā ⁊ q̄ p̄bāt ⁊ q̄ subsequant̄ clamabāt dicētes. Vsanā filo dauid. b̄ndictus q̄ venit i no. do. Nec etiā vestis rep̄nat purpureū vestimentū quo milites circūdederūt iesuz Johannis. x̄i. a.

De caligis ⁊ sandalijs.

Superius de sex

I. ōnamētis tā sacerdotib⁹ q̄ ep̄is cōsibus dictū ē. nūc aut de nouē pontificū sp̄ēalib⁹ dicēdū restat. Et pri⁹ de caligis ⁊ sandalijs videam⁹. Vestimentū aut pedū nō habuit originez ab aaron q̄ dūtaxat i iudea p̄uersabat. idō q̄ necē non habuit. sed ab apl̄is q̄b⁹ dictū est. Eūtes docere oēs gētes. nisi forte q̄s dixerit q̄ calige ⁊ sandalia i locuz femoralīū succedūt. Celebratur i ḡr pōtificis pedes. interea dū dicunt̄ quinq̄ psalmi in p̄patōe euāgelij pacis. caligis ⁊ sandalijs calciant̄. q̄z pulcritudinem amirabat. p̄pheta dicēs. Quaz speciosi pedes euāgelizantiū pacē euāgelizantiū bona. vñ Apl̄s ad Ep̄b. Calciant̄ pedes calciamētis virtutū. Et i euāgelio legit̄ dñm̄ misisse discip̄los suos sandalijs calciatos. vñq̄ in p̄patōe euāgelij pacis. Si em̄ calciant̄ non eēnt quō sup̄ serpētes ⁊ scorp̄iōes calcare potuissent.

Cogitēt igit̄ ep̄i cur ita calciant̄ sunt. Im̄tentē eoz exēpla q̄z imitant̄ calciamētis. Siquidē p̄ pedes puenient̄ affect⁹ intelligunt̄. Dñt nāq̄ habere affect⁹ ⁊ desideria calciant̄. ne puluere terrenoz seu tēporaliū maculent̄. Per h̄mōi q̄z calciamētū. p̄hibitio pedū p̄grue intelligit̄. ne videlicet ad illicita festinent. Quia v̄o affect⁹ facilius inficiunt̄ ⁊ maculantur tpe p̄speritatis. q̄ p̄ dextrū q̄ tēpe aduersitatis q̄ p̄ sinistrū intelligit̄. idō vt maiorī piculo cit⁹ occurrēdū ondat̄ a dextro pede pontifex incipit calciant̄. Prius tñ q̄ sandalia pedib⁹ imponantur caligis induunt̄ vñq̄ ad genua p̄tēsis. ibiq̄ p̄strictis. q̄z p̄dicatoz pedib⁹ suis rectos debet facere gressus suos ⁊ genua debilla robore. Nā q̄ fecerit ⁊ docuerit hic magn⁹ vocabit̄ in regno celo rū. Calige q̄z iacitini. i. aerei seu celestis coloris denotāt q̄ celestes debet habere pedes. i. affect⁹ ⁊ firmos. ne claudicet sed dicat cōfortamini pusillanimes. Et dñter sandalia pedibus imponunt̄ que sic vocant̄ ab herba v̄l sandarico colore q̄ depingunt̄. Hñt aut d̄ subter integrā solēā desup̄ vero corēū fenestratū. quia gressus p̄dicatoz s̄z subtr̄ dñt esse muniti ne polluant̄ terrenis. iuxta illud dñicū. excutite puluerē d̄ pedib⁹ v̄is. ⁊ sursum apti q̄tenus ad cognoscēda mysteria seu celestia renent̄. iuxta illud propheticū. Reuela oculos meos ⁊ cōf. m̄. de le. i. iua. In b̄ q̄z q̄ desup̄ apta sunt: q̄ corda sp̄ ad deū erecta habere ⁊ oculos mētis ad ea q̄ sursum sunt aperire debemus significat. Qd̄ etiā subtr̄ solida sūt significet q̄ mētē in terr̄is obrusaz habere debem⁹. nec debem⁹ q̄rere b̄ndictōnē esau q̄ in terris est. s̄ iacob q̄ est i cel̄. Rursus q̄ sandalia i q̄busdā locis apta ⁊ in q̄busdā integra seu clausa sūt. designat q̄ euāgelica p̄dicatio nec oibus reuelari nec oib⁹ abscondi debet. iuxta illd̄. Vobis darū est nosse mysteriū regni d̄i

ceteris aut in pabolis. Et nolite scitum
canib⁹ neq³ margaritas spargē aī por-
cos. Sādalia q³ interi⁹ qñq³ ex corio al-
bo fiūt. q³ necesse est intentōz candidaz
z psciam purā corā deo habere. z exteri-
us nigrū apparet q³ p³dicatoz vita p³p³
tribulatōz hui⁹ mundi nigra z despecta
secularib⁹ videt⁹. qñq³ etiā rubeū ad vo-
tū martiriū designandū. z qñq³ diuersis
colorib⁹ variatū. in q³ virtutū varietas q³
bus ornat⁹ esse debet significat. Lingua
vō a corio sepata supra pedē p³surgēs
lingulas eoz q³ p³dicatozi bonū phibēt
testimoniū significat. q³ qdāmo a spūali-
tū p³uersatōe sepati sunt. Scōo lingua
ipā spūaliū lingua ē q³ p³dicatores in
opus p³dicatōis introduxit. Tercio etiā
ipius p³dicatozis linguaz desig³t. Linea
vō ab ipā lingula vsq³ ad finē sandaliū:
p³ mediu ei⁹ pcedēs euāgelicā p³secrōez
desig³nat. Linee vō ab vtroq³ latere pro-
cedētes q³ in fine sandaliū ad ipam line-
am mediā referunt ibiq³ terminant⁹ le-
gē figurāt pphetiā q³ in euāgelio reca-
pitulat z in eo terminat. Supior q³ ps
sandaliōz p³ quā pes introducit varijs
p³suit fūniculis. ne duo ei⁹ comua deflu-
ant seu ab inuicē disūgant⁹. ad notādū
q³ p³dicatoz seipm varijs alligari d³ v³u-
tibus atq³ scripture sentētijs. ne ipius i-
trīnseca ab his q³ exteri⁹ lucēt corā altis-
simo disūgant⁹. Ipā q³ sandaliōz liga-
tura significat q³ plar⁹ q³ huc illucq³ di-
scurrere h³ gressus mētis firmare debz
cū in turbis versat⁹. Quia vero corrīge
huc atq³ illuc manib⁹ ducunt⁹ v³ sanda-
lia firment⁹ z ligent⁹. significat q³ p³ dica-
toz sic firmo gressu incedere d³ v³ nulli
onerofus existat. z ne in via mīstrando
deficiat. Nā frustra velocit⁹ currit q³ p³u-
s ad mētā pueniat deficiit. Mistice em̄
sandalia cursum p³dicatozis significat.
Quq³ in sandalia nō ligant⁹ q³ xpī icar-
natio aliqñ humanis sensib⁹ apta ē. vt
ē pānis inuolui z in p³sepio poni. Ill-

qñ vero corrīge san d alijs superogant⁹.
q³ scriptū ē. Qdūq³ superogauer⁹ ego
cū rediero reddā tibi. Pōt etiam dici q³
calige significāt illā lotionē de q³ dñs ait
Qui lot⁹ est nō indiger nisi vt pedes la-
uet. Sed q³ nō sufficit mūdicia cordis
absq³ patia p³secrōis. iō sequunt⁹ cētōes
rubei q³ martiriū figurāt. Qui aut⁹ i cor-
de mūdicia z in volūtate si opus fuerit
babuerit patiaz secur⁹ accedet ad p³dica-
tōez quā sandalia designāt apostolica.

Porro fm qd capiti. s. xpo pueniunt
sandalia aliud designāt. pōt fex em̄ i al-
taris officio capitis sui. s. xpī cui⁹ est mē-
brū rep³itans psonā dū pedib⁹ assumit
sandalia. Illud incarnatōis dñce calcia-
mentū insinuat. de q³ dñs ait in ps. In
idum eā extendā calciamentū meū. i. in
gētib⁹ notā faciā incarnatōz meā. Ve-
nit em̄ ad nos calciata diuinitas. vt p³ no-
bis dei fili⁹ sacerdotio fungeret⁹. Per li-
gulas aut⁹ quib⁹ pedib⁹ ipā sandalia cō-
stringunt illud idē accipim⁹ qd p³ calcia-
mentū corrīgā iohē baptista significauit
cū ait. Cui⁹ nō sum dign⁹ cor. cal. soluere.
vñionē videlicet ineffabilē z copulā
corpale insolubile. qbus vbi diuinitas
nre se carni p³iungit. Sane mediābus
calig³ pedes sādalijs pūgūatū aīa me-
diāte carne diuinitati ē vnita. sic em̄ pes
corp⁹ sustētat. ita diuinitas mūdiz guber-
nat. Vñ Adorate sacabellū pedū eius.
qm̄ sc̄m est. Verū fm decretū Grego-
ryaconi non dñt vñ cōpag³. i. sandalijs
neq³ manipulis. i. calciamentis epāl⁹
absq³ indulgētia sedis aplice speciali.
Qlim em̄ vtebant⁹. q³ eozū erat discurre-
re p³ comitatū. Hodie ergo nec ipsi nec
sacerdotes vtuntur. sed epī solū. vt p³ va-
rietatē sandaliōz notet⁹ varietas officio-
rum. Preterea epī habent p³ plebes di-
scurrere. sacerdotes vero domi hostias
imolare. Clerici aut⁹ romane ecclesie ex
p³cessiōe p³stātini ipatozis vñ possent cal-
ciamentis cū vñtib⁹. i. cādido lithcamie.

Liber Tertius

De succinctorio et orali.

E succinctorio nil

O aliud dicim⁹ q⁹ sub zona et cingulo ut in phemio hui⁹ p⁹ris dictū est. Sane roman⁹ p⁹ntifex post albā et cingulū assumit orale q⁹ndaz vicz sindonē q⁹d capiti q⁹si in modū veli iponit et replicat sup⁹ hūerosz añ pect⁹ legalis p⁹ntificis ordinē sequēs. q⁹ post lineā strictā et zonā induēbat ephor. i. sup⁹hūerale cui⁹ locū mō tenet amict⁹. Assumit etiā crucē q⁹ndā catenulis insertā quā a collo suspensaz sibi statuit añ pect⁹. q⁹m et legalis pontifex laminaz aureā gerebat i fronte p⁹ q⁹ pontifex iste crucē gerit i pectore. et sic signo crucis aurea lamia celsit. Nā mysteriū q⁹d in q⁹tuor⁹ lris aurilaminiaz p⁹nebat. i. q⁹tuor⁹ p⁹rib⁹ forma crucis explicuit. iuxta q⁹d inq⁹t ap⁹ls. Ut cōphendatis cum oib⁹ sc⁹ris q⁹ sit latitudo et longitudo. q⁹ sublimitas et p⁹fundum. Sac⁹in q⁹ q⁹d ille tūc p⁹ laminā p⁹ferebat in fronte h⁹ iste iā recondit in mēte. nāz corde credit ad iusticiā. ore aut⁹ p⁹fes. fit ad salu. Et fm⁹ Hiero. Auro legis sanguis euāgelij p⁹ciōsor est. Crucē q⁹z statuit sibi añ pect⁹ ad designandū q⁹d ait ap⁹ls. Glificate deū et portate in corpore v⁹io. Imponēdo aut⁹ sibi et deponendo crucē illā osculat. ad notādū q⁹ xpī passionē q⁹ p⁹ illā significat credit et cōfite⁹. ad quā rep⁹itādas i officio misse se par.

De tunica.

Est appositā sto.

Plā pontifex induit tunicā q⁹ alibi subtile. in lege v⁹o poderis. i. talaris dicebat. significātē p⁹seueratiā. Vñ Joseph inter frēs suos talarē vestē describit habuisse. Cū em⁹ ceterē v⁹irtutes i stadio currāt p⁹seueratiā tūc brauiū accipit. q⁹m qui p⁹seuerauerit vsq⁹ in finē hic salu⁹ erit. Vñ p⁹cipit. Esto fidelis vsq⁹ ad mortē. et dabo tibi coronā vitę. Hui⁹

sus iō post albā tūc cā induit. q⁹z sicut p⁹ albā castigatio corp⁹is. ita p⁹ tunica v⁹irtutes intime intelligunt. q⁹s sp⁹ debz habere p⁹fect⁹. Porro tunica non cingit. q⁹m fm⁹ sui formā iter nō impedit. sic et v⁹irtutes p⁹ illā designate libez iter ad p⁹templatōz dei p⁹bent. h⁹ alba cingit. put sub cingulo dictū est. In veteri testamento erāt due tunicę videlicet bissina et tacinctina. Exo. xxxix. c. Et hodie etiā q⁹dam p⁹ntifex duab⁹ vtunt⁹ ad notādū q⁹ pp⁹riū est eoz h⁹ie sciaz duoz testamētōz ut sciāt de thesauro dñi p⁹ferre noua et vetera. siue vt se ondat o⁹yacones et sacer dotes. P⁹terea vnaqueq⁹ eaz tipū p⁹p⁹riū gerit. q⁹m alba q⁹ bissina siue linea ē castitatē significat. vt sub ti. de alba. dictū est. Prīma etiā tunica si serica ē. q⁹z originē trahit ex v⁹mb⁹ q⁹ sine co⁹stz creant⁹. castitatē et humilitatē demōstrat. Scda tunica q⁹ tacinctina eē d⁹z sicut et olim erat. i. coloris lapid⁹is tacincti: quī ethertis serenitatē imitat⁹. sc⁹tōs significat celestia cogitātes et imitātes siue celestē p⁹uersatōz. Sicut em⁹ lapis ille colorē cū aere mutat. nā in sereno aere serenus et i obscuro pallid⁹ est. sic specialit⁹ decet ep⁹m gaudere cū gaudētib⁹. et flere cū flētib⁹. Si aut⁹ illa aliteri⁹ coloris. fuerit. fit et alteri⁹ significatōis. Ceterū p⁹ntifex vnā tunicā sub alia iduit. ad notandū q⁹ sicut coop⁹ta tunica a pp⁹lo nō videt⁹ h⁹ tūc a clericis scit. ita et rō sublimiū et v⁹irtutes q⁹s p⁹fectus sp⁹ h⁹ie debet q⁹ sp⁹ illā significant⁹ patere nō dñt oib⁹ sed maiorib⁹ et p⁹fect⁹. Porro fz q⁹d cap⁹it. i. xpō puenit hec vestis q⁹ in veteri sacerdotio tacinctini coloris erat et habebat. p⁹ hūmb⁹is malapunica cū tūc tūc tūc bulis aureis ab inferiori p⁹te dependētia. vt p⁹ntifex tot⁹ vocalis icederet. put dice⁹ sibi ti. de lega. indu. celestē. xpī doct⁹ri nā insinuat. cui⁹ noticiā habuerūt oēs q⁹b⁹us d⁹z p⁹ p⁹phetā. In montē excelsū ascēde tu q⁹ euāgelissas syon. P⁹recipue

in hanc tunicā habuit euāgelice textrix
doctrinē sapia dei ih̄s xp̄s. et dedit illaz
ap̄lis suis. *Dia* inq̄t q̄ audiui a p̄re meo
nora feci vobis. *Hāc* ḡ significauit illa
tunica dñi. quā milites scindere nolue-
rūt eo q̄ eēt incōsulilis desup̄ p̄terta p̄
totū. damnū fore maximū existimātes
In q̄ significatū est q̄ dānosum sit si q̄
doctrinā euāgelicā heresib⁹ scindere mo-
llant. *Subdiacon⁹* quoq̄ vtiq̄ tunica v̄
q̄ in sequēti tractatu diceſ.

De dalmatica.

Ontifer imedia

p̄ te sup̄ tunicā dalmaticā vestit fm̄
institutz siluestri pape q̄ ab in-
cōsulitū dñi tunica et ap̄loz colobio cre-
dit mutua. Est aut̄ colobiū vestis si-
ne manicis. put in cuculla monachali
apparet. Sed siluester papa. in dalma-
tica v̄tit latas manicas addēdo. et i sa-
crificijs altaris portādā instituit. Dicta
est aut̄ dalmatica eo q̄ i dalmacia et p̄
oia alia indumēta sacerdotalia sit rep̄-
ta. hec sui forma significat largitatē eo
q̄ largas h̄z manicas et p̄tētas. Vñ fm̄
ap̄lm̄ optet ep̄m esse nō turpis lucrī cu-
pidū. s̄ hospitālē. Nō ergo manū habe-
at ad dandū collectā. et ad recipiendum
porrectā. s̄ illud efficiat qd̄ xp̄ba suadet
F. āge esurienti panē et̄. Et ob hoc forte
diaconi spectant v̄tunt dalmaticz. q̄ p̄n-
cipalit̄ electi sunt ab ap̄lis v̄t mensis ex
officio ministrēt. Ceterz dalmatica diaconi
āpliores h̄z manicas q̄ tunicella sub
diaconi q̄ alicubi subtile vocat. q̄ ipse
ampliorē habere debet charitatē q̄ sub
diacon⁹ p̄pter maius donū. Pontificz
etiā dalmatica latiores habet manicas
q̄ diaconi ad notandū q̄ ip̄e magis est
expedit̄ nihil h̄ns qd̄ ip̄ius man⁹ p̄stri-
gat. q̄ p̄ celestibus oia debet largiri. ca-
ritas em̄ ei⁹ extendit etiā vsq̄ ad inimi-
cos. Nepe tunicella subdiaconi. dalma-
tica diaconi. et casula p̄sbyteri succedat

in locū tunice sacinctine. q̄ erat coloris
celestis. i. aeris. ad notādū q̄ oēs mini-
stri altaris celestē dñt habere p̄uersatio-
nē. licet fm̄ mai⁹ et minus. qd̄ notat lati-
tudo vel strictura manicarū dalmatice.
et tunicelle. v̄t p̄missum ē. Quia igit̄ sa-
cerdos maxime d̄z esse ad celestia expe-
dit⁹. iō hec ornamēta gerit nec aliqd̄ ge-
rit brachia stringēs. Ep̄us aut̄ s̄l v̄tit et
dalmatica et tunicella. et oim̄ ornamētū
v̄t oñdat se p̄fecte oēs h̄re ordines rāq̄
q̄ eos alijs p̄fert. miores sacerdotes eos
non p̄ferūt. et iō illa nō portāt. q̄b⁹ suffi-
cit vnū qd̄ celestē significat cōuersatōz
P̄terea pōtifer in ornamētis atq̄ in
officio magis exp̄sse gerit similitudinē sal-
uatoris q̄ simplex sacerdos et magis si-
bi p̄ueniūt ornamētōz significata ideo
q̄ plurib⁹ v̄tit ornamētū. Debet aut̄ dal-
matica h̄re duas lineas coccineas h̄nc
inde aut̄ et retro a sumo vsq̄ deorsum. v̄t
pontifex oñdat h̄re seruoriē charitatē ad
deū et ad primū in p̄speris et in aduer-
sis. iuxta veteris et noui testamēti p̄ce-
ptū quod est. Diliges dñm deū tuū ex
toto corde tuo. et primū tuum sicut te-
ipsū. Vnde Job. Carissimi noui mā-
datū nouum scribo vobis. sed mādātū
verus quod ab initio habuistis. Et ite-
rum. Mādātum nouū scribo vobis et̄
Quis linee purpuree sunt significātes
fidem sanguinis christi in vtroq̄ popu-
lo necessariam. In sinistro quoq̄ late-
re dalmatica fimbrias solet h̄re sollicitu-
dines actiue vite. significātes q̄s ep̄s p̄
subditis suis debet h̄re. Iuxta qd̄ dicit
ap̄ls. P̄ter illa que extrinsecus sūt in
stātia mea q̄ridiana sollicitudo oim̄ eccē-
ariū. Per dextrū vero latus qd̄ fimbrijs
caret notat cōtēplatiō celestiu sine soli-
citudinibus. et q̄ta a multiplicitate p̄-
turbationū. Adhuc quedaz dalmatice
quindecim habent fimbrias ante et re-
tro. q̄. xv. psalmi in veteri testamēto q̄si
xv. qd̄ exiit de tramire charitatē. et xv

Liber Tercius

rami sicut in nouo testamēto excrescunt de ope caritatis. Verbi grā. Charitas patiens est et benigna etc. vsq; caritas nūq; excidit. Aliq; vō hnt. xxviii. añ. et totidem retro vbi septiformis spūs ē octies repetit⁹ q̄ replet octo manerib; laudantium deū. s. reges et p̄p̄os. p̄ncipes et iudices. iuuenes et v̄gines. seniores et minores. Rursus i dalmatica varietas est sine scissura. qz licet varia religionis opa ap̄d deū agant. tñ i vortis nō discrepant. Itē apta est a laterib⁹ sub ascillis insinuas illi q̄ eā iduit vt xpi q̄ i latē lancea pforat⁹ uestigia imitet. Adhuc dalmatica formā crucē p̄tendit. Vñ p eam xpi passio figurat. Idōq; i misse officio portat vbi xpi passio rep̄ntat. Significat etiā dalmatica sc̄tam religionē et carnis mortificationē atq; sublimiū rōnez. Alba dalmatica sc̄tam et imaculatā significat vitam. rubea martyriū. alba vō ope polimistico variata norat mūdiciā et v̄ritū varietatē. et est aurifrīso adornata. lux illō. Altitit regl. a. de. t. i. ve. de. au. Porro fm q̄ capitl. s. xpo puenit dalmatica sui forma latā et largā xpi misericordiā significat quā ip̄e p̄ ceteris docuit et ipendit. Estote inq̄t misericordes sicut et p̄r v̄r misericors ē. Vñ nāq; misericordes qm̄ ip̄i mīaz cōseqūnt. Hic ē ḡ samaritan⁹ ille. p̄rim⁹ n̄r. q̄ fecit nobis cum mīam sup̄infundēs vulnerib⁹ nostris vinū et oleū. Nā p viscera mīe dñi dei n̄ri visitauit nos oriēs ex alto. q̄ nō ex opib⁹ iusticie n̄re q̄ fecim⁹. nos. s̄ fm suā misericōdīā saluos nos fecit. Por p̄ catorib⁹ venit vt de pctis veniā indulgeret. Misericōdīam inq̄t volo et nō sacrificiū. Regit i canōe Greg. q̄ i p̄mitina ecclia nō licebat ep̄o vel dyacono vti dalmatica absq; indulgētia sedis ap̄lice speciali. Sane dalmatice tpe aduent⁹ dñi a dyaconibus intermīttunt. qm̄ qñ aliq; claritas sacri ordinis ad temp⁹ intermittitur clari⁹ resplendet et audius sumit

qñ resumit in animis deuotoz qz qd̄ rarum est magis appetit. Rursus i aduentu dyacon⁹ non vti dalmatica. nec sub dyaconus tunica. qz lex quā sub dyaconus significat añ incarnationē dñi euangelij ornari carebat. et claritas euangelij quā dyacon⁹ significat nondū apparuerat. Vel qz nondū venerat q̄ veste innocentie et immortalitatē nos induere debebat. id vestes leticie dimittunt. Vñ ē at tūc casulis. de q̄ in. ij. pte sub t̄. de dyacono dictū ē. In ieiunijs tñ penite. p̄t dyaconus dalmatica vti.

De Citrothecis.

Via pleriq; bo-

q̄ nūm opus qd̄ faciūt inani fauore corrumpunt. id statim p⁹ iditā dalmaticā p̄tifer lux ritū ap̄loz man⁹ opit cirothecē. vt nesciat sinistra sua qd̄ faciat ei⁹ dextera. Per cirothecā ḡ cautela p̄grue d̄signat q̄ sic facit op⁹ i publico q̄ intentionē p̄inet i occulto. Nā et si dñs dixerit. luceat lux v̄ra corā hominibus vt videāt opa via bona. et gloriificent p̄rem v̄m q̄ in celis ē ad qd̄ etiaz designandū cirotheca circulū desup h̄ aureū. ip̄e tñ p̄cipit. Altitēdite ne iusticiā v̄iam faciatis corā hoib⁹ vt videamini ab eis. alioq̄n mercedē nō habētis ap̄d p̄rem vestz q̄ in cel⁹ ē. Nā q̄ qñq; velant cirothecis et qñq; denudant. qz bona opa interdū ad vitandū vanā gloriā occultant. et interdū ad edificandū p̄ri mos p̄palant. Sūt autem incōsuetiles quoniā actiones pontificis fidei recte debent esse concordēs. Per cirothecas quoq; in manibus exempla sanctorū q̄ in operibus habenda sunt intelligūtur q̄ opera ab omī iniquitatē mūdita sunt ne modicū fermentū totā massam corrūpat. Per ip̄as vō cirothecas albas castitas et mūdicia denorat vt man⁹. s. opatōes sint mūde. et ab omī forde immunes. Porro fm q̄ capitl. i. xpo cō

denſit theſaurothece ſunt edoꝝ pellicule. q̄ſ
manib⁹ iacob rebecca circūdedit. vt pi-
loſe man⁹ ſilitudinē maioris exp̄merēt
Sane pellis edi ē ſilitudo pcti. quā re-
becca maſ. i. ſpūſſcti gr̄a manib⁹ veri ia-
cob. i. opib⁹ xp̄i cir cūdedit. vt ſilitudi-
nē maioris. i. piloiſ ade ſcōs exp̄meret
Xp̄s em ſilitudinē pcti ſine pctō ſuſce-
pit vt incarnatōis miſteriū diabolō ce-
lareſ. Nā ad ſilitudinē pctōꝝ eſuriit eſi-
tiuit. doluit eꝝpauit. domiuit labora-
uit. Nō cū ſeiuaſſet. xl. dieb⁹. z. xl. nocti-
bus ac poſtea eſuriſſet. accedēs ad illū
diabolus eū ad ſilitudinē porci ade tē-
ptare tēptauit. ſ; q̄ p̄imū vicerat eiſdeꝝ
modis vict⁹ eſt a ſecundo.

De mitra.

Quam epīſco-

p̄pus planetā induit mitra loco
cūdaris ſeu tiare ſeu infule capi-
ti ei⁹ imponit. iuxta illud. Gl̄a z hono-
re coronāſti eū dñe. Sed z papa coronā
frigiū. loꝝ. ſup̄hūerale. clamidē purpu-
reā. z tunicā ſacintineā hꝝ ex cōceſſione
p̄ſtātini imp̄atoris. Mitra aut ſciaz vtri-
uſq; teſtamēti designat. Duo nāq; illi⁹
cornua duo ſunt teſtamēta. anteri⁹ no-
uū. poſteri⁹ vet⁹. q̄ duo ep̄s memoriter
dꝝ ſcire. z illis tanq̄ duplici cornu fidei
intimicos ſerire. Videri debet q̄dē ſub-
ditis ep̄s cornut⁹. ſicut z moꝝſes d̄ mō-
te ſynai. deſcendēs. z duas tabulas teſti-
moniꝝ tenēs. apparebat cornut⁹ aaron
z filiꝝ iſrl̄ ex p̄ſortio ſermōis dei. p̄ut le-
git Exo. xxxiij. ca. Quidā aut heretici
mitrā z ei⁹ cornua z ep̄m illā ſerentiē cō-
denāt. inducētes in fomentū ſui errorꝝ
q̄d ioh̄es ait in apoc. Vidi aliā beſtiam
aſcendentē de terra. z habebat cornua
duo ſiſta agno. z loq̄bat ſic draco. Due
ſo ſimbꝛie poſteri⁹ depēdētes ſpūs et
lra ſūt. Per duas q̄z ſimbꝛias ſeu ligu-
las notat q̄ peritus eſſe debet tā in mi-
ſtico q̄ in hiſtorico ſacre ſcripture itelle

ctū i q̄rū ſūmitatib⁹ ſunt ſimbꝛie rubet
coloris denotātes ei⁹ p̄mptitudinē ad
fidelē z ſacre ſcripture deſenſionē. etiam
vſq; ad ſanguis effuſionē. Que ſup ſca-
pulas pendēt. ad notandū q̄ id q̄d p̄di-
cator oñdere debet oꝝe. q̄z enī ſcapulis
nulla p̄s aptior eſt ad opus ſiue on⁹ ſe-
rendū. ideo recte p̄ eas opus intelligit.
Circulus aure⁹ q̄ poſteriorē z anteriorē
mitre cōpiecit p̄tem: indicat q̄ oīs ſcri-
ba doct⁹ in regno celoꝝ d̄ theſauro ſuo
noua z vetera p̄ferre debet. Caneat er-
go diſtingenter ep̄s ne pri⁹ velit eſſe ma-
giſter q̄z nouerit eſſe diſcipulus. ne ſi ce-
cus cecū duxerit ambo in foueā cadāt.
Scriptū eſt em p̄ p̄phetā. Tu ſciam re-
puliſti z ego te repellā ne ſacerdotio ſū-
garis mihi. Nō incōpetenter etiā mitra
q̄ in altū de ſui forma p̄ducit altitudi-
z ſapie designat. Debet em ep̄s ſic ſubdi-
tos ſcia excellere vt ip̄ſus cōparatōe. ce-
teri merito greꝝ dicant. Due p̄dūle ex
poſteriori p̄e designāt duplicē memori-
am. Prima eſt actū diuinōꝝ ne cele-
brādo ea cōtēnēs puniat. Nō z in vete-
ri teſtamēto ſacrificiū oblatu⁹ abiebat
tintinnabulis. vt p̄ eoꝝ ſonitū reciperet
dign⁹ v̄l repelleret idign⁹ ab angelo ad
cuſtodīā tēpli poſito. Scōa eſt pctōꝝ
ſuoꝝ vt de illis cōpungaſ. Mitra etiaꝝ
q̄z quādoq; linea eſt z alba caſtītatis cā-
dorē mundiciāq; ſignat. Nō hoc oꝝma-
mētū multū capiti neceſſariū erat. in q̄
quinq; ſenſus corporis viſent. q̄b⁹ cor-
ruptis facile caſtītās violaſ. Sunt etiā
nōnulli dicētes q̄ mitra pōtiſicis ſp̄tne
am coronā ſignat z inde eſt q̄ dyacon⁹
in officio miſſe in quo pontifex xp̄m in
paſſione figurat. mitrā illi imponit z de-
ponit. q̄z ip̄e ex officio ſuo hꝝ euāgeliz
legere in q̄ xp̄s ſp̄itis legiſ coronatus.
duo cornua ſunt dno charitatis p̄cepta
pontifex igit mitrā accipit. intelligēs q̄
quinq; ſenſus a mūdi illecebris cuſto-
dire debet. duoꝝ teſtamētoꝝ p̄cepta ſer

Liber Tertius

uer. et dno charitatis pcepta impleat. ut
coronā pcpie mereat eternā. Ceteri vō
sacerdotes et clerici generelut caput nul
lo ptegūt ornamēto. lz in festis sint in to
ro alio corpe subornati. tū qz non dū est
pleniū gaudiū nostrū. gaudem⁹ em̄ nō in
re pñitiū sed in spe futuroꝝ tum qz ad b̄
tendim⁹ vt deū nuda facile pteplemur.
Sane mitra aurifrīsiata vidēū est a pa
scha vsqz ad aduentū. et a natiuitate dñi
vsqz ad septuagesimā in oibus festis du
plicibus et nouē lectionū to l'anni nisi
in festo innocētiū. put dīcet sub ti. de co
lorib⁹. et in dñicis pñictōꝝ tpm et gene
raliter quicunqz gl'ia in excelsis. et te deū
laudam⁹ dicunt. Cū em̄ illa dicant i fe
stiuīs dieb⁹ in quib⁹ virtutē et gaudiū
generale vel spectale capitis vī mēbro
rū ad memoriā reducim⁹. vt dīcet in p
hemio septime ptis. merito tunc mitra
aurifrīsiata vtimur. qz aurū et gēmax m̄
tor gaudiū repñtat. In dieb⁹ vero iēsu
nō est ea vtendū vt sequit. qz cum
dies illi ordinati sint ad delēda pctā. q
sunt tūc ad memoriā reducēda. nō sunt
tūc agēda vel ferēda q gaudiū s̄ q pot
us hūilitatē et afflictōz dīgnāt. In alijs
vō tpib⁹ regularit nō aurifrīsiata s̄ sim
plici vtendū est. videlicet ab aduentu vs
qz ad natiuitatē. nisi qz dñs papa vñt au
rifrīsiata in dñica Gaudete. et a. lxx. vs
qz ad pasca. nisi qz dñs papa vñt auri
frīsiata in dñica Letare iherlm. put dīcet
sub ti. de colorib⁹. et iñ qñta feriā ce
ne dñi. in officio missē tm̄. et i sabbato s̄
cto. in officio missē. Itē in festis triū le
ctionū illi⁹ tps. et in oibus vigilijs qb⁹
ieiuniū celebrat. et in quatuor tps. et i ro
garōib⁹. dñs nū papa vñt i festo scil mar
cij in missa tm̄. Itē in officio defunctorū
Illud qz norandū est q romanus pōtē
fex i signū imperij vñt regno. i. corona
impali. et in signū pōtificij vñt mitra. s̄
mitra sp vñt et vbiqz. regno vō nō sp nec
vbiqz. qz pōtificis auctoritas et pot est et

dignior et diffusior est q̄ impaliis ptas.
sacerdotiū em̄ in pplo dei regnū pcessit
cū aaron p̄m⁹ pōtifer saulē p̄mū regez
pcesserit. et noe nemroth. qz sic legit p̄
cipiū regni nemroth extitit babilonis.
ne vō edificauit altare dño et olocasta
obtulit sup illud. Regno qdē nō vñt nī
si certis dieb⁹ et locis. et nūqz itra eccl'as
s̄ extra. Porro s̄m qd caput. i. xpo cō
uenit mitra pōtificis. illud significat qd
p̄pheta loquēs de filio dicit ad patrem.
Gl'ia et honore coronasti eū dñe et. hoc
est itaqz nomē qd est sup oē nomē. vt in
noie ihu oē genu fl. ce. ter. et. Nā et i au
rea lamia cidaris pōtificat' sculptū erat
nomē dñi tetragrāmātō cui⁹ mister iū b̄
clarabim⁹ in ti. de lega. indumēt. Per
mitrā ḡ capitis. xpi sūmā illā honorifi
centiā intelligim⁹ q̄ ppter diuinitatē de
bet humanitati. nā ppter pedes adoraf
scabellū. Adorare inq̄t scabellū pedum
ei⁹. qm̄ sc̄m̄ est. Et nota qz sicut ait Za
charias papa. eps ad altare oratur⁹ ac
cedēs sen altario assisēs. vel oīones ad
deū effundēs mitrā deponit et baculu
qz ap̄ls phibet viros capiteuelato in ec
clesia orare vt reuelata facie gl'iaz dñi cō
tēplent qñ vero ad pplm se puerit vt il
li p̄dicer. insignia cōminatiōis sue resu
mit. Vñ et moyses cāz ppli ad deū p̄ci
bus. cām vō dei ad pplm gladijs alle
gabatur. Ultimo nota qz qdā ep̄i solēnt
bñdicūt in missa et altare thurificanti de
posita mitra. alij vō cū mitra in capite.
Primi ea rōne mouent. qz solēnt bñdi
cēdo vice dei fungunt. et de p̄ eoz misse
rū bñdicūt. Quert. vj. in fl. vbi d̄r Inuo
cabūt nomē meū sup filios iurē ego be
nedicā eis. Altaris vō thurificatio s̄gt
oīones. Apoc. viij. Ascēdit fum⁹ incēso
rū de oīonib⁹ sc̄rōꝝ. Cūla ḡ in orōib⁹
cām plebs ad deū agit. ideo cū reuerē
tia mitra videlicet deposita illud agere
debet. Sc̄ti vō attēdunt q bñdictio et
thurificatio nō sunt cēnsalia ad p̄sēra

nonē corp⁹ xpi. sed ad solēnitatē perti-
nēt. ⁊ iō ea cū mitra agūt. vt p hoc a sim-
plicibus sacerdotib⁹ discernant. Quib⁹ ei-
plus hz ep⁹ q̄ simplex sacerdos. i his q̄
ad solēnitatē ptinēt vt in ornamentis et
alijs nō tñ in his q̄ ad psecratōz ipaz spe-
ciāt. Sed hec rō min⁹ sufficiēs videt. q̄
nā fin hoc mitra in missa deponeret. nī
si qñ vba ad q̄ p. platōz sit speciez. trans
sub stātiatio pferunt.

De anulo

Anulus est fidei sa-

a cramētū q̄ xps sponsaz suā sc̄taz
ecclīaz subarrauit. vt ipa de se di-
cere valeat. Anulo suo sbarrauit me dñs
me⁹ ihs xps. cuius custodes ⁊ pedago-
gi sunt epi ⁊ p̄lati. anulos p signo in te-
stimoniū hui⁹ rei ferētes de q̄b⁹ sponsa
dicit in Can. Inuenerūt me vigilēs qui
custodiūt ciuitatē. Hūc anulū dedit p̄
filio reuertēti fm illud euangelij. Date
anulū in manu ei⁹. Ex quo euāgelio a-
nuli vñs credit acceptus. Anul⁹ ergo
pontificis integritatē signat fidei vt vi-
delicet ecclīaz dei sponsā sibi creditā sic
se diligit. ⁊ sobriā ⁊ castā celesti sponso
custodiat. iuxta illud. Despōdi em̄ vos
vñi. vi. v. c. ⁊c. vt se memierit nō dñm s̄
pastorē. De h̄ sponso ⁊ spōsa iohes euā-
gelista dicit. Qui hz spōsam spōsus est.
amīc⁹ aut spōsi q̄ stat ⁊ audit cū gaudio
gander ap̄ter vocē spōsi. Ep⁹ q̄ vicari⁹
⁊ amīc⁹ est spōsi. q̄ si vicari⁹ est. ⁊ ip̄e q̄ d
amō spōsus est. Hūius amīc⁹ lras anu-
lo sigillabāt. Vñ ep⁹ anulū ponat. qm̄
scripturē misteria ⁊ ecclīe sacra p̄didit si
gillare ⁊ hūilib⁹ reuelare debet. Por-
ro fm qd capiti. s. xpo puenit anul⁹ di-
git⁹ donū significat spūsc̄ti. digit⁹ em̄ ar-
ticularis atq̄ distinct⁹ spūsc̄ti insinu-
at. fm illud. Digit⁹ dñi est hic. Et alibi. si
ego in digito dei cūcio demonia. filij ve-
stri in q̄ eijciūt. Anulus aut aure⁹ ⁊ rorū
dus pfectōz donoy signat quā sine me-

sura xps accepit. qm̄ in eo plēnitudo di-
uinitatis corporalit̄ habitat. Nā q̄ desur-
sum venit sup oēs est. cui de⁹ non dedit
spūm ad mēsurā dicēs. Sup quē vide-
ris spūsc̄tū descendēt ⁊ manentē su-
per eū. b̄ est q̄ baptisat. nā req̄scet super
eū spūs sapiēz intellect⁹. Ipse vō d̄ ple-
nitudo sua fm differētes donatōes di-
stribuit. alij fm ap̄lm dās sermonē scie-
aliū grām sanitarum alij opatōz virtu-
tū ⁊c. Qd ⁊ visibillis pōtifer imitat⁹ al-
os in ecclīa pstitūēs sacerdotes. alios di-
acones. alios subdiacones. ⁊ h̄mōi. Nō
igit ab re in epi digito gēmat⁹ fulget
anulus p cuius misterij dant⁹ fulgida
carismata grāz. De anulo sponse fati-
dictū est in p̄ma pte sub ti. de ecclesiasti-
cis sacramētis.

De baculo pastoralī.

Aculus pastoralis

b correctōz pastoralē signat p̄ qd a
psecratore d̄ psecrato Accipe ba-
culū pastoralis officij vt sis in corrigen-
dis vicij pie seuiēs. ⁊c. De q̄ dicit ap̄ls
In vga veniā ad vos. Virga q̄ pasto-
ralis ptās intelligit sacerdotalis quam
xps eis prulit qñ ap̄los ad p̄dicandum
misit p̄cipiēs elavt baculos tollerēt. Et
moyses cū vga missus est in egyptum.
De h̄ in p̄ma pte dictū est in ti. d̄ p̄seca-
tōib⁹. Bacul⁹ q̄ a lege ⁊ euāgelio sumit⁹
q̄ ⁊ vga pastoral⁹ ⁊ sabaica ⁊ pedū ⁊ feru-
la nūcupat. Moyses ei ex mādaro dñi
vga hūit q̄ terribilia fecit celo ⁊ in terrā
⁊ i mari. qz cibū de celo. potū de petra
pduxit ⁊ gregē ad trā fluētē lactez met-
le mīauit. Adhuc p bacm̄ doct̄ne auto-
ritas intelligit. hac ei ifirmi suscitāt. inde
ti corripunt. errātes ad p̄nīz trahunt.
Vñ ⁊ pedū vocat. qd est lignū recurvū
q̄ pastores pedes retrahūt. aialū. Sane
qñqz bacul⁹ ex osse ⁊ ligno p̄ficīt q̄ cristā-
līn⁹ ⁊ deaurata spetula p̄iungunt os su-
gius recuruat. lignū inferi⁹ ferro acutū

Liber Tercius

modice tñ retinēdit. Siquidē os est duri-
tia legis. lignū mansuetudo euangelij.
q̄ duo coniuncta sunt sperula dinitatē
iesu xpi vel os feueritas. lignū pōtifi-
cē est lenitas q̄s iūgit in iudicio p caritatē
Nam feueritas vel miscōia multū de-
stituif si vna sine altera teneat. Ad qd̄
designandū ferz obtundit. qz iudiciuz
miscōia tpat. bacul⁹ recuruat cū penitē-
tes ad pñiaz reuocant. Aliquī in curua-
tura caput format qm̄ ad deū pueris
vita eterna pmittit. Quq̄ etiā in curua-
tura scribit cū iratus fueris miscōie re-
cordaberis. ne ob culpā gregis ira tur-
bet in pastore oculū rōnis. Aliquī in spe-
rula scribit hō. vt pōtifer se hoiem me-
moret. z de ptāte collata nō eleuet. Ali-
quī etiā iuxta ferz scribit. parce. vt in di-
sciplina subditis parcat z misericors a
miscōia miscōiam cōsequat. Vt vō ba-
culus est acutus in fine. rectus i medio
z retortus in sūmo. designat q̄ pōtifer
debet pūgere pigros regere debiles sui
rectitudine. z colligere vagos. vñ⁹. Col-
lige sustenta stimula vaga moribida len-
ta. Et reddendo singula singulis vsus
iste cōtinet oia pmissa. Vel sic. Attra-
he p pñū. medio rege. pūge p imū. Ho
manus aut pōtifer pastoralis vga non
vrit tum ppter hīstoriā. tum ppter my-
sticā rōnem. Hīstoria est. qm̄ beatus
petrus ap̄ls marcialē discipulū suū.
(quē dñs iter discipulos cōstituit cū vi-
xit. nisi efficiamini sicut paruul⁹ iste nō
intrabit⁹ zc.) misit cū qbusdā alijs ad p-
dicandū germanis. q̄ in via ad. xx. die-
tas defūcto frōto collega ei⁹ r̄dūt ad nū-
ciandū b̄ petro. Cui petrus ait. Accipe
hunc baculū. z tangēs illū dic. surge in
noie dñi z p̄dica. Ille vō i q̄dragēsimā
die a tpe mort⁹ ill⁹ tetigit eū z surrexit
z p̄dicauit. Et ita petrus baculū a se re-
mouit z subdit dedit nec recuperauit.
Znno. vō papa. iij. scripsit in eccie spe-
culo. q̄ beat⁹ petr⁹ misit baculū suū. eu-

chario p̄mo Tr eneroz ep̄o. quem vna
cū valerio z materno ad p̄dicandū enā-
gelium genti teutonice destinauit. Cui
successit in ep̄atu materno. q̄ p baculus
petri de morte fuerat suscit⁹. quē ba-
culū vsq̄ hodie cū mag⁹ veneratōe Tr e-
uereñ. eccia seruat. z iō pa pa in illa dīo-
cesi vrit baculo z nō alibi. Mystica vō
est rō. qz bacul⁹ in sūmitate curu⁹ ē q̄st
ad attrahendū qd̄ i romano pōtifice ne-
cesse nō ē. qz null⁹ ab eo finaliter diuer-
tere p̄t. Preterea p baculū designat co-
ertio quā qz ceteri pōtifices ab hoiē re-
cipiūt. Ideo a suis sup̄iorib⁹ baculos re-
cipiūt z hñt. Roman⁹ vō pōtifer qz po-
testatē a solo deo accipit baculū nō hz.

Porro fm q̄ capiti. s. xpo puenit vīr-
ga pōtifiē prātē xpi sūgt. d̄ q̄ p̄s Vīrga
scā siue directōis vga regni tui. qz dīle-
xisti iusticiāz z odisti iniq̄. ppter qd̄ ali-
bi dicit. Reges eos in vga ferrea. Du-
ritia ferri vigore sūgt eq̄tatis. q̄ xps tāq̄
vas signi p̄ctōres p̄fringer. Vex prās
xpi nō solū ē vga s̄ bacul⁹. qz nō soluz
corripit s̄ etiā sustētat. Vñ p̄s. Vīrga
tua z bacul⁹ tu⁹ zc. De Sudario.

xpeditis nouem

e specialib⁹ pōtificū ornamentis.
aliq̄ de qbusdā alijs. z p̄ de suda-
rio videam⁹. qd̄ ē line⁹ pānus quē mi-
nistans ep̄o sp̄ patiū hz q̄ ille sudorē et
oēs sup̄flūū corpis tergat hūiōrē signifi-
cans studiū q̄ hūanas pragtiōes in hac
vita extergim⁹ p exēpla sc̄toz patz q̄b⁹
ad patiaz corroboremur. sicut ei sudor
est in corpe. sic etiā rediū est in aia. qñq̄
ex p̄scia p̄ctōz p̄mēs p̄scie frontē. Ba-
beam⁹ igit sudariū ex lino mult⁹ tñsi-
onib⁹ castigato z mūdato. p qd̄ munda
nos extergam⁹ affect⁹. z ec̄ cū dō z iob
tristitiā abijciēdo nos tergam⁹. In quib⁹
busdā eccl̄ijs dyacon⁹ sudariū hñs illū
i dextro cornu altari⁹ depōit. vt si forte
q̄c̄q̄ sordidū accesserit illo tergat z su-

darū sacerdotū mōissimū maneat. Ma
nipulū q̄s pene cadē ē significatio. put
ibi dictū ē. De pallio.

Consequēter ali-

c q̄ de pallio subiūciam⁹ q̄ p̄sar-
chay p̄matū z metropolitāoz
ē xp̄ianū vt p̄ illud a ceteris ep̄is discernat
et p̄uilegiatā obrinet dignitatē. q̄re sub
p̄missis cōibus vel sp̄ealib⁹ ornamentis
minime cōtinet. Siq̄dē p̄ palliū sūt vtr
q̄ et sup̄humeralē z rōnale legalis pōti-
ficis intelligim⁹. q̄z em̄ sup̄vtrūq̄ pōtifi-
cis humerū facit sup̄humeralē siue lō-
gion dicit. q̄z vō isti descendēs. in ip̄o pō-
tificis pectore iungit rōnale vocat. Ma-
bebat ei aaron sup̄humeralē z rōnale q̄
catenulis aureis sūt iungebāt. Sūt tñ q̄
dicūt q̄ rōnali nullū hodie ornamentū
succedit. de q̄ sub ti. de lega. indu. dicit.
aliū dicūt q̄ palliū p̄ aurea lamina insti-
tutū ē. q̄uis p̄babil⁹ videat q̄ aurisfr̄-
gīa mīre vicē lamīne gerāt. Sane palli-
um q̄ maiores vtrūq̄ significat discipli-
nā q̄ seip̄os ad exēplū subditoz et etiā
ip̄os subditos regere z p̄stringere dñt.
Per hāc acq̄rit torq̄s aurea quā legitie
certātes accipiūt. de q̄ dicit salo. in pab.
Aludī fili mī disciplinā p̄is tui. z ne di-
mittas legē m̄ris tue vt addat ḡra capi-
ti tuo z torques collo tuo. Sicut āt tor-
ques sen brauiū nō dabat nisi legitime
certant. iux illud apti. Multū q̄dez cur-
rūt. h̄ynus accipit brauiū. itaz ad hono-
rē pallij nemo ascēsurus ē nisi q̄ in sin-
gulis honoz gradibus legitime pri⁹ de-
fudauerit. Mā z officia secularia nō de-
ferūt principālē locū ingessis vestibulū
actōis. h̄ examinatīs per plurimos gra-
dus. et is grad⁹ ceteros antecellat quēz
labor prolixior et stipendia longiora se-
cerunt antecē. Sup̄ cuncta indumenta
ferē. vt ceteri hec vidētes ad legitimam
certamē hortē. Pōtīfex vō palliū dñz
sibi imponit z detrahif osculat. ad notā

dū summū legitime certādī desiderū z
brauiū p̄merendi. Est autē palliū de cā-
dida lana p̄textū. h̄is circulū humeros
p̄stringēt. z duas lias ab vtrāq̄ p̄vici⁹
aūz retro pēdētes. At sinistr⁹ ē duplex. a
dextris simplex. M̄z q̄mōz crucez pur-
pureas. s. aūz retro. a dextris z a sinistr⁹
Infigūt i pallio tres ac⁹. Et q̄dā sūt q̄ p̄
metropolitanū sine pallio agt nō p̄nt. q̄
et nisi cert⁹ dieb⁹ vtr nō v̄z. q̄ oīa morali-
b⁹ sūt ibura mysterijs z diuinis q̄uida sa-
cramētū. Nam vt scriptura testat. In the-
sauris sapie significatio discipline. In
lana q̄ppe asp̄itas. i cādoze benignitas
designat. nā ecclesiastica disciplina p̄ rebel-
les z obstinatos seueritatē exercet. h̄ er-
ga penitētes z h̄uiles exhibet pietatē. p̄
pter q̄d de lana si cuiuslibet aīal h̄ ouis
dūtaxat efficit. q̄ ē aīal mānētū. vñ. p̄ph.
Tāq̄ ouis ad occi. dñc. ē z co. ton. se nō
ap. os suū. Hic ē q̄ illi⁹ seminatū vulne-
rib⁹ quē samaritan⁹ duxit i stabulū. vi-
nū z oleū infudit. vt p̄ vīnūz mordeant
vulnera. p̄ oleū foueat q̄ten⁹ q̄ sanādis
vulnerib⁹ p̄est i vino mortū seueritatis
adhibeat. i oleo mollitiē pietatis. Hoc
nimis et p̄ arcā tabernaculi designat. i q̄ cū
tabulis v̄ga d̄tinebat z māna. qm̄ i mē-
te rectoris cū scripture sciā v̄ga d̄z eē dire-
ctōis z māna dulcedis. vt seueritas imo-
derate nō seculat z pietas plusq̄ expedit
nō indulgeat. Itē sūt de vili materia. s. la-
na. vt h̄eat p̄ciū nō a se h̄ ab eo q̄d signi-
ficat i se vt nō ocul⁹ h̄ mēti spectabile sit
vt nō ad omādū h̄ ad significādū idni i-
telligat. Circul⁹ pallij p̄ quē humeri cō-
stringuntur est timor dñi p̄ quē opa co-
ercēt ne vel ad illicita defluar vel ad su-
p̄flua relaxent. qm̄ disciplina sinistra co-
hibet ab illicitis forisidine pene. dextrā
vō tpat a sup̄fluis in fide amore. Brūz
q̄ vtr q̄ sp̄ ē pavidus. nā iuxta sniaz salo.
Timor dñi p̄ctm̄ expellit. Qui vō sine
timore exst̄it iustificari nō poterit. Itē
etiā circulus pallij sub collo humeros

psstringit. ad notandū q̄ illū ferēs d̄z eē
idē op̄er fm̄dē. Quas vō lineas q̄z vna
post dorsū. z altera p̄gredit añ p̄ct̄ h̄
vīte coras z sollicitudines significare pu
tam. q̄b̄ z cor z hūeri p̄tific̄ sic sep̄s
sine ḡuant̄z ipediūt vt a p̄prio statu cū
auertant. z vana q̄dāz trāsitoria cogita
re z portare p̄pellāt. Hic ē q̄ palliū añ
z retro. a dextris z a sinistris. añ p̄ct̄ et
sup humeros frēq̄nt aptat. vt his post
habūz i seip̄s redire itelligat. T̄ciū ā q̄s
z p̄tēplariū vītā fcat. q̄s ita exercē d̄z p̄
lar̄ vt exēplo moysi nūc i mōtē ascēdat
vt ibi ph̄losophet cū dño. z nūc ad ca
stra descēdat. vt ibi necessitatib̄ p̄uide
at p̄p̄ox. p̄uissur̄ autē vt cū sepe se de
derit alijs interdū se sibi restituat. q̄ten̄
z cū martha circa frēq̄ns misterii sata
gat z cūz maria v̄ba audiat saluatoris.
vtraq̄z tñ linea ḡuat ifer̄ q̄z corpus q̄d
corrūp̄t aḡguat aiām z dep̄imit terre
na inhabitatio sensū multa cogitantez.
Palliū duplex ē in sinistra sic z rōnale
h̄ simplex in dextera. q̄vita p̄ns q̄ p̄ sin
istrā accipit multis ē subiecta molestijs
z i ea duplicitate carere nō possum. q̄z
nūc prosperis extollimur. nūc aduersis
frāgimur. nūc terrena petim. nūc cele
stibus adherem. nūc carni. nūc menti
seruim. Sz vita futura q̄ p̄ dextrā fcat
in vna sp̄ est collecta d̄ere. q̄d vītās ipsa
desiḡuit cū intulit. Martha martha so
licita es z turbas ḡ plurima. por. vnū
ē ne. ma. op. p̄tē ele. q̄ nō au. ab ea. Hur
sus palliū duplex ē in sinistra q̄ten̄ ad
tolerandas vite p̄ntis molestias platus
for̄ existat. simplex i dextera q̄ten̄ ad
obtinendā vite future d̄etē toto suspiret
affectu. iux̄ v̄bū p̄s dī. Vnā p̄ctij a dño
hāc req̄rā vt inha. i do. dñi. o. dī. vi. mee.
Illic ei nulla ē duplicitas siue ruga h̄. p̄
sp̄ritas sine aduersitate. gaudium sine
tristitia. z felicitas sine miseria. Quatu
or crucez purpuree sūt q̄tuor virtutes
ocellitice. s. iusticia. fortitudo. t̄p̄antia et

prudētia. q̄ nisi in cruce xpi sanguine
purpurētur falsū sibi d̄uris nomē vsur
pāt̄z ad verā britudinis gl̄iam nō p̄du
cūt. vñ dñs inq̄t apl̄is. Nisi abūda. ius.
vīa pl̄usq̄ scri. z p̄b. nō irra. i. r. c. Hec ē
purpura regij t̄nica canalibus quam
salo. p̄m̄orat i can. Is q̄ d̄ pallij gl̄ia de
corat. si cupit eē q̄d d̄i in añr iori p̄re d̄z
h̄re iusticia. vt reddat vnicuiq̄ q̄d suū ē
i posteriori prudētia vt caueat q̄d cuiq̄
nocuū ē. fortitudinē a sinistris vt cū ad
uersa nō dep̄imāt. t̄p̄antia a dextris vt
eū p̄spera nō extollāt. Tres at̄ ac̄ i pal
lio infiguntur. s. añ p̄ct̄ z sup sinistr̄ hu
mer̄z post tergū. nō ad p̄gēdū. i. h̄ p̄t
buī vite p̄p̄ciat̄es. h̄ ad planētā palliū
q̄z iungendū sunt inuēte. vñ q̄dā ansole
antiquus in planetis posite erat. q̄b̄ ac̄
iferebātur. z palliū sū cū planeta firma
bāt ne a suo loco palliū moueret. Pos
sumus tñ p̄ tres ac̄ns fidē. sp̄. z charita
tē intelligere sine q̄bus palliū ab ep̄o rī
te teneri nō p̄t. Hursus tres ac̄ p̄passio
nē p̄ri. admistratōez officij. distinctiōez
q̄z iudicij fcat. q̄z p̄ima p̄ungit aim p̄
dolorē. sc̄da p̄ laborē. t̄rcia p̄ terrorem.
P̄ima p̄ugebat apl̄m cū dicebat. q̄s i
firmat̄z ego nō infir. q̄s sc̄a. z ego f̄vior
Sc̄da cū aiebat. p̄ter illa q̄ extrinsecus
sūt istaria mea q̄ridiana sollicitudo oīm
ecciaz. T̄rcia p̄ugebat Job dicēte. Si
iust̄ vix saluabit imp. z p̄ctōz vbi appa.
Sup dext̄z humerū nō infigit ac̄. qm̄
i eterna d̄ete null̄ ē afflictōis aculeus.
nullus stimul̄ p̄p̄ciōis. T̄bsterget em̄
oēm la. ab o. san. z iā nō e. am. ne. lu. ne.
cla. h̄ nec vl. do. q. p̄ri. trāsī. T̄lcus vō au
rea eē d̄z. h̄ inferius ē acura z sup̄ rotū
da. lapidē p̄tines p̄ciosū. q̄z nimiz bon̄
pastor. p̄pter curā oīm i terris affligit. h̄
in celis eternat̄ coronabit. vbi illā p̄cio
sam margaritam habebit. de q̄ dñs inq̄t
in euāḡl. Sile est re. ce. ho. q̄rēti bonas
margaritas z. Inuēta vna p̄ciosa mar
garita dedit oia sua z p̄pauit eā. In pal

ho et cū ipso pferatur pontificalis officij plenitudo. Hinc ē q̄ anteq̄ metropolitānus pallio decorē nō d̄z p̄ciliū cōuocare. crisma p̄ficere. clericos in sua p̄uincia ord̄inare. p̄ntifices p̄secrare vel ecclesias dedicare. nec se archiep̄m noiare. Et tū tñ qdā q̄ extra p̄uinciā suā inuitat⁹ posset ordines tanq̄ simplex ep̄us sine pallio celebrare. Sūt et q̄ dicūt. q̄ ep̄s etiā si sit talis q̄ pallio v̄tāt. nō p̄t dare licētiā alieno archiep̄o vtendi pallio in dyo. sua. nisi dicat⁹ ep̄s palliatus exēpt⁹ existat. nē etiā archiep̄s i p̄uincia sua. nisi forte inuitat⁹ p̄uilegiū hēat q̄ pos sit vti pallio extra suā p̄uinciā si fuerit i uitatus. h̄b̄ p̄nt⁹ iur̄ et r̄igoris sunt q̄ curialitatis. neq̄ subtiliter intuent̄ aliud videt̄ i ep̄o palliato exēpto q̄ in nō exēpto. S̄z et vnus metropolitān⁹ nō p̄t cū alteri⁹ pallio celebrare. neq̄ pars rōe sepeliri. h̄ cū p̄p̄rio tñ. Palliatus tñ ad aliā ecciam translat⁹ cū pallio sc̄do loco sibi cōcesso sepelit̄. Et palliat⁹ ad aliā translat⁹ ecciam nō p̄t ibi vti pallio i p̄ima eccia eccia obtēto. q̄ nō solū datur p̄latoe p̄sone. v̄ij etiā loci. Hinc ē q̄ nō p̄t vti eo extra p̄uinciā sibi de creatā. S̄z et si q̄s renūciat archiep̄atui. neq̄t vterius pallio vti. nec etiā p̄t q̄s pallio nisi infra ecciam et i diuīs officijs vti. vñ si forte p̄cessionaliter vel ad p̄dicandū v̄t ad aliquid h̄mōt eū ecciaz ext̄e cōtingerit cū pallio nō eribit. Si q̄des regulariter vsus pallij interdicit̄ nisi in solēnibus dieb⁹. et q̄ in cuiusq̄ eccie p̄uilegijs cōtinēt̄ puta in festiuitatib⁹ natalis dñi. sc̄ti stephani. sc̄ti iohānis. circūcisionis. eph̄iphanī. ramispalmarū. cenę dñi. sabbati sancti. i tribus diebus resurrex̄ōis. ascensionis. penthecostes sc̄ti ioh̄is bapt̄e. oīm ap̄loz. in quoz festiuitatibus br̄e marte. sancti michaelis oīm sc̄toz. sc̄ti martini q̄ est par ap̄lis. i festiuitatib⁹ p̄ncipalibus eccie decorate. in dedicatōibus ecciaz. p̄secratōi-

b⁹ ep̄oz. ordinationib⁹ clericorū. et anniuersariis cōsecratōis palliati. Qui dam etiā addunt dies dñicos q̄ ad resurrectionē p̄tinent. q̄d tamē in vsu nō est. Posset etiā dici q̄ vbiq̄q̄ in sua p̄uincia corpus alicuius sc̄ti quiescit metropolitānus in festo eiusdē sancti et etiam i principali festo cuiuslibet loci sue p̄uincie ad locū illū declinans poterit pallio et sandalijs vti. In exequijs vero defunctorū vel in b̄ndictionib⁹ nubentium vti nō licet. nisi hoc in p̄uilegio cōtineatur exp̄ssum. Ep̄s hostiensis qui papā consecrat pallio v̄tutur ex institutiōne martini pape. Et etiam quidā ep̄i sc̄pti ex p̄uilegio speciali vt antien. et quādoq̄ eccen. Postremo sciēdū est. q̄ romanī pontifices qui beatū Siluestr̄ p̄cesserunt. depinguntur tanq̄ gerentes lineas pallij circa humeros inuolutas Nam et legalis sacerdos dum sacrificabat summ̄tas balbei sup̄ humeros re flectebat. in quo significatur q̄ illorum iudicitiū et potestas p̄ palliū significata inuoluta et implicata. nō libera fuit. Ip̄severo et eius successores liberat̄ exp̄licatā habuerūt. quare linee ip̄e in eis explicite et extēse an̄ et retro depēdētes depinguntur. P̄t etiā dici q̄ linee ip̄e que vt p̄missum est sollicitudines et curas significāt. Ideo a r̄ge siluestri pape explicite dependent p̄ter concessa sibi et successoribus ip̄alis. que absq̄ sollicitudine et cura nequeūt possideri. Deniq̄ b̄nno dixit q̄ summus pontifex p̄ter p̄missa ornamenta et regnū portat et purpuratur. put̄ sub ti. de mitra dīctū est. nō p̄ significatōe. h̄ q̄ Constantinus imp̄ator olim b̄tō Siluestro oīa romanī imp̄ij insignia tradidit. Vnde et in magnis p̄cessionibus eis ille apparat⁹ romanī pontifici exhibetur. qui quondam imperatoribus fieri solebat. Et cū dyademate imperiali papa ip̄e coronatur.

De coloribus quibus ecclesia in ecclesiasticis
vritur indumentis.

Quatuor sunt principales

Quatuor sunt principales colores quibus secundum prophetas dixerunt sacras vestes ecclesia distinguit. albus. rubeus. niger et viridis. Nam in legalibus idumetur quatuor colores fuisse legunt. bisus. purpura. iacinctus. et cocceus. de quibus in secundo. dicitur. Ecclesia etiam romana violaceorum croceo colore vestit ut infra dicitur. Albus indumentis utendum est in festiuitatibus sanctorum presbiterorum et virginum qui martires non sunt propter integritatem innocentiam. Nam candidi facti sunt nazarei. scilicet eius. et ambulabunt mecum in albis. Virgines enim sunt. et sequuntur agnum quicumque lerit. propter eandem causam utendum est albis in solennitatibus angelorum. ubi quod nitore dominus locutus est ad luciferum. ubi eras cum me laudaretis astra matutina. Item in omnibus festis sancte dei genitricis marie. in festo omnium sanctorum. quodam tamen tunc rubens vultus. ut infra dicitur. In principali festo sancti Iohannis euangelium. in persequutione sancti Pauli. in cathedra sancti petri. de his etiam infra dicitur Item a vigilia natiuitatis domini usque ad octauas epiphanie inclusiue dicitur in phemio. vii. propter exceptum festiuitatibus martirum intermedijs In natiuitate saluatoris etiam percursorum quoniam uterque natus est mundus. scilicet carnis originali peccato. Accedit enim dominus super nubem leuans. id est. assumpsit carnem a peccatis immanem. et intravit egyptum. id est. venit in mundum. iuxta illud quod angelus inquit ad virginem. spiritus sanctus super te et per al. ob. i. Iohes ait et si fuerit in peccato propter. fuit tamen in vtero sanctificatus. iuxta illud prophetam. Ante te extres deuoluta sanctificauit te. Et angelus inquit ad zachariam. Spiritus sanctus replebit adhuc ex vte. matris sue. Item in epiphania propter splendorem stelle qui magos duxit secundum illud prophetam. Ambulabunt gentes in lumine tuo. et re. in splendore tuo. In spapanis propter puritatem marie qui iuxta canticum simeonis obrulit lumine ad reuelandos gentibus. In cena domini

propter consecrationem crismatis. quod ad mandatum aie consecrat. Nam et euangelica lectio mundiciam principaliter in illa solennitate commendat. qui loratus est inquit non indiget nisi ut pedes lauet. hoc est mundus totus. Et iterum. Si non lauero te non habebis partem mecum. Item a sabbato sancto in officio missae usque ad octauas ascensionis inclusiue. quicumque officium de tempore agit. propter dies rogationum. et propter quod in festis martyrum intermedijs. putat infra dicitur. In resurrectione propter angelum testem resurrectionis et nuntium. qui appuuit stola candida coopertus. de quo dicit Marb. quod erat aspectus eius sicut fulgur. et vestimenta eius sicut nix Et quia pueri tunc renati albas habent vestes. In ascensione propter nubes lucidas in qua christus ascendit. Nam et duo viri assiterunt iuxta illos in vestibulis albis qui et dixerunt Viri galilee quid statit. Illud autem notandum est quod licet in consecratione pontificis talibus sit indumentis utendum quia secundum dicitur proprietatem conueniunt. in dedicatione tamen ecclesie spiritus est utendum albis quocumque die erit dedicatio celebrata. quoniam in consecratione pontificis cantatur missa de die. hoc in dedicatione basilice de dedicatione missa cantatur. Nam et ecclesia virginis nomine nuncupatur. iuxta illud apostoli. Respondi enim vos viri viro virginem castam exhibere christo. ubi quia spiritus inquit in carnis. Tota pulchra es amica mea. Item tamen qui consecrat debet esse albis ornatus. ad denotandum quod omnia tempora vestimenta eius domini esse candida. id est. vita eius immaculata. Item per octauas per missarum festorum octauas habentium utendum est colore albo quoniam de ipsis agit octaua. Rubens autem utendum est indumentis in solennitatibus apostolorum euangelistarum et martyrum propter sanguinem passionis quam pro christo subdunt. Nam ipsi sunt qui venerunt ex magna tribulatione. Item in festo innocentium ut videtur dicitur. Item in festo crucis in qua christus sanguinem suum sudavit pro nobis. unde propheta. Quare rubet est indumentum tuum

sic calcariū i torculari. S; fm alios me-
lius ē tūc albiari. qm nō passiois s; iūē
tōis vel exaltatōis ē festū. Itē a vigilia
penth. in missa vsq; ad sabbatū p' ipm
festū inclusine. B; ppter spūscū fernorē
q; sup aplos i igneis linguis appoit. nā
appuerūt illis disparte lingue tan. ig. vii
ppb. De celo misit ignē i ossibus meis
It; at in aploz petri z pauli martirio ru-
beis sit vrendū. in pueriōe tūz in cathe-
dra vrendū ē albis sic et h; in natiuitate
sancti iohis sit albis vrendū. in decolla-
tione tū ipsius vrendū ē rubeis. Cū aut il-
lius festiuitas celebrat q; sit ē martyr et
vgo martiriū vgnitati pferat. q; signū ē
pfectissime caritatis. Intra qd vitas ait
Matorē ca. ne. h; vt aiam i. q; s p. p a. f.
Quapropter z i pmemoratōe oim san-
ctoꝝ qdā rubeis indumētis vtrur. aliū
vō vt romona eccia candidis. cū nō im
in eadē s; etiā de eadez solēnitare dicat
eccia. q; sancti fm apm ioh. stabāt in
cōspectu agni amicti stolis albis z pal-
me in manib; eoz. Hic spōsa dicit i cā.
Dilectus me; cādidus et rubicūd; ele-
ctus ex milib;. Cādidus i pffessoribus
in vgnib;. rubicūd; i martirib; z ap'ls
Hi siq; de; et illi sūt flores rosaz z lilia
gualliu. Hursus q; in festo oim scōꝝ ru-
beis vtrur ex eo mouent. q; festū illud
primo in honorē martyꝝ tū institutus
fuit. s; rñderi pōt. q; imo etiā in honorez
brē marie vgnis. z hodie ex institutiōe
Gre. vij. festat eccia etiā die illa p pffeso-
rib; et vginibus. pnt in. vij. pte sub ipo
festo dicet. Itē p oct. pmissoz festoz oc-
tauas hñtiū vrendū est colore rubeo qñ
agitur de octaua. Nigr; vrendū ē feria
sexta in parasce. z diebus afflictōis
et abstinentie p pctis. z etiā in rogatōi-
bus. sicut sub illo tractatu in. vij. pte di-
cet. z in pcessionibus quas roman' pō-
rifer nudis pedibus facit. et in missis p
defunctis. et ab aduentu vsq; ad vigiliā
natiuitatis z a septuagesimavsq; ad sab

batū pasce. Sponsa quippe dicit i can-
Nigra sum s; formosa filie bierlm sicut
tabernacula cedar. sicut pellis salomo-
nis. nolite me pphiderare q; fusca sim. q;
decolorauit me sol. In festo aut scōꝝ
innocētū qdā nigris ali; vō rubeis idu-
mentis vrendū esse pndū. Illi p'p' tris-
ticiā. q; vox in rama audita est. plorat
z vllulatus multis: rachel plorat filios
zē. Nā et ppter eandē cām cārica leticie
subtrahit z sine aurifrisio mitra deserit.
Iti ppter martyriū qd pncipalit pme-
morans inqt eccia. Sub throno dei scri-
oim clamārvindica sanguinē nrm q; ef-
fusus est dñe deus noster. Sicut z in le-
tare bierlm ppter leticiā quā aurea rosa
designat. roman' pōtifer portat mitraz
aurifrisio insignitā. s; ppter abstinentiaz
nigris vtrur indumēt. s; eccia romana
tūc vtr violaceo colore qñ illud occur-
rit extra dñicā. s; i octaua rubeo. Hec est
ergo q; in dieb; ferialib; z cōibus virti-
dibus sit indumētis vrendū. q; virtudis
color medius est inter albedinē z nigrē
dinē et ruborē. Et specialiter inter octa-
nā ephiphantie z septuagesimaz. z inter
penth. z aduentū qñ dñicale agit offic-
um. Hic color exprimit vbi dī. cipri cū
nardo. nardus z croc. ad hoc q; tuor co-
lores ceteri referunt. s. ad rubēū colorē
coccineus. ad nigr; violaceus. q; alit coc-
ceus vocat. ad albū bisin. ad viridē
croc. quāq; nōnulli rosas ad martires
croci ad pffesores. z liliū ad vginē re-
ferāt. De coloribus etiā in fine se. tract.
dicet. Viola ceo at colore vtr in diebus
qbns ē vtr nigrī color; nō ē incōueni-
ens. Vñ eccia romana vtr colore viola-
ceo a p'ima dñica aduent' vsq; ad mis-
sam vigilie natiuitatis dñi inclusive. et
a. lxx. vsq; ad officiū misse vigilie pasce
exclusive. qñcūq; in p'dictis tpibns
officiū de tpe agitur. exceptis qñta feris
cene dñi. et feria sexta in parasce. In
festiuitatib; vero scōꝝ q; in. lxx. et in ad
g iij

uēn occurrūt. nō ē nigris vel violaceis
vrēdū. Et est intelligendū q in sabbato
scō in toto officio qd agit aī missā vrē
dū est violaceo colore. B excepto q dya
con⁹ q bñdixit cercū indur⁹ dalmatica.
z sbdyacon⁹ mistrās idur⁹ tunicella alb
vrē. qz bñdictio illa sic z missa ad resur
rectōez p̄tinet. h bñdictioē ceret expleta
diacon⁹ remota dalmatica assumit pla
netā violacei coloris. et tenet eā vīqz dū
trichoat officiū misse. subdyaconus vō
nō mutat vestes. Quidā etiā i dñica in
ramispalmarū vrē albis in p̄cessiōe et
in ramoz bñdictiōe dū legit euageliū. z
dū cātatur gl̄ia laus p̄pter leticiā festinat
tatis x̄po facte q in p̄missis p̄memorat.
Sed ecclia romana tūc sp vrē violaceo
colore z etiā i p̄cessiōe q fit in purificati
one aī missam p̄ eo q officiū illud ē de
anxia expectōe symeōis. z sapit ve. test.
Vrit etiā ecclia romana violaceo colore
in q̄tuor t̄p̄ib⁹ septēbus. z i vīgilijs scō
rū in q̄bus ē letuniū qñ missa ē de vīgi
lia. z i dieb⁹ rogationū. et i missa q dī in
die sc̄i Marci de officio letanie. Cū em̄
leuinam⁹ carnē nostrā crucifigētes ma
ceram⁹. vt sic facta liuida x̄pi liuoribus
p̄formet. cui⁹ liuore sanati sum⁹. ad qd
designandū tūc violaceo colore vr̄timur
qui pallidus z quasi liuidus ē. Ceterū
velamina triū colorū ponunt in altari i
festo paschatis. p̄ut dictū ē in p̄ima p
te sub tractatu de p̄icturis.

De indumēis legalib⁹ sc̄i ve. re.

Doniaz minus

q plene rē significatā hūana fra
gilitas app̄hēdit. si penitus rē
significatē ignorat. id circo de indumē
tis legalibus ad hui⁹ cecitatis ignoran
tiam propellendū. Primo fm historiā
Secūdo fm allegoriā. Tercio vero fm
metropologiā aliqua differemus. Pri
mo igitur fm historiā notandū est q
q̄tuor erāt legalia indumēta fm moſay

cam legem tam minoribus sacerdotib⁹
q̄ p̄ncipi sacerdotū p̄munia. de q̄bus
legit Exo. xxvij. Primū dicebat mo
nastasin. qd grece brace. latine vō sem
naltis linea dicti pōt de bisso reorta p̄te
xtū. quo vrebant. p eo q legit Exo. xx.
c. in fine. Nō ascēdes ad altare meū per
grad⁹ ne reneles turpitu. tua. et Ezech.
xlīij. Feminaltis linea erunt in lumbis
eorū. Secūdū cathemone siue linea. qd
nos subunculā vel albā h moyses aba
neth appellauit. hebrei vero discētes a
babylonijs emissaneam vocauerūt erat
qz bislinū z duplex. Tercū balthēus. i.
zonavel cingulū latus q̄si digitis q̄tuor
sic reticulatus vt quasi pell viperea vi
deret. dōtēxtū de bisso cocco. purpuraz
lacincto. p q̄ quatuor elementa signifi
cātur. Quartū est tiara. qd hebrei man
phie nos aut infulāvr̄ mītrā appellam⁹
a cidari pontificali plurimū differēs. q̄i
formā rotūde cassidis rep̄tans. Sup
hec q̄tuor cōmunia q̄tuor p̄p̄ijs indu
mentis pontifex vr̄tebat. Primū erat tu
nica lacinctina quā hebreus dicit vr̄thit
grece dicit poderis. latine talaris. q̄ ha
bebat p̄o simbr̄ijs malagrana cū oc
tūaginta tintinnabulis aureis interſca
lari modo disposita vt audiret son⁹ euz
pontifex ingredere sanctuariū ne for
te moreret. Secūdum erat ephor. i. sup
humale de q̄tuor p̄dictis colorib⁹ au
roqz p̄textum sine manicē admodū col
lobij h̄ns aperturā in pectore quandas
ad magnitudinē palmit in q̄ lōgiō eīus
dem mēsure inferebat. In cui⁹ p̄te sup̄
ori vīcz sup̄ humeros inſibulati erāt au
ro duo lapides onichini quibus duode
cim nomina filioz israel erāt inſculpta
sex in vno et sex in altero. Qd autē Sa
muel z Danid induti legunt ephor. il
lud erat lineū. et v̄op̄ite quidē ephor
dicebat. Tercū hebraice dicebat hesen
greco longison. latine vero rōnale vocat
qd pontifex ferebat in pectore. Dicitū ē

aut rōnale iudiciū q. tibi erat lapis in cō-
tus splēdore sibi deū esse xpiciū cogno-
scebat. Erāt aut rōale quadrangulū du-
plex in modū vni⁹ palmi de q̄mōz p̄di-
ctis coloribus auroz p̄textū. hīs duo-
decī lapides p̄ quatuor ordines. In p̄i-
mo sardiū topasiū z imaragdūz. In se-
cūdo carbunculū saphirū z laspidē. In
tercio liguriū achamēz amethystū. In q̄-
to crisoliū onichinū z berillū. In q̄bus
erāt scripta. xij. noia filioz isrl. in singu-
lis singula iuxta ordinē sue natiuitatis
Erāt etiā in eo scripta hec duo noia p̄i-
rim z thiamin. i. vices et disciplina. In
serebat aut longion suphumerali a p̄e
supiori p̄ duos anulos z p̄ duas cathe-
nulas aureas immisissas duob⁹ vncinis
qui sub duobus p̄dictis onichinis i su-
phumerali p̄inebant infixi. ab inferiori
do p̄e p̄ duos anulos aureos cū duab⁹
iuncturis sine cathenis iacinctinis col-
ligabat ephor. Quartū vltimū erat ca-
pi t̄is omamētū vlcz tyara seu cidaris i
ac utū p̄cedēs hīs circulū aureū cū ma-
lagranatis et floribus. ex q̄ supra frontē
pendebat aurea lamina quā pedalū dī-
cūt ad modū lune dimidie. in q̄ scriptū
erat. anoth adonay. i. sanctū nomē dñi
tetragramaton. i. quatuor l̄fay. vt infra
dicet ne dō cū mouebat pontifex moue-
ret et lamina ligabatur vltia seu iunctu-
ra iacinctina p̄spicua. q̄ similitates poste-
rius diffundebat. Postez ergo pontifex
pro feminalib⁹ habet sandalia. p̄ linea
albam. pro baltheo cingulū. p̄ poderi
tunicā. pro ephor amictū vel stolam. p̄
longion palliū. pro cidari seu tyara mī-
tram. p̄ lamina crucē. et quedaz ex hīs
diuersas h̄nt formam ab illis. s̄ eandē
figuras. Secūdo dicamus de typo dī-
coz legalīū indumentoz fm allegoriā
Sane his vestibus ornatus pōtifer toti-
us orb̄ preferbat imaginē. Feminalia
nāq̄ b̄ssima terrā p̄gne figurabāt. quia
b̄ssus de terra procedit. Est ei linū egypti-

ptiacūm. Baltheo cūz vltis et vasculis
circūuoluntonez occant designabant.
Tunica iacinctina ipso colore aera p̄fe-
rebat. Per tininnabula sonit⁹ tonitru-
orum. Per malagranata cho: niscatōes
fulgurum signabantur. Quatuor mī-
noris sacerdotis et quatuor summi pō-
tificis indumenta. quatuor microcosmi
et quatuor macrocosmi partes ipso nu-
mero designabant. i. quatuor humores
et quatuor elementa. Ephor suuaria
te celū siderē ostendebat. Q̄ aut anp
erat intextum coloribus figurabat q̄ ca-
lor vitalis penetrat vniuersa. Duo lapi-
des onichini solem z lunā vel duo emi-
sperta designabāt. In rationali vero dñi
odecim gemme pectorales. duodeci si-
gna in zodiaco p̄ferebant. Rōnale q̄dez
erat in medio. quia rōne plena sunt vni-
uersa qua terrena celestibus herēt. imo
ratio terrenoz et tempoz caloris et frī-
goris et duplex inter vtrūq̄ temperies
de celī cursu rōne descendit. Per anu-
los cathenulas et vncinos. elementoz
humoz et tempoz colligamenta signi-
ficabātur. Cidarīs celū empireū. lami-
na supposita deū figurabat oibus p̄s-
dentē. Hanc quidē allegoriā libri sapi-
entie. c. xviij. p̄firmat auroitas dicens.
Inueste poderis quā habebat tor⁹ erat
orbis terrarum z parentū magnalla in
quatuor lapidum ordinibus erant scul-
pta. et magnificētia tua in dyademate
capitis illius erat scripta. Tercio su-
biicienda est expositio indumentozum
legaliū fm tropologiā. His siquidē in-
dumentis legalis sacerdos hoc ordine
induebat. Totis nanq̄ prius manibus
z pedib⁹. primo inducibat monastasi-
m idē feminalia. significans q̄ sacerdos
mundanis operibus z affectibus lacris
penitentie debet assumere continentia
vt offerat hostiam immaculatam scrāz
deo placentem. Postez tamē pontifex.
q̄ iugē d̄z h̄re p̄tinētā non induit in sa-

crisicio femialia. h sandalia. ac si dicat. Qui lotus ē nō indiget nisi vſpe. la. h ē mūdus tot⁹. Per man⁹ em opa designant fm illud. Bndictus dñs de⁹ me ns q̄ do. ma. m. zc. Per pedes significatur affect⁹ fm illud. Excute puluerē de pedi. ve. Et est notandū q̄ ipemet sa cerdos sibi femialia induēbat. p q̄ vgi lis p̄tinētia significabat. q̄ qm res ē p̄li lū nō p̄cepti. ideo ipemet sibi impone bat. iux illud apli ad cor. vij. c. De vgi nibus p̄ceptū dñi nō habeo. p̄siliū autē do. Et dñs in euange. Quis p̄t cape ca plat. Hoc indumentū alternatim indu ēbāt sacerdotes. qm ad iugē cōtinentiaz nō ita tenebāssicut ministri no. te. ideo q̄ fm q̄sdam huic indumēto nullū ho die rīdet. Scōo induēbat cethemone. id ē lineā significās q̄ sacerdos d̄z idue re innocētiaz. vt qd̄ sibi nō vult fieri zc. linū em p̄pter candorē significat inocē tiam. fm illud. Omī tpe vestimēta tua sint cādida. Tercio cingebat se baltheo significās castitatē q̄ circa lūbos debet accingi vt restringat carnis cōcupiam. Vñ vitas ait. Sini lūbi vñ p̄cin. Bal theū aut qd̄ p̄extū erat ex q̄tuor colorib⁹. pnt supius dictū ē significabat q̄ oēs mor⁹ surgētes ex q̄tuor hūorib⁹ si ue ex q̄tuor elemētis d̄z refrenare. pro uer. vlti. Et cingulū tradidit chananeo Et Isa. xj. c. Erit iusticia cingulū lūbo rī ei⁹. Per iusticiā em refrenant hmōi mor⁹ bestiales. Pēdebat aut vsq̄ ad pe des. qz vsq̄ ad finē vite dēbat eē mūd⁹. Quarto induēbat tunicaz poderim. i. talarē significās q̄ pontifex d̄z induere p̄seuerantiā. qz q̄ p̄seuerauerit vsq̄ in fi nē hic saluus erit. Per talū em p̄p̄ ex trimitarē p̄seuerantiā designat fm illud Ipa p̄teret caput tuū. z tu insidiaberis calcaneo eius. Dependebāt aut p̄sim b̄ijs malogranata cū tinnabulis au reis. Per malogranatū intelligit opa tio. p̄ tinnabulū aureū accipit p̄dica

tio. q̄ duo debet in sacerdote p̄sungi ne sine illis ingrediēs sanctuariū i conspe ctu dñi moriat. Cepit. n. lbs facere z do cere. sacerdotib⁹ relinqns exm vt seq̄nt vestigia ei⁹. q̄ p̄ctm si fec vt sit honestas in cōuersatōe. nec inuētus ē dolus i ore eius. vt sit vitas in p̄dicatōe. Per tinnabula quoq̄ intelligit vox p̄dicato ris. ne videlz sacerdos p̄ silētū iudiciuz supni inspectoris offendar. p̄ malogra nata exm bone vite vel volūtas. marty rij. qz hmōi grāis reficiūt infirmi. Sa cerdos aut fm greg. ingrediēs vſ egre diens morit. si de eo sonitus nō audia tur. qz iram circa se occulti iudicis exi git. si sine p̄dicatōis sonitu incedit. Ap te ergo tinnabula vestimētis illi⁹ de scribūt inserta. Per vestimēt a etem sa cerdotis qd̄ aliud q̄ recta opa recipere de beam⁹. iux illud p̄phe. Sacerdotes tñi i duant iusticia. Vestimētis itaq̄ illius tinnabula inherēt. vt vite viā cū lin gue sonitu ipa quoq̄ sacerdotis opera clamēt. Itē tinnabulis malapuni ca p̄iuguntur. Quid p̄ malapunica. nisi fidei vnitas designat. Nā sicut in malo punico vno exteri⁹ cortice multa inte rius grana vniant. sic innumeros scetē ec clesie p̄p̄os vnitas fidei p̄regit. q̄s iux diuersitas meritorū tener. Quinto idue bat ephor. i. suphumeralē significans q̄ p̄otest debet induere patriam vt i pa tientia sua possideat aiam suaz. hūeris em onera portam⁹. fm illud. Suppo suit hūer suū ad portandū. z fact⁹ ē trī butis finēs. Hēbat aut duas horas cō iūctas i viroq̄ latere summitatū. signi ficās q̄ pontifex d̄z h̄re arma iusticie a dextris z a sinistris. vt nō erigat p̄p̄ls. nec dep̄imat aduersis. Hēbat z duos lapides onichinos insertos hūeris i q̄ bus sculpta erāt. xij. noia filioz israhel. sex in vno z sex in alio. Per duos oni chinos significat sinceritas z vitas. sin ceritas p̄ claritatē vitas p̄ soliditatem.

Per filios israel significātur sancta de
sideria et iusta opa. sū illud. Maledi-
ctus hō q nō reliquit semen in isrl. Per
senariū significat pfectio. eo q dñs. vj.
die pfecti celū et trā et oēm ornatū eorū.
Ad q sex noia filiorū isrl sculpta erāt i
vno lapide et sex i alio significabat q de
sideria sacerdotis et opa cōfici dñt nō in
fermēto malitie et nequie. s. i azimis sin-
ceritatis et vītatīs. vt sinceritas isoimet
intentōez. et vītas finē. gre. ait in pasto.
xliij. c. q suphumerales ex auro. lacincto
purpura cocco bis tincto et bisso rectora
fieri pcpis. vt qnta sacerdos clarescere
vīritū diuersitate deat demonstrēt. In
sacerdotis qppe habitu añ oia aux sul-
get vt i eo intellectus sapie pncipaliter
enitescat. Cui lacincto aereo colore splen-
dens adiūgit. vt p oē qd intelligēdo pe-
netrat nō ad fauores istimos s. ad amo-
rem celestiu surgat. ne dū fauor incan-
tis laudib⁹ capis ipso citā vītatīs intelle-
ctu vacuet. Auro quoq et lacincto pur-
pura pmisceat vt sacerdotale cor cū sum-
ma q p dīcat sperat i semetipso et sugge-
stiones vīctorū regnat. eisq velut ex re-
gia prāte p dīcat. Auro at lacincto bisso
ac purpura bistinctus coccus adiūgit.
vt añ interni iudicis oculos oia vīritūz
bona ex caritate decorent. et cūcta q co-
ram hoībus rutilāt. hec i p̄spectu occul-
ti iudicis flāma intīmi amoris accēdat
q. s. caritas q deū sū et p̄xim diligīt. q si
ex duplici tictura fulgescit. S. cūz mēs
ad caritatis pcepta accendit. restat vt p
abstinentiā caro maceret vñ et bis tincto
cocco. tota bisso adiūgit de terra em
bisso nutrenti specie oris. et qd p bissum
nisi candēs decore mūdīcie corpālis ca-
stitas designat. q vīcz tota pulcritu di-
ni suphūeralis innectit. qz tūc castimo-
nia ad pfectū mūdīcie cādorē ducit. cū
p abstinentiā caro fatigat. Cūqz int vī-
tes ceteras et afflicte carnīs meritū p̄st-
at. q si i ouersa suphumerali spē bisso

tota candescit. Sexto idnebat longio.
i. rōnale signās q pōtifer dz induere ol-
scritōez p quā discernat int lucē et tene-
bras int dextrā et sinistra qz nō ē pñtlo
lucis ad tenebras. neq christi ad bellal
Erāt aut rōale qdrangulū signās q dz
discernere int q̄mōz. s. int vīcz et falsum
ne deuter i crededis. int bonū et malum
ne deuter i agēdis. Erāt et duplex. qz dz
discernē p duob⁹ p se vīcz et p p̄p̄lo. ne
si cec⁹ cecū duxerit abo i foneā cadant.
Hēbat et q̄mōz ordies lapidum. signās
q pontifex dz hīe q̄mōz pncipales vī-
tes. iusticiā. fortitudinē. p̄mūditiā. et tem-
pantiā. In singulis aut ordinib⁹ hēbat
tres lapides signās q pōtifer i p̄mo dz
hīe fidē spē et caritatē. In sc̄o modesti-
am māsuetudinē et benignitatē. In ter-
cio pacē miam et largitatē. In q̄rtavigi-
lantiā sollicitudinē et lōganimitatē. per
lapides. n. figurāt vīritutes sū illud. alt⁹
edificat aux argētū et lapides p̄ciosos.
Hēbat et duas carthenulas auri purissi-
mi sibi inuicē coherētes q duobus inse-
rebāt vncinis signās q pōtifer dz hīe
duos caritatis affect⁹ ad deū. s. et ad pro-
ximū. de qb⁹ pcpis. diliges deū tuū ex
toto corde tuo. et p̄xim tuū sicut teipm.
Sicut. n. aux p̄mīner vniuersi metalli
ita caritas p̄cellit vniuersas vīritutes. de
q dīc ap̄lus. maior hoīz ē caritas. Duo
vncini sunt intērio et finis qb⁹ carthenu-
le inferūt. vt tā deū qz p̄xim diligat ex
corde puro. et p̄scia bōa. et fidē n̄ ficta. et tā
deū qz p̄xim diligat p̄p̄t b̄titudinē deū.
p̄p̄t seip⁹ et p̄xim diligat p̄p̄t deū. Por-
tabat at aarō rōale iudiciū i q descripta
erāt noia. xij. p̄iarchay p̄ut dīctū ē. i. j.
pte sū tī. de picturis. Et sū gre. i pasto.
li. j. c. xij. bñ rōnale iudiciū vocat. qz re-
ctor dz snbills sp̄ examie bōa malaqz di-
scernē. et q vī qb⁹ qñ ē q̄lit cōgruāt stu-
dīose cogitare. nihilqz p̄p̄rium q̄rere. s.
sua cōmōda p̄p̄ināqz bōa deputare. vñ i
Exo. scriptū ē. Pones at i rōali iudiciū

doctrinā z vīratem q̄ erāt in pectore aa
ron qñ ingrediet corādoño z gestabit in
diciū filioꝝ isrl̄ in pectore suo i p̄spectu
dñi sp̄. Sacerdotē q̄ppe iudiciū filioꝝ
isrl̄ in pectore suo corā p̄sp̄cū dñi gesta-
re ē subiectoꝝ cās p̄ sola interni iudicij
intentōe discentē. Quidā āt dixerunt q̄
rōali nullū rīdet hodie ornāmētū. qm̄
nō hēm⁹ coplā lapidū p̄cioꝝ p̄ ad in-
star illi⁹ defert pōtifer i cōsecratōne sua
textū euāgelij añ pect⁹ corā toto pp̄lo.
Ibi. n. scripta erat doctrina z vītas. Et
ep̄s d̄z h̄fe in corde vīratē euāgelij. z in
ore doctrinā q̄rū ad manifestatōes. Et
hec p̄t eē cā q̄re i q̄basdā eccl̄ijs postes
codicis euāgelici ex auro argēto z lap̄
dib⁹ p̄ctiois omāt. Est ēt z alia rō. qz in
illo rutilat aux sapie argētū eloq̄ n̄ic. z
miractōꝝ lapides p̄ctiois. Hec sunt sp̄o
se morenule atree argento v̄m̄iculate.
Septimū z sup̄mū capit⁹ ornāmētum
erat cidaris vel tiara. quā v̄nio pōtifer
assumebat. significās hūilitatē de q̄ do-
min⁹ alt. Dis q̄ se exaltat zc. Hāc āt ge-
stabat i capite significās q̄ pontifex d̄z
gerere hūilitates in mēte exēplo capitis
n̄ri dicētis. Discite a me qz mitis sū zc.
Per caput em̄ mēs intelligit. fm̄ illud.
Vnge caput tuū z faciē tuā lana. Kur-
sus tiara in minozib⁹ sacerdotib⁹ signi-
ficat cōtinētā. v. sensuū. In maioribus
v̄o p̄teplardēz dñr. n. eē cōtēplatiū. De
cidari depēdebat a frōte lamia aurea si-
gnificās sapiam. v̄ figurant signū crui-
cis. qd̄ sit in offō p̄firmatōis in q̄ septū
erat nomen dñi terragrāmāton. i. q̄tuor
l̄faz. q̄ sunt he. iorh. her. z van. i. p̄ncipi-
um vite passiōis iste. put v̄ictū ē in pro-
hemio. q̄. p̄tis. ac si ap̄ri⁹ diceret. Ille cu-
tus pōtifer iste gerit p̄sonā. i. xp̄us ē p̄n-
cipius. i. auctor vite passiōis. i. vite re-
staurate p̄ passiōē. qz mortē n̄fam mo-
riendo destruxit. z vītā n̄fam resurgen-
do reparauit. Erāt āt hec indumenta p̄
maiori p̄te p̄exta oge polimiro. i. vario

pp̄ter varietatē v̄itū. de q̄ dicit psalmi
graphus. T̄stifici regina a dextris tuis.
zc. z ex q̄tuor p̄ctiois colorib⁹. i. purpu-
ra. cōcco. bisso. z iacincto. Per purpu-
ram regie dignitatis significat pōtifica-
lis p̄tās q̄ via regis debet incedē. ne de-
clinet ad dexterā vel deniet ad sinistras
ne liget dignos. aut soluat indignos. p̄
purpurā quoq̄ aq̄ significat. qz in con-
chis marinis habitā v̄mes q̄ eā egerūt
Per coccu coloris ignis significat pō-
tifficalis doctria q̄ sicut ignis lucere de-
bet z vrere pp̄ter qd̄ z bis tinctus fuisse
narrat. Lucere qd̄ d̄z p̄ p̄missionēz. vr
om̄is q̄ fliq̄rit domū p̄rem z infem zc.
centuplū accipiet z vītā eternā posside-
bit. vrere d̄z p̄ cōm̄inationem vt eis ar-
bor q̄ nō fecerit fructū bonū excidet et
in ignē m̄l̄tet. Hinc ē q̄ summ⁹ ponti-
fex capa rubea exterius sp̄ apparet idu-
tus cū interi⁹ sit indutus cādidā veste.
qz interius candere debet p̄ innocētā z
caritatē. z exterius rubere p̄ cōpassionē
vt videlz oñdat se sp̄ paratū ponē aiām
p̄ ouibus suis. qz p̄sonā gerit illius q̄ p̄
ouibus v̄m̄in̄eris rubz fecit indumētū
suū. Ex concessione v̄o p̄stantini impa-
toris ferre p̄t clamidē purpuream. atq̄
tunicā coccineā z oīa imperialia idumē-
ta septra signa z ornamenta. Crux q̄cū
q̄ ierit cū p̄cedit ad significādū magis
ei q̄ cuiq̄ alteri p̄uenire. In x̄ illud ap̄li.
Mihi āt absit gl̄ari nisi i cruce zc. vt se
crucifixū imitari debere cōḡscat. Kur-
sus coccus bis tinctus in veste pōtifica-
li ē caritas. q̄ q̄si bis tingit. dū dilectio-
nis dei z p̄ximi colorat. Per bissum v̄o
cārdonis extimū significat p̄claritas fa-
me q̄ debet eē rectora vt pōtifer bonus
habeat testimoniū fm̄ ap̄m z ab his q̄
sunt ius. z ab his q̄ foris sunt. Per ia-
cinctū q̄ ē coloris aerei significat sereni-
tas p̄cie. quā intra se pōtifer debet ha-
bere fm̄ quod dicit apostolus. Gloria
n̄ra hec est testimoniū conscientie n̄re.

Liber quartus de

missa et singulis que in missa aguntur.

Alter cuncta ec

clesie sacra illud constat esse
 p̄cipuū qđ in missa officio
 supra mensam sacratissimi
 celebrat altaris illud eccie rep̄tans cō
 muniū in quo filio reuertēt p̄r occidit vi
 tulū saginatū panē vite et vinū qđ mi
 scuit sapia p̄ponēs. Hoc aut̄ offm̄ x̄ps
 instituit cū nouū pdidit testamentū. di
 sponēs heredibus suis regnū sicut pat̄
 suus sibi disposuit. ut supra mēsam ei⁹
 edant et bibāt in regno qđ eccia cōsecre
 uit. Cenātū ēm̄ illis accepit ihs panes
 et gr̄as agēs b̄ndixit ac fregit dedūq; di
 scipulis suis dicens. Accipite et comedite
 hoc ē corpus meū qđ p̄ vobis trade
 tur. hoc facite in mea cōmemorationem
 Hac igit̄ instōne formati. ceperūt apli
 sacrosctm̄ frēq̄ntare mysteriū p̄pter cām
 quā x̄ps exp̄sserat. et formaz seruātes in
 v̄bis. et materiā tenentes in rebus sicut
 ap̄ls corinthiis. prestat dicens. Ego acce
 pi a dño qđ et tradid̄ i vobis. qm̄ dñs te
 sus in q̄ nocte tradebat accepit panem
 et. q; igit̄ misse offm̄ ceteri diuini officiis
 digni⁹ et solennius ē i hac q̄rta pte dicēdū.
 In q̄ aliqb̄us additis et detractis speculūz
 Innocē. pape. iij. p̄sequimur. Sane ut p̄
 missum ē missam instituit dñs ihus sa
 cerdos fm̄ ordinē melchisedech. qm̄ pa
 nem et vinū in corpus et sanguinē suum
 trāsmutauit dicens. hoc ē corpus meū
 hic est sanguis meus. subiungens. hoc
 facite in mea cōmemoratiōem. Apli at̄
 hanc missam adaperūt dicentes in mis
 sa nō solū v̄ba p̄missa. verū etiā dñicā
 oziōnem supaddentes. Vñ beat⁹ petr⁹
 sic missaz p̄m⁹ dī celebrasse in p̄ribus
 orientaliū vbi post dñi passiōē q̄m
 or annis cathedrā tenuit sacerdotalem

Deinde dō accepit cathedrā antiochie
 vbi tres oziōnes ad missam adiecit. In
 primordio ergo nascētis ecclesie missa
 aliter dicebat q̄ modo sicut. in. vi. par
 te sub ti. de parascene diceb. Sequens
 dō tempe epistola tantū et euangelio re
 citatis missa celebrabat. Subsequenter
 Celestin⁹ papa instituit introitum ad
 missam cantari. p̄nt sub introitu diceb.
 Cetera diuersis tempibus ab aplis et a
 Gelasio. Celestino. Gregorio et alijs di
 uersis patrib⁹ legunt̄ adiecta. p̄nt x̄pi
 ane religionis cultu crescente. visa sunt
 decentius puenire. de hoc diceb in phe
 mio quinte p̄ris. In canone legib q; Ja
 cobus frater dñi ep̄us hierosolimitan⁹
 et Basilius ep̄s cesariēsi. tradiderūt no
 bis in scripturis ordinē celebrandi mis
 sam. Item iste iacobus alphet dī p̄m⁹
 inter ap̄los missam celebrasse. Nā p̄t
 excellentiā sanctitatis eius ap̄li hūc si
 bi fecerūt honorē ut post ascēsiōē dñi
 p̄imus inter eos missam hierosolimis
 celebraret. etiā priusq; ēēt in ep̄m ordi
 natus. Vel forte iō dī p̄mus celebrasse
 q; p̄mus in pontificalib⁹ eā dixisse per
 hibet. Sic et petrus postmodū p̄m⁹ i
 antiochia missam celebrauit. et marcus
 in alexādria. Quidaz aut̄ p̄fidi beretici
 rep̄hendūt nos. q; euāgelia p̄ p̄culas
 lacerata i missa legim⁹. et quia p̄mitiue
 misse vicz vltra dñicā oziōnē aliqd sup
 addim⁹. Scriptū nāq; ē. Si q̄s appo
 suerit ad hec apponet sup illū deus pla
 gas scriptas i libro isto. Et q; supra no
 uū testm̄. et h̄cepta ap̄loz. alias instōes
 et nouā doctrinā doctoꝝ instituiūms et
 seruamus contra illud q; x̄pus ait. Nō
 irritū fecistis mandatū dei ut v̄ram ser
 uetis traditionē. Et alibi. Omnis plan
 ratio quā non plantauit pater meus ce
 lestis eradicabit. et Apostolus. Doctri
 nis varijs et p̄grinis nolite abducī. Fr̄e
 Fundamētū aliud nemo p̄r ponē p̄rer
 id qđ posuim⁹ ē qđ ē x̄ps. Dicit etiā q; ec

clētia xpi nec missa nec matutinas cāta
nti. nec xps nec apli eā instituerūt. nec in
tpe aploz cātata fuit. nec nom missē tūc
i mōdo audiebat. nec scrū ineniebat. q
id qd missa repñtat ab enāgelistis cena
vocat. nec ecclia in pñcipio. nec apli cū
musicali organo nec alia nec dulcivoce
eā cātābāt rephēdētes nos. qz hec agim⁹
z qz nocturnas z alias canonicas horas
dicim⁹. falso p nos iducētes illō āmos
ppb. Cōuertā festinates vias z luctū z
oia cātica viā i plāctū. Et illō ppheticū
Audītū sermōes tu. z nō fa. eos. qz i cā.
oris sūt vñt eos z ana. seqt cor eoz et ē
il. qñ car. mu. qd suau dulciq so. canit
Illoz tñ erroz aptissime pñtat ex his q
i pñemio qñteptis dicēt. Xursus i pñ
mictua ecclia dñia misteria hebraice ce
lebrabāt. q tpe adriani pmi impatoris.
grece i oriētalī ecclia pmo celebrat cepe
rūt. Porro missē officiū tā puida repñt
ordinatōe dispositū vt q p xpm z i xpm
exq de celo descēdit. vsq dñ in celū ascē
dit. gesta sūt mag ex pre pñneat. et ea tā
vñtis q signis āmirabili qdā spē repñtat
Ip̄m at officiū i qñuo pñstitit vicz in glo
nis. i opib⁹. i vñ z reb⁹. Personaz tres
sūt ordines. s. celebrātes. ministrātes z cir
cūstātes. Op̄m qz tres sūt spēs. vicz ge
stus act⁹ et mor⁹. Verboz etiā tres sūt
diuersitates. s. oīones. modularōes z le
ctōes. Rex sūlter tres sūt maneries. scz
ornamēta. instrumēta. z elemēta. Siqdē
hec oia plena sūt diuinis misterijs sic i
pñemio libi dictū fuit. Sane olū tē
plū erat i dñas pres iterposito velo diui
tū. ps pōr vocabat scā. interior vō scā
scōz. qdqd q i officio missē añ secretaz
agit qñ i edē pōit ē. qd at in secreta agit
iura scāscōz ē. Erāt igit intra scāscōz
ara incēsi. arca testamēti. tabula sup ar
cā pñt i pñma pre sub tē. de ecclia z d al
tari dñi ē. z i Exo. hz. z supra tabulam
duo cherubin glie mutuo vñtu sese re
spiciētia. Huc irabatur solus pñsifer. sc

In āno hñs noia patz i rōnali z supbūe
rali. scpta. ferēs sanguinē z carbōes. qz
oēs cū tñtāmate i thuribulo oīas po
ñebat. donec sum⁹ eū obūbzaret. deind
tabulā z arā sanguie aspgebat. post exi
bat ad pplm z vestes lanabat. nō ei iudi
cabat mōs añ vespam p⁹ imolatōez vi
tule ruse. Hec oli sū fuerūt. q recessēte
postq significata venērūt. Siqdēz pñoz
edes sū pñt eccliaz. scāscōz celū. pñt
fer xpm. sanguis passionē. carbones ca
ritatē xpi. thuribulū carnē ip̄ius. thus
cremarū pces odoriferas. ara cohortes
cell. arca xpi humanitatē. tabula deum
patrē. duo cherubin duo testamēta q se
se adiuticē respiciūt. qz cōcordant. vestis
q lauat hoīem. vespa hoīs vestē signat
Conferas qd olim fiebat et q xps egit
z respice quō minister ecclie illa i officio
missē repñtat et agit. Quid etiā hec si
gnificēt. sub canone missē in pñcipijs
cūssiliber pñcule illi tāgetur. Per ar
cāz qz xpi humilitas intelligit a q nob
p ip̄ius miscōiam oē bonū aduenit. Et
nota q sicut in Exo. xxv. z. xxxvij. legit
Factū est sup arcā pñciatorū aureā. i.
tabula aurea eiusdē longitudinis z lati
tudinis cui⁹ et arca vt eā tegere suffice
ret. z hec dicebatur oraculū. qz dñs de
lo co illo responsa dabat orantibus. Di
cebatur etiā pñciatorū. quia exinde
loquens dñs pñciabat populo. vel qz
die pñtiatoris dicebant gloriā dñi semp
ibi descendere. Et inde tabernaculū si
ne locus sup posteriorem partē altaris
collocatus. in quo xpus pñtiatio ne
stra. i. hostia cōsecrata seruat. hodie pñ
ciatorū nūcupatur. Ex vtraq vero
parte oraculi. s. in duobus āgnis ante
rioribus posita sunt duo cherubin au
rea. Que sunt fm Iosephum duo an
malia volatilia: habētia signam quē a
nullo hominū est inspecta. Hec dicit
moyses se in dei sede cōsperisse figurā
Unus cherub alter inspiciebat vñs tñ

vultu⁹ in p^{ro}piciatoriu⁹ duabusq^{ue} aliis ex
opposito exp^{re}ssis. z mutuo se tangenti
bus velab^{at} oraculū sine tegebant p^{ro}p
ciatoriu⁹. Siquidē p^{ro}piciatoriu⁹ incarnat⁹
dñs figurat. de q^{uo} Jobes. Ipe ē p^{ro}picia
tio p^{ro}p^{ri}etatis n^{ost}re. Duo cherubin duo sūt
testam^{en}ta. s. ve. z no. Dñ^{us} g^o illa nō discre
pant. s. misteriu⁹ incarnatōis xpi cōcor
diter narrāt illō p^{ro}p^{ro}phetādo. Istud assene
rādo. i. p^{ro}piciatoriu⁹ vultū sue int^{er}ionis
d^{is}tingit z se mutuo respiciūt. Aulus
tria sunt eccie sacrificia q^{ui} i ve. re. p^{ro} p^{ro}
piciatoriu⁹ thuribulū z altare significa
ta sunt. v^{er}ic^{iter} sacrificiū p^{ro}p^{ri}etatis iusticie z eu
charistie. De p^{ri}mo. sacrificiū deo spūs
p^{ro}p^{ri}etatur⁹. De scōdo. tūc acceptabis sa
crificiū iusticie. De terciō. tibi sacrifici
bo hostiā laudis. Sup altare. s. corpis
caro mactat p^{ro}p^{ri}etatem. irra thuribulū
scz cordis thūs adolef p^{ro} deuotōz. ad p^{ro}
piciatoriu⁹. s. dei p^{ri}is. sanguis iserf p^{ro} re
dēptōne. Nec q^{uo}dē tria sacrificia sacer
dos offert i missa. p^{ri}mi i p^{ro}fessōe. scōm
in p^{ro}fatōe. terciū i actiōe. Naz hec tria sūt
q^{ui} sūt p^{ro}p^{ri}am de^{us} respicit i hoie z requi
rit ab hoie. d^{is}tingit miam sacē iudiciū z
sollicitū ābulare cū deo. Diligat g^o mise
ricordiā. q^{uo}vult offerre sacrificiū p^{ro}p^{ri}etatis. fa
ciat iudiciū q^{uo}vult offerre sacrificiū iusti
cie. cū deo sollicit⁹ ābulat q^{uo}vult offerre
sacrificiū eucharistie. Hinc est q^{uo} ait. b.
bern^{ardus}. Frēs mei imolātes hostiā laudis
iugam⁹ v^{er}bis sensum. sensu affectu. af
fectu exultatōz. exultationi maturita
tē. maturitati hūilitatē. hūilitati liber
tatē. Celebraturas g^o missam offerat al
tissimo sacrificiū illū de quo ps ait. Sa
crificiū deo sp^{iritu}. cōtri. zc. Et alibi. Im
mola deo sacrificiū laudis zc. Et ap^{osto}lus
Exhibete corpa v^{est}ra hostiā vivētē sc^{ri}ptāz
deo placētē vt sit rōabile obsequiū v^{est}rum.
mortificātes in altari cordis mēbra v^{est}ra
q^{ui} sunt sup trā. v^{er}ic^{iter} imūditā libidinem
p^{ro}cupiam malā. z auaritiā. q^{uo}ten^{us} mūdo
corde z casto corpe. scificietis dño vos

metip^{so}s. In sacro autē corp^{ore} xpi sūt
aug. nil a bono magis. nil a malo mⁱⁿus⁹
p^{ro}ficit sacerdotē. dūmō ille cū ceter^{is} i ar
ca p^{ro}sistat. z formā obfuer traditā a colū
ba. q^{uo}i nō imerito sacerdotis s^{ed} i verbo cō
ficit creatoris. Aug. n. eq^{ue} v^{er}o ē in arca
fuit sic i thesauro reg^{is}. Dñ^{us} z caphas
pōt^{er} p^{ro}secutor vni^{us} z v^{er}issim^{us} sacerdo
tis. Quis ipe verax nō esset. q^{uo}d dedit tñ
v^{er}o fuit si nō suū dedit s^{ed} dei. s. in forma
eccie. Ad g^o sacerdotis iniquas impedit
effectū sac^{ri}. sicut nec medici infirmitas
v^{er}itū ipedit medicine. Quāvis igitur
op^{er} operās aliq^{ui} sūt imūdū op^{er} tñ opa
tū s^{ed} ē mūdū. Sz sic oia sunt mⁱⁿda mū
dis sic oia sunt imūda imūdis. Mal^{us}
g^o cū vitā accipit morē incurrit. sic ecō
tra bonus cū morē sustinet vitā acq^{ui}rit.
Nā q^{uo}d māducat idigne iudiciū sibi mā
ducat. Quia v^{er}o de talib^{us} ait p^{ro}p^{ro}pheta.
Maledicā bñdictōib^{us} v^{est}ris. Et gre. Bñ
dictio eoz v^{er}it in maledictōem. z oīo i
p^{ro}cm. de p^{ro}ccis ab eccia nō tolerat^{ur} seu
notorijs itelligit. q^{uo}i bñdictio q^{uo}rum ad
ip^{so}s maledictio reputat. q^{uo}m sūt Aug.
mali inq^{ui}ntū i eis ē dicunt sac^{ra} pollue
re. cū tñ illa p^{ro}maneat spolluta. sunt em
bonis ad p^{ro}miū reprobis ad iudiciū.
vñ aug. Spūalis v^{er}us sac^{ri} vt lux pu
ra ab illuminādis excipit ad salutē. s. p^{ro}
imūdos mⁱⁿistros q^{ui} p^{ro} canale trāsitiō
nō coinq^{ui}nat. Arnaldiste tñ p^{ro}fid^{us} here
tici dicūt. nūq^{uam} legi q^{uo} imūdis z luxuri
sis mⁱⁿistris xps spōsā suā ecciaz tradide
rit custodiēdā. p^{ro}ptatē sacroz misterioz
pagē v^{er} clau^{es} regni. vel p^{ro}ptatē ligādi z
soluēdi. q^{uo}i illi solūt ait gre. z iusti i hac
carne positi potestātē habēt ligandi at
q^{uo} soluendi sicut ap^{osto}l^{us}. qui vitā vel fidem
illoz cū eoz doctrina tenēt. Dñ^{us} vt di
cūt a talibus sac^{ra} p^{ro}st^{itu}ta nec valēt nec
proficiūt ad salutē. Legit. n. in li. nome.
Quicquid tetigerit immūdus immūdus
faciet. Et xps. Non pōt arbor mala fru
ctus bonos facere. z dauid. Peccatori

aut dixit deus. q̄re tu enarras iusticias
meas. z. as. r. m. p. os tuū. z. ap̄s. Om̄ia
mūda mūdīs. cōlūqnariis aut z. infidelī
bus n̄hīl ē mūdū. z. gre. in pastoī. li. j. c.
x. Dñ hīs q̄ displicet ad itercedēdū mit
tīt. irati anīm⁹ ad deterioza puocatur.
Itē. ibidē in. c. xij. Neceſſe est vt mūda
deat eē man⁹ q̄ diluere sordes curat. ne
acta q̄q̄ ip̄a sordida deterius inquinēt

Celebrat autē missa hora tertia sexta
z. nona. In tertia qz fm marcū hora il
la xps crucē ascēdit z. lūguis iudeorū
crucifixus ē. clamātū. crucifige crucifi
ge. Et qz illa hora sp̄scūs sup ap̄los i
gnēis lūguis descendit. In. vi. qz in il
la hora fm matheū de crucifixus z. im
molat⁹ ē. Et sit nona. qz hora illa in cru
ce pendēs emisit sp̄m. T̄belesphor⁹ pa
pa statuit vt missa añ horā tertiā nō di
cat. qd̄ de publicis z. ppl̄arib⁹ missis in
telligendū ē. Que sicut aug. ait. nō de
bēt in publico fieri. ne ppl̄a publicz q̄
hora tertia dīcūt retrahat. Cantat autē
diebus dñicis z. festinis hora tertia. In
p̄festz hora sexta. In quadragesima ho
ra nona. z. etiaz ex instōne pelagij pape
z. aliorū in diebus ieiuniorū non tñ oim
In sabbatis vō ieiuniorū q̄mōz tpm se
ro pōt celebrari ppter ordines sacros q̄
ad dñicam seq̄ntē pr̄tinere noscūtur. Sz
qz missa a ieiunio dīci debet. et ideo ne
mīnus ieiunet. post vesp̄as inchoat.
z. sic vsqz ad noctē ieiunij p̄telat. Ne q̄
in. vi. p̄te sub sabbato pascali dīcet. Qz
vō missa q̄q̄ summo mane cātatur ex
cōsuetudīne nō ex ordīe ē. Leo tñ papa
dīscnulo siue p̄ima diei p̄te ad missaz
intrabat nescito an necessitate an rōe. an
sola vsus ap̄fici potestare. v̄ de peculla
ri missa intelligendū ē. Qui autē necessi
tate p̄ueniūt tertiā aut offcīt post sextā
aut nonā amore dīuino. ne videlz eis dī
es absqz sacrificio p̄rerat excusari p̄nt
cū discipul⁹ q̄ euellbāt sp̄icas in sabbā
to z. cū dauid q̄ comedebat panes p̄po

sitionis. vel qz i missa sit memoria passi
onis. mortis sepulture. resurrectionis. z.
ascensionis. ideo cantat tot varijs horz
In tertia i memoriā passionis z. ascensi
onis. Post sextaz in memoriaz mortis.
Post nonā in memoriaz sepulture. In
mane in memoriaz forte resurrectionis.
Assertūt etiā qdā dñm in meditullio ho
raz crucifixū z. ideo nūc banc nūc illaz
horā positā. Dñ eccia inter vnā horam
z. alterā celebrat missam. In die aut na
talis dñi p̄ma missa de nocte cātatur. p
ut sub ip̄o festo dīcet. Ceterz si in qua
dragesima occurrunt duo officia. q̄s dī
es duplices vocam⁹. missa de festo dī in
tercia z. absqz genuflectione. officijz vō
de ieiunio dī in nona z. cū genuflectōe.
T̄pe etiā aduentus debet missa in scrō
riz festinitatibus hora tertia celebrari.
Dex nullus d̄z eadē die plures missas
celebrare regularit. qz xps sel passus su
it. Et valde felix ē q̄ etiā vnā t̄igne pōt
celebrare. nec pōt q̄s duas missas cum
vno vel vnā cū tuebz sacrificijs cele
brare. Sub vno tñ canonē p̄nt plures
hostie cōfici. Nā z. p̄sbyter d̄z sp̄ hostias
p̄ infirmis h̄re paratas. Pōt quoqz sa
cerdos vnā missam cū sacrificio. z. aliaz
sicca celebrare. Missa sicca dī qm̄ si sa
cerdos nō pōt pficere. qz forte iam cele
brauit. vel ob aliā cām p̄ accepta stola
eplam z. enāgelij legere z. dicere oionē
dñicam z. dare b̄ndictōnem q̄nimo si
ex deuotōe nō ex sup̄stitione velut totū
offm̄ misse sine sacrificiō dicere. accipiat
oēs vestes sacerdotales. z. missaz suo o
die celebret vsqz ad finē offerēde. dimit
tēs secretā. q̄ ad sacrificij p̄ter. p̄fatōez
vō dīcē p̄t. lz in ea videāt angeli inuoca
ri ad pfecōez corpis z. sanguis xpi. d̄ ca
none vō n̄hīl dicat s̄ oionē dñicā nō p̄
termittat. z. q̄ ibi sequūt s̄b silēto dicen
da si dicat. calicē v̄ hostiā si h̄eat. nec de
his q̄ sup̄ calicē seu eucharistia dīcūt v̄
fiūt aliqd̄ dicat vel faciat. p̄t ēt dīcē pax

dñi sit sp vo. 22. et exinde misse offm suo ordine pagat meli⁹ est tñ alia omittere. **De** qdā in cipiunt missam de die celebrantes illā suo ordine vsq ad offerendā. postea incipiunt aliā missam et eam cantāt vsq ad eūd locū. et idē faciūt pluries si volūt. et incepta missa viuoꝝ incipiūt qñ qz missam mortuoꝝ eaz psequens vsq ad eūd locū. et exinde pcedētes dicūt tot secretellas qñ missas ineeperunt. sct tantū canonē dicētes et psecrātes. et i fine tot oīones dicūt qñ officia misse ineeperūt. **H**oc tanq̃ deestabile reprobatū. **P**ōt tñ sacerdos qñqz plures missas vno die celebrare. **P**riō in festo natalis dñi. sic in seꝝ pre sub illo festo dicitur. **S**cdo vbi necessitas exigit. puta si qz moriat. **C**ōcilij tñ carthagiū. dicit q si eps vel ali⁹ post terciā obierit. cōmemoratio solis oīoibus faciēda est sine missa. **T**ercio cā honestais. vt si aliqua magna psona supueniēs velit missam audire. **E**xto fm qdā cā vultat. puta ppter pegrīos. ppter hospites. ppter pmeātes. ppter iñmōs. ppter spōsōs. et ppter raritatē clericōꝝ. et paupertatē ecciarū sacerdotes ppios non hñiūt. **Q**uinto vt dixit **S**i cardus eps cremonē i mitrali cūz due festiuitatētes occurrūt. **P**ūt etiā tres celebrari. tñ qz b fit licite i natali. tñ quia xpi passio triptita ē. **P**assus est em̃ linguīs insultantiū. manibus sberantiū. et clauis crucifigentiū. **I**pse etiā ē a patri archis gestib⁹ immolat⁹. a pphetis verbis sacrificat⁹ a pte et a seipo realit oblatus. **S**exto pari rōe si in die ieiunij occurrūt aliqd solēne festū p vnā de festo et aliā de ieiunio celebrare. si alius pbyter nō assit. **L**egit etiā q **L**eo papa sepe septies et aliqñ nonties in eadē die missā celebrāuit. **S**acerdotes tñ aliā missam in eadē die celebrātus in vltima tantū missa pfusione sumat. qñ si in pma sumeret ieiunus nō esset. et sic alia missa i pediret. alias aut qñs celebrat. toties

corpus xpi et etiā pfusione sumat. **S**ed nūqd pransus cōficit. **R**ūdeo sic h̃ hoc facere nō debeat. nō ei ieiunij ē de substantia. put in canone innuit augu. alio dñs nō psecisset. **M**gr tñ **H**uguo tñ cit⁹. **S**ane pascis ipib⁹ heresib⁹ pullulantibus et trinitatē impugnātib⁹. ex institutōne alcuini mgi karoli rogatus benifacij archiepi magūini statuentis **P**rima feria missa de trinitate dicebat **S**cda feria de sapiētia. **T**ercia feria de spūscō. **Q**uarta feria de caritate. **Q**uinta feria de angelis. **S**eꝝ de cruce. **S**eptima de. b. v. gine. **C**ausa vō illo cessante illud cessauit. et dñicall offō ordinato statutū fuit vt pma feria suū h̃fer offm. scz de trinitate. **S**cda de angelis qz tūc primo creati sunt in bonis grauiz. tūc em̃ lux diuisa fuit a tenebīs. i. boni angelī a malis. qz tūc ceciderūt mali. boni vō pfirmati sunt. **I**n pma vō feria creati fuerūt angelī in bonis nālibus. **C**āta etiā i scda feria p defunctis vt illis adhibeam⁹ suffragia angelōꝝ. **E**t qz vt dicūt qdā in pma feria refrigertū hñt illi q sunt in purgatorio. et statim in scda feria redeunt ad penas et laborē. **Q**re vt eoꝝ subueniatur laboribus missa p illi in scda feria celebrat. **I**n tercia feria p peccatis. **I**n quarta p pace. **I**n quinta p tribulatōne. **V**el in tercia feria d̃z repeti introitus misse de dñica. **I**nstitutū etiā fuit vt in quarta feria ieiunaret. et illa s̃lir die d̃z missa de dñica dici nisi festiuitas impediāt. **I**n qnta feria d̃z s̃lir repeti officiū dñice. i. introit⁹ ep̃la et enā geliū qz dies iouis d̃z cognata dñice dici. put dicef sub ii. de accessu ponti. ad al. **I**n sexta feria de cruce. **I**lla em̃ dies appropriatur xpo in cruce. qz ipse in ea mori et cruci figi voluit pro salute hūāni generis. **I**n septima feria de beata v. gine. **Q**uod institū habuit. **Q**uoniam olim in qdam eccia cluitatis cōstātinopolis erat imago. b. v. ginis corā q depē

debat velū qđ totā velabat imāginez. s̄ hoc velū in sexta feria post vesp̄as recedebat ab imāgine nullo mouente solo dei mīraculo. quasi deferret̄ in celūz vt ad plenū posset imago a populo p̄spici. Celebratis v̄o vesp̄is in sabbato descendebat ip̄m velū añ eandē yconā sine imāginē. z ibi manebat vsq; ad sextam feriā. Hoc viso mīraculo sanctū est. vt semp illa feria de. b. virgine cantaret̄. Alia etiā rō est. qz dñs crucifixo z mortuo. z discipulis fugiētibz. z de resurrectione desperātibz in ea sola tota fides in sabbato illo remāsit. sciebat em̄ quō portauerat eū sine labore z pepererat sine dolore. z ideo certa erat qd filius dei esset z a mortuis die tertia resurgere debebat. Et ē ratio qre dies sabbati magis quā alia dies. b. marie appropriat̄. Tercia rō est quia dies sabbati ē ianua z introitus ad dñicam diē. Vñ cū sumus in sabbato. sumus iuxta dñicam diē. dies aut̄ dñica est dies requiei z signat vitāz eternam vñ cū sumus in gra dñe nostre sumus q̄si in ianua paradisi. Et igit̄ ip̄a est nob̄ porta ad regnū celoz qđ p̄ diē dñicaz figurat̄. ideo de illa solennifamur in septima feriā qđ diē dñicam p̄cedit. Quarto vt solennitas mīris solēnitati filij p̄tinet̄. Quinto vt festiuitus agat̄ in die in q̄ deus ab omni ope requieuit. Notan dū etiā ē qd in misse officio vbi xp̄i passio repr̄sentatur tribus linguaz generibz v̄imur. scz greca. hebraica z latina. ad significā dū qd his tribus linguis scriptus ē titulus crucis xp̄i. Jo. xix. z ad designā dū qd omnis lingua q̄ per hāc triplicē inrelligit̄ deū laudare z cōfiteri debet. quia dñs noster ih̄s xp̄us in gloria ē dei patris. Licet em̄ multa sint genera lingua rū. iste tñ sunt principales. hebreā p̄pter l. gem. z qz est mat̄ aliaz. greca p̄pter sapientia. latina p̄pter nobilitatē z romanū imperij dñitū. Verba latina sunt ep̄i

stole euangelia oīones z cantus. greci sūt kyrieleyson x̄pheleyson z imas. hebraica sūt alleluia amē sabbaoth et osanna. vñ z in missa romani pōtificis in p̄cipuis solennitatibus legūt euangelii z eplā nō solū in latino. verū etiā in greco ad designandū p̄iunctionē vtriusq; populi sub vna fide sine q̄ ecclia consistat nō solū ex latinis verū etiā ex grecis z vide in. vi. parte sub tit. de parascue.

Sed q̄rit̄ vtrū sacerdos minus q̄ vobis p̄nibus debet celebrare missam. z videt̄ qd nō statuit̄ nāq; Forther papa vt nullus missaz solennia celebrare presumat. nisi duobz p̄nibus sibiq; rñdētibz. ip̄e tercius habeat̄. Cum em̄ l. se pluraliter dicat dñs vobiscū. z in secreta dicat. orate p̄ me puenit vt ip̄e sius salutationi a pluribus rñdeatur. Verum aliud ē necessitatis articulus in quo p̄ vno solo p̄nte celebrare. z aliud religionis cōtemptus. De quoq; credendū ē z sacris auctoritatibus cōprobaf̄ qd angelī dei comites assistūt orātibz. iuxta illud p̄pheticum. In cōspectu angeloz psallā tibi. Et angelus ad thobiaz. Qñ orabas cū lacrimis obtuli oīonem tūā dño. Sed z in canone misse cōtinetur. Supplices te rogamus om̄ipotēs de⁹ sube hec p̄ferri p̄ man⁹ sancti angeli tui in sublime altare tuū. Preterea q̄libet hō habet suū p̄p̄riū angelū ad custodiā Vñ dñs in euangelio loq̄ns de puilis alt. Angelī eoz semp vidēt faciē patris. Illos igit̄ habemus in oīone p̄ticipes quos habebim⁹ in gloriā cōfōrtēs. Et iolus tñ p̄sbyter nō pōt diuinum officiū absq; ministris suffragio celebrare. p̄r in cōstitutione alexandri cauet̄. Canon quoq; tholerafi. concilij statuit. vt vbi t̄pis vel loci siue cleri copia suffragat̄. habeat̄ q̄sq; deo sacrificans post se vicini solaminiis adiutorē. vt si ex aliquo casu ille qđ ad officia implerē accedat turbatus v̄ ad terrā elius succurrat.

et ergo sp habeat qd ei vice intrepide assequat. Siqde copia tpis suffragat si n fuerit guerra loci si eccia sit diues. cleri si sit ibi copia clericor. Generaliter at dom est q illa e legitima missa in q sunt sacerdos. rfidens. offerens. atq cōicās. Sicut ipa pōitio euidentē rōe demonstrat. Introit⁹ ad choꝝ pphaz respicit. qm fm Aug. moyses mister fuit veter testamētī. pphete mistri noui. ky rtheleyson ad eos respicit pphas q cir ca dñi aduentū erāt de qbus fuerūt zacharias et iohes bap. filii eius. Glā i ex celsis ad cerū respicit angelor. gaudiū natiuitatis dñi pastorib⁹ annūciantīū. Prima collecta respicit ad h q dñs circa annū. xij. agebat. qñ. i. ascendēs hie. rosolymam sedebat inter doctores audiens et interrogās. Ep̄la ad iohis p̄di carionē ptinet. Risorū ad benignolentiam aploꝝ respicit. i. quō a dño vocati secuti sunt eū. Alia ad leticiā mētis eorum ptinet. quā hēbant de pmissiōib⁹ eius vel de miraculis q p eū vel p nom eius fiebāt. euangelīū respicit tps a sua p̄dicatione vsq ad p̄dictū tps. Qz vero deinceps in missa officio agit ad illd respicit tps qd est a dñica q pueri hebreorum obuiantur ei vsq ad diē ascensionis ei⁹ siue penthecostes. Dñs qd secrete vsq nobis qz p̄cōrib⁹. designat illam orōnem quā iesus in mōte olīueti exercebat. Qd at postea agit significat tps illud q dñs in sepulcro iacuit. Qñ qd panis in vinū mittit aīaz dei ad cor pns redire demonstrat. Salutaris seqns significat salutarīes postea discipulis a xpo factas. Fractio oblatē significat fractionē panis factā a dño discipulis in emāue. Nec plenius in suis locis dicent. De missa p mortuis et ipsoꝝ officio. in. vij. parte dicet. Ad h missa n nisi in sacratō deo locis. i. tabernaculis diuinis p̄cibus a pontificibus delibutis absq magna necessitate dici debet. Ad

q in pphanis domibus absq ep̄i licentia qz sanctius est missam nō cantare vt nō audire qz in locis in qbus hec fieri si oportet. Nū scriptum est. Vide ne offeras holo causa tua in omi loco quē videris. h in oi loco quē elegerit dñs de tunc. De h dicet in p̄hemio qnte p̄tis. Potest at esse necessitas vt dicat in nati vel in exercitu sub papillone siue sū dūo si illud haberi nō possit. h tunc cū tabula seu altari viatico. Presbyter aut nō dz missam celebrare sine licētia ep̄i i altari in q ep̄s ea diē celebravit. Sicut tñ papa statuit missam nō nisi sup altare celebrari. Felix papa p̄mus statuit sup memorias martyꝝ missas celebrari. Bonifacius papa. ij. statuit vt i missa celebratione clerici a laicis sint diuisi. Martinus papa statuit missam alta voce cantari. Vigili⁹ papa statuit cā in eccie iudiciali p̄e dici. Illd qz nōnduz est q in missa rep̄itā p̄gna et victoria sacerdotis p̄ hostem antiquū. Processus ad hanc p̄gnā ponet sub tñ. de accessu p̄ti. ad al. in fine. Terna p̄o et p̄gna sacerdotis posita sunt in p̄hemio iij. p̄tis. Rursus missa quasi quoddam iudiciū imitat. Nū et canō actio vocat. Est em actio cā in iudiciū deducta. In missa qdem cā nra agit. oratorū ē p̄torum. dñi iudex. diabol⁹ accusator. ministri testes. sacerdos aduocat⁹ et defensor. Hic ē moyses q cām ppli ad dñm alle gabat. cui⁹ p̄cōcinio delatoris fallacia p̄fura. et nra innocentia cōp̄obaf et ab soluit. et iudicis ira placat. et p̄miaz culpa remittit. Ceterz missa dñi mysteriuz qd p̄fert et sacrificiuz qd offert. Missa aut officiū in duas p̄ncipaliter diuidit. p̄es. vtz in missam cathecuminoꝝ et missam fidelīū. Missa cathecuminoꝝ est ab introitu vsq post offertoriū que missa ab emittēdo dñ. qm qñ sacerdos incipit p̄secrare eucharistiā. cathecumi sōils de eccia mittunt. Nū antiq

Liber Quartus

tus plecto enāgello dyacon⁹ supra pul-
pitū acclamare solebat. Si q̄s cathecu-
min⁹ adest exeat foris. put dicit in. vi.
pre sub q̄rta feria q̄rte dñice q̄dragesi-
me. Qd̄ t̄do fiebat qm̄ cathecumini li-
cet sint i fide instructi. nondū tñ sunt re-
nati siue baptisati. z t̄o nondū sunt de
corpe eccie sicut nec iudei nec gentiles.
q̄re sacris altaris misterijs interesse nō
debēt. q̄ nō nisi baptisatis fidelib⁹ pmir-
tunt. nec thesauri eccleie sunt inimicis
oñdendi. Vñ de q̄busdā q̄ cathecumi-
noz z nondū renatoz tipū seu figuraz
gerebāt. scriptū est. Iesus at̄ non crede-
bat se illis scīes qd̄ in hoīe esset. Hinc
etiā in canone Cartagin. xclij dī q̄ nec
gentilibus nec hēticis nec iude⁹ phibeat
ecciam ingredi z audire vbum dei vsq̄
ad finē misse cathecuminoz. nec etiaz
incestrosi. Missa vō fidelīū ē ab offer-
torio vsq̄ ad postcōtionem. Et dī missa
illa a dimittēdo. q̄ ea expleta ad pp̄ia
q̄sq̄ fidelis dimittit. Missa ḡ aliqñ est
nomē collectiūū. q̄ qñq̄ missa vocatur
q̄d est ab introitu vsq̄ ad offertoriū. qñ
q̄d ē ab introitu sacrificij vsq̄ ad Ite
missa ē. z b̄ veritas. q̄ tunc hostia mitit
Aliq̄ q̄d vstrat⁹ ē dī missa totū officiū
ab introitu vsq̄ ad ite missa est. siue ino-
catio nois dei q̄ fit a sacerdote sup alta-
re q̄si trāsmissa. eo q̄ ppl̄s fidelis p̄ mī-
nisteriū sacerdotis q̄ vice mediatoris i-
ter deū z hoīes. i. xpi fungit. p̄ces. sup-
plicatōes ac vota altissimo transmittit.
qñq̄ illd̄ itm̄ officiū qd̄ ibi silētiō dī. qñq̄
sola vba illa q̄b⁹ dñicū cōficiūt corpus.
Aliaqñ missa ē nomē pp̄riū. q̄ significat
xp̄m q̄ missus ē a p̄re i hūc mōm. Sig-
nificat etiā angelū q̄ mitit. vt p̄ el⁹ ma-
nus hostia offerat i sublimē altare dñi.
Ip̄m ḡ sacrificiū. i. hostia vocat missa.
q̄i trāsmissa. p̄ns siq̄ dez a p̄re nob. vt. s.
cēt nobiscū. postea a nob p̄fī vt interce-
dat z sit p nob ap̄s deū. Ite trāsmissa.
p̄mo nob a p̄re p̄ incarnationē xpi filij

sui q̄ fuit missus celestis. z postea p̄fī a
nob p passionē ei⁹. Silt̄ in sacro trans-
missa p̄mo nob a p̄re p̄ sanctificationē
q̄ nobiscū eē icipit. postea p̄fī a nob per
oblationē q̄ p nob ap̄s p̄iez intercedit.
Hec em̄ missio seu legatio sola suffici-
ens z idonea est ad solūdas inter deū
z hoīes inimicitias z offensas. Cū ḡ dy-
aconus in fine misse dicit. ite missa est.
Idē est ac si dicat. redite ad pp̄ia. vel se-
q̄mini xpm. q̄ missa siue oblata est ho-
stia salutaris p nob ad deū p̄iem placā-
dum. Pōt etiā z aliter missa diuidi i
q̄tuor p̄tes fm̄ ap̄lm. j. ad Thimo. ij. et
hī etiā in canone xclij Toletan. s. in ob-
secrationes. orōnes. postulatōes. z lau-
des siue gr̄axactōes. Quoz verboz ex-
positio in. v. pre sub ti. de tertia ponef.
Pars p̄ia p̄tendit ab introitu vsq̄ ad
offertoriū. z dī obsecratōes. i. p̄cationes
q̄. s. sūt p̄sps spēs incipiāt b̄ndicti. Se-
cūda vsq̄ ad finē dñice orōis. ibi vicz. li-
bera nos q̄sum⁹ dñe zc. Tertia vsq̄ ad
cōtionem vicz fm̄ Aug. orōnes q̄s ep̄s
dicit p̄ cōtionē. Quarta vsq̄ in finē. scz
fm̄ Aug. qñ post ite missa ē. vel benedi-
cam⁹ dño ppl̄s r̄fider. deo gr̄as. Scdm̄
alios vō p̄ma ps. p̄tendit ab introitu
vsq̄ ad Te igit. Scda vsq̄ ad Vremus
p̄ceptis. salu. Tercia vsq̄ ad collectas.
Quarta vsq̄ ad Ite missa ē. Rursus q̄
qñq̄ fuerūt sanguis xpi effusiones. t̄do
misse officiū ab offertorio in antea i qñ
q̄ subdividit p̄tes. vt ibidē dicit. Sz et
q̄ in sola cruce etiā q̄naria fuit sanguis
effusio. Ideo z solus canō subdividit in
qñq̄ p̄tes. Prima vsq̄ q̄ p̄ridit. Scda
vsq̄ ad Memēto. Tercia vsq̄ ad prece-
ptis. Quarta vsq̄ ad embolismū. Qui-
ta vsq̄ ad collectas.

De quinq̄ psalmis quos pōtifer ce-
lebraturus dicit.

Elebraturus pō-

c tifer missaz solennis quosdam

psalmos et orationes ex institutione Celestini pmi pnt stat. quos interim du calligis et sandalijs ornat dicit fm exhortationes psalmiste dicetis. preoccupem faciem eius in confessione et in psalmis iubilem. Et hi psalmi sunt quos. videlicet Quia dilecta tabernacula. Bndixisti. Inclina. Credidi. et De profundis. ut qcqd immundu quos sensu transgressione pmissit quinq psalmor ordo detergat. Queda em pntent in qlibet ipor q recte pueniunt celebraturis altaris mysterium et eucharistie sacrm. Orationes vero qs adijcit manifeste pntent ad impetrandum cordis et corporis mundicia et munimen. Rursus idem dicit. Quia dilecta et altos psalmos. ut in xpo cuius tpsu gerit btutu plenitudo notet. Et nd q religiosus fm ordinis sui pfessione discalceatus incedens missam celebratur se calceat ex pcepto apki dicentis ad Ephe. State calciati pedes in pparatione euangelii pacis. Nepe p calciamenta q fiunt de pellibus aialiu mortuor et calcant terram. et sunt clausa de subter et a pre desup. significat q sacerdos dz ee mortuo mudo. et dz hfe cor clausum ad terrena et ipa tanq lubrica calcare et vllipendere et apertu ad respiciendu et desiderandum celestia.

De capitis ppositione et manuum lotione.

Aligis et sandali

c is impositus pontifex et sacerdos caput pectinat. man et facie lauat. Nam et legalis sacerdos sacrificaturus lotis pus manib et pedib idu ebar manastasi cui loco hodie sandalia habent. put dictu e in tertia pre subtl. de legalib indumentis. Pectinat igit caput et facie lauat. Pno exemplo marie que futura xpi passionem figurans vixit oleo caput eius. Etem in misse officio xpi passio repntat. Secdo ex mada

to dni dicentis in Math. Tu aut cu letinas unge caput tuu et faciem tuam laua. p hoc significans q in sanctis operibus nostris omnem fictionem et simulacionem a nobis amouere debemus. Tercio pectinat caput. Nam p capillos superflue cogitationes et cura terrene sollicitudinis. p caput mens et intentio. q cunctis anime actibus sicut caput ceteris membris supeminet significant. Cogruue igit pectine capilli complanantur et ordinant. et euulsi separant. ad notandum q tunc specialiter mores componere et superfluas cogitaciones a se expellere debet. Iuxta illud ppheticu. Aufer te malu cogitationu vestray. atq mens ipsius preuia discretionem separari querari et purgari a terrenis sollicitudinibus et vtutibus ornari debet. Pecten enim ppter ordinatam in scissionibus diuisionem. discretionem sign. qua intentio anime adornatur. sicut capilli capitis pectine adornant. Manus quoq lauat ppter reuerentia tanti sacramenti. qua tenus ad illud ptractandu mundissim accedat. vñ Gre. in pastoral. li. j. ca. xij. Neceste est vt munda studeat ee manus que diluere sordes curat. Corporaliter igitur lauat manus vt spiritualiter mundet actus. iuxta illud psalmista. Lauabo inter innocentes manus meas et ne quasi illoris manibus ad mensam peruenire videat. non q lutum manuum diuina sacramenta contaminet. s si quis indigne manducat et bibit. iudicium sibi maducat et bibit. Vnde et in euangelio Math. Non lotis manibus manducare non coinquinat hominem que so de ore pcedunt et de corde exeunt. videlicet cogitationes male. homicidia. et adulteria. et cetera hmoi. s sunt que inquinant hominem. Solcite ergo satagendum est vt non tam exteriora manuum q interiora mentium ipsa namenta purgent. Manu aut lotio

Liber Quartus

a lege sumpsit exordium ut promissum est. Regit enim Exod. xxx. xxxviii. z. xl. ca. q. moyses fecit labrum de speculo mulierum in quo lanabatur se sacerdotes in ingressu tabernaculi testimonij. z. qñ accessuri erant ad altare. Si quid in labro eneo sonoro significat confessio. In altari aureo mentis amaritudo. In speculo mulierum vite sciendorum pleratio. Sacerdos igitur postquam ad altare veniat per confessionem sine lachrymis prius se abluat. per mentis amaritudinem se purget per considerandorum vite sciendorum informet. De primo Isa. lii. Quidam quod fertis vasa domini. De secundo. i. Cor. v. Expurgate vetus fer. x. De tertio Heb. xii. Hostes inposita nube deponamus oves pondus z. circumstantias nos periculi ut simus in numero innocentium audacter dicentium. Iudica me domine quoniam in inno. Item lauabo in innocentes mea. me. z. cir. al. tu. d. Deinde manus lotas manutergio tergit. quia per lachrymas peritiosis peccata abhorreret abolere per opera satisfactoris deus linum quod per laborem ad cadorem producit z. penitentes per satisfactoris ad perpetuam glorificationem. Crinibus igitur manuum et faciei ornamenta. non sunt voluptatis oblectamenta sed in figura a domino sacerdotibus legis insinuantur.

De aque benedictione consecratione et asperzione.

Sacerdos in domo

In primis diebus celebratur alba z. stola par. postquam planetam induat. ut liberius vacare possit aquam ex institutione alexandri pape primi benedicit altare. ecclesiam z. populum aqua benedicta aspergit ut omnis spiritum immundorum spurcicia tam de habitaculo quam de cordibus fidelium appellat. hec enim virtus aqua exorcizare inest. Et etiam quia non per planorum populi baptismatis sacramento renatur. ita misterio aqua lota renatorum cor purgat. sicut sanguis agni per piscum populo ad repellendum periculis in postibus ponebat. Non in canone alexandri ita le-

git. Aquam salis aspersam populo benedictum. ut ea cuncti aspergi sanctificentur z. purificentur. quod z. omnibus sacerdotibus faciendum esse mandatum. Nam si cunctis virtute aspersus populus sanctificabatur atque mundabatur. scilicet a venialibus. multo magis aqua sale aspersa diuinis quam precibus sacrata populum sanctificat atque mundat a venialibus. Et si sale asperso per bellisum sterilitas aqua sanata est. quanto magis diuinis precibus sacrata steriliteret rex auferret humanam z. coindnatof sanctificat z. purgat z. cetera bona multiplicat. z. insidias diaboli auertit z. a fantasmatibus versutis homines defendit. Rursus tunc sacerdos intus tabernaculum aspergit dum dei misericordiam petit. Christus qui papa ait quod tot homines aqua benedicta aspergunt. quia valent ad sanctificationem. Non scriptura per Ezechiel dicit. Asperga super vos aquam mundam z. mundabimini ab omnibus immundiciis vestris z. daabo vobis cor nouum z. spiritum nouum in vobis Item in numeris. Qui tetigerit cadaver hominis sine humane anime morticinum. scilicet a morte cadens. z. propter septem dies fuerit immundus. aspergat ex hac aqua die tertia z. septima. z. sic mundabitur a peccato. Si enim aspersus die tertia non fuerit septima non poterit emundari. Item quod ex hac commixtione aspersus non fuerit polluet tabernaculum. scilicet tamquam polluit non irabit cum alijs tabernaculum. scilicet seipsum quod est pars tabernaculi domini. scilicet ecclesie z. pibit ex israel. Item quod aqua expiatoris non est aspersus. immundus erit z. manebit spurcicia eius super eum. Et iterum. Purificabis leuitas circumspices eos aqua purificationis. et iterum. Aquam aspersionis purificationis est. Ex quo bus appet aspersionis aque instat salutaribus lauacris obtinere. Quidam tamen promissa referunt ad aquam baptismi. Aquam igitur in morte baptismi omni diuina benedictio. ut oleum in. vi. pre sub ascensione. preterquam in pascha z. pentecoste. quia in sabbatis dominicas illas precedentibus benedictis scriptis ante crismatis infusionem aqua recipitur z. ad aspergendum nos z. domos re-

seruat. sicut in canone cautū hī. Ex aq̃
 & benedicta nos ⁊ loca in significatōez
 baptis̃mi aspgimus. nec aspgimur vt re
 baptisemur. s̃ vt gr̃am diuini nois cuz
 memoria baptis̃maris iuocem⁹. Et licz
 in dictis duab⁹ dñicis aspgat altare nō
 tñ tūc cantat añā. Asp̃ges me dñe ⁊c. qz
 tunc potius lugendū ē cū recolim⁹ nos
 esse a xpo mundatos p sue supplicium
 passiōis. in x̃ illō Treno. iij. Memoria
 memor ero. ⁊ tabesce in me aia mea.

In dñicis g̃ diebus ⁊ ante missam ma
 ius altare tñ ⁊ totus populus aspgun
 tur. q̃uis in nocturnis ⁊ vespis om̃ia al
 taria vel saltē p̃cipua thurificent. Cir
 ca qd̃ considerandū qd̃ huius aspersio
 alia rōne fit sup̃ populū ⁊ alia sup̃ alta
 ria. qz cū p̃clufit de⁹ oēs sub pctō saltē
 veniali. qz septies in die cadit iustus. ic
 circo ipse populus ecclesiā ingrediens
 diuinis insistere intendēs ip̃a aqua san
 ctificara aspgit. que valz ad quotidiana
 delenda. sicut ⁊ cinis vitule in veteri te
 stamēto. fm̃ qd̃ q̃ immūdus erat pbi
 bebāt ecclesiā ingredi donec aq̃ lauare
 tur. Altare aut̃ aspergit ppter reueren
 tiam sacramētū qd̃ ibidē consecrandū
 est. vt inde oim malignoz sp̃itūū p̃ti
 tia arceat. Et qm̃ xps p altare qd̃ eē d̃z
 lapidcū significat fm̃ illud apli. Petra
 aut̃ erat xps. ⁊ fides ñra de vno xpo et
 non de pluribus est. iccirco vt signū si
 gnato r̃ndeat vnico altari aspsō vniner
 sus aspgit pplus. qz ipse solus est q̃ tol
 lit peccata mūdi. Thurificatio vō q̃nqz
 rep̃ntat diffusionē diuersaz gr̃az sp̃iri
 tualium. ⁊ quonā gr̃atia non solum in
 capite. verum etiā in alijs subiectis ca
 piri inuenit. ideo cōuienter post p̃ri
 mum secundario alia altaria. p que di
 uersi gradus sanctoz intelligunt:thu
 rificari solent. Rursus thus in thuribu
 lo. cor̃ igne orōnis accensum significat
 quia g̃ orō nostra solū ad deum ⁊ xpm̃
 mediatorē nostrū debet p̃ncipaliter

applicari. ideo ⁊ altare ⁊ crucifixus tho
 rificari solent. In paschali aut̃ tpe ad as
 pergendū cantam⁹ Vidi aquam. qd̃
 sumit de Ezechiele. cui dñs ostendit ci
 uitatem edificatam sup̃ montē ⁊ vergē
 tem ad austr̃ in qua erat mirabile tem
 plum. Ciuitas ecclesia est. de qua dicit̃.
 Non pōt abscondi ciuitas supra mon
 tem posita. Templū est corpus xpi. de
 quo dī. Soluite templum hoc. et post
 tri. exci. illud. Aqua de templo egredi
 ens fons est baptis̃mi de latere xpi. p̃ce
 dens. Sed cum fuerit in leuo lanceat⁹
 cur hic dicit̃ a latere dextro. Respōdeo
 qd̃ sunt duo latera xpi. s. dextrum ⁊ leuū
 Dextrum est diuinitas ⁊ leuū humani
 tas. A latere igit̃ dextro exiit. quia de
 diuina xpi natura spiritussanctus aqua
 inuisibilis procedit. quā aque visibili q̃
 de latere leuo. i. humanitate lanceata p
 fluxit saluandī virtutem tribuit. Recte
 igit̃ hoc in processione paschali canta
 mus in laudem fluminis hui⁹ cui⁹ mū
 datione p mortem xpi reuigimus. De
 rum post octauā penthecostes cantat̃ i
 dñicis ad aspergendū antiphona. Asp̃
 ges me dñe. que a pascha vsqz tunc iter
 mittit. quia de fide passionis ⁊ humili
 tate baptis̃mi ppheta predixit. Por
 ro aqua cuz benedic̃ sal admisceat qd̃
 ab heliseo sumpsit exordiu⁹. Et fit hoc
 ad notandū qd̃ populus p aquā intelle
 ctus vt sanctificari possit p sacerdotis
 officiū vbo dei imbut⁹ qd̃ p salē signifi
 catur. Fit ter crux sup̃ aquā ⁊ salē quia
 doceat pplus sancte trinitati gr̃as. p sua
 eruditione atqz redemptionē referre Per
 aquā qz p̃fessio. p salē amaritudo signi
 ficat. ex q̃ mixtura gemin⁹ ptus p̃cedit
 s. diuisio seu separatio delictoz. vt or⁹ ṽr
 tutū ac bonoz op̃ez. Sz q̃re sal p̃us bñ
 dicit̃ q̃ aq̃. R̃ndeo p sal itelligit̃ amari
 tudo p̃nie. ⁊ aquā baptis̃m⁹. qz g̃ cordis
 cōtrictio d̃z p̃cedere ab̃olutionē. ⁊ p̃nia
 baptis̃mū. ideo p̃us bñ dicit̃ sal q̃ aqua.

Liber Quartus

Et nō quattuor esse genera aque benedicte. Prīa in qua fit iudiciū purgationis. q̄ in vsu nō est. Scōda aq̄ q̄ sanctificat in dedicatōe eccie z altaris. de q̄bus in p̄ma pte dictū ē sub it. de cōse. eccie z altar. Tertia ē q̄ in ecclīis aspgimnr de q̄ h̄ agīf. Quarta aq̄ baptismi de q̄ dicef i. vj. pte sub sabbato sc̄tō. z hac solabant hoīes aspgi p̄usq̄ crismarent. et adhuc fit in q̄busdā locis h̄ hodie inter dictū ē. Putabāt em̄ se itez a pctis huius aque asp̄sione mūdārī cū tñ cōstat nullū bis baptisari posse. qz vō maius dignū trahit ad se mīn⁹ dignū t̄dō si aq̄ non bñdicta admisceat bñdicte. efficit bñdicta. De officio seu introitu misse

Introitu prima

¶ pars misse incipit. Sciendū aut q̄ sancti p̄res z p̄phē aī xpi aduentū suspirātes z p̄conātes p̄miserūt desideria opa. laudes. z p̄ces. q̄ singula figurant in missa. Introitus nāq̄. s. ip̄a aīa vaticinia p̄phaz z sc̄tōz patz desideria cū p̄conijs filij dei aduentū z incarnationē dei expectantīū exp̄mit. In em̄ rei signū in p̄ia dñica aduentus cātāt eccia introitū. Ad te leuant. Chor⁹ igit p̄sallentiū clericōz. q̄ sūt choz prophetaz z multitudine sc̄tōz xpi aduentum expectantiū. aīaz suā dilatat z introitum in iubilo cantat. qm̄ p̄phē. patrīar che. reges z sacerdotes. oēsq̄ fideles aduentū xpi cū desiderio expectabāt clamātes z implorātes. Emitte agnū dñe dñatorē terre zc. Itēz. Veni dñe z nō tardare zc. Hinc etiā ille simeon iustus z senex bñdixit dicēs. Nūc dimittī seruū tuū dñe fm̄ verbū tuū zc. Quia viderūt oculi mei salutare tuū zc. Et xpi. Multi reges z p̄phē voluerunt videre q̄ vos videris. z nō viderunt zc. Ex eoz q̄ p̄sona cantat introitus. p̄ quos xpus introiit in mundū. iuxta illud apostoli. Et cum introducit p̄mogenitū in or

bitū terre. d. z adorēt eū oēs angeli dei Sequit v̄siculus psalmistē siue psalmus q̄ versionē ad operationes notat. Dicit etiā versūs. quia p̄ eū reuertimur ad introitū. significās opa z vaticinia. Consequenter ex institutione Damasi pape dicf. Gloria p̄ri z filio z sp̄ritui sancto zc. qd̄ sūt laudē. qz post opatōez danda est gloria. Dicit etiā gl̄a vt ostēdat p̄rem z filiū z sp̄m̄ sc̄m̄ h̄re equales gloriā z coeternā maiestātē. in p̄ncipio z nunc z semp z in secula seculoz. i. in p̄rit̄i p̄terito. z futuro tempibz. In terpositio aut gl̄e inter p̄mā cantationē introitus z ip̄ius repetitionē designat captationē benivolētie. Vt ei qd̄ expectabant facilius obtinerēt ad totā trinitatem cordis z vocis glorificatione clamabant dicētes. Nūc nob̄ dñe miam tuā z salutare tuū da nob̄. q̄ sedes super cherubim manī. corā effra. b. z manasse. Quoz tādē clamorē sp̄s sc̄tū exaudīens v̄xit eū oleo leticie p̄ p̄sortib⁹ suis. z ad euangelisandū paupib⁹ destinauit sicut ip̄e dei fili⁹ p̄ p̄pham testat̄ dicens Sp̄s dñi sup me eo q̄ v̄xit me. euangelisare paupib⁹ misit me. Deinde antiphona ip̄a seu introit⁹ repetit. vt desiderū antiquoz patz seu iterario z multiplicatio suspirioz z clamorū ip̄oz euident⁹ exp̄mat. Dñi p̄pha. Nāda remāda expecta r̄expecta Modicū ibi z modicū ibi. si morā fecerit expecta eū. qz veniens veniet z nō tardabit. Hoc aut de sideriū antiqz nō sp̄ rep̄itat introit⁹ intellectū h̄re h̄ iubilo cātilene. Vex i diebus p̄festis bis introitus cantat in laudem diuine z hūane nature. q̄ in p̄sona filij sunt vnite. In q̄busdā vō ecclīis et p̄cipiū festiuitatib⁹ triplicat i laudem ei honozes trinitatis quasi tripudlem⁹ z in cuius memoriā missam cantamus z dicf semel cū gloria p̄ri ad laudē incarnationis. Quq̄ antē inchoat voce dimissa. ad notandū humilitatem sub-

sequenter alta voce reperit. que vocē ex
altatio significat excitationē a somno
peccati. quem vox suppressa demonstrat
iuxta illud apli. Hora est iam nos de som-
no surgere. Potest etiā et aliter dici. p-
us de inuitatorio in. v. parte sub noctur-
nis dicit. Semp tū integre reperit vt p
fectio leticie denotet. Quedā vō eccle-
sie dicūt introitū. Primo pfecte qz ec-
clesia deū laude pfecta laudat. Secun-
do imperfecte qz imperfecta est ois laus
vie. Tercio perfecte. quia pfecta et laus
patris. Dicit aut introitus. eo q dū ille
canitur sacerdos ministraturus ad al-
tare intrat. sen qz p illam antiphonam
ad officiū intrat. q etiā vocat officiū qsi
efficiū pnt dicit in pphēio. v. partis.
Celestinus papa statuit vt psalmi da-
tid centū quinquaginta. ad introitum
misse añ sacrificiū antiphonatum cane-
rentur. qd antea nō fiebat. s; epla pauli
et euangelium tñ legebantur. et postea
missa celebrabat. De illis ergo psalmis
excepti sunt oēs introit⁹ regulares. gra-
dualia. offertoria et cōiones que cū mo-
dulatione pmo ceperunt ad missam in
ecclesia romana cantari. Gregori⁹ em
introitū misse cū cantu ordinauit. et vnū
versum de illo psalmo q cantabat reti-
nuit. Irregulares vō introitus sunt q
fm varietates solennitatum instituti sūt.
vt puer natus est nobis et. Spirit⁹ dñs
repleuit orbem terrarū et. Et hi habent
versus de psalmo preterq illi. Viri ga-
lilei et. et Nunc scio vere et. Et alij qui-
dam fm aliquas ecclesias. Et est notā-
dum q quando introitus de psalmo su-
mitur. si primus versus psalmi sit intro-
itus. aliquis de sequentibus versibus
eiusdem psalmi erit versus illius intro-
itus. sicut prz in introitu tertie ferie pri-
me hebdomade quadragesime q inci-
pit. Die refugij. Versus em est. Qui
usq montes fient. Si vō non primus
versus psalmi s; aliquis alius de sequē-

tibus sit introitus. tunc primus versus
psalmi erit vñs ipsius introitus. vt in sa-
tali est introit⁹. Dñs dixit ad me et. ver-
sus vō est. Quare fremuerūt gentes et
populi meditari sunt inania. Et in festo
Innocentiū introitus est. Ex ore infan-
tium et lactentiū pfecti laudē et. vñs
est. Dñe dñs nr et. Et sic de alijs. qd fit
ad significandū vnionē et connexitates
capitis et mēbroz. Kursus vñs qñq
est duplex. qñq vn⁹. qñq dimidi⁹. De
q dicit in. vi. pte sub sabbato tertie heb-
domade quadragesime. Dū ā introitus
canit non sedet. qm ad opus et pconiū
xpī introitus refert. vt pdestinati ad ve-
ram cultum dei vocent. In qbusdam
ecclesijs trophēi dicunt p psalmis ex isti-
tutione Gregorij pape. ad maius gati-
dium de xpī aduentu repitanduz. Est
aut pprie trophus qdam vñculus qui
in precipuis festiuitatibus cantat ime-
diatē añ introitū qsi quoddā pambulū
et pnuatio ipi⁹ introitus. vt vbi gratia.
In festo natiuitatis añ introitū illum.
Puer natus est nob et. pcedit trophus
iste. Ecce adest de quo pphete cecine-
dicentes. Puer natus est nob et. Habuit
aut trophus originē a lege Regis eni-
m. Rueri. x. q dū eleuaret arca cantabat.
Exurge domine. Cum vō depozitabat
cantabatur. Reuertere domine ad mul-
titudinem exercitus. Et dicit trophus
a trophos quod est conuersio. quoniā
quedam ibi solent fieri puerfiones ad
introitum. Vnde quandoqz prius dicit
tur versus et post beleyson. Et inde etiā
trophium dicitur zona. quia conuertit
ab vmbilico ad vmbilicum circumueni-
do. Potest etiam et aliter dici. quonias
introitus est laus ecclesie de iudeis cō-
uersis. Vnde tria continet videlicet an-
tiphonam. versum. et gloria. et hoc pro-
pter tres ordines fidelium qui fuerant
hebraice lingue. s. patriarche. prophete
et apostoli. Introit⁹ siue antiphona est

Liber Quartus

patriarcharum versus prophetarum gloria vo
apostolorum antiphona repetitio est predicatio
nis ideptitas et confirmatio quasi quod loge
us patriarcha gestibus figurauit prophetas
predixit. apostolus euangelizauit. Ad qua etiam
puersionem notanda solenes trophi alt
cubi inferunt qui sunt laudes ad introitum
puertibiles. Nam trophos grece, puersio
et latine, ut premissum est.

De accessu sacerdotum et pontificis ad
altare, et de processione.

De introitu ca

Cum pontifex seu sacerdos paratus et
sacris indumentis ornatus, de sacra
ede egreditur et ad altare accedit. signifi
cans christus expectatio gentium carne sacro
scita assumpta ex virginis carnis incorru
pta de secreto habitaculo celorum egressus
est in mundum vel de secreta ede, videli
cet de virginali utero egressus est tanquam
sponsus de thalamo suo. Porro episcopus si
ue sacerdos egrediens procedit inter duos,
videlicet inter unum presbyterum et diaconum
quem antecedit subdiaconus euangelij codi
cem clausum gerens illum procedunt duo cero
ferarii, quos etiam procedit ferens thuribulum
cum incenso. Demum episcopus vel sacerdos ad
altare pueniens mitram deponit, processione
facit, codicem aperit et osculatur apertum. Sacer
dos itaque seu episcopus illum magnam representat
sacerdotem, scilicet christum de quo ait apostolus. Christus
assistentes pontifex futurorum bonorum etc. Sa
cerdos et leuita illum deducetes legem et pro
phetas designant, secundum illud quod ipse dominus proposu
it in parabola saucia. quia sacerdos quidam de
scendit eadem viam et visio illo preterijt simili
ter et leuita. Moyses quoque et helyas in figu
ra legis et prophetie apparuerunt in mon
te cum christo loquentes. Sacerdos ergo et leui
ta deducunt episcopum, quia lex et prophetia christum
annunciauerunt et promiserunt. Unde moyses
inquit. Prophetam suscitabit vobis de fratribus
vestris, ipsum tanquam me au
dieris. Item Isaias, Ecce veniet pro

pheta magnus, et ipse renouabit hierusalem.
De episcopus seu sacerdos inter duos exi
stens, signat christum inter duo testamen
ta. ipse enim a duobus testamentis mundo
per prophetas et apostolos predicatur. Quia ve
ro ille in mundum venit promissus prophetis
sapientes et scribas in locum scribarum pre
mittit pontifex seu sacerdos subdiacono
num portante scripturas, qui sapiens sit omnia
disponere vasa. Quibus vero archidiacono
nus et sacerdos pontificem deducunt quem
imediate diaconus et subdiaconus antec
edunt, qui significant apostolos et discipu
los quos christus misit ante faciem suam et ad
huc quotidie mittunt predicatorum et prela
ti ecclesie preparare viam domino spiritualiter ante fa
ciem suam. Adhuc subdiaconus antec
edens signat iohannem baptista qui processit in spi
ritu et virtute helise preparare domino plebem
perfectam, et fert ante pontificem codicem euan
gelij, quia iohannes ante christum predicatores euangelij
cum inchoauit dicere. Venias agite appropin
quabit enim regnum celorum. Diaconus
vero representat prophetas qui annunciauerunt
futuram ex euangelio vitam. Ceterum episcopus
scopus ideo sequitur euangelium ad notan
dum quod debet semper illud et intueri et in
mente habere, et ante illum portare, quia per
doctrinam euangelij ad christum vitam viam pre
parat. Potest etiam dici quod semper subdiacono
num librum ferente et per diaconum euangelij pre
conem, sanctos noui testamenti, per librum ve
ro euangelij, nouum itelligimus testamentum.
Per cerofrarios vero et thuriferarium san
ctos qui precesserunt nouum testamentum
et per duo candelabra cum cereis ardenti
bus legem et prophetiam, que christum mundi lu
cem nuntiabant commemoramus. Sine
igne enim non debet sacrificari, iuxta illud
Leuitici. vi. ca. Ignis in altari meo semper
ardebit. Quid lumen huiusmodi signifi
cet et de candelabris dictum est in prima
parte sub titulo de picturis. Cerei feruntur
super candelabra que fundamentum designant
ut super fundamentum luceat coram bo

in ins^o lux^o predicator^o. pulcre ergo cā-
delabra diaconus et subdiaconus ante
euāgelii^o precedunt. q^{ia} lex et pphete le-
gē gratie pcecesserunt. In quibusdā ec-
clesijs sunt tres cerei. quorū medius si-
gnificat illū qui aīr. Obiciūq^{ue} sunt duo
vel tres rē. In alijs septē. q^{ia} grā septifor-
mi tota ecclia illuminat. De h^{is} aliter sub
euāgelio dicit. Thuriferari^o v^o cerose-
rarios ante dīr et alios. ad notādū q^{uod} thu-
ris significatio scis vtriusq^{ue} testamenti
cōis est. Per thuribulū aut cor huma-
nū cōperent notat. q^{uod} debet esse aptum
supius ad suscipiendū. et clausus inferi-
us ad retinendū. hīs ignē charitatis. et
thus denotōis. siue suauissime orōnis.
sen bonorū exemplorū sursum tendentiū
q^{uod} p fumū inde resultārē notat. Sicut
em̄ thus iligne thuribulū suauiter redo-
let et sursum ascēdit. ita op^{us} bonū v^{el} ora-
tio ex caritate vltra oīa thīmīsamata fra-
grat. Adhuc thuribulū cum incēso cor-
pus xpī suauitatis odore plenū. carbo-
nes spm̄sctm̄. thus boni opīs odorē de-
signāt. De hoc etiā dicit in. v. pte sub tī.
de laudibus matutinis. et infra. s^{ub} tī. de
thurificatōe. Postq^{ue} ad altare ventū ē
cerei q^{ui} pcecesserāt postponunt v^t ostēdāt
doctores fuisse ante natiuitatē et post il-
lūinātes. Cādelabra v^o māib^{us} pascalitos
tenentur donec kyrieleyson inciplat ad
notādū q^{uod} doctor d^{icitur} exercere ope q^{uod} do-
cet. q^{uod} nō debet rudem populum dese-
re donec sciat. psteri dñe miserere. Illo
v^o incepto deponunt qñq^{ue} in pausimen-
to. Tū q^{ui} post acta bona opa hūiliare et
esse pulcrē recognoscere nos debem^{us}
Tū q^{ui} doctores i bono ope et in p̄dicati-
one se terrā eē cognoscere dñt. Sed duz
officiū inchoat subleuari dñt. q^{ui} qñq^{ue} et
p̄cipue p̄lar^{is} se erigere p bona opa debz
v^t ceteri h^{is} vidētes glificēt p̄m̄ q^{ui} est in
celis. Adhuc pōtifer ad altare pueniēs
mītrā deponit. put dīcrum est in. iij. pte
s^{ub} tī. de mītra. Deinde p̄fessionez facit.

Interea dō dū p̄fessio fit sōdia con^{tra} tenet
libz euāgelioz clausum aīr facit elus a
pte sinistra. Stat qdē ad sinistra. qm̄ ip-
se in aliquib^{us} tenet locū pphetaz q^{ui} se-
pe in ecclia legit tenet libz ante oculos
pōtificis. v^t ille iugē memoriaz habeat
euāgelice p̄dicatōis. q^{ui} clausus tenet. qm̄
lex euāgelica clausa in pphetis mīstice
cōtinet. Cōfessio ē aut facta sacerdos li-
brū apit et osculat. put s^{ub} tī. de osculo al-
taris dicit. Sane fm̄ Innocentiū papā
iij. roman^o pontifex dū stationalis solē-
nitas celebrat cū sex ordinibus clerico-
rū. de quib^{us} in p̄hemio scōe p̄tis dictūz
est. a sacrario siue a loco vbi se induit et
parauit. p̄cessionāliter p̄gredit ad alta-
re. designās q^{uod} xps exiuit a p̄te et venit i
mundū. Hic em̄ p̄cessionis ordo gene-
ratōis xpī seriē rep̄ntat. quā Mathēus
euāgelista describit in q^{ui} sex inueniunt^{ur}
ordines p̄sonaz. a quib^{us} fm̄ carnē xps
originē traxit. et in mūdū p̄cessit. videli-
cet. patriarche. pphete. reges. p̄ncipes.
pastores et duces. Abraā patriarcha. da-
uid ppheta. Salomon rex. Salmon
p̄nceps. iudas pastor. Zorobabel dux.
Duo dyaconi pōtificē deducētes signi-
ficant abraā et dauid. q^{ui}bus incarnatōis
xpī facta est repromissio. Nā illi repromis-
sum est. in semine tuo bñdicent oēs
gentes. Isti vero pollicitiū est. de fructu
ventr^{is} tui ponā sup sedē tuā. Propter
q^{uod} euāgelista figurāliter hos duos i ge-
neratōe xpī p̄misit inquit. Liber gene-
ratōis dñi nostri ihu xpī filij dauid filij
abraā. Iste sunt due colūne quas ver^o
ille pacificus i vestibulo templi posuit
ante ostiū. q^{ui} ambit funiculus duode-
cim cubitoz. i. quos fides duodeci apo-
stolorū amplectit de quarūz medio xps
hostiū credentib^{us} apit. Quattuor autē
ministri sup pontificez mapulā ferūt in
summitatib^{us} q̄ttuor baculoz colligatā
et inde ipsi ministri mapularij nuncupā-
tur. Mapula illa q^{ui} diuersis figurata ē

Liber Quartus

Imaginib⁹ sacra designat scripturā que multis varijs insignita est mysterijs. Nec quatuor baculis sup pontificē portat extēsa. qz sacra scriptura quatuor modis sup xpm fert exposita. videlicet historice. allegoice. anagogice et tropologicē. put dictū est i phemio libri. Nec est finis padisi q quatuor in capita diuisis p̄gredit. Nec est mēsa ppositōis que quatuor pedib⁹ eleuata subsistit. Super pontificē q̄ portat extēsa vt iuuenisse mōstret quez lex scripserat et pphete. Nā ip̄met xps incipiēs a moyse et prophetis interpretabat in oib⁹ scripturis q̄ de ip̄o erāt. ppter qd̄ alibi dicit. Si crederetis moysi. etiā crederetis mihi. de me em̄ ille scripsit. Quatuor ministri mapulā ferētes quatuor sunt euangeliste sacra scripturā declarātes et fidē exaltātes. Hinc q̄ in sūmitatib⁹ baculorū eorū imagines collocant. Et pferuntur duo lumina cū incēso. qz lex et pphete cū psalmis xpi p̄nūciāuerūt aduentum xpo attestāte. q̄ ait. Neceſse est impleri oia illa q̄ in lege moysi et pphetis et psalmis de me scripta sūt. In maiorib⁹ aut solēnitatib⁹ septē cādelabra corā pontifice deferunt. p qd̄ illud oñdit qd̄ Ioh̄s i Apoc. describit. Cōuersus inquit vidi septē cādelabra aurea. et i medio ip̄orū similē filio hois vestitū podere. vt ille p̄ aduenisse monstret. sup quez regeuit spūs gr̄e septiformis fm̄ illud Isaie vaticiniū. Egrediet virga de radice iesse et flos de radice eius ascendet. et reſciet super eum spūs dñi spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilij et fortitudinis. spiritus scientie et pietatis et replebit eū spūs timoris dñi. In quib⁹ et etiā basilidis circa mediū chori manipulus stupe appendit. cui pōtifer trāſiens ignē apponit. vt in cōspectu ppli cito incineret p hoc scōm aduentū cōmemorād. in q̄ xp̄aviuos et mortuos et sc̄m p ignē iudicabit. Nā ignis in p̄pectu ei⁹

p ardebit. et in circuitu ei⁹ tēpestas valēda. ne videlicet qd̄ male secur⁹ existat. q̄ nā que in p̄mo aduentu blādīt p scōm exterrēt. q̄ em̄ iudicāndus venit in primo iudicatur⁹ veniet i scōo. Hoc etiā sit vt pōtifer ignē apponēs. p̄sideret q̄ ip̄e incinerē d̄z redigi. et ornat⁹ ei⁹ i fauillā cōnerti. et q̄ quemadmodum stupa facile comburitur. sic etiam facile et quasi in momento p̄ns trāſit mūd⁹ et p̄cipiscetia ei⁹. Quia fm̄ Jacobū aplm̄ via n̄ra vapor ē ad modicū parēs. Ne forte quis gl̄iosus incedit in tp̄ali gl̄ia delectet. nā ois caro fenū et ois gl̄ia eius quasi flos feni. Cū aut̄ iam pontifex appropinq̄t altari p̄miceri⁹ scole cātorū accedēs dextarū ip̄ius hūmex corā astātibus osculatur. q̄ cum xps nasceret in mūdo. angelus ille cū q̄ facta ē celestis militie multitudo laudantiū deū. natiuitatez eius pastoribus patefecit. de quo dicit ppheta. Puer natus est nobis et fil⁹ datus est nobis. et factus est p̄ncipat⁹ sup hūmērū eius. Porro tres sacerdotes q̄ pontifici veniētī corā altari reuerenter occurrūt et inclinātes os eius osculant et pectus. significāt illos tres magos q̄ venerūt hīerosolimā dicētes. Vbi ē qui natus est rex iudeorū. et p̄cidentes adorauerūt eum. et agris thesauris suis obtulerūt ei munera. aurū thus et mirram. Per geminū quidē osculū geminaz in xpo cōſtitent naturā. diuinā sc̄z et humanā. diuinā quasi latentē in pectore. humanā quasi patentē in ore. q̄s etiā p ob lata munera magi misticē figurarunt. Osculū em̄ signū est reuerētie. put s̄b t̄l. de pacis osculo dicit. Disponit aurē ista p̄cessio velut castrorū acies ordinata. Nā maiores et fortiores quasi custodes exercit⁹ p̄ueniunt et sequunt. minores aut̄ quasi debiliores in medio colligunt. Precedūt em̄ ep̄i et p̄byteri subsequunt pōtiffices et dyaconi. colligunt in medio s̄bdyaconi et acoliti. Cātores p̄o

q̄si tabicines exercitū p̄cedūt vt eū ad
plia p̄tra demones excitēt ⁊ inuident. ō
quo filio ap̄ls ait. Nō est nobis collu-
ctatio aduersus carnem ⁊ sanguinē. sed
aduersus spiritualia nequitiē in celesti-
bus. Vnde buccinare in neomenia tu-
ba in die insignis solennitatis vestre.

Premisimus de p̄cessionē sūmī pō-
tifficis. inde etiā occasione sumpta. ⁊ de
alijs p̄cessionibus aliqua subiiciamus
Circa qđ generaliter notādū est. q̄ sicut
in missa legatio xp̄i p̄ nobis in mundū
figurat. sic ⁊ in p̄cessionib⁹ nostrā reuer-
sio nostra ad patriā nostrā denotat. q̄rū
solēnitās egressum ppli de egypto pe-
ne in oibus imitat. Sicut enī ppl̄s ille p̄
moysen erept⁹ est de manibus pharao-
nis. sic ppl̄s dei p̄ xp̄m liberat⁹ de ore le-
onis. Et sicut tabule testamēti de mon-
te synai acceptę sunt a moysē ⁊ corā po-
pulo portare. Exo. xxxiii. ⁊ xxxv. ca. sic
liber euāgelij sumit⁹ de altari ⁊ portatur
Illos vero columna ignis p̄cedebat.
⁊ ante nos lumen candelę p̄cedit. Ante
turmas illoz signa ferebant. ⁊ añ nos
cruces ⁊ vexilla portant. Ibi p̄digia fie-
bant. ⁊ apud nos miracula nō cessant.
Illic lenire tabernaculū federis porta-
bant ⁊ n̄rī diacones ⁊ subdiacones pla-
naria ⁊ capsula ferūt. Ibi arca dñi a sa-
cerdotib⁹ portabat⁹. ⁊ apud nos scrinīū
aut feretrū cum reliquijs s̄ p̄byter⁹ de-
portat. Apud illos aarō sūm⁹ sacerdos
sequebat⁹ ornat⁹. ⁊ apud nos ep̄s ifula-
tus. Apud eos moyses cū virga. apud
nos rex cū sceptro. vel ep̄s cum cābucā
Ibi clāgor tubaz. hic strepitus cāpana-
rū. Ibi ppl̄s armat⁹. hic clerus sacris ve-
stibus ⁊ ppl̄s virtutib⁹ adornat⁹. ibi po-
pulus aspergebat⁹ cum sanguine. h̄ aq̄
benedicta cū sale. Illis obuiat amalech
sanguinē sitēs: nobis turma demonū
nostre vite semp̄ insidiās. Illic suis Jo-
sue extitit victor. ⁊ n̄r̄ ibus victoria no-

bis obtinuit. Cum autē ad aliquā ecclesi-
am p̄cessionāliter tendim⁹. tunc quasi
ad terrā p̄missionis accedim⁹. Cū vero
ecclesiā cāntantes intram⁹ q̄si gaudētes
ad patriā puenimus. Cum circa ecciāz
feretrū cū cāpanaz pulsatiōe portam⁹
q̄si cum arca cum sono tubaz. ⁊ cū clā-
gore ppli hiericho circūim⁹. Hiericho
corruit ⁊ destruit cū in nobis cōcupiscē-
tia vincit. Cum vero de choro ad aliqđ
altare imus. ibiqz statōs facim⁹. signifi-
cat q̄ aie ad xp̄m tendēt ⁊ p̄cinēt in con-
sortijs angeloz. Scđo etiā dauid ⁊ sa-
lomō nos ad p̄cessiones informauerūt
cū dauid arcā dei in tabernaculū ⁊ salo-
mon in templū cū hymnis ⁊ cāncis por-
tauerunt. ⁊ sub alis chernubin locauerūt.
Sic xp̄i humanitas ascēdēs celū ingre-
dit⁹ ab angelis pennit⁹ adorat⁹. quē fidel-
ia comitat⁹. Tercio etiā in p̄cessionib⁹
memoram⁹ q̄ xp̄s de sinu patris venit in
mundū. de p̄sepe ad templū. de betha-
nia i iherlm. ⁊ de iherlm in montē. optātes vt
de mūdo reuertamur ad patriā. ⁊ de vna
ecclesia ad aliā. s. de militāte ad triumphā-
tē. sequētes crucē. s. vestigia crucifixi. et
nos vicijz cōcupiscētijs crucifigētes.
sequētes etiā vestigia scđoz. p̄cepta euā-
gelioz. ⁊ induti vestes sacras. s. loriam
iusticie. cingulū p̄tinentie. scutū fidei. et
galeā salutis eterne. Deinde sacerdos
celebratur⁹ q̄si cōtra spiritalia nequitiē in
celestibus pugnatur⁹ sacris vestibus q̄-
si armis induit⁹. put dictū ē in p̄hemio
tertie p̄tis. In nonnullis autē ecclesijs sic
p̄cessio ordinat⁹. P̄cedūt namqz septē
acolitī cū luminarib⁹. significātes oēs
q̄ p̄ septiformē spūsc̄ti grām lumē sciē-
tię fidelibus ministrauerunt. Illos se-
quuntur septem subdiaconi cum pla-
narijs significantes illos qui per ean-
dem gratiam plenitudinem diuinita-
tis in christo habitam corporaliter do-
cuerunt. Et post eos septem dyaco-

Liber Quartus

ni repitantes vn̄uersaliter oēs q̄ p ean-
dem gr̄am sp̄ualē intelligentiā videlicet
euangelicā de xp̄o habuerūt. Et p̄ eos
xij. p̄ores significātes oēs q̄ fide sancte
trinitatis vel triū vel q̄tuor virtutū ope-
ribus choruscant. quos comitant tres
acolitī cū thuribulis et incenso. significā-
tes tres magos q̄ xp̄o mūera obtulerūt.
Deinde sequit̄ vn̄ subdyacon⁹ codicez
euāgelij baiulās q̄ signū legē. Qui iō pō-
tifice p̄cedit q̄ lex cōtinens in se passio-
nis euangelicū sac̄m p̄cessit xp̄i aduē-
tum. Et portat illū clausū ad notandū
illō i lege fuit obscur⁹ p̄usq̄ agn⁹ septē
q̄ libri sigcula ap̄iret. Deinde pontifex
a duob⁹ q̄si i curru vehit. quē turba co-
mitat orādo. in q̄ designat q̄ ppl̄s seq̄t̄
xp̄m in celū. In q̄ comitatu decet sunt
ordies. s. ostiarij. lectores. exorciste. ac-
olitī. subdyaconī. dyaconī. p̄bri. cātores
laici mares et mulieres. q̄ curr⁹ dei de-
cem milibus multiplex. Milib⁹ dī. ad
insinuandū eoz p̄fectionē. S; dyaco-
nos s; dyaconos et acolitos p̄sertim se
cū patos adducit. iux̄ illd. Ecce ego mit-
to ad vos p̄phetas sapientes et scribas.
Prophete sunt dyaconī. sapientes sub
dyaconī. scribe acolitī. His siq̄dem xp̄i
vicari⁹ et ip̄e xp̄i i publicū deducit i me-
diū adolescentulaz timpanistray. Cū
āt. p̄ductū cantores et duo chori suscipi-
unt q̄tulādo cantātes introitū cū gl̄a i ex-
cellis Nepe cātores siue clerici i alb̄ ex-
ultātes. angeli sunt q̄ xp̄m ascendentes
cū gl̄a et laudib⁹ i altissimis exceperūt.
Duo chori q̄ laudes cōcīnūt sunt duo
ppl̄i: iudaic⁹ et gētilis. q̄ xp̄o veniēti ad
cū laudib⁹ occurrūt. Ip̄a v̄o p̄cessio ē
vīa ad celestē patriā. It̄q̄ b̄ndicta prece-
dēs mūdicia vite ē. Lumīaria miscēte
opa. iux̄ illd. Sint lūbi v̄i p̄cin. et lucer-
ne ar. in ma. ve. et. Siq̄dem pontifex
seu sacerdos q̄si medi⁹ collocat iter cle-
rum et cruce p̄cedentē et ppl̄m sequētes
tanq̄ mediatoris dei et hoim vices ge-

rens. Preterea maiores in choro et i p̄-
cessionē posteriores sunt q̄ salus fit de-
scendenti. Vñ Zachaeus p̄nceps publi-
canoz q̄ pusillus erat cū ascēdisset si-
comoz vt videret iīm trāseuntē. ait ei
iesus. Zachae descēde q̄ hodie oportet
me manere in domo tua. At ille descē-
dit et excepit illū gaudēs in domū suā.
Iudei v̄o in sublimi stātes erāt et maio-
res eoz p̄mas cathedras in synagogis
habent. Crux q̄ q̄si regale vexillū et tri-
umphal e signū in p̄cessionib⁹ p̄mittit
p̄mo vt fugiāt q̄ oderūt eū a facie eius.
est em̄ signū victorie xp̄i. iux̄ illud. Ve-
xilla regis p̄de. ful. crucis et. q̄ demo-
nes victi sunt. Vñ illo v̄iso timēt et fu-
giunt. et p̄pter hoc in q̄busdā locis tem-
pestanbus aeris opponit vt demones
fugiāt et ab aeris cōcitatōe desistāt. Ne-
pe sancte crucis misterīū est nostr⁹ sig-
num et vexillū. Vñ Iste. xj. Stat in si-
gnum populoz ip̄m gētes deprecabū-
tur. et erit sepulcr⁹ eius gl̄osum. Sc̄do
crucis vexillū p̄mittit. q̄ sicut ait apl̄s
ad Gal. Ab̄sit mibi gloriari nisi in cruce
dñi nostri iesu xp̄i. p̄ quē mūdus no-
bis et nos mūdo crucifigi debem⁹. de B
etiā sub tit. de euāgelio dicit. Vñq̄ etiā
vexilla premittunt. vt dicit in. vj. par-
te sub tit. de rogationibus. Sane vt pre-
missum est dum fit processio campane
pulsantur. Nam sicut rex terrenus in
exercitu suo regalia habet insignia. scz.
tubas et vexilla. sic et rex eternus xp̄us
in ecclesia sua militanti campanas pro-
tubis et cruces p̄ vexillis habet. de quo
in prima parte sub tit. de campanis di-
ctum est. Adhuc campanaz strepitus
p̄phas qui xp̄i aduentū p̄nunciauerūt
figurat. Vñ i et alia substernunt i loco
vñ trāsire et ad cāstandū. p̄cessio stare dī
iux̄ illd. Thob. penl. Platee tue sternēt
auro mōdo et cādido et i v̄ijs ei⁹ cantabit
alla. Illd at sciendū ē q̄ q̄tuor sunt so-
lēnes p̄cessiōes. s. i purificatiōe be. virg.

marie in ramis palmarum in pascha. d. quibus in locis suis dicitur. et quia fit in ascensione domini. ad repunctionem illius ultime processioneis quam discipuli post dominum in die ascensionis eius in celum fecerunt venientes simul cum eo ad montem oliveti ubi assumpsit et videtur illis. in cuius processioneis representationem fit processio in dominicis diebus. Sciendum est ei quod promissa ecclesia observabat diem dominicam solennes. ut et modo. et fiebat in eo processio in memoriam resurrectionis. et observabat etiam quanta feria et fiebat in eo processio in memoriam dominice ascensionis. huius multiplicatis sanctorum festivitatem sublatam est solennitas quante ferie et eius processio per Agapitum papam in dominicam translata est ut a populo tunc ad ecclesias conveniente simul et solenniter valeat celebrari. Et propter hoc dies solus dei vulgariter cognata diei dominice. pro videlicet antiquitus per solennitas fuit utriusque. In diebus igitur dominicis processioneem facientes resurrectionem dominicam memoriam et processioneem per discipulos post dominum factam repunctionem. non quod illi eam in dominica die fecerint ut promissum est. Neque egrediendo ecclesias et regrediendo ad eas quasi de infernum redimus ad infernum. put illi fecerunt. et sequimur crucem sicut illi crucifixum. Et licet illi sine ibi redierint nos tamen cum cruce redimus. pro eo quod ipse dixit. Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Que processio antequam tertia dicat facienda est put in. vi. pre sub ascensione dicitur. Non est etiam permittendum quod in dominicis processio omnibus de novo duxat testamentum cantare. et virginem salutare. et aliquid quod ad eam laudem proprie pertineat cantare debemus. Ex quo etiam suerendo inolevit. ut in clustis oratorum virginis psustuat. quam in statione prima christiana suetudine salutamus. Nec enim dicat quod christus resurgens prius. Marie magdalene appuerit. verius tamen credidit quod mater sue ante oculos appuerit. Sed ad euangelistas hoc dicere non permittit. quorum officium fuit testes resurrectionis in

ducere. nec decuit ad testificandum pro filio matrem inducere. Si enim verba extraneam feminam visa sunt incredulis de alimeta. quod non magis matrem per filium amore crederet elirasse. Et sic romana sentire videtur ecclesia. que in prima die post resurrectionem scilicet in pascha apud beatam mariam maiorem celebrat stationem. quasi proponens infernum. id est virginem que vidit pacem per alios in principio leticie sue. Quocirca sicut prima die ad misericordiam suam apud sanctam mariam maiorem precurramus. sic et ad eius honorem in dominicalibus processionibus prima statio deputat. ut eam laudibus extollentes et ad eius oratorum festinantes cum sponso dicere videamur. Vadit ad montem inferni. et ad collum thuris. Mons quidem est ipsa beata virgo. ad quam filius resurrectionis vadit appendo. et nos adorando. Postremo notandum est quod in quibusdam ecclesiis post processioneem omnes clerici ante crucifixum veniunt inclinantes illi et dicentes. Ave rex noster benedictus. Sed et quod plumalia et alias solennes vestes portarunt ante altare illas deponunt. primo ad repunctionem quod filii hebreorum sternerant vestimenta sua in via ante christum in processione sibi hiernisale venienti facta. Secundo ad ostendendum quod diuino vacatur officio omnia mundana a mentibus abijcere debent.

De confessione

Nusquam sacer

per vos vel episcopus gradus altaris ascendat. et antequam sacrum ordinet officium. ad seipsum reuertens inclinat se ante altare. significans christi exinanitionem quam inclinauit celos et descendit. cum se formam servum accipiens exinanivit. Et consideras quod sicut dicit salomon. iustus in principio sermonis accusator est sui. Christus etiam de illa prophetica solatio. Dixi confitebor. et in re. et. De peccatis suis cum altaribus generaliter confiteatur. psalmum illum promittens ex institutione celestis pape primi et

Liber Quartus

te ad hoc pñentē. Iudica me de^o 22.
 vt discretus a gente non facta z ab ho-
 mine liberatus iniquo ad altare dei di-
 gnus introeat. Petit em̄ liberari a tem-
 ptatione. z illuminari a gsa. vt p̄t̄ in ip-
 so psalmo. Petit etiā a deo vt det ei qđ
 offerat. s. filiū suū. quē nisi ei daret. put-
 abat dedit nō haberet qđ offerret. Fit g
 p̄fessio vt purior sit z sine macula ingre-
 diat. in q̄ notādū est. qz nō vt quidā in-
 nus. p̄uide faciāt in specie. n. e cauterizē-
 tur p̄scie auditor. s. in genere sunt p̄fite-
 da p̄t̄ qm̄ ista p̄fessio nō est occulta s.
 manifesta. Et nota qđ cū in templo salo-
 monis dedicato sacerdotes dicerēt. Cō-
 fitemini dño qm̄ bonus. qm̄ in se. m̄. ei⁹
 Nebula impleuit domū dñi z obūbra-
 uit facies sacerdotū. ita qđ se inuicē vide-
 re nō poterāt. Et ait salomō. Dixit dñs
 qđ inhabitaret in nebula. dixit. i. ope. de-
 mōstrauit. qm̄ i mōte synai app̄uit i ne-
 bula. isrl̄ in nube p̄cessit. z añ moysen i
 cauerna positū trāsīuit in nebula. Per-
 currit aut̄ p̄ct̄ cum p̄t̄ p̄fitemur. exē-
 plo publicani qđ pectus suū p̄cutiebat
 dicēs. Dñe p̄piti⁹ esto mihi p̄ctōri. In
 tūssione quidē pectoris tria sūt. i. c̄m̄. so-
 nus z tact⁹. p̄ que significant tria qđ sūt
 in vera p̄ntia necessaria. videlicet cordis
 cōfessio. oris p̄fessio. z opis satisfactō. qz
 in tribus peccamus. s. corde ore z opere
 Deinde p̄ c̄r̄stantib⁹ orat. indulgēt
 am̄ p̄ctōz implorās. Nā xps de secreto
 p̄is in mundū veniēs. de vtero v̄gina-
 li p̄cedēs. patib⁹ sp̄s̄piria multiplican-
 ribus p̄ nobis passurus it̄m̄ inroluit. i
 morte se inclinauit. cām suā p̄tra hoies
 dolosū z iniquū deo cōmittēs z p̄l̄ p̄fes-
 sionē fecit dicēs. Cōfitebor tibi p̄ celi.
 Ipe qđ nobis indulgeas p̄p̄lo corpore
 p̄t̄ n̄ra portauit. Sane p̄t̄fici factū
 ro p̄fessionē sub dyacon⁹ manipulū co-
 rā altari immittit. Primo ad notādū
 qđ p̄cessa ipalia p̄ manuū alienā. puta sū
 dyaconi vel alteri⁹. z nō p̄ ap̄lā recte z

administrare debet. Scđo ad designādū
 qđ nō sufficit oris p̄fessio nisi z boni ope-
 ris fruct⁹ p̄ manipulū designat⁹ sequat⁹
 Tertiō vt vidēs se inferioris misterij or-
 nemēto ornari aio hūilēf. Rursus sđo
 p̄t̄: s̄fex post acceptā casulā z nō añ ma-
 nipulū recipit. qz xps cui⁹ tipū gerit nō
 p̄us manipulū os operum qui per ma-
 nipulum ipsum designantur obtulit. qđ
 celestē haberet p̄suerfatōz qđ p̄ casulā si-
 gurat⁹. p̄t̄ i p̄te. iij. sub dalmatica dictū
 est. Sacerdos v̄o ecōtra añ indrā casu-
 lā manipulū sumit. qm̄ celestē p̄suerfatō
 onē adīp̄scit neq̄. nisi p̄us scđōz operū
 manipulos p̄t̄. Adhuc p̄t̄fex post
 qđ ad altare puenit m̄s̄p̄lū recipit ad
 notādū qđ tūc demū bonoz ope⁹ effe-
 ctū p̄m̄ū p̄ciplem⁹ cū ad eterni tribu-
 nal iudicis pueniem⁹. Sacerdos aut̄ dñs
 facit cōfessionē z etiā sepe in missē offi-
 cio man⁹ iungit. qđ manuū iunctōes de-
 uotionē significat. Et qđ illa in aliq̄ est
 maior z i aliq̄ minor. sđo cert⁹ manuū iū-
 ctionū nō ē nūer⁹ determinat⁹. Rursus sa-
 cerdotū manuū iunctio s̄ḡt oim̄ bonoz
 deo fluentiū in ip̄o vnitate z cōiunctōz
 z qz infinita bona infinitis z indetermin-
 natis modis p̄nt a deo p̄cedere. sđo ma-
 nuū iunctōis sacerdotis numer⁹ deter-
 minat⁹ nō est. Inclinatōes v̄o sacerdo-
 tis in officio missē fm̄ morem q̄runda⁹
 eccl̄iaz sub certo nūero p̄strigūt. qm̄ re-
 gulariter octo vicib⁹ p̄funde corā alta-
 ri. z tredecim vicib⁹ medlocriter supra
 altare inclinat. octo p̄fundas inclinā-
 ones añ altare facit ad referēdas grās
 ip̄i xpo de octo p̄ncipalib⁹ qđ egit añ sui
 imolationē quā sacerdos in officio figu-
 rat altaris. Primū fuit admirabilis i
 carnatio. scđm̄ fuit discipuloz gratia
 vocatio. Tertiū demonis in tēptatōib⁹
 superatio. Quartū miraculoz opatio. qm̄
 tū infirmoz sanatio. sextū mortuoz re-
 suscitatio. septimū oim̄ questionū ei p̄
 positurum per suā sapientiā determina-

tio. octanū salubris pploꝝ institutio. z quecunq; ante sui imolationē egit. Ad hoc eo fm Bern. reduci vident. Trededecim vero inclinationes mediocriter facit supra altare. qz christus trededecim pncipalia fecit in ara crucis. sumendo arā crucis pro toto tpe sue passionis. que dē incepit in hora captionis. Primum fuit iude pditionis discreta redargutio: dicens. Iuda osculo filiū hois tradis. Scdm fuit ipm captivus sui pbitio dices eis. Quē qritis. Qui responderunt Iesum nazarenū. Quibus respondit. ego sum. Tertiū falsis testibus z regibus māsueta responsio. Quartū spuroꝝ z verborū sine murmuratōe toleratio. Quintū in his que vidit z audit nulla sibi data perturbatio. Sextū discipuli eū ter negantis culpe condonatio. Alia vero septē enumerat Amb. ab eo in ligno crucis facta dicens. Actor pteritis in cruce pendēs officia diuidebat. psecutionē apostolis pacē discipulū corpus iudeis. spm patri. parāsimphū virginī. paradisu laironi. z infernū peccatori. Oscula quoq; sub certo numero sūt pnt dices in q̄ta p̄cula canonis. De incenso benedicendo z in thuribulum mittendo.

Est factā confes-

p sionē z datā absolutionē pontifex vel sacerdos p̄sūq; dicat. Deus tu p̄uersus zē. incensum cū benedictione in thuribulo apponit rep̄itās q; legalis sacerdos ferēs sanguinē z carbonēs cū thimsamate in thuribulo orans ponebat. donec fumus eū obumbraret p̄at dictū est in phemio hui⁹ p̄r. Per hoc etiā illud insinuas q; angelus venit z ante altare stetit. hīs thuribulū aureū in manu sua. qd implevit d igne altaris. z data sunt ei incēsa multa. vt daret de oīonibus sanctorū. Sane angelus est xps. thuribulū aureū corpus imacu-

latū. altare ecclesia. ignis charitas. incensum oratio. fm illud p̄phetiū. Dirigat oīo mea sicut incensum in cōspectu tuo. Venit ergo angelus. i. xps q; stetit ante altare. i. in p̄pectu ecclesie hīs thuribulū aureū. id est corpus imaculatū plenū igne. i. charitate. z data sunt ei. scz a fidelibus incēsa multa. i. oīones. vt daret. i. rep̄sentaret eas patri de oīonibus sanctorū. Et nota quia non dicit oīones xps em non oēs oīones exaudir. sed dicit de oīonibus de illis videlicet q; p̄r nēr ad salutē. Vñ cum paulus ter dñm rogasset vt ab eo stimulū carnis auferret. rñdit ei dñs. sufficit tibi grā mea. nā virtus in infirmitate pficit. Eps ergo vt sacerdos ihus in thuribulo apponit qz xps oīones inspirat in aio vt p ipm offerat incensum in odore suavitatis. Sacerdos aut minister incensum rep̄sentat episcopo vel dyaconus sacerdoti qz lex illud p̄ciosum thimsama cōfecit qd in odore suavitatis altissimo offerret. de q; dñs subdit in Exo. xxx. c. Talē cōsecrationē nō facietis in vīus vīos. qz sanctū ē dñoz hō quicunq; fecerit simile z odore illius p̄fina. p̄bit de p̄p̄is suis. Et ex hoc verbo fuerūt q; dicerēt q; si oblato thure z bñdicto sup altare. thuribulū descēdat ab altari ad clericos vel laicos. tunc aliud ibi ihus sine bñdictione apponendū est. z oibus tā clericis q; laicis offerendū tanq; illud spectet ad laiciā istud ad dñs. Melius tñ fm spm q; fm litterā intelligitur. Nā littera occidit. spiritus vivificat. Et ppter premisam etiā causam odor thuris bñdicti non dat in ecclesia sponso. z spōse. Per cōcremationem vero thuris significat q; sacerdos orationē ieruenē z deuorā vendi ex fumo. i. caritate. consolidandū ex sui qualitate. constringendū ex glutinitate. confortandū ex aromaticitate. Sic oīo ascedit i dei mēoriā. aīaz p̄solidat

Liber Quartus

q̄tum ad culpā p̄teritā ipetrādo mede-
lam. z constringit q̄tū ad p̄mittendā li-
centiā. z p̄fortat q̄tū ad p̄ntem ipetran-
do tutelā. De q̄ etiā dicit̄ ē sub ti. de ac-
cessu pontifi. ad alta. z dicitur sub ti. de
thurificatiōe. Vascula v̄o in q̄ incen-
sum reponit̄ designat q̄ p̄ orōnem quā
incensum s̄iḡt. de hui⁹ mundi marī maḡ
z spacioſo ad celestē p̄tiam satagimus
navigare. Vñ in Prover. Facta ē q̄si
navis h̄istōris portās de lōge panē suū
P̄ōt etiā dici q̄ p̄ thuribulū cor hoīs.
p̄ ignē feruor deuotiōis. p̄ incensum orō-
nes. p̄ nauticulā eccia. i. qua deuote orō-
nes offerunt̄. q̄ p̄ angelū ad deū p̄ferun-
tur signat̄. Vascula q̄bus ignis recipi-
tur sunt filij q̄ corda pat̄z pietate fluen-
tia imitant̄ z flammā celestis sacrificij
quā in p̄rimoz mētibus aspiciūt in su-
is accēdere satagiūt. Instrumēta v̄o q̄-
bus ignis ad altare portat̄ sunt p̄dicato-
res q̄ exemplo sc̄toz caritatis ignē por-
tant. z in corda fidelīū trāserūt q̄ corda
pat̄z in filioz puerūt. Thuribulū at̄ qd̄
significet dicit̄ b̄ ti. de thurificatione.

De Osculo altaris z libri.

Est immixtum in

p̄ thuribulo incensuz sacerdos seu
ēps dicto. de⁹ tu cōuersus r̄. sa-
crum osculat̄ altare. vt notet̄ pacificatiō
cū iudeis. z ad designandū q̄ x̄pus ad
nos veniēs. sanctā sibi copulauit eccle-
siam. iuxta illd̄ ep̄istolamicū. osculetur
me osculo oris sui. In osculo siqdē os
ori cōiungit̄. z in x̄po nō solū hūanitas
est vnita diuinitati. v̄x etiā sp̄ōsa copu-
lata est sp̄ōso. iuxta illd̄ p̄phetiū. Qua
si sponsam decorauit me corona z qua
si sponsam ornauit me monilib⁹. Rur-
sus qñ p̄phetalis v̄sus introitus a can-
tore incipit. sacerdos ad altare ascēdēs
illd̄ osculat̄. q̄ p̄phetay testimoniū x̄pi
venit in mundū z ad passiōē altaris.
Quoties at̄ in officio misse osculet̄ alto-

re z i qua p̄te ei⁹ oscula fiāt. z q̄re mani-
bus supra illud depositis. z q̄re siḡ cru-
cis in locis osculadis pus impresso. dice-
tur sub. iij. p̄ticula canōis. In b̄ at̄ loco
altare s̄iḡt p̄p̄m iudaicū. codex v̄o euā-
gelij siue euangeliz p̄p̄m gentiū q̄ p̄
euāgelīū credidit. Ido ḡ ēps vel sacer-
dos euāgelīū z altare osculat̄. q̄ x̄pus
vtriq̄ dedit pacē. qñ lapis angulari fa-
ctus fecit vtraq̄ vnū. P̄ōt etiā dici q̄
subdiacon⁹ libz euāgelij q̄ clausus por-
tabat̄ offert ep̄o vel sacerdoti. ille v̄o ad
altare pueniēs illū ap̄it ad insinandū
illud qd̄ in Ap̄oc. describit̄. q̄ nemo di-
gnus est ap̄ire libz q̄ intus erat script⁹
z foris sigillis septez signatus. nisi leo
de tribu iuda clauis dauid. q̄ libz ape-
ruit z septē eius signacula soluit. Per
altare v̄o eccia s̄iḡt. iuxta illd̄ Exo. Si
altare lapideū feceris mihi nō edificab̄
illud de sectis lapidib⁹. Per sectionez
lapidū in altari diuisione fidelīū repro-
bat in eccia ne vīcz p̄errores z scismata
diuidant̄. Liber ḡ aperit cū ēps ad al-
tare puenit. qñ vbi x̄ps p̄mittit̄ ap̄o-
rum p̄gregauit ecciam docēs z p̄dicās
scripture mysteria reuelauit dicens. vo-
bis datū est nosse mysteriū regni dei. ce-
teris at̄ in pabolis. Vñ post resurrecti-
onem aperuit illis sensum vt intelligen-
rent scripturas. Rectius igit̄ facit ep̄us
cū ip̄emet ap̄it libz euāgelioz. i. z x̄ps
p̄ mistros suos patefecerit mysteria scri-
pturay. Libro v̄o ap̄o illū osculat̄ a p̄-
te sinistra ad significandū q̄ p̄dicatores
recōciliauerūt z obrulerūt gētes cristo.
q̄bus ip̄e p̄ se nō p̄dicauit. i. z ip̄e per se
pacē in euāgelio p̄dicauerit dicens. Pa-
cem meā do vobis r̄. Quia v̄o ip̄e et̄
am in cruce pendēs pacē fecit t̄ō mox
transit⁹ ad dext̄z comū altaris s̄iḡt se
signo crucis. q̄ vt ait ap̄s ad Eph. Cris-
tus pax n̄ra vtraq̄ fecit vnū. duos z di-
uersos pietas. i. p̄p̄os copulās. Post b̄
codex euāgelij sup̄ altare clausus po-

nſt. qđ qđtū ad h ſigt hierlīm pnt ſb enā
geſ. dicet. Deinde roman⁹ pōſtex ⁊ et
am alij qđā puerſus oſculat dyaconos
vt oñdat pacē illā in aduentu xpī veniſ
ſe quā pphe pmiſerāt. vñ Dauid. Oſcu
tur in diebus ei⁹ iuſticia ⁊ abundantia
pacis donec auſerāt luna. Et ali⁹ ppba
Pax erit i terra nſa cū venerit. Et ideo
xpō naſcēte vox iſonuit angeloz. Et in
terra pax ho. ho. v. Oſculū eſt qñq pa
cē ſignificat. put dicet ſub tī. de oſculo
pacis. Dyaconus vō ſtatim ſe inclinās
oſculat pectus ei⁹. deſignans q in ſpī
ratōe diuina pphe pacē pđſerere futurā
Nā et Iohānes ſup pect⁹ dñi recūbēs
euangelij ſuēta de ipſo ſacro dñici pec
toris fonte porauit. In nōnullis vō ec
cleſijs eps pmi⁹ oſculat mīniſtros. po
ſtea altare. deinde enāgeliū. qm xp̄s pſi
mū recōciliant ſibi aplos. poſtea inde
os. deinde gētilēs. In qbusdā etiā loc⁹
offerit oſculū pacis cātorib⁹ qſi retroſū
implēs illud. Pacē meā do vobis. pacē
m. re. vo. Dat qđē pñtib⁹. relinqt abſen
tibus. Nec añ oſculū cātores dicūt glo
ria pñ. qz fides trinitatis nō añ claruit
q ſe dñs inclinauit. ⁊ nos recōciliant. ⁊
trinitatē p aplos pđicari mandauit. Et
iō oſculo dato eps innuit eis vt dicant
Gloria pñ ⁊ ſi. ⁊ ſ. ſ. Sic erat in pñ. ⁊c.
Ecce qđ cantoz annūciat. ſ. q corda pa
trū puerant in filios. Abraā tres vidit.
⁊ vnū adorauit. Sic opz nos filios ei⁹
credere trinitatē in vnitatē. Poſt dataz
q pacē cantoz dat ſcrē trinitati glia. q.
d. Reſerim⁹ glia m deo pñ et filio ⁊ ſpī
ritu ſcrō. qz pacē quā pphe tauit p ſcrōs
ſuos ppheas nobis in nouiſſimis tpi
bus dignatus eſt oñdere. Qñ vō dicat
Sicut erat in pñcipio. dyaconi ad alta
re pcedūt ⁊ itē reuertunt ad ep̄m. In
q figurat. q iō apli ſe moxi tradiderūt:
vt corpi xpī adunarent. Pñ⁹ aut ſteteſt
cū ep̄o añ altare inclinari. q cū xpus ipe
incipitur ſe erigunt. qz chorus ſancroz

martyr añ nouiſſimā tribulatōz ignal
le lacrimaz manet Poſtea vō martirio
coronati erecti ſtabunt liberati et ſecuri
an dñm ſp. Oſculo aut dato ruſus dy
aconi cū pontifice orant. q. d. Dñe doce
orare. In qbusdā etiā eccl̄ijs dyaconi bi
ni et bini latera altaris alitriſecus ſine
alternatim oſculant. eo q dñs aplos bi
nos miſit ad pđicandū dī. eis. In quā
cūq domū intraveritis dicite. Pax huic
domui. qui ⁊ euerſi ſunt ad xp̄m. ſic dy
acones reuertuntur ad ep̄m.

De Thurificatione

Oſt datum oſcu

p lū eps ſeu ſacerdos accipiens
de manu dyaconi thuribulū
ſacrū incenſat altare. qz xp̄s cor⁹ aſſu
mēs de genere ppheay factus ex ſemī
ne dauid fm carnez ſuis oñonib⁹ fouet
ecciam fm qđ orat in euangl. pater ſan
cte ego p eis rogo ⁊ non p eis tm. q ⁊ p
illis qui credunt ſunt pverbū eoz. Et
aut dyaconus poſtea thuribulū accipit
vt incenſet ep̄m vel ſacerdotē moraliter
inſtuit q ſi digne volumus incenſum
oñō nis offerre. thuribulū incarnatōnis
debemus tenere. Nā ſine fide mediato
ris hoies deo placere nō pñt. q iux vñū
pmiſſiōis ipſius. ſi quid petierint i ore
ne credentes accipient. Per thuribulū
em verbū accipit incarnatum. Nam ſi
cut in thuribulo pars ſuperior et inferi
or tribus catherulis vniantur. ita i xpō
tres ſunt vniones. quibus diuitas ⁊ hu
manitas vniantur. vnio carnis ad aīaz
vnio diuinitatis ad carnē. et vnio diuī
nitatis ad animam. Quidaz aut quar
tam vnionem assignant. vīcz diuinitatē
ad cōpoſitum ſimil ex anima et carne
Vnde et quedaz thuribula quatuor ca
thenulas habent. De hoc aut thuribu
lo moyses inquit ſpecialiter ad aaron.
Tolle thuribulū et baſiſto igni de alta
ri. mīre incenſum deſup. Eſt et alia i thu

Liber

Quartus

ribulo consideratio. put in it. de acces-
su pontificis ad altare dictum est. Rursus
ideo thurificatio altari episcopus vel sacerdos
thurificat. ad significandum quod sicut chris-
tus est altare et hostia. sic est pontifex
et sacerdos. cui est omnis sacrificium of-
ferendum. Quod vero adoratur non solum in
Christum deus sed etiam in Christum homo. In
in quibusdam ecclesiis pontifice thurifica-
to. altare a dyacono circumcirca thurifi-
catur. unde psalmus. Circudabo altare tuum
domine. Sane thuribulum aureum significat
sapientiam. quia omnes thesauri sapientie et
scientie dei in ea fuerunt absconditi. Unde
stetit angelus supra aram templi habens
thuribulum aureum in manu sua. id est christus
resurgens carnem habuit in potestate. Atr
gentium significat christi carnem ab om-
ni labe mundam et mundiciam remanentem
Caput fragilem et mortale. Ferreum re-
surgentis fortitudinem. Si quatuor ha-
bet cathenulas demonstrat eam ex quatuor
elementis constare. vel quatuor virtu-
tibus. scilicet iusticia. prudentia. fortitudine et
temperantia decorari. Quinta quoque partes
dividit. animam designat que se in morte
a carne in illo triduo separavit. Si vero tres
habet cathenulas figurat animam carnes
et verbum in una pervenire personam. Quar-
ta que partes separat. potestas est quam aiam
suam posuit pro omnibus suis. Si una tantum
cathenula sustentatur. designat quod solus
de virgine generatur. quodque solus est inter
mortuos liber. Circulus cui hec omnia inne-
runt est deitas quam nullo terminio claudit. a
quam hec omnia continent et operantur. Preter misti-
cam etiam rationem ob hoc altare censetur ut omnis
ab eo nequecia demonum appellatur. Fumus
ei incensi valere creditur ad demones effu-
gandos. ubi cum Theobaldus interrogasset an-
gelum quod remedia haberent ea que de pisce sus-
cerat observari. respondit. cor dis eius picu-
la sit super carbonas ponas. fumus eius omne
demoniorum genus erriccat. Soter papa
statuit ne mortales incensum circa al-

taris ferant.

Qualiter episcopus et sacerdos et ministri
ad altare stare debent.

Thurificatione p

acta episcopus vel sacerdos ad dex-
tram altaris partes se transfert.
ibi unacum ministris plene officium et kyrie
beleyson dicens. Qui transitus de medio
altaris ad dextram partem significat christi transi-
tum de passionis per resurrectionem ad vitam eter-
nam. Item a leva transiens in dextram imitatur
christum ingredientem mundum. levam enim teti-
git christus quando ipsalem assumpsit vitam. ad dex-
tram iuit. quando carnem assumptam ad dei dex-
tram elevari. Rursus per hoc quod accedens
ad altare prius dextram illius partem petit. in-
nuit quod emanuel in lege promissus prius
venit ad iudeos quam ad gentes. Iudei ei
tunc propter legem in dextra parte fuerunt. gen-
tes vero quasi in sinistra. quia ydola colebant
Sacerdos ergo vestibus sacris ornatur.
christum carnem in se humanitatis vestitum si-
gnificat veniens ad altare christum de celis
venisse ad populum ut eum salvaret designat
Deinde in dextram transiens designat quod christus
in mundum veniens venit ad iudeos de quibus
voluit nasci. Beata enim Maria in-
dea fuit. De hoc transitu dicitur sub tri. de
mutatione sacerdotis et de oratione. Et
nota quod licet officio papa celebranti vel mis-
sam audienti legatur a capellanis suis in
introitu et kyrie beleyson et gloria in excelsis
et credo. et sanctus et agnus. non tamen gratias
vel alleluia vel tractus vel offertorium vel pro-
cōio. pro eo quod illa instructiona sunt et in-
troductoria. quibus ipse non eget. Illud
autem notandum est quod sacerdos stat erectus
ante altare. ad notandum quod christus venit suos
regere inuincibili doctrina. et respicit ver-
sus orientem. quia christus non suam sed patris vo-
luntatem quasi suam. nec respicit retro. nam
quia christus semper patris faciem intuetur.
iuxta illud. Scio unde venio et quo va-
do. tum quia nemo mittens manum ad

aratrum et respiciens retro aptus est re-
 gno dei. immo ad populū dorsum ver-
 tit. representans q̄ dñs ait ad Moysen
 Videbis posteriora mea. faciē autē me-
 am videre nō poteris. Exo. xxxij. Ep̄s
 autē et supiores celebrātes nō an altare.
 h̄ remoti ab illo ad dextrū eius lat⁹ vsq̄
 post dictū offertoriū manēt. Qd̄ sit pri-
 mo ad rep̄tandū q̄ ex latere xp̄i q̄ p al-
 tare significat. iniciū n̄re redēptōis fuit
 Sc̄do fit h̄ n̄ solū ad maiorē solēnitatē
 vt p h̄a in minorib⁹ sacerdotib⁹ decernāť.
 vtz etiať fit h̄ qz ipsi in missa rep̄tāt
 nō solū xp̄i dignitatē et excellētiā ante
 eius oblationē. verū etiā humilitatē et
 obediētiā in ipsa sui oblatione et cōse-
 cratione. Siq̄dem xp̄s q̄rtum ad sui di-
 gnitatē est p̄i equalis. et sedet a dextris
 dei p̄is. put in simbulō legif. qd̄ rep̄tā-
 tat platus stans an oblationē ad dextrā
 altaris. In sui vero oblatōe xp̄s p nob̄
 factus ē hostia. et ideo prelāt⁹ ei⁹ vices
 gerens extrūc ip̄i altari qd̄ arā crucis in
 sinuat. v̄z totaliter inherere. Tercio qm̄
 plato p̄ actus eē dñt subdit⁹ ad doctrinā
 iō vsq̄ tūc manet ab altari separ⁹. et ex-
 trūc ad man⁹ lauādū et iherificādū et sacri-
 ficādū ad altare accedit vt oñdat q̄cūq̄
 i missa p̄cedūt solēnitates et landes eē. h̄
 tunc demū ad eēntialta seu substantia-
 lia pagenda accedit. Quarto in hoc re-
 p̄tāt q̄ legalis pontifex intrans sancta
 sanctorū carbonēs ferebat et sanguinēs
 pnt tactum est in phemio huius p̄tis.
 Quinto fit hoc ad rep̄tandū qd̄ ait p
 pheta. Dixit dñs dño meo sede a dextris
 meis. Donec ponas inimicos tuos sca-
 bellum pedū tuorum. Sacerdos q̄ dez
 christum rep̄tans sedet a dextris alta-
 ris. deum patreť in hoc loco signantis.
 donec ad consecrandū hostiaz accedat.
 per quā fracta sunt tatiara et inimici de-
 monēs deuicti. et quasi scabellū pedū
 positi. Ministri vero sc̄z dyacon⁹ et sub-
 dyaconus retro flum ad altare stant. q̄

tamē in veniendo precesserunt. siq̄ntes
 martyres qui in ve. test. fuerunt. et tamē
 post dñi natiuitatem digne coronantur
 Et ad quācūq̄ altaris prem ille transi-
 erit ip̄m retro stantes sequunt⁹ vt oñdāt
 impletū esse qd̄ dñs ammonuit dicens
 Qui mihi ministrat me sequatur et vbi
 ego sum et c. Intendētes semp atq̄ solli-
 cite in il ū. ad notandū q̄ fideles q̄uis
 adhuc in hac vita positi. tamē eternit⁹
 tē christi semper intendūt. In q̄busdā
 etiam ecclesijs illo se vertente ad pp̄m
 illi similit̄r severtunt. et illo se puerēte
 ad altare se similit̄r puerūt. nā xp̄s ab
 oīone ad p̄dicatōem. aliq̄nvero ecōuer-
 so dū viueret se puerit. qd̄ designat ver-
 sio ad pp̄m et cōuersio ad altare. In q̄
 qd̄m imitandus ē a p̄dicatōrib⁹ q̄ per
 ministros ipsos cōgrue designantur.

In acletus papa statuit q̄ ep̄us deo
 sacrificans secum testes habeat dyaco-
 nos qui oculi eius dicunt. et subdyaco-
 nos. reliquosq̄ ministros. qui sacris in-
 duit vestib⁹. in fronte. i. antez a tergo. et
 p̄s h̄ eregiōne. i. a pre dextra le uaq̄ con-
 trito corde et hūiliato spū ac pno stent
 vultu. custodiētes eos a malis v̄z hoīb⁹
 at cōsensum p̄stantes sacrificio. Et fin
 Lucii papā eum nō deferant. qz ppter
 malis v̄z optet illū h̄re bonū testimo-
 niū ab his q̄ foris sunt. Statutū est eti-
 am vt celebrās missam habeat a tergo
 vicini solaminis adiutorē. pur dictū est
 in phemio hui⁹ p̄tis. et iō in quibusdā
 ecclesijs aliq̄ diaconi stat post ep̄m quasi
 oīates vt eū sequāt vsq̄ ad mortē et cū
 cū eo trāseant ad vitā eternā. Maior n̄
 ps i dextra pte morat altari et minor i si-
 nistra. qz vtrūq̄ petit eccia. i. et ipalē b̄n-
 dictionē et eternā. vt ibi. sic trāseam⁹ p
 bona ipalia vt nō amittam⁹ eterna. Ce-
 terū dicti ministri retro stantes inclina-
 ti ante facies suas. vsq̄ in finē dñice oīo-
 nis p̄seuerant. significātes illos ap̄los.
 qui in passione dñi magna tribulatōne

oppositi non audebāt se erigere vti xpi discipulos se esse confiterent. stabāt tñ in facie fidei. q̄ postea erigunt. sic dicit sub x̄i. pericula canonis sub vbo. nobis q̄s. si gnantes etiā choꝝ sc̄oꝝ martyꝝ in cōuallē lacrimaz añ nouissimā tribulationē manētū. Postea erigunt. q̄ illi posita martyrio coronati stant erecti. i. ab omni tribulationē liberati. Adhuc stātes facie inclinati signant mulieres q̄ de cenaculo ad monumentū vultibus declinatīs currebant in xpi amore ardentēs Sane sacerdos miser inter moras puluinar molle missali supponit. ad notā. dū q̄ deuotū et molle cor. et qd̄ facile diuinā imp̄ssionē recipiat. supponit d̄ iugo dñi celestiu p̄ceptoꝝ. iuxta illud sapientis. Suscipiat verba mea cor tuū. et. vt in eo spūs dñi requiescat. De hoc etiam sub euangelio dicitur.

De Kyri heleyson.

Translato in de

8 xtrā altaris p̄tez ep̄o seu sacerdote deinde. q̄ tps plenitudinis et annus benignitatis aduenit. sic p̄dictū fuit a psalmista. Tu exurgēs mi sereberis syon q̄ ve. tps mī. eius. Congruē chorus laudat et inuocat trinitatē replicando kyri heleyson. Id aut̄ post introitū d̄ kyri heleyson. q̄ añ oēs oīo nem sacerdotū necesse ē miscōiam dñi implorare. Siquidem kyri heleyson grece interpretatur dñe miserere. Nā kyri sonat dñe. heleyson miserere. Et inde x̄pe heleyson. i. x̄pe miserere. Vel kyri x̄pe. el deus. eys miserere. son nobis. In kyri heleyson. i. o x̄pe deus miserere nob. vñ. pp̄b. Dñe miserere nobis te em̄ expectauim⁹. Dicitur autē nonies. Primo vt ordo decimus ex hominibus repar⁹ nouē associetur ordinibus angelorum Secundo vt ecclia pueniat ad societatem nouē ordinū angelorū. Tercio 3 nouē genera peccatorum. Est em̄ peccatū ori

ginale. veniale. et mortale. Item peccatū cogitationis. locutionis. et operationis. Item peccatū fragilitatis. simplicitatis et malignitatis. Fragilitatis per impotentiam. simplicitatis p̄ ignorantiam. malignitatis p̄ inuidias. Hoc est p̄ctm̄ in patrē. p̄ctm̄ in filiū. peccatū in sp̄m̄ sanctū. Adhuc ideo dicit ter ad patrem kyri heleyson. ter ad filiū x̄pe heleyson. et ter ad sp̄m̄ sanctum kyri heleyson. Sed ad patrem et ad sp̄m̄ sanctum sub eodem tantū vocabulo. quia pater et sp̄s sanctus sunt eiusd̄ em̄ tantū nature. Ad filiū vero sub alio. quia filius et si sit eiusd̄ nature cum illis. est tamē etiā alterius vt gemine gigas sub substantiē. Preterea ideo d̄ ter q̄rū ad patrē. ter q̄rū ad filiū. et ter q̄rū ad sp̄m̄ sanctū. vt notetur pater in filio et filius in patre et sp̄s sanctus in vtroq̄. De hoc dicit in quinta parte sub ii. de p̄ma Sz in medio mutat kyri in x̄pe vt notetur duas ē naturas in x̄po. Kursus kyri heleyson triplicatū significat p̄ces patrū. vt. test. multiplicatas. ad hoc vt grā summe trinitatis p̄ aduentū x̄pi eos cōsociaret nouē agminibus angelorū. Est aut̄ magna vboꝝ istorū efficacia. Legit em̄ q̄ dum beatus Basilius kyri heleyson clamasset. porre ticine siue papieſi. ecclie sunt aperte. Kursus cū beat⁹ Germanianus Kyri heleyson clamaret qñq̄ reges conuersi dicunt in fugas. Vñ forte significat aliud q̄ dñe miserere. qd̄ tñ nos ignoram⁹. In quibuldā eccl̄ijs statim post vltimum kyri heleyson subiciunt ymas. quod verbū grecū sonat latine nobis. Et sensus ē kyri heleyson ymas. i. potentia diuina miserere nob. Et beatus Grego. instituit Kyri heleyson nonies. et a clero tantū publice in missa cantari. qd̄ prius apud grecos sī a clero et populo cātābat. Siluester vō papa illud de grecis assumpsit.

De Gloria in excelsis deo.

Acto kyn helei

o lon. mox sacerdos vel pōrifer
ex institutiōe Thelesphori pa
pe inchoat hymnū Gloria in excelsis deo
quē angeli auditi sunt decantare. sicut
legit in euāg. Lu. qui angeloz hymnū
prohibet testimoniū tpali xpī natiuitati.
Sane sacerdos p̄mus et solus illuz in
choando pronunciat q̄ angelū magni cō
siliij rep̄ntat. Nā ortū saluatoris sol⁹ an
gelus cui⁹ psonā ipse gerit primo nun
ciant. vñ Lu. ij. Ecce euāgelizo vobis
gau. magnū qd̄ erit oī pp̄lo qz hodie na
tus ē. Et illū inchoando stat añ mediū
altaris. in hoc p̄memorās qd̄ dū mediū
silentiū tenerent messias quē p̄phete p̄
dixerant. rep̄ntans etiā qz angelus xpī
natiuitatē pastoribus annūciās stetit i
medio eorū. Et incipiens eleuat man⁹
pp̄t causas scriptas i sequēti. i. ad finē.
Itē incipiens venit se ad orientē. tū qz an
gelus ab oriente venit in bethleē. tū qz
ad orientē dñm adorare solemus. Ter
cio inchoās stat añ medietatē altaris. ad
notandū qd̄ xps mediator fuit inter nos
et deū. p cui⁹ mediationē deo pacificati
sum⁹. Et hoc⁹ deo cōcīnēdo rñdēs gerit p
sonā multitudinis. de q̄ in euāg. sequi
tur. Subito facta ē cū angelo multitu
do celestis milicie lau. deū. et dicē. Gloria
in excelsis deo. et in terra pax hoib⁹ bo
ne voluntatis. Hymnus autē iste nō m̄
est angelorū sed etiā hominū cōgra
tulantiū. ex eo qd̄ mulier ista q̄ dragmā
pdiderat decimā tam lucernam accēde
rat vt dragmā pditā inueniret. et pasto
dimissis nonaginta ouibus in deserto.
tam venerat vt q̄reret centesimam ouez
amissam. Ante natiuitatem em̄ Christi
tres erāt inimicitiaz parietes. Prim⁹
inter deū et hominē. secūdu inter ange
lū et hominē. tercius inter hoīem et ho
minē. Nō nāqz p inobediētiā creatorē

offenderat. et p snū casum restauratiōem
angelorū impediuerat. atqz p varios ri
tus se ab homine sepauerat. Inde⁹ nā
qz cerimonias excolebat. Gentilis ido
latrīa exercebat. Sed veniens pax n̄ra
fecit vtrazqz vñū. et h̄mō i pietes destruxit
Abstulit em̄ pctm et recōciliāuit hoīem
deo. rep̄auit casum et recōciliāuit homi
nem angelo. destruxit ritus et recōcilia
uit hoīem homi. Restaurauit ergo fm̄
ap̄lm Eph. j. que in celis et in terris sūt
et ob hoc illa celestis militie multitudo
psallebat. Gloria in excelsis deo. i. i an
gelis. qui nunqz peccauerūt nec discor
diam cū deo habuerūt. et in terra pax a
xpo facta. vñz iudeis et gentilib⁹ bone
voluntatis. qui vsqz ad christi natiuita
tem ppter pctā suā cū deo et cū angelis
discordiam habuerunt. Hinc etiā est qd̄
angelus loquit et congandet pastorib⁹
qz pax est inter angelos et homines re
formata. nascitur deus hō. qz pax est in
ter deum et hominē restaurata. nascit in
p̄sepio bouis et asini. qz pax ē inter ho
mines et hoīes reparata. p bouez em̄ in
daicus. per asinū gentilis pp̄ls figurat
fm̄ illud. Nō arabis in boue et asino. in
iudeo. s. et gētili. Et itez. Cognouit bos
possessorem suū et asinus p̄sepe dñi sui.
Ideo ḡ canit hymn⁹ iste. qz quē venerā
tur angeli i celis. homines venerant in
terris. Per hoc qz qd̄ gl̄ria in excelsis
ē. rep̄ntat mesticia antiquoz patrū ex
tedio expectandi incarnatiōez dñi. Isa.
xxvij. Expectate deū. Et ideo etiā cā
tat alleluia. qz habebant spes liberatiōis
vñ p̄s. Sperauerunt et liberaasti eos. In
hoc qz hymno notat spes ecclie q̄ cū an
gelis sperat se canere. Vñ tā illoz cantū
cū assumit. sequit. Laudam⁹ te. s. in enar
rabilis opera tua pdicando. Que vba
et sequētia a beato Hilario picta uenē.
asseruntur apposita fuisse. et pcedentia
solum antiquitus dicebāt in missa. In
nocentius tamen terci⁹ dixit illa a The
i iij

Iesphoro papa addita fore. Alij do q a Symacho papa. Symachus papa constituit tam in dnica die q in natalitijs martyꝝ glia in excelsis ad missam cātarī. qꝛ scōs p dnica resurrectionem glie angeloz sociatos eē recolit. Cantat em in festis aploꝝ ꝛ confessorꝝ in quoz honorē dedicata est qꝛunqꝛ eccia ꝛ generaliter in festis q nobis celestē solennitaterē repñtant. In diebus vero luctus se iunioꝝ nō dī. pter qꝛ in duobus sabbatꝝ specialibus mysterijs adomata. surta illud. Cantate dño canticū nouuz. put dictū est in p̄hemio huiꝝ p̄tis. Dicit qꝛ Thelesphorus papa p̄cepit illū cātari ad missam nocturnā nalis dñi quaz ꝛ ipse instituit. Quidam dicūt non eē cātandū in missa nisi in hora tertia. qꝛ tūc spūss sanctus sup aplos descendit. ꝛ eos gloria et exultatione repleuit. Inno. iij. statuit vt qñ in diebus profestis celebratur in honorē beate virginis vel spūssci vel sancte crucis. nec hymnus angelicꝝ nec symbolū dicat. nec etiā Te deum laudamus in laudibus matutinis. In aduentu vero vel in septuagesima non canitur. prout in septima pte sub ti. de de septē diebus post pasca dīcet. Eps tamen bethleemitanus ex abusu omni die et in omni missa etiā pro defunctis gloria in excelsis detantat p eo q hymnus ille Luca testante primo in bethleemstana regione cantatus est.

De Salutatione ad populū

Angelico hym-

a no finito sacerdos ad populū se voluens illū salutat dīcēs. Dñs vobiscum. qd sumptum est de libro Ruth. ij. Sic ei legit Booz salutat se messorēs suos. Et ppheta in Paral. Iza regē et qui cū eo erant. Et angelꝝ salutans Gedeonē. dīxit. dñs tecū. Booz quidē figuraz saluatoris exp̄ssit. qui Ruth moabitidē duxit xpoꝛē. Et hec sa

lutiatio significat salutationē quā xp̄s fecit apostolis post resurrectōz. de qua in quinta parte sub ti. de prima dīcitur In omnibus ergo misse oꝛionibꝝ sacerdos p̄mittit dñs vobiscū. nisi in oꝛionibus que p̄cedūt pphetias. vel etiā oꝛiones sup populū in qdragesima. et nisi i oꝛionibus q immediate sequunt post ipmā oꝛionē. et in illis q dicunt in pasceue. h tūc missa nō dī. licet sacerdos cōtinet. Cū em p p̄dictā salutationem optet dñm esse cū pplo qui est in eo p spiritū glie septiformis. iō eccia ordinavit septies tantū in missa pplm salutarī vt iā dīcet. Ideoꝛ in p̄missis oꝛionibus tñ dī p̄mittit tñ alijs exhortatō ad humilitionē p flectamꝝ genua. vel p. humiliate capita vestra deo. qꝛ oꝛo que faciēda est cū scunio ad malignū spm ejciendū. tunc demū valet si cū humilitate fiat. Rursus in diebus scunioꝝ repñtat eccia tps babylonice captiuitatis. Merito ergo sacerdos tunc populū vt pote absenti nō salutat nec se ad illum puerit. h absolute incipiēs. oꝛemus. in sinuat. p illo fore orandum. et quia oꝛo fieri debet cum affectu. moꝛ subditur. flectamus genua. vel humiliate capita vestra deo. Repñtat etiā tps dominice passionis. qd p̄cipue post cenam cū discipulis factaz incepit. Quia ergo tpe illo dñs discipulos non salutauit h eos ad orandū pluries excitauit. ideo sacerdos tunc poplū non salutat sed ei ora re insinuat. Sed et quia tempore illo xp̄s in oratiōe genua flexit. iō moꝛ ad genua flectendū inuitat. Dīc aut flectamus genua. in psona vniuersitatis oim fidelū qñ oim sindicꝝ seipm includēs. ꝛ iō loquit in p̄ma psona excitans se et omēs ad orandū humiliter et deuote. h moꝛ subiicit. leuate. in psona alterius. scz xp̄i. cuius typū gerit in officio misse et tunc loquit in secūda psona et in dissimili cātū. qñ ipse christus dicat. Sur

gire. qm̄ v estraz humillatē et deuoti
onē video. Et tunc vice oim loquitur si
ue orat. Quid significant collecte q̄ di-
cunt post flectamus et post humiliare.
di certur in sexta pte sub quarta seria in
capite iesuniorū. Alijs vero diebus et
tpibus eccia tempus exultatōis et ple-
nitudinīs q̄ precipue fuit post xp̄i resur-
rectionē repñtat. Et tunc sacerdos po-
pulū salutat. repñtans vt pmissum est.
q̄ dñs post resurrectionē discipulos sa-
lutauit. Sacerdos q̄ orōnibus pmitit
dñs vobiscum. vt populū reddat atten-
tum q̄ mens eius ad deum dirigat. et ei
p̄ intentionē sedulā cōiungat. Et ē seu-
sus. Dñs vobiscum. i. in vobis maneat
et vos premio vite eterne remuneret. et
petitionibus vestris effectū tribuat. seu
grām dei impetretis pseuerantes i illa
Chorus vō et populus rñdet. et cū spū
tuo. qd̄ sumptū est ex epla. ij. Thimo.
vlti. vbi dicit. Dñs Iesus xps cum spū
tuo. Pmōi etem mutue salutatioēs no-
tant q̄ sacerdotis et populi vnus debet
esse affectus. Et est sensus. Tu pro nob̄
factur⁹ es preces ad dñm. et q̄ dñs de⁹
pces illas tantum approbat et exaudit
que ex bono corde pcedunt. oramus et
nos similiter pte. vt ille sine q̄ nullū ē
bonū sit cū spū tuo. vt qui tecum est in
ore sit et in corde. et in te maneat. Et fm̄
hoc cessat hesitatio querētū quare po-
pulus rñdet. et cū spū tuo. cū sacerdos
dicēdo. dñs vobiscū. optauerit dñm eē
cū illis. nō solū in spū. verū etiā in cor-
pore. Nam et idipm̄ ppl̄s p hanc rñsio-
nē optat. vt pmissū est. Pōt etiā dici. q̄
i hac rñsione ppl̄s se refert solū ad acti-
onē immolatiōis ad quā sacerdos pce-
dit in qua per spm̄ totaliter eleuat⁹ et ab
oim terrenitate proxims abstract⁹ eē d̄z
Postq̄ vero chorus respondit. ipse se
ad altare reuoluit. scz ad orientem vt di-
cetur in probemio quinte p̄tis. et q̄si pa-
rū de sua bonitate p̄sicens vniuersales

ad se colligit eccliam dicēs. q̄si oim sin-
dicus. oramus. q. d. Orate oēs sil̄ mecū
vt qd̄ postulamus cicius impetremus
qm̄ impossibile est multitudinem non ex-
audiri. et sic ofonem dicit. Dicendo er-
go oramus. hortat alios ad orandū. q̄
ipse xps monuit discipulos orare dicēs
Orate ne intretis in temptatōnem. Et
postea orat. q̄ et postea xps orauit. ipse
em̄ fecit docuit. Qd̄ aut̄ dicit oramus
ab antiquis habemus q̄ pmissio orem⁹
subiūgebāt cōiter ofones. Dicit aut̄ ore-
mus stās añ mediū altaris ppter rōnes
positas in pncipio pcedētis tituli. Dio
aut̄ quā dicit significat indulgētiā quā
dñs repromissit. Et deinde trāsīt ad de-
straz p̄ez altaris vt dices sub ti. se. Dio
ne finita chorus rñdet. Amē. qd̄ est be-
nizicū verbū. q̄si dicat. fiat nobis sicut
orasti. seu feliciter acta sit oratō tua. Et
est sumptū amē ex Alpoē. Iohis. Am-
bro. exponit amen. i. verū est qd̄ sermo
sonat affectus sentiat. Qñq̄ ponit pre-
te vt ibi. Amē amē dico vobis. put s̄
ti. de ofone dices. Et nota q̄ pmissa sa-
lutatio. i. dñs vobiscū ad minores et im-
pfectos ac simplices ptinet sacerdotes
Eps vō vel eius supior q̄ pfectus eē d̄z
et exp̄ssam xp̄i similitudinē gerit vt se vi-
carium christi ostendat oratur⁹ pma vi-
ce vlt̄ verbo dñi dicentis Jo. xx. Pax
vobis. q̄ fuit prima vox dñi ad discipu-
los qñ eis post resurrectionē appuit. q̄
si dicat. in pñt de vobis pax pectoris et
i futuro pax eternitatis. De vtraz Jo-
han. xliij. Pacē meā relinq̄ vob̄ pacem
meā do vobis. Hoc etiā vbo vsus ē di-
spensator Ioseph ad fr̄es ei⁹. Postea
vō ad instar ceterorū sacerdotū dicit dñs
vobiscū. vt se esse vnum ex ips̄is oñdat.
Et est aduertendū q̄ tunc demum pax
vobis dicitur. quādo gloria in excelsis
cantatur. Et hoc ideo vt correspondeat
ei qd̄ ibi dicitur. et in terra pax hoibus
et. Preterea b̄ saluatio a xpo tempe

Liber

Quartus

gandij et leticie. scilicet resurrectionis ad discipulos facta illi canticis leticie considerare debet. Sunt etiam qui dicunt quod pontifex solē niter celebras in diebus quibus gloria in excelsis dei repñtat xpm post resurrectionem seu resurrectionis gaudiū. quo tpe sepe xps dicta salutatio ad discipulos vsus ē. Ideoque xpm imitando pmissis diebus hoc dicit. In missis vero quod aliis diebus vel temporibus dicitur. vel etiam quod ab inferioribus dicuntur xpi passio figurat et planctus atque afflictio pformatur. et ideo in illis parvobis non dicitur ne gaudiū cum dolore misceatur. Potest etiam dici quod per xpm facta est pax inter deū et hominem. et inter angelos et homines. quod manifestauit angelus quando in xpi natiuitate cantauit gloria in excelsis deo. Et in terra pax hominibus bonis voluntatis. Pacem vero inter deum et homines manifestauit xpus quando post resurrectionem dixit apostolis parvobis. hec repñtantur in missa. Primum per quēlibet sacerdotē qui potest cantare gloria in excelsis deo angelū repñtans. Secundum per episcopum qui solus dicit pax vobis repñtans xpm qui in persona ecclesie dixit apostolis. parvobis. Omniaque autem dicit episcopus solēnter celebras. quod virtus. scilicet xpm et angelū repñtat. Ipse enim pñtor est xpi vicarius quod simplex sacerdos. Ideoque cum omittit officium angelus. scilicet temporibus quibus cantica leticie subtrahuntur scilicet te deū laudamus. et gloria in excelsis omittit similiter et hoc officium xpi non dicens pax vobis sed dominus vobiscum. sicut simplex sacerdos. Non enim per episcopum qui representat xpm et angelū vna pax sine altera nūciatur. Idē etiam ē in ista missa est. quod non dicit nisi gloria in excelsis dicatur. Sane diaconus non dicit dominus vobiscum per homines. eo quod non ita gerit tempus xpi. qui per bonos hac salutatio vsus ē sicut sacerdos qui ea in persona xpi vtitur. Reges tamen euāgelium hoc dicit. quod tunc vtitur officio pñtoris. et pñciat doctrinā ab ipso xpo immediate placat. et etiam cereū pascalem benedicens. quod tunc xpi resurrectionem repñtat. Sūt

tamen quedam qui dicunt quod in diuitiis officiis qui dicere tenentur. licite possent hoc dicere cum phitū non legatur. quibus generalis vsus ecclesie contradicit. ut se inferiores sacerdotibus agnoscat. Notandum ē autem quod septem vicibus populus salutatur in missa quatenus exclusis septē vicibus capitalibus suscipiat gratias septiformē. Misteriū enim misse ad septem dona spiritus sancti refert. Primum in ipso misse exordio an collectā. Secundo an euāgelium. Tercio post euāgelium siue dicto simbolo an offertoriū. Quarto an pñtionem cum dicit sacerdos. Per omnia secula seculorum. et pñtēter dominus vobiscum. Quinto an pacis osculum cum dicit pax domini sit semper vobiscum. Sexto an primam orationē post cōtionem. Septimo si nra finalis postcōtione vel oratione. In prima salutatio spūs sapientie intelligitur. quod sapia intrauit in hunc mūdū ut saluaret nos. In secunda spūs intellectus ideo enim pñdicaui ut doceret nos. In tertia spūs pñlij. hic enim secreto dei cōsilio se passioni obtulit ut redimeret nos. In quarta spūs fortitudinis quod pendēs in cruce diaboli expugnauit ut redimeret nos. In quinta spūs scientie. quod resurgens discipulos salutauit et eis sensum aperuit ut erudirēt nos. In sexta spūs pietatis. quod sola pietate humanā naturā super astra leuauit. ut exaltaret nos. In septima spiritus timoris. quod angeli tremebūt dum venerit ad iudiciū ut glorificet nos. Ceterū in quolibet salutatio mutat officium misse et de vno officio ad aliud transit. quod merito saluatio pñtatur. Cum enim ad oparios nouiter ingredimur. eos salutare solemus. et semper hoc octo officia sūt in missa. Rursus salutatur etiam octauo. ut quidā volūt. scilicet post offertoriū an secretellam. Nam volūēs se ad populum dicimus. orate fratres et debet pñdicare sub silentio dominus vobiscum. Vnde licet eis quod saluamus faciem regulariter repñtemus tū

in qñq̃ dū rapat ex p̃missis salutatorib⁹
bus sacerdos ad pplm se cōuertit. Naz
in illa salutatioe q̃ fit añ euangeliz⁹ se n̄
puerit qz iam int̃tus ē ad vba dei an
nūciāda. nec etiā in illa q̃ fit añ p̃fatōez.
qz iam int̃tus ē ad sacrificiū altaris
tractādū. nec etiā in illa q̃ fit ante pacis
osculū. qz iam tenet corp⁹ xp̃i in mani
bus. ⁊ cor⁹ hz sursum ad deū. ⁊ oino in
tentus ē ad reuerenter illud tractandū.
Nemo. n. mittit manū ad aratū ⁊ sp̃s
ciens retro aptus ē regno dei. Ceter⁹ q̃
na ad pplm cū dñs vobiscū facta puer
sio. signat qñq̃ apparitōes q̃s xp̃s fec̃
discipulis suis i die resurrectiōis. P̃ia
fuit marie magdalene. Joh. xx. ⁊ mar.
vlti. Sc̃da eidē ⁊ alijs mulierib⁹ redeū
tibus de sepulcro quādo dixit eis aue
te. Mat. vlti. Tercia petro. Quarta du
obus discipulis cūtib⁹ i emaus. Qui
to i domo. x. discipulis absente thoma
Joh. xx. Sed qz altera illaz manifesta
nō fuit qñ videlicet p̃mo apparuit ma
rie magdalene vel fm̃ alios qñ apparu
it petro. qz nescit qñ aut vbi. ideo sacer
dos añ secretellā diciturus. orate fr̃es. p̃
dicit sub silentio dñs vobiscū. h̃ patent
dicit orate ⁊c. qz pat̃ter dixit apl̃is. ora
te ne intretis in tēptatiōē. Fuerūt etiā
⁊ alie apparitiōes. de q̃bus nil ad p̃ns
Non est etiā omittendū q̃ sacerdos sp̃
voluit se ad pplm a dextra ⁊ p̃ eandem
se ad altare renoluit q̃si ip̃o facto dicēs
Dextra dñi fecit virtutē. dextra do. ex. m.
d. d. f. virtutē. Sc̃do ad designandū q̃ in
sepulcro dñico angelus a dextris sede
bat. Tercio vt sacerdos p̃ h̃ innuat se re
ctam ⁊ attentā h̃re intentōz p̃ se ⁊ pp̃lo
ad celestes p̃iam q̃ p̃ dextrā significat.
iux̃ illud i canticis. Dextra eius ample
xabit me. Quarto qz ṽsus salutatio po
pulū. ⁊ puerus dicendo orem⁹ hortat
tam se q̃ pplm ad orandū ⁊ oio dz fieri
p̃ eternis q̃ p̃ dextrā significat. vñ xp̃s
sedē dī ad dextram p̃is. merito a parte

dextra fit vtrūq̃. gerit q̃ppe sacerdos it
pū xp̃i q̃ p̃fect⁹ ē in salutatiōibus ⁊ oio
nibus q̃ a dextra fiunt. Verūtñ postq̃
dixit. orate p̃ me fr̃es ⁊c. se reuoluit a si
nistra. iux̃ illud ps. Circūst⁹ ⁊ immo
lauit i tab. e. h. vo. ⁊c. sp̃ans em̃ se ad im
molādū q̃ndā circūitū fac̃. Se igit̃ tūc
cōuertit a sinistra q̃ ip̃fectior ⁊ infirmior
ē. ad notandū ip̃fectiōem cuiuslibet sa
cerdōis p̃ter xp̃m. H̃inc ē q̃ p̃missa ṽ
ba dicendo obsecrat tanq̃ ip̃fect⁹ ⁊ pec
cator ⁊ indigens alioz auxilio ip̃endi si
bi ab alijs b̃ficijs orōis. Sc̃do qz re
uoluit tūc a sinistra vt p̃ h̃ significet tri
sticiā de passiōe xp̃i ad quā rep̃itandaz
statim int̃dit. tristicia. n. recte p̃ sinistra
significat. iux̃ illud ap̃li. Ad dextris ⁊ a
sinistris p̃ gl̃iam ⁊ ignobilitates. p̃ infā
miā ⁊ bonā famā. Debent etiā fieri ille
volutōes ⁊ reuolutōes añ mediū alta
ris. iux̃ illd. In medio eccie aperuit os
suus ⁊c. In q̃ ⁊ illud cōmēorat q̃ redē
ptor n̄ iux̃ Salomonez corp⁹ suū i me
dia caritate cōstrauit xp̃t filias hierl̃m.
Et attēde qz q̃dā dicto dñs vobiscū. ad
altare reuoluti dicūt orem⁹ stātes ante
mediū altaris p̃ h̃ insinuātes se in loco
manifesto ⁊ pp̃lo conueniētī orare. s. añ
mediū altaris q̃q̃ ppl̃s debz de medio
cordis oīōes ad deū effundere. Alij ṽo
ad dextrū cornu altaris. vbi oīōnē pro
ferre debēt dicūt orem⁹ vt sic inf̃ insinu
atiōnē ⁊ oīōnē nullū actū aliū interpo
nāt. ⁊ vt ibi p̃cedat orādī insinuatio vbi
mor̃ s̃beq̃ ip̃a oīo ⁊ orantis ppl̃i debet
esse intentio.

De oratione seu collecta.

Alutatione pre

s missa oīōes subiiciūt. qz. n. oīs
n̄ra opatio a deo inchoata cir
culariter in sp̃m terminari debet. ideo
missē offiū incipit ab oīōne. ⁊ terminat
in g̃fariuatiōne. Vñ videndū ē q̃s de
beat oīōes dicē. Qualif ⁊ p̃ q̃b⁹ ē oran

dum. Quid sit oꝛo z qñ z vbi. z versus qñ pꝛe oꝛiones dicende sint. De muta-
tiōe sacerdotꝝ ab vna pꝛe altaris ad al-
teram. Vñ oꝛiones dicantur. z vñ origi-
nem habuerūt. Qualitꝛ verba eaz intel-
ligant. Qualiter oꝛiones terminentur.
Quare vocetꝛ collecte. Que z qñ oꝛo-
nes dicēde sunt z de inuētoribus earuz
Quo pōtifer vel sacerdos illas dicens
stare dz. Circa primū notandū ē qꝛ ea
qbus pplꝝ immediate ordinatꝛ ad deuz
sacerdotes tantū dicūt q sunt mediato-
res inter deū z pplm qꝛ qdā dicūt pu-
blice spectantia ad totū pplm in cuius
pꝛsona ipꝛe solus ea deo ꝓponit. sicut sūt
oꝛiones z gꝛatiāctiones. qdā priuatim
q ad officiū eiꝝ tantū spectāt. vt ꝓsecre-
tiones z hmōi oꝛiones qꝛ ipꝛe ꝓ pplꝛo fa-
cit. nō tñ in pꝛsona pplꝛi orans. z in oibꝫ
ꝓmittit dñs vobiscꝛ. vt mens pplꝛi deo
cōsungat. Et qꝛ pplꝛus in his q ad deuz
ꝓtinet sacerdotē dñcē hꝫ. idō in fine cu-
iuslibet oꝛionis pplꝛs ꝓsentit rñdēs amē.
vt iam diceꝛ. ꝓpter qd z omnis oꝛo alte
terminatur. etiā si priuate fiat. Sane
orandū ē breuibus vbi nō in multilo-
quio. vt iā diceꝛ. Vñ z greci parū ꝫ fre-
quēter orant ꝫ in lacrimis z in puritate
cordis. nō i voce clamosa ꝫ in mētis in-
tentione z lacrimaz cōpunctione. Sic
em̃ in ꝓspectu dñine maiestatis z āge-
lorū oportet nos esse vt mens nꝛa voci
ꝓcedat. iuxta illud ꝓꝛ. Exaudiuit dñs
vocē fletus mei zc. Et itez. Sacrificiuꝛ
deo spūs cōtribulatus zc. Debet etiā
oꝛo esse deuota. naz oim creatori cū de-
uotione ē supplicādū. Vñ autꝛ sacerdos
z leuitꝛ alte oꝛionē aliꝫ nō debet vbi orā-
re. ꝫ illam oꝛionē attendere z ad eam re-
spondere amē. Pro qbus sit orādū
diceꝛ in. vi. parte sub titu. de parascēue.

Quid sit oꝛo z q hora z vbi hore ca-
nonice dicēde sunt. z vsus qñ pꝛe orā-
dū est diceꝛ i ꝓhemio ante ꝓꝛs. Quid
significet oꝛo q dꝛ añ epistolā diceꝛ sub

tl. de sessione epꝛi. Sane sacerdos duꝛ
orat ad dextrā cōsistit altaris. iuxta illd
Ero. xxx. Depꝛabit aaron sup cornu al-
taris z placabit sup eū in generatōibꝫ
suis. in hoc illud signās qd fuerat ꝓꝛo-
phetatū. Deus ab austro veniet xꝓs ei
iudōs docuit. ad qꝛ a ꝓꝛe luminū mis-
sus fuit. qꝛ dextra iudeos. sinistra gentē
les figurat. Et qñ leticia ꝓ dextrā. tristi-
cia vꝫ ꝓ sinistrā designatur. idcirco ad
dextrā partem altaris ꝓmū accedit. vt
gaudiū dñice natiuitatis ostēdat. Dein
de dicturus euāgeliū ad sinistrā puerit-
tur vt tristitia ꝓ passionis insinuet. Sed
itez redit ad dextrā. vt gaudiū resurre-
ctionis annūciat. De hꝫ alitꝛ diceꝛ sub tl.
de mutatōe sacerdotis. Romanus vꝫ
pōtifer oraturus i ad sedē post altare vt
aliꝫ epꝛs ad latus altaris ascēdit. z stans
collectā ꝓnūciat quā libro legit apto et
deinde sedet qꝛ sicut euāgelista testetur
venit ihꝫs in nazareth vbi nutritus fu-
erat. z intrauit ꝫ ꝓuerudinez dictꝛ sab-
bati i sinagogā z surrexit legere. z tradi-
tus ē ei liber isaie ꝓꝛꝛ. quē vt renō-
tuit inuenit locū vbi scriptū erat. Spūs
dñi sup me ꝓpter qd vnxit me. Et cum
ꝓlicuisset libꝛū reddidit mistro z sedit.
Rursus pōtifer ad latꝫ altaris vsqꝫ post
dictū offertoriū moratꝛ. vt dictꝛ est sub
tl. qñter epꝛs vel sacerdos ad altare sta-
re debeat. Sequitur videre vñ oꝛo dica-
tur. z vñ oꝛiones originē habuerunt. Et
qdem dꝛ oꝛo ab orādo eo q ꝫ eā a pplꝛo
bona corporis z aie orando petuntur. Li-
cet em̃ dñs sciat qbus egemus. orare tñ
debemꝫ. ꝓꝛi diceꝛ sub oꝛione dominica.
Dicit etiā sacerdos ꝫ bonis vt assint z
ꝫ malis vt absint. Designant autꝛ oꝛo-
nes in Apocal. per sumū aromātū qui
ascendit in cōspectu dñi de manu ange-
li. Xꝓs em̃ verus homo ꝓpter nos ꝓas-
sioni deditus. cuius illa vox ē holocau-
sta etiā ꝫ delicto non postulasti. tunc
dixi. ecce venio. semꝫ ꝫ nobis orabat q

fm apostolū exauditus est in omnibus
p sua reuerentia. Qualiter vba oīo:
nū intelligēda sunt videam⁹ ⁊ qđez qđ
in qbusdā codicibus pīnēz. proſit hūc
vel illi ſencto talis oblatio ad gloriā ⁊
honore ſic intelligi debet. q ad h pſirv
ille magis ac magis a fidelibus gloriſi-
cef aut etiā honorez in terris. Cū em̄ ipſi
ſint pfecte beati. om̄ia eis in cellis ad vo-
tum ſuccedūt. Vñ nō egent nris oīonib⁹
bus. immo oī iniuriāz facit martyri q orat
p martyre licet pleriq̄ reputet nō indi-
gnū gloriā ſanctorū poſſe vſq̄ in diez
iudiciū augmentari. ⁊ ideo ecciam inte-
rim rite poſſe augmentationē gloriſica-
tionis eorū optare. Qđ aut poſt ſinez
oīonis ſubligitur. p dñm nřm iheſum
xp̄m. illud ſignat qđ ipſe in euāgelio di-
cit. Quicqd petieritis pīem in nomine
meo fieri vobis. Orat em̄ ſacerdos ad de-
um pīem vt p filiū ſuū q dñs nř ē eq̄lit
ſicut pater. oīo pſicatur. Hinc em̄ ē q
omnis oīo regulariter ad pīem dirigīt
⁊ terminat i noīe filiū. Nō. n. p aliā viam
ad nos eterna dei bñſicia pñt decurrere
q̄ p eū q ē mediator dei ⁊ hōim homo
xp̄s iheſus ſicut p mediātē criſtallū mit-
tit ignis in teſtā ſuppoſitā a ſolo lōgin-
quo. Et ſumptū ē. h de ep̄la ad Rōmā.
vbi dñ. Gloriamur i deo per dñm nřm
iſhm xp̄m. Nemo. n. vadit ad pīem niſi
p me. Et ipſe alibi dicit. Si qđ petierit
pīem in noīe meo dabit vobis. Et nota
q iheſus ē xp̄itū nomē. put dictū ē in p
hemio. ij. pñs. Qđ vō ſeq̄. q te. vi. ⁊ re.
in v. ſ. de. rē. ita pōt intelligi. in vñtate
ſ. h ē vna cū ſpūſancto. Nā p̄r ⁊ filiūz
ſ. ſ. ſunt vnus deus. Vel in vñtate. ſ.
hoc eſt in ſpūſuſancto qui ē vñtas pa-
tris ⁊ filiū. ⁊ amor et connexio vtriuſq̄.
Poſſunt etiā ſic exponi p̄miſſa verba.
per dominū noſtrū rē. vt ſit ſenſus. O
pater exaudi per filiū tuū qui hoc vult
⁊ poteſt. vult quia viuūt. poteſt quia re-
gnat. viuūt inq̄ ⁊ regnat tecū in vñtate

ſpūſſancti. Nō quidem viuūt et regnat
vt tyrannus ſpū inīqtatis. ſed viuūt ⁊ re-
gnat deus ſpū benignitatis. Qđ vō ſe
quūt. p oīa ſecula ſeculoz. vel pſecutiue
vel anthonomafiſice intelligi pōt. Cōſe-
cūtiue ſicut generationes generationū
q. d. p oīa ſecula ſeculoz ſibi inuicē ſuc-
cedentia. dicūtur em̄ ſecula. qz ſequūt.
nam alijs diſcedentibus alia ſequūtur.
Anthonomafiſice. ſicut dñ cantica canē.
⁊ eſt ſenſus ſicut añ om̄ia ſecula fili⁹ cū
patre in vñtate ſpūſſancti in deitate vi-
xit ⁊ fuit. ita in p̄ſenti ſeculo ⁊ in futuro
vbi iuſti cū ſanctis angelis pmanebūt.
⁊ iniuſti cū diabolis cruciabūtur creda-
tur equaliter viuere cū patre ⁊ ſpūſan-
cto ⁊ nullo ſine concludi. Sequitur amē.
qđ verbū optantis vel affirmātis oſtē-
dit affectū vel cōſenſum vt p̄miſſum eſt
Populus em̄ aſſentiēs voci ſacerdotis
q dixit. per omnia ſecula ſeculoz. aſſen-
tit q ſeculū p eū creatum ē. Vñ in ſine
pſalmoz vbi nos dicimus fiat fiat. he-
breus dicit amen amen. Eū xp̄s in euā-
gelio ſepe dicit amen amen. i. vez verū
dico vobis. Reſpicit ergo vel ad formā
oīonis. vt quod oratur optetur vel ad
modū concludionis. vt quod concludi-
tur aſſi. meſ. Verbigra. Cum ſacerdos
orans dicit. Da nobis qſumus cū ſu-
pens dñe ſalutē mentis ⁊ corpis. popu-
lus optando rñdet amē. i. fiat. Et cuſ ſa-
cerdos cōcludit. q te. vi. ⁊ reg. in v. ſ. d.
per o. ſe. ſe. populus affirmādo respon-
det amen. i. verū eſt. Vel amen interſp-
tat veritas. vt in apoca. Hec dicit amē
teſtis fidelis. de hoc dictū ē in p̄cedenti
ſi. Circa terminatōem collectay note n-
dū ē q i eis qñqz dirigīt ſmo ad patrez
quandoqz ad filiū. quandoqz ad ſpūſitū
ſanctū. ⁊ qñqz ad totā trinitatez. Si ſer-
mo ad ſolū patrē dirigīt nō habita mē-
tione de filio neqz ſpūſancto. tunc dicit
in ſine per dñm noſtrū iſhm xp̄m ſi. i. q.
te. vi. ⁊ reg. in v. ſ. d. p o. ſe. ſe. ſine p cui

dē et eiisdē. vt in illa oīone. Protector
i te sperantiū rē. Si vō ibi fiat mentio
de filio. refert an ante finale prē oīonis
an in fine ipsius fiat mentio de filio. Si
sermo dirigit ad patrē habita mētiōne
de filio añ finē. tunc dī in fine. p eundez
dñm nřm rē. vt in illa oīone. De^o q de
brē marlesvgnis rē. Si in fine. tūc sūi
tur imediate. q tecū. sine peundē et eiū
dē. vt in illa colecta scī stephani. O p̄s
sempitērne deus q p̄micias martir rē.
Et in illa. De^o q salutis eterne. Vel do
minū nřm iesū sine p. vt in illa colecta
De^o q nos redēptōis eterne. q dī in vi
gilia natal. Et i illa. Illumia qm̄s. q dī
in ephiphania. Vel iesus xp̄us dñs nř
vt i illa. Deus q ad eternā. q dī feria ter
cia post pasca. Et i secreta illa. Ip̄e tibi.
q dī in cena dñi. Si vō in oīoe q ad pa
trē dirigit sit mentio de spūsctō. dī in fi
ne p dñm hostē. h tūc dī in vnitāte eiū
dē spūsc̄i deus. vt i illa. Deus q cor
da fidelīū. Et i illa. Al̄sit nobis qm̄s vir
tus spūsc̄i. Q si fiat tibi mentio pmo
de spūsctō. et postea de filio. tunc su
biicitur in fine imediate. q tecū. vt in
illa. Mentēs nřas qm̄s dñe pacit^o. et i
illa. Pre igne rē. Rursus qñ ad patrem
dirigim^o sermonē orando vt ip̄e det no
bis sp̄m vīnificādo vel h̄mōi. tunc dī. p
dñm rē. sine p eundē et eiū dē. vt in illa
q dī in bñdictōe cineris. Deus q humi
liatōrē. et in illa q dī in bñdictōe fontē
O p̄s sempitērne deus respice rē. Si
autē sermo ad filiū dirigitur. vt in illa
oratione. Excita dñe potentiam tuam et
veni. Et siml^r in alijs collectis de aduē
tu domini. Et in illa. Deus qui virgīna
lem aulam rē. tūc dī in fine. q vīvis et re
gnas cū deo p̄re i vnitāte spūsc̄i de^o rē.
Et si fiat ibi mentio de p̄re. tūc dī. q cū
eodē deo p̄re rē. vt in illa oīoe canonis.
Dñe iesu xpe fili dei rē. Si vō sermo di
rigit ad spūsc̄m. dicūt qdā q tūc dicūt
in fine. qui cū p̄re et filio vīvis et regnas

de^o. Verūtū oīs oratio dirigit ad p̄re
et ad filiū. et nulla ad spūsc̄m. quia
spūsc̄m sanctus est donum. et a dono nō
petitur donum. sed pot^o a largitore do
ni. Petīt. ergo a patre et filio et ad eos
sermo dirigit tanq̄ ad donatorem et nō
a spūsctō q est donū pariter abviro
q procedit. Si autē ad totam trinitatez
sermo dirigit. tunc dī in fine. per dñm.
sine p eundē et eiū dē. vt in illa oīone
canonis. Suscipe sc̄ā trinitas. Et i illa
q dī in fine misse. Placeat tibi sc̄ā trī
nitas. in quib^o dī. p xp̄m dñm nřm. qd
succedit in ofonibus in locū p dominū
nostre causa breuitatis. Idemq̄ est si in
oīone que ad deum patrē dirigit de eo
mētiō fiat vt in illa. O p̄s sempitērne de
us qui dedisti famulis tuis. Tamē tūc
dicunt quidā. qui vīvis et regnas vnus
deus p oia se. s. Al̄ij vō intelligentes q
oīo ip̄a ad deū filiū dirigat tūc dicūt. q
vi. et re. in v. s. s. d. p o. se. s. Et in illa oīoe.
Fidelīū deus oīm p̄dītor. Tota nāq̄ trī
nitas p̄dītor et redeptor est. licet xps p
prie sit redeptor. Pōt etiā dici q oīo
q ad trinitatē dirigit cōcludit sine aliq̄
p̄onarū distinctōe. sic. q vi. et re. d. p o. s.
se. Vel cōuertat orans sermonē ad sevl
ad pplm̄ dicens. qd ip̄e p̄stare dignet. et
sic etiā pcludit i oīonib^o bñdīcōnalib^o.
Sane in oīone in qua sermo dirigitur
ad caput eccie videt^r debere dici. q vi. et
re. cū xps sit caput eccie. sed non est ita.
Tota nāq̄ trinitas est caput eccie. iōq̄
dici debet. p dominū nostrū. In exorci
smis vero ad expellendum demonem
aliter dicitur. qm̄ in aque benedictione
dicit. p eum q ven. est indica. vi. et mor.
et sc̄m p ignē. Siml^r et in cathecismis
dī. qui ventu. ē. rē. q̄cito em̄ diabolus
audit christū esse vātū iudicare seculū
per ignem fugit timens iudiciū ignis
quia scit se post diem iudicij eterno ig
ne puniendum. Eadem quoq̄ ratione
dixit magister. Gilbert^o q oīones in ex

equis mortuorum dñt sibi mō finiri. cōs tamē vsus ecclesie tenet vt dicat p dñm nostrū zc. In illa tñ oīone. Fidelium de oīm conditor debet dici. qñ vi. z re. zc. vt pmissum est. Et aduerte q orationes in laudibus i missa z in vespers sub eodem z solenniori tono dicuntur. p eo q ille hore solennius et festiuius in ecclesia dicuntur. In alijs vō hōis z officijs alius tonus minus solennis seruat. tū quia minus solenniter dicuntur. tum qz ille ad aliud referri pnt signatū. Omni bus aut orationibus pterq exorcismis p mittit oremus. nō tamē semp dñs vobis scū. vt dictū est in pcedenti ti. Sequitur videre quare orationes q circa pñcipiū misse dicuntur. collecte vocant. Et quidē ideo. qz sacerdos q fungit legatione ad deū pro populo in eis petitiones oīm in vnum colligit z cōcludit. vt eas ad dñm referat. pprie tñ dicuntur collecte q sup collectū populū dicuntur. puta in pcessionibus. vel dum colligit populus ad stationē faciendā. vt de vna ecclesia pcedat ad alterā. In vrbe namqz qlibet ecclesia stationalis habet aliquā ecciam sibi vicinā in q colligit populū die stationis. z ibi dī collecta sup collectū populū. z inde omēs simul ad ecclesiam in qua fit statio accedūt. Vñ in cōcilio agathē. dicit q plebs collecta oratione ad vespērā dimittat ab epō cū bñ dictione. z ē sumptū hoc nomē de leuitico vbi scenophegia q est vltimū festo rī legalium collecta vocatur. pro eo qz in fructuū collectione fiebat z figurabat futuram opey nostrorū collectionē. cū dicit. Ecce homo z omnia opera ei⁹ cū eo. Orationū varij fuerūt actores qz numer⁹ z varietas instantū excrecebat q octauū africanū conciliū constituit. vt nulle preces vel orationes vel misse vel prefationes vel cōmendationes vel manus impositiones dicantur nisi i cōcilio fuerint approbare. Et gelasius pa

pa tam a se q ab alijs cōpositas preces dicit ordinasse. Beatus aut Grego. seclis his q nimia vel incōgrua videbatur. rōnabilia coadunauit. cōgrua multa nihilomin⁹ p se necessaria supaddēs Ceterū qdaz modū z ordinē excedēs instantū orationes multiplicat. vt auditoribus rediū generet z fastidiū qñ deus vt hō verborū multitudinē fieri possit vt pmissum ē. cū ecōtra illa. dicat. Cū multiplicaueritis orationes vras nō exaudia. Et dñs in euang. dicat. Cū oratis nolite multū loqui sicut ethnici faciūt. putāt. n. in multiloquio exaudiri. Vñ cū ei dixissent apostoli. Dñe doce nos orare. cōpendiosam eos orationē docuit. Pater noster zc. Vñus q orationis formā seqntes sacerdotes i missa septenariū orationis numex non excedant. Naz xps septē petitionib⁹ oia corp⁹ z aie necessaria cōphendit in illa. put sub ea dicetur. Quia vō numero deus gaudet impari. qdaz obseruat vt impares dicāt in missa orationes videlz vna tantū sicut vna epistola vel vnū euangeliū dicunt Et iste numerus ē ordinarius. vel tres vel quinqz vel septē. Vñ ad designandam fidel vnitatem. vel vnitatis sacm. Tres ad significandū misterijs trinitatis. z qz xps ter in passiōe orauit dicēs. Pater si fieri pōt trāseat a me calix iste Quinqz ad significandū qnqz plagas xpi. seu in qnqz partitā xpi passionem. Septem ad designaddu spūm gratie septiformis. seu septez dona spūsancti. Deus em diuisionem z discordiam de testatur. Vnde cum ceterorū dierū operibus benediceret. operibus tamē scōde diei benedixisse non legitur. eo q bina rius numer⁹ pñmo ab vnitare recedat z ab eo ceteri diuisibiles nūeri originē sortitur. z impar numerus mūdus est Et nota q i summis festis tantū modo dicitur vna collecta nisi forte eadez die aliud festum pcurrat. Sciendūz quoqz

est q̄ totidem collecte z eodē ordine dī-
ci debent in secreta z postcōmunionē .
quorū p̄cesserūt q̄dā epistolam in exordio
misse. nec p̄les nec pauciores. finis nā-
q̄ debz suo principio z q̄libet postcōio
collecte z secretelles p̄cedētibz cōueni-
re. Cauendū est etiā q̄ si collecta p̄ de-
functis intermiscēat in missa q̄ dicit p̄
vultis. nō finalis. s̄ penultima vel anpe-
nultima dicat. quia finis debet ad suū
principiū retorq̄ri. semp ei memoria fa-
cienda ē p̄ defunctis. put dicit sub. x. p̄
ricula secrete. super v̄bo Memento est
am dñe zc. quia illi uiuoz z etiā sc̄tōrū i
quoz honore celebrat qui uita glorie v̄-
nūt auxilio egēt. Sed in missa p̄io de-
functis intermisceri non debet collecta
p̄ vultis. etiā vt q̄dam dicunt illa cōmu-
nis. deus qui v̄tōrū dominaris zc. ab
Aug. cōposita ad denotandū q̄ defun-
cti luare nequeūt uiuentes in hac vi-
ta. nec etiā imploare uiuentes eterna
vita. licet ip̄i luari valeant ab v̄r̄isq̄ .
In missa tñ p̄ defunctis potest. vt q̄daz
dicunt esse penultima collecta de sc̄tis
z econuerso. Innocentius papa prim⁹
composuit quatuor collectas pro men-
se septēbri. Innocentius v̄o papa tertiu⁹
cōposuit illam. A cunctis nos q̄sumus
domine mentis z cor. defen. zc. In ec-
clesia lateran. nūq̄ dicitur oratio. sed in
missa z in omnibus horis loco oratōis
alta voce p̄nunciatur oratio dominica
que in nouo testamēto prima oratio fa-
it. nam z in primitiua ecclesia sic fiebat
Sane pontifex seu sacerdos duz ora-
re seu orationem dicere incipit. manus
eueat z extendit. iuxta illud. Manus
demissas erigite z genua debilia robo-
rate. Et romano pontifici ac etiā alijs
ep̄is in multis ecclesijs ministri astan-
tes man⁹ eleuatas sustentāt. Que ma-
nuū eleuatio a lege sumpsit exordium.
Legit. ii. in Exo. xvi. c. q̄ cū isrl̄ pugna-
ret aduersus amalech i deserto anoyfes

ascendit sup̄ verticem collis. Cūq̄ leua-
ret manus vincebat isrl̄. si v̄o paululū
remisisset amalech populū superabat.
Aaron aut̄ z hur sustentabant manus
eius ex vtraq̄ pre. Legit etiā. iij. Regū
ca. viij. q̄ salomon stetit añ altare dñi in
cōspectu eccie isrl̄. z expādit manus su-
as in celum orans p̄ pp̄lo. z Gen. xliij.
Leno manū meā ad dñm deū in excel-
sum. Eleuatio aut̄ ip̄a representat q̄ x̄ps
eleuatis manibus ferebat in celū. Vel
eleuat manus ad instar saluatoris i cruce
p̄dētis. Vñ illud. Eleuatio manuū
mearū sacrificiūz vespertinū. Extensio
v̄o manuū ideo fit. Nā x̄ps cū expan-
disset man⁹ in cruce p̄ p̄secutorib⁹ ora-
uit dicēs. Pater mī dimitte illis q̄ ne-
sciunt qd faciūt. Moraliter instrūēs q̄
x̄ps semp parat⁹ est recipere penitentes.
iuxta illud qd ip̄e promissit. Om̄is qui
venit ad me nō eiciā foras. Quidaz tñ
p̄fidi heretici derident b̄mōl manuū ex-
tensionē. p̄pter illud Isa. Cū extenderis
manus vestras auertam oculos me-
os a vobis.

De epistola.

Ratione finita

o dī eplā q̄ signat doctrinā ap̄lo-
rū. Elegāter aut̄ illā p̄cedit orō
q̄ legit Lu. x. c. Rogate dñm messis vt
mittat op̄arios suos in messes suās. Sa-
ne epistola grece. latine sup̄missio v̄l su-
pererogatio. dī ab ep̄i qd ē supra. z sto-
lon qd est missio. Missa em̄ est ab apo-
stolis supra legē moysi. supra psalmos
z p̄phetas. z supra enāgelīū sicut z pro-
phetie supra legem. Vnde z littere de
vna persona ad altam misse appellant
epistole id ē supra misse q̄si misse supra
sen p̄ter id quod refert nūcius vna vo-
ce. sicut z apostol⁹ supra id quod dice-
rat Ephesijs. Corinthijs. z alijs episto-
las mittebat. Legi debet eplā fm ma-
gistrū petrū antistiodoreū. in dextra gre

eccie. qz xps pmo venit ad iudeos qui dicebatur in dextra esse. Melius tñ sit i medio eccie p eo q iohes fuit medius inter aplos z pphas. vt iam dicet. Dicitur quoqz epla in loco inferiori. euangelii in superiori. z supposito panno. de quo sub euangelio dicet. Premittit aut epla euangelio. epla naqz designat officiu qd iohanes an xpm exercuit. qd pinit an faciem dñi parare vñs eius. sicut ipe testat. Ego vox clamantis in deserto parate via dñi. Iohanes ergo qsi subdiaconus fuit z subminister illius qd de se dicit. Nō venit ministrari s̄ ministrare. vñ sicut p̄dicatio Iohannis p̄cessit p̄dicationē xpi. ita epistola euangelii p̄cedit. Berit qz epistola figurā legz z pphetie qd xpi aduentum p̄cesserūt. sicut ipa euangelii p̄cedit. P̄cessit qdem lex euangelii sicut vmbra lucē. sicut timor caritatem z initium p̄fectionē. Sane subdiacōnū epistolā lecturū vnus tantū comitatur acolitus qz p̄dicationē Iohannis pauci secuti sunt. qm̄ lex neminē ad p̄fectionē ducit. Sed diaconū euangelii lecturū tam subdiacōnū qz acoliti et ceteri comitant. qz p̄dicationē euangelij qd p̄fectū facit plurimi susceperūt. Dicit etiā pōt qz subdiacōni z diaconi ad legendū p̄cessum duplex xpi inanisestatio p duplicē ei⁹ aduentū significat. qz p̄m⁹ vñū tantū habuit p̄cursorē. scz Iohē. qd p subdiacōnū p̄cedere significat. Scēns duos hēbit. videlz Enoch z Meliā qd p duos vel plures p̄cedētes diaconū figurant. Facies aut eplam legentis respicere debet altare qd xpm significat. qz Iohā. p̄dicatio se z alios dirigebat i xpm. de cui⁹ vultu iudiciuz z eqtas p̄deunt. Is vō qd p̄cedit subdiacōnū eūtem legere. nō vñt faciē ad legentem. qz iohes nō ad se audīētes. sed potius ad xpm se dirigebat. Sed qd diaconū eūtem legere p̄cedebāt. nūc respiciūt ad euangelii z ad faciē recitātis. Pri-

mo vt ex mutua vñusqz inspectōe amor caritatis xpi notet qd in euangelio p̄dicatur. Scdo vt se esse cōtestes euangelice doctrine oñdant. sicut legit in Isaiā. Vos estis testes mei dicit dñs. Quia vō Iohānes fuit limes p̄cedentiū z s̄ sequentiū. medius int apostolos z prophetas. nā lex z pphete vsqz ad Iohānem. z ex eo regnū dei euangelizat ideo epistola nec semp legit de pphetis nec semp de apostolis. s̄ interdū sumit de ve. te. interdū de nouo. Iohannes euangelio vocē representat epistola enz antiqz xpm p̄dixit venturū dicēs. Qui post me venit an me factus ē. Et cū modernis xpm ostendit p̄item dicens. Ecce agnus dei ecce qd tol. pec. mū. Interdū ergo sumit de apostolis. qz ille eoz doctrina nō p̄cesserit euangelii. tñ ad vitam actiūā refert sicut lex z pphetia. Et interdū de ve. tes. raro tñ quia velū tēpli scissum est. nec ponendū ē an oculos velū Epistola tñ nō legit de. v. libris moysi. qz in illis temporalia p̄mittebantur. In cui⁹ signum lectōis de illis sumpte termināt in grauē accēss. vt iā dicet. Cōstiderandū aut ē qz qñ lecto vel epla de libris moysi vel salomōis sumit nomen eoz reticeat. vt dicet i. p̄hemio sexte ps̄. Itē in eplis qd sumūt de pphetis vel de actib⁹ aploz. siue de apoc. ponit in p̄ncipio h̄ oio. In diebus illis. Et i fine dicit dñs oipotēs. eo q i libris illis b̄ sepe scriptū inuenit. Eadē etiā rōe dicit in epistolis iacobi z petri. carissimī. z in eplis Pauli. Frēs. z in xpo ihu dño nro. In epistola tñ ad Hebre. dicunt quidā nō debere apponi fratres. eo q apostolus suspectus erat hebreis. sed meli⁹ est vt apponatur. quoniam quidā boni erant inter eos z ipse eos in quodā loco eiusdem epistole vocat fratres. Propter p̄missam etiam causam dicitur in euangelio. In illo tpe. Proprie tñ loquēdo nō illa epla ē de ve. te. s̄ ille lectōnes vocat.

Porro h in eplis q de apoc. leguntur dicat. lectio libri apoc. b. Jo. apli. In qui busda tñ ecclesijs z eplis tacet illadverbū. beati. certū ē em q. b. Johānes pēpue fuit inter oēs aplos a xpo dilectus Dilectio aut dei brōs nos efficit. qz beatus quē elegisti z assumpsisti. Hac ergo cōsideratōe cū sicut ceteros sanctos supuacū ē bñtudinīs titulo sancto oñdere. z solē qdāmodo facibus adiuuare cū ipse velut titulus p se patēs effectū bñtudinīs. f. dilectōem dei euidenter p ceteris sit sortitus. Ceterz nullus debet eplam solenniter in eccia legere nisi sit subdiaconus. q si forte defuerit dicat a diacono. de q dictū ē in. ij. pre sub tit. de subdiacono. z de diacono. vel etiā a sacerdote. Melius em ē vt sacerdos etiā missam cantans illā legat q si ab acolito vel alto inferioris ordinis legat. Circa hoc aut notandū ē q ppli instructio fit p verbū dei. qd qdem a deo p ei⁹ ministros ad populū puenit. z ideo ea q ad plebis instructiōem pūnēt nō a sacerdote s a ministris dicitur. Ministrisū tñ verbi dei triplex ē. Primū autoritatis qd competit xpo. qui minister dicit Ad romanos. Erat em in potestate docens. Secūdū manifeste p̄tatis. qd cōperit p̄dicatozib⁹ no. re. de quo dicit. ij. Coz. iij. Qui z idoneos nos fecit ministros. Terciū figuratōis. qd p̄p̄t̄t pre dicatozib⁹ ve. re. Iōqz doctrinā xpi xpo nōt diacon⁹. doctrina vō p̄dicatozū ve. test. pponit p subdiaconos. Nec obstat q aliqui per eos legat loco eplē aliqd dīpo ve. re. qz p̄dicatores no. re. etiā ver⁹ p̄dicat. Ceterz doctrina p̄dicatoz ve. re. nō sp̄ legat. s illis dieb⁹ qb⁹ p̄cipue pfiguratio no. z ve. test. designat. vt in ieiunijs q̄t̄oz tpm z qñ aliq celebrat q i veteri lege figurata sunt. sicut passio. natiuitas. baptisumus. z aliqd h̄mōl. Et qñ vitraqz doctrina ordiat ad xpm et eoz q p̄bant z eoz q seqbant iō doctrina xpi

postponit qñ finis. Cū autē dī eplā. genūa nō flectimus. cū ad nouū p̄tineat testamētū immo sedemus. qz doctrina in silentio z q̄re audiēda ē. Vnus etiā sedēdī a veteri testō sumit. sicut i Desbra legat. Milites tñ cōsueuerūt qñ eplē pauli legūtur in honorē ei⁹ q miles fuit. Vñ in signū militie sue depingit cōense in manu. Vel ideo qz ipse suā p̄dicationē euāgelii nōianit. Et ē sciendū. q nūqz i quadagesima legat eplā pauli nisi tātū in cena dñi q ad nouū p̄tinet testm hoc vez ē diebus fertilibus. sed dñicis diebus leguntur eplē pauli. Sane lectōnes ap̄licas vel euangelicas q̄s añ sacrificiū dici debere stamerit. nō oino certuz ē. credi tñ q p̄mī successores ap̄loz. eo q in illis eadē sacrificia celebrari iubent. Querit aut q̄re p̄phetias voce inferi⁹ deflexa. euāgelii vō z eplistolā vocē exaltādo finim⁹. Rñdeo per p̄phetiā q ē de ve. re. sinagoga q inclinata ē z cecidit intelligit. iōqz inclinando voces z qñ cadēdo p̄phetia finit. Nunc etiā ē q sinagoga depingit quasi fracta hasta vexilli. Per euāgelii vō z eplām eccia militās rep̄rat. q exaltata ē. z iō illa cū exultatiōe vocis finiūt. Preterea in. ye. re. spalia z caduca p̄mittebantur. in cuius figurā lectōnes in grauem accētū termināt. In no. vō tes. spūalia z eterna i cuius rei signū euāgelium et eplā in accentū terminant acutū. Quēdam tñ lectōnes de ve. tes. sumpte que i officio misse p eplis sepe legūtur i acutū terminātur accentū. z sub tono eplari leguntur. cū em tunc in locū epistole succedant. merito z quo ad hoc et quo ad nomen illaz debet imitari formam. De reuerentia post lectam epistolas faciēda.

Est lectā episto

p lam subdiaconus cuz acolito ad sacerdotē accedit. illud in R.

nnans q̄ iohānes cū audisset in vincu-
lis opa xp̄i. misit duos ex discipul̄ suis
nō credētes xp̄m esse messiā vt interro-
garent illū. Tu es q̄ vēturus es an aliū
expectam⁹. Et rīdēs iesus ait illis. Eū-
tes renūciate iohāni q̄ vidistis ⁊ audi-
stis. ceci vident ⁊c. vt dicef in sexta pre
sub tertia dñica aduētus. Quia vō illi
p̄ visa miracula p̄gnouerūt hūc esse de
q̄ eoz mgr̄ p̄dixerat. Qui post me vēit
aū me factus est. cui⁹ nō sum dign⁹ sol-
nere calciāmēta sua. ido p̄n⁹ ad pedes
calciāmēta romanī pōtīfic̄ subdyacon-
nus osculat. Preterea q̄ dextra dñi fe-
cit virtutē. ido s̄bdyacon⁹ q̄busdā eccle-
sijs osculat dextrā sacerdotis. Ad h̄ lēa
eplā s̄bdyacon⁹ libz clausuz ep̄o p̄ntat.
Ipe vō supra illū manū ponit quā sub-
dyacon⁹ osculat. Nempe ep̄s xp̄m figu-
rat cui clausus liber p̄ntat ad designan-
dum q̄ sol⁹ xp̄s potuit apire libz ⁊ sol-
uere signacula ei⁹. in q̄ ⁊ ipe xp̄s ⁊ eius
mysteria clausa erāt donec cepit ab ip̄o
xp̄o p̄ p̄dicationē euāgelij ap̄lri. xp̄s at
legē in q̄ clausus tenebat ope impleuit. q̄
non venit legē soluere s̄ adimplere. q̄
significat man⁹ ip̄ositio sup libz man⁹
em op⁹ significat. ipsa q̄z man⁹ positio
significat desiderij ⁊ p̄missionē credē-
di ⁊ ope p̄plendi q̄ lecta sunt. Quia vō
nemo accipit b̄ndictionē i lege p̄missā
nisi q̄ cū amore. q̄ p̄ osculū desiḡt ope p̄-
ficat q̄ p̄mone alios facere docet. io ad
h̄ designandū s̄bdyacon⁹ b̄ndictionem
acceptur⁹ manū ep̄i osculat. Rursus q̄z
pōtīfex vt p̄missum ē xp̄m rep̄ntat. sub
dyaconus ⁊ ceteri debent ei actus suos
humiliter subdere ⁊ ab ip̄o b̄ndictiōis
grām postulare. Vñ in euāgelio. Cum
oia benefecerit dicite serui inutiles su-
mus. q̄ debuius facere fecimus. Et
subsequenter ep̄s vel sacerdos subdya-
conum b̄ndicit. q̄ ⁊ xp̄s cōmendauit
Iohem dicēs. Quid existis videre pro
phetam in deserto. etiā dico vobis plus

q̄ p̄phetas. Amē dico vobis. Inter na-
tos multoz ⁊c. Subdiaconus q̄ post fi-
nem. dyaconus vō ante p̄ncipiū lectio-
nis ad sacerdotem accedit ⁊ exhibet re-
uerentiam. q̄ lex finem accepit in xp̄o.
s̄ euāgelij originem sumpsit ab ip̄o.
Nam lex ⁊ p̄phete vsq̄ ad iohem. euā-
gelium xp̄i ⁊ ep̄le post iohem. In mis-
sa vō p̄ defunctū subdiacon⁹ lecta eplā
non venit ad osculū man⁹. tum q̄ ibi
cessat rō supra dicta. tum q̄ in illa mis-
sa q̄nlibet solennitates subtrahunt.

De sessione sacerdotis vel ep̄iscopi ⁊
ministrozum.

Ratiōe finita sa-

o cerdos seu ep̄s sedet. Et ē notā-
dum q̄ in missē officio trib⁹ ho-
ris sedet. videlicet dū eplā leḡt. de quo
in ti. de mutatiōe sacerdotis dicef. ⁊ dū
rītorij ⁊ alla cantant significās tres ol-
es q̄bus dñs sedet hierosolymis in tem-
plo in medio doctoz audīēs ⁊ interro-
gans illos. Sedēs at stat cōuersus ad
p̄p̄m. vt ostēdat p̄tatem a deo esse sibi
datā q̄ possit speculari ⁊ sup̄intendere
q̄ stant in eccia humiliter. q̄ supbe. anie
em̄ ei p̄misse sunt. ⁊ de ill⁹ ē rōnē reddi-
tur⁹ deo. Sedet ēt i loco em̄nētorij. vt
q̄si vineator custodiat vineā suā. ⁊ po-
pulo sup̄intēdat. Nā ⁊ dñs i alto poloꝝ
sedēs custodit ciuitatē suā. Porro oīō
q̄ dī añ eplāz p̄usq̄ sacerdos sedeat spe-
cialiter siḡt t̄ps illd q̄ xp̄s in celū ascen-
surus ap̄lis b̄ndixit. Sessio vō q̄ sequi-
tur significat xp̄i sessionē post ascensio-
nem ad dextrā patris. sedes q̄ppe victo-
ris est. Vñ sessio sacerdotis victoriā xp̄i
desiḡt. vt dicef sub ti. de mutatiōe sacer-
dotis. Sessio ministroꝝ siḡt sessionē eo-
rum q̄bus dī. Sedebit ⁊ vos sup sedes
xij. iudicātes. xij. trib⁹ isrl̄. s̄. illos q̄ in ce-
lestibus iam regnāt. Qui vō in choro
laborāt. illos q̄ adhuc in mūdo peregrī-
nantur. Vñ lectores ⁊ cantores ad offi-

Liber Quartus

clum surgentes negociū dei agūt. quibus dī. negociamini dum venio. Quidam ḡ ministroz cū epō sedent p quos xpi mēbra in pace iam q̄scētia intelliguntur. de q̄bus apls. Confedere fecit nos in celestibus in xpo. Nūc illi q̄ iudicabūt. xij. tribus isrl. Ille vō stant p quos xpi mēbra adhuc in certamine posita intelligunt. Nepe pōtifice sedente in quibusdā ecclījs cādelabra murant de locis suis z collocant i ordine vni⁹ linee. a pmo vsq̄ ad altare ad norandū q̄ de plenitudine xpi oēs accepim⁹ i spīritus vnitate. ḡ gratiarū varietate. distīctiones em̄ sunt grāz idē at spūs Spūs em̄ a pmo cereo stato seu cādelabro. i. a xpo pcedens z vsq̄ ad altare. i. electoz corda pueniēs alternatim i mēbris dona variat grāz. Et memento q̄ acoliti deponūt cādelabra i terrā qm̄ post peracta p̄dicatōis officia p humilitatez agnoscunt q̄ sunt puluis z cinis sic dixit abraam. loquar dño cū sim puluis z cinis. In romano ordinario legit sic vt pōtīfex nō sedeat donec post pmā orōnem dicat amē. nō ḡ dī sedere vsq̄ ad lectionē. qm̄ pcedēs officiū gratulationi de aduētū z opibus christi deputat. Ep̄s em̄ xpm̄ venientē z opantē significat. Ceteri vō eos q̄ p̄ceibāt z q̄ seq̄bantur. z qui obuiabant representabant.

De Graduali.

Est epistolam cā

p̄ratur graduale sen rñsorinm qd̄ p̄tinet ad opa actiue vite vt note tur nos opibus rñdere eis q̄ in lectione audiui⁹. s. p̄dicatōni. Karlus qz Johannes predicabat p̄niam dicens. Penitentiam agite appropinquabit enim regnū celoz. z itez. Facite dignos fructus p̄nie. Merito post eplam graduale sequit̄ qd̄ p̄nie lamentū insinuat. p̄pter quod in diebus Penthe. de officio tollit. vt iam dicit. Tercio idō p⁹ eplaz

graduale sequit̄. q̄tis post predicationē Johannis discipuli secuti sunt xpm̄ sicut Iohes euāgelista describit. Stabat inq̄t Iohes z ex discipulis ei⁹ duo z respiciens iesum ambulantē z dixit. Ecce agnus dei. Et audiverūt duo discipuli cū loquentes z secuti sunt iesum. Ad hoc cantus eplam comitat̄. quia predicationēs predicatorū secuta sunt gaudia ecclesie z dei laudes z preconia de credentium p̄uersione. qz p graduale conuersio de iudeis. p versum conuersio de gentibus. p alleluia vtriusq̄ in fide leticia. p sequentiā canticū victorie figuratur. Alia ratio ponet̄ sub tit. de tractu. In quibusdā in ecclesijs graduale ante eplam cantat̄ ad norandū q̄ p̄dicatoz pus opere z postea verbo debet docere. Dicit̄ at̄ graduale vel gradale a gradibus. s. humilitatis significans ascensum n̄fos de v̄tute in virtutē. sicut filij israhel de mansione in mansionē p̄cesserunt. vt tandē videret̄ deus deoz i syon. Vñ in Denf. Terra nostra mōtūosa ē. Nec terra est celestis hierlm̄. q̄ p cogitationē celestiu habet̄. cōuenit em̄ graduale illi qui nec dū ascēdit de v̄tute in v̄tutem ḡ adhuc in cōuale positus lachrymarum tñ ascensiones in corde disponit. Rectius ḡ faciūt q̄ graduale nō festinū z modulatis vocibus offerūt. ḡ q̄si cantum graue z aspey simpliciter potius z lamentabiliter cantūt. Tñ rñsorin p̄r qd̄ z p̄dicatio noui testamēti figurat̄ altius lectione z epla q̄ significat̄ p̄dicatōnem ve. te. canis. vt si q̄s forte aurib⁹ obmutatis de p̄sa ammonitōe ve. te. nō excitat̄. saltē excelsa modulatiōe noui demulceat̄. Verumtñ z lector z cantor officiū suū impletur gradū ascendunt qz doctor p̄fectione vite vulgū transcendere debet. potest etiā dici q̄ p eplaz Iohannes p graduale aploz p̄dicatio intelligit̄. p alia deuotio z leticia. Karlus p̄ lectionē vetus. p cantū nouū intellit̄.

gitur testamentū. sic & cantus suauis
est lectione. sicut nouū testamentū sua-
uius est ve. testa. Scdo mō dī gradua-
le a gradibus altaris. eo q̄ diebus festi-
nis i gradibus sicut alla cantat ad no-
tandum p̄missos v̄tutū gradus. In p̄-
festis v̄o diebus in medio chori aī gra-
dus altaris cantat. ad significandū q̄ i
corde qd̄ est in medio corpis p̄missos
gradus fundare debem⁹. Tercio dicit
graduale qm̄ apli post dñm gradieban-
tur. vt iam dicit. Responsorij v̄o dicit-
tur. qz versut vel ep̄le correspondere dī
vt sit in ep̄la agat d̄ gaudio z in rñsorio
sitr. si ibi de tristitia z h̄ sitr ne possit no-
bis impropere qd̄ dñs dicit. Cantau-
imus vobis z nō saltastis. iamētaui⁹
z nō plorastis. vñ apls hortat nos gau-
dere cū gaudentib⁹ z flere cū flentibus
dicit etiā rñsorium. qz choro responde-
te illud incipientibus cantat. ppter qd̄
significat vitā actiua in qua sancti se ad
inuicem hortant vt ad eternā pueniant
vitam. pōt tñ rñsorium ad rñsionē apo-
stolorū referri. qm̄ xp̄o vocante z dicēte.
Venite post me. ip̄i non tantū verbo s̄
etiā ope rñderūt. q̄ relictis omnibus
secuti sunt eū. z gradiebant post dñm.
discipuli post m̄ḡm. de hoc i. phemio
quite p̄ris. Significat autem gradua-
le seu responsum laborantes in hac
vita. z ideo non dicit infra octauas pa-
sche z penthe. p̄ quas octane n̄re resur-
rectionis designant qm̄ omnis laboris
expertes erūt. Absterget em̄ de⁹ oēm
lachrymā ab oculis sanctorū suorū. Ita
qz i graduale seminam⁹. in alleluia me-
timus. Versus responsorij sic vocatur
quonias in eo fit reuersio ad ip̄m respō-
sorium. put sub. ri. de alla dicit. Aur-
sus graduale bonuz opus z vitā pre-
sentem in qua seminamus et a domio
peregrinamur significat. Versus vero
adiutorium designat. versus ergo post
graduale canit. quia adiutorij nob̄ est

necessarium q̄dū in hoc ergastulo de-
tinemur. Gradale plane incipit ne ni-
mis versus ascendat in quo designant
qui religionem post eius austeritatem
ingredi metuant. versus v̄o alte. i quo
designant qui ieiunādo orando z alta
bona faciendo ascendunt nō timentes
carnē quam cum vicijs z cōcupiscenti-
is mortificant. Ad hoc qm̄ vnus sol⁹
versum cantat. ad monendū q̄ quisqz
secum fragilitatem suaz trahet. Et qz
graduale timore versus alte nō ichoet
in quo etiam significant bī qui cōsue-
ratione p̄prie fragilitatis quicqd̄ agunt
humilius agunt. finito tñ versu vox fi-
ducialiter exaltat. in quo designat q̄ d̄
misericordia dei cōfisi fiducialiter om̄i
sue actioni insistant. Cantat aut gradu-
ale a p̄uictis. put in ti. se. dicit. Por-
ro rñsorium qd̄ in missa cantat nec p̄fe-
cte nec imp̄fecte repetit. nec gloria p̄f̄
subijcitur qd̄ tñ in rñsorio aliaz sit ho-
rarum. Circa qd̄ attendēdum ē q̄ alle-
canonice hore institute sunt ad referen-
dum deo laudes p̄ diuersis beneficijs
in illis horis ab eo receptis. Hinc ē q̄
lectio in illis primo dicit in qua benefi-
cium vel pars eius in illa hora datum
designat. Postea cantat responsum
in quo laus beneficio correspōdet. qz &
laus repeti debet. iuxta illud apostoli.
Gaudere in dño. iterum dico gaudere
t. laudem deo dicite. ideo hm̄i respon-
sorium repetit. Sz z qz quis benefacto-
ri suo teneatur. deo v̄o nihil aliud possu-
mus nisi gloriam et honorem offerre.
ideo in fine responsorij z cuiuscūqz no-
cturni vbi in lectionib⁹ aliqd̄ beneficiū
totum vel ps̄ eius est repetitū referim⁹
gratias z gloriā trinitati. Responsum
autē qd̄ in missa cantat. designat vt p̄-
missum est rñsionez ap̄lorū xp̄o eos vo-
cante om̄ia relinquentiū. qz & illi nihil
sibi retinuerunt p̄ quo itez eos vocari
opteret. itō rñsorium illd̄ nullo modo

Liber Quartus

repetit. sed nec cū gloria patri finit. qz n̄ ad gloriā s̄ ad luctū vocari sunt dicente dño i Luca. sicut misit me p̄r z ego mīro vos in mūdū. vt dicef in ti. se. Et nota qz Grego. Amb. z Gelasi⁹ cōposuerūt gradualia tractus z alla. z ea ad missam cātari statuerūt. Ceterz qñqz solum r̄soriū cantat in missa. qñqz soluz alla. qñqz r̄soriū cum alla. qñqz cum. tractu qñqz alla cū tractu. de quo dicef in sexta parte sub titulo de septē diebus post pascha.

De alleluia.

Via post luctum

q sequit p̄solatio. Nā bñ qui lugēt qm̄ ipi p̄solabunt. iō post gdua-
le cātat alla. qd̄ est leticie cātīcū z audītū ab angelis decātari sicut legī in apocal. Rursus qz ascensus de v̄tute in virtutē. q̄s p̄ graduale dixim⁹ significat. sepe tediosi eēnt nisi gaudium haberēt admixtū. sicut filijs isrl̄ multa incōuenientia acciderūt qñ de māsione in mālio nē pcesserūt. iō post gduale cantat alla Thob. penl. Placet iue sternent auro mūdō z cādītō z in vīcis ei⁹ cantabūt alla. Est aut̄ alla laus angelica. inia qd̄ brenis. magnū p̄tēs subilū vel incitās ad subilū. Inbilar em̄ ecclia. scīēs qz grā dīs restat vīs vsqz ad mōrē dei oreb qd̄ i terpr̄at mēsa tīmēs qz fideles obdormi-
ant in fide z faciāt vitulū p̄salitē. i. lascl̄ uīāt in t̄pālīb⁹. Et est alla hebraicū nomē vocabulū siquidē significās potius q̄s exp̄mēs ineffabile gaudiū ab hac vīta pegrinū. gaudiū videlicet angeloz z hoīm in eterna felicitate letantiū. quod nec ocul⁹ vidit nec auris audīuit. nec in cor hoīs ascēdit. Cui⁹ vbi exposito fm̄ Anno. iij. ex. cr̄ij. p̄s. habet. cui cū alla p̄mittat in ti statim psalm⁹ exponendo titulū ict̄p̄t. Laudate pueri dñm. Vñ fm̄ cū alla interpretat laudate pueri dñs Aug. do sic expōit. Al. i. saluū. le. i. me.

lu. i. sac. ia. i. dñe. Hiero. sic. Alle. i. cātate. lu. i. laudē. ia. i. ad dñm. Gregori⁹. sic. Alle pater. lu. fil⁹. ia. spūsctus. Vel Alle. i. lux. lu. i. vita. ia. i. salus. Mg⁹ pet⁹ anthīsiodoroē. sic. Al. i. altissim⁹. le. i. leuatus est. i. cruce lu. i. iugebāt apli. ia. i. tam surrexit. Pet⁹ māducator dicit in per apoc. z Aug⁹. in glo. psalterij qz alleluia verbū est imparini mōi. z sonat. Allelu. i. laudate. ia. i. vniuersalē. vel ia id est inuisibilē. i. deu. q̄si laus inuisibilis dei. Et qm̄ alla future b̄tūdīns q̄si ap̄lū est vocabulū merito magis eo tē pore. i. pascali frequētat qz x̄ps resurgēs eiusdē b̄tūdīns spē nobis tribuit z p̄ misit. put ibi dicef. qz em̄ alijs t̄pīb⁹ caneret ad missam olim ecclie romane cōsuetudo nō erat. sed a b̄tō Grego. institutū est. imo potius restitutū. nā cum p̄ us tpe damasi pape fuisset eadē p̄suetudo desecerat. Hiero. dicit qz alla dicat in missa tractū eē de ecclia hierosolimōnū Canim⁹. i. gīf alla post graduale cātīcūz videlicet leticie post luctū p̄nie sūmope intēdētes exp̄mēre magnitudinē solatōis qz reposita est lugētīb⁹. iuxta illud. Hri qui lugēt. qm̄ ipi cōsolabunt. Zubilātes post⁹ q̄s canētes. vñqz breuē dīgnī sermōis sillabā in p̄les neumas p̄trabim⁹. vt locūdo auditu mēs attōita repleat z rapiat illuc vbi sp̄ erit vira sine morte. z dies sū nocte. Est ei alla modicū i fm̄ōe z mltū i neuma. qz gaudiū illud mai⁹ q̄s possit explicari fm̄ōe. neu-
ma em̄ seu subilus qz sit in fine exp̄mit gaudiū z amorē credentiū z q̄ta leticia z laus sit secuta p̄ fidem p̄dicatōe audita. iuxta illud. Audīuit z letata est syon zc. z in canticis. Exultabimus z letabimur in te. Quid sit neuma dicef in prohemio quīnte partis. quando aut̄ dicat sequentia non dicat neuma post alleluia prout sub ti. de sequētia dīcetur. Po-
test etiā alla referrī ad exultationē eorū qui de miraculis christi gaudebāt lau-

dantes dñm ⁊ dīcentes. qz vidim⁹ ho-
die mirabilia. ⁊ quia vīsitauit dñs ple-
bem suam. tunc em̄ cantabat in iubilō
alleluia. qz oīs plebs vt vidit dedit lau-
dē deo ⁊ gaudebat de vniuersis que
gloriose fiebant ab eo. Hinc est qd a se-
ptuagesima vsq; ad pasca nō cantat al-
leluia. qz tempe tristitie nō debet decā-
tari carmē leticie. put ibi ⁊ in phemio
vj. ptis dicet. Porro qd allā interposi-
to versu repetit. ⁊ sic bis in missa dicet.
designat eterne vite gaudiū ⁊ qd inter-
secta leticia sancti geminā glorificatiōis
stolam accipient aīe videlicet ⁊ corpīs.
Nam fm̄ stolam mentis seu aīe exulta-
bunt scī in gl. le. in cu. s. ⁊c. fm̄ stolā car-
nis fulgebūt ⁊ tanq; scintille in arundi-
neto discurrent. de h̄ dicet in. vj. parte
sub sabbato in albis. Versus ḡ nil fini-
strum aut triste. s̄ totū locundū ⁊ dul-
ce debet sonare quales sunt illi. Domi-
nus regnavit decorē indur⁹ est ⁊c. Do-
minus regnavit exultet terra ⁊c. Iubi-
late deo Iustus vt palma florebit ⁊c.
qm̄ absterget deus oēm lachrymaz ab
oculis sc̄orū. ⁊ iā non. e. a. n. l. n. c. q. p. t.
versus qz dī a reuertendo eo qd p̄ eū re-
uertimur ad allā qd post allā sequit. qd
significat operationē qd laudi plungi dī
qz non bene deū landat qd bene operari
cessat. Per hoc vō qd allā cū neuma re-
peritur laus ⁊ gaudiū ineffabile patrie
significat. In nōnullis ecclesijs allā cā-
tatur a pueri graduale a magnis. vt no-
teretur qd ex ore infantū deus pfecit lau-
dem. et ps̄. Laudate pueri dñm. cuius
psalmi titulus est allā Illi enim qd pueri
sunt laudi xp̄i cōueniunt. fortes vō in
fide ⁊ in tolerando aduersa qui pugna-
re possunt contra amalechitas gradua-
le debent cantare. Circa hoc notandū
est qd cantoz alij sunt qd in choro cātus
voce magna distribuūt. Hi sunt recto-
res ecclesie qui deū laudāt ⁊ alios ver-
bo ⁊ exemplo ad laudandū inuitant.

Alij sunt pueri qui graduale in gradi-
bus cantant. Hi sunt actius de virtute
in vntem caritatis gradibus ascendē-
tes. qui dū graduale inchoant alios ad
compunctionē inuitāt. dum vsum cō-
cūnt ad se redeuntēs suas cogitatio-
nes attendūt. ⁊ dū illū finiūt se bonum
certamen certasse. ⁊ cursum insinuante
cōsummasse. Alij sunt pfecti viri qui in
elijs ecclesijs allā vel tractus in pulpiti
cōcūnt. Hi sunt cōtemplatiui carnē
affligentes ⁊ mentē excedētes. quoniam
cōuersario est in celis. nō est hoc hoim
s̄ angeloz. Sequentiā vō non illi soli
decantant s̄ choi cōiter iubilāt. qm̄ iu-
bilus eternus ⁊ ineffabilis angelis erit
cōis ⁊ hoibus. debet etiā allā in gradi-
bus ⁊ versus orientē decantari. ⁊ qm̄ vī
tam ptemplatiuā significat debet legi
in altiori loco q̄ r̄sorium qd actiua de-
signat. Rursus in quibusdā eccl̄ijs can-
tans allā sumit aliqd in manu vt insi-
nuet se deū nō solū voce s̄ ⁊ opere col-
laudare. seu man⁹ ducit iuxta ps̄. Dēs
gentes plaudite manibus. In plerisq;
etiā ecclesijs allā de trinitate cantāt in
dñicis diebus. s̄. Benedictus vī qualis
pater vt fidem hylariter profitentes ad
spem perueniāt. Et antēde qd allā dñica
lia a penthe. vsq; ad aduentū sepe omī-
timus. qm̄ aliter ⁊ aliter i alijs ⁊ i alijs
gradualib⁹ disponunt. Ea igit diligēs
cantor attendat ⁊ diligenter vniuersita-
tibus officioz assignet.

De Tractu.

Dominica septu

a ageſime vsq; ad vig. liā pasche.
s̄. in diebus ⁊ officijs lucr⁹. quia
tūc nō canit carmē leticie loco allā qd
significat exultationē habitā d̄ spe eter-
noz dicunt tractus ex insinuatōe The-
lesphori pape. Dicet at tractus a trahē-
do. qz tractim ⁊ cū aspirate vocū ⁊ plū-
ritate verboz canit eo qd miseriā ⁊ labo-

Liber Quartus

rem pñtis incolatus insinuat. de q̄ pñ.
Nacu mibi q̄ incolatus meus prolōga-
tus est. In tractib⁹ em̄ repñtat lōga san-
ctoꝝ patꝝ expectatio z iudeoꝝ captiuo-
rumq; meror z afflictio q̄ tpe babyloni-
ce captiuitatis sedentes sup flumina ba-
bylonis z flentes in salicibus sua orga-
na suspenderūt qđ tps ecclia repñtat
a septuagesima cantica leticie subtricen-
do z tractu z dicēdo. Tantiū at̄ interest
inter allā z tractū q̄tū inter leticiā z tri-
bulationē. Itē tantū interest inter rñso-
rium cui oēs respōdent. z tractū cui ne-
mo. q̄tum inter actiua z contemplatiua z
vitā. Est aut̄ tractus medi⁹ inter rñso-
rium z allā. vt dices in vj. pte sub tit. de
septē diebus post pasca. Porro tractus
q̄ gemitū z canticū lacrymabile expri-
mit lacrymas sanctoꝝ sine in actiua si-
ue contemplatiua repñtat. Vñ tract⁹ dī.
q̄ sancti suspirātes ab imo pectoris ge-
mitū trahūt. q̄ licet spe gaudeāt vt mo-
net allā. tñ hic in valle lacrymarū cōmo-
rantes habēt irriguū supius z inferius
qđ tractus mystificat. gemūt em̄ flebilis
p dilatōe sugne beatitudinis z sup fla-
mina babylonis sedentes pñe sue me-
mores. Itē lacrymas fundunt p suis z
alioꝝ excessibus dū ex vicinitate baby-
lonici fluminis seipos vidēt sepe asperfos
z alios penit⁹ imersos ipsius fluminis rapi-
ditate ferri deorsum. S; q̄ b̄ plorat⁹
qñq; est respectu supni gaudiij. qñq; re-
spectu nostre miserie. Ideo tract⁹ sūt qñ-
q; est de leticia p supiori irriguo. vt iu-
bilate z laudate. z qñq; de tristitia p in-
feriori de irriguo. vt de pfundis. z alia
bmōi. De vtroq; irriguo tractat Gre.
in li. iij. dialogoꝝ. c. xxxiij. Et est aduer-
tendum q̄ post duos tract⁹ tribulatio-
nis sequitur tractus leticie. put sub dñi-
ca septuagesime z dñicis sequentibus
videri p̄t. z b̄ iō. q̄ post duos dies sepi-
ture dñi occurrit tertius resurrectionis
Rursus q̄ gaudiū sanctoꝝ nō ē b̄ ple-

num z cōtinuū s; sepe interrumpit. iđo
ecclia qñq; interponit tractū vt in tpe se-
ptuagesimali. z cū in sabbato paschali
post allā sequit̄ tract⁹. q̄ h̄ gaudiū non
expedit sine fleu. in sabbato tñ in albis
duplicat allā. q̄ in eterna vita pfectum
erit gaudiū gloriificata carne cū ania. z
p̄pleta resurrectione sanctoꝝ cū resurre-
ctione xpi. Sane a dñica septuagesime
vsq; ad quartā feriā cineꝝ dicunt̄ tract⁹
solū in dñicis dieb⁹. eo q̄ ppls tñc meli-
us cōuenit in ecclia q̄ indiget edoceri q̄
liter captiuitatē dyabolicā p babyloni-
cam designatā debeat deplorare. Tra-
ctus em̄ tps babylonice captiuitatē re-
pñtat. S; post dictā qrtā feriā q̄ est ca-
put ieiunioꝝ magis frequentat. q̄a tñc
magis est tps merorū z afflictōis vipo-
te ordinatū ad excutiedū iugū dabo-
lice captiuitatis p merorē p̄tritionis et
humilitatē p̄fessionis atq; aspiratē satis-
factionis que p̄cipue in ieiunio vigent
S; z licet dñica dies resurrectionem fi-
gnret. tñ in dñicis septuagesime cārica
leticie subtricē z tractus dicunt̄. q̄ in
dei toto septuagenario babylonice ca-
ptiuitatis cōtinue afflictī fuerūt. z nos
in istius vite septuagenario q̄ per septe-
marium z p̄sequens p septuagenariū
ducit. p̄tinue dolores z miseras experi-
mur donec ad octauā v̄e z p̄fecte z nō
figurate resurrectionis p xpi miam ve-
niamus. Postremo cōsiderandū est q̄
v̄sus sequentiāz bini z bini sub eodē cā-
tu dicunt̄. qđ iđo contingit. q̄ vt pluri-
mū bini z bini p richmos sub parib⁹
syllabis cōponunt̄. qđ in versib⁹ tractū
um non reperit̄ q̄ ex sacra scriptura vt
plurimum sumunt̄. Ideoq; in cantu ne-
queunt combinari. Rursus illi s; vno
cantu combinant̄ ad notandū q̄ exul-
tatio vere caritatis in vno deo pficitur.
sequentia em̄ exultationē. combinatio
caritatem designat. Versus vō tractu-
um. quia merorem significant singula-

riter decantant. iuxta illud ps. Singu-
lariter sum ego donec transeas. Hiere.
Solus sedebam quia amaritudie ple-
nus eram. Non est etiā omittendū qd li-
cet regulariter graduale vel alla imme-
diatē sequat eplam. ne nos music⁹ ille
reprehendar dicens. Cantauimus & nō
saltastis. lamētauim⁹ & nō planxistis.
alla em cantat p saltatiyne. graduale p
planctu subiungit penitentie. hoc tamē
fallit in sabbatis quatuor ipm & i quar-
ta & in sextis ferijs maioris hebdoma-
de in quibus tractus immediate sequi-
tur eplam. & hoc ideo qz in illis diebus
musicus ille nobis aufert. nam in dicta
quarta feria vendit & in sexta crucifi-
gitur. qd in dictis sabbatis quo ad qd re-
presentat. & ideo ad maiorem luctum
insinuandū tractus in illis immediate
eplam comitat. q aut tractus maiores
insinuet luctū q graduale. p hoc innu-
tur q nūqz cuz alla cantat nisi ob spe-
cialem causam in sabbato pascali.

De prosa seu sequentia.

Est alleluia psa

p seu sequentia dī. qd est sūt canti-
cum exultationis. ad notanduz
geminā glorificationis stolā quā sancti
accipiēt. put tam pmissum est. Cantat
aut sequentia ab omnibus simul i choro
vt notet cōcordia caritatis. talis ei laus
deo placet. Vnde in cantū. Vulnerasti
cor meū foror mea sponsa mea in vno
oculor tuor. ideo dicit in vno vt notet
concordia & voluntas vniformis. quia
laus sic facta est cibus delicatissimus
deo. hec est tunica illa inconsutilis quā
deus non parit scindī. De hoc dictū est
sub ii. de alleluia & dicit in p̄hemio. v.
partis vbi de antiphonis agit. Nothe-
rus abbas sancti Galli in theutonica p̄-
mo sequentias p neumis ipsius allelu-
ia composuit. & nicolaus papa ad mis-
sas cantari concessit. Sz & Hermānus

contractus theutonicus inuentor astra
labij composuit sequentias illas. Rex
omnipotens. & Sancti spūs. & Ave ma-
ria. et antiphonas Alma redemptoris
mater. & Symon bariona. Petrus vō
compostellan⁹ epus fecit illam Salue
regina. Quidā vō rex franke Hober⁹
noie cōposuit sequentiā illā. Veni scē
spūs. & hymnū. Chorus noue h̄sterm.
Annūctus em mos erat vt sp alla canta-
retur cū neuma. h̄ postea dictus papa
instituit loco illius neume in p̄cipuis
festiuitatibus sequētiā dicti. Qū g nō
dī alla non debet sequētiā dicti qm loco
neume eius dī. & idē significat qd neu-
ma. i. eterne vite gaudiū & delicias que
nullo vbo exprimi possunt. & ideo per
neuma que est vox nō significatiua in-
telligunt. Et inde est q quedā sequen-
tie antique solēt verba noua & incogni-
ta h̄re & inusitata. tum qz celī gaudiū
secretū & incognitū mortalib⁹ est. tū qz
nobis incognitus ē modus laudādi de-
um in patria. tum qz iubilus cordis in
p̄nti vita incognitus est ad plenū. tum
qz oia noua sunt pulcritudine deco-
ra. Hodie vō sequentie cū voce signifi-
catis dicunt ad notandū q in illa ma-
gn festiuitate vite eterne iubilus plene
sciet. Sequentia g eterne vite mysticat
laudes. iuxta illd. Beati q habitāt i do-
mo tua dñe &c. habet enim verba laudī
sua & dulcē atqz suauē cantū. qz ibi oia
erunt plena laude. & melodia celestī or-
ganī abundabit dulcissima leticia. quia
sicut letantiū omniū habitatio erit ibi.
Rursus qm laudes eternitatis verbis
humanis plene non resonant. idō que
dam ecclesie mistice neumatizant seqn-
tias sine verbis. aut saltez aliquos ver-
borum necessaria. vbi singulor corda
patebūt singul⁹ itūtib⁹ libz vite. & vbi
idē erit testī accusator & iudex. Et nota
fm Jli. qz psa ē pducta orō a lege me-
k iij

Liber Quartus

tri resoluta. sic dicta ex eo q̄ sit profusa. Sequētia vero dicta est. q̄ neuinā iubi li sequit̄. Et hic in euāgelio dicit̄ seq̄ntia rie. in numero singulari.

De mutatione sacerdotis.

Actenus dñi epi-

b stola lecta fuit ⁊ choro graduale pfallēte sacerdotes tacit⁹ ad dextrā p̄tē sedebat altaris insinuās q̄ iohāne p̄dicante x̄ps q̄dāmodo tacebat. q̄ nō p̄dicaber apte s̄ dicitur euāgeliiū surgit. q̄ vt euāgelista tradit. postq̄ iohes tradit⁹ est venit ihs i galileā p̄dicās euāgeliiū regnū dei. Et qm̄ sedes victoris est significat. qm̄ post teiuniū vicit diabolū. Nā reliq̄t eum temptator ⁊ accesserūt angeli ⁊ ministrabāt ei. Post dictā ergo seq̄ntiā surgens sacerdos ⁊ ad sinistrā altari partē accedēs. p̄nunciat euāgeliiū. significās q̄ x̄ps non venit vocare iustos sed peccatores. iuxta qd̄ ipe in euāgelio dixit. q̄ non indiget q̄ sani sunt medico s̄ q̄ male habēt. Per dexterā em̄ iusti. per sinistrā vero p̄ctōres significāt. propter qd̄ dñs in iudicio statuet quidē oues a dextris edos a sinistris. De hoc dictus est sub ti. de oratiōe. Quidā tamē dixerūt q̄ ideo sacerdos in principio misse consistit ad dexterā cum vero p̄nunciat euāgeliiū cōuertit ad sinistrā. ⁊ circa finē iterū redit ad dexterā. q̄ cultus dei p̄mo fuit in populo iudeorū ⁊ iudea tunc erat a dextera. deinde iudeis non credentib⁹ ⁊ verbū dei tanq̄ idigni respicientibus cult⁹ dei transiuit ad gētes ad quas apostoli transferūt. ⁊ tunc iudea fuit a sinistra pre. ⁊ circa finē reuertitur iter ad ad iudeos ad p̄dicationem enoch ⁊ helie qui cōuertēt corda patrū in filios. qm̄ in oīebus illis saluabit iuda ⁊ reliq̄e israhel salue fient. Qui em̄ p̄mo dixerat. In viā gentiū ne abierit⁹ postea p̄cepit dices. Ite in orbem vni-

uersum. q̄ ergo p̄dicatio p̄uenit etiā ad illos q̄ in sinistra pte fuerūt. dñi siccato gedeonis vellere. ros areā irrigauit merito in pte sinistra legit euāgeliiū. sicut i se. ri. dices. Dñi verus. Est ratio cur ps altaris dextra in se. principiū finēq̄ tenet. mediumq̄ sinistra. Dextra iudeos gētilēs leua figurat. Cepit ab hīs. defer tur ad hos. refert ad illos. Nā fides ⁊ erūt oēs in fine fideles. Sed cū sacerdos qui p̄nunciat euāgeliiū representat p̄sonā x̄pi qui non p̄dicauit gentibus s̄ iudeis iuxta qd̄ ipe dicit in euangelio. non sum missus. nisi ad oues que perierāt domus israhel. vtrum illud recte dicat prudēs auditor aduertat. De hoc dicitur est sub ti. qualiter ep̄s vel sacerdos ad altare stare debet. Ad quācūq̄ vero altaris partē ille se trāfferat. ministri eum retro sequunt̄. put dictū est ibidez

De euangelio.

Opera prime ta.

i cū est qualiter sacerdos nō solē niter celebrās ip̄emet euāgeliiū dicit. Dext qm̄ ep̄s v̄l sacerdos celebrat cū ministris cuncta solē niter pagunt. tūc em̄ in quibuscūq̄ ecclesijs vt rome dyaconus dextra manu p̄ōfificis osculata codicē euāgelij sumit de altari illū subdiacono ad ferendū tradēs. postea benedictionē postulat ab ep̄o vel sacerdote et ei b̄ndic̄t. In alijs tñ ecclesijs p̄tus benedictionē postulat q̄ codicē suscipiat de altari. Data itaq̄ benedictione procedit dyaconus ad pulpitu per dextrā partem chori quē precedit subdyacon⁹ cum textu euangelij. ⁊ illum precedit thuribulū cum incenso. ⁊ ante thuriferariū ceroferariū cum faculis accensis. ante illos in quibusdam ecclesijs cruci vexillū. sicq̄ pulpitu ascendit ⁊ euangeliiū incipit. quo dicto ad ep̄iscopū vel sacerdotē simul redeunt que singula p̄o seq̄mur. Notandū est aut̄ q̄ in quibus-

dā ecclesijs in precipiis festiuitatibus
 dyacon⁹ proficisci volens ad legendus
 euangelii incipit antiphonā que est in
 nocturnis super benedictus. et dum ipse
 accedit ad pulpitu. illa cantat et finitur
 a choro vt notet charitas. et cantat sine
 neuma. ad notandū qd deus non p̄cipit
 nos habere nisi simplicē charitatē Sa-
 ne iam figura mutat. nam diaconus q
 prius rēp̄sentabat pphetam iam repre-
 sentat euāgelistā. nam lex et prophete vs
 q ad iohannē. et ex eo regnū celoru euā-
 gelizat. ideo aut euangelii legi vt ve-
 lut xps post legē pphas et psalmos ore
 suo p̄dicauit. ita post epistolam respon-
 sorū et alleluia p̄ illud populo predica-
 tio eius annunciet. Et dicit euangeliz
 quasi bonus nuncius. ab eu quod ē bo-
 num. et angelus quod est nuncius. ē em
 euangelii xpi et apostolorū p̄dicatio. nū-
 ciat quidē vitā post mortē. requiē post
 laborem. regnū post seruitiū. est aut sci-
 endū qd sicut p̄minet caput ceteris cor-
 poris membris illi cetera membra ser-
 uiunt. sic et euangelii principale est om-
 niū que ad officiū misse dīcunt. et toti p̄-
 eminet officio misse. et quecumq ibi can-
 tant et legunt illi consentiūt intellectua-
 li ratione p̄ut in. vi. parte sub domini-
 ca qualibet dīcet. Diacon⁹ ergo primo
 dextram manū pontificis osculat nihil
 dicens. quia predicator euāgelizare de-
 bet pro gloria eterna de q̄ spona dicit i
 cant. Dextera illi⁹ amplexabit me. nā
 et angelus qui resurrectionis christi glo-
 riā venerat nunciare sedebat in dextris
 stola cādida coopertus. In alijs tamē
 ecclesijs non osculat. sed solus inclinās
 benedictionē poscit. Verū sub dyacon⁹
 vel dyaconus non manus sed pedes ro-
 mani pontificis osculat. vt summo pon-
 tifici summā exhibeat reuerentiā. et euz
 illius ostendat esse vicariū cuius pedes
 osculabat mulier illa que fuerat in ciuit
 tate peccatrix. Adorandū est em scabel-

lū pedū ei⁹. qz sanctū est. cui⁹ etiā resur-
 gentis a mortuis pedes mulieres tenē-
 tes adorauerūt. Generalit em nemo dz
 manū sumi pontificis osculari. nisi cū
 de manib⁹ eius aliqd accipit vel cū ad
 man⁹ eius aliqd trinit vt ostēdat qd ex
 viroq debem⁹ ei grās agere. qd sicut sem-
 per dat p̄p̄ta sic nunq recipit aliena.
 Quas oblatōes roman⁹ pontifer rect-
 p̄iat sub tī. de oblationibus dīcet. Sub
 sequenter dyaconus textū euāgelij su-
 mit de altari. qd de syon exhibit lex et ver-
 bū dñi de hierusalē. non vtrq mosasica
 lex que quondā exiuerat d monte sinat
 sed euāgelica. de qua propheta ait Ecce
 dies veniēt dicit dñs. et consummabo te
 statmētū nouū supra domū israhel et su-
 pra domū iuda. Sumit etiā liber de al-
 tari. quonā apostoli de altari euāgelii
 acceperūt cum p̄dicantes passionē xpi
 euāgelisabant. Altare in hoc loco si-
 gnificat iudeos a quib⁹ transfert regnū
 dei et dat gēti faciēti fructū eius. Et ex
 eo q liber sumit de altari notat qd cuan-
 gelii est verbū dei. quod p altare signi-
 ficat. fin illud Exo. xx. Altare de terra
 facietis mihi. Et ppter pmissas ratiōes
 quidā volētes in fine misse dicere cuan-
 gelium sancti Iohānis vel aliud impi-
 mūt primo signū crucis super altare et
 postea in fronte. Sumit aut illū vt qui
 dā volūt de dextra pte altaris. qz ecclia
 de iudeis a qua nostra sumpsit exordi-
 um antiquitus fuit a dextris et ponit eū
 in manu sinistra dextrā supponēs. iux-
 ta illud. Leua ei⁹ sub capite meo et dex-
 tra eius amplexabit me. Et hoc ppter
 triplicē causā. P̄mo qz euāgelista do-
 cet celestia qd p dextrā. trīs qd p sinistra
 intelligunt supponi. Scdo inclināt li-
 ber sup sinistra humerū ad notandum
 qd xpi p̄dicatio de gētili populo trāsit
 ad iudaicū. Ysa. xx. c. In diebus illis sal-
 uabit iuda. Terto qz in vita temporalī
 que p illā significat necesse est euāgelii

Liber Quartus

p̄dicari. Et textus euāgelij in quibusdā
 ecclesijs omat̄ exteri⁹ argēto ⁊ lapidib⁹
 pur̄ dictū eū in .iij. p̄te sub t̄it. de legali-
 bus indumētis. Liber aut̄ ip̄e ab aduē-
 tu sacerdotis ad altare donec euāgelijū
 ḡat sup altare remāsit. q̄ q̄tū ad hoc si-
 gnificat̄ iſrlm. qm̄ euāgelica doctrina p̄-
 mū in hīerusalē facta ē. ⁊ ibi p̄māsit ab
 aduentu dñi illuc donec publicaret̄ gē-
 tilib⁹. iuxta illud. De syon exibit lex vt
 supra. Hierusalē em̄ est loc⁹ passionis q̄
 p altare etiā significat̄. Cōsequenter be-
 nedictōz postulat. q̄ nullus debet p̄di-
 care nisi mittat̄. iuxta illud apli. quō p̄-
 dicabūt nisi mittant̄. Et dñs inq̄t aplis
 Rogare dñm messis vt mittat oparios
 suos in messes suā. Esaias aut̄ cū audis-
 set vocē dñi dicētis. quē mittā ⁊ q̄s ibit
 ex vobis. respondit. Ecce ego sum mit-
 te me. Dixitq̄ dñs. Vade ⁊ dic populo
 hūc. audite audietes ⁊c. Rursus hmōi
 bñdictionē p̄figurauit moyses q̄ ascen-
 dēs in montē accepit tabulas ⁊ benedi-
 ctionē ⁊ pp̄o mādāta p̄posuit. ⁊ dñs et̄
 as benedixit ordini diaconali. cui dedit
 sp̄m̄ctm̄. ⁊ misit ad p̄dicādū p̄niuersū
 orbē. pontifex ḡ vel sacerdos visibilliter
 bñdicit diacono q̄ lectur⁹ est euāgelij
 quod nō fecerat sb̄diacono lecturo epi-
 stolā. q̄ x̄ps inuisibills manēs legē ⁊ p̄-
 pheras. que p̄ epistolā significant̄ inui-
 sibilliter misit. sed postq̄ in terris visus
 est ⁊ cum hoibus cōuersatus est. aposto-
 los ⁊ euangelistas visibilliter misit ⁊ do-
 cuit. Eunt̄ inq̄t p̄dicare dicētes. Ap-
 propinquabit regnū celoz. Illi autem
 egressi circūsbāt castella euāgelizantes
 ⁊ curātes vbiq̄. Et mittit eū ad legendū
 euāgelijū. ad norandū q̄ x̄ps misit apo-
 stolos ad p̄dicandū regnū dei. Diacono
 aut̄ ea que sibi in benedictione di-
 cunt̄ considerans se corde purum. ore
 mundū. ⁊ opere castū studeat exhibere
 quatenus sacrosancū euāgelijū possit
 digne p̄ferre. q̄ puteus aquarū viuē

tiū. i. euangelica p̄dicatio non sinit̄ im-
 petu. i. libere nisi de libano. i. d̄ corde ca-
 sto ⁊ ore candido. Non em̄ est speciosa
 laus in ore peccatoris imo peccatorū dī-
 xit de⁹. Quare tu enarras iusticias me-
 as. ⁊ assumis testamentū meuz per os
 tuū. Et ideo signo crucis munit̄. Dem
 de licentia ⁊ benedictione obrētis. ⁊ in-
 sup cruce impressa vt securus incedat.
 p̄cedit ad pulpitu cū silentio inclinato
 capite nihil in quibusdam ecclesijs fe-
 rēs propter illud quod dñs ip̄e p̄cepit
 aplis quos misit ad p̄dicandū regnū
 dei. nihil inquit tuleritis in via ⁊ nemi-
 nē saluaueritis. In alijs tñ ecclesijs dī-
 aconus fert librum vt iam dīcetur. sed
 pueniēs ad ambonem salutat quasi in-
 trans domū cui offert pacē vt infra dī-
 cet̄. ⁊ transit p̄ dextram partē chori ad s̄-
 nistrā. ⁊ liber euāgelij de dextra ad sin-
 stram transfert ⁊ ibi legit̄. quia de syon
 exibit lex vt supra. Judea em̄ respuēte
 verbū dei apostoli transferūt de iudeis
 ad gentes ⁊ postea p̄dicatū est genti-
 bus. que per sinistrā intelliguntur. En
 de apls ad heb. Vobis opoerebat prius
 p̄dicari verbū dei. sed qm̄ repulistis illū
 ⁊ indignos vos iudicastis. ecce conuer-
 timur ad gentes. De hoc supra in ii. p̄-
 ximo. In ecclesia romana ⁊ in quibus-
 dā alijs subdiaconus p̄ vnā viam ⁊ dia-
 conus p̄ aliā in pulpitu ascendit. quo-
 niā ille docendo ⁊ iste dīcēdo in augm̄-
 tū scientie p̄cedit. Et q̄ ministrator per
 meritum operis. ⁊ p̄dicator per meri-
 tum oris in augmentuz iusticie progre-
 ditur. vnde psalmista. Iusticia tua si-
 cut montes dei. Per eandem tamen vi-
 am descendentes ad pontificem reuer-
 tuntur. quia p̄ finalē p̄seuerantiā p̄tin-
 gunt ad premiū sicut dñs ait. Qui p̄se-
 uauerit vsq̄ in finem hic saluus erit.
 Et q̄ p̄dicatio sine opere nō sufficit. ce-
 pit em̄ ihs facere ⁊ docere. ideo p̄dica-
 tor p̄ eandē viā reuertit̄ p̄ quā accesserat

ministratoz. Preterea ideo lectur⁹ enā
geliū ab vna pte pgređit z ascendit. et
ab altera regredit⁹ z dscēdit. iuxta illud
enāgelij. p aliā viā reuerſi ſunt in regio
nē ſuā. qm̄ apoſtoli prius p̄dicauerunt
iudeis. z poſtea gentibus. ſin illud apo
ſtoli. Quia repulſiſtis verbū dei z in di
gnos vos feciſtis zc. Sane diaconū ſb
diaconus antecedit. qz Joheſ z eiꝯ p̄
dicatio xpm̄ z eiꝯ p̄dicationez p̄ceſſit.
portās in quibuſdā eccleſijs puluinar.
qđ libz ſupponat. Per puluinar qui
dē quod feſſo ſupponit ad qerē ſignifi
cat ſolatiū ſiue ſpalia. q. d. Si vobis ſe
minamus ſpūalia non eſt mirū ſi a vo
bis metim⁹ carnalia. Nā ſm̄ apoſtoluz
j. ad Cor. ix. Qui altari ſeruiunt cuꝯ al
tari p̄cipiāt. Dign⁹ eſt em̄ opartus mer
cede ſua Mat. x. Et dñs p̄cepit in lege
Non claudes os bonis tritūris. Aur
ſus puluinar ſupponit euāgelio ad no
tādū qđ ſuaue eſt iugū dñi ſiue on⁹ euā
gelij illud portare volentibus. Vnde i
Mattheo. Iugū meū ſuaue eſt z onus
meū leue. Huic iugo qđ ſubiicit oīa ſub
lecta habet. ſm̄ Aug. Puluinar ergo ē
ſuauiſas z dñlcedo in mādatiſ dei. vñd
pp̄b̄ta. Paraſti in dulcedine tua pau
pi dens. Et iterū. Quā dulcia faucibus
meis eloq̄a tua dñe. In ecclīa tñ roma
na diaconus p̄cedit vt doctor. ſubdia
conus ſequit⁹ vt auditor. Ille p̄cedit vt
p̄dicat. iſte ſequit⁹ vt miniſtret. Poſt le
ctionē vero ſubdiaconus quaſi ſufficiē
ter edocus p̄cedit referēs enāgelij qm̄
mercedē euāgelij de ſua miniſtratione
reporat ſm̄ illud qđ dñs ipſe promiſit
in euāgelio. qui recipit pp̄b̄tā in noīe
pp̄b̄te mercedē pp̄b̄te recipiet. Quē
ideo p̄mittit diaconus ad pontificem.
vt oſtendat ſe fructū p̄dicatiōis referre
de qđ dñs iuſſerat. Poſui vos vt catiſ z
fructū afferatiſ z fruct⁹ vñ maneat. Ad
hoc ſb diacon⁹ libz z puluinar reporāt
ſignificat qđ p̄dicatoz bono ope debet vñ

tē ſuā deo offerre. vñ ap̄luſ ad Cor. ix.
Qđ qđcunq; facitiſ aut verbo aut ope
in noīe dñi iſu xpi facite. Premittit qz
ep̄s ante euāgelij thuribulū cum incē
ſo. qz xpi opa p̄ceſſerūt eiꝯ doctrinam
iuxta illud. Ep̄it iſus facere z docere.
Thuribulū aut cuꝯ thure ſignificat ora
tionē cum deuotione quā tñc maxime
dñt habere fideles in audiedo diuini
ſermonē. rursus ideo diaconus p̄mittit
thuribulū. qz p̄dicatoz dō odorem bone
opinioniſ ex ſe mittere. iuxta illud apo
ſtoli. Chriſti bon⁹ odor ſumus in oī lo
co. Nā cui⁹ vīta deſpicit. reſtat vt ei⁹ p̄
dicatio cōtemnat. Tertio thuribulū p̄
cedit vt ip̄ius dyaconi oratio ſicut incē
ſum in p̄ſpectu dñi dſrigat. Nñ thuribu
lū vero p̄mittit dños ceroſerariſ cū ſa
culiſ accenſiſ. Primo qz debet deſide
riū z gaudiū in cordib⁹ auditorū accen
dere quaten⁹ z libenter audiant z gra
tanter obediāt. In quibuſdā tamen
eccleſijs thuribulū cereoſ p̄cedit. quo
nā orationeſ opera z virtuteſ de ratio
ne ſamam. lucem z ſigna p̄cedit. iux
ta illud Luc. luceat lux vñ zc. et illud
Et virtus eribat de illo et ſanabat om
nes. Secundo ſacerdoſ vñ ep̄iſcop⁹ p̄
mittit ante dyaconū dños acolitoſ por
tanteſ cereoſ z incenſum ad notandū
qđ chriſtus p̄mittēbat bñoſ nūcioſ an
te facieſ ſuā. i om̄nē ciuitatē z locū quo
ipſe erat ventur⁹ p̄ferenteſ choruſca
tionēſ miraculoꝝ z odorē virtutū. Vñ
de reuerſi diſperūt. Domine in nomine
mo etiam demonia ſubiſcuntur nobiſ
facieſ enim chriſti conueniēter hic intel
ligunt apoſtoli qui normam doctrine
ſue populis oſtendebat. propter qđ ip
ſiſ aſebat. Qui voſ recipit me recipit.
Tertio ideo libz euāgelij p̄cedit thu
ribulū. z cādelabra qz doctrinā xpi vir
tus et ſamā p̄reibāt. euāgelīſta reſtāte.
Exiit iſa i virtute ſpūſ in galilee et ſa
ma exiit d illo i vniuerſā r̄gionē. z ipe

Liber Quartus

docebat in synagogis eorum. Quarto
 propter causam in scda pte sub ti. de acco
 luo scripta. Rursus duo cerei illuminari
 doctores ecclesie p qd ecclesia illuminat
 z q debet hie noticia vtriusq testamen
 ti designant. hinc e q ipsi cerei plerumq
 qbusda diuersor coloru lineis decoran
 tur. ad notandū q p doctores ipos sac
 scriptura diuersis sensibus exponit. put
 dictū ē i. phemio libri. Si vō linee ipe
 auree vel argētee sint designat q i ipis
 doctorib? ē aux sapie. z argenti eloqir
 tie. Vel cerei ipsi designat duo testamē
 ta qbus gen? humanū illuminat. v? le
 gem z pphas q in qbusda ecclis dum
 euangelii legi in panimeto ponuntur.
 qm legis vmbra z pphaz enigmata p
 lumē euāgelij. etiā ab hūilibus intelli
 guntur. qz p euangelicā doctrinā lex et
 pphetia penitus euangerunt in lra. In
 qbusda tñ ecclis in diebus pfestis vn?
 puer cū vno tm cereo dyaconū pcedit.
 p qd significat q pmū xpi aduentū qui
 humilis fuit z occultus puenit tm vn?
 cursor. s. Iohes baptista q fuit lucerna
 verbi dei. in dieb? vō festiuis duo cerei
 pcedūt qz in scdo aduentū q solēnis erit
 z manifestus duo pmittent pcones. scz
 helias z enoch. q interficient ab antici
 sto in hierlm qd significat p extinctōez
 cereor. De cadelabris z etiā cereis ali
 dictū est in pma pte sub ti. de picturis.
 Antecedit qz crux pmo ad notandū q
 dyacon? dz pdicare crucifixū. Scdo q
 q eū intuet p fidē sanat a morfu serpen
 tis antiq. ipe em ē spens i palo. Tercio
 crux pcedit euangelii in signū q pdi
 cator debet seq crucifixū. vñ dñs inquit
 petro. Seqre me. Ioh. xxi. c. Post hec
 sup ambonē ascendit. dz āt ambo onis.
 pulpitrū vbi legi euangelii. ab ambio
 ambis. qz loc? ille gradib? ambis. Sunt
 em in qbusda ecclis duo paria graduū
 siue duo ascēsus in illū p mediū chozi.
 vnus a sinistr? vñz versus orientē quo

fiat ascēsus. alter a dextris vñz versus
 occidentē quo fiat descēsus vt pmissus
 est. vel ascēdit ab australi pte. nā xps a
 bethel. i. bethleem q est ad austrū venit
 in hierlm. Vñ dz. Deus ab austro veni
 cr. Ascendit g sup ambonē ad notandū
 q xps ambit oēs q custodiunt verbum
 euangelij. z vt possit ambiri z sic meli?
 ab oibus intelligi. Itē ascendit vt in edi
 cio z alta voce ānunciet euangelii tan
 q vbiq z ab oibus audiēdū. iuxta illō
 ppheticiū. Sup montē excelsum ascen
 de tu q euāgelias syon. exalta in fort
 tudine vocē tuā. z dñs inqt in euāgelio
 qd dico vobis in tenebr? dicite in luce.
 z qd in aure auditis pdicare sup tecta.
 vt imitef dñm q i montē ascendit vt euā
 gelium pdicaret. z aplens os suū doce
 cebat discipulos suos dicēs. Beati pau
 peres spū rē. lex etiā in monte data est.
 euangelii g in alto z eminenti loco le
 gitur. qd doctrina euangelica dilatata
 fuit vbiq terraz. Vnde in oēm terram
 exiuit sonus eoz z in rē. Epistola vō i
 loco inferiori. qz lex z pphē que p illaz
 figurant clausa fuerūt in iudea. vñ No
 tus i iudea deus rē. Preterea p eplam
 pdicatio veteris testamēti q humilior.
 p euāgelii noui testamēti q excellēior.
 est intelligit doctria em xpi vel lex euā
 gelica excellit apostolicaz z apostolica
 legalem doctrinam. Vnde apostolus
 ad Heb. vij. Lex neminem ad pfecio
 nem ducit. euangelium autē dat salutē
 omni credenti. in missa tamen p defun
 ctis non in loco eminentiori. s. iuxta al
 tare euangelii z epistola legunt. ad no
 tandum q qrtum spectat ad defunctos
 talia non sunt predicationes que vñs
 publice fiunt. Ipsis autem cum sint ab
 sentes fieri nequeunt publice vel occul
 te. sed magis sunt pro ipsis orationes:
 per quas ad christum qui per altare si
 gnificatur appropinquantes eis possu
 mus releuatoz aliquē obtinere. Legit

etiam de more euangelii sup aquila. iuxta illud. Et volauit sup pennas ventorum. Et aquila ipsa seu locus in quo legit i diebus festiuis aliquo panno lineo vel isertico opit ad significandū mollicie cordiū xpianoz. vñ dñs p pphetā. Ecce cor carneū dabo vobis et scribā legē meā i cor dibus vñs. Locus vñ in quo eplā legis non coopit ad significandū duriciē cor diū iudeoz. Recur aut euangelii trāsit ad prē sinistrā put iam et supra sub ti. d mutatoe sacerdoti dictū est. et opponit faciē sinā aqlōi. iuxta illud Ysa. xliij. Dicā aqloni da. et austro. nolī phibere. vt ostendat nos doctrina euangelij debere armari et p dicationē xpi ptra illū spectāliter dirigi. q̄ ait. Nonā sedē meā ab aquilone et sissis ero altissimo. Naz et fin pphetā. ab aqlone pandet oē malū sup habitatores terre. Rursus vsus aqlonē euangelii legit. iuxta illud qd legit in cā ticis quarto. Aqlō surgat. i. dyabol⁹ fugiat. et austro ventat. i. spūscūs accedat. Recte em ptra dyabolū euangelii legit vt illū sua vīte expellat. qm dyabolus nībil tm qm euangelii odit. Siqd aqulō vent⁹ frigidus dyabolū significat. q̄ statu tēptationū corda hoim a dei timore cōgelat et refrigerat. Cū ḡ fides i euāgelio pīneat que est armatura nra ptra dyabolū. iuxta illud. Cui resistite fortes in fide. merito legit illū. Qñq etia3 dñs meridiē legit. q̄ doctrina xpi que pmo fuit int iudeos et nūc inter gētes ad eos in fine redibit. Nī vñ q̄ eum in veniēdo pcesserūt respiciūt ad euāgelium. et ad faciē et rectitū. put sub eplā dictus est. Deinde lectur⁹ euāgelii salutat populū vt illū ad audiendū verbū dei atrentū reddat dicens. dñs vobiscū. ostendens etiā p hoc se orare vt dñs sit cum eis. et obseruās qd dñs iussit. Inquācūq; domū intraueritis. pīmū dicite pax huic domui. Chorus vero et populus quasi redditus attentus. ad illum et ad

quācūq; ptem euangelii legit se verū et q̄ oibus ppositū est. Ite in mundū vñs uersum p dicate euāgelium omī creaturē. e. i. hoī pro quo facta ē ois creatura. vñ q̄ habet aliqd participiū cum omī creatura. Et rident. Et cum spū tuo. supple vt digne possis euāgelii legere. ac si dicant. rectū sit ad dicendū et sic mutuo se salutāt. put sub pfatione dicet. Sane euāgelii stādo et non sedēdo audis. sic statuit Anastasius papa vt ad plū pro xpi fide fuāda pmpitudo nores. Vñ Luc. xxiij. Qui non habet gladiū vendat tūcā et emat illū. Et q̄ ipi⁹ doctrina ad amorē celestī dirigit mētes nostras. Ad hñōi etiā pmpitudinē designandā quidā dum euāgelium legis clamīdes deponūt. et etiā ad denotādū q̄ oia tpalia dīmittēda sunt ppter xpm iuxta illd euāgelij. Ecce nos reliquim⁹ oia et securi sumus te. Et ex quo standū est apparet q̄ nec iacere nec appodiari debemus euāgelii audiendo. Reclina toria. ergo tunc relinquunt. ad denotandū q̄ non debemus considerare in principibus nec sustēari in terrenis. q̄ vanitas vanitātū et oia vanitas. dicit ecclia stes. subaudis cōpatione dei in quez curam nostrā iactare debemus. Et fin ipsum Anastasii stātes curui manere debemus. vt humilitatez que a dño doce tur. etiā corpe demonstramus. Auditur etiā capite nudatio. Primo vt attentio adesse demonstret ob quā etiā causam quidā tunc mentonē et genas manu tenent. Scdovt qñq sensus patuli sint ad audiendū. Tertiū ad notandū q̄ oia q̄ sub velamine et figura in lege et pphetis contrinebant sunt in euāgelio māifestata. In xpi em passione velū templi scis sum est rē. deponunt etiā tunc baculi et arma. primo ne imitemur iudeos in cōspectu crucifixi arūdines et arma ferētes. Secundo ad notandū q̄ christo pre dicante omnes legales obseruante que

Liber Quartus

per baculos significant depositi sunt. Tercio depositio baculorum et armorum hu militarem notat. et christiane perfectionis esse se non vindicare sed domino reservare vindictam iuxta illud. Mihi vindicta et ego retribuam dicit dominus. Et Mar. v. qui te percussit in unam maxillam probe et alteram. audit etiam euangelium in silentio. quia omnia soluta sunt in euangelio que in lege et prophetis promissa erant. Dominus quoque seu sacerdos duos euangelii legit faciem vertit ad illud. ad notandum quod christus predicator euangelii spiritus ad adiuvandum respicit. stans super scabellum ad designandum quod per hominum predicationem omnia adversa preces debellat et in christi pedibus submittit. et sic implet quod in psalmo dicit. Donec pena inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Dyakon vero statim postquam sibi responsum est et cum spiritu tuo. ut cunctos reddat dociles et benivolos ad audiendum verbum euangelii. id est bonum nuntium nuntiante regnum dei subdit. Sequentia sancti euangelii iherusalem librum et signas signum crucis et etiam in quibusvis locis osculatur librum. quia dicitur hic est liber seu euangelium dei. hic est liber crucifixi quem predico. hic est liber pacifici pro quem reconciliator accepimus. Unde apostolus. i. ad Corinthios. i. Predicam vobis christum crucifixum. Per incense autem fumum bona predicationis opinio intellegitur. Deinde signat se in fronte in ore pariter et in pectore. seu in corde ne dyabolus qui bonis operibus insidiat collat ei per erubescencia devotorum de corde. vel sermonem de ore. ac si dicat. Ego christi cruce non erubescio. sed etiam ore predico et corde credo. quia corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Predicatio inquit apostolus christum ipsum et hunc crucifixum. In deis quidem scandalum. gentibus stulticiam. Et apostolus ad Galatas. vi. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. Dominus etiam in euangelio ait. Qui me erubuerit et sermones meos hunc filius hominis erubescet. cum venerit in maiestate sua et patris et san-

ctorum angelorum. Unde in danielle legitur. Non est confusio confidentibus. Quidam autem signant se tamen in fronte et in pectore quasi in utroque supliminari. Clerus vero et populus audito titulo euangelii. scilicet sequentia et. sine bono nucleo vertentes se ad orientem sine ad altare ut deum qui verus est orientis glorificet. quia misit eis verbum salutis sicut legit in actibus apostolorum. et glorificaverunt deum dicentes quod gentibus deus pacem dedit ad vitam cum reuerentia et honore respondet. Gloria tibi domine. Proposito itaque euangelio ad legendum in quo agit gloria et de nostra liberatione. scilicet qualiter christus dyabolum devicit. et nos ab ipsius servitute liberauit. et victor ad gloriam patris ascendit. ipsi auditores euangelii letantes laudem sui salvatoris clamant dicentes. Gloria tibi domine. quia dicitur. Gloria tua que nobis in euangelio predicat nobiscum sine fine permaneat et spiritus crescat. Et hoc dicendo signum crucis in fronte in ore et in pectore se ipsi contra dyabolum mutant. ne eos impediat in audiendo. In fronte quia ibi est locus pudoris et verecundie. unde per hoc quod cruce fronti imprimunt. ostendunt se non erubescere credere crucifixum cuius liber legitur eum habere deum et dominum. Per hoc quod ore significat se cruce domini audacter predicare. Per hoc quod in pectore. ostendunt se libenter copari pro nomine christi. Quia etiam ratione quidam quod diu euangelium legitur cum utroque pollice ante pectus signum crucis figurant. Rursus nos in ore signamus ad designandum quod de verbis euangelii debet esse locutio nostra. In pectore vero ad significandum quod verba euangelii debent nos percutere in pectore et in mente. Mox vero post factum signum crucis versus dyaconum audient euangelium se convertunt. de crucis misterio dicit in phemio quinte partis. Porro alicubi sub dyaconus dum legit euangelium sinistri manum libro supponit. ad notandum quod illi qui scri-

tpe legis fuerūt quorū finis sen vltim⁹
 fuit Iohannes. quem significat subdia
 conus. ⁊ si aliqua bona agebant illa tñ
 debilia ⁊ infirma erāt que p sinistram si
 gnificant. quia ⁊ si lex ad gratiā dispōe
 ret. tñ gratiā non prebebat. cōnēnter
 ergo sinistra manus libro euāgelij sup
 ponit in quo xpi fides predicat sine q̄ p
 opera legis nemo saluat. Rursus per s̄
 nistrā manū temporalia per libru euā
 gelij spiritalia congrue designantur.
 Manus ergo sinistra libro supponit.
 ad notandū q̄ sicut aia sine corpore nō
 viuit. ita nec spūalia dñi sine tempora
 lib⁹ subsistere pñt. Terminat aut euā
 gelijū exaltando vocē in fine. prout sub
 epistola dictū est. Et mox illo finito mu
 nit se diaconus signo crucis. ne diabo
 lus susceptū semen euāgelij de vase sig
 to surripiat. Et deinde euāgelijū oscula
 tur ad notandū se ex charitate ⁊ amore
 euāgelisasse. Auditores vero se versus
 orientē puerūt. quasi ad hierusalē gr̄as
 agentes. q̄ inde venit ad nos euāgelijū
 Juxta illud qd dñs dixit in euangelio
 apostolis. Vos eritis mihi testes horū
 in oēs gentes incipientes a hierusalem
 Et signo crucis in pectore se muniunt
 contra diabolum: ne semē verbis dei sus
 focetur in eis. Vnde Luce. viij. Volu
 cres celi comederunt illud. ⁊ ne sermo
 nem domini rapiat de pectoribus eorū
 quasi dicant. Deus nos faciat in doctri
 na christi perseuerare. Erut significant
 se habere in corde quod exprimitur ore
 quod etiam apertius designatur in qui
 busdam ecclesijs in quibus finito euā
 gelio dicitur. Amen ⁊ bene quasi dīcāt
 Verum est quod in euangelio dictum
 est. quod est contra quosdam hereticos
 qui lecto euangelio quasi contradicen
 tes dicunt falsum est. Vel amen. quasi
 dicant. Fiat nobis quod dominus in
 euangelio pollicetur. In alijs euāge
 lijs dicitur deo gratias. sicut fit post ali

quā lectionē vel capitulum. Quidam
 etiam litterati dicunt. Benedictus qui
 venit in nomine domini. quod est finis
 euangelij marthel. quod legit in festo
 beati stephani ⁊ in dominica palmarū
 In quibusdā locis ceret q̄ significat do
 ctiores p quos ecclesia illuminat statim
 post lectū euangelium extinguunt. qm̄
 xpo in eloquente possunt ecclesiā il
 luminare. eo aut tacete. s. spūscō ab eis
 recedente hoc nequeūt. Preterea euā
 gelij p̄dicatione finita lex ⁊ pphetie ces
 sabunt. In nonnullis tñ ecclesijs dum
 euāgelijū legis candelabra cum cereis
 deponunt ad terrā ad notandū legem ⁊
 pphetiā inferiorē euāgelio esse. Conse
 quenter subdiaconus codicē euāge
 lij refert. dyaconus veto vacu⁹ redit. vt
 ostendat se p̄dicatione finita cōtempla
 tioni vacare. Veniēs aut prius ad legē
 dum euāgelium librum in quibusdam
 ecclesijs ferebat. ad notandū q̄ ipse uō
 solū debebat docere sed ⁊ facere. Redit
 etiam ad episcopum seu sacerdotē vñ
 de venit ad notandū q̄ om̄is doctri
 na a deo est et ad ipm̄ reuertitur. Vñ
 de salomon. Vnde exeunt flumina re
 nertuntur. Textus quoq̄ euangelij su
 per puluinar reportat. quia ecclesia vt
 audiuit euāgelium illud suauiter cor
 de suscepit ⁊ letata est iuxta illud. Re
 diuit ⁊ letata est syon. Et ait. Pax mea
 liquefacta est. vt dilectus locutus est.
 Liber quoq̄ euangelij et thuribulum
 ad pontificem reportantur. quia ad de
 um omnia bona referenda sunt a quo
 cuncta procedant. Ipse enim est finis
 consummans et non consumens. alphi
 et o. primus ⁊ nouissimus. initium ⁊ fi
 nis. Nam et apostoli p̄dicatione per
 acta ad christum conuersi sunt referen
 tes ei gratias de miraculis ⁊ p̄dicationi
 onis p̄fectu. Episcopus vero thus o
 dorat et euāgelium osculatur. Pri
 mo ad notandū. quia quod xps inspira

Liber Quartus

uit et docuit et approbat et acceptat. De
us enim nihil accipit nisi quod efficit nec re
munerat nisi quod donat, quod sicut cuncta
que facit bona sunt, sic nulla sunt bona
nisi quod fecit. Nam vidit de cuncta quod fecerat
et erant valde bona. Secundo apertum codi
cem osculat ad significandum quod scire debet.
et nuda ac apta sibi esse debent quicunque
sunt in lege. Vnde luc. viij. Vobis datum est
nosse mysterium verbi dei. Et malach. ij.
Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et le
gem exquirunt supple subditum de ore eius.
Tertio quod ipse solus intrat in sancta san
ctorum, prout in phemio huius prout di
ctum est. Quarto quod homo osculum sig
nificat affectum amoris ad euangelium quod
principue in episcopo vigere debet adeo ut pa
ratus sit mortem pro eo subire. Quinto sub
dyaconus librum apertum plato seu sacer
doti offert ad osculandum, ad notandum
ipsum debere delectari in fide fidelium que
infusa est in eis et patefacta per predicationem
euangelii quod prius in lege fuerat clau
sa. Postea in quibusdam ecclesiis liber clau
sus illis quod sunt in choro ostendit, pro eo
quod post premissa verba, vobis datum est nosse
mysterium etc., sequitur in eo, ca. ceteris autem
in pabellis. Et est aduertendum quod post
quam dyaconus lecto euangelio librum oscu
latus est, ad notandum se ex caritate et a
more euangelisasse, tunc demum fert euan
gelium episcopo quod christum significat ad osculan
dum, id est ad predicationem acceptandam, et non
aliam, ad figurandum quod de illa duntaxat predi
cationem acceptat quod fit ex amore et carita
te. Verumtamen in missa per defunctis euan
gelium non fert pontifex ad osculandum
tamen quod tunc premissis rationes cessant, tunc quod in
missa illa omnis solennitas subtrahitur
ne festine solennitates cum desolationis me
roribus misceantur. Regens tamen euangelium
in missa per defunctis librum in quibusdam
ecclesiis osculat, quod quicunque illud pronun
ciat debet caritatis amore in illud tendere
cuius doctrinam euangelicam recitant qui

amor per osculum designat. Et attende, quod
statim post libri osculum sacerdos mini
ster pontificat quod christum designat incensat,
ad ostendendum quod sacerdotis maxime offi
cium est orationis ignitum sacrificium quod per in
censum significat christo offerre non solum
in expiationem delicti, verumetiam in gratiam
actionem, prout in Ienit. h. i. Porro etiam sub
epilogo dicit, quod quod liber euangelii per subdi
aconum portat quod dyaconus pulpitum ascen
dit quod apto libro populum salutat, et omnes res
pondent, quod titulum euangelii premitte, quod alta
voce et distincte et per aquilonem legit, quod
omnes populi aures et oculos ad librum dirigunt,
et in silentio ac statim audit, et in fine man
us ad celum tenens orat discens amen. Nec in
omnia et singula ex lege sumunt. Legit ei
in principio Neme quod congregato populo
ad plateam quod est ante portam aquarum hederas scri
ba attulit librum legis moysi, et stetit sup
gradum lignum quem fecerat ad loquendum
et aperuit librum coram omni populo. Porro le
uite silentium faciebant in populo ad audien
dum legem benedicentes deo magno, et omnes
populi stans in gradu suo respondit amen. Et
legerunt in libro legis dei distincte et ap
te ad intelligendum. Dis vero populi eleua
tes manus suas adorauerunt, prout ad tercia
Illud quod pretereundum non est quod euange
liis quod in ecclesiis legunt generaliter due
prefationes premitte. Prima est initium sancti
euangelii. Secunda sequentia sancti euangelii.
Siquidem prima prefatio premitte principio
cuiuslibet euangelii quatuor euangelistarum, id est
euangelio Iohannis. In principio erat ver
bum, euangelio mathei. Liber genera
tionis, euangelio luce. Fuit in diebus
herodis, in euangelio marci. Principium
euangelii iesu christi quod in quibusdam ecclesiis
legit in prima dominica de adventu, ut ibi
dicitur. Et tunc non subiicit illis In illo
tempore, quia in ipsis principijs agit et
determinat certum tempus. Vnde ef
fet nugatio, et superfluerent verba illa.
Secunda vero prefatio premitte omnibus

alijs euangelij. Et dñ se qñtia. qñbba il
la q̄ legenda sunt sequunt post incipium
sen post ea que pcedūt in euangelio unde
sumpta sūt. Vñ cū dñ sequētia. supplē
dū ē sūt bba sancti euangelij rē. Vel se
qñtia ē numeri singularis. et tunc dñ se
qñtia sc̄i euangelij fm̄ tobem supplet b̄
est. Sane i euangelij qbus sp̄a sc̄da p̄fa
tio pponit subijcit qñq. In illo tpe. Et
qñq nō subijcit. Siquēd sine illo tpe dī
cunt. qñ ex eoz b̄bis certū est de tpe vt
pmissum est. et tunc incipiunt p aliquā
determinationē regiēvel alterius p̄rāz
vt illud. Anno qñdecimo tiberij. Vel
p simplicē rei geste narratiōem certum
pōs determinantē. vt illud. Cū esset de
sponsata. Et illud. Postq̄ p̄sumari sūt
Et illud. Cū natus ēēt iesus. z illd. Fa
ctū ē aut cū baptiza. z illd. Cū ēēt iesus
ānoz ēēt duodeci. z illud. Postq̄ iple
ti sūt dies. z illud. Vesp̄e aut sabbatī. z
illud. Elizabeth iple tū est rē. Keltq̄ve
ro euangelij subijcit In illo tpe. z ē sen
sus. in illo tpe. s. ḡre. de q̄ dīc apls. Ecce
nūc tps̄ acceptabile. Nō ē etiā omī
tēdū q̄ euāgelij legī in ecclia qñq fm̄
bistoriā. vt illud qd dñ i die pasce. Ma
ria magdalene z maria ia. rē. et illd qd
cantat in natali ad sc̄daz missā de pasto
rib⁹. Qñq fm̄ allegoriā. vt illud qd le
git in assumptiōe br̄e marie. in q̄ mentō
fit de maria z martha. vbi dñ. Intrauit
iesus in quoddā castellū rē. p̄nt ibi in
vij. p̄re dicef. Qñq fm̄ rem vt illud de
sancta trinitate. Qñq fm̄ psonā vt illd
qd cantat in festo sc̄i thome apl. vbi dñ
Thomas vn⁹ de duodeci. Qñq fm̄ p
tem vt illud qd dñ in festo sc̄i cruc̄ de
nichodemo. vbi dñ. Sic opz exaltari fi
liū hoīs rē. In q̄ versu xps̄ passionē su
am significat z exaltatiōem corpis sui
in cruce. Et ideo euāgelij in qno hec
clusula continet legī in festo sc̄i cru
cis. et in festo michaelis archangeli. p
pter illū p̄sum. angeli eoz sp̄ vident fa

ciem patris mei qui i celis est. Itē etiā
fm̄ p̄rem. vt illud. Liber generatiōis rē.
Et hoc p̄tervltimū versum. in q̄ fit me
rio de xpo. Qñq fm̄ totū vt illud qd le
gitur i circūcisīōe dñi. Postq̄ cōsumma
ti sūt dies octo rē. Qñq fm̄ tps̄ vt illd
qd dñ in p̄ima die q̄dragesime. s. p̄ter
ieiunij. Qñq p̄ter letanias vt illd. Si
quid perieritis rē. qd in letanijs dñ. in q̄
fit mentio de ouo pane z pisce. Et qñq
p̄ter locū. vt illud qd legī in dñica se
ragesime. s. exijt q̄ seminat rē. Sane
mulier etiā abbatissa non debet legere
euāgelij. licet em̄ beata vgo dignior z
excellētior esset apls̄ vnīuersis. dñs tñ
nō p̄misit ei clauēs regnī celoꝝ. Hinc
ē q̄ abbatissa nō pōt p̄p̄ias moniales
b̄ndicere vel eaz cōfessiones i crimib⁹
audire. vel euāgelij legere vel publice
p̄dicare. In matutino tñ posset q̄ non
publice euāgelij dicere. Et nota q̄ q̄
tuor sunt euāgelia de beata maria vt dñ
cetur in. vij. p̄re sub festo assumptionis.

De Simbolo.

Euangeliolecto

mox cātatur alta voce simbo
lū illud. s. Credo in vñū deum
Qñia em̄ corde credit ad iusticiā ore at
fit confessio ad salutē. iō ecclia vt oñdat
q̄ euāgelij verbū sen p̄dicatiōem fidei
corde recipit mox fidei simbolū ore de
cantat. Simbolū ergo post euāgelij
fidem post p̄dicationēz oñdit. vñ Jōb.
Hec eo loq̄nte multi crediderūt in euz
Nā fm̄ aplm̄ ad Ro. x. Fides est ex au
ditu. auditus aut p̄ vbu xpi. Dñ aut al
ta voce. vt oēs illud dicāt et addiscant.
Om̄is em̄ xp̄ianus tenet publice fidē
catholicā p̄fiteri. p̄ter qd in fronte si
gnatur. In p̄ima vero et in cōpletorio
sub silentio dicitur ne musce morietes
pdant suauitatem vnguētis. put in qñ
ta parte sub ti. de p̄ima tāgel. Rursus
ideo in missa patenter dicitur ad notan

Liber

duz q̄ hodie fides catholica libere p̄di-
catur et docet. in p̄ma vero sub silentio
dicitur. ad notandum q̄ in p̄mitua ec-
clesia p̄sertim tpe passiois x̄pi p̄dicato-
tores ⁊ fidei professores filuerunt. ⁊ i
completorio ad notandū q̄ s̄c̄r i fine se-
culorū antix̄pi p̄secutōe inualescere il-
lorū ora claudēt. Sane sacerdos seu ep-
iscopua illud incipit ad designanduz q̄
om̄e bonū a x̄po procedit. nā om̄e datu
optimū et om̄e donū p̄fectū desur. est
a p̄e lu. Ne aut̄ m̄ n̄scus ille celest̄ di-
cat. cātaulimus vobis ⁊ nō saltast̄. cho-
rus euangelice doctrine p̄sona voce r̄n-
det. ⁊ solēni tripudio fidē catholicā p̄fi-
ret. Of. Parē oipotentē ⁊c. Quis in mis-
sa pape q̄nq̄ aliter obseruet. p̄u iā di-
cetur. Ad hoc sacerdos illud incipiens
manet erectus añ mediū altaris mani-
bus extensis sursum eleuatis. q̄s postq̄
inceptat iungit. Siquē sacerdos x̄pm
repñtās erectus manet. ad notandū q̄
x̄ps sp̄ paratus est cūctis sp̄ualia bona
largiri. ⁊ añ altaris mediū. innuēs q̄ nō
est p̄sonaz acceptio. s̄ q̄m i ip̄o ē oī-
bus eq̄lter infundit. nec agulū diligit. ne
q̄ sinū. manib⁹ q̄s extensis ad designā-
dū q̄ paratus est abūdāter bñ meritis
illa largiri. sursum tñ eleuatis. q̄st ip̄o scō
on̄dēs q̄ q̄ sursum sunt q̄terere atq̄ a deo
m̄scōiaz p̄scerez in eo solo sperare de-
bemus. Deinde postq̄ inceptit man⁹
iungit. q̄ et solēde perceptis bonis gr̄as
agere et humiliari debem⁹. Et q̄m sim-
bolū s̄bū est euangelicū q̄ ad sensum.
ideo stādo illud audire sicut euāgelii
Et illo dicto signū cruc̄ facere debem⁹
Simbolū aut̄ grece. latine sonat indic-
um vel signū vel cellario. tum q̄ regu-
lam fidei plenā indicant et p̄fectam.
tum q̄ simul in x̄nū fidei cōtinēt artice-
los. Et nota q̄ triplex ē simbolū. Pri-
mū est simbolū apostolorū. qd̄ vocatur
simbolū minus. qd̄ vics ex institutione
Damasi pape dī tacite p̄ fertas i iungu

Quartus

lis canonicis horis. Et illud dñi a fin qđ
est con. z bolos qđ est snia. qz ppositus
fuit ex diuersis vblis apłoz. sicut pueri
in festiuis cōueniētes afferre solent bo
los. i. frusta carnisū et panis. que i vñā
collecta simbolū vocant. i. collectio mī
nuciarū. Tradit em. q postqđ apostoli
sp̃m pacisū acceperūt. cū iā foret ad p̃
dicandū euāgeliū. pfecturi pferētes in
vñū sup articulis fidei statuerūt. vt sicut
oēs erant in vna fide pcorde. sic oēs
vñā fidē pcorde p̃dicarent. z ideo sim
bolū minus pponentes vnusq̃q̃ bolū
id ē p̃ticulā vñā apposuit. Vñ fm apo
stolorū cathalogū siue numerū vnde
cūm p̃ticulas dinoscit p̃tinere. Petrus
nāq̃ apposuit. Credo in deū patrē omī
potentē creatorē celli et terre. Andreas
Et in iesum xpm filiū eius vnicū dñm
nostrū. Iacobus maior. Qui pceptus
ē de spūs cō s̃o natus ex maria ṽgine. Io
hannes. Passus sub pontio pilato cru
cifixus mortu⁹ et sepultus. Philipp⁹.
Descendit ad inferna tertia die resurre
xit a mortuis. Bartholome⁹. Ascendit
ad celos sedet ad dextrā dei patris om
nipotentis. Thomas. Vnde venimus
est iudicare viuos z mortuos. Mathe⁹
Credo in sp̃m sc̃m. Jacob⁹ minor. Sā
ctā ecclesiā catholicā sc̃dū cōionē. Sy
mon. Remissionē peccatorū. Thadēus
Carnis resurrectionē. Mathias. Et vitā
eternā. Secūdū simbolū ē. Quicumq̃
vult saluus esse zc. ab ſathanasio p̃lar
cha alexandrie in ciuitate treueri p̃posi
tū. hoc tñ pōt dici terciū. nā nycenū de
q̃ sequit fuit p̃ns in p̃ima nyceno sino
do p̃pilatū. Terciū est nicenū. s. Credo
i vñū deū. qđ damasus papa ex p̃dicto
vniuersalis synodi apud Constantinō
polim celebrate instituit in missa can
tari patentem. quāq̃ z marcus papa p̃i
mus statuisse illud alta voce cātari. Et
vocat simbolū maius. A grec̃ q̃ vsus
cantandi ad missam simbolū creditur

pnenisse. qđ sūt duodeci clausulas p-
ner. Prima ē. Credo i vnū deū. secūda
ē. Et i vnū dñm iesum xpm. Tercia. qđ
ppter nos hoies x. Et cū dñs ibi. Et hō
factus ē. debemus genua flectere. quia
xpm hoiem factū et p nobis crucifixū
adoramus. Quarto. crucifixus etiā p
nobis. Quinto. et resurrexit tertia die
fin scripturas. i. eo mō. eo ordine et eo
tpe qđ pdictū est i scripturis Sexta. ascē
dit i celū. Septima. et iterū ventur⁹ est
x. Octaua. et i spm sanctū dñm. Nona.
i vnā san. catho. ecciam. Decimū. cōfi
teor vnū baptisma. Undecima. et expe
cto resur. mortuorū. Duodecima. et vitā
venturi scī amen. Et ē notandū qđ i p
dictis nlceno et pstantinopolitano cōcl
liis nō legunt vba illa fin scripturas.
neq; illa. filioq;. Et qm apud grecos in
ne spm symboli sub anathemate dñ
phiberi. ne qđ de fide trinitatis aliqd do
cere vel aliter pdicare qđ ibi pñet pñu-
mar. s. et calcidonē. pcellū apud eos ce
lebratū anathematizari pcepit eos qđ al
terā fidē ausi eēnt cōponere. pferre. scri
bere. docere. vel aliud symbolū tradere
qđ pmissum est. ideo ipsi greci nos ana
thematizatos afferunt p eo qđ ibi ad
dīm⁹ vba ipsa. s. minus bene dicūt. tuz
qđ illud nō fuit canon late snie. s. pñia-
tio qđā. tū quia inferior potētiore līga-
re nō pñ. romana ei eccia nō sñest pcellū
s. poti⁹ pcellū sub sūt sibi. Preterea vba
illa fin scripturas sumpta sunt ex expo
sitiōe fidel eiūsdē pcellij pstantinopol. ta
ni. et sic nihil videt additū. nec errorem
aliquē sapiūt. Sane vt supra sunt expo
sita et intellecta. Itē p vba illa. filioq;. nō
docemus aliud vel aliē de trinitate
pdicam⁹. imo idē. Cū ei filius idē sit cū
pñe i substantia. ergo qđ a pñe pcedit.
et a filio procedit. et sic nihil addimus
s. poti⁹ declaramus. nec alterā fidem
cōponimus. pferimus. scribimus. vel
aliud symbolū tradīm⁹. nec i aliqđ p-

dictū facimus anathema. Nam tñ est
qđ ausu ipsi greci ipm factū a filio pcede
re negare psumunt. cū et hoc i cōcilio
ephesino apd eos edito pñeas expsse.
Sed et ipsi se errasse videntes qđdā pla
tos de suis ad generale pcellū lugdunū.
sub Greg. papa. x. celebratū miserūt. qđ
i dicto cōcilio publice nobis vidētib⁹
suo et oim platorū et impatoris romāi
noie pñssi sunt. qđ ipm scitū eternaliter
ex pñe et filio nō tāq; ex duob⁹ pñcipi
is s. tanq; ex vno pñcipio. nō duabus
spiratōibus s. vnica spiratōe pcedit. p
ut i eiūsdē Greg. constitutiōe hñ. coraz
toro cōcilio ter grece et ter latine simbo
lū cū dictis vbis. fm scripturas. et filio
q;. solenniter decanendo. Cantat aut
hoc symbolū maius i solennitatib⁹ eo
rū dñtaxat qđ illud cōposuerūt. et i illis
de quibus aliqđ mentio sit i ipō vicz i
oibus diebus dñsc. i solennitatib⁹ dñi.
scz i natali. ephiphania. cena dñi. pasca
ascēsiōe. penth. i trāsfīguratōe et i fe
sto de trinitate. et i oibus festitatibus
brē marie. scē crucis. angelorū. et aploz
de qbus sit mentio ibi. Et apostolicam
ecciam. In solennitatibus aut luce et
Marci euāgelistarū. dicūt qđam nō de
bere cantari. qz illi apli nō fucrūt. Itē dñ
ci debet i dedicatiōibus ecciarū. et i
pñemoratōe oim sanctorū. quāq; et ipsa
sit dedicatiōis festinitas. Et dicit etiā
infra octauas natalis dñi. excepta die
innocentiū. i qua cantica leticie subri
cent. In octaua tamen cantat. prout i
septima pñe sub illo festo diceat. Cantat
etiā infra octauas epiphanie. pasce. ascē
sionis. penth. aploz petrū et pauli. et assū
pñionis beate Marie. Accet em i nati
uitatibus sanctorū Iohannis baptiste
et sancti Laurentij symbolū non canē
tur. i octauis tamē eorū cantat. eo qđ i
fra octauas aploz et assumpñōis occur
rūt. et ob hoc etiā i octaua iohis bap̄te
pñacio de apostolis. et i oct. b. Lauren
l ij

tij p̄facto de assūp̄tōe cantat. In q̄bus-
dā tñ eccl̄ijs dī simbolū i festo b̄ti ioh̄is
bapte z nō incōpetenter q̄ ipse nō solū
fuit p̄pheta s̄ plusq̄ p̄pheta. et i simbo-
lo de p̄pheta fit mentio. ibi. Qui locut⁹
ē p̄ p̄phetas. De ip̄o q̄z scriptū est. Fu-
it homo missus a deo rē. z ita fuit ap̄ls
De ip̄o etiā ait Joh. os aureū in f̄mō.
q̄ legit i festo decollatiōis. Iohes par
angelis. ap̄loz vox. Ipe etiā p̄mo bap-
tizauit z baptisimū p̄dicauit. z i simbo-
lo fit mentio de baptismo. Por q̄dem
oim fit cōmēoratio i simbolo. q̄rūdā tñ
obscure vt ephiphantie. est tamē illō fe-
stū dñi. est etiā festū illud baptisimatis.
de q̄ i simbolo p̄tinet ibi. Cōfiteor vñū
baptisima rē. Et cene dñi. s̄ illa ē solēn-
tas eucharistie ad quā respicit illud san-
ctoz cōionem. Et angeloz. s̄ illi nomie
celi debent intelligi. de q̄ i simbolo dī
ibi. Creatorē vel factorē celi z terre rē.
Quibusdā tñ videt tūc nō esse cantan-
dū eo q̄ angeli nunq̄ habuerūt fidem.
s̄ spem. nec credūt s̄ sciūt. qm̄ plenā sci-
entia habent. Fit etiā p̄memoratio licz
obscure dedicatiōis ecciaz. s̄ ad illā re-
spicit illud. sc̄ām ecciam catholicā. tūc
ei sc̄ificat. z vt ita dicā. catholicizat eccia
cū dedicat. Ad octauas dō respicit re-
surrectio mortuoz. de q̄ dī ibi. Et expe-
cto resurrectiōez mortuoz. In festo sc̄e
Agnetis simbolū nō cantat. q̄ licet in
eccia celebret nō est tñ festū octaue. put
i septima pre sub ip̄o festo dicef. Por
ro q̄dam nō absurde simbolū cātāt sin-
gulis diebus a die resurrectiōis vsq̄ ad
festū ascensionis. sicut i oibus dñicis
diebus. et etiā i solennitate b̄e marie
magdalene discentes illā fuisse ap̄loz
apostolam. eo q̄ ipsa p̄mo resurrectiōis
gaudiū ap̄ls nūciauit. et i festo beati
Martini q̄ de eo cantat. Martine par
apostolis. Quidā etiā dicūt illud i p̄-
cipali festo cuiuslibet eccie seu oratorij
non tñ i octauis illoz si eas celebrent

Derūti de q̄busdā mētio fit i simbolo
i q̄z p̄memoratiōe simbolū nō cantat
vt passionē et sepulture qm̄ illoz duo
oz officiū alioz officioz regulā s̄ secta-
tur. Ad dī etiā qm̄ i p̄festū celebrat ad
honorē b̄e v̄ginis vel sc̄e crucē vel sc̄i
spūs In q̄busdā locis cantato simbolo
vel dū cantat. p̄p̄ls cātāt kyri beleyson
qm̄ postq̄ x̄ps z apostoli docuerūt fide-
les: fide recepta: laudes deo dederūt. q̄s
foris etiā eccia respicit suauissima simbo-
li melodia. Illud autē sciēdū est. q̄ x̄ps
nō venit p̄dicare gentib⁹ s̄ iudeis. iux̄ il-
lud euangl. Ad sūz missus nisi ad oues
q̄ p̄ierūt domus isrl. Vñ p̄cepit ap̄lis.
In viā gentiū ne abieritis z i ciuitates
samaritanoz ne intraueritis. donec post
resurrectiōez p̄cepit eis dī. Eūtes i mū-
dū vniuersū p̄dicare euangelij oī crea-
ture. Et idcirco romano pontifice solē
niter celebrēte. simbolū fidei nō cātorez
i choro s̄ subdyaconi ad altare decan-
tant. z generaliter ipsi ad vniuersa rñdēt
vsq̄ dū ip̄e p̄tifer dīc. pax dñi sit sp̄ vo-
biscū. qm̄ vsq̄ p̄ x̄pi resurrectiōz sola i
deoz eccia q̄ p̄ subdyaconos. q̄ sursum
ad altare p̄sistunt designat. corde credi
dit ad iusticiā z ore p̄fessa est ad salutes
s̄ extūc cātorez i choro rñdēt vniuersa
decanāt. q̄ post resurrectiōez eccia gen-
tiū quā cātorez q̄ deorsum i choro sub-
sistūt designāt. fide x̄pi recepit z laudū
p̄conia p̄sonuit saluatori. Inter euāge-
liū tñ z sacrificiū choros p̄cinit offerro-
riū. qm̄ inter passionē p̄dicatōem gen-
tilitas fidei votū deo offerre cantauit.
q̄ mulier chananea de finib⁹ tyri z sy-
donis egressa clamauit dixit. Misere
re mei dñe fili David. filia mea male a
demōio vexat. cui⁹ tandē fidē p̄mēdās
dñs ait. O mulier magna ē fides tua. si
at tibi sicut pestuisti. Postremo simbo-
lum apostoloz tanq̄ breue z oia conti-
nens sub p̄pendio exponamus. Credo
in deum patrē omnipotē creatorē celi

et terre. Nota qd aliud est ait Augu. credere deo. aliud credere deū. et aliud credere in deū. Credere deo est credere qd esse q loquitur. qd etiā mali faciunt. et nos credimus hoi. s. nō in hoie. Credere deū ē credere qd ipse sit deus. qd etiāz demones faciūt. Credere in deū ē credendo amare. credēdo in eū ire. credēdo et adherere. qd soli boni faciūt. Ergo qd dicit credo in deū. mentis si nō dī ligat deūz. nisi dixeris qd in psona eccie loquitur. Dicēs aut deū singulariter. deo rū effugit pluralitatē. vñ notabiliter in maiori simbolo additū ē hoc vñ vñū supra illud. Audi isrl dñs deus tuus deus vnus ē. et apłs. Vñ est deus. vna ē fides. vñū baptisma. Dicēs vñ patrem incipit psonas distinguere. de qb? Isa. dicit. Quis appēdit tribus digitis molem terre. Et alibi. Seraphim clamabāt sanctus sanctus scūs. Et dñs. Baptizate oēs gentes in noīe patris et filij et spūs sancti. et Iohes. Tres sūt qd testimoniū dāt in celo. pater. vñ. et spūs scūs. Pater est pma. nō tpe. s. autoritate in trinitate psona Qd sequit oipotentē nomē ē cēritale. ideoqz illud ad substantiūz deū vel ad relatiū patre. nō sine rōne referimus dicētes. Credo in deū patre oipotentē. vel credo i pīez oipotentē. Similit et qd sequit. Creatore celiz terre. vbi pstat hereticus. qd aliū celi. aliū terre asserit creatore. aliū celestiu. aliūz terrestriu. aliū corporū. aliū aiariū. Contra quos ait moyses. In principio creauit deus celū et terrā. Et dauid. In principio tu celi terrā fundasti opa manuū tu. f. ce. Et apłs. In ipso cōdita sūt vniuersa in celoz in terra. Sequitur. Et i iesum xpm filiū eius vniciū dñm nrm. Ecce altera in trinitate psona. Hic ē iesus q saluū facit populū suū a peccatis eoz. Hic est xps oleo iericie p consortiū vnctus. Hic est em vnctus patris fili. De qd dauid. Filius meus es tu ego

hodie genui te. et apłs. Misit de? filius suū natū d muliere factū sub lege. Hic est dñs noster qz nos creauit. qz nos seruos alienos pciōso sanguine emitt. Sequitur. Qui pcept? ē de spūs scō natus ex maria vrgine. Ecce pmi xpi sacrm. scz in carnato. ac si dicat. Qui cū sit deus factus est hō. nō ex virili semine s. pceptus opatōe spūs scī. nat? ex maria vrgine. vñ Isaias. Ecce dgo pceptet et pter filiū et vocabit nomē eius emanuel. et angelus in euāgl. Ave maria grā ple. do. tecū. et infra. Spūs scūs supueniet in te et dñs altis. obū. tibi. Quidā tñ hec verba. Qui cōceptus est de spūs scō. iūgūt cū pcedentibus. Sequitur. Passus ē pōcio pylato crucifixus mortuus et sepultus. Ecce secūdu sacramentū fm humanitatem xpi. f. passio. cuius tps describit s. pōtio pylato. Forma subdit. crucifixus. Finitis pcludit. mortuus et sepultus. vñ plangens dicit ex ore dauid et hieremie. Foderūt manus meas et pe des meos et dinumerauit oia ossa mea. De morte ait ppheta. Et dñs dñs fuit extimor. De sepulcro ait ysa as. Sepulcrū ei? exstitit gliosum. Nec sunt in euāgelio manifesta. Sequit. Descēdit ad inferos terre. die resur. a mor. Ecce terciū sacrm. f. re surrectio. S. de descensu ad inferna p mīrit. ex q mortui liberant. vñ 3zec. De manu mortis liberabo eos. de morte redimam eos. ero mors tua. o mors mor. tu. e. inferne. Hic ē euangelic? fortis qd fortē ligauit et eius vasa diripuit. Hic ē qd dicit in ps. Ego dormitui et soporatus sum et exurrexi qm dñs suscepit me. Qui pīl dicēt exurge glia mea exurge cū psalmis et cythera. breui sermone rīdet. exurgaz diluculo. Cui? resurrectioni mulieres et vñ pbsbēt testimoniū in euangelio. Qd aut dī in maiori simbolo. surrexit tertia die fm scripturas. exponit. f. eo mō. eo ordine. et eo tpe qd pdictū est a scriptur. Sequit

Ascendit ad celos sedet ad dex. dei pa.
onipotēt. Ecce q̄rtū sacm. s. ascensio.
Ascendit em̄ sicut ait dauid sup cheru
bin z volauit sup pennas ventoz z pa
rauit in celo sedē suā. et regnū ei⁹ om̄i
bus dñabitur. Cui ait pat. Sēde a de
xtrīs meis donec ponaz inimicos tuos
scabellum pedum tuorū. Et vt ascensio
nis de visu quozq̄ testimoniū non dees
set ait Lucas. Videntibus discipulis
eueatus est et nu. susce. eum ab oculis
eoz. Sequitur. Indeventurus est iudī
care viuos et mortuos. Ecce quintū qđ
nondū apertū est sacramentū. Veniet
em̄ rex manifeste cui pater iudiciū de
dit. z sicut ait Dauid. Parauit in iudi
cio thronū suū z iudicabit orbē terre in
equitate. iudicabit populos in iusticia
Et alibi. Deus manifeste veniet deus
noster z non silebit. Et Incas. Ita ve
niet sicut vidistis eum euntē in celam.
z micheas. Iudiciū dñi cū populo suo
Sequit. Credo in sp̄m sanctū. Ecce ter
cia in trinitate psona. s. sp̄s sanctus. De q̄
moyses ait. Sp̄s dñi ferebat sup aq̄s.
Et ps̄. Flauit sp̄s dñi z fluent aque.
Et dñs in euangelio. Sp̄s q̄ a p̄e pro
cedit docebit vos oia. Ille em̄ docet. il
le sanctificat. Ille uiuit. Ille pctā remittit
p hunc resurrectōez in gloriā. p hūc cō
sequemur vitam eternā. Vñ sequitur.
Sanctā ecciam catholicā. Et p̄nt h̄ ver
ba et seq̄ntia sic intelligi z cōiungi. Cre
do in sp̄ritū sanctū. sanctā ecciaz catho
licam. i. credo p sp̄m sanctum ecciam fi
deliū sanctificari. Itē credo in sp̄m san
ctum sc̄oz cōionez. i. p sp̄m sanctū san
ctos in vinculo caritatis vniri. Et cre
do in sp̄ritū sanctū remissionē pecca
torū. i. per sp̄ritū sanctū peccata remit
ti. Et credo i sp̄ritū sanctū carnis resur
rectōem et vitam eternā. i. p sp̄ritū san
ctū carnē gloriā cōsecuturā. et animaz
vitā eternā. Vel sic. Credo sc̄az ecciaz
catholicam. Non ita dicimur vt asserit

Aug⁹. credere in ecciam sicut in deum
s̄ in ecciā sanctam catholicam credim⁹
dū in ecciā cōuersantes z in deū credi
mus. et que sequunt nos inde firmissi
me consequi p̄fitemur. s. sanctorū cōso
nem. remissionē peccatorū. carnis resur
rectionē. et vitam eternā. Vñ sic cōiun
gas. Credo in sanctā ecciam catholicā.
sc̄oz cōmunionē. i. p fidē quam habeo
existens in sancta z vniuersali eccia as
sequor sanctorū cōsonē. i. p̄cordiaz z vni
onem. Sicut ei est vnus pastor. sic vnū
ouile. sicut vnus deus. sic vna fides. et
vnū baptisma. Vel p̄cipio sanctorū cōs
onem. i. panē b̄ndictōis. de quo dī. Cre
de et mandacasti. S̄c̄r et q̄ sequuntur.
Credo in sanctam ecciam peccatorū re
missionē. i. p fidem quā habeo existens
in sancta et vniuersali eccia. cōsequor re
missionē peccatorū. i. lepre curatiōez. de
q̄ dī in lege et euangelio. Maria soror
aaron cū septez diebus fuerat extra ca
stra. est a lepra mūdāta. Naaman syri⁹
sepiēs lotus in iordane est a lepra cu
ratus. Sic et dñs septe leprosoz mūda
uit. s̄ vn⁹ t̄m dedit gloriā deo. De mag
dalenā q̄z dī. qz dīmissa sunt ei peccata
multa. qz dilexit multū. Paralitico q̄z
ait dñs. Fili remittūtur tibi pe. tua. Se
q̄tur. Credo in sanctam ecciam catholi
cam carnis resurrectionē. i. p fidē quaz
q̄ habeo existens in eccia psequor carnis
resurrectionē. de qua Job. Credo q̄ re
demptor meus vliet in nouissimō die
de terra surrecturus sum. et in car. mea
videbo deū sal. meū. Vnde in euangl.
Deus abraā ysaac et iacob. non est de⁹
mortuorū sed viuorū. Et apls. Om
nes quidem resurgemus sed non om
nes immurabimur. Similiter coniūgē
dum est qđ sequitur. Credo in sanctam
ecclesiam catholicam vitam eternā. i. p
fidem quā habeo existens in eccia con
sequor vitam eternam. Nec est terra vi
uentiū de qua Dauid. Credo videre bo

na dñi in terravincentium. Est autē vita
etna videre deum patrem et quē misit
Iesum xpm. de hoc etiam sub sabbato
sancto in .vij. pte. vbi agit de baptismo
dicitur.

De Predicatione.

Boniaz vt pñis

q sum est euangelium pñis
est. et simbolū fidei pñis. iō
post illa sit populo pñis. qñ euāge-
lici vbi et symboli siue noui et ve. test. ex-
positio. Qui modus sumptus est ex li-
bro neemie in pñis vbi legi. Et le-
gerunt leuite in libro legis dei. Neemi-
as autē sacerdos et hēdras scriba inter-
frabāt populo vniuersa. Preterea mo-
nebantur antiqui qui i fraterno odio-
erant vt ad concordiam venirent prius
q communicarent. et q mundi essent pri-
us coram tuo saluatore cui nora sunt
secreta cordis apparerent. ex quo siq-
dem predici vñs in eccia inuoluit.
Inde etiam est q oratio dñica q ad pri-
mam et in alijs horie voce demissa dñ.
ad missam alta voce et patenter dicat.
quia in ea hñdī fraterna monitio con-
tinetur. Cōmuniter tñ post pñis
symbolū decantatur. qñ fidem pñis
se tenere eccia pñis. Verū cñ pñis
di officiū pñis legatum sit. nullus pre-
dicare debet nisi cui cōmittitur aut cui
ex officio sibi iniuncto incūbit. Iux illō
apli. Quō pñis bāt nisi mittantur. Et
iō pñis licentia peti dñs. Tūbe
dominere. Debet autem predicator in
loco eminentiori esse sicut et euāgelii
legens. propter rationes sub rī. de euā-
gelio scriptas. Nam et videns Ihesus
turbas ascendit in montē et aperiens os
suū docebat eos. Math. v. Et hēdras
fecit gradum ligneum ad loquendum
vt dictum est in prima parte sub titulo
de eccia. vbi de pulpito agitur. Debet
tamē humiliter proferre que docet. ne
fm Greg. illum elatis moribus predi-

cat quē in cordibus audientium sacris
sermonibus insectatur. Et fm Ambros.
Predicatio xpiana non indiget pōpa.
nec cultu sermonis. Debet qñ fm Gre-
go. predicator esse discretus in silentio
vtilis in verbo. ne aut tacenda pferat.
aut pferenda reticeat. Sunt tñ non-
nulli huius doctrine obliti. q sicut ait
Beda. auditores suos in pñis mē-
gūt. qbus nō salutaria q corrigāt. q il-
los delectant erronea predici. Alij vñ
fm Grego. dñ extimari hebetes nolūt
sepe ex immoderata subtilitate se in q-
busdā inquisitionibz us plusq expedit
exercent secreta misteria sua pñis
nō intelligentibus referando. Opz em-
eū qui docet et instruit pñis disci-
tū semetipm aptare. et verbi ordinē p
audientū capacitatem dirigere. qñ q do-
cet. ea ab auditoribus intelligi nequunt
non ad eorū vñitatem. q ad sui ostē-
tationem facit vt plura scire videantur.
vel adulatione vt eis placeat quibus se-
creta reuelat. Iuxta qñ apls ait. Chri-
stus me misit predicare non in sapien-
tia verbi. In cōcilio carthagine. sta-
tutum est vt sacerdote verbū. s. predica-
tionis in eccia faciente. qui egressus de
auditorio fuerit. videlicet contemnēs.
excomunicet. Post pñis sit con-
fessio et indulgentia pro commissis et
omissis concedit. vt sic cōsciētijs emū-
datis. Iuxta illud ppheticū. Et scopebā
spñ meū. accedant singuli ad cōmuni-
onis sacramentū. qñ mox in missa vel
sacramentaliter vel spñaliter receperit
sunt. que spiritalis cōmuniō sit p fide
operantem per dilectionem. Iuxta il-
lud Ihu. Crede et manducaasti.

Sequitur secunda pars misse.

De offertorio

Ecūda ps misse

i offertorio siue i dñā vobiscū
incipit. q in quor sudat diu-
lū

priculas. Prima dñi secretella. Scda p-
fatio. Tercia canon. Quarta oio dñica
cū sua p̄fatione. s. p̄ceptis salu. Pōt etiā
q̄cqd ab hoc loco vsq̄ in finez misse dñi.
secreta vocari. q̄ secreta in q̄ncz dñidit
pres. Prima ē ab offertorio vsq̄ ad pre-
tationez. z hec spāliter dñi secreta. Scda
ē p̄fatio. Tercia canon. Quarta oratio
dñica. Quinta embolism⁹. Quina ete-
nim fuit dñici sanguinis effusio. P̄ria
in circūcisioe. Scda in sudore. Tercia
in flagellatione. Quarta in crucifixioe.
Quinta in mortui lanceatione. Sane
ordo cōueniēs est vt post p̄dicationē se-
quat̄ fides in corde. laus in ore. z fruct⁹
in ope. P̄dicationē q̄dē est in enāgello.
fides in simbolo. laus in offertorio. fru-
ctus in sacrificio. q̄propter offerēda cā-
tatur. q̄ sacrificiuz laudis offert. vñ ps.
Circūsus z immolauit i tabernaculo ei⁹
zē. z in Paralippo. Cū offerrent holo-
causta ceperūt laudes canere dño orga-
nis z in diuersis que rex Dauid cōpe-
rerat cōcrepare. Offertoriū q̄dem inter
euangelii z sacrificii canit. put in tit.
de simbolo dictū est. Sacerdos aut̄ of-
faturus oremus p̄mittit dñs vobiscum.
quasi dicat. Nisi nobiscuz sit dñs. orare
nō possumus ad salutē nrāz. Subiicit
ergo oremus monēs populuz orare vt
fidem in simbolo recitatā credat z itea
stabilis p̄maneat. q̄ z xp̄us discipulis
suis dixit Orate zē. Lu. xxiij. Monens
etiā vnūquēq̄ ad se redire. conscientiaz
suam dīcutere. z seipm in holocaustū
iustū deo offerre. Prius ergo q̄ chor⁹
cantet offertorium salutatur a sacerdo-
te vt possit deuote cātare. Et mox post-
q̄ ille dixit oremus chorus cantat can-
ticum offerentium siue offertoriū. z po-
pulus offert vt notetur q̄ post impletō
nem mandatorum offerimus nosmet-
ipsos sicut sub ti. de oblatione dicef. Nec
si vnus offerens dicat. Credo et fidem
quā in simbolo professus sum opere cō

pleo z orationi sacerdotis cōsentio. vñ
z sacerdos statim offert dona consecrā-
da. Et attende q̄ offertorioz versus cū
multa diligentia ab antiquis patribus
inuenti hodie in plerisq̄ locis omittūt.
tū benedictis causa. vt tā ministri q̄ po-
pulus oblationibus cōmūoni z sacra-
mento altaris liberius vacent. tū etiam
quia sicut ait Augusti. ipsam xp̄ianam
religionem paucissimis z manifestissi-
mis celebrationū sacris miam dei vo-
luit esse liberā. Et s̄m Hiero. Melior
est q̄ncz psalmoz cū cordis hilaritate
decanatio. q̄ totius psalterij cū anxi-
tate modulatio. verborū etem multitu-
dine de⁹ flecti nō pōt. Solū ergo in of-
fertorio q̄d dñi in missa p̄ defunctis ver-
sus ip̄i hodie dīcutur. q̄ officium illud
nō seq̄tur in multis nomā alterius of-
ficij. Porro a p̄ribus introductuz est vt
offertoriū cantet. q̄ vt p̄missum ē q̄i of-
ferebāt. in tablis clangebāt. hilares nāq̄
datozē diligit deus. Inductū ē etiaz ex
eo q̄ salomon in dedicatione templi et
altaris innumerabilē multitudinē ho-
locastoz obtulit cū magna solennitate
z a moyse cui descendenti de monte et
pplm salutanti z oranti occurrit. pplus
z munera obrulit. Cantat etiaz offertor-
iū dum offertur. ad memorandū locū
ditatem israheliticū populi offerentis
donaria ad edificiū tabernaculi. vel po-
tius ad designandū clamorē mulieris.
de qua legi in Apoca. xij. c. Mulier. i.
eccia amicta sole. i. xp̄o quē induit i ba-
ptismo. habens lunā sub pedibus. id ē
omīa mirabilia calcans. z in capite co-
ronaz duodecim stellaz. i. chor⁹ duode-
cim apostolor⁹. z habēs in vtero supple-
ea que in sui initio gesta sunt. clamat p̄-
turiens z cruciat̄ vt pariat. Clamorem
ergo eius parturientis. vñ salubrem do-
mini cruciatum imitatur offerenda per
suū grauem z grādisonū cantum q̄ nen-
nis distenta et versibus scēdata q̄tū

nis longa sublarde quid significat nō
satis exprimere valet. Quis tñ offerto-
riū cātari instituerit ignoratur. Traxit
nomē offertoriū a ferta qđ ē oblatio. q̄
in altari offertur ⁊ a pōntificibus conse-
crat. inde offertoriū dicit quasi pferū.
oblatio vō vocat quia offert. Dicit etīā
offertoriū quia dū offerenda cantat sa-
cerdos accipit oblationes a poplīs vel
hostias a ministris de quibus sub tī. de
oblatione dices. Aduertendū autē est qđ
licet sacerdos pmitat orēm⁹. nō tamē
immediate orat immo thurificat. obla-
tiones recipit. ⁊ alia agit q̄si ipso facto
dicat. nō cessat orare qđ nō cessat bñ age-
re. Dū ergo offertoriū canit ⁊ incēsum
parat. instante memoria dñice passiōis
silentiū obseruat vsq; dum alta voce di-
cit. p oīa secula seculorū. illud insinuās
qđ ibus post suscitatiōē lazari non pa-
lam ambulabat apud iudeos. cū cogi-
tarent eū interficere s; abiit in ciuitatem
qđ dī effren. ⁊ ibi morabat cū discipulis
suis. Collegerūt em̄ pontifices ⁊ phari-
sei conciliū. ⁊ vnus ex ipīs cayphas no-
mine dixit. Expediit vt vnus hō moria-
tur p populo ⁊ non tota gens pereat.
Et ab illo die cogitauerūt eū interfice-
re. De hoc dices sub tī. de inclinātiōe
sacerdotis.

De manuū ablutione.

Riusquā sacer

p dos offerat manus iterū lauat
q̄uis pri⁹ dū vestibus se orna-
ret lauisset. put dictū est sub tī. de capti-
nis cōpositione. Et etīā post scđam thu-
rificationem iterū lauat. vt sic magis ac
magis mūdatus offerat hostiā imma-
culatam sanctam deoq; placentē. Naz
⁊ psalmista cū mundatus esset perebat
amplius emūdari dicens. Amplius la-
ua me ab iniquitate mea. ⁊ a pctō meo
mūda me ⁊c. Lauat autē semp ad dextz
coniū altaris. nam dextra p̄spicitatem

sinistra aduersitatem significat. q; igit
plurēs peccatur in p̄spicis q̄ in aduer-
sis. Iuxta illud ps. Cadent a latere tuo
scz sinistro mille. ⁊ decē milia a dextris
tuis. merito magis lauand⁹ est ad de-
xtram q̄ ad sinistram. Sacerdos itaq;
hostiam oblaturus manus lauat. ad si-
gnificandum qđ lauare ac mūdare debz
conscientiam lacrimis penitentie et cō-
pūctionis. Iuxta illud. Lauabo p singu-
las noctes lectum meum lacrimis me-
is stratum meum rigabo. Et ideo tunc
dicit. Lauabo inter innocentes manus
meas. Id est opera. ⁊ Isa. j. Lauamini ⁊
mundi estote. Nam ⁊ xps priusq; verū
⁊ vnicū sacrificiū in ara crucis of-
ferret. in resurrectione lazari lacrimas
miseratus effudit. euangelista testante.
Ihesus inquit infrenis sp̄ritu. turba-
uit semetipm ⁊ lacrimatus est. Lauat
etīā manus. ne reus sit corporis ⁊ san-
guinis domini. Iuxta illud. Mūde sūt
manus mee a sanguine iusti huius. Et
vt mūde sint a terreno pane tam in po-
puli oblatione recepto vel a terreno de-
siderio.

De pallis corporalibus.

Interim vero dū

i sacerdos manus abluit diaco-
nus corpalem pallam sup alta-
re disponit. in quo ammonent ministri
⁊ pplus vt sint ab omni carnali cupiditate
mūdi sicut ipsa palla mūdara est a
naturalī vīrtutē ⁊ humore. Mūdi-
cia quoq; corpallis significat mūditiā
ppli fidelis. De hac palla in canone ita
dicitur. Ex cōsulio omniū constitūim⁹
vt sacrificiū altaris non in serico pan-
no aut in iuncto quisq; celebrare p̄sumat.
s; in puro lintheo ab ep̄scopo consecra-
to terreno. s. lino. s. de terra pcreato atq;
contexto. sicut corpus domini nostri ie-
su christi in sindone linea mūda sepul-
tum fuit. ⁊ xps verā carnes passibilē et

mortalem de terreno virginis corpore assumptum. De lino igitur candido non intincto ex institutione Sixti pape. j. et Eusebii sit corporale. Significat autem corporale passionis intentionem seu corpus christi. quia sicut linum multo labore ac multis iunctis onibus acquirit candorem. ita christi caro multo certamine ad resurrectionis gloriam pervenit. Significat etiam ecciam per quam corpus christi intelligitur quod multis passionibus et pressuris ad candorem eterne vite producit. Tercio significat ipsum christum. Cum enim sic applicetur. ut nec initium nec finis eius appareat sic eius divinitas initio caret nec finem habebit. Et sicut oblata iungitur corporali et ponitur in altari. sic christi caro iuncta divinitati affigitur cruci. Et nota quod in quibusdam ecclesiis palla corporalis quod calicis supponitur in longum altaris extenditur quod quatuor in longum vel tres habet plicaturas in latum. Siquidem in longum altaris extenditur. quia ut aiunt quidam lintheamentum quo christi corpus involutum fuit per illas figuras extensum in longitudine sepulcri invenitum est. Quatuor eius plicature in longum. quatuor designant cardinales virtutes. scilicet iustitiam. patientiam. prudentiam. et fortitudinem. per quas innate nobis passionibus repugnamur. Tres vero plicature in latum tres theologicas virtutes. scilicet fidem. spem. et caritatem. per quas deo vivimus figurant. Potest quoque et aliud in his figurari. Duplex enim est palla quod dicitur corporale. Una quam diaconus super altare extendit. altera quam super calicem plicatam imponit significantes duo lintheamina quibus ioseph corpus christi involuit. Extensa repugnat sindonem quod corpus fuit in sepulcro involutum. et inde corporale vocatur. plicata super calicem posita sudarium signat quod caput eius fuit separatim involutum. Siquidem extensa quod corporale vocatur. significat fidei. plicata quod sudarium vocatur intellectum. Hoc enim misterium creditur debet se comprehendit non valere. nisi des habeat meritum cui bona ratio non prebet

experimentum. Secundo quoque corporale sine sindo subsistens significat christi humilitatem in passione. sudarium vero laborem. Et tertio etiam corporale significat lintheum quod christus erat percinctus. sudarium laborem in persecutionibus. Ad hoc palla super calicem posita aliquam. scilicet superiorem eius partem non totum tegit. in quo datur intelligi quod sudarium aliquam partem capitis christi tegebatur. et aliquam non. sicut mos est iudeis facere. Quedam tamen ecclesie non habent nisi unum corporale per eo quod in evangelio legitur quod ioseph corpus ihesu involuit in sindone munda. non enim dixit in sindones in plurali. et hoc ad significandum sacramentum unitatem. et significat sindones quia corpus christi fuit involutum. Corporale autem ideo remanet super altare usque post assumptionem corporis et sanguinis et elevationem calicis de altari. quia lintheamentum et sudarium in sepulcro usque post dominicam resurrectionem remanserunt. Preterea corporale remanens propter sui albedinem ostendit mundiciam mentis quam semper habere debet corpus domini sumens. Soter papa statuit ne femine sacrate vel moniales sacra vasa puta calicem vel patenam vel sacras pallas. scilicet corporalia attingerant. Ipse tamen huiusmodi ornamenta altaris et ministrorum facere possunt exemplo marie quod talia fecit et texuit in vestum ministrorum tabernaculi federis. Ooster tamen palla vocatur munda mappa supra quam corpus le distendit. Et dicitur palla eo quod palliat vel abscondit in se misterium supradictum. Debet autem altare duplici mappa operiri ad duplicem stolam mentis. scilicet et corporis designandum.

De oblatione sacerdotis et de officio ministrorum circa illam et de patena et de oblationibus populi et clericorum.

Otis igitur ma

In nobis diaconus vel sacerdos minister exterius manibus mediantem munda toballas accipit mantas

episcopi. quasi iunans illud de faldistio
rio ad surgendū. Quod quidem fit nō
ad adiuvandū. sed potius ad puocā
dum illum. i. xpm quez significat q̄ sur
gat z pro populo orat. iuxta illd. Exur
ge domine adiuua nos. Et iterū. Exur
ge qui dormis. Et fit mediante inūda
coballia ad notandū q̄ mediante mū
dicia manūū. id est operum nostrorum
excitatur dominus ad adiuvandū nos
apud patrem. Si autem hoc ad ipsum
pontificem xpi referatur vicariū tūc dī
cendū est q̄ ipe prouocatus adiunatur
per mūdiciam manūū eoz pro quibus
orat vt eius oīo efficax habeat. Rursus
xps omnia bona opa eccie principaliter
opatur. sicut legit in Isaiā. Omnia bo
na opa nostra opatus es in nobis dñe.
Cuius locū gerit epus minister vō tan
q̄ eius famulus z eius coadiutor tūpuz
cooperantis eccie gerit. q̄ in suis opib⁹
xpi operantis ministra ē et adiutrix sic
dicit apłus. Coadiutores em̄ dei sum⁹.
Qui toballiā. i. deuotā reuerentiā adhi
bet. qm̄ fm̄ apłum. Non sum⁹ sufficien
tes aliqd̄ cogitare a nobis q̄si ex nobis.
Sufficiētia nostra ex deo ē. Deinde epi
scop⁹ vel sacerdos ingredit̄ sanctuariū
puentēs ad altare cōsecratū hic ē xpus
q̄ cenaculū grāde stratū ē ingressus cū
discipulis cenaturns. z eis corpus suū
traditurus. vbi mysticā oblationem ac
cipit a ministris insinuās illud qd̄ Johā
nes euāgelista describit. Ihs inqt̄ ante
sex dies pasce venit in bethanīā vbi La
zarus mortuus fuerat quem suscitauit
ihus z fecerūt ei cenam in qua martha
ministrabat. Procedit aut̄ ad altare abs
q̄ mitra z baculo z cuz vestibus sacris.
put in suis locis dicit̄ ē. Cōsidera q̄ or
dinē. Nā euāgelii pcedit. fides in sim
bolo sequitur. deinde munera offerun
tur. necesse est em̄ primūz audire. Quō
inquit apostolus credent nisi p̄dicent.
Deinde q̄s nisi crediderit munus deo

acceptabile offerre nō poterit. qz sine fi
de impossibile ē placere deo. Hic ergo
de triplici oblationis genere dicendum
est vicz de oblationibus sacerdotis mi
nistroz z populi. Sacerdos itaqz pmo
offert seipm̄. Offerēda etiam sunt que
sunt dei deo. i. anime habentes similitu
dinez dei impressam. Deinde q̄ sunt sa
crificio necessaria. i. panem z vinum et
aquā z alia sacrificio apta. Et nota q̄ i
veteri testamento ponebātur sup̄ men
sam tabernaculi. xij. panes azimi de fl
milla mundi valde. z ponebātur sem̄ al
trinfecus z singulis supponebat pate
na aurea. z super patenaz pugillus thu
ris. Panes aut̄ isti dicti sunt sacerdotā
les qz soli sacerdotes eos deo altari sub
latis comedabāt. vel fm̄ iosephū. quia
dominus p̄ceperat q̄ soli sacerdotes il
los formarent z coquerent z ponerent
in mensa z tollerēt. ipi tñ hō nō obserua
uerunt. Et ex his cōuincit q̄ sacerdotes
debeāt hostias facere p̄ seipos. Dicebā
tur etiā panes ppositōis. qz positi erant
sup̄ mēsam ppositōis corā dño in mēo
riā sempiternā. xij. tribuū filioz israel
Exo. xxv. ca. Vel porro positi. l. longo
tpe positi. i. p̄ totā hebdomadā. Nā i dī
luculo sabbati recies z calidi iponebā
tur mēse z erāt ibi imort vsqz ad sequēs
sabbatū. z tūc subtrahabant. Vel erant
ibi i eternū p̄ successionē ponēdi i men
sa. Hostia aut̄ forma rotūda. qz vnt̄ est
terra z plenitudo ei⁹ orbis terraz z vni
uersi qui habuant in eo. vt ipsa sūt for
ma significet illum q̄ principio caret et
fine. Quis ipse sit alpha z o. id est prin
cipium principians atqz finis. Apocal.
j. cap. Rursus cum figura rotunda for
metur a puncto ad pūctum. per hoc in
nuitur q̄ ab ipso sunt omnia. z ad ipm̄
omnia reuertentur. Vnde ps. Veri
tas tua in circūitu tuo. de hac figura dī
ctū ē i phemio. ij. p̄tis. de B etiā dicit̄ in
vj. p̄ticula canonis super p̄bo. Accepit

panē. Ceterz duo sūt q̄ offerunt. donūz
vicz et sacrificiū. Donū dī quicqd̄ auro
vel argēto vel q̄libet alia specie offert
Aliud tñ est donū et aliud munus. put
dicet sub p̄ima p̄ricula canōis sup̄ v̄bo
Hec dona. Sacrificiū est victima z q̄cū
q̄ in ara cremant̄ seu ponunt. q̄si facz
factū vel signū. q̄ p̄ce mystica cōsecrat̄
p̄ nobis in memoriā dñice passiōis.
Quidā aut̄ p̄uersi heretici nobis ad p̄
sumptōem magnā reputāt. q̄ sacrificia
mus z p̄secrationē hostie sacrificiū ap
pellam⁹. cū sc̄ptura ex p̄sona dñi dicat
Nolo sacrificiū. Et ysa. Ne offeratis vl
tra sacrificiū frustra. Et in euangl. Mi
sericordiā volo z nō sacrificiū. z dauid.
Si voluisses sacrificiū dedissem. De B
z quid sit sac̄m dictū est i p̄ima p̄te sb
ri. de ecclesiasticis sacramētis. Q̄ mē autē
qđ deo dat. aut dedicat aut consecrat.
Nō dedicat dicēdo datur vñ z appella
tur. Errāt igit̄ qui p̄secratōem dedicati
onē significare putant. Immolatio ab
antiq̄s dicta ē. eo q̄ i mole altaris pos
ta victima cedere mactari em̄ post im
molationē est. Nūc aut̄ immolatio pa
ni et calici cōuenit. libatio vero tñ cali
cis oblatio ē iuxta illud. Et libant̄ de
sanguine vine. Et illud poeticuz. Nunc
patenas libare ioui. Libare em̄ pp̄rie ē
effundere. z antiq̄tus qđ in liq̄da mate
ria offerebat̄ vt vinū et oleū libamē of
cebat. qđ vero in siccat̄ similia panis z
thus oblatio noiabat. Hostie apud ve
teres dicebant̄ sacrificia q̄ fiebant p̄us
q̄ hostes p̄gerent. victime v̄o sacrifici
a q̄ post victoriā deuictis hostib⁹ im
molabant. de q̄ dicet sub sexta p̄ricula
canōis sup̄ v̄bo Qui p̄cidit. Et erant
victime maiora sacrificia q̄ hostie. V̄
victima dicebat. q̄ vincra ducebat̄ ad
aras.olocastū illud ē vbi totū qđ of
rebat̄ pura agnus vel vitulus sū alta
ri igne cōsumit. olon em̄ grece dī totū
latine. castos incēso. Cerimōie apud

latinos dicunt̄ sacra oia q̄ apud grecos
orgia vocant̄. pp̄rie tñ cerimonie a carē
do dicunt̄. eo q̄ his q̄ in sacris offerunt̄
in suo vsu careant hoies. Alij appellāt
cerimonias obseruantias indeoz i ab
stinētia quazūdā escay fm̄ veterē legē
a carendo. q̄ carent rebus q̄bus absti
nent. Panis aut̄ z calicis sacramentuz
eu charistia dī put̄ dicet sub dicto v̄bo
Qui p̄cidit. Porro circa oblatōez sacer
dotz ministri sua officia exequunt̄. Dy
aconus ei corpale sup̄ altare explicat z
disponit. in q̄ oīdit q̄ euāgelium xp̄m
seu corpus xp̄i. Immo totā ip̄i⁹ hūani
tate plene describit. Corpale ei h̄ corp⁹
xp̄i significat put̄ in p̄ce. ii. dictū ē. De
inde sub dyaconus in p̄mis calicē p̄pat
panē et vinū in illo disponēs. a sacerdo
te postmodū p̄secranda. q̄ nimiz lex q̄
p̄ subdyaconū h̄ cōgrue designat̄ hui⁹
oblatiōis misterii p̄signauit dī. q̄ mel
chisedech sacerdos obtulit abrahe pa
nē. s. de frumento z vinū de racemis. a
xp̄o postmodū exhibenda. z in v̄itate
p̄secrāda. sic bī in gen. z dicet sub. vi. p̄
t̄cula canōis sup̄ v̄bo. Accepit panē.
Oblatio panis z vini significat pia desi
deria fidelit̄. seu p̄ imolatiōe seu p̄ bo
stia viuā. Hursus i panē corp⁹ xp̄i. in vi
no sanguis ei⁹. in aq̄ pp̄lis rep̄ntat̄. z dī
panis a pan qđ ē totū. qm̄ hic z in futu
ro ē tota vita n̄ra. Vinū dī a vite. cui do
minus in euangelio se p̄pat. Alij v̄o ab
eq̄litate dī. q̄ p̄ hoc sacramentu angel
equari debem⁹. Licet aut̄ sint due spēs
non tamē sunt duo sacrificia. v̄nitae ei
verbiv̄nitatē efficit sacrificiū. Hoc ē em̄
illud palliū q̄ noe filiū p̄tulerūt. q̄ xp̄ta
ni xp̄i eb̄lētātē. i. passionem sub sacrifi
cio regunt. Deinde sub dyaconus ferēs
in manu sinistra calicē z desup̄ corpale
z illuz dyacono offerēs significat q̄ do
min⁹ subdyconus fuit qm̄ libū aperuit
z dyaconus qm̄ dixit. Nō veni ministra
ri s̄ ministrare. Dyacon⁹ v̄o patenā cū

hostia de manu subdiaconi recipit in pollice et idices utriusque manus. Inposito tamen manipulo inter ipsos pollices et patenam. Nempe manus subdiaconi opera sunt legis, patena latitudo cordis, manipulus opera euangelii, pollex vigor virtutis, index discretio. Fuit igitur hec ad significandum quod opera legis et latitudo cordis ad opera caritatis non sufficiunt ad salutem nisi operibus euangelicis quod diaconus annuntiator est, cum vigore virtutis et discretione meritis adhibitis adiuvant atque perficiantur. Supponunt autem indices pollicibus ad notandum quod virtutis vigor exercendus non est absque discretione, quod cunctarum est mensura et fundamentum virtutis. Subsequently diaconus ipse patenam cum hostia ex institutione precillii archiepiscopi pontifici reparat, ad notandum quod per euangelicam traditionem quam diaconus figurat ad altare, id est ad solemne ritum pervenit ecclesia, quod lex quod per subdiaconum signatur, hoc nostre salutis sacrificium solum non prefiguravit, ut promissum est. Et pontifex seu sacerdos hostiam collocat super altare. Calicem vero cum vino, ipse diaconus retinet et collocat in altari. Circa quod notandum est quod hostia significat corpus Christi non sanguinem, sacerdos Christum. Solus ergo sacerdos absque cuiusque adiutorio illam offert dicens. Suscipe sancte pater, quod Christus seipsum in ara crucis obtulit deo patri. Et illas in altari super corporale quasi super sindonem mundam disponit, innuens quod ipsemet Christus hoc sacramentum instituit, et ecclesie tradidit obsequium dum dices. Hoc est corpus meum, hoc facite in mea commemorationem. Disponit autem et collocat hostiam cum signo crucis, quia sicut Christi oblatio in cruce facta fuit, sic et oblatio sacerdotis quod in memoriam illius fit cum signo crucis fieri debet. Collocat etiam illam directe super crucem in consecratione altaris cum crismate factam, quia et Christus carnem suam cruci affixit. Vex vinum in calice sanguinem Christi designat, et ideo solus diaconus absque sacer-

dote quod Christum designat calicem tenet ad notandum quod in Christi immolatione sanguis suus a corpore separatus, non tamen solus sed una cum sacerdote illius offert, et super patenam corporalem collocat, seu potius sacerdos illo mediante, quod ex eo pater, quod non dicit offero in singulari sicut dicit in hostie oblatione sed dicit. Offerimus tibi domine. Et quod etiam clare continetur quod ambo pater debet verba ipsa perferre. Diaconus ergo calicem una cum sacerdote offert, quod non solum Christus seipsum deo patri obtulit verum etiam per euangelium suum cuius diaconus est figura et vultus huiusmodi sacrificii ritum instituit et ecclesie commendavit, quam institutionem et commendationem ipse diaconus tanquam predicator euangelii nunciare et manifestare debet ex suo officio ab ista militante ecclesia observandam, ideoque participare debet sacerdos in calice offerendo non tamen in consecrando, quod illud solus est officii sacerdotis. Solus tamen episcopus vel sacerdos aqua vino commiscet in calice, quod nulli inferri licet, quoniam solus Christus populos sanguine suo redemit. Preterea admixtio homini unionem populi cum Christo designat, ut sequitur, quod fieri non potest nisi per gratiam Christi, cuius tempore gerunt pontifex et sacerdos Commiscet autem aqua vino in calice ex institutione alexandri pape primi. Primo ad notandum quod non solum salus populi est potuit sine sanguine Christi effusione nec etiam sanguis effusio sine populi salute quia Christus populum sibi reconciliavit in morte. Scriptum est enim, quod aqua multe sunt populi multi, Christus autem sanguinem suum fudit pro populo sicut ipse testatur. Hic est sanguis meus non testamentum quod per multos effundetur in remissionem peccatorum. Secundo ad notandum quod de latere Christi simul exiit sanguis et aqua, quatenus nec Christus sit sine populo, nec populus sine Christo. Cum ergo aqua vino miscet tunc Christo populus adunatur. Hoc quoque misterium lex moysaica prefiguravit, sic apostolus exponit dicens bibebant autem de spiritali pane eos pertra, pertra autem erat Christus. Quapropter sacer-

dos in calice aqua fundit. ut sic aq non
separatur a vino sic pplus nuq segetur a
xpo. Tercio comisceat ut diuinitas et hūa-
nitas i vna psona iuncta eē intelligan-
tur. Nā p vinū diuinitas p aquā hūani-
tas intelligit. Qui ergo i altaris officio
aquā sine vinovel econuerso ei mistrat
qntū in se ē diuinitē ab hūanitate sepa-
rat de q dicitur sub sexta pricula canonis
sup vbo. hoc ē corpus meū et sup vbo
hic est calix. Sane sacerdos vel missus
missurus vinū et aquā in calicē prius ef-
fundit modicū i terrā. nō solū ut meatus
siue locus vasis p quē fluere dnt mun-
des. et si qd ē in superficie vini vel aq emit-
tat. verū etiā ad ostēdendū q sanguis et
aq de latere xpi vsq in terram fluxerūt
ad qd misteriu se ppar pagendū. Consi-
derandū etiā ē. q aqua bndicit qn vino
admisceat. vinū vō nō. Et h ideo ut qui
dam dicūt. Primo q vinū suā bndicti-
onē expectat. Sz hec rō nō videt suffi-
ciens. qm in bndictōe vini sub noie cali-
cis. tam vinū q aq sūt bndicti. Vñ po-
test scdo mō dici q vinum in hoc loco
xpm significat q nulla eger bndictione
aq pplm q in hac vta neq esse sine pec-
cato ppter qd indiget bndictōe dei ut
reddat dignus ad pmissam vnionē cum
xpo. Ad h igit significandū aq bndicit
qn vino admisceat. Tercio etiā vinū nō
bndicit. qz sctsacon q nō pōt benedicere
debet ex officio suo illud in calicem
mittere. ut pmissus ē. Quarto qz pplus
p aquā significatus vnit xpo solū p bñ-
dictionē grē spūs xpi. quē sacerdos be-
nedicēs figurat. Est aut plus de vino qz
de aq ponenduz arbitrio sacerdotis. ita
tū q aq a vino absorbeat et vini supores
retineat. et h in signū q ecclia dz incorpa-
ri xpo. nō xps ecclie. Vñ Aug. Non tu
mutabis me in te. sicut cibū carnis tue
tu mutaberis in me. De hoc etiā dice-
tur sup dicto vbo. hic est calix. et in sexta
parte sub qnta fersa cene domini appē si

nem. Predictus etiā Alexander papa
statuit oblationem azimo et in modica
fieri quātitate dicēs. Nec oblatio qnto
rarior: tāto portior. Nō ē etiā omittendū
q in missis priuatis misstrans sacerdo-
ti ampullā cū vino manū ei nō oscula-
tur h misstras ampullā cū aq sic. qm vi-
nū xpm. aq genus humanū. osculū vō
pacē inter deū et hoīem significat refor-
matā. Regulariter tñ cū celebrāt aliqd
porrigit vel ab eo recipit. man⁹ osculū
interponit. ad designandū q omne serui-
tiū omīsq reuerentiā deo exhibita cui⁹
vices celebrans gerit. pcedere dz ex ser-
uore caritatis et amoris. q p man⁹ oscu-
lū designat. De h etiā sub euangelio di-
ctum ē. et sub ti. de pacis osculo dicitur
Calix aut ponit rome ad dextrū latus
oblatoz et bñ. qsi sanguinē susceperunt q
de latere xpi noscitur. pfluxisse. et ad de-
signandū sanguinē et aquam de dextro
xpi latere emanasse. Preterea si a late-
re stet recta pars crucis q sit cōter sup
hostiā et calicē non pducit solū mō sup
hostiā qd tñ fieri debet. crux em ipa in-
choari dz sup hostiā et pfici sup calicem
pur ex diuersis locz et vbis spūs cano-
nis colligit euidēter. De h dicit in octa-
ua pricula canonis super vbo. hostiam
sanctaz. Cōter tñ alibi ponit hostia inē
sacerdotē et calicē. Primo ad notandū
q xps ē mediator dei et hoīm. et fm hoc
sacerdos deū ptem. hostia xpm. aqua i
calice pplm significat. quia nō nisi xpo
mediāte ad resurrectionis gaudiū possi-
mus puenire. Scdo. pūquior ē sacer-
doti hostia q calix. qz prius a xpo cōse-
crata legit q sanguis et apostolis pri⁹
data. Sed hec ratio facit potius p dictū
romanis. qui cruce incipiūt super ho-
stiam et deinde eas sup calicem pducūt
Porro cū sacerdos accipit patenaz cū
hostia. vrceolū cū aqua calicē cū vino.
thuribulū cum incenso efficit super ea
crucis signaculū. ut p crucis virtutem

omnis conatus diabolice malignitatis effugiat. ne contra sacerdotē vel sacrificiū aliquo mō pualeat. Et nota q̄ iam pullis in q̄bus vinū et aq̄ cōtinet̄ p̄ sacrificio. spūaliter cōsiderandum ē q̄ in parua substantia incōprehensibilia cōtinent futura sacra. Dicit aut̄ ampulla q̄ si ampla bulla. significās cor hūanum. q̄d amplū debet esse latitudine caritatē. Rursus amule. i. vasa ad offerendū vinū. sunt p̄dicatores mordaciter increpātes vel q̄libet spūsancti gratia inebriatī et alos inebriātes. Hydrie vō. i. aq̄tīcavaſa sunt doctores aq̄ sapie salutaris potatī et vītalib⁹ aq̄s repleti. Rursus adhuc p̄missa alio ordine p̄sequimur. In quibūdā ecclesijs subdiacon⁹ portat calicem in sinistra. patenā in dextra et desup̄ corporale. vnus cantor oblatas cū fanone et vinū; cū ampulla. alter vō prebet aquā vino miscendā. vltimo dīa conus fundens aquam in calicē offert p̄bytero seu ep̄scopo. Nempe subdiaconus est xp̄s calicē passio patena crux sinistra p̄sens vīta. dextra futura. corporale ecclesia. vnus cātor iudaicū populū figurat. alter gentilē. ampulla deuotionem. oblata corpus. vinū sanguinē. aq̄ ecclesiam. archidiacon⁹ xp̄m p̄byter seu ep̄s deū p̄ein. Subdiaconus ergo calicē portat in sinistra. q̄ xp̄s de torrēte bibit in vīa. i. passionem sustinuit in p̄ntī vīta. patenā in dextra quia p̄ crucē puenit ad gloriā. p̄pter hoc em̄ exaltauit illū deus. desup̄ corporale. quia ei⁹ passionem ecclesia non desinit imitari. corporale em̄ candidatur. et ecclesia p̄ multas tribulationes xp̄o conformat̄. Subdiaconus etiam noster. i. xp̄s. patenam cum calice portauit quādo crucem in passione basulauit. Primus cantor offert oblatam cum fanone et vinum cū ampulla. quia primitiua ecclesia de iudeis suscepit fidem passionis in deuotione mentis. Oblatam ergo non nudis

manibus sed cum fanone candido id ē cum mapula alba et mūda offert ad notandum q̄ christi corpus ab his tantis digne suscipitur qui carnem suam cum vicijs et cōcupiscentijs crucifigunt. Vltimus autem cantor offert aquam quā dīa conus miscet vino. et offert p̄bytero seu ep̄scopo. Hec est gentilitas que suam obrulit multitudines. quā christus in passione obrulit deo patri. Potest etiam non incompetenter dici q̄ altare mensam domini in qua cum discipulis suis conuiuabatur. ara crucem. calicē se pulcrum vel passionem christi de quo in prima parte sub tit. de picturis dictū est. et patena que a patendo dicitur. cor latum et amplum significat. super hanc patenam. i. super latitudinem caritatis sacrificiū iusticie debet offerri. vt holocaustū anime p̄ngue fiat. Hāc cordis latitudinē habebāt aplī. cū petrus dicebat. Et si oportuerit me mori tecum te nō negabo. Similiter et omnes apostoli christo dixerunt. Sed latitudo cordis ab eis anſugit et latuit cum omnes magistro relicto fugerunt et latuerunt. Ad quod significandum post susceptam in de oblatam. sacerdos abscondit sibi corporali patenam. vel saltem eaz ab altari remotas. subdiaconus retro retinet in uolūtā. p̄ ergo discipulorū fuga vel latibulū vel infidelitatis excecatio designatur q̄ dū verū sacrificiū offerret relicto xp̄o fugerūt et latuerūt sic eis ip̄e p̄dixerat. Des in q̄t vos scādaliū patemi in me i hac nocte. Scriptū ē. n. pcutiā pastorē et disp̄gēt oues gregē. Postq̄ aut surrexero p̄cedā vos in galileā. De hoc dicit sub tit. de sanctus. Et t̄do sacerdos dicitur pax dñi quasi dñice resurrexeris onis annūciaturus eulogium. reſumit patenā. quia cū esset sero die illa vna sabatorum. et fores essent clausē vbi erāt discipuli congregati p̄pter metū iudeorū. venit ihs stās i medio dixit eis. pax

vobis. resumēs enes q̄ trepidantes an-
fugerāt. Rursus patena q̄ ppter sui for-
mā diuinitatē q̄ initio caret, z fine, signi-
ficat. vsq; ad dñicā oīonē absconsa tene-
tur. ad significandū q̄ diuinitas nobis
absconsa z velata est in h̄ mūdo. s̄ qñ in
oīone dñica dī panē n̄m manifestatur
ad osidendū q̄ qñ ad panē n̄m q̄ in ce-
lis ē pueniemus tūc diuinitas q̄ in hoc
mūdo absconsa z velata ē manifestabit
se nobis z videbim⁹ ip̄m sicuti ē. de hoc
dicef sub ti. de resumptōe patene. In q̄
busdā tñ locis patena discooperata tenef
ad designandū q̄ sacerdos orat p eter-
nis q̄ p xpī p̄dicationē nobis reuelant.
Per patenā. n. q̄ rotūda ē. eternitas q̄
p̄ncipio caret z fine cōgrue designatur.
Sane subdiacon⁹ tenet patenā a parte
posteriori eleuat. q. d. Imitamini me
q̄ posteriori oblīt⁹ ad anteriorē me extē-
do. innuēs etiā q̄ referre dēmus oīa
opa n̄ra ad xp̄m z ad coronā eternam.
Patena q̄z scorsus a calice reuoluta. s.
ps supior subtus posita. significat lapī-
dem a sepulcro cōmotū z reuolutū. Et
nota q̄ diaconus tradit patenā subdia-
cono tenendā innuēs q̄ xp̄us p̄tulit of-
fīcipulis suis p̄tatem p̄dicādī regnū dei
Circa h̄ etiā videbim⁹ sub ti. de resumpti-
one patene. Circa oblationē pplī no-
tandū ē q̄ ppl̄s offerre debet iuxta illō
Exo. Nō apparebis in cōspectu dei tuī
vacuus. Per oblata q̄z munera possu-
mus cōmemorare copiosam victimā q̄
oblata ē a pplō. cū rex salomō templū
z altare dño sacraret. Exēplo em illius
plebs fidelis offert se z dona deo. Sed
z in ve. re. cōueniebāt ppl̄s in hierl̄m in
q̄busdā magnis solēnitatibus. s. pasca.
pent. z in festo scenophegiay vt orarēt i
tēplo. z tūc tenebantur offerre. Et nota
q̄ in ve. testa. populus offerebat sacri-
ficiū legale z volūtariū. s. pro p̄ctō z p
gr̄ariūactione dona vota z holocausta.
Sacrificiū legale sunt decime z primi-

tie. vel ea q̄ lex iussit offerri. Dent. xij. c.
Volūtariū ē qd sponte p p̄ctō z pro le-
gis trāsgressione offerebat. Dona sunt
q̄ in templi ornatū offerebantur. Vota
q̄ pro piculis infirmitatis vel belli. De
holocausto p̄missum ē. Vñ dī in Pa-
ralippo. q̄ obtulerūt p̄ncipes p votis.
p spontaneis p peccato p regno p san-
ctuario. p iuda. Ritus igitur sinagoge
trāsiuit in religionem eccie. et sacrificia
carnalis populi mutata sunt in obfua-
tiam pplī spūalis. Nam sicut ppl̄s ille
moysī descendēt de monte diuersa do-
na ad faciendū tabernaculūz offerebat.
sic ep̄o de pulpito venienti xp̄iani deuot-
as offerūt oblatōes. Alius offert aurū
imitatus magos q̄ aux dño obtulerūt.
Alius argentū securus illos q̄ pecuniā
in gazophilatio posuerūt. Alius vō ali-
qd de sua substantia. vt associet illis q̄ p
paulū z barnabaz necessariūz paupib⁹
transmiserūt. Nec est curandū q̄ quāti-
tas vel species offerat. s̄ potius mēs at-
tenditur offerentis. Vñ Proverbi. iij.
Honora dñm deū tuū de tua substantia
Et Thob. iij. Ex tua substantia fac ele-
mosinā. Et magi obtulerūt xp̄o nato au-
rum thus z mirrā. Math. ij. iuxta illō
ps. Tibi offerent reges munera. Nec
fm Gregof. offerens a muneribus sed
munera ab offerrente placent. Offerūt
quoq; legale sacrificiū in decimis z pri-
mitijs. volūtariū in sp̄otaneis oblati-
onibus p p̄ctō duz p̄nias redimunt pro
gr̄ariūactione dū p collaris a deo aliq̄
gr̄a q̄cq; offerūt dona dū in edificia ec-
clesiay vel vtēilia aliqd offerunt. vota
dū qd in piculis vouerūt exolūnūt holo-
caustū offerunt. q̄ seculū derelinquūt z
sua pauperibus distribuūt. Offerens
aur̄ manū sacerdotis osculat. per qd fi-
des cū ope designat de quo etiā iam p̄-
missum est. Et sacerdos oblatōnes ma-
nu tangit representans illud Leuit. j. z
iij. Ponetq; manus sup caput hostie z

acceptabilis erit atq; in expiationē p̄ficiens. Offerētes vō panē ⁊ vinū significanti discipulos q̄ p̄uenerūt parare ne cessaria ad pasca. Vex clerici v̄l monachi etiā amīnistratōes h̄ntes nō offerūt nisi i officio mortuorū ⁊ i noua celebratione sacerdotis. ⁊ in quibsdaz p̄cipuis solēnitatib⁹. cū ei ip̄i de oblationib⁹ v̄tiant ⁊ ip̄i ac sua deo oblata sunt nō tenent offerre. Viri atq; mulieres offerunt. ip̄i em̄ fortes i xpo designāt. s. martyres q̄ in p̄mitina eccia p̄les p̄tumelas passi xpo victimā obrulerunt dū ocubuerūt. Deinde mulieres q̄ fragilliores designāt. s. p̄fessores q̄ tpe pac̄ dño laudis hostias obtulerūt. Preterea vir caput est mulier. ⁊ iō a capite rō ē edēda. Sub dyaconi atq; vel accoliti recipiunt oblationes q̄ ad manū ep̄i deferuntur. ad notandū q̄ ip̄e non sua s̄ aliena manu d̄z ip̄alia mīstrare. Sane romanus p̄ntifex nullā oblationē manibus tangit nisi illā q̄ p̄ defunctū offert quā idē manib⁹ accipit vt sugillet errorem dogmatizantiū elemosinas nō p̄desse defunctis. ⁊ nisi oblationē panis quaz tangit. tū p̄pter reuerentiā sacrificij qd̄ ex pane p̄ficiť. tū qz est vicari⁹ ei⁹ q̄ d̄ se dicit. Ego sum panis vīu⁹. Ceteras vō oblationes ad pedes accipit p̄pter illō qd̄ in actib⁹ ap̄lorū habet. qm̄ offerebāt p̄cia eorū q̄ vendebant. ⁊ ponebāt ante pedes ap̄lorū. ⁊ qz oīa sua sunt put sub euāgelio tacūt est. Et nō q̄ p̄ defunctū offert panis ⁊ vinū. Iuxta illō Thobie. iij. Panē tuū ⁊ vinū tuū sup sepulcrā iusti p̄stare. i. distribue. Et pecūia siue argentū exēplo inde machabei qui misit offerri. xij. millia dragmas argēti p̄ p̄ctis mortuorū. ij. Mach. xij. Et p̄cia eorū ponebant atq; pedes ap̄lorū vt p̄misum est. Et etiā lumē ad illuminanduz illos q̄ in tenebris purgatorij sedēt. q̄si offerēda ip̄o facto dicat. Lux eterna luceat eis ⁊c. Sane moyses vidēs q̄ po-

pulus multa obtulisset. insit preconis voce cantari ne q̄s vltra offerret. Exod xxxv. ⁊. xxxvj. c. Null⁹ tñ sacerdotū n̄rī t̄pis talia facere visus est. In nōnullis locis prochiāni in die natalis dñi offerunt sacerdotib⁹ panes q̄z kalendarios vocāt p̄pter illud qd̄ legit̄ Ieuit. xxiij. Offerit panes duos sacerdoti q̄ cedūt in visus ei⁹. ⁊ vocabit̄ hūc diē celebrimū atq; sanctissimū. Susceptis itaq; a p̄plo oblationib⁹ ⁊ choro offerentib⁹ cantāte. ep̄s seu sacerdos ad altare nerit qm̄ xps susceptis fidelīū votis. cātantibus turbis osanna in excelsis. i. p̄ximo imolandus irauit in templū.

De sancta Thurificatione.

Blatiōe mystica

o de q̄ p̄missus est suscepta. statim adoleť incensum p̄ qd̄ illō innuitur. qd̄ statim subscribit a ioh̄e in euāgelio. de quo p̄missum ē p̄ p̄ncipius p̄cedentis ti. Maria ḡ. s. magdale. accipit librā vnguenti nardipistici preciosi. ⁊ vnxit pedes iesu. ⁊ domus iplēta ē ex odore vnguenti. Et sacerdos i modū crucis supducit ⁊ circūducit incēsum sup sacrificiū ⁊ altare vt ⁊ crucis signaculo ⁊ thuris in cēlo diabolice fraudis malignitas extricet ⁊ effugiat. Vō tertio supducit ⁊ circūducit incensum. designat q̄ maria ter exhibuit ⁊ adhibuit vnguentum circa corpus iesu. P̄mo cū vnxit pedes ip̄ius i domo simōis pharisei. Scđo cū in domo simonis leprosi sup caput ei⁹ vnguentū effudit. Tertio cum emit aromata vt veniens vngeret iesum iam positū in monumēto voluntas em̄ reputat p̄ sacro. cū ⁊ p̄ seipsam non steterit quo minus expluerit qd̄ incepit. Vō postmodū vndiq; rotum incensat altare. designat q̄ factum illud totam resperferit ecclesiam sicut dñs ip̄e testat̄. Amen dico vob̄ vbiq; predicatum fuerit euāgeliū h̄ in toto

Liber Quartus

mundo disces. q̄ r hoc fecit in memoriā eius. Potest etiā dici q̄ altare thurificatur in figurā angelī. q̄ stetit iuxta arā templi hñs thuribulū in manu sua. de q̄ fumus aromatiū in cōspectu dñi ascēdebat. Xps em̄ magni concilij angelus carnē imaculatā igne sc̄tispūs plenam p nobis in ara crucis obulit dño i sua nitatē odoris. Fum⁹ aromatiū sunt oīones sc̄tōp q̄ p ardorē caritatē ex passiōe dñi ppagate ad deū p̄rem ascendunt. r nos ad coronā eternitatē puehūt. ideo q̄ sacerdos thurificat i modū crucis et corone. Si autē semel thurificat. recolat vnicā passiōē. si semel coronat vnus denarij retributionē. Si vō ter trinitatis in passiōe opationē r triū ordinum glorificationē. Et iō thurificās ait. Dirigat orō mea sicut incensum in cōspectu tuo. Elevation ma. me. sa. vesp. Moraliter at incensum deuotiōis adolendū est in thuribulo cordis igne caritatē vt odorē iuauitatis emittat. vt vlcz tū nos q̄ oblatio nra sim⁹ bon⁹ odor deo. de q̄ dicit scriptura. Fūgi sacerdotio r habere laudē in noie ip̄i⁹ r offerre illi incensum d. in o. s. Hoc em̄ incensuz sacerdos accipit. i. xpus acceptat r incensat ex eo sacrificiū r altare. Pōt etiā dici q̄ thuribulum qd oblationi sacerdos suppōit. significat xpm p quē petit vt sibi p̄ficietur deus. Sane oib⁹ defert incensuz vt ostendat q̄ oīa a sacerdote facta p̄thiēt ad oēs. vñ. Ps. Dirigat dñe orō mea sicut incensum in p̄spectu tuo. nisi i missa p defunctis. vt dices in. vij. pte sub ti. d. officio mortuor. In cōcilio Rothomagensi. in Burcardo li. iij. c. vt tpe. Ita legitur. vt tpe q̄ legis euāgeliū. finito euāgelio sup oblationē incensum in mortem vlcz redemptorū n̄ri ponat decernim⁹. Deo etiā papa statuit incensum sup oblatam poni. Quidam tñ heretici garrunt non esse in missa thurificandū qm̄ xps in cena terrenū incensum nō sumit

gauit. Et Ysaas. Incensum est abominatio mihi. Quare altare r crucifixus thurificant dictū est sub ti. de aque benedicte aspersione. Post thurificationem itez digitos lauat. nec vlc̄ri⁹ vlc̄ post cōlonē cū eis cū qbus sacra ostia tractare hz aliqd tangat. s̄ post eius electionē eos iugat. vt dices sub octaua p̄nula canonis. Minister q̄z trahit et sup brachia ei⁹ informat planetā r alia indumēta. Nam r legalis sacerdos dū sacrificabat sumitates balthel sup hūerum reflectebat.

De inclinatione sacerdotis r osculatione altaris r oratione.

Thurificatiōis ex

t plero misterio sacerdos se inclinando dicit. Suscipe sc̄tā trinitas r̄. qd sumit de tertio Daniel. vt vt delictis ostia offerat ex pinguedine caritatis. r sit dign⁹ ad sacrificiū imolandū Sacerdotis inclinatio xpi hūilitatem significat. q̄ exinanituit semetip̄z formā serui accipiens factus obediens vsq̄ ad mortem. mortē at crucis. q̄ etiā inclināse ad pedes discipulor p̄ sacramentū in cena traditū orauit ad p̄ez. Postea vō se erigens osculat altare ad nōnduz q̄ p passiōē xpi ppl̄s liberat⁹ est. r deo p̄ri recōclatus. vñ. Ap̄lus ad Eph. iij. Facies pacē vt recōcllet ambos i vno corpe deo. Cōsequēter sacm̄ incipitur orat p̄mū p̄ se. deinde p ppl̄o p̄uertēs em̄ se ad illū sub silentio d̄r dñs vobiscū sicut dictum ē sub ti. de saluatione. Et mox voce aliq̄ntulū eleuata vt orō omnium auxiliē ei. q̄ si nō p̄sumēs q̄ sol⁹ possit tantum mysteriū exequi. monet illum dicens. Orate p me fratres r̄. r ego pro vobis. In q̄ signat illd q̄ xpus discipulis suis dixit. Luce. xxij. Orate ne intretis in temptationē. Et ibidē. Ego p̄te orauit petre. Monet autē orare vt sacrificiū fiat deo acceptabile. Et ppl̄s

debet similiter secrete orare. respondēs Memor sit dñs ois sacrificij tui. ⁊ hoc locustum tuū pingue fiat. Vel respōdet. Suscipiat dñs sacrificiū tū. Vel dicat. Spiritus sanctus sapienter i te. Vel illud. Mittat tibi dñs auxiliū de sancto. Vel. Immola deo sacrificium laudis. Debemus em̄ p̄ inuicē orare s̄m aplm̄ Jacobū vt saluemur. Oravit em̄ ⁊ x̄ps p̄mū p̄ se. Pater inquit. venit hora clarifica filiū tuū vt filius tuus clarificz te. Deinde p̄ populo dīcēs. Pater sancte fua eos quos dedisti mihi: vt sint vnū sicut ⁊ nos. Dicitur us ergo orate p̄ me fratres. se vertit ad populum. qz ip̄m dī s̄incte alloquit. Sz dicitur oramus post dñs vobiscū se ad altare conuertit. qz tunc nō dīstincte: s̄ p̄ modū cōcepti ois ad aliqd̄ excitat ad secū orandum seu gr̄as referendū. Monito itaqz populo sacerdos statim reuoluit ad altare p̄ sinist̄ā ptem. put sub ti. de salutatione ad pplm̄ dīcū ē. Et tunc tandem dicit orōnem quā intermiserat ab offeritorio circa qñ dixit. oramus. ad notandum qz x̄ps iterum rediit hierosolymā ad domū orōnis quā ad tempus deseruerat cum secesserat in effrem. Sic em̄ legi in euangelio. Cum venisset iesus hierosolymā. intrauit in templū ⁊ elecit ementes ⁊ vendentes de templo dīcens. Domus mea domus orōnis vocabitur. Instat em̄ sacerdos orōnibus ne indignus inueniā. vt Dza q̄ tetigit temere arcam dñi ⁊ p̄cussus est a dño. nec legi aliud fecisse nisi x̄porem xp̄iā cognouisse i nocte p̄cedenti. bethsamtē qz qz temere voluerunt arcam domi nī tangere occisi sunt de pplo. lxxxviij. de plebe quinquaginta milla. Preciosa arca est calix dñi. Orat autē voce de missa. Primo ne vilescat officiū misse. ⁊ ideo oratio ip̄a. qz secrete dī a quibusdam secreta. a quibusdaz secretella. ad differentiam maioris secrete. a quibus-

dam dō sacra vocat. De quo ⁊ h̄mōl s̄ lentio sub ti. de secreta dīcēt. vt dicitur est sub ti. de offeritorio. Scdo orat in silentio vt deuotius oret nec cogitet quō eius vox ⁊ corpis gestus placeāt pplo. qz ⁊ dñs elongatus est a discipulis quārum continet tactus lapidis vt oraret. Tertio in hoc qz secrete orat significat secretas preces x̄pi dicentis. Pater mi si fieri pōt transeat a me calix iste. Mathei. xxvj. Quarto b̄ silentiū recolit sacramentum in sacrificijs patz absconditum. vt in abel. ysaac. ⁊ agno pascali. in vitula rufa. in hirco emissario. Quinto in hoc rep̄ntat silentiū qd̄ dñs habuit in passione. qz tanqz ouis ad occisionem ductus est. qd̄ etiam martires imitati sunt. vii. Nō murmur resonat nec querimonia tū. Sexto ideo orōes que post oblationes sequunt i silentio ⁊ secrete dicunt. quia inde statim post suscepcionem lazari voluerunt occidere ielū. ille dō abscondit se in ciuitate effrem in solitudine ⁊ tacuit a p̄dicatione ⁊ miraculorū operatione vsqz in sabbatum i ramispalmaz quo venit i domū simonis leprosi. ⁊ tunc p̄dicaui aperte. ad qd̄ designandus sacerdos in fine secrete itez eleuat vocem dīcēs palam ⁊ alta voce. Per om̄ia secula seculorū. qd̄ expositū est sub ti. de orōne. Secundo ideo dī alte p̄ oia ad notandū qz post resurrectionem x̄pus p̄dicaui aperte. Tertio quia est principiū sequētis orōnis. vt iam dīcēt. Quia dō querit assensum populi ⁊ confirmationē qz ipse est quasi legatus populi. ideo ppl̄s assensuens voci eius dicit amen. quia seculū p̄ ip̄m creatū est. Adhuc dīcitur p̄ oia secula seculorū deponit manus sup̄ altare. Primo ad notandū qz oēs cogitationū tp̄alē deponit. ⁊ se tōlter deo cōmittit. imolatōi dūtaxat tō mēte intendēs. Scdo mā dōpōit. cū ei tē ad cordis eleuationē ⁊ ad gr̄a p̄actōz inuitat ⁊ eleuari

Liber Quartus

onē cordis p contemplationē pcedere
debeat exercitiū bone opatōis quā ma
nuū depositio significat de q opatione
postea grās referimus et qui in nobis i
cipit op^o bonū. vt pficiat sicut dicit apo
stolus. idcirco tunc manus deponit.

De prefatione.

Nate prefationez

a describit i libris quedā figura re
pntās ex pre āteriori lraz v. ex
pte vero posteriori lram d. q̄ due lfe con
iuncte p vere dignū ponunt. lfa videli
cet p dictōe. Sane p lram v. que inferi
us clausa et supius apta est. habēs inīti
um a linea longiori. hūanitas siue hu
mana xpi natura. q̄ in vlgine pi:ncipiū
habuit. q̄ sine carebit. Per d. vō circula
riter clausum diuitas seu diuina natu
ra q̄ nec pncipiū nec finē habet. figurat
tract^o vero in medio vtrāq̄ copulans
p̄e crux est p quā diuis associant et vni
unt humana. ideo q̄ hec figura in p̄nari
onis pncipio ponit. qz p mysteriū vni
onis et dñice passionis pacificant hoies
angelis sociant humana diuis in p̄co
nio saluatoris. In p̄fationib^{us} em oib^{us}
pueniūt hoies et angeli ad cōtinendum
p̄cōis regi. Vñ et alta et delectabili vo
ce cātant. qz in eis angeloz p̄conia res
sistant. et cantant corā altari et a solo sa
cerdote. iuxta illud Apoc. iij. Et can
bant quasi canticū novū ante sedē. et ne
mo poterat dicere cāticū nisi zc. Siqui
dē hec oīo vocat p̄fatio. qz p̄cedit sacr
ficiū pncipale. Est em quasi p̄locutio. i.
ad mysteriū p̄paratio. p̄locutio videlicet
totius orōnis secutur. a te igit vscq̄ ad
agnus dei. In hac em p̄loquit sacerdos
grates et laudes deo. vt melius ad con
secrandū corp^o xpi valeat puenire. Vo
cat etiā preparatio. qz p̄parat fidelium
mentes ad future reuerentiā p̄secratōis
Dicit etiam hymnus angelicus. qz an
gelicis laudibus est plen^o. Verū tñ sa

cificiū vocat in secretella oblatio. sed a
dñs vobiscū qd statim post illam sequi
tur vscq̄ ad sanct^o vocat hymnus. Sane
sicut in primo ti. dictū est in fine secre
telle dicit alta voce. p oīa secula seculo
rū. qd siquidē est finis illius orōnis. et
inītiū p̄fationis. p qd sacerdos insinuat
q xps est lapis angularis. q̄ fecit viraq̄
vnū. iudeos p̄tines et gentiles. vt sit vnū
ouile et vn^o pastor. Dicitur^o q̄ sacerdos
rem attentioe dignissimā. salutat popu
lū dicēs. Dñs vobiscū. op̄as nos tales
existere cum qbus dñs manere dignet.
et illud nobiscū celebrare puluū. ad qd
mulier attulit alabastrū vnguētū nardi
pistici p̄ciosi. et effudit illū super caput
dñi recubentis. Et ppl̄s respōdet dicēs
et cum spū tuo. et sic mutuo p se orant.
Nam et in veteri testamento. oēs sacer
dotes orabāt dum p̄sumaret sacrificiū
Jonathā inchoāte et ceteris responden
tibus. Postea statim sacerdos eos inci
tās subiungit. Sursum corda. i. in cele
stibus nō in terrenis. et eleuat manus p
pter rōnes sub ti. de orōne scriptas ad fi
nē. Chorus respondet. Habem^o ad do
minū. i. habere debem^o. Vñ in canone
Cypriani pape ita dicit. Vō sacerdos ante
orōnem canonicā p̄fatione p̄missa parat
fratrū mentes dicēdo. sursum corda. vt
dum plebs respōdet. habem^o ad dñm.
āmonet nīhīl aliud se q̄ dñm cogitare
debere. Rursus ideo chorus subiūgit.
habem^o ad dñm. vt etiā v̄e sic mulier il
la vnguētaria sursum ad illā vbi diuitatē
cor eleuet et illū caput eq̄le dō p̄i fide cō
tingēs: vnguēto catholice p̄fessōis pu
gar. Cui^o sane p̄conū sacerdos. p̄seq̄ dī
ceus. Gr̄as agamus dño deo nostro
qz p oib^{us} beneficijs que nobis cōm
lit. gr̄es ei referre debem^o. Chorusq̄ re
spondet. dignū et iustū ē. qm gr̄as oīpo
tenti deo referre debemus. Sequit per
xpm dominū nostrum. supplendum ē
cōfidentens et credentes qz xpm male

statem eius laudat angelī. adorāt dñā-
tiones. tremūt prātes. Hoc sacre p̄fessi-
onis p̄conitū ita recte cōcludit ecclīa vt
cū angelis et hōibz decāret hūc deuoti
pectoris hymnū. Sancti sc̄us rē. de
q̄ infra dicet. Pōt etiā p̄fationis officii-
um ad illd referri. q̄ iesus ascendit i ce-
naculū magnū stratū. in q̄ multa locu-
tus est cū discipulis suis. et gr̄as agens
hymnū retulit deo patri. de q̄ dicit Ma-
theus. Et hymno dicto exterūt in mon-
tem oliuē. Ergo p̄ dñs vobiscum orō
quā discipulis fecit accipit. p̄ sursum cor-
da ascensus ad cenaculū. itēz p̄ sursum
corā ad p̄fendū filio surgim⁹ et ange-
loz ministeriū implozam⁹. q̄ vota nra
suscipiant et ad eū p̄ferāt. p̄ gr̄as agam⁹
xp̄i recolim⁹ gr̄azactiōē. et inuitamus
pplm ad agendū gr̄as deo p̄ri p̄ filium
p̄ quē redimimur. et cū angelis ad lau-
dandum admittimur. Monet ḡ sacer-
dos pplm sursum. i. supra semetipm ha-
bere vel leuare corda ad dñm. iuxta ex-
hortationē apli dicentis. Que sursum
sunt q̄rite nō q̄ sup terrā. nā q̄ in terrēis
sunt nihil dignū deo offerre p̄nt. vbi ei
est thesaur⁹ tu⁹. ibi est et cor tuuz. multi
q̄dem dñ ore loquunt ecclīa. corō me-
ditant̄ terrena. q̄bus dñs improp̄erāt p̄
ap̄ham dicēs. Ppl̄s hic labijs me ho-
norat. cor at̄ eoz lōge est a me. Chorus
vō rīdens p̄fitef se sacerdotis monita
suscepisse dicēs. habem⁹ ad dñm. Vñ
diligēter p̄uideat ne cor hñs deorsum
ad seculū sp̄uīsc̄to damnabiliter menti-
atur. Sacerdos etiā postq̄ artētos red-
didit et deuotos hortat vt gr̄as agam⁹
dño dō nro qm̄ ip̄e ē de⁹. i. creator. ip̄se
est dñs. i. redemptor. ip̄e est noster. i. sal-
uator. Tūc em̄ erit verissime noster. cū
erit oia in oibus. i. sufficiētia singuloz.
Rursus q̄ ppl̄s p̄fessus est se intentū
esse ad dñm. idō p̄sbyter subiūgit. Gra-
tias agam⁹. Chorus vō sacerdotis ver-
bum approbās et affirmās rīdet. Dig-

num et iustū est. Dignū quidē q̄tuz ad
deū. q̄ ip̄e est dñs deus noster. iustum
q̄tum ad nos. q̄ nos sumus ppl̄s ei⁹.
et oues pascue eius. Dignū q̄z et iustū ē
q̄tū ad vtrūq̄. vt. s. ppl̄s sil̄ cū sacerdo-
te gr̄as agat deo a q̄ oia bona suscipi⁹.
Subsequēter subiūgit sacerdos. Vere
dignū rē. Et fm̄ m̄grm̄ petz anthīstio-
doreñ. h̄ incipit p̄fatio. i. plogus vel p̄
locutio sequētis canonis captās dñi be-
nivolentiā dicēs. Vere dignū et iustū ē
equū et salutare. Dignū q̄ bon⁹ ē. iustū
q̄ beneficus. equū q̄ misericors. salu-
tare q̄ salus. Vel dignū. q̄a nos mera
volūrate fecisti. iustū q̄ nos pura mia
redemisti. equū q̄ gratuite nos iustifi-
cas. salutare. i. salute plenū. q̄a p̄petuo
nos glorificas. Nos tibi sp̄ et vbiq̄ gr̄as
agere dñe sc̄e p̄f om̄ipotēs eterne de⁹.
Vbiq̄ em̄ est dñs sc̄us. vbiq̄ ē p̄f om̄i
potēs. et sp̄ est etern⁹ deus. Vñ p̄s. In
oi loco dñatiōis ei⁹ b̄ndic̄ aia mea dño.
et itēz. B̄ndic̄ dñm in om̄i tpe. sp̄ laus
eius in ore meo. Sequit̄. Per xp̄m do-
minū nostr̄. Aduocatuz em̄ habemus
fm̄ aplm ap̄ p̄iem̄ iesum xp̄istū dñm
nostr̄ q̄ interpellat p̄ nobis. et ip̄e est p̄
piciatio p̄ p̄ctis nris. q̄ exaudif i oibus
p̄ sua reuerentia. Per eū ḡ q̄i p̄ media-
torem laudes offerim⁹. p̄ eū q̄i p̄ aduo-
catum gr̄as exhibem⁹. Per quē mate-
staretz tuā rē. Maiestas dī q̄i maior sta-
tus. vel maior potestas. q̄ maior ē eius
p̄tās q̄ hōim̄. Laudāt angeli. adorant
dñationes. tremūt prātes. Vtriq̄ p̄ illū
laudāt. adorāt. et tremūt p̄ quē sil̄ cū pa-
tre om̄es sp̄rituū ordines sunt creati.
Nam deus dixit. Fiat lux et facta ē lux
verbo dixit et verbo fecit. quia vbo dñi
celi firmati sunt et om̄ia p̄ ipsum facta
sunt. et sine ip̄o factuz est nihil. Chorus
angeloz nomiat. q̄ angeli huic officio
non dubitant adesse. Et ad notandum
q̄ ecclīa angelis est assilanda ad hoc
vt placeat deo. Rursus p̄ hoc qd̄ dicif.

Liber Quartus

Dñe sancte p̃r oipotens eterne dens p̃
 xpm dñm nostr̃. quem laudant angeli
 adorant dñationes zc. intelligit q̃ eccle
 sia z angeli laudat deũ. non solũ in quã
 tum deũ. vey etiã in q̃tũz hoicm. Dicit
 g̃ laudant. Dñ p̃s. Laudate cū oēs an
 geli eius. Adorāt vñ Hēsdras. Exerci
 tus celi te adorant. Tremūt. Dñ Job.
 Colūne celi p̃remiscūt z paucit ad nu
 tum eius. Tremere vō dicunt non me
 tu formidinis cū sunt p̃fecte beati. sed
 amministrationis effectu vel obediē
 tie famulatu. cū fm̃ aplm̃ oēs sunt ad
 ministratoriū spūs in ministeriũ desti
 nati. Tremunt q̃z p̃tates. non q̃ ordies
 angeloz corpales sunt. h̃ ideo h̃ d̃z vt in
 telligamus om̃ia celestia terrestria z in
 fernalia ante conspectũ diuine maiesta
 ris tremere ac timere. sicut z nos treme
 re ac timere aũ dños ñros solem⁹. Se
 quit̃. Celi celoz. Per celos h̃ throni ac
 ciptunt. quia dñs ait. Celus mihi sedes
 est. Et dicunt celi laudare deũ. q̃z lan
 dis materĩa prebēt. Dñ p̃pheta. Celi ce
 loz z aque que sup celos sunt laudent
 nomen dñi. Celi q̃dem diuine iussioni
 obediunt q̃z se ostendere serenos vñ ne
 bulosos p̃tatem nō h̃nt. Cherubin q̃z z
 seraphin. Ad̃ intelligentiã eoz que h̃c
 dicunt notandus est nomē esse ordines
 angeloz. videlicet. angeli. archangeli.
 throni. dñationes. ṽtutes. p̃ncipatus.
 potestates. cherubin. z seraphin. Ange
 li grece dicunt nunciũ latine. s. excelsũ z
 celestes. eo q̃ de celis ad annunciandu
 z exequendu dñi voluntatē mittuntur
 Angeloz at̃ vocabulũ officij nomē est
 nō nature. spūs em̃ sunt sp̃. h̃ cū mittũt
 angeli vocant̃. Quib⁹ ideo pictoz licē
 tia pennas facit vt celerē eoz in cuncta
 discursum significet. sicut z iuxta fabu
 las poetaz venti pennas habere dicũt
 p̃t velocitatē. s. iuxta illd̃. Qui ambu
 lat sup pennas ventoz. Archāgeli gre
 ce summi nunciũ interpretant̃. Qui em̃

parua vel minima annunciant angeli
 sunt. qui summa archangeli nūcupant̃
 Archāgeli g̃ dicunt eo q̃ inter angelos
 tenent̃ p̃ncipatũ. nā archos grece. lat̃
 ne princeps a interpretat̃. Sūt em̃ duces
 z p̃ncipes sub quoz ordie vnicũq̃ an
 geloz sunt officia deputata. Quidā at̃
 archangeloz p̃uatis noib⁹ appellant̃
 tur vt p̃ vocabula ipsa in ordine suo q̃d
 valeant designet. Gabriel nāq̃ hebraic̃
 ce interpretat̃ lat̃e fortitudo dei. vbi ei
 ipsa potētia diuina vel fortitudo mani
 festat̃ gabriel mittit̃. Dñ ip̃e annūcia
 uit xpm nascitũz q̃ dyabolũ deuicit et
 humiliter ad debellādas aereas p̃tates
 venit. Michael interpretat̃ q̃s vt deus
 q̃n em̃ aliqd̃ mire ṽtutis in mundo fit.
 h̃ archangelus mittit̃. z ex ip̃o ope no
 men est ei. q̃z nemo valet facere q̃d face
 re p̃t deus. vñ ip̃e missus ē in egyptuz
 ad immittendas illas plagas famofas
 Quidā tñ dixerũt q̃ michael ē nomen
 vnius angeli. Raphael interpretat̃ cura
 tio vel medicina dei. vbiq̃z em̃ curan
 di vel medicādi opus necessariũ est. ra
 phael archāgelus mittit̃. Dñ ad Tho
 biam missus est vt eũ a cecitate libera
 ret. De gabriele z michael z raphaele
 dicit̃ in. vij. pte sub festo michelis. Vñ
 el interpretat̃ ignis dei. sicut legim⁹ ig
 nem apparuisse in rubo. legimus etiã
 ignē missum desup z implese q̃d p̃ce
 ptum est. Hec sunt noia p̃sonalia ange
 loz q̃ nec a seipsis nec a deo ip̃osita sūt.
 h̃ ab hoibus z nescit a q̃bus nec alia p̃
 sonalia inueniunt̃ in scriptura. Alia vō
 sunt noia ordinũ. Ceterz throni dñatio
 nes. ṽtutes. p̃ncipatus. z potestates
 quibus vñuersam celestes societatem
 apl⁹s complectit̃ ordines angeloz z
 dignitates intelligunt̃. vt iam dicetur.
 Sed pro hac ipsa distributione officio
 rum. alij throni. alij dñationes. alij ṽt
 tes. alij p̃ncipatus. alij potestates di
 cunt̃ p̃ certis dignitatibus quibus ab

insolces distinguunt. Throni sunt agmina angelorum. qui latine sedes interpretantur. et vocati sunt throni. quia illic conditor presidet. et per eos sua iudicia disponit. Dominationes sunt hi qui virtutibus et principatibus preminantur. quod per eos ceteris angelorum predominant agminibus dominationes vocantur. Dominant ergo hic ad notandum quod eis magis assumi laus debemus quia usum dominandi docent. Est enim vera dominatio facere dei voluntatem. Virtutes angelice quedam ministeria prebent per quas in mundo signa et miracula fiunt propter quod et virtutes dicuntur. Principatus sunt qui angelorum agminibus prestant. quod pro eo quod subditos angelos ad explendum ministerium divinum disponunt principatus vocabulum acceperunt. Nam alii sunt qui amministrant. alii qui assistunt. sicut et per Danielem dicitur. Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Potestates sunt quibus virtutes aduersus subiecte sunt et inde potestatum nomine nuncupantur. quia maligni spiritus eorum potestate coercent ne tantum noceant quantum cupiunt. noiant ergo hic ad notandum quod preteritatem diaboli arcere debemus.

Cherubin autem et ipsi sublimes celorum potestates et angelica ministeria prebentur. qui ex hebreo in latino scilicet multitudo seu plenitudo interpretantur. Sunt ei sublimiora agmina angelorum pro eo quod vicini us sunt positi. divina scia ceteris amplius sunt pleni. Ipsi sunt illa duo animalia super preceptorium arte ficta ex metallo propter signandam angelorum preteritatem. in quorum medio medius ostendit deus. Seraphim quoque multitudo est angelorum. qui ex hebreo in latinum ardentes vel incendentes interpretantur. eo quod per ceteris ardent et succedunt in caritate. et quia inter eos et deum nulli angeli consistunt. Et ideo pro viciniis coram deo prestantur. tanto magis claritate divini luminis inflammantur. Unde

et ipsi sicut in Isaiam legitur velant faciem et pedes sedentis in throno dei. Et sicut cetera angelorum turba videre plene dei essentiam non valet. quoniam seraphim est tegit secundum Isidorum. Noiant ergo hic cherubin et seraphim. quia sicut illi totum in dei dissectione ardere debemus. Reple autem hic nomen seraphim et neutrum et masculinum. sed neutraliter terminatur in n. ut in hoc loco Beatus seraphim. masculine vero terminatur in m. Unde propheta. Seraphim clamabant alter ad alterum. Hieronymus. dicit quod cherubin et seraphim sunt singularis numeri et generis masculini. cuius terminatio pluralis est per n. non quod in ministris dei sit sexus. sed vocabula diversis generibus in propria lingue proprietate appellantur. Greca vero consuetudo neutro genere per n. scribitur. Iosephus dicit cherubin et seraphim esse duo animalia volatilia. put dictum est in premissis huius preteritatem. Premissa autem ordinum nomina propter cherubin et seraphim. et propter nomina angelorum et archangelorum latina sunt. Verum cum novae sint ordinis angelorum sicut dictum est qui postquam decimus cadens propter superbiam versus est in dyabolum. perseverantia eterne beatitudinis solidati sunt. querit quare tribus exclusis sex tantum in prefatione communiter ponuntur in qua per celos throni accipiuntur. ut dictum est. Vide enim ex hoc quod illi cum ceteris maiestatem divinam non glorificant et adorant. Sed absit hoc. Nam virtutes celorum omnes ordines comprehendunt. ut testatur Gregorius in omelia illius evangelii. Erunt signa in sole et luna. Unde psalmista. Verbo domini celi firmati sunt. et spiritus. o. e. o. v. e. Et iterum. Dominus virtutum ipse est rex glorie. Vel forte licet occulta. tamen circa hoc possumus ratione. Dionysius quippe tres esse tradidit hierarchias sine ordines angelorum trinos in singulis ponens ut similitudinem trinitatis eis insinnet impressa. Et de gerarchia a gera quod est sacrum. et archos

Libeꝛ Quatuꝛtus

quod est pnceps quasi sacer pncipat⁹
Sunt em̄ tres ordines supiores. tres in
feriores. tres medij. Supiores sunt sera
phim. cherubin. et throni. Medij sūt do
minatōes pncipatus et pates. Inferio
res sunt vntes archāgeli et angeli. De
quoz singulis medi⁹ordo in p̄fatio sū
trahit. ad notandū q̄ cōpatione trinita
tis eterne. cuius maiestas in ea p̄cipue
recomēdat. ois alia trinitas diminuta
rept et imp̄fecta. Nam q̄s in nubib⁹ eq̄
bit dño. q̄s similis erit dño in filiis ho
minū. De supiorib⁹ subtrahit cherubin
de medijs pncipat⁹. et inferiorib⁹ archā
geli. hanc q̄ppe eternā et indiuidūā trini
tatē laudāt angeli. adorāt dñatōes. tre
mūt pates. Cum quibus et n̄asvoces
Quas em̄ oipotēs deus rōnales edidit
creaturas. angelicā videlicet et humanā
q̄ laudib⁹ diuīs insisterēt. et ei ḡfay red
derent actiōes. q̄s dū parī voto cōcele
brāt tanq̄ supiores cum inferiorib⁹ cor
de in celesti cythara sociant. de q̄ dicit io
hānes. Et audiuit vocē sicut cytharedo
rū cytharizantiū in cytharis suis. et can
tabāt q̄si canticū nouū. Ideo ḡ dicit so
cia exultatione p̄celebrāt. qm̄ oēs p̄dicti
ordines et etiā humana creatura male
statē dei p̄is p̄ xpm̄ socia exultatōe eq̄
liter p̄celebrāt supplicī p̄fessioē q̄si non
supba p̄sumptōe. s̄ hūili laude dicētes
Sc̄tus. sanc⁹. sc̄tus r̄. Porro Gelasi
us papa tract⁹ et hymnos cōposuit et p̄
fatiōes. cantu q̄dē et elimato sermōe di
crauit. Et est notandū q̄ licet olim innu
mere eēnt p̄fationes. hodie decē tm̄ sūt
canonizate. Vñ pelag⁹ papa inq̄t. In
uentim⁹ has nouē p̄fatiōes i sacro catha
logo tātmō recipiēdas. Vñ in resur
rectōe et in albīs pascalib⁹. i. in septima
na pascale. Illā in die ascēsiōis domi
ni. Tertiā in die penthecostes. Quar
tam in natali domini. Quintam in epi
phanīa domini. Sextam de apostolis
Septimā de sc̄tā trinitate. Octauā de cru

ce. Nonā de sc̄lunio in q̄dragesima tan
tūmō dicendā. De q̄ dicit in. vi. p̄e sub
q̄rta feria ciner. Urban⁹ q̄s papa addi
dit decimam de beata virgine Maria.
illam videlicet. Equum et salutare. que
et vni genitū tuum r̄.

De sanctus.

Eclesia sperās so

e ciari angel⁹ et archāgelis. de q̄b⁹
in p̄fatiōe facta est mētio. statim
post illā cōfōrmar se āgelico cātū canē
hymnū illū. Sc̄tus. sc̄tus. sc̄tus r̄. quē
Sixt⁹ papa p̄m⁹ istituī decātari. Sic ē
cant⁹ pueroz quē cantauerūt dño offe
rēt se illis in decima luna q̄ q̄si reserua
tus fuit vsq̄ ad decimā quartā lunā i be
thania. Cū ḡ sacerdos finit laudē siue p̄
fationē. totus cho⁹ q̄ rēp̄sentat eccliam
simul canit dictū angelicū hymnū. vr
yna et equal⁹ glā et laus et honor decante
tur p̄i et filio et sp̄s sc̄tō. Notandū autē
est q̄ hymn⁹ iste prim⁹ angeloz et paritū
hoīm vba cōplectit. Prima em̄ p̄s lau
dē p̄inet angeloz. vltima hoīm. Legit
em̄ in Isa. vi. ca. q̄ seraphim clamabant
alter ad alterū et dicebāt. sc̄tus. sc̄tus. s̄.
ctus dñs deus exercitū. plena est ois
terra glā eius. Legit quoq̄ in euange
lio Math. xxi. c. et Mar. xi. ca. q̄ q̄ p̄el
bāt et q̄ sequebant clamabant dicentes.
Osanna filio dauid. b̄dictus q̄ venit i
noīe dñi. Siquidē vox angeloz. s. osan
na in altissimis trinitatis et vnitat⁹ i deo
cōmēdat archanū. Vox hoīm. s. osan
na filio dauid. diuinitatis et humanitatis
in xpo p̄sonat sacramentū. Merito er
go cātica angeloz in ecclia cātā⁹. q̄ p̄
hoc sacrificiū terrena celestib⁹ iungi nō
dubitā⁹. et ideo cū eis in excelsis sal
uari clamā⁹. Illud etiā aduertēdū ē
q̄ ter d̄i sc̄tus. vr notet trinitas seu disti
ctio p̄sonaz. sed simul tm̄ d̄i dñs de⁹ sa
baoth. vr notet diuīe vsie vnitas. q̄ vni
tas adorāt. vr sic trinitatis et vnitat⁹ m̄

sterio cōprobet. Itē dicit in singulari
nūero scūs. z nō dicit pluraliter sancti
vt vna scūtas in his tribus psonis. z vna
eternitas intelligat. Hoc nō solum sera
phim clamabāt sub excelso dei solio fm
ppham. sed z q̄ttuor aialia fm Apoē.
In circuitu sedis regem nō habebant.
die ac nocte. dicētia. scūs. sanctus. scūs.
dñs deus oīpotēs. Dicit aut deus scūs
id ē scificās. non aut scificat⁹. Vñ san
cti estore. q̄ ego scūs sum dñs deus ve
ster. Dicit pater scūs dicere filio. Pat
scifica eos in veritate quos dedisti mi
hi. q̄ tu scūs es. Dicit filius scūs an
gelo ptestāte. Qd nascet inquit ex te s̄a
ctū vocabis filius dī. Dicit scūs spirit⁹
scūs xpo dicere. Accipite sp̄m̄ scūm q̄rū
remiseritis pctā remissa erūt. Dicit quo
q̄ dñs deus sabaoth. z dñs exercituum
videlicet angeloz z hoīm. quoz terribi
lis ē vt castrorū accies ordinata. De q̄ in
ps. dicit ab angelis. Quis est iste rex gl̄ie
dñs virtutū zc. Tot em̄ exercitus habet
deus in terra q̄t sunt ordines in eccl̄ia:
tot habet in celis q̄t ordines sunt angel⁹
Noie ergo celoz z terre angel⁹ z hoīes
diuina plenī gr̄a hic phibent. Vel ad lit
terā celi z terra gloria diuina replentur
q̄ deitas est vbīq̄. Vñ ppheta. Si ascē
dero in celū tu illic es. si descēdero ad i
fernū ades. Sabaoth ḡ dñs exercituum
siue militiarū virtutū siue victoriarū in
p̄rat. vel oīpotēs. vt ipse sit dñs de⁹ z ip
se oīpotēs q̄ exercit⁹ angeloz atq̄ hoīm
disponit. Et iō subdit. Pleni sunt celi z
terra gl̄ia tua. Hoc est vt ei⁹ gloria celi z
terra gubernēt. z q̄ in celis z q̄ in terra s̄t
glorificēt z honorēt nomē scūm eius.
Celi aut plenī sūt gl̄ia re. terra spe. Tūc
po z re plena erūt q̄ adimplebit illud.
Fiat volūtas tua sicut in celo z in terra
Dum aut dicim⁹. plenī sunt celi z terra
gl̄ia tua. agim⁹ gr̄as creatori de oīb⁹ be
neficijs. dū vero dicim⁹. Bñdicit⁹ qui ve
nit. agim⁹ gr̄as specialiter de beneficio

redēptōis q̄z enī necessariū est ad eter
nā salutē incarnatōis mysteriū cōfiteri
recte subiungit. Bñdicit⁹ qui venit i no
mine dñi. Ego inq̄t veni in noie patris
mei. Nomē patris est fili⁹. de q̄ dicit p
pheta. Ecce nomē dñi venit de longinq̄
Dū ergo scūs inchoat inclinari stare d
bem⁹. q̄z tunc incarnatōz maiestatemq̄
diuinā p angeloz hoīmz cantuz reco
gnitā veneramur. Rursus dicēdo. Bñ
dictus zc. Et cū hec sunt d euāgelio. de
bem⁹ signū vel vexillū crucis nobis fa
cere seu imponere. q̄z xps p crucē triū
phauit. z nos triumphare facit. Qñ em̄
xps venit ad irīm z descēdit de monte
olīuēti. tunc filij isrl clamauerūt dicētes
Bñdicit⁹ q̄ venit in noie dñi. Qui aduē
tus xpi in irīm significat futurā resurre
ctionē qñ ipse veniet iudicare viuos et
mortuos. z apparebit nobis i eadē car
ne q̄ p nobis passus ē. z tunc in nomie
is̄u oē genu flectet. celestīū. terrestriū z
infernoy. Vñ z exnūc qdā incipūt ge
nu flectere z deuote orare. Seq̄t. O san
na. qd est verbū hebreū z significat sal
ua obsecro. supplendū est pplm̄ tnum:
vel torū mundū. Cōpositū quidē vbu⁹
est ex osi. qd interpretat saluifica. z anna
qd est apud hebreos interfectio obsecrā
tis. morū animi significās sub depcan
t⁹ affectu. Integre ḡ dicit osi anna qd nos
corrupta mediū vocabuli isa z elisa dici
mus osanna. qd facim⁹ vel ex ignoran
tia aut scientiā finalinphātes vocalē eli
dimus. put in metris fieri consuevit.
Dicit aut bis osanna in excelsis ppter
duas pres salutis. q̄ sunt stola mētis et
stola carnis. qbus sc̄ti beatifican̄ i gl̄ia
vt videlicet aīa z corpe sc̄tificati z salua
ti inter angelos reputemur in excelsis
id ē in altis. s. in celo. repit aut hic vfi
culus in psalmo. cxvij. qd enī turbe di
xerūt osanna. hoc ē qd dicit ibi. O dñe
saluū me fac. z eis dē vbi ibi subiungit
Benedicit⁹ q̄ venit in noie dñi. Sane in

Liber Quartus

hoc angeloz et hoim concentu. qñq organa cōcrepant. qđ a David et a Salomone introductū est. qui instituerunt hymnos in sacrificijs. organis et alijs instrumentis musicis pcrepi et laudes a populo cōclamari. Verūm qñto cor maius est corpe tanto dño deuotius? corde qđ corpore ptemur. De hō dicebat in fine phemij qñte pñs. Ex nūc aut gestibus et v. bis xpi passio repñtat. Nā dyaconus et subdyaconus post doctum vadūt epī seu sacerdotis. in q fuga aploz in xpi passionē significat. put in ti. de oblatione dictū est. Si q vero stat retro altare pspiciētes in epīm. significat mulieres q a lōge stātes eius passionē viderūt. Dēs at et qui retro stant et q in faciē epī inspicunt inclināt se maiestātē diuinā et incarnationē dñi venerātes que per cantum angeloz et hoim introducta sunt. Ordo em angeloz dicēs. Scñs scñs sanctus dñs deus sabaoth maiestātē introduxit diuinā. Ordo vō hoim dicēs. Bñdictus q venit in noīe dñi. aduentū significat in carne. Ipa quoq inclinatio mēsticiā significat discipuloz de morte xpi. q non audebāt se erigere et pñteri se eē discipulos ei. Ideoq stāt inclinati donec dicat. Libera nos a malo. Danū em erat eis añ lucē surgere. i. añ resurrectōz de xpo glīari p quā sunt ab oībus tribulatiōibz liberati. Dñi hec petitio in dñica oīoe septima est. q numerus est vniuersitatīs de hoc dictū est sub ti. qualiter eps vi sacerdos. ad altare rē.

De secreta seu canone misse.

Est acclamatum

P pñtiū sequit secretū silētiū in q et misse canon deuote dicit et sacrum mysteriū pagit. qđ fit p solum sacerdotē. qm fm Mar. xps solus orauit. Et fm quosdā hic incipit missa. qm cetera sunt de solēnitāte. Canon aut misse et oblatio vt dictū est in titulo de pñtione et actio

et canō et sacrificiū et secretavocat. Actio dicitur ppter sacra mysteria q in eo aguntur et qz tunc cum deo agit causa nra. vt dictū est in phemio huius pñs. Dñi qz i ca. illo. Comunicātes rē. et in illo. Hāc igit oblationē. certis diebus vltra ordinarīa canonis seu actionis vba quedā addunt et dicunt. Ideo in missalibz in vñs locis sup illas additiōes. scribit talis titulus seu rubrica. Infra actionē eo q illa infra seu qñ in medio ipius actiōis siue canonis dicti dñt. Canon vero dicit qz regulis patrū cōpositus est. a scñs ei patrībz aliq verba mystica sunt ibi inserta. Canon aut grece. dicitur regula latine. Dicit etīa canon qz regulariter xps verus sacerdos in eo rēpñtat seu qz per hunc regulariter fit pñtatio sacramētū Sacrificiū aut dñi sua pte digniori. vñ q dictū est sub ti. de oblatiōe. Secreta dicitur quasi nobis occulta. qz humana ratio nequaqz em plenarie mysteriū cape potest. Ad qđ significandū merito secreta voce celebrat. Ad hoc etīa significandū sacerdos secretū intrane quasi velat qbusdā corinthis que sunt in lateribz altaris. put infra dicebat in qñta pñcula canonis sup verbo. Hanc igit. Dicit etīa secreta. qz secrete et sub silētiō dicit. Christus em ad consecrationē corpis sui venīr secrete et solus orabat. ab hora cene vñq dum suspensus ē in cruce quas oīones secreta significat. Vñscif quoqz tpibz antiq pñs sub silētiō sacrificabāt et cōicabāt qđ etīa i sabbato scñc obfirmus. Preterea vt Iohānes euāgelista describit. Postqz xps honorifice fuit receptus et magnificatus a turbis cū palmis et laudibz. abiit et abscondit se non vñqz trepidātis formidine. s. dispensatiōis officio. qz nōdū venerat hora eius. q postqz aduenit spontaneus ad passionē accessit. Illud ergo christi latibulū hoc secretū silētiū representat in quo sola vñs igit ad dñm intēra deuotio. Tunc enī

sacerdos intrare debet ad cubiculū cor-
dis et ostio sensuū corpis clauso. deū pa-
trem orare. qui exauditor est clamoris
cordis non vocis. Unde anna typū ge-
rens ecclesie. non petitione clamorosa sed ta-
cita deuotione. quod petiuit impetra-
uit. de qua in li. Regū legit. q. loqueba-
tur in corde suo. et labia eius tantū mo-
uebant. sed vox penitus non audiebat
Dñs et moysi dñs inq̃t. Quid clamas ad
me. cum tñ ip̃e taceret. Propheta etiam
dicit. Dicite in cordibus vestris et in cu-
bilibus vestris cōpūgimini. Potest ta-
men dici q. prima secretella representat tē-
pus illud qñ christ⁹ venit hierosolimaz
ad diē festum non manifeste. Hec autē
secreta ip̃s illud quo receptus fuit i hie-
rusalē cum hymnis et ramis et sexta feria
sequēt crucifixus fuit. p̃fatio vero illud
qñ christus in cenaculo hymnū retulit.
et illo dicto exierūt in montē oliueti. sur-
sum corda ascendētia. Scōdo ideo secre-
ta in silētio dicūt. ne sacerdos clamādo
his que agunt minus intendat. Tercio
ne vox sacerdotis nimio clamore defi-
ciat. Quarto ne sacrosacta vba uilescāt
Fert̃ em q. cum antiquus publice et al-
ta voce canō diceret. oēs pene p̃ vsum
illū sciebāt. et in plateis et in vicis decan-
tabāt. Vñ cum quōdā pastores illum i
agro cātaret. et panē sup lapidē posuif-
sent. ad verborum ip̃sorum plationes pa-
nis in carnē puerus est. Ip̃i tñ diuino
iudicio igne celitus missō percussī sunt
Propter quod sancti patres statuerūt
verba ista s̃b silētio dici. inhibentes s̃b
anathemate ne pferant nisi a sacerdoti-
bus sup altare et in missa. et cum vestib⁹
sacris. Quedā etiā orationes que ante
p̃fationē sub silētio dicunt. secrete vocā-
tur. De quo et de silētio s̃b ti. de inclina-
tione sacerdotis dictū est. Cōsecratis g̃
mens ut p̃missum est ad id solum de-
bet esse intenta. Nā eos qui adorāt i sp̃i-
ritu et ueritate adorare oportet. Ne vero

musce morlētēs. p̃dāt suauitatē vnguē-
ti. i. ne importune cogitationes tollant
deuotiones orationis flabello sp̃s abi-
gantur. i. inspiratione gratiē repellant.
quaten⁹ auster aduētiēs et sp̃s sanctus
accedēs p̃flet ortū. i. mentē fecundet ut
aromata fluat. i. ut virtutes abundant.
Ad qd etiā significand⁹ est iuo temp̃e
materiale flabellū dum secreta dicūt ad-
hibet. Hec etiā rōne uidelicet ne musce
venlētēs p̃dant suauitatē vnguēti. di-
ci pōt q. canon dici debet expedite. non
morose et ne auditoribus tediu generet
Vñ in Exo. dicūt. Fac festināter quod
de immolatione agni dictū est. Et pro-
batur etiam ibi. Et comedetis festinan-
ter. sed nec nimis etiam festinanter. qā
nō debet sacrificiū sine sale. id est discre-
tione et deponione offerri. debz etiā in li-
bro legi nē ullus error p̃tingere possit.
Porro sacerdos missam celebrans rep-
sentat ea que olim pontifex nra sancta
sanctorum egit. et que x̃ps egit quez ille
p̃figurauit. Siquidem ea que fūt a p̃-
cipio secrete vsq. in finē passionem do-
mini sepulturā et resurrectionē domini
cā representant. Recolūt em ibi memoria
eorū que gesta sunt p̃ hebdomadā ante
pascale a decima luna primi mēsis qñ
ib̃s abiit hierosolimā vsq. ad septimā
decimā qñ resurrexit a mortuis. Propt̃
ter quod in plerisq. sacramentarijs in-
ter p̃fationem et canonem imago cru-
cifixi depingitur. ut non solum intelle-
ctus littere. verum etiam aspect⁹ pictu-
re memoriā dominice passionis inspi-
ret. Et forte diuina factum est prouidē-
tia. licet humana non sit industria pro-
curatum ut ab ea littera canon incipe-
ret. scilicet a t. que hebraice ihau dicitur
que sui forma signum et mysterium cru-
cis ostendit et exprimit dicente domino
p̃ Ezech. Signa ihau i frōrib⁹ viroz do-
lentū et gemētū. sup abominatōib⁹ hie-
rusalē. Qm̃ per x̃pi passionem hec oia

Liber Quartus

in cruce implera sunt et efficaciam habet.
In quibusdam tamen codicibus et maiestas
prius. et etiam imago depingit crucifixi ut
sacerdos quasi pntem videat quem iuocat
et quem alloquitur dicens. Te igitur. et pas-
sio que hic repntat. cordis oculis inge-
ratur. Sacerdos autem osculat pedes ma-
iestatis ipsius. et se sicut in fronte. innuens
et reuerenter ad ministerium passionis ac-
cedit. Quidam tamen prius osculant pedes
maiestatis. et postea crucifixi secundum seriem
canonis. Alij econtra. quia per filium puenit
ad patrem. Deinde dicunt. Te igitur. se incli-
nat. ut ibi dicitur. Secreta et passionem re-
presentat. Passio incipit ibi. Vnde et me-
iores. et crucifixio ibi. Hostiam puram
hostiam sanctam. hostiam immaculatam. Oratio
vero a christo in cruce incepta ibi. Suppli-
ces te rogamus. et. Episcopi seu sacerdotum incli-
nationem tunc facta ante altare significat emis-
sionem spiritus capite inclinato. Elevatio
votis cum dicitur. Nobis quod. significat ex-
clamationem centurionis dicentis. Ve-
re filius dei erat iste. Due cruces super
corpus et calicem facite docent christum pro
duobus populis crucifixum. Oblata in cali-
ce significat corpus christi. Vinum in calice
sanguinem eius. Subdiaconus recedens
a facie episcopi incipientis. Pater noster si-
gnificat mulieres sepulcro domino receden-
tes a monumento. Patena significat
feminarum corda in obsequio sepulture
christi latitudine charitatis patentia. put
sub tit. de oblatione dictum est. De his per
sua loca dicitur. Tradit autem quod Gelasius
papa quinquagesimus primus a bea-
to petro canonem principaliter ordinauit.
Non enim secreta tota sunt ab uno posita
est. put dicitur in tertia pericula super verbo
Canticantes. Et licet aliqua verba sint ab
aliquibus quos tamen ignoramus addita
que in euangelij textu non continentur.
ut dicitur in. vi. pericula super verbo. Elevat
ocul. nulli tamen subtrahere vel addere licet nisi
forte quibus coram nomine per quod nominati sacrifici-

cium offert. sicut iherosolymis in. x. pericula ostendit.
Nondum vero est quod quidam sedent in canone
misse. significantes apostolos qui sedebant tri-
stes de nece domini et cenaculo. Alij statim sig-
nificantes moysen qui extensis manibus ora-
bat et aaro de huiusmodi manibus sustentabatur.
De qui ibi. de oratione domini est. Quidam vero ut
aliqui de ministris nec sedent nec stant. sed in vestibus
sacris se facie inclinat. put domini est ibi. tamen.
de sancto. et sub tit. quodammodo sacerdos et mi-
nistri ad altare debent stare.

Propositioni canonis hic vacare
evidentius. Verum quidquid exponere
do conamur experire vix vilius
apparet esse momenti. Deficit namque ligna
fimo disparer. super ingenium. opprimis
intellectus. pulsabo tamen ad hostium ut amicus
accomodet mihi tres panes qui maxime in be-
nivolentia necessarij erunt. vix fides qui petit
et accipit vitam. spem qui querit et invenit viam.
et caritatem qui pulsas et aperit veritatem. Canon
autem. xi. continet partes. Secunda incipit ibi. Me-
moro domini. Tertia ibi. Canticantes. Quar-
ta ibi. Hanc igitur. Quinta ibi. Quam oblationem.
Sexta ibi. Qui pridie. Septima
ibi. Hic modo. Octava ibi. Vnde et memo-
res. Nona ibi. Supplices te rogamus.
Decima ibi. Memoro. Undecima ibi. No-
bis quod. Alij dicunt quod continet. xij. partes. Se-
cunda pars incipit ibi. In primis. Tertia ibi.
Memoro. Quarta ibi. Canticantes. Qui-
ta ibi. Hanc igitur. Sexta ibi. Qui pridie
Septima ibi. Vnde et memores. Octava
ibi. Supra quam percipio. Nona ibi. Memoro.
Decima ibi. Nobis quod. Undecima ibi.
Per quem sunt omnia. Duodecima ibi. Oremus
preceptis salutaribus moniti. Sed secundum
alios sex solum continet partes. Se-
cunda incipit ibi. In primis. Tertia
ibi. Canticantes. Quarta ibi. Hanc
igitur. Quinta ibi. Supplices te roga-
mus. Sexta ibi. Oremus preceptis sa-
lutaribus. Sunt etiam qui dicunt quod quinque sunt
tamen partes. Vnde et quinque per christum dominum
nostrum concludit. eo quod per quinque partem do-

mini passionē oīs fidelīū exandī. de b
dictū est in fine phemij hui⁹ ptis. In
cipit ergo canon z eius pma particula.
Te igit. z exponit. igit. i. certe. sacerdos
em hoc dicēs. alloquit deū tanq̃ p̃sentē
Vel istud igit p̃tinuat p̃cedentia. q. d.
Tu es scūs dñs. igit clemētissime pa-
ter. i. clarissima mēte abundāissime. ṽt
id est misericordissime. vel. i. mēte cla-
rificās. mens em̃ clarescit cum deū p̃pi-
tū sentit. Que verba dicēdo sacerdos
se ante altare incliat. significās q̃ petr⁹
inclinavit se dū p̃sperit in monumen-
tū. Rursus hec sacerdotis inclinatio i
p̃ncipio canonis humilitatē xp̃i ad pas-
sionē. q̃q̃ sacerdos ip̃e cum reuerentia
ad mysteriū cruc̃ accedit. significat. Et
in his verbis notat q̃ sicut legalis sacer-
dos vultū versus p̃piciatorū hēbat. p̃-
ut dictū est in phemio huius ptis. sic z
noster ad dei clemētia cor debet habere
z sicut pontifex intrabat in sc̃ā sancto-
rū seinel i āno ferēs sanguinē hirci ant
vituli. sic z xp̃s p̃ p̃pīū sanguinē semel
introiit in sancta eterna redēptione in-
uenta. Sic z minister eccl̃ie intrat cum
sanguine in sc̃ā sc̃tōz quorēs in mēte
memoriā sanguinis xp̃i gerēs secreta in
choat mysteriū. q̃ non solū mēte. sed eti-
am crucis signaculo. de quo iam dicet
xp̃i recitat passionē. Sequit. Supplices
i. humiles. ṽt accepta habeas. i. vt acci-
pias seu vt grata habeas. z hic osculat
altare in reuerentiā passionis. p̃ hoc cō-
pati se oñdēs. Sane eadē die q̃ laudes
a turbis xp̃o sunt acclamate. videlicet
decima luna primī mensis qū fm̃ legez
typicus agnus in domos hebreoz infe-
rebat verus agn⁹ ihs xp̃s ingressus est
hierosolimā. z multis insidijs quereba-
tur ad mortē. Tradit⁹ est aut a trib⁹. i. a
deo p̃ nob. vñ Ap̃ls. Proprio filio suo
nō pepcit de⁹. sed p̃ nobis oībus tradi-
dit illū. A Iuda. vñ in Matheo. Que-
rebat Iudas oportunitatē vt euz traderet.

Et a Iudeis Pylato. vñ in Iobc. Bēs-
tua z pōrifices tui tradiderunt te mihi.
Prima traditio fuit ex g̃ra. quia dilexit
nos z tradidit seipm̃ p̃ nobis. Secūda
ex auaricia. q̃ p̃stituerūt ei. xxx. argēte-
os. Tertia fuit ex inuidia. Sciebat enī
pylat⁹ q̃ p̃ inuidiā tradidissent eū. De⁹
g̃ tradidit illū ex dono. Iudas p̃ mūe-
re. iudeus in sacrificiū illibatū. Ad qd̃ d̃
signandū sacerdos facit tres cruces sup̃
oblata z calicē cum dictis. Hec dona. H
munera. hec sc̃ā sacrificia illibata. q. d.
Offerim⁹ tibi clemētissime pater h̃ do-
na hec mūera hec sc̃ā sacrificia. cōme-
morātes illā traditionē quā deus fecit
ex dono. iudas p̃ munere. iudeus in sa-
crificiū illibatū. singl⁹ tñ ad mortē. mor-
tē aut crucis. Sc̃do etiā fūt tres cruces
in reuerentiā eius q̃ est trinus de⁹ cui⁹
potētia sit p̃uersio panis z vini. Tercio
in figurā triplicis vnionis in acceptiōe
saluatoris. Quarto in memoriā trine
crucifixionis. Prima fuit in volūate p̃
sequentū. de q̃ Mat. xxvj. Collegerūt
pōrifices z. Sc̃da fuit in voce claman-
tiū. de q̃ Matb. xxvj. At illi magis cla-
mabāt. crucifige eū. Tertia fuit in cruci-
fixiōe manuū z pedū. de q̃ Lucas. Cruci-
fixerūt eum. Quinto in tribus cruci-
bus tps̃ ante legē. qd̃ tempus trib⁹ dī-
stinguit interuallis innuim⁹. sc̃z ab adā
ad noe. inde ab Abraaz. z inde ad moy-
sen. In quib⁹ tp̃ibus iusti xp̃m suis sa-
crificijs p̃figurauerūt. vt Abel in agno.
Melchisedech in pane z vino. z Abraā
i filio. Verū p̃ p̃missa trāverba nō aliū
atq̃ aliū dī. h̃ res vna p̃ sui magnitudi-
diuersa appellatiōe laudat. Donū q̃ de⁹
est dātis. mun⁹ accipiētis. sacrificiū offe-
rētis. Pat̃ dedit. fili⁹ obtulit. sp̃ū sc̃tū
accepit. Vñ ap̃ls. Xps̃ per sp̃m̃ sc̃m̃ se-
metipm̃ obtulit deo imactatū. Singu-
li tñ dederūt. obtulerūt z acceperūt. Sz
ad distinctionē d̃z pater dedisse. p̃p̃ au-
toritatē. fili⁹ obtulisse. p̃p̃ humilitatem

Liber Quartus

spūſſctūs accepiſſe ppter benignitatez. Eadē em ſacrificia dona ſunt ſil' z mūera. Dona ſunt nobis ad ſuſtētatōz a dō collata. mūera ſunt a nobis deo vt laudes oblata. Nā z que ſacris offerunt al tarib' z munera nūcupant' z dona. Vñ z dñs in q̄tū euāgelio. Si offers mun' tñū ante altare. vade prius reconciliari ſſi tuo. Et Daniel diſcit ad Balthaſar. Munera tua tibi ſint z dona tua alteri da. Et alibi. Reſpexit deus ad abel z ad mūera eius. Sacrificia dicunt. qz ſacrificant' z offerunt p p̄ctis noſtris. z nos ſacros efficiūt. Vñ ap̄s inq̄t de pontifice. vt offerat dona z ſacrificia p p̄ctis. Sermonū igit inculcatio p̄ſe deuotōis eſt exercitatio z ineffabilis cōmendatō ſa cramēti. qđ ſac̄m digne eucharīſtia ap pellat. put dicet in. vi. pte ſup vbo. Qui pridie. Proprie aut' mun' hoi donū datur deo. Nā munera dicunt' que manibus dant' vel accipiunt'. Rurſus dicuntur dona. quo ad panē. i. quo eſt farina z aq̄. munera q̄ ad vinū. in q̄ eſt vinū et aq̄. hec ſc̄a ſacrificia q̄ ad vtrūqz. Scđz Aug. Dona offerim' cū noſſos deo offerim' z donam'. mūera cum ei' beneficiōz memores ſum'. ſacrificia illibata cū ei humilitatē z laudes impēdimus. Et nota qz ideo dī pluralit' dona. mūera ſacrificia. qz panis zvinū p̄uſqz p̄ſcrē tur. z diuerſe ſunt ſpēs ſubaz. z diuerſe ſubē ſpeciez. ſed vbi p̄ſecratio celeſtis acceſſerit. ſpēs qđē remanēt. ſed ſbe conuertunt'. itaqz diuerſa ſunt p̄tinetia. ſed vnictū eſt p̄tētū. nā idē ſubvtrāqz ſpecie p̄tinet. i. cet nō in idē vtrāqz ſba cōuertitur. ſicut infra plani' z pleni' oñdef. Vñ cūnt' etiā ſc̄a z illibata. qz panis zvinūz ſctificant' in ſacroſc̄m corp' z imaculatū ſanguinē ſbū xp̄i. Non em dicunt' illibata q̄ſi nōdū guſtata. ſed poti' dicunt' illibata. i. imaculata q̄ ſine macula cordis z corpis op̄er offerri. q̄ten' z cor q̄ iniq̄tate z corp' ab imundicia purge

tur anteqz offerant'. Qm vt ait Ap̄los. Quicūqz manducauerit panē z biberit calicē dñi indigne. re' erit corpis z ſanguinis dñi. Prober aut' ſeipm hō z ſic de pane illo edat z de calice bibat. q̄ em māducatur z bibit indigne iudicium ſibi māducatur z bibit. Dicūt ḡ illibata. i. ſine labe ſicut agnū p̄ſcalis imaculat' quib' ſignificat xp̄m q̄ eſt ſine macula. i. ruga. Vel illibata. i. incorrupta. nō qz ſba panis zvinū corrupti nō poſſit. ſed qz corp' z ſanguis filij dei in que virtute vborū ſpēs iam trāſſubſtātiatē ſunt. corrupti nō poſſunt. Vñ p̄s. Nō dabis ſc̄m tuū videre corruptionē. Tercio dicit illibata. ad notandū qz nullus extrane' ad ſedē debet appropinquare illis vt dicet i ter tia p̄tula ſup verbo Coicantes. Tria aut' ſunt eccl'ie ſacrificia p tria q̄ ſiebant in veteri teſtamēto figurata. put dictū eſt in p̄hemio huius p̄tis. Sequit'. In primis que tibi offerimus zc. Sane legalis pontifex ingrediens ad ſc̄a ſctōz orabat. vt dictū eſt in p̄hemio hui' p̄tis. z xps ante paſſionē orauit ſe glificari diſcipuloſqz p̄ſeruari. z nūc etiā ſedēs ad dexterā patris interpellat p nobis. ſic z noſter miſter ſequēs aaron z xp̄m pro tota ſup̄plicat eccl'ia. q̄ conſiſtit in p̄latis z ſubiectis. licet aut' vnus tm ſacrificiū offerat. tm pluraliter dicit offerimus. qz ſacerdos non tm in ſua. ſz in totius eccl'ie p̄ſona ſacrificat. q̄ propter in ſacramēto corpis xp̄i nil a bono magis nil a malo min' p̄fici ſacerdotes. put dictū eſt in p̄hemio hui' p̄tis. Verū nobis hic inueſtigandū occurrit qđ' z pro quib' z qualiter z quare bebeam' ſacrificiū altariſ offerre. Et qđē hec q̄tuor ex ip̄o canone colligere poſſum' em̄dent. Quib' ſoli deo videlicet indiuidue trinitati. Pro q̄bus p eccl'ia ſc̄a catholica videlicet p oib' orthodoxis. Qualiter in vnitate fidei videlicet in coione ſctōz Quare p būficijs corporalibus ſpūalib'

et eternis. sed oibus ppter deū. Prīmū notať ibi. tibi reddūvota tua eterno dō viuo z vero. Scđm ibi. p ecclia tua sancta catholica. Tertiū ibi cōicātes z memmo. ve. Quartū ibi p redēptione aiārū suarū p spēs a. z inco. sue. Sacrificiū ergo laudis offert. z generaliter p cūctis z specialit p qbusdā. s. p plāt q sūt iuxta aplm in sublimitate pstituti. z p sbditīs p vīris z mulieribus. p sacerdotib⁹ z astantibus p nobis z nris. De plātisz subditis ibi. vna cum famulo mo papa nro z oibus orthodoxis. De vīris z mulierib⁹ ibi. Memēto dñe famloz famularūq tuarū. De sacerdotib⁹ z astantib⁹ ibi. oim circūstantiū. z q tibi offert hoc sacrificiū. De nobis z nris ibi. p se suisq oibus. sic q exponēda est lra. Que tibi offerim⁹ in pmissis. i. pncipaliter p ecclia tua scā catholica. i. vniuersali toto terrarum orbe diffusa sed fidei sacris vnita quā. i. vt eā pacificare digneris. vt habeat pacē ab hereticis z scismaticis z adunare q disp̄sa est inter pfidosz paganos. Vel h̄ or q orandū est p discordātib⁹ ab inuicē. quā z custodire dignerit a vicijs z demonib⁹ z regere in p̄p̄eris z aduersis. Idipm tñ videt esse pacificare qd adūare. custodire qd regere. Tūc em pacificat cū fidelīū mentes adunat. vt p sp̄m sc̄m caritate diffusa multitudi n̄s credentiū sit cor vnū z aiavna. Tūc custodit cūz inter mūdi p̄cula regit. vt de sc̄o mītrēs auxiliū eam de syon tueatur. Licet em in apoc. septē scribat ecclēsijs vna tñ in canticis est colūba. nō sapiētia edificauit sibi domū z exci. co. septē. Vna igit est ecclia septē ordinib⁹ distribu. vel septē carismatib⁹ insignita. quā ipse pacificat z adunat. Ille custodit z regit q ppter ipsius regimē et munimē vnū pposuit vniuersis. vt oēs ab vno. sicut corp⁹ a capite gubernent. p quo statim orat. cum dī. vna cum famulo mo papa nostro. que verba addi

dit Clemē papa. Nam vt inquit Pelāgius papa. cōstat ab vniuerso orbe separatos esse qui q̄libet dissensione inter sacra mysteria aplcis pontificis memorijs s̄m p̄suetudinē nō frequētant. q̄ vero si sunt de romana dyocesi pro suo quoz debēt orare pontifice q̄tenus vnitatem spūs in vinculo pacis obseruēt. Vnde debēt dicere verba sequētia. s. z antistite nostro. Antistes tamē ipse celebrās non debet ea dicere. Q̄ vero addūt qdā de antistite z rege. noua traditio est vbi orādū esse p plātis ostendit. orandū etiā esse p p̄ncipe apls docet. i. ad Thl. ij. ca. Obsecro inquit primo oim fieri obsecratōes. orōnes. postulatōes. z gratiarū actiones. pro oibus hoibus. pro regibus z oibus qui in sblimitate sunt cōstituti. vt quietā z trasquillā vitam agamus in oī pietate z castitate. Sicut em due sunt vite. celest̄ videlicet z terrena vna qua sp̄itus vniūt ex deo. z alitra q caro viuūt ex sp̄itu. ita due sunt potestates. ecclesiastica videlicet z munda na vna que moderatur spiritalia. z altera q moderat carnalia. ista p clericos. z alia p laycos. Post vtrāq̄ p̄tāt orādū est pro omnibus orthodoxis. qui vtrāq̄ fidem catholicam videlicet z apostolicam venerant z colunt. z sic heretici et scismatici excluduntur. Orthodoxi em̄ quasi recte gloriantes dicuntur. qui videlicet deis recte fidei confessione glorificant.

Secunda pars canonis

Ememento domine

in famulorum famularumq tuarū et oim circūstantiū rē. Scđa ps in qua etiā ostēdit orandū esse pro sbditis. Et ex hac iunctura verborum euidenter conuincitur. q in hoc loco debet sacerdos specialiter viuos q̄s voluerit memorare. q̄niam sub sequenti. Ne

Liber Quartus

invento defunctorum poterit agere memoriam specialem. Hinc etiam euidenter apparet quod sanctum sit et salubre missarum interesse mysterijs cum sacrificium eucharisticum per circumstantibus specialiter offeratur. **De** quo de nihilo ignoret nec alicuius valeat obliuisci quod est quod petimus. ut de meminerit nostri. Porro de deo scire quos approbat. **De**us. Nouit dominus qui sunt eius. Et deo nescire quos reprobat. **De**us. Non noui vos. Rursus deo obliuisci malorum cum malus ad bonum reuertitur. **De**us. Si ipse egerit penam omnium iniquitatum eius non recordabor. Et deo obliuisci bonorum cum bonus ad malum peruenit. **De**us. Si iustus a iusticia sua se auerterit. omnes iusticias eius non recordabor. **De**us. Et quicquid recordatur ad misericordiam. **De**us. Memoro mei de me quod uetus est uita mea. **De**us. Ad puniendum. **De**us. Memoro domine filiarum edom in die hierusalem. Petimus quod non uti meminerit quod uti nostri miseretur. **De**us. Hominem miserationum tuarum domine. et in. i. u. quod a secundo sunt. Sequitur. **De**us. Tibi fides cognita est. et nota deuotio. q. d. Qui propitius fidelibus et deuotis qui solus uides in conscientijs qui recte credat et deuote te diligant. utpote reuerentia scrutator et cordium deus sciat. dominus occultorum omnium perscrutator. in cuius conspectu nulla creatura est inuisibilis. **De**us. Quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt sacrificium laudis etc. q. d. **De**us. Memoro domine non solum eorum per quibus offerimus sed etiam sacerdotum qui offerunt sacrificium laudis. Cum enim sacerdos offert per populum nihilominus et per se. **De**us. Ideo dicit per quibus tibi offerimus. vel qui tibi offerunt quod non solum offerunt sacerdotes. sed et uniuersi fideles. nam quod specialiter adimplet ministerio sacerdotum. per uniuersaliter agitur uoto fidelium. **De**us. per quibus tibi offerimus. factum. vel qui tibi offerunt. f. deuotio. ne. de aut sacrificium laudis secundum illud apostoli. **De**us. Quicquid facere debetis omnia in laudem dei facite. ut deus laudet in uobis. **De**

cundo sacrificium laudis etc. quod ipse gratias agens illud instituit. putat dicit in sexta pericula super uobis. **De**us. Gratias agens. **De**us. Tercio etc. quod cum deo quicquid offerimus sua sibi reddimus non nostra largimur. **De**us. **De**us. Si esuriero non dicam tibi me est enim ordo terre et plenitudo eius. Ergo imola deo sacrificium laudis et redde altissimo uota tua. **De**us. Quarto quod deum laudare debemus. non solum quod passus est pro nobis. sed etiam quod nobiscum est quotidie usque ad consummationem uite. **De**us. Quod quod non solum se dedit pro nobis in pretium sed etiam quod dedit se nobis in cibum ut per pretium redimeret nos a morte per cibum aleret nos ad uitam. **De**us. Qui manducat me et ipse uiuet propter me. **De**us. Pro se effugis est. f. expositio eius quod sequitur. f. per redemptionem animarum suarum. **De**us. Pro spe salutis et incolumitatis sue. Sequitur. Insuper omnibus etc. uicem sanguinis et affinitibus familiaribus vel amicis. licet enim diligere teneamur etiam inimicos. secundum illud. diligite inimicos uestros. seruare tamen debemus ordinem caritatis qui incipit a seipso secundum illud. **De**us. Introduxit me rex in cellam uinariam et ordinauit in me caritatem. **De**us. Nam apostolus ait. **De**us. Dum tempus habemus opemur bonum ad omnes. maxie autem ad domesticos fideles. **De**us. Pro redemptione animarum suarum etc. qui non per temporalem lucrum vel appetitum terrenorum. sed per spe salutis et incolumitatis sue. f. per salutem et incolumitatem speranda spe enim salui facti sumus. **De**us. Pro salute quod de mente et incolumitate corporis. nam utraque sanitas est ab illo qui dicit. Salus populi ego sum. **De**us. Utraque sanitas peruenit ex redemptione anime. f. de remissione peccati. sicut est de reatu peccati. preedit infirmitas uiriuusque. iuxta inuicem uitam. **De**us. Ecce sanus inquit factus es. id est noli peccare ne deteris aliquid tibi contingat. Porro tria sunt hominis bona. f. corporalis et spiritualis. et eterna. uidelicet. infima. media. et suprema. per quibus sacerdos dicit se offerre per corporales ibi per incolumitatem. per spiritualibus ibi per redemptionem. per eternis ibi pro salute

nā et dñs docet nos pro his tribus ora
re. vñz p eternis. vñ adueniat regnū tu
um. p spūalibus. vñ fiat volūtas tua si
cut in celo et in terra. p corpālibus. vñ
Panē nřm quotidianū da nob hodie.
Offerimus ergo sacrificiū pro eternis.
vt dent nob in pmiū. p spūalib⁹ vt den
tur nobis i meritū. p corpālibus vt de
tur nobis ad adminiculū vt p hec i ista
pueniam⁹ ad illa. Vex cū dicat apl⁹
q vms in infirmitate pficit. ⁊ itez. Cū
infirmor tunc fortior sum. qd est q pro
corpālī incolumitate sacrificiū laudis
offerim⁹. nisi vt nobis pseruata vel red
dita sanitate gřarūciōēs in eccia refe
ramus. Sequit. Tibiq reddunt vota
sua ⁊c. vota sua dicunt q voluntarie p
mittunt. qz volenter et libenter deo vo
uere ⁊ votū reddere debemus. Vex cū
nřa donem⁹ et aliena reddam⁹ quō vo
ta si sua sunt reddūt ⁊ nō potit⁹ donant.
vel si reddūt quō sua sunt. ⁊ nō potius
aliena. Sane votū bonū ⁊ hois ⁊ dei ē.
h dei ppter autoritatē gře. hois ppter li
bertatē arbitrij. Propter qd dicit apl⁹.
Non aut ego h gřa dei mecū.

Tercia ps canonis

Communicātes

c ⁊c. Tercia ps. Ciriacus papa
addidit hec vba. Cōicantes ⁊
mēoriā venerātes. Sane pōtifer vt lex
iubeat thuribulū vltis carbonib⁹ ple
nū intra scrāsctōz secū portabat. sic in
phemiō hui⁹ pti dictū ē. ⁊ xps carnis
sue thuribulū oī virtute plenū tulit ad
astra. sic ⁊ sacerdos nř xpi vicem tenēs
vacu⁹ a pctis et plenus vtrūq odo:ib⁹
ad sacrificiū altaris accedere dz. Cōicā
tes ⁊ memoriā venerantes cōicare idē
ē qd picipare. qz scōz ⁊ āgeloz pascu
is cōicare debem⁹ Quatuor aut mōis
in eccia cōicatur. put dicitur in. vi. pti
cula sup vbo. Qui pādie. Memoriāz
venerari. idē est qd memoriā honorabi

liter colere qz biā vgo marla p aduentū
spūscī genitricē sacra ē filij dei Iesu xpi
dñi nři. qd de⁹ ⁊ hō ē. Illud at notandū
ē q secreta nō tota sūt ab vno h pti
cula a plurib⁹ ex eo ppēdit fuisse pposi
ta. qz ter i ea scōz pmemoratio repetit.
Iz hoc ipm puenit ad laudē ⁊ glāz tri
nitatis. In scōa dppememoratioē sup
plent q de pmitiuis scīs deesse videbāt
in pma. Vex i ea pmemoratioē q fit aī
cōsecrationē corpis xpi. postulat scōz
suffragiū. In ea vō q fit post cōsecratōz
corpis xpi scōz pscōtū implorat. qz nī
miz anteq corp⁹ xpi qd ē vniuersalis
eccia psecrē. i. anteq regnū adueniat.
necessariū ē nobis i via scōz suffragiū
vt meritīs eoz et pciibus diuine ptecl
onis muniāmur auxilio. h ibi corp⁹ xpi
fuerit psecratū. i. vbi regnū aduenerit al
seqmur i pīa scōz consortiū vt societa
tez ⁊ pte cū scīs apostolis ⁊ martyrib⁹
habeam⁹. In via dppē cōicam⁹ cū san
ctis p fidē quā ipi h habuerūt. ⁊ nos ha
bem⁹. in pīa vō picipabim⁹ cū scīs p
spem quā ipi hnt ⁊ nos habebim⁹. nos
em fidē habem⁹ ⁊ spem. ⁊ illi spem hnt
⁊ rez. nos pcurrim⁹ stadiū. isti possidēt
brauiū. nos pugnam⁹ in via. illi trium
phāt in pīa. Cōicam⁹ igit ⁊ memoriāz
veneramur aploz ac martyz. ⁊ pciue
glōse vgnis dei genitricē marie vt eoz
suffragiō de fide pducamur ad spem. d
stadio pueniam⁹ ad brauiū. de via ad
patriā transeamus. In pmiis aut noiaf
nomē brē Marie. qz ipa eū q oblat⁹
ē ⁊ q vera hostia ē. genuit. ⁊ in cel obti
ner principatū. Noiant aut et duodeci
apli. ⁊ xij. martyres. q oēs hui⁹ sacrifi
cij testes fuerūt passionē xpi vbis ⁊ ef
fusiōis sanguinis testimonio pbaueūt.
In hac aut pmemoratioē scōz illud ob
seruat eccia. q antiqūs agere cōsuevit.
vt i oīonibus suis recolat patz memo
riam qten⁹ eoz meritīs suffragantibus
facili⁹ obtineat quod implorat. Sic et

moyses p peccate pplo intercedēs pa-
trū memoriā interposuit dicēs. Rercoz
dare abraā ysaac z iacob seruoz tuoz
z. exo. xxxij. Sic z azarias orasse legi
in fornace. ne qsum⁹ auferas miaz tuā
a nobis dñe de⁹ nř ppter abraā dilectū
tuū. z ysaac seruū tuū. z israel scđm tuū
Et qm extra vnitatē eccie nō ē loc⁹ offe-
rendi sacrificiū vnitatis. iō scđoz memo-
r e cōicam⁹ i sacrificio. qten⁹ in cōione
sanctoz sacrificiū offeram⁹. nā sic vnius
panis ex multis granis z vinū ex mltis
racemis. z vnū corp⁹ ex multis mēbris
sic ex multis fidelibus vna pstat eccia.
Scriptū ē em. Alienigena nō vescet ex
eis. qm scđa sumt. z ideo solū illū ad esū
hui⁹ agni recipim⁹. q nřepunctus ē do-
mū vīciz oēm domesticū fidei a pncipe
vīqz ad plebeū. a pplo vīqz ad publica-
nū. Scripte sūt aut qdā q qz sacerdos le-
galis scripta habebat in lōglo noia du-
odeci tribuū seu patz. exo. xxx. iō in h⁹
rei memoriā pteb⁹ nominat memo-
riā beate vginis et apostolorz et quo-
rundā martyz. s; cū eccia inter sanctos
magnifice memoriā cōfessorz veneret.
quare in canone nō fit de illis p memo-
ratio. Hūderi pōt q canon p n⁹ fuit edī-
tus qz memoriā scđoz cōfessorz eccia ce-
lebraret. nā oēs fere sancti q in canone
pmemorant. pcessere Siluestruz. pter
iobem et paulū z marcellinū z petz. q
pimo successerūt. Eccia vō post tpus
beati Siluestri cepit memoriā sanctoz
confessorū venerari. Canon autē ex eo
conuincit precessisse q aploz cathalo-
gus nō ita reperitur in illo dispositus. si-
cut in emendationibus codicib⁹ siue in
euangelijs inuenit. In pōnibus editōi-
bus vt dicit Hiero. nō solū euāgelistaz
mutatus est ordo. s; etiam vboz z inia-
rū erat cōfusa cōmixtio. Potest etiam
dici. q ideo in canone solū fit mētio de
martyrib⁹. qz cū hoc sacramentū sit sa-
cramentū amoris. in ipius sacri myste-

rio. d; solū fieri memoria d illis i qbus
specialius apparuit signū verī amoris
In aplis apparuit p tpallū abiectionē
In martyribus p corpoz tormentū ex-
positionē. De pimo Math. xix. Ecce
nos reliquim⁹ oīaz. De secūdo Sap.
lij. Et si corā hoīb⁹ tormēta passi sūt zē
Rursus iō nō fit mētio de pfeſſorib⁹ qz
illi nō sunt passi sicut xps. cui⁹ passiōis
est memoriale hoc sacramentū. Greg.
lij. addidit s; verba. s. illa que in qbusdā
ecclijs dicunt. s. quoz solēntas hodie
in conspectu tue maiestatis celebratur
dñe deus nř in toto orbe terrarū. Ter-
minat aut hec pculā p eūdē xps dñm
nřm. Sicut em p filū omīa facta sunt.
Ita z p ipm habent oīa eē repata z termi-
nata. Et fm quosdā non debet hic re-
spōderi amen. neq; vīqz ad fractōez ho-
stie. qz angeloz chorus scđo mysterio as-
sistens rīdet amen. hoc tū nō vbiqz ser-
uatur. De hoc dicit in sexta pculā.

Quarta pars canōis

Ancigitur obla

b

tionē. Quarta ps. Et hoc di-
cēdo sacerdos i qbusdā eccijs
pfunde se inclinat. Sane legalis pon-
tifer orās fumo thimiamatis obubra-
batur et tegebatur. ne pateret alicui dū
cremaret incensuz. sic in pñemio hui⁹
ptis dictū est. Et xps dū patrē interpel-
lat. p nobis angelozū ptransit intaituz
qz intelligi non pōt qm pñtia sum-
pte carnis impetrat apud patrē p nob
sacerdos quoq; dū vicē xpi gerit. quod
ammodo regit et latet. qz nec cogitari
nec narrari pōt qta virtus et potentia
sit in vībis eius in hoc mysterio. qz latet
homines et angelos. Ad qd repñtādū
in quibusdā ecclijs sacerdos secretam
intrans. quibusdā cortinis que sunt
in vtroq; latere altaris que tunc exten-
dunt quasi tegitur et velatur. Seruitu-
tis nostre. s. mee. et cūcoz qui tibi seruit

unt et famulantur. Et nota q̄ due sunt
seruitutis spēs, vna q̄ soli creatori debe-
tur. que dī latría. altera q̄ creaturimpē-
dit. que vocat̄ dulia. quāsdā em̄ creatu-
ras possumus inter oīa venerari. Vtrā
q̄ specie determinat dñs dīcēs. Reddī-
tē que sunt cesaris cesarīz que sunt dei
deo. vñ dñs. Latría fit dño. debetur du-
lia seruo. Ad corpus xpi fertur iperdu-
lia vere. latría ergo est seruitiū sine cul-
tus soli deo creatori debitus. quē debe-
mus sup̄ oīa reuereri. Ad eā quidem
p̄tinent tēpla altaria sacerdotia sacrifici-
a festiuitates cerimonie et hmōl. q̄ so-
li deo sunt exhibenda. iuxta illud. Do-
minū deum tuū adorabis et illi soli ser-
uies. i. soli deo seruitutē adoratiōis im-
pendes. non em̄ sanctis et āgelis ad ho-
nozem dei. sed potius deo ad honorem
sanctorū et angelorū dedicant̄ templa et
altaria consecrant̄. et sacrificia offerunt̄
nec ipsis adoratiōis seruitus sed soli
deo impenditur. vt dicitur i problemio
septimo p̄is. ne si secus fiat non theo-
sebie cultus exhibeatur. s̄ idolatrie cri-
men incurrat̄ seruendo creature tanq̄
creatori. et mutando gloriā incorrupti-
bilis dei in similitudinez corruptibilis
homīnis. Si igit̄ nec homines nec an-
geli adorandi sunt attendāt quid agāt:
q̄ sub pretextu cuiusdā religionis seu
p̄ierat̄ diuersas adorant̄ imagines. nō
em̄ licet manufactum aliquid adorare.
vt probatum est in p̄ima parte sub tiru-
lo de p̄icuriis. Vna q̄dem tantum est
dei patris imago quam vna cum patre
adoratione venerari debemus. scz vñ-
genitum dei filiū Iesum christum. q̄
est splendor glorie et figura substantie
eius. cuius non solū deitatem. sed etiā
humanitatē adorare debemus. iuxta il-
lud. Adorate scabellum pedū eius. qm̄
sanctum est. Ceteras vero imagines et
creaturas sacras et sanctas. i. angelos.
homīnes et sacramenta. non latría s̄ du-

lia possumus venerari. De adoratiōe
angelorū legī q̄ abraam oculis eleua-
tis in conualle mambre tres vidit̄ et vñū
adorauit ex angelis. Loth quoq̄ duo-
bus angelis intrantibus ciuitatē occu-
rens adorauit. petens vt in domū suāz
hospitio declinarent. De adoratiōe ho-
mīnū legī q̄ iacob videns esau venien-
tem p̄cessit vtrāq̄ turmam. et p̄nus in
terram septies adorauit. Filij quoq̄ ia-
cob adorauerūt ioseph i egypto. De ado-
ratiōe sacroꝝ dicit eccia. Crucē tuā ado-
ram⁹ dñe. Et alibi legī. Xpiāni sacras
imagines ple venerant̄ et adorāt. Seq̄-
tur. Dies quoq̄ nostros. Et nota q̄ leo-
papa adiunxit infra actiōnē. Hanc igit̄
tur oblacionez vsq̄ placatus accipias.
Beatus aut̄ Grego. has res p̄tiones
in canone dicitur addidisse. Prima est
diesq̄ nostros i tua pace disponas. sup-
ple p̄ eū qui p̄ nobis est traditus i ma-
nus eoz qui pacē odeit. Scda ab eter-
na dānatōne nos eripī. supple p̄ eū qui
pro nobis ipali morte dānat⁹ ē. Tercia
et in electoz tuoz iubeas grege nūera-
ri. supple p̄ eū q̄ p̄ nobis deputat⁹ ē cū
inīqs. In pace tua etc. Et nota q̄ ē pax
peccatoꝝ. pax iustoz. que dī pax pecto-
ris siue sp̄itualis. pax t̄pis et pax eter-
nitatis. De pace peccatoꝝ dicit p̄s. Ze-
lanti sup̄ inīquos pacē peccatoꝝ vidēs.
De pace iustoz dicit apls. Fruct⁹ sp̄is
est. charitas. gaudium. pax. patientia.
Hāc relinquit dñs aplis dīcēs. Paces
relinq̄ vobis. De pace t̄pis inq̄t p̄pheta
Diet̄ in diebus eius iusticia et abūdā-
tia pacis. De pace eternitatis dñs dixit
apls. Pacē meā do vobis non quō h̄
mundus dat ego do vobis. Pro hac ni-
plicit̄ pace ter oramus in missa. Primo
i hac oratiōe. Hanc igit̄. ibi. diesq̄ no-
stros in tua pace disponas. Secūdo in
ofone. Libera nos. ibi. da p̄picius pacē
in diebus nostris. Tercio i pax dñi. ibi
Dona nobis pacē. vt de pace t̄pis per

pacē pectoris trāseam⁹ ad pacē eterni-
tatis. **Ob** h̄ etiā sacerdos ter i missa oscu-
latur altare vicē i p̄ncipio canōis dicens
vtri accepta r̄. z in oīone supplices. Et
post oīonē. dñe iesu x̄pe q̄ dixisti apl̄s.
licet qdā nonies osculent̄ vtr̄ in sui adu-
torū ad hoc impetrandū nouē choros
vel ordines angelorū in quibus omēs
sancti locati vel locandi sunt innocen-
ter inducant. **Vel** hoc faciūt q̄si ḡras agē-
tes de nouē ordinibus quos q̄libet sa-
cerdos gradatim suscepit. Circa hmōi
altaris oscula notandū est. q̄ sacerdos
ea facit tribus tpibus in missa. iux̄ tria
q̄bus indiget ad alia tria ab eo in altari
agenda. Primo ei facit qdā oscula añ
collocationē hostie z calicis. scz qñ pri-
mo ad altare accedit. z qñ ad p̄mā col-
lectā dicturus est dñs vobiscū. z iterū
post euāgeliū dicturus est dñs vobiscū
q̄ oscula facit vt fiat dignus minister in
sacrificādo. Secūdo facit alia post col-
locationē calicis z hostie priusq̄ cōicet
ic̄z dicturus. orate fratres r̄. z qñ in ca-
none dicit **Vtri accepta.** Et qñ dicit. **Ex**
hac altaris p̄ticipatōe. Et finita oīone
illa. **Dñe iesu x̄pe q̄ dixisti apl̄s.** q̄ facit
vt sit iust⁹ in x̄pi corpe recipiendo. **Ter-**
cio v̄o facit alia postq̄ cōicauit. i. dictu-
rus. **Dñs vobiscū** ante post cōionem z
p̄pleta oratione. **Placeat** tibi sc̄rā r̄. q̄
facit vt sufficiens inueniat in ḡras deo
p̄ receptis referendo. **De** oscula q̄ fi-
unt añ collocationē hostie et calicis z ea
q̄ sunt post cōicationē sunt supra alta-
re vicē in medio eius. Cū em̄ sacerdos
dignitas z auctoritas in sacrificādo. nec
nō et sufficientia ad referendū ḡras de
acceptis sit solū a deo a quo n̄ra suffi-
cientia est. idcirco añ calicis z hostie loca-
tionē z postq̄ cōmunicauit osculat
mediū altaris. p̄ qd̄ p̄pter v̄ritem cōse-
cratōis z vnitionis ibi in mensa alta-
ris sacre maxime rep̄ntat deus in q̄vni-
uit̄ extrema. **Oscula** v̄o q̄ sunt post ca-

licis z hostie collocationē anteq̄ cōmū-
nicet sūt a sinistris calicis p̄pe hostias.
Ad hoc em̄ q̄ sacerdos sit iustus in sa-
crificando. requirit nō solū actio diuina
verū etiā sua. vnde **Augu.** **Qui** fecit te
sine te nō iustificabit te sine te. **Requiri-**
tur ergo dispositio ex parte sui. qd̄ sit si
nō resistit diuinis motibus. sed infusio
gratie sit ex pte dei. **Ideo** q̄ oscula que
sunt añ cōionem non directe sūt i me-
dio altaris. **Rursus** illud qd̄ est ex no-
bis in iustificatione nostra est qd̄ dimi-
nutū et modicū respectu ei⁹ qd̄ ex deo
est. **Merito** ergo sunt a sinistra pte ca-
licis q̄ est pars diminuta et obliq̄ respe-
ctu dextre. **Sūt** tñ iux̄ hostiā. tum qz
in iustificatione plura et nobiliora sunt
a deo seu a christo. tñ qz etiā illud qd̄ a
nobis est potius haberet rōnez malī q̄
bonī. nisi quodāmo esset a deo p̄ ḡram
p̄uentem elicitem regularem z acce-
ptum. **Pōt** etiā secūdo dici q̄ ideo qñ
calix et hostia nō sunt sup̄ altare. oscu-
la sūt in medio altaris. vicē directe sup̄
locū crucis ex ch̄ismate in ip̄i⁹ p̄sacra-
tiōe sacre. qz x̄ps st̄s in medio discipu-
loz suoz dixit eis. **pax vob̄.** q̄ pax p̄ ip̄a
oscula designat. **Tercio** ad designādū.
q̄ sicut h̄r in cāticis x̄ps ascensū in cru-
ce purpureū. i. sanguine rubricatū me-
dia charitate cōstrauit. q̄ charitas p̄ os-
culū designat. q̄ etiaz media dī. qz cōis
oibus. p̄ oibus ei venit pati ex charita-
te. **Pōt** sūt oscula ip̄a manib⁹ sup̄
altare depositis. **Primo** ad notandū.
q̄ charitas p̄ osculū designata opib⁹ dī
innit̄. nā fm̄ **Breg.** opa magna si ē. si
aūt renuit opari. amor nō est. **Scdo** ad
notādū. q̄ in altaris sacrificio sacerdos
oīm tp̄alium curā deponere z solū ip̄si
sacrificio affixam mentem debz habere
Tercio ad designandū. q̄ ad hoc opa
eius nō sufficit. qd̄ solū miscōia dei ob-
tinetur. **Ad** hoc nonnulli in locis ip̄is
osculandis. signum crucis cum tribus

extensis digitis prius imprimunt. tum
q: oia in fide trinitatis agenda sunt. tū
q: regulariter quicqd ori applicanduz
est. d: prius crucis signaculo insigniri.
Et quāq altaris mensa consecrata fue
rit. et alia multa crucis signa in ipso mis
se officio precefferint. nō tñ hec supsta
unt. tū q: nō rōne ipsi⁹ loci. s: rōne ope
ris in loco ipso fiendi fiunt. tū q: quātū
cūq altaris mensa fuerit cōsecrata. ne
scitur tñ quid in ipso loco maligno spū
pmittat a deo. Alia etiā multa signa pri
us facta nō rōne loci s: rōe cōsecratiōis
corpis et sanguinis xpī facta fuerit. Alij
tū i penultimo et finali dñs vobiscū nec
osculat altare nec i illo impmūt signū
crucis. s: se solū ante faciem suā signāt.
et bñ. tū q: p altaris osculū qd in fine
misse sit intelligit sacerdos oia pceden
tia approbare. et eis toto mētis affectu
assentire. tū q: p corpis dñi pñtam ois
immūdas spūs de loco ipso credēdus
est aufugisse. De osculo etiā altaris et li
bri sub ti. de altaris osculo dictū est.

Quinta ps canonis.

Quam oblatōez

q 22. Quia ps in q sacerdos ac
cedit ad dñici corpis psecratio
nem dices. Quam oblatōem. i. terrenā
materiā ad corpus tui filiū destinātam
tu deus qsumus in omnibus. i. tota co
gnitiōe. tota mente et toto intellectu di
gneris facere benedictam 22. Sane q:
ta feria iudas vnus ex duodeci a diabo
lo supplantatus immane sacrilegiū p
petranit. dñ filiū dei triginta argenteis
vendidit phariseis in recōpensatiōez dā
ni qd incurrerat ppter effusiōē vnguē
ti. Quare inquit hoc vnguentū non ve
nit tricentis denarijs. et datum est ege
nis. Dixit autē hoc non quia d egēis
prinebat ad eum. sed quia fur erat. et lo
culos habens. ea que mittebantur as
portabat. Quilibet autem argente⁹ va

ledat decem denarios. ita dā
num vnguenti quod valuerat trecent
tos denarios: triginta recompensauit
argenteis. Si vero dicamus argēteos
fuisse denarios vnales. dicemus q: lu
das vendidit christum quasi vile mā
cipium. xxx. denarijs. qui sunt decima
pars tricentorum denarioū quos va
luerat vnguentū. Propter qd dñs de
spectiue loquitur p pphetam. Appen
derunt inquit mercedem meam. xxx.
argenteis pñtum appreciati quo appre
ciatus sum ab eis. Ad designandū er
go precū quantitatem quo christus vē
ditus est sacerdos hic facit tres cruces
pmuniter sup oblatam et calicē cū dīc.
Benedictam ascriptam et ratam. Nam
et tricenta pariter et triginta multipli
cationē suscipiunt a ternario. Postmo
dum autē ad designandū venditionez
et emptiōē duas cruces imprimūt sin
gillarim. vnā sup oblatam et alterā sup
calicē cum dicit. vt nobis corpus et san
guis fiat. q. d. illa venditio fuit maledi
cta proscripta irrita iniqua et detestabil
s: tu deus hanc oblationē digneris fa
cere benedictam ascriptam ratā rōna
bilem et acceptabilem. Iudas em dile
xit maledictionē et venit ei. et noluit be
nedictōz et elongabit ab eo. s: tu de⁹ hanc
oblatōez digneris facere bñdictā p quā
nos in celestibus bñdicās. Iudas dele
tus est de libro viuētiū et cū iustis nō
scribetur. s: tu de⁹ hanc oblatōez digne
ris facere ascriptam p quā nos in ēle
ctos ascribas. Iudas laqo se suspēdit.
et epātum eius accepit alter. s: tu deus
digneris hanc oblationē facere ratam.
p quā ratum sit nre salutis pmisū. vel
ratā q ad confirmatiōez in oibos bonis
ne sicut Cayn offeramus. q se nō deo s:
diabolo obtulit sacrificium. Itē iudas
exiit condemnatus et oratio eius facta
est in peccatū. s: tu deus hanc oblatōez
facere digneris rōnabiles. i. rōne plenā
n iij

per quam rationabile fiat nostre servitutis obsequium. Undas quoque reddidit malum pro bonis. et odium pro dilectione retribuit. Item tu deus hanc oblationem facere digneris acceptabile per quam nos tibi reddas acceptos. Secundo sunt tres cruces: cōiter super oblatam et calicem. quia Christus tria cōiter egit circa panem et vinum. vltimus accepit. benedixit. et dedit. Postmodum specialiter facit vnam crucem super oblatam. quia dixit. comedite hoc est corpus meum. et alteram super calicem. quia dixit. bibite quia hoc est sanguis meus. Et secundum hunc sensum recte subiungit. Qui pridie quam pateretur. Tercio sunt tres cruces. quia in das vendidit Christum ad crucifigendum tribus scilicet sacerdotibus scribis et pharisaeis. Ad notandum ergo cōiter tres emptores. facit sacerdos tres cruces cōiter super oblatam et calicem dum dicit. benedicta ascripta et ratam. Ad notandum deo discrete venditor et venditum vel tradentem et traditum. facit duas cruces discrete super oblatam et calicem cum dicit. ut fiat corpus et sanguis. Quarto tres prime cruces notant quod factum est esse ex parte crucifixi. vel significat tres dies quibus Christus predicavit post dominicam in ramispalmis. vel triduum qui in sepulcro quiescit vel tria loca corporis in quibus passus est. scilicet manus pedes et latus. Due vero sequentes significant divinam et humanam naturam. vel quod Christus in anima et corpore passus est. et sunt quatuor in figuram quod Christus quatuor vulnera habuit vel in quatuor crucibus Christus legis expressimus. quod quatuor libris distinguit et in quatuor libet Christi passio denotatur. quia lex quinquaginta sonis regebat. scilicet indice. rege. principe. propheta et sacerdote. quibus Christus assimilatur. Sunt quoque verba promissa secundo modo sic exponit. Petimus ut deus hanc oblationem faciat benedictam. ascriptam. et ratam. id est. ut ea secretet et approbet et confirmet in rationabilem hostiam et acceptabile sacrificium ut ita nobis. id est. ad nostram salutem panis fiat corpus et vinum sanguis dilectissimi filii tui domini nostri Iesu Christi. Patrum quidem dilectorum

est filius. sic ipse pater de celo testatur est dicens. Hic est filius meus dilectus. Et nos eum diligere debemus. quia ipse prior dilexit nos. et pro nobis passus est. Tercio modo sic. Quicumque vero tu deus hanc oblationem facere digneris benedicta. id est. ut a te spiritualiter benedicatur. unde virtute patris nostri sit benedictus fructus ventris virginis Marie. ascripta. id est. talem quam de memoria tua nulla possit oblivio deleri. ratam. id est. tales quod de beneplacito tuo nulla possit oblivio conelli. rationabile. id est. talem quam tue divine rationi contentat. Refert enim inter rationabile et rationale. Rationabile dicitur quod de ratione procedit. Rationale deo quod vivit ratione. unde et liber iste rationale vocatur. quia eorum qui in ecclesiasticis officiis agunt pertinet rationes acceptabile. id est. ut per ea tibi deo acceptemur. Quarto modo sic. Dignetur facere benedictam. id est. spiritu sancto replere. ascriptam. id est. divinitati ascribere. ratam. id est. in vitam eternam ad salutem sufficiat solidare. rationabile non solum fide. acceptabilem nostra devotione. Quinto modo sic. Quam oblationem tu deus omnipotens digneris facere in omnibus benedictam. hoc est transferre in eam hostiam quam est oimode benedicta. ascripta. rata. rationabilis. et acceptabilis. Benedicta dicit hostia salutaria. id est. ab omni causa maledictionis immunda tam originali quam actuali. tam criminali quam veniali. sicut Elizabeth inquit ad virginem. Benedictus fructus ventris tui. Ascripta dicit. id est. scripturis et figuris veteribus de signata tam in agno pascale quam in manna celesti. tam in ysaac imolando quam in abel imolando. quoniam ut inquit Iohannes hic est agnus qui occisus est ab origine mundi. Rata dicit. quasi non transitoria. sicut verus lex. que cessit ubi nova successit. sed que permanet in eternum secundum ordinem melchisedech. Rationabilis dicitur. quia si non pecnalis. sicut erat legalis quam sanguine thaurorum et hircorum non poterat a peccato mundare. sed quod sanguine proprio conscientias emundat ab operibus mortis.

tuis. Acceptabilis dñr quasi non illa de qua dicit ppheta. Sacrificiū et oblatio nem noluisti. sicut ait dñs. Non accipiam de domo tua vitulos neq; de gregibus tuis hircos. Illa de qua dicit ps. Tibi sacrificabo hostiam laudis. unde ait dñs. Sacrificiū laudis honorificabit me. Et fm hanc expositionem recte subiūgitur. vt fiat corpus et sanguis dilectissimi filij tui zc. Parri em dilectus est filius. iuxta illud. Hic est filius meus dilectus zc. Et nos eum diligere debemus. quia ipse pñor dilexit nos z passus est pro nobis. Augu. vero sic exponit. Benedictam per quā benedicimur.ascriptam per quā in celo hoīes ascribimur. ratam. p quam visceribus xpi. i. de corpore christi. qd est eccia cōsemur. rationabilem. p quā a bestiali sensu exuimur. acceptabilem vt qui nobis ipsis displicemus. p hanc acceptabiles eius vnico filio simus. Subiungensq; sacerdos euangelistaz verba assumens dicit. Qui pridie q̄ pateret zc. Amb. dñe. q̄ hec verba. quā oblationē ascriptam rōnabilem zc. sunt verba euangeliste. vsq; ibi. Accipite z manducate z bibite ex hoc omnes. Alij vero dicunt. q̄ Alexander papa primus addidit canōi verba illa. Qui pridie. vsq; hoc est corpus meum.

Sexta pars canonis

De pridie quam

q̄ pateret zc. Sexta ps. Ec hec verba dñr Alexander papa primus addidit vt premissam ē. qd autē ab hoc loco agitur representat id quod christus in cena fecit. Et est sensus horum verborum. Qui pridie q̄ pateret. id est vna die anteq̄ ipse passus est pro nobis voluit tradere discipulis suis corpus et sanguinis sui mysterium vt illi traderent nobis. Quindecima nāq; die primi mensis. qui tunc exiit feria

sexta passus est christus. z precedenti nocte. viz decimaquarta luna pñi mēsis ad vespērā vt legis scripturas impleret post typicū pasce corpis z sāguinis sui sacramentū instituit z eccie tradidit fite q̄ntandum. Sic em fuerat pfiguratū in Exo. Decima die mensis pñi tollat vnusquisq; agnū p familias z domos suas. et seruabit eū vsq; ad quatuordecimā diē mensis hui⁹. imolabit q̄ cū vniuersa multitudo filiorū isrl ad vespērā et sument de sanguine agni. ac ponent sup vtrūq; postem et in supliminarib⁹ domoz i quibus comedēt illū. Et post pauca. Est em phase. i. transitus dñi. Illud autē notandū est q̄ sicut manna datum fuit hebreis post transitū maris rubri. ia m submersis egyptijs. sic et charistia datur xpian is post ablutōez baptismi iā deletis peccatis. vt p baptismū emundemur a malo. p eucharistiaz cōfirmemur i bono. Sicut em manna populū illū pstatatē inuie solitudinis ad terram pmissionis pduxit. sic eucharistia pñm istū p incolatū vite pñt ad pñam paradisi pducit. sic dicta. q̄ nō aliud inuenit vocabulū q̄ digne iñ sacrm valeat appellari. nisi qd grece meli⁹ dñr eucharistia. qd latine exponit fm iñ. bona grā. vel fm alios dator grē. Diatrib⁹ quoq; recte appellatur. q̄ reficēs in via deducit ad patriā. Sicut ei filijs isrl a transitu maris rubri māna nō defuit donec venirent ad terrā pmissōis ita et fidelibus renat⁹ p baptismū rubricatū z sanctificatū sanguine xpi. nō deficiet eucharistia donec veniet finis seculi. sed nec tunc. nisi quo ad hoc q̄ vterius non sumetur sub specie h̄ videbitur deum facie ad facie. Hostia vero fm hebreos dñr ab hostio. qm ad hostiū tabernaculi offerebatur. Sed fm gentiles dñr ab hoste. quia deuictis hostibus fiebat hostia. i. sacrificium et victimā pro vincendis. de quo dictū est sub

ti. de oblatione. Dicitur quoque hostia immolatio. quia ibi Christus sacramentaliter immolatur. qui semel in veritate pro peccatis immolatus est in cruce. quod tractum est a mola quod si fieri solebat de quodam genere frumentis quod far seu ador dicitur. quod ergo in manna precessit in eucharistia consummat. nam quod tamlibet quisque pre accipiat tota recipit eucharistia sicut evenit de manna. quia nec qui plus collegerat habuit amplius. nec qui minus pauperat cepit minus. Hanc ergo figurabat panis ille celestis de quo sapienter prestatur. Panem de celo posuit sine labore omne delectamentum in se habentem et omnis saporis suavitatem. Quod de se Christus exponens. Ego inquit sum panis vivus qui de celo descendi. si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum. et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Et est notandum quod in ecclesia collocatur corpus Christi sumendo pacem dādo. panem benedictum et benedictionem suscipiendo. ut dicitur sic tunc. de patris osculo. Qui autem vult collocare deus timore fide et dilectione habere. Sequitur. Accipit panem etc. Hunc sacrificii ritum melchisedech legimus primum celebrasse offerens panem et vinum. erat enim sacerdos altissimi. Unde david inquit ad Christum. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Sacramentum igitur evangelicum precessit legale. non solum dignitate sed etiam tempore. sicut apostolus plenius ostendit in epistola ad Hebraeos. Ideo pro panem et vinum in sacramentum corporis et sanguinis sui Christus instituit. ut in sumptione corporis et sanguinis Christi doceatur esse perfecta refectio. quia sicut pro ceteris cibis et potibus corporalibus panis cor hominis confirmat. et vinum cor hominis letificat. ita corpus et sanguis Christi pro ceteris cibis et potibus spiritualibus interiorum hominum reficiunt et satiant. Unde poculum tuum inebrians quod preclarum est. In his enim duobus plena consistit et perfecta refectio sicut ipse testatur. Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. De hoc etiam dicit in viginti. p-

titula. super verbo. Hic est calix. Cereus panis debet esse de frumento. vinumque de vite. quia Christus semetipsum comparavit frumento. cum ait. Passi granum frumenti cadens praeter rā mortuum fuerit ipsum solus manet. et vult cum dixit. Ego sum vitis vera. Ipse etiam fuit racemus in torculari crucis pressus. Unde Isaia. lxvij. Vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Porro nec racemum vine. nec granum frumenti deus offerri nisi vel expressus in vinum vel redactus in panem quia Christus et panem se dicit et frumento se comparat. In canone tamen apostolorum in burcardo libro v. c. si quis. ita tenet. Si quis episcopus vel presbyter pro ordinatione domini alia quam in sacrificio offerat super altare. id est mel aut lac. aut pro vino siceram aut coelecta quidam. aut volatilia. aut aialia aliquid. aut legumina. constitutione faciens deponatur. De hoc dictum est sub titulo de oblatione sacerdotis. Non debet etiam in pane ipso poni sal quoniam quidam heretici christum faciunt propter illud quod scriptum est. Quicquid obruleris sacrificij sale condies Et illud. Non auferes sal federis domini dei tui de sacrificio tuo. Et illud. In omni oblatione tua offeras sal. Et in euangelio. Omnis victima saliet. Quae de sale discretionis non materiali intelliguntur. Panis autem hic formatur in modum denarii. tum quia panis vite pro denariis traditus est. tum quia idem denarius in vinea laborantibus in pretium dandus est et forma rotunda. ut dictum est sub titulo de oblatione. In hoc etiam panem sepe scribitur nomen et imago impatoris nostri. quia per eum in imaginem dei reformamur. et noia nostra in libro vite scribuntur. Nonnulli etiam ibi agnum figurant. tum quia his qui immolatur verus est agnus. tum etiam propter illud quod legitur Exodus. xlix. Hoc est quod facies in altari. offeres agnos ungiter et vinum ad libandum in agno. Panis quoque non fermentatur sicut azymus in sacrificium debet offerri tum ratione sacri. tum ratione misterij. Scriptum namque est in Exodus. Primo mense. et xliij.

die p̄mi mēsis ad vesperam comederis
azīma vsq; ad diem. xxi. eiusdē mēsis
ad vesperā. Item septē diebus fermentatū
nō inueniet in domibus v̄ris. Itē
q̄ comederit fermentatū p̄bit aīa ei⁹ de
ccu israel. Itē om̄e fermentatū non co
medetis. Itē in cūctis habitaculis v̄ris
comederis azīma. Cū ḡ x̄ps die. xliij. p̄
mi mēsis ad vesperam cenauerit cū dī
scipulis ⁊ agnū pascale comederit. ⁊ vti
q̄ ritū legalī cū azīmīs panib⁹ ⁊ lactu
cis agrestibus cōstat q̄ ea hora fermentatū
nō inueniebat in domibus hebre
orum. ⁊ ita panē azīmū in corpus suū
absq; dubio p̄secrauit. Cū. n. fermentū
corruptionem significet. Vñ fm aplm
modicū fermenti totam massam corū
pit. vt nihil corruptū vel corruptēs. s̄
totū sincerū vel sincerans in hoc esse sa
cramento monstret. nō fermentatū sed
azīmū cōsecram⁹. iux̄ illud apli. Pasca
n̄m immolatus ē x̄ps. itaq; epulemur
non in fermēto veteri s̄ in azīmīs since.
⁊ veri. Greci tñ in suo p̄sistentes errore
de fermentato cōficiunt. latinos azīmī
tas vocantes. cū ipsi verius fermentarij
valeāt nūcupari. Dicūt. n. i pasceue lu
nam. xliij. exiisse. in q̄ verus agnus est
immolatus vt legis impleret figura. q̄
x̄stij. luna p̄mi mēsis pascalez agnū
iusserat immolari. Dñs ḡ eo die se pas
surū esse p̄nosces in p̄cedenti vespa ne
cessitate ducens antīcipauit comedere
pasca. Et q̄ tunc licite poterat comedi
fermentatū. ideo ⁊ ipsi corp⁹ dñi de fer
mentato cōficiūt. Dicūt etiā q̄ cum .b.
vgo maria p̄gnans fuerit de sp̄s sancto
recte p̄ fermentatū significat dñi incar
natio p̄pter v̄ginet vteri tumorē. S; rñ
deri pōt q̄ nō offerimus in sacrificiū
v̄ginis v̄ter. nec ille ē ad transubstan
tandū necessarius. s̄ fides ⁊ dei v̄bum
Sed nūqd̄ conficit qui fermentatū ho
die apud nos sacrificat. Et videt q̄ non
cū x̄ps azīmū p̄secrauerit qñ sac̄m isti

tit. vt dicitur ē. Preterea vt iam dicef
eccia a beatis petro ⁊ paulo hūc sac̄m
cū ritū accepit. Quidā tñ p̄traditū p̄e
sertim si negligentia vel ignorantia hoc
facit. Nā ⁊ legit in leui. Offeretis pa
nes fermentatos cū hostia gratiarū que
offerit p̄ pacificis. Item in penthateu
co legit. Offeretis panes p̄mixtarū de
duabus decimis fermentate similes. Et
multis cū fermentato cōficiētibz eccia
cōscat. Sequitur. Eleuatis oculis in celū
⁊c. Per hoc q̄ x̄ps oculos in celū leua
uit. insinuat nobis se h̄re a p̄e qd̄ habz
q̄q; in principio n̄roz op̄ez debemus
dirigē mentis oculos ad dñm tanq̄ ad
autore oīm op̄ez bonorū. Itē p̄ hoc q̄
oculos ad celū leuauit ⁊ p̄i gr̄as egit.
docuit nos q̄ semp p̄i supplicare debe
mus vt hoc tam magnū sac̄m p̄ man⁹
n̄ras p̄ficere dignet. Nūc aut̄ tria cōme
morant̄ que nullus euangelistarum de
scribit. videlz. Eleuatis oculis in celum
⁊c. vsq; discipulis suis. Itē eterni testa.
item misterium fidei. Quis ergo tante
audacie existit vt hec corde suo rempta
uerit interponere. Sane forma istā ver
boz ab ip̄o x̄po acceptū apostoliz ab
ip̄is eccia. Multa q̄dem s̄a de verbis q̄
de factis dñicis p̄pter breuitatem p̄ter
inserūt euāgeliste q̄ tñ apli suppleuerūt
v̄t illud qd̄ ap̄s ait in eplā ad Corin.
V̄sus est plus q̄ quingentis fratrib⁹
simul. deinde v̄sus est Iacobo. deinde
ap̄is oibz. nonissime aut̄ tanq̄ ab ortu
v̄ v̄sus ē mihi. Nā ⁊ inter ip̄os euāge
listas qdā omittunt ab vno q̄ supplent̄
ab alio. Vñ cū tres euāgeliste cōme
morent. hoc ē corpus meū. solus lucas
adiecit. qd̄ p̄ vobis tradet. ⁊ cū mathe⁹
⁊ marcus dicāt p̄ multis. Lucas dic̄ p̄
vobis. s̄ matheus addit in remissionē
peccatorū. Sequit̄. Gr̄as agens ⁊c. Nūc
colligē vnde sacrificiū laudis dicatur.
De em̄ sic q̄ x̄ps v̄ gr̄as agēs illud insti
tuit. Gr̄as aut̄ agebat nō p̄ se s̄ p̄ nob.

id ē p reparatōne oīm futura. De hoc dictū ē in scōa p̄icula sup̄ v̄bo p quib⁹ b̄ndixit zc. b̄ndixit em̄ b̄ndictione celestī z v̄tute v̄bi qua cōuertit panis in substantiā corp̄is xp̄i. s. hoc ē corp⁹ meū. Et in platōne huius verbī fit crux sup̄ panem que significat qd xp̄s passus est etiā in natura. T̄otus ei passus ē. z fm̄ animā z fm̄ corpus vt dicef in. xj. partīcula sup̄ verbo z p̄stās. vt totū hominem redimeret. Quia em̄ xp̄us accepit panem z calicē in sanctas ac venerabiles manus suas vtrūq; b̄ndixit. ideo sacerdos xp̄i exemplo panem et calicē in man⁹ accipiens vtrūq; p se crucis signaculo b̄ndicit. q̄ due cruces innuūt ip̄s cene z gratie. in quo duo parietes in angulari lapide cōiūgūt. vel qd ḡlgas gemine substantie crucifigūt. Cū aut̄ ad p̄lationē istoz v̄boz. Hoc ē corp⁹ meū. hic est sanguis meus. sacerdos cōficiat credibile indicat qd xp̄s eadē verba dicēdo consecrat. Vex cū dñs prius fregit qd cōsecrauerit. videt qd eccl̄a qd prius cōsecrat qd frangat. aliter agit qd xp̄us egerit. z sic peccat. quonīaz ei⁹ actio nostra debet eē instructio. Sup̄ hoc dixerunt qdam qd xp̄s post b̄ndictionē z cōuersiōnem fregit. nā tūc cōfecit cuz b̄ndixit. litterā hoc ordine cōstruētes. Accipit panem z b̄nb̄xit subaudiendū ē dicēs. Hoc ē corpus meū. z tūc fregit z dedit z ait. Accipite z comedite. z iterauit b̄ est corpus meū. Prius ergo ptulit hec verba vt eis vim cōficiēdi tribueret. deinde ptulit eadē. vt ap̄los formā cōficiēdi doceret. Alij dixerūt qd etiā xp̄s prius fregit qd cōsecrauerit nam pri⁹ benedixit z postea fregit. demū protulit v̄ba illa. hoc est corpus meū zc. z tūc dedit. z fm̄ hoc z sacramētū consecit z formam instituit post b̄ndictionem. cū dixit hoc est corpus meū. intelligētes illā benedictionē fuisse. vel aliquod signū quod super panem impressit. vel aliqd

verbum quod super panem expressit. Quibus illud videtur obistere qd prius fregit qd dixit. hoc est corpus meus. nec est etiā credibile qd prius dederit qd cōsecerit. Sane dici potest qd xp̄us virtute diuina nobis occulta primo cōfecit. z postea formā expressit sub qua postea benedicerent. Ip̄e nāq; per se virtute pp̄ia benedixit. nos v̄o ex illa virtute quā indidit verbis. Cū ergo sacerdos illa xp̄i verba pronūciat. hoc est corpus meū. z hic est sanguis meus. panis z vinum in carnem z sanguinem cōuertit. illa verbī virtute qua verbum caro factum est. z habitauit in nobis. qua dixit z facta sunt. mādauit z creata sunt. qua seminā mutauit in statuā. z v̄rgaz puertit in colubū. qua fontes mutauit in sanguinem. z aquā cōuertit in vinū. Nam si verbum Velie potuit ignē de celo deponere. nonne verbum xp̄i poterit panem in carnem mutare. certe maius est de n̄bilo creare. quod non est. qd quod est in aliud trāsmutare. z incōpabiliter maius ē qd deus ita factus ē homo qd non desinat esse deus qd qd panis ita fiat caro qd desinit esse panis. Illud per incarnationem semel factus ē istud per consecrationem ingiter fit. Ad p̄lationem ergo v̄boz panis diuinit⁹ transubstātiatur in carnē. diuina em̄ et materialis huius sacrificij substantia ē verbum qd accedens ad elementū pficit sacramētū. sicut verbū corni v̄nitū efficit hominē xp̄m. Notandū est aut̄ qd in corpore xp̄i v̄ndecim miracula cōsiderant. de quibus expressa reddi ratio non potest. licet similitudinariē ratios ad hoc deseruiant. Primiū est quia panis z vinū transubstantiant in corpus z sanguinē. de quo iam rationes posite sunt. Alia etiam ratio hūc deseruit. qd z cibus z potus corp̄alis fit caro z sanguis mediante natura. multo ergo fortius ip̄a natura. s. deus immediate face

re pōt q̄ panis cōuertat in corpus suū.
 ⁊ vinū in sanguīnez. Secundū est q̄
 quotidie panis transsubstantiatur i cor
 pus ⁊ nullum sit augmentū in deo. Ra
 tio hūc defuit quia ⁊ si scio aliq̄ secre
 tam quod pluribus manifesto. licet il
 lud omēs illi me reuelante sciant tamē
 in me solo siue in mente mea nullū p
 pter hoc fit augmentū. Terciū quia
 quotidie sumitur ⁊ comeditur. nec ali
 qua sit eius diminutio. ratio. quia si de
 lumine meo lumina mille sumant nīl
 deperit in meo. nam ⁊ vidua sareptana
 comedebat ⁊ nunq̄ diminuebatur farī
 na de hydrīa. nec oleū de lechīto. Q̄
 tum est quia indiuisibile diuidit ⁊ in q̄
 liber pte eucharistie totus ⁊ integer re
 manet. ratio in speculo in quo aliquid
 representat. et si diuidat p ptes in q̄libet
 parte idem repñtatur vt dicef in seq̄nti
 p̄ricula super verbo simili mō. Quin
 tum quia a crīminosis sumptū non co
 inquinatur. ratio quia nec sol transiens
 super loca fetida coīnq̄natr. Sextū
 quia corpus xpī qd est cibus vite pctō
 ribus est mortale. vt dictum ē in probe
 mlo huius p̄tis. ratio quia ⁊ infirmis ⁊
 debilib⁹ corpa bona cibaria ⁊ capones
 ⁊ bona vīna sunt nocīna. Septimū
 q̄ sumptū a sacerdote ⁊ quolibet alio.
 ore clauso in celū rapitur. vt iam dicef
 sup verbo accipite. ratio quia de corpe
 virginis incoꝛrupte xp̄us exiuit. q̄ etiā
 de monumento clauso surrexit cum sit
 res simplicissima. ⁊ ostio etiam clauso i
 locū vbi erāt discipulī intrauit. Octa
 uū cū sit corpus immensū ⁊ in tāpa
 hostia stat. ratio quia ⁊ pupilla oculi q̄
 minima est magnū montē apprehēdit
 Nonum quia idem corpus totum si
 mul in diuersis locis cōsistit. ⁊ a diuer
 sis p̄cipitur. Ratio q̄ ⁊ verbū hominis
 semel. platum iuxta vocis naturā totū
 simul ē in auribus diuersorū. Preterea
 qui fecit corpus ⁊ locum vtrūq̄ facit in

altero esse vt vult. Rursus luna ⁊ sol et
 lumen in diuersis locis a diuersis vidē
 tur. Decimū q̄ pane transsubstantia
 to remanēt accidentia panis. s. pond⁹.
 color. ⁊ sapor. ratio per similitudinem
 deficit hic. vt diceretur super verbo fregit.

Undecimū quia sub specie panis est
 ⁊ sumit corp⁹ ⁊ sanguis xpī. immo to
 tus xp̄s. similr sub spē vīni ē et sumitur
 vtrūq̄. ⁊ tñ non est ibi duplex sumptio
 corpis ⁊ sanguinis xpī. Ratio q̄ licet i
 vno prandio comedā aī potum ⁊ post
 nō tñ dicoꝝ hīs prandere. ⁊ de hoc dicef
 sub. vij. p̄ricula super vbo. Sili modo.

Verū tamē sicut ait leo papa. Quid
 q̄ris nature ordinem in xpī corpe. cum
 preter naturā sit ip̄e xp̄s natus ex v̄gīe.
 Et nota q̄ quedam matrona singulis
 diebus dñicis offerebat panes bñō gre
 gorio. qui cum post missarum solennia
 corp⁹ dñi illi offerret ⁊ diceret. Corpus
 dñi n̄rī ihu xpī custodiat te i vitā eternā
 Illa lasciuia subrisit. ip̄e v̄o mox dextrā
 ab eius ore cōuertēs. p̄tē illā dñici cor
 poris sup altare deposuit. deinde corāz
 pp̄lo matronā interrogauit ob quā cau
 sam ridē p̄sumpserit. At illa inquit. q̄
 panem quem proprijs manibus fece
 ram tu corpus domini appellabas. tūc
 Gregorius pro mulieris incredulitate
 se in orationem prostrauit ⁊ surgēs par
 ticulam illaz panis ad instar digiti car
 nem factam reperit. ⁊ sic matronam ad
 fidem conuertit. Drauit itē ⁊ carnem
 illam in panem conuersam vidit ⁊ ma
 trone sumendā tradidit. Legit quoz q̄
 cū lūgo de san. vic. doctor excellētissi
 mus vltima infirmitate laboraret. cor
 pus dñi instāter petijt sibi dari. Cumq̄
 nullū cibū retinere posset. fratres eius
 turbatōem timētes simplicem sibi ho
 stiam attulerunt. Quod ip̄e per sp̄m
 agnoscens ait. Misereatur v̄rī de⁹ fr̄s
 cur me deludere vult. ⁊ ste. n. quē por
 tatis dñs me⁹ nō ē. at illi attolūt mox

corpus dñi attulerit. h̄ ipse videns se nō
posse recipere. eleuatis in celū manib⁹
sic orauit. Ascendat filius ad patrem et
spūs ad deū q̄ fecit illū. Eccl̄s vii. Et in
ter hec vba spm̄ emisit. et corpus dñi ibi
dam disparuit. Quinq; aut ex causis
iactm̄ corpis et sanguinis sui xpus sub
alia specie sumēdū instituit. Prima est
ad angēdū meritū. qm̄ aliud ibi esse cer
nit et aliud eē creditur fides habeat me
ritū cui hūana rō nō p̄bet exp̄imentū.
Secūda est ad fouendū sensum ne ab
horreat animus qd̄ cerneret oculis. qz
nō p̄suetimus carnē crudā comedere:
vel sanguinem humanū bibere. Fouet
em̄ sensus i vno dū vicz solita p̄cipit. et
edificat fides in altero dū i eo qd̄ videt
q̄le sit. illud qd̄ non videt agnoscit. Ter
cia ē ad vitandū ridiculū ne insultaret
paganus cū illud ageret xp̄ianus vt ita
vagas assit̄ ridiculū desit. Quarta qz
nō possit mortalis hō intueri claritates
q̄ est in corpe xp̄i. qd̄ expti sunt discip̄lī
in transfiguratiōe. p̄terea panis p̄firmat
et vinū letificat cor hoīs. Quinta nō su
misit sub specie agni. ne indaigare videa
mur de more legali agnum offerentes.
Sequit̄. Fregit. Querit̄ solet. quid xps
in mensa tūc fregit. et qd̄ sacerdos nunc
in altari frāgit. Et fuerūt q̄ dixerūt q̄ si
cur̄ post cōsecrationē vera panis rema
nent accidentia. sic et vera panis substā
tia. qz sicut subiectum nō pōt subsistere
sine accidentibus. sic accidentia nō p̄nt
subsistere sine subiecto. qm̄ accidentis
esse nō est aliud q̄ inesse. sed panis et vi
ni substantijs permanentibus ad plati
onē illoz verboz corpus et sanguis xp̄i
veraciter incipiūt esse sub illis. ita q̄ ibi
eidem accidentibus vtrūq; vere susci
pitur. s. panis et caro vinū et sanguis. q̄
rū alterū probat sensus. reliquum cre
dit fides. Hi dicunt q̄ substantia panis
frāgitur ac alteritur. inducētes ad hoc
illud apli. Panis quē frangim⁹. et Au.

dicūt. Vna sabbati cū venissem⁹ ad frā
gendū panē et. Et fm̄ eos dū sacramē
tum a mure corroditur etis ipsa panis
substantia comeditur. sub qua corp⁹ xp̄i
mox esse desinit cū corrodi incipit. In
nocentius terci⁹ dixit i speculo ecclesie
q̄ forma panis frangitur et atteritur. h̄
corpus christi sumit et comedit ea q̄ no
tant corruptionē referens ad formā pa
nis. ea vero q̄ notant acceptionem ad
corpus xp̄i. Berengarius quippe q̄ su
spectus habebatur de heresi. corā nico
lao papa cōfessus est panē et vinū que i
altari ponunt post consecrationē nō so
lum sacramentum. h̄ etiam in veritate
verum corpus et sanguinem christi et.
et sensualiter. nō solū sacramentū. h̄ et
om̄ in veritate manibus sacerdotū tra
ctari. frangi. et fidelium dentibus atteri
Nō autē corpus xp̄i vel in partes diuisi
dū vel dētib⁹ laceratur. cum sit immor
tale et impassibile. Sed in qua re fiat
fractio vel attritio beatus Aug⁹. osten
dit dicens. Quando christus mandu
catur reficit non deficit. nec quādo mā
ducam⁹: partē de illo facimus. et quidē
in sacramento sic sit. nam et christ⁹ car
nalem sensum discipuloz redarguit. q̄
putabant carnē eius sicut aliā carnem
diuidendā in ptes et moribus laceran
dam. Dicitur aut forma panis nō q̄ sit
h̄ q̄ fuit. sicut dicebat symon leprosus.
nō q̄ talis existeret. h̄ qz talis extiterat.
Si vero queratur quid a mure comedi
tur dū sacramentum corrodit vel quid
incinerat cū sacramentū cremat. Rūder
ipse Inno. q̄ sicut miraculose sub pa
nis puerit in corpus dñi. cū et incipit
esse sub sacramento. sic quodā mō mira
culose reuertit cum ipm̄ ibi desinit esse
non q̄ illa panis substantia reuertatur
que transit in carnem. sed eius loco ali
ud miraculose creatur. q̄ntis huiusmodi
accidentia sine subiecto possint sic esse
sic edi. Sequitur. Dedit. Querit̄

solet quale corpus xpus in cena dedit mortale aut immortale. passibile aut impassibile. ac cetera q̄ ad hāc p̄tinet q̄stionem. Et licet simplicitate fidei sufficit at dicere q̄ tale dedit quale voluit. ⁊ rursum q̄le dederit ip̄e nouit. Fuerunt tñ q̄ dixerunt q̄ sicut veraciter ip̄e idē erat q̄ dabat ⁊ q̄ dabat. Ita in eo q̄ dabat erat passibilis ⁊ mortalis. et in eo q̄ dabat erat immortalis ⁊ impassibilis. sicut visibiliter gestabat ⁊ inuisibiliter gestabatur. Inuisibiliter inq̄ q̄rū ad formam corporis. nō q̄rū ad sp̄m sacri. Nā in eo q̄ gestabat. qd̄ erat hoc apparebat. In eo vō q̄ gestabat qd̄ erat ip̄e nō videbatur. q̄ forma panis ⁊ vini velabat formam carnis ⁊ sanguinis. Hic ē ille ver⁹ dauid q̄ corā achis rege gerb suis manibus ferebat. Qm̄ igitur immortalis dabat. incorruptibiliter edebat. Hi profecto cōcedunt posito q̄ pars aliq̄ sacri p̄ tridui mortis xpi seruata fuisset. idem corpus simul ⁊ facebat mortuum in sepulcro. ⁊ manebat viuū sub sacramēto in ara crucis partebat. et sub forma panis nō ledebatur. Sed qm̄ incredibile iudicat vt fm̄ eandē naturam simul esset mortalis ⁊ immortalis. qd̄ tñ congruebat ei fm̄ eandem personam. fuerūt aliq̄ qui dixerūt q̄ xps mortalis vsq̄ fuit si necessitate h̄volūtate. In eo q̄ppe q̄ immanis erat ab om̄i culpa. liber erat ab om̄i pena. vt nil morti dberet p̄ eo q̄ nil h̄il p̄ci h̄ret. Sustinuit tñ sp̄ote mortalitātē. q̄ mortē sustinere volebat. qm̄ si mortalitātē nō suscepiss̄. oīno mortē nō potuiss̄. Vt q̄ p̄baret q̄ mortalis erat nō necessitate h̄volūtate. qm̄ voluit mortalitātē deposuit. ⁊ qm̄ voluit mortalitatem recepit. Legitur in euangelio q̄ cū iudei duriss̄ent ihm̄ vsq̄ ad sup̄cillum montis. ⁊ eū precipitare vell̄t. ille transiens p̄ mediū illoz ibat. Cum ergo eē ducendus teneri se sicut passibilem tollerabat. sed cum esset p̄cipitandus sicut

impassibilis p̄ mediū illoz transibat. Potest tñ salua fide concedi q̄ tñ tale dedit quale tunc habuit. mortale videlicet ⁊ passibile. nō q̄ posset pati sub sacramento. s. nūc h̄ q̄ sub sacramēto poterat pati. s. tñc. Nūc aut̄ sumit a nobis immortale ⁊ impassibile. nec tñ maiorem habet nūc efficaciam. sicut nec maiorem potentiam. Ergo passibilis edebat et tñ non ledebatur nō erat humane nature h̄ diuine potentie qua valebat q̄cqd̄ omnino volebat. Sequitur discipulis suis. Dubitari solerit iudas cū alijs accepit eucharistiam. Lucas em̄ ostendit iudam interfuisse cū alijs qui statim post calicem traditorem cōmemorat dicens. Hic est calix noui testamēti in sanguine meo qui pro vobis effundet. Perū tamē ecce manus tradentis me mecuz est in mensa. Quotquot autē interfuerūt eucharistiam acceperūt. Marco testante qui ait. Et biberūt ex eo om̄es. Iuxta qd̄ xps p̄ceperat. teste Matheo Bibite ex hoc om̄es. Cōtra iudas nō interfuisse p̄batur. Nam fm̄ matheus statim dixit ih̄sus bibentibus calicē. nō bibam amodo de hoc genimine vitis vsq̄ in t̄iem illum cū illud bibam vobiscū noui i regno patris mei. Iudas ergo non aderat qui cū eo non erat bibiturus in regno. In hoc casu forte tenendū est illud qd̄ Iohannes insinuat q̄ cum iudas accepisset buccellam exiuit cōtinuo. erat. n. nox. Xpus aut̄ post alios cibos tradidit eucharistiam. Luca testante qui ait. Similiter ⁊ calicē postq̄ cenauit. Patz ergo q̄ iudas p̄t̄ exiuit q̄ xpus traderet eucharistiam. Qd̄ ergo lucas post calicem cōmemorat traditorem p̄ recapitulationem dictuz iteligi potest. quia sepe in sacra scriptura quod prius factū fuerat posterius enarratur. sicut matheus b̄duo ante pasca cōmemorat alabastruz vnguenti quod fm̄ Iohannē añ sex dies pasce mulier

in domo simonis leprosi effudit. h̄ con-
cesso q̄ iudas accepit eucharistiā quod
pleriq̄ pcedunt. quare medicus saluta-
ris medicinā dedit egrotō. quā ei mori
feram esse sciebat. qm̄ q̄ manducat indig-
ne. iudiciū sibi manducat. Rñdeo for-
te vt suo doceret exemplo. q̄ sacerdos
nō debet illi cōsionem negare. cuius cri-
men 7 si sit sibi notus. nō est tñ ecclesie
manifestus. ne forte non sit corrector h̄
p̄ditor. Vñ legitur in canone. Nō pro-
hibeat dispensator. i. sacerdos pingues
terre. i. peccatores mensam dñi. i. corp⁹
7 sanguinez xp̄i manducare. h̄ moncat
exactorem timere. Sed cū minus ma-
lum sit reddi suspectū de crimine q̄ cō-
mittere crimē. 7 de duobus malis cum
alter p̄rget minus sit eligendus. videt
q̄ discretus sacerdos negare debet eu-
charistiā criminoso q̄tenus minus ma-
lū incurrat vt maius euitet. i. vt reddat
suspectus ne manducet indigne. Sane
cū nemo debeat vnū mortale cōmitte-
re ne p̄rimus aliud mortale cōmittat
eligendū est potius sacerdoti nō p̄dere
peccatorē q̄ vt ille nō peccet. h̄ ille poti-
us debet eligere vt abstīnēdo reddatur
suspectus q̄ q̄ cōicando mādūcet indig-
ne. Sed q̄ritur an xp̄s ad bonū an ad
malū eucharistiā inde tradiderit. Et q̄-
dem non videt ad bonū dedisse. ne sua
sit intentione fraudatus. q̄ teste p̄pheta
fecit vniuersa q̄ voluit. Iudas em̄ non
ad bonū h̄ ad malum accepit. h̄ nec ad
malū dedisse videt q̄ xp̄us nō est actor
maloz h̄ vltor. Rñderi pōt q̄ si hec p̄-
positio ad. cū d̄ dedit ad malū. intentiō
nem denotet vel affectū. falsa est. p̄posi-
tio. Si aut̄ consecutionē innuat vt effe-
ctū vera ē. Sane q̄ xp̄s buccellā intin-
ctam inde porrexit. cōstitutū ē ab eccia
ne eucharistia def̄ intincta. Nec debz i-
telligi q̄ sibi buccella panis intincta xp̄s
eucharistiā dederit traditori. sed per
buccellam intinctam atq̄ porrectā suū

deniq̄ traditorē expressit. Sequit̄. Acci-
pite 7 mādūcate. quis vnq̄ crederet q̄
panis in carnē 7 vinū in sanguinē con-
uertri potuisset nisi ipse saluator h̄ dice-
ret qui panem 7 vinū 7 om̄ia ex inuisi-
bilibus creauit. Voluit ergo p̄ nos pa-
nem 7 vinū sibi offerri 7 ab ip̄o diuini-
tus consecrari vt fidelis populus cre-
dat verum esse misterīū qd̄ ip̄e tradidit
discipulis suis dicens. Accipite 7 man-
ducate. Similiter 7 de calice dixit. Sa-
ne nō est intelligendū q̄ sumptū cor-
p⁹ de manu domini sibi discipuli mistra-
rent. sed qui consecrauit idē 7 ministrā-
uit. Nec si diceret. Cornedite. vtrāq̄ hu-
ius sacramenti comestione insinuans.
Duplīciter em̄ corpus xp̄i comeditur.
quia duplī intelligit̄. i. vtz quod de vir-
gine traxit 7 in cruce pependit 7 misti-
cū quod ē ecclesia xp̄i spū vegetata. De
verō corpe dominus ait. Hoc est corp⁹
meū qd̄ p̄ vobis tradet̄. De mystico di-
cit apostolus. Vnus panis 7 vnū cor-
pus multi sumus. Vtz corpus xp̄i co-
meditur sacramentaliter. id ē sub specie.
Mysticū aut̄ comedit̄ spūaliter id ē sub
specie panis in fide cordis. De comesti-
one sacramentali dicit dñs. Accipite et
comedite hoc ē corpus meū 7 quod p̄o
vobis tradet̄. hoc facite in meā cōmēo-
rationez. Hoc modo tam boni q̄ mali
xp̄i corpus manducant. sed boni ad sa-
lutem. mali vō ad iudiciū. nisi ei 7 ma-
li xp̄i corpus comederint. non dixisset
apostolus ad Corin. xj. Qui mādūcat
indigne. iudiciū sibi manducat nō dñi
dicans corpus dñi. Ille aut̄ indigne su-
mit q̄ sacramentaliter 7 non spūaliter su-
mit. Nam 7 iudas cū alijs eucharistiā
tradit̄ accepisse. vt iam dictū ē. De spū-
rituali comestione dñs ait. Nisi mādū-
caueritis carnem filij hominis. 7 bibe-
ritis eius sanguinē non habebitis vitā
in vobis. Hoc mō corp⁹ xp̄i comedūt
soli boni. Vñ qui mādūcat meā carnē

et bibit meū sanguinem. in me manet et ego in eo. Nā q̄ manet in caritate. i deo manet et deus in eo. Et qd paras dentem et ventrē. crede et manducasti. Qui credit in xpm comedit ipm. qm̄ incōpatur xpo p̄ fidē. i. mēbrū ei⁹ efficit. vel in unitate corpis ei⁹ firm⁹ solidat. Illibi em̄ qd māducat incorpatur. et qd manducat incorporat. hic aut̄ qd manducat in corpore. et qd māducat incorpat. Virūq̄ modum edēdi xps insinuat vbi dicit. Spūs ē qd vivificat. caro non pdest q̄cūq̄. qz caro xpi nisi spūaliter comedatur nō ad salutē s; ad iudiciū manducat. Sed qd fit de corpore xpi postq̄ sumptū fuerit et comestū. Nūderi pōt q si pntia qritur corpalis. in celo qrat vbi xps est in dextra dei sedens. Ad ips tñ pntiam exhibuit corpālē. vt ad spūalē pntiā inuiteret. Dñ cū sacm̄ tenet gustat et comedit. xps corpāliter adest in visu in tactu in sapore. et qd in corpālis sensus afficit corpālis pntia nō auferitur. Postq̄ vō in p̄cipiēdo sensus deficit corpālis. Deinceps nō est qrenda corpālis pntia. s; spūalis ē retinēda qz dispensatōne cōplera xps de ore trāsīt ad cor. Melius ē em̄ vt pcedat ad mentē q̄ descendat in ventrē. cibus ē non carnis s; aie. Venit vt comedat nō vt cōsumat. vt gustetur nō vt incorpetur ore comedit. s; stomacho nō digerit. reficit aim s; nō effluit i secessum. Illud vō qd dñs ait. Omne qd in os intrat in ventrē vadit. et in secessum emittit. nō de spūali s; de carnali cibo dictū ē. q si forte secessus seu vomitus post solam eucharistie p̄ceptōez cuenerit ex accidentibus humoib⁹ generat cū interdū hūiores absq̄ cutuſsi bet cibi materia vel effluant in secessus vel emittant ad vomitū. Itaq̄ q̄tū ad nos seruat p̄ oia corruptibilib⁹ cibi similitudinē. s; q̄m ad se non amittit in uolabilis corpis veritatem. spēs qūq̄ corroditur et maculat. s; veritas nunq̄

corrūpitur aut inquinat. si qñ tale quid videris noli timere sibi. s; esto sollicitus tibi. ne tu forte ledaris si male credideris. Sequitur. Hoc ē corpus meū. Cum ad plationē istoz verborū hoc est corp⁹ meū. panis mutetur in corpus. et ad plationem istoz verborū. hic est sanguis meus. vinū mutet in sanguinem. et prius proferat̄ ista verba q̄ illa. videt q panis prius mutetur in corpus q̄ vinū in sanguinē. et ita videt per consequens q corpus sine sanguine est vel sanguis sine corpore. Propterea dicitur a qbusdā q cum totū est dictū. totū est factū. nolentes vel non valentes ipsius cōuersiois determinare momentū. Alij vō dicunt q licet ad plationem precedentū verborū panis antea mutet in corpus. et ad plationē sequentiū vinum postea mutetur in sanguinem. nunq̄ tamē corpus ē sine sanguine. et sanguis sine corpore. sicut neutrum est sine anima. sed sub forma panis sanguis existit i corpore per mutationem panis in corpus et econuerso non q panis in sanguinē vel vinū mutetur in corpus. sed q neutrum potest existere sine reliquo. de h iā dicitur. Sed qritur qd demonstrauit xps qñ dixit hoc ē corpus meū. p hoc p̄nomē hoc. nō. n. videt q panē. qz panis q erat corp⁹ xpi. nec etiā corp⁹. qz nōdū illa vba ptulerat. ad qz plationē panē mutauit in corpus. Sup b dicit qdēz q p hoc p̄nomē nil demonstrat h illud mālīter ponit. Sed fm b quō p dictionē nihil significantē fit trāsubstantiatio. Preterea dñs utebat illa voce significatiue. et nos vtimur materialiter. q nō facim⁹ quod ipse fecit. Alij dicūt q ea vis data est ipsi verbis q ad ipoz plationem fit trāsubstantiatio. Item ideo sacerdos non p̄fert ea significatiue. quia nō posset ea sic proferre. Nōtref. n. si diceret. hoc ē corpus meū. Verū a pmissē q̄tōnis laqueo facile se absoluit qui dicit q

xps tunc cōsecrā qñ bñdixit. de q̄ dictuz ē sup verbo Bñdixit. Nam si opponat de sacerdote q̄ tunc cōsecrat cū illa vba pñūciat. Bñdixit q̄ sacerdos nihil de monstrat cū illis v̄bis non v̄tat enūcia tiue s̄ recitatie. quēadmodū z cūz ait. Ego sum v̄tis vera. Ego sum lux vera. Ego sum lux mūdi. et innumera talia. Rursus q̄rit quid demōstrauit cū dixit Manducate ex hoc oēs licet i nullo q̄ tuor euangelistarū hoc legat de corpe. s̄ tantū de sanguine inuenit dictuz. Bi bite ex hoc oēs. cū em̄ tam panē fregit. si demonstrauit aliq̄d fragmentorū illud nō debebant oēs comedere. s̄ sin gulis debebat singula distribuere. Si demonstrauit corpus nō poterāt ex illo s̄ illud comedere. q̄ corpus xpi nō mā ducať p ptes s̄ integrū. Sane frequēter in sacra scriptura videt̄ agi de vno. sed agiť de diuersis. vt est illud. bñdixit fregit z dedit. Bñdixit panē. fregit formaz z dedit corpus. Eodē mō cū dixit. mā ducate ex h̄ oēs. pñomē ofēdit integrū corp⁹. z p̄posito innuit formā diuisam vt iste sit sensus. Comedit̄ corpus inte grū s̄ forma diuisa. nā solā forma p ptes diuidit̄. z totū corpus integrū mā ducať. Si h̄ mō p̄t intelligi qd̄ subiūxit hoc ē corp⁹ meū. i. illud quod p̄beo sub hac forma. Querit et̄ si additio vel subtrahctio vel trāspositio vel interpositio vel mutatio fiat in illa forma v̄boz quā xps exp̄ssit vtz effectū cōsecratiois impediāt. vt si dicat addēdo. H̄ ē corp⁹ meū qd̄ assumpsi de v̄gine. vel subtra hēdo. H̄ ē corp⁹. nō dicēdo meum. aut trāspōnēdo dicēdo. corp⁹ meū hoc ē. vel interponēdo. hoc ē v̄tis corp⁹ meū. siue mutando. vt hoc ē corp⁹ ih̄u. Sa ne grānter peccat q̄ qd̄libet hoz quōlibet attēptauerit. p̄sertim si formā inten dat mutare vel heresim introducere. q̄ forma v̄boz quā xpus exp̄ssit p oia de ber illibata fuari q̄uis fm̄ p̄bm. noia z

verbā transposita idē significēt. neq̄ vtl le p̄ inutile viciet. z nō verbū ex verbo. s̄ sensum ex sensu trāsfērēdū ē. Quid si inter platōnē forme panis z vini in terponat̄ spaciū z quidē nihilominus sit trāssubstantiatio. De hoc tñ dubiū non est fm̄ illos q̄ duas asserūt esse for mas. vt iam dicet̄. Sed cū ad platōnē istoz v̄boz. hoc ē corpus meum panis mutet̄ in carnē. z ad platōnē illoz. hic est sanguis meus. vinū mutet̄ i sangui nem videt̄ q̄ panis sine vino. z vinum sine pane valeat cōsecrari. vt p̄m̄ssus ē z ita si post platōnē istoz z añ. platō nem illoz impēdimentū accedat sacer dot. quo minus p̄cedere valeat videt̄ q̄ panis sit mutatus in carnes. vino in sanguinē nō mutato. Nūqd̄ ergo h̄ ca su alius sacerdos totū repetet a p̄ncipi pio. z sic sup panē iterabit̄ consecratio. an v̄o ab eodē loco tantū incipiet in q̄ sacerdos ille dimisit̄ z sic diuidet̄ misse riū v̄nitatis. Sup hoc itaq̄ legiť in p̄ctio tolerano. Censuimus p̄uenire vt cū a sacerdotibus missaz tpe sacra misse ria cōsecrant̄. si egritudinis accadat cu inslibet interuētus quo ceptū nequeat cōsecrationis expleri misteriū. sit libez ep̄o vel p̄sbytero alteri cōsecrationē exe qui cepti officij vt p̄cedētibus supplē q̄ defecerūt libenter aliij p̄ cōplēmēto suc cedāt. De hoc et̄ dicet̄ in. vij. p̄ricula. sup verbo noui z eterni. ad finē. Verū cū inter theologos de tempe consecra tionis sit diuersa sententiā q̄busdā dicē tibus. q̄ cū totum est dictū. totum ē fa ctum. alijs asserētibus q̄ panis añ mu tatur in corpus. z postea mutat̄ vinū i sanguinē vt dictū ē. ideo pleriq̄ tutius incedere affirmāt q̄ alius sacerdos re perere debet cōsecrationem atq̄ p̄ficere. qm̄ nō dī iteratū qd̄ nesciť eē factuz. Tamen ne vlla fiat iteratio vel diuisio sacramenti. nec aliquis scrupulus erro ris vel dubitationis remaneat cōsultū

iudicat. vt illa tal' oblata studiofissime
p infirmis recondat. ⁊ sup alijs specte
bus panis ⁊ vini totius canon repetat.
⁊ pmissa hostia psecrata in fine miffe a
ministro vel alio sumat. S; si vinū in-
ueniri nō possit. vel aliquo casu interce-
dente defuerit. querit vix necessitate co-
gente vel casu intercedente. sola panis
materia possit in eucharistiā cōsecrari.
sicut ⁊ sub sola panis specie dz eucharis-
tia reservari. Sūt sane q dicūt q cum
verbū ⁊ elementū pficiat sacramentū:
nec forma vboꝝ nec materia rez quas
xps expressit mutari siue dimidiari p̄t
q; sicut vinū sine pane. sic panis sine
vino mīme consecrat. Vñ siue aqua p
vino mittat in calicē. siue ordiū p fru-
mento forme in panem. sicut neutꝝ p
se. sic neutꝝ cū alio trāsubstantiat i car-
nem aut mutat in sanguinē. Nā si pa-
nis sine vino vel vinū sine pane muta-
ri posset in carnē aut sanguinē. in his
traq; regionib; in qbus alterutꝝ inue-
niri nō potest. licite posset alterꝝ sine al-
tero consecrari. min⁹ em̄ ignorantia q̄
necessitas vel negligentia q̄ difficultas
excusat. Alij vō dicūt q cū xps prius
pnterit panē in carnē. ⁊ postea muta-
uerit vinū in sanguinē sicut euangelice
lectionis textus ostēdit. ⁊ sine vino pa-
nem. ⁊ sine pane vinū consecrari cōtin-
git. Grauit̄ tñ offendit q negligenter
vel ignoranter alterutrā spēm p̄termit-
tit. graui⁹ q scienter aut sponte. maxie
si formā intendit mutare vñ heresim in-
troducere. Quid ḡ faciendū sacerdoti
si vinū post psecrationē cōperiat p̄ter-
missum. rñdeo. si hoc studiose cā intro-
ducendū heresim factū est. nō est sac̄m
corp̄is. si vō p obliuionē vel negligē-
tiam. n̄hilomin⁹ facta est psecratio cor-
poris vt p̄missum est. tūc tñ vt dicūt alī
qui vinum apponere dz ⁊ sup illō solū
mō verba ad consecrandū sanguinē re-
petere. s. ab illo loco. Sili mō rē. vsq; in

finem. omīssis tñ crucibus dñab⁹ qñe
fūt singillatim sup panem. Alij vō ol-
cūt q vino appposito in calice panē p̄se-
cratum dz imittere. sic q poss; absq; ali
qua repetitione sumere sacrificiū sicut
fit i die pasceues. Alijs videt q non dz
vinū apponi ne scandalū genere. S; qd
pmi dicūt veri⁹ ē. nā vtili⁹ scandalū
nasci pmitit q̄ vitas relinquat. Si ei
h vitas p̄termittat. s. q vinū nō appo-
nat. nō p̄t v̄e dici h sac̄m p̄mixtio cor-
pis ⁊ sanguis. nec corp⁹ xpi sine sangui-
ne sumi dz. Vel hostia seruet ⁊ sup ali
is sp̄ibus canō repetat vt p̄missum est
Verūm si sacerdos aq gustata leioniū
soluerit. illa die nō iteret sac̄m. Si aut
aū vba trāsubstantiatiōis. s. h ē calix rē.
aduerterit vinū fore p̄termissum. vñ eti
am vtrūq; s. vinū ⁊ aquā. tūc illa appo-
nat i calice. ⁊ i psecratōe pcedat. reinci-
piens ab illo loco. Hāc ḡ oblatōz rē.
si vō vinū sine aq apponat nō iō min⁹
ē sac̄m. vt dicet in se. p̄ricula sup vbo.
noni ⁊ eterni testamēt. Quid si aliqd
de sanguine stillauerit. de h ēr dicet sup
vbo q p multis. Verū cū interdū vñ
p̄ticipat multi sacerdotes pcelebrant. p
ut dicet in. vi. pte s; qnta fertia cene dñi
vbi agit d oleo infirmoz. si forte nō sit
oēs cōsecratoria vba p̄nunciēt. qñt an
ille solus pficiat q pm⁹ illa p̄nunciat. ⁊
an ceteri iterāt sac̄m. Si ei h pcedatur
poterit p̄ingere q ille nō pficit q prin-
cipaliter celebrat. ⁊ ille pficit q secūda-
rio celebrat. ⁊ sic pia celebrantis inten-
tio defraudat. Sane dici p̄t. q siue p̄s
siue posterioꝝ p̄ferāt sacerdotes. referri
dz eoz intentio ad instās platiōis epi.
cui p̄ncipaliter celebrāt cōcelebrant. ⁊
tūc oēs sit p̄secrāt ⁊ pficiūt. q̄q nōnul-
li p̄sentiat q q pm⁹ p̄nūciat ille p̄secrat
nec alioꝝ defraudat intentio. q; factū ē
qd intenderat. Eōsueert ar p̄bri car-
dinales romanoz circūstare p̄uicem
⁊ cū eo p̄ter celebrare ⁊ p̄summato sa-

Liber Quartus

crificio de manu ei? cōsonē accipe. signi-
res ap' os. q' cū dño p'iter discubētes sa-
crām de manu ei? eucharistiā acceperit
Et in eo q' celebrāt ostendunt ap'los tūc
a dño rītū hui' sacrificij didicisse. Sa-
ne dicitis v'bis illis. h' est corp' meū. sa-
cerdos eleuat corp' xpi. iuxta illd' Leu-
itici. xxiij. offeretis panes p'initiaz duos
de duab' decimis sile q's eleuabit sacer-
dos corā dño. p'mo vt cūcti affātes illd'
videāt z petāt q' pficiat ad salutē. iuxta
illd'. Ego si exaltat' fuero a terra zc. Se-
cundo ad nōndū ei? nō est aliud dignū
sacrificiū. imo est sup oēs hostias. Ter-
cio exaltatio eucharistic i manu sacer-
dotis s'gt xpm vep panē p' p'phas i scri-
pturis exaltatū. q'n. s. eius incarnatiōez
p'phetisabam. Vñ Isa. Ecce v'go cōci-
piet. z hūc cibū fore ceteris excellentio-
rem. s'lt' z de poru. Quarto s'gt resurre-
ctionem. Quito hostia eleuat' vt ppl's
nō pueniēs p'secrationē. h' ex h' cogno-
scens illā factā eē z xpm sup altare ve-
nisse reuerēter ad terrā p'sternat. iuxta
illd' ad Phil. In noie ielu oē genu fle-
ctatur zc. Et illū corde z ore adorēt. iux-
tā illd' ap'li ad Roma. Corde credit' ad iu-
sticiā. ore āt p'fessio fit ad salutē. Alia rō-
ponet. xpe finē. xj. p'icula canonis. Li-
cet igit' fides sufficiat ad salutē. iux' illd'
Aug. crede z māducasti. nō tñ supflua
est eleuatio. tñ p'pter cās p'missas. rum
q'z vbi tps z locus agēdi op' se offerūt
fides sine op'ibus fm Jacobū mortua
est. Propter easdē q'z cās calicis eleua-
tio licet sanguis videri nō possit super-
flua nō est. Vtz āt calix coop' eleuari
debeat. dicit' in sequēti p'icula sup v'bo
q' p' vob. Et tam corp' q' calix cū vtra-
q' manu eleuant' p'pter maiore reuerē-
tiam z securitatē. Et exinde strigit pol-
lices z indices. pnt dice' sup v'bo. Vñ
z memozeas. in eleuatione autē vtriusq'
squilla pulsat. Nā in veteri testamento
leuitice spe sacrificij tubas clangebāt ar-

genteas. vt ear' sonitu ppl's p'monitus
foret ad adorandū dñm p'parat'. Et p'
pter causam eandē squilla pulsat dum
corpus xpi ad infirmū porrat. Quia
etiā capellā dñi pape baiulās squillam
fert. ob reuerentiā reliquiaz q's porrat.
tunc etiam ceret accendunt p'pter cām
in. ij. pre. sub ti. de acolito scriptā.

Septima pars canonis.

Simili modo zc.

I Septia ps. Licet sub vtraq' spē
sumat' vtrūq'. s. corp' z sanguis.
vtraq' tñ spēs cōsecrat' z neutra supflua
ū. vt ostendat q' xpi humanā naturam
totā assumpsit. s. corp' z aiam vt totam
redimeret. Panis em' refert' ad carnes
z vinū ad aiam. q'z vinū sanguinē opat'
in q' sedes est aie. Vñ legit' in Leuitico
Alia carnis in sanguine est. Moyses q's
testat q' caro p' corp'e. sanguis āt offert'
p' aia. q' circa panis z vinū in sacrificio
offerunt. q's valet ad tuitionē corp'is et
aie. ne si sub spē panis sanguis sumat'
cū corp'e. z sic sub altera tā' spē sumat'
ad alterius tm putet' p'tinere salutē. Et
quis sub spē panis sanguis sumat' cū
corp'e. z sub spē vini sumat' corp' cum
sanguine. tñ fm Innoc. iij. nec sanguis
sub spē panis. nec corpus sub spē vini
bibit' aut comedit'. q'z sicut nec sanguis
comedit' nec corpus bibit'. ita neut' s' b'
spē panis bibit'. aut sub spē vini come-
ditur. z si cessibile videret q' corpus bi-
bendo z sanguis comedendo sumatur
Est g' fm eū modus sumēdi carnem et
sanguinē q' neut' manducat' aut bibit'
z s' recte statuit' in canone q' corp' z xpi
sacerdos sine ei' sanguine non sumat'.
Vñ in quibusdā locis post sumptionē
corp'is z sanguis xpi aliqd' de ipso san-
guine refert' in calice. z supinfundit'
vinū puz. vt ali' cōscantes inde sumāt
nō em' rēt decēs tm sanguinē conficere
nec calix capax inueniret. Vtz autē p'

contactū sanguinis vinū appositū effi-
ciatur sacm. dicit sup vbo. hic est calix
Sequitur. postq̄ cenatū ē zc. Deciaquar-
ta luna pmi mēsis ad vesperā xps fm
legē typicū pasca cuz aplis celebravit.
de quo cū dixisset. Desiderio desidera-
ui hoc pasca manducare vobiscū añq̄
parlar. cur h̄ diceret statim ostendit. vt
s. veteri pasce sinē iponens. noui pasce
substitueret sacramentū. Accipies em̄
panem benedixit ac fregit deditq̄ disci-
pulis suis dicens. Accipite z comedite
h̄ est corpus meū qd̄ p vobis tradetur
Sic z calicē postq̄ cenatū dices. Bi-
bite ex h̄ omes. h̄ est sanguis noui testa-
menti qd̄ p vobis z p multis effundet
in remissionē pctōz. h̄ facite in meā cō-
memorationē. hac igiť institutione ifor-
mati celebram⁹ iugiter p mysteriū qd̄
seinel offerebat in p̄ctū. Nā vbi veritas
venit figura cessauit. Xpus em̄ post ce-
nam corpus z sanguinē suū dedit aplis
vt h̄ sacramentū velut vltimū testatoris
mandatū arisus memorie p̄mendaret
Pn̄ nouissimū cōdens heredit⁹ testa-
mentū dixit. Vos estis qd̄ pmanistis me-
cum in temptationib⁹ meis. z ego dispo-
no vob regnū sicut p̄ me mibi dispo-
suit. vt edatis z bibatis sup mēsam me-
am in regno meo. Et licet apli eucharis-
tiam nō ieiuni accepti. nō ideo calū-
niandum est qd̄ pransi debeāt h̄ sacm
recipe. sicut faciebāt illi q̄s ap̄s arguit
dicens. Cōuenientibus vob in vnū. itaq̄
nō est dñscam cenā māducare. vnus-
q̄sq̄ em̄ psumit cenā suā ad manducan-
dum. z ali⁹ qdem esurit. alius ebri⁹ est.
Itē ex hoc vbo postq̄ cenatū est. videt
qd̄ sacerdos cōficare debeat priusq̄ tran-
seat ad calicē p̄secrationē. Sz de h̄ dicitur
sb̄ ti. de cōficatōe sacerdotis. Sequit
Accipies z hūc p̄clay calicē zc. ponit
p̄tēs p p̄tēto. Nā z vn⁹ z idē. z tūc et
nūc. z h̄ z ibi sacrificat ab oibus. totus
ē in celo. totus ē in altari sibi. z sedet ad

dextram patris. z manet sub spē sacra-
menti. sicut factus est in. vi. p̄tula sup
vbo. eleuat⁹ oculis. qd̄ aut vinū i calice
p̄secrauit. pater q̄ ex eo qd̄ ipse subiunxit
Nō bibam āmodo ex hoc genimine
tis zc. Et sunt iste cōsecrationes cū sig-
crucis. vt dictū est in. vi. p̄tula sup ver-
bo. B̄ndixit. qz v̄tute crucis z verborū
fit transubstantiatio naturay. Hec au-
tem sunt vba. Hic est calix sanguinis
mei. i. continēs sanguinē meū. vel san-
guinis significans passionē. Et nota qd̄
passio dī calix vel a calida portione. vel
qz mensurate sumit. Fidelis em̄ deus
qd̄ nō sinit nos affligi. plusq̄ portare pos-
sumus. De calice dictum est in pte pri-
ma sub ti. de picturis. Hic autē parum
elevatione calice sacerdos illū deponens
nō d̄serit eū ad notādū qd̄ qlibet ap̄loz
sic calicē accepit. qd̄ vnictusq̄ dñs m̄ni-
strauit. Sequit noui z eterni testamen-
ti. subaudi cōfirmatio. noui dicit. quia
nos innouat p fidem xpi. eterni dicit.
qz lex noua nō est transitoria sicut anti-
qua. Verus em̄ testamentum qd̄ hircō-
rum z vituloz fuit sanguine dedicatum
pmittebat homi tpalia z transitoria.
Nouū vō qd̄ xpi sanguine fuit p̄secra-
tum pmittit eterna. Et ideo testamen-
tum illd̄ fuit ver⁹ z transitoriū. h̄ at no-
uus est z eternū. De nouo h̄. Lu. xxiij.
Dispono vobis regnū zc. vi. s. Vel in-
de pb̄t eternū. i. p̄petuū. vñ asserit no-
uum. i. vltimū. Nouissimū em̄ hois te-
stamentum immobile p̄seuerat. qz testato-
ris morte firmat. iuxta illd̄ apli. Testa-
mentum in mortuis cōfirmatum est.
Alloquin nō valet dū viuit qui testat⁹
est. Porro testamentum nō solū dī scri-
ptura s̄ z pmissio. vt dicit in p̄hemio
sexte p̄tis. Et fm hūc modū dī. Hic est
sanguis noui z eterni testamenti. i. con-
firmatio noue z eterne pmissiōis. sicut
dñs ipse pmittit. Qui māducatur carnē
meam. z bibit meū sanguinē h̄z v̄ram

Liber Quartus

eternā. Vñ nec pñm̄ testamētū vñ in-
q̄r apl's sine sanguine dedicati ē. Ilecto
em̄ vnũuerso legis mādato. moyses ac
cipiēs sanguinē hyrcor̄ aut vitulor̄. ip-
sum libz̄ z oēm pplm̄ asp̄xit dicēs. Nūc
est sanguis testamētī qđ mandauit ad
vos de⁹. Ecce qđ pp̄ie moyses vba p̄di-
cit qbus xps vñs est in cena. Queritur
vñz aq̄ cum vino p̄uertat in sanguinez.
De q̄ etiā iam infra diceſ. Si em̄ p̄uerſi-
tur. ḡ aq̄ est sacramētū sanguinis. imo
videt qđ ppli. Nā aque multe ppli mul-
ti. z ob b̄ aq̄ vino miſcet̄ vt xpo pplus
adunet̄. Nā z de latere xpi sanguis exi-
uit z aq̄. p̄ut tactū est sub t̄. de oblatiōe
Si vero non p̄uertit. q̄rit vbi poſt p̄se-
cratiōē exiſtit z quō ſepat̄ a vino cui
fuerat in vnū cōmixta. Si aut̄ poſt p̄se-
cratiōē aq̄ pura pm̄aſerit. fm̄ hoc non
bibit ſolū sanguinē ſacerdos in b̄ ſac̄o
z ſic poſt p̄mā ſumptōz itez eodē die cō-
municare nō debet ac ſi p̄mā aquā bibiſ-
ſet. Nā idcirco ſacerdos poſtq̄ p̄fuſit
eodē die iterū non ſacrificat. q̄z vinū pu-
rificatiōis ſumpſit. Tñ forte diceſ qđ ſic
vinū mutat̄ in ſacramētū redēptiōis.
ſic z aq̄ trāſit in ſac̄m abſolutiōis. qđ
latere xpi p̄ter effluxerūt. Quis b̄ audī-
at diſſimile. Nā z illud inquiriſ. Vñz
xps reſurgēs ex mortuis sanguinē illū
reſumpſit quē in cruce effuſit. Si enīz
capillus decapite n̄ro nō pibit. q̄toma-
gis sanguis ille non perijt qđ ſuit d̄ veri-
tate nature. z tñ ille in pleriq̄ eccl̄ijs d̄z
p̄ſernari. Quid etiā de circūſciōe p̄pu-
cij vel de p̄ciſione vmbilicis diceſ. an in
xpi reſurrectiōe redijt ad veritatē hūane
nature. z ad locū gl̄ificatū. Sed melius
eſt totūz deo cōmittere qđ aliqd̄ temere
diſſimile. Credit tñ p̄p̄itū in lateraſ. ba-
ſilica p̄ſernari. Itēz a quibſdā dicat̄ qđ il-
lud fuit in tr̄m̄ delatū ab angelo karo-
lo magno qđ trāſtulit illud z poſuit ad-
grāti honorifice in eccl̄ia b̄e marie. ſed
poſt a karolo caluo poſitū eſt in eccl̄ia.

ſez ſaluatoris ap̄d corōſiū. Sed ſi hoc
vex eſt m̄trandū eſt. Cū em̄ caro illa de
veritate humane nature fuerit credit qđ
xpo reſurgēte ad locū ſuū gl̄ificatus
redijt. Aliq̄ tñ dixerūt qđ hoc verūz eſſe
poſſet iuxta op̄inōē eor̄ qui dicūt id
ſolū eſſe d̄ veritate nature humane z re-
ſurgere. qđ ab adaz traductū eſt. Illud
aut̄ oīno nēphas eſt op̄inari qđ quidaz
dicere p̄ſumpſerūt. videlicet aquā in ſle-
gma p̄uerſi. Nā z de latere xpi non a-
quā ſed aquatū humore. i. ſlegma mē-
tunt̄ exiſſe. Duo nanq̄ p̄cipua eccl̄ie
ſacramēta de xpi latere fluxerūt. videli-
cet ſac̄m redēptiōis in sanguine. z ſa-
cramētū regeneratiōis in aqua. Nō ei
baptizatur in ſlegmate ſi in aq̄. iuxta il-
lud euāgelij. niſi qđ renat⁹ fuerit ex aq̄
z ſpūſc̄o non intrabit in regnū celoz̄
Quibſdā tñ non videt̄ abſurdū qđ aq̄
cum vino trāſeat in sanguinē. ea videli-
cet rōne qđ aqua p̄ admixtiōē trāſit i vi-
nū. z vinū p̄ ſecratiōē trāſit in sangui-
nē. aq̄ nanq̄ trāſit in vinū. cū multo vi-
no modicū inſundit̄ aque. Alioqn̄ tota
vini ſb̄a p̄pter guttā aq̄ mutaret̄. vt qđ-
dā fiat ex illis p̄fuſum. qđ nec ſit aq̄ nec
vinū. z tota fontisvl̄ fluminis aqua p̄pter
modicā vini ſtillā in p̄fuſiōis ſpeciem
mutaret̄. nec panis ille poſſet in eucha-
riſtiā p̄ſernari qđ facit⁹ eſt de frum̄cto cui
forte cōmixtū fuit vnū granū ordeī vel
auene. Si ḡ plus apponat̄ aque qđ vini
erit irritū ſac̄m. Optet quidē vt tñ ibi
vini ponat̄ qđ aque cōmixtū ſaporē vini
retineat. De hoc diceſ in ſexta p̄te ſb̄ qn̄
ta ſer̄ia cene dñi ad finē. Sed ſi etiā poſt
calicis p̄ſecratiōz aliud vinū m̄traat̄ i ca-
licē. illud qđ non trāſit in sanguinē: nō
ſanguini cōmiſcet̄ ſed accidenſibus p̄i-
oris vini cōmixtū. corpi quod ſb̄ eis la-
ter vñd̄q̄ circūfundit̄ nō madidās c̄ir-
cūſuſum. ipla tñ accidenſia vinū appo-
ſitum vidēt̄ afficere. quod inde comijci-
tur. quia ſi aqua pura fuerit appoſitavī

et ergo sp habeat q̄ ei⁹ vicē intrep̄de af
sequat. Siqdē copia t̄p̄is suffragat si n̄
fuerit guerra loci si ecclia sit diues. cleri
si sit ibi copia clericor̄. Generaliter at
dōm est q̄ illa ē legitima missa in q̄ sunt
sacerdos. r̄s̄dens. offerens. atq̄ cōicās
Sicut ip̄a p̄cū p̄positio euident̄ rōe de
monstrat. Introit⁹ ad choz̄ p̄phaz̄ re
spicit. qm̄ fm̄ Aug. moyses mister fuit
veter̄ testamēt̄i. p̄phete mistri noui. ky
rieleyson ad eos respicit p̄phas q̄ cir
ca dñi aduentū erāt de q̄bus fuerūt za
charias et ioh̄es bap. filii⁹ eius. Gl̄a i ex
cellis ad cerū respicit angelor̄. gaudiū
natiuitatis dñi pastorib⁹ annūciantū.
Prima collecta respicit ad h̄ q̄ dñs cir
ca annū. xij. agebat. qm̄. i. ascendēs hie
rosolymam sedebat inter doctores au
diens et interrogās. Ep̄la ad ioh̄is p̄di
cationē ptinet. R̄s̄orū ad beniuolen
tiam ap̄loz̄ respicit. i. quō a dño vocari
secuti sunt eū. Alia ad leticiā mēt̄is eo
rum ptinet. quā hēbant de p̄missiōib⁹
eius vel de miraculis q̄ p̄ eū vel p̄ nom̄
eius fiebāt. euangelii respicit t̄p̄s a sua
p̄dicatione vsq̄ ad p̄dictū t̄p̄s. Q̄ vero
deinceps in missa officio agit ad illd̄ re
spicit t̄p̄s q̄ est a dñica q̄ pueri hebreo
rum obuiantur ei vsq̄ ad diē ascensio
nis ei⁹ siue penthecostes. Dñs h̄o secre
te vsq̄ nobis q̄z p̄cōribus. designat il
lam orōnem quā iesus in mōre olueti
exercebat. Qd̄ at postea agit significat
t̄p̄s illud q̄ dñs in sepulcro iacuit. Qm̄
h̄o panis in vinū mittit aīaz dei ad cor
p̄ns redire demonstrat. Salutaris seq̄ns
significat salutarē postea discipulis
a x̄po factas. Fractio oblat̄e significat
fractionē panis factā a dño discipulis
in em̄aue. Nec plenius in suis locis di
cent. De missa p̄ mortuis et ip̄soz̄ offi
cio. in. vij. parte dicet. Ad h̄ missa n̄ nisi
in sacrat̄is deo locis. i. tabernaculis di
uinis p̄cibus a pontificibus delibutis
absq̄ magna necessitate dici debet. Ad

q̄ in p̄phanis domibus absq̄ ep̄i licen
tia q̄z sanctus est missam nō cantare v̄
nō audire q̄z in locis in q̄bus hec fieri n̄
oportet. Vñ scriptum est. Vide ne offe
ras holo causa tua in om̄i loco quē vi
deris. h̄ in oī loco quē elegerit dñs de
turus. De h̄ dicet in p̄hemio q̄nte p̄tis.
Potest at̄ esse necessitas vt dicat in na
ti vel in exercitu sub papillone siue s̄
dño si illud haberi nō possit. h̄ tunc cū
tabula seu altari viatico. Presbyter aū
t̄nō d̄z missam celebrare sine licētia ep̄i i
altari in q̄ ep̄s ea die celebravit. Sixt⁹
t̄h̄ papa statuit missam nō nisi sup̄ alta
re celebrari. Felix papa p̄mus statuit
sup̄ memorias martyz̄ missas celebra
ri. Bonifacius papa. ij. statuit vt i missa
se celebratione clerici a laicis sint diui
si. Martinus papa statuit missam alta
voce cantari. Vigili⁹ papa statuit cā in
eccie iudiciali p̄re dici. Illd̄ q̄z nōnduz
est q̄ in missa rep̄it̄at pugna et victoria
sacerdotis p̄ hostem antiquū. Proces
sus ad hanc pugnā ponet sub t̄. de ac
cessu p̄ti. ad al. in fine. T̄rma h̄o et pu
gna sacerdotis posita sunt in p̄hemio
lij. p̄tis. Rursus missa quasi quoddam
iudiciū imitat. Vñ et canō actio vocat
Est em̄ actio cā in iudiciū deducta. In
missa q̄dem cā n̄ra agit. oratorū ē p̄ro
rium. d̄e iudex. diabol⁹ accusator. minist
stri testes. sacerdos aduocat⁹ et defensor
Hic ē moyses q̄ cām p̄p̄i ad dñm alle
gabat. cui⁹ p̄cōcinio delatoris fallacia
p̄fura. et n̄ra innocentia cōp̄obaf et ab
soluit. et iudicis ira placat. et p̄ miaz cul
pa remittit. Ceterz̄ missa d̄z mysteriuz̄
q̄z p̄fert et sacrificiuz̄ q̄z offert. Missa
aut̄ officii in duas p̄ncipaliter diuidit
pres. v̄icz in missam cathecuminoz̄um
et missam fidelit̄. Missa cathecumino
rum est ab introitu vsq̄ post offertoriū
que missa ab emittēdo d̄z. qm̄ qñ sacer
dos incipit p̄secrare eucharistiā. cath
ecumi s̄ols de ecclia mittunt. Vñ antiq̄

Liber Quartus

tus plecto enāgello dyacon⁹ supra pul-
pitū acclamare solebat. Si q̄s cathecu-
min⁹ adest exeat foris. put dicit in. vi.
pre sub q̄rta feria q̄rte dñice q̄dragesi-
me. Qd̄ t̄do fiebat qm̄ cathecumini li-
cet sint i fide instructi. nondū tñ sunt re-
nati siue baptisati. z t̄o nondū sunt de
corpe eccie sicut nec iudei nec gentiles.
q̄re sacris altaris misterijs interesse nō
debēt. q̄ nō nisi baptisatis fidelib⁹ pmir-
tunt. nec thesauri eccleie sunt inimicis
oñdendi. Vñ de q̄busdā q̄ cathecumi-
noz z nondū renatoz tipū seu figuraz
gerebāt. scriptū est. Iesus at̄ non crede-
bat se illis scīes qd̄ in hoīe esset. Hinc
etiā in canone Cartagin. xliij dī q̄ nec
gentilibus nec hēticis nec iude⁹ phibeat
ecciam ingredi z audire vbum dei vsq̄
ad finē misse cathecuminoz. nec etiāz
incestrosi. Missa vō fidelīū ē ab offer-
torio vsq̄ ad postcōtionem. Et dī missa
illa a dimittēdo. q̄ ea expleta ad pp̄ia
q̄sq̄ fidelis dimittit. Missa ḡ aliqñ est
nomē collectiū. q̄ qñq̄ missa vocatur
q̄d est ab introitu vsq̄ ad offertoriū. qñ
q̄d ē ab introitu sacrificij vsq̄ ad Ite
missa ē. z b̄ veritas. q̄ tunc hostia mitit
Aliq̄ q̄d vstrat⁹ ē dī missa totū officiū
ab introitu vsq̄ ad ite missa est. siue ino-
catio noīis dei q̄ fit a sacerdote sup̄ alta-
re q̄si trāsmīssa. eo q̄ ppl̄s fidelis p̄ mī-
nisteriū sacerdotis q̄ vice mediatoris i-
ter deū z hoīes. i. xpī fungit. p̄ces. sup-
plicatōes ac vota altissimo transmittit.
qñq̄ illd̄ nō offitū qd̄ s̄b silētiō dī. qñq̄
sola vba illa q̄b⁹ dñicū cōficiūt corpus.
Aliqñ missa ē nomē pp̄riū. q̄ significat
xp̄m q̄ missus ē a p̄re i hūc mōm. Sig-
nificat etiā angelū q̄ mitit. vt p̄ el⁹ ma-
nus hostia offerat i sublimē altare dñi.
Ip̄m ḡ sacrificiū. i. hostia vocat missa.
q̄i trāsmīssa. p̄ns siq̄ dez a p̄re nob. vt. s.
cēt nobiscū. postea a nob p̄fī vt interce-
dat z sit p̄ nob ap̄s deū. Ite trāsmīssa.
p̄mo nob a p̄re p̄ incarnationē xpī filij

sui q̄ fuit missus celestis. z postea p̄fī a
nob p̄ passionē ei⁹. Sūt in sacro trans-
missa p̄mo nob a p̄re p̄ sanctificationē
q̄ nobiscū eē icipit. postea p̄fī a nob per
oblationē q̄ p̄ nob ap̄s p̄iez intercedit.
Hec em̄ missio seu legatio sola suffici-
ens z idonea est ad solūdas inter deū
z hoīes inimicitias z offensas. Cū ḡ dy-
aconus in fine misse dicit. ite missa est.
Idē est ac si dicat. redite ad pp̄ia. vel se-
q̄mini xp̄m. q̄ missa siue oblata est ho-
stia salutaris p̄ nob ad deū p̄iem placā-
dum. Pōt etiā z aliter missa diuidi i
q̄tuor p̄tes fm̄ ap̄lm. j. ad Thimo. ij. et
hī etiā in canone xclij Toletan. s. in ob-
secrationes. orōnes. postulatōes. z lau-
des siue gr̄axactōes. Quoz verboz ex-
positio in. v. pre sub ti. de tertia ponef.
Pars p̄ia p̄tendit ab introitu vsq̄ ad
offertoriū. z dī obsecratōes. i. p̄cationes
q̄. s. sūt p̄s sp̄s incipiāt b̄ndicti. Se-
cūda vsq̄ ad finē dñice orōis. ibi vicz. li-
bera nos q̄sum⁹ dñe zc. Tertia vsq̄ ad
cōtionem vicz fm̄ Aug. orōnes q̄s ep̄s
dicit p̄ cōtionē. Quarta vsq̄ in finē. scz
fm̄ Aug. qñ post ite missa ē. vel benedi-
cam⁹ dño ppl̄s r̄fider. deo gr̄as. Scōm
alios vō p̄ma ps. p̄tendit ab introitu
vsq̄ ad Te igit. Scōa vsq̄ ad Vremus
p̄ceptis. salu. Tercia vsq̄ ad collectas.
Quarta vsq̄ ad Ite missa ē. Rursus q̄
qñq̄ fuerūt sanguis xpī effusiones. t̄do
misse officiū ab offertorio in antea i qñ
q̄ subdividit p̄tes. vt ibidē dicit. Sz et
q̄ in sola cruce etiā q̄naria fuit sanguis
effusio. Ideo z solus canō subdividit in
qñq̄ p̄tes. Prima vsq̄ q̄ p̄ridit. Scōa
vsq̄ ad Memēto. Tercia vsq̄ ad prece-
ptis. Quarta vsq̄ ad embolismū. Qui-
ta vsq̄ ad collectas.

De quinq̄ psalmis quos pōtifer ce-
lebraturus dicit.

Elebraturus pō-

c tifer missaz solennis quosdam

psalmos et orationes ex institutione Celestini pmi pnt stat. quos interim du calligis et sandalijs ornat dicit fm exhortationes psalmiste dicetis. preoccupem faciem eius in confessione et in psalmis iubilem. Et hi psalmi sunt quos. videlicet Quia dilecta tabernacula. Bndixisti. Inclina. Credidi. et De profundis. ut qcqd immundu quos sensu transgressione pmissit quinq psalmoz ordo detergat. Queda em pntent in qlibet ipoz q recte pueniunt celebraturis altaris mysterium et eucharistie sacrm. Orationes vero qs adijcit manifeste pntent ad impetrandum cordis et corporis mundicia et munimen. Rursus idō dicit. Quia dilecta et altos psalmos. ut in xpo cui tpsu gerit btutu plenitudo notet. Et nō q religiosus fm ordinis sui pfessione discalceatus incedēs missam celebratur se calceat ex pcepto apki dicentis ad Ephe. State calciati pedes in pparatione euangelii pacis. Nepe p calciamenta q fiunt de pellibus aialiu mortuoz et calcāt terram. et sunt clausa de subter et a pre desup. significat q sacerdos dz eē mortuū mudo. et dz hñe cor clausum ad terrena et ipa tanq lubrica calcare et vllipendere et apertu ad respiciendū et desiderandum celestia.

De capitis ppositione et manuum lotionē.

Aligis et sandali

c is impositus pontifex et sacerdos caput pectinat. man et facie lauat. Nam et legalis sacerdos sacrificaturus lotis pus manib et pedib idu ebar manastasi cui loco hodie sandalia habent. put dictū ē in tertia pre subtl. de legalib indumentis. Pectinat igit caput et facie lauat. Prio exemplo marie que futurū xpi passionē figurās vixit oleo caput eius. Etem in misse officio xpi passio repñtat. Secdo ex mada

to dñi dicentis in Math. Tñ aut cū letinas vñge caput tuū et faciem tuā laua. p hoc significans q in sanctis operibus nostris omnē fictionē et simulatio nem a nobis amouere debemus. Tercio pectinat caput. Nam p capillos superflue cogitationes et cura terrene sollicitudinis. p caput mens et intentio. q cunctis anime actibus sicut caput ceteris membris supeminet significant. Cōgrue igit pectine capilli complanantur et ordinant. et euulsi separant. ad notandum q tunc specialiter mores componere et superfluas cogitationes a se expellere debet. Iuxta illud pphetiū. Aufer te malū cogitationū vestrar. atq mens ipsius preuia discretionē separari querari et purgari a terrenis sollicitudinibus et vtutibus ornari debet. Pecten enim ppter ordinatū in scissionibus diuisionem. discretionē sigt. qua intentio anime adornatur. sicut capilli capitis pectine adornant. Manus quoq lauat ppter reuerentiā tantī sacramenti. qua tenus ad illud ptractandū mūdissim accedat. vñ Gre. in pastoral. li. j. ca. xij. Neceffe est vt munda studeat eē man que diluere sordes curat. Corporaliter igitur lauat manus vt spiritualiter mūdēt actus. iuxta illud psalmista. Lauabo inter innocentes manus meas et ne quasi illoris manibus ad mensam peruenire videat. non q lutum manuum diuina sacramenta contaminet. s si quis indigne manducat et bibit. iudiciū sibi māducat et bibit. Vnde et in euangelio Math. Non lotis manibus manducare non coinquinat hominem que sō de ore pcedunt et de corde exeunt. videlicet cogitationes male. homicidia. et adulteria. et cetera hmoi. s sunt que inquinant hominem. Solcite ergo satagendum est vt non tam exteriora manuum q interiora mentium igni namente purgent. Manu aut lotio

Liber Quartus

a lege sumpsit exordium ut promissum est. Regit enim Exod. xxx. xxxviii. z. xl. ca. q. moyses fecit labrum eum de speculo mulierum in quo lanabatur se sacerdotes in ingressu tabernaculi testimonij. z. qñ accessuri erant ad altare. Si quid in labro eneo sonoro significat confessio. In altari aureo mentis amaritudo. In speculo mulierum vite sciendorum pleratio. Sacerdos igitur postquam ad altare veniat per confessionem sine lachrymis prius se abluat. per mentis amaritudinem se purget per considerandorum vite sciendorum informet. De primo Isa. lii. Quidam qui fertis vasa domini. De secundo. i. Cor. v. Expurgate vetus fer. x. De tertio Heb. xii. Hostes inposita nube deponam. o. pondus z. circumstantias nos premunt ut simus in numero innocentium audacter dicentium. Iudica me domine quoniam in inno. Ite lauabo in innocentibus me. i. de cir. al. tu. d. Deinde manus lotas manutergio tergit. quia per lachrymas peritiosis peccata abhorreret abolere per opera satisfactoris deus linunt quod per laborem ad cadorem producit z. penitentes per satisfactorios ad perpetuam glorificationem. Crinibus igitur manuum et faciei ornamenta. non sunt voluptatis oblectamenta sed in figura a domino sacerdotibus legis insinuantur.

De aque benedictione consecratione et asperzione.

Sacerdos in domo

In diebus celebratur alba z. stola par. postquam planetam induat. ut liberius vacare possit aqua ex institutione alexandri pape primi benedicit altare. ecclesiam z. populum aqua benedicta aspergit ut omnis spiritum immundorum spurcicia tam de habitaculo quam de cordibus fidelium appellat. hec enim virtus aqua exorcizare inest. Et etiam quia non per planorum populi baptismatis sacramento renatur. ita misterio aqua lota renatorum cor purgat. sicut sanguis agni per piscum populo ad repellendum peccatorem in postibus ponebat. Non in canone alexandri ita le-

git. Aquam salis aspersam populo benedictum. ut ea cuncti aspergi sanctificentur z. purificentur. quod z. omnibus sacerdotibus faciendum esse mandatum. Nam si cunctis virtute aspersus populus sanctificabat atque mundabat. scilicet a venialibus. multo magis aqua sale aspersa diuinis quam precibus sacrata populum sanctificat atque mundat a venialibus. Et si sale asperso per bellisenum sterilitas aqua sanata est. quanto magis diuinis precibus sacrata steriliteret rex auferret humanarum z. coindnatof sanctificat z. purgat z. cetera bona multiplicat. z. insidias diaboli auertit z. a fantasmatibus versutis homines defendit. Rursus tunc sacerdos intus tabernaculum aspergit dum dei misericordiam petit. Christus qui papa ait quod ideo homines aqua benedicta aspergunt. quia valeat ad sanctificationem. Non scriptura per Ezechiel dicit. Asperga super vos aqua mundam. mundabitur enim ab omnibus immundiciis vestris z. dabo vobis cor nouum z. spiritum nouum in vobis. Ite in numeris. Qui tetigerit cadaver hominis sine humane anime morticinum. scilicet a morte cadens. z. propter septem dies fuerit immundus. aspergat ex hac aqua die tertia z. septima. z. sic mundabitur a peccato. Si enim aspersus die tertia non fuerit septima non poterit emundari. Ite quod ex hac commixtione aspersus non fuerit polluet tabernaculum. scilicet tamquam pollutus non irabit cum alijs tabernaculum. scilicet seipsum qui est per tabernaculum domini. scilicet ecclesie z. pibit ex israel. Ite quod aqua expiatoris non est aspersus. immundus erit z. manebit spurcicia eius super eum. Et itez. Purificabis leuitas circumspectes eos aqua purificationis. et iterum. Aquam aspersionis purificationis est. Ex quo bus appet aspersionis aque instat salutaribus lauacris obtinere. Quidam tamen promissa referunt ad aquam baptismi. Aquam igitur in morte baptismi omni diuina benedictio. ut obiectum in. vi. pre sub ascensione. preterquam in pascha z. pentecoste. quia in sabbatis dominicas illas precedentibus benedictis scriptis ante crismatis infusionem aqua recipitur z. ad aspergendum nos z. domos re-

seruat. sicut in canone cautū hī. Ex aq̃
 & benedicta nos ⁊ loca in significatōez
 baptis̃mi aspgimus. nec aspgimur vt re
 baptisemur. s̃ vt gr̃am diuini nois cuz
 memoria baptis̃maris iuocem⁹. Et licz
 in dictis duab⁹ dñicis aspgat altare nō
 tñ tūc cantat añā. Asp̃ges me dñe ⁊c. qz
 tunc potius lugendū ē cū recolim⁹ nos
 esse a xpo mundatos p sue supplicium
 passiōis. in x̃ illō Treno. iij. Memoria
 memor ero. ⁊ taceber in me aia mea.

In dñicis g̃ diebus ⁊ ante missam ma
 ius altare tñ ⁊ totus populus aspgun
 tur. q̃uis in nocturnis ⁊ vespis om̃ia al
 taria vel saltē p̃cipua thurificent. Cir
 ca qđ consideranduz qđ huius aspersio
 alia rōne fit sup populū ⁊ alia sup alta
 ria. qz cū p̃clufit de⁹ oēs sub pctō saltē
 veniali. qz septies in die cadit iustus. ic
 circo ipse populus ecclesiā ingrediens
 diuinis insistere intendēs ip̃a aqua san
 ctificara aspgit. que valz ad quotidiana
 delenda. sicut ⁊ cinis vitule in veteri te
 stamēto. fm qđ q̃ immūdus erat pbi
 bebāt ecclesiā ingredi donec aq̃ lauare
 tur. Altare aut̃ aspergit ppter reueren
 tiam sacramētū qđ ibidē consecranduz
 est. vt inde oim malignoz sp̃itūū p̃ti
 tia arceat. Et qm̃ xps p altare qđ ē d̃z
 lapidcū significat fm illud apli. Petra
 aut̃ erat xps. ⁊ fides ñra de vno xpo et
 non de pluribus est. iccirco vt signū si
 gnato r̃ndeat vnico altari aspsō vniner
 sus aspgit pplus. qz ipse solus est q̃ tol
 lit peccata mūdi. Thurificatio vō q̃nqz
 rep̃ntat diffusionē diuersaz gr̃az sp̃iri
 tualium. ⁊ quonā gr̃atia non solum in
 capite. verum etiā in alijs subiectis ca
 piri inuenit. ideo cōuienter post p̃ri
 mum secundario alia altaria. p que di
 uersi gradus sanctoz intelligunt:thu
 rificari solent. Rursus thus in thuribu
 lo. cor̃ igne orōnis accensum significat
 quia g̃ orō nostra solū ad deum ⁊ xpm̃
 mediatorem nostrū debet p̃ncipaliter

applicari. ideo ⁊ altare ⁊ crucifixus tho
 rificari solent. In paschali aut̃ tpe ad as
 pergendum cantam⁹ Vidi aquam. qđ
 sumit de Ezechiele. cui dñs ostendit ci
 uitatem edificatam sup montē ⁊ vergē
 tem ad austr̃ in qua erat mirabile tem
 plum. Ciuitas ecclesia est. de qua dic̃t.
 Non pōt abscondi ciuitas supra mon
 tem posita. Templū est corpus xpi. de
 quo d̃r. Soluite templum hoc. et post
 tri. exci. illud. Aqua de templo egredi
 ens fons est baptis̃mi de latere xpi. p̃ce
 dens. Sed cum fuerit in leuo lanceat⁹
 cur hic dic̃t a latere dextro. Respōdeo
 qđ sunt duo latera xpi. s. dextrum ⁊ leuū
 Dextrum est diuinitas ⁊ leuū humani
 tas. A latere igit̃ dextro exiit. quia de
 diuina xpi natura spiritussanctus aqua
 inuisibilis procedit. quā aque visibili q̃
 de latere leuo. i. humanitate lanceata p
 fluxit saluandī virtutem tribuit. Recte
 igit̃ hoc in processione paschali canta
 mus in laudem fluminis hui⁹ cui⁹ mū
 datione p mortem xpi reuigimus. De
 rum post octauā penthecostes cantat̃ i
 dñicis ad aspergendū antiphona. Asp̃
 ges me dñe. que a pascha vsqz tunc iter
 mittit. quia de fide passiōis ⁊ humili
 tate baptis̃mi ppheta predixit. Por
 ro aqua cuz benedic̃t sal admisceat qđ
 ab heliseo sumpsit exordiu⁹. Et fit hoc
 ad notandū qđ populus p aquā intelle
 ctus vt sanctificari possit p sacerdotis
 officiū vbo dei imbut⁹ qđ p salē signifi
 catur. Fit ter crux sup aquā ⁊ salē quia
 doceat pplus sancte trinitati gr̃as. p sua
 eruditione atqz redemptione referre Per
 aquā qz p̃fessio. p salē amaritudo signi
 ficat. ex q̃ mixtura gemin⁹ ptus p̃cedit
 s. diuisio seu separatio delictoz. vt or⁹ ṽr
 tunū ac bonoz op̃ez. Sz q̃re sal p̃us bñ
 dic̃t q̃ aq̃. R̃ndeō p sal itelligit̃ amari
 tudo p̃nie. ⁊ aquā baptis̃m⁹. qz g̃ cordis
 cōtrictio d̃z p̃cedere ab̃olutionē. ⁊ p̃nia
 baptis̃mū. ideo p̃us bñdic̃t sal q̃ aqua.

Liber Quartus

Et nō quattuor esse genera aque benedicte. Prīa in qua fit iudiciū purgationis. q̄ in vsu nō est. Scōda aq̄ q̄ sanctificat in dedicatōe eccie z altaris. de q̄bus in p̄ma pte dictū ē sub it. de cōse. eccie z altar. Tertia ē q̄ in ecclīis aspgimnr de q̄ h̄ agīf. Quarta aq̄ baptismi de q̄ dicef i. vj. pte sub sabbato sc̄tō. z hac solabant hoīes aspgi p̄usq̄ crismarent. et adhuc fit in q̄busdā locis h̄ hodie inter dictū ē. Putabāt em̄ se itez a pctis huius aque asp̄sione mūdārī cū tñ cōstat nullū bis baptisari posse. qz vō maius dignū trahit ad se mīn⁹ dignū t̄dō si aq̄ non bñdicta admisceat bñdicte. efficit bñdicta. De officio seu introitu misse

Introitu prima

¶ pars misse incipit. Sciendū aut q̄ sancti p̄res z p̄phē añ xpi aduentū suspirātes z p̄conātes p̄miserūt desideria opa. laudes. z p̄ces. q̄ singula figurant in missa. Introitus nāq̄. s. ip̄a aīa vaticinia p̄phaz z sc̄tōz patz desideria cū p̄conijs filij dei aduentū z incarnationē dei expectantīū exp̄mit. In em̄ rei signū in p̄ia dñica aduentus cātāt eccia introitū. Ad te leuant. Chor⁹ igit p̄sallentiū clericoz. q̄ sūt choz prophetaz z multitudine sc̄tōz xpi aduentum expectantiū. aīaz suā dilatat z introitum in iubilo cantat. qm̄ p̄phē. pat̄rarche. reges z sacerdotes. oēsq̄ fideles aduentū xpi cū desiderio expectabāt clamātes z implorātes. Emitte agnū dñe dñatorē terre zc. Jte z. Veni dñe z nō tardare zc. Hinc etiā ille simeon iustus z senex bñdixit dicēs. Nūc dimittī seruū tuū dñe s̄m verbū tuū zc. Quia viderūt oculi mei salutare tuū zc. Et xpi. Multi reges z p̄phē voluerunt videre q̄ vos videris. z nō viderunt zc. Ex eoz q̄ p̄sona cantat introitus. p̄ quos xpus introiit in mundū. iuxta illud apostoli. Et cum introducit p̄mogenitū in or-

bem terre. d. z adorēt eū oēs angeli dei Sequit v̄siculus psalmistē siue psalmus q̄ versionē ad operationes notat. Dicit etiā versūs. quia p̄ eū reuertimur ad introitū. significās opa z vaticinia. Consequenter ex institutione Damasi pape dicf. Gloria p̄ri z filio z sp̄ritui sancto zc. qd̄ sūt laudē. qz post opatōez danda est gloria. Dicit etiā gl̄a vt ostēdat p̄rem z filiū z sp̄m̄ sc̄m h̄re equales gloriā z coeternā maiestātē. in p̄ncipio z nunc z semp z in secula seculoz. i. in p̄rit̄i p̄terito. z futuro tempibz. Interpositio aut gl̄e inter p̄mā cantationē introitus z ip̄ius repetitionē designat captationē benivolētie. Vt ei qd̄ expectabant facilius obtinerēt ad totā trinitatem cordis z vocis glorificatione clamabant dicētes. Nūc nob̄ dñe miam tuā z salutare tuū da nob̄. q̄ sedes super cherubim manī. corā effra. b. z manasse. Quoz tādē clamorē sp̄s sc̄tū exaudīens v̄xit eū oleo leticie p̄ p̄sortib⁹ suis. z ad euangelisandū paupib⁹ destinauit sicut ip̄e dei fili⁹ p̄ p̄pham testat̄ dicens Sp̄s dñi sup me eo q̄ v̄xit me. euangelisare paupib⁹ misit me. Deinde antiphona ip̄a seu introit⁹ repetit. vt desiderū antiquoz patz seu iterario z multiplicatio suspirioz z clamorū ip̄oz euadēt⁹ exp̄mat. Dñi p̄pha. Nāda remāda expecta r̄expecta Modicū ibi z modicū ibi. si morā fecerit expecta eū. qz veniens veniet z nō tardabit. Hoc aut de sideriū antiqz nō sp̄ rep̄itat introit⁹ intellectū h̄re h̄ iubilo cātilene. Vex i diebus p̄festis bis introitus cantat in laudem diuine z hūane nature. q̄ in p̄sona filij sunt vnite. In q̄busdā vō ecclīis et p̄cipiū festiuitatib⁹ triplicat i laudem ei honozes trinitatis quasi tripudlem⁹ z in cuius memoriā missam cantamus z dicf semel cū gloria p̄ri ad laudē incarnationis. Quq̄ antē inchoat voce dimissa. ad notandū humilitatem sub-

sequenter alta voce reperit. que vocē ex
altatio significat excitationē a somno
peccati. quem vox suppressa demonstrat
iuxta illud apli. Hora est iam nos de som-
no surgere. Potest etiā et aliter dici. p-
us de inuitatorio in. v. parte sub noctur-
nis dicit. Semp tū integre reperit vt p
fectio leticie denotet. Quedā vō eccle-
sie dicūt introitū. Primo pfecte qz ec-
clesia deū laude pfecta laudat. Secun-
do imperfecte qz imperfecta est ois laus
vie. Tercio perfecte. quia pfecta et laus
patris. Dicit aut introitus. eo q dū ille
canitur sacerdos ministraturus ad al-
tare intrat. sen qz p illam antiphonam
ad officiū intrat. q etiā vocat officiū qsi
efficiū pnt dicit in pphēio. v. partis.
Celestinus papa statuit vt psalmi da-
tid centū quinquaginta. ad introitum
misse añ sacrificiū antiphonatum cane-
rentur. qd antea nō fiebat. s; eplā pauli
et euangelium tñ legebantur. et postea
missa celebrabat. De illis ergo psalmis
excepti sunt oēs introit⁹ regulares. gra-
dualia. offertoria et cōiones que cū mo-
dulatione pmo ceperunt ad missam in
ecclesia romana cantari. Gregori⁹ em
introitū misse cū cantu ordinauit. et vnū
versum de illo psalmo q cantabat reti-
nuit. Irregulares vō introitus sunt q
fm varietates solennitatum instituti sūt.
vt puer natus est nobis et. Spirit⁹ dñs
repleuit orbem terrarū et. Et hi habent
versus de psalmo preterq illi. Viri ga-
lilei et. et Nunc scio vere et. Et alij qui-
dam fm aliquas ecclesias. Et est notā-
dum q quando introitus de psalmo su-
mitur. si primus versus psalmi sit intro-
itus. aliquis de sequentibus versibus
eiusdem psalmi erit versus illius intro-
itus. sicut piz in introitu tertie ferie pri-
me hebdomade quadragesime q inci-
pit. Dñe refugiu. Versus em est. Viri
usq montes fient. Si vō non primus
versus psalmi s; aliquis alius de sequē-

tibus sit introitus. tunc primus versus
psalmi erit vñs ipsius introitus. vt in sa-
tali est introit⁹. Dñs dixit ad me et. ver-
sus vō est. Quare fremuerūt gentes et
populi meditari sunt inania. Et in festo
Innocentiū introitus est. Ex ore infan-
tium et lactentiū pfecti laudē et. vñs
est. Dñe dñs nr et. Et sic de alijs. qd fit
ad significandū vnionē et connexitates
capitis et mēbroz. Kursus vñs qñq
est duplex. qñq vn⁹. qñq dimidi⁹. De
q dicit in. vi. pte sub sabbato tertie heb-
domade quadragesime. Dū ar introitus
canit non sedet. qm ad opus et pconiū
xpī introitus refert. vt pdestinati ad ve-
ram cultum dei vocent. In qbusdam
ecclesijs trophēi dicunt p psalmis ex isti-
tutione Gregori⁹ pape. ad maius gati-
dium de xpī aduentu repitanduz. Est
aut pprie trophus qdam vñculus qui
in precipuis festiuitatibus cantat ime-
diatē añ introitū qsi quoddā pambulū
et pnuatio ipi⁹ introitus. vt vbi gratia.
In festo natiuitatis añ introitū illum.
Puer natus est nob et. pcedit trophus
iste. Ecce adest de quo pphete cecine-
dicentes. Puer natus est nob et. Habuit
aut trophus originē a lege Regis eni-
m. Rueri. x. q dū eleuaret arca cantabat.
Exurge domine. Cum vō depozitabat
cantabatur. Reuertere domine ad mul-
titudinem exercitus. Et dicit trophus
a trophos quod est conuersio. quoniā
quedam ibi solent fieri puerfiones ad
introitum. Vnde quandoqz prius dicit
tur versus et post beleyson. Et inde etiā
trophium dicitur zona. quia conuertit
ab vmbilico ad vmbilicum circumueni-
do. Potest etiam et aliter dici. quonias
introitus est laus ecclesie de iudeis cō-
uersis. Vnde tria continet videlicet an-
tiphonam. versum. et gloria. et hoc pro-
pter tres ordines fidelium qui fuerant
hebraice lingue. s. patriarche. prophete
et apostoli. Introit⁹ siue antiphona est

Liber Quartus

patriarcharum versus prophetarum gloria vo
apostolorum antiphona repetitio est predicatio
nis ideptitas et confirmatio quasi quod loge
us patriarcha gestibus figurauit prophetas
predixit. apostolus euangelizauit. Ad qua etiam
puersionem notanda solenes trophi alt
cubi inferunt qui sunt laudes ad introitum
puertibiles. Nam trophos grece, puersio
et latine, ut premissum est.

De accessu sacerdotum et pontificis ad
altare, et de processione.

De introitu ca

Cum pontifex seu sacerdos paratus et
sacris indumentis ornatus, de sacra
ede egreditur ad altare accedit. signifi
cans christus expectatio gentium carne sacro
scita assumpta ex virginis carnis incorru
pta de secreto habitaculo celorum egressus
est in mundum vel de secreta ede, videlicet
de virginali utero egressus est tanquam
sponsus de thalamo suo. Porro episcopus si
ue sacerdos egrediens procedit inter duos,
videlicet inter unum presbyterum et diaconum
quem accedit subdiaconus euangelij codi
cem clausum gerens illum procedunt duo cero
ferarii, quos etiam procedit ferens thuribulum
cum incenso. Demum episcopus vel sacerdos ad
altare pueniens mitram deponit, processione
facit, codicem aperit et osculatur apertum. Sacer
dos itaque seu episcopus illum magnam representat
sacerdotem, scilicet christum de quo ait apostolus. Christus
assistentes pontifex futurorum bonorum etc. Sa
cerdos et leuita illum deducetes legem et pro
phetas designant, secundum illud quod ipse dominus proposu
it in parabola saucia. quia sacerdos quidam de
scendit eadem viam et visio illo preiit similiter
et leuita. Moyses quoque et helyas in figura
legis et prophetie apparuerunt in monte cum christo loquentes. Sacerdos ergo et leui
ta deducunt episcopum, quia lex et prophetia christum
annunciauerunt et promiserunt. Unde moyses
inquit. Prophetam suscitabit vobis de fratribus
vestris, ipsum tanquam me au
dieris. Item Isaias, Ecce veniet pro

pheta magnus, et ipse renouabit hierusalem.
De episcopo seu sacerdote inter duos exi
stens, signat christum inter duos testamen
ta. ipse enim a duobus testamentis mundo
per prophetas et apostolos predicatur. Quia ve
ro ille in mundum venit promissus prophetis
sapientes et scribas in locum scribarum pre
mittit pontifex seu sacerdos subdiacono
num portante scripturas, qui sapiens sit omnia
disponere vasa. Quia vero archidiacono
nus et sacerdos pontificem deducunt quem
imediate diaconus et subdiaconus antec
edunt, qui significant apostolos et discipu
los quos christus misit ante faciem suam et ad
huc quotidie mittunt predicatorum et prela
ti ecclesie preparare viam domino spiritualiter ante fa
ciem suam. Adhuc subdiaconus antec
edens signat iohannem baptista qui processit in spi
ritu et virtute helise preparare domino plebem
perfectam, et fert ante pontificem codicem eu
angelij, quia iohannes ante christum predicatores euangelij
cum inchoauit dicere. Venia agite appropin
quabit enim regnum celorum. Diaconus
vero representat prophetas qui annunciauerunt
futuram ex euangelio vitam. Ceterum episcopus
scopus ideo sequitur euangelium ad notandum
quod debet semper illud et intueri et in
mente habere, et ante illum portare, quia per
doctrinam euangelij ad christum vitam viam pre
parat. Potest etiam dici quod semper subdiacono
num librum ferentem et per diaconum euangelij pre
conem, sanctos noui testamenti, per librum ve
ro euangelij, nouum itelligimus testamentum.
Per cerofrarios vero et thuriferarium san
ctos qui precesserunt nouum testamentum
et per duo candelabra cum cereis ardenti
bus legem et prophetiam, que christum mundi lu
cem nuntiabant commemoramus. Sine
igne enim non debet sacrificari, iuxta illud
Leuitici. vi. ca. Ignis in altari meo semper
ardebit. Quid lumine huiusmodi signifi
cet et de candelabris dictum est in prima
parte sub titulo de picturis. Cerei feruntur
super candelabra que fundamentum designant
ut super fundamentum luceat coram bo

in ins^o lux^o predicator^o. pulcre ergo cā-
delabra diaconus et subdiaconus ante
euāgelii^o precedunt. q^{ia} lex et pphete le-
gē gratie precefferunt. In quibusdā ec-
clesijs sunt tres cerei. quorū medius si-
gnificat illū qui aīr. Obiciūq^{ue} sunt duo
vel tres rē. In alijs septē. q^{ia} grā septifor-
mi tota ecclesia illuminat. De h^{is} aliter sub
euāgelio dicit. Thuriferari^o v^o cerose-
rarios ante dīr et alios. ad notādū q^{uod} thu-
ris significatio scis vtriusq^{ue} testamenti
cōis est. Per thuribulū aut cor huma-
nū cōperent notat. q^{uod} debet esse aptum
supius ad suscipiendū. et clausus inferi-
us ad retinendū. hīs ignē charitatis. et
thus denotōis. siue suauissime orōnis.
sen bonorū exemplorū sursum tendentiū
q^{uod} p^{er} fumū inde resultārē notat. Sicut
em̄ thus iligne thuribulū suauiter redo-
let et sursum ascēdit. ita op^{us} bonū v^{el} ora-
tio ex caritate vltra oīa thīmīsamata fra-
grat. Adhuc thuribulū cum incēso cor-
pus xpī suauitatis odore plenū. carbo-
nes spm̄sctm̄. thus boni opīs odorē de-
signāt. De hoc etiā dicit in. v. pte sub tī.
de laudibus matutinis. et infra. s^{ub} tī. de
thurificatōe. Postq^{ue} ad altare ventū ē
cerei q^{ui} pcesserāt postponunt v^t ostēdāt
doctores fuisse ante natiuitatē et post il-
lūinātes. Cādelabra v^o māib^{us} pascalitos
tenentur donec kyrieleyson inciplat ad
notādū q^{uod} doctor d^{icitur} exercere ope q^{uod} do-
cet. q^{uod} nō debet rudem populum dese-
re donec sciat. psteri dñe miserere. Illo
v^o incepto deponunt qñq^{ue} in pausimen-
to. Tū q^{ui} post acta bona opa hūiliare et
esse pulcrē recognoscere nos debem^{us}
Tū q^{ui} doctores i bono ope et in p̄dicati-
one se terrā eē cognoscere dñt. Sed duz
officiū inchoat subleuari dñt. q^{ui} qñq^{ue} et
p̄cipue p̄lar^{is} se erigere p bona opa debz
v^t ceteri h^{is} vidētes glificēt p̄m̄ q^{ui} est in
celis. Adhuc pōtifer ad altare pueniēs
mītrā deponit. put dīcrum est in. iij. pte
s^{ub} tī. de mītra. Deinde p̄fessionez facit.

Interea dō dū p̄fessio fit sōdia con^{tra} tenet
libz euāgelioz clausum aīr facit elus a
pte sinistra. Stat qdē ad sinistra. qm̄ ip-
se in aliquib^{us} tenet locū pphetaz q^{ui} se-
pe in ecclesia legit tenet libz ante oculos
pōtificis. v^t ille iugē memoriaz habeat
euāgelice p̄dicatōis. q^{ui} clausus tenet. qm̄
lex euāgelica clausa in pphetis mīstice
cōtinet. Cōfessio ē aut facta sacerdos li-
brū apit et osculat. put s^{ub} tī. de osculo al-
taris dicit. Sane fm̄ Innocentiū papā
iij. roman^o pontifex dū stationalis solē-
nitas celebrat cū sex ordinibus clerico-
rū. de quib^{us} in p̄hemio scōe p̄tis dictūz
est. a sacrario siue a loco vbi se induit et
parauit. p̄fessionaliter p̄gredit ad alta-
re. designās q^{uod} xp̄s exiit a p̄te et venit i
mundū. Hic em̄ p̄fessionis ordo gene-
ratōis xpī seriē rep̄ntat. quā Mathens
euāgelista describit in q^{ui} sex inueniunt^{ur}
ordines p̄sonaz. a quib^{us} fm̄ carnē xp̄s
originē traxit. et in mūdū pcessit. videli-
cet. patriarche. pphete. reges. p̄ncipes.
pastores et duces. Abraā patriarcha. da-
uid ppheta. Salomon rex. Salmon
p̄nceps. iudas pastor. Zorobabel dux.
Duo dyaconi pōtificē deducētes signi-
ficant abraā et dauid. q^{ui}bus incarnatōis
xpī facta est repromissio. Nā illi repromis-
sum est. in semine tuo bñdicent oēs
gentes. Isti vero pollicitiū est. de fructu
ventr^{is} tui ponā sup sedē tuā. Propter
q^{uod} euāgelista figuraliter hos duos i ge-
neratōe xpī p̄misit inquit. Liber gene-
ratōis dñi nostri ihu xpī filij dauid filij
abraā. Iste sunt due colūne quas ver^o
ille pacificus i vestibulo templi posuit
ante ostiū. q^{ui}s ambit funiculus duode-
cim cubitoz. i. quos fides duodeci apo-
stolorū amplectit de quarūz medio xpī
hostiū credentib^{us} apit. Quattuor autē
ministri sup pontificez mapulā ferūt in
summitatib^{us} q̄ttuor baculoz colligatā
et inde ipsi ministri mapularij nuncupā-
tur. Mapula illa q^{ui} diuersis figurata ē

Liber Quartus

Imaginib⁹ sacra designat scripturā que multis varijs insignita est mysterijs. Nec q̄ttuor baculis sup pontificē portat extēsa. q̄ sacra scriptura q̄ttuor modis sup xpm fert exposita. videlicet historice. allegoice. anagogice et tropologicē. put dictū est i phemio libri. Nec est finis padisi q̄ q̄ttuor in capita diuisis p̄gredit. Nec est mēsa p̄positōis que q̄ttuor pedib⁹ elenata subsistit. Super pontificē q̄ portat extēsa vt iuvenisse mōstret quez lex scripserat et p̄phete. Nā ip̄emet xps incipiēs a moyse et p̄phetis interpretabat in oib⁹ scripturis q̄ de ip̄o erāt. p̄pter qd̄ alibi dicit. Si crederetis moysi. etiā crederetis mihi. de me em ille scripsit. Quattuor ministri mapulā ferētes q̄ttuor sunt euangeliste sacra scripturā declarātes et fidē exaltātes. Hinc q̄ in sūmitatib⁹ baculorū eorū imagines collocant. Et p̄feruntur duo lumina cū incēso. q̄ lex et p̄phete cū psalmis xpi p̄nūciāterūt aduentum xpo attestāte. q̄ ait. Neceste est impleri oia illa q̄ in lege moysi et p̄phetis et psalmis de me scripta sūt. In maiorib⁹ aut solēnitatib⁹ septē cādelabra corā pontifice deferunt. p̄ qd̄ illud oñdit qd̄ Ioh̄s i Apoc. describit. Cōuersus inquit vidi septē cādelabra aurea. et i medio ip̄orū similē filio hois vestitū podere. vt ille p̄ aduenisse monstret. sup quez regeuit spūs gr̄e septiformis fm̄ illud Isaie vaticiniū. Egrediet virga de radice iesse et flos de radice eius ascendet. et reforescet super eum spūs dñi spiritus sapientie et intellectus. spiritus consilij et fortitudinis. spiritus scientie et pietatis et replebit eū spūs timoris dñi. In quib⁹ et etiā basilidis circa mediū chorū manipulus stupe appendit. cui pōtifer trāsien̄ ignē apponit. vt in cōspectu ppli cito incineret p̄ hoc scōm aduentū cōmemorād. in q̄ xp̄aviuos et mortuos et sc̄m p̄ ignē iudicabit. Nā ignis in p̄specu ei⁹

p̄ ardebit. et in circuitu ei⁹ tēpestas valis. ne videlicet q̄s male secur⁹ existat. q̄ nā que in p̄mo aduentu blādīt p̄ scōm exterrēt. q̄ em iudicāndus venit in primo iudicatur⁹ veniet i scōo. Hoc etiā fit vt pōtifer ignē apponēs. p̄sideret q̄ ip̄e incinerē d̄z redigi. et ornat⁹ ei⁹ i fauillā cōnerti. et q̄ quemadmodum stupa facile comburitur. sic etiam facile et quasi in momento p̄ns trāsīt mūd⁹ et p̄cupiscētia ei⁹. Quia fm̄ Jacobū aplm̄ via n̄ra vapor ē ad modicū parēs. Ne forte quis gl̄iosus incedit in tp̄ali gl̄ia delectet. nā ois caro fenū et ois gl̄ia eius quasi flos feni. Cū aut iam pontifex appropinq̄t altari p̄miceri⁹ scole cātorū accedēs dextarū ip̄ius hūmex corā astātibus osculatur. q̄ cum xps nasceret in mūdo. angelus ille cū q̄ facta ē celestis militie multitudo laudantiū deū. natiuitatez eius pastoribus patefecit. de quo dicit p̄pheta. Puer natus est nobis et fil⁹ datus est nobis. et factus est p̄ncipar⁹ sup hūmērū eius. Porro tres sacerdotes q̄ pontifici veniētī corā altari reuerenter occurrūt et inclinātes os eius osculant et pectus. significāt illos tres magos q̄ venerūt hīerosolimā dicētes. Vbi ē qui natus est rex iudeorū. et p̄cidentes adorauerūt eum. et agris thesauris suis obtulerūt ei munera. aurū thus et mirram. Per geminū quidē osculū geminaz in xpo cōsistent naturā. diuinā sc̄z et humanā quasi latentē in pectore. humanā quasi patentē in ore. q̄s etiā p̄ oblata munera magi misticē figurarunt. Osculū em̄ signū est reuerētie. put sc̄l. de pacis osculo dicit. Disponit aurē ista p̄cessio velut castrorū acies ordinata. Nā maiores et fortiores quasi custodes exercit⁹ p̄ueniunt et sequunt. minores aut quasi debiliores in medio colligunt. Precedūt em̄ ep̄i et p̄byteri subsequunt pōtiffices et dyaconi. colligunt in medio s̄bdyaconi et acoliti. Cātores p̄o

q̄si tabicines exercitū p̄cedūt vt eū ad
plia p̄tra demones excitēt ⁊ inuident. ō
quo filio ap̄ls ait. Nō est nobis collu-
ctatio aduersus carnem ⁊ sanguinē. sed
aduersus spiritualia nequitiē in celesti-
bus. Vnde buccinare in neomenia tu-
ba in die insignis solennitatis vestre.

Premisimus de p̄cessionē sūmī pō-
tifficis. inde etiā occasione sumpta. ⁊ de
alijs p̄cessionibus aliqua subiiciamus
Circa qđ generaliter notādū est. q̄ sicut
in missa legatio xp̄i p̄ nobis in mundū
figurat. sic ⁊ in p̄cessionib⁹ nostrā reuer-
sio nostra ad patriā nostrā denotat. q̄rū
solēnitās egressum ppli de egypto pe-
ne in oibus imitat. Sicut enī ppl̄s ille p̄
moysen erept⁹ est de manibus pharao-
nis. sic ppl̄s dei p̄ xp̄m liberat⁹ de ore le-
onis. Et sicut tabule testamēti de mon-
te synai acceptę sunt a moysē ⁊ corā po-
pulo portare. Exo. xxxiii. ⁊ xxxv. ca. sic
liber euāgelij sumit⁹ de altari ⁊ portatur
Illos vero columna ignis p̄cedebat.
⁊ ante nos lumen candelę p̄cedit. Ante
turmas illoꝝ signa ferebant. ⁊ añ nos
cruces ⁊ vexilla portant. Ibi p̄digia fie-
bant. ⁊ apud nos miracula nō cessant.
Illic lenire tabernaculū federis porta-
bant ⁊ n̄rī diacones ⁊ subdiacones pla-
naria ⁊ capsula ferūt. Ibi arca dñi a sa-
cerdotib⁹ portabat⁹. ⁊ apud nos scrinīū
aut feretrū cum reliquijs s̄ p̄byter⁹ de-
portat. Apud illos aarō sūm⁹ sacerdos
sequebat⁹ ornat⁹. ⁊ apud nos ep̄s ifula-
tus. Apud eos moyses cū virga. apud
nos rex cū sceptro. vel ep̄s cum cābucā
Ibi clāgor tubaz. hic strepitus cāpana-
rū. Ibi ppl̄s armat⁹. hic clerus sacris ve-
stibus ⁊ ppl̄s virtutib⁹ adornat⁹. ibi po-
pulus aspergebat⁹ cum sanguine. h̄ aq̄
benedicta cū sale. Illis obuiat amalech
sanguinē sitis: nobis turba demonū
nostre vite semp̄ insidias. Illic suis Jo-
sue extitit victor. ⁊ n̄r̄ ibus victoria no-

bis obtinuit. Cum autē ad aliquā ecclesi-
am p̄cessionāliter tendim⁹. tunc quasi
ad terrā p̄missionis accedim⁹. Cū vero
ecclesiā cāntantes intram⁹ q̄si gaudētes
ad patriā puenimus. Cum circa ecciāz
feretrū cū cāpanaz pulsatiōe portam⁹
q̄si cum arca cum sono tubaz. ⁊ cū clā-
gore ppli hiericho circūim⁹. Hiericho
corruit ⁊ destruit cū in nobis cōcupiscē-
tia vincit. Cum vero de choro ad aliqđ
altare imus. ibiq̄ statōs facim⁹. signifi-
cat q̄ aie ad xp̄m tendēt ⁊ p̄cinēt in con-
sortijs angeloz. Scđo etiā dauid ⁊ sa-
lomō nos ad p̄cessiones informauerūt
cū dauid arcā dei in tabernaculū ⁊ salo-
mon in templū cū hymnis ⁊ cāncis por-
tauerunt. ⁊ sub alis chernubin locauerūt.
Sic xp̄i humanitas ascēdēs celū ingre-
dit⁹ ab angelis pennis adorāt. quē fidel-
ia comitat⁹. Tercio etiā in p̄cessionib⁹
memoram⁹ q̄ xp̄s de sinu patris venit in
mundū. de p̄sepe ad templū. de betha-
nia i iherlm. ⁊ de iherlm in montē. optātes vt
de mūdo reuertamur ad patriā. ⁊ de vna
ecclesia ad aliā. s. de militāte ad triumphā-
tē. sequētes crucē. s. vestigia crucifixi. et
nos vicijz cōcupiscētijs crucifigētes.
sequētes etiā vestigia scđoz. p̄cepta euā-
gelioꝝ. ⁊ induti vestes sacras. s. loriam
iusticie. cingulū p̄tinentie. scutū fidei. et
galeā salutis eterne. Deinde sacerdos
celebratur⁹ q̄si cōtra spiritalia nequitiē in
celestibus pugnatur⁹ sacris vestibus q̄-
si armis induit⁹. put dictū ē in p̄hemio
tertie p̄tis. In nonnullis autē ecclesijs sic
p̄cessio ordinat⁹. P̄cedūt namq̄ septē
acolitī cū luminarib⁹. significātes oēs
q̄ p̄ septiformē spūsc̄ti grām lumē sciē-
tię fidelibus ministrauerunt. Illos se-
quuntur septem subdiaconi cum pla-
narijs significantes illos qui per ean-
dem gratiam plenitudinem diuinita-
tis in christo habitam corporaliter do-
cuerunt. Et post eos septem dyaco-

Liber Quartus

ni repitantes vn̄uersaliter oēs q̄ p ean-
dem gr̄am sp̄ualē intelligentiā videlicet
euangelicā de xp̄o habuerūt. Et p̄ eos
xij. p̄ores significātes oēs q̄ fide sancte
trinitatis vel triū vel q̄tuor virtutū ope-
ribus choruscant. quos comitant tres
acolitī cū thuribulis et incenso. significā-
tes tres magos q̄ xp̄o mūera obtulerūt.
Deinde sequit̄ vn̄ subdyacon⁹ codicez
euāgelij baiulās q̄ signū legē. Qui iō pō-
tifice p̄cedit q̄ lex cōtinens in se passio-
nis euangelicū sac̄m p̄cessit xp̄i aduē-
tum. Et portat illū clausū ad notandū
illō i lege fuit obscur⁹ p̄usq̄ agn⁹ septē
q̄ libri sigcula ap̄iret. Deinde pontifex
a duob⁹ q̄si i curru vehit. quē turba co-
mitat orādo. in q̄ designat q̄ ppl̄s seq̄t
xp̄m in celū. In q̄ comitatu decet sunt
ordies. s. ostiarij. lectores. exorciste. ac-
olitī. subdyaconī. dyaconī. p̄bri. cātōres
laici mares et mulieres. q̄ curr⁹ dei de-
cem milibus multiplex. Milib⁹ dī. ad
insinuandū eoz p̄fectionē. S; dyaco-
nos sbdyaconos et acolitōs p̄sertim se
cū patos adducit. iux̄ illd. Ecce ego mit-
to ad vos p̄phetas sapientes et scribas.
Prophete sunt dyaconī. sapientes sub
dyaconī. scribe acolitī. His siq̄dem xp̄i
vicari⁹ et ip̄e xp̄i i publicū deducit i me-
diū adolescentulaz timpanistray. Cū
āt. p̄ductū cantores et duo chori suscipi-
unt q̄tulādo cantātes introitū cū gl̄a i ex-
cellis Nepe cātōres siue clerici i alb̄ ex-
ultātes. angeli sunt q̄ xp̄m ascendentes
cū gl̄a et laudib⁹ i altissimis exceperūt.
Duo chori q̄ laudes cōcīnūt sunt duo
ppl̄i: iudaic⁹ et gētilis. q̄ xp̄o veniēti ad
cū laudib⁹ occurrūt. Ip̄a v̄o p̄cessio ē
vīa ad celestē patriā. Al̄q̄ b̄ndicta prece
dēs mūdicia vite ē. Lumīaria miscōie
opa. iux̄ illd. Sint lūbi v̄i p̄cin. et lucer-
ne ar. in ma. ve. et. Siq̄dem pontifex
seu sacerdos q̄si medi⁹ collocat iter cle-
rum et cruce p̄cedentē et ppl̄m sequētes
tanq̄ mediatoris dei et hoim vices ge-

rens. Preterea maiores in choro et i p̄-
cessionē posteriores sunt q̄ salus fit de-
scendenti. Vñ Zacheus p̄nceps publi-
cānoz q̄ pusillus erat cū ascēdisset si-
comoz vt videret iīm trāseuntē. ait ei
iesus. Zachee descēde q̄ hodie oportet
me manere in domo tua. At ille descē-
dit et excepit illū gaudēs in domū suā.
Iudei v̄o in sublimi stātes erāt et maio-
res eoz p̄mas cathedras in synagogis
habent. Crux q̄ q̄si regale vexillū et tri-
umphal e signū in p̄cessionib⁹ p̄mittit
p̄mo vt fugiāt q̄ oderūt eū a facie eius.
est em̄ signū victorie xp̄i. iux̄ illud. Ve-
xilla regis p̄de. ful. crucis et. q̄ demo-
nes victi sunt. Vñ illo v̄iso timēt et fu-
giunt. et p̄pter hoc in q̄busdā locis tem-
pestanbus aeris opponit vt demones
fugiāt et ab aeris cōcitatōe desistāt. Ne-
pe sancte crucis misterīū est nostr⁹ sig-
num et vexillū. Vñ Iste. xj. Stat in si-
gnum populoz ip̄m gētes deprecabū-
tur. et erit sepulch⁹ eius gl̄osum. Scdo
crucis vexillū p̄mittit. q̄ sicut ait apl̄s
ad Gal. Ab̄sit mibi gloriari nisi in cru-
ce dñi nostri iesu xp̄i. p̄ quē mūdus no-
bis et nos mūdo crucifigi debem⁹. de B
etiā sub tit. de euāgelio diceť. Vñq̄ etiā
vexilla premittunt. vt diceť in. vj. par-
te sub tit. de rogationibus. Sane vt pre-
missum est dum fit processio campane
pulsantur. Nam sicut rex terrenus in
exercitu suo regalia habet insignia. scz.
tubas et vexilla. sic et rex eternus xp̄us
in ecclesia sua militanti campanas pro-
tubis et cruces p̄ vexillis habet. de quo
in prima parte sub tit. de campanis di-
ctum est. Adhuc campanaz strepitus
p̄phas qui xp̄i aduentū p̄nunciauerūt
figurat. Vñ i et alia substernunt i loco
vñ trāsire et ad cāstandū. p̄cessio stare dī
iux̄ illd. Thob. penl. Platee tue sternēt
auro mōdo et cādido et i v̄ijs ei⁹ cantabit
alla. Illd āt sciendū ē q̄ q̄tuor sunt so-
lēnes p̄cessiōes. s. i purificatiōe be. virg.

marie in ramis palmarum in pascha. d. quibus in locis suis dicitur. et quia fit in ascensione domini. ad repunctionem illius ultime processioneis quam discipuli post dominum in die ascensionis eius in celum fecerunt venientes simul cum eo ad montem olivetum ubi assumpsit et videtur illis. in cuius processioneis representationem fit processio in dominicis diebus. Sciendum est ei quod promissa ecclesia observabat diem dominicam solennes. ut et modo. et fiebat in eo processio in memoriam resurrectionis. et observabat etiam quanta feria et fiebat in eo processio in memoriam dominice ascensionis. huius multiplicatis sanctorum festiuitatibus sublatum est sollemnitas quante ferie et eius processio per Agapitum papam in dominicam translata est ut a populo tunc ad ecclesias conveniente simul et sollemniter valeat celebrari. Et propter hoc dies solus dei vulgariter cognata diei dominice. pro videlicet antiquitus per sollemnitas fuit utriusque. In diebus igitur dominicis processioneem facientes resurrectionem dominicam memoriam et processioneem per discipulos post dominum factam repunctionem. non quod illi eam in dominica die fecerint ut promissum est. Neque egrediendo ecclesias et regrediendo ad eas quasi de infernum redimus ad infernum. put illi fecerunt. et sequimur crucem sicut illi crucifixum. Et licet illi sine ibi redierint nos tamen cum cruce redimus. pro eo quod ipse dixit. Vobiscum sum usque ad consummationem seculi. Que processio antequam tertia dicatur facienda est put in vi. pre sub ascensione dicitur. Non est etiam permittendum quod in dominicalibus processionibus de novo duntaxat testamentum cantare. et virginem salutare. et aliquid quod ad eam laudem proprie pertineat cantare debemus. Ex quo etiam suerendo inoleuit. ut in claustris oratorum virginis psustant. quam in statione prima christiana suetudine salutamus. Nec enim dicat quod christus resurgens prius. Marie magdalene appuerit. verius tamen credidit quod mater sue ante oculos appuerit. Sed ad euangelistas hoc dicere non permittit. quorum officium fuit testes resurrectionis in

ducere. nec decuit ad testificandum pro filio matrem inducere. Si enim verba extraneorum feminarum visa sunt incredulis de alimentera. quod non magis matrem per filium amore crederetur elirasse. Et sic romana sentire videtur ecclesia. que in prima die post resurrectionem scilicet in pascha apud beatam mariam maiorem celebrat stationem. quasi proponens solum. id est virginem que vidit pacem per alios in principio leticie sue. Quocirca sicut prima die ad misericordiam suam apud sanctam mariam maiorem precurramus. sic et ad eius honorem in dominicalibus processionibus prima statio deputatur. ut eam laudibus extollentes et ad eius oratorium festinantes cum sponso dicere videamur. Vadamus ad montem mirre. et ad collem thuris. Mons quidem est ipsa beata virgo. ad quam filius resurrectionis vadit appendo. et nos adorando. Pro stremito notandum est quod in quibusdam ecclesiis post processioneem omnes clerici ante crucifixum veniunt inclinantes illi et dicentes. Ave rex noster benedictus. Sed et quod plumalia et alias solennes vestes portarunt ante altare illas deponunt. primo ad repunctionem quod filii hebreorum sternerant vestimenta sua in via ante christum in processione sibi hiernisale venienti facta. Secundo ad ostendendum quod diuino vacatur officio omnia mundana a mentibus abijcere debent.

De confessione

Nusquam sacer

per vos vel episcopus gradus altaris ascendat. et antequam sacrum ordinet officium. ad seipsum reuertens inclinat se ante altare. significans christi exinanitionem quam inclinauit celos et descendit. cum se formam servum accipiens exinanivit. Et consideras quod sicut dicit salomon. iustus in principio sermonis accusator est sui. Christus etiam de illa prophetica solatio. Dixi confitebor. et in re. etc. De peccatis suis cum altaribus generaliter confiteatur. psalmum illum promittens ex institutione celestini pape primi et

Liber Quartus

te ad hoc pñenientē. Iudica me de^o rē.
vr discretus a gente non facta ⁊ ab ho-
mine liberatus iniquo ad altare dei vi-
gnus introeat. Petiit em̃ liberari a tem-
ptatione. ⁊ illuminari a gfa. vr p^oz in sp̃
sō psalmo. Petiit etiā a deo vr det ei qd̃
offerat. s. filiū suūz. quē nisi ei daret. put-
abaz dedit nō habere qd̃ offerret. Fit ē
p̃fessio vr purio sit ⁊ sine macula ingre-
diat. in q̃ notādū est. qz nō vr quidā in-
nus. p̃uide faciāt in specie. n e cauterizē-
tur p̃scie auditor. s. in genere sunt p̃stē-
da p̃ctā qm̃ ista p̃fessio nō est occulta s.
manifesta. Et nota q̃ cū in templo salo-
monis dedicatō sacerdotēs dicerēt. Cō-
fitemini dñō qm̃ bonus. qm̃ in se. ml. ei?
Nebula impleuit domū dñi ⁊ obūbra-
uit facies sacerdotū. ita q̃ se inuicē vide-
re nō poterāt. Et ait salomō. Dixit dñs
q̃ inhabitaret in nebula. dixit. i. ope! de-
mōstrauit. qm̃ i mōte synai appnit i ne-
bula. isrl̃ in nube p̃cessit. ⁊ aī moysen i
cauerna positū trāsiuit in nebula. Per-
cutim⁹ aut̃ pect⁹ cum p̃ctā p̃stitemur. exē-
plo publicani q̃ pectus suūz p̃cutiebat
dicēs. Dñe p̃piti⁹ esto mihi p̃ctōz. In
tūsiōne quidē p̃ctoris tria sūt. ictus. so-
nus ⁊ tact⁹. p̃ que significānt tria q̃ sūt
in vera p̃niā necessaria. videlicet cordis
cōtritiō. ois p̃fessio. ⁊ opis satisfactō. qz
in tribus peccamus. s. corde ore ⁊ opere
Deinde p̃ cūstāntib⁹ orat. indulgēt
am̃ p̃ctōz implorās. Nā xps de secreto
p̃is in mundū veniēs. de vtero ṽgina-
li p̃cedēs. patib⁹ inspiria multiplican-
tib⁹ p̃ nobis passurus itim̃ introiuit. i
mōre se inclinauit. cām suā p̃tra hoīez
dolosū ⁊ iniquū deo cōmittēs ⁊ p̃is. p̃fel-
sionē fecit dicēs. Cōfitebor tibi p̃ celi.
Ipe qz nobis indulgeas p̃pitiō corpore
p̃ctā ista portauit. Sane p̃otisscl̃ factū
p̃fessionē sub dyacon⁹ manipulū co-
rā altari immittit. Primo ad notādūz
q̃ p̃cessa sp̃alia p̃ manuū altēnā. puta sū
dyaconi vel alteri⁹. ⁊ nō p̃ p̃pitiā recte ⁊

admirare debet. Scđo ad designādū q nō sufficit oris pfessio nisi z boni ope ris fruct⁹ p manipulū designat⁹. Tequaē Tertio vi vidēs se inferioris misterij or nemēro o:nari aio hūiliter. Rursus tđo pōtifer post acceptā casulā z nō añ ma nipulū recipit. qz xps cur⁹ tipū gerit nō pūus manipulū os operum qui per m nipulum ipsum designantur obulit. qz celestē haberet puerfatōz q p causulā fi gurat. put i pre. iij. sub dalmatica dicit⁹ est. Sacerdos vō ecōtra añ indutā casu lā manipulū sumit. qm celestē puerfatō nē adipiscet neqz. nisi pūus scōz operū manipululos portet. Adhuc pōtifer post qz ad altare puenit māspulū recipit ad notandū q tūc demū bonoz opoz effe criū pmiū pceptem⁹ cū ad eterni tribu nal iudicis pueniem⁹. Sacerdos aut dū facit cōfessionē z etiā sepe in misse offi cio man⁹ iungit. q manuū iunctōes de uotionē significat. Et qz illa in aliq est maior z aliq minor. id cert⁹ manuū iū ctionū nō ē nūer⁹ determinat⁹. Rursus sa cerdotz manuū iunctio sūt oim bonoz deo fluentiū in ipō vnitatē z cōiunctōz z qz infinita bona infinitis z indeterminatis modis pnt a deo pcedere. tđo ma nuū iunctōis sacerdotis numer⁹ p deter minat⁹ nō est. Inclinatōes vō sacero tis in officio misse fm morem qrunder ecclīaz sub certo nūero pstrigūt. qm regulariter octo vicib⁹ pfunde corā alta ri. z tredecim vicib⁹ mediocriter supra altare inclinat. octo pfundas inclinatō nes añ altare facit ad referēdas grās ipi xpo de octo pncipalib⁹ q egit añ sui imolationē quā facer dos in officio figu rat altaris. Primū fuit admirabilis i carnatio. scđm fuit discipuloz gratuita vocatio. Tertio demonis in tēptatōib⁹ supatio. Quartū miraculoz opatio. qm tū infirmoz sanatio. sextū mortuoz re suscitatio. septimū oim questionū et p positurum per suā sapientiā determina

tio. octanū salubris pploꝝ institutio. z quecunq; ante sui imolationē egit. Ad hoc eo fm Bern. reduci vident. Trededecim vero inclinationes mediocriter facit supra altare. qz christus trededecim pncipalia fecit in ara crucis. sumendo arā crucis pro toto tpe sue passionis. que dē incepit in hora captionis. Primum fuit iude pditionis discreta redargutio: dicens. Iuda osculo filiū hois tradis. Scdm fuit ipm captivis sui pbitio dices eis. Quē qritis. Qui responderunt Iesum nazarenū. Quibus respondit. ego sum. Tertiū falsis testibus z regibus māsuetā responsio. Quartū spuroꝝ z verborū sine murmuratōe toleratio. Quintū in his que vidit z audiuit nulla sibi data perturbatio. Sextū discipuli eū ter negantis culpe condonatio. Alia vero septē enumerat Amb. ab eo in ligno crucis facta dicens. Actoz pteritis in cruce pendēs officia diuidebat. psecutionē apostolis pacē discipulū corpus iudeis. spm patri. parāsimphū virginī. paradisu laironi. z infernū peccatori. Oscula quoq; sub certo numero sūt pnt dices in q̄ta p̄cula canonis. De incenso benedicendo z in thuribulum mittendo.

Est factā confes-

sionē z datā absolutionē pontifex vel sacerdos p̄sūq; dicat. Deus tu p̄uersus zē. incensum cū benedictiōe in thuribulo apponit rep̄itās q; legalis sacerdos ferēs sanguinē z carbonēs cū thimsamate in thuribulo orans ponebat. donec fumus eū obumbraret p̄at dictū est in phemio hui⁹ p̄r. Per hoc etiā illud insinuas q; angelus venit z ante altare stetit. hīs thuribulū aureū in manu sua. qd implevit d igne altaris. z data sunt ei incēsa multa. vt daret de oīonibus sanctorū. Sane angelus est xps. thuribulū aureū corpus imacu-

latū. altare ecclesia. ignis charitas. incensum oratio. fm illud p̄phetiū. Dirigat oīo mea sicut incensum in cōspectu tuo. Venit ergo angelus. i. xps q; stetit ante altare. i. in p̄pectu ecclesie hīs thuribulū aureū. id est corpus imaculatū ple nū igne. i. charitate. z data sunt ei. scz a fidelibus incēsa multa. i. oīones. vt daret. i. rep̄entaret eas patri de oīonibus sanctorū. Et nota quia non dicit oīones xps em non oēs oīones exaudir. sed dicit de oīonibus de illis videlicet q; p̄er nēr ad salutē. Vñ cum paulus ter dñm rogasset vt ab eo stimulū carnis auferret. rñdit ei dñs. sufficit tibi grā mea. nā virtus in infirmitate pficit. Eps ergo vl sacerdos thus in thuribulo apponit qz xps oīones inspirat in aio vt p ipm offerat incensum in odore suauitatis. Sacerdos aut minister incensum rep̄entat episcopo vel dyaconus sacerdoti qz lex illud p̄ciosum thimsama cōfecit qd in odore suauitatis altissimo offerret. de q; dñs subdit in Exo. xxx. c. Talē cōsecratio nē nō facietis in vīus vīos. qz sanctū ē dñoz hō quicunq; fecerit simile z odore illius p̄finaf. p̄bit de p̄p̄is suis. Et ex hoc verbo fuerūt q; dicerēt q; si oblato thure z bñdicto sup altare. thuribulū descēdat ab altari ad clericos vel laicos. tunc aliud ibi thus sine bñdictione apponendū est. z oibus tā clericis q; laicis offerendū tanq; illud spectet ad laiciā istud ad dñs. Melius tñ fm spm q; fm litterā intelligitur. Nā littera occidit. spiritus viuificat. Et ppter premis sam etiā causam odor thuris bñdicti non dat in ecclesia sponso. z spōse. Per cōcremationem vero thuris significat q; sacerdos orationē seruente z deuorā vendi ex fumo. i. caritate. consolidandi ex sui qualitate. constringendi ex glutinitate. confortandi ex aromaticitate. Sic oīo ascedit i dei mēoria. aīaz p̄solidat

Liber Quartus

q̄tum ad culpā p̄teritā ipetrādo mede-
lam. z constringit q̄tū ad p̄mittendā li-
centiā. z p̄fortat q̄tū ad p̄ntem ipetran-
do tutelā. De q̄ etiā dicit̄ ē sub ti. de ac-
cessu pontifi. ad alta. z dicitur sub ti. de
thurificatiōe. **N**auscula v̄o in q̄ incen-
sum reponit̄ designat q̄ p̄ orōnem quā
incensum s̄ḡt. de hui⁹ mundi marī maḡ
z spacioſo ad celestē p̄tiam satagimus
navigare. Vñ in Prover. Facta ē q̄si
navis h̄storia portās de lōge panē suū
P̄t̄ etiā dicit̄ q̄ p̄ thuribulū cor hoīs.
p̄ ignē feruor deuotiōis. p̄ incensum orō-
nes. p̄ nauticulā eccia. i. qua deuote orō-
nes offerunt̄. q̄ p̄ angelū ad deū p̄ferun-
tur signat̄. **V**ascula q̄bus ignis recipi-
tur sunt filij q̄ corda pat̄z pietate fluen-
tia imitant̄ z flammā celestis sacrificij
quā in p̄rimoz mētibus aspiciūt in su-
is accēdere satagiūt. **I**nstrumēta v̄o q̄-
bus ignis ad altare portat̄ sunt p̄dicato-
res q̄ exemplo sc̄toz caritatis ignē por-
tant. z in corda fidelīz trāserūt q̄ corda
pat̄z in filioz puerūt. **T**huribulū āt q̄d
significet dicit̄ b̄ ti. de thurificatione.

De Osculo altaris z libri.

Est immixtum in

p thuribulo incensuz sacerdos seu
ēps dicto. de⁹ tu cōuersus rē. sa-
crum osculat̄ altare. vt notet̄ pacificatiō
cū iudeis. z ad designandū q̄ x̄pus ad
nos veniēs. sanctā sibi copulauit eccle-
siam. iuxta illd̄ ep̄stalamicū. osculetur
me osculo oris sui. **I**n osculo siqdē os
ori cōiungit̄. z in x̄po nō solū hūanitas
est vnita diuinitati. vtz etiā sp̄sa copu-
lata est sp̄so. iuxta illd̄ p̄phetiū. **Q**ua-
si sponsam decorauit me corona z qua-
si sponsam ornauit me monilib⁹. **R**ur-
sus qñ p̄phetalis vñs introitus a can-
toze incipit. sacerdos ad altare ascēdēs
illd̄ osculat̄. q̄ p̄phetaz testimoniū x̄pi
venit in mundū z ad passiōē altaris.
Quoties āt in officio misse osculet̄ alto-

re z i qua p̄te ei⁹ oscula fiāt. z q̄re mani-
bus supra illud depositis. z q̄re s̄ḡ cru-
cis in locis osculadis p̄us imp̄ssio. dice-
tur sub. iij. p̄ticula canōis. **I**n b̄ at̄ loco
altare s̄ḡt p̄p̄m iudaicū. codex v̄o euā-
gelij siue euangeliz p̄p̄m gentiū q̄ p̄
euāgelīū credidit. **I**do q̄ ēps vel sacer-
dos euāgelīū z altare osculat̄. q̄ x̄pus
vtriq̄ dedit pacē. qñ lapis angulari fa-
ctus fecit vtraq̄ vnū. **P**̄t̄ etiā dicit̄ q̄
subdiacon⁹ libz euāgelij q̄ clausus por-
tabat̄ offert ep̄o vel sacerdoti. ille v̄o ad
altare pueniēs illū ap̄it ad insinmandū
illud qd̄ in t̄po c. describit̄. q̄ nemo di-
gnus est ap̄ire libz q̄ intus erat script⁹
z foris sigillis septe z signatus. nisi leo
de tribu iuda claus dāuid. q̄ libz ape-
ruit z septe eius signacula soluit. **P**er
altare v̄o eccia s̄ḡt. iuxta illd̄ Exo. **S**i
altare lapideū feceris mihi nō edificab̄
illud de sectis lapidib⁹. **P**er sectiones
lapidū in altari diuisione fidelīz repro-
bat in eccia ne vīcz p̄errores z scismata
diuidant̄. **L**iber q̄ aperit cū ēps ad al-
tare puenit. qñ vbi x̄ps p̄mittit̄ ap̄o-
rum p̄gregauit ecciam docēs z p̄dicās
scripture mysteria reuelant̄ dicens. vo-
bis datū est nosse mysteriū regni dei. ce-
teris āt in pabolis. **V**ñ post resurrecti-
onem aperuit illis sensum vt intelligen-
rent scripturas. **R**ectius igit̄ facit ep̄s
cū ip̄emet ap̄it libz euāgelioz. i. z x̄ps
p̄ mistros suos patefecerit mysteria scri-
pturaz. **L**ibro v̄o ap̄o illū osculat̄ a p̄-
te sinistra ad significandū q̄ p̄dicatores
recōciliauerūt z obrulerūt gētes cristo.
q̄bus ip̄e p̄ se nō p̄dicauit. i. z ip̄e per se
pacē in euāgelio p̄dicauerit dicens. Pa-
cem meā do vobis rē. **Q**uia v̄o ip̄e et̄
am in cruce pendēs pacē fecit t̄do mor-
transit⁹ ad dext̄z comū altaris s̄ḡt se
signo crucis. q̄ vt ait ap̄s ad Eph. **E**t
stus pax n̄ra vtraq̄ fecit vnū. duos z di-
uersos pietas. i. p̄pos copulās. **P**ost b̄
codex euāgelij sup̄ altare clausus po-

nſt. qđ qđtū ad h ſigt hierlīm pnt ſb enā
geſ. dicet. Deinde roman⁹ pōſtex ⁊ et
am alij qđā puerſus oſculat dyaconos
vt oñdat pacē illā in aduentu xpi veniſ
ſe quā xpe pmiſerāt. vñ Dauid. Oſcu
tur in diebus ei⁹ iuſticia ⁊ abundantia
pacis donec auſerāt luna. Et ali⁹ ppha
Pax erit i terra nſa cū venerit. Et ideo
xpo naſcēte vox iſonuit angeloz. Et in
terra pax ho. ho. v. Oſculū eſt qñq pa
cē ſignificat. put dicet ſub ti. de oſculo
pacis. Dyaconus vō ſtatim ſe inclinās
oſculat pectus ei⁹. deſignans q in ſpī
ratōe diuina ppe pacē pđſipere futurā
Nā et Iohānes ſup pect⁹ dñi recūbēs
euangelij ſuēta de ipſo ſacro dñici pec
toris fonte porauit. In nōnullis vō ec
cleſijs eps pmi⁹ oſculat mīniſtros. po
ſtea altare. deinde enāgelij. qm xps pſi
mū recōciliant ſibi aplos. poſtea inde
os. deinde gētilēs. In qbusdā etiā loc⁹
offerit oſculū pacis cātorib⁹ qſi retroſū
implēs illud. Pacē meā do vobis. pacē
m. re. vo. Dat qđē pñtib⁹. relinqt abſen
tibus. Nec añ oſculū cātores dicūt glo
ria pñ. qz fides trinitatis nō añ claruit
q ſe dñs inclinauit. ⁊ nos recōciliant. ⁊
trinitatē p aplos pđicari mandauit. Et
iō oſculo dato eps innuit eis vt dicant
Gloria pñi ⁊ ſi. ⁊ ſ. ſ. Sic erat in pñ. ⁊c.
Ecce qđ cantor annūciat. ſ. q corda pa
trū puerant in filios. Abraā tres vidit.
⁊ vnū adorauit. Sic opz nos filios ei⁹
credere trinitatē in vnitatē. Poſt dataz
q pacē cantor dat ſcrē trinitati glia. q.
d. Reſerim⁹ glia m deo pñi et filio ⁊ ſpī
ritu ſcrō. qz pacē quā pphetauit p ſcrōs
ſuos pphetas nobis in nouiſſimis tpi
bus dignatus eſt oñdere. Quā vō dicat
Sicut erat in pñcipio. dyaconi ad alta
re pcedūt ⁊ itē reuertunt ad epm. In
q figurat. q iō apli ſe moxi tradiderūt:
vt corpi xpi adunarent. Pñ⁹ aut ſtēſt
cū epo añ altare inclinari. q cū xpus ipe
incipitur ſe erigunt. qz chorus ſancroz

martyr añ nouiſſimā tribulatōz ignal
le lacrimaz manet Poſtea vō martirio
coronati erecti ſtabunt liberati et ſecuri
an dñm ſp. Oſculo aut dato ruſus dy
aconi cū pontifice orant. q. d. Dñe doce
orare. In qbusdā etiā ecclījs dyaconi bi
ni et bini latera altaris alitrinſecus ſine
alternatim oſculant. eo q dñs aplos bi
nos miſit ad pđicandū dñ. eis. In quā
cūq domū intraveritis dicite. Pax huic
domui. qui r euerſi ſunt ad xpm. ſic dy
acones reuertuntur ad epm.

De Thurificatione

Oſt datum oſcu

p lū eps ſeu ſacerdos accipiens
de manu dyaconi thuribulū
ſacrū incenſat altare. qz xps cor⁹ aſſu
mēs de genere pphetaz factus ex ſemī
ne dauid fm carnez ſuis oñonib⁹ fouet
ecciam fm qđ orat in euangl. pater ſan
cte ego p eis rogo ⁊ non p eis tm. q ⁊ p
illis qui credunt ſunt pverbū eoz. Et
aut dyaconus poſtea thuribulū accipit
vt incenſet epm vel ſacerdotē moraliter
inſt ruit q ſi digne volumus incenſum
oñō nis offerre. thuribulū incarnatōnis
debemus tenere. Nā ſine fide mediato
ris hoies deo placere nō pñt. q iux vñū
pmiſſiōis ipſius. ſi quid petierint i ore
ne credentes accipient. Per thuribulū
em verbū accipit incarnatum. Nam ſi
cut in thuribulo pars ſuperior et inferi
or tribus catherulis vniantur. ita i xpo
tres ſunt vniones. quibus diuitas ⁊ hu
manitas vniantur. vnio carnis ad aia
vnio diuinitatis ad carnē. et vnio diuī
nitatis ad animam. Quidaz aut quar
tam vnionem assignant. vīcz diuinitatē
ad cōpoſitum ſimil ex anima et carne
Vnde et quedaz thuribula quatuor ca
thenulas habent. De hoc aut thuribu
lo moyses inquit ſpecialiter ad aaron.
Tolle thuribulū et baſiſto igni de alta
ri. mīre incenſum deſup. Eſt et alia i thu

Liber

Quartus

ribulo consideratio. put in it. de acces-
su pontificis ad altare dictum est. Rursus
ideo thurificatio altari episcopus vel sacerdos
thurificat. ad significandum quod sicut chris-
tus est altare et hostia. sic est pontifex
et sacerdos. cui est omnis sacrificium of-
ferendum. Quod vero adoratur non solum in
Christum deus sed etiam in Christum homo. In
in quibusdam ecclesiis pontifice thurifica-
to. altare a dyacono circumcirca thurifi-
catur. unde psalmus. Circudabo altare tuum
domine. Sane thuribulum aureum significat
sapientiam. quia omnes thesauri sapientie et
scientie dei in ea fuerunt absconditi. Unde
stetit angelus supra aram templi habens
thuribulum aureum in manu sua. id est christus
resurgens carnem habuit in potestate. Et
gentem significat christi carnem ab om-
ni labe mundam et mundiciam remanentem
Caput fragilem et mortale. Ferreum re-
surgentis fortitudinem. Si quatuor ha-
bet cathenulas demonstrat eam ex quatuor
elementis constare. vel quatuor virtu-
tibus. scilicet iusticia. prudentia. fortitudine et
temperantia decorari. Quinta quoque partes
dividit. animam designat que se in morte
a carne in illo triduo separavit. Si vero tres
habet cathenulas figurat animam carnes
et verbum in una pervenire personam. Quar-
ta que partes separat. potestas est quam aiam
suam posuit pro omnibus suis. Si una tantum
cathenula sustentatur. designat quod solus
de virgine generatur. quodque solus est inter
mortuos liber. Circulus cui hec omnia inne-
runt est deitas quam nullo terminio claudit. a
quam hec omnia continent et operantur. Preter misti-
cam etiam rationem ob hoc altare incensat ut omnis
ab eo nequecia demonum appellat. Fumus
ei incensi valere creditur ad demones effu-
gandos. ubi cum Theobaldus interrogasset an-
gelum quod remedia haberent ea que de pisce sus-
ceperat observari. respondit. cor dis eius picu-
la sit super carbonas ponas. fumus eius omne
demoniorum genus erriccat. Soter papa
statuit ne mortales incensum circa al-

taris ferant.

Qualiter episcopus et sacerdos et ministri
ad altare stare debent.

Thurificatione p

acta episcopus vel sacerdos ad dex-
tram altaris partes se transfert.
ibi unacum ministris plene officium et kyrie
beleyon dicens. Qui transitus de medio
altaris ad dextram partem significat christi transi-
tum de passionis per resurrectionem ad vitam eter-
nam. Item a leva transiens in dextram imitatur
christum ingredientem mundum. levam enim reti-
git christus quando ipsam assumpsit vitam. ad dex-
tram iuit. quando carnem assumptam ad dei dex-
tram elevari. Rursus per hoc quod accedens
ad altare prius dextram illius partem petit. in-
nuit quod emanuel in lege promissus prius
venit ad iudeos quam ad gentes. Iudei ei
tunc propter legem in dextra parte fuerunt. gen-
tes vero quasi in sinistra. quia ydola colebant
Sacerdos ergo vestibus sacris ornatur.
christum carnem in se humanitatis vestitum si-
gnificat veniens ad altare christum de celis
venisse ad populum ut eum salvaret desig-
nat. Deinde in dextram transiens designat quod christus
in mundum veniens venit ad iudeos de quibus
voluit nasci. Beata enim Maria in-
dea fuit. De hoc transitu dicitur sub tri. de
mutatione sacerdotis et de oratione. Et
nota quod licet officio papa celebranti vel mis-
sam audienti legat a capellanis suis in
introitu et kyrie beleyon et gloria in excelsis.
et credo. et sanctus et agnus. non tamen gratias
vel alleluia vel tractus vel offertorium vel pro-
cedio. pro eo quod illa instructiona sunt et in-
troductoria. quibus ipse non eget. Illud
autem notandum est quod sacerdos stat erectus
ante altare. ad notandum quod christus venit suos
regere inuincibili doctrina. et respicit ver-
sus orientem. quia christus non suam sed patris vo-
luntatem quasi suam. nec respicit retro. nam
quia christus semper patris faciem intuetur.
iuxta illud. Scio unde venio et quo va-
do. tum quia nemo mittens manum ad

aratrum et respiciens retro aptus est re-
 gno dei. immo ad populū dorsum ver-
 tit. representans q̄ dñs ait ad Moysen
 Videbis posteriora mea. faciē autē me-
 am videre nō poteris. Exo. xxxiij. Ep̄s
 autē et supiores celebrātes nō an altare.
 h̄ remoti ab illo ad dextrū eius lat⁹ vsq̄
 post dictū offertoriū manēt. Qd̄ sit pri-
 mo ad rep̄tandū q̄ ex latere xp̄i q̄ p al-
 tare significat. iniciū n̄re redēptōis fuit
 Sc̄do fit h̄ n̄ solū ad maiorē solēnitatē
 vt p h̄a in minorib⁹ sacerdotib⁹ decernā.
 vtz etia3 fit h̄ qz ipsi in missa rep̄tāt
 nō solū xp̄i dignitatē et excellētiā ante
 eius oblationē. verū etiā humilitatē et
 obediētiā in ipsa sui oblatione et cōse-
 cratione. Siq̄dem xp̄s q̄tum ad sui di-
 gnitatē est p̄i equalis. et sedet a dextris
 dei p̄is. put in simbulō legif. qd̄ rep̄tāt
 platus stans an oblationē ad dextrā
 altaris. In sui vero oblatōe xp̄s p nob̄
 factus ē hostia. et ideo prelatus ei⁹ vices
 gerens extrūc ip̄i altari qd̄ arā crucis in
 sinuat. v3 totaliter inherere. Tercio qm̄
 platus actus eē dñt subdit⁹ ad doctrinā
 iō vsq̄ tūc manet ab altari separ⁹. et ex-
 trūc ad man⁹ lauādū et iherificādū et sacri-
 ficādū ad altare accedit vt oñdat q̄cūq̄
 i missa p̄cedūt solēnitates et landes eē. h̄
 tunc demū ad eēntialia seu substantia-
 lia pagenda accedit. Quarto in hoc re-
 p̄tāt q̄ legalis pontifex intrans sancta
 sanctorū carbonēs ferebat et sanguinēs
 pnt tactum est in phemio huius p̄tis.
 Quinto fit hoc ad rep̄tandū qd̄ ait p
 pheta. Dixit dñs dño meo sede a dextris
 meis. Donec ponas inimicos tuos sca-
 bellum pedū tuorum. Sacerdos q̄ dez
 christum rep̄tans sedet a dextris alta-
 ris. deum patre3 in hoc loco signantis.
 donec ad consecrandū hostiaz accedat.
 per quā fracta sunt tatarā et inimici de-
 monēs deuicti. et quasi scabellū3 pedū
 positi. Ministri vero sc3 dyacon⁹ et sub-
 dyaconus retro illum ad altare stant. q̄

tamē in veniendo precesserunt. signēs
 martyres qui in ve. test. fuerunt. et tamē
 post dñi natiuitatem digne coronantur
 Et ad quācūq̄ altaris prem ille transi-
 erit ip̄m retro stantes sequunt⁹ vt oñdāt
 impletū esse qd̄ dñs ammonuit dicens
 Qui mihi ministrat me sequatur et vbi
 ego sum et c. Intendētes semp atq̄ solli-
 cite in il lū. ad notandū q̄ fideles q̄uis
 adhuc in hac vita positi. tamē eternit⁹
 tē christi semper intendūt. In q̄busdā
 etiam ecclesijs illo se vertente ad pp̄m
 illi similiter severtunt. et illo se puerēte
 ad altare se similiter puerūt. nā xp̄s ab
 oīone ad p̄dicatōem. aliqñvero ecōuer-
 so dū viueret se puerit. qd̄ designat ver-
 sio ad pp̄m et cōuersio ad altare. In q̄
 qd̄m imitandus ē a p̄dicatozib⁹ q̄ per
 ministros ipsos cōgrue designantur.

Incinctus papa statuit q̄ ep̄us deo
 sacrificans secum testes habeat dyaco-
 nos qui oculi eius dicunt. et subdyaco-
 nos. reliquosq̄ ministros. qui sacris in-
 duit vestib⁹. in fronte. i. antez a tergo. et
 p̄s3 eregione. i. a pre dextra le uaq̄ con-
 trito corde et hūiliato spū ac pno stent
 vultu. custodiētes eos a malis uol hoīb⁹
 at cōsensum p̄stantes sacrificio. Et fin
 Incinctus papā eum nō deferant. qz ppter
 maliuolos optet illū h̄re bonū testimo-
 niū ab his q̄ foris sunt. Statutū est eti-
 am vt celebrās missam habeat a tergo
 vicini solaminis adiutorē. pur dictū est
 in phemio hui⁹ p̄tis. et iō in quibusdā
 ecclesijs aliq̄ diaconi stat post ep̄m quasi
 orātes vt eū sequāt vsq̄ ad mortē et cū
 cū eo trāseant ad vitā eternā. Maior n̄
 ps i dextra pte morat altari et minor i si-
 nistra. qz vtrūq̄ petit eccia. i. et ipalē b̄n-
 dictionē et eternā. vt ibi. sic trāseam⁹ p
 bona ipalia vt nō amittam⁹ eterna. Ce-
 terū dicti ministri retro stantes inclina-
 ti ante facies suas. vsq̄ in finē dñice oīo-
 nis p̄seuerant. significātes illos ap̄los.
 qui in passione dñi magna tribulatōe

oppositi non audebat se erigere ut christi discipulos se esse confiterentur. stabat tamen in facie fidei. sed postea erigunt. sic dicit sub xpi. pericula canonis sub verbo. nobis quod. si gnantes etiam chororum sanctorum martyrum in convallibus lacrimarum et antiquissimam tribulationem manentium. Postea erigunt. quia illi postea martyrio coronati stant erecti. id est ab omni tribulatione liberati. Adhuc stantes facie inclinati signant mulieres quod de cenaculo ad monumentum vultibus declinatis currebant in christi amore ardentibus. Sane sacerdos mister inter moras pulvinar molle missali supponit. ad notam. dum quod devotum et molle cor. et quod facile divina impressione recipiat. supponit dum iugo dominus celestium preceptorum. iuxta illud sapientis. Suscipiat verba mea cor tuum. et. ut in eo spiritus domini requiescat. De hoc etiam sub euangelio dicitur.

De Kyri heleyson.

Translato in de

8 extra altaris preter episcopum seu sacerdote deinde. quia tempus plenitudinis et annus benignitatis advenit. sic predictum fuit a psalmista. Tu exurgens miserere beth syon quia verbum tempus misericordie eius. Congruenter chorus laudat et invocat trinitatem replicando kyri heleyson. Id autem post introitum domini kyri heleyson. quia ante omnia omnia nem sacerdotum necesse est misericordiam domini implorare. Si quidem kyri heleyson grece interpretatur domine miserere. Nam kyri sonat domine. heleyson miserere. Et inde christe heleyson. id est christe miserere. Vel kyri christe. id est deus. eyes miserere. son nobis. In kyri heleyson. id est christe deus miserere nobis. vel christe. Domine miserere nobis te enim expectamus. Dicitur autem nonies. Primo ut ordo decimus ex hominibus reparatus nove associetur ordinibus angelorum. Secundo ut ecclesia perveniat ad societatem nove ordinum angelorum. Tercio id nove genera peccatorum. Est enim peccatum ori-

ginale. veniale. et mortale. Item peccatum cogitationis. locutionis. et operationis. Item peccatum fragilitatis. simplicitatis et malignitatis. Fragilitatis per impotentiam. simplicitatis per ignorantiam. malignitatis per invidias. Hoc est peccatum in patre. peccatum in filio. peccatum in spiritum sanctum. Adhuc ideo dicitur ter ad patrem kyri heleyson. ter ad filium christe heleyson. et ter ad spiritum sanctum kyri heleyson. Sed ad patrem et ad spiritum sanctum sub eodem tantum vocabulo. quia pater et spiritus sanctus sunt eiusdem tantum nature. Ad filium vero sub alio. quia filius et si sit eiusdem nature cum illis. est tamen etiam alterius ut gemine gigas sub substantie. Preterea ideo domini ter quia ad patrem. ter quia ad filium. et ter quia ad spiritum sanctum. ut notetur pater in filio et filius in patre et spiritus sanctus in utroque. De hoc dicitur in quinta parte sub ii. de prima. Sed in medio mutat kyri in christe ut notetur duas esse naturas in christo. Kyrius kyri heleyson trinitatem significat per patrem. verbum. multiplicatas. ad hoc ut gratia summe trinitatis per adventum christi eos commoederet nove agminibus angelorum. Est autem magna verborum istorum efficacia. Legimus enim quod dum beatus Basilius kyri heleyson clamasset. porte tricine siue papie. eccie sunt aperte. Kyrius cum beatus Germanus kyri heleyson clamaret quod reges conversi dicerent in fugas. Unde forte significat aliud quam domine miserere. quod tamen nos ignoramus. In quibusdam ecclesiis statim post ultimum kyri heleyson subiciunt ymas. quod verbum grecum sonat latine nobis. Et sensus est kyri heleyson ymas. id est potentia divina miserere nobis. Et beatus Gregorius instituit Kyri heleyson nonies. et a clero tantum publice in missa cantari. quod prius apud grecos solum a clero et populo cantabatur. Silvester vero papa illud de grecis assumpsit.

De Gloria in excelsis deo.

Acto kyn helei

o lon. mox sacerdos vel pōrifer
ex institutiōe Thelesphori pa
pe inchoat hymnū Gloria in excelsis deo
quē angeli auditi sunt decantare. sicut
legit in euāg. Lu. qui angeloz hymnū
prohibet testimoniū tpali xpī natiuitati.
Sane sacerdos p̄mus et solus illuz in
choando pronunciat q̄ angelū magni cō
siliij rep̄ntat. Nā ortū saluatoris sol⁹ an
gelus cui⁹ psonā ipse gerit primo nun
ciant. vñ Lu. ij. Ecce euāgelizo vobis
gau. magnū qd̄ erit oī pp̄lo qz hodie na
tus ē. Et illū inchoando stat añ mediū
altaris. in hoc p̄memorās qd̄ dū mediū
silentiū tenerent oīes messias quē p̄phete p̄
dixerant. rep̄ntans etiā qz angelus xpī
natiuitatē pastoribus annūciās stetit i
medio eorū. Et incipiens eleuat man⁹
pp̄t causas scriptas i sequēti. i. ad finē.
Itē incipiens venit se ad orientē. tū qz an
gelus ab oriente venit in bethleē. tū qz
ad orientē dñm adorare solemus. Ter
cio inchoās stat añ medietatē altaris. ad
notandū qd̄ xps mediator fuit inter nos
et deū. p cui⁹ mediationē deo pacificati
sum⁹. Et hoc⁹ deo cōcīnēdo rñdēs gerit p
sonā multitudinis. de q̄ in euāg. sequi
tur. Subito facta ē cū angelo multitu
do celestis milicie lau. deū. et dicē. Gloria
in excelsis deo. et in terra pax hoib⁹ bo
ne voluntatis. Hymnus autē iste nō m̄
est angelorū sed etiā hominū cōgra
tulantiū. ex eo qd̄ mulier ista q̄ dragmā
pdiderat decimā tam lucernam accēde
rat vt dragmā pditā inueniret. et pasto
dimissis nonaginta ouibus in deserto.
tam venerat vt q̄reret centesimam ouez
amissam. Ante natiuitatem em̄ Christi
tres erāt inimicitiaz parietes. Prim⁹
inter deū et hominē. secūdu inter ange
lū et hominē. tercius inter hoīem et ho
minē. Nō nāqz p inobediētiā creatorē

offenderat. et p snū casum restauratiōem
angelorū impediuerat. atqz p varios ri
tus se ab homine sepauerat. Inde⁹ nā
qz cerimonias excolebat. Gentilis ido
latrīa exercebat. Sed veniens pax nra
fecit vtrazqz vñū. et hmōi pietes destruxit
Abstulit em̄ pctm et recōciliāuit hoīem
deo. rep̄auit casum et recōciliāuit homi
nem angelo. destruxit ritus et recōcilia
uit hoīem homi. Restaurauit ergo fm̄
ap̄lm Eph. j. que in celis et in terris sūt
et ob hoc illa celestis militie multitudo
psallebat. Gloria in excelsis deo. i. i an
gelis. qui nunqz peccauerūt nec discor
diam cū deo habuerūt. et in terra pax a
xpo facta. vñz iudeis et gentilib⁹ bone
voluntatis. qui vsqz ad christi natiuita
tem ppter pctā suā cū deo et cū angelis
discordiam habuerunt. Hinc etiā est qd̄
angelus loquit et congandet pastorib⁹
qz pax est inter angelos et homines re
formata. nascitur deus hō. qz pax est in
ter deum et hominē restaurata. nascit in
p̄sepio bouis et azzini. qz pax ē inter ho
mines et hoīes reparata. p bouez em̄ in
daicus. per azzinū gentilis pp̄ls figurat
fm̄ illud. Nō arabis in boue et azzino. in
iudeo. s. et gētili. Et itez. Cognouit bos
possessorem suū et azzinus p̄sepe dñi sui.
Ideo ḡ canit hymn⁹ iste. qz quē venerā
tur angeli i celis. homines venerant in
terris. Per hoc qz qd̄ glōria in excelsis
ē. rep̄ntat mesticia antiquoz patrū ex
tedio expectandi incarnatiōez dñi. Isa.
xxvij. Expectate deū. Et ideo etiā cā
tat alleluia. qz habebant spes liberatiōis
vñ p̄s. Sperauerunt et liberaasti eos. In
hoc qz hymno notat spes ecclie q̄ cū an
gelis sperat se canere. Vñ tā illoz cantū
cū assumit. sequit. Laudam⁹ te. s. in enar
rabilis opera tua pdicando. Que vba
et sequētia a beato Hilario picta uenē.
asseruntur apposita fuisse. et pcedentia
solum antiquitus dicebāt in missa. In
nocentius tamen terci⁹ dixit illa a The
i iij

Iesphoro papa addita fore. Alij do q a Symacho papa. Symachus papa constituit tam in dnica die q in natalitijs martyꝝ glia in excelsis ad missam cātarī. qꝛ scōs p dnica resurrectionem glie angeloz sociatos eē recolit. Cantat em in festis aploꝝ ꝛ confessorꝝ in quoz honorē dedicata est qꝛunqꝛ eccia ꝛ generaliter in festis q nobis celestē solennitatem repñtant. In diebus vero luctus se iunioꝝ nō dī. pter qꝛ in duobus sabbatꝝ specialibus mysterijs adomata. surta illud. Cantate dño canticū nouuz. put dictū est in p̄hemio huiꝝ p̄tis. Dicit qꝛ Thelesphorus papa p̄cepit illū cātari ad missam nocturnā nalis dñi quaz ꝛ ipse instituit. Quidam dicūt non eē cātandū in missa nisi in hora tertia. qꝛ tūc spūsanctus sup aplos descendit. ꝛ eos gloria et exultatione repleuit. Inno. iij. statuit vt qñ in diebus profestis celebratur in honorē beate virginis vel spūscī vel sancte crucis. nec hymnus angelicꝝ nec symbolū dicat. nec etiā Te deum laudamus in laudibus matutinis. In aduentu vero vel in septuagesima non canitur. prout in septima pte sub ti. de de septē diebus post pasca dīcet. Eps tamen bethleemitanus ex abusu omni die et in omni missa etiā pro defunctis gloria in excelsis detantat p eo q hymnus ille Luca testante primo in bethleemstana regione cantatus est.

De Salutatione ad populū

Angelico hym-

a no finito sacerdos ad populū se voluens illū salutat dicens. Dñs vobiscum. qd sumptum est de libro Ruth. ij. Sic ei legit Booz salutasse messorēs suos. Et ppheta in Paral. 13a regē et quī cū eo erant. Et angelꝝ salutans Gedeonē. dicit. dñs tecū. Booz quidē figuraz saluatoris exp̄ssit. quī Ruth moabitidē duxit xpoꝛē. Et beca

luratio significat salutationē quā xps fecit apostolis post resurrectōz. de qua in quinta parte sub ti. de prima dicitur. In omnibus ergo misse oꝛionibꝝ sacerdos p̄mittit dñs vobiscū. nisi in oꝛionibus que p̄cedūt pphetias. vel etiā oꝛiones sup populū in qdragesima. et nisi i oꝛionibus q immediate sequunt post p̄mā oꝛionē. et in illis q dicunt in pasceue. h tūc missa nō dī. licet sacerdos cōtinet. Cū em p p̄dictā salutationem optet dñm esse cū p̄plo qui est in eo p spiritū glie septiformis. id eccia ordinavit septies tantū in missa p̄p̄m salutarī vt iā dīcet. Ideoꝛ in p̄missis oꝛionibus tñ dī p̄mittit tñ alijs exhortatō ad humiliationē p flectamꝝ genua. vel p. humiliate capita vestra deo. qꝛ oꝛo que faciēda est cū scunio ad malignū spm ejciendū. tunc demū valet si cū humilitate fiat. Rursus in diebus scunioꝝ repñtat eccia tps babylonice captiuitatis. Merito ergo sacerdos tunc populū vt pote absentē nō salutat nec se ad illum puerit. h absolute incipiēs. oꝛemus. in sinuat. p illo fore orandum. et quia oꝛo fieri debet cum affectu. moꝛ subditur. flectamus genua. vel humiliate capita vestra deo. Repñtat etiā tps dominice passionis. qd p̄cipue post cenam cū discipulis factaz incepit. Quia ergo tpe illo dñs discipulos non salutauit h eos ad orandū pluries excitauit. ideo sacerdos tunc poplū non salutat sed ei ora re insinuat. Sed et quia tempore illo xps in oratōe genua flexit. id moꝛ ad genua flectendū inuitat. Dīc aut flectamus genua. in psona vniuersitatis oim fidelū qñ oim sindicꝝ seipm includēs. ꝛ id loquit in p̄ma psona excitans se et omēs ad orandū humiliter et deuote. h moꝛ subiicit. leuate. in psona alterius. scz xpi. cuius typū gerit in officio misse et tunc loquit in secūda psona et in dissimili cātū. qñ ipse christus dicat. Sur

gire. qm̄ v estraz humillatē et deuoti
onē video. Et tunc vice oim loquitur si
ue orat. Quid significant collecte q̄ di-
cunt post flectamus et post humiliare.
di certur in sexta pte sub quarta seria in
capite ieiuniorū. Alijs vero diebus et
tpibus eccia tempus exultatōis et ple-
nitudinīs q̄ precipue fuit post xp̄i resur-
rectionē repñtat. Et tunc sacerdos po-
pulū salutat. repñtans vt pmissum est.
q̄ dñs post resurrectionē discipulos sa-
lutauit. Sacerdos q̄ orōnibus pmitit
dñs vobiscum. vt populū reddat atten-
tum q̄ mens eius ad deum dirigat. et ei
p̄ intentionē sedulā cōiungat. Et ē seu-
sus. Dñs vobiscum. i. in vobis maneat
et vos premio vite eterne remuneret. et
petitionibus vestris effectū tribuat. seu
grām dei impetretis pseuerantes i illa
Chorus vō et populus rñdet. et cū spū
tuo. qd̄ sumptū est ex epla. ij. Thimo.
vlti. vbi dicit. Dñs Iesus xps cum spū
tuo. Pmōi etem mutue salutatioēs no-
tant q̄ sacerdotis et populi vnus debet
esse affectus. Et est sensus. Tu pro nob̄
factur⁹ es preces ad dñm. et q̄ dñs de⁹
pces illas tantum approbat et exaudit
que ex bono corde pcedunt. oramus et
nos similiter pte. vt ille sine q̄ nullū ē
bonū sit cū spū tuo. vt qui tecum est in
ore sit et in corde. et in te maneat. Et fm̄
hoc cessat hesitatio querētū quare po-
pulus rñdet. et cū spū tuo. cū sacerdos
dicēdo. dñs vobiscū. optauerit dñm eē
cū illis. nō solū in spū. verū etiā in cor-
pore. Nam et idipm̄ ppl̄s p hanc rñsio-
nē optat. vt pmissū est. Pōt etiā dici. q̄
i hac rñsione ppl̄s se refert solū ad acti-
onē immolatoris ad quā sacerdos pce-
dit in qua per spm̄ totaliter eleuat⁹ et ab
oim terrenitate proxims abstract⁹ eē d̄z
Postq̄ vero chorus respondit. ipse se
ad altare reuoluit. scz ad orientem vt di-
cetur in problemio quinte ptis. et q̄ si pa-
rū de sua bonitate p̄sicens vniuersales

ad se colligit ecciam dicēs. q̄ si oim sin-
dicus. oramus. q. d. Orate oēs sil̄ mecū
vt qd̄ postulamus cicius impetremus
qm̄ impossibile est multitudiue non ex-
audiri. et sic ofonem dicit. Dicendo er-
go oramus. hortat alios ad orandū. qz
ipse xps monuit discipulos orare dicēs
Orate ne intretis in temptatōnem. Et
postea orat. qz et postea xps orauit. ipse
em̄ fecit docuit. Qd̄ aut̄ dicit oramus
ab antiquis habemus q̄ pmissio orem⁹
subiūgebāt cōiter ofones. Dic̄ aut̄ ore-
mus stās añ mediū altaris ppter rōnes
positas in pncipio pcedētis tituli. Dio
aut̄ quā dicit significat indulgētiā quā
dñs repromissit. Et deinde trāsīt ad de-
straz ptez altaris vt dices sub ti. se. Dio
ne finita chorus rñdet. Amē. qd̄ est be-
nizicū verbū. q̄ si dicat. fiat nobis sicut
orasti. seu feliciter acta sit oratō tua. Et
est sumptū amē ex Alpoē. Iohis. Am-
bro. exponit amen. i. verū est qd̄ sermo
sonat affectus sentiat. Qñq̄ ponit pre-
te vt ibi. Amē amē dico vobis. put s̄
ti. de ofone dices. Et nota q̄ pmissa sa-
lutatio. i. dñs vobiscū ad minores et im-
pfectos ac simplices ptinet sacerdotes
Eps vō vel eius supior q̄ pfectus eē d̄z
et exp̄ssam xp̄i similitudinē gerit vt se vi-
carium christi ostendat oratur⁹ pma vi-
ce vlt̄ verbo dñi dicentis Jo. xx. Pax
vobis. q̄ fuit prima vox dñi ad discipu-
los qñ eis post resurrectionē appuit. q̄
si dicat. in pñt de vobis pax pectoris et
i futuro pax eternitatis. De vtraz Jo-
han. xliij. Pacē meā relinq̄ vob pacem
meā do vobis. Hoc etiā vbo vsus ē di-
spensator Ioseph ad fr̄es ei⁹. Postea
vō ad instar ceterorū sacerdotū dic̄ dñs
vobiscū. vt se esse vnum ex ips̄is oñdat.
Et est aduertendū q̄ tunc demum pax
vobis dicitur. quādo gloria in excelsis
cantatur. Et hoc ideo vt correspondeat
ei qd̄ ibi dicitur. et in terra pax hoibus
et. Preterea b̄ saluatio a xpo tempe

Liber

Quartus

gandij et leticie. scilicet resurrectionis ad discipulos facta illi canticis leticie considerare debet. Sunt etiam que dicuntur per pontifex solenniter celebras in diebus quibus gloria in excelsis dei repñtat christum post resurrectionem seu resurrectionis gaudium. quo tempore sepe christus dicta salutatio ad discipulos usus est. Ideoque christum imitando premissis diebus hoc dicit. In missis vero que aliis diebus vel temporibus dicitur. vel etiam que ab inferioribus dicuntur christi passio figurat et plantat et atque afflictio performat. et ideo in illis parvobis non debet ne gaudium cum dolore misceatur. Potest etiam dici quod per christum facta est pax inter deum et hominem. et inter angelos et homines. quod manifestavit angelus quando in christi natiuitate cantauit gloria in excelsis deo. Et in terra pax hominibus bonis voluntatis. Pacem vero inter deum et homines manifestavit christus quando post resurrectionem dixit apostolis parvobis. hec repñtantur in missa. Primum per quemlibet sacerdotem que potest cantare gloria in excelsis deo angelum repñtans. Secundum per episcopum qui solus dicit pax vobis repñtas christum qui in persona ecclesie dixit apostolis. parvobis. Utique autem dicit episcopus solenniter celebras. quod virtus. scilicet christum et angelum repñtat. Ipse enim pallior est christi vicarius et simplex sacerdos. Ideoque cum omittit officium angelus. scilicet temporibus quibus cantica leticie subtrahuntur seque te deum laudamus. et gloria in excelsis omittit similiter et hoc officium christi non dicens pax vobis sed dominus vobiscum. sicut simplex sacerdos. Non enim per episcopum que representat christum et angelum una pax sine altera nunciatur. Idem etiam est in ista missa est. quod non debet nisi gloria in excelsis dicatur. Sane diaconus non dicit dominus vobiscum per homines. eo quod non ita gerit tempus christi. que per bonos hac salutatio usus est sicut sacerdos que ea in persona christi vtitur. Reges tamen euangelium hoc dicit. quod tunc vtitur officio predicatoris. et pronunciat doctrinam ab ipso christo immediate placat. et etiam cereum pascalem benedicens. quod tunc christi resurrectionem repñtat. Sunt

tamen quedam que dicuntur quod in diuitiis officiis que dicere tenentur. licite possent hoc dicere cum phitum non legatur. quibus generalis usus ecclesie contradicit. ut se inferiores sacerdotibus agnoscat. Notandum est autem quod septem vicibus populus saluatur in missa quatenus exclusis septem vicibus capitalibus suscipiat gratias septiformem. Misterium enim misse ad septem dona spiritus sancti refert. Primum in ipso misse exordio ante collectam. Secundo ante euangelium. Tercio post euangelium siue dicto simbolo ante offertorium. Quarto ante prefationem cum dicit sacerdos. Per omnia secula seculorum. et sequenter dominus vobiscum. Quinto ante pacis osculum cum dicit pax domini sit semper vobiscum. Sexto ante primam orationem post communionem. Septimo siue finalis postcommunionem vel orationem. In prima salutatio spiritus sapientie intelligitur. quod sapientia intrauit in hunc mundum ut saluaret nos. In secunda spiritus intellectus ideo enim predicauit ut doceret nos. In tertia spiritus consilij. hic enim secreto dei consilio se passioni obtulit ut redimeret nos. In quarta spiritus fortitudinis quod pendens in cruce diabolum expugnat ut redimeret nos. In quinta spiritus scientie. quod resurgens discipulos salutauit et eis sensum aperuit ut erudirer nos. In sexta spiritus pietatis. quod sola pietate humanam naturam super astra leuauit. ut exaltaret nos. In septima spiritus timoris. quod angeli tremebunt dum venerit ad iudicium ut glorificet nos. Ceterum in quolibet salutatio mutat officium misse et de vno officio ad aliud transit. quod merito saluatio premitur. Cum enim ad oparios nouiter ingredimur. eos salutare solemus. et secundum hoc octo officia sunt in missa. Rursus salutatio etiam octauo. ut quidam volunt. scilicet post offertorium ante secretellam. Nam volens se ad populum dicimus. orate fratres. debet predicare sub silentio dominus vobiscum. Vnde licet eis que salutamus faciem regulariter repñtemus tamen

in qñq̃ dū rapat ex p̃missis salutarioni-
bus sacerdos ad pplm se cōuertit. Naz
in illa salutatioe q̃ fit añ euangeliz se n̄
puerit qz iam intētus ē ad vba dei an-
nūciāda. nec etiā in illa q̃ fit añ p̃fatōez.
qz iam intētus ē ad sacrificiū altaris
tractādū. nec etiā in illa q̃ fit ante pacis
osculū. qz iam tenet corp⁹ xpi in mani-
bus. z cor⁹ hz sursum ad deū. z oino in-
tentus ē ad reuerenter illud tractandū.
Nemo.n. mittit manū ad aratū z sp̃s
ciens retro aptus ē regno dei. Ceterz q̃-
na ad pplm cū dñs vobiscū facta puer-
sio. signat qñq̃ apparitōes q̃s xps fec̃
discipulis suis i die resurrectiōis. P̃ia
fuit marie magdalene. Joh. xx. z mar.
vlti. Sc̃da eidē z alijs mulierib⁹ redeū-
tibus de sepulcro quādo dixit eis aue-
te. Mat. vlti. Tercia petro. Quarta du-
obus discipulis cūtib⁹ i emaus. Qui-
to i domo. r. ṽs̃cipulis absente thoma
Joh. xx. Sed qz altera illaz manifesta
nō fuit qñ videlicet p̃mo apparuit ma-
rie magdalene vel fm̃ alios qñ apparu-
it petro. qz nescit qñ aut vbi. ideo sacer-
dos añ secretellā diciturus. orate fr̃es. p̃
dicit sub silentio dñs vobiscū. h̃ patent
dicit orate zc. qz patēter dixit apl̃s. ora-
te ne intretis in tēptatiōē. Fuerūt etiā
z alie apparitiōes. de q̃bus nil ad p̃ns
Non est etiā omittendū q̃ sacerdos sp̃
voluit se ad pplm a dextra z p̃ eandem
se ad altare renoluit q̃si ip̃o facto dicēs
Dextra dñi fecit virtutē. dextra do. ex. m.
d. d. f. virtutē. Sc̃do ad designandū q̃ in
sepulcro dñico angelus a dextris sede-
bat. Tercio vt sacerdos p̃ h̃ innuat se re-
ctam z attentā h̃re intentōz p̃ se z pp̃lo
ad celestes p̃iam q̃ p̃ dextrā significat.
iux̃ illud i canticis. Dextra eius ample-
xabit me. Quarto qz ṽsus salutatio po-
pulū. z puerus dicendo orem⁹ hortat
tam se q̃ pplm ad orandū z oio dz fieri
p̃ eternis q̃ p̃ dextrā significat. vñ xps
sedē dī ad dextram p̃is. merito a parte

dextra fit vtrūq̃. gerit q̃ppe sacerdos it
pū xpi q̃ p̃fect⁹ ē in salutatiōibus z oio-
nibus q̃ a dextra fiunt. Verūtñ postq̃
dixit. orate. p̃ me fr̃es zc. se reuoluit a si-
nistra. iux̃ta illud ps. Circūst⁹ z immo-
lauit i tab. e. h. vo. zc. sp̃ans em̃ se ad im-
molādū q̃ndā circūitū fac̃. Se igit̃ tūc
cōuertit a sinistra q̃ ip̃sector z infirmior
ē. ad notandū ip̃fectionem cuiuslibet sa-
cerdōis p̃ter xpm. H̃inc ē q̃ p̃missa ṽ-
ba dicendo obsecrat tanq̃ ip̃sect⁹ z pec-
cator z indigens alioz auxilio ip̃endi si-
bi ab alijs b̃nificiis orōis. Sc̃do qz re-
uoluit tūc a sinistra vt p̃ h̃ significet tri-
sticiā de passiōe xpi ad quā rep̃itandaz
statim intēdit. tristicia. n. recte p̃ sinistra
significat. iux̃ illud ap̃li. N̄ dextris z a
sinistris p̃ gl̃iam z ignobilitates. p̃ infā-
miā z bonā famā. Debent etiā fieri ille
volutōes z reuolutōes añ mediū alta-
ris. iux̃ illd. In medio eccie aperuit os
suus zc. In q̃ z illud cōmēorat q̃ redē-
ptor n̄ iux̃ Salomonez corp⁹ suū i me-
dia caritate cōstrauit x̃p̃t filias hierl̃m.
Et attēde qz q̃dā dicto dñs vobiscū. ad
altare reuoluti dicūt orem⁹ stātes ante
mediū altaris p̃ h̃ insinuātes se in loco
manifesto z pp̃lo conueniētī orare. s. añ
mediū altaris q̃q̃ ppl̃s debz de medio
cordis oīōes ad deū effundere. Alij ṽo
ad dextrū cornu altaris. vbi oīōē pro-
ferre debēt dicūt orem⁹ vt sic inf̃ insinu-
atiōē z oīōē nullū actū aliū interpo-
nāt. z vt ibi p̃cedat orādī insinuatiō vbi
mor̃ s̃beq̃ ip̃a oīo z orantis ppl̃i debet
esse intentio.

De oratione seu collecta.

Alutatione pre

s missa oīōes subiiciūt. qz. n. oīs
n̄ra opatio a deo inchoata cir-
culariter in sp̃m terminari debet. ideo
missē offiū incipit ab oīōne. z terminat
in g̃fariuatiōne. Vñ videndū ē q̃s de
beat oīōes dicē. Qualif z p̃ q̃b⁹ ē oran

dum. Quid sit oꝛo z qñ z vbi. z versus qñ pꝛe oꝛiones dicende sint. De muta-
tiōe sacerdotꝝ ab vna pꝛe altaris ad al-
teram. Vñ oꝛiones dicantur. z vñ origi-
nem habuerūt. Qualitꝛ verba eaz intel-
ligant. Qualiter oꝛiones terminentur.
Quare vocetꝛ collecte. Que z qñ oꝛo-
nes dicēde sunt z de inuētoribus earuz
Quo pōtifer vel sacerdos illas dicens
stare dz. Circa primū notandū ē qꝛ ea
qbus pplꝛs immediate ordinatꝛ ad deuz
sacerdotes tantū dicūt q sunt mediato-
res inter deū z pplm qꝛ qdā dicūt pu-
blice spectantia ad totū pplm in cuius
pꝛsona ipꝛe solus ea deo ꝓponit. sicut sūt
oꝛiones z gꝛatūactiones. qdā priuatim
q ad officiū eiꝝ tantū spectāt. vt ꝓsecre-
tiones z hmōi oꝛiones qꝛ ipꝛe ꝓ pplꝛo fa-
cit. nō tñ in ꝓsona pplꝛi orans. z in oibꝫ
ꝓmittit dñs vobiscꝛ. vt mens pplꝛi deo
cōsungaꝛ. Et qꝛ pplꝛus in his q ad deuz
ꝓtinet sacerdotē dñcē hꝫ. idō in fine cu-
iuslibet oꝛionis pplꝛs ꝓsentit rñdēs amē.
vt iam diceꝛ. ꝓpter qd z omnis oꝛo alte
terminatur. etiā si priuate fiat. Sane
orandū ē breuibus vbis nō in multilo-
quio. vt iā diceꝛ. Vñ z greci parū ꝫ fre-
quēter orant ꝫ in lacrimis z in puritate
cordis. nō i voce clamosa ꝫ in mētis in-
tentione z lacrimaz cōꝓunctione. Sic
em̃ in ꝓspectu dñine maiestatis z āge-
lorū oportet nos esse vt mens nꝛa voci
ꝓcedat. iuxta illud ꝓꝛ. Exanduit dñs
vocē fletus mei ꝛ. Et itez. Sacrificiꝛ
deo ꝓꝛs cōtribulatus ꝛ. Debet etiā
oꝛo esse deuota. naz oim creatori cū de-
uotione ē supplicādū. Vñ autꝛ sacerdos
z leuitꝛ alte oꝛionē aliꝫ nō debet vbis ora-
re. ꝫ illam oꝛionē attendere z ad eam re-
ꝓondere amē. Pro qbus sit orādū
diceꝛ in. vi. parte sub titu. de parascēue.

Quid sit oꝛo z q hora z vbi hore ca-
nonice dicēde sunt. z vsus qñ pꝛe orā-
dū est diceꝛ i ꝓhemio ante ꝓꝛs. Quid
significet oꝛo q dꝛ añ epistolā diceꝛ sub

tl. de sessione epꝛi. Sane sacerdos dñz
orat ad dextrā cōsistit altaris. iuxta illd
Ero. xxx. Depꝛabit aaron sup cornu al-
taris z placabit sup eū in generatōibꝫ
suis. in hoc illud signās qd fuerat ꝓꝛo-
phetatū. Deus ab austro veniet xꝓs ei
iudōs docuit. ad qꝛ a ꝓꝛe luminū mis-
sus fuit. qꝛ dextra iudeos. sinistra gentē
les figurat. Et qñ leticia ꝓ dextrā. tristi-
cia vꝫ ꝓ sinistrā designatur. idcirco ad
dextrā partem altaris ꝓmū accedit. vt
gaudiū dñice natiuitatis ostēdat. Dein
de dicitꝛus euāgeliū ad sinistrā ꝓueritꝛ
tur vt tristitia ꝓassionis insinuet. Sed
itez redit ad dextrā. vt gaudiū resurre-
ctionis annūciat. De hꝫ alitꝛ diceꝛ sub tl.
de mutatōe sacerdotis. Romanus vꝫ
pōtifer oraturus i ad sedē post altare vt
aliꝫ epꝛs ad latus altaris ascēdit. z stans
collectā ꝓnūciat quā libro legit apto et
deinde sedet qꝛ sicut euāgelista testetur
venit ihꝫs in nazareth vbi nutritus fu-
erat. z intrauit ꝫ ꝓꝛuerudinez dictꝛ fab-
bati i sinagogā z surrexit legere. z tradi-
tus ē ei liber isaie ꝓꝛꝛhe. quē vt renou-
uit inuenit locū vbi scriptū erat. Spꝛs
dñi sup me ꝓpter qd vnxit me. Et cum
ꝓꝛicauisset libꝛū reddidit mistro z sedit.
Rursus pōtifer ad latꝫ altaris vsqꝫ post
dictū offertoriū moratꝛ. vt dicitꝛ est sub
tl. qñter epꝛs vel sacerdos ad altare sta-
re debeat. Sequitur videre vñ oꝛo dica-
tur. z vñ oꝛiones originē habuerunt. Et
qdem dꝛ oꝛo ab orādo eo q ꝫ eā a ꝓꝛlo
bona corporis z aie orando ꝓetuntur. Li-
cet em̃ dñs sciat qbus egemus. orare tñ
debemꝫ. ꝓꝛt diceꝛ sub oꝛione dominica.
Dicit etiā sacerdos ꝫ bonis vt assint z
ꝫ malis vt absint. Designant autꝛ oꝛo-
nes in Apocalꝛ. ꝫ sumū aromātū qui
ascendit in cōspectu dñi de manu ange-
li. Xꝓs em̃ verus homo ꝓpter nos ꝓas-
sioni deditꝛ. cuius illa vox ē holocau-
sta etiam ꝫ delicto non ꝓostulasti. tunc
dixi. ecce venio. semꝫ ꝫ nobis orabat q

fm apostolū exauditus est in omnibus
p sua reuerentia. Qualiter vba oīo:
nū intelligēda sunt videam⁹ ⁊ qđez qđ
in qbusdā codicibus pīnēz. proſit hūc
vel illi ſencto talis oblatio ad gloriā ⁊
honore ſic intelligi debet. q ad h pſirv
ille magis ac magis a fidelibus gloriſi-
cef aut etiā honorez in terris. Cū em̄ ipſi
ſint pfecte beati. om̄ia eis in cellis ad vo-
tum ſuccedūt. Vñ nō egent nris oīonib⁹
bus. immo oī iniuriāz facit martyri q orat
p martyre licet pleriqz reputet nō indi-
gnū gloriā ſanctorū poſſe vſqz in diez
iudiciū augmentari. ⁊ ideo ecciam inte-
rim rite poſſe augmentationē gloriſica-
tionis eoz optare. Qđ aut poſt ſinez
oīonis ſubligitur. p dñm nřm iheſum
xp̄m. illud ſignat qđ ipſe in euāgelio di-
cit. Quicqd petieritis pīem in nomine
meo fieri vobis. Orat em̄ ſacerdos ad de-
um pīem vt p filiū ſuū q dñs nř ē eq̄lit
ſicut pater. oīo pſicatur. Hinc em̄ ē q
omnis oīo regulariter ad pīem dirigīt
⁊ terminat i noīe filiū. Nō. n. p aliā viam
ad nos eterna dei bñſicia pñt decurrere
q̄ p eū q ē mediator dei ⁊ hōim homo
xp̄s iheſus ſicut p mediātē criſtallū mit-
tit ignis in teſtā ſuppoſitā a ſolo lōgin-
quo. Et ſumptū ē. h de ep̄la ad Rōmā.
vbi dī. Gloriamur i deo per dñm nřm
iſhm xp̄m. Nemo. n. vadit ad pīem niſi
p me. Et ipſe alibi dicit. Si qđ petierit
pīem in noīe meo dabit vobis. Et nota
q iheſus ē xp̄itū nomē. put dictū ē in p
hemio. ij. pīs. Qđ vō ſeq̄. q te. vi. ⁊ re.
in v. ſ. de. rē. ita pōt intelligi. in vnitāte
ſ. h ē vna cū ſpūſancto. Nā pī ⁊ filiūz
ſ. ſ. ſunt vnus deus. Vel in vnitāte. ſ.
hoc eſt in ſpūſuſancto qui ē vnitas pa-
tris ⁊ filiū. ⁊ amor et connexio vtriuſqz.
Poſſunt etiā ſic exponi pmiſſa verba.
per dominū noſtrū rē. vt ſit ſenſus. O
pater exaudi per filiū tuū qui hoc vult
⁊ poteſt. vult quia viuūt. poteſt quia re-
gnat. viuūt inqz ⁊ regnat tecū in vnitāte

ſpūſſancti. Nō quidem viuūt et regnat
vt tyrannus ſpū iniquitatis. ſed viuūt ⁊ re-
gnat deus ſpū benignitatis. Qđ vō ſe
quūt. p oīa ſecula ſeculoz. vel pſecutiue
vel anthonomafiſice intelligi pōt. Cōſe-
cutiue ſicut generationes generationū
q. d. p oīa ſecula ſeculoz ſibi inuicē ſuc-
cedentia. dicūtur em̄ ſecula. qz ſequūt.
nam alijs diſcedentibus alia ſequūtur.
Anthonomafiſice. ſicut dī cantica canē.
⁊ eſt ſenſus ſicut añ om̄ia ſecula fili⁹ cū
patre in vnitāte ſpūſſancti in deitate vi-
xit ⁊ fuit. ita in pſenti ſeculo ⁊ in futuro
vbi iuſti cū ſanctis angelis pmanebūt.
⁊ iniuſti cū diabolis cruciabūtur creda-
tur equaliter viuere cū patre ⁊ ſpūſan-
cto ⁊ nullo ſine concludi. Sequitur amē.
qđ verbū optantis vel affirmātis oſtē-
dit affectū vel cōſenſum vt pmiſſum eſt
Populus em̄ aſſentiēs voci ſacerdotis
q dixit. per omnia ſecula ſeculoz. aſſen-
tit q ſeculū p eū creatum ē. Vñ in ſine
pſalmoz vbi nos dicimus fiat fiat. he-
breus dicit amen amen. Eū xp̄s in euā-
gelio ſepe dicit amen amen. i. vez verū
dico vobis. Reſpicit ergo vel ad formā
oīonis. vt quod oratur optetur vel ad
modū concludionis. vt quod concludi-
tur aſſi. meſ. Verbigra. Cum ſacerdos
orans dicit. Da nobis qſumus cū ſu-
pens dñe ſalutē mentis ⁊ corpis. popu-
lus optando rñdet amē. i. fiat. Et cuſ ſa-
cerdos cōcludit. q te. vi. ⁊ reg. in v. ſ. d.
per o. ſe. ſe. populus affirmādo respon-
det amen. i. verū eſt. Vel amen interſp-
tat veritas. vt in apoca. Hec dicit amē
teſtis fidelis. de hoc dictū ē in pcedenti
ſi. Circa terminatōem collectay note n-
dū ē q i eis qñqz dirigīt ſmo ad patrez
quandoqz ad filiū. quandoqz ad ſpūſitū
ſanctū. ⁊ qñqz ad totā trinitatez. Si ſer-
mo ad ſolū patrē dirigīt nō habita mē-
tione de filio neqz ſpūſancto. tunc dicit
in ſine per dñm noſtrū iſhm xp̄m ſi. i. q.
te. vi. ⁊ reg. in v. ſ. d. p o. ſe. ſe. ſine p cui

dē et eiisdē. vt in illa oīone. Protector
i te sperantiū rē. Si vō ibi fiat mentio
de filio. refert an ante finale prē oīonis
an in fine ipsius fiat mentio de filio. Si
sermo dirigit ad patrē habita mētiōne
de filio añ finē. tunc dī in fine. p eundez
dñm nřm rē. vt in illa oīone. De^o q̄ de
brē marlesvgnis rē. Si in fine. tūc sūjci
tur imediate. q̄ tecū. sine peundē et eiū
dē. vt in illa colecta sc̄i stephani. O p̄s
sempitērne deus q̄ p̄micias martir rē.
Et in illa. De^o q̄ salutis eterne. Vel do
minū nřm iesū sine p. vt in illa colecta
De^o q̄ nos redēptōis eterne. q̄ dī in vi
gilia natal. Et i illa. Illumia qm̄s. q̄ dī
in ephiphania. Vel iesus xp̄us dñs nř
vt i illa. Deus q̄ ad eternā. q̄ dī feria ter
cia post pasca. Et i secreta illa. Ip̄e tibi.
q̄ dī in cena dñi. Si vō in oīoe q̄ ad pa
trē dirigit sit mentio de sp̄sctō. dī in fi
ne p dñm hosti. h̄ tūc dī in vnitāte eiū
dē sp̄scti deus. vt i illa. Deus q̄ cor
da fidelīū. Et i illa. Al̄sit nobis qm̄s vir
tus sp̄scti. Q̄ si fiat tibi mentio pmo
de sp̄s sancto. et postea de filio. tunc su
būjctur in fine imediate. q̄ tecū. vt in
illa. Mentēs nřas qm̄s dñe pacit^r. et i
illa. Pre igne rē. Rursus qñ ad patrem
dirigim⁹ sermonē orando vt ip̄e det no
bis sp̄m vniñcādo vel h̄mōi. tunc dī. p
dñm rē. sine p eundē et eiū dē. vt in illa
q̄ dī in bñdictōe cineris. Deus q̄ humi
liatōerē. et in illa q̄ dī in bñdictōe fontē
Omp̄s sempitērne deus respice rē. Si
aut̄ sermo ad filiū dirigitur. vt in illa
oratione. Excita dñe potentiam tuam et
veni. Et siml^r in alijs collectis de aduē
tu domini. Et in illa. Deus qui virgīna
lem aulam rē. tūc dī in fine. q̄ vltis et re
gnas cū deo p̄re i vnitāte sp̄scti de^o rē.
Et si fiat ibi mentio de p̄re. tūc dī. q̄ cū
eodē deo p̄re rē. vt in illa oīoe canonis.
Dñe iesu xpe fili dei rē. Si vō sermo di
rigit ad sp̄m sc̄m. dicūt qdā q̄ tūc dicūt
in fine. qui cū p̄re et filio vltis et regnas

de^o. Verūtū oīs oratio dirigit ad p̄re
et ad filiū. et nulla ad sp̄m sanctum. quia
sp̄ritus sanctus est donum. et a dono nō
petitur donum. sed poti⁹ a largitore do
ni. Peti^r. ergo a patre et filio et ad eos
sermo dirigit tanq̄ ad donatorem et nō
a sp̄s sancto q̄ est donū et pariter abviro
q̄ procedit. Si aut̄ ad totam trinitatez
sermo dirigit. tunc dī in fine. per dñm.
sine p eundē et eiū dē. vt in illa oīone
canonis. Suscipe sc̄ā trinitas. Et i illa
q̄ dī in fine misse. Placeat tibi sc̄ā trī
nitas. In quib⁹ dī. p xp̄m dñm nřm. qd̄
succedit in ofonibus in locū p dominū
nostri causa breuitatis. Idemq̄ est si in
oīone que ad deum patrē dirigit de eo
mētiō fiat vt in illa. O p̄s sempitērne de
us qui dedisti famulis tuis. Tamē tūc
dicunt quidā. qui vltis et regnas vnus
deus p oia se. s. Al̄ij vō intelligentes q̄
oīo ip̄a ad deū filiū dirigat tūc dicūt. q̄
vi. et re. in v. s. s. d. p o. se. s. Et in illa oīoe.
Fidelīū deus oīm p̄dītor. Tota nāq̄ trī
nitas p̄dītor et redeptor est. licet xps p
prie sit redeptor. Pōt etiā dici q̄ oīo
q̄ ad trinitatē dirigit cōcludit sine aliq̄
p̄onarū distinctōe. sic. q̄ vi. et re. d. p o. s.
se. Vel cōuertat orans sermonē ad sevl
ad pplm̄ dicens. qd̄ ip̄e p̄stare dignet. et
sic etiā pcludit i oīonib⁹ bñdictionalib⁹.
Sane in oīone in qua sermo dirigitur
ad caput eccie videt̄ debere dici. q̄ vi. et
re. cū xps sit caput eccie. sed non est ita.
Tota nāq̄ trinitas est caput eccie. iōq̄
dici debet. p dominū nostrū. In exorci
smis vero ad expellendum demonem
aliter dicitur. qm̄ in aque benedictione
dicit. p eum q̄ ven. est indica. vi. et mor.
et sc̄m p ignē. Siml^r et in cathecismis
dī. qui ventu. ē. rē. q̄ cito em̄ diabolus
audit christū esse vātū iudicare seculū
per ignem fugit timens iudiciū ignis
quia scit se post diem iudicij eterno ig
ne puniendum. Eadem quoq̄ ratione
dixit magister. Gilbert⁹ q̄ oīones in ex

equis mortuorum dñt sibi mō finiri. cōs tamē vsus ecclesie tenet vt dicat p dñm nostrū zc. In illa tñ oīone. Fidelium de oīm conditor debet dici. qñ vi. z re. zc. vt pmissum est. Et aduerte q orationes in laudibus i missa z in vesp̄is sub eodem z solenniori tono dicuntur. p eo q ille hore solennius et festiuius in ecclesia dicuntur. In alijs vō hōis z officijs alius tonus minus solennis seruat. tū quia minus solenniter dicuntur. tum qz ille ad aliud referri pnt signatū. Om̄ibus aut orationibus p̄terq̄ exorcismis p̄mittit oremus. nō tamē semp dñs vobis scū. vt dictū est in p̄cedenti rī. Sequitur videre quare orationes q̄ circa p̄m̄cipiū misse dicuntur. collecte vocant̄. Et quidē ideo. qz sacerdos q̄ fungit̄ legatione ad deū pro populo in eis petitiones oīm in vnum colligit z cōcludit. vt eas ad dñm referat. pp̄ie tñ dicuntur collecte q̄ sup collectū populū dicuntur. puta in p̄cessionibus. vel dum colligit̄ populus ad stationē faciendā. vt de vna ecclesia p̄cedat ad alterā. In vrbe namqz q̄libet ecclesia stationalis habet aliquā ecciam sibi vicinā in q̄ colligit̄ populū die stationis. z ibi dī collecta sup collectū populū. z inde om̄es simul ad ecclesiam in qua fit statio accedūt. Vñ in cōcilio agathē. dicit̄ qz plebs collecta oratione ad vesp̄ā dimittat̄ ab ep̄o cū bñ dictione. z ē sumptū hoc nomē de leuitico vbi scenop̄hegia q̄ est vltimū festo rī legalium collecta vocatur. pro eo qz in fructuū collectiōe fiebat z figurabat futuram op̄e nostrorū collectionē. cū dicit̄. Ecce homo z om̄ia opera ei⁹ cū eo. Orationū varij fuerūt actores qz numer⁹ z varietas instantū excreſcebat qz octauū africanū conciliū constituit. vt nulle preces vel orationes vel misse vel p̄fationes vel cōmendationes vel manus impositiones dicantur nisi i cōcilio fuerint app̄robate. Et gelasius pa

pa tam a se q̄ ab alijs cōpositas preces dicit ordinasse. Beatus aut Grego. seclis his q̄ nimia vel incōgrua videbatur. rōnabilia coadunauit. cōgrua multa nihilomin⁹ p se necessaria supaddēs Ceterū q̄daz modū z ordinē excedētes instantū orationes multiplicat̄ vt auditoribus rediū generēt z fastidiū q̄si deus vt hō verborū multitudīne necesse possit vt pmissum ē. cū ecōtra illa. dicat. Cū multiplicaueritis orationes v̄ias nō exaudia. Et dñs in euang. dicat. Cū oratis nolite multū loqui sicut ethnici faciūt. putāt. n. in multiloquio exaudiri. Vñ cū ei dixissent apostoli. Dñe doce nos orare. cōpendiosam eos orationē docuit. Pater noster zc. Vñus q̄ orationis formā seq̄ntes sacerdotes i missa septenariū orationis num̄ex non excedant. Naz xps septē petitionib⁹ oīa corp̄i z aīe necessaria cōphendit in illa. put̄ sub ea dicetur. Quia vō numero deus gaudet impari. q̄daz obseruat̄ vt impares dicāt in missa orationes videlz vna z tantū sicut vna epistola vel vnū euangeliū dicunt̄ Et iste numerus ē ordinarius. vel tres vel quinqz vel septē. Vñ ad designandam fidel̄ vn̄itatem. vel vn̄itatis sacm̄. Tres ad significandū misterij trinitatis. z qz xps ter in passiōe orauit dicēs. Pater si fieri pōt trāseat a me calix iste Quinqz ad significandū qnqz plagas xpi. seu in qnqz partitā xpi passionem. Septem ad designaddu spūm gratie septiformis. seu septē dona spūsancti. Deus em̄ diuisionem z discordiam de testatur. Vnde cum ceterorū dierū op̄eribus benediceret. op̄eribus tamē sc̄de diei benedixisse non legitur. eo qz binarius numer⁹ p̄ximo ab vn̄itate recedat z ab eo ceteri diuisibiles nūeri originē sortiūtur. z impar numerus mūdus est Et nota qz i summis festis tantū modo dicitur vna collecta nisi forte eadez die aliud festum p̄currat. Sciendūz quoqz

est q̄ totidem collecte z eodē ordine dī-
ci debent in secreta z postcōmunionē .
quorū p̄cesserūt q̄dā epistolam in exordio
misse. nec p̄les nec pauciores. finis nā-
q̄ debz suo principio z q̄libet postcōio
collecte z secretelles p̄cedētibz cōueni-
re. Cauendū est etiā q̄ si collecta p̄ de-
functis intermiscēat in missa q̄ dicit p̄
vultis. nō finalis. s̄ penultima vel anpe-
nultima dicat. quia finis debet ad suū
principiū retorq̄ri. semp ei memoria fa-
cienda ē p̄ defunctis. put dicit sub. x. p̄
ricula secrete. super v̄bo Memento est
am dñe zc. quia illi uiuoz z etiā sc̄tōrū i
quoz honore celebrat qui vita glorie v̄-
nūt auxilio egēt. Sed in missa p̄io de-
functis intermisceri non debet collecta
p̄ vultis. etiā vt q̄dam dicunt illa cōmu-
nis. deus qui v̄tōrū dominaris zc. ab
Aug. cōposita ad denotandū q̄ defun-
cti luare nequeūt viuentes in hac vi-
ta. nec etiā imploare viuentes eterna
vita. licet ip̄i luari valeant ab v̄r̄isq̄ .
In missa tñ p̄ defunctis potest. vt q̄daz
dicunt esse penultima collecta de sc̄tis
z econuerso . Innocentius papa prim⁹
composuit quatuor collectas pro men-
se septēbri. Innocentius v̄o papa tertius
cōposuit illam. A cunctis nos q̄sumus
domine mentis z cor. defen. zc. In ec-
clesia lateran̄. nūq̄ dicitur oratio. sed in
missa z in omnibus horis loco oratōis
alta voce p̄nunciatur oratio dominica
que in nouo testamēto prima oratio fa-
it. nam z in primitiua ecclesia sic fiebat
Sane pontifex seu sacerdos duz ora-
re seu orationem dicere incipit. manus
elevator z extendit. iuxta illud. Manus
demissas erigite z genua debilia robo-
rate. Et romano pontifici ac etiā alijs
ep̄is in multis ecclesijs ministri astan-
tes man⁹ eleuatas sustentāt. Que ma-
nuū eleuatio a lege sumpsit exordium.
Legit. ii. in Exo. xvi. c. q̄ cū isrl̄ pugna-
ret aduersus amalech i deserto anoyes

ascendit sup̄ verticem collis. Cūq̄ leua-
ret manus vincebat isrl̄. si v̄o paululū
remisisset amalech populū superabat.
Aaron aut̄ z hur sustentabant manus
eius ex vtraq̄ pre. Legit etiā. iij. Regū
ca. viij. q̄ salomon stetit añ altare dñi in
cōspectu eccie isrl̄. z expādit manus su-
as in celum orans p̄ pp̄lo. z Gen. xliij.
Leno manū meā ad dñm deū in excel-
sum. Eleuatio aut̄ ip̄a representat q̄ x̄ps
eleuatis manibus ferebat in celū. Vel
eleuat manus ad instar saluatoris i cruce
p̄dētis. Vñ illud. Eleuatio manuū
mearū sacrificiūz vespertinū. Extensio
v̄o manuū ideo fit. Nā x̄ps cū expan-
disset man⁹ in cruce p̄ p̄secutorib⁹ ora-
uit dicēs. Pater mī dimitte illis q̄ ne-
sciunt qd faciūt. Moraliter instrues q̄
x̄ps semp parat⁹ est recipere penitentes.
iuxta illud qd ip̄e promissit. Om̄is qui
venit ad me nō eijciā foras. Quidaz tñ
p̄fidi heretici derident b̄mōl manuū ex-
tensionē. p̄pter illud Isa. Cū extenderis
manus vestras auertam oculos me-
os a vobis.

De epistola.

Ratione finita

o dī eplā q̄ signat doctrinā ap̄lo-
rū. Elegāter aut̄ illā p̄cedit orō
q̄ legit Lu. x. c. Rogate dñm messis vt
mittat op̄arios suos in messes suā. Sa-
ne epistola grece. latine sup̄missio v̄l su-
pererogatio. dī ab ep̄i qd ē supra. z sto-
lon qd est missio. Missa em̄ est ab apo-
stolis supra legē moysi. supra psalmos
z p̄phetas. z supra enāgelii sicut z pro-
phetie supra legem. Vnde z littere de
vna persona ad altam misse appellant
epistole id ē supra misse q̄si misse supra
sen p̄ter id quod refert nūcius vna vo-
ce. sicut z apostol⁹ supra id quod dice-
rat Ephesijs. Corinthijs. z alijs episto-
las mittebat. Legi debet eplā fm ma-
gistrū petrū antistiodoreū. in dextra gre

eccie. qz xps pmo venit ad iudeos qui dicebatur in dextra esse. Melius tñ sit i medio eccie p eo q iohes fuit medius inter aplos z pphas. vt iam dicet. Dicitur quoqz epla in loco inferiori. euangelii in superiori. z supposito panno. de quo sub euangelio dicet. Premittit aut epla euangelio. epla naqz designat officiu qd iohanes an xpm exercuit. qd pinit an faciem dñi parare vras eius. sicut ipe testat. Ego vox clamantis in deserto parate via dñi. Iohanes ergo qsi subdiaconus fuit z subminister illius qd de se dicit. Nō venit ministrari s̄ ministrare. vñ sicut p̄dicatio Iohannis p̄cessit p̄dicationē xpi. ita epistola euangelii p̄cedit. Berit qz epistola figurā legz z pphetie qd xpi aduentum p̄cesserūt. sicut ipa euangelii p̄cedit. P̄cessit qdem lex euangelii sicut vmbra lucē. sicut timor caritatem z initium p̄fectionē. Sane subdiacōnū epistolā lecturū vnus tantū comitatur acolitus qz p̄dicationē Iohannis pauci secuti sunt. qm̄ lex neminē ad p̄fectionē ducit. Sed diaconū euangelii lecturū tam subdiacōnū qz acoliti et ceteri comitant. qz p̄dicationē euangelij qd p̄fectū facit plurimi susceperūt. Dicit etiā pōt qz subdiacōni z diaconi ad legendū p̄cessum duplex xpi inanisestatio p duplicē ei⁹ aduentū significat. qz p̄m⁹ vñ tantū habuit p̄cursorē. scz Iohē. qd p subdiacōnū p̄cedere significat. Scēns duos hēbit. videlz Enoch z Meliā qd p duos vel plures p̄cedētes diaconū figurant. Facies aut eplam legentis respicere debet altare qd xpm significat. qz Iohā. p̄dicatio se z alios dirigebat i xpm. de cui⁹ vultu iudiciuz z eqtas p̄deunt. Is vō qd p̄cedit subdiacōnū eūtem legere. nō vñt faciē ad legentem. qz iohes nō ad se audietes. sed potius ad xpm se dirigebat. Sed qd diaconū eūtem legere p̄cedebāt. nūc respiciūt ad euangelii z ad faciē recitantis. Pri-

mo vt ex mutua vñusqz inspectōe amor caritatis xpi notet qd in euangelio p̄dicatur. Scdo vt se esse cōtestes euangelice doctrine oñdant. sicut legit in Isaiā. Vos estis testes mei dicit dñs. Quia vō Iohānes fuit limes p̄cedentiū z s̄ sequentiū. medius int apostolos z prophetas. nā lex z pphete vsqz ad Iohānem. z ex eo regnū dei euangelizat ideo epistola nec semp legit de pphetis nec semp de apostolis. s̄ interdū sumit de ve. te. interdū de nouo. Iohannes euangelio vocē representat epistola enz antiqz xpm p̄dixit venturū dicēs. Qui post me venit an me factus ē. Et cū modernis xpm ostendit p̄item dicens. Ecce agnus dei ecce qd tol. pec. mū. Interdū ergo sumit de apostolis. qz lcz eoz doctrina nō p̄cesserit euangelii. tñ ad vitam actiūā refert sicut lex z pphetia. Et interdū de ve. tes. raro tñ quia velū tēplū scisum est. nec ponendū ē an oculos velū Epistola tñ nō legit de. v. libris moysi. qz in illis temporalia p̄mittebantur. In cui⁹ signum lectōis de illis sumpte termināt in grauē accētē. vt iā dicet. Cōstiderandū aut ē qd qñ lecto vel epla de libris moysi vel salomōis sumit nomen eoz reticet. vt dicet i phemio sexte p̄l. Itē in eplis qd sumūt de pphetis vel de actib⁹ aploz. siue de apoc. ponit in p̄ncipio h̄ oio. In diebus illis. Et i fine dicit dñs oipotēs. eo q i libris illis b̄ sepe scriptū inuenit. Eadē etiā rōe dicit in epistolis iacobi z petri. carissimī. z in eplis Pauli. Frēs. z in xpo ihu dño nō. In epistola tñ ad Hebre. dicunt quidā nō debere apponi fratres. eo q apostolus suspectus erat hebreis. sed meli⁹ est vt apponatur. quoniam quidā boni erant inter eos z ipse eos in quodā loco eiusdem epistole vocat fratres. Propter p̄missam etiā causam dicitur in euangelio. In illo tpe. Proprie tñ loquēdo nō illa epla ē de ve. te. s̄ ille lectōnes vocat.

Porro h in eplis q̄ de apoc. legūt̄r dī
cat. lectio libri apoc. b. 3o. apli. In qui
busdā tñ ecclesijs z eplis tacet illadver
bū. beati. certū ē em̄ q̄. b. Iohānes p̄c
pue fuit inter oēs aplos a xpo dilectus
Dilectio aut̄ dei brōs nos efficit. q̄ be
rus quē elegisti z assumpsisti. Hac er
go cōsideratōe cū sicut ceteros sanctos
supuacū ē b̄ritudinis titulo sancto oñ
dere. z solē q̄dāmodo facibus adiuua
re cū ip̄e velut titulus p se patēs effectū
b̄ritudinis. f. dilectōem dei euidenter p̄
ceteris sit sortitus. Ceterz nullus debet
eplam solenniter in eccia legere nisi sit
subdiaconus. q̄ si forte defuerit dicat a
diacono. de q̄ dictū ē in. ij. pre sub rit. de
subdiacono. z de diacono. vel etiā a sa
cerdote. Melius em̄ ē vt sacerdos etiā
missam cantans illā legat q̄ si ab acol
to vel alto inferioris ordinis legat. Cir
ca hoc aut̄ notandū ē q̄ ppli instructio
fit p verbū dei. q̄d q̄dem a deo p ei⁹ mi
nistros ad populū puenit. z ideo ea q̄
ad plebis instructiōem p̄tinēt nō a sacer
dote s̄ a ministris dīcūt̄r. Ministrisū
tñ verbi dei triplex ē. Primū aut̄orit
tis q̄d competit xpo. qui minister dicit̄
Ad romanos. Erat em̄ in potestate do
cens. Secūdū manifeste p̄tatis. q̄d cō
perit p̄dicatorib⁹ no. re. de quo dicit̄. ij.
Coz. iij. Qui z idoneos nos fecit mini
stros. Terciū figuratōis. q̄d p̄p̄t̄t pre
dicatorib⁹ ve. re. Iōq̄ doctrinā xpi xpo
nīt diacon⁹. doctrina vō p̄dicatorū ve.
test. pponit p subdiaconos. Nec obstat
q̄ aliqui per eos legūt̄ loco eplē aliqd d
īpo ve. re. q̄ p̄dicatores no. re. etiā ver⁹
p̄dicāt. Ceterz doctrina p̄dicatoz ve. re.
nō sp̄ legūt̄. s̄ illis dieb⁹ q̄b⁹ p̄cipue p̄fi
guratio no. z ve. test. designat. vt in ieiū
nijs q̄t̄or tpm z q̄si aliq̄ celebrāt q̄ i ve
teri lege figurata sunt. sicut passio. nati
uitas. baptisimus. z aliqd h̄mōi. Et q̄si
vtracq̄ doctrina ordiat ad xpm et eoz q̄
p̄bant z eoz q̄ seq̄bant iō doctrina xpi

postponit q̄si finis. Cū aut̄ē dī eplā. ge
nua nō flectimus. cū ad nouū p̄tineat
testamentū immo sedemus. q̄ doctrina
in silentio z q̄re audiēda ē. Vnus etiā
sedēdi a veteri testō sumit. sicut i Des
dra legūt̄. Milites tñ cōsueuerūt q̄si eplē
pauli legūt̄r in honorē ei⁹ q̄ miles fu
it. Vñ in signū militie sue depingit cō
ense in manu. Vel ideo q̄ ip̄e suā p̄di
cationē euāgelii nōianit. Et ē sciendū.
q̄ nūq̄ i quadagesima legūt̄ eplā pau
li nisi tātū in cena dñi q̄ ad nouū p̄tinet
testm̄ hoc vez ē diebus fertilibus. sed
dñicis diebus leguntur eplē pauli. Sa
ne lectōnes ap̄licas vel euangelicas q̄s
aī sacrificiū dñi debere stamerit. nō oi
no certuz ē. crediē tñ q̄ p̄mī successores
ap̄loz. eo q̄ in illis eadē sacrificia cele
briari iubent. Querit aut̄ q̄re p̄phetias
voce inferi⁹ deflexa. euāgelii vō z epl
istolā vocē exaltādo finim⁹. Rñdeo per
p̄phetiā q̄ ē de ve. re. sinagoga q̄ inclina
ta ē z cecidit intelligit̄. iōq̄ inclinando
voce z q̄si cadēdo p̄phetia finit. Nunc
etiā ē q̄ sinagoga depingit quasi fracta
hasta vexilli. Per euāgelii vō z eplam
eccia militās rep̄nat. q̄ exaltata ē. z iō
illa cū exultatiōe vocis finiūt̄r. Prete
rea in. ve. re. spalia z caduca p̄mitteban
tur. in cuius figurā lectōnes in grauem
accētū termināt. In no. vō tes. spūalia
z eterna i cuius rei signū euāgelium et
eplā in accentū terminant acutū. Que
dam tñ lectōnes de ve. tes. sumpte que i
officio misse p eplis sepe legūt̄r i acu
tū termināt̄r accentū. z sub tono eplā
ri leguntur. cū em̄ tunc in locū epistole
succedant. merito z quo ad hoc et quo
ad nomen illaz debēt imitari formam.
De reuerentia post lectam epistolas
facienda.

Est lectā episto

p lam subdiaconus cuz acolito
ad sacerdotē accedit. illud in R.

nnans q̄ iohānes cū audisset in vincu-
lis opa xp̄i. misit duos ex discipul̄ suis
nō credētes xp̄m esse messiā vt interro-
garent illū. Tu es q̄ vēturus es an aliū
expectam⁹. Et rīdēs iesus ait illis. Cū-
tes renūciate iohāni q̄ vidistis ⁊ audi-
stis. ceci vident ⁊c. vt dicef in sexta pre
sub tertia dñica aduētus. Quia vō illi
p̄ visa miracula p̄gnouerūt hūc esse de
q̄ eoz mgr̄ p̄dixerat. Qui post me vēit
aū me factus est. cui⁹ nō sum dign⁹ sol-
nere calciāmēta sua. ido p̄n⁹ ad pedes
calciāmēta romanī pōtīfic̄ subdyacon-
nus osculat. Preterea qz dextra dñi fe-
cit virtutē. ido s̄bdyacon⁹ q̄busdā eccle-
sijs osculat dextrā sacerdotis. Ad h̄ lēa
ep̄la s̄bdyacon⁹ libz clausuz ep̄o p̄ntat.
Ipe vō supra illū manū ponit quā sub-
dyacon⁹ osculat. Nempe ep̄s xp̄m figu-
rat cui clausus liber p̄ntat ad designan-
dum q̄ sol⁹ xp̄s potuit apire libz ⁊ sol-
uere signacula ei⁹. in q̄ ⁊ ipe xp̄s ⁊ eius
mysteria clausa erāt donec cepit ab ip̄o
xp̄o p̄ p̄dicationē euāgelij ap̄lri. xp̄s at
legē in q̄ clausus tenebat ope impleuit. q̄
non venit legē soluere s̄ adimplere. q̄
significat man⁹ ip̄ositio sup libz man⁹
em op⁹ significat. ipsa qz man⁹ positio
significat desiderij ⁊ p̄missionē credē-
di ⁊ ope p̄plendi q̄ lecta sunt. Quia vō
nemo accipit b̄ndictionē i lege p̄missā
nisi q̄ cū amore. q̄ p̄ osculū desiḡt ope p̄-
ficat q̄ s̄mone alios facere docet. io ad
p̄ designandū s̄bdyacon⁹ b̄ndictionem
acceptur⁹ manū ep̄i osculat. Rursus qz
pōtīfex vt p̄missum ē xp̄m rep̄ntat. sub
dyaconus ⁊ ceteri debent ei actus suos
humiliter subdere ⁊ ab ip̄o b̄ndictiōis
grām postulare. Vñ in euāgelio. Cum
oia benefecerit dicite serui inutiles su-
mus. q̄ debuius facere fecimus. Et
subsequenter ep̄s vel sacerdos subdya-
conum b̄ndicit. qz ⁊ xp̄s cōmendauit
Iohem dicēs. Quid existis videre pro
phetam in deserto. etiā dico vobis plus

q̄ p̄phetas. Amē dico vobis. Inter na-
tos multos ⁊c. Subdiaconus q̄ post fi-
nem. dyaconus vō ante p̄ncipiū lectio-
nis ad sacerdotem accedit ⁊ exhibet re-
uerentiam. qz lex finem accepit in xp̄o.
s̄ euāgelij originem sumpsit ab ip̄o.
Nam lex ⁊ p̄phete vsqz ad iohem. euā-
gelium xp̄i ⁊ ep̄le post iohem. In mis-
sa vō p̄ defunctū subdiacon⁹ lecta ep̄la
non venit ad osculū man⁹. tum qz ibi
cessat rō supra dicta. tum qz in illa mis-
sa q̄nlibet solennitates subtrahunt.

De sessione sacerdotis vel ep̄scopi ⁊
ministrozum.

Ratiōe finita sa-

o cerdos seu ep̄s sedet. Et ē notā-
dum q̄ in missē officio trib⁹ ho-
ris sedet. videlicet dū ep̄la leḡt. de quo
in ti. de mutatiōe sacerdotis dicef. ⁊ dū
rītorij ⁊ alla cantant significās tres ol-
es q̄bus dñs sedet hierosolymis in tem-
plo in medio doctoꝝ audīēs ⁊ interro-
gans illos. Sedēs at stat cōuersus ad
p̄p̄m. vt ostēdat p̄tatem a deo esse sibi
datā q̄ possit speculari ⁊ sup̄intendere
q̄ stant in eccia humiliter. q̄ supbe. anie
em̄ ei p̄misse sunt. ⁊ de ill⁹ ē rōnē reddi-
tur⁹ deo. Sedet ēt i loco em̄nētorij. vt
q̄si vineator custodiat vineā suā. ⁊ po-
pulo sup̄intēdat. Nā ⁊ dñs i alto poloꝝ
sedēs custodit ciuitatē suā. Porro oīō
q̄ dī añ ep̄lāz p̄usqz sacerdos sedeat spe-
cialiter siḡt t̄ps illd q̄ xp̄s in celū ascen-
surus ap̄lis b̄ndixit. Sessio vō q̄ sequi-
tur significat xp̄i sessionē post ascensio-
nem ad dextrā patris. sedes q̄ppe victo-
ris est. Vñ sessio sacerdotis victoriā xp̄i
desiḡt. vt dicef sub ti. de mutatiōe sacer-
dotis. Sessio ministroꝝ siḡt sessionē eo-
rum q̄bus dī. Sedebit ⁊ vos sup sedes
xij. iudicātes. xij. trib⁹ isrl̄. s̄. illos q̄ in ce-
lestibus iam regnāt. Qui vō in choro
laborāt. illos q̄ adhuc in mūdo peregrī-
nantur. Vñ lectores ⁊ cantores ad offi-

Liber Quartus

clum surgentes negociū dei agūt. quibus dī. negociamini dum venio. Quidam ḡ ministroz cū epō sedent p quos xpi mēbra in pace iam q̄scētia intelliguntur. de q̄bus apls. Confedere fecit nos in celestibus in xpo. Aut illi q̄ iudicabūt. xij. tribus isrl. Ille vō stant p quos xpi mēbra adhuc in certamie posita intelligunt. Nepe pōtifice sedente in quibusdā ecclīys cādelabra murant de locis suis z collocant i ordine vni⁹ linee. a pmo vsq̄ ad altare ad norandū q̄ de plenitudine xpi oēs accepim⁹ i spīritus vnitate. ḡ gratiaz varietate. distīctiones em̄ sunt grāz idē at spūs Spūs em̄ a pmo cereo stato seu cādelabro. i. a xpo pcedens z vsq̄ ad altare. i. electoz corda pueniēs alternatim i mēbris dona variat grāz. Et memento q̄ acoliti deponūt cādelabra i terrā qm̄ post peracta p̄dicatōis officia p humilitatez agnoscunt q̄ sunt puluis z cinis sic dixit abraam. loquar dño cū sim puluis z cinis. In romano ordinario legit sic vt pōtīfex nō sedeat donec post pmā orōnem dicat amē. nō ḡ dī sedere vsq̄ ad lectionē. qm̄ pcedēs officiū gratulationi de aduētū z opibus christi deputat. Eps em̄ xpm̄ venientē z opantē significat. Ceteri vō eos q̄ p̄ceibāt z q̄ seq̄bantur. z qui obuiabant representabant.

De Graduali.

Est epistolam cā

p̄ratur graduale sen rñsorinm qd̄ p̄tinet ad opa actiue vite vt note tur nos opibus rñdere eis q̄ in lectione audiui⁹. s. p̄dicatōni. Karlus qz Johannes predicabat p̄niam dicens. Penitentiam agite appropinquabit enim regnū celoz. z itez. Facite dignos fructus p̄nie. Merito post eplam graduale sequit̄ qd̄ p̄nie lamentū insinuat. p̄pter quod in diebus Penthe. de officio tollit. vt iam dicit. Tercio idō p⁹ eplaz

graduale sequit̄. q̄tis post predicationē Johannis discipuli secuti sunt xpm̄ sicut Iohes euāgelista describit. Stabat inq̄t Iohes z ex discipulis ei⁹ duo z respiciens iesum ambulantē z dixit. Ecce agnus dei. Et au dierūt duo discipuli cū loquentes z secuti sunt iesum. Ad hoc cantus eplam comitat. quia predicationēs predicatorū secuta sunt gaudiū ecclesie z dei laudes z preconia de credentium p̄uersione. qz p graduale conuersio de iudeis. p versum cōuersio de gentibus. p alleluia vtriusq̄ in fide leticia. p sequentiā canticū victorie figuratur. Alia ratio ponet̄ sub tit. de tractu. In quibusdā in ecclesijs graduale ante eplam cantat̄ ad norandū q̄ p̄dicator p̄us opere z postea verbo debet docere. Dicit̄ at graduale vel gradale a gradibus. s. humilitatis significans ascensum n̄fos de v̄tute in virtutē. sicut filij israhel de mansione in mansionē p̄cesserunt. vt tandē vīdeat̄ deus deoz i syon. Vñ in Denf. Terra nostra mōtūosa ē. Nec terra est celestis hierlm̄. q̄ p cogitationē celestīū habet. cōuenit em̄ graduale illi qui nec dū ascēdit de v̄tute in v̄tutem ḡ adhuc in cōuale positus lachrymarum tñ ascensiones in corde disponit. Rectius ḡ faciūt q̄ graduale nō festinū z modulatis vocibus offerūt. ḡ q̄si cantum grauē z aspey simpliciter potius z lamentabiliter cantūt. Tñ rñsorin p̄r qd̄ z p̄dicatio noui testamēti figurat̄ altius lectione z epla q̄ significat̄ p̄dicatōnem ve. te. canis. vt si q̄s forte aurib⁹ obuiatis de p̄sa ammonitiōe ve. te. nō excitat̄. saltē excelsa modulatiōe noui demulceat̄. Verumtñ z lector z cantor officiū suū impletur gradū ascendunt qz doctor p̄fectione vite vulgū transcendere debet. potest etiā dici q̄ p eplaz Iohannes p graduale aploz p̄dicatio intelligit̄. p alia deuotio z leticia. Karlus p̄ lectionē vetus. p cantū nouū intell̄t.

gitur testamentū. sic & cantus suauis
est lectione. sicut nouū testamentū sua-
uius est ve. testa. Scdo mō dī gradua-
le a gradibus altaris. eo q̄ diebus festi-
nis i gradibus sicut alla cantat ad no-
tandum p̄missos v̄tutū gradus. In p̄-
festis v̄o diebus in medio chori aī gra-
dus altaris cantat. ad significandū q̄ i
corde qd̄ est in medio corpis p̄missos
gradus fundare debem⁹. Tercio dicit
graduale qm̄ apli post dñm gradieban-
tur. vt iam dicit. Responsorij v̄o dicit-
tur. qz versut vel ep̄le correspondere dī
vt sit in ep̄la agat d̄ gaudio z in rñsorio
sitr. si ibi de tristitia z h̄ sitr ne possit no-
bis impropere qd̄ dñs dicit. Cantau-
imus vobis z nō saltastis. iamētaui⁹
z nō plorastis. vñ apls hortat nos gau-
dere cū gaudentib⁹ z flere cū flentibus
dicit etiā rñsorium. qz choro responde-
te illud incipientibus cantat. ppter qd̄
significat vitā actiua in qua sancti se ad
inuicem hortant vt ad eternā pueniant
vitam. pōt tñ rñsorium ad rñsionē apo-
stolorū referri. qm̄ xp̄o vocante z dicēte.
Venite post me. ip̄i non tantū verbo s̄
etiam ope rñderūt. q̄ relictis omnibus
secuti sunt eū. z gradiebant post dñm.
discipuli post m̄ḡm. de hoc i. phemio
quite p̄tis. Significat autem gradua-
le seu responsum laborantes in hac
vita. z ideo non dicit infra octauas pa-
sche z penthe. p̄ quas octane n̄re resur-
rectionis designant qm̄ omnis laboris
expertes erūt. Absterget em̄ de⁹ oēm
lachrymā ab oculis sanctorū suorū. Ita
qz i graduale seminam⁹. in alleluia me-
timus. Versus responsorij sic vocatur
quonias in eo fit reuersio ad ip̄m respō-
sorium. put sub. rī. de alla dicit. Aur-
sus graduale bonuz opus z vitā pre-
sentem in qua seminamus et a domio
peregrinamur significat. Versus vero
adiutorium designat. versus ergo post
graduale canit. quia adiutorij nob̄ est

necessarium q̄dū in hoc ergastulo de-
tinemur. Gradale plane incipit ne ni-
mis versus ascendat in quo designant
qui religionem post eius austeritatem
ingredi metuant. versus v̄o alte. i quo
designant qui ieiunādo orando z alta
bona faciendo ascendunt nō timentes
carnē quam cum vicijs z cōcupiscenti-
is mortificant. Ad hoc qnqz vnus sol⁹
versum cantat. ad monendū qz quisqz
secum fragilitatem suāz trahet. Et qz
graduale timore versus alte nō ichoet
in quo etiam significant bī qui cōfide-
ratione p̄prie fragilitatis quicqd̄ agunt
humilius agunt. finito tñ versu vox fi-
ducialiter exaltat. in quo designat qz d̄
misericordia dei cōfisi fiducialiter om̄i
sue actioni insistant. Cantat aut gradu-
ale a p̄uctis. put in rī. se. dicit. Por-
ro rñsorium qd̄ in missa cantat nec p̄fe-
cte nec imp̄fecte repetit. nec gloria p̄f̄
subijcitur qd̄ tñ in rñsorio aliaz sit ho-
rarum. Circa qd̄ attendēdum ē qz alle-
canonice hore institute sunt ad referen-
dum deo laudes p̄ diuersis beneficijs
in illis horis ab eo receptis. Hinc ē qz
lectio in illis primo dicit in qua benefi-
cium vel pars eius in illa hora datum
designat. Postea cantat responsum
in quo laus beneficio correspōdet. qz &
laus repeti debet. iuxta illud apostoli.
Gaudere in dño. iterum dico gaudere
t. laudem deo dicite. ideo hmōi respon-
sorium repetit. Sz z qz quis benefacto-
ri suo teneatur. deo v̄o nihil aliud possu-
mus nisi gloriam et honorem offerre.
ideo in fine responsorij z cuiuscūqz no-
cturni vbi in lectionib⁹ aliqd̄ beneficiū
totum vel ps̄ eius est repetitū referim⁹
gratias z gloriā trinitati. Responsum
autē qd̄ in missa cantat. designat vt p̄-
missum est rñsionez ap̄lorū xp̄o eos vo-
cante om̄ia relinquentiū. qz & illi nihil
sibi retinuerunt p̄ quo itez eos vocari
opteret. itō rñsorium illd̄ nullo modo

Liber Quartus

repetit. sed nec cū gloria patri finit. qz n̄ ad gloriā s̄ ad luctū vocari sunt dicente dño i Luca. sicut misit me p̄r z ego mīro vos in mūdū. vt dicef in ti. se. Et nota qz Grego. Amb. z Gelasi⁹ cōposuerūt gradualia tractus z alla. z ea ad missam cātari statuerūt. Ceterz qñqz solum rñsorū cantat in missa. qñqz soluz alla. qñqz rñsorū cum alla. qñqz cum. tractu qñqz alla cū tractu. de quo dicef in sexta parte sub titulo de septē diebus post pascha.

De alleluia.

Via post luctum

q sequit p̄solatio. Nā bñ qui lugēt qm̄ ipi p̄solabunt. iō post gdua- le cātāt alla. qd̄ est leticie cātīcū z audītū ab angelis decātari sicut legī in apocal. Rursus qz ascensus de v̄tute in virtutē. q̄s p̄ graduale dixim⁹ significat. sepe tediosi eēt nisi gaudium haberēt admixtū. sicut filijs isrl̄ multa incōuenientia acciderūt qñ de māsione in mālio nē pcesserūt. iō post gduale cantat alla Thob. penl. Placet iue sternent auro mūdō z cādītō z in vīcis ei⁹ cantabūt alla. Est autē alla laus angelica. inia qd̄ breuiss. magnū p̄tēs subilū vel incitās ad subilū. Inbilar em̄ ecclia. scīēs qz grā dīs restat vīs vsqz ad mōrē dei oreb qd̄ i terprāt mēsa tīmēs qz fideles obdormi- ant in fide z faciāt vitulū p̄salitē. i. lascī uiāt in tpalib⁹. Et est alla hebraicū nomē vocabulū siquidē significās potius q̄ exp̄mēs ineffabile gaudiū ab hac vīta pegrinū. gaudiū videlicet angeloz z hoīm in eterna felicitate letantiū. quod nec ocul⁹ vidit nec auris audīuit. nec in cor hoīs ascēdit. Cui⁹ vbi exposito fm̄ Anno. iij. ex. cr̄ij. p̄s. habet. cui cū alla p̄mittat in ti statim psalm⁹ exponendo titulū ictpt. Laudate pueri dñm. Vñ fm̄ cū alla interpretat laudate pueri dñs Aug. do sic expōit. Al. i. saluū. le. i. me.

lu. i. sac. ia. i. dñe. Hiero. sic. Alle. i. cāte. lu. i. laudē. ia. i. ad dñm. Gregori⁹. sic. Alle pater. lu. fil⁹. ia. spūsctus. Vel Al. le. i. lux. lu. i. vita. ia. i. salus. Mg⁹ pet⁹ anthīsiodoroen. sic. Al. i. altissim⁹. le. i. le uatus est. i. cruce lu. i. iugebāt apli. ia. i. tam surrexit. Pet⁹ māducator dicit in per apoc. z Aug⁹. in glo. psalterij qz al lelulia verbū est imparini mōi. z sonat. Allelu. i. laudate. ia. i. vniuersalē. vel ia id est inuisibilē. i. deu. q̄ si laus inuisibilis dei. Et qm̄ alla future bñtudinīs q̄s ap̄lū est vocabulū merito magis eo tē pore. i. pascali frequētat qz xps resurgēs eiusdē bñtudinīs spē nobis tribuit z p̄ misit. put ibi dicef. qz em̄ alijs tpib⁹ caneret ad missam olim ecclie romane cōsuetudo nō erat. sed a brō Grego. institutū est. imo potius restitutū. nā cum p̄ us tpe damasi pape fuisset eadē p̄suetudo desecerat. Hiero. dicit qz alla dicat i missa tractū eē de ecclia hierosolimōnū Canim⁹. igit alla post graduale cātīcūz videlicet leticie post luctū pñie sūmope intēdētes exp̄mere magnitudinē solatōis qz reposita est lugētib⁹. iuxta illud. Vñ qui lugēt. qm̄ ipi cōsolabunt. Zubilātes port⁹ qz canētes. vñqz breuē dīgnī sermōis sillabā in p̄les neumas p̄trabim⁹. vt locūdo auditu mēs attōita repleat z rapiat illuc vbi sp̄ erit vira sine morte. z dies sū nocte. Est ei alla modicū i fmōe z mltū i neuma. qz gaudiū illud mai⁹ q̄ possit explicari fmōe. neu ma em̄ seu subilus qz sit in fine exp̄mit gaudiū z amorē credentiū z q̄ta leticia z laus sit secuta p̄ fidem p̄dicatōe audita. iuxta illud. Audīuit z letata est syon zc. z in canticie. Exultabimus z letabimur in te. Quid sit neuma dicef in probemio quīnte partis. quando autē dicat sequentia non dicat neuma post alleluia prout sub ti. de sequētia dīcetur. Post etia alla referrī ad exultationē eorū qui de miraculis christi gaudebāt lau-

dantes dñm ⁊ dīcentes. qz vidim⁹ ho-
die mirabilia. ⁊ quia vīsitauit dñs ple-
bem suam. tunc em̄ cantabat in iubilō
alleluia. qz oīs plebs vt vidit dedit lau-
dē deo ⁊ gaudebat de vniuersis que
gloriose fiebant ab eo. Hinc est qd a se-
ptuagesima vsq; ad pasca nō cantat al-
leluia. qz tempe tristitie nō debet decā-
tari carmē leticie. put ibi ⁊ in phemio
vj. ptis dicet. Porro qd allā interposi-
to versu repetit. ⁊ sic bis in missa dicet.
designat eterne vite gaudiū ⁊ qd inter-
secta leticia sancti geminā glorificatiōis
stolam accipient aīe videlicet ⁊ corpīs.
Nam fm̄ stolam mentis seu aīe exulta-
bunt scī in gl. le. in cu. s. ⁊c. fm̄ stolā car-
nis fulgebūt ⁊ tanq; scintille in arundi-
neto discurrent. de h̄ dicet in. vj. parte
sub sabbato in albis. Versus ḡ nil fini-
strum aut triste. s̄ totū locundū ⁊ dul-
ce debet sonare quales sunt illi. Domi-
nus regnavit decorē indur⁹ est ⁊c. Do-
minus regnavit exultet terra ⁊c. Iubi-
late deo Iustus vt palma florebit ⁊c.
qm̄ absterget deus oēm lachrymaz ab
oculis sc̄orū. ⁊ iā non. e. a. n. l. n. c. q. p. t.
versus qz dī a reuertendo eo qd p̄ eū re-
uertimur ad allā qd post allā sequit. qd
significat operationē qd laudi plungi dī
qz non bene deū landat qd bene operari
cessat. Per hoc vō qd allā cū neuma re-
peritur laus ⁊ gaudiū ineffabile patrie
significat. In nōnullis ecclesijs allā cā-
tatur a pueri graduale a magnis. vt no-
teretur qd ex ore infantū deus pfecit lau-
dem. et ps̄. Laudate pueri dñm. cuius
psalmi titulus est allā Illi enim qd pueri
sunt laudi xp̄i cōueniunt. fortes vō in
fide ⁊ in tolerando aduersa qui pugna-
re possunt contra amalechitas gradua-
le debent cantare. Circa hoc notandū
est qd cantoz alij sunt qd in choro cātus
voce magna distribuūt. Hi sunt recto-
res ecclesie qui deū laudāt ⁊ alios ver-
bo ⁊ exemplo ad laudandū inuitant.

Alij sunt pueri qui graduale in gradi-
bus cantant. Hi sunt actius de virtute
in vntem caritatis gradibus ascendē-
tes. qui dū graduale inchoant alios ad
compunctionē inuitāt. dum vsum cō-
cūnt ad se redeuntēs suas cogitatio-
nes attendūt. ⁊ dū illū finiūt se bonum
certamen certasse. ⁊ cursum insinuante
cōsummasse. Alij sunt pfecti viri qui in
elijs ecclesijs allā vel tractus in pulpiti
cōcūnt. Hi sunt cōtemplatiui carnē
affligentes ⁊ mentē excedētes. quoniam
cōuersario est in celis. nō est hoc hoim
s̄ angeloz. Sequentiā vō non illi soli
decantant s̄ choi cōiter iubilāt. qm̄ iu-
bilus eternus ⁊ ineffabilis angelis erit
cōis ⁊ hoibus. debet etiā allā in gradi-
bus ⁊ versus orientē decantari. ⁊ qm̄ vī
tam ptemplatiuā significat debet legi
in altiori loco q̄ r̄sorium qd actiua de-
signat. Rursus in quibusdā eccl̄ijs can-
tans allā sumit aliqd in manu vt insi-
nuet se deū nō solū voce s̄ ⁊ opere col-
laudare. seu man⁹ ducit iuxta ps̄. Dēs
gentes plaudite manibus. In plerisq;
etiā ecclesijs allā de trinitate cantāt in
dñicis diebus. s̄. Benedictus vī qualis
pater vt fidem hylariter profitentes ad
spem perueniāt. Et antēde qd allā dñica
lia a penthe. vsq; ad aduentū sepe omī-
timus. qm̄ aliter ⁊ aliter i alijs ⁊ i alijs
gradualib⁹ disponunt. Ea igit diligēs
cantor attendat ⁊ diligenter vniuersita-
tibus officioz assignet.

De Tractu.

Dominica septu

a ageſime vsq; ad vig. liā pasche.
s̄. in diebus ⁊ officijs lucr⁹. quia
tūc nō canit carmē leticie loco allā qd
significat exultationē habitā d̄ spe eter-
noz dicunt tractus ex insititūde The-
lesphori pape. Dicet at tractus a trabē-
do. qz tractim ⁊ cū aspirate vocū ⁊ plū-
ritate verboz canit eo qd miseriā ⁊ labo-

Liber Quartus

rem pñtis incolatus insinuat. de q̄ pñ.
 Hæc mihi q̄ incolatus meus prolōga-
 tus est. In tractib⁹ em̄ repñtat lōga san-
 ctoꝝ patꝝ expectatio z iudeoꝝ captiui-
 rumq; meror z afflictio q̄ tpe babiloni-
 ce captiuitatis sedentes sup flumina ba-
 bylonis z flentes in salicibus sua orga-
 na suspenderūt qđ tps ecclia repñtat
 a septuagesima cantica leticie subtrien-
 do z tractu z dicēdo. Tantiū at̄ interest
 inter allā z tractū q̄tū inter leticiā z tri-
 bulationē. Itē tantū interest inter rñso-
 rium cui oēs respōdent. z tractū cui ne-
 mo. q̄tum inter actiua z contemplatiua z
 vitā. Est aut̄ tractus medi⁹ inter rñso-
 rium z allā. vt dices in vj. pte sub tit. de
 septē diebus post pasca. Porro tractus
 q̄z gemitū z canticū lacrymabile expri-
 mit lacrymas sanctoꝝ sine in actiua si-
 ne contemplatiua repñtat. Vñ tract⁹ dī.
 q̄z sancti suspirātes ab imo pectoris ge-
 mitū trahūt. q̄z licet spe gaudeāt vt mo-
 net allā. tñ hic in valle lacrymarū cōmo-
 rantes habēt irriguū supius z inferius
 qđ tractus mystificat. gemūt em̄ flebilis
 p dilatōe sugne beatitudinis z sup fla-
 mina babilonis sedentes pñe sue me-
 mores. Itē lacrymas fundunt p suis z
 alioꝝ excessibus dū ex vicinitate babilo-
 nici fluminis seipos vidēt sepe asperfos
 z alios penit⁹ imersos ipsius fluminis rapi-
 ditate ferri deorsum. S3 q̄z b̄ p̄orat⁹
 qñq; est respectu supni gaudiij. qñq; re-
 spectu nostre miserie. Ideo tract⁹ sūt qñ-
 q; est de leticia p supiori irriguo. vt iu-
 bilare z laudare. z qñq; de tristitia p in-
 feriori de irriguo. vt de pfundis. z alia
 h̄mōi. De vtroq; irriguo tractat Gre.
 in li. iij. dialogoꝝ. c. xxxiij. Et est aduer-
 tendum q̄z post duos tract⁹ tribulatio-
 nis sequitur tractus leticie. put sub dñi-
 ca septuagesime z dñicis sequentibus
 videri p̄t. z b̄ iō. q̄z post duos dies sepi-
 ture dñi occurrit tertius resurrectionis
 Rursus q̄z gaudiū sanctoꝝ nō ē b̄ ple-

num z cōtinuū s̄ sepe interrumpit. idō
 ecclia qñq; interponit tractū vt in tpe se-
 ptuagesimali. z cū in sabbato paschali
 post allā sequit̄ tract⁹. q̄z h̄ gaudiū non
 expedit sine fleu. in sabbato tñ in albis
 duplicat allā. q̄z in eterna vita pfectum
 erit gaudiū gloriata carne cū ania. z
 p̄pleta resurrectione sanctoꝝ cū resurre-
 ctione xpi. Sane a dñica septuagesime
 vsq; ad quartā feriā cineꝝ dicunt̄ tract⁹
 solū in dñicis dieb⁹. eo q̄ ppls tñc meli-
 us cōuenit in ecclia q̄ indiget edoceri q̄
 liter captiuitatē dyabolicā p babiloni-
 cam designatā debeat deplorare. Tra-
 ctus em̄ tps babilonice captiuitatē re-
 pñtat. S3 post dictā qrtā feriā q̄ est ca-
 put ieiunioꝝ magis frequentat. q̄a tñc
 magis est tps merorū z afflictōis vipo-
 te ordinatū ad excutiedū iugū dīabo-
 lica captiuitatis p merorē p̄tritionis et
 humilitatē p̄fessionis atq; aspiratē satisf-
 factionis que p̄cipue in ieiunio vigent
 S3 z licet dñica dies resurrectionem fi-
 gnet. tñ in dñicis septuagesime cārica
 leticie subtrienē z tractus dicunt̄. q̄z in
 dei toto septuagenario babilonice ca-
 priuitatis cōtinue afflictī fuerūt. z nos
 in istius vite septuagenario q̄ per septe-
 marium z p p̄sequens p septuagenariū
 ducit. p̄tinue dolores z miseras experi-
 mur donec ad octauā v̄e z p̄fecte z nō
 figurate resurrectionis p xpi miam ve-
 niamus. Postremo cōsiderandū est q̄
 vsus sequentiāz binī z binī sub eodē cā-
 tu dicunt̄. qđ t̄do contingit. q̄z vt pluri-
 mū binī z binī p richmos sub parib⁹
 sillabis cōponunt. qđ in versib⁹ tractū
 um non reperit q̄ ex sacra scriptura vt
 plurimum sumunt. Ideoq; in cantu ne-
 queunt combinari. Rursus illi s̄ vno
 cantu combinant ad notandū q̄ exul-
 tatio vere caritatis in vno deo pficitur.
 sequentia em̄ exultationē. combinatio
 caritatem designat. Versus vō tractu-
 um. quia merorem significant singula-

riter decantant. iuxta illud ps. Singu-
lariter sum ego donec transeat. Hiere.
Solus sedebam quia amaritudie ple-
nus eram. Non est etiā omittendū qd li-
cet regulariter graduale vel alla imme-
diatē sequat eplam. ne nos music⁹ ille
reprehendar dicens. Cantauimus & nō
saltastis. lamētauim⁹ & nō planxistis.
alla em cantat p saltatiyne. graduale p
planctu subiungit penitentie. hoc tamē
fallit in sabbatis quatuor ipm & i quar-
ta & in sextis feriis maioris hebdoma-
de in quibus tractus immediate sequi-
tur eplam. & hoc ideo qz in illis diebus
musicus ille nobis aufert. nam in dicta
quarta feria vendit & in sexta crucifi-
gitur. qd in dictis sabbatis quo ad qd re-
presentat. & ideo ad maiorem luctum
insinuandū tractus in illis immediate
eplam comitat. q aut tractus maiores
insinuet luctū q graduale. p hoc innu-
tur q nūqz cuz alla cantat nisi ob spe-
cialem causam in sabbato pascali.

De prosa seu sequentia.

Est alleluia psa

p seu sequentia dī. qd est sūt canti-
cum exultationis. ad notanduz
geminā glorificationis stolā quā sancti
accipiēt. put tam pmissum est. Cantat
aut sequentia ab omnibus simul i choro
vt notet cōcordia caritatis. talis ei laus
deo placet. Vnde in cantū. Vulnerasti
cor meū foror mea sponsa mea in vno
oculorū tuorū. ideo dicit in vno vt notet
concordia & voluntas vniformis. quia
laus sic facta est cibus delicatissimus
deo. hec est tunica illa inconsutilis quā
deus non parit scindī. De hoc dictū est
sub ii. de alleluia & dicit in p̄hemio. v.
partis vbi de antiphonis agit. Nothe-
rus abbas sancti Galli in theutonia p
mo sequentias p neumis ipsius allelu-
ia composuit. & nicolaus papa ad mis-
sas cantari concessit. Sz & Hermānus

contractus theutonicus inuentor astra
labij composuit sequentias illas. Rex
omnipotens. & Sancti spūs. & Ave ma-
ria. et antiphonas Alma redemptoris
mater. & Symon bariona. Petrus vō
compostellan⁹ epus fecit illam Salue
regina. Quidā vō rex franke Hober⁹
noie cōposuit sequentiā illā. Veni scē
spūs. & hymnū. Chorus noue h̄sterm.
Annūctus em mos erat vt sp alla canta-
retur cū neuma. h̄ postea dictus papa
instituit loco illius neume in p̄cipuis
festiuitatibus sequētiās dicti. Qū g nō
dī alla non debet sequētiā dicti qm loco
neume eius dī. & idē significat qd neu-
ma. i. eterne vite gaudiū & delicias que
nullo vbo exprimi possunt. & ideo per
neuma que est vox nō significatiua in-
telligunt. Et inde est q quedā sequen-
tie antique solēt verba noua & incogni-
ta h̄re & inusitata. tum qz celī gaudiū
secretū & incognitū mortalib⁹ est. tū qz
nobis incognitus ē modus laudādi de-
um in patria. tum qz iubilus cordis in
p̄nti vita incognitus est ad plenū. tum
qz oia noua sunt pulcritudine deco-
ra. Hodie vō sequentie cū voce signifi-
catis dicunt ad notandū q in illa ma-
gn festiuitate vite eterne iubilus plene
sciet. Sequentia g eterne vite mysticat
laudes. iuxta illd. Beati q habitāt i do-
mo tua dñe &c. habet enim verba laudī
flua & dulcē atqz suauē cantū. qz ibi oia
erunt plena laude. & melodia celestī or-
ganī abundabit dulcissima leticia. quia
sicut letantiū omniū habitatio erit ibi.
Rursus qm laudes eternitatis verbis
humanis plene non resonant. idō que
dam ecclesie mistice neumatizant seqn-
tias sine verbis. aut saltez aliquos ver-
borum necessaria. vbi singulorū corda
patebūt singul⁹ itūtib⁹ libz vite. & vbi
idē erit testī accusator & iudex. Et nota
fm Jli. qz psa ē pducta orō a lege me-

Liber Quartus

tri resoluta. sic dicta ex eo q̄ sit profusa. Sequētia vero dicta est. q̄ neuinā iubi li sequit̄. Et hīc in euāgelio dicit̄ seq̄ntia sic. in numero singulari.

De mutatione sacerdotis.

Actenus dñi epi-

b stola lecta fuit ⁊ choro graduale pfallēte sacerdotes tacit⁹ ad dextrā p̄tē sedebat altaris insinuās q̄ iohāne p̄dicante x̄ps q̄dāmodo tacebat. q̄ nō p̄dicaber apte s̄ dicitur euāgeliiū surgit. q̄ vt euāgelista tradit. postq̄ iohes tradit⁹ est venit ihs ī galileā p̄dicās euāgeliiū regnū dei. Et qm̄ sedes victoris est significat. quī post teiuniū vicit diabolū. Nā reliq̄t eum temptator ⁊ accesserūt angeli ⁊ ministrabāt ei. Post dictā ergo seq̄ntiā surgens sacerdos ⁊ ad sinistrā altari partē accedēs. p̄nunciat euāgeliiū. significās q̄ x̄ps non venit vocare iustos sed peccatores. iuxta qd̄ ipse in euāgelio dixit. q̄ non indiget q̄ sani sunt medico s̄ q̄ male habēt. Per dexterā em̄ iusti. per sinistrā vero p̄cōres significāt. propter qd̄ dñs in iudicio statuet quidē oues a dextris edos a sinistris. De hoc dictus est sub ti. de oratiōe. Quidā tamē dixerūt q̄ ideo sacerdos in principio misse consistit ad dexterā cum vero p̄nunciat euāgeliiū cōuertit ad sinistrā. ⁊ circa finē iterū redit ad dexterā. q̄ cultus dei p̄mo fuit in populo iudeorū ⁊ iudea tunc erat a dextera. deinde iudeis non credentib⁹ ⁊ verbū dei tanq̄ idigni respuentibus cult⁹ dei transiuit ad gētes ad quas apostoli transferūt. ⁊ tunc iudea fuit a sinistra p̄te. ⁊ circa finē reuertitur iter ad ad iudeos ad p̄dicationem enoch ⁊ helie qui cōuertēt corda patrū in filios. qm̄ in oīebus illis saluabit iuda ⁊ reliq̄e israhel salue fient. Qui em̄ p̄mo dixerat. In viā gentiū ne abierit⁹ postea p̄cepit dices. Ite in orbem vni-

uersum. q̄ ergo p̄dicatio p̄uenit etiā ad illos q̄ in sinistra p̄te fuerūt. dñi siccato gedeonis vellere. ros areā irrigauit merito in p̄te sinistra legit euāgeliiū. sicut ī se. ii. dices. Dñi verus. Est ratio cur ps altaris dextra in se. principiū finēq̄ tenet. mediumq̄ sinistra. Dextra iudeos gētilēs leua figurat. Cepit ab hīs. defer tur ad hos. refert ad illos. Nā fides ⁊ erūt oēs in fine fideles. Sed cū sacerdos qui p̄nunciat euāgeliiū representat p̄sonā x̄pi qui non p̄dicauit gentibus s̄ iudeis iuxta qd̄ ipse dicit in euāgelio. non sum missus. nisi ad oues que perierāt domus israhel. vtrum illud recte dicat prudēs auditor aduertat. De hoc dicitur est sub ti. qualiter ep̄s vel sacerdos ad altare stare debet. Ad quācūq̄ vero altaris partē ille se trāfferat. ministri eum retro sequunt̄. put dictū est ibidez

De euangelio.

Opera prime ta.

i cū est qualiter sacerdos nō solē niter celebrās ip̄emet euāgeliiū dicit. Dext̄ qm̄ ep̄s v̄l sacerdos celebrat cū ministris cuncta solē niter pagunt. tūc em̄ in quibuscūq̄ ecclesijs vt rome dyaconus dextra manu p̄ōficis osculata codicē euāgelij sumit de altari illū subdiacono ad ferendū tradēs. postea benedictionē postulat ab ep̄o vel sacerdote et ei b̄ndic̄t. In alijs tñ ecclesijs p̄tus benedictionē postulat q̄ codicē suscipiat de altari. Data itaq̄ benedictione procedit dyaconus ad pulpitu per dextrā partem chori quē precedit subdyacon⁹ cum textu euāgelij. ⁊ illum precedit thuribulū cum incenso. ⁊ ante thuriferariū ceroferariū cum faculis accensis. ante illos in quibusdam ecclesijs cruci vexillū. sicq̄ pulpitu ascendit ⁊ euāgeliiū incipit. quo dicto ad ep̄iscopū vel sacerdotē simul redeunt que singula p̄sequimur. Notandū est aut̄ q̄ in quibus-

dā ecclesijs in preciptis festiuitatibus
 dyacon⁹ proficisci volens ad legendus
 euangelii incipit antiphonā que est in
 nocturnis super benedictus. et dum ipse
 accedit ad pulpitu. illa cantat et finitur
 a choro vt notet charitas. et cantat sine
 neuma. ad notandū qd deus non p̄cipit
 nos habere nisi simplicē charitatē Sa-
 ne iam figura mutat. nam diaconus q
 prius rēp̄sentabat pphetam iam repre-
 sentat euāgelistā. nam lex et prophete vs
 q ad iohannē. et ex eo regnū celoru euā-
 gelizat. ideo aut euangelii legi vt ve-
 lut xps post legē pphas et psalmos ore
 suo p̄dicauit. ita post epistolam respon-
 sorū et alleluia p̄ illud populo predica-
 tio eius annunciet. Et dicit euangeliz
 quasi bonus nuncius. ab eu quod ē bo-
 num. et angelus quod est nuncius. ē em
 euangelii xpi et apostolorū p̄dicatio. nū-
 ciat quidē vitā post mortē. requiē post
 laborem. regnū post seruitū. est aut sci-
 endū qd sicut p̄minet caput ceteris cor-
 poris membris illi cetera membra ser-
 uiunt. sic et euangelii principale est om-
 niū que ad officiū misse dīcunt. et toti p̄-
 eminet officio misse. et quecumq ibi can-
 tant et legunt illi consentiūt intellectua-
 li ratione p̄ut in. vi. parte sub domini-
 ca qualibet dīcet. Diacon⁹ ergo primo
 dextram manū pontificis osculat nihil
 dicens. quia predicator euāgelizare de-
 bet pro gloria eterna de q spona dicit i
 cant. Dextera illi⁹ amplexabit me. nā
 et angelus qui resurrectionis christi glo-
 riā venerat nunciare sedebat in dextris
 stola cādida coopertus. In alijs tamē
 ecclesijs non osculat. sed solus inclinās
 benedictionē poscit. Verū sub dyacon⁹
 vel dyaconus non manus sed pedes ro-
 mani pontificis osculat. vt summo pon-
 tifici summā exhibeat reuerentiā. et euz
 illius ostendat esse vicariū cuius pedes
 osculabat mulier illa que fuerat in ciuit
 tate peccatrix. Adorandū est em scabel-

lū pedū ei⁹. qz sanctū est. cui⁹ etiā resur-
 gentis a mortuis pedes mulieres tenē-
 tes adorauerūt. Generalit em nemo dz
 manū sumi pontificis osculari. nisi cū
 de manib⁹ eius aliqd accipit vel cū ad
 man⁹ eius aliqd trinit vt ostēdat qd ex
 viroq debem⁹ ei grās agere. qd sicut sem-
 per dat p̄p̄ta sic nunq recipit aliena.
 Quas oblatōes roman⁹ pontifer recl-
 p̄iat sub tī. de oblationibus dīcet. Sub
 sequenter dyaconus textū euāgelij su-
 mit de altari. qd de syon exhibit lex et ver-
 bū dñi de hierusalē. non vtrq mosasica
 lex que quondā exiuerat d monte sinat
 sed euāgelica. de qua propheta ait Ecce
 dies veniēt dicit dñs. et consummabo te-
 stamētū nouū supra domū israhel et su-
 pra domū iuda. Sumit etiā liber de al-
 tari. quonā apostoli de altari euāgelii
 acceperūt cum p̄dicantes passionē xpi
 euāgelisabant. Altare in hoc loco si-
 gnificat iudeos a quib⁹ transfert regnū
 dei et dat gēti faciēti fructū eius. Et ex
 eo q liber sumit de altari notat qd cuan-
 gelii est verbū dei. quod p altare signi-
 ficat. fin illud Exo. xx. Altare de terra
 facietis mihi. Et ppter pmissas ratiōes
 quidā volētes in fine misse dicere cuan-
 gelium sancti Iohānis vel aliud impi-
 mūt primo signū crucis super altare et
 postea in fronte. Sumit aut illū vt qui
 dā volūt de dextra pte altaris. qz ecclia
 de iudeis a qua nostra sumpsit exordi-
 um antiquitus fuit a dextris et ponit eū
 in manu sinistra dextrā supponēs. iux-
 ta illud. Leua ei⁹ sub capite meo et dex-
 tra eius amplexabit me. Et hoc ppter
 triplicē causā. P̄mo qz euāgelista do-
 cet celestia q p dextrā. trīs q p sinistra
 intelligunt supponi. Scdō inclināt li-
 ber sup sinistra humerū ad notandum
 qd xpi p̄dicatio de gētili populo trāsit
 ad iudaicū. Ysa. xx. c. In diebus illis sal-
 uabit iuda. Tertiō qz in vita temporalī
 que p illā significat necesse est euāgelii

Liber Quartus

pdicari. Et textus euāgelij in quibusdā
 ecclesijs omat̃ exteri⁹ argēto ⁊ lapidib⁹
 pur dictū eū in iij. pre sub tit. de legali-
 bus indumentis. Liber aut̃ ipse ab adue-
 tu sacerdotis ad altare donec euāgelij
 gal sup altare remāsit. q̃ q̃tū ad hoc si-
 gnificat iſrlm. qm̃ euāgelica doctrina p-
 mū in hierusalē facta ē. ⁊ ibi pmāsit ab
 aduentu dñi illuc donec publicaret̃ gē-
 tilib⁹. iuxta illud. De syon exibit lex vt
 supra. Hierusalē em̃ est loc⁹ passionis q̃
 p altare etiā significat. Cōsequenter be-
 nedictōz postulat. qz nullus debet pdi-
 care nisi mittat. iuxta illud apli. quō p-
 dicabūt nisi mittant. Et dñs inq̃t apls
 Rogare dñm messis vt mittat oparios
 suos in messes suā. Esaias aut̃ cū audis-
 set vocē dñi dicētis. quē mittā ⁊ q̃s ibit
 ex vobis. respondit. Ecce ego sum mit-
 te me. Dixitqz dñs. Vade ⁊ dic populo
 huc. audite audietes ⁊c. Rursus hmōi
 bñdictionē pfigurauit moyses q̃ ascen-
 dēs in montē accepit tabulas ⁊ benedi-
 ctionē ⁊ pp̃o mādāta pposuit. ⁊ dñs et̃
 as benedixit ordini diaconali. cui dedit
 spm̃ctm̃. ⁊ misit ad pdicādū p̃niuersū
 orbē. pontifex ḡ vel sacerdos visibiliter
 bñdicat diacono q̃ lectur⁹ est euāgelij
 quod nō fecerat sb̃diacono lecturo epi-
 stolā. qz xps inuisibilis manēs legē ⁊ p-
 pheras. que p epistolā significant inui-
 sibiliter misit. sed postq̃ in terris visus
 est ⁊ cum hoibus cōuersatus est. aposto-
 los ⁊ euangelistas visibiliter misit ⁊ do-
 cuit. Euntēs inq̃t pdicate dicētes. Ap-
 propinquabit regnū celoz. Illi autem
 egressi circūbāt castella euāgelizantes
 ⁊ curātes vbiqz. Et mittit eū ad legendū
 euāgelij. ad norandū q̃ xps misit apo-
 stolos ad pdicandū regnū dei. Diacono
 aut̃ ea que sibi in benedictione di-
 cunt considerans se corde purum. ore
 mundū. ⁊ opere castū studeat exhibere
 quatenus sacrosancū euāgelij possit
 digne pferre. qz puteus aquarū viuē

tiū. i. euangelica pdicatio non sinit im-
 petu. i. libere nisi de libano. i. d̃ corde ca-
 sto ⁊ ore candido. Non em̃ est speciosa
 laus in ore peccatoris imo peccator dī
 xit de⁹. Quare tu enarras iusticias me-
 as. ⁊ assumis testamentū meuz per os
 tuū. Et ideo signo crucis munit. Dem
 de licentia ⁊ benedictione obrētis. ⁊ in-
 sup cruce impressa vt securus incedat.
 pcedit ad pulpitu cū silentio inclinato
 capite nihil in quibusdam ecclesijs fe-
 rēs propter illud quod dñs ipse pcepit
 apls quos misit ad predcandū regnū
 dei. nihil inquit tuleritis in via ⁊ nemi-
 nē saluaueritis. In alijs tñ ecclesijs dī
 aconus fert librum vt iam dīcetur. sed
 pueniēs ad ambonem salutat quasi in-
 trans domū cui offert pacē vt infra dī-
 cet. ⁊ transit p dextram partē chori ad sī-
 nistrā. ⁊ liber euāgelij de dextra ad sinī-
 stram transfert ⁊ ibi legit. quia de syon
 exhibit lex vt supra. Judea em̃ respuēte
 verbū dei apostoli transferūt de iudeis
 ad gentes ⁊ postea predcari est genti-
 bus. que per sinistrā intelliguntur. En
 de apls ad heb. Vobis opoerebat prius
 pdicari verbū dei. sed qm̃ repulistis illd̃
 ⁊ indignos vos iudicastis. ecce conuer-
 timur ad gentes. De hoc supra in ii. p-
 rimo. In ecclesia romana ⁊ in quibus-
 dā alijs subdiaconus p vnā viam ⁊ dia-
 conus p aliā in pulpitu ascendit. quo-
 niā ille docendo ⁊ iste discēdo in augm̃
 tū scientie pcedit. Et qz ministratoz per
 meritum operis. ⁊ predicator per meri-
 tum oris in augmentuz iusticie progre-
 ditur. vnde psalmista. Iusticia tua si-
 cut montes dei. Per eandem tamen vi-
 am descendentes ad pontificem reuer-
 tuntur. quia p finalē pseuerantiā prin-
 cipunt ad premiū sicut dñs ait. Qui pse-
 uauerit vsqz in finem hic saluus erit.
 Et qz pdicatio sine opere nō sufficit. ce-
 pit em̃ ihs facere ⁊ docere. ideo predica-
 tor p eandē viā reuertit p quā accesserat

ministratoz. Preterea ideo lectur⁹ enā
geliū ab vna pte pgređit z ascendit. et
ab altera regredit z dscēdit. iuxta illud
enāgelij. p aliā viā reuerſi ſunt in regio
nē ſuā. qm̄ apoſtoli prius p̄dicauerunt
iudeis. z poſtea gentibus. ſin illud apo
ſtoli. Quia repulſiſtis verbū dei z in di
gnos vos feciſtis zc. Sane diaconū ſb
diaconus antecedit. qz Joheſ z eiſus p̄
dicatio xpm̄ z eiſus p̄dicaciones p̄ceſſit.
portās in quibuſdā eccleſijs puluinar.
qđ libz ſupponat. Per puluinar qui
dē quod feſſo ſupponit ad qerē ſignifi
cat ſolatiū ſiue ſpalia. q. d. Si vobis ſe
minamus ſpūalia non eſt mirū ſi a vo
bis metim⁹ carnalia. Nā ſm̄ apoſtoluz
j. ad Cor. ix. Qui altari ſeruiunt cuz al
tari p̄cipiāt. Dign⁹ eſt em̄ opartus mer
cede ſua Mat. x. Et dñs p̄cepit in lege
Non claudes os bonis tritūris. Aur
ſus puluinar ſupponit euāgelio ad no
tādū qđ ſuaue eſt iugū dñi ſiue on⁹ euā
gelij illud portare volentibus. Vnde i
Mattheo. Iugū meū ſuaue eſt z onus
meū leue. Huic iugo qđ ſubiicit oīa ſub
lecta habet. ſm̄ Aug. Puluinar ergo ē
ſuauiſas z dñlcedo in mādatiſ dei. vñd
pp̄b̄ta. Paraſti in dulcedine tua pau
pi dens. Et iterū. Quā dulcīa faucibus
meis eloq̄a tua dñe. In ecclīa tñ roma
na diaconus p̄cedit vt doctor. ſubdia
conus ſequit vt auditor. Ille p̄cedit vt
p̄dicat. iſte ſequit vt miniſtret. Poſt le
ctionē vero ſubdiaconus quaſi ſufficiē
ter edocus p̄cedit referēs euāgelij qm̄
mercedē euāgelij de ſua miniſtratione
reportat ſm̄ illud qđ dñs ipſe promiſit
in euāgelio. qui recipit pp̄b̄tā in noīe
pp̄b̄te mercedē pp̄b̄te recipiet. Quē
ideo p̄mittit diaconus ad pontificem.
vt oſtendat ſe fructū p̄dicatiōis referre
de qđ dñs iuſſerat. Poſui vos vt catiſ z
fructū afferatiſ z fruct⁹ vñ maneat. Ad
hoc ſb diacon⁹ libz z puluinar reportāſ
ſignificat qđ p̄dicatoz bono ope debet vñ

tē ſuā deo offerre. vñ ap̄luſ ad Cor. ix.
Qđ qđcunq; facitiſ aut verbo aut ope
in noīe dñi iſu xpi facite. Premittit qz
ep̄s ante euāgelij thuribulū cum incē
ſo. qz xpi opa p̄ceſſerūt eiſus doctrinam
iuxta illud. Ep̄it iſus facere z docere.
Thuribulū aut cuz thure ſignificat ora
tionē cum deuotione quā tñc maxime
dñt habere fideles in audiedo diuiniſ
ſermonē. rursus ideo diaconus p̄mittit
thuribulū. qz p̄dicatoz dō odorem bone
opinioniſ ex ſe mittere. iuxta illud apo
ſtoli. Chriſti bon⁹ odor ſumus in oī lo
co. Nā cui⁹ vīta deſpicit. reſtat vt ei⁹ p̄
dicatio cōtemnat. Tertio thuribulū p̄
cedit vt ip̄ius dyaconi oratio ſicut incē
ſum in p̄ſpectu dñi dſrigat. Nñ thuribu
lū vero p̄mittit dños ceroſerariſ cū ſa
culiſ accenſiſ. Primo qz debet deſide
riū z gaudiū in cordib⁹ auditorū accen
dere quaten⁹ z libenter audiant z gra
tanter obediāt. In quibuſdā tamen
eccleſijs thuribulū cereoſ p̄cedit. quo
nā orationeſ opera z virtuteſ de ratio
ne ſamam. lucem z ſigna p̄cedit. iux
ta illud Luc. luceat lux vñ zc. et illud
Et virtus eribat de illo et ſanabat om
nes. Secundo ſacerdoſ vñ ep̄iſcop⁹ p̄
mittit ante dyaconū dños acolitoſ por
tanteſ cereoſ z incenſum ad notandū
qđ chriſtus p̄m̄tebat bñoſ nūcioſ an
te facieſ ſuā. i om̄nē ciuitatē z locū quo
ipſe erat ventur⁹ p̄ferenteſ choruſca
tioneſ miraculoz z odorē virtutū. Vñ
de reuerſi diſperūt. Domine in nomine
tuo etiā demonia ſubijciuntur nobiſ
facieſ enim chriſti conueniēter hic intel
ligunt apoſtoli qui normam doctrine
ſue populis oſtendebat. propter qđ ip
ſiſ aſebat. Qui voſ recipit me recipit.
Tertio ideo libz euāgelij p̄cedit thu
ribulū. z cādelabra qz doctrinā xpi vir
tus et ſamā p̄reibāt. euāgelīſta reſtāte.
Exiit iſa i virtute ſpūſ in galilee et ſa
ma exiit d illo i vniuerſā r̄gionē. z ipe

Liber Quartus

docebat in synagogis eorum. Quarto
 propter causam in scda pte sub ti. de acco
 luo scripta. Rursus duo cerei illuminari
 doctores ecclesie p qd ecclesia illuminat
 z q debet hie noticia vtriusq testamen
 ti designant. hinc e q ipsi cerei plerūq
 qbusdā diuersorū colorū lineis decoran
 tur. ad notandū q p doctores ipsos sac
 scriptura diuersis sensibus exponit. put
 dictū ē i phemio libri. Si vō linee ipe
 auree vel argētee sint designat q i ipis
 doctorib⁹ ē aux sapie. z argenti eloq̄i
 tie. Vel cerei ipsi designat duo testamē
 ta qbus gen⁹ humanū illuminat. vñ le
 gem z pphas q in qbusdā ecclīis dum
 euangelii legi in panimēto ponūtur.
 qm legis vmbra z pphaz enigmata p
 lumē euāgelij. etiā ab hūilibus intelli
 guntur. qz p euangelicā doctrinā lex et
 pphetia penitus euāderunt in lra. In
 qbusdā tñ ecclīis in diebus pfestis vn⁹
 puer cū vno tm cereo dyaconū pcedit.
 p qd significat q pmū xpi aduentū qui
 humilis fuit z occultus puenit tm vn⁹
 cursor. s. Iohes baptista q fuit lucerna
 verbi dei. in dieb⁹ vō festiuis duo cerei
 pcedūt qz in scdo aduentū q solēnis erit
 z manifestus duo pmittent pcones. scz
 helias z enoch. q interficient ab antici
 sto in hierlm qd significat p extinctōez
 cereorū. De cadelabris z etiā cereis ali
 dictū est in pma pte sub ti. de picturis.
 Antecedit qz crux pmo ad notandū q
 dyacon⁹ dz pdicare crucifixū. Scdo q
 q eū intuet p fidē sanat a morfu serpen
 tis antq. ipe em ē spens i palo. Tercio
 crux pcedit euangelii in signū q pdi
 cator debet seq crucifixū. vñ dñs inquit
 petro. Seqre me. Ioh. xxi. c. Post hec
 sup ambonē ascendit. dz āt ambo onis.
 pulpitrū vbi legi euangelii. ab ambio
 ambis. qz loc⁹ ille gradib⁹ ambis. Sunt
 em in qbusdā ecclīis duo paria graduū
 siue duo ascēsus in illū p mediū chozi.
 vnus a sinistr⁹ vñz versus orientē quo

fiat ascēsus. alter a dextris vñz versus
 occidentē quo fiat descēsus vt pmissus
 est. vel ascēdit ab australi pte. nā xps a
 bethel. i. bethleem q est ab austrū venit
 in hierlm. Vñ dz. Deus ab austro veni
 cr. Ascendit g sup ambonē ad notandū
 q xps ambit oēs q custodiunt verbum
 euangelij. z vt possit ambiri z sic meli⁹
 ab oibus intelligi. Itē ascendit vt in edi
 cio z alta voce ānunciet euangelii tan
 q vbiqz z ab oibus audiēdū. iuxta illō
 ppheticiū. Sup montē excelsum ascen
 de tu q euāgelias syon. exalta in forti
 tudine vocē tuā. z dñs inqt in euāgelio
 qd dico vobis in tenebrz dicite in luce.
 z qd in aure auditis pdicare sup tecta.
 vt imitef dñm q i montē ascendit vt euā
 gelium pdicaret. z aplens os suū doce
 cebat discipulos suos dicēs. Beati pau
 peres spū rē. lex etiā in monte data est.
 euangelii g in alto z eminenti loco le
 gitur. qd doctrina euangelica dilatata
 fuit vbiqz terraz. Vnde in oēm terram
 exiuit sonus eorū z in rē. Epistola vō i
 loco inferiori. qz lex z pphē que p illaz
 figurant clausa fuerūt in iudea. vñ No
 tus i iudea deus rē. Preterea p eplam
 pdicatio veteris testamēti q humilior.
 p euāgelii noui testamēti q excellentior.
 est intelligit doctria em xpi vel lex euā
 gelica excellit apostolicaz z apostolica
 legalem doctrinam. Vnde apostolus
 ad Heb. vij. Lex neminem ad pfecio
 nem ducit. euangelium autē dat salutē
 omni credenti. in missa tamen p defun
 ctis non in loco eminentiori. s. iuxta al
 tare euangelii z epistola legunt. ad no
 tandum q q̄tum spectat ad defunctos
 talia non sunt predicationes que vñs
 publice fiunt. Ipsis autem cum sint ab
 sentes fieri nequeunt publice vel occul
 te. sed magis sunt pro ipsis orationes:
 per quas ad christum qui per altare si
 gnificatur appropinquantes eis possu
 mus releuatoz aliquē obtinere. Legit

etiam de more euangelii sup aquila. iuxta illud. Et volauit sup pennas ventorum. Et aquila ipsa seu locus in quo legit i diebus festiuis aliquo panno lineo vel isertico opit ad significandū mollitiē cordiū xpianoz. vñ dñs p pphetā. Ecce cor carneū dabo vobis et scribā legē meā i cor dibus vris. Locus vñ in quo eplā legis non coopit ad significandū duriciē cor diū iudeoz. Recur aut euangelii trāsit ad prē sinistrā put iam z supra sub ti. d mutatiōe sacerdoti dictū est. z opponit faciē sinā aqlōi. iuxta illud Ysa. xliij. Dicā aqloni da. z austro. nolī phibere. vt ostendat nos doctrina euangelij debere armari z p dicationē xpi ptra illū spectāliter dirigi. q̄ ait. Nonā sedē meā ab aquilone z sissis ero altissimo. Naz z fin pphetā. ab aqlone pandet oē malū sup habitatores terre. Rursus vsus aqlonē euangelii legit. iuxta illud qd legit in cā ticis quarto. Aqlō surgat. i. dyabol⁹ fugiat. z austro veniat. i. spūscūs accedat. Recte em ptra dyabolū euangelii legit vt illū sua virtute expellat. qm dyabolus nūbīl tñ qm euangelii odit. Siqd aqulō vent⁹ frigidus dyabolū significat. q̄ statu tēptationū corda hoim a dei timore cōgelat z refrigerat. Cū ḡ fides i euāgelio ptimeat que est armatura nra ptra dyabolū. iuxta illud. Cui resistite fortes in fide. merito legit 3 illū. Qñq̄ etiā 3 vsus meridiē legit. q̄ doctrina xpi que pmo fuit int iudeos nūc inter gētes ad eos in fine redibit. Hi vñ q̄ cum in veniēdo pcesserūt respiciūt ad euāgelium. z ad faciē z rectitū. put sub eplā dictus est. Deinde lectur⁹ euāgelii salutatur populū vt illū ad audiendū verbū dei attentū reddat dicens. dñs vobiscū. ostendens etiā p hoc se orare vt dñs sit cum eis. z obseruās qd dñs iussit. Inquācūq̄ domū intraueritis. primū dicite pax huic domui. Chorus vero z populus quasi redditus attentus. ad illum z ad

quācūq̄ ptem euangelii legit se verū qz oibus ppositū est. Ite in mundū vñ uersum p dicate euāgelium omī creaturē. i. hōi pro quo facta ē ois creatura. vñ q̄ habet aliqd participiū cum omī creatura. Et rident. Et cum spū tuo. supple vt digne possis euāgelii legere. ac si dicant. rectū sit ad dicendū z sic mutuo se salutāt. put sub pfatione dicet. Sane euāgelii stādo z non sedēdo audis. sic statuit Anastasius papa vt ad plū pro xpi fide fuāda pmpitudo notet. Vñ Luc. xxiij. Qui non habet gladiū vendat tūcā z emat illū. Et qz ipi⁹ doctrina ad amorē celestī dirigit mētes nostras. Ad hñōi etiā pmpitudinē designandā quidā dum euāgelium legis clamīdes deponūt. z etiā ad denotādū q̄ oia tpalia dīmittēda sunt ppter xpm iuxta illd euāgelij. Ecce nos reliquim⁹ oia z securi sumus te. Et ex quo standū est apparet q̄ nec iacere nec appodiari debemus euāgelii audiendo. Reclina toria. ergo tunc relinquunt. ad denotandū q̄ non debemus considerare in principibus nec sustēari in terrenis. qz vanitas vanitātū z oia vanitas. dicit ecclia stes. subaudis cōpatione dei in quez curam nostrā iactare debemus. Et fin ipsum Anastasii stātes curā manere debemus. vt humilitatez que a dño docetur. etiā corpe demonstramus. Auditur etiā capite nudatio. Primo vt attentio adesse demonstret ob quā etiā causam quidā tunc mentonē z genas manu tenent. Scdovt qñq̄ sensus patuli sint ad audiendū. Tertiū ad notandū q̄ oia q̄ sub velamine. z figura in lege z pphetis continebant sunt in euāgelio māifestata. In xpi em passione velū templi scis sum est zc. deponunt etiā tunc baculi z arma. primo ne imitemur iudeos in cōspectu crucifixi arūdinesz arma ferētes. Secundo ad notandū q̄ christo pre dicante omnes legales obseruantie que

Liber Quartus

per baculos significant depositi sunt. Tercio depositio baculorum et armorum hu militarem notat. et christiane perfectionis esse se non vindicare sed domino reservare vindictam iuxta illud. Mihi vindicta et ego retribuam dicit dominus. Et Mar. v. qui te percussit in unam maxillam probe et alteram. audit etiam euangelium in silentio. quia omnia soluta sunt in euangelio que in lege et prophetis promissa erant. Dominus quoque seu sacerdos duos euangelii legit faciem vertit ad illud. ad notandum quod christus predicator euangelii spiritus ad adiuvandum respicit. stans super scabellum ad designandum quod per hominum predicationem omnia adversa preces debellat et in christi pedibus submittit. et sic implet quod in psalmo dicit. Donec pena inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Dyakon vero statim postquam sibi responsum est et cum spiritu tuo. ut cunctos reddat dociles et benivolos ad audiendum verbum euangelii. id est bonum nuntium nuntiante regnum dei subdit. Sequentia sancti euangelii iherusalem librum et signas signum crucis et etiam in quibusdam locis osculatur librum. quod dicitur hic est liber seu euangelium dei. hic est liber crucifixi quem predico. hic est liber pacifici pro quem reconciliator accepimus. Unde apostolus. i. ad Corinthios. i. Predicam vobis christum crucifixum. Per incense autem fumum bona predicationis opinio intellegitur. Deinde signat se in fronte in ore pariter et in pectore. seu in corde ne dyabolus qui bonis operibus insidiat collat ei per erubescencia devotorum de corde. vel sermonem de ore. ac si dicat. Ego christi cruce non erubescio. sed etiam ore predico et corde credo. quod corde creditur ad iusticiam. ore autem confessio fit ad salutem. Predicatio inquit apostolus christum ipsum et hunc crucifixum. In deis quidem scandalum. gentibus stulticiam. Et apostolus ad Galatas. vi. Mihi absit gloriari nisi in cruce domini nostri iesu christi. Dominus etiam in euangelio ait. Qui me erubuerit et sermones meos hunc filius hominis erubescet. cum venerit in maiestate sua et patris et san-

ctorum angelorum. Unde in danieli legitur. Non est confusio confidentibus. Quidam autem signant se tamen in fronte et in pectore quasi in utroque supplantari. Clerus vero et populus audito titulo euangelii. scilicet sequentia et. sine bono nucleo vertentes se ad orientem sine ad altare ut deum qui verus est orientis glorificet. quia misit eis verbum salutis sicut legit in actibus apostolorum. et glorificaverunt deum dicentes quod gentibus deus pacem dedit ad vitam cum reuerentia et honore respondens. Gloria tibi domine. Proposito itaque euangelio ad legendum in quo agit gloria et de nostra liberatione. scilicet qualiter christus dyabolum devicit. et nos ab ipsius servitute liberauit. et victor ad gloriam patris ascendit. ipsi auditores euangelii letantes laudem sui salvatoris clamant dicentes. Gloria tibi domine. quod dicitur. Gloria tua que nobis in euangelio predicat nobiscum sine fine permaneat et spiritus crescat. Et hoc dicendo signum crucis in fronte in ore et in pectore se ipsi contra dyabolum mutant. ne eos impediat in audiendo. In fronte quia ibi est locus pudoris et verecundie. unde per hoc quod cruce fronti imprimunt. ostendunt se non erubescere credere crucifixum cuius liber legitur eum habere deum et dominum. Per hoc quod ore significat se cruce domini audacter predicare. Per hoc quod in pectore. ostendunt se libenter copari pro nomine christi. Quia etiam ratione quidam quod diu euangelium legitur cum utroque pollice ante pectus signum crucis figurant. Rursus nos in ore signamus ad designandum quod de verbis euangelii debet esse locutio nostra. In pectore vero ad significandum quod verba euangelii debent nos percutere in pectore et in mente. Mox vero post factum signum crucis versus dyaconum audient euangelium se convertunt. de crucis misterio dicit in phemio quinte partis. Porro alicubi sub dyaconus dum legit euangelium sinistri manum librum supponit. ad notandum quod illi qui scri-

tpe legis fuerūt quorū finis sen vltim⁹
 fuit Iohannes. quem significat subdia
 conus. ⁊ si aliqua bona agebant illa tñ
 debilia ⁊ infirma erāt que p sinistram si
 gnificant. quia ⁊ si lex ad gratiā dispōe
 ret. tñ gratiā non prebebat. cōuenienter
 ergo sinistra manus libro euāgelij sup
 ponit in quo xpi fides predicat sine q̄ p
 opera legis nemo saluat. Rursus per si
 nistrā manū temporalia per libru euā
 gelij spiritalia congrue designantur.
 Manus ergo sinistra libro supponit.
 ad notandū q̄ sicut aia sine corpore nō
 viuit. ita nec spūalia dñi sine tempora
 lib⁹ subsistere pñt. Terminat aut euā
 gelij exaltando vocē in fine. prout sub
 epistola dictū est. Et mox illo finito mu
 nit se diaconus signo crucis. ne diabo
 lus susceptū semen euāgelij de vase sig
 to surripiat. Et deinde euāgelij oscula
 tur ad notandū se ex charitate ⁊ amore
 euāgelisasse. Auditores vero se versus
 orientē puerūt. quasi ad hierusalē gr̄as
 agentes. q̄ inde venit ad nos euāgelij
 Juxta illud qd dñs dixit in euangelio
 apostolis. Vos eritis mihi testes horū
 in oēs gentes incipientes a hierusalem
 Et signo crucis in pectore se mununt
 contra diabolum: ne semē verbis dei sus
 focetur in eis. Vnde Luce. viij. Volu
 cres celi comederunt illud. ⁊ ne sermo
 nem domini rapiat de pectoribus eorū
 quasi dicant. Deus nos faciat in doctri
 na christi perseuerare. Erut significant
 se habere in corde quod exprimitur ore
 quod etiam apertius designatur in qui
 busdam ecclesijs in quibus finito euā
 gelio dicitur. Amen ⁊ bene quasi dīcāt
 Verum est quod in euangelio dictum
 est. quod est contra quosdam hereticos
 qui lecto euangelio quasi contradicen
 tes dicunt falsum est. Vel amen. quasi
 dicant. Fiat nobis quod dominus in
 euangelio pollicetur. In alijs euāge
 lijs dicitur deo gratias. sicut fit post ali

quā lectionē vel capitulum. Quidam
 etiam litterati dicunt. Benedictus qui
 venit in nomine domini. quod est finis
 euangelij marthel. quod legit in festo
 beati stephani ⁊ in dominica palmarū
 In quibusdā locis ceret q̄ significat do
 ctiores p quos ecclesia illuminat statim
 post lectū euangelium extinguunt. qm̄
 xpo in eloquente possunt ecclesiā il
 luminare. eo aut tacere. s. spūscō ab eis
 recedente hoc nequeūt. Preterea euā
 gelij p̄dicatione finita lex ⁊ pphetie ces
 sabunt. In nonnullis tñ ecclesijs dum
 euāgelij legist candelabra cum cereis
 deponunt ad terrā ad notandū legem ⁊
 pphetiā inferiorē euāgelio esse. Conse
 quenter subdiaconus codicē euāge
 lij refert. dyaconus veto vacu⁹ redit. vt
 ostendat se p̄dicatione finita cōtempla
 tioni vacare. Veniēs aut prius ad legē
 dum euāgelium librum in quibusdam
 ecclesijs ferebat. ad notandū q̄ ipse uō
 solū debebat docere sed ⁊ facere. Redit
 etiam ad episcopum seu sacerdotē vñ
 de venit ad notandū q̄ om̄is doctri
 na a deo est et ad ipm̄ reuertitur. Vñ
 de salomon. Vnde exeunt flumina re
 nertuntur. Textus quoq̄ euangelij su
 per puluinar reportat. quia ecclesia vt
 audiuit euāgelium illud suauiter cor
 de suscepit ⁊ letata est iuxta illud. Re
 diuit ⁊ letata est syon. Et ait. Pax mea
 liquefacta est. vt dilectus locutus est.
 Liber quoq̄ euangelij et thuribulum
 ad pontificem reportantur. quia ad de
 um om̄ia bona referenda sunt a quo
 cuncta procedant. Ipse enim est finis
 consummans et non consumens. alphi
 et o. primus ⁊ nouissimus. initium ⁊ fi
 nis. Nam et apostoli p̄dicatione per
 acta ad christum conuersi sunt referen
 tes ei gratias de miraculis ⁊ p̄dicationi
 onis p̄fectu. Episcopus vero thus o
 dorat et euāgelium osculatur. Pri
 mo ad notandū. quia quod xps inspira

Liber Quartus

uit et docuit et approbat et acceptat. De
us enim nihil accipit nisi quod efficit nec re
munerat nisi quod donat, quod sicut cuncta
que facit bona sunt, sic nulla sunt bona
nisi quod fecit. Nam vidit de cuncta quod fecerat
et erant valde bona. Secundo apertum codi
cem osculatur ad significandum quod scire debet.
et nuda ac apta sibi esse debent quicunque
sunt in lege. Vnde luc. viij. Vobis datum est
nosse mysterium verbi dei. Et malach. ij.
Labia sacerdotis custodiunt scientiam, et le
gem exquirunt supple subditum de ore eius.
Tertio quod ipse solus intrat in sancta san
ctorum, prout in phemio huius prout di
ctum est. Quarto quod homo osculum sig
nificat affectum amoris ad euangelium quod
principue in episcopo vigere debet adeo ut pa
ratus sit mortem pro eo subire. Quinto sub
dyaconus librum apertum plato seu sacer
doti offert ad osculandum, ad notandum
ipsum debere delectari in fide fidelium que
infusa est in eis et patefacta per predicationem
euangelii quod prius in lege fuerat clau
sa. Postea in quibusdam ecclesiis liber clau
sus illis quod sunt in choro ostendit, pro eo
quod post premissa verba, vobis datum est nosse
mysterium etc., sequitur in eo, ca. ceteris autem
in pabellis. Et est aduertendum quod post
quam dyaconus lecto euangelio librum oscu
latus est, ad notandum se ex caritate et a
more euangelisasse, tunc demum fert euan
gelium episcopo quod christum significat ad osculan
dum, id est ad predicationem acceptandam, et non
autem ad figurandum quod de illa duntaxat predi
cationem acceptat quod fit ex amore et carita
te. Verumtamen in missa per defunctis euan
gelium non fert pontifex ad osculandum
tamen quod tunc premissis rationes cessant, tunc quod in
missa illa omnis solennitas subtrahitur
ne festine solennitates cum desolationis me
roribus misceantur. Regens tamen euangelium
in missa per defunctis librum in quibusdam
ecclesiis osculatur, quod quicunque illud pronun
ciat debet caritatis amore in illud tendere
cuius doctrinam euangelicam recitant qui

amor per osculum designatur. Et attende, quod
statim post libri osculum sacerdos mini
ster pontificatur quod christum designat incensatur.
ad ostendendum quod sacerdotis maxime offi
cium est orationis ignitum sacrificium quod per in
censum significatur christo offerre non solum
in explanatione delicti, verumtamen in gratiam
actionem, prout in Ienit. h. i. Porro etiam sub
epilogo dicit, quod quod liber euangelii per subdi
aconum portatur quod dyaconus pulpitum ascen
dit quod apto libro populum salutat, et omnes res
ident, quod titulum euangelii premittebat, quod alta
voce et distincte et per aquilonem legit, quod
omnes populi aures et oculos ad librum dirigunt,
et in silentio ac statim audit, et in fine man
us ad celum tenens orat discens amen. Nec in
omnia et singula ex lege sumuntur. Legit ei
in principio Neme quod congregato populo
ad plateam quod est ante portam aquarum hesdras scri
ba attulit librum legis moysi, et stetit sup
gradui lignum quem fecerat ad loquendum
et aperuit librum coram omni populo. Porro le
uite silentium faciebatur in populo ad audien
dum legem benedicentes deo magno, et omnes
populi stans in gradu suo respondit amen. Et
legerunt in libro legis dei distincte et ap
te ad intelligendum. Dis vero populi eleua
tes manus suas adorauerunt, prout ad tercia
Illud quoque pretereundum non est quod euange
lium quod in ecclesiis legunt generaliter due
prefationes premittebant. Prima est initium sancti
euangelii. Secunda sequentia sancti euangelii.
Siquidem prima prefatio premittebat principio
cuiuslibet euangelii quatuor euangelistarum, id est
euangelio Iohannis. In principio erat ver
bum, euangelio mathei. Liber genera
tionis, euangelio luce. Fuit in diebus
herodis, in euangelio marci. Principium
euangelii iesu christi quod in quibusdam ecclesiis
legitur in prima dominica de adventu, ut ibi
dicitur. Et tunc non subiicit illis In illo
tempore, quia in ipsis principijs agit et
determinat certum tempus. Vnde ef
fet nugatio, et superfluerent verba illa.
Secunda vero prefatio premittebat omnibus

alijs euangelij. Et dñ se qñtia. qñbba il
la q̄ legenda sunt sequunt post incipium
sen post ea que pcedūt in euangelio vnde
sumpta sūt. Vñ cū dñ sequētia. supplē
dū ē sūt bba sancti euangelij rē. Vel se
qñtia ē numeri singularis. et tunc dñ se
qñtia sc̄i euangelij fm̄ tobem̄ supplet b̄
est. Sane i euangelij qbus sp̄a sc̄da p̄fa
tio pponit subijcit qñq. In illo tpe. Et
qñq nō subijcit. Siquēd sine illo tpe dī
cunt. qñ ex eoz b̄bis certū est de tpe vt
pmissum est. et tunc incipiunt p aliquā
determinationē regie vel alterius p̄rāz
vt illud. Anno qñdecimo tiberij. Vel
p simplicē rei geste narratiōem certum
p̄s determinantē. vt illud. Cū esset de
sp̄nsata. Et illud. Postq̄ p̄sumari sūt
Et illud. Cū natus ēēt iesus. z illd. Fa
ctū ē aut cū baptiza. z illd. Cū ēēt iesus
ānoy ēēt duodeci. z illud. Postq̄ iple
ti sūt dies. z illud. Vesp̄e aut sabbatī. z
illud. Elizabeth iple tū est rē. Keltq̄ve
ro euangelij subijcit In illo tpe. z ē sen
sus. in illo tpe. s. ḡre. de q̄ dīc apls. Ecce
nūc tps̄ acceptabile. Nō ē etiā omis
tēdū q̄ euangelij legi in ecclia qñq fm̄
bistoria. vt illud qd dñ i die pasce. Ma
ria magdalene z maria ia. rē. et illd qd
cantat in natali ad sc̄daz missā de pasto
rib⁹. Qñq fm̄ allegoria. vt illud qd le
git in assumptiōe br̄e marie. in q̄ mentō
fit de maria z martha. vbi dñ. Intrauit
iesus in quoddā castellū rē. p̄nt ibi in
vij. p̄re dicez. Qñq fm̄ rem vt illud de
sancta trinitate. Qñq fm̄ psonā vt illd
qd cantat in festo sc̄i thome apl. vbi dñ
Thomas vn⁹ de duodeci. Qñq fm̄ p
tem vt illud qd dñ in festo sc̄i cruc̄ de
nichodemo. vbi dñ. Sic opz exaltari fi
liū hois rē. In q̄ versu xps̄ passionē su
am significat z exaltatiōem corpis sui
in cruce. Et ideo euangelij in qno hec
clusula continet legi in festo sc̄i cru
cis. et in festo michaelis archangelī. p
pter illū p̄sum. angeli eoz sp̄ vident fa

ciem patris mei qui i celis est. Itē etiā
fm̄ p̄rem. vt illud. Liber generatiōis rē.
Et hoc p̄tervltimū versum. in q̄ fit me
rio de xpo. Qñq fm̄ totū vt illud qd le
gitur i circūcisīōe dñi. Postq̄ cōsuma
ti sūt dies octo rē. Qñq fm̄ tps̄ vt illd
qd dñ in p̄ima die q̄dragesime. s. p̄ter
ieiuniū. Qñq p̄ter letanias vt illd. Si
quid perieritis rē. qd in letanijs dñ. in q̄
fit mentio de ouo pane z pisce. Et qñq
p̄ter locū. vt illud qd legi in dñica se
ragesime. s. exijt q̄ seminat rē. Sane
mulier etiā abbatissa non debet legere
euangelij. licet em̄ beata vgo dignior z
excellēti⁹ esset apls vniuersis. dñs tñ
nō p̄misit ei clauēs regni celoꝝ. Hinc
ē q̄ abbatissa nō pōt p̄p̄ias moniales
b̄ndicere vel eaz cōfessiones i crimib⁹
audire. vel euangelij legere vel publice
p̄dicare. In matutino tñ posset q̄ non
publice euangelij dicere. Et nota q̄ q̄
tuor sunt euangelia de beata maria vt dñ
cetur in. vij. p̄re sub festo assumptionis.

De Simbolo.

Euangeliolecto

mox cātatur alta voce simbo
lū illud. s. Credo in vñū deum
Quia em̄ corde credit ad iusticiā ore at
fit confessio ad salutē. iō ecclia vt oñdat
q̄ euangelij verbū sen p̄dicatiōem fidei
corde recipit mox fidei simbolū ore de
cantat. Simbolū ergo post euangelij
fidem post p̄dicationēz oñdit. vñ Job.
Hec eo loq̄nte multi crediderūt in euz
Nā fm̄ aplm̄ ad Ro. x. Fides est ex au
ditu. auditus aut p̄ vbu xpi. Dñ aut al
ta voce. vt oēs illud dicāt et addiscant.
Om̄is em̄ xp̄ianus tenet publice fidē
catholicā p̄fiteri. p̄ter qd in fronte si
gnatur. In p̄ima vero et in cōpletorio
sub silentio dicitur ne musce morietes
pdant suauitatem vnguētis. put in qñ
ta parte sub ti. de p̄ima tāgel. Rursus
ideo in missa patenter dicitur ad notan

duz q̄ hodie fides catholica libere p̄di-
catur et docet. In p̄ma vero sub silentio
dicitur. ad notandum q̄ in p̄mitina ec-
clesia p̄sertim tpe passiois xpi p̄dicato-
catores ⁊ fidei professores siluerunt. ⁊ i
completorio ad notandū q̄ s̄c̄r̄ i fine se-
culorū antixpi p̄sentat de inualescere il-
loꝝ ora claudet. Sane sacerdos seu epi-
scopus illud incipit ad designanduz q̄
om̄e bonū a xpo procedit. nā om̄e datū
optimū et om̄e donū p̄fectū desur. est
a p̄re lu. Ne aut̄ m̄ n̄scius ille celest̄ dī-
cat. cātanūmus vobis ⁊ nō saltast̄. cho-
rus euangelice doctrine p̄sona voce r̄i-
det. ⁊ solēni tripudio fidē catholicā p̄fi-
ret dī. Patrē oipotentē ⁊c. q̄nt̄ in mis-
sa pape q̄nq̄ aliter obseruet̄. p̄r̄ tā dī-
cetur. Ad hoc sacerdos illud incipiens
manet erectus an̄ mediū altaris mani-
bus extensis sursum eleuatis. q̄s postq̄
inceperat iungit. Si q̄dē sacerdos xpm
reph̄tas erectus manet. ad notandū q̄
xps sp̄ paratus est cūctis sp̄ualia bona
largiri. ⁊ an̄ altaris mediū. innuēs q̄ nō
est p̄sonaz acceptor. s̄ q̄nt̄ i ip̄o ē oī-
bus eq̄l̄ter infundit. nec agulū diligit. ne
q̄ sinū. manib⁹ q̄s extensis ad designā-
dū q̄ paratus est abūdāter b̄n̄ meritis
illa largiri. sursum tñ eleuatis. q̄st̄ ip̄o scō
oñdēs q̄ q̄ sursum sunt querere atq̄ a deo
m̄scōiaz posceret in eo solo sperare de-
bemus. Deinde postq̄ inceperit man⁹
iungit. q̄ et sol̄de perceptis bonis gr̄as
agere et humiliari debem⁹. Et qm̄ sim-
bolū v̄bū est euangelicū q̄ ad sensum.
ideo stādo illud audire sicut euāgelicū
Et illo dicto signū cruc̄ facere debem⁹
S̄mbolū aut̄ grece. latine sonat indic-
tum vel signū vel collarium. tum q̄ regu-
lam fidei plenam indicant et p̄fectam.
tum q̄ simul in v̄nū fidel cōtinet articu-
los. Et nota q̄ triplex ē s̄mbolū. Pri-
mū est s̄mbolū apostolorū. q̄ vocatur
s̄mbolū minus. q̄ vic⁹ ex institutione
Damasi pape dī facite p̄ferias i iungu

lis canonicis horis. Et illud dī a fin q̄d
est con. ⁊ bolos q̄d est inia. q̄ p̄positus
fuit ex diuersis v̄bis ap̄loꝝ. sicut p̄uē
in festiuis cōueniētes afferre solent bo-
los. i. frusta carniū et panis. que i v̄nū
collecta s̄mbolū vocant. i. collectio m̄i-
nuciarū. Tradit̄ em̄. q̄ postq̄ apostoli
sp̄m̄ pacis acceperūt. cū tā fortē ad p̄-
dicandū euāgelicū p̄fecturi p̄ferētes in
v̄nū sup̄ articulis fidei statuerūt. ut sicut
oēs erant in v̄na fide p̄cordes. sic om̄es
v̄nā fidē p̄corditer p̄dicarent. ⁊ ideo sim-
bolū minus p̄ponentes vnusq̄sq̄ bolū
id ē p̄ticulā v̄nā apposuit. Vñ fm̄ apo-
stoli p̄tulas dinoscūt p̄tinere. Petrus
nāq̄ apposuit. Credo in deū patrē oī-
potentē creatore celi et terre. Andreas
Et in iesum xpm̄ filiū eius vn̄cū dñm
nostrū. Iacobus maior. Qm̄ p̄ceptus
ē de sp̄sc̄r̄o natus ex maria v̄gine. Io-
hannes. Passus sub pontio pilato cru-
cifixus mortu⁹ et sepultus. Philipp⁹.
Descendit ad inferna tertia die resurre-
xit a mortuis. Bartholome⁹. Ascendit
ad celos sedet ad dextrā dei patris om̄i-
nipotentis. Thomas. Inde venimus
est iudicare viuos ⁊ mortuos. Mathe⁹
Credo in sp̄m̄sc̄r̄m. Iacob⁹ minor. S̄c̄-
c̄r̄ā ecclesiā catholicā sc̄d̄ ⁊ cōionē. Sy-
mon. Remissionē peccatorū. Thadēus
Carnis resurrectionē. Mathias. Et vitā
eternā. Secūdū s̄mbolū ē. Quicumq̄
vult saluus esse ⁊c. ab Athanasio p̄lar-
cha alexandrie in ciuitate treueri p̄posi-
tū. hoc tñ pōt dici t̄c̄clū. nā nycenū de
q̄ sequit̄ fuit p̄ns in p̄ima nyceno syno-
do p̄pilatū. T̄c̄clū est nīcenū. i. Credo
i v̄nū deū. q̄d damasus papa ex p̄dicto
vniuersalis synod⁹ apud Constantinopoli-
m celebratē instituit in missa can-
tari patenter. quāq̄ ⁊ marcus papa p̄-
mus statuisse illud alta voce cātari. Et
vocat̄ s̄mbolū maius. A grec̄ q̄ vsus
cantandi ad missam s̄mbolū creditur

pnenisse. qđ sūt duodeci clausulas p-
ner. Prima ē. Credo i vnū deū. secūda
ē. Et i vnū dñm iesum xpm. Tercia. qđ
ppter nos hoies x. Et cū dñs ibi. Et hō
factus ē. debemus genua flectere. quia
xpm hoiem factū et p nobis crucifixū
adoramus. Quarto. crucifixus etiā p
nobis. Quinto. et resurrexit tertia die
fin scripturas. i. eo mō. eo ordine et eo
tpe qđ pdictū est i scripturis Sexta. ascē
dit i celū. Septima. et iterū ventur⁹ est
x. Octaua. et i spm sanctū dñm. Nona.
i vnā san. catho. ecciam. Decimū. cōfi
teor vnū baptisma. Undecima. et expe
cto resur. mortuorū. Duodecima. et vitā
venturi scī amen. Et ē notandū qđ i p
dictis nlceno et pstantinopolitano cōcl
liis nō legunt vba illa fin scripturas.
neq; illa. filioq;. Et qm apud grecos in
ne spm symboli sub anathemate dñ
phiberi. ne qđ de fide trinitatis aliqd do
cere vel aliter pdicare qđ ibi pñet pñu-
mar. s. z calcidoneñ. pñlū apud eos ce
lebratū anathematizari pcepit eos qđ al
terā fidē ausi eēnt cōponere. pferre. scri
bere. docere. vel aliud symbolū tradere
qđ pmissum est. ideo ipsi greci nos ana
thematizatos afferunt p eo qđ ibi ad
dim⁹ vba ipsa. s. minus bene dicūt. tuz
qđ illud nō fuit canon late snie. s. pñia-
tio qđā. tū quia inferior potētiore līga-
re nō pñ. romana ei eccia nō sñest pñlū
s. poti⁹ pñlū sub sūt sibi. Preterea vba
illa fin scripturas sumpta sunt ex expo
sitiōe fidel eiūsdē pñlij pstantinopol. ta
ni. et sic nihil videt additū. nec errorem
aliquē sapiūt. Sane vt supra sunt expo
sita et intellecta. Itē p vba illa. filioq;. nō
docemus aliud vel aliē de trinitate
pdicam⁹. imo idē. Cū ei filius idē sit cū
pñe i substantia. ergo qđ a pñe pcedit.
et a filio procedit. et sic nihil addimus
s. poti⁹ declaramus. nec alterā fidem
cōponimus. pferimus. scribimus. vel
aliud symbolū tradim⁹. nec i aliqđ p-

dictū facimus anathema. Nam tñ est
qđ ausu ipsi greci ipm factū a filio pcede
re negare psumunt. cū et hoc i cōcilio
ephesino apd eos edito pñeas expñse.
Sed et ipsi se errasse videntes qđdā pla
tos de suis ad generale pñlū lugdñi.
sub Greg. papa. x. celebratū miserūt. qđ
i dicto cōcilio publice nobis vidētib⁹
suo et oim platorū et impatoris romāi
noie pñessi sunt. qđ ipm sctus eternaliter
ex pñe et filio nō itaq; ex duob⁹ pñcipi
is s. tanq; ex vno pñcipio. nō duabus
spiratōibus s. vnica spiratōe pcedit. p
ut i eiūsdē Greg. constitutiōe hñ. coraz
toro cōcilio ter grece et ter latine simbo
lū cū dictis vbis. fm scripturas. et filio
q;. solenniter decanando. Cantat aut
hoc symbolū maius i solennitatib⁹ eo
rū dñtaxat qđ illud cōposuerūt. et i illis
de quibus aliqđ mentio sit i ipō vicz i
oibus diebus dñsc. i solennitatib⁹ dñi.
scz i natali. ephiphania. cena dñi. pasca
ascēsiōe. penth. i trāsfīguratōe et i fe
sto de trinitate. et i oibus festitatibus
brē marie. scē crucis. angelorū. et aploz
de qbus sit mentio ibi. Et apostolicam
ecciam. In solennitatibus aut luce et
Marci euāgelistarū. dicūt qđam nō de
bere cantari. qđ illi apli nō fuēnt. Itē dñ
ci debet i dedicatiōibus ecciarū. et i
pñemoratōe oim sanctorū. quāq; et ipsa
sit dedicatiōis festinitas. Et dicit etiā
infra octauas natalis dñi. excepta die
innocentiū. i qua cantica leticie subri
cent. In octaua tamen cantat. prout i
septima pñe sub illo festo diceat. Cantat
etiā infra octauas epiphanie. pasce. ascē
sionis. penth. aploz petrū et pauli. et assū
ptionis beate Marie. Accet em i nati
uitatibus sanctorū Iohannis baptiste
et sancti Laurentij symbolū non canē
tur. i octauis tamē eorū cantat. eo qđ i
fra octauas aploz et assumptiōis occur
rūt. et ob hoc etiā i octaua iohis bap̄te
pñacio de apostolis. et i oct. b. Lauren
l ij

tij p̄facto de assūp̄tōe cantat. In q̄bus-
dā tñ eccl̄ijs dī simbolū i festo b̄ti ioh̄is
bapte z nō incōpetenter q̄ ipse nō solū
fuit p̄pheta s̄ plusq̄ p̄pheta. et i simbo-
lo de p̄pheta fit mentio. ibi. Qui locut⁹
ē p̄ p̄phetas. De ip̄o q̄z scriptū est. Fu-
it homo missus a deo rē. z ita fuit ap̄ls
De ip̄o etiā ait Ioh̄. os aureū in f̄mō.
q̄ legit i festo decollatiōis. Ioh̄es par
angelis. ap̄loz vox. Ipe etiā p̄mo bap-
tizauit z baptisimū p̄dicauit. z i simbo-
lo fit mentio de baptismo. Por̄ q̄dem
oim fit cōmēoratio i simbolo. q̄rūdā tñ
obscure vt ephiphantie. est tamē illō fe-
stū dñi. est etiā festū illud baptisimatis.
de q̄ i simbolo p̄tinet ibi. Cōfiteor vñū
baptisima rē. Et cene dñi. s̄ illa ē solēn-
tas eucharistie ad quā respicit illud san-
ctoꝝ cōionem. Et angeloꝝ. s̄ illi nomie
celi debent intelligi. de q̄ i simbolo dī
ibi. Creatore vel factore celi z terre rē.
Quibusdā tñ videt tūc nō esse cantan-
dū eo q̄ angeli nunq̄ habuerūt fidem.
s̄ spem. nec credūt s̄ sciūt. qm̄ plenā sci-
entia habent. Fit etiā p̄memoratio licz
obscure dedicatiōis ecciaꝝ. s̄ ad illā re-
spicit illud. sc̄ām ecciam catholicā. tūc
ei sc̄ificat. z vt ita dicā. catholicizat eccia
cū dedicat. Ad octauas dō respicit re-
surrectio mortuoꝝ. de q̄ dī ibi. Et expe-
cto resurrectiōē mortuoꝝ. In festo sc̄e
Agnetis simbolū nō cantat. q̄ licet in
eccia celebret nō est tñ festū octaue. put
i septima pre sub ip̄o festo dicef. Por̄
ro q̄dam nō absurde simbolū cātāt sin-
gulis diebus a die resurrectiōis vsq̄ ad
festū ascensionis. sicut i oibus dñicis
diebus. et etiā i solennitate b̄e marie
magdalene discentes illā fuisse ap̄loꝝ
apostolam. eo q̄ ipsa p̄mo resurrectiōis
gaudiū ap̄ls nūciauit. et i festo beati
Martini q̄ de eo cantat. Martine par
apostolis. Quidā etiā dicūt illud i p̄-
cipali festo cuiuslibet eccie seu oratori
non tñ i octauis illoꝝ si eas celebrent

Perūt i de q̄busdā mētio fit i simbolo
i q̄z p̄memoratiōe simbolū nō cantat
vt passionē et sepulture qm̄ illoꝝ duo
oꝝ officiū alioꝝ officioꝝ regulā s̄ secta-
tur. Ad dī etiā qm̄ i p̄festū celebrat ad
honorē b̄e v̄ginis vel sc̄e cruc̄ vel sc̄i
spūs In q̄busdā locis cantato simbolo
vel dñ cantat. p̄pls cātāt kyri heleyson
qm̄ postq̄ x̄ps z apostoli docuerūt fide-
les: fide recepta: laudes deo dederūt. q̄s
forsitā eccia respicit suauissima simbo-
li melodia. Illud aut̄ sciēdū est. q̄ x̄ps
nō venit p̄dicare gentib⁹ s̄ iudeis. iux̄ il-
lud euangl. Ad sūz missus nisi ad oues
q̄ p̄ierūt domus isrl. Vñ p̄cepit ap̄lis.
In viā gentiū ne abieritis z i ciuitates
samaritanoz ne intraueritis. donec post
resurrectiōē p̄cepit eis dī. Eūtes i mū-
dū vniuersū p̄dicare euangelīū oī crea-
ture. Et idcirco romano pontifice solē
niter celebrēte. simbolū fidei nō cātoref
i choro s̄ subdyaconi ad altare decan-
tant. z generaliter ipsi ad vniuersa rñdēt
vsq̄ dū ip̄e p̄tifer dic̄. pax dñi sit sp̄ vo-
biscū. qm̄ vsq̄ p̄ x̄pi resurrectiōē sola i
deoz eccia q̄ p̄ subdyaconos. q̄ sursum
ad altare p̄sistunt designat. corde credi
dit ad iusticiā z ore p̄fessa est ad salutes
s̄ extūc cātorez i choro rñdēt vniuersa
decanāt. q̄ post resurrectiōē eccia gen-
tiū quā cātorez q̄ deorsum i choro sub-
sistūt designāt. fidē x̄pi recepit z laudū
p̄conia p̄sonuit saluatori. Inter euāge-
liū tñ z sacrificiū choroꝝ p̄cinit offerto-
riū. qm̄ inter passionē p̄dicatōem gen-
tilitas fidei votū deo offerre cantauit.
q̄ mulier chananea de finib⁹ tyri z sy-
donis egressa clamauit dixit. Misere
re mei dñe fili David. filia mea male a
demōio vexat. cui⁹ tandē fidē p̄mēdās
dñs ait. O mulier magna ē fides tua. si
at tibi sicut pestuisti. Postremo simbo-
lum apostoloꝝ tanq̄ breue z oia conti-
nens sub p̄pendio exponamus. Credo
in deum patrē omnipotē creatorē celi

et terre. Nota qd aliud est ait Augu. credere deo. aliud credere deū. et aliud credere in deū. Credere deo est credere qd esse q loquitur. qd etiā mali faciunt. et nos credimus hoi. s. nō in hoīe. Credere deū ē credere qd ipse sit deus. qd etiāz demones faciūt. Credere in deū ē credendo amare. credēdo in eū ire. credēdo et adherere. qd soli boni faciūt. Ergo qd dicit credo in deū. mentis si nō dī ligat deūz. nisi dixeris qd in psona eccie loquitur. Dīcēs aut deū singulariter. deo rū effugit pluralitatē. vñ notabiliter in maiori simbolo additū ē hoc vñ vñū supra illud. Audi isrl dñs deus tuus deus vnus ē. et apłs. Dñs est deus. vna ē fides. vñū baptisma. Dīcēs vō patrem incipit psonas distinguere. de qb? Isa. dicit. Quis appēdit tribus digitis molem terre. Et alibi. Seraphim clamabāt sanctus sanctus scūs. Et dñs. Baptizate oēs gentes in noīe patris et filij et spūs sancti. et Iohes. Tres sūt qd testimoniū dāt in celo. pater. vñū. et spūs scūs. Pater est pma. nō tpe. s. autoritate in trinitate psona Qd sequit oipotentē nomē ē cēritiale. ideoqz illud ad substantiaūz deū vel ad relatiūū patrē. nō sine rōne referimus dīcētes. Credo in deū patrē oipotentē. vel credo i pīez oipotentē. Similit et qd sequit. Creatōrē celiz terre. vbi pstat hereticus. qd aliū celi. aliū terre asserit creatōrē. aliū celestīū. aliūz terrestriū. aliūz corporū. aliū aiariū. Contra quos ait moyses. In principio creauit deus celū et terrā. Et dauid. In principio tu celi terrā fundastiz opa manuū tu. f. ce. Et apłs. In ipso cōdita sūt vniuersa in celo et in terra. Sequitur. Et i iesum xpm filiū eius vnīcū dñm nrm. Ecce altera in trinitate psona. Hic ē iesus qd saluū facit populū suū a peccatis eoz. Hic est xps oleo iericie p consortiū vnctus. Hic est em vnctus patris fili. De qd dauid. Filius meus es tu ego

hodie genui te. et apłs. Misit de? filius suū natū d muliere factū sub lege. Hic est dñs noster qz nos creauit. qz nos seruos alienos pciōso sanguine emī. Sequitur. Qui pcept? ē de spūs scō natus ex maria vgiue. Ecce pmi xpi sacrm. scz in carnato. ac si dicat. Qui cū sit deus factus est hō. nō ex virili semine s. pceptus opatōe spūs scī. nat? ex maria vgiue. vñ Isaias. Ecce dgo pceptet et plet filiū et vocabit nomē eius emanuel. et angelus in euāg. Ave maria gfa ple. do. tecū. et infra. Spūs scūs supueniet in te et dñs altis. obū. tibi. Quidā tñ hec verba. Qui cōceptus est de spūs scō. iūgūt cū pcedentibus. Sequitur. Passus ē pōcio pylato crucifixus mortuus et sepultus. Ecce secūdū sacramentū fm humanitatem xpi. f. passio. cuius tps describit s. pōtio pylato. Forma subdit. crucifixus. Finitis pcludit. mortuus et sepultus. vñ plangens dicit ex ore dauid et hieremie. Foderūt manus meas et pe des meos et dinumerauit oia ossa mea. De morte ait ppheta. Et dñs dñs fuit extimor. De sepulcro ait isa as. Sepulcrū ei? exstitit gliosum. Nec sunt in euāgelio manifesta. Sequit. Descēdit ad inferos terre. die resur. a mor. Ecce terciū sacrm. f. re surrectio. S. de descensu ad inferna p mīrit. ex q mortui liberant. vñ 3zec. De manu mortis liberabo eos. de morte redimam eos. ero mors tua. o mors mor. tu. e. inferne. Hic ē euangelic? fortis qd fortē ligauit et eius vasa diripuit. Hic ē qd dicit in ps. Ego dormitui et soporatus sum et exurrexi qm dñs suscepit me. Qui pīl dīcēt exurge glia mea exurge cū psalmis et cythera. breui sermone rīdet. exurgaz diluculo. Cui? resurrectioni mulieres et viri pbsbēt testi moniū in euāgelio. Qd aut dī in maiori simbolo. surrexit tertia die fm scripturas. exponit. f. eo mō. eo ordine. et eo tpe qd p dīctū est a scriptur. Sequit

Ascendit ad celos sedet ad dex. dei pa.
onipotēt. Ecce qrtū sacm. i. ascensio.
Ascendit em̄ sicut ait dauid sup cheru
bin z volauit sup pennas ventoz z pa
rauit in celo sedē suā. et regnū ei⁹ om̄i
bus dñabitur. Cui ait pat. Sēde a de
xtrīs meis donec ponaz inimicos tuos
scabellum pedum tuorū. Et vt ascensio
nis de visu quoz testimoniū non dees
set ait Lucas. Videntibus discipulis
cleuatus est et nu. susce. eum ab oculis
eoz. Sequitur. Indeventurus est iudi
care viuos et mortuos. Ecce quintū qđ
nondū apertū est sacramentū. Veniet
em̄ rex manifeste cui pater iudiciū de
dit. z sicut ait Dauid. Parauit in iudi
cio thronū suū z iudicabit orbē terre in
equitate. iudicabit populos in iusticia
Et alibi. Deus manifeste veniet deus
noster z non silebit. Et Incas. Ita ve
niet sicut vidistis eum euntē in celam.
z micheas. Iudiciū dñi cū populo suo
Sequit. Credo in sp̄m sanctū. Ecce ter
cia in trinitate psona. i. sp̄s sanctus. De q̄
moyses ait. Sp̄s dñi ferebat sup aq̄s.
Et ps̄. Flauit sp̄s dñi z fluent aque.
Et dñs in euangelio. Sp̄s q̄ a p̄e pro
cedit docebit vos oia. Ille em̄ docet. il
le sanctificat. ille uiuit. ille pctā remittit
p hunc resurrectōez in gloriā. p hūc cō
sequemur vitam eternā. Vñ sequitur.
Sanctā ecciam catholicā. Et pnt h̄ ver
ba et seqntia sic intelligi z cōiungi. Cre
do in sp̄itū sanctū. sanctā ecciaz catho
licam. i. credo p sp̄m sanctum ecciam fi
deliū sanctificari. Itē credo in sp̄m san
ctum sc̄oz cōionez. i. p sp̄m sanctū san
ctos in vinculo caritatis vniri. Et cre
do in sp̄itū sanctū remissionē pecca
torū. i. per sp̄itū sanctū peccata remit
ti. Et credo i sp̄itū sanctū carnis resur
rectōem et vitam eternā. i. p sp̄itū san
ctū carnē gloriā cōsecuturā. et animaz
vitā eternā. Vel sic. Credo sc̄az ecciaz
catholicam. Non ita dicimur vt asserit

Aug⁹. credere in ecciam sicut in deum
ñ in ecciā sanctam catholicam credim⁹
dū in ecciā cōuersantes z in deū credi
mus. et que sequunt nos inde firmissi
me consequi p̄fitemur. i. sanctorū cōso
nem. remissionē peccatorū. carnis resur
rectionē. et vitam eternā. Vñ sic cōiun
gas. Credo in sanctā ecciam catholicā.
sc̄oz cōmunionē. i. p fidē quam habeo
existens in sancta z vniuersali eccia as
sequor sanctorū cōsonē. i. p̄cordiaz z vni
onem. Sicut ei est vnus pastor. sic vnū
ouile. sicut vnus deus. sic vna fides. et
vnū baptisma. Vel p̄cipio sanctorū cōs
onem. i. panē bñdictōis. de quo dī. Cre
de et mandacasti. S̄c̄r et q̄ sequuntur.
Credo in sanctam ecciam peccatorū re
missionē. i. p fidem quā habeo existens
in sancta et vniuersali eccia. cōsequor re
missionē peccatorū. i. lepre curatiōez. de
q̄ dī in lege et euangelio. Maria soror
aaron cū septe z diebus fuerat extra ca
stra. est a lepra mūdāta. Naaman syrus
sepiēs lotus in iordane est a lepra cu
ratus. Sic et dñs septe leprosoz mūda
uit. ñ vn⁹ tñ dedit gloriā deo. De mag
dalenā q̄z dī. qz dīmissa sunt ei peccata
multa. qz dilexit multū. Paralitico q̄z
ait dñs. Fili remittūtur tibi pe. tua. Se
q̄tur. Credo in sanctam ecciam catholi
cam carnis resurrectionē. i. p fidē quaz
q̄ habeo existens in eccia psequor carnis
resurrectionē. de qua Job. Credo q̄ re
demptor meus vliet in nouissimo die
de terra surrecturus sum. et in car. mea
videbo deū sal. meū. Vnde in euangl.
Deus abraā ysaac et iacob. non est de⁹
mortuorū sed viuorum. Et apls. Om
nes quidem resurgemus sed non om
nes immurabimur. Similiter coniūgē
dum est qđ sequitur. Credo in sanctam
ecclesiam catholicam vitam eternā. i. p
fidem quā habeo existens in eccia con
sequor vitam eternam. Nec est terra vi
uentiū de qua Dauid. Credo videre bo

na dñi in terravincentium. Est autē vita
etna videre deum patrem et quē misit
Iesum xpm. de hoc etiam sub sabbato
sancto in .vij. pte. vbi agit de baptismo
dicitur.

De Predicatione.

Boniaz vt pñis

q sum est euangelium pñis
est. et simbolū fidei pñis. iō
post illa sit populo pñis. qñ euāge-
lici vbi et symboli siue noui et ve. test. ex-
positio. Qui modus sumptus est ex li-
bro neemie in pñis vbi legi. Et le-
gerunt leuite in libro legis dei. Neemi-
as autē sacerdos et hēdras scriba inter-
frabāt populo vniuersa. Preterea mo-
nebantur antiqui qui i fraterno odio-
erant vt ad concordiam venirent pñis
q communicarent. et q mundi essent pñis
q coram tuo saluatore cui nora sunt
secreta cordis apparerent. ex quo siq-
dem predici vñs in eccia inuoluit.
Inde etiam est q oratio dñica q ad pñis
mam et in alijs horie voce demissa dñ.
ad missam alta voce et patenter dicat.
quia in ea hñōi fraternia monitio con-
tinetur. Cōmuniter tñ post pñis
simbolū decantatur. qñ fidem pñis
se tenere eccia pñis. Verū cñ pñis
di officiū pñis legatum sit. nullus pre-
dicare debet nisi cui cōmittitur aut cui
ex officio sibi iniuncto incūbit. iux illō
apli. Quō pñis bāt nisi mittantur. Et
iō pñis licentia peti dñs. Tūbe
dominere. Debet autem predicator in
loco eminentiori esse sicut et euāgelii
legens. propter rationes sub rī. de euā-
gelio scriptas. Nam et videns Ihesus
turbas ascendit in montē et aperiens os
suū docebat eos. Math. v. Et hēdras
fecit gradum ligneum ad loquendum
vt dictum est in prima parte sub titulo
de eccia. vbi de pulpito agitur. Debet
tamē humiliter proferre que docet. ne
fm Greg. illum elatis moribus predi-

cat quē in cordibus audientium sacris
sermonibus insectatur. Et fm Ambros.
Predicatio xpiana non indiget pñis.
nec cultu sermonis. Debet qñ fm Gre-
go. predicator esse discretus in silentio
vtilis in verbo. ne aut tacenda pñis
aut pñis reticescat. Sunt tñ non-
nulli huius doctrine obliti. q sicut ait
Beda. auditores suos in pñis mer-
gūt. qbus nō salutaria q corrigāt. q il-
los delectant erronea pñis. Alij vñ
fm Grego. dñ extimari hebetes nolūt
sepe ex immoderata subtilitate se in q-
busdā inquisitionibz vs plusq expediat
exercere secreta misteria sua pñis
nō intelligentibus referando. Opz em-
eū qui docet et instruit pñis discē-
tū semetipm aptare. et verbi ordinē p
audientū capacitate dirigere. qñ q do-
cet. ea ab auditoribus intelligi nequunt
non ad eorū vñis. q ad sui ostē-
tationem facit vt plura scire videantur.
vel adulationē vt eis placeat quibus se-
creta reuelat. iuxta qñ apls ait. Chri-
stus me misit predicare non in sapien-
tia verbi. In cōcilio carthagine. sta-
tutum est vt sacerdote verbū. i. predica-
tionis in eccia faciente. qui egressus de
auditorio fuerit. videlicet contemnēs.
excomunicet. Post pñis sit con-
fessio et indulgentia pro commissis et
omissis concedit. vt sic cōsciētijs emū-
datis. iuxta illud pñis. Et scopebā
spñ meū. accedant singuli ad cōmuni-
onis sacramentū. qñ mox in missa vel
sacramentaliter vel spñaliter receperunt
sunt. que spiritalis cōmuniō sit pñis
operantem per dilectionem. Iuxta il-
lud Iugū. Crede et manducaasti.

Sequitur secunda pars misse.

De offertorio

Ecūda ps misse

i offertorio siue i dñā vobiscū
incipit. q in quor sudat diu-
lū

priculas. Prima dñi secretella. Scda p-
fatio. Tercia canon. Quarta oio dñica
cū sua p̄fatione. s. p̄ceptis salu. Pōt etiā
q̄cqd ab hoc loco vsq̄ in finez misse dñi.
secreta vocari. q̄ secreta in q̄nqz diuidit̄
pres. Prima ē ab offertorio vsq̄ ad pre-
tationez. z hec spāliter dñi secreta. Scda
ē p̄fatio. Tercia canon. Quarta oratio
dñica. Quinta embolism⁹. Quina ete-
nim fuit dñici sanguinis effusio. P̄ria
in circūcisioe. Scda in sudore. Tercia
in flagellatione. Quarta in crucifixioe.
Quinta in mortui lanceatione. Sane
ordo cōueniēs est vt post p̄dicationē se-
quat̄ fides in corde. laus in ore. z fruct⁹
in ope. P̄dicationē q̄dē est in enāgello.
fides in simbolo. laus in offertorio. fru-
ctus in sacrificio. q̄propter offerēda cā-
tatur. qz sacrificiuz laudis offert. vñ ps.
Circūsus z immolauit i tabernaculo ei⁹
zē. z in Paralippo. Cū offerrent holo-
causta ceperūt laudes canere dño orga-
nis z in diuersis que rex Dauid cōpe-
rerat cōcrepare. Offertoriū q̄dem inter
euangelii z sacrificii canit. put in tit.
de simbolo dictū est. Sacerdos aut̄ of-
faturus oremus p̄mittit dñs vobiscum.
quasi dicat. Nisi nobiscuz sit dñs. orare
nō possumus ad salutē nrāz. Subiicit
ergo oremus monēs populuz orare vt
fidem in simbolo recitatā credat z itea
stabilis p̄maneat. qz z xp̄us discipulis
suis dixit Orate zē. Lu. xxiij. Monens
etiā vnūquēqz ad se redire. conscientiaz
suam dīcutere. z seipm in holocaustū
iustū deo offerre. Prius ergo q̄ chor⁹
cāntet offertorium salutatur a sacerdo-
te vt possit deuote cātare. Et mox post-
q̄ ille dixit oremus chorus cantat can-
ticum offerentium siue offertoriū. z po-
pulus offert vt notetur q̄ post impletō
nem mandatorum offerimus nosmet-
ipsos sicut sub ti. de oblatione dicef. Nec
si vnus offerens dicat. Credo et fidem
quā in simbolo professus sum opere cō

pleo z orationi sacerdotis cōsentio. vñ
z sacerdos statim offert dona consecrā-
da. Et attende q̄ offertorioz versus cū
multa diligentia ab antiquis patribus
inuenti hodie in plerisqz locis omittūt.
tū benedictis causa. vt tā ministri q̄ po-
pulus oblationibus cōmūionē z sacra-
mento altaris liberius vacent. tū etiam
quia sicut ait Augusti. ipsam xp̄ianam
religionem paucissimis z manifestissi-
mis celebrationū sacris miam dei vo-
luit esse liberā. Et s̄m Hiero. Melior
est q̄nqz psalmoz cūz cordis hilaritate
decanatio. q̄ totius psalterij cū anxi-
tate modulatio. verborū etem multitu-
dine de⁹ flecti nō pōt. Solū ergo in of-
fertorio q̄d dñi in missa p̄ defunctis ver-
sus ip̄i hodie dīcutur. qz officium illud
nō seq̄tur in multis nomā alterius of-
ficij. Porro a p̄ribus introductuz est vt
offertoriū cāntet. q̄ vt p̄missum ē q̄i of-
ferebāt. in tablis clangebāt. hilares nāqz
datozē diligit deus. Inductū ē etiaz ex
eo q̄ salomon in dedicatione templi et
altaris innumerabilē multitudinē ho-
locastoz obtulit cū magna solennitate
z a moyse cui descendenti de monte et
pplm salutanti z oranti occurrit. pplus
z munera obrulit. Cantat etiaz offertor-
riū dum offertur. ad memorandū locū
ditatem israheliticū populi offerentis
donaria ad edificiū tabernaculi. vel po-
tius ad designandū clamorē mulieris.
de qua legi in Apoca. xij. c. Mulier. i.
eccia amicta sole. i. xp̄o quē induit i ba-
ptismo. habens lunā sub pedibus. id ē
omīa mirabilia calcans. z in capite co-
ronaz duodecim stellaz. i. chor⁹ duode-
cim apostolor⁹. z habēs in vtero supple-
ea que in sui initio gesta sunt. clamat p̄-
turiens z cruciat̄ vt pariat. Clamorem
ergo eius parturientis. vñ salubrem do-
mini cruciatum imitatur offerenda per
suū grauem z grādisonū cantum q̄ nen-
nis distenta et versibus scēdata q̄ntū

nis longa sublarde quid significat nō
satis exprimere valet. Quis tñ offerto-
riū cātari instituerit ignoratur. Traxit
nomē offertoriū a ferta qđ ē oblatio. q
in altari offertur ⁊ a pōntificibus conse-
crat. inde offertoriū dicit quasi pferū.
oblatio vō vocat quia offert. Dicit etīā
offertoriū quia dū offerenda cantat sa-
cerdos accipit oblationes a poplīs vel
hostias a ministris de quibus sub tī. de
oblatione dices. Aduertendū autē est q
licet sacerdos pmitat orēm⁹. nō tamē
immediate orat immo thurificat. obla-
tiones recipit. ⁊ alia agit qñ ipso facto
dicat. nō cessat orare q nō cessat bñ age-
re. Dū ergo offertoriū canit ⁊ incēsum
parat. instante memoria dñice passiōis
silentiū obseruat vsq; dum alta voce di-
cit. p oīa secula seculorū. illud insinuās
q ibus post suscitationē lazari non pa-
lam ambulabat apud iudeos. cū cogi-
tarent eū interficere s; abiit in ciuitatem
q dī effren. ⁊ ibi morabat cū discipulis
suis. Collegerūt em̄ pontifices ⁊ phari-
sei conciliū. ⁊ vnus ex ipīs cayphas no-
mine dixit. Expediit vt vnus hō moria-
tur p populo ⁊ non tota gens pereat.
Et ab illo die cogitauerūt eū interfice-
re. De hoc dices sub tī. de inclinātionē
sacerdotis.

De manuū ablutione.

Riusquā sacer

p dos offerat manus iterū lauat
qñis pri⁹ dū vestibus se orna-
ret lauisset. put dictū est sub tī. de capti-
nis cōpositione. Et etīā post scđam thu-
rificationem iterū lauat. vt sic magis ac
magis mūdatus offerat hostiā imma-
culatam sanctam deoq; placentē. Naz
⁊ psalmista cū mundatus esset perebat
amplius emūdari dicens. Amplius la-
ua me ab iniquitate mea. ⁊ a pctō meo
mūda me ⁊c. Lauat autē semp ad dextz
coniū altaris. nam dextra p̄spicitatem

sinistra aduersitatem significat. q; igit
plurēs peccatur in p̄spicis q̄ in aduer-
sis. Iuxta illud ps. Cadent a latere tuo
scz sinistro mille. ⁊ decē milia a dextris
tuis. merito magis lauand⁹ est ad de-
xtram q̄ ad sinistram. Sacerdos itaq;
hostiam oblaturus manus lauat. ad si-
gnificandum q lauare ac mūdare debz
conscientiam lacrimis penitentie et cō-
pūctionis. Iuxta illud. Lauabo p singu-
las noctes lectum meum lacrimis me-
is stratum meum rigabo. Et ideo tunc
dicit. Lauabo inter innocentes manus
meas. Id est opera. ⁊ Isa. j. Lauamini ⁊
mundi estote. Nam ⁊ xps priusq; verū
⁊ vnicū sacrificiū in ara crucis of-
ferret. in resuscitatione lazari lacrimas
miseratus effudit. euangelista testante.
Ihesus inquit infrenis sp̄ritu. turba-
uit semetipm ⁊ lacrimatus est. Lauat
etīā manus. ne reus sit corporis ⁊ san-
guinis domini. Iuxta illud. Mūde sūt
manus mee a sanguine iusti huius. Et
vt mūde sint a terreno pane tam in po-
puli oblatione recepto vel a terreno de-
siderio.

De pallis corporalibus.

Interim vero dū

i sacerdos manus abluit diaco-
nus corpalem pallam sup alta-
re disponit. in quo ammonent ministri
⁊ pplus vt sint ab omni carnali cupiditate
mūdi sicut ipsa palla mūdara est a
naturalī vīrtūte ⁊ humore. Mūdi-
cia quoq; corpallis significat mūditiā
ppli fidelis. De hac palla in canone ita
dicitur. Ex cōsulio omniū constitūim⁹
vt sacrificiū altaris non in serico pan-
no aut in iuncto quisq; celebrare p̄sumat.
s; in puro lintheo ab ep̄scopo consecra-
to terreno. s. lino. s. de terra pcreato atq;
contexto. sicut corpus domini nostri ie-
su christi in sindone linea mūda sepul-
tum fuit. ⁊ xps verā carnes passibilē et

mortalem de terreno virginis corpe assumptis. De lino igitur candido non intincto ex institutione Sixti pape. j. et Eusebij sit corpale. Significat autem corpale passionis intentionem seu corpus christi. quia sicut linum multo labore ac multis iunctis onibus acquirit candorem. ita christi caro multo certamine ad resurrectionis gloriam pervenit. Significat etiam ecciam per quam corpus christi intelligitur quod multis passionibus et pressuris ad candorem eterne vite producit. Tercio significat ipsum christum. Cum enim sic applicetur. ut nec initium nec finis eius appareat sic eius divinitas initio caret nec finem habebit. Et sicut oblata iungitur corpali et ponitur in altari. sic christi caro iuncta divinitati affigitur cruci. Et nota quod in quibusdam ecclesijs palla corpalis quod calicis supponitur in longum altaris extenditur quod quatuor in longum vel tres habet plicaturas in latum. Siquidem in longum altaris extenditur. quia ut aiunt quidam lintheamentum quo christi corpus involutum fuit per illas figuras extensum in longitudine sepulcri invenitum est. Quatuor eius plicature in longum. quatuor designant cardinales virtutes. scilicet iustitiam. patientiam. prudentiam. et fortitudinem. per quas innate nobis passionibus repugnamur. Tres vero plicature in latum tres theologicas virtutes. scilicet fidem. spem. et caritatem. per quas deo vivimus figurant. Potest quoque et aliud in his figurari. Duplex enim est palla quod dicitur corpale. Una quam diaconus super altare extendit. altera quam super calicem plicatam imponit significantes duo lintheamina quibus ioseph corpus christi involuit. Extensa repugnat sindonem quod corpus fuit in sepulcro involutum. et inde corpale vocatur. plicata super calicem posita sudarium signat quod caput eius fuit separatim involutum. Siquidem extensa quod corpale vocatur. significat fidei. plicata quod sudarium vocatur intellectum. Hoc enim misterium creditur debet se comprehendit non valere. nisi des habeat meritum cui bona ratio non prebet

experimentum. Secundo quoque corpale sine sindo subsistens significat christi humilitatem in passione. sudarium vero laborem. Et tertio etiam corpale significat lintheum quod christus erat percinctus. sudarium laborem in persecutionibus. Ad hoc palla super calicem posita aliquam. scilicet superiorem eius partem non totum tegit. in quo datur intelligi quod sudarium aliquam partem capitis christi tegebatur. et aliquam non. sicut mos est iudeis facere. Quedam tamen ecclesie non habent nisi unum corpale. per eo quod in evangelio legitur quod ioseph corpus ihesu involuit in sindone munda. non enim dixit in sindones in plurali. et hoc ad significandum sacramentum unitatem. et significat sindones quia corpus christi fuit involutum. Corpale autem ideo remanet super altare usque post summptionem corporis et sanguinis et elevationem calicis de altari. quia lintheamentum et sudarium in sepulcro usque post dominicam resurrectionem remanserunt. Preterea corpale remanens propter sui albedinem ostendit mundiciam mentis quam semper habere debet corpus domini sumens. Soter papa statuit ne femine sacrate vel moniales sacra vasa puta calicem vel patenam vel sacras pallas. scilicet corporalia attingerant. Ipse tamen huiusmodi ornamenta altaris et ministrorum facere possunt exemplo marie que talia fecit et texuit in vestum ministrorum tabernaculi federis. Oporteret tamen palla vocat munda mappa supra quam corpale distenditur. Et dicitur palla eo quod palliat vel abscondit in se misterium supradictum. Debet autem altare duplici mappa operiri ad duplicem stolam mentis. scilicet et corporis designandum.

De oblatione sacerdotis et de officio ministrorum circa illam et de patena et de oblationibus populi et clericorum.

Otis igitur ma

In nobis diaconus vel sacerdos minister exterius manibus mediantem munda toballas accipit mantas

episcopi. quasi iunans illud de faldistio
rio ad surgendū. Quod quidem fit nō
ad adiuvandū. sed potius ad puocā
dum illum. i. xpm quez significat q̄ sur
gat z pro populo oret. iuxta illd. Exur
ge domine adiuua nos. Et iterū. Exur
ge qui dormis. Et fit mediante inūda
coballia ad notandū q̄ mediante mū
dicia manūū. id est operum nostrorum
excitatur dominus ad adiuvandū nos
apud patrem. Si autem hoc ad ipsum
pontificem xpi referatur vicariū tūc dī
cendū est q̄ ipe prouocatus adiunatur
per mūdiciam manūū eoz pro quibus
orat vt eius oīo efficax habeat. Rursus
xps omnia bona opa eccie principaliter
opatur. sicut legit in Isaiā. Omnia bo
na opa nostra opatus es in nobis dñe.
Cuius locū gerit epus minister vō tan
q̄ eius famulus z eius coadiutor tūpuz
cooperantis eccie gerit. q̄ in suis opib⁹
xpi operantis ministra ē et adiutrix sic
dicit apłus. Coadiutores em̄ dei sum⁹.
Qui toballia. i. deuotā reuerentiā adhi
bet. qm̄ fm̄ apłum. Non sum⁹ sufficiē
tes aliqd̄ cogitare a nobis q̄si ex nobis.
Sufficiētia nostra ex deo ē. Deinde epi
scop⁹ vel sacerdos ingredit̄ sanctuariū
puentēs ad altare cōsecratū hic ē xpus
q̄ cenaculū grāde stratū ē ingressus cū
discipulis cenaturns. z eis corpus suū
traditurus. vbi mysticā oblationem ac
cipit a ministris insinuās illud qd̄ Johā
nes euāgelista describit. Ihs inqt̄ ante
sex dies pasce venit in bethanīā vbi La
zarus mortuus fuerat quem suscitauit
ihus z fecerūt ei cenam in qua martha
ministrabat. Procedit aut̄ ad altare abs
q̄ mitra z baculo z cuz vestibus sacris.
put in suis locis dicit̄ ē. Cōsidera q̄ or
dinē. Nā euāgelii pcedit. fides in sim
bolo sequitur. deinde munera offerun
tur. necesse est em̄ primūz audire. Quō
inquit apostolus credent nisi p̄dicent.
Deinde q̄s nisi crediderit munus deo

acceptabile offerre nō poterit. qz sine fi
de impossibile ē placere deo. Hic ergo
de triplici oblationis genere dicendum
est viz de oblationibus sacerdotis mi
nistroz z populi. Sacerdos itaqz pmo
offert seipm̄. Offerēda etiam sunt que
sunt dei deo. i. anime habentes similitu
dinez dei impressam. Deinde q̄ sunt sa
crificio necessaria. i. panem z vinum et
aquā z alia sacrificio apta. Et nota q̄ i
veteri testamento ponebātur sup̄ men
sam tabernaculi. xij. panes azimi de st
mila mundi valde. z ponebātur sem̄ al
trinfecus z singulis supponebat̄ pate
na aurea. z super patenaz pugillus thu
ris. Panes aut̄ isti dicti sunt sacerdotā
les qz soli sacerdotes eos deo altari sub
latis comedabāt. vel fm̄ iosephū. quia
dominus p̄ceperat q̄ soli sacerdotes il
los formarent z coquerent z ponerent
in mensa z tollerēt. ipi tñ hō nō obserua
uerunt. Et ex his cōuincit̄ q̄ sacerdotes
debeāt hostias facere p̄ seipos. Dicebā
tur etiā panes. ppositōis. qz positi erant
sup̄ mēsam. ppositōis corā dño in mēo
riā sempiternā. xij. tribuū filioz israel
Exo. xxv. ca. Vel porro positi. l. longo
tpe positi. i. p̄ totā hebdomadā. Nā i dī
luculo sabbati recies z caldi iponebā
tur mēse z erāt ibi imort̄ vsqz ad sequēs
sabbatū. z tūc subtrahabant̄. Vel erant
ibi i eternū p̄ successionē ponēdi i men
sa. Hostia aut̄ forma rotūda. qz vnt̄ est
terra z plenitudo ei⁹ orbis terraz z vni
uersi qui habuant in eo. vt ipsa sūt for
ma significet illum q̄ principio caret et
fine. Quis ipse sit alpha z o. id est prin
cipium principians atqz finis. Apocal.
i. cap. Rursus cum figura rotunda for
metur a puncto ad pūctum. per hoc in
notur q̄ ab ipso sunt omnia. z ad ipm̄
omnia retorquentur. Vnde ps. Veri
tas tua in circūitu tuo. de hac figura dī
ctū ē i phemio. ij. p̄tis. de B etiā dicit̄ in
vj. p̄ticula canonis super p̄bo. Accepit

panē. Ceterz duo sūt q̄ offerunt. donūz
vicz et sacrificiū. Donū dī quicqd̄ auro
vel argēto vel q̄libet alia specie offert
Aliud tñ est donū et aliud munus. put
dicet sub p̄ima p̄ricula canōis sup̄ v̄bo
Hec dona. Sacrificiū est victima z q̄cū
q̄ in ara cremant̄ seu ponunt. q̄si facz
factū vel signū. q̄ p̄ce mystica cōsecrat̄
p̄ nobis in memoriā dñice passiōis.
Quidā aut̄ p̄uersi heretici nobis ad p̄
sumptōem magnā reputāt. q̄ sacrificia
mus z p̄secrationē hostie sacrificiū ap
pellam⁹. cū sc̄ptura ex p̄sona dñi dicat
Nolo sacrificiū. Et ysa. Ne offeratis vl
tra sacrificiū frustra. Et in euangl. Mi
sericordiā volo z nō sacrificiū. z dauid.
Si voluisses sacrificiū dedissem. De B
z quid sit sac̄m dictū est i p̄ima p̄te sb
ri. de ecclesiasticis sacramētis. Q̄ mē autē
qđ deo dat. aut dedicat̄ aut consecrat̄.
Nō dedicat̄ dicēdo datur vñ z appella
tur. Errāt igit̄ qui p̄secratōem dedicati
onē significare putant. Immolatio ab
antiq̄s dicta ē. eo q̄ i mole altaris pos
ta victima cedere mactari em̄ post im
molationē est. Nūc aut̄ immolatio pa
ni et calici cōuenit. libatio vero tñ cali
cis oblatio ē iuxta illud. Et libant̄ de
sanguine vine. Et illud poeticuz. Nunc
patenas libare ioui. Libare em̄ pp̄rie ē
effundere. z antiq̄tus qđ in liq̄da mate
ria offerebat̄ vt vinū et oleū libamē of
cebat̄. qđ vero in siccat̄ similia panis z
thus oblatio noiabat̄. Hostie apud ve
teres dicebant̄ sacrificia q̄ fiebant̄ p̄us
q̄ hostes p̄gerent. victime vō sacrificia
q̄ post victoriā deuictis hostib⁹ im
molabant̄. de q̄ dicet sub sexta p̄ricula
canōis sup̄ v̄bo Qui p̄cidit. Et erant
victime maiora sacrificia q̄ hostie. Vt
victima dicebat̄. q̄ vincra ducebat̄ ad
aras.olocastū illud ē vbi totū qđ of
rebat̄ pura agnus vel vitulus sū alta
ri igne cōsumit̄. olon em̄ grece dī totū
latine. castos incēso. Cerimōie apud

latinos dicunt̄ sacra oia q̄ apud grecos
orgia vocant̄. pp̄rie tñ cerimonie a carē
do dicunt̄. eo q̄ his q̄ in sacris offerunt̄
in suo vsu careant hoies. Alij appellāt
cerimonias obseruantias indeoz i ab
stinētia quazūdā escay fm̄ veterē legē
a carendo. q̄ carent rebus q̄bus absti
nent. Panis aut̄ z calicis sacramentuz
eu charistia dī put̄ dicet sub dicto v̄bo
Qui p̄cidit. Porro circa oblatōez sacer
dotz ministri sua officia exequunt̄. Dy
aconus ei corpale sup̄ altare explicat z
disponit. in q̄ oīdit̄ q̄ euāgelium xp̄m
seu corpus xp̄i. Immo totā ip̄i⁹ hūan
itatē plene describit. Corpale ei h̄ corp⁹
xp̄i significat̄ put̄ in p̄ce. ii. dictū ē. De
inde sub dyaconus in p̄mis calicē p̄pat
panē et vinū in illo disponēs. a sacerdo
te postmodū p̄secranda. q̄ nimiz lex q̄
p̄ sub dyaconū h̄ cōgrue designat̄ hui⁹
oblatōis misterii p̄signauit dī. q̄ mel
chisedech sacerdos obtulit abrahe pa
nē. s. de frumento z vinū de racemis. a
xp̄o postmodū exhibenda. z in v̄itate
p̄secrāda. sic bī in gen. z dicet sub. vi. p̄
t̄cula canōis sup̄ v̄bo. Accepit panē.
Oblatio panis z vini significat̄ pia desi
deria fidelit̄. seu p̄ imolatiōe seu p̄ bo
stia viua. Hursus i panē corp⁹ xp̄i. in vi
no sanguis ei⁹. in aq̄ pp̄lis rep̄ntat̄. z dī
panis a pan qđ ē totū. qm̄ hic z in futu
ro ē tota vita n̄ra. Vini dī a vite. cui do
minus in euangelio se p̄pat. Alij vō ab
eq̄litate dī. q̄ p̄ hoc sacramentu angel
equari debem⁹. Licet aut̄ sint due spēs
non tamē sunt duo sacrificia. vnitae ei
verbivnitatē efficit sacrificiū. Hoc ē em̄
illud palliū q̄ noe filiū p̄tulerūt. q̄ xp̄ta
ni xp̄i eb̄leratē. i. passionem sub sacrifi
cio regunt. Deinde sub dyaconus ferēs
in manu sinistra calicē z desup̄ corpale
z illuz dyacono offerēs significat̄ q̄ do
min⁹ sub dyconus fuit qm̄ libū aperuit
z dyaconus qm̄ dixit. Nō veni ministra
ri s̄ ministrare. Dyacon⁹ vō patenā cū

hostia de manu subdiaconi recipit in pollice et idices utriusque manus. Inposito tamen manipulo inter ipsos pollices et patenam. Nempe manus subdiaconi opera sunt legis, patena latitudo cordis, manipulus opera euangelii, pollex vigor virtutis, index discretio. Fuit igitur hec ad significandum quod opera legis et latitudo cordis ad opera caritatis non sufficiunt ad salutem nisi operibus euangelicis quod diaconus annuntiator est, cum vigore virtutis et discretione meritis adhibitis adiuvant atque perficiantur. Supponunt autem indices pollicibus ad notandum quod virtutis vigor exercendus non est absque discretione, quod cunctarum est mensura et fundamentum virtutis. Subsequently diaconus ipse patenam cum hostia ex institutione precillii archiepiscopi pontifici reparat, ad notandum quod per euangelicam traditionem quam diaconus figurat ad altare, id est ad solemne ritum pervenit ecclesia, quod lex quod per subdiaconum signatur, hoc nostre salutis sacrificium solum non prefiguravit ut promissum est. Et pontifex seu sacerdos hostiam collocat super altare. Calicem vero cum vino, ipse diaconus retinet et collocat in altari. Circa quod notandum est quod hostia significat corpus Christi non sanguinem, sacerdos Christum. Solus ergo sacerdos absque cuiusque adiutorio illam offert dicens. Suscipe sancte pater etc. quod Christus seipsum in ara crucis obtulit deo patri. Et illas in altari super corporale quasi super sindonem mundam disponit, innuens quod ipsemet Christus hoc sacramentum instituit, et ecclesie tradidit obsequium dum dices. Hoc est corpus meum etc. hoc facite in mea commemorationem etc. Disponit autem et collocat hostiam cum signo crucis, quia sicut Christi oblatio in cruce facta fuit, sic et oblatio sacerdotis quod in memoriam illius fit cum signo crucis fieri debet. Collocat etiam illam directe super crucem in consecratione altaris cum crismate factam, quia et Christus carnem suam cruci affixit. Vex vinum in calice sanguinem Christi designat, et ideo solus diaconus absque sacer-

dote quod Christum designat calicem tenet ad notandum quod in Christi immolatione sanguis suus a corpore separatus, non tamen solus sed una cum sacerdote illius offert, et super patenam corporalem collocat, seu potius sacerdos illo mediante, quod ex eo pater, quod non dicit offero in singulari sicut dicit in hostie oblatione sed dicit. Offerimus tibi domine etc. Ex quo etiam clare continetur quod ambo pater debet verba ipsa perferre. Diaconus ergo calicem una cum sacerdote offert, quod non solum Christus seipsum deo patri obtulit verum etiam per euangelium suum cuius diaconus est figura et balulus huiusmodi sacrificii ritum instituit et ecclesie commendavit, quam institutionem et commendationem ipse diaconus tanquam predicator euangelii nuntiare et manifestare debet ex suo officio ab ista militante ecclesia observandam, ideoque participare debet sacerdos in calice offerendo non tamen in consecrando, quod illud solus est officii sacerdotis. Solus tamen episcopus vel sacerdos aqua vino commiscet in calice, quod nulli inferri licet, quoniam solus Christus populos sanguine suo redemit. Preterea admixtio homini unionem populi cum Christo designat ut sequitur, quod fieri non potest nisi per gratiam Christi, cuius ritum gerunt pontifex et sacerdos. Commiscet autem aqua vino in calice ex institutione alexandri pape primi. Primo ad notandum quod non solum salus populi est potuit sine sanguine Christi effusione nec etiam sanguis effusio sine populi salute quia Christus populum sibi reconciliavit in morte. Scriptum est enim, quod aqua multe sunt populi multi, Christus autem sanguinem suum fudit pro populo sicut ipse testatur. Hic est sanguis meus non testamentum quod per multos effundetur in remissionem peccatorum. Secundo ad notandum quod de latere Christi simul exiit sanguis et aqua, quatenus nec Christus sit sine populo, nec populus sine Christo. Cum ergo aqua vino miscet tunc Christo populus adunatur. Hoc quoque misterium lex moysaica prefiguravit, sic apostolus exponit dicens bibebant autem de spiritali pane eos pertra, pertra autem erat Christus. Quapropter sacer-

dos in calice aqua fundit. ut sic aq non
separatur a vino sic pplus nuq segetur a
xpo. Tercio comisceat ut diuinitas et hūa-
nitas i vna psona iuncta eē intelligan-
tur. Nā p vinū diuinitas p aquā hūani-
tas intelligit. Qui ergo i altaris officio
aquā sine vinovel econuerso ei mistrat
qntū in se ē diuinitē ab hūanitate sepa-
rat de q dicit sub sexta pricula canonis
sup vbo. hoc ē corpus meus et sup vbo
hic est calix. Sane sacerdos vel missus
missurus vinū et aquā in calicē pri^o ef-
fundit modicū i terrā. nō solū vt meat^o
siue locus vasis p quē fluere dnt mun-
des. et si qd ē in superficie vini vel aq emit-
tat. verū etiā ad ostēdendū q sanguis et
aq de latere xpi vsq in terram fluxerūt
ad qd misteriu se ppar pagendū. Consi-
derandū etiā ē. qz aqua bndicit qn vino
admisceat. vinū vō nō. Et h ideo vt qui
dam dicūt. Primo qz vinū suā bndicti-
onē expectat. Sz hec rō nō videt suffi-
ciens. qm in bndictōe vini sub noie cali-
cis. tam vinū qz aq sūt bndicti. Vñ po-
test scdo mō dici q vinum in hoc loco
xpm significat q nulla eger bndictione
aq pplm q in hac vta neq esse sine pec-
cato ppter qd indiget bndictōe dei vt
reddat dign^o ad pmissam vnionē cum
xpo. Ad h igit significandū aq bndicit
qn vino admisceat. Tercio etiā vinū nō
bndicit. qz sctsacon^o q nō pōt benedicere
debet ex officio suo illud in calicem
mittere. vt pmissus ē. Quarto qz pplus
p aquā significatus vnit xpo solū p bñ-
dictionē grē spūs xpi. quē sacerdos be-
nedicēs figurat. Est aut plus de vino qz
de aq ponenduz arbitrio sacerdotis. ita
tū q aq a vino absorbeat et vini supores
retineat. et h in signū q ecclia dz incorpa-
ri xpo. nō xps ecclie. Vñ Aug. Non tu
mutabis me in te. sicut cibū carnis tue
tu mutaberis in me. De hoc etiā dice-
tur sup dicto vbo. hic est calix. et in sexta
parte sub qnta fersa cene. dominū xpe si

nem. Predictus etiā Alexander papa
statuit oblationem azimo et in modica
fieri quātitate dicēs. Nec oblatio qnto
rarior: tāto portior. Nō ē etiā omittendū
q in missis priuatis misstrans sacerdo-
ti ampullā cū vino manū ei^o nō oscula-
tur h misstrās ampullā cū aq sic. qm vi-
nū xpm. aq genus humanū. osculū vō
pacē inter deū et hoīem significat refor-
matā. Regulariter tñ cū celebrāt aliqd
porrigit vel ab eo recipit. man^o osculū
interponit. ad designandū q omne serui-
tiū omīsq reuerentia deo exhibita cui^o
vices celebrans gerit. pcedere dz ex fer-
uore caritatis et amoris. q p man^o oscu-
lū designat. De h etiā sub euangelio di-
ctum ē. et sub ti. de pacis osculo dicitur
Calix aut ponit rome ad dextrū latus
oblatoz et bñ. qsi sanguinē susceperis q
de latere xpi noscitur. pfluxisse. et ad de-
signandū sanguinē et aquam de dextro
xpi latere emanasse. Preterea si a late-
re stet recta pars crucis q sit cōter sup
hostiā et calicē non pducit solūmō sup
hostiā qd tñ fieri debet. crux em ipa in-
choari dz sup hostiā et pñci sup calicem
pur ex diuersis locz et vbiis spūs cano-
nis colligit euidēter. De h dicit in octa-
ua priculā canonis super vbo. hostiam
sanctaz. Cōter tñ alibi ponit hostia inē
sacerdotē et calicē. Primo ad notandū
q xps ē mediator dei et hoīm. et fm hoc
sacerdos deū pñem. hostia xpm. aqua i
calice pplm significat. quia nō nisi xpo
mediāte ad resurrectionis gaudiū possi-
mus puenire. Scdo. pñquior ē sacer-
doti hostia qz calix. qz prius a xpo cōse-
crata legit qz sanguis et apostolis pri^o
data. Sed hec ratio facit pot^o p dictū
romanis. qui cruce incipiūt super ho-
stiam et deinde eas sup calicem pducūt
Porro cū sacerdos accipit patenaz cū
hostia. vrceolū cū aqua calicē cū vino.
thuribulū cum incenso efficit super ea
crucis signaculū. vt p cruce virtutem

omnis conatus diabolice malignitatis effugiat. ne contra sacerdotē vel sacrificiū aliquo mō pualeat. Et nota q̄ iam pullis in q̄bus vinū et aq̄ cōtinet̄ p̄ sacrificiū spūaliter cōsiderandum ē q̄ in parua substantia incōprehensibilia cōtinent futura sacra. Dicit aut̄ ampulla q̄ si ampla bulla. significās cor hūanum. q̄d amplū debet esse latitudine caritatē. Rursus amule. i. vasa ad offerendū vinū. sunt p̄dicatores mordaciter increpātes vel q̄libet spūsancti gratia inebriatī et alos inebriātes. Hydrie vō. i. aq̄tīcavaſa sunt doctores aq̄ sapie salutaris potatī et vītalib⁹ aq̄s repleti. Rursus adhuc p̄missa alio ordine p̄sequimur. In quibūdā ecclesijs subdiacon⁹ portat calicem in sinistra. patenā in dextra et desup̄ corporale. vnus cantor oblatas cū fanone et vinū; cū ampulla. alter vō prebet aquā vino miscendā. vltimo dīa conus fundens aquam in calicē offert p̄bytero seu ep̄scopo. Nempe subdiaconus est xp̄s calicē passio patena crux sinistra p̄sens vīta. dextra futura. corporale ecclesia. vnus cātor iudaicū populū figurat. alter gentīlē. ampulla deuotionem. oblata corpus. vinū sanguinē. aq̄ ecclesiam. archidiacon⁹ xp̄m p̄byter seu ep̄s deū p̄ein. Subdiaconus ergo calicē portat in sinistra. q̄ xp̄s de torrēte bibit in vīa. i. passionem sustinuit in p̄ntī vīta. patenā in dextra quia p̄ crucē puenit ad gloriā. p̄pter hoc em̄ exaltauit illū deus. desup̄ corporale. quia ei⁹ passionem ecclesia non desinit imitari. corporale em̄ candidatur. et ecclesia p̄ multas tribulationes xp̄o conformat̄. Subdiaconus etiam noster. i. xp̄s. patenam cum calice portauit quādo crucem in passione basulauit. Primus cantor offert oblatam cum fanone et vinum cū ampulla. quia primitiua ecclesia de iudeis suscepit fidem passionis in deuotione mentis. Oblatam ergo non nudis

manibus sed cū fanone candido id ē cum mapula alba et mūda offert ad notandum q̄ christi corpus ab his tantis digne suscipitur qui carnem suam cum vicijs et cōcupiscentijs crucifigunt. Vltimus autem cantor offert aquam quā dīa conus miscet vino. et offert p̄bytero seu ep̄scopo. Hec est gentilitas que suam obrulit multitudines. quā christus in passione obrulit deo patri. Potest etiam non incompetenter dici q̄ altare mensam domini in qua cum discipulis suis conuiuabatur. ara crucem. calicē se pulcrum vel passionem christi de quo in prima parte sub tit. de picturis dictū est. et patena que a patendo dicitur. cor latum et amplum significat. super hanc patenam. i. super latitudinem caritatis sacrificiū iusticie debet offerri. vt holocaustū anime p̄ngue fiat. Hāc cordis latitudinē habebāt aplī. cū petrus dicebat. Et si oportuerit me mori tecum te nō negabo. Similiter et omnes apostoli christo dixerunt. Sed latitudo cordis ab eis anſugit et latuit cum omnes magistro relicto fugerunt et latuerunt. Ad quod significandum post susceptam in de oblatam. sacerdos abscondit sibi corporali patenam. vel saltem eaz ab altari remotas. subdiaconus retro retinet in uolūtā. p̄ ergo discipuloz fuga vel latibulū vel infidelitatis excecatio designatur q̄ dū verū sacrificiū offerret relicto xp̄o fugerūt et latuerūt sic eis ip̄e p̄dixerat. Des in q̄t vos scādaliū patemi in me i hac nocte. Scriptū ē. n. pcutiā pastorē et disp̄gēt oues gregē. Postq̄ aut surrexero p̄cedā vos in galileā. De hoc dicit sub tit. de sanctus. Et t̄do sacerdos dicitur pax dñi quasi dñice resurrexerit onis annūciaturus eulogium. reſumit patenā. quia cū esset sero die illa vna sabatorum. et fores essent clausē vbi erāt discipuli congregati p̄pter metū iudeorū. venit ihs stās i medio dixit eis. pax

vobis. resumēs enes q̄ trepidantes an-
fugerāt. Rursus patena q̄ ppter sui for-
mā diuinitatē q̄ initio caret, z fine, signi-
ficat. vsq; ad dñicā oīonē absconsa tene-
tur. ad significandū q̄ diuinitas nobis
absconsa z velata est in h̄ mūdo. s̄ qñ in
oīone dñica dī panē n̄m manifestatur
ad osidendū q̄ qñ ad panē n̄m q̄ in ce-
lis ē pueniemus tūc diuinitas q̄ in hoc
mūdo absconsa z velata ē manifestabit
se nobis z videbim⁹ ip̄m sicuti ē. de hoc
dicef sub ti. de resumptōe patene. In q̄
busdā tñ locis patena discooperata tenef
ad designandū q̄ sacerdos orat p eter-
nis q̄ p xpī p̄dicationē nobis reuelant.
Per patenā. n. q̄ rotūda ē. eternitas q̄
p̄ncipio caret z fine cōgrue designatur.
Sane subdiacon⁹ tenet patenā a parte
posteriori eleuat. q. d. Imitamini me
q̄ posteriori oblāt⁹ ad anteriorē me extē-
do. innuēs etiā q̄ referre dēmus oīa
opa n̄ra ad xp̄m z ad coronā eternam.
Patena q̄z scorsuz a calice reuoluta. s.
ps supior subtus posita. significat lapī-
dem a sepulcro cōmotū z reuolutū. Et
nota q̄ diaconus tradit patenā subdia-
cono tenendā innuēs q̄ xp̄us p̄tulit of-
scipulis suis p̄tatem p̄dicādī regnū dei
Circa h̄ etiā videbim⁹ sub ti. de resumpti-
one patene. Circa oblationē pplī no-
tandū ē q̄ ppl̄s offerre debet iuxta illō
Exo. Nō apparebis in cōspectu dei tuī
vacuus. Per oblata q̄z munera possu-
mus cōmemorare copiosam victimā q̄
oblata ē a pplō. cū rex salomō templū
z altare dño sacraret. Exēplo em illius
plebs fidelis offert se z dona deo. Sed
z in ve. re. cōueniebat ppl̄s in hierl̄m in
q̄busdā magnis solēnitatibus. s. pasca.
pent. z in festo scenophegiay vt orarēt i
tēplo. z tūc tenebantur offerre. Et nota
q̄ in ve. testa. populus offerebat sacri-
ficiū legale z volūtariū. s. pro p̄ctō z p
gr̄ariūactione dona vota z holocausta.
Sacrificiū legale sunt decime z primi-

tie. vel ea q̄ lex iussit offerri. Dent. xij. c.
Volūtariū ē qd sponte p p̄ctō z pro le-
gis trāsgressione offerebat. Dona sunt
q̄ in templi ornatū offerebantur. Vota
q̄ pro piculis infirmitatis vel belli. De
holocausto p̄missum ē. Vñ dī in Pa-
ralippo. q̄ obtulerit p̄ncipes p votis.
p spontaneis p peccato p regno p san-
ctuario. p iuda. Ritus igitur sinagoge
trāsiuit in religionem eccie. et sacrificia
carnalis populi mutata sunt in obfua-
tiam pplī spūalis. Nam sicut ppl̄s ille
moysī descendit de monte diuersa do-
na ad faciendū tabernaculūz offerebat.
sic ep̄o de pulpito venienti xp̄iani deuot-
as offerūt oblatōes. Alius offert aurū
imitatus magos q̄ aux dño obtulerūt.
Alius argentū securus illos q̄ pecuniā
in gazophilatio posuerūt. Alius vō ali-
qd de sua substantia. vt associet illis q̄ p
paulū z barnabaz necessariūz paup̄ibus
transmiserūt. Nec est curandū q̄ quant-
tas vel species offerat. s̄ potius mēs at-
tenditur offerentis. Vñ Proverbi. iij.
Honora dñm deū tuū de tua substantia
Et Thob. iij. Ex tua substantia fac ele-
mosinā. Et magi obtulerūt xp̄o nato au-
rum thus z mirrā. Math. ij. iuxta illō
ps. Tibi offerent reges munera. Nec
fm Gregof. offerens a muneribus sed
munera ab offerrente placent. Offerūt
quoq; legale sacrificiū in decimis z pri-
mitijs. volūtariū in sp̄otaneis oblati-
onibus p p̄ctō duz p̄nias redimunt pro
gr̄ariūactione dū p collaris a deo aliq̄
gr̄a q̄c̄q; offerūt dona dū in edificia ec-
clesiay vel vtēilia aliqd offerunt. vota
dū qd in piculis vouerūt exolūnūt holo-
caustū offerunt. q̄ seculū derelinquūt z
sua pauperibus distribuūt. Offerens
aur̄ manū sacerdotis osculat. per qd fi-
des cū ope designat de quo etiā iam p̄-
missum est. Et sacerdos oblatōnes ma-
nu tangit representans illud Leuit. j. z
iij. Ponetq; manus sup caput hostie z

acceptabilis erit atq; in expiationē p̄ficiens. Offerētes vō panē ⁊ vinū significanti discipulos q̄ p̄uenerūt parare ne cessaria ad pasca. Vex clerici v̄l monachi etiā amīnistratōes h̄ntes nō offerūt nisi i officio mortuorū ⁊ i noua celebratione sacerdotis. ⁊ in quibsdaz p̄cipuis solēnitatib⁹. cū ei ip̄i de oblationib⁹ v̄tiant ⁊ ip̄i ac sua deo oblata sunt nō tenent offerre. Viri atq; mulieres offerunt. ip̄i em̄ fortes i x̄po designāt. s. martyres q̄ in p̄mitina eccia p̄les p̄tumelas passi x̄po victimā obtrulerunt dū ocubuerūt. Deinde mulieres q̄ fragilliores designāt. s. p̄fessores q̄ tpe pac̄ d̄ho laudis hostias obtulerūt. Preterea vir caput est mulier. ⁊ iō a capite rō ē edēda. Sub dyaconi atq; vel accoliti recipiunt oblationes q̄ ad manū ep̄i deferuntur. ad notandū q̄ ip̄e non sua s̄ aliena manu d̄z ip̄alia mīstrare. Sane romanus p̄ntifex nullā oblationē manibus tangit nisi illā q̄ p̄ defunctū offert quā idē manib⁹ accipit vt sugillet errorem dogmatizantiū elemosinas nō p̄desse defunctis. ⁊ nisi oblationē panis quaz tangit. tū p̄pter reuerentiā sacrificij qd̄ ex pane p̄ficiť. tū qz est vicari⁹ ei⁹ q̄ d̄ se dicit. Ego sum panis vīu⁹. Ceteras vō oblationes ad pedes accipit p̄pter illō qd̄ in actib⁹ ap̄lorū habet. qm̄ offerebāt p̄cia eorū q̄ vendebant. ⁊ ponebāt ante pedes ap̄lorū. ⁊ qz oīa sua sunt put sub euāgelio tacūt est. Et nō q̄ p̄ defunctū offert panis ⁊ vinū. Iuxta illō Thobie. iij. Panē tuū ⁊ vinū tuū sup sepulcrā iusti p̄stare. i. distribue. Et pecūia siue argentū exēplo inde machabei qui misit offerri. xij. millia dragmas argēti p̄ p̄ctis mortuorū. ij. Mach. xij. Et p̄cia eorū ponebant atq; pedes ap̄lorū vt p̄misum est. Et etiā lumē ad illuminanduz illos q̄ in tenebris purgatorij sedēt. q̄si offerēda ip̄o facto dicat. Lux eterna luceat eis ⁊c. Sane moyses vidēs q̄ po-

pulus multa obtulisset. insit preconis voce cantari ne q̄s vltra offerret. Exod xxxv. ⁊. xxxvi. c. Null⁹ tñ sacerdotū n̄rī t̄pis talia facere visus est. In nōnullis locis prochiāni in die natalis d̄ni offerunt sacerdotib⁹ panes q̄z kalendarios vocāt p̄pter illud qd̄ legit̄ Ierū. xxiij. Offerit panes duos sacerdoti q̄ cedūt in visus ei⁹. ⁊ vocabit̄ hūc diē celebrimū atq; sanctissimū. Susceptis itaq; a p̄plo oblationib⁹ ⁊ choro offerentib⁹ cantare. ep̄s seu sacerdos ad altare nerit qm̄ x̄ps susceptis fidelīū votis. cātantibus turbis osanna in excelsis. i. p̄ximo imolandus irauit in templū.

De sancta Thurificatione.

Blatiōe mystica

o de q̄ p̄missus est suscepta. statim adoleť incensum p̄ qd̄ illō innuitur. qd̄ statim subscribit a ioh̄e in euāgelio. de quo p̄missum ē p̄ p̄ncipius p̄cedentis ti. Maria ḡ. s. magdale. accipit librā vnguenti nardipistici preciosi. ⁊ vnxit pedes iesu. ⁊ domus iplēta ē ex odore vnguenti. Et sacerdos i modū crucis supducit ⁊ circūducit incensum sup sacrificiū ⁊ altare vt ⁊ crucis signaculo ⁊ thuris in cēlo diabolice fraudis malignitas extricet ⁊ effugiat. Q̄ vō tertio supducit ⁊ circūducit incensum. designat q̄ maria ter exhibuit ⁊ adhibuit vnguentum circa corpus iesu. P̄mo cū vnxit pedes ip̄ius i domo simōis pharisei. Scđo cū in domo simonis leprosi sup caput ei⁹ vnguentū effudit. Tertio cum emit aromata vt veniens vngeret iesum iam positū in monumēto voluntas em̄ reputat p̄ sacro. cū ⁊ p̄ seipsam non steterit quo minus expluerit qd̄ incepit. Q̄ vō postmodū vndiq; totum incensat altare. designat q̄ factum illud totam resperferit ecclesiam sicut d̄ns ip̄e testat̄. Amen dico vob̄ vbiq; predicatum fuerit euāgeliū h̄ in toto

Libeꝛ Quatuꝛtus

mundo disces. q̃ r hoc fecit in memoria
eius. Potest etiā dici q̃ altare thurifi-
catur in figurā angelī. q̃ stetit iuxta arā
templi hñs thuribulū in manu sua. de
q̃ fumus aromatu in cōspectu dñi ascē-
debat. Xps em magni concilij angelus
carnē imaculatā igne sc̃tispūs plenam
p nobis in ara crucis obulit dño i sua
nitatē odoris. Fum⁹ aromatu sunt oīo
nes sc̃tōꝝ q̃ p ardorē caritatē ex passiōe
dñi ppagate ad deū p̃rem ascendunt. r
nos ad coronā eternitatē puehūt. ideo
q̃ sacerdos thurificat i modū crucis et
corone. Si aut̃ semel thurificat. recolit
vnica passiōē. si semel coronat vnus
denarij retributionē. Si vō ter trinita-
tis in passiōe opationē r trīū ordinum
glorificationē. Et iō thurificās ait. Di-
rigat orō mea sicut incensum in cōspe-
ctu tuo. Elevatione ma. me. sa. vesp. Mo-
raliter at̃ incensum deuotiōis adolendū
est in thuribulo cordis igne caritatē vt
odorē iuauitatis emittat. vt vlciz nos
q̃ oblatio nra sim⁹ bon⁹ odor deo. de q̃
dicit scriptura. Fūgi sacerdotio r habe-
re laudē in noie ip̃i⁹ r offerre illi incen-
sum d. in o. s. Hoc em incensuz sacerdos
accipit. i. xpus acceptat r incensat ex eo
sacrificiū r altare. Pōt etiā dici q̃ thuri-
bulum qd oblationi sacerdos suppōit.
significat xpm p quē petit vt sibi p̃fici-
etur deus. Sane oib⁹ defert incensuz vt
ostendat q̃ oīa a sacerdote facta p̃thiēt
ad oēs. vñ. Ps. Dirigat dñe orō mea si-
cut incensum in p̃spectu tuo. nisi i missa
p defunctis. vt dicef in. vij. pte sub ti. d.
officio mortuoz. In cōcilio Rotheoma-
gen. in Burcardo li. iij. c. vt tpe. Ita legi-
tur. vt tpe q̃ legis euāgeliū. finito euāge-
lio sup oblationē incensum in mortem
vlicz redemptorū ñri ponat decernim⁹
Deo etiā papa statuit incensum sup ob-
latam poni. Quidam tñ heretici garrū-
unt non esse in missa thurificandū qm̃
xps in cena terrēū incensum nō sumit

gauit. Et Ysaas. Incensum est abho-
minatio mibi. Quare altare r crucifi-
xus thurificant dictū est sub ti. de aque
benedicte aspersione. Post thurificatio-
nem itez digitos lauat. nec vlc̃ri⁹ vsq̃
post cōlonē cū eis cū qbus sacra ostia
tractare hz aliqd tangat. s̃ post eius ele-
uationē eos iugat. vt dicef sub octaua
pnicula canonis. Minister q̃z trahit et
sup brachia ei⁹ informat planetā r alia
indumēta. Nam r legalis sacerdos dñi
sacrificabat sūmitates balthel sup hūe-
rum reflectebat.

De inclinatione sacerdotis r oscula-
tione altaris r oratione.

Thurificatiōis ex

t plero misterio sacerdos se incli-
nando dicit. Suscipe sc̃tā trini-
tas r̃. qd sumit de tercio Daniel. vt vi
delicet ostia offerat ex pinguedine cari-
tatis. r sit dign⁹ ad sacrificiū imolandū
Sacerdotis inclinatio xpi hūilitatem
significat. q̃ exinacuit semetip̃z formā
serui accipiens factus obediens vsq̃ ad
mortem. mortē at̃ crucis. q̃ etiā inclināf
se ad pedes discipuloꝝ p⁹ sacramentū
in cena traditū orauit ad p̃fēz. Postea
vō se erigens osculat̃ altare ad nōnduz
q̃ p passiōē xpi ppl̃s liberat⁹ est. r deo
p̃fī recōclatus. vñ. Ap̃lus ad Eph. iij.
Facies pacē vt recōcllet ambos i vno
corpe deo. Cōsequēter sacm̃ incipit⁹
orat p̃mū p̃ se. deinde p ppl̃o p̃uertēs
em se ad illū sub silentio d̃r dñs vobiscū
sicut dictum ē sub ti. de saluatione. Et
mox voce aliq̃ntulū eleuata vt orō om-
nium auxiliē ei. q̃ si nō p̃sumēs q̃ sol⁹
possit tantum mysteriū exequi. monet
illum dicens. Orate p me fratres r̃. r
ego pro vobis. In q̃ signat illd̃ q̃ xpus
discipulis suis dixit. Luce. xxij. Orate
ne intretis in temptationē. Et ibidē. Ego
pte orauī petre. Monet autē orare vt
sacrificiū fiat deo acceptabile. Et ppl̃s

debet similiter secrete orare. respondēs Memor sit dñs ois sacrificij tui. ⁊ hoc locustum tuū pingue fiat. Vel respōdet. Suscipiat dñs sacrificiū tū. Vel dicat. Spiritus sanctus sapienter i te. Vel illud. Mittat tibi dñs auxiliū de sancto. Vel. Immola deo sacrificium laudis. Debemus em̃ p̃ inuicē orare s̃m aplm̃ Jacobū vt saluemur. Oravit em̃ ⁊ x̃ps p̃mū p̃ se. Pater inquit. venit hora clarifica filiū tuū vt filius tuus clarificz te. Deinde p̃ populo dīcēs. Pater sancte fua eos quos dedisti mihi: vt sint vnū sicut ⁊ nos. Dicitur us ergo orate p̃ me fratres. se vertit ad populum. q̃z ip̃m dī s̃tincte alloquit. S̃z dicitur oramus post dñs vobiscū se ad altare conuertit. q̃z tunc nō dīstincte: s̃z p̃ modū cōcepti ois ad aliqd̃ excitat ad secū orandum seu gr̃as referendū. Monito itaqz populo sacerdos statim reuoluit ad altare p̃ sinist̃rā p̃tem. pur sub ti. de salutatione ad pplm̃ dīcū ē. Et tunc tandem dicit orōnem quā intermiserat ab offeritorio circa qñ dixit. oramus. ad notandum q̃ x̃ps iterum rediit hierosolymā ad domū orōnis quā ad tempus deseruerat cum secesserat in effrem. Sic em̃ legit̃ in euangelio. Cum venisset iesus hierosolymā. intrauit in templū ⁊ elecit ementes ⁊ vendentes de templo dīcens. Domus mea domus orōnis vocabitur. Instat em̃ sacerdos orōnibus ne indignus inueniā. vt D̃za q̃ tetigit temere arcam dñi ⁊ p̃cussus est a dño. nec legit̃ aliud fecisse nisi x̃porem xp̃iā cognouisse i nocte p̃cedenti. bethsamtē q̃z q̃z temere voluerunt arcam domi nī tangere occisi sunt de pp̃lo. lxxxviij. de plebe quinquaginta milla. Preciosa arca est calix dñi. Orat autē voce de missa. Primo ne vilescat officiū misse. ⁊ ideo oratio ip̃a. q̃z secrete dī a quibusdam secreta. a quibusdāz secretella. ad differentiam maioris secrete. a quibus-

dam dō sacra vocat. De quo ⁊ h̃mōl s̃t lentio sub ti. de secreta dīcēt. vt dicitur est sub ti. de offeritorio. Sc̃do orat in silentio vt deuotius oret nec cogitet quō eius vox ⁊ corpis gestus placeāt pp̃lo. q̃z ⁊ dñs elongatus est a discipulis quārum continet tactus lapidis vt oraret. Tertio in hoc q̃ secrete orat significat secretas preces x̃pi dicentis. Pater mi si fieri pōt transeat a me calix iste. Mathei. xxvj. Quarto s̃ silentiū recolit sacramentum in sacrificijs patz absconditum. vt in abel. ysaac. ⁊ agno pascali. in vitula rufa. in hirco emissario. Quinto in hoc rep̃ntat silentiū qđ dñs habuit in passione. q̃z tanq̃z ovis ad occisionem ductus est. qđ etiam martires imitati sunt. vii. Nō murmur resonat nec querimonia t̃. Sexto ideo orōes que post oblationes sequunt̃ i silentio ⁊ secrete dicunt̃. quia inde statim post suscepcionem lazari voluerunt occidere ielū. ille dō abscondit se in ciuitate effrem in solitudine ⁊ tacuit a p̃dicatione ⁊ miraculorū operatione vsqz in sabbatum i ramispalmaz quo venit i domū simonis leprosi. ⁊ tunc p̃dicaui ap̃erte. ad qđ designandus sacerdos in fine secrete itez eleuat vocem dīcēs palam ⁊ alta voce. Per om̃ia secula seculorū. qđ expositū est sub ti. de orōne. Secundo idō dī alte p̃ oia ad notandū q̃ post resurrectionem x̃pus p̃dicaui ap̃erte. Tertio quia est principiū sequētis orōnis. vt iam dīcēt. Quia dō querit assensum populi ⁊ confirmationē q̃z ip̃se est quasi legatus populi. ideo pp̃s assensuens voci eius dicit amen. quia seculū p̃ ip̃m creatū est. Adhuc dīcitur p̃ oia secula seculorū deponit manus sup̃ altare. Primo ad notandū q̃ oēs cogitationū tp̃alē deponit. ⁊ se tōlter deo cōmittit. imolatōi dūtaxat tō mēte intendēs. Sc̃do māz d̃pōit. cū ei t̃ē ad cordis eleuationē ⁊ ad gr̃a p̃actōz iūitat ⁊ eleuari

Liber Quartus

onē cordis p contemplationē pcedere
debeat exercitiū bone opatōis quā ma
nuū depositio significat de q opatione
postea grās referimus et qui in nobis i
cipit op^o bonū. vt pficiat sicut dicit apo
stolus. idcirco tunc manus deponit.

De prefatione.

Nate prefationez

a describit i libris quedā figura re
sētās ex pre āteriori lraz v. ex
pte vero posteriori lram d. q̄ due lfe con
iuncte p vere dignū ponunt. lfa videli
cet p dictōe. Sane p lram v. que inferi
us clausa et supius apta est. habēs inīti
um a linea longiori. hūanitas siue hu
mana xpi natura. q̄ in vlraine pī: cipiū
habuit. q̄ sine carebit. Per d. vō circula
riter clausum diuitas seu diuina natu
ra q̄ nec pncipiū nec finē habet. figurat
tract^o vero in medio vtrāq̄ copulans
pē crux est p quā diuis associant et vni
unt humana. ideo q̄ hec figura in pñari
onīs pncipio ponit. qz p mysteriū vni
onīs et dñice passionis pacificant hoies
angelis sociant humana diuis in pco
nio saluatoris. In pñationib^{us} em oib^{us}
pueniūt hoies et angeli ad cōtinendum
pcoīa regi. Vñ et alta et delectabili vo
ce cātant. qz in eis angeloz pconīa res
sētant. et cantant corā altari et a solo sa
cerdote. iuxta illud Apoc. iij. Et can
bant quasi canticū nouū ante sedē. et ne
mo poterat dicere cāticū nisi zc. Siqui
dē hec oīo vocat pñatio. qz pcedit sacri
ficiū pncipale. Est em quasi plocutio. i.
ad mysteriū pparatio. plocutio videlicet
totius orōnis secutur. a te igit vīqz ad
agnus dei. In hac em plocutio sacerdos
grates et laudes deo. vt melius ad con
secrandū corp^o xpi valeat puenire. Vo
cat etiā preparatio. qz pparat fidelium
mentes ad future reuerentiā psecrātōis
Dicit etiam hymnus angelicus. qz an
gelicis laudibus est plen^o. Verū tñ sa

cificiū vocat in secretella oblatio. sed a
dñs vobiscū qd statim post illam sequi
tur vīqz ad sanct^o vocat hymnus. Sane
sicut in primo ti. dictū est in fine secre
telle dicit alta voce. p oīa secula seculo
rū. qd siquidē est finis illius orōnis. et
inītiū pñationis. p qd sacerdos insinuat
q xps est lapis angularis. q fecit vīqz
vnu. iudeos pñēs et gentiles. vt sit vnu
ouile et vñ pastor. Dicitur^o q sacerdos
rem attentioe dignissimā. salutat popu
lū dicēs. Dñs vobiscū. oprās nos tales
existere cum qbus dñs manere dignet.
et illud nobiscū celebrare puluū. ad qd
mulier attulit alabastrū vnguētī nardi.
pistici pñosi. et effudit illū super caput
dñi recubentis. Et ppl^o respōdet dicēs
et cum spū tuo. et sic mutuo p se orant.
Nam et in veteri testamento. oēs sacer
dotes orabāt dum psumaret sacrificiū
Jonathā inchoāte et ceteris responden
tibus. Postea statim sacerdos eos inci
tās subiungit. Sursum corda. i. in cele
stibus nō in terrenis. et eleuat manus p
pter rōnes sub tī. de orōne scriptas ad fi
nē. Chorus respondet. Habem^o ad do
minū. i. habere debem^o. Vñ in canone
Cypriani pape ita dī. Vñ sacerdos ante
orōnem canonicā pñatione pmissa parat
fratrū mentes dicēdo. sursum corda. vt
dum plebs respōdet. habem^o ad dñm.
āmoncat nihil aliud se q dñm cogitare
debere. Rursus ideo chorus subiūgit.
habem^o ad dñm. vt etiā vī sic mulier il
la vnguētaria sursum ad illā vbi diuitatē
cor eleuet et illū caput eqle dō pñi fide cō
tingēs: vnguēto catholice pñssōis pu
gar. Cui^o sane pconīū sacerdos. psequi dī
ceus. Grāias agamus dño deo nostro
qz p oib^{us} beneficijs que nobis cōm
lit. grās ei referre debem^o. Chorusqz re
spondet. dignū et iustū ē. qm grās oīpo
tenti deo referre debemus. Sequit per
xpm dominū nostrum. supplendum ē
cōfidentens et credentes q p xpm male

statem eius laudat angelī. adorāt dñā-
tiones. tremūt prātes. Hoc sacre pfessi-
onis pñtū ita recte cōcludit ecclīa vt
cū angelis et hōibz decāret hūc deuoti-
pectoris hymnū. Sancti scūs rē. de
q̄ infra dicet. Pōt etiā pfationis offici-
um ad illd referri. q̄ iesus ascendit i ce-
naculū magnū stratū. in q̄ multa locu-
tus est cū discipulis suis. et grās agens
hymnū retulit deo patri. de q̄ dicit Ma-
theus. Et hymno dicto extērit in mon-
tem oliuē. Ergo p dñs vobiscum orō
quā discipulis fecit accipit. p sursum cor-
da ascensus ad cenaculū. itēz p sursum
corā ad pñtendū filio surgim⁹ et ange-
loz ministeriū implozam⁹. q̄ vota nra
suscipiant et ad eū pferāt. p grās agam⁹
xpī recolim⁹ grāz actionē. et inuitamus
pplm ad agendū grās deo pñi p filium
p quē redimimur. et cū angelis ad lau-
dandum admittimur. Monet ḡ sacer-
dos pplm sursum. i. supra semetipm ha-
bere vel leuare corda ad dñm. iuxta ex-
hortationē aplī dicentis. Que sursum
sunt q̄rite nō q̄ sup terrā. nā q̄ in terrēis
sunt nihil dignū deo offerre pñt. vbi ei
est thesaur⁹ tu⁹. ibi est et cor tuuz. multi
q̄dem dñ ore loquunt ecclīa. corō me-
ditant terrena. q̄bus dñs impropere p
ppham dicēs. Ppls hic labijs me ho-
norat. cor at eoz lōge est a me. Chorus
vō rñdens pñtet se sacerdotis monita
suscepisse dicēs. habem⁹ ad dñm. Vñ
diligēter pvideat ne cor hñs deorsum
ad seculū spñs scō damnabiliter menti-
atur. Sacerdos etiā postq̄ artētos red-
didit et deuotos hortat vt grās agam⁹
dño dō nro qm̄ ipse ē de⁹. i. creator. ipse
est dñs. i. redemptor. ipse est noster. i. sal-
uator. Tūc em̄ erit verissime noster. cū
erit oia in oibus. i. sufficiētia singuloz.
Rursus q̄ ppls pfessus est se intentū
esse ad dñm. idō psbyter subiūgit. Gra-
tias agam⁹. Chorus vō sacerdotis ver-
bum approbās et affirmās rñdet. Dig-

num et iustū est. Dignū quidē q̄tuz ad
deū. q̄ ipse est dñs deus noster. iustum
q̄tum ad nos. q̄ nos sumus ppls ei⁹.
et oues pascue eius. Dignū q̄z et iustū ē
q̄tū ad vtrūq̄. vt. s. ppls sil cū sacerdo-
te grās agat deo a q̄ oia bona suscipi⁹.
Subsequēter subiūgit sacerdos. Vere
dignū rē. Et fm̄ m̄gm̄ petz anthīstio-
doreñ. h̄ incipit pfatio. i. plogus vel p
locutio sequētis canonis captās dñi be-
nīuolentiā dicēs. Vere dignū et iustū ē
equū et salutare. Dignū q̄ bon⁹ ē. iustū
q̄ beneficus. equū q̄ misericors. salu-
tare q̄ salus. Vel dignū. q̄a nos mera
volūrate fecisti. iustū q̄ nos pura mia
redemisti. equū q̄ gratuite nos iustifi-
cas. salutare. i. salute plenū. q̄a ppetuo
nos glorificas. Nos tibi sp et vbiq̄ grās
agere dñe scīe pñt omīpotēs eterne de⁹.
Vbiq̄ em̄ est dñs scūs. vbiq̄ ē pñt omī
potēs. et sp est etern⁹ deus. Vñ pñ. In
oi loco dñatōis ei⁹ bñdic aia mea dño.
et itēz. Bñdic dñm in omī tpe. sp laus
eius in ore meo. Sequit. Per xpm̄ do-
minū nostr. Aduocatz em̄ habemus
fm̄ aplm apō pñem iesum christū dñm
nostr q̄ interpellat p nobis. et ipse est p
piciatio p pñis nris. q̄ exaudis i oibus
p sua reuerentia. Per eū ḡ q̄i p media-
torem laudes offerim⁹. p eū q̄i p aduo-
catum grās exhibem⁹. Per quē mate-
staretz tuā rē. Maiestas dī q̄i maior sta-
tus. vel maior potestas. q̄ maior ē eius
pñs q̄ hōim. Laudāt angelī. adorant
dñationes. tremūt prātes. Vtrq̄ p illū
laudāt. adorāt. et tremūt p quē sil cū pa-
tre omēs spīrituū ordines sunt creati.
Nam deus dixit. Fiat lux et facta ē lux
verbo dixit et verbo fecit. quia vbo dñi
celi firmati sunt et omnia p ipsum facta
sunt. et sine ipso factuz est nihil. Chorus
angeloz nomiat. q̄ angeli huic officio
non dubitant adesse. Et ad notandum
q̄ ecclīa angelis est assilanda ad hoc
vt placeat deo. Rursus p hoc qd̄ dicis.

Liber Quartus

Dñe sancte p̄r oipotens eterne dens p̄
 xpm dñm nostr̄. quem laudant angeli
 adorant dñationes zc. intelligit q̄ eccle
 sia z angeli laudat deũ. non solũ in quã
 tum deũ. vey etiã in q̄tuz hoicm. Dicit
 ḡ laudant. Dñ ps̄. Laudate cū oēs an
 geli eius. Adorāt vñ Hefdras. Exerci
 tus celi te adorant. Tremūt. Dñ Job.
 Colūne celi p̄remiscūt z paucit ad nu
 tum eius. Tremere vō dicunt non me
 tu formidinis cū sunt p̄fecte beati. sed
 amministrationis effectu vel obediē
 tie famulatu. cū fm̄ aplm̄ oēs sunt ad
 ministratoriū spūs in ministeriū desti
 nati. Tremunt q̄z p̄tates. non q̄ ordies
 angeloz corpales sunt. h̄ ideo h̄ d̄z vt in
 telligamus om̄ia celestia terrestria z in
 fernalia ante conspectũ diuine maiesta
 ris tremere ac timere. sicut z nos treme
 re ac timere aũ dños n̄ros solem⁹. Se
 quit̄. Celi celoz. Per celos h̄ throni ac
 ciptunt. quia dñs ait. Celuz mihi sedes
 est. Et dicunt celi laudare deũ. q̄z lan
 dis materĩa prebēt. Dñ p̄pheta. Celi ce
 loz z aque que sup celos sunt laudent
 nomen dñi. Celi q̄dem diuine iussioni
 obediunt q̄z se ostendere serenos vñ ne
 bulosos p̄tatem nō hñt. Cherubin q̄z z
 seraphin. Ad̄ intelligentiã eoz que h̄c
 dicunt notanduz est nonē esse ordines
 angeloz. videlicet. angeli. archangeli.
 throni. dñationes. v̄tutes. p̄ncipatus.
 potestates. cherubin. z seraphin. Ange
 li grece dicunt nunciū latine. s. excelsi z
 celestes. eo q̄ de celis ad annunciandu
 z exequendu dñi voluntatē mittuntur
 Angeloz at̄ vocabulũ officij nomē est
 nō nature. spūs em̄ sunt sp̄. h̄ cū mittūt
 angeli vocant̄. Quib⁹ ideo pictoz licē
 tia pennas facit vt celerē eoz in cuncta
 discursum significet. sicut z iuxta fabu
 las poetaz venti pennas habere dicūt
 p̄t velocitatē. s. iuxta illd̄. Qui ambu
 lat sup pennas ventoz. Archāgeli gre
 ce summi nunciū interpretant̄. Qui em̄

parua vel minima annūciant angeli
 sunt. qui summa archangeli nūcupant̄
 Archāgeli ḡ dicunt eo q̄ inter angelos
 tenent p̄ncipatũ. nā archos grece. latī
 ne princeps a interpretat̄. Sūt em̄ duces
 z p̄ncipes sub quoz ordie vnicuq̄ an
 geloz sunt officia deputata. Quidā at̄
 archangeloz p̄uatis noib⁹ appellant̄
 tur vt p̄ vocabula ipsa in ordine suo qd̄
 valeant designet. Gabriel nāq̄ hebraic
 ce interpretat̄ latie fortitudo dei. vbi ei
 ipsa potētia diuina vel fortitudo mani
 festat̄ gabriel mittit̄. Dñ ip̄e annūcia
 uit xpm nascituz q̄ dyabolũ deuicit et
 humiliter ad debellādas aereas p̄tates
 venit. Michael interpretat̄ q̄s vt deus
 qū em̄ aliqd̄ mire v̄tutis in mundo fit.
 h̄ archangelus mittit̄. z ex ip̄o ope no
 men est ei. q̄z nemo valet facere qd̄ face
 re pōt deus. vñ ip̄e missus ē in egyptuz
 ad immittendas illas plagas famofas
 Quidā tñ dixerūt q̄ michael ē nomen
 vnius angeli. Raphael interpretat̄ cura
 tio vel medicina dei. vbiq̄z em̄ curan
 di vel medicādi opus necessariũ est. ra
 phael archāgelus mittit̄. Dñ ad Tho
 biam missus est vt eũ a cecitate libera
 ret. De gabriele z michael z raphaele
 dicit̄ in. vij. pte sub festo michelis. Vri
 el interpretat̄ ignis dei. sicut legim⁹ ig
 nem apparuisse in rubo. legimus etia
 ignē missum desup z implese qd̄ p̄ce
 ptum est. Hec sunt noia p̄sonalia ange
 loz q̄ nec a seipsis nec a deo iposita sūt.
 h̄ ab hoibus z nescit a q̄bus nec alia p̄
 sonalia inueniunt̄ in scriptura. Alias vō
 sunt noia ordinũ. Ceterz throni dñatio
 nes. virtutes. p̄ncipatus. z potestates
 quibus vnīuersam celestēz societatem
 apl⁹s complectit̄ ordines angeloz z
 dignitates intelligunt̄. vt iam dicitur.
 Sed pro hac ipsa distributione officio
 rum. alij throni. alij dñationes. alij v̄t
 tes. alij p̄ncipatus. alij potestates di
 cunt̄ p̄ certis dignitatibus quibus ab

insolces distinguunt. Throni sunt agmina angelorum. qui latine sedes interpretantur. et vocati sunt throni. quia illic conditor presidet. et per eos sua iudicia disponit. Dominationes sunt hi qui virtutibus et principatibus preminetur. qui per eos ceteris angelorum predominant agminibus dominationes vocantur. Dominant ergo hic ad notandum quod eis magis assimilari debemus quia usum dominandi docent. Est enim vera dominatio facere dei voluntatem. Virtutes angelice quedam ministeria prebent per quas in mundo signa et miracula fiunt propter quod et virtutes dicuntur. Principatus sunt qui angelorum agminibus prestant. qui pro eo quod subditos angelos ad explendum ministerium divinum disponunt principatus vocabulum acceperunt. Nam alii sunt qui administrant. alii qui assistunt. sicut et per Danielem dicitur. Milia milium ministrabant ei et decies milies centena milia assistebant ei. Potestates sunt quibus virtutes aduersus subiecte sunt et inde potestatum nomine nuncupantur. quia maligni spiritus eorum potestate coercent ne tantum noceant quantum cupiunt. noiant ergo hic ad notandum quod preteritatem diaboli arcere debemus. Cherubin autem et ipsi sublimes celorum potestates et angelica ministeria prebentur. qui ex hebreo in latino scilicet multitudo seu plenitudo interpretantur. Sunt ei sublimiora agmina angelorum pro eo quod vicini us sunt positi. divina scia ceteris amplius sunt pleni. Ipsi sunt illa duo animalia super precipitatorum arte ficta ex metallo propter signandam angelorum preteritatem. in quorum medio medius ostendit deus. Seraphim vero multitudo est angelorum. qui ex hebreo in latinum ardentes vel incendentes interpretantur. eo quod per ceteris ardent et succedunt in caritate. et quia inter eos et deum nulli angeli consistunt. Et ideo pro viciniis coram deo prestantur. tanto magis claritate divini luminis inflammantur. Unde

et ipsi sicut in Isaiam legitur velant faciem et pedes sedentis in throno dei. Et sicut cetera angelorum turba videre plene dei essentiam non valet. quoniam seraphim etiam tegit secundum Isidorum. Noiant ergo et cherubin et seraphim. quia sicut illi totum in dei dissectione ardere debemus. Reple autem et nomen seraphim et neutrum et masculinum. sed neutraliter terminatur in n. ut in hoc loco Beatus seraphim. masculine vero terminatur in m. Unde propheta. Seraphim clamabant alter ad alterum. Hieronymus. dicit quod cherubin et seraphim sunt singularis numeri et generis masculini. cuius terminatio pluralis est per n. non quod in ministris dei sit sexus. sed vocabula diversis generibus in propria lingue proprietate appellantur. Greca vero consuetudo neutro genere per n scribitur. Iosephus dicit cherubin et seraphim esse duo animalia volatilia. put dictum est in phemio huius pris. Premissa autem ordinum nomina propter cherubin et seraphim. et propter nomina angelorum et archangelorum latina sunt. Verum cum novae sint ordinis angelorum sicut dictum est qui postquam decimus cadens propter superbiam versus est in dyabolum. perseverantia eterne beatitudinis solidati sunt. querit quare tribus exclusis sex tantum in prefatione communiter ponuntur in qua per celos throni accipiuntur. ut dictum est. Vide enim ex hoc quod illi cum ceteris maiestatem divinam non glorificant et adorant. Sed absit hoc. Nam virtutes celorum omnes ordines comprehendunt. ut testatur Gregorius in omelia illius evangelii. Erunt signa in sole et luna. Unde psalmista. Verbo domini celi firmati sunt. et spiritus. o. e. o. v. e. Et iterum. Dominus virtutum ipse est rex glorie. Vel forte licet occulta. tamen circa hoc possumus ratione. Dionysius quippe tres esse tradidit hierarchias sine ordines angelorum trinos in singulis ponens ut similitudinem trinitatis eis insinnet impressa. Et de gerarchia a gera quod est sacrum. et archos

Libeꝛ Quatuꝛtus

quod est pnceps quasi sacer pncipat⁹
Sunt em̄ tres ordines supiores. tres in
feriores. tres medij. Supiores sunt sera
phim. cherubin. et throni. Medij sūt do
minatōes pncipatus et pates. Inferio
res sunt vires archāgeli et angeli. De
quoz singulis medi⁹ordo in p̄fatio sū
trahit. ad notandū q̄ cōpatione trinita
tis eterne. cuius maiestas in ea p̄cipue
recomēdat. ois alia trinitas diminuta
rept et imp̄fecta. Nam q̄s in nubib⁹ eq̄
bit dño. q̄s similis erit dño in filiis ho
minū. De supiorib⁹ subtrahit cherubin
de medijs pncipat⁹. et inferiorib⁹ archā
geli. hanc q̄ppe eternā et indiuīduā trini
tatē laudāt angeli. adorāt dñatōes. tre
mūt pates. Cum quibus et n̄asvoces
Quas em̄ oipotēs deus rōnales edidit
creaturas. angelicā videlicet et humanā
q̄ laudib⁹ diuīs insisterēt. et ei ḡfay red
derent actiōes. q̄s dū parī voto cōcele
brāt tanq̄ supiores cum inferiorib⁹ cor
de in celesti cythara sociant. de q̄ dicit io
hānes. Et audiuit vocē sicut cytharedo
rū cytharizantiū in cytharis suis. et can
tabāt q̄si canticū nouū. Ideo ḡ dicit so
cia exultatione p̄celebrāt. qm̄ oēs p̄dicti
ordines et etiā humana creatura male
statē dei p̄is p̄ xpm̄ socia exultatōe eq̄
liter p̄celebrāt supplicī p̄fessioe q̄si non
supba p̄sumptōe. s̄ hūili laude dicētes
Sc̄tus. sanc⁹. sc̄tus et. Porro Gelasi
us papa tract⁹ et hymnos cōposuit et p̄
fatiōes. cantu q̄dē et elimato sermōe di
crauit. Et est notandū q̄ licet olim innu
mere eēnt p̄fationes. hodie decē tm̄ sūt
canonizate. Vñ pelag⁹ papa inq̄t. In
uentim⁹ has nouē p̄fatiōes i sacro catha
logo tātmō recipiēdas. Vñ in resur
rectōe et in albis pascalib⁹. i. in septima
na pascale. Illā in die ascēsiōis domi
ni. Tertiā in die penthecostes. Quar
tam in natali domini. Quintam in epi
phanīa domini. Sextam de apostolis
Septimā de sc̄tā trinitate. Octauā de cru

ce. Nonā de sc̄lunio in q̄dragesima tan
tmō dicendā. De q̄ dicit in. vi. p̄e sub
q̄rta feria ciner. Urban⁹ q̄s papa addi
dit decimam de beata virgine Maria.
illam videlicet. Equum et salutare. que
et vni genitū tuum et.

De sanctus.

Eclesia sperās so

e ciari angel et archāgelis. de q̄b⁹
in p̄fatiōe facta est mētio. statim
post illā cōfom̄at se āgelico cātū canē
hymnū illū. Sc̄tus. sc̄tus. sc̄tus et. quē
Sixt⁹ papa p̄m⁹ istituī decātari. Sic ē
cant⁹ pueroz quē cantauerūt dño offe
rēt se illis in decima luna q̄ q̄si reserua
tus fuit vsq̄ ad decimā quartā lunā i be
thania. Cū ḡ sacerdos finit laudē siue p̄
fationē. totus cho⁹ q̄ rēp̄sentat eccliam
simul canit dictū angelicū hymnū. vr
yna et equal⁹ glā et laus et honor decante
tur p̄i et filio et sp̄s sc̄tō. Notandū autē
est q̄ hymn⁹ iste prim⁹ angeloz et paritū
hoīm vba cōplectit. Prima em̄ p̄s lau
dē p̄inet angeloz. vltima hoīm. Legit
em̄ in Isa. vi. ca. q̄ seraphim clamabant
alter ad alterū et dicebāt. sc̄tus. sc̄tus. s̄.
ctus dñs deus exercitū. plena est ois
terra glā eius. Legit quoq̄ in euange
lio Math. xxi. c. et Mar. xi. ca. q̄ q̄ p̄el
bāt et q̄ sequebant clamabant dicentes.
Osanna filio dauid. b̄dictus q̄ venit i
noīe dñi. Siquidē vox angeloz. s. osan
na in altissimis trinitatis et vnitat⁹ i deo
cōmēdat archanū. Vox hoīm. s. osan
na filio dauid. diuinitatis et humanitatis
in xpo p̄sonat sacramentū. Merito er
go cātica angeloz in ecclia cātam⁹. q̄ p̄
hoc sacrificiū terrena celestib⁹ iungi nō
dubitam⁹. et ideo cū eis in excelsis sal
uari clamam⁹. Illud etiā aduertēdū ē
q̄ ter dī sc̄tus. vr notet trinitas seu disti
ctio p̄sonaz. sed simul tm̄ dī dñs de⁹ sa
baoth. vr notet diuīe vsie vnitas. q̄ vñ
tas adorāt. vr sic trinitatis et vnitat⁹ m̄

sterio cōprobet. Itē dicit in singulari
nūero scūs. z nō dicit pluraliter sancti
vt vna scūtas in his tribus psonis. z vna
eternitas intelligat. Hoc nō solum sera
phim clamabāt sub excelso dei solio fm
ppham. sed z q̄ttuor aialia fm Apoē.
In circuitu sedis regem nō habebant.
die ac nocte. dicētia. scūs. sanctus. scūs.
dñs deus oīpotēs. Dicit aut deus scūs
id ē scificās. non aut scificat⁹. Vñ san
cti estore. q̄ ego scūs sum dñs deus ve
ster. Dicit pater scūs dicere filio. Pater
scifica eos in veritate quos dedisti mi
hi. q̄ tu scūs es. Dicit filius scūs an
gelo ptestāte. Qd nascet inquit ex te s̄a
ctū vocabis filius dī. Dicit scūs spirit⁹
scūs xpo dicere. Accipite sp̄m scm̄ q̄rū
remiseritis pctā remissa erūt. Dicit quo
q̄ dñs deus sabaoth. z dñs exercituum
videlicet angeloz z hoīm. quoz terribi
lis ē vt castrorū accies ordinata. De q̄ in
ps. dicit ab angelis. Quis est iste rex gl̄ie
dñs virtutū zc. Tot em̄ exercitus habet
deus in terra q̄t sunt ordines in ecclia:
tot habet in celis q̄t ordines sunt angel⁹
Noie ergo celoz z terre angel⁹ z hoīes
diuina plenī gr̄a hic phibent. Vel ad lit
terā celi z terra gloria diuina replentur
q̄ deitas est vbīq̄. Vñ ppheta. Si ascē
dero in celū tu illic es. si descēdero ad i
fernū ades. Sabaoth ḡ dñs exercituum
siue militiarū virtutū siue victoriarū in
sp̄at. vel oīpotēs. vt ipse sit dñs de⁹ z ip
se oīpotēs q̄ exercit⁹ angeloz atq̄ hoīm
disponit. Et iō subdit. Pleni sunt celi z
terra gl̄ia tua. Hoc est vt ei⁹ gloria celi z
terra gubernēt. z q̄ in celis z q̄ in terra s̄t
glorificēt z honorēt nomē sc̄m eius.
Celi aut plenī sūt gl̄ia re. terra spe. Tūc
po z re plena erūt q̄ adimplebit illud.
Fiat volūtas tua sicut in celo z in terra
Dum aut dicim⁹. plenī sunt celi z terra
gl̄ia tua. agim⁹ gr̄as creatori de oīb⁹ be
neficijs. dū vero dicim⁹. Bñdicit⁹ qui ve
nit. agim⁹ gr̄as specialiter de beneficio

redēptōis q̄z enī necessariū est ad eter
nā salutē incarnatōis mysteriū cōfiteri
recte subiungit. Bñdicit⁹ qui venit i no
mine dñi. Ego inq̄t veni in noie patris
mei. Nomē patris est fili⁹. de q̄ dicit p
pheta. Ecce nomē dñi venit de longinq̄
Vñ ergo scūs inchoat inclinari stare d
bem⁹. q̄z tunc incarnatōz maiestatemq̄
diuinā p angeloz hoīmz cantuz reco
gnitā veneramur. Rursus dicēdo. Bñ
dictus zc. Et cū hec sunt d euāgelio. de
bem⁹ signū vel vexillū crucis nobis fa
cere seu imponere. q̄z xps p crucē triū
phauit. z nos triumphare facit. Vñ em̄
xps venit ad irīm z descēdit de monte
olīuēti. tunc filij isrl clamauerūt dicētes
Bñdicit⁹ q̄ venit in noie dñi. Qui aduē
tus xpi in irīm significat futurā resurre
ctionē q̄n ipse veniet iudicare viuos et
mortuos. z apparebit nobis i eadē car
ne q̄ p nobis passus ē. z tunc in nomie
isru oē genu flectet. celestīū. terrestriū z
infernoy. Vñ z exnūc qdā incipūt ge
nu flectere z deuote orare. Seq̄t. Anna
na. qd est verbū hebreū z significat sal
ua obsecro. supplendū est pplm̄ tnum:
vel torū mundū. Cōpositū quidē vbu⁹
est ex osi. qd interpretat saluifica. z anna
qd est apud hebreos interfectio obsecrā
tis. morū animi significās sub depcan
t⁹ affectu. Integre ḡ dicit osi anna qd nos
corrupta mediū vocabuli isa z elisa dici
mus osanna. qd facim⁹ vel ex ignoran
tia aut scientīa finalinphātes vocalē eli
dimus. put in metris fieri consuevit.
Dicit aut bis osanna in excelsis ppter
duas pres salutis. q̄ sunt stola mētis et
stola carnis. qbus sc̄ti beatifican̄ i gl̄ia
vt videlicet aīa z corpe sc̄tificati z salua
ti inter angelos reputemur in excelsis
id ē in altis. s. in celo. repit aut hic vfi
culus in psalmo. cxvij. qd enī turbe di
xerūt osanna. hoc ē qd dicit ibi. O dñe
saluū me fac. z eis dē vbi ibi subiungit
Benedicit⁹ q̄ venit in noie dñi. Sane in

Liber Quartus

hoc angeloz et hoim concentu. qñq organa cōcrepant. qđ a David et a Salomone introductū est. qui instituerunt hymnos in sacrificijs. organis et alijs instrumentis musicis pcrepi et laudes a populo cōclamari. Verūm qñto cor maius est corpe tanto dño deuotius? corde qđ corpe ptemur. De h dicebat in fine phemij qñte pñs. Ex nūc aut gestibus et v. bis xpi passio repñtat. Nā dyaconus et subdyaconus post doctum vadūt epī seu sacerdotis. in q fuga aploz in xpi passionē significat. put in ti. de oblatione dictū est. Si q vero stat retro altare pspiciētes in epīm. significat mulieres q a lōge stātes eius passionē viderūt. Dēs at et qui retro stant et q in faciē epī inspicunt inclināt se maiestātē diuinā et incarnationē dñi venerātes que per cantum angeloz et hoim introducta sunt. Ordo em angeloz dicēs. Scñs scñs sanctus dñs deus sabaoth maiestātē introduxit diuinā. Ordo vō hoim dicēs. Bñdictus q venit in noīe dñi. aduentū significat in carne. Ipa quoq inclinatio mēsticiā significat discipuloz de morte xpi. q non audebāt se erigere et pñteri se eē discipulos ei. Ideoq stāt inclinati donec dicat. Libera nos a malo. Danū em erat eis añ lucē surgere. i. añ resurrectōz de xpo glñari p quā sunt ab oībus tribulatiōibz liberati. Dñi hec petitio in dñica oīoe septima est. q numerus est vniuersitatīs de hoc dictū est sub ti. qualiter eps vi sacerdos. ad altare rē.

De secreta seu canone misse.

Est acclamatum

P pñtiū sequit secretū silētiū in q et misse canon deuote dicit et sacrum mysteriū pagit. qđ fit p solum sacerdotē. qm fm Mar. xps solus orauit. Et fm quosdā hic incipit missa. qm cetera sunt de solēnitāte. Canon aut misse et oblatio vt dictū est in titulo de pñtione et actio

et canō et sacrificiū et secretavocat. Actio dicitur ppter sacra mysteria q in eo aguntur et qz tunc cum deo agit causa nra. vt dictū est in phemio huius pñs. Dñi qz i ca. illo. Comunicātes rē. et in illo. Hāc igit oblationē. certis diebus vltra ordinarīa canonis seu actionis vba quedā addunt et dicunt. Ideo in missalibz in vñs locis sup illas additiōes. scribit talis titulus seu rubrica. Infra actionē eo q illa infra seu qñ in medio ipius actionis siue canonis dicti dñt. Canon vero dicitur qz regulis patrū cōpositus est. a scñs ei patrībz aliq verba mystica sunt ibi inserta. Canon aut grece. dicitur regula latine. Dicit etīa canon qz regulariter xps verus sacerdos in eo rēpñtat seu qz per hunc regulariter fit pñtatio sacramētū Sacrificiū aut dñi sua pte digniori. vñ q dictū est sub ti. de oblatione. Secreta dicitur quasi nobis occulta. qz humana ratio nequaqz em plenarie mysteriū cape potest. Ad qđ significandū merito secreta voce celebrat. Ad hoc etīa significandū sacerdos secretū intrane quasi velat qbusdā corinthis que sunt in lateribz altaris. put infra dicebat in qñta pñcula canonis sup verbo. Hanc igit. Dicit etīa secreta. qz secrete et sub silētiō dicit. Christus em ad consecrationē corpis sui veni secrete et solus orabat. ab hora cene vsqz dum suspensus ē in cruce quas oīones secreta significat. Vñscilicet quoz tpibz antiq pñs sub silētiō sacrificabāt et cōicabāt qz etīa i sabbato scñc obscurus. Preterea vt Iohānes euāgelista describit. Postqz xps honorifice fuit receptus et magnificatus a turbis cū palmis et laudibz. abiit et abscondit se non vñs trepidātis formidine. s. dispensatiōis officio. qz nōdū venerat hora eius. q postqz aduenit spontaneus ad passionē accessit. Illud ergo christi latibulū hoc secretū silētiū representat in quo sola vñs igit ad dñm intēra deuotio. Tunc enī

sacerdos intrare debet ad cubiculū cor-
dis et ostio sensuū corpis clauso. deū pa-
trem orare. qui exauditor est clamoris
cordis non vocis. Unde anna typū ge-
rens ecclesie. non petitione clamorosa sed ta-
cita deuotione. quod petiuit impetra-
uit. de qua in li. Regū legit. q. loqueba-
tur in corde suo. et labia eius tantū mo-
uebant. sed vox penitus non audiebat
Dñs et moysi dñs inq̃t. Quid clamas ad
me. cum tñ ipse taceret. Propheta etiam
dicit. Dicite in cordibus vestris et in cu-
bilibus vestris cōpūgimini. Potest ta-
men dici q. prima secretella representat tē-
pus illud qñ christ⁹ venit hierosolimaz
ad diē festum non manifeste. Hec autē
secreta ipsū illud quo receptus fuit i hie-
rusalē cum hymnis et ramis et sexta feria
sequēti crucifixus fuit. p̃fatio vero illud
qñ christus in cenaculo hymnū retulit.
et illo dicto exierūt in montē oliueti. sur-
sum corda ascendētia. Scōdo ideo secre-
ta in silētio dicūt. ne sacerdos clamādo
his que agunt minus intendat. Terti-
o ne vox sacerdotis nimio clamore defi-
ciat. Quarto ne sacrosacta vba uilescāt
Fert̃ em q. cum antiquus publice et al-
ta voce canō diceret. oēs pene p̃ vsum
illū sciebāt. et in plateis et in vicis decan-
tabāt. Vñ cum quōdā pastores illum i
agro cātaret. et panē sup lapidē posuiss-
sent. ad verborum ipsorū plationes pa-
nis in carnē puerus est. Ipsi tñ diuino
iudicio igne celitus missō percussī sunt
Propter quod sancti patres statuerūt
verba ista s̃b silētio dici. inhibentes s̃b
anathemate ne pferant nisi a sacerdoti-
bus sup altare et in missa. et cum vestib⁹
sacris. Quedā etiā orationes que ante
p̃fationē sub silētio dicunt. secrete vocā-
tur. De quo et de silētio s̃b ti. de inclina-
tione sacerdotis dictū est. Cōsecratis g̃
mens ut p̃missum est ad id solum de-
bet esse intenta. Nā eos qui adorāt i spi-
ritu et ueritate adorare oportet. Ne vero

musce morlētēs. p̃dāt suauitatē vngūē-
ti. i. ne importune cogitationes tollant
deuotiones orationis flabello spūs abi-
gantur. i. inspiratione gratiē repellant.
quaten⁹ auster aduētiēs et spūs sanctus
accedēs p̃flet ortū. i. mentē fecundet ut
aromata fluāt. i. ut virtutes abundant.
Ad qd etiā significand⁹ est iuno tempe
materiale flabellū dum secreta dicūt ad-
hibet. Hec etiā rōne uidelicet ne musce
venlētēs p̃dant suauitatē vnguēti. di-
ci pōt q. canon dici debet expedite. non
morose et ne auditoribus tediu generet
Vñ in Exo. dicūt. Fac festināter quod
de immolatione agni dictū est. Et pro-
batur etiam ibi. Et comedetis festinan-
ter. sed nec nimis etiam festinanter. qā
nō debet sacrificiū sine sale. id est discre-
tione et deponione offerri. debz etiā in li-
bro legi nē ullus error p̃tingere possit.
Porro sacerdos missam celebrans rep-
sentat ea que olim pontifex nra sancta
sanctorum egit. et que xps egit quez ille
p̃figurat. Siquidem ea que fūt a p̃-
cipio secrete vsq. in finē passionem do-
mini sepulturā et resurrectionē domini
cā representant. Recolūt em ibi memoria
eorū que gesta sunt p̃ hebdomadā ante
pascale a decima luna primi mēsis qñ
ibz abiit hierosolimā vsq. ad septimā
decimā qñ resurrexit a mortuis. Propt̃
ter quod in plerisq. sacramentarijs in-
ter p̃fationem et canonem imago cru-
cifixi depingitur. ut non solum intelle-
ctus littere. verum etiam aspect⁹ pictu-
re memoriā dominice passionis inspi-
ret. Et forte diuina factum est providē-
tia. licet humana non sit industria pro-
curatum ut ab ea littera canon incipe-
ret. scilicet a t. que hebraice ihau dicitur
que sui forma signum et mysterium cru-
cis ostendit et exprimit dicente domino
p̃ Ezech. Signa ihau i frōrib⁹ viroz do-
lentū et gemētū. sup abominatōib⁹ hie-
rusalē. Qm̃ per xpi passionem hec oia

Liber Quartus

in cruce implera sunt et efficaciam habet.
In quibusdam tamen codicibus et maiestas
prius. et etiam imago depingit crucifixi ut
sacerdos quasi pntem videat quem iuocat
et quem alloquitur dicens. Te igitur. et pas-
sio que hic repntat. cordis oculis inge-
ratur. Sacerdos autem osculat pedes ma-
iestatis ipsius. et se sicut in fronte. innuens
et reuerenter ad ministerium passionis ac-
cedit. Quidam tamen prius osculant pedes
maiestatis. et postea crucifixi secundum seriem
canonis. Alij econtra. quia per filium puenit
ad patrem. Deinde dicunt. Te igitur. se incli-
nat. ut ibi dicitur. Secreta et passionem re-
presentat. Passio incipit ibi. Vnde et me-
iores. et crucifixio ibi. Hostiam puram
hostiam sanctam. hostiam immaculatam. Deo
vero a christo in cruce incepta ibi. Suppli-
ces te rogamus. Episcopi seu sacerdotum incli-
nationem tunc facta ante altare significat emis-
sionem spiritus capite inclinato. Elevatio
votis cum dicitur. Nobis quod. significat ex-
clamationem centurionis dicentis. Ve-
re filius dei erat iste. Due cruces super
corpus et calicem facite docent christum pro
duobus populis crucifixum. Oblata in cali-
ce significat corpus christi. Vinum in calice
sanguinem eius. Sub dyaconus recedens
a facie episcopi incipientis. Pater noster si-
gnificat mulieres sepulcro domino receden-
tes a monumento. Patena significat
feminarum corda in obsequio sepulture
christi latitudine charitatis patentia. put
sub tit. de oblatione dictum est. De his per
sua loca dicitur. Tradit autem quod Gelasius
papa quinquagesimus primus a bea-
to petro canonem principaliter ordinauit.
Non enim secreta tota sunt ab uno posita
est. put dicitur in tertia pericula super verbo
Canticantes. Et licet aliqua verba sint ab
aliquibus quos tamen ignoramus addita
que in euangelij textu non continentur.
ut dicitur in. vi. pericula super verbo. Elevat
ocul. nulli tamen subtrahere vel addere licet nisi
forte quibus coram nomine a quo notari sacrifici-

cium offert. sicut iherosolymis in. x. pericula ostendit.
Nondum vero est quod quidam sedent in canone
missae. significantes apostolos qui sedebant tri-
stes de nece domini in cenaculo. Alij statim sig-
nificantes moysen qui extensis manibus ora-
bat et aaron et huiusmodi manibus sustentabatur.
De qui ibi. de oratione domini est. Quidam vero ut
aliqui de ministris nec sedent nec stant. sed in vestibus
sacris se facie inclinat. put domini est ibi. tamen.
de sancto. et sub tit. quodammodo sacerdos et mi-
nistri ad altare debent stare.

Propositioni canonis hic vacare
evidentius. Verum quidquid exponere
do conamur experire vix vilius
apparet esse momenti. Deficit namque ligna
fimo disparer. super ingenium. opprimis
intellectus. pulsabo tamen ad hostium ut amicus
accomodet mihi tres panes qui maxime in be-
nignitate necessarij erunt. vix fides qui petit
et accipit vitam. spem qui querit et invenit viam.
et caritatem qui pulsas et aperit veritatem. Canon
autem. xi. continet partes. Secunda incipit ibi. Me-
moro domini. Tertia ibi. Canticantes. Quar-
ta ibi. Hanc igitur. Quinta ibi. Quam oblationem.
Sexta ibi. Qui pridie. Septima
ibi. Hic modo. Octava ibi. Vnde et memo-
res. Nona ibi. Supplices te rogamus.
Decima ibi. Memoro. Undecima ibi. No-
bis quod. Alij dicunt quod continet. xij. partes. Se-
cunda pars incipit ibi. In primis. Tertia ibi.
Memoro. Quarta ibi. Canticantes. Qui-
ta ibi. Hanc igitur. Sexta ibi. Qui pridie
Septima ibi. Vnde et memores. Octava
ibi. Supra qui percipio. Nona ibi. Memoro.
Decima ibi. Nobis quod. Undecima ibi.
Per quem sunt omnia. Duodecima ibi. Oremus
preceptis salutaribus moniti. Sed secundum
alios sex solum continet partes. Se-
cunda incipit ibi. In primis. Tertia
ibi. Canticantes. Quarta ibi. Hanc
igitur. Quinta ibi. Supplices te roga-
mus. Sexta ibi. Oremus preceptis sa-
lutaribus. Sunt etiam qui dicunt quod quinque sunt
tamen partes. Vnde et quinque per christum dominum
nostrum concludit. eo quod per quinque partem do-

mini passionē oīs fidelīū exandī. de b
dictū est in fine phemij hui⁹ ptis. In
cipit ergo canon z eius pma particula.
Te igit^r. z exponit. igit^r. i. certe. sacerdos
em hoc dicēs. alloquit^r deū tanq^m p^rsentē
Vel istud igit^r p^rtinuat p^rcedentia. q. d.
Tu es scūs dñs. igit^r clemētissime pa-
ter. i. clarissima mēte abundāntissime. v^t
id est misericordissime. vel. i. mēte cla-
rificās. mens em clarescit cum deū p^rpi-
tū sentit. Que verba dicēdo sacerdos
se ante altare incliat. significās q^d petr⁹
inclinat^r se dū p^rsperit in monumen-
tū. Rursus hec sacerdotis inclinatio i
pncipio canonis humilitatē xpī ad pas-
sionē. q^d sacerdos ipse cum reuerentia
ad mysteriū cruc^{is} accedit. significat. Et
in his verbis notat^r q^d sicut legalis sacer-
dos vultū versus p^rpicatoziū hēbat. p^r-
ut dictū est in phemio huius ptis. sic z
noster ad dei clemētia cor debet habere
z sicut pontifex intrabat in sc^rā sancto-
rū seinel i āno ferēs sanguinē hirci ant
vituli. sic z xp̄s p^r p^rpiū sanguinē semel
introiit in sancta eterna redēptione in-
uenta. Sic z minister ecclie intrat cum
sanguine in sc^rā sc^rōz quorēs in mēte
memoria sanguinis xpī gerēs secreta in-
choat mysteriū. q^d non solū mēte. sed eti-
am crucis signaculo. de quo iam dicet^r
xpī recitat passionē. Sequit^r. Supplices
i. humiles. v^t accepta habeas. i. v^t acci-
pias seu v^t grata habeas. z hic osculat^r
altare in reuerentiā passionis. p^r hoc cō-
pati se oñdēs. Sane eadē die q^d laudes
a turib⁹ xp̄o sunt acclamare. videlicet
decima luna primī mensis qū fm leges
typicus agnus in domos hebreoz infe-
rebat verus agn⁹ ihs xp̄s ingressus est
hierosolimā. z multis insidijs quereba-
tur ad mortē. Tradit^r est aut^r a trib⁹. i. a
deo p^r nob. vñ Ap^ls. Proprio filio suo
nō pepcit de⁹. sed p^r nobis oībus tradi-
dit illū. Alⁱ Juda. vñ in Matheo. Que-
rebat iudas oportunitatē v^t euz traderet.

Et a iudeis Pylato. vñ in Iobc. Bēs-
tua z pōrifices tui tradiderunt te mihi.
Prima traditio fuit ex g^ra. quia dilexit
nos z tradidit seipm p^r nobis. Secūda
ex auaricia. q^d p^rstituerūt ei. xxx. argēte-
os. Tertia fuit ex inuidia. Sciebat enī
pylat⁹ q^d p^r inuidiā tradidissent eū. De⁹
q^d tradidit illū ex dono. Iudas p^r mūe-
re. iudeus in sacrificiū illibatū. Alⁱ q^d dⁱ
signandū sacerdos facit tres cruces sup
oblata z calicē cum dict^r. Nec dona. h
munera. hec sc^rā sacrificia illibata. q. d.
Offerim⁹ tibi clemētissime pater hⁱ do-
na hec mūera hec sc^rā sacrificia. cōme-
morātes illā traditionē quā deus fecit
ex dono. iudas p^r munere. iudeus in sa-
crificiū illibatū. singlⁱ tñ ad mortē. mor-
tē aut^r crucis. Scdo etiā fūt tres cruces
in reuerentiā eius q^d est trinus de⁹ cui⁹
potētia sit p^ruersio panis z vini. Tercio
in figurā triplicis vnionis in acceptiōe
saluatoris. Quarto in memoriam trine
crucifixionis. Prima fuit in volūate p^r-
sequentiū. de q^d Mat. xxvj. Collegerūt
pōrifices z. Scda fuit in voce claman-
tiū. de q^d Mat^h. xxvj. Alⁱ illi magis cla-
mabāt. crucifige eū. Tertia fuit in cruci-
fixiōe manuū z pedū. de q^d Lucas. Cru-
cifixērūt eum. Quinto in tribus cruci-
bus tps ante legē. q^d tempus trib⁹ dī-
stinguit interuallis innuim⁹. scz ab adā
ad noe. inde ab Abraaz. z inde ad moy-
sen. In quib⁹ tpibus iusti xp̄m suis sa-
crificijs p^rfigurauerūt. v^t Abel in agno.
Melchisedech in pane z vino. z Abraā
i filio. Verū p^r pmissa trāverba nō aliū
atq^m aliū dī. hⁱ res vna p^r sui magnitudie
diuersa appellatiōe laudat. Donū q^d de⁹
est dātis. mun⁹ accipiētis. sacrificiū offe-
rētis. Pat^r dedit. fili⁹ obtulit. spūsc^rctūs
accepit. Vñ ap^ls. Xps per spūsc^rm se-
metipm obtulit deo imactatū. Singu-
li tñ dederūt. obtulerūt z acceperūt. Sz
ad distinctionē dī pater dedisse p^r au-
toritatē. fili⁹ obtulisse p^r humilitatem

Liber Quartus

spūſctūs accepisse ppter benignitatem. Eadē em̄ sacrificia dona sunt sibi & mūera. Dona sunt nobis ad sustentatōz a dō collata. mūera sunt a nobis deo vt laudes oblata. Nā & que sacris offerunt altarib⁹ & munera nūcupant & dona. Vñ & dñs in q̄tū euāgelio. Si offers mun⁹ tñū ante altare. vade prius reconciliari sibi tuo. Et Daniel dicit ad Balthasar. Munera tua tibi sint & dona tua alteri da. Et alibi. Resperxit deus ad abel & ad mūera eius. Sacrificia dicunt. qz sacrificant & offerunt p p̄ctis nostris. & nos sacros efficiūt. Vñ ap̄s inq̄t de pontifice. vt offerat dona & sacrificia p p̄ctis. Sermonū igit inculcatio p̄e deuotōis est exercitatio & ineffabilis cōmendatō sacramēti. qđ sacm̄ digne eucharistia appellat. put dicit in. vi. pte sup vbo. Qui p̄didit. Proprie aut̄ mun⁹ hoi donū datur deo. Nā munera dicunt que manibus dant vel accipiunt. Rursus dicuntur dona. quo ad panē. i. quo est farina & aq̄. munera q̄ ad vinū. in q̄ est vinū et aq̄. hec sc̄a sacrificia q̄ ad vtrūq̄. Scđz Aug. Dona offerim⁹ cū nos ipsos deo offerim⁹ & donam⁹. mūera cum ei⁹ beneficiorū memores sum⁹. sacrificia illibata cū ei humilitatē & laudes impēdimus. Et nota qđ ideo dicitur pluralit̄ dona. mūera sacrificia. qz panis & vinū p̄tūsq̄ p̄secrētur. & diuerse sunt spēs subaz. & diuerse sube speciez. sed vbi p̄secratio celestis accesserit. spēs qđ remanēt. sed sbe conuertunt. itaqz diuersa sunt p̄tinetia. sed vnictū est p̄tentiū. nā idē subvtraz specie p̄tinet. i. cet nō in idē vtraz sba cōuertitur. sicut infra pleni⁹ & pleni⁹ ostendit. Dicunt et̄ sc̄a & illibata. qz panis & vinūz sc̄ificant in sacrosctm̄ corp⁹ & imaculatū sanguinē ihu xpi. Non em̄ dicunt illibata qđ nōdū gustata. sed poti⁹ dicuntur illibata. i. imaculata q̄ sine macula cordis & corpis op̄er offerri. q̄ten⁹ & corq̄ iniquitate & corp⁹ ab imundicia purge

tur anteq̄ offerant. Qm̄ vt ait Ap̄lus. Quicūqz manducauerit panē & biberit calicē dñi indigne. re⁹ erit corp⁹ & sanguis dñi. Prober aut̄ seipm̄ hō & sic de pane illo edat & de calice bibat. q̄ em̄ māducat & bibit indigne iudicium sibi māducat & bibit. Dicit ḡ illibata. i. sine labe sicut agnū paschalis imaculat⁹ quib⁹ significat xpm̄ q̄ est sine macula. i. ruga. Vel illibata. i. incorrupta. nō qz sba panis & vini corūpt nō possit. sed qz corp⁹ & sanguis filij dei in que virtute vborū spēs iam trāsubstantiate sunt. corrupci nō possunt. Vñ ps. Nō dabis sc̄m̄ tuū videre corruptionē. Tercio dicit illibata. ad notandū qđ nullus extrane⁹ ad fidē debet appropinquare illis vt dicit i. tertia p̄tula sup verbo Coicantes. Tria aut̄ sunt eccl̄ie sacrificia p̄ tria q̄ fiebant in veteri testamēto figurata. put dicitur est in p̄hemio huius p̄tis. Sequit. In primis que tibi offerimus &c. Sane legalis pontifex ingrediens ad sc̄a sc̄torū orabat. vt dictū est in p̄hemio hui⁹ p̄tis. & xps ante passionē orauit se gl̄ificari discipulosq̄ p̄seruari. & nūc et̄ sedēs ad dexterā patris interpellat p nobis. sic & noster mister sequēs aaron & xpm̄ pro tota supplicat eccl̄ia. q̄ consistit in p̄latis & subiectis. licet aut̄ vnus tm̄ sacrificiū offerat. tm̄ pluraliter dicit offerimus. qz sacerdos non tm̄ in sua. s̄ in totius eccl̄ie p̄sona sacrificat. q̄ propter in sacramēto corp⁹ xpi nil a bono magis nil a malo min⁹ p̄ficiť sacerdotes. put dictū est in p̄hemio hui⁹ p̄tis. Verū nobis hic inuestigandū occurrit qđ & pro quib⁹ & qualiter & quare bebeam⁹ sacrificiū altaris offerre. Et qđ hec quatuor ex ipso canone colligere possum⁹ em̄dēt. Quib⁹ soli deo videlicet inuidue trinitati. Pro quibus p̄ eccl̄ia sc̄a catholica videlicet p oib⁹ orthodoxis. Qualiter in vnitate fidei videlicet in coione sc̄torū. Quare p būficijs corporalibus spūalib⁹

et eternis. sed oibus ppter deū. Prīmū notať ibi. tibi reddūvota tua eterno dō viuo z vero. Scđm ibi. p ecclia tua sancta catholica. Tertiū ibi cōicātes z memmo. ve. Quartū ibi p redēptione aiarū suaz p spe s. z inco. sue. Sacrificiū ergo laudis offert. z generaliter p cūctis z specialit p qbusdā. s. p plat. q sūt iuxta aplm in sublimitate pstituti. z p sbditīs p vīris z mulieribus. p sacerdotib⁹ z astantibus p nobis z nris. De platib⁹ subditis ibi. vna cum famulo mo papa nro z oibus orthodoxis. De vīris z mulierib⁹ ibi. Memēto dñe famuloz famularūq⁹ tuaz. De sacerdotib⁹ z astantib⁹ ibi. oim circūstantiū. z q tibi offert hoc sacrificiū. De nobis z nris ibi. p se suisq⁹ oibus. sic q exponēda est lra. Que tibi offerim⁹ in pmissis. i. pncipaliter p ecclia tua scā catholica. i. vniuersali toto terrarum orbe diffusa sed fidei sacris vnita quā. i. vt eā pacificare digneris. vt habeat pacē ab hereticis z scismaticis z adunare q disp̄sa est inter pfidosz paganos. Vel h̄ or q orandū est p discordantibus ab inuicē. quā z custodire dignerit a vicijs z demonib⁹ z regere in p̄p̄eris z aduersis. Idipm tñ videt esse pacificare qd adūare. custodire qd regere. Tūc em pacificat cū fidelīū mentes adunat. vt p sp̄m sc̄m caritate diffusa multitudi n̄s credentiū sit cor vnū z aiavna. Tūc custodit cūz inter mūdi p̄cula regit. vt de sc̄o mītrēs auxiliū eam de syon tueatur. Licet em in apoc. septē scribat ecclēsijs vna tñ in canticis est colūba. nō sapiētia edificauit sibi domū z exci. co. septē. Vna igit est ecclia septē ordinib⁹ distribu. vel septē carismatib⁹ insignita. quā ipse pacificat z adunat. Ille custodit z regit q ppter ipsius regimē et munimē vnū pposuit vniuersis. vt oēs ab vno. sicut corp⁹ a capite gubernent. p quo statim orat. cum dī. vna cum famulo mo papa nostro. que verba addi

dit Clemē papa. Nam vt inquit Pelāgius papa. cōstat ab vniuerso orbe separatos esse qui q̄libet dissensione inter sacra mysteria aplīci pontificis memoriā s̄m p̄suerudinē nō frequētant. q vero si sunt de romana dyocesi pro suo quoz debēt orare pontifice q̄tenus vnitatem spūs in vinculo pacis obseruēt. Vnde debēt dicere verba sequētia. s. z antistite nostro. Antistes tamē ipse celebrās non debet ea dicere. Q̄ vero addūt qdā de antistite z rege. noua traditio est vbi orādū esse p platīs ostendit. orandū etiā esse p p̄ncipe apls docet. i. ad Thl. ij. ca. Obsecro inquit primo oim fieri obsecratōes. orōnes. postulatōes. z gratiarū actiones. pro oibus hoibus. pro regibus z oibus qui in sblimitate sunt cōstituti. vt quietā z trasquillā vitam agamus in oī pietate z castitate. Sicut enī due sunt vite. celest̄ videlicet z terrena vna qua sp̄itus vniūt ex deo. z alitra q caro viuūt ex sp̄itu. ita due sunt potestates. ecclesiastica videlicet z munda na vna que moderatur spiritalia. z altera q moderat carnalia. ista p clericos. z alia p laycos. Post vtrāq⁹ p̄tāt orādū est pro omnibus orthodoxis. qui vtrāq⁹ fidem catholicam videlicet z apostolicam venerant z colunt. z sic heretici et scismatici excluduntur. Orthodoxi enī quasi recte glorianes dicuntur. qui videlicet deū recte fidei confessione glorificant.

Secunda pars canonis

Ememento domine

in famulorum famularumq⁹ tuaz et oim circūstantiū rē. Scđa ps in qua etiā ostēdit orandū esse pro sbditis. Et ex hac iunctura verborum euidenter conuincitur. q in hoc loco debet sacerdos specialiter viuos q̄s voluerit memorare. q̄niam sub sequenti. Ne

Liber Quartus

invento defunctorum poterit agere memoriam specialem. Hinc etiam euidenter apparet quod sanctum sit et salubre missarum interesse mysterijs cum sacrificium eucharisticum per circumstantibus specialiter offeratur. **De** quo de nihilo ignoret nec alicuius valeat obliuisci quod est quod petimus. ut de meminerit nostri. Porro de deo scire quos approbat. **De**us. Nouit dominus qui sunt eius. Et deo nescire quos reprobat. **De**us. Non noui vos. Rursus deo obliuisci malorum cum malus ad bonum reuertitur. **De**us. Si ipse egerit penam omnium iniquitatum eius non recordabor. Et deo obliuisci bonorum cum bonus ad malum peruenit. **De**us. Si iustus a iusticia sua se auerterit. omnes iusticias eius non recordabor. **De**us. Et quicquid recordatur ad misericordiam. **De**us. Memoro mei de me quod uetus est uita mea. **Quicquid** ad puniendum. **De**us. Memoro domine filiarum edom in die hierusalem. **Petimus** quod non vi nostri meminerit sed vi nostri misereatur. **Item** illud. Remissio miserationum tuarum domine. et in. i. u. quod a secundo sunt. Sequitur. **Quoniam** tibi fides cognita est. et nota deuotio. q. d. **Qui** propicius fidelibus et deuotis qui solus uides in conscientijs qui recte credat et deuote te diligant. utpote reuerentia scrutator et cordium deus sciat. dominus occultorum omnium perscrutator. in cuius conspectu nulla creatura est inuisibilis. **Pro** quibus tibi offerimus vel qui tibi offerunt sacrificium laudis etc. q. d. **Memoro** domine non solum eorum per quibus offerimus sed etiam sacerdotum qui offerunt per sacrificium laudis. Cum enim sacerdos offert per populum nihilominus et per se. **Vel** ideo dicit per quibus tibi offerimus. vel qui tibi offerunt quod non solum offerunt sacerdotes. sed et uniuersi fideles. nam quod specialiter adimplet ministerio sacerdotum. per uniuersaliter agitur uoto fidelium. **De** per quibus tibi offerimus. factum. vel qui tibi offerunt. scilicet deuotio. **De** autem sacrificium laudis secundum illud apostoli. **Quicquid** facere debetis omnia in laudem dei facite. ut deus laudet in uobis. **Se**

cundo sacrificium laudis dei. quod Christus gratias agens illud instituit. putat dicit in sexta pericula super uobis. **Gratias** agens. **Tercio** ideo. quod cum deo quicquid offerimus sua sibi reddimus non nostra largimur. **De**us. **De**us. Si esuriero non dicam tibi me est enim ordo terre et plenitudo eius. **Ergo** imola deo sacrificium laudis et redde altissimo uota tua. **Quarto** quod deum laudare debemus. non solum quod passus est pro nobis. sed etiam quod nobiscum est quotidie usque ad consummationem uite. **Vel** quod non solum se dedit pro nobis in pretium sed etiam quod dedit se nobis in cibum ut per pretium redimeret nos a morte per cibum aleret nos ad uitam. **De**us. **Qui** manducat me et ipse uiuet propter me. **Pro** se effugis est. scilicet. expositio eius quod sequitur. scilicet. per redemptionem animarum suarum. **Pro** spe salutis et incolumitatis sue. **Sequitur**. Insuper omnibus etc. uicem sanguinis et affinitibus familiaribus vel amicis. licet enim diligere teneamur etiam inimicos. secundum illud. diligite inimicos uestrum. seruare tamen debemus ordinem caritatis qui incipit a seipso secundum illud. **Introduxit** me rex in cellam uinariam et ordinauit in me caritatem. **Nam** apostolus ait. **Dum** tempus habemus opemur bonum ad omnes. maxie autem ad domesticos fideles. **Pro** redemptione animarum suarum etc. qui non per temporalem lucrum vel appetitum terrenorum. sed per spe salutis et incolumitatis sue. scilicet. per salutem et incolumitatem speranda spe enim salui facti sumus. **Pro** salute quod de mente et incolumitate corporis. nam utraque sanitas est ab illo qui dicit. **Salus** populi ego sum. **De**us. **De**us. utraque sanitas peruenit ex redemptione anime. scilicet. de remissione peccati. sicut est de reatu peccati. preedit infirmitas uiriuusque. iuxta inuicem uitam. **Eccce** sanctus inquit factus es. id est. noli peccare ne deteris aliquid tibi contingat. **Porro** tria sunt hominis bona. scilicet. corporalis et spiritualis. et eterna. uidelicet. infima. media. et suprema. per quibus sacerdos dicit se offerre per corporalibus ibi per incolumitate. per spiritualibus ibi per redemptione. per eternis ibi pro salute

nā et dñs docet nos pro his tribus ora
re. vñz p eternis. vñ adueniat regnū tu
um. p spūalibus. vñ fiat volūtas tua si
cut in celo et in terra. p corpālibus. vñ
Panē nřm quotidianū da nob hodie.
Offerimus ergo sacrificiū pro eternis.
vt dent nob in pmiū. p spūalib⁹ vt den
tur nobis i meritū. p corpālibus vt de
tur nobis ad adminiculū vt p hec i ista
pueniam⁹ ad illa. Vñ cū dicat apl⁹
q vñs in infirmitate pficit. ⁊ itez. Cū
infirmor tunc fortior sum. qd est q pro
corpālī incolumitate sacrificiū laudis
offerim⁹. nisi vt nobis pseruata vel red
dita sanitate gřarūaciōēs in eccia refe
ramus. Sequit. Tibiq reddunt vota
sua ⁊c. vota sua dicunt q voluntarie p
mittunt. qz volenter et libenter deo vo
uere ⁊ votū reddere debemus. Vñ cū
nřa donem⁹ et aliena reddam⁹ quō vo
ta si sua sunt reddūt ⁊ nō potit⁹ donant.
vel si reddūt quō sua sunt. ⁊ nō potius
aliena. Sane votū bonū ⁊ hois ⁊ dei ē.
h dei ppter autoritatē gře. hois ppter li
bertatē arbitrij. Propter qd dicit apl⁹.
Non aut ego h gřa dei mecū.

Tercia ps canonis

Communicātes

c ⁊c. Tercia ps. Ciriācus papa
addidit hec vba. Cōicantes ⁊
mēoriā venerātes. Sane pōtifer vt lex
iubeat thuribulū vñs carbonib⁹ ple
nū intra scrāsctōz secū portabat. sic in
phemiō hui⁹ pñ dictū ē. ⁊ xps carnis
sue thuribulū oī virtute plenū tulit ad
astra. sic ⁊ sacerdos nř xpi vicem tenēs
vacu⁹ a pctis et plenus vñm odo:ib⁹
ad sacrificiū altaris accedere dī. Cōicā
tes ⁊ memoriā venerantes cōicare idē
ē qd picipare. qz scōz ⁊ āgeloz pascu
is cōicare debem⁹ Quatuor aut mōis
in eccia cōicatur. put dicitur in. vi. pñ
cula sup vbo. Qui pñdie. Memoriāz
venerari. idē est qd memoriā honorabi

liter colere q bñs vgo marla p aduentū
spūscī genitricē sacra ē filij dei Iesu xpi
dñi nři. qd de⁹ ⁊ hō ē. Illud āt notandū
ē q secreta nō tota sūt ab vno h pñcula
nim a plurib⁹ ex eo ppēdit fuisse pposi
ta. qz ter i ea scōz pmemoratio repetit.
Iz hoc ipm puenit ad laudē ⁊ glīaz tri
nitatis. In scōa dppememoratioē sup
plent q de pmitiuis scīs deesse videbāt
in pma. Vñ i ea pmemoratioē q fit añ
cōsecrationē corpis xpi. postulat scōz
suffragiū. In ea vō q fit post cōsecratōz
corpis xpi scōz pscōtū implorat. qz nī
miz anteq corp⁹ xpi qd ē vñuersalis
eccia psecrē. i. anteq regnū adueniat.
necessariū ē nobis i via scōz suffragiū
vt meritīs eoz et pñibus dñine pñect
onis muniāmur auxilio. h ibi corp⁹ xpi
fuerit psecratū. i. vbi regnū aduenerit al
seqmur i pñā scōz consortiū vt societa
tez ⁊ pñ cū scīs apostolis ⁊ martyrib⁹
habeam⁹. In via dppē cōicam⁹ cū san
ctis p fidē quā ipi h habuerūt. ⁊ nos ha
bem⁹. in pñā vō pñcipabim⁹ cū scīs p
spem quā ipi hñt ⁊ nos habebim⁹. nos
em fidē habem⁹ ⁊ spem. ⁊ illi spem hñt
⁊ rez. nos pcurrim⁹ stadiū. isti possidēt
brauiū. nos pugnam⁹ in via. illi trium
phāt in pñā. Cōicam⁹ igit ⁊ memoriāz
veneramur aploz ac martyz. ⁊ pñpue
gñose vñtis dei genitricē marie vt eoz
suffragiō de fide pducamur ad spem. d
stadiū pueniam⁹ ad brauiū. de via ad
pñā transeamus. In pñis aut noiaf
nomē brē Marie. qz ipa eū q oblat⁹
ē ⁊ q vera hostia ē. genuit. ⁊ in cel⁹ obtri
ner pñcipatū. Noiant aut et duodeci
apli. ⁊ xij. martyres. q oēs hui⁹ sacrifi
cij testes fuerūt passionē xpi vñs ⁊ ef
fusiōis sanguinis testimonio pbaueūt.
In hac aut pmemoratioē scōz illud ob
seruat eccia. q antiqñs agere cōsuevit.
vt i oñonibus suis recolat patz memo
riam qñen⁹ eoz meritīs suffragantibus
facili⁹ obtineat quod implorat. Sic et

moyses p peccate pplo intercedēs pa-
trū memoriā interposuit dicēs. Rercoz
dare abraā ysaac z iacob seruoz tuoz
z. exo. xxxij. Sic z azarias orasse legi
in fornace. ne qsum⁹ auferas miaz tuā
a nobis dñe de⁹ nř ppter abraā dilectū
tuū. z ysaac seruū tuū. z israel scđm tuū
Et qm extra vnitatē eccie nō ē loc⁹ offe-
rendi sacrificiū vnitatis. iō scđoz memo-
r e cōicam⁹ i sacrificio. qten⁹ in cōione
sanctoz sacrificiū offeram⁹. nā sic vnius
panis ex multis granis z vinū ex mltis
racemis. z vnū corp⁹ ex multis mēbris
sic ex multis fidelibus vna pstat eccia.
Scriptū ē em. Alienigena nō vescet ex
eis. qm scđa sumt. z ideo solū illū ad esū
hui⁹ agni recipim⁹. q nřepunctus ē do-
mū vicz oēm domesticū fidei a pncipe
vsq ad plebeū. a pplo vsq ad publica-
nū. Scripte sūt aut qdā q qz sacerdos le-
galis scripta habebat in lōglo noia du-
odeci tribuū seu patz. exo. xxx. iō in h⁹
rei memoriā p rebz nominat memo-
riam beate vgnis et apostoloz et quo-
rundā martyz. s; cū eccia inter sanctos
magnifice memoriā cōfessoz veneret.
quare in canone nō fit de illis p memo-
ratio. Hūderi pōt q canon p n⁹ fuit edī-
tus qz memoriā scđoz cōfessoz eccia ce-
lebraret. nā oēs fere sancti q in canone
pmemorant. pcessere Siluestruz. pter
iobem et paulū z marcellinū z petz. q
primo successerūt. Eccia vō post tpus
beati Siluestri cepit memoriā sanctoz
confessorū venerari. Canon autē ex eo
conuincit precessisse q aploz catholo-
gus nō ita reperitur in illo dispositus. si-
cut in emendationibus codicib⁹ siue in
euangelijs inuenit. In pōnibus editōi-
bus vt dicit Hiero. nō solū euāgelistaz
mutatus est ordo. s; etiam vboz z inia-
rū erat cōfusa cōmixtio. Potest etiam
dici. q ideo in canone solū fit mētio de
martyrib⁹. qz cū hoc sacramentū sit sa-
cramentū amoris. in ipius sacri myste-

rio. d; solū fieri memoria d illis i qbus
specialius apparuit signū verī amoris
In aplis apparuit p tpallū abiectionē
In martyribz p corpōz tormentū ex-
positionē. De primo Math. xix. Ecce
nos reliquim⁹ oīaz. De secūdo Sap.
lij. Et si corā hoīb⁹ tormēta passi sūt zē
Rursus iō nō fit mētio de pfectozib⁹ qz
illi nō sunt passi sicut xps. cui⁹ passiōis
est memoriale hoc sacramentū. Greg.
lij. addidit s; verba. s. illa que in qbusdā
ecclijs dicunt. s. quoz solēntas hodie
in conspectu tue maiestatis celebratur
dñe deus nř in toto orbe terrarū. Ter-
minat aut hec pculā p eūdē xps dñm
nřm. Sicut em p filū oīia facta sunt.
Itaz p ipm habent oīa eē repata z termi-
nata. Et fm quosdā non debet hic re-
spōderi amen. neq vsq ad fractōez ho-
stie. qz angeloz chorus scđo mysterio as-
sistens rīdet amen. hoc tū nō vbiq ser-
uatur. De hoc dicit in sexta pculā.

Quarta pars canōis

Ancigitur obla-

b

tionē. Quarta ps. Et hoc di-
cēdo sacerdos i qbusdā eccijs

pfunde se inclinat. Sane legalis pon-
tifer orās fumo thimiamatis obubra-
batur et tegebatur. ne pateret alicui dū
cremaret incensuz. sic in pñemio hui⁹
ptis dictū est. Et xps dū patrē interpel-
lat. p nobis angelozū ptransit intaituz
qz intelligi non pōt qm pñtia sum-
pte carnis impetrat apud patrē p nob
sacerdos quoq dū vicē xpi gerit. quod
ammodo regit et latet. qz nec cogitari
nec narrari pōt qta virtus et potentia
sit in vbis eius in hoc mysterio. qz latet
homines et angelos. Ad qd repñtādū
in quibusdā ecclijs sacerdos secretam
intrans. quibusdā cortinis que sunt
in vtroq latere altaris que tunc exten-
dunt quasi tegitur et velatur. Seruitu-
tis nostre. s. mee. et cūcoz qui tibi seruit

unt et famulantur. Et nota q̄ due sunt
seruitutis spēs, vna q̄ soli creatori debe-
tur. que dī latría. altera q̄ creaturimpē-
dit. que vocat̄ dulia. quāsdā em̄ creatu-
ras possumus inter oīa venerari. Vtrā
q̄ specie determinat dñs dīcēs. Reddī-
tē que sunt cesaris cesarē que sunt dei
deo. vñ dñs. Latría fit dño. debetur du-
lia seruo. Ad corpus xpi fertur iperdu-
lia vere. latría ergo est seruitiū sine cul-
tus soli deo creatori debitus. quē debe-
mus sup̄ oīa reuereri. Ad eā quidem
p̄tinent tēpla altaria sacerdotia sacrifici-
a festiuitates cerimonie et hmōl. q̄ so-
li deo sunt exhibenda. iuxta illud. Do-
minū deum tuū adorabis et illi soli ser-
uies. i. soli deo seruitutē adoratiōis im-
pendes. non em̄ sanctis et āgelis ad ho-
nozem dei. sed potius deo ad honorem
sanctorū et angelorū dedicant̄ templa et
altaria consecrant̄. et sacrificia offerunt̄
nec ipsis adoratiōis seruitus sed soli
deo impenditur. vt dicitur i problemio
septimo p̄is. ne si secus fiat non theo-
sebie cultus exhibeatur. s̄ idolatrie cri-
men incurrat̄ seruendo creature tanq̄
creatori. et mutando gloriā incorrupti-
bilis dei in similitudinez corruptibilis
homīnis. Si igit̄ nec homines nec an-
geli adorandi sunt attendāt quid agāt:
q̄ sub pretextu cuiusdā religionis seu
p̄ietat̄ diuersas adorant̄ imagines. nō
em̄ licet manufactum aliquid adorare.
vt probatum est in prima parte sub tiru-
lo de p̄icuriis. Vna q̄dem tantum est
dei patris imago quam vna cum patre
adoratione venerari debemus. scz vni-
genitum dei filiū Iesum christum. q̄
est splendor glorie et figura substantie
eius. cuius non solū deitatem. sed etiā
humanitatē adorare debemus. iuxta il-
lud. Adorate scabellum pedū eius. qm̄
sanctum est. Ceteras vero imagines et
creaturas sacras et sanctas. i. angelos.
homines et sacramenta. non latría s̄ du-

lia possumus venerari. De adoratiōe
angelorū legī q̄ abraam oculis eleua-
tis in conualle mambre tres vidit̄ et vñ
adorauit ex angelis. Loth quoq̄ duo-
bus angelis intrantibus ciuitatē occu-
rens adorauit. petens vt in domū suā
hospitio declinarent. De adoratiōe ho-
mīnū legī q̄ iacob videns esau venien-
tem p̄cessit vtrāq̄ turmam. et p̄nus in
terram septies adorauit. Filij quoq̄ ia-
cob adorauerūt ioseph i egypto. De ado-
ratiōe sacrorū dicit eccia. Crucē tuā ado-
ram⁹ dñe. Et alibi legī. Xpiāni sacras
imagines ple venerant̄ et adorāt. Seq̄-
tur. Dies quoq̄ nostros. Et nota q̄ leo-
papa adiunxit infra actiōnē. Hanc igit̄
tur oblaciones vsq̄ placatus accipias.
Beatus aut̄ Grego. has res petōnes
in canone dicitur addidisse. Prima est
diesq̄ nostros i tua pace disponas. sup-
ple p̄ eū qui p̄ nobis est traditus i ma-
nus eorū qui pacē odeūt. Scda ab eter-
na dānatiōe nos eripī. supple p̄ eū qui
pro nobis ipali morte dānat⁹ ē. Tercia
et in electorū tuorū subeas grege nūera-
ri. supple p̄ eū q̄ p̄ nobis deputat⁹ ē cū
inīqs. In pace tua et. Et nota q̄ ē pax
peccatorū. pax iustorū. que dī pax pecto-
ris siue sp̄itualis. pax t̄pis et pax eter-
nitatis. De pace peccatorū dicit p̄s. Ze-
lanti sup̄ inīquos pacē peccatorū vidēs.
De pace iustorū dicit apl̄s. Fruct⁹ sp̄is
est. charitas. gaudium. pax. patientia.
Hāc relinquit dñs apl̄is dīcēs. Paces
relinq̄ vobis. De pace t̄pis inq̄t p̄pheta
Diet̄ in diebus eius iusticia et abūdā-
tia pacis. De pace eternitatis dñs dixit
apl̄is. Pacē meā do vobis non quō h̄
mundus dat ego do vobis. Pro hac ni-
plicit̄ pace ter oramus in missa. Primo
i hac oratiōe. Hanc igit̄. ibi. diesq̄ no-
stros in tua pace disponas. Secūdo in
ofone. Libera nos. ibi. da p̄picius pacē
in diebus nostris. Tercio i pax dñi. ibi
Dona nobis pacē. vt de pace t̄pis per

pacē pectoris trāseam⁹ ad pacē eterni-
tatis. **Ob** h̄ etiā sacerdos ter i missa oscu-
latur altare vicz i principio canōis dicens
vtri accepta r̄. z in orōne supplices. Et
post orōnē. dñe iesu xpe q̄ dixisti aplis.
licet qdā nonies osculentur in sui adu-
torū ad hoc impetrandū nouē choros
vel ordines angelorū in quibus omēs
sancti locati vel locandi sunt innocen-
ter inducant. **Vel** hoc faciūt q̄si gfas agē-
tes de nouē ordinibus quos qlibet sa-
cerdos gradatim suscepit. Circa hmōi
altaris oscula notandū est. q̄ sacerdos
ea facit tribus tpibus in missa. iux̄ tria
q̄bus indiget ad alia tria ab eo in altari
agenda. Primo ei facit qdā oscula añ
collocationē hostie z calicis. scz qñ pri-
mo ad altare accedit. z qñ ad pmā col-
lectā dicturus est dñs vobiscū. z iteruz
post euāgeliū dicturus est dñs vobiscū
q̄ oscula facit vt fiat dignus minister in
sacrificādo. Secūdo facit alia post col-
locationē calicis z hostie priusq̄ cōicer-
et dicturus. orate fratres r̄. z qñ in ca-
none dicit **Vtri accepta.** Et qñ dicit. **Ex**
hac altaris p̄ticipatōe. Et finita orōne
illa. **Dñe iesu xpe q̄ dixisti aplis.** q̄ facit
vt sit iust⁹ in xpi corpe recipiendo. **Ter-**
cio vō facit alia postq̄ cōscauit. i. dictu-
rus. **Dñs vobiscū** ante postcōionem z
p̄pleta oratione. **Placeat** tibi sc̄a r̄. q̄
facit vt sufficiens inueniat in gfas deo
p̄receptis referendo. **Dez** oscula q̄ fi-
unt añ collocationē hostie et calicis z ea
q̄ sunt post cōscautionē sunt supra alta-
re vicz in medio eius. Cū em̄ sacerdos
dignitas z auctoritas in sacrificādo. nec
nō et sufficientia ad referendū gfas de
acceptis sit solū a deo a quo nra suffi-
cientia est. idcirco añ calicis z hostie loca-
tionē z postq̄ cōmunicauit osculat
mediū altaris. p̄ qd̄ ppter virtutem cōse-
cratōis z vnitionis ibi in mensa alta-
ris sacre maxime repñtat deus in q̄vni-
uit̄ extrema. **Oscula** vō q̄ sunt post ca-

licet hostie collocationē anteq̄ cōmū-
nicet sūt a sinistris calicis ppe hostias.
Ad hoc em̄ q̄ sacerdos sit iustus in sa-
crificando. requirit nō solū actio diuina
verū etiā sua. vnde **Augu.** **Qui** fecit te
sine te nō iustificabit te sine te. **Requiri-**
tur ergo dispositio ex parte sui. qd̄ sit si
nō resistit diuinis motibus. sed infusio
gratie sit ex pte dei. **Ideo** q̄ oscula que
sunt añ cōionem non directe sūt i me-
dio altaris. **Rursus** illud qd̄ est ex no-
bis in iustificatione nostra est qd̄ dimi-
nutū et modicū respectu ei⁹ qd̄ ex deo
est. **Merito** ergo sunt a sinistra pte ca-
licis q̄ est pars diminuta et obliq̄ respe-
ctu dextre. **Sūt** tñ iuxta hostiā. tum qz
in iustificatione plura et nobiliora sunt
a deo seu a christo. tñ qz etiā illud qd̄ a
nobis est potius haberet rōnez malī q̄
bonī. nisi quodāmo esset a deo p grām
p̄uentem elicitem regularem z acce-
ptum. **Pōt** etiā secūdo dici q̄ ideo qñ
calix et hostia nō sunt sup altare. oscu-
la sūt in medio altaris. vicz directe sup
locū crucis ex ch̄smate in ipsi⁹ p̄scre-
tiōe sacre. qz xps stās in medio discipu-
loz suoz dixit eis. **pax vob̄.** q̄ pax p ip̄a
oscula designat. **Tercio** ad designandū.
q̄ sicut h̄ in cāticis xps ascensū in cru-
ce purpureū. i. sanguine rubricatū me-
dia charitate cōstrauit. q̄ charitas p os-
culū designat. q̄ etiaz media dī. qz cōis
oibus. p oibus ei venit pati ex charita-
te. **Pōro** sūt oscula ip̄a manib⁹ sup
altare depositis. **Primo** ad noranduz.
q̄ charitas p osculū designata opib⁹ dz
innit̄. nā fm **Breg.** opa magna si ē. si
aūt renuit opari. amor nō est. **Scdo** ad
notādū. q̄ in altaris sacrificio sacerdos
oim tpalium curā deponere z solū ipsi
sacrificio affixam mentem debz habere
Tercio ad designanduz. q̄ ad hoc opa
eius nō sufficit. qd̄ solū miscōia dei ob-
tinetur. **Ad** hoc nonnulli in locis ipsis
osculandis. signum crucis cum tribus

extensis digitis prius imprimunt. tum
q: oia in fide trinitatis agenda sunt. tū
q: regulariter quicqd ori applicanduz
est. d: prius crucis signaculo insigniri.
Et quāq altaris mensa consecrata fue
rit. et alia multa crucis signa in ipso mis
se officio precefferint. nō tū hec supsta
unt. tū q: nō rōne ipsi⁹ loci. s: rōne ope
ris in loco ipso fiendi fiunt. tū q: quātū
cūq altaris mensa fuerit cōsecrata. ne
scitur tū quid in ipso loco maligno spū
pmittat a deo. Alia etiā multa signa pri
us facta nō rōne loci s: rōe cōsecratiōis
corpis et sanguinis xpī facta fuerūt. Alij
tū i penultimo et finali dñs vobiscū nec
osculat altare nec i illo impmūt signū
crucis. s: se solū ante faciem suā signāt.
et bñ. tū q: p altaris osculū qd in fine
misse sit intelligit sacerdos oia pceden
tia approbare. et eis toto mētis affectu
assentire. tū q: p corpis dñi pñtam ois
immūdas spūs de loco ipso credēdus
est aufugisse. De osculo etiā altaris et li
bri sub ti. de altaris osculo dictū est.

Quinta ps canonis.

Quam oblatōez

q 22. Quia ps in q sacerdos ac
cedit ad dñici corpis psecratio
nem dices. Quam oblatōem. i. terrenā
materiā ad corpus tui filiū destinātam
tu deus qsumus in omnibus. i. tota co
gnitiōe. tota mente et toto intellectu di
gneris facere benedictam 22. Sane q:
ta feria iudas vnus ex duodeci a diabo
lo supplantatus immane sacrilegiū p
petranit. dñ filiū dei triginta argenteis
vendidit phariseis in recōpensatiōez dā
ni qd incurrerat ppter effusiōē vnguē
ti. Quare inquit hoc vnguentū non ve
nit tricentis denarijs. et datum est ege
nis. Dixit autē hoc non quia d egēis
prinebat ad eum. sed quia fur erat. et lo
culos habens. ea que mittebantur as
portabat. Quilibet autem argente⁹ va

ledat decem denarios. ita dā
num vnguenti quod valuerat trecent
tos denarios: triginta recompensauit
argenteis. Si vero dicamus argēteos
fuisse denarios vnales. dicemus q: lu
das vendidit christum quasi vile mā
cipium. xxx. denarijs. qui sunt decima
pars tricentorum denarioū quos va
luerat vnguentū. Propter qd dñs de
spectiue loquitur p pphetam. Appen
derunt inquit mercedem meam. xxx.
argenteis pñtum appreciati quo appre
ciatus sum ab eis. Ad designandū er
go precū quantitatem quo christus vē
ditus est sacerdos hic facit tres cruces
pmuniter sup oblatam et calicē cū dicit.
Benedictam ascriptam et ratam. Quaz
et tricenta pariter et triginta multipli
cationē suscipiunt a ternario. Postmo
dum autē ad designandū venditionez
et emptiōē duas cruces imprimunt sin
gillatim. vnā sup oblatam et alterā sup
calicē cum dicit. vt nobis corpus et san
guis fiat. q. d. illa venditio fuit maledi
cta proscripta irrita iniqua et detestabil
s: tu deus hanc oblationē digneris fa
cere benedictam ascriptam ratā rōna
bilem et acceptabilem. Iudas em dile
xit maledictionē et venit ei. et noluit be
nedictōz et elongabit ab eo. s: tu de⁹ hanc
oblatōez digneris facere bñdictā p quā
nos in celestibus bñdicas. Iudas dele
tus est de libro viuētiū et cū iustis nō
scribetur. s: tu de⁹ hanc oblatōez digne
ris facere ascriptam p quaz nos in ēle
ctos ascribas. Iudas laqo se suspēdit.
et epātum eius accepit alter. s: tu deus
digneris hanc oblationē facere ratam.
p quā ratum sit nre salutis pmissū. vel
ratā q ad confirmatiōez in oibos bonis
ne sicut Cayn offeramus. q se nō deo s:
diabolo obtulit sacrificium. Itē iudas
exiit condemnatus et oratio eius facta
est in peccatū. s: tu deus hanc oblatōez
facere digneris rōnabiles. i. rōne plenā
n iij

p quā rōnabile fiat nre seruītutis osequi-
um. Indas quoq; reddidit malū p bo-
nis. z odiū p dilectione retribuit. s; m
de^o hāc oblatōnez facere digneris acce-
ptabile p quā nos tibi reddas acceptos
Secūdo sūt tres cruces cōiter sup obla-
tam z calicē. q; xps tria cōiter egit cir-
ca panē et vinū. vlc; accepit. bñdixit. et
dedit. Postmodū spectatū fac vñā cru-
cē sup oblatā. q; dixit. comedite hoc est
corp^{us} meū. z alterā sup calicē. q; dixit.
bibite q; b est sanguis me^{us}. Et fm hūc
sensum recte subiungit. Qui pridie q̄
pateret^{ur}. Tercio sūt tres cruces. q; in-
das vēdidit xpm ad crucifigendū trib^{us}
sc; sacerdotib^{us} scribis et phariseis. Ad
notandū q̄ cōiter tres emptores. fac sacer-
dos tres cruces cōiter sup oblatā z cali-
cē dū dicit. bñdictā ascriptā et ratam. Ad
notandū dō discrete veditōrē z venditū
vel tradentē et traditū. fac duas cruces
discrete sup oblatā et calicē cū dicit. vt
fiat corpus z sanguis. Quarto tres pri-
me cruces notant qd̄ factū ē esse ex vna
te crucifigi. vel significāt tres dies qb^{us}
xps p̄dicauit post dñicam in ramispal-
maz. vel tridū q̄ in sepulcro quēuit vel
tria loca corporis in qbus passus ē. i. ma-
nus pedes z latus. Due dō seqntes si-
gnificāt diuinā et humanā naturā. vel
q; xps in aīa z corpe passus est. et fiunt
qñq; in figurā q; xps qñq; vulnera ha-
buit vel in qñq; crucibus xps legis exp̄-
mimus. qd̄ qñq; libris distinguit z in q̄
libet xpi passio denotat. q; lex quinq; p
sonis regebat. i. iudice. rege. p̄ncipe. p
pheta et sacerdote. qbus xps assimilāt
Dñt qz vba pmissa secūdo mō sic ex-
poni. Petim^{us} vt de^{us} hanc oblationē fa-
ciat bñdictam. ascriptam. z ratā. i. vt eā
secret et approbet et cōfirmet in rōna-
bilem hostiam et acceptabile sacrificiū
vt ita nobis. i. ad nřaz salutē panis fiat
corpus z vinū sanguis dilectiss. mī filiū
tñi dñi nři Iesu xpi. Patru qd̄c dilect^{us}

ē filius. s; ipe pater de celo testatib^{us} est
dicens. Dic est fili^{us} me^{us} dilectus zc. Et
nos eū diligere debem^{us}. q; ipe p̄ior di-
lexit nos. z p nobis passus ē. Tercio
mō sic. Quicum^{us} vt ita deus hanc ob-
latōez facere digneris bñdictā. i. vt a te
spūaliter bñdicatur. vñ vtrūq; patris no-
stri sit bñdictus fructus ventris vginis
Marie. ascriptā. i. talem q̄ de memoria
tua nulla possit obliuio deleri. ratā. i.
talem q̄ de bñplacito tuo nulla possit ob-
liuione cōelli. rōnabile. i. talem q̄ tue
diuine rōni contenciat. Refert em̄ inter
rōnabile z rōnale. Rationabile dicitur
qd̄ de rōne pcedit. Rōnale dō qd̄ vñt
rōne. vñ z liber iste rōnale vocat. q; eoz
q̄ in ecclesiast^{icis} officiis agunt p̄tinet rōes
āceptabile. i. vt p eā tibi deo accepte-
mur. Quarto mō sic. Digner^{is} facere
bñdictam. i. spūscō reple. ascriptam
. i. diuinitati ascribere. ratā. i. in vitate vt
ad salutē sufficiat solidare. rōnabile no-
stra fide. acceptabilem nra deuotione
Quinto mō sic. Quā oblatōz tu de^{us}
om̄ipotens digneris facere in oib^{us} bñ-
dictaz. hoc ē transferre in eā hostiā q̄ est
oimode bñdicta. ascripta. rata. rōnabil.
z acceptabilis. Bñdicta dicit hostia sa-
lutaris. i. ab omī causa maledictōis im-
mune tā originali q̄ actuali. tā crimia-
li q̄ veniali. sicut Elizabeth inqt ad vgi-
nem. Bñdictus fruct^{us} v̄ris tui. Ascri-
pta dī. i. scripturis et figuris veterib^{us} de
signata tā in agno pascali q̄ in manna
celesti. tam i ysaac imolando q̄ in abel
imolato. qm̄ vt inquit Iohannes hic ē
agnus qui occisus est ab origine mūdi
Rata dicit. quāsi non transitoria. sicut
vetus lex. que cessit vbi noua successit.
sed que pmanet in eternū fm ordinem
melchisedech. Rationabilis dicitur. q̄
si non pecnalis. sicut erat legalis q̄ san-
guine thauroz z hircoz non poterat a
peccato mūdare. s; que sanguine pprio
p̄ciētiās emundat ab operibus mor-

tuis. Acceptabilis dñr quasi non illa de qua dicit ppheta. Sacrificiū et oblatio nem noluisti. sicut ait dñs. Non accipiam de domo tua vitulos neq; de gregibus tuis hircos. Illa de qua dicit ps. Tibi sacrificabo hostiam laudis. unde ait dñs. Sacrificiū laudis honorificabit me. Et fm hanc expositionem recte subiūgitur. vt fiat corpus et sanguis dilectissimi filij tui zc. Parri em dilectus est filius. iuxta illud. Hic est filius meus dilectus zc. Et nos eum diligere debemus. quia ipse p̄ior dilexit nos z passus est pro nobis. Augu. vero sic exponit. Benedictam per quā benedicimur. B̄scriptam per quā in celo hoīes ascribimur. ratam. p̄ quam v̄s̄cribitur xp̄i. i. de corpore christi. qd̄ est ecclia cēsemur. rationabilem. p̄ quā a bestiali sensu exutimur. acceptabilem vt qui nobis ipsis displicemus. p̄ hanc acceptabiles eius vnico filio simus. Subiungensq; sacerdos euangelistaz verba assumens dicit. Qui pridie q̄ pateret zc. Amb. dicit. q̄ hec verba. quā oblationē ascriptam rōnabilem zc. sunt verba euangeliste. vsq; ibi. Accipite z manducate z bibite ex hoc omnes. Alij vero dicunt. q̄ Alexander papa primus addidit canōi verba illa. Qui pridie. vsq; hoc est corpus meum.

Sexta pars canonis

De pridie quam

q̄ pateret zc. Sexta ps. Ec hec verba dñr Alexander papa primus addidit vt premissam ē. qd̄ autē ab hoc loco agitur representat id quod christus in cena fecit. Et est sensus horum verborum. Qui pridie q̄ pateret. id est vna die anteq̄ ipse passus est pro nobis voluit tradere discipulis suis corpus et sanguinis sui mysterium vt illi traderent nobis. Quindecima nāq; die primi mensis. qui tunc exiit feria

sexta passus est christus. z precedenti nocte. viz decimaquarta luna p̄mi mēsis ad vesp̄ā vt legis scripturas impleret post typicū pasce corpis z sāguinis sui sacramentū instituit z ecclie tradidit fr̄e q̄ntandum. Sic em fuerat p̄figuratū in Exo. Decima die mensis p̄mi tollat vnusquisq; agnū p̄ familias z domos suas. et seruabit eū vsq; ad quātrādecimā diē mensis hui⁹. imolabit q̄ cū vniuersa multitudo filiorū isrl̄ ad vesp̄ā et sument de sanguine agni. ac ponent sup vtrūq; postem et in sup̄liminarib⁹ domoz i quibus comedēt illū. Et post pauca. Est em phasē. i. transitus dñi. Illud autē notandū est q̄ sicut manna datum fuit hebreis post transitū maris rubri. iam submersis egyptijs. sic eucharistia datur xp̄ian is post ablutōez baptismi iā deletis peccatis. vt p̄ baptismus emundemur a malo. p̄ eucharistiaz cōfirmemur i bono. Sicut em manna populū illū p̄stitatē inuie solitudinis ad terram p̄missionis p̄duxit. sic eucharistia p̄p̄m istū p̄ incolatū vite p̄nit ad p̄tiam paradisi p̄ducit. sic dicta. q̄ nō aliud inuenit vocabulū q̄ digne iū sac̄m valeat appellari. nisi qd̄ grece meli⁹ dicitur eucharistia. qd̄ latine exponit fm iū. bona gr̄a. vel fm alios dator gr̄e. Diatriba quoq; recte appellatur. q̄ reficēs in via deducit ad patriā. Sicut ei filijs isrl̄ a transitu maris rubri māna nō defuit donec venirent ad terrā p̄missionis ita et fidelibus renat⁹ p̄ baptismū rubricatū z sanctificatū sanguine xp̄i. nō deficiet eucharistia donec veniet finis seculi. sed nec tunc. nisi quo ad hoc q̄ vterius non sumetur sub specie h̄ videbitur deum facie ad facie. Hostia vero fm hebreos dicitur ab hostio. qm̄ ad hostiū tabernaculi offerebatur. Sed fm gentiles dicitur ab hoste. quia deuictis hostibus fiebat hostia. i. sacrificium et victimā pro vincendis. de quo dictū est sub

ti. de oblatione. Dicitur quoque hostia immolatio. quia ibi Christus sacraliter immolatur. qui semel in veritate pro peccatis immolatus est in cruce. quod tractum est a mola quod si ri solebat de quodam genere frumentis quod far seu ador dicitur. quod ergo in manna precessit in eucharistia consummat. nam quod tamlibet quisque pre accipiat tota recipit eucharistia sicut evenit de manna. quia nec qui plus collegerat habuit amplius. nec qui minus pauperat cepit minus. Hanc ergo figurabat panis ille celestis de quo sapienter prestatur. Panem de celo posuit sine labore omne delectamentum in se habentem et ois saporis suavitatem. Quod de se Christus exponens. Ego inquit sum panis vivus qui de celo descendi. si quis manducaverit ex hoc pane vivet in eternum. et panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Et est notandum quod in ecclesia collocatur corpus Christi sumendo pacem dādo. panem benedictum et benedictione suscipiendo. ut dicitur sic tunc. de patris osculo. Qui autem vult collocare deus timore fide et dilectione habere. Sequitur. Accipit panem etc. Hunc sacrificij ritum melchisedech legitur primum celebrasse offerens panem et vinum. erat enim sacerdos altissimi. Unde daniel inquit ad Christum. Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem melchisedech. Sacrificium igitur evangelicum precessit legale. non solum dignitate sed etiam tempore. sicut apostolus plenius ostendit in epistola ad Hebraeos. Ideo pro panem et vinum in sacrificium corporis et sanguinis sui Christus instituit. ut in sumptione corporis et sanguinis Christi doceatur esse perfecta refectio. quia sicut pro ceteris cibis et potibus corporalibus panis cor hominis confirmat. et vinum cor hominis letificat. ita corpus et sanguis Christi pro ceteris cibis et potibus spiritualibus interiorum hominum reficiunt et satiant. Unde poculum tuum inebrians quod preclarum est. In his enim duobus plena consistit et perfecta refectio sicut ipse testatur. Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. De hoc etiam dicitur in viginti.

titula. super verbo. Hic est calix. Ceterum panis debet esse de frumento. vinumque de vite. quia Christus semetipsum comparavit frumento. cum ait. Passi granum frumenti cadens praeter rā mortuum fuerit ipsum solus manet. et vult cum dixit. Ego sum vitis vera. Ipse etiam fuit racemus in torculari crucis pressus. Unde Isaia. lxvij. Vestimenta tua sicut calcantium in torculari. Porro nec racemum vine. nec granum frumenti deus offerri nisi vel expressus in vinum vel redactus in panem quia Christus et panem se dicit et frumento se comparat. In canone tamen apostolorum in burcardo libro v. c. si quis. ita tenet. Si quis episcopus vel presbyter pro ordinatione domini alia quam in sacrificio offerat super altare. id est mel aut lac. aut pro vino siceram aut coelecta quādam. aut volatilia. aut aialia aliaque. aut legumina. constitutione faciens deponatur. De hoc dictum est sub titulo de oblatione sacerdotis. Non debet etiam in pane ipso poni sal quoniam quidam heretici christum faciunt propter illud quod scriptum est. Quicquid obruleris sacrificij sale condies Et illud. Non auferes sal federis domini dei tui de sacrificio tuo. Et illud. In omni oblatione tua offeras sal. Et in euangelio. Omnis victima saliet. Quae de sale discretionis non materiali intelliguntur. Panis autem hic formatur in modum denarii. tum quia panis vite pro denariis traditus est. tum quia idem denarius in vinea laborantibus in pretium dandus est et forma rotunda. ut dictum est sub titulo de oblatione. In hoc etiam panem sepe scribitur nomen et imago impatoris nostri. quia per eum in imaginem dei reformamur. et noia nostra in libro vite scribuntur. Nonnulli etiam ibi agnum figurant. tum quia his qui immolatur verus est agnus. tum etiam propter illud quod legitur Exodus. xlix. Hoc est quod facies in altari. offeres agnos ungiter et vinum ad libandum in agno. Panis quoque non fermentatur sed azymus in sacrificium debet offerri tum ratione facti. tum ratione misterij. Scriptum namque est in Exodus. Primo mense. et xliij.

die p̄mi mēsis ad vesperam comederis
azīma vsq; ad diē. xxi. eiusdē mēsis
ad vesperā. Item septē diebus fermentatū
nō inueniet in domibus v̄ris. Itē
q̄ comederit fermentatū p̄bit aīa ei⁹ de
ccu israel. Itē om̄e fermentatū non co
medetis. Itē in cūctis habitaculis v̄ris
comederis azīma. Cū ḡ x̄ps die. xliij. p̄
mi mēsis ad vesperam cenauerit cū dī
scipulis ⁊ agnū pascale comederit. ⁊ vti
q̄ ritū legalī cū azīmīs panib⁹ ⁊ lactu
cis agrestibus cōstat q̄ ea hora fermentatū
nō inueniebat in domibus hebre
orum. ⁊ ita panē azīmū in corpus suū
absq; dubio p̄secrauit. Cū. n. fermentū
corruptionem significet. Vñ fm aplm
modicū fermenti totam massam corū
pit. vt nihil corruptū vel corruptēs. s̄
totū sincerū vel sincerans in hoc esse sa
cramento monstret. nō fermentatū sed
azīmū cōsecram⁹. iux̄ illud apli. Pasca
n̄m immolatus ē x̄ps. itaq; epulemur
non in fermētō veteri s̄ in azīmīs since.
⁊ veri. Greci tñ in suo p̄sistentes errore
de fermentato cōficiunt. latinos azīmī
tas vocantes. cū ipsi verius fermentarij
valeāt nūcupari. Dicūt. n. i pasceue lu
nam. xliij. exiisse. in q̄ verus agnus est
immolatus vt legis impleret figura. q̄
x̄stij. luna p̄mi mēsis pascalez agnū
iusserat immolari. Dñs ḡ eo die se pas
surū esse p̄nosces in p̄cedenti vespa ne
cessitate ducens anticipe pauli comedere
pasca. Et q̄ tunc licite poterat comedi
fermentatū. ideo ⁊ ipsi corp⁹ dñi de fer
mentato cōficiūt. Dicūt etiā q̄ cum .b.
vgo maria p̄gnans fuerit de sp̄s sancto
recte p̄ fermentatū significat dñi incar
natio p̄pter v̄ginet vteri tumorē. Sz rñ
deri pōt q̄ nō offerimus in sacrificiū
virginis v̄ter. nec ille ē ad transubstan
tandū necessarius. s̄ fides ⁊ dei v̄bum
Sed nūqd̄ conficit qui fermentatū ho
die apud nos sacrificat. Et videt q̄ non
cū x̄ps azīmū p̄secrauerit qñ sac̄m isti

tit. vt dicitur ē. Preterea vt iam dicef
eccia a beatis petro ⁊ paulo hūc sac̄m
cū ritū accepit. Quidā tñ p̄traditū p̄e
sertim si negligentia vel ignorantia hoc
facit. Nā ⁊ legit in Leuit. Offeretis pa
nes fermentatos cū hostia gratiarū que
offerit p̄ pacificis. Item in penthateu
co legit. Offeretis panes p̄mixtarū de
duabus decimis fermentate similes. Et
multis cū fermētato cōficiētib⁹ eccia
cōscat. Sequitur. Eleuatis oculis in celū
⁊c. Per hoc q̄ x̄ps oculos in celū leua
uit. insinuat nobis se h̄re a p̄e qđ habz
q̄q; in principio n̄roz op̄ez debemus
dirigē mentis oculos ad dñm tanq̄ ad
autore oīm op̄ez bonorū. Itē p̄ hoc q̄
oculos ad celū leuauit ⁊ p̄i gr̄as egit.
docuit nos q̄ semp p̄i supplicare debe
mus vt hoc tam magnū sac̄m p̄ man⁹
n̄ras p̄ficere dignet. Nūc aut̄ tria cōme
morant̄ que nullus euangelistarum de
scribit. videlz. Eleuatis oculis in celum
⁊c. vsq; discipulis suis. Itē eterni testa.
item misterium fidei. Quis ergo tante
audacie existit vt hec corde suo rempta
uerit interponere. Sane forma istā ver
boz ab ip̄o x̄po acceptū apostoliz ab
ip̄is eccia. Multa qđem s̄a de verbis q̄
de factis dñicis p̄pter breuitatem p̄ter
inserūt euāgeliste q̄ tñ apli suppleuerūt
v̄t illud qđ apls ait in eplā ad Corin.
V̄sus est plus q̄ quingentis fratrib⁹
simul. deinde v̄sus est Iacobo. deinde
ap̄is oib⁹. nonissime aut̄ tanq̄ ab ortu
v̄ v̄sus ē mihi. Nā ⁊ inter ip̄os euāge
listas qđā omittunt̄ ab vno q̄ supplent̄
ab alio. Vñ cū tres euāgeliste cōme
morent. hoc ē corpus meū. solus lucas
adiecit. qđ p̄ vobis tradet. ⁊ cū mathe⁹
⁊ marcus dicāt p̄ multis. Lucas dic̄ p̄
vobis. s̄ matheus addit in remissionē
peccatorū. Sequit̄. Gr̄as agens ⁊c. Nūc
colligit̄ vnde sacrificiū laudis dicatur.
De em̄ sic q̄ x̄ps v̄ gr̄as agēs illud insti
tuit. Gr̄as aut̄ agebat nō p̄ se s̄ p̄ nob.

id ē p reparatōne oīm futura. De hoc dictū ē in scōa p̄icula sup̄ v̄bo p quib⁹
 B̄ndixit zc. B̄ndixit em̄ b̄ndictione celestī z v̄tute v̄bi qua cōuertit panis in substantiā corp̄is xp̄i. s. hoc ē corp⁹ meū
 Et in platōne huius verbī fit crux sup̄ panem que significat q̄ xp̄s passus est etiā in natura. T̄otus ei passus ē. z fm̄ animā z fm̄ corpus vt dicef in. xj. partīcula sup̄ verbo z p̄stās. vt totū hominem redimeret. Quia em̄ xp̄us accepit panem z calicē in sanctas ac venerabiles manus suas vtrūq̄ b̄ndixit. ideo sacerdos xp̄i exemplo panem et calicē in man⁹ accipiens vtrūq̄ p se crucis signaculo b̄ndicit. q̄ due cruces innuūt ip̄s cene z gratie. in quo duo parietes in angulari lapide cōiūgūt. vel q̄ ḡlgas gemine substantie crucifigūt. Cū aut̄ ad p̄lationē istoz v̄boz. Hoc ē corp⁹ meū. hic est sanguis meus. sacerdos cōficiat credibile indicat q̄ xp̄s eadē verba dicēdo consecr. Vex cū dñs prius fregit q̄ cōsecrauerit. videt q̄ eccl̄a q̄ prius cōsecrat q̄ frangat. aliter agit q̄ xp̄us egerit. z sic peccat. quonīaz ei⁹ actio nostra debet eē instructio. Sup̄ hoc dixerunt q̄dam q̄ xp̄s post b̄ndictionē z cōuersiōnem fregit. nā tūc cōfecit cuz b̄ndixit. litterā hoc ordine cōstruētes. Accepit panem z b̄nb̄xit subaudiendū ē dicēs. Hoc ē corpus meū. z tūc fregit z dedit z ait. Accipite z comedite. z iterauit b̄ est corpus meū. Prius ergo ptulit hec verba vt eis vim cōficiēdi tribueret. deinde ptulit eadē. vt ap̄los formā cōficiēdi doceret. Alij dixerūt q̄ etiā xp̄s prius fregit q̄ cōsecrauerit nam pri⁹ benedixit z postea fregit. demū protulit v̄ba illa. hoc est corpus meū zc. z tūc dedit. z fm̄ hoc z sacramētū consecr. z formam instituit post b̄ndictionem. cū dixit hoc est corpus meū. intelligētes illā b̄ndictionē fuisse. vel aliquod signū quod super panem impressit. vel aliq̄d

verbum quod super panem expressit. Quibus illud videtur obistere q̄ prius fregit q̄ dixit. hoc est corpus meus. nec est etiā credibile q̄ prius dederit q̄ cōfecerit. Sane dici potest q̄ xp̄us virtute diuina nobis occulta primo cōfecit. z postea formā expressit sub qua postea benedicerent. Ipe nāq̄ per se virtute pp̄ia benedixit. nos v̄o ex illa virtute quā indidit verbis. Cū ergo sacerdos illa xp̄i verba pronūciat. hoc est corpus meū. z hic est sanguis meus. panis z vinum in carnem z sanguinem cōuertitur illa verbī virtute qua verbum caro factum est. z habitauit in nobis. qua dixit z facta sunt. mādant z creata sunt. qua seminā mutauit in statūā. z v̄rgaz puertit in colubū. qua fontes mutauit in sanguinem. z aquā cōuertit in vinū. Nam si verbum Velie potuit ignē de celo deponere. nonne verbum xp̄i poterit panem in carnem mutare. certe maius est de n̄bilo creare. quod non est. q̄ quod est in aliud trāsmutare. z incōpabiliter maius ē q̄ deus ita factus ē homo q̄ non desinat esse deus q̄ q̄ panis ita fiat caro q̄ desinit esse panis. Illud per incarnationem semel factus ē istud per consecrationem ingiter fit. Ad p̄lationem ergo v̄boz panis diuinit⁹ transubstātiatur in carnē. diuina em̄ et materialis huius sacrificij substantia ē verbum q̄ accedens ad elementū pficit sacramētū. sicut verbū corni v̄nitū efficit hominē xp̄m. Notandū est aut̄ q̄ in corpore xp̄i v̄ndecim miracula cōsiderant. de quibus expressa reddi ratio non potest. licet similitudinariē ratios ad hoc deseruiant. Primiū est quia panis z vinū transubstantiant in corpus z sanguinē. de quo iam rationes posite sunt. Alia etiam ratio hūc deseruit. q̄ z cibus z potus corp̄alis fit caro z sanguis mediante natura. multo ergo fortius ip̄a natura. s. deus immediate face

re pōt q̄ panis cōuertat in corpus suū.
 ⁊ vinū in sanguīnez. Secundū est q̄
 quotidie panis transsubstantiatur i cor
 pus ⁊ nullum sit augmentū in deo. Ra
 tio hūc defuit quia ⁊ si scio aliq̄ secre
 tam quod pluribus manifesto. licet il
 lud omēs illi me reuelante sciant tamē
 in me solo siue in mente mea nullū p
 pter hoc fit augmentū. Terciū quia
 quotidie sumitur ⁊ comeditur. nec ali
 qua sit eius diminutio. ratio. quia si de
 lumine meo lumina mille sumant nūl
 deperit in meo. nam ⁊ vidua sareptana
 comedebat ⁊ nunq̄ diminuebatur fari
 na de hydris. nec oleū de lechito. Q̄
 tum est quia indiuisibile diuidit ⁊ in q̄
 liber pre eucharistie totus ⁊ integer re
 manet. ratio in speculo in quo aliquid
 representat. et si diuidat p̄ pres in q̄libet
 parte idem repñatur vt dicef in seq̄nti
 p̄ricula super verbo simili mō. Quin
 tum quia a crīminosis sumptū non co
 inquinatur. ratio quia nec sol transiens
 super loca fetida coīquātur. Sextus
 quia corpus xp̄i qd̄ est cibus vite pctō
 ribus est mortale. vt dictum ē in probe
 mlo huius p̄tis. ratio quia ⁊ infirmis ⁊
 debilib⁹ corpa bona cibaria ⁊ capones
 ⁊ bona vīna sunt nocīna. Septimū
 q̄ sumptū a sacerdote ⁊ quolibet alio.
 ore clauso in celū rapitur. vt iam dicef
 sup verbo accipite. ratio quia de corpe
 virginis incoꝛrupte xp̄us exiuit. q̄ etiā
 de monumento clauso surrexit cum sit
 res simplicissima. ⁊ ostio etiam clauso i
 locū vbi erāt discipulī intrauit. Octa
 uū cū sit corpus immensū ⁊ in tāpa
 hostia stat. ratio quia ⁊ pupilla oculi q̄
 minima est magnū montē apprehēdit
 Nonum quia idem corpus totum si
 mul in diuersis locis cōsistit. ⁊ a diuer
 sis p̄cipitur. Ratio q̄ ⁊ verbū hominis
 semel. platum iuxta vocis naturā totū
 simul ē in auribus diuersorū. Preterea
 qui fecit corpus ⁊ locum vtrūq̄ facit in

altero esse vt vult. Rursus luna ⁊ sol et
 lumen in diuersis locis a diuersis vidē
 tur. Decimū q̄ pane transsubstantia
 to remanēt accidentia panis. s. pond⁹.
 color. ⁊ sapor. ratio per similitudinem
 deficit hic. vt diceretur super verbo fregit.

Undecimū quia sub specie panis est
 ⁊ sumit⁹ corp⁹ ⁊ sanguis xp̄i. immo to
 tus xp̄s. similr sub spē vīni ē et sumitur
 vtrūq̄. ⁊ tñ non est ibi duplex sumptio
 corpis ⁊ sanguinis xp̄i. Ratio q̄ licet i
 vno prandio comedā añ potum ⁊ post
 nō tñ dicoꝝ hīs prandere. ⁊ de hoc dicef
 sub. vij. p̄ricula super vbo. Sili modo.

Verū tamē sicut ait leo papa. Quid
 q̄ris nature ordinem in xp̄i corpe. cum
 preter naturā sit ip̄e xp̄s natus ex v̄gie.
 Et nota q̄ quedam matrona singulis
 diebus dñicis offerebat panes bñō gre
 gorio. qui cum post missarum solennia
 corp⁹ dñi illi offerret ⁊ diceret. Corpus
 dñi n̄rī ihu xp̄i custodiat te i vitā eternā
 Illa lasciuia subrisit. ip̄e v̄o mox dextrā
 ab eius ore cōuertēs. p̄tē illā dñici cor
 poris sup altare deposuit. deinde corāz
 pp̄lo matronā interrogauit ob quā cau
 sam ridē p̄sumpserit. At illa inquit. q̄
 panem quem proprijs manibus fece
 ram tu corpus domini appellabas. tūc
 Gregorius pro mulieris incredulitate
 se in orationem prostrauit ⁊ surgēs par
 ticulam illaz panis ad instar digiti car
 nem factam reperit. ⁊ sic matronam ad
 fidem conuertit. Drauit itē ⁊ carnem
 illam in panem conuersam vidit ⁊ ma
 trone sumendā tradidit. Legit quoq̄ q̄
 cū lūgo de san. vic. doctor excellētissi
 mus vltima infirmitate laboraret. cor
 pus dñi instāter petijt sibi dari. Cumq̄
 nullū cibū retinere posset. fratres eius
 turbatōem timētes simplicem sibi ho
 stiam attulerunt. Quod ip̄e per sp̄m
 agnoscens ait. Misereatur v̄ri de⁹ fr̄s
 cur me deludere vult. ⁊ ste. n. quē por
 tatis dñs me⁹ nō ē. at illi attolūt mox

corpus dñi attulerit. h̄ ipse videns se nō
posse recipere. eleuatis in celū manib⁹
sic orauit. Ascendat filius ad patrem et
spūs ad deū q̄ fecit illū. Eccl̄s vii. Et in
ter hec b̄ba spm̄ emisit. et corpus dñi ibi
dam disparuit. Quinq; aut̄ ex causis
iactm̄ corpis et sanguinis sui xp̄us sub
aliā specie sumēdū instituit. Prima est
ad angēdū meritū. qm̄ aliud ibi esse cer
nit̄ et aliud eē credit̄ fides habeat me
ritū cui hūana rō nō p̄bet exp̄imentū.
Secūda est ad fouendū sensum ne ab
horreat animus qd̄ cerneret oculis. qz
nō p̄suetimus carnē crudā comedere:
vel sanguinem humanū bibere. Fouet̄
em̄ sensus i vno dū vicz solita p̄cipit. et
edificat̄ fides in altero dū i eo qd̄ videt̄
q̄le sit. illud qd̄ non videt̄ agnoscit. Ter
cia ē ad vitandū ridiculū ne insultaret
paganus cū illud ageret xp̄ianus vt ita
vagas assit̄ ridiculū desit. Quarta qz
nō possit mortalis hō intueri claritates
q̄ est in corpe xp̄i. qd̄ expti sunt discip̄lī
in transfiguratiōe. p̄terea panis p̄firmat
et vinū letificat cor hoīs. Quinta nō su
misit sub specie agni. ne indaſcare videa
mur de more legali agnum offerentes.
Sequit̄. Fregit. Querit̄ solet. quid xp̄s
in mensa tūc fregit. et qd̄ sacerdos nunc
in altari frāgit. Et fuerūt q̄ dixerūt q̄ si
cur̄ post cōsecrationē vera panis rema
nent accidentia. sic et vera panis substā
tia. qz sicut subiectum nō pōt subsistere
sine accidentibus. sic accidentia nō pōt
subsistere sine subiecto. qm̄ accidentis
esse nō est aliud q̄ inesse. sed panis et vi
ni substantijs permanentibus ad plati
onē illoz verboz corpus et sanguis xp̄i
veraciter incipiūt esse sub illis. ita q̄ ibi
eidem accidentibus vtrūq; vere susci
pitur. s. panis et caro vinū et sanguis. q̄
rū alterū probat sensus. reliquum cre
dit̄ fides. Hi dicunt q̄ substantia panis
frāgitur ac alteritur. inducētes ad hoc
illud ap̄l. Panis quē frangim⁹. et Au.

dic̄t. Vna sabbati cū venissem⁹ ad frā
gendū panē et. Et fm̄ eos dū sacramē
tum a mure corroditur etis ipsa panis
substantia comeditur. sub qua corp⁹ xp̄i
mox esse desinit cū corrodi incipit. In
nocentius terci⁹ dixit i speculo ecclesie
q̄ forma panis frangitur et atteritur. h̄
corpus christi sumit̄ et comedit ea q̄ no
tant corruptionē referens ad formā pa
nis. ea vero q̄ notant acceptionem ad
corpus xp̄i. Berengarius quippe q̄ su
spectus habebatur de heresi. corā nico
lao papa cōfessus est panē et vinū que i
altari ponunt̄ post consecrationē nō so
lum sacramentum. h̄ etiam in veritate
verum corpus et sanguinem christi et.
et sensualiter. nō solū sacramentū. h̄ et
om̄ in veritate manibus sacerdotū tra
ctari. frangi. et fidelium dentibus atteri
Nō autē corpus xp̄i vel in partes diuisi
dū vel dētib⁹ laceratur. cum sit immor
tale et impassibile. Sed in qua re fiat
fractio vel attritio beatus Aug⁹. ostē
dit dicens. Quando christus mandu
catur reficit non deficit. nec quādo mā
ducam⁹: partē de illo facimus. et quidē
in sacramento sic sit. nam et christ⁹ car
nalem sensum discipuloz redarguit. q̄
putabant carnē eius sicut aliā carnem
diuidendā in ptes et moribus laceran
dam. Dicitur aut̄ forma panis nō q̄ sit
h̄ q̄ fuit. sicut dicebat symon leprosus.
nō q̄ talis existeret. h̄ qz talis extiterat.
Si vero queratur quid a mure comedi
tur dū sacramentum corrodit̄ vel quid
incinerat̄ cū sacramentū cremat̄. Rūder
ipse Inno. q̄ sicut miraculose sub pa
nis puerit̄ in corpus dñi. cū et incipit
esse sub sacramento. sic quodā mō mira
culose reuertit̄ cum ipm̄ ibi desinit̄ esse
non q̄ illa panis substantia reuertatur
que transit in carnem. sed eius loco ali
ud miraculose creatur. q̄nis huiusmodi
accidentia sine subiecto possint sic esse
sic edī. Sequitur. Dedit. Querit̄

solet quale corpus xpus in cena dedit mortale aut immortale. passibile aut impassibile. ac cetera q̄ ad hāc p̄tinet q̄stionem. Et licet simplicitate fidei sufficit at dicere q̄ tale dedit quale voluit. et rursum q̄le dederit ipse nouit. Fuerunt tñ q̄ dixerunt q̄ sicut veraciter ipse idē erat q̄ dabat et q̄ dabat. Ita in eo q̄ dabat erat passibilis et mortalis. et in eo q̄ dabat erat immortalis et impassibilis. sicut visibiliter gestabat et inuisibiliter gestabatur. Inuisibiliter inq̄ q̄rū ad formam corporis. nō q̄rū ad spēm sacri. Nā in eo q̄ gestabat. qd̄ erat hoc apparebat. In eo vō q̄ gestabat qd̄ erat ipse nō videbatur. qz forma panis et vini velabat formam carnis et sanguinis. Hic ē ille ver⁹ dauid q̄ corā achis rege gerb suis manibus ferebat. Qm̄ igitur immortalis dabat. incorruptibiliter edebat. Hi profecto cōcedunt posito q̄ pars aliq̄ sacri p̄ tridui mortis xpi seruata fuisset. idem corpus simul et facebat mortuum in sepulcro. et manebat viuū sub sacramēto in ara crucis partebat. et sub forma panis nō ledebatur. Sed qm̄ incredibile iudicat vt fm̄ eandē naturam simul esset mortalis et immortalis. qd̄ tñ congruebat ei fm̄ eandem personam. fuerūt aliq̄ qui dixerūt q̄ xps mortalis vsq̄ fuit si necessitate h̄volūtate. In eo q̄ppe q̄ immanis erat ab om̄i culpa. liber erat ab om̄i pena. vt nil morti dberet p̄ eo q̄ n̄ h̄il p̄ci h̄ret. Sustinuit tñ sp̄ote mortalitatem. qz morē sustinere volebat. qm̄ si mortalitatem nō suscepiss̄. oīno mori nō potuiss̄. Vt q̄ p̄baret q̄ mortalis erat nō necessitate h̄volūtate. qñ voluit mortalitatem deposuiss̄. et qñ voluit mortalitatem recepit. Legitur in euangelio q̄ cū iudei duriss̄ent ihm̄ vsq̄ ad sup̄cillum montis. et eū precipitare vell̄ēt. ille transiens p̄ mediū illoz ibat. Cum ergo eēducendus teneret se sicut passibilem tollerabat. sed cum esset p̄cipitandus sicut

impassibilis p̄ mediū illoz transibat. Potest tñ salua fide concedi q̄ tñ tale dedit quale tunc habuit. mortale videlicet et passibile. nō q̄ posset pati sub sacramento. s. nūc h̄ q̄ sub sacramēto poterat pati. s. tñc. Nūc aut̄ sumit a nobis immortale et impassibile. nec tñ maiorem habet nūc efficaciam. sicut nec maiorem potentiam. Ergo passibilis edebat et tñ non ledebatur nō erat humane nature h̄ diuine potentie qua valebat q̄cqd̄ omnino volebat. Sequitur discipulis suis. Dubitari solerit iudas cū alijs accepit eucharistiam. Lucas em̄ ostendit iudam interfuisse cū alijs qui statim post calicem traditorem cōmemorat dicens. Hic est calix noui testamēti in sanguine meo qui pro vobis effundet. Perū tamē ecce manus tradentis me mecuz est in mensa. Quotquot autē interfuerūt eucharistiam acceperūt. Marco testante qui ait. Et biberūt ex eo om̄es. Iuxta qd̄ xps p̄ceperat. teste Matheo Bibite ex hoc om̄es. Cōtra iudas nō interfuisse p̄batur. Nam fm̄ matheus statim dixit ih̄sus bibentibus calicē. nō bibam amodo de hoc genimine vitis vsq̄ in t̄iem illum cū illud bibam vobiscū noui i regno patris mei. Iudas ergo non aderat qui cū eo non erat bibiturus in regno. In hoc casu forte tenendū est illud qd̄ Iohannes insinuat qz cum iudas accepisset buccellam exiuit cōtinuo. erat. n. nox. Xpus aut̄ post alios cibos tradidit eucharistiam. Luca testante qui ait. Similiter et calicē postq̄ cenauit. Patz ergo q̄ iudas p̄ri⁹ exiuit q̄ xpus traderet eucharistiam. Qd̄ ergo lucas post calicem cōmemorat traditorem p̄ recapitulationem dictuz iteligi potest. quia sepe in sacra scriptura quod prius factū fuerat posterius enarratur. sicut matheus b̄duo ante pasca cōmemorat alabastruz vnguenti quod fm̄ Iohannē añ sex dies pasce mulier

in domo simonis leprosi effudit. h̄ con-
cesso q̄ iudas accepit eucharistiā quod
pleriq̄ pcedunt. quare medicus saluta-
ris medicinā dedit egrotō. quā ei mori
feram esse sciebat. qm̄ q̄ manducat indī-
gne. iudiciū sibi manducat. Rñdeo for-
te vt suo doceret exemplo. q̄ sacerdos
nō debet illi cōsonem negare. cuius cri-
men 7 si sit sibi notū. nō est tñ ecclesie
manifestū. ne forte non sit corrector h̄
p̄ditor. Vñ legitur in canone. Nō pro-
hibeat dispensator. i. sacerdos pingues
terre. i. peccatores mensam dñi. i. corp⁹
7 sanguinez xp̄i manducare. h̄ moncat
exactorem timere. Sed cū minus ma-
lum sit reddi suspectū de crimine q̄ cō-
mittere crimē. 7 de duobus malis cum
alter vget minus sit eligendū. videt
q̄ discretus sacerdos negare debet eu-
charistiā criminoso q̄tenus minus ma-
lū incurrat vt maius euitet. i. vt reddat
suspectus ne manducet indigne. Sane
cū nemo debeat vnū mortale cōmitte-
re ne p̄rimus aliud mortale cōmittat
eligendū est potius sacerdoti nō p̄dere
peccatorē q̄ vt ille nō peccet. h̄ ille poti-
us debet eligere vt abstinēdo reddatur
suspectus q̄ q̄ cōicando māducat indī-
gne. Sed q̄ritur an xp̄s ad bonū an ad
malū eucharistiā inde tradiderit. Et q̄-
dem non videt ad bonū dedisse. ne sua
sit intentione fraudatus. q̄ teste p̄pheta
fecit vniuersa q̄ voluit. Iudas em̄ non
ad bonū h̄ ad malum accepit. h̄ nec ad
malū dedisse videt q̄ xp̄us nō est actor
maloz h̄ vltor. Rñderi pōt q̄ si hec p̄-
positio ad. cū d̄ dedit ad malū. intentiō
nem denotet vel affectū. falsa est. p̄posi-
tio. Si aut̄ consecutionē innuat vt effe-
ctū vera ē. Sane q̄ xp̄s buccellā intin-
ctam inde porrexit. cōstitutū ē ab eccia
ne eucharistia def̄ intincta. Nec debz i-
telligi q̄ sibi buccella panis intincta xp̄s
eucharistiā dederit traditori. sed per
buccellam intinctam atq̄ porrectā suū

deniq̄ traditorē expressit. Sequit̄. Acci-
pite 7 māducate. quis vnq̄ crederet q̄
panis in carnē 7 vinū in sanguinē con-
uertri potuisset nisi ipse saluator h̄ dice-
ret qui panem 7 vinū 7 om̄ia ex inuisi-
bilibus creauit. Voluit ergo p̄ nos pa-
nem 7 vinū sibi offerri 7 ab ip̄o diuini-
tus consecrari vt fidelis populus cre-
dat verum esse misteriu qd̄ ip̄e tradidit
discipulis suis dicens. Accipite 7 mā-
ducate. Similiter 7 de calice dixit. Sa-
ne nō est intelligendū q̄ sumptū cor-
p⁹ de manu domini sibi discipuli mistra-
rent. sed qui consecrauit idē 7 ministrā-
uit. Nec si diceret. Cornedite. vtrāq̄ hu-
ius sacramenti comestione insinuans.
Dupl̄citer em̄ corpus xp̄i comeditur.
quia dupl̄ intelligit̄. i. vtz quod de vir-
gine traxit 7 in cruce pependit 7 misti-
cū quod ē ecclesia xp̄i spū vegetata. De
verō corpe dominus ait. Hoc est corp⁹
meū qd̄ p̄ vobis tradet̄. De mystico di-
cit apostolus. Vnus panis 7 vnū cor-
pus multi sumus. Vtz corpus xp̄i co-
meditur sacramentaliter. id ē sub specie.
Mysticū aut̄ comedit̄ spūaliter id ē sub
specie panis in fide cordis. De comesti-
one sacramentali dicit dñs. Accipite et
comedite hoc ē corpus meū 7 quod pro
vobis tradet̄. hoc facite in meā cōmēo-
rationez. Hoc modo tam boni q̄ mali
xp̄i corpus manducant. sed boni ad sa-
lutem. mali vō ad iudiciū. nisi ei 7 ma-
li xp̄i corpus comederint. non dixisset
apostolus ad Cor̄n. xj. Qui māducat
indigne. iudiciū sibi manducat nō dñi
dicans corpus dñi. Ille aut̄ indigne su-
mit q̄ sacramentaliter 7 non spūaliter su-
mit. Nam 7 iudas cū alijs eucharistiā
tradit̄ accepisse. vt iam dictū ē. De spū-
rituali comestione dñs ait. Nisi mādu-
caueritis carnem filij hominis. 7 bibe-
ritis eius sanguinē non habebitis vitā
in vobis. Hoc mō corp⁹ xp̄i comedūt
soli boni. Vñ qui māducat meā carnē

et bibit meū sanguinem. in me manet et ego in eo. Nā q̄ manet in caritate. i deo manet et deus in eo. Et qd paras dentem et ventrē. crede et manducasti. Qui credit in xpm comedit ipm. qm̄ incōpatur xpo p fidē. i. mēbrū ei⁹ efficit. vel in unitate corpis ei⁹ firm⁹ solidat. Illibi em̄ qd māducat incorpatur. et qd manducat incorporat. hic autē qd manducat in corpore. et qd māducat incorpat. Virūq̄ modum edēdi xps insinuat vbi dicit. Spūs ē qd vivificat. caro non pdest q̄cūq̄. qz caro xpi nisi spūaliter comedatur nō ad salutē s; ad iudiciū manducat. Sed qd fit de corpore xpi postq̄ sumptū fuerit et comestū. Nūderi pōt q si pntia q̄ritur corpalis. in celo q̄rat vbi xps est in dextra dei sedens. Ad ipsū tñ pntiam exhibuit corpālē. vt ad spūalē pntiā inuiteret. Dñ cū sacm̄ tenet gustat et comedit. xps corpāliter adest in visu in tactu in sapore. et qd in corpālis sensus afficit corpālis pntia nō auferitur. Postq̄ vō in p̄cipiēdo sensus deficit corpālis. Deinceps nō est q̄renda corpālis pntia. s; spūalis ē retinēda qz dispensatōne cōplera xps de ore trāsīt ad cor. Melius ē em̄ vt pcedat ad mentē q̄ descendat in ventrē. cibus ē non carnis s; aie. Venit vt comedat nō vt cōsumat. vt gustetur nō vt incorporetur ore comedit. s; stomacho nō digerit. reficit aim s; nō effluit i secessum. Illud vō qd dñs ait. Omne qd in os intrat in ventrē vadit. et in secessum emittit. nō de spūali s; de carnali cibo dictū ē. q si forte secessus seu vomitus post solam eucharistie p̄ceptōez cuenerit ex accidentibus humoib⁹ generat cū interdū hūiores absq̄ cutuſsi bet cibi materia vel effluant in secessus vel emittant ad vomitū. Itaq̄ q̄tū ad nos seruat p oia corruptibilib⁹ cibi similitudinē. s; q̄rum ad se non amittit in uolabilis corpis veritatem. spēs q̄nq̄ corroditur et maculat. s; veritas nunq̄

corrūpitur aut inquinat. si qñ tale quid videris noli timere tibi. s; esto sollicitus tibi. ne tu forte ledaris si male credideris. Sequitur. Hoc ē corpus meū. Cum ad plationē istoz verborū hoc est corp⁹ meū. panis mutetur in corpus. et ad plationem istoz verborū. hic est sanguis meus. vinū mutet in sanguinem. et prius proferatur ista verba q̄ illa. videt q panis prius mutetur in corpus q̄ vinū in sanguinē. et ita videt per consequens q corpus sine sanguine est vel sanguis sine corpore. Propterea dicitur a qbusdā q cum totū est dictū. totū est factū. nolentes vel non valentes ipsius cōuersiois determinare momentū. Alij vō dicunt q licet ad plationem precedentū verborū panis antea mutet in corpus. et ad plationē sequentiū vinum postea mutetur in sanguinem. nunq̄ tamē corpus ē sine sanguine. et sanguis sine corpore. sicut neutrum est sine anima. sed sub forma panis sanguis existit i corpore per mutationem panis in corpus et econuerso non q panis in sanguinē vel vinū mutetur in corpus. sed q neutrum potest existere sine reliquo. de hā dicitur. Sed q̄ritur qd demonstrauit xps qñ dixit hoc ē corpus meū. p hoc p̄nomē hoc. nō. n. videt q panē. qz panis q̄ erat corp⁹ xpi. nec etiā corp⁹. qz nōdū illa vba ptulerat. ad qz plationē panē mutauit in corpus. Sup b dicit qdēz q p hoc p̄nomē nil demonstrat h illud mālīter ponit. Sed fm b quō p dictionē nihil significantē fit trāsubstantiatio. Preterea dñs utebat illa voce significatiue. et nos vtimur materialiter. q nō facim⁹ quod ipse fecit. Alij dicūt q ea vis data est ipsi verbis q ad ipoz plationem fit trāsubstantiatio. Item ideo sacerdos non p̄fert ea significatiue. quia nō posset ea sic proferre. Nōtref. n. si diceret. hoc ē corpus meū. Verū a pmissē q̄tōnis laqueo facile se absoluit qui dicit q

xps tunc cōsecrā qñ bñdixit. de q̄ dictuz ē sup verbo Bñdixit. Nam si opponat de sacerdote q̄ tunc cōsecrat cū illa vba pñūciat. Bñdixit q̄ sacerdos nihil de monstrat cū illis v̄bis non v̄tat enūcia tiue s̄ recitatie. quēadmodū z cūz ait. Ego sum v̄tis vera. Ego sum lux vera. Ego sum lux mūdi. et innumera talia. Rursus q̄rit quid demōstrauit cū dixit Manducate ex hoc oēs licet i nullo q̄ tuor euangelistarū hoc legat de corpe. s̄ tantū de sanguine inuenit dictuz. Bi bite ex hoc oēs. cū em̄ tam panē fregis set. si demonstrauit aliq̄d fragmentorū illud nō debebant oēs comedere. s̄ sin gulis debebat singula distribuere. Si demonstrauit corpus nō poterāt ex illo s̄ illud comedere. q̄ corpus xpi nō mā ducať p ptes s̄ integrū. Sane frequēter in sacra scriptura videt̄ agi de vno. sed agiť de diuersis. vt est illud. bñdixit fre git z dedit. Bñdixit panē. fregit formaz z dedit corpus. Eodē mō cū dixit. mā ducate ex h̄ oēs. pñomē ofidit integrū corp⁹. z p̄posito innuit formā diuisam vt iste sit sensus. Comedit̄ corpus inte grū s̄ forma diuisa. nā solā forma p ptes diuidit. z totū corpus integrū mā ducať. Si h̄ mō p̄t intelligi qd̄ subiūxit hoc ē corp⁹ meū. i. illud quod p̄beo sub hac forma. Querit etiā si additio vel subtrahctio vel trāspositio vel interposi tio vel mutatio fiat in illa forma v̄boz quā xps exp̄ssit vtz effectū cōsecratōis impediāt. vt si dicat addēdo. H̄ ē corp⁹ meū qd̄ assumpsi de v̄gine. vel subtra hendo. H̄ ē corp⁹. nō dicēdo meum. aut trāspōnendo dicēdo. corp⁹ meū hoc ē. vel interponēdo. hoc ē v̄tis corp⁹ meū. siue mutando. vt hoc ē corp⁹ ih̄u. Sa ne grānter peccat q̄ qd̄libet hoz quōlī bet attēptauerit. p̄sertim si formā inten dat mutare vel heresim introducere. q̄ forma v̄boz quā xpus exp̄ssit p oia de ber illibata fuari q̄uis fm̄ p̄bm. noia z

verbā transposita idē significēt. neq̄ vtl le p̄ inutile viciet. z nō verbū ex verbo. s̄ sensum ex sensu trāsfērēdū ē. Quid si inter platōnē forme panis z vini in terponat̄ spaciū z quidē nihilominus sit trāssubstantiatio. De hoc tñ dubiū non est fm̄ illos q̄ duas asserūt esse for mas. vt iam dicet. Sed cū ad platōnē istoz v̄boz. hoc ē corpus meum panis mutet̄ in carnē. z ad platōnē illoz. hic est sanguis meus. vinū mutet̄ i sangui nem videt̄ q̄ panis sine vino. z vinum sine pane valeat cōsecrari. vt p̄m̄ssus ē z ita si post platōnē istoz z añ. platō nem illoz impēdimentū accedat sacer dot. quo minus p̄cedere valeat videt̄ q̄ panis sit mutatus in carnes. vino in sanguinē nō mutato. Nūqd̄ ergo h̄ ca su alius sacerdos totū repetet a p̄ncipi pio. z sic sup panē iterabit̄ consecratio. an v̄o ab eodē loco tantū incipiet in q̄ sacerdos ille dimisit z sic diuidet̄ misse riū v̄nitatis. Sup hoc itaq̄ legiť in p̄ctio tolerano. Censuimus p̄uenire vt cū a sacerdotibus missaz tpe sacra misse ria cōsecrant̄. si egritudinis accadat cu inslibet interuētus quo ceptū nequeat cōsecrationis expleri misteriū. sit libez ep̄o vel p̄sbytero alteri cōsecrationē exe qui cepti officij vt p̄cedētibus supplē q̄ defecerūt libenter aliij p̄ cōplēmēto suc cedāt. De hoc etiā dicet̄ in. vij. p̄ricula. sup verbo noui z eterni. ad finē. Verū cū inter theologos de tempe consecra tionis sit diuersa sententiā q̄busdā dicē tibus. q̄ cū totum est dictū. totum ē fa ctum. alijs asserētibus q̄ panis añ mu tatur in corpus. z postea mutat̄ vinū i sanguinē vt dictū ē. ideo pleriq̄ tutius incedere affirmāt q̄ alius sacerdos re perere debet cōsecrationem atq̄ p̄ficere. qm̄ nō dī iteratū qd̄ nesciť eē factuz. Tamen ne vlla fiat iteratio vel diuisio sacramenti. nec aliquis scrupulus erro ris vel dubitationis remaneat cōsultū

iudicat. vt illa tal' oblata studiofissime
p infirmis recondat. ⁊ sup alijs specte
bus panis ⁊ vini totius canon repetat.
⁊ pmissa hostia psecrata in fine miffe a
ministro vel alio sumat. S; si vinū in-
ueniri nō possit. vel aliquo casu interce-
dente defuerit. querit vix necessitate co-
gente vel casu intercedente. sola panis
materia possit in eucharistiā cōsecrari.
sicut ⁊ sub sola panis specie d; eucharis-
tia reservari. Sūt sane q dicūt q cum
verbū ⁊ elementū pficiat sacramentū:
nec forma vboꝝ nec materia rez quas
xps expressit mutari siue dimidiari p̄t
q; sicut vinū sine pane. sic panis sine
vino mīme consecrat. Vñ siue aqua p
vino mittat in calicē. siue ordiū p fru-
mento forme in panem. sicut neutꝝ p
se. sic neutꝝ cū alio trāsubstantiat i car-
nem aut mutat in sanguinē. Nā si pa-
nis sine vino vel vinū sine pane muta-
ri posset in carnē aut sanguinē. in his
traq; regionib; in qbus alterutꝝ inue-
niri nō potest. licite posset alterꝝ sine al-
tero consecrari. min⁹ em̄ ignorantia q̄
necessitas vel negligentia q̄ difficultas
excusat. Alij vō dicūt q cū xps prius
pnterit panē in carnē. ⁊ postea muta-
uerit vinū in sanguinē sicut euangelice
lectionis textus ostēdit. ⁊ sine vino pa-
nem. ⁊ sine pane vinū consecrari cōtin-
git. Grauit̄ tñ offendit q negligenter
vel ignoranter alterutrā spēm p̄termit-
tit. graui⁹ q scienter aut sponte. maxie
si formā intendit mutare vñ heresim in-
troducere. Quid ḡ faciendū sacerdoti
si vinū post psecrationē cōperiat p̄ter-
missum. rñdeo. si hoc studiose cā intro-
ducendū heresim factū est. nō est sac̄m
corp̄is. si vō p obliuionē vel negligē-
tiam. n̄hilomin⁹ facta est psecratio cor-
poris vt pmissum est. tūc tñ vt dicūt alī
qui vinum apponere d; ⁊ sup illō solū
mō verba ad consecrandū sanguinē re-
petere. s. ab illo loco. Sili mō rē. vsq; in

finem. omīssis tñ crucibus dñab⁹ qñe
fūt singillatim sup panem. Alij vō ol-
cūt q vino appposito in calice panē p̄se-
cratum d; imittere. sic q poss; absq; ali
qua repetitione sumere sacrificiū sicut
fit i die pasceues. Alijs videt q non d;
vinū apponi ne scandalū genere. S;
qō pmi dicūt veri⁹ ē. nā vtili⁹ scandalū
nasci pmittit q̄ vitas relinquat. Si ei
h vitas p̄termittat. s. q vinū nō appo-
nat. nō p̄t v̄e dici h sac̄m p̄mixtio cor-
pis ⁊ sanguis. nec corp⁹ xpi sine sangui-
ne sumi d;. Vel hostia seruet ⁊ sup ali
is sp̄ibus canō repetat vt pmissum est
Verūm si sacerdos aq gustata leioniū
soluerit. illa die nō iteret sac̄m. Si aut
aū vba trāsubstantiatiōis. s. h ē calix rē.
aduerterit vinū fore p̄termissum. vñ eti
am vtrūq;. s. vinū ⁊ aquā. tūc illa appo-
nat i calice. ⁊ i psecratioe pcedat. reinci-
piens ab illo loco. Hāc ḡ oblatōz rē.
si vō vinū sine aq apponat nō iō min⁹
ē sac̄m. vt dicet in se. p̄ricula sup vbo.
noni ⁊ eterni testamēt. Quid si aliqd
de sanguine stillauerit. de h ēr dicet sup
vbo q p multis. Verū cū interdū vñ
p̄ticipat multi sacerdotes pcelebrant. p
ut dicet in. vi. pte s; qñta fēta cene dñi
vbi agit d oleo infirmoz. si forte nō sit
oēs cōsecratio vba p̄nunciēt. qñt an
ille solus pficiat q p̄m⁹ illa p̄nunciat. ⁊
an ceteri iterāt sac̄m. Si ei h pcedatur
poterit p̄ingere q ille nō pficit q prin-
cipaliter celebrat. ⁊ ille pficit q secūda-
rio celebrat. ⁊ sic pia celebrantis inten-
tio defraudat. Sane dici p̄t. q siue p̄s
siue posterioꝝ p̄ferāt sacerdotes. referri
d; eoz intentio ad instās platiōis epi.
cui p̄ncipaliter celebrāt cōcelebrant. ⁊
tūc oēs sit p̄secrāt ⁊ pficiūt. q̄q nōnul-
li p̄sentiat q q p̄m⁹ p̄nūciat ille p̄secrat
nec alioꝝ defraudat intentio. q; factū ē
qō intenderat. Eōsuefēt āt p̄bri car-
dinales romanoz circūstare p̄uicem
⁊ cū eo p̄ter celebrare ⁊ p̄summato sa-

Liber Quartus

crificio de manu ei? cōsonē accipe. signi-
tes aplos. q̄ cū dño p̄ter discubētes sa-
crām de manu ei? eucharistiā acceperit
Et in eo q̄ celebrāt ostendunt aplos tūc
a dño rītū hui? sacrificij didicisse. Sa-
ne dicitis v̄bis illis. H̄ est corp⁹ meū. sa-
cerdos eleuat corp⁹ xp̄i. iuxta illd̄ Ieui-
tici. xxiij. offeretis panes p̄misiarū duos
de duab⁹ decimis sile q̄s eleuabit sacer-
dos corā dño. p̄mo vt cūcti affātes illd̄
videāt z petāt q̄ pficiat ad salutē. iuxta
illd̄. Ego si exaltat⁹ fuero a terra zc. Se-
cundo ad nōndū ei? nō est aliud dignū
sacrificiū. imo est sup oēs hostias. Tercio
exaltatio eucharistic i manu sacer-
dotis s̄gt xp̄m vep panē p̄ p̄bas i scri-
pturis exaltatū. qn̄. s. eius incarnatiōez
p̄phetisabam. Vñ Isa. Ecce v̄go cōci-
piet. z hūc cibū fore ceteris excellentio-
rem. s̄r z de poru. Quarto s̄gt resurre-
ctionem. Quito hostia eleuat vt ppl̄s
nō pueniēs p̄secrationē. s̄ ex h̄ cogno-
scens illā factā eē z xp̄m sup altare ve-
nisse reuerēter ad terrā p̄sternat. iuxta
illd̄ ad Phil. In noie ielu oē genu fle-
ctatur zc. Et illū corde z ore adorēt. iux-
tā illd̄ ap̄li ad Roma. Corde credit ad iu-
sticiā. ore āt p̄fessio fit ad salutē. Alia rō-
ponet. xpe finē. xj. p̄ticule canonis. Li-
cet igit fides sufficiat ad salutē. iux̄ illd̄
Aug. crede z māducasti. nō tñ supflua
est eleuatio. tñ p̄pter cās p̄missas. rum
qz vbi tps z locus agēdi op⁹ se offerūt
fides sine opibus fm̄ Jacobū mortua
est. Propter easdē qz cās calicis eleua-
tio licet sanguis videri nō possit super-
flua nō est. Vtz ad calix coop⁹ eleuari
debeat. dicit in sequenti p̄ticula sup v̄bo
q̄ p vob. Et tam corp⁹ q̄ calix cū vtra-
qz manu eleuant p̄pter maiore reuerē-
tiam z securitatē. Et exinde strigit pol-
lices z indices. pnt dice? sup v̄bo. Vñ
z memores. in eleuatione autē vtriusqz
squilla pulsat. Nā in veteri testamento
leuitice spe sacrificij tubas clangebāt ar-

genteas. vt earz sonitu ppl̄s p̄monitus
foret ad adorandū dñm p̄parat⁹. Et p̄-
pter causam eandē squilla pulsat dum
corpus xp̄i ad infirmū porrat. Quia
etiā capellā dñi pape baiulās squillam
fert. ob reuerentiā reliquiarū q̄s porrat.
tunc etiam ceret accendunt p̄pter cām
in. ij. pre. sub ti. de acolito scriptā.

Septima pars canonis.

Simili modo zc.

I Septia ps. Licet sub vtraqz spē
sumat vtrūqz. s. corp⁹ z sanguis.
vtraqz tñ spēs cōsecrat z neutra supflua
ū. vt ostendat q̄ xp̄i humanā naturam
totā assumpsit. s. corp⁹ z aiam vt totam
redimeret. Panis em̄ refert ad carnes
z vinū ad aiam. qz vinū sanguinē opat
in q̄ sedes est aie. Vñ legit in Ieuitico
Alia carnis in sanguine est. Moyses qz
testat q̄ caro p corp⁹. sanguis āt offert
p aia. q̄ circa panis z vinū in sacrificio
offerunt. qd̄ valet ad tuitionē corpis et
aie. ne si sub spē panis sanguis sumat
cū corp⁹. z sic sub altera tātū spē sumat
ad alterius tm̄ putet p̄tinere salutē. Et
quis sub spē panis sanguis sumat cū
corp⁹. z sub spē vini sumat corp⁹ cum
sanguine. tñ fm̄ Innoc. iij. nec sanguis
sub spē panis. nec corpus sub spē vini
bibit aut comedit. qz sicut nec sanguis
comedit nec corpus bibit. ita neutz s̄
spē panis bibit. aut sub spē vini come-
ditur. z si cessibile videret q̄ corpus bi-
bendo z sanguis comedendo sumatur
Est ḡ fm̄ eū modus sumēdi carnem et
sanguinē q̄ neutz manducat aut bibit
z s̄ recte statuit in canone q̄ corp⁹ xp̄i
sacerdos sine ei? sanguine non sumat.
Vñ in quibusdā locis post sumptionē
corpis z sanguis xp̄i aliqd̄ de ipso san-
guine refertur in calice. z supinfundit
vinū puz. vt aliq̄ cōscantes inde sumāt
nō em̄ rēt decēs tm̄ sanguinē conficere
nec calix capax inueniret. Vtz autē p

contactū sanguinis vinū appositū effi-
ciatur sacm. dicit sup vbo. hic est calix
Sequitur. postq̄ cenatū ē zc. Deciaquar-
ta luna pmi mēsis ad vespērā xps fm
legē typicū pasca cuz aplis celebravit.
de quo cū dixisset. Desiderio desidera-
ui hoc pasca manducare vobiscū aūq̄
parlar. cur h̄ diceret statim ostendit. vt
s. veteri pasce sinē iponens. noui pasce
substitueret sacramentū. Accipies em̄
panem benedixit ac fregit deditq̄ disci-
pulis suis dicens. Accipite z comedite
h̄ est corpus meū qd̄ p vobis tradetur
Sic z calicē postq̄ cenatū dicens. Bi-
bite ex h̄ omes. h̄ est sanguis noui testa-
menti qd̄ p vobis z p multis effundet
in remissionē pctōz. h̄ facite in meā cō-
memorationē. hac igiē institutione ifor-
mati celebram⁹ iugiter p mysteriū qd̄
seinel offerebat in p̄ctū. Nā vbi veritas
venit figura cessauit. Xpus em̄ post ce-
nam corpus z sanguinē suū dedit aplis
vt h̄ sacramentū velut vltimū testatoris
mandatū arisus memorie p̄mendaret
Pn̄ nouissimū cōdens heredit⁹ testa-
mentū dixit. Vos estis qd̄ pmanistis me-
cum in temptationib⁹ meis. z ego dispo-
no vob regnū sicut p̄ me mibi dispo-
suit. vt edatis z bibatis sup mēsam me-
am in regno meo. Et licet apli eucharis-
tiam nō ieiuni accepti. nō ideo calū-
niandum est qd̄ pransi debeāt h̄ sacm
recipe. sicut faciebāt illi qd̄ apls arguit
dicens. Cōuenientibus vob in vnū. itaq̄
nō est dīscam cenā māducare. vnus-
q̄sq̄ em̄ psumit cenā suā ad manducan-
dum. z ali⁹ qdem esurit. alius ebri⁹ est.
Itē ex hoc vbo postq̄ cenatū est. videt
qd̄ sacerdos cōficare debeat priusq̄ tran-
seat ad calicē p̄secrationē. Sz de h̄ dicitur
sb̄ ti. de cōficatōe sacerdotis. Sequit
Accipies z hūc p̄clay calicē zc. ponit
p̄tēs p p̄tēto. Nā z vn⁹ z idē. z tūc et
nūc. z h̄ z ibi sacrificat ab oibus. totus
ē in celo. totus ē in altari sū. z sedet ad

dextram patris. z manet sub spē sacra-
menti. sicut factus est in. vi. p̄tula sup
vbo. eleuat⁹ oculis. qd̄ aut vinū i calice
p̄secrauit. pater q̄ ex eo qd̄ ipse subiunxit
Nō bibam āmodo ex hoc genimine
tis zc. Et sunt iste cōsecrationes cū sig-
crucis. vt dictū est in. vi. p̄tula sup ver-
bo Sūdit. qz v̄tute crucis z verborū
fit transsubstantiatio naturay. Nec au-
tem sunt vba. Hic est calix sanguinis
mei. i. continēs sanguinē meū. vel san-
guinis significans passionē. Et nota qd̄
passio dī calix vel a calida portione. vel
qz mensurate sumit. Fidelis em̄ deus
qd̄ nō sinit nos affligi. plusq̄ portare pos-
sumus. De calice dictum est in pte pri-
ma sub ti. de picturis. Hic autē parum
elevatione calice sacerdos illū deponens
nō d̄serit eū ad notādū qd̄ qlibet aploz
sic calicē accepit. qd̄ vnicuiq̄ dñs mīni-
strauit. Sequit noui z eterni testamen-
ti. subaudi cōfirmatio. noui dicit. quia
nos innouat p fidem xpi. eterni dicit.
qz lex noua nō est transitoria sicut anti-
qua. Verus em̄ testamentum qd̄ hircō-
rum z vituloy fuit sanguine dedicatum
pmittebat homi tpalia z transitoria.
Nouū vō qd̄ xpi sanguine fuit p̄secra-
tum pmittit eterna. Et ideo testamen-
tum illd̄ fuit ver⁹ z transitoriū. h̄ at no-
uus est z eternū. De nouo h̄. Lu. xxiij.
Dispono vobis regnū zc. vi. s. Vel in-
de pb̄t eternū. i. p̄petuū. vñ asserit no-
uum. i. vltimū. Nouissimū em̄ hois te-
stamentum immobile p̄seuerat. qz testato-
ris morte firmat. iuxta illd̄ apli. Testa-
mentum in mortuis cōfirmatum est.
Alloquin nō valet dū viuit qui testat⁹
est. Porro testamentum nō solū dī scri-
ptura s̄ z pmissio. vt dicit in p̄hemio
sexte p̄tis. Et fm hūc modū dī. Hic est
sanguis noui z eterni testamenti. i. con-
firmatio noue z eterne pmissiōis. sicut
dñs ipse pmittit. Qui māducatur carnē
meam. z bibit meū sanguinē h̄ v̄ram

Liber Quartus

eternā. Vñ nec pñm̄ testamētū vñ in-
q̄r apl's sine sanguine dedicati ē. Ilecto
em̄ vnũuerso legis mādato. moyses ac
cipiēs sanguinē hyrcor̄ aut vitulor̄. ip-
sum libz̄ z oēm pplm̄ asp̄xit dicēs. Nūc
est sanguis testamētī qđ mandauit ad
vos de⁹. Ecce qđ pp̄ie moyses vba p̄di-
cit qbus xps vñs est in cena. Queritur
vñz aq̄ cum vino p̄uertat in sanguinez.
De q̄ etiā iam infra diceſ. Si em̄ p̄uerſi-
tur. q̄ aq̄ est sacramētū sanguinis. imo
videt qđ ppli. Nā aque multe ppli mul-
ti. z ob b̄ aq̄ vino miſcet̄ vt xpo pplus
adunet̄. Nā z de latere xpi sanguis exi-
uit z aq̄. p̄ut tactū est sub t̄. de oblatiōe
Si vero non p̄uertit. q̄rit vbi poſt p̄se-
cratiōē exiſtit z quō ſepat̄ a vino cui
fuerat in vnū cōmixta. Si aut̄ poſt p̄se-
cratiōē aq̄ pura pm̄aſerit. fm̄ hoc non
bibit ſolū sanguinē ſacerdos in b̄ ſac̄o
z ſic poſt p̄mā ſumptōz itez eodē die cō-
municare nō debet ac ſi p̄mā aquā bibiſ-
ſet. Nā idcirco ſacerdos poſtq̄ p̄fuſit
eodē die iterū non ſacrificat. q̄z vinū pu-
rificatiōis ſumpſit. Tñ forte diceſ qđ ſic
vinū mutat̄ in ſacramētū redēptiōis.
ſic z aq̄ trāſit in ſac̄m abſolutiōis. qđ
latere xpi p̄ter effluxerūt. Quis b̄ audī-
at diſſimile. Nā z illud inquiriſ. Vñz
xps reſurgēs ex mortuis sanguinē illū
reſumpſit quē in cruce effuſit. Si enīz
capillus decapite n̄ro nō pibit. q̄toma-
gis sanguis ille non perijt qđ ſuit d̄ veri-
tate nature. z tñ ille in pleriq̄ eccl̄ijs d̄z
p̄ſernari. Quid etiā de circūſciōe p̄pu-
cij vel de p̄ciſione vmbilicis diceſ. an in
xpi reſurrectiōe redijt ad veritatē hūane
nature. z ad locū gl̄ificatū. Sed melius
eſt totūz deo cōmittere qđ aliqd̄ temere
diſſimile. Credit tñ p̄p̄itū in lateraſ. ba-
ſilica p̄ſernari. Itēz a quibūsdā dicat̄ qđ il-
lud fuit in tr̄m̄ delatū ab angelo karo-
lo magno qđ trāſtulit illud z poſuit ad-
grāti honorifice in eccl̄ia b̄e marie. ſed
poſt a karolo caluo poſitū eſt in eccl̄ia.

ſez ſaluatoris ap̄d corōſiū. Sed ſi hoc
vex eſt m̄trandū eſt. Q̄ em̄ caro illa de
veritate humane nature fuerit credit qđ
xpo reſurgēte ad locū ſuū gl̄ificatus
redijt. Aliq̄ tñ dixerūt qđ hoc verū eſſe
poſſet iuxta op̄inōē eor̄ qui dicūt id
ſolū eſſe d̄ veritate nature humane z re-
ſurgere. qđ ab adāz traductū eſt. Illud
aut̄ oīno nēphas eſt op̄inari qđ quidāz
dicere p̄ſumpſerūt. videlicet aquā in ſle-
gma p̄uerſi. Nā z de latere xpi non a-
quā ſed aquatū humore. i. ſlegma mē-
tunt̄ exiſſe. Duo nanq̄ p̄cipua eccl̄ie
ſacramēta de xpi latere fluxerūt. videli-
cet ſac̄m redēptiōis in sanguine. z ſa-
cramētū regeneratiōis in aqua. Nō ei
baptizamur in ſlegmate ſ; in aq̄. iuxta il-
lud euāgelij. niſi qđs renat⁹ fuerit ex aq̄
z ſpūſc̄o non intrabit in regnū celoz̄
Quibūsdā tñ non videt̄ abſurdū qđ aq̄
cum vino trāſeat in sanguinē. ea videli-
cet rōne qđ aqua p̄ admixtiōē trāſit i vi-
nū. z vinū p̄ ſecratiōē trāſit in sangui-
nē. aq̄ nanq̄ trāſit in vinū. cū multo vi-
no modicū inſundit̄ aque. Alioqn̄ tota
vini ſb̄a p̄pter guttā aq̄ mutaret̄. vt qđ-
dā fiat ex illis p̄fuſum. qđ nec ſit aq̄ nec
vinū. z tota fontisvl̄ fluminis aqua p̄pter
modicā vini ſtillā in p̄fuſiōis ſpeciem
mutaret̄. nec panis ille poſſet in eucha-
riſtiā p̄ſernari qđ facit⁹ eſt de frum̄cto cui
forte cōmixtū fuit vnū granū ordeī vel
auene. Si q̄ plus apponat̄ aque qđ vini
erit irritū ſac̄m. Optet quidē vt tñ ibi
vini ponat̄ qđ aque cōmixtū ſaporē vini
retineat. De hoc diceſ in ſexta p̄te ſb̄ qn̄
ta ſer̄ia cene dñi ad finē. Sed ſi etiā poſt
calicis p̄ſecratiōz aliud vinū m̄trāt̄ i ca-
licē. illud qđ non trāſit in sanguinē: nō
ſanguini cōmiſcet̄ ſed accidenſibus p̄i-
oris vini cōmixtū. corpi quod ſb̄ eis la-
ter vñd̄q̄ circūfundit̄ nō madidās c̄ir-
cūſuſum. ipla tñ accidenſia vinū appo-
ſitum vidēt̄ afficere. quod inde comijci-
tur. quia ſi aqua pura fuerit appoſitavī

ni saporem assumit. Quidam autē vō
luerunt astruere, q̄ sicut aqua pura p
aque benedictę cōtactum efficit bñdi-
cta. sic z vinū p sacramenti cōtactū effi-
ciat consecratū z transiit in sanguinēz
quorū assertionē nime ratio suffragat.
De quo etiā dicit sub q̄nta feriā cene
dñi. S; nunqd irritū est qđ gerit. si for-
te aqua p̄mittat z videat q̄ sic ex his
que sub ti. de oblatione tacta sunt. Lau-
tum quoq; est in canone cyprianū q̄ nō
pōt calix dñi esse aqua sola. nec vinum
solū nisi vtrūq; misceat. Sicut nec cor-
pus dñi pōt esse farina sola. nisi vtrūq;
fuerit adunatū. z panis vnus cōpage
solidatū. Et h̄ qđam p̄stanter affirmāt
asserētes q̄ sicut aqua sine vino conse-
crari nō pōt. sic nec vinum sine aq̄ trās-
substantiari valet. q̄ de latere xp̄i siml
vtrūq; manauit. Itē vō concedit q̄
si quisq; nō intendēs heresim introdu-
cere obliuione vel ignorantia p̄termi-
serit aquā nō sit irritū sacramentūz. Il-
lam tñ p obliuionē p̄mittens venia-
liter peccat. p negligentiam mortaliter
z grauiter ē puniendus. z sp̄ p̄t apponi
ante transubstantiationē. z qđ p̄dicat
vinū solū nō posse offerri intelligūt nī-
si fiat simpliciter vel ignoranter vel nō
pōt. i. nō d; . Nā z ecclia grecorū dī non
opponere aquā in sacramento. Itē em̄
cyprianus. Si q̄s de antecessorib; vel
ignorāter vel simplr nō obseruauerit.
qđ nos dñs facē exēplo z magisterio
docuit. pōt simplicitati eius de indul-
gentia dñi venia cōcedi. nobis vō non
pōt ignosci qui nūc a dño instructi su-
mus. vt calicem dñi cū vino mixto. i. vī
num cū aqua in calice mixtū fm quod
dñs obtulit offeram. Ex q̄bus verbis
apte colligit q̄ vinū aque mixtū xp̄s i
cena discipulis tradidit. Si vō vinū p̄-
termittit. de h̄ dicitur est in. vj. p̄cula su-
per vbo hoc est corpus. Porro licet di-
ligenti studio vinū optimū p sacrificio

sit querendū. viciū tamen vini non ma-
culat mundiciāz sacramenti. quo circa
siue nouū vinū qđ dī mustū siue vinū
acidum quod appellat acetum siue eti-
am muscidū. in sacrificiū offerat sacra-
mentūz z diluunt cōsecrat. Vitandū est
tñ ne tale vinū vel mixtū vel coctū vel
rosatum vel spectatū in calice ponatur
Sūt tñ q̄ dicunt acetū nō esse vinū. cū
ppriā mutauerit naturā. Nā vinū ē ca-
lidum. illud frigidū. z ideo ex eo confici
non posse. sicut nec ex agresta. Nō cō-
cedi p̄t in aceto ex alio q̄ ex vino facto
Nā si ex vino factū fuerit sec⁹ est. cū ea-
dem ppe sit vsia. i. substantia. Iulius q̄z
papa dixit q̄ cū lacte cōfici nō pōt. Bo-
trus autē vne in necessitate cōpumi z in
de cōfici p̄t. h̄ de ipso botro nō cōpresso
nō pōt cōcari. Nō pōt etiā cōfici cum
aqua cū qua pann⁹ in musto intinctus
lauat. Illud at notandū ē q̄ si vinū i ca-
lice cōgelatū fuerit. d; tādū ibi exalare
sacerdos. donec glacies soluat. q̄ si sic
solus nequerit adhibeat ignē. Si autē
musca vel aranea vel aliqd tale cecide-
rit in calicē an transubstantiationē vi-
ni in sanguinē p̄ici debet vinū illud in
piscinā z aliud vinū z aq̄ apponi. Si
vō post transubstantiationē ibi cecide-
rit. vī sanguinē tetigerit. sanguis suma-
tur z illd prius in aliquo calice sepe vi-
no pfundat. z q̄to cautius z diligētius
fieri p̄t abluat. z demū sup piscinā cre-
metur. q̄ vix posset absq; horrore z vo-
mitu sumi. Ablutionē vō sp̄am sacer-
dos post confectionē vel misterumat
S; z si quis statim xp̄i corpe sumpto
nauseam parit. vomit⁹ sūt sup piscināz
comburat z puluis in piscinā mittatur
Si tam en aliqua hostie p̄cula videat
ibi. vel si corpus xp̄i infirmo datū reij-
ciat illd reuerenter suscipiat. z p̄ritus
cū vino in calice sumat. si integz neq̄as
recipit. z si horrore sit illd sumere. p reli-
quijs custodiat. Nō est igit. danda en-

Liber Quartus

eharistia egroto vomēt. h̄ credat z mā
ducauit. Sz z si q̄s adeo egrotus est vt
masticare nō possit. tūc tñ sumat aquā
a xpi corpe tactā. mimam tñ p̄tculā su
mens totū sumit vt p̄missum ē. Nō est
etiā danda ebriolo. insano. heretico. epilē
tico. z sibi b̄. nisi infirmitate cessante. Ne
prolo tñ dari p̄t z muto z egroto p̄pōti
sue mētis post p̄fessionē z ei⁹ absolutio
nem a p̄ctis. Qualls āt p̄nia iponēda
sit ei q̄ p̄pter ebrietatē z voracitatē en
charistia euomit. i. canone Bede habet
Et nō q̄ is q̄ cōcauit si p̄node z absq̄
violētia nature p̄t. dz abstinere a sputo
alioq̄ post horā p̄uententē sp̄uere p̄t
saltē in loco vbi sputū neq̄ pedibus
cōculcat. Si q̄dez sp̄ualis oīa iudicat
z ipe a nemine iudicat. z oīa mūda sūt
mūdis. Q̄ si sup lignū vel lapidez vel
terrā eucharistia vel aliqd de sanguine
cecidit sanguis lingua lambēdus est
z deinde radendus z extergēdus ē ipse
locus z puluis in sacrario siue cū reliq̄
is reponēdus. Si vō sup corpale cecid
erit. sugat sicut diligētius fieri poterit
z lauet ter i calice z aq̄ lotionis sumat
post missam. Deinde corpale recondē
dum est. z loco reliquiay seruan dū est.
Si vō palla altaris intincta fuerit eodē
mō ipā p̄tcula intincta incisa est. p̄ reli
quijs seruanda. Si āt sup casulā vel al
bam degutret. s̄c̄r fiat. Si sup q̄cunq̄
aphanū vestimentū cōburenda est ps
illa. z cinis in loco sacro reponēdus est
vt dicunt. Pius tñ papa statuit. vt si a
liquid de sanguine stillauerit in terram
lingua lambat. Si vō fuerit tabula lo
cus corrodas ne cōculcet. z rasura igne
cōsumat. z cinis intra altare condatur
Et si sup altare stillauerit sorbeat m̄ni
ster stillā q̄tum poterit. Si sup linthe
um altaris. m̄nister lauet lintheamina
que stillā tetigerūt tris b̄ vici b̄ calice s̄
terposito z aqua ablutionis sumat i ca
lice. z supra altare recondat. Ibidē etiā

sequit qualis p̄nia sacerdoti cui hec cō
tigerint sit p̄iusq̄ celebret imponēda
Et nota q̄ si aī transubstantiationem
effusa fuerit ps murent palle sub silen
tio. z celebrās suū officiū exequat. Si
totum effusum sit tunc p̄missa confessi
one ministret denno. z reincipiat offic
um. Hanc igit oblationē zc. Si vō p̄
transubstantiationē ps effusa est tūc si
m̄lter officiū exequat. Si totuz ita q̄
nihil hauserit. q̄b valde enorme est. tūc
ponat hostiā sup p̄piciatorū. z m̄stret
denno panē vinū z aquaz z reincipiat.
Hāc igit obla. zc. cōfessione tñ p̄missa
Hostia vō seruata sumat postmodū a
ministro in fine missē. vel seruet p̄ infir
mis. Hursus conciliū aurelian. statuit
q̄ qui bene nō custodierit sacrificium z
mus vel aliqd aīal illd comederit. xl. di
es peniteat. Qui āt p̄diderit illd i ecclia
vel ps eius ceciderit. z inuenta nō fue
rit. xxx. dies peniteat. In eodē etiā ca
pitulo ita sequit in Burcardo li. v. Vñ
scriptū est. p̄fundēs aliqd sup altare de
calice q̄i offerit. sex dies peniteat. aut si
abundanti⁹ septē dies peniteat. Qui
āt p̄fundit calicē dū misse solēntas ce
lebrat. xl. dies peniteat. Si vō missa ce
lebrata p̄byter neglexerit accipe sacrifici
cium. s̄c̄r. xl. dies peniteat. Et qui pol
lutus nocturno tpe accepit sacrificium
vij. dieb⁹ peniteat. Qui negligentia er
ga sacrificiū fecerit vt a vermib⁹ p̄sum
ptum ad nihilū deuenerit. tres q̄drage
simas cū pane z aqua peniteat. Si inte
grum inuentū fuerit z in eo v̄mis com
burat. z cinis sub altari recondat. Et q̄
neglexerit q̄ternis dieb⁹ suā negligē
tiam soluat. Si cū amissioe saporis sa
crificiū decolorat. xx. dies ieiunio exple
ant. Qui vō conglutinatū miserit. vij.
dies peniteat. Si sacrificiū fu. rit sordi
da venustate p̄ditū igne cōburendum
est. z cinis iuxta altare sepeliendus est.
Sic legit in Burcardo li. v. ca. omne.

Ita etiam notandum ē. qd si a naso sacer-
dotis celebrantis sanguis exierit vñ nat
sea supuenerit. recipiat in aliq vasculo
ne sancta cōtaminent. z terſo naso vel
ore abluto reincipiat sub ſilēſio vbi di-
miſſit. Si vñ infirmitas ſupuenerit miſ-
ſit ſup crepidinē ſive aram altaris vel
ſedeat donec ſualeſcat. z ſic incipiat vbi
dimiſſit. Sz ſi nullo mō pōt cōſuinma-
re miſſerū. alius ſacerdos patris inci-
piat vbi ille dimiſſit. pat dictus ē in. vj.
pſicula ſup vbo. B eſt corpus meū. Sz
ſi incertū ē vbi ille dimiſſit. tūc qz pſicu-
loſum eſſet vba ſacramētū ſcribere vel p
termittere poſita oblata illa ſup pſicia
torū. miniſtret denno vt pmiſſum eſt.

Sequit. Miſterū fidei. Ideo dī my-
ſterū fidei. qz aliud videt z aliud intel-
ligit. Hoc credere iubemur. diſcutere
nō audemus. fides em nō eſt niſi de oc-
cultis. iuxta illd. Fides nō hz merituz
ē. vt ſupra. Greg. dicit qd Ideo dī my-
ſterū fidei. qz credere debem⁹ q ibi ſa-
lus nſa cōſiſtit. vel qz ſine fide nō fit B
ſacrm. i. ſine ea illd intelligi plene non
pōt. Dī at miſterū illd qd ſecretū z re-
conditū habet diſpenſationē. Miſteri-
um em grece dī ſecretū latine. Et fm In-
nocen. iij. nullus euāgelizaz dixit hec
vba. Ex his aut z alijs ſcripture verbis
qdā dixerūt in ſacramento altariſ ve-
ritatem corpis z ſanguinis xpī non eſſe
ſz imaginē tm z ſpeciem z figuraz p eo
q ſcriptura memorat aliquoties id qd
in altariſuſcipit eſſe ſacrm z miſterū
z exemplū. Sz hī pfecto laqueum er-
roris incurrūt. d quo etiā dīcū ē in. vj.
pſicula ſup verbo fregit. Nunqd enim
ideo ſacramentū altariſ veritas nō eſt.
qz figura eſt abſit oīno. ſi em hoc eſſz q
nec mors xpī vītas eſt. quia figura eſt
z reſurrectio xpī vītas nō ē qz figura ſi
eſt. Nā mortē z reſurrectionē xpī figu-
ram z imaginē z ſilitudinē eē. manife-
ſte declarat apłs dīcēs. Xps mort⁹ eſt

p delictis nſis z reſurrexit ppter iuſtifi-
cationē nſam. Et Petr⁹ apłs. Xps paſ-
ſus eſt p nobis. vobis relinquēs exem-
plum vt ſequamur veſtigia eius. Ergo
mors xpī exemplū fuit vt pctō moria-
mur. z reſurrectio ei⁹ exemplū ſiue vt
iuſticie vītam⁹. Si em vītas non fuit.
qz xps de mort⁹ nō fuit. z de nō reſur-
rexit. ſz z mors eius z reſurrectio eius
vera nō fuit. ſz abſit hoc. Nā ppha d eo
p dīxit. Vere languores nſos ipſe tulit
z dolores nſos ipſe portauit. Altariſ er-
go ſacramentū eſt vītas z figura. Tria
quippe ſunt in hoc ſacſo diſcreta vide-
licet forma viſibilis. veritas corpis. et
vīrtus ſpūalis. Forma panis z vīni ve-
ritas carnis z ſanguinis. vīrtus caritat⁹
z vītaris. Prīmū oculo cernit. ſecun-
dum aīo credit. tertū corde pſcipit. Prī-
mū eſt ſacramentū z nō res. ſecundū
eſt ſacramentū z res. tertū vñ eſt res z
non ſacrm. Sz pīmū eſt ſacrm gemine
rei. tertū eſt res gemini ſacramētū. ſecū-
dum at eſt ſacrm vñ⁹ z res alteri⁹. Nā
forma panis vītrāqz xpī carnē ſignificat
i. veram z myſticā. ſz verā carnē z contī-
net z ſignificat. myſticā vñ ſignificat. ſz
nō cōtīnet. Sicut em vñ⁹ panis ex mul-
tis granis conficit. z vñū vīnū ex diuer-
ſis racemīs confluit. ſic z corpus xpī ex
multis mēbris cōponit. z vīrtas ecclia-
ſtica ex diuerſis pſonīs cōſiſtit. i. in pre-
deſtinatis. vocatis. iuſtificatis. z gloriſi-
catis. nam qd de⁹ p d eſtinauit hos z vo-
cauit. z qd vocauit hos z iuſtificauit z
vñ apłs. Vñ⁹ panis z vñū corp⁹ mul-
ti ſumus. In cui⁹ rei typū eſt facta ar-
cha dñi de lignis ſerhim. q ſunt incōpu-
tribilia. z albe ſpīne ſilia. Patz qz ſba
corporeis z ſanguinis xpī eſt ſacramen-
tum z res. ſed alterius ſacramētū ē res
z alterius rei ſacramentum. Eſt em res
pīm qz ſignat z pīnet a pīm videlicet
a forma viſibilī. z eſt ſacramentū tertū
qz fecit z efficit tertū. i. vītarē eccliaſti-
cā

Liber Quartus

ca. Di igitur B misterium fides quoniam aliud ibi cer-
nitur et aliud ibi creditur. Cernit ei spiritus patris
et vini et creditur veritas carnis et sanguis
Quod autem hic dicitur misterium fides alibi dicitur
spiritus et vita. Spiritus enim est misterium. Sim-
iliter illud. Ita occidit. spiritus autem vivificat. Et
fides est vita. Similiter illud. Iustus me ex fide
vivit. Hinc igitur dominus ait. Verba quae locutus
sum vobis spiritus et vita sunt. Vex cum co-
secratio perficiat sacramentum et post consecrationem
non sit in altari panis aut vini. queritur quid
panis est corporis. aut quod vinum est sangui-
nis sacramentum. Nam si dicat quod panis quod fuit. vel
vinum quod extitit. profecto nec ille corporis.
nec illud est sanguis sacramentum. quod pa-
nis transiit in corpus et vinum in sanguinem
Si vero dicat quod species illa quae remansit. il-
la quidem nec extitit ex granis nec perfu-
git ex racem lacinis. quoniam ex his non pue-
nit accideret substantia. Quam ergo similitudi-
nem assignabimus inter sacramentum rei. et
rem sacramentum. Nam si sacramenta non ha-
berent similitudinem rerum quae sunt sacra-
menta propter sacramenta non dicerentur. sicut sa-
cramentum baptismi quod est ablutio carnis
exterior. similitudinem habet significat. quod
est ablutio mentis interior. Sane sacramentum
istud in eo gerit similitudinem corporis. in quo
panis similitudinem representat. Species
igitur panis sacramentum est corporis non solum ratione
rei signate. vex etiam ratione pretere. Que-
ritur autem utrum species panis et veritas cor-
poris unum sint sacramentum an diversa.
Et videtur quod diversa. cum enim diversa sint
signa videtur quod diversa sint sacramenta.
Preterea scriptum est. Perficiat in nobis
quod domine tua sacramenta quod pertinet. Quod
sub tali. de oratione novissima exponitur
Sed videtur contra quod sunt solum unum. cum enim
eandem rem sacramenta significet videtur quod idem
sint sacramentum. Preterea alibi legitur per
ista vel hoc tui corporis et sanguinis sacra-
mentum non sit nobis reatus ad penam.
Sed hoc dicitur quidam quod forma panis et
vini sunt unum sacramentum. non propter unum

signatum. sed propter unum preteritum. Speciale
autem panis et veritas corporis sunt unum sa-
cramentum. non propter unum preteritum. sed pro-
pter unum signatum. Debet concedere quod
sicut diverse res propter unum et idem signa-
tum idem sunt sacramentum. sic eadem res pro-
pter diversa significata diversa sunt sa-
cramenta. Quibus obijcit quod si species pa-
nis et veritas corporis idem sunt sacramentum. cum
species panis sacramentum sit corporis. et veritas
corporis idem est sacramentum. et ita idem
est sacramentum sui. Sed hoc non pce-
dit. quia species panis et eadem sacramentum quod
est veritas corporis. et est eadem quod non est
illa quoniam sunt duo sacramenta diversa. Alij ve-
ro dicunt quod siue diversa sint significata
siue diversa significata. si diversa sunt
sacramenta. quod oportet prebere quod in altari sunt
ad minus quattuor sacramenta. videlicet spiritus pa-
nis. spiritus vini. veritas carnis. et veritas
sanguinis. Preterea cum panis et vini di-
versa sint accidentia. vel sapor et odor. po-
dus et color. quattuor et figura. videtur quod sin-
gula per se sint varia sacramenta. quoniam enim ratione po-
tius unum quam aliud domum est sacramentum. Sed cu-
tus rei sacramentum est odor aut sapor. Ad hoc
potest non incongrue responderi quod omnia simul ac-
cepta sunt unum eucharistie sacramentum. eo quod
nullum per se solum significet. sed omnia simul pa-
nis specie representat. quod corpus christi pertinet et
signat. Signorum autem alia sunt naturalia
alia positiua. Naturalia sunt quae secundum na-
turam signantur. quae quaedam sunt quae per antecessores
signantur panis ut rubore vesperino signat se-
renitas matutina. alia sunt quae per proprios si-
gnantur autem ut fumo vel cinere signat ignis
fuisse. Positiua sunt illa quae secundum impossi-
tatem signantur. quorum alia sunt signa rei sacre
ut serpens eneas erectus in heremo. alia
sunt signa rei non sacre. vel arcus triumphalis
erectus in blasio. Porro signorum rei sa-
cre. alia sunt sacra vel baptismus. alia non
sacra vel agnus pascalis. Sacra sunt sig-
na non testamini. Non sacramenta veteris. Quae
vis enim utraque sunt signa rei sacre. id est rem

sacraz signaria. non tñ vtracq sunt sacra
id est iustificatia. Licet nonnulli dixerit
sacra legalia iustificasse. Nec em̃ est dif
ferentia inter legalia z enangelica sacra.
qz illa significabat tñ. hec aut significat
z iustificat. Vex qñq large qñq strice
sacm accipit. Large fm qd oē signum
rel sacre sine sit sacru sine non sacru dē
sacm. Vñ sig legalia sacra dicunt stricte
fm qd sacz solūmō signū dē sacm.
Sacm aut dē actiue z passiue. qñ sacz
signas vel sacz signatū. Nā nomine sa
cramēti qñq signū rel. qñq res signiva
re nuncupat. Scdm qd sacm accipit
p signo rel. sacm dicit a sacro z signo.
qñ sacru signū. Sed fm qd sacramētz
accipit p re signi sacm dicit a sacro et
secreto. qñ sacru secretū. Species g pa
nls dicit sacm actiue. i. sacru signans.
vntras aut ecclesie dicit sacm passiue. i.
sacru signatū. Corpus vero dominici
vtracq mō dicit sacm. i. z sacru signans.
z sacru signatū. Sacm vero cōsistit in
tribus. i. in rebus in factis. i. in verbis.
fm ppterare similitudinē z interpretatio
nē. Leo nāq fm ppterare signat diabo
lū. Vñ aduersarius vester diabolus tā
q leo rugiens circūit querēs quē deuor
ret. Seminare fm similitudinē significat
pdicare. Vñ. Exijt q seminat seminare
semē suū. z aliud cecidit in terrā bonaz
z aliud sup petrā. z aliud inē spias. Ema
nuel fm interpretatōz significat xpm. vñ
Et vocabit nomē eius emanuel. qd in
terpretat nobiscū de. Res vt aq baptis
mi factū vt signaculū crucis. verbū vt i
uocatio trinitatis. Singula reperiunt i
hoc excellētissimo sacro. res. i. corpus z
sanguis. sacru. i. esus z pot. sbum. hoc
est corpus meuz. hic est sanguis meus.
Sequit. Qui p vobis z p multis effu
det in remissionē pctōz. Pro solis pre
destinatis effusus est spū ad efficiendam
h p cunctis hoibus spū ad sufficientiā
Effusio qppe sanguinis iusti p iniustū

tam fuit dñes ad pēcū vt si vnīuersitas
crederet in redēptōrē nullū oīno vincu
la diaboli retinerēt. verbū em̃ effusionis
abundantiā notat. Pctm aut dnobus
modis remittit. videlicet q ad meritum
culpe. z h p sanguinis fidem q iustifica
mur a culpa. et q ad debitū pene z hoc
p sanguinis pēcū. quo redēpti sumus a
pena. Qēs em̃ quasi oues errauimus.
vnusqñq in viā suā declinauit. Et dñs
posuit in eo iniquitates oīm nrz. Vulne
ratus est ppter iniquitates nras. attritus
est ppter scelera nra disciplina pacis no
stre sup eum. z liuore eius sanati sum.
Vere languores nros ipse tulit. z volo
res nros ipse portauit. Quia g iust⁹ in
iuste punit⁹ est. iniusti iuste sunt libera
ti. Assumpsit em̃ in se penā p oibus. vt
daret se p gřaz vnīuersis. Hic aut sacer
dos eleuat calicē vt illū populo oñdat.
nec est supflua hec elenatio. put dictuz
est in fine pñale pcedētis. Est aut notā
dñ q quedā ecclesie duas habet pallas
corpales. z ibi eleuat calicē cooptus cū
altera eaz. In quo ostendit hoc sacm
occultissimū fore z difficillimū ad intel
ligendū. qz tpe institutōis hui⁹ sacra
menti sanguis xpi inuisibilis erat. qz in
tra venas ei⁹ exstebat. Ille vero eccle
sie vnā tñ habet pallā z ibi eleuat dñ co
optus absq velamine. Prio ad desi
gnandū q post institutionē huius sacri
sanguis xpi factus fuit visibilis p ipius
effusionē in cruce. Vñ hic dicit. Hic ē
sanguis meus zc. In eo em̃ q calix nō
est cooptus cū palla supra quā est ostia
psecrata. designat q sanguis xpi a cor
pore effusus z separatus est. Secundo qz
ostia est sup pallā corpālē. nec bono mō
posset alibi poni. Tercio qz ppter veni
flatū pñculosū esset cooptū cum palla
leuare. Et nota q sacerdos actus xpi re
presentans dñm dicit. Accipiens calicē
parum eleuat calicem. Deinde dicens
bñdixit. vt sine pñculo calicem bñdicat

Liber Quartus

illum in altari deponit. Subsequenter etiam dicens. Accipite. panem tener eleuatus vsq; duz in altu eleuet. vt illu pplo ostēdat. Sequit. Hec quotiescūq; feceritis &c. Hec clausula. qz psecratōz tam corporis q̄ sanguis respicit. post depositū calicē debet dici. Sane in pcepto corporis xpi z sanguinis magna est nobis adhibēda discretio. Cauendū est em̄ ne si nimis differat mortis piculū incurrat. dño ptestāte. Nisi manducaueritis carnē filij hois z bi. eius sanguinē non habebitis vitā in vobis. Si vero q̄s indigne suscipit fm aplm. iudiciū. s. dani natiōis sibi māducatur z bibit. Ideo fm eundē aplm. pber seipm bō. z sic de pane illo edat z de calice bibat. Dicit ḡ q̄ q̄ cōicandū esse quotidie. Illius vō dicit ecōtra. Faciat igit vnusq; qd pte credidit faciendū. Non em̄ litigauerūt adinulcē. nec alter alteri se pposuit. zachēus. s. z ille centurio cum alter eorūz gaudēs xpm in domo sua suscepit. z alter dixerit. Dñe nō sum dign⁹ vt intres sub tectū meum. z hoc est qd angu. alt. Alij quotidie cōicant corpi z sanguini dñi. alij certis diebus accipiunt qd liberā habet obseruationē. De hoc sub tī. v osculo pacis dices. Et nota q̄ licet xps semel credēs sua morte redemerit ecclesia tñ hoc sacm̄ quidie necessario repetit ob tres p̄cipue causas. Primo qz in vinea laborātes eo quotidie reficiuntur. Scdo vt neophsci p illud incorporentur xpo. Tercio vt memoria passionis xpi quotidie mētib⁹ fidelū ad imitādū infigat quotidie em̄ egem⁹. Ideoq; panis quotidian⁹ vocat. Quotidianū ḡ sacrificiū vt pbat pascas⁹ papa est cōmemoratio. nō iteratio passionis. et iō seq̄tur. In mei memoriā facietis. In v̄ sacramēto nobis quotidie mortis z passionis xpi memoria renouat. Vnde. j. ad Cor. xi. Quotiescūq; manducaueritis panē hunc z calicē biberitis morrē dñi

annūciabitis donec veniat. Propt qd ipe dicebat aplis. hoc facite in meā cōmemorationē. Hanc vltimā nobis memoria dñs reliq̄t put dictū est sup verbo. Postq̄ cenatu est. Et nota q̄ habemus triplex memoriale dñice passionis. Primū q̄tū ad visus. in imaginibus z picturis z p̄pterea crucifixi imago depi git in libro z in ecclīa. Scdm̄ q̄tū ad auditū. s. passio xpi p̄dicata. Tercio q̄tū ad gustū. s. sacm̄ altaris. in quo ipa xpi passio patenter exprimit. Et p̄pter hoc p̄misit. Et memoriā venerātes. Et sequitur. Vñ z memores. Qui aut calicē discopit eleuat illū in hoc loco cū palla corporali coopunt. innuētes q̄ sepulto dño aduoluto lapide. clausum est hostiū monumētū. vt dicit Marcus &c.

Octaua pars canonis

Adē z memores

v &c. Octaua ps. Quia dñs ipe p̄cepit in ca. Simili mō &c. vt h̄i sui mēoriā facerem⁹. Idcirco in hac parte tria sibi cōmemorāda p̄pōit ecclīa. scz tam brām passionē. necnō z ab inferis resurrectionē. sed z in celos gloriosam ascensionē. Quorū primū. s. passio excitar charitatē. Scdm̄. s. resurrectio corroborat fidē. Tertiū. s. ascēso iustificat spes. Quid em̄ in nobis magis charitatē accēdit q̄ q̄ pplo filio suo non pepcit deus. Quid magis i nobis fidē cōfirmat. q̄ q̄ xps resurrexit a mortuis. Sicut ei in adā oēs mortuāt. ita z in xpo oēs v̄i uisibunt. Quid magis in nobis amplificat spem. q̄ q̄ xps ascendēs in altū capti. du. cap. de. do. ho. vt vbi ipe est illic sit z minister eius. Sacerdos igit b̄ representās dicendo. taz beate passionis. manus in modū crucis exēdit vt habitu corporis. manū christi extensionē in cruce representet. quod tñ alij faciūt quādo dicunt. Hanc igit oblationē z rep̄e

sentantes, crucifixionem statim secūtrā. Et q̄ x̄ps prolūxins orans factus est in agonīa. Ideo agonīa illā habitu oculorū z faciei quodāmodo representat. Dicens autē necnon z ab inferis resurrectionis, illas ad se vt prius reducēs eas parū erigit. Vñ in cantico abacuc. Altitudo man⁹ suas leuauit. Et hoc in signū q̄ x̄ps in nictus leo surrexit a mortuis. Itē dicēs Sed z in celos gloriose ascensionis eas erigit eq̄liter vsq̄ ad humeros in signū q̄ x̄ps eleuatis manibus ferebat in celū z sedet ad dexterā dei patris. Qd̄ igitur dicis. Vñ z memoresz. Sic est intelligendū. q. d. nos eē sacerdotes p̄fitemur z plebē n̄rā memorē esse testamur x̄pi filiū n̄rū. Sacerdotes quidē memores z instructi esse dñt. q̄ ip̄i missas celebrāt z sacrificiū x̄pi exēplo offerūt. Plebs etiā am sc̄rā memor esse debet. q̄ x̄ps nō solum p̄ sacerdotib⁹ verū etiā p̄ plebe passus est. que sancta bz. q̄ fides baptismo x̄pi p̄cepto sacrificata ē. Itē ex nūc stringunt digiti. i. pollices z indices. nec dis iungunt. nisi qñ op̄er hostiā tangi. vel signa fieri. Qd̄ fit. Primo ob reuerentiā sacramētī. ne videlicet aliqd̄ tangat post cōtactū corporis x̄pi. Secdo videlicet in signū q̄ in hoc sacramēto sc̄ds accedit p̄mo. i. fili⁹ obedit patri. Et iō subijcit. Vñ z memores tā bzē passionis resurrectionis z ascensionis z. Tertio digitī q̄ corp⁹ x̄pi tetigerūt iungunt ad ostēdendū q̄ fideles illud fide z deuotiōe tāgentes debēt esse charitate p̄iuncti. z sic digitī tāgēdo z signādo ab invicēz ad horā. sic z fidelīū op̄atiōes in hac vita cū expedit sepant. qm̄ qñq̄ p̄ contemplatiōē ad spūalia eleuant. z qñq̄ p̄ mundanis necessitatib⁹ temporalia amittit strāt. Quarto digitorū cōiunctio indicat q̄ corporis z sanguinis dñi n̄stri sacramentū z mens z corpus sacerdotis inseparabiliter esse debent affixa. Quinto stringunt ne pulvis sen particula ostie

illis forte adherens cadat. Quia vero ro ecclesia dixit se memorem dominice passionis. Ideo statim acerbiorē spectem ipsius passionis cōmemorat recolēs in quinq̄ crucibus quinq̄ plagas. Sicut em̄ subsequēs expositio declarabit abhinc vsq̄ dum corporale desup calicem remouet dñice passionis ordo memorat. Nam vb̄ dicit sacerdos ostiā purā. ostiā sanctā. ostiāz immaculatā panē sanctum vite eterne. z calicēz salutis perpetue. quinarīū crucis signaculū imprimi super oblata z calicem signans quinq̄ christi plagas. videlicet duas manū. totidemq̄ pedum z ad vnaz lateris. Vel quinq̄ cruces signāt q̄ christus quinq̄ secula redemit. Tres autem cruces communiter facit sacerdos super oblata z calicem. quoniam in trib⁹ verbis vtrūq̄ pariter intelligitur. Annq̄ em̄ in crucis signaculo panis separatur a calice. nisi cum separatim nominantur in canone. Et quando ostia collocant a sinistro latere calicis recta pars crucis solummodo super panem. transuersa vero vsq̄ super calicem debet protendi. quoniam erecta pars crucis corpus christi sustinuit. transuersa vero brachia distendit. due vero cruces separatim facite animam christi separatam a corpore signant. Sed cū iam plene z perfecte sit consecratio celebrata. nam materia panis et vini iam transiit in substantiam carnis z sanguinis. nec vterius potest derisorari: vel meliorari. z sacerdos vterius vltur suis non christi sermonib⁹. queritur quare sup̄ eucharistiam adhuc benedictionis signum imprimitur. aut aliquod cōsecrationis verbum proferatur. P̄ z eterea quedam subiunguntur in canone inuenientia q̄ nondum sit transsubstantiatio consummata. super hoc dicunt quidāz q̄ scriptura nō attendit hic h̄mōi angustias ipsis. sed sacerdos cū non possit sit

Liber Quartus

multa pferre z agere ita loquitur z agit ac si ipse staret z essent adhuc faciēda q̄ in principio sermonis nondū erāt sc̄ta z v̄ba z s̄ḡnō ad ipse sue platōis s̄ ad pceptionē loquētis sunt referēda. Inno. papa. s̄ij. dixit q̄ in canōe aliud v̄ba significāt. aliud s̄igna p̄tendūt. Verba nāq̄ p̄ncipaliter spectāt ad eucharistias p̄secrandā. s̄ḡnō p̄ncipaliter p̄tinet ad h̄istoriā recolendā. Nā verbis v̄timur ad cōsecrandū panē z vinū in corp⁹ et sanguinē h̄iesu xp̄i. Signis v̄timur ad recolendū ea q̄ p̄ hebdomadā añ pascale gesta sunt circa xp̄m. P̄t̄z q̄ q̄ v̄tū ad ordinē eucharistie cōsecrādē cap̄m illud. Qui p̄die q̄ pateret zc̄. in fine canonis subijci debuisset. q̄ i eo p̄secratio cōsummat. S̄z qm̄ impeditis ordinem h̄istorie recolēde. q̄ qd̄ fuit gestū i medio poneret in fine. p̄uidus canonis ordinatoz vt ordinē seruaret h̄istorie q̄i q̄ dam necessitate cōpulsus capitulū illd̄ Qui p̄die zc̄. q̄si cor canonis i medio collocauit. vt q̄ sequunt̄ intelligant̄ p̄cedere finē illā figurā. q̄ sepe fit vt q̄ narratione succedūt. intellectū p̄cedāt. Vel potius vt tam l̄re q̄ h̄istorie suus ordo seruet̄. dicat̄ itaq̄ q̄ p̄tinet s̄ḡnō ad h̄istoriam passionis recolendā quia significat quinq̄ sensus. qui tūc reuera patiebantur in xp̄o. vel quinq̄ eius plagas vt dictū est. S̄z v̄ba nō p̄tinet ad eucharistias cōsecrandā. imo p̄tinet ad eucharistiam cōsecratā h̄ mō. Nos serui tui videlicet sacerdotes. s̄z p̄lebs tua sc̄ta. s̄. p̄p̄s xp̄ian⁹. nā qd̄ p̄p̄s agit voto. sacerdotes pagunt ministerio. offerimus p̄clare maiestati tue. i. p̄re ceteris claretis eoz. q̄nto clar⁹ maiestas diuina p̄fulget. De tuis donis. i. de frugibus segetum. z h̄ v̄tū ad panē q̄ ē cōsecrat⁹ i carnē ac d̄atis. i. de frugibus arbor⁹. z h̄ v̄tū ad vinū qd̄ ē cōsecrū i sanguinē. De his inquā z illis offerim⁹ hostiā pu-

ram. hostiā sc̄tām. hostiā imaculatā. i. eucharistiā imūnē ab oī culpa origināli. veniali z criminali. Vbi dicat̄ hostiā dictū est in sexta p̄tacula sup̄ v̄bo. Qui p̄die. Vel purā v̄tū ad cogitationē. q̄ puro corde. sc̄tāz v̄tū ad locutionē. immaculatā v̄tū ad opationē. q̄ p̄c̄m nō fecit. nec dolus inmens⁹ ē i ore ei⁹. sup̄ple h̄ ē panē sanctū. i. sanctificantē. sup̄ple datoze vite eterne v̄tū ad stolā carnis. z calicē salutis p̄petue v̄tū ad stolā aie. fm̄ illd̄. Ego sum panis vit⁹ q̄ d̄ ce lo descendī. si q̄s māducauerit ex hoc pane viuet in eternū. P̄t̄z etiā sc̄do mō h̄ v̄ba exponit. vt vicz xp̄s dicat̄ hostiā pura. q̄ cōceptus ē sine p̄c̄o. dicat̄ panis vite eterne. q̄ est resurrectio angeloz z calicē salutis p̄petue. q̄ resurrectio est hoim. Vel terciō mō hostiā puram q̄ xp̄s oblatus ē vt nos liberaret a feditate originalis p̄c̄i. Sanctā q̄ vulneratus est vt p̄fluere sacramēta q̄b⁹ ecclesia sanctificat. Immaculatā. q̄ mor tuus est vt nos liberaret de morte eterna. Panem vite eterne. q̄ ē n̄m viat̄ cum q̄si via. Et calicē salutis p̄petue. q̄ est refectio angeloz inebriās in patria. Vel sic q̄rto mō. De tuis donis ac d̄atis. Dona sunt in re eterna. data i opa tp̄ali. Offerimus hostiā purā. i. corp⁹. hostiā sc̄tām. i. sanguinē. hostiā imaculatā q̄ ad vtrūq̄. Vel purā. i. ab alijs sepatā. sc̄tām. i. sanctificatā. imaculatā. i. a maculis emundatā. hostiā de corpe puro cōscia bona. z fide nō ficta. Sequē Supra q̄ zc̄. Cū aut̄ orauerit p̄ hostiā trāssubstantiādā. eāq̄ tā trāssubstantiātā p̄fī obtulerit nūc orat̄ p̄ ip̄i acceptatione. vt eā adistat antiq̄z sacrificioz accept̄ p̄p̄cio sup̄ple nob̄ ac sereno vultu i. resp̄cū placabilī digner̄ resp̄cē. nō q̄ vultus eius innt̄et aliq̄n. s̄z tūc de⁹ vultum suum sup̄ nos illuminat z serenat cū misericordiam suā sup̄ nos exhibet z declarat. Sc̄dm̄ illd̄ ps̄. Illuminet vultū

suū sup nosz misereat nostri. Itē p hoc q dicit digneris respicere. notat q sacerdos n̄ vultū habet vsūm ad p̄piciatorū um de q̄ in p̄hemio hui⁹ p̄tis dictū est. Et tunc asp̄git intus tabernaculū. vuz p dei misericordiā q̄rit eius p̄piciationē vt de⁹ habeat illa mūera accepta. sic habuit munera abel iusti. Nō sequit. Si curi accepta habere dignat⁹ es munera abel zc. Hoc aut aduerbiū sicuti similitudinē innuit. nō exp̄mit q̄ritatē. Nullo q̄ppe acceptis hoc sacrificiū deo. q̄ qd obtulit abel. qd obtulit abraā. qd obtulit melchisedech. Valet em̄ amplius res q̄ vmbra. veritas q̄ figura. Ip̄az ḡ similitudinē magis q̄ q̄ritatē debem⁹ ante vere. Offerēdo ḡ siles sum⁹ abel. si recte quidē offerētes. recte nihilomin⁹ diuidam⁹. Qd qz cayn nō egit peccauit. sua nanqz recte cui debebat obtulit deo. sed retinēs sibi seipm z cor suū subtrahens deo male diuidit. Abel aut acceptū deo sibi in corde obtulit olocaustū. qz se nō sibi retinuit. s̄ deo se totū subdidit z im pedit. Et iō legit in genesi. Resperxit deus ad abel z ad munera ei⁹. ad cayn vō z ad munera ei⁹ nō resperxit. Pri⁹ resperxit ad abel z postea ad munera eius. qz nō offerēs a muneribus. s̄ mūera ab offerēte placuerūt. Sicut z abraā egregius fide totū se pri⁹ offerebat altissimo z postea cū sua duceret offerēda. placidas ei hostias offerebat. qd vt nos sciētes imitaremur patrios ab illo de⁹ exegit affectus. Tolle inq̄t filiū tuū vnigēitū quē diligis ysaac z offer eū in olocaustū sup vnū montū quē mōstrauero tibi. Statimqz p̄mptū z obediētiē inuenit. imo nobis oīdit. Melchisedech qz nisi se p̄ns acceptū deo sacrificiū obtulissz finit⁹ rox causas mime p̄ndissit. q̄rum intuitu misticū p̄ntes vint p̄m⁹ obtulit sacrificiū. erat em̄ sacerdos dei altissimi. Nominant igit istī tres p̄ies veteris testam̄ti. qz illi z corz sacra specialitas ceteris d̄

sacrm̄ p̄signauerūt. Quid em̄ p munus abel offerētis de p̄mogenitis gregis. n̄ si x̄ps p̄mogenit⁹ in multis fr̄ib⁹ exp̄mit q̄ malicio se occisus est a p̄p̄o iudeorū sicut ille inuidiose a fr̄e suo. Nā fm̄ t̄poc. ip̄e est agnus dei q̄ occisus est ab origine mūdi. Quid p sacrificiū abraae dilectū z vniciū filiū. offerētis. nisi christi passio designat. De qua dicit ap̄lus. Pro p̄rio filio suo non pep̄cit de⁹. s̄ pro nobis oibus tradidit illū. Hic est inq̄t fili⁹ meus dilect⁹ in quo mihi bñ cōplacui. Oblatio qz melchisedech tam prople nouū sacrificiū p̄signauit vt inde p̄dictū sit. Tu es sacerdos in eternū fm̄ ordinē melchisedech. Qui fm̄ ap̄lm̄ as similit⁹ est p oia filio dei. manet sacerdos in p̄petuū. Abel d̄z puer non tam a pueritia q̄a puritate fm̄ illud. Ecce puer me⁹ dilect⁹ quē elegi posui sup eum sp̄m meū. Abraā dicit patriarcha. nō t̄a israheliticū plebs. q̄ p̄p̄i xp̄iani. illi⁹ p carnē. hui⁹ p fidē. fm̄ illud. Nō vltroabo cab̄s nomē tuū abraā. sed appellaberis abraā. qz p̄iem multaz gentiū p̄stitui te Melchisedech iterptat rex iusticie. De inde rex salē. i. pacis p̄pter illud qd legitur. Dilex in dieb⁹ eius iusticia z abundantia pacis donec auferat luna. Sc̄m̄ sacrificiū imaculatā hostia. d̄ addidit in canone Leo papa primus.

Nonā pars canonis.

Oplices te roga

f mus zc. Nonā ps. Pontifex vter lex iubeat. z in p̄hemio huius p̄tis dictū est. asp̄gebat tabulā z arā z exterius sacrū sanguine pacifico. z x̄pus toties asp̄git patrē sanguine. quoniam eū placat p carnē assumptā. Arā asp̄git q̄diu numez restaurat angeloz. Exteriorius sacrū asp̄git dū hoies sacrificat. z patri q̄ in terris sunt recōciliat. Sacerdos eodē asp̄git. qz p hoc sacrificiū placat deū. z veniā ipetrat. z sic enā supos asp̄

Liber Quartus

git. Quia qui nos emundat. augmētat. numerū ciuū supnoy. Alipgit etiā in tabernaculū. put in pcedēti picula dicitū est. Dū autē hic noiat sublime altare commemorat scāctōy. Sane himno dicto post cenā exiit ihs in montem oliuētī trās torrentē cedron. et pgressus pūssilū cecidit in facie suā orans et dicens. Pater si fieri pōt trāsser a me calicē hunc. Sed scōo et tertio abiit et orauit eūdē sermone dicens. Et factū in agonīa plūxī orabat et factū sudor ei⁹ sicut gutte sanguinis decurrētis in terrā. Tūc venit ad discipulos suos dicens. Surgite eam⁹. Ecce appropinquit q̄ me tradet. Et raditor at dedit eis signū dicens. quē osculat⁹ fuero ipse est tenete eū. Et pfectum accedēs osculat⁹ est eū. Quia q̄ ihs pcidit orās et dicens. Pater si fieri pōt trāsser a me calicē zc. Iō sacerdos se inclinās oratz discit. Supplices te rogamus zc. Del sacerdotis inclinatio significat emissionē spūs xpi pur dictū est in p̄hemio canonicis. De inclinationib⁹ dictū est sub tit. d p̄fessione. Itē dicens. Ut quotq̄ ex hac altaris zc. osculat semel altare. p qd̄ resp̄senta osculū pditoris postq̄ dñs ab oratione surrexit. Quidā ter osculant agentes grās trinitati. q̄ p passionē dñi gen⁹ recōciliant hūmanū. Alīj bis ad notandū geminā in xpo naturā. seu ipm i aia et corpe passum. Quia vō fact⁹ in agonīa plūxius orabat. Tertio dicens eundē sermonē. ideo sacerdos facit tres cruceſ. Primā sup oblatā dicēdo. sacrosanctū filiū tui corpus. scdām sup calicē dscendo et sanguinē. Tertīa signādo seipm i facie. cum dicit oī bñdictōe celestī. forte ppter sudorē corpis crucē imp̄mēs sup corpe. et ppter guttā sanguinis crucē imp̄mēs sup sanguinē. et qz pcidit i facie suā orās. ideo imp̄mit sibi crucē i facie. Del poti⁹ crux q̄ fit sup corpe⁹ designat vincula qbus est ligatū corpe⁹. illa q̄ fit sup sanguinē designat flagella qbus

allisus est et sanguis edact⁹. De vinculis legist. Ministri iudeoy cōprehēderunt ipm. et ligauerūt et vincitēs duxerūt. et tradiderūt pontio pylato. De flagellis legist. Apphendit pilat⁹ ipm. et flagellauit. cui⁹ liuore sanati sum⁹. Per tertias vō crucē q̄ fit in facie. recoliť illud q̄ expuebāt in facie eius. et palmas in facies eius dabāt. et velātes facie eius dicebāt. Prophetiza nobis xps qd̄ te pculsit. Tertio crux q̄ fit supra corpe⁹ martyriū xpi. q̄ fit supra sanguinē martiriūm scōy designat. Qrto pme due cruceſ significāt q̄ xps p duob⁹ pplis passus est. Tertia que fit in facie q̄ in corpore suo passus est. Alīj vero non faciunt pmissas duas cruceſ. Considerat etiam oportet q̄ sacerdos dicendo. Supplices te rogamus zc. Stat inclinatus cancellaris manibus ante pectus ad de signādum q̄ oionis hūilitas p inclinationē designata nūc demūz nō alias ex audiri digna ē. si ex fide pcedat pectoris. t. mētis. fide disco p dilectōy opante. q̄ opatio p man⁹ intelligit. Quia vō q̄ dā sunt opa vite actiue. qdam vero opa vite p̄p̄latiue. sed opa vite actiue qdam mō cācellatiū ad opa p̄p̄latiue vite. sicut sinistra ad dextrā opant. eo q̄ opa actiue sicut supposita sen inferiora ad opa p̄p̄latiue disponūt. et opa p̄p̄latiue sicut supposita et altiora illa pficiūt et psummāt. iō in ipa manuū cācellatōe dextra suppoit sinistra. Hursus orat cācellat⁹ manib⁹ añ pect⁹. qñ ipso facto dicat. Obsecro te p crucē et passionē tuā. vt inbeas hec pferri zc. Cācellatio enī manuū passionē xpi figurat et dextera p quā resurrectio. leue p quā passio designat supponit. vt p hoc xpi resurrectio a mortuis insinuet. Vex in nōnullis ecclījs dyacon⁹ infra actionē lauat manus signās pmo q̄ pilatus se lauit cuz se mundū a xpi sanguine pclamauit. se cūdo q̄ nra sordida opa xpi passiōe mū

danť. tertio q nullus nisi mund⁹ ad pci
pēda fidei sacra pcedat. Sequit. Tūbe
hec pferri rē. Tūte sunt pfunditatē h⁹
ba vt intellectus human⁹ vix ea suffici
at penetrare. Vñ brūs Grego. tanti sa
cramēti dign⁹ interpres de illis tanq⁹ d
re ineffabili pene ineffabiliter loquens.
Quis inq⁹ fidelis habere dubiū possit
in ipa imolatoriū hora ad sacerdotis vo
cē celos apiri. i. illo ihu xpi misterio an
geloz choros adesse. sūmis ima sociari
terrena celestibus lūgi. vnūq⁹ ex innū
bilibus atq⁹ visibilib⁹ fieri. Idē etiā al
bi dicit. Vno eodēq⁹ tpe ac momento
in celū. i. celestē naturā rapit ministerio
angeloz cōsociandū corpi xpi. i. misti
co. z añ oculos sacerdotis in altari vide
tur. Saluo tñ occulto celestis oraciō sa
cramēto. possent hec verba licet simpli
cius tñ securi⁹ sic exponi. Tūbe. i. fac h⁹.
scz vota fidelitū. i. supplicatiōes z pces p
ferri. i. pferant. p man⁹ sczi angeli tui. i.
p misteriu angeloz. q sunt administra
tozū spiri⁹. z vota nostra corā deo offe
rūt. Intra illud qd ait raphael angelus
ad thobā. Thob. xij. Qñ orabas cū la
chrymis ego obtuli orōez tuā ofio. Ex
h⁹ ē euidenter apparet q angelus sacri
misterijs adesse credendus ē. nō vt p
cret. qz hoc non pōt. svt oīones sacro
tis z ppli deo representet. fm illud apoē.
Ascendit fum⁹ aromatū in ppectu dñi
de manu angeli. q sunt oīones scōrum
In sublime altare tuū. supple h⁹ est i cō
spectu dñie maiestatis tue. i. in pēpla
tione maiestatis z curie tue celestis. nā
ipse deus ē altare sublime. Exo. xx. Nō
ascēdes ad altare meū p gradus. i. in tri
nitate nō facies grad⁹. Porro sicut bea
tus Augu. determinat. nō ē angelus of
ferre oīones deo. qñ tūc pīmo de⁹ no
nerit quid velim⁹. qz deus omīa nouit
anteq⁹ fiat. sed qz necesse habet rōnalis
creatura piales causas ad eternitatē re
ferre. sine perēdo qd erga se fiat. siue cō

sulendo qd faciat aut quid deo iubente
implendū esse cognouerit. hoc nob⁹ vel
euidenter vel latenter reporter. Possūt
etiā scōo mō pmissa verba sic exponi.
Dñspotēs deus iube hec. i. panē z vi
nū pferri. i. trāsmutari in sublime altare
tuū. i. in corpus z sanguinē filij tui sup
choros angeloz exaltati. qz corpus xpi
dictū est altare. fm illud. altare de terra
facietis mibi. pmanus angeli tui. i. per
misteriu sacerdotis. Non em fm Aug.
deposcit ob aliud illic deferēda. nisi vt
intelligat q ista fiat. i. trāsubstantiē in
eo sacerdotio. i. in eius misterio virtute
spūsczi. Sed cum iam trāsubstantiata
sunt. exponi possunt tertio mō sic. Tūbe
hec. i. xpi corpus mysticu. i. ecclesiā xpi
militantē perferri. i. associari. in subli
me altare tuū. i. in ecclesiam triumphā
tē. que ē altare fm illud Leuit. Ignis
in altari meo semp ardebit. i. fernoꝝ cha
ritatis in ecclesia triumphanti. z hoc p
manus angeli tui. i. p opationem. z vir
tutē christi filij tui qui est magni consi
lij angelus. ysa. lx. Ipse enim corp⁹ suū
mysticu deo patri cōiungit z ecclesie tri
umphati. Quarto mō hic est angelus
magni consilij. cōsiliarius ille cui⁹ con
silio pat mundū creauit z recreauit. sub
lime altare in conspectu dei est christus
crucifixus sedēs in dextera patris. Igit
tur angelus fert hec sacramenta in sub
lime altare in conspectu dei dum cic
trices ostendēs interpellat apud patrē
p nobis hec sacramenta conficiētib⁹
Que vero sint illa que petis in sublime
altare perferri determinat dominus dī
cens. Ut quotquot rē. per hoc em de
monstratur corpus christi mysticu. qd
christus quotidie ad se trahit per mem
bra. Vnde Hiero. Patrē vocabis me
z post me ingredi non cessabis.

Declina pars canonis.

Liber Quartus

Ememento etiā dñe

m. 22. Decima pars. Hec p̄iunctio etiā p̄iunat sequētia p̄ime p̄cedentibus. Vel dici p̄t q̄ sup̄fluit. nā in antq̄s codicibus p̄cedebat immediatē quēdā orō incipiens. Memēto mei quēso dñe 22. in q̄ sacerdos p̄ se orabat vt digne posset offerre. Vñ tūc recte se quebat. Memēto etiā dñe fa. 22. Sed q̄ i multz modernis codicibz orō illa n̄ inuenit. Ideo fm illos illd etiā sup̄fluit. Vel qd̄ meli⁹ ē respicit aliud memēto qd̄ p̄cedit in q̄ rogauit p̄ viuīs. h̄ autē orat p̄ defunctis. Dicit q̄ pia mater ecclesia nō solū p̄ viuīs veruētā p̄ defunctis. 7 eos deo p̄ri sacre oblationis intercessionē cōmendat certissime credēs q̄ sanguis ille p̄ciosus q̄ p̄ multz effusus est in remissionē p̄ccōz. nō solū ad salutē viuētiū. verū etiā ad absolutionē valeat defunctorz. Ideoq̄ gabillon. conciliū statuit. q̄ i oibus missaz solēnijs loco cōpetenti vīcz in hoc loco secrete vel in diebus nō solēnijs. in dñica em̄ die ob resurrectionē dñicā aie requiem credunt h̄re. eccia p̄ defunctz dñm dep̄cerur. iuxta illd Aug. Nō sunt p̄termitte de supplicatōes p̄ sp̄ritibz mortuorum. q̄s faciendas p̄ oibus in xp̄iana catholica societate laudam⁹. Et q̄ qñz defunt defunctis. parētes filij cognati 7 amici q̄ supplicatōes p̄ eis effundāt. vna 7 pia mater. i. tota eccia oēs defunctos sub generali p̄memoratōe suscipit tacitis illoz noibz. 7 eis exhibet cōmunionem. Innocenti⁹ q̄s papa statuit vt añ p̄secrationē hostile nō recitent noia defunctorz. possunt em̄ pp̄lo recitari. h̄ deo quē n̄hil latet necesse nō est. Qui cū siḡ fidelis nos p̄cesserūt. i. ad dñm. nō q̄ ibi sit fides aut spes. vbi sp̄s ē 7 res nā fides enacuat. caritas nunq̄ excidit h̄ signū fidei p̄ caractere fidei xp̄ianitatis accipit. q̄ fideles ab infidelibz discer

nuntur. fm illud. Audiat nūmex siḡorum. celliij. milia signati ex omni tribu filioz isrl̄. Et dormiūt in somno pacis. fm illud. In pace in idisp̄m dormias et requiescam. Frequenter em̄ sacra scriptura defunctos dormientes appellat pro eo q̄ sicut dormientes euigilāt. ita mortui resurgunt. Propter qd̄ d̄t apls Nolo vos ignorare de dormientibus: vt nō contristemini. sicut 7 ceteri q̄ spes non habent. Et dñs inquit in enāgelio Lazarus amicus noster dormit. Ip̄sis dñe 7 om̄ibus in xp̄o quiescentibz. In hoc loco sacerdos quozū maluerit defunctorz debet agere memoriā specialē. Finita est em̄ memoria mortis p̄cedit 7 ideo sequit̄ mors nostra. xp̄us p̄cessit 7 nos eius vestigia seq̄mur. Hic at̄ vocant̄ q̄escentes in xp̄o q̄ in caritate mortui sunt. h̄ntes tñ aliq̄ purgabilia. eo q̄ nō plene satisfecerāt p̄ p̄ccis confessis p̄pter qd̄ ad locū purgatorij descendunt. vbi existētes suffragio indigēt ecclesie militantis tanq̄ nondū habētes in repacē 7 refrigeriū glorie. licet habeant in certa 7 infallibili spe. Locū refrigerij. in quo nō est ardor penay. Lucis in quo non est obscuritas tenebray. Et pacis in quo nō est cōflictus pugnarū. Nā absterger de⁹ oēm lacrymā ab oculis eoz 7 iā nō erit amplius. neq̄ luct⁹ neq̄ clamor. h̄ nec vll⁹ dolor. qm̄ p̄iora transierūt. Sz delectabunt in multitudine pacis. cū placebunt dño in regiōe viuētiū. Paradisus ḡ d̄t locus refrigerij p̄pter ardorē ignis purgatorij per quē aie transiunt. iuxta illud ps̄. Transiimus p̄ ignē 7 aquam 22. Locus lucis p̄ tenebras inferni. De q̄bus Mar. xxiij. Mittite eū in tenebras exteriores. Locus pacis p̄pter mentis tranquillitatem. que ibi est contra vermē cōficientie eozum qui salui non erunt. Vñ Ysa. Vermis eozum nō morietur. nec ignis eoz̄ exstinguetur.

Undecima pars canōis
Obis quoq3 ꝛc.

n Undecima ps. Hec aut oīo
p̄dicit v̄q3 Per oīa secla sc̄loꝝ
Et hec v̄ba p̄ferēdo sacerdos paululū
ex̄p̄ssa voce p̄cusso pectore silētiū inter
rupit. rep̄itans p̄tristitiōem et cōfessiōes
latronis in illo passiōis d̄fice articulo
increpantis aliter et dicētis. Nos q̄dez
digna factis recipim⁹. h̄ aut nihil malū
gessit. ꝛ dicebat ad Jesū. **Iu. xxiij.** Do
mine memēro mei dū ueneris in regnū
tuū. p̄pter qd̄ dixit illi Iesus. amē dico
tibi. hodie mecū eris i paradiso. Rursus
p̄ exaltatiōē vocis. ꝛ p̄cussiōē pecto
ris exprimit illud qd̄ centurio ꝛ qd̄ cū il
lo erant. visis illis q̄ fiebāt. timuēti val
de dicentes. Vere fili⁹ dei erat iste. Et
omnis turba q̄ siml̄ aderant ad specta
culū illud p̄cūtiētes pectora sua reuer
tebant. Notū v̄o ei⁹ ꝛ m̄lieres q̄ xpm̄ se
cute fuerāt a galylea stabāt a lōge h̄ vi
dentes. q̄s significant m̄st̄r̄. s. dracon⁹
ꝛ subdyaconus retro stātes q̄ ad hāc vo
cē erecti i os sacerdotū vel ep̄i inueniūt
P̄missa aut̄ pectoris vnica tūsiō. si
gnat qd̄ fm̄ aplm̄ ad Ro. vj. xpus sel̄ p̄
p̄ctis n̄ris mortu⁹ ē. ꝛ fit cū trib⁹ d̄gitū
sc̄z sine pollice ꝛ indice. vt trinitas i vni
tate notet. Pectoris q̄z tūsiō q̄q3 pe
nitentiā designat sub ti. de p̄fessiōe di
ctū est. Peccatoribus. Hoc iō d̄c̄. q̄ si
dixerimus qd̄ p̄ctm̄ nō habem⁹ nosmet
ipsos seducimus ꝛ v̄itas i nob nō ē. Ii
cet em̄ oī tpe debeam⁹ ex corde nos re
cognoscere p̄ctōres p̄cipue tñ cū p̄ re
missionē p̄ctōꝝ sacrosctm̄ mysteriū ce
lebramus. De m̄ltitudine miserationū
tuarū sperantib⁹. in x̄ qd̄ inq̄t p̄s. Scdm̄
m̄ltitudinē miserationū tuarū dele inī
q̄tatem meaz. Et nota qd̄ v̄ia tñ est dei
misericordia. nō aliud q̄dem q̄ ip̄e m̄
sericors. h̄ multi sunt eius effect⁹ q̄ mi
serationes dicunt. vñ h̄c m̄niscere m̄

serationū tuarū dñe. et misericordiaz marū
q̄ a seculo sūt. Partē aliquā ꝛ societate
donare digneris. Sꝫ cū ip̄e deus sit oīa
in oibus salus ꝛ p̄m̄iū et gl̄ia singuloꝝ
luxia illud. Salus ppli ego sum. qd̄ est
qd̄ v̄i p̄tē aliquā et societate ꝛ. tanq̄ nō
oēs sint eundē denariū accepturi. Sa
ne licet vnū ꝛ idē sit p̄m̄iū singuloꝝ. v̄i
delicet ip̄e deus in cui⁹ cognitiōe salus
eterna cōsistit. fm̄ illud qd̄ ip̄e dicit in
euāgelio. Hec est v̄ita eterna vt cognos
cant te v̄ez deū ꝛ hūc quē misisti iesus
xpm̄. Tñ fm̄ differentiam meritoꝝ. aliū
plus aliū minus diuina visione fruunt
Nam ꝛ stella differt a stella in claritate
Propter qd̄ ip̄e dñs ait. In domo pa
tris mei m̄lte māsiōes sunt. Sicur vnus
est sol cui⁹ lumē p̄cipiant vn̄uersi. aliū
plus aliū minus fm̄ differentia intuen
tiū. Cū Iohanne. Stephano. martha.
barnaba. In hac sc̄da cōmemoratiōe s̄a
ctoꝝ maḡ ex parte supplēt qd̄ de p̄m̄iū
v̄i sc̄tis deesse videbant in p̄ma. Sꝫ q̄
re Iohānes reperit. ꝛ stephan⁹ socia
Iohāni p̄m̄itit marthē ac barrabē apo
stols. Sup̄ h̄ d̄c̄i p̄t qd̄ Iohānes in p̄
ma cōmemoratiōe disponit ꝛ cū ceter⁹
numeraꝛ p̄pter dignitatē apostolat⁹. in
hac aut̄ cōmemoratiōe reperitur ꝛ cum
stephano sociaꝛ p̄pter p̄uilegiū celiba
tus. Virgines em̄ sunt. ꝛ sequūt agnū
q̄cūq3 serit. Preterea ceteris p̄m̄itit vir
ginitas. Nāq3 iohannes inde maxime
p̄mendat. q̄ xps in cruce matrē v̄ginē
discipulo v̄gini cōmēdauit. ꝛ ex illa ho
ra accepit eā discipulus in suā. Step̄ha
ni v̄o v̄ginitas ex eo maxime p̄probat
qd̄ ip̄e degnatus ē ab apl̄is ad m̄niste
riū viduaz. ꝛ in eo qd̄ seminis ē p̄posi
tus testimoniū meruit sincerissime ca
stiratis. Posset aut̄ non euāgelista h̄ ba
ptista iohānes intelligi. nisi p̄m̄itit cū
tutis sc̄tis apl̄is ac martirib⁹. Vñ p̄cipit
qd̄ apl̄i tñ ac martyres subnotāt. q̄uis
ꝛ Iohānes baptista merito posset inter

martyres numerari. Enumerat igitur sacerdos sanctos quorum societatem petit. quia et sacerdos legalis nomina filiorum israel habebat scripta ut supra dictum est. Et adverte. quod octo viri et septem mulieres deputantur. quia per hoc sacrificium septem carissimata gratiarum et octo beatitudines iunguntur in nobis. Sequitur. Non estimatoz meritis. quia non secundum meritorum retributis. sed minus puniendo vel magis remunerando quam quisque meruit. unde. Non secundum merita nostra fecit nobis. quod secundum iniquitatem nostram retribuit nobis. Et alibi. Mensuram bonam et plenam et coagulatam et superfluentem reddet in sinum vestrum. Per Christum dominum nostrum. Hic non rident amen. cum quia angeli qui spiritus assistunt rident. putant in fine tercie particule dictum. cum quia hec tacite dicunt. nec ridentes audire possunt. tum quia verba sequentia. per quod omnia recte. istis praeiunguntur et ab eis dependunt. ita quod nihil iterponi potest. Hoc autem loco benedicuntur. ut putat dicitur in septima parte sub quinta feria cene domini. ubi agit de diurno officio. In canone apostolorum in burcardo libro. v. ca. offerri. ita legitur. Offerri non liceat ad altare. scilicet ad benedicendum propter novas species et duas oleum et luminaria et fabas et thymama ad incensum qui ipse sancta oblatio celebratur. sequitur. Per quod hec omnia recte. Iohannes dicit omnia. quia per filium omnia creata sunt. unde Iohannes. Omnia per ipsum facta sunt et sine ipso facta non sunt. Et vidit deus cuncta quae fecerat et erat valde bona. Creas igitur condendo naturam. Sanctificas consecrando materiam. Viuificas transubstantiando creaturam. Benedicis accumulando gratiam. Quod autem dicitur hec omnia. est simplex propositio demonstratio. sicut tempus ubi confusum. Nam prius confusum prius non tenet usum. Et est sensus. Hec omnia. scilicet panem vinum et aquam. spiritus bona creas secundum causas canonicas primordiales et sanctificas secundum causas sacrales. viuificas ut transeat in carnem et sanguinem. et benedicis ut conservent unitatem et charitatem. Rursus in eo quod dicit sanctificas. notatur quod quodcumque

sanctificatur. per gratiam Christi sanctificatur. de plenitudine enim eius omnes accepimus. unde Iohannes. xvij. Pater sanctifica eos in veritate id est in filio. In eo quod dicit viuificas. notatur quod quicquid viuificatur per filium viuificatur. Iohannes. xlij. Ego sum via: veritas: et vita. In eo quod dicit benedicis. insinuat quod benedictio celestis dat nobis per fructum virginis benedictum. Vel creas ut sint. sanctificas tibi deputando. viuificas animando. benedicis ut utilia sint. prestat ut prosint. Fuit autem tres cruces super dictis verbis. sanctificas viuificas. benedicis. in quibus ecclesia primitiva reparat. quod fides trinitatis suscepit. De hoc tamen aliter ita dicitur. Si quis sacerdos dicturus. et prestat nobis. vel dyaconus remouet corporale desuper calice. ad notandum quod qui Christus emisit spiritum. veluti templi scissum est a summo usque deorsum et agna sunt nobis quod prius in lege obscura erant et clausa. sicut dicitur in euangelio de quibusdam. Et erat absconditum verbum istud ab eis recte. Vbi enim sumpto aceto primum est et reuelatum est. Et calice discoopto accipiens hostiam dicit. et prestat nobis. Dubitari autem vidimus quare calix et non hostia coopit. Ad quod quadruplex ratio potest assignari. Primo propter periculum quia sanguis facilius posset recipere immunditiam quam hostia. Secundo quia in calice sanguine magis significatur passio Christi quam in hostia. unde illud. Pater si fieri potest transeat a me calix iste. Et in canone in forma sanguinis ponit actus effusionis ibi. Qui per vobis effundetur recte. quia ergo in calice et in sanguine magis significatur Christus mortuus quam in corpore. Ideo sicut et mortuus pannis et lapidibus operitur. ita et calix panno. et sanguis calice et panno corporalis coopitur. Tercio sanguis in calice cooperto reparatur corpus Christi et sepulcro clauso et signato. Hostia vero corpus Christi extra sepulcrum. Quarto sanguis in calice cooperto reparatur Christi corpus in syndone involutum. hostia vero corpus

non indoluit. Sequitur. Per ipsum et. Si absque alio? ubi vel ipse interpositione coniungas premissa verba. Per christum dominum nostrum per quem hec omnia et. et facis punctum ibi. et prestas nobis. Plana est littera. Dic ergo. Per ipsum tanquam per mediatorem cum ipso tanquam cum coequali quia ipse est coequalis patri. in ipso tanquam in consubstantiali. vel in ipso. id est. membris eius. In patre quippe notatur auctoritas propter personam ipsam. in filio equalitas propter medium. In spiritu sancto cointeritas propter consortium. Sane sexta feria crucifixus est christus hora tertia linguis iudeorum. quod narrat marcus. Hora sexta manibus gentiliu. quod narrat iohannes. Circa horam autem nonam inclinatio capite tradidit spiritum. Ad recolendam igitur crucifixionem. hora tertia facta in linguis iudeorum clamantius ter crucifige crucifige eum. et rursus tolle: tolle: crucifige eum. sacerdos facit tres cruces super oblatam et calicem. dum dicit sanctificas. vivificas. benedixit. Ad recolendam vero crucifixionem quam post intervalum trium horarum facta est manibus gentiliu. cum milites crucifixerunt iesum. sacerdos iterum facit tres cruces cum hostia super calicem super premissis tribus verbis. id est. per ipsum et cum ipso et in ipso. Postmodum autem ad designandam divisionem carnis et anime domini morientis facit duas cruces cum ipsa oblata in ora calicis dum dicit. Est tibi deo patri omnipotenti in unitate spiritus sancti. Cum enim in christo tres sint unitate substantie. videlicet divinitas. corpus. et anima due sunt. id est. corpus et anima fuerunt in morte diuise. Nam divinitas a natura est divisa et separata. Et propterea non tribus crucibus sed duabus mors domini designatur. Tercius sacerdos faciendo cruces manus super mensam altaris extendit. quia et christus super aram crucis manus expandit. Iuxta illud prophetici. Expandi manus meas ad populum non credentem mihi. Secundo etiam premissis tres cruces cum

corpore super nudum calicem facite. significant tres cruciatus quos christus in nuda cruce sustinuit videlicet passionem. per passionem et compassionem. Passiones in corpore. Propassionem in mente. Compassionem in corde. De passione corporis ait dominus per prophetam. Vos omnes qui transitis per viam. attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Foderunt enim manus meas et pedes meos. id est. omnia ossa mea. De propensione mentis dominus inquit apostolis. Tristis est anima mea usque ad mortem. cepit enim iesus redere et pauere. cepit contra stare et mestus esse. Ex compassione vero cordis pro crucifixoribus oravit ad patrem dicens. Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Si enim cognovissent nunquam dominum glorie crucifixissent. Et ideo sacerdos facit has cruces cum hostia super calicem. quia christus sustinuit humilissimo dei cruciatus in corpore super patibulum. Per calicem enim passio designatur. ut saepe dictum est. Tercio modo tres cruces cum hostia super calicem facite. significant fidem Ceterionis dicentis Mat. xxvij. Vere filius dei erat iste. et ita cognovit eum unum esse in trinitate. id est. christum deum et hominem. Due vero que fiunt in ora seu latere calicis. designant duo sacramenta que de latere christi profuerunt. videlicet aqua regenerationis et sanguis redemptionis. iuxta testimonium iohannis dicentis. Unus militum lancea lateris eius aperuit. et continuo exiit sanguis et aqua. Et ideo immediate post has duas cruces lateris calicis in quibusdam ecclesiis cum hostia tangit. per quod percussio lateris christi cum lancea militis designatur. Quarto tres premissis cruces in quibusdam ecclesiis ita fiunt et bene Naz prima que fit super. per ipsum. fit super os calicis exterius. signans quod deus est extra omnia non exclusus. Secunda que fit super. cum ipso. fit pax inferi sub prima. videlicet a labio calicis in labium. signans quod deus est super omnia non elatus. Tercia que fit super. in ipso. fit intra

Liber

Quartus

os calicis. circa mediū p̄cansat̄is eius. significās q̄ ē intra omnia nō inclusus. Quarta q̄ sit sup̄ deo patrē. sit a medio orbis calicē recto dyametro p̄ faciē sacerdotē significās q̄ oia q̄ in mysterio mīse occulte agunt̄. In fine nobis añ octos ponent̄. Quinta q̄ sit sup̄. in vnitate sp̄s ritusci. sit a laterē calicis inter ip̄m calicē et sacerdotē vicē descendendo a summitate calicis p̄ pedē significās q̄ de⁹ ē subter oia non p̄ssus seu p̄strat⁹. Quiddam tñ de his duabus vltimis nō faciunt nisi vnā. Quinco dicite tres cruces significant tres cruciat⁹ q̄s xp̄s sustinuit tribus tp̄ibus. vicē añ mortē alapas. flagella. sp̄ura. et h̄mōl. in morte crucifixionē. et post mortē lateris p̄forationē. Prima signi primū. sc̄da secundū. tertia terciū. quarta vto significat separōē aie a corpe xp̄i. quinta descēsum in lymbū vel cruciatū i pedibus. Sexto quinqz ordines signorū q̄ fiūt añ sextū. s. añ tactū calicis cū hostia. qñ vicē de duab⁹ vltimis nō sit nisi vna. significāt quinqz mundi erates. q̄ fuerūt añ xp̄i natiuitatē. septū vero vicē ipse tactus significat sextū tp̄s. s. a christi natiuitate vsqz ad finem mūdi. Ip̄e em̄ vnus tact⁹ signat dñm semel ascēdisse crucem. vt finē haberet. ip̄a aut̄ res ē cruciat⁹ qui p̄ dictas quinqz erates oibus fiebat hoibus. Notādū igitur est. q̄ sacrificiū septēvicib⁹ signatur in canone. Prima vice ter vbi dicit̄. Hec dona. hec munera etc. Secūda vice quinqz vbi dī. Quā oblationez tu deus etc. Tercia vice bis. semel vbi dicit̄. Qui p̄die etc. ibi. Tibi gratias agens. b̄ndixit etc. Et itē vbi dī. Siliqz morē. ibi. Itē gr̄as agēs. Quarta vice quinqz vbi dī. Hostia purā etc. Quinta vice bis vbi dī. Sacrosanctū filiū tui corpus etc. Sexta vice ter vbi dī. Sc̄rificas viuificas etc. Septima vice quinqz vbi dicitur. Per ip̄m etc. pur in ip̄is locē dictū est. Inter quas septem vices sacrificiū

signatur duob⁹ vicib⁹ bis et duab⁹ vicibus ter. et duabus vicibus quinqz. sc̄ptima vto vice bis et ter. Signat ergo si mul oibus vicibus lunct̄ quinqz quinqz. q̄ sunt i. xp̄v. q̄ numerus p̄ductus sp̄s in seip̄sum reduci. si ducatur in infinitū. quātumlibet em̄ multiplicet eucharistie sacramentū. sp̄ est idē sacrificiū. Augu. tñ dicit q̄ si tantū semel signum crucis fieret sup̄ panes et vinū sufficere posset. qz semel dñs crucifixus est. In hoc etiā sacramento quinqz sensus corporis. s. visus. auditus. gustus. odorat⁹ et tactus exercentur. s. circa colorē. saporem. odorē. fractionē et sumptionē. vt quinqz sensus anime et sp̄uales exuberēt. s. visus intelligentie. auditus obediētie odoratus discretōis. gustus dilectōis et tactus op̄is. De quibus rep̄t̄ in euāgelio. Dñe quinqz talenta tradidisti mihi. ecce alia quinqz sup̄lucrat⁹ sum. S. et binarius et ternarius bene cōgruunt sacramēto. Binarius p̄pter carnē et sanguinem. ternarius p̄pter panes vinū et aquam. Item binarius p̄pter duplicē modū edendū. s. sacramētālē sub specie panis et vini. et sp̄ualē in fide cordis. Et ternarius p̄pter tria q̄ sunt in hoc sacramento discretā. vicē forma visibillis panis et vini. veritas corporis et sanguinis et v̄tus spiritalis vnitatis et charitatē. De q̄b⁹ dictū est i septima p̄cula sup̄ v̄bo. mysteriū fidei. vt ita ternari⁹ binariū. i. fides trinitatē p̄ dilectōē dei et p̄ x̄m op̄et. Fiūt igit̄ cruces q̄ quatuor h̄nt angulos sup̄ sacrificiū. qz xp̄s dū in cruce pependit et quatuor climata mūdi redemit. et septē ordinibus ordinant̄ ad notandū septiformē sp̄s sancti gr̄am q̄ in hoc mysterio necessaria est. Et fere in q̄ liber ordine p̄ numez imparē signacula disponunt̄. qz corp⁹ xp̄i vnū manēs nō sc̄ndit. Dis honor tanq̄ dño et gl̄ia tanq̄ deo. Sequitur. Per oia secla seclorū. nō solū crucis impressio. vep̄ etiā vocē

expressio et pectoris percussio. que gesta sunt iuxta crucē insinuāt. put dictū est sup verbo. Nobis q̄z. Quia ergo Iesus clamans voce magna tradidit spiritū. Ideo sacerdos dicendo Per omnia secula seculorū. exaltat vocē z etiā aliquā tulū calicē eleuat. Vel dicit alre ad incitationē populi. vt sciēs finē canonis: respondeat amen. Vel iō. qz Centurio clamauit. Vere fili⁹ dei erat iste. Quia vō mulieres lamentabant fientes dñm. Ideo chorus q̄si lamētando rīdet amē. repñtans fideles q̄ dñm contrito corde lugebant. velut q̄ndā abel inuidi fratr⁹ furore occisū. parētes eius lamētabā. Consequēter dyaconus accedit et exaltatū parūper sacrificiū seu calicē cum corpe de altari. tā ipse q̄ sacerdos deponit. qz vt legit Jo. xix. Venerūt ioseph ab arimathia z nycodemus z impetratū corpus iesu a pylato deponētes sepe llerunt. Sacerdos ergo eleuans nycodemū repñtat. ipavō eleuatō xpī depositionē de cruce. depositio collocaōem in sepulcro demonstrat. Et aduerte qz sacerdos dicēs. Preceptis salutaribus moniti. calicē sibi et hō stīa deponit. Ad cui⁹ rei eidentia nota ndū ē q̄ xpī corpus z sanguis bis in sexta feria eleuata et deposita fuerūt. semel in cruce eleuata et de cruce ad terrā deposita. z semel de terra eleuata z in sepulcro collocata. Primū repñtat in pma eleuatōe z depositione corporis et sanguinis xpī. q̄ fit statim post eoz pēscratōem. Illud repñtat in eleuatōe z depositionē q̄ fit in h loco. Cōgrue igit dñi hec vba pferunt fit corporis et sanguinis eleuatio z depositio. designantes eleuatōez corporis xpī de terrā eius locatōez in sepulcro. qz ioseph q̄ illud de cruce et de terra leuauit z in sepulcro locauit. monit⁹ z instructus erat pceptis salutaribus xpī. sicut fidelis discipulus eius. vñ de eo legitur in Marco. Et ipse erat expectās

regnū dei. Simul aut eleuant corpus z sanguis tā cōsecrata. qz ipse ioseph. vt aiunt quidā. corpus suū cū sanguine i sepulcro locauit. Adhuc in ipa eleuatōe tenet hostia cū quatuor digitis. Cum em expectem⁹ z necesse habeam⁹ intrare quatuor principaliter p merita passionis xpī. s. potestate ⁊ diaboli. humili. tēn ⁊ mūdū. castitate ⁊ corpus ppiū et subiectionē q̄ ad deū z pxiū. iō ad hoc repñtādū merito cū quatuor principalibus digitis hostia tenet. Quedā tñ ecclēsie in tribus primis petitiōib⁹ dñice orōnis tenent calicē eleuatū. z tūc calicis eleuatio aliud signat. put ibi dicit. In quibsdā etiā ecclēijs dū calix parūp ab altari eleuat. qdam puer statultim⁹ post subdiaconū hñs cappā ex trāsuer so ad designandū q̄ caput. i. iudei expectantes messia. i. christū. cū iam venerit trāsuersum est in caudā. Quia vō nycodemus sepulcro dño aduoluit saxum magnū ad ostiū monumenti. Ideo dyaconus sup os depositi calicis corporale deponit. dyacon⁹ qz calicē cū corpale inuoluens repñtat Ioseph q̄ corp⁹ dñi syndone mūda inuoluit. Rursus qz in pace factus est locus eius. dyacon⁹ fm morē quarūdā ecclīaz mensam osculat altari. Et qz factus est pncipat⁹ sup humer⁹ eius. osculat dextz armū pōtific⁹ vt in vtroqz significet xp̄m et quieuisse post morē et vicisse post morē. Iuxta qd ipse p̄dixit i ps. In pace i idipm dormiā et requiescā. Et alibi. O mors: ero mors tua. mors tua⁹ ero inferne. Xps em p morē triumphauit de morte. Nā qz factus ē obediēs vsq̄ ad morē. mortem aut crucis. Idcirco deus exaltauit illū zc. Hocipm etiā signat q̄ xp̄s sibi crucē sup humer⁹ baiulauit. Secundo dyaconus osculando dextrā sacerdotis significat q̄ vult esse particeps laboris vt sit socius eterne retributiōis. Tercio p hoc innuit q̄ Ioseph deponēs corp⁹

illud fuit oscularis. In quibusdā etiam ecclesijs sacerdos hic hostiam osculat innuens qđ et nycodem⁹ idē fecerit qđ ioseph. Vel post⁹ p̄ dñi passionē factas esse nostrā reconciliatōez. Post osculū hmōi dyacon⁹ retrocedit a facie sacerdotis. repñtans mulieres sepulto dño a monumento recedentes.

De Pater noster

Ecūduz eos qui

dicūt q̄ tertia ps misse q̄ dicitur postulatōes incipit hic Oremus p̄ceptis salutarib⁹ zc. et q̄ durat vsq; ad collectas. Hec ps p̄ner qñz clausulas. Prima est ip̄a p̄facto. scz oremus p̄ceptis zc. qđ addidit beatus Grego. Secūda ē Pater noster. Tercia Libera nos quesum⁹ dñe. Quarta Pax dñi. Quinta. Fiat hec p̄mixtio. Quia ergo Iesus voce magna clama- bat. Pater in manus tuas cōmēdo sp̄ritū meū. Et ideo sacerdos z nō totus populus. put greci faciūt. eleuata voce p̄nunciat. Oremus p̄ceptis zc. Nō em̄ dī sub silentio s̄ palam. qz est de euāgelio. ad notandū q̄ rex celoz in noua lege palaz loq̄batur z sine velamine p̄dicauit. Ad hoc iō hec dñica oratio z etiā Credo in vnūz deū alta voce dicunt vt oēs illa dicāt et addiscant. Alia etiā rō posita est sub ti. de p̄dicatione. Sed tertia clausula. s. libera nos zc. sub silentio dī. in signū q̄ christus interdū a p̄dicatione siluit. Aliter tñ ibi dicet. Sed z p̄ferens pater noster. tunc itez sicut p̄ter extendit ac sursum eleuat manus. Primo em̄ dicens. p̄ceptis salutarib⁹. ac⁹ ioseph. de q̄bus in p̄cedenti colūna dīcū est. quos p̄ceptis salutaribus montus z diuina institutiōe formatus gessit repñtauit. Quia igit̄ doctrina audiendo. meditando. z in quiete dīscēda est. Ideo verba ista depositis super altare manibus prulit. dicens aut̄ Pater no-

ster zc. christū populū orare docentem repñtat. Ideoq; Moysi orantē exēplo manus extendit. z sursum eleuat vt ser uorē cordis et recta ad deum intentōez ostendat. Rursus dicendo. p̄ceptis salutaribus zc. calicē simul et hostiaz deponit vt premissum est. Sane legalis pontifex egressus ad populū lauabat vestes. immūdus tñ erat vsq; ad vespaz sicut in p̄hemio huius pr̄is dictum est Sic et christus q̄ intrauit ad sanctas anctorū redit in ecciam p̄partiendo z auxiliādo. z lauat vestes suas. s. sanctos mūdificat. z tñ vsq; ad finē mundi mēbris eius aliq̄ macule adherent. Sacerdos etiā redit ad populū. qz diuin rursus alta voce multiplicat p̄ces foras exire vīdetur. et p̄cibus velut aquis vestimenta sua. s. populū lauat z mūdāt. z tñ immundus iudicat. qz vsq; ad morē erit in omī hoīe qđ lauet. Oraturus ergo z ostensurus se causā suā agere corā deo z q̄ quoridie petere debeamus. monet populū orare dicēs. Pater noster zc. Que oīo habet Math. vi. c. Fiducialiter em̄ orare possumus. vt filij p̄tem. q̄s ipse dñs ad sic orādū informauit. z ip̄e vice vniuersalis eccie quā repñtat orat Nec tñ sua auozitate z quasi p̄sumptiue petere videat. p̄mittit quasi loco p̄factōis p̄ceptis salutaribus zc. dicit aut̄ p̄ceptis et diuina institutiōe. qz dñs z hāc oīonem instituit. et apl̄is sic orare p̄cepit. Et ex tunc maxime p̄strati orare debemus vsq; in finē dñice oīonis. saltem in profectis diebus. In festiuis vō stant. Tres autē articuli seq̄ntes. s. p̄ceptis salutaribus. pater noster. et libera nos. significant tres dies dñice sepulture. iō q̄ et his dñtaxat vīmur in parascēue. In quibusdā ecclesijs dñ sacerdos dīc Pater noster. z dñ platus dat b̄ndictōez solennē post pater noster. manus eius a dyacono et sacerdote sustentant. in q̄ representat q̄ Dure Harō sustentabāt

manus Moysi orantis. de quo sub il.
de oratione dictum est. Beatus Greg.
dominicā orationem post canonē sup ho-
stia censuit recitari. asserens in registro
incongruum esse ut sup eucharistiā di-
ceretur oratio quā scolasticus cōposue-
rat. et illa omitteret quā dñs ipse dicta-
uerat et apostoli diceret. suēcrāt. Et cā-
tas a pud grecos a toto populo h apud
nos a solo sacerdote. Illud autē notan-
dum est q̄ hec orō ceteras orationes p-
pter quatuor antecellit. s. auctoritate do-
ctoris. breuitate sermonis. sufficientia
petitionū. et fecunditate mysteriorū. Au-
toritate doctoris. quia fuit ipse salua-
toris. apostolos orare docentis ore pro-
lata. et inde dicit orō dominica. Breui-
tate sermonis. q̄ facile discit et pfertur
Iuxta illud. Cū oratis nolite multū lo-
qui etc. Sufficientia petitionū. qm̄ vtrū-
q̄ vite necessaria continet. Fecundita-
te mysteriorū. qm̄ immēsa p̄tinet sacra.
Vnde licet sciat dñs qd velim⁹. vult tñ
nos orare vocaliter. p̄ multa. Primo
p̄ excitanda deuotōe. q̄ qd facit statim
carboni. h̄ facit p̄nunciatori deuotioni.
vñ. Ad ipm̄ ore meo clamauī et exulta-
ui sub lingua mea. Secūdo p̄ aliorū in-
structione ut corina corinā trahat et q̄
audit dicat veni. vñ Luceat lux via co-
rā hoibus. Tercio p̄ lingue obsequio. ut
qd lingua peccam⁹ lingua satisficiam⁹
vñ. Sic exhibuistis mēbra v̄a seruire
iniquitati ad iniquitates. ita exhibete ea ser-
uire iusticie in sanctificationē. Quarto
p̄ rei petende cōmemoratōe. q̄ facili⁹
obrineat qd instanti⁹ postulat. vñ Peti-
te et accipietis. pulsate et apertur vobis
Quinto pro impetrate rei custodia. vñ
Tene qd habeas ne alius accipiat co-
ronā tuā. Sane in hac orōne orat p̄
bonis adipiscendis et pro malis vitandis
Pro bonis temporalibus. spiritualib⁹
et eternis. Pro malis preteritis p̄sentib⁹
et futuris. De bonis eternis dicit.

Adueniat regnum tuū. De bonis spū-
alibus. Fiat voluntas tua sicut in celo
et in terra. De temporalibus. Panē no-
strū quoti dianū da nobis hodie. Eter-
na petunt in p̄mum. spiritualia in nie-
ritum. temporalia in sustentaculum.
De malis p̄teritis. Dimitte nobis debi-
ta nostrā etc. De p̄sentibus. S. libera nos
a malo. De futuris. Et ne nos inducas
etc. Preterita sunt dolenda. p̄sentia sūt
vircenda. futura sunt precandā. Se-
ptem sunt orationis dominice petitiōes
p̄ter captationē beniuolentie q̄ signifi-
cant septē verba xpi in cruce. Primū
fuit Pater ignosce illis. Secūdu Mu-
lier ecce filius tu⁹. Terciū Ecce mater
tua. Quartū Hodie mecū eris in padī-
so. Quintū Heloy heloy. Sextus Pa-
ter in manus tuas. Septimū Consum-
matū est. Vel significāt septem verba
q̄ tantū beara virgo legi de Christo di-
xisse. Primū fuit discretōis. Quō fiet
istud. Secūdu humilitatis. Ecce ancilla
da dñi. Terciū salutaris. Ecce ut facta
est vox salutaris tue in auribus meis.
Quartū gratiarū actionis. Magnificas
anima mea dominū. Quintū compassi-
onis. Fili: vñtū non habent. Sextū in-
structionis. Quodcūq̄ dixerit vobis fa-
cite. Septimū amor. Fili qd fecisti no-
bis sic. Prima autē petitiō est. Sancti-
ficetur nomen tuū. Secūda Adueniat
regnū tuū. Tercia. Fiat voluntas tua.
Quarta Panē nostrū quidianū. Quin-
ta. Et dimitte nobis debita nostra. Se-
xta. Et ne nos inducas in temptatiōes
Septima. Libera nos a malo. Et he se-
ptem petitiōes s̄m ap̄m septem postu-
lationes dicuntur. Quartū prime tres
spectant ad vitam eternam siue ad pa-
triam. Et ideo sacerdos in quibusdam
locis elevato calice dicit eas et p̄sa-
tionem. Preceptis salutaribus etc. Di-
cens vero. sicut in celo. parum magis
elevant illū. et dicēs. et in terra. illū de-
p̄ iij

ponit. Tres vltime ad p̄ntem vitam si-
ue ad vlam ptinent. ⁊ ideo deposito ca-
lice dicit eas. Media vō. s. panem nr̄m
⁊c. ptinet ad vtrūq. Porro tres prime
succedūt ordine t̄pis. h̄ p̄cedunt ordine
dignitatis h̄ p̄cedunt ordine t̄pis. Du-
plex igit̄ ordo est in dñica oīone notan-
dus. vnus in descendēdo q̄ cōcordat cū
donis. alter in ascendēdo q̄ cōuenit cū
virtutibus. Dona nāq. de summis ad
ima descendūt. Vñ. Redescet sup cum
spūs dñi. spūs sapientie ⁊ intellect⁹ ⁊c.
Virtutes vō de imis ad summa cōscē-
dunt. Vnde. Beati paupes spū. quoni-
am ip̄oz ē regnū celoz. beati mites ⁊c.
Nempe dñs in oīone ip̄a secutus est or-
dinē dignitatis qui est artificialis vt de
maioribus ad minora descenderet. S3
doctores in illius expōne sequūtur or-
dinē t̄pis q̄ est nālis. vt de minorib⁹ ad
maiora. i. de tpalibus ad eterna cōscē-
dant. Quē modū seruabimus expōnē
do. Et sit hic adaptatio septē petitionū.
septē donoz spūssancti. septē virtutum
⁊ septē beatitudinū. cōtra septē vicia ca-
pitalia septē virtutibus opposita. Nam
dona petitionibus. vtutes donis. ⁊ b̄ti-
tudines vtutibus obtinent. Septē do-
na sunt hec. sapia. intellectus. consiliū.
fortitudo. scia. pietas. ⁊ timor. De quib⁹
dicit p̄pha. Exquiescet sup eū sp̄i-
ritus sapie ⁊ intellectus. spūs consilij ⁊
fortitudinis spūs scie ⁊ pietatis ⁊ reple-
bit eū spūs timoris dñi. Septē vō vtu-
tes sunt he. paup̄tas spūs. māfuetudo.
lucr⁹. esurientes iusticie. mia. mūdicia cor-
dis. ⁊ pax. Septē quoq. beatitudines
sunt iste. regnū celoz possessio terre. cō-
solatio. saturitas mie p̄secutio. visio dei
⁊ filiatio dei. De q̄bus cōiunctim dñs
ait. De prima. Beati paupes spū. quoni-
am ip̄oz ē regnū celoz. De sc̄da. B̄ti
mites qm̄ ip̄i possidebūt terraz. De ter-
cia. Beati qui lugent. qm̄ ip̄i p̄solabūt.

De quarta. Beati q̄ esuriūt ⁊ sitiunt ius-
ticiam qm̄ ip̄i saturabūtur. De quinta
Beati misericordes qm̄ ip̄i miam cōse-
quentur. De sexta. Beati mūdo corde.
qm̄ ip̄i deū videbūt. De septima. Bea-
ti pacifici. qm̄ filij dei vocabuntur. Se-
ptem vō vicia capitalia sunt. Inanis
gloria siue supbia. ira. inuidia. accidia.
auaricia. gula. ⁊ luxuria. que significa-
ta fuerūt in septē populis q̄ terram isra-
hel p̄missaz tenebāt. videlz ethens. ger-
geseus. amozreus. chananeus. fereseus
eueus. ⁊ sebuseus. Homo igit̄ ē egror⁹
deus medicus. vicia sunt lāguozes. pe-
titiones sunt plancus. dona sunt an-
dota. virtutes sunt sanitates. beatitudi-
nes sūt felicitates ⁊ gaudia. Nec septē
vicia p̄ septē petitiones huius oīonis
fugantur. put inferius oīdes. Ad oīo-
nis ergo spūs expōnem veniamus. Et
nota q̄ i quibusdā ecclesijs dū he septē
petitiones dicūtur. diaconus stat incli-
natus. cōsonem expectans. in q̄ signifi-
cat ap̄los. q̄ post mortē dñi p̄ septē heb-
domadas cōfirmatōnem spūs expecta-
uerūt. Sub diaconus vō q̄scit. qz mu-
lieres in sabbato que ē dies septima si-
luerunt.

Expositio dñice oīonis.

Ater noster ⁊c.

p Ordine t̄pis vt p̄missum i hu-
ius oīonis expōne seruātes a fi-
ne eius initiū sumamus versus princ̄i-
piū ordine retrogrado p̄cedendo. Si-
q̄dem hō multis malis circūdatus. pri-
mo petit liberari a malo. Quia vō si-
ne temptatione non est vita homis sup
terrā. Ideo liberatus a malo. petit vt i te-
pationē nō inducatur. Et quia dñs in
hac vita consistit semp est in quocunq.
peccato. Nam si dixerimus quia pctm̄
non habemus veritas in nobis non ē.
Ideo petit vt debita. i. peccata sibi dimitt
tantur. Cū aut fuerit liberatus a malo.

cū vicerit temptationes. cū debita fuerint ei dimissa. qz qd p se stare nō pōt necessarius est ei spūs fortitudinis ne premiu expectando deficiat. Ideoqz petiit panis quotidianus sibi donec. Deinde cū fuerit liberatus a malis z roborat⁹ i bonis. petiit vt fiat volūtas dei sicut in celo z in terra. Et qm pmissa in hac vita pfecte fieri non possunt mox petiit vt regnū adueniat. in quo nomē p̄is sancti ficez in celis. vt nunq̄ de cetero possit a sanctificationis grā separi. Postqz petitionū cōtinuationē pmissimus mox ad eoz expositionē veniamus. Prenotandum tñ est qd illud qd in orōne p̄mittit̄ videlz p̄r n̄r qui es in celis. captatio beniuolentie est. vt iam dicez. Nempe pater grece d̄r latine genitor. Et d̄r de⁹ pater a patrandō siue pficiendo. qz per eū om̄ia facta sunt. Deus aut̄ z generalit̄ z spāliter z singulariter d̄r p̄r. Generaliter oim per creationē. spāliter iustozū p adoptionē. singulariter xp̄i p generationē. Per creatiōez vt ibi. Flecto genua mea ad deū p̄em omnipotentem. a quo ois p̄nitās in celo z in terra nominat̄. Per adoptionem vt ibi. Si vos cū sitis mali nostris bōa data dare filiis v̄ris quanto magis p̄r v̄r de celo dabit spūm bonū petentibus se. Per generationem vt ibi. Nemo nouit filiū nisi p̄r z p̄em nisi filius z cui voluerit fili⁹ reuelare. Et p hoc qd dicit. P̄r n̄r qd es in celis. dehorat nos a duob⁹. viz a supbia ne dicam⁹ p̄r mi q̄si reputātes pprium qd est cōe. z ab indignitate. s. ne reddamur indigni tanto p̄e qd cōsistit in cel. Deus. n. solius xp̄i p̄r ē p naturā. cui soli cōpetit dicere p̄r mi. Fidelis aut̄ ē p̄r p grām qbus cōpetit dicere. P̄r n̄r. Al le dicit p̄r mi si possibile est trāsser a me calicem hūc. Isti dicūt p̄r n̄r qd es in cel̄ sacrificet nomē tuū zc. Hinc etiā ipse met dicit. Dado ad p̄em meū z p̄em v̄m. Item qd ē p naturā. v̄m p grām.

Notat etiā nos p hoc ad duo. s. ad seruandū grām adoptionis cū dicit p̄r. z vnionē fraternitatis. cū ait n̄r. Rursus p hoc qd dicit p̄r qd ē nomē p̄ium notat bonitas eius z ecclie deuotio. qd ip̄m patrem appellat. p hoc vō qd dicit n̄r. ostēditur dilatio caritatis. p hoc qd dicit i celis. s. in sanctis. qz conuersatio a fece mūdi remota ē. dei pietas designatur. Quia igit captatio beniuolentie in hac orōne p̄mittit̄. sciendū ē qd beniuolētia captat a tribus. s. a p̄sona cognitoris. petitoris z affessoris. Cognitor ē deus. petitor ē hō affessor est angelus. Al p̄sona cognitoris cū ait p̄r. petitoris cū ait n̄r. affessoris cuius ait qd es in celis. s. in angel vel in sanctis. De quibus h̄r. Celi enarrant gloriā dei. Vñ spes nobis tribuit vt sanctos nos faciat. Vel in celis. s. in secreto maiestatis diuine. p qd datur fiducia obtinendi bonū occultū. qd oculus nō vidit nec auris audiuit. nec i cor hois ascēdit. dat ergo fiduciā impetrando bonū. Vñ nō d̄r dñe. cui seruif timore. s. p̄r cui seruifur amore. q. d. qz p̄r es vis. qz in celis es potes. g libera nos a malo. Et nota qd celū d̄r a celādo. qz celat diuinā secreta. v̄r a celsitudine. quia aliis ē terrenis rebns s. libera nos a malo. Triplex aut̄ ē malū a qd petim⁹ liberari. innatū. additū. z infictū. Pri miū cōtrahit̄. s. originale. secūdū cōmittit̄. s. actuale. terciū sustinem⁹. s. penale. Malū aut̄ vitam⁹ p sp̄m timoris. Naz vt inquit scriptura. Timor dñi expellit peccm̄. Et alibi. per timores dñi declinat om̄is a malo. Porro triplex ē timor qd cessamus a malo. seruilis. initialis. z filialis. Timore seruili cessamus a malo formidie pene. Timore filiali cessamus a malo amore iusticie. Initiali timore cessamus a malo. p̄m formidine pene. par tim amore iusticie. Seruili timor ē incipientiū. initialis pficientiū. filialis p ficientiū. dicit ergo. Sed libera nos a

malo. q. d. Da nobis spiritum timoris et paupertatem spiritus ut per spiritum timoris vitem mala. per paupertatem spiritus abdicemus bona quatenus exclusis vicibus et contemptis terrenis habeamus eterna. scilicet regnum celorum quod lucifer et primi parentes per inanem gloriam suam superbiam amiserunt. Per hoc ergo quod se humiliando petit liberari a malo. quod sit per donum timoris. fugat superbiam. que opponit timori. Et sic finis orationis concordat cum principio. ubi ab humilitate contra superbiam incipit ut promissum est.

Et ne nos inducas in temptationes. scilicet diabolicas. Nota quod temptat nos deus temptat homo. temptat diabolus. Deus temptat ut probeat. homo ut sciat. diabolus ut fallat. De primo legitur. Temptauit deus abraam. De secundo. Tempta nos obsecro diebus decem. De tercia. Cur sathanas temptauit cor tuum. Porro duobus modis temptamur. interior per delectationem. et exterior per suggestionem. Interior temptatio parum officit. exterior multum perficit si non consentiat sed resistatur. Scriptum est. n. Temptatio vos non apprehendat nisi humana. Rursus. Beatus vir qui suffert temptationem. quia cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Cum ergo contra consensum temptamur ducimur in temptationem. cum consentimus in temptationem inducimur sicut piscis ante capturam in rete ducit. cum autem inducit capis et tenet. Tunc implet quod Iacobus apostolus ait. Temptat autem unusquisque a concupiscentia sua mala abstractus et illecebris. Deinde concupiscentia cum coepit. parit peccatum. peccatum vero cum consummatum fuerit generat mortem. Verum cum idem apostolus dicat. quia deus est inceptor malorum. quod est quod petimus ne nos inducat in temptationem. sed dicendum est quod deus quodammodo temptat. et quodammodo non temptat. Temptat ut probeat. iuxta illud. Proba me deus et tempta me. Non temptat ut fallat. iuxta illud. Deus neminem temptat. Petimus ergo ne nos deus in tem-

ptationem inducat. id est ne permittat induci. quia sicut deus non est malum in ciuitate quod deus non faciat. id est quod fieri non permittat. Scriptum est. n. Fidelis deus qui non patitur vos temptari supra id quod potestis. quasi dicamus Da nobis spiritum pietatis et mansuetudinem spiritus. ut per spiritum pietatis vincamus temptationem exercendo nos ad pietatem et per mansuetudinem ipsius vincamus iram non reddendo malum per malo. Vincamus etiam inuidiam quam opponit pietati. ut ita possideamus terram viuientium quam per spiritum pietatis et per mansuetudinem spiritus obtinebimus. Da pietas promissionem habet vite quam nunc est et future. Et beati mites. quoniam ipsi terram possident. vnde psalmista. Manfuerunt possidebunt terram. et delectabuntur in multitudine pacis. Admirante nobis debita nostra reddenda dicuntur peccata. quod nos debitores pene constituunt. Non enim hic agit de debitis pecuniarum sed offensarum. Tria autem sunt debita quod perimus nobis dimittit. scilicet peccatum in deum peccatum in proximum et peccatum in nos. Vnde peccauimus cum patribus nostris iniuste egimus iniquitatem fecimus. Peccauimus cum patribus nostris in deum iniuste egimus in proximum. iniquitatem fecimus in nos ipsos. Et quia peccauimus in deum. ideo petimus ut ipse dimittat nobis. quia peccauimus in nos. ideo petimus ut dimittat nobis debita nostra. quia peccauimus in proximum. ideo petimus ut dimittat nobis debita nostra. sic et nos dimittimus debitoribus nostris. Hoc pacto ergo et ea condicione nobis dimittunt si nos debitoribus dimittamus. alioquin etiam dimissa re uocant in debitum secundum illud euangelium. Serueneque omne debitum dimissi tibi quoniam rogasti me. Nonne ergo oportuit et te miserrum cōseruo tuo sicut et ego miserrus suus tuus. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus. quadosque redderet uniuersum debitum. Sic et per me celestis faciet vobis si non dimiseritis unusquisque fratri suo de cordebis vestris. Ut ergo dominus euideret ostenderet quod nullus est totius orationis fructus nisi debito-

ribus dimittamus in fine eiusdē euāge-
lij scribit ad oīa. Si dimiseritis hoib⁹
pcā eor⁹. dimittet vob⁹ pī vř celestis pec-
cata vřa. Si autē nō dimiseritis hoibus
pcā eor⁹. nec pī vř dimittet vobis pcā
vřa. His ǵ q̄ debitorib⁹ nō dimittunt
hec oīo nō pdesse vř. q̄nimo vř obesse.
Nā q̄ sic petit sibi dimitti sicut debito-
ribus suis ipe dimittit. pfecto si nō di-
mittit ipe debitorib⁹ vř perere vt sibi nō
dimittat. Sz q̄rit qd tenet illi dimitte-
re q̄ nec satisfaccere vult nec veniā postu-
lare. Sane distinguēdū ē int pfectū z i-
perfectū. Is q̄ vīaz pfectionis arripuit
oz etiā nō petēti veniā oīo mode indulge-
re. Vñ in canōe Anno. legif. Falsa est
pnia si penitēs offenso nō satisfacciat. aut
si offendēt offensus nō idulgeat. Qui
vō nōdū pfectiōis votū assumpsit. tene-
tur q̄de z rancorē cordis deponere. sz nō
tenet satisfaccionē debitā cōdonare. vñ
in canōe fabiani ita cauēt. Si qs contri-
stat⁹ recōciliari noluerit frī suo satisfac-
ciente eo q̄ pristauit. acerrimis macere
tur inedijs vsq; dū gratiā aio satisfacci-
onez recipiat. q̄q; oēs vltter teneamur
diligere inimicos nřos. bñfacere his q̄
oderūt nos. z orare p psequitib⁹ z calū-
niātibus nos. Quia vō sunt culpe i q̄
bus culpa ē relaxare vindictā. z si pccm
in nos teneamur dimittere peccatū z tñ
in deū z pccm in pccm dēmus punire.
Quis ǵ laborat odio vř inuidiā. gra-
uat mag⁹ hac oīoe q̄ inuet nisi forte iā
ppositū hēat dimittēdi. Verūtñ nō in
sua q̄sq; sz i totū cecie vř psona orare. vñ
nō dicit dimitte mibi debita mea. sicut
z ego dimitto debitorib⁹ meis. sz dicē di-
mitte nobis debita nřa sic z nos dimit-
tim⁹ debitorib⁹ nřis. Quidā etiā volūt
illud ita intelligi. dimitte nobis zc. i. sic
dimitte nobis debita nostra vt z nos di-
mittam⁹ debitoribus nřis. q̄si dicere ut
Da nobis donū. sciam. lucrū. z vřutem
q̄tenus tā nřa q̄ aliena pcā cognosca-

mus z desicemus vt nobis debita nřa
dimittas. Et sic cōsolationē hēbim⁹ ad-
uersus inuidiā q̄ facit hoīem dolere de
alieno bono. z aduersus irā q̄ ē pīa sci-
entie. qz irā impedit aim ne possit cerne-
re ver⁹. Per sciam em̄ z luctū in pñti re-
missionē accipimus. z in futuro cōsola-
tionē habebimus. iuxta qd legif. Al de-
licto meo mūda me. qm̄ iniquitatē meaz
ego cognosco. Et beati q̄ lugēt qm̄ ipsi
solabūt Panē nřm quotidianū zc.
Vñ in euangelio Iohis. Vñe semp da
nobis panē hūc. Panis autē grece iter-
pretatur latine omīs. Vñ oramus vt
omnipotēs pī omnē victū spūalē z car-
nalem omni tpe nobis largiri dignetur
Quinq; aut panes sunt nobis necessa-
rij. In via q̄tuor z q̄ntus in patria. Eoz
poralis ad sustentatōem. spūalis ad in-
formationē. doctrinalis ad eruditionē.
sacramētalis ad expiationē. z eternalis
ad fructiōē. De pmo legif. Nō in solo
pane viuit homo. De secundo. Amice
accōmoda mihi tres panes. De tercio.
Venite comedite panē meū. De q̄tro.
Qui panē domini manducat indigne
reus erit corporis domini. De quinto.
Ego sum panis viuus qui de celo de-
scendi. Postq; enim fuerint homi pec-
cata dimissa. necessarius est ei spūs for-
titudinis vt pmissum ē. ideo dicit. Pa-
nē nostrū quotidianū. id est nobis quo-
tidie necessariū. alioqn quod nřm esset
nobis dare nō posset. nisi pī⁹ desineret
eē nřm. Da nobis hodie. q. d. da nobis
spūm fortitudinis q̄ multiplici pane i o-
borat aim ne deficiam⁹ in pñti esurie-
do iusticiā. p quā expellētes accidias. i.
sedum de bono plena iusticia saturabi-
mur in futuro. iuxta illud. Beati q̄ esu-
runt z sitiunt iusticiam. qm̄ ipsi satura-
būtur. Matheus dicit. Panē nřm sup
substantialē. Nō duobus modis p̄t in-
telligi. vel vt vna sit dictio. q. d. da nob
panē nřm supsubstantialē. i. xpm̄ qui ē

supsubstantialis. i. sup oēm subz. s. cre
atā. q. panis ē in altari. Vel vt sint due
dictōes. q. d. da nobis panē nr̄m. i. xpm
q̄ est pprius cibus fidelīū. z h sup panē
.i. p̄ter panem substantialē. i. necessa
riū ad sustētōz. q. d. da nobis vtrūq; pa
nē. s. mētis z corpis. Lu. dic̄. Panē nr̄z
q̄tidianū. qd̄ taz de corpali q̄ de sacrali
pane pōt intelligi. vtz de viatico. Gre
cus hz ep̄iūson qd̄ interpretat supsubstā
tialē. Heb̄ez? vo segola. qd̄ interpretatur
egregiū vel peculiare. Qb̄ h forte Luc̄.
videt̄ Math. dixisse segola. qd̄ sonat pe
culiare. dixit q̄tidianū. Grec̄ at̄ iterps
mathei. qz vidit eū dixisse segola qd̄ so
nat egregiū. dixit ep̄iūsonē. i. supsubstā
tialē. Fiat volūtas tua. Hoc rogam⁹
vt quō angeli vel oēs sc̄i inculpabiles
deo seruiūt. ita z nos absq; grani pctō
illī seruīam⁹ i terra. Volūtas dei dupli
citer intelligit̄. s. z b̄i placitū dei. eternū.
z signū b̄i placitū tp̄alis B̄i placitū dei
eternū sp̄ implet. vñ z volūtatē ei⁹ q̄s re
sistit. Et oia q̄cūq; voluit dñs fecit. Si
gna b̄i placitū tp̄alis sūt qnq; p̄ceptio.
p̄hibitio. p̄missio. p̄siliū et opatio. Vñ
Magna opa dñi exq̄sita in oēs vo. ei⁹.
Nec nō sp̄ implet h̄ vt impleant orat̄
Vñ dī. Fiat volūtas tua. i. ope impleat̄.
qd̄ p̄cipis. qd̄ cōsulis. qd̄ suades. qz nō
sufficit volūtas vbi astit facultas. Sic i
celo et in terra. i. sicut illi qui sūt i celo
voluntatē eius faciūt sic z nos i terra fa
ciam⁹. Vel sic in celo z in terra. i. sic in
angelis ita et in hoib⁹. vel sic in p̄fectis
ita z i cōuersis. vel sic in xpo ita z in ec
clesia. vel sic in mēte ita pariter et i car
ne. vt caro nō p̄cupiscat aduersus sp̄m
fm̄ illud. Cor meū z caro mea exul. in
deū vi. q. d. Da nobis sp̄m p̄siliū facia
m⁹ volūtatē tuā. maxime mis̄cōiaz q̄ p̄
mit auariciā. q̄renus mis̄cōiam conseqū
mur. fm̄ illud. Beati mis̄ericordes. qm̄
mis̄cōiam consequent̄. Sicut em̄ auari
cia consistit in acq̄rendo z retinēdo. ita

mis̄ericordia cōsistit in dando et dimit
tendo. Hui⁹ petitiōis et aliaz duaz im
pletio inchoatur in via z cōsummat̄
in p̄zia. vbi nūll velle poterim⁹ nisi qd̄ de
um velle sciemus. tunc diligim⁹ deum
ex toto corde z ex tota mente z ex tota
aia. Ex corde. i. intellectu diligimus fi
liū. toto. i. sine errore. Ex mēte. i. memo
ria diligimus patrē. tota. i. sine obliuio
ne. Ex aia. i. volūtatē diligim⁹ sp̄m san
ctum. tota. i. sine contrarietate. Patres
potentiam. filiū sapientiā. sp̄m sanctum
bonitatem. Adueniat regnum tuum
Hoc rogamus vt sp̄ xps regnet in nob
et non peccatū vt nos paros inueniat.
qn̄ animā a corpe iubeat exire. Regnū
aut̄ dei dī et militans eccia quia regit̄.
z triumphantis eccia qz regnat. Item re
gnū dei dic̄t et gratia fidei z gloria sp̄i
Rursus regnum dei dic̄t et intellect⁹
scripture z locus patrie. De regno mi
litantis eccie scriptū est. Exibunt ange
li messorēs z colligent de regno ei⁹ om
nia scandala. De regno triumphantis
eccie reperit̄. Venient et recubent cum
abraā ysaac et iacob in regno celorum.
De regno fidei dic̄t scriptura. Regnū
dei intra vos est. De regno sp̄i ait dñs
Percipite regnū qd̄ vobis patū est ab
origine mundi. De regno scripture le
gitur. Auferet a vobis regnū dei z dabi
tur genti fac̄tē fructū eius. De regno
patrie rep̄t. Fulgebūt insti sicut sol in
regno p̄ris eorū. Sed etia ipse christus
dī regnuz dei. fm̄ illud. Si ego i digito
dei eicio demonia. p̄fecto venit in vos
regnū dei. Adueniat igit̄ regnū muz. i.
veniat regnū ad regnū. militās videlic̄z
ad triumphans. Vel regnū tuū adue
niat. i. ad videndū te veniat. vt regnum
fidei ad regnum transeat sp̄i. quonias
hec est vita eterna. vt cognoscam⁹ te so
lū vtz deum et quē misisti iesum xpm
quasi dī. Da nobis spiritum intellect⁹
q̄ mandati corde intelligamus te i p̄nt

regnare p fidē. vt i futuro videam⁹ te regnantē i nobis p spēm. Tunc cognosce mus sicut ⁊ cogniti sumus. Videntes nūc qm p speculū i enigmate. h̄ tunc facile ad faciē eū videbim⁹ deū. deoꝝ i s̄o Qd est p̄ galā de q̄ pp̄ba. Vinū inqt ⁊ ebrietas auferūt cor. Per intellectū em desinit hō carnalit̄ viuere. vñ hieronī. Alma sciam scripturaz ⁊ carnis vicia h̄ amabis. Sanctificet nomē tuū. Hic rogam⁹ vt nos sancti sim⁹ ⁊ iusti. ⁊ recedamus a malo ⁊ sp̄ faciam⁹ bonum. Et nota q nomen p̄is quatuor modis sc̄ificat in filiis. duob⁹ in via ⁊ duobus in p̄ia. In via p efficientiā ⁊ pseuerantiā. in p̄ia p summationē ⁊ pfectionē In via nāq nomē p̄is sc̄ificat in filiis qm sc̄ificatiōis effectū opat in eis. vt qm sanctificatio quā acceperūt in noie patris. pseuerat in illis. In p̄ia vō nomē p̄is sanctificat in filiis. qz sancti ⁊ pfirmat in eis vt nūq possint a filiationis gr̄a separi. Hic ē qm mobile nomen patris in filiis. Nam ⁊ iudas qm̄ fuit filius qm̄ nō fuit. Pro q̄ possibilitate mouēda dixit ap̄ls. Castigo corp⁹ meū ⁊ i seruiturē redigo. ne forte cum alijs p̄dica uerim ip̄e reprobus efficiar. Ibiq nomen p̄is sanctificat in filiis qz ibi tales sunt filij in qbus p̄i sancti⁹ apparet. tūc erūt manifesti q nūc sunt occulti. fm illud. Nos insensati vitā illorū estimabamus insaniā. ⁊ finē illorū sine honore. ⁊ ecce quō cōputati sunt inter filios dei. ⁊ inter sanctos sors illorū ē. Dicit ergo sanctificet nomē tuū. q. d. Da nobis sp̄ ritū sapientie. put dicit a sapore. i. locū ditatē eternaz. vt gustemus q̄ in aulis ē dñs. generantē in nobis pacē. id ē. motuū interioꝝ quietē vt caro n̄ra nō p̄cussat aduersus sp̄m. qz nō ē pax ossib⁹ meis a facie pctōꝝ meoꝝ. vt ita sanctificet nomē tuū. i. p̄i in filiis. q̄ten⁹ in p̄i tū difficile i futuro neq̄s a filiatōis gr̄a separēt. Qd ē manifeste p luxuriā. qua

q laborat nō locūdat in deo pacē mentis nō habet. filius dei nō est. h̄ iumēto assimilaf. qz qm̄ inamentz i suo stercore cōputrescit gustato. n. spū desipit om̄is caro. In fine dñice oꝝionis ponit amē qd ad om̄es p̄titiōnes refert. Hebreus aut ponit in fine vñ ex his trib⁹. amē. sela. salem. q̄ sonant vere sp̄ pacem. De amen dictū ē sub ti. de salutatōe ad populū. Licet aut amē qm̄q affectū optantis exprimat. hic tñ cōclusionis affirmationē ostendit. vñ glo. math. vi. Amen significat in his oibz p̄titiōnibz indubitanter a dño tribui qd peti. si vltime cōditiōis pactū seruauerim⁹. vñ subdit Si dimiseritis ⁊c. Et ideo amē hic non a pp̄lo vel clero. h̄ a sacerdote p̄fertur. Cū. n. ip̄e sit mediator inter pplm ⁊ deum. qz eius est vota ppli deo offerre. ⁊ ip̄ius volūtate pp̄lo renūciare. sicut legit Exo. xix. magis cōgruit illō a sacerdote p̄ferri. a quo cōuenit petita a dño fuisse concessa affirmari. q̄ a pp̄lo cui hui⁹ renūciatio ip̄o mediatē fieri debz In alijs vō oꝝionibz q̄ in officio ecclesiastico dicūtur amē poti⁹ exprimit affectū optantis q̄ cōclusionē affirmantis ideoqz i in illis cōgrue p̄fert a pp̄lo. a q̄ optat qd illis a sacerdote orante postulaf. Profert tñ hic sacerdos amē sub silentio. Primo in signū q dñs vult orātes latere q̄ a dño exaudiri sint ne post modū repescāt. Secūdo qz si alte proferret amen quo affirmat oꝝionem dñicā exaudiri esse. iudicari posset p̄sumptio ⁊ quedam ostentatio sacerdotis.

Tercia pars misse de silentio post dominecam orationem.

Ercia pars mis

⁊ se incipit in hac oꝝione. Libera nos q̄s dñe ⁊c. Que oꝝio dicit embolism⁹ vel supercrescētia. eo q n̄b̄l i ea peti qd in p̄cedēti dñica oꝝione petitū nō fuerit. nec tñ sup̄fluit. qm̄ ē re

petitio et expositio nouissime petitionis illius. Illa. n. dicit. Libera nos a malo. Ista dicit. Libera nos q̄s rē. Et subdit a quibus malis. s. p̄sib⁹. p̄teritis. et futuris. Et subdit etiā trāsitus ad oīonez p̄ pace ibi. Intercedente brā rē. Vñ dī supercrescētia. q̄ in primitiua ecclesia multo tpe dicta non fuit. Et nota q̄ duplex ē embolismus. videlz quotidian⁹ et annuus. Quotidianus est hec oratio Cū. n. amen sic finis dīce oīonis et illō reseruaf sacerdoti a clero dicere. s. libera nos a malo. vt finissimum est. patet q̄ hec oīo intelligit embolismus nō solū quotidianus. verūetiā dīce oīonis. Embolismus etiā quotidianus sunt p̄fationes. vt vere dignuz rē. cōcantes rē et hanc igit oblationē rē. Te igit clementissime pater. Annuus vō embolismus est consecratio olei infirmorū. de qua dīcet in. vi. parte sub ti. de cena dñi et benedictio vñaz et agni paschalis. et huiusmodi. et etiā frugū et fabaz primarū. q̄ ex institutione eutychiani pape sup altare benedicuntur. Embolismo finito nō cludit per dñm hec. n. est embolismo- rum et p̄fationū p̄seruado. s. ei cōtinuatur oīo. Da p̄picius pacē rē. Da paces in quaz pectoris vt simus a pctō liberī. Da pacē t̄pis vt sim⁹ ab omni p̄turbatione securi. nocet. n. infirmis p̄turbatō Et ecce q̄ aperte enodat a quib⁹ malis erui deprecemur. Hec aut oīo. Libera nos rē. sub silentio dī. put dictuz ē sub tit. de p̄ n̄. sup vbo. Oremus p̄ceptis. qd̄ silentiū significat sabbatū quo corp⁹ oīi in sepulcro deuit. Tūc. n. nullus fidem p̄dicauit. vñ Luca testante. mulieres q̄ parauerant vnguentra sabbato q̄dem slierūt fm mādatuz legis. xps tñ nō slierit. imo ipse q̄ fm carnē i sepulcro deuit. fm aiām descendit ad inferos. vt fortior supueniēs suparet fortē armatū ad qd̄ significandū eccia romana dicit ip̄am oīonem alta voce i die pasce. et

mediolan. sp. et tunc momordit infernū dūcēs suos vinctos de lacu vbi nō erat aqua. liberās eos de malis p̄teritis p̄sib⁹ et futuris. et dans eis p̄petuā pacē in q̄ sunt sp. et a pctō liberī. et ab oī p̄turbatione securi. Vñ de h lacu liberari se et totam ecciam orat p̄sib⁹ dīcēs. Libera nos rē. Et q̄ nos indigni sumus veniā de p̄teritis et p̄sib⁹. atq̄ de futuris cautelā p̄mereri nisi nobis donec oīoe bte vginis. et brōz petri et pauli atq̄ andree. et alioz scōz. Ideo hic eos in n̄m p̄ociniū inuocam⁹. ad ipetrādā q̄ pacis grām implorat m̄r salomōs. i. vi pacifici et michael nūci⁹ pacē. et baptista p̄co pacis et tres apli testes pacē et n̄ plures. q̄ in ore duoz vel triū testū stat om̄e vbi. Prius q̄ orauim⁹ vt liberaremur a malis. nūc vō p̄ pace oram⁹. Rursus licet oēs apli supius fuerint p̄p̄ autoritatez apliarū cōnuerati in hac tñ oīone q̄ triū q̄ dñs in sepulcro iacuit designat. tres reperūt. et spālter isti tres p̄pter ali quas eoz p̄rogatiuas. vñ p̄p̄ p̄uilegiū p̄rogatiue dignitatis q̄ ad petz p̄p̄ p̄uilegiū p̄dicatōis et immēsi laboris q̄ ad paulū. et p̄pter p̄uilegiū n̄mū cōcēp̄te crucifixionis q̄ ad andrē. Adhuc in hac oīoe ē intentio inuocare nō solū aplos verūetiā oēs scōs q̄ p̄ triplicem statū distinguūt. sicut et oēs q̄ sunt i m̄litante eccia aut. n. fuerūt vel sunt in statu p̄ngali. q̄ p̄ petz. aut i statu cōtinentie et viduali. q̄ p̄ andrē q̄ fm Criso. cre dīt in viduali statu fuisse. aut i statu virginali. q̄ p̄ paulū designat. ad quē statū etiā angeli reducūt. q̄ vginitas soro ē angeloz. Et de. b. maria etiā fit mentio tanq̄ de porta mie. Postremo nota q̄ post secretā tria dicūt ad misterii consecrationis corpis dñi p̄ficiendū videlz p̄ceptis salutaribus. et oratio dīfica. et hec oīo. Libera nos q̄s et hoc propter tres dies q̄bus dñi corpus iacuit in sepulcro. siue p̄pter triplicē legē. s. natura

lem. moysalca. z etangelicam.

De resurrectione patene.

Via post passio

q^uis tristitiam ad resurrectionis gaudiū puenit. Intra illud. Ad vesper demorabitur. Iteus. et ad matutinū leticia. Ideo sub diacon^o interea dum chorus rñdet. s. libera nos a malo. accedēs ad diaconū tradit illi patenā inuolutā. Diacon^o vō illā recipiens eā reuelat. z reuelatā repñtat z tradit sacerdoti osculādo illi^o manū aut humerū dext^{re} Sacerdos vō cū ea signū crucis sancte sibi facit in facie. z eā postmodū osculatur. Ad qdē tam nūero q̄ obsequio sc̄as illas mulieres signant de q̄bus narrat euāgelista mathe^o. d. Vespe autē sabbati. q̄ lucefcit in prima sabbati venit maria magdalene. z altera maria videre se pulcrū repñtātes patenā. i. cor patēs latitudine caritatis in obsequiū sepulture. In q̄ legi^o q̄ mulieres emerunt aromata vt veniētes vingerent ihm. Et valō mane vna sabbatoz veniūt ad monamētū orto iam sole. z dicebāt ad inuicem. q̄s reuoluet nobis lapidē ab ostio monumenti. Accessus igit diaconi qui marias signat. i. tradēdo patenā. signat illud q̄ marie venerūt videre sepulcrū z resurrectionē xp̄i late credentes. eam apls annūciauerūt. q̄ demū dño sue fidei latitudinē obrulerūt. z ideo de manu diaconi patenā. i. latitudinē caritatz sacerdos accipit. i. xps acceptat. Vel p subdiaconū intelligit nicodemus. qui etiā late credidit. z obsequiū exhibuit saluatori. q̄ vō patena pus inuoluta dehinc reuelata ad altare deponat. hoc ē q̄ moyses de fiscella ē ad regiā pductus domū. Exo. ij. Rex qdam q̄ latuit. s. cognitis mīsterijs ac ecclia exaltata ad xp̄m ascēdere de egipto docēs. Vō sacerdos sup patenā sibi a mīstis oblata signū cruci facit repñtat illud qd i math.

legit. qz pñcipes sacerdotū z pharisei signauerūt lapidē cū custodibus. s. nec rō ista nec ipm signum crucis necessitas sunt. Item q̄ patenā oblata recipit. signat q̄ xps oēs ad se ex caritate redeūtes cū desiderio recipit. qd etiā ex eo pz q̄ statim marie pseuerant z alijs cōparuit. De hoc etiā dictū ē sub tñ. de oblatione sacerdotis. Post traditā diacono patenā subdiaconus mapulā qua patenā tenerat inuolutā. plicatā nō super pallas altaris. s. alibi deponit in quo^o significat illud qd legit Jo. xx. c. quia petrus in monumētū intrās vidit sudarium qd supra caput xp̄i fuerat nō cū lintheaminibus positū s. separatim i vnum locū inuolutū. diacon^o autē manum seu humerū dextroz sacerdotis osculat ad norandū q̄ ipse vult esse socius i passione vt socius sit in regno. s. m q̄ dic apls Si cōpatimur z cōregnabim^{us}. Rursus q̄ osculat dextroz illius humerū signat q̄ deū hic videre nō possim^{us} nisi p speculū z in enigmate. in futuro vō videbim^{us} cū sicut ē. Quia vō crucifix^{us} ardenti desiderio querebatur intra qd angelus inquit mulieribus. Scio quia ihm q̄ritis crucifixus. Idcirco cū patena crux signat i facie sacerdotis in q̄ maxime vires aie rigēt. z vt b̄ sig^{us} munit^{us}. possit dei finitū sine impedimēto consummare. Statim sacerdos osculat patenā. oñdēs q̄ xps p̄stīm iplenit desiderū mulierū. Mor. n. occurrit illis dices. Auete. Que p̄cidentes tenuerūt pedes eius z adorauerūt. Nec ē dubium qn pedes ei^{us} fuerūt osculati. De b̄ s. tñ. de osculo pacis dicit. Osculat etiā patenam q̄s petēs a deo pacē corporis z anime. Prandū. n. est p pace tpali. qd sit spālter in quibuscūq̄ ecclesijs. Dicitur et h̄mōi caritatē signat pur dicit ibi dē. Rursus iō se signat cū patena z p^o osculat illā. ad norandū q̄ si p passioz filii recōciliamur deo p̄f. crim^{us} et here. lee

Liber

Quartus

regni celestis. **D**e signū crucis cū osculo signat gloriationē xpī in cruce cū caritate. Quidā etiā cū patena se signant an pectus. p qd significat sincera affectio q p ptes corpis z cordis i sacra scriptura significat. Quidā aut pns osculant patenā cū dicūt. Da xpius pacē z postea cuz osculata patena in vltima clausula. s. ab omī purbatione securi. se signāt. qz p crucē z hoc sacrificium et odorem ei⁹ oia in celis z in terris pacificata denūciāt. Quidā quoqz psequenter osculant summitatē z pedē calicis. qd osculuz p̄ndit iustitū affectum ad monumentū seu sepulturā xpī. exēplo Magdalene q ex affectu stabat ad monumentū foris plorans. vt dī in Iob. Osculū quoqz pedis calicis signat osculum pedū xpī. de quo iam dictū ē. Illi qui etiā cū patena summitatē lat⁹ z pedem calicis t̄gūt. qd similiter ex affectu intimo faciūt qsi totū monumentū amplectentes qd p calicē z patenā rep̄ntat hoc. n. xpīū ē feruenter amantū. q nō sariant nisi dilectum ex omī pte corpis sui tangāt. z etiā res dilecti. qd maxime ostēdit magdalena q a monumento nō recedebat. Tactus quoqz cuz patena in summitate z latere z pede calicis. significat tres cruciatns dñi. s. in capite. i latere. z in pedibus. Illi vō tangūt pmo pedem calicis. secūdo latus. terciō summitatē ad ostēdendū q per hmōi sacri vtutem ad summū gradū puenit vīrū. Sunt. n. in corde ascēsiōis gradus. iux illud ps. Et ambulabūt de vtute in vtutē. Et Iob. Per singulos grad⁹ pronūciabo illū. Illud etem sunt vtutis exordia. aliud pfectus z aliud pfectio. Vel p tactū pedis incarnatio. p tactū lateris passio. p tactū summitatis ascensio significatur.

Intra oīone premīssa. s. Libera nos. zc. resumpra patena. diaconus discooperit calicez. In de

remouēs corpale. z sup calicē sedulo intuet. Deinde sacerdos intēdēs hostias frangē. sp̄am de altari lenat z sup patenā collocat. Dñ tollēs eā inq calicez p mediū frāgit dicēs. Per eūdē dñm nostrū. Et i qbusdā ecclesijs p̄e q post fractionē i dextra manu remāsit. ponit sup per patenā dicēdo. Qui vīuit zc. Partem vō q i sinistra remāsit. itez p mediū frāgit z p̄culā q post s̄diuisionē i sinistra manu remāsit. p̄ligit parti pns sup patenā posite dicēdo. in vītra. s. zc. Alterā vō p̄culā i dextra remanentē tenet sup os calicis cuz duob⁹ digitis. s. cuz pollice z indice. z erecto calice s̄l et ipa p̄cula pay cū ambab⁹ manib⁹ eleuatis alta voce dic. Per oīa se. se. Quo dicto calicē s̄m̄l cū hostia deponit pferens. Pax dñi sit sp̄ vobiscū z b̄ dicēdo pducit ter signū crucis sup calicē cū dicta hostie p̄cula. Deind immitit p̄culam illā i calicē dicēs. Fiat p̄mixto corporis zc. Et postea p ep̄m dat b̄ndictio solēns. De singul⁹ igit ē videndū. z p̄lmo qre diaconus discoopit calicē z in eū discoopit intuet. Circa qd dñm ē q os calicis in h̄ loco ostiū signat monumentū. de q diacon⁹ corpale remouet z i eū sedulo intuet. signās q angelus dñi lapidē ab ostio monumenti reuoluit et lintheamē amouit. z in sepulcro diligēter asperxit. Scdo videndū ē qre sacerdos hostiā sup patenā locat. z inde eaz tollēs sup calicē frāgit. Circa qd dñm ē q p calicē xpī passio vlt etiā eterne beatitudinis fructio designat. vñ ps. Et calicem⁹ inebriās zc. Et itez. Inebriabunt ab vbertate domus tue zc. Per patene rotunditatē bonoz opoz pfectio significat. Sacerdos g volēs hostiā frangere pmo eā sup patenā locat. vt inde illam tollens sup calicē frāgat. ad significandū q nemo passionib⁹ hui⁹ mūdi meritoze valet exponi. vlt et ad eterne beatitudinis fructiōē adyūti. nisi pns in

bonorū operū pfectione fuerit solidatus
 Vñ apłs ad Eph. vi. Accipite armatu
 ram dei vt possitis resistere in die mala
 ⁊ in oibus pfecti stare. Adhuc patena
 hostie supponit ⁊ sup calicē frangit. ad
 significandū q̄ xps ex latitudine chari
 tatis p patene dispositiones significare
 se supposuit passioni. Rurſus sup cali
 cem frangit ne minutie spargant h̄ in
 eius cōcauitate cau ti⁹ recipiant. Alicu
 bi tamen sup patenam hostia frangit.
 vt esse panis viu⁹ q̄ de celo descēdit fra
 ctus p nob̄ i ara cruc̄ remeōret. Alicu
 bi q̄ hostia comedēda de altari tollit.
 Nā in ve. te. sacerdotes panes ppositio
 nis de altari sublatos comedebat. put
 est dictū sub. ri. de oblatiōe sacerdotis.
 Tercio videndū ē q̄re hostia frangitur.
 Et q̄des q̄ i lege videbat similago fru
 statū offerri. S; ⁊ redēpro: n̄ bñdixit
 panē ⁊ fregit. fractūq; discipulū tribuit.
 Et ideo sacerdos ⁊ legē ⁊ xpm sequens
 panē sacrosanctū in tres ptes partitur
 vt in fractione panis dñm agnoscam⁹
 sicut ⁊ illi duo discipuli dñm agnouerūt
 q̄bus ip̄a resurrectionis die euntibus in
 emaus apparuit. Dū em̄ sicut ait pro
 sper hostia frangit ⁊ sanguis in ora fide
 lium infundit. imolatio corporis cristi in
 cruce ⁊ effusio sanguinis eius de latere
 designat. Quarto q̄re p mediū hostia
 frangit. Circa q̄d notandū ē q̄ in duas
 medietates frangit iux̄ duplicē pdesti
 natorū statū. s. eterne gl̄ie. ⁊ tp̄alis mise
 rie. Ideoq; vna medietas subdividit i
 duas ptes. q̄p vna ē p pdestinatis. qui
 purgant i purgatorio. alia p illis q̄ ad
 huc viuūt in h̄ mūdo caduco. put infra
 dicit. Quito q̄re ps hostie post fra
 ctionē in manu dextra remanēs poti⁹
 ponit sup patenā q̄ in manu sinistra
 remāsit. Et q̄des ps ip̄a q̄ in dextra ma
 nu remāsit designat pdestinatos q̄ tā sunt
 in gl̄ia. ⁊ iam tenēt illā rectitudinē. cui
 nulla inrectitudo admisceri p̄t ⁊ iō me

rito in pre dextra tenet. Altera vō pars
 designat illos pdestinatos q̄ adhuc sūt
 in tp̄ali miseria. vbi multa obliq; ⁊ pau
 ca recta inueniunt. q̄re merito in sini
 stra tenet. Illa igit q̄ est in dextra cum
 diuidenda nō sit vt tā dicit sup patenā
 ponit. q̄ vō ē in sinistra cū diuidēda sit
 nō deponit h̄ diuidenda retinet. Se
 xto q̄re ps q̄ in sinistra remāsit itez sub
 diuidit. Ad q̄d dōm ē q̄ illi q̄ sunt i glo
 ria vniformē statū tenēt ⁊ vna bñtudie
 fruunt. Ido ps in dextra manu retenta
 ⁊ sup patenā collocata. q̄ illos vt p̄mis
 sum est signat. nō frangit. h̄ illi q̄ sunt i tp̄a
 li miseria i statu ⁊ miseria sūt diuisi nā
 ali⁹ ē stat⁹ ⁊ miseria eorū q̄ adhuc viuūt
 i corpe. ⁊ ali⁹ ē eorū q̄ purgant in purga
 torio igne. ⁊ iō ps q̄ i sinistra tenet illos
 significās subdividit. Septio q̄re pti
 cula p subdivisiōnē remanēs i sinistra
 p̄iungit pti sup patenā prius posite. Ad
 q̄d dōz ē q̄ fm Aug. de p̄onas h̄z man⁹
 s. dextra q̄ misere. ⁊ sinistra q̄ punit. Il
 lis q̄ sunt in purgatorio inq̄tu ibi pur
 gant. r̄nder sola punitio. ⁊ iō p̄icula q̄ i
 sinistra tenet illos figurat. Hi vō q̄ ad
 huc sunt in p̄nti vita. in q̄ ē stat⁹ merēdi
 p̄sec p̄nt miam. ⁊ iō ip̄i p altā p̄iculā
 q̄ est i dextra signant. Quia ḡ de h̄is q̄
 sunt i purgatorio nullū ē dubiū. sic nec
 illis q̄ sunt i padiso. q̄tū ad futurā glo
 riā. Iō merito p̄icula q̄ erat i sinistra
 eos designās p̄iungit pti p̄us sup pate
 nam posite. q̄ illos q̄ sunt i padiso desi
 gnat. qm̄ isti illis indubitātē sunt p̄iun
 gendi. De h̄ tñ aliter. j. dicit. S; p̄icu
 la q̄ in dextra remāsit designat eos qui
 sunt in p̄nti vita. illi p̄ti q̄ ē sup patenā
 nō cōiungit h̄ i sanguinē mittit. quia illi
 adhuc egent merit⁹ passiōis xpi. q̄ me
 ritā p̄cesserūt ex effusiōe sanguinis in
 maculati. Ex p̄missa at̄ duarū p̄tiū p̄iun
 ctione duo resultant q̄si in modū lune
 cornua p̄existatē vtriusq; testamētī in
 xpi passiōe factam designantia. Et illa

Liber Quartus

versus calicē dirigenda sunt q̄si sibi in corporent sanguinē sine quo corp⁹ nō est. In hac etiā cōiunctione rep̄ntat q̄ postq̄ aliq̄ tā p̄sūb⁹ q̄ futuris p̄furis purgari fuerit. ipsi deo q̄ ē n̄ra b̄itudo p̄fectissima vnione p̄iūgent. Octauo q̄re p̄misit due ptes eē calicē sup patenā refuant. Sup q̄ alit̄ qdā q̄ tres partes hostie tres star⁹ bonorū figurāt. s. qui sunt i celo. q̄ i purgatorio z q̄ i mōdo versant. vt tā dicit. Per calicem at̄ fm aliq̄ respectū ip̄a eterna fructio vt p̄misit. ē. q̄ ḡ tā illi q̄ v̄sant i b̄ seculo q̄ illi q̄ sunt i purgatorio nōdū ad illā fructiōē admissi sunt. iō ip̄e due ptes eē calicē reseruant̄ donec sumant. S; h̄ rō n̄ p̄cordat p̄ oia cū p̄missis. z iō alia rō ife r̄ius assignat. P̄or ēr dicit q̄ due hostie ptes iō sup patenā ponūt. qm̄ si oēs ptes sup os calicē cū ambab⁹ manib⁹ teneretur. m̄ta qdē p̄cula p̄tingē possent. de facili ei posset errore ps nō m̄tēda i calicē m̄t̄i. Vel p̄pter manū tremorez oēs ptes posset i calicē cadere. Sacerdos ēr talit̄ ipeditus nō posset q̄ incumbunt libē exp̄dit̄e z s̄lta. Alij tñ oēs ptes supra os calicē tenēt. ne forte illarū deportatiōē seu trāslatiōē aliq̄ inde p̄ricula cadat aut remaneat i patena. d̄ q̄ ēr s̄b ti. de cōicatione sacerdot̄ dicit.

Nono q̄re p̄ticulā q̄ remāsit i dextra sacerdos supra os calicis tenet. Ad qd̄ dōm ē q̄ p̄ticula ip̄a vt p̄missis ē reph̄rat illos q̄ adhuc i corpore vinētes idigēt m̄ia dei siue p̄dicet̄ meriti⁹ passiōis xp̄i ex sanguis ei⁹ effusione p̄cedentibus. Tenet ḡ ip̄a p̄ticula supra os calicē respectu directio ad sanguinē. vt dēt̄ intelligi iteritio nec nō expectatio z p̄sideratio v̄uentū q̄ ad merita z passiōē xp̄i Et tenet cū pollice p̄ quē vigor v̄tutis z cū indicē. p̄ quē m̄tis discretio s̄ḡt̄. ad oñdendū q̄ cū fidel̄ vigore z m̄tis discretiōē h̄ p̄siderāda z expectāda sunt. Vel cū duob⁹ digit̄ tenet ad designā-

dum duplicē naturāz que fuit in corpore xp̄i. diuinitatē. s. z humanitatē. Et cōiungit sanguini. ad oñdendū q̄ d̄ digne z cū fide merita z passiōē xp̄i p̄siderat̄ z expectat̄. ei⁹ passiōē z meritis iuuant̄.

Decio q̄re sacerdos dicitur. Per oia secula seculorū se erigit. Et ē dōm q̄ cū ip̄e petere velit p̄petuā ex̄n̄tiam dñi nobiscū. z oē datū optimū. z oē donū p̄fectum desiderūz sit. merito ad deū se tūc corpore z m̄te erigit sperās se accepturū qd̄ petit. Undecio q̄re v̄ba ista p̄ferens vocē suā exaltat. z pax calicē eleuat. Sup q̄ dōm ē q̄ sacerdos xp̄i vicarius hostia vt p̄missum est fracta mox pacē annūciatur⁹ vocē exaltat vt ppl̄s pacē desiderās h̄ intelligēs dicat amen z calicē pax ab altari c̄leuādo. oñdit q̄ xp̄s q̄ p̄ passiōē q̄ p̄ calicē des̄ḡt̄ des̄cederat. c̄lenatus p̄ resurrectionē a mortuis. pacē postmodū discipulis timentibus nūciat̄ dicens eis. Pax vob. Post etiā dicit q̄ quēadmodū p̄missum ē p̄ticula q̄ sup os calicē tenet rep̄ntat v̄tutes credentes z expectantes iuuari meriti⁹ passiōis z effusionis sanguinis xp̄i. S; nisi credam⁹ duo. s. x̄p̄m vez fuisse deū z sanguinē z corpus nūq̄ fuisse a diuinitate separa. Sc̄do x̄p̄m vez fuisse hoīez. z corpus vez z sanguinem vez habuisse. dicta nō p̄sequimur. Propter h̄ ḡ calicē z dictā p̄ticulā pax simil̄ eleuat vt ostēdat q̄ firmiter credim⁹ p̄simū. z cā statim deponit vt oñdat q̄ etiam eodē mō credim⁹ sc̄dm. Duodecimo q̄re dicta eleuatio z depositio sit cū vtraq̄ manu z non cū altera tm̄. Ad qd̄ qd̄ ē dōm q̄ h̄ sit vt p̄ h̄ dēt̄ intelligi. q̄ sic p̄missa duo credit̄ intellectu. ita am̄at z appetit affectu z toto conatu. Fit etiā h̄ vt sc̄cur⁹ z decētius fiat. Tercio decimo. q̄re mox dicit̄ alioz voce. Pax dñi zc̄. Et qd̄cm q̄ nō solū p̄ signa vez etiā p̄ v̄ba resurrectionis est gaudiū exp̄mendū. ideo sacerdos p̄ leticiā de resur-

rectione habitā pcedēs statim deposti-
to calice altiori voce dicit. pax dñi sit sp
vobiscū. repñtans q vna sabbatoꝝ hie
sus postq̃ surrexit a mortuis stās i me-
dio discipuloꝝ dixit eis. pax vob. ⁊ itez
pax vobis. Job. x. q. d. Do vob paces
pectoris i via ⁊ pacē eternitatē i patria.
Idem g̃ innuit sacerdotes dicens. Pax
dñi. i. pax pectoris sit sp vobiscū h̃ in pñ-
ti. ⁊ pax eternitatis in futuro. Nec qdē
pax ē illa q̃ tūc instis data est qñ anima
xp̃i descendēs i infernū. inde om̃s fide-
les eduxit. abstergēs oēm lachrymā ab
oculis eoz vt ampli⁹ nō sit eis dolor q̃
pax q̃ cū eo viuāt in eternū. vel illa que
est data corpi xp̃i. qñ aia ei⁹ ad corp⁹ re-
diit. vt sicut nunq̃ in aia turbata est p
corpi morte. ita nec spm corp⁹ vltim⁹
de sua mutatione turbet. s̃ viraq̃ pace
fruat. ⁊ sp de eterna beatitudine letetur

Decimoquarto q̃re dicendo pax dñi
r̃. ter facit signū cruc̃ supra sanguinē
cū dicta hostie pticula. Ad qd̃ dñm ē q̃
tres cruces significāt tridnū q̃ xp̃s fuit
in sepulcro. Vel q̃ tres mulieres que-
rebant xp̃m crucifixū ad ostiū monum̃ti.
Dñ illd̃. Quid querit̃ viuentem cū
mortuis. Quinto decio quare dicto
pax domini sit semp̃ ⁊ vobiscum. cho-
rus respondet. ⁊ cum spiritu tno. Et q̃
dem h̃ dicendo optat pacē ip̃i sacerdo-
ti. ⁊ petit etiā pacē sibi dari. ⁊ vt dignus
sit illā recipere. p̃dicit ter agn⁹ dei. Verū
tamē pape celebrāt in ecclia sancte ma-
rie maioris in vbe. ⁊ dicēti pax dñi. nil
r̃ndet. put in. vi. sub ti. de pasca dicitur

Decimosexto q̃re dicta hostie pticula
immittit̃ in sanguinē. Nempe sit h̃ cō-
mixtio. pmo ad notandū q̃ xp̃i corpus
non fuit sine sanguine nec sanguis sine
corpe. Scdo ad designandū q̃ vnus sa-
cramentū pficit̃ ex sp̃ebus panis ⁊ vini
Tertio corpus ⁊ sanguis post trinū cru-
cis signū p̃mixtio ē aie ad corp⁹ reditio
Om̃ibus em̃ in celo ⁊ in terra pacifica-

tis virtus trāstratis animā crucifixi re-
duxit ad carnē ne derelinqueret aiam
eius in inferno. nec daret carnē eius vi-
dere corruptionē. Iuxta qd̃ ip̃e dicit in
psal. Ego dormiui ⁊ somnū cepi ⁊ exur-
rexi. q̃ dñs suscepit me. Significat er-
go vnitatē aie ⁊ carnis q̃ in resurrectione
xp̃i denno sunt vnite. Nā vt p̃missus ē
panis ad carnē ⁊ vinū refert̃ ad sangui-
nem. q̃ fm̃ p̃bm̃ in sanguine ē sedes
aie. De hoc etiā sub ti. de oblatōe dictū
est. Decimoseptimo qñ immissio ip̃a
sit facienda. Et quidē aliq̃ infundūt p-
ticulam ip̃am in calicez priusq̃ dicunt
pax dñi r̃. quonā manifestū est paces
datā esse hoibus bone voluntatis p re-
surrectionē quā verba ip̃a significant.
Alij vō dicto pax dñi r̃. ⁊ dicto etiam
prius agn⁹ dei r̃. demū immittūt ip̃as
in sanguinem vt eoz orō efficacior sit. p
eo q̃ tenentes eā in manib⁹. dū dicunt
Agnus dei oculo corporali ⁊ mentali. re-
uerenter intuent̃. Tercij at̃ immittūt
cum dicūt. Dona nobis pacē. Cum ei
ter dicat agn⁹ dei. ⁊ in primis duab⁹ vi-
cibus dicat miserere nobis. in pmo em̃
dicit miserere nobis q̃tūm ad aiam. q̃
maxime fundat̃ in sanguine. in secūdo
q̃tūm ad carnē. patz q̃ ista duplex orō
diuisim dī. ⁊ ideo illa ps hostie p quaz
caro significat. ⁊ sanguis p quē aia itel-
ligitur nō debēt coniūgi dū illis duab⁹
vicibus dī agn⁹ dei. s̃ solū in fine tercij
agnus dei vbi perf̃it pax fm̃ vtrūq̃. scz.
fm̃ corpus ⁊ fm̃ aiam. Ip̃e em̃ lauit
nos a peccat̃ nostris in sanguine suo.
Quarti rectius ⁊ vltim⁹ agūt. qñ dcō
pax dñi r̃. p̃usq̃ dicūt agn⁹ dei r̃. im-
mittunt. Certum em̃ est q̃ agnus dei post
salutationem representat illud qd̃ dñs
fecit postq̃ discipulos visitauit. quan-
do videlicet dedit eis potestates dimit-
tendi peccata. ⁊ ideo sacerdotes illud re-
presentans post immisionem pticule
hostie in sanguinē dī agn⁹ dei q̃ tollis

Liber Quartus

pectā mundi miserere nobis. ad designā
dū q̄ sicut ip̄e corp⁹ sanguini cōsignā
ita nos p̄unctos eidē sanguini seu me
ritis ex eius effusione pcedētib⁹ ex sua
bonitate a pctis emūdet. ⁊ immittendo
dicīt vba illa. Fiat cōmixtio corpis ⁊c.
q̄ vba referēda sunt ad spēs panis ⁊ vi
ni. q̄bus xp̄i corpus ⁊ sanguis p̄inetur
Dicīt aut̄ agn⁹ dei calice iam coopto ad
norandū q̄ xp̄s in domo hostijs clausis
dedit aplis p̄tatem ipsam dimitteḋi pec
cata. Decimo octauo q̄re sūt res par
tes. Ad qd̄ dicendū est q̄ frangit in tres
ptes. Primo in memoriā trinitat̄. Se
cūdo i memoriā triplicis stat⁹ xp̄i. Pri
mus fuit cū hoibus manēs. Scd̄s fuit
mort⁹ in sepulchro iacēs. Tertius est i
mortalis in celo existēs. Tercio vō i me
moriā signū q̄ xp̄s passus fuit in tripli
ci pre sui. s. in pedib⁹. in manib⁹ ⁊ in la
tere. Quarto in signū q̄ tres sunt ptes
mistici corpis. Prima ē in celo siue i pa
tria. s. eccl̄ia triumphās. Scd̄a est in ter
ra. s. eccl̄ia militās. Tertia est in purga
torio. ⁊ hec b̄ purgans. Quinto in ty
pū trīs psonaz cunctū in emaus. s. xp̄s
⁊ cleophe. ⁊ vt quidam dicunt. Iuce.

Decimo nono qd̄ ptes ip̄e significēt.
videndū restat. Et quidē pmo fm̄ Ge
lasii papā. ps in calice posita signat cor
pus xp̄i qd̄ de vīrgine traxit. ps sicca cō
mesta signat oēs fideles. pars seruata
vsq̄ in finē misse fm̄ antiquū eccl̄e ro
mane morē p̄ ministris vel infirmis si
gnat oēs mortuos. Scd̄o mō ps i calice
posita s̄ḡt eccl̄iaz militātē. ps comesta
trūphātē. ps seruata eos q̄ sunt i pur
gatorio. Tercio Sergi⁹ papa ita dicīt.
Triforme est corp⁹ dñi. ps oblate in ca
lice missa corp⁹ xp̄i qd̄ s̄a resurrexit mō
strat. ps a sacerdote comesta ambulās
adhuc sup̄ terrā. ps in altari vsq̄ ad mis
se finē remanēs corpus xp̄i. vel fm̄ ali
os corp⁹ fidelitū latens i sepulcro. Nec
ps remanet in altari vsq̄ ad finem mis.

se. q̄ vsq̄ in finē seculi corpa sanctoꝝ
in sepulcris erūt. Sed q̄ ps vsq̄ in finē
misse referret nō est in vsu. Quarto cu
am mō pōt hoc misterīū explicari. Est
em̄ corpus xp̄i v̄lis eccl̄ia. s. caput cum
mēbris. iuxta illud apli. Vñ panis et
vinū corpus multi sum⁹. Et inueniunt
in isto corpe q̄si tres ptes ex q̄bus totū
corpus consistit. Vna ps est ip̄m caput.
videlicet xp̄s. q̄ caput est ⁊ pars corpis.
Altera ps sunt illi quoz corpa requiescūt
in tumulis. ⁊ aie que regnāt cum xp̄o. ⁊
sunt q̄si simul lūcte hec due ptes caput. s.
⁊ hec corpis ps altera sicut scriptū ē vbi
cūq̄ fuerit corp⁹ illic p̄ggregabunt ⁊ ad
le p̄pterea in altari seu sup̄ patenaz due
ptes p̄iuncte extra calicē reſeruant. q̄si
extra passionē q̄ p calicē designat. xp̄s
em̄ resurgēs a mortuis tā non moritur
mors illi vltra non dñabit. ⁊ q̄ cum ip̄o
sunt sc̄i nō esuriēt neq̄ sitiēt ampli⁹. et
nō cader sup̄ illos sol neq̄ vllus estus.
qm̄ p̄iora trāsierūt. Tertia ps in calice
posita significās sc̄os q̄ adhuc in mun
do viuūt passiōesq̄ passuri sunt donec
de hac vltā migrātes ad caput suū tran
seāt. vbi nec moriant ampli⁹ nec vllate
nus pariant. Vñ vsus. Tres ptes facie
de xp̄i corpe signāt. Prima suā carnez
sc̄osq̄. scd̄a sepultos. Tertia viuētes. Is
est in sanguine tincta. Martirij calices
gustāt in carne fideles. Quinto mō fm̄
mḡm Guif. antistiodoren. ps que i san
guinē mittit significar viuos vna aliaz
eos q̄ sūt i purgatorio. alia vero illos q̄
sunt in paradiso. Dicit ei eccl̄ia p̄ v̄nis
vt in bono pseruent. p̄ eis q̄ sūt in pur
gatorio vt citi⁹ liberent ⁊ purgent. p̄ eis
q̄ sunt in celo vt orent p̄ nobis. Sexto
etiā mō fm̄ Aug. ps in calice mittit vel
ponit p̄ nō sc̄tis viuētib⁹. q̄ voluunt i
sanguine ⁊ in pctis. Alie vō due p̄ mor
tuis offerunt. vna p̄ sc̄tis q̄ tā sunt i re
quite. ⁊ illa ē s̄f̄ructio. q̄ nihil restat i
eis purgandū. Altera p̄ illis aiab⁹. q̄ b̄

saluande sint tñ adhuc sunt in pens. z ideo ps illa oblatio. Sane pñcula hostie i calicē dissa statim calix cū palla cor palli cooperit qz xpi corp⁹ de cruce dpo strā latuit in sepulcro sindone inuolutū q p ipsam pallā significat. Vicesimo loco vidēdū ē qre nūc solēnis bñdictio dat. Et qdem h loco. scilicet pacē solēnis ep̄alis bñdictio dat ad notandū q pacem nullaten⁹ hñe possum⁹. nisi dñs nñ Iesus xps pueniat nos i bñdictionibus dulcedinis q sunt bñdictiones gr̄e sp̄s qz fm ps. Dñs est salus z super pplm suū bñdictio sua. Dū at ep̄s se ad pplū bñdicendum p̄uertit ppl̄s reuerēter genuflectit. q̄l ip̄o facto dicat. Benedicat nos de⁹ nñ bñdicat nos de⁹ z me. eū o. fi. ter. Nam ip̄e dñs est qui ad illi⁹ inocationē bñdicat. Vñ ps. Bñdixit filijs tuis in te. Et lz hñc solēniter bñdicat. nihilomin⁹ qdā in fine misse itez solēniter bñdicūt. de q bñdictione ibi dicet. Tūm qz postq dñs salutauit ap̄los itez dixit eis pax vob. vt iā dictū ē. z dicet sub ti. de pacē osculo. Tūm qz sicut nō possum⁹ bene incedere vel pacē acq̄rere nisi dñi bene-dictionis gr̄a pueniat. ita nec in bono p̄ficere. nec in pace finaliter p̄seuerare. nisi bñdictōis sue gr̄a subsequatur. In missa dō p defunctis p̄t̄is ex solēniter nō bñdicat. Tū qz in illa oēs solēnitates cessant. Tū qz h solēnis bñdictio nō sit solū p venialū deletōe. vey etia p ppl̄i excitatiōe vt in dñi adiutorio cōfidat z bñdictū in secula p̄stet at de functi velut absentes excitari nequeūt. licet possint nostris suffragijs adiuari Tūm qz gaudiū nō debet luctui admisceri. Illō aut notandū ē q p mortē z i morte dñi fidelis aia bñdictionē p̄cipit. Vñ circa mortis officiū rite dyaconus ad eā hūillari inuitat dicens. Inmillate vos ad bñdictionē. z statim p̄t̄is bñdicat. Quidā asserūt h officiū

non esse de septē officijs misse eo q hñc bñdictiones romana non inuenit ecclesia. vñ nec vñt eis z ideo nō hñc hñc in fine misse bñdicat. Sz q̄cūq iuenerit recte in h loco ponunt vbi xps ad inferos descēdisse rep̄ntat. scilicet p̄mo ahi resurrectionē. cū eductis de carcē eternaz tribuit bñdictionē. Pas bñdictionē figurauit iacob q filijs suis. z moyses q filijs isrl. z xps q discipulis moriens bñdixit.

De Agnus dei.

Via iesus statim

q vt salutauit ap̄los vt iā pmissus est dedit eis p̄tatem remittendī pctā dicens. Quoz remiseritis pctā remittunt eis. z quoz retinueritis retēta sunt. Tercio chorus clamat ad deu z et postulat. Agn⁹ dei q tollis pctā mundi miserere nobis. Si qdem iohes vidēs Iesum ambulantē dixit. Ecce agn⁹ dei ecce q tollit pctā mundi. Quare autē eū vocauerit agnū. determinat subdēs. q tollit. i. q venit vt tolleret pctā mundi. qz p pctis tollēdis pasca nostz imolatus est xps. Nepe in ve. te. offerebat agnus p pctis ppl̄i. z in no. te. xpus obtulit seipm deo p̄t vt humanū gen⁹ liberaret. z lauaret a pctis in sanguine suo. Merito g dū corpus z sanguis dñi sumit. agn⁹ dei cantat. vt oēs credam⁹ qz sp̄us agni corpus z sanguis tūc sumit q pctā mudi moriendo tulit. z vitā eternam nob̄ resurgēdo donauit Iesus xps dñs nñ. z vt orem⁹ ip̄m nūq̄ delitē misereri nob. qui in passione miser⁹ ē nñ Agn⁹ aut grece dī ab agnō qd est p̄nz. qz ip̄e ver⁹ agn⁹ sola pietate sua se obtulit hostiā p nobis z nos redemit. Dicit etia agnus ab innocentia qz agnus nec hoibus nec bestiis nocet. In pmissis g verbis agnus dei q tollit pctā mudi miserere nobis est quedā dep̄catio vt vide licet innocētis agni misericordia pecca

Liber Quartus

ra irrñētia ⁊ subitanea auferant. Tercio
mō dī agn^o ab agnoscēdo. qm̄ i magno
grege solo balatu matrē agnoscit. sic et
xp̄s in ara crucis donās nob̄ pacē p̄us
agnouit nos cura. vt iā dictū ē. Agno-
uit etiā p̄fem obediētia. iuxta illd̄ apli
ad Philip. ij. Fact^o ē obediens vsq; ad
mortē. Agnouit etiā matrē cura quaz
de ea habuit. vñ Joh. xix. Ecce m̄r tua
Ob h̄ ḡ in altaris imolarōe ter dī agn^o
dei. q. d. Agne q̄ agnouisti p̄fem mise-
rere nobis. Agne q̄ agnouisti m̄rez mi-
serere nob. Ple q̄ redemisti mundū et
q̄ obtulisti te p nobis dona nob̄ pacē.
Vel ideo ter dī. vt triforme corp^o dñi
intelligat. videlicet ambulās in terra.
q̄scens in sepulcro. ⁊ residens in celo.
Pōt etiā dici q̄ xp̄s ad trīa venit. Pri-
mo vt nos liberaret a mis̄ia culpe. Se-
cundo vt nos redimeret a malo pene.
Tercio vt nob̄ daret de plenitudine gr̄e
sue. Quantū ad duo p̄ma bis dī mise-
rere nobis. Quantū ad tertiū dī dona
nob̄ pacē. q̄ petitiō pacis sequit̄ statim
postq̄ agn^o dei dictū ē ter. ad norandū
q̄ ex beniuolētia trinitatis agnus mis-
sus est. Vñ Ysa. Emitte agnum dñe ⁊c.
Nā sicut in apoc. legi. Xp̄s aī agnus
q̄ occisus est ab origine mūdi. Et atten-
de qz qdam sacerdotes dicūt. Agn^o dei
manib^o sup̄ altare deposit^o. ostēdentes
in h̄ q̄ ad ea q̄ pferūt tota mēte inten-
dunt. Inērtio em̄ pp̄rie p̄ linguā exp̄mis̄.
nō p manū. Ideoq; loquente lingua ma-
nus q̄scunt. qz ipaz mis̄cōiam ⁊ pacē
reclēse p se ⁊ pp̄lo petūt nō āt terrenā.
q̄ tē i manuū depositōe significat. Alij
vō stant manibus lunctis. paz sup̄ al-
tare inclināt. ostēdentes i inclinātōe
humilitatē. que in orōne necessaria est
⁊ in manuū cōiunctōe vniscā ⁊ nō vari-
am intentionē. Porro fin̄ anxietaz
psuctudinē scōle cantoz in eccia romā-
na. quā adhuc ip̄a scola obseruat nulla
tenus variat s̄ tribus vicibus vnifor-

miter dī xp̄e miserere nobis. ppter trīa
genera pctōz. q̄ petunt̄ remitti. cogitat-
ōis in corde. locutionis i ore. ⁊ actōis
in ope. Vel in honore trinitat^{is}. vel pro-
pter tres ordines fidelīū in eccia. q̄ sūt
noe daniel ⁊ iob. q̄s ezechiel vidit in vi-
sione saluandos. Postmodū āt in h̄is
ac varijs aduersitatibus eccie ingruen-
tibus. cepit ad dñm de tribulatōe cla-
mare. Dona nobis pacē. Et vt clamor
eius facil^o audiat. iō in ip̄a imolarōis
hora clamat. Et h̄ varietas nō discrepa-
ta cōsuetudie vt. te. vbi cū scōlo reperit.
Parce dñe pce pp̄lo tuo. tertio variat ⁊
ne des hereditatē tuā in obprobriū. Vi-
cimus q̄ miserē nobis q̄tū ad aīaz. Itē
miserē q̄tū ad carnē. ⁊ dona nob̄ pacē
q̄tū ad vtrūq; vt habeam^o pacē pector^{is}
spūalem ⁊ pacē corp̄is tpalem. Est em̄
pax pctōz. paz iustoz. paz ip̄is. ⁊ paz
eternitatis. Vñ ⁊ ter orat i missa p pa-
ce. de quo dictū ē sub. iij. p̄cula cano-
nis sup̄ vbo. Diesq; n̄fos. Et qz de^o nō
dat pace nisi illis quoz miseret̄. t̄do vlti-
mo dī dona nobis pacē. Eccia namq;
lateran̄. nūq; dicit dona nob̄ pacē. sicut
nec scola cantoz. sequēs vt pmissum ē
more antiquū. Vñ nec valet nec vā est
rō dicentīū q̄ in eccia lateran̄. t̄do non
dī Dona nobis pacē. qz oēs alie eccle
ab illa q̄ pmo fuisse p̄secrata dī sumere
debent pacem. nō ip̄a ab alijs. In feria
q̄nta cene dñi. Agnus dei ter dī cū mi-
serere nobis. vt ibi dicit. Rursus i mis-
sa p defunct^{is} dī bis Agn^o dei cū dona-
eīs redem. tertio addit sempiternā. nec
dī dona nobis pacē qz tūc imitatur ex
equias saluatoris. Vltio q̄ agn^o dei tm̄
adiungit sempiternā. Super quo notā-
dum est. q̄ p fidelib^o defunctis triplex
requies dī optari. Primo vt auferatur
ab eis pena. in qua est eis labor nō req̄-
es. Scōlo vi eis gl̄ia anime cōferat. q̄
tunc veraciter requiescēt in bono desi-
derato. s. in ip̄o deo. Tercio vt dorentur

gloria corporis ne illud ulterius miseris exponat. Prima non est requies sempiterna. qz pena sublata adhuc desiderant gloria. Scda etiā non est totaliter requies sempiterna. qz fm Aug. añ resurrectionē corporū sp̄ inest aiabus quidam naturalis appetit⁹ resūmēdi corpora q̄ aliq̄lter retardant ne totaliter ferant in deū. Sz tertia requies cū premissis est vere requies sempiterna. q̄a aīe que deū p̄tialiter vidēt resumptis corpibus in ip̄a ulterius z eternaliter z p̄fectissime requiescēt. Ideoqz solū i tertia vice z nō in duabus p̄cedētib⁹ congruit dicere requiem sempiternā. Sergius papa primus constituit Agnus dei intra cōlonē ter a clero z pp̄lo decātari

De pacis osculo.

Ostquā dñs salu

p̄trauit ap̄los vt p̄missum est. itēz dixit eis. pax vobis. ostendens q̄ nō solū debem⁹ pacem h̄re in ore. verum etiā in pectore. ne simus ex illis q̄ loquunt⁹ pacē cū p̄mo suo mala aut in cordibus eorū. Ideoqz cū h̄ dixisset ap̄lis insufflauit in illos z dixit. Accipite sp̄m̄sc̄m̄. ad qd̄ vtriqz designandū sacerdos facta cōmixonē. z finita orōe accipit i q̄busdā ecclesijs pacē ab eucaristia siue ab ip̄o corpe dñi. v̄l fm alios ab ip̄o sepulcro. i. calice v̄l altari. z mor̄ p̄bet oris oscul⁹ ministro. i. dyacono. Qui ab ip̄o corpe accipiūt h̄ faciūt in signū q̄ pax sp̄ualis a x̄po data est humano generi. Alij etiā idē signū. Dyaconus v̄o dat pacē alijs z alij inter se. in signū q̄ oēs debēt pacē h̄re p̄sertim filie ecclesie. Ip̄e v̄o dyacōn⁹ pacem a sacerdote accipiēs reuerenter inclinat z pectus osculat⁹ ip̄ius fm morē quarūdam ecciāz z planetā extēdit. vt p̄ pacis osculū z p̄ planetā extensionē charitas extendenda monstrē quā p̄ planetam in parte tertia dixim⁹ designari. Quia

ergo caritas dei diffundit in cordibus nostris p̄ sp̄m̄sanctū q̄ datus est nobis ideoz pacis osculū p̄ vn̄uersos fideles in ecclesia diffundit. Nā z ap̄ls amonet dicens. Salutare vos invicē in osculo sancto. Rursus q̄ sacerdos pacē pp̄lo tribuit p̄figuratū fuit a Josue. q̄ hostibus supatis terrā obtinuit quā sorte diuisit z in pace possedit. z x̄ps resurgēs diabolo supato pacē z dona dedit hominibus. Pontifex v̄o p̄mo dat pacem ministro q̄ prius erat a sinistris. h̄ pacem recepturus accedit ad dexteraz eius p̄ quē signat pp̄ls gētilis q̄ p̄mus in pace transiit de sinistra infidelitatz ad dextrā fidei z eternitatis. Et p̄ hunc pax ad populū descendit. Ceterz i p̄timitina ecclesia oēs q̄ celebratiōi missarum intererant singulis diebus cōicare solebāt. eo q̄ ap̄li oēs de calice biberunt dño discere. Bibite ex hoc oēs. Q̄ferebant em̄ magnū panē z oibus sufficientem. Qd̄ adhuc greci seruare dicunt. Sz exrescente fidelīū multitudī ne tradit institutū vt t̄m̄ diebus dñicis cōicarent. De quo dictū est sub septia particula canonis sup̄ v̄bo. Nec quotienscūqz. Postmodū aut quia nec digne hoc potuit obseruari. tertia secuta ē institutio vt ter saltem in anno quilibz xp̄lanus acciperet eucaristiam. vel hodie ad minus in pascha. hoc inuenio remediū vt videlicet p̄ eo q̄ singulis diebus cōmunicabat singulis diebus pacis osculum daret pro mysterio vn̄itatis. Qd̄ sacerdos datus ministro dīcē in quibusdam locis. Sumite vinculū pacis z dilectionis. vt apti sitis sacrosanctis mysterijs. Quasi dicat. Sumite ex hoc omnes z diuidite inter vos. Et p̄ cōlone q̄ singulis dieb⁹ dñicis fieri solebat daret in diebus dñicis panis b̄dictus sancte cōlonis vicarius q̄ z eulogia dī. Sed z loco quotidiane cōlonis in quadragesima dicit in fine missę orō

Liber Quartus

sup poplū cū p̄dicat. Humillate capita
vra deo. Sane ppl̄s in missa se oscula-
tur. Primo q̄ cum sicut p̄missum est p̄
imolatōz hostie salutarē dimissis pctis
recōcillemur altissimo recte pacis oscu-
lū dari decreuit eccl̄ia. cum p̄ pctis im-
molať hostia salutarē. Hoies igit oscu-
lū. i. pacis signū sibi inuicē dāt vt oñdāt
se p̄fectos esse in corpe xp̄i. p̄ quē pax fa-
cta est in celo z terra. Sc̄do Innocen-
tius p̄mus q̄ osculū in eccl̄ia dari decre-
uit. qd̄ etiā Leo sc̄s p̄mo statuerat ita
dicit. Pacē asseritis añ p̄fecta. i. p̄secrata
mysteria. quosdā ppl̄s impare. vel sibi
inter se sacerdotes tradere. cū post om̄ia
i. post p̄secratōz. q̄ ap̄re non debeo. i. nō
possum. pax sit necessario. i. causa mis-
terij indicēda. p̄ quā. i. q̄ p̄ eā p̄stat ppl̄m
ad oia que in mysterijs agunt ac i eccl̄-
sia celebrant p̄buisse p̄sensum ac finita
esse. pacis p̄cludētis. i. determinātis si-
gnaculo demonstrant. Tercio s̄o popul⁹
sibi inuicē osculant. q̄ dñi sui gr̄am z an-
geloz p̄cordiā p̄ morte ei⁹ se p̄meruisse
gr̄ulat. Quarto vt q̄ i osculo caro carni
z sp̄s spiritui iungit. z nos q̄ carnis p̄
pagine de adā p̄lungimur etiā charita-
tis vinculo cōnectamur. Qui ḡ se odi-
tes osculant inde p̄ditors osculū imi-
tant. Quinto p̄pter p̄ceptū ap̄l̄. de quo
p̄missum est. Rursus ideo priusq̄ cōice-
mus pacē dam⁹. vt inter nos esse p̄cor-
diā oñdamus. z cum illa corpus dñi sui
mam⁹ sine q̄ munera n̄ra non recipiun-
tur a deo. In missa vero p̄ defūctis pax
nō dāt q̄ fideles aie iam nō sunt nec vl-
terius erūt in tribulatōe huius mūdi. ḡ
q̄escūt iam in dño. Vñ nō est eis neces-
sariū pacis osculū. qd̄ est pacis z cōcor-
dię signū z s̄o in illa missa nō d̄z oīo illa
Dñe ihu xpe edisti apl̄is tuis pacē.
et. Nec sacerdos pacē recipit ab altari.
De hoc etiā dicit in. vij. pte sub ti. de of-
ficio mortuoz. Hinc ē etiā q̄ inter mo-
nachos pax nō dāt. qm̄ mūdo mortui

repant. Viri q̄z z mulieres nō sibi in-
uicē osculū in eccl̄ia porrigunt. ne forte
aliqd̄ lasciuie surrepat q̄ ibi carnales fu-
giēdi sunt amplex⁹. z casti z sp̄uales a-
crus habēdi p̄pter qd̄ etiā in eccl̄ia situ se
questrat locali. O dia pax pellit. castus
pax nutrit amorē. Sane osculū in sa-
cra scriptura significat vnionē. charita-
tē. pacē. z reuerentiā. De osculo vnionis
dicit sponsa in canticis. Osculet me oscu-
lo oris sui. De osculo charitatis ysaac i-
quit ad filius. Accede ad me z da mihi
osculū fili mi. De osculo pacis dicit ap̄l̄s
Salutate vos inuicē in osculo sc̄o. De
us aut pacis z dilectōis ē. De osculo re-
uerentię dñs inq̄r ad simonē. Osculum
mihi nō dedisti. Hec aut ex q̄ intrat si
cessauit osculari pedes meos. Et hester
in signū reuerentię sūmitatē virge regie
d̄z osculata esse. Ad designādū igit tres
vniones in xp̄o. i. vnionē diuinitatis ad
aiam. diuinitatis ad carnes z carnis ad
aiam. Vel vnionē q̄ vnita est xp̄o hūa-
na natura sc̄a eccl̄ia z fidelis aia sacer-
dos ter osculat altare. vt dictū est s̄b q̄r-
ta particula canonis sup verbo. Olesq̄
n̄fos. Ad designandū vero triplicē pa-
cē. i. sp̄ale. sp̄uale z eternā. eps solēnter
celebrās iuxta morē quarundā eccl̄iaz.
ter osculat. semel ministrū. z sc̄do dya-
conū. z tertio sacerdotē. S̄z in missa ter
orat p̄ pace. vt dictū est sup verbo. O-
lesq̄ n̄fos. Rursus ad notādū duoz te-
stamentoz p̄cordiā eps duab⁹ vicibus
codicē osculat. q̄ rota p̄tinet in medio
rote z duo cherubin sese respiciūt v̄sis
vultib⁹ in ap̄ciatorū. Ad notādū etiā
charitatē sacerdos osculat patenā q̄ de
signat cor patēs latitudine charitatis.
Vñ Nonne cor n̄rm ardēs erat in nob̄
dū loqueret nobis in via. In signū vo
reuerentię s̄b dyacon⁹ z diacon⁹ pedes z
man⁹ p̄fiscit sūmī osculat pedē s̄b dia-
conus osculat post ep̄istolā lectā. z dya-
conus ante legendū euāgeliū. manū ve

ro subdyaconus oscula offerēs ampul-
lā cum aq̄ calicēq̄ cum vīno. ⁊ dyacon⁹
offerēs patenā cum ostia ⁊ thuribulus
cū incēso. vterq̄ etiā de manu sumi pō-
tificis accipit eucharistiā vt dicit i ti. se.
Illud quoq̄ vacare nō credit a myste-
rio q̄ sum⁹ pontifex septē modis acci-
pit osculū. videlicet ad os. ad pect⁹. ad
humer⁹. ad man⁹. ad brachia. ad genua
et ad pedes.

Incipit quarta ps misse de cōmuni-
catione sacerdotis.

Incipit quar-

ta ps misse. Post pacis em̄ oscu-
lū sacerdos cōcat hoc mō. Naz
sicut in niceno p̄cilio legi eucharistiā
p̄fectā p se de altari sine d̄ patena sumit
⁊ comedit. Calicē vō cū sanguine nō ip-
se. s̄ dyacon⁹ eleuat d̄ altari ⁊ porrigit et
Vñ in canone Mero. inter cetera ita le-
git. Sacerdotib⁹ etiā ppter p̄sumptōes
non licet de mēsa calicē dñi tollere nisi
eis tradit⁹ fuerit a dyaconibus. Id autē
sacerdos corpus xp̄i p se sumit ⁊ nō ca-
licē cum sanguine. q̄ sumptio corporis
significat corpus nostrorū restauratōez.
quā xp̄s null⁹ mysterio p̄fecit. ⁊ futuraz
resurrectōez quā sua virtute absq̄ oī mī-
nistro faciet. Sumptio vero sanguinis
redēptionē aiay siue p̄ctōz significat. q̄
fit intercessionib⁹ altorū. Hoc tamē et si-
lure cautū sit non tñ seruari videmus.
Sane sacerdos ip̄e oēs p̄f hostie come-
dit. In quibusdā tñ ecclesijs ip̄e vnam
p̄tē sumit ⁊ reliquā eucharistie medietate
sup patenā in duas p̄tes diuidit. quas
ministris. s. dyacono ⁊ subdyacono come-
dendas impendit. insinās illud quod
Lucas cōmēorat. q̄ ih̄s i emaus panes
accepit ⁊ fregit. sup mensam. ⁊ vt alit̄ q̄
dā comedit corā duobus discipulis. su-
mensq̄ reliquias dedit illis. Ip̄se quo-
q̄ postmodū partē p̄fectis assit faui mel-
lis māducauit ⁊ reliquias discipul⁹ de-

dit. Et ideo postq̄ dyaconus ⁊ subdya-
conus cōmunicarunt. clerici ⁊ religiosi
ad cōcandū accedunt. vt ⁊ ip̄i partē s̄a-
cte cōmuntonis accipiāt. Postmodum
cōmunicat populus. q̄ ⁊ xp̄s comedit
nō solū cum paucis apostolis. verū eti-
am ascensurus in celū comedit cū mul-
titudine discipulorū. Vñ ⁊ sumptio cor-
poris ascensionē significat saluatoris.

Illud autē p̄termittendū non est q̄ vt
in p̄ceptōe corporis sanguinis xp̄i nulla
possit fallacia suboriri. sed vtraq̄ p̄ceptū
one veritas euidēt appareat. sum⁹ pō-
tifex nō statim p̄culā hostie p̄mittit ca-
dere i calicē. sed eā post trinū crucis sig-
culū sup patenā reponit. ⁊ post osculū
pacis ad sedē ascendēs. ibiq̄ p̄stēs vni-
uersis cernētibus maiorē p̄tē oblate su-
scipit de patēa quā subdyacon⁹ appo-
tauerat de altari. ipsamq̄ dentibus sub-
diuidēs. vnā p̄culā eius sumit ⁊ alia
in calicē mittit. ⁊ de sanguine cū calamo
haurit. Deinde alterā particulā tradit
cū osculo dyacono. aliaq̄ subdyacono.
sine osculo quā dyaconus ministrās et
calicē ad altere osculat. ⁊ tunc subdy-
conus residuū sanguinis cū p̄cula im-
missa in calice sumit. Roman⁹ itaq̄ pō-
tifex ideo nō cōmunicat vbi frāgit. qm̄
ad altare frāgit ⁊ ad sedē cōcat. q̄ xp̄s
in emaus corā duob⁹ discipulis fregit.
⁊ i iherl̄m corā discipulis duodecim man-
ducauit. In emaus em̄ fregisse legit sed
nō comedisse legit. In iherl̄m vero fregis-
se nō legit. s̄ legit comedisse fm̄ Inno.
iiij. Ascendēs igit sedē ibi cōcat. Siquis
dē fm̄ ap̄lm xp̄s caput ē ecclesie. caput
aut in corpe sublimius ⁊ excellēt⁹ ob-
sūt p̄fectionē ceteris mēbris collocat. p
calicē vero fm̄ quendā respectū eterna
beatitudo sen ipsius fruitio designatur.
Quia igit in eccl̄ia militāre summ⁹ pō-
tifex sicut xp̄i vicarius ⁊ caput oīm p̄-
latorū p̄fectius xp̄m representat. congruū
est vt ip̄se non in altari. sed in loco subli

Liber Quartus

minor colicet. ostendens qd xps etiam in sua
 humanitate pfectius copiosius pti-
 cipat illa ineffabilia gaudia. vtpote i bo-
 nis portiorib⁹ collocat⁹. Cum vero cele-
 brat p defunctis. tunc sup altari colicat.
 qz tunc specialiter mēbroz xpi hinc fi-
 deliter decedentiū glām representat ac
 mēbra xpi cū ad illā gloriā pueniūt. In-
 feriozē post xpm graduz obtinēt sic mē-
 bra post caput. In parasceue qz ad alta-
 re colicat. tū ob reuerentiā passionis xpi
 tū qz tunc qsi exequias celebrat ihu xpi
 tunc etiā solus colicat. qz in xpi passione
 oibus discipulis fugiētib⁹ ipse solus re-
 māsit. Alij autē plari nō sic sed sup alta-
 re colicant. qz nō ita ppter xpm caput ec-
 clesie representāt. Ministri autē repñtant
 pontifici oblatā z calicē. qz discipuli ob-
 tulerūt xpo prem pfectis assi z fauū mel-
 lis. Pars piscis assi est corp⁹ dñi cruci-
 fixi qd fuit in ara crucis affatus. Fauus
 mellis est sanguis xpi sup mel z fauuz
 dulcis faucib⁹ aie diligentib⁹. Imbo de
 manu pape colicant. qz z apli de manu
 xpi colicauerūt. Ad notandū vō distin-
 ctionē inter sacros ordines z nō sacros
 diaconū z qd supioris ordinis sūt cum re-
 cipiūt eucharistiā osculū suscipiūt ab ip-
 so. Alcolit⁹ z qd sunt inferiorū ordinū nō
 suscipiūt. Subdiacon⁹ etiā qz character
 huius quondā inter nō sacros ordines
 nūc aut inter sacros ordines reputat. In
 pceptōe corpis nō suscipit osculū a pon-
 tifice. sed in pceptōe sanguinis suscipit
 osculū a diacono. vt sic qd non sacri sunt
 min⁹. z qd sacri sunt amplius honoren^t.
 Quāuis z in h⁹ mystica possit rō assigni.
 Ipse autē sumit illā eucharistie prem per
 quā pnt sub ri. de fractōe hostie osculū ē
 caput ecclesie. s. xps intelligit cuius typū
 ipse spectalius gerit. qd facit hoc mō. ea
 nāqz dentib⁹ sub diuisa ptcula in ore re-
 manentē sumit. alterā vero inf digitos
 residentē in calicē dimittit. ad notandū
 qd xps resurgēs qui fm Sergiū papaz

p partē in calicē immittitaz significat in-
 fernū momordit z suos inde sumptos i
 paradysum misit. Iuxta illud Osee. vii. c.
 Ero mors tua zc. Alia vō ps ex qd mi-
 nistri colicant significat mēbra mag⁹ ip-
 si xpo pformia. z iō ipi colicant d illa. ad
 ostendendū mysteriū vnionis Eucharis-
 tia em sacrm est maxime vniois. Par-
 tem vero in calice intinctā qd significat
 mēbra ppter xpm passionib⁹ subiecta.
 dñs papa nō recipit. Primo qz ipse ma-
 gis qd alij representāt i officio missae xpm
 cui mors vltra nō dñabit. Scdo qz ipse
 illoz tipū gerit in ecclesia. qd ppter eximā
 scitiatē a vita actiua semoti p cōtempla-
 tiuā tā xpo sociant. Sed ministri illam su-
 mūt. qz tipū actiue cōiter representant. z
 pcpue subdiaconus eā sumit p eo qd ip-
 se vltimo colicat. z vltimi est reliqas su-
 mere z calicē purificare. Dñ z dñs reli-
 qas dedit discipulis vt pmissū est. Pōt
 etiā mystice dici qd ps intincta significat
 pte corpis mystici qd iam regnat cū xpo
 Cum g dñs papa expisse representat xpm
 qd realiter z sacramentaliter incorporatus ē
 pti ipsius mystici corpis. ideo ipse nō reci-
 pit illā. nec etiā diaconus qd legē enāge-
 licā quā pnūciat representat qd ē lex amo-
 ris. Propter amorē em caritatis qlibet
 incorporat xpo capiti z oibus pti⁹ corpo-
 ris eius mystici. Subdiacon⁹ vō repre-
 sentat veterē legē quā sepe pnūciat que
 fuit lex timoris. sed timor nō est in cha-
 ritate. imo eū foras mittit. z iō ipse pti-
 culā in sanguinē missaz sacramentaliter
 siue in signū recipit. qz immixtio ipsius
 pti cū sanguine dictā incorporationē fi-
 gurat quā nō faciebat lex illa licet eā p-
 figuraret. Hoc autē breuiter notādū ē.
 qd sacerdos añ pceptōz corpis z sanguis
 xpi debet dicere oñones a scis patribus
 institutas. deinde meditari debet incar-
 narnatōz passionē z virtutē hui⁹ sacra-
 mēti dicēs. Panē celestē accipiā zc. sed
 cū statim post verba ipa subiungat. Vō

mine non sum dignus &c. videtur contra-
ritus sibi ipsi. sed absit hoc. si dicēs panē
&c. seipm incitat ad deuotōz reducēs ad
memoriā qd est qd sumere debet. qz pa-
nē q de celo descēdit. & qualiter sumere
debet. qz nomē dñi inuocādo vt sic cuz
maiori sumat reuerētia & timore. Dicē-
do vero subsequēter. Dñe non sum di-
gnus &c. ex hūilitate suā pñtef indigni-
tarē. at excitatō ad deuotōz & pñfessio hu-
militatis ptraria nō sunt. Legitimū ita
qz cōicandī tps est añ vltimā oñonem q
dr ad cōplendā qz ibi maxie petitio pro-
eis est q cōicant. Deinde corp⁹ & sangui-
nē dñi sumptur. se cū illis añ faciē cru-
ce signat. Sicut em̄ pñs cruces facien-
do actiue. tanqz mister illa sc̄tificauit sic
se eis nūc cruces signādo passiue petit
sc̄tificari. Dicto nāqz corp⁹ dñi custodi-
at &c. sumat eucharistia. Deinde iūctis
manib⁹ inclīnās sanguini dicit. Quid re-
tribnā &c. Et dicēs. Calicē dñi accipiā. &
nō prius accipit. & eleuat calicē de altari
Postea vō dicēs. Laudans innocabo
dñm. se signat cū illo. q versu expleto sā-
guinē sumit. Sane qz circa maiora cau-
tius ē agendū. sacerdos sāguinē sumēs
ppter maiore securitatē & reuerentiā ca-
licē cum vtraqz manu tenere debet. si in
sumptione pfusionis sufficit altera tm̄.
duob⁹ digitis alteri adiūctis. qñ p h in-
nuēs sanguinē ibi nō eē. Sed & sangui-
nē sumēdo ter haurit trinitatē designās
pfusionē vō sumēdo bis vt p hoc charis-
tas q inter duos pñfistit significet. sen eti-
am qñtēs nouerit expedire. Rursus qui
eadē die debet itez celebrare nō sumat
vinū pfusionis. vt dictū est in pñemio
huius ptis. Sed cū in canone dicat. Si
milli mō postqz cenatū ē accipiēs & hūc
p̄clay calicē &c. Videt ex h q sacerdos
statim hostia p̄secrata illā debet sumere
pñsqz ad calicē p̄secratōz p̄cedat. qz oīs
xp̄i actio nra debet eē instructio Sed ad
hoc dñm est q eccl̄ia instituit. illaz post

vtrāqz p̄secratōz sumi. ad ostēdēdū q so-
lā hostia recipiēs non plenū recipit sa-
cramentaliter sacrm. Et si em̄ i hostia cō-
secrata xp̄i sanguis sit. nō tm̄ ē ibi sacra-
mentaliter eo q panis corp⁹ nō sāguinez
& vinū. sanguinē significat & nō corpus
Quia ergo sub altera tm̄ specie non est
cōpletū sacrm. quo ad sacramentū vt si
gnū. debet hoc sacrm cōpleri priusqz p-
sibiter eo vraf. Verumtū cum vnū sine
reliquo. nec sit nec vnqz fuerit. nisi in so-
lo triduo ante pasca in quo xp̄i corpus
mortuū fuit. in quo triduo si qs de apo-
stolis hostia consecrasset. sanguis ibi n̄
esset. si vinū caro ibi nō esset. qz vt pñis
sum est. nec panis sanguinē nec vinū si-
gnificat carnē. fm hoc nūc xp̄i sanguie
intra venas exīte vnū sine reliquo. p̄p̄t
vñonē sen mixtionē h̄mōi recipi nō p̄t
qd tm̄ non est rōne sacri vel signi. qd idē
est. Post sumptū sacrificium nō ē spu-
endū. put dictū est sub. vij. p̄ctica cano-
nis sup vbo. Noni & eterni. S; nec eu-
charistia sicut alius cibus est mastican-
da sed discere moderate ac leniter ante
rioribus dentib⁹ terenda. & lingua mol-
lificanda. ne qua eius particula dētib⁹
adhereat. quam forte postmodū emi-
ti screando contingat. Post communi-
cationem illico calix de altari aufertur
Circa quod norandū est q corp⁹ domi-
ni remanet super altare vsqz duz trisa ca-
pitula compleantur. scz prologus domi-
nice orationis. scz oremus p̄ceptis. et
ipsa dominica oratio. et Libera nos qs
quia & dñs tribus diebus in sepulchro
quiesuit. Postea vero commixtio domi-
ni corporecum vñto simulqz pace annē-
ciata aufert corpus dñicum de altari. q
niā in tertia die aia eius que descendit
ad iferna vt liberaret iustos & membra
viuificare redijt ad corp⁹ nec ampli⁹ in-
uentū est corpus domiciū in sepulchro
Quia ergo xp̄s totus hō resurrexit sif.
ideo ad h norandū illico siml cum obla-

Liber Quartus

tfone corpus dñi de altari auferitur z sumit. z deide calix z corpale de altari tōliter eleuant. pnt dictū ē sub ti. de pal' corp'alibus. Postremo norandū est q' q'sq' cōicandus corpe a carnalibus efc' seclunus esse debet. Cū em̄ aie spūales sint z imortales spūalia p'mittus alimēta vite eterne sumere debent.

De Perfusione.

Est sumptū euca

ristie sacrificiū sacerdos digitos abluir z pfundit ne qd forte incaute remaneat seu adhereat ex contractu diuini sacri nō q' q'c'q' immundum ex ipso tractu p'xerit. s' vt poti' sua p'memoret indignitatē. q' se iudicat tantis sacramētis celebrādis indignū. Iux illd qd dñs ait. Cū oia bñfeceritis dicite serui inuiles sum'. Sicut z sacerdos legalis imūdus erat vsq' ad vespam p' imolationē vitule ruse. Vñ oia vestimēta sua lauabat. indignū q'dez existeret. vt manus q' corpus incorruptibile contractarūt. corpus corruptibile contigāt vel ad res cōestangendas accedāt. donec studiose lauent. Et ppter b' ē q'daz missa finita exutis sacris vestib'. iteruz man' lauet. Perfusionis at aq' dz in locum mundū honeste diffundi vt altitudinem sacramēti reuerenter honoret. Trina ē sacerdotis ablutio q' fit in pncipio i medio z in fine. desig' mūdationē cōgitationis locutionis. z actionis. vel purgationē pcti originalis. venialis. z criminalis. siue qd agit p' ignorantia z negligētia z industriā ad quoz mūdationē offert sacrificiū salutare. Nec tñ ablutio referri p' ad abluionē baptismi cuius formā xps post resurrectionē instituit dicens. Eūtes docete oēs gētes baptisantes eos i noie p'ris z filij z spūs sci. q' crediderit z baptisat' fuerit salu' erit. Sane sacerdos digitos pfundit. z pfusionē sumit in dextro cornu altaris

vel saltē renouit' ad illd. Vñ ppter rōnem tactā s' ti. de manū ablutioe. Secundo q'a ipm cornu iudaicu pplm ex q' naturā humanā xps assumpsit significat. Sicut at ab ill' naturā accepit. sic z ab eis ill' nature purgationē ab oībus defectib' q's assumpsit habuit qm̄ ab eis occisus fuit ad quā mortē consecuta ē resurrectio. in q' oēs defectus dimisit. z eis oppositas v'utes accepit. Ad hoc igit' repērandū i dextro cornu altaris vel saltē renouit' ad illud pfundit z pfusionē sumit. Tercio q' vt alit' qdam is purificatio desig' ablutioez manū quā pylat' fecit a p'ditione sanguinis iusti. sup. iudeos p' dext' cornu altaris significatos. Ad b' qdam hausta purificatione inclināt calicem ad ostendendū sepulcr' eē vacuū. q' surrexit. et inde prodijt christus.

De Postcōmuntione.

Antiphōa que p'

a cōmūio a plurib' nūcupatur. ideo sic appellata ē. qm̄ post cōicationem seu in signū q' cōicatio expleta ē p'cinis. In p'mittina nāq' ecclia oēs fideles q'libet die corpi z sanguini cristi cōicabāt. put dictū ē s' ti. de cōicatione sacerdotis. z statim p' cōionē cant' iste fiebat. vt ppl's ostēderet grās z laudes agere xpi corpe z sanguine suscepti. Verū ppter circūstans nos pctm̄ sequenti tpe statim est vt ter in anno cōionem. z sacerdos quotidie p' oibus sacramētali'ter sumat. pnt sub ti. de pacis osculo dictū est. Quis autē specialiter introduxerit vsum cantandi hanc antiphonam ignorat. Nec aut antiphona apostolor' gaudiū de xpi resurrectione significat. iuxta illud. Gaudiū sunt discipuli viso dño. z pre gaudio mirabantur. Do reciprocando in quibusdam ecclesijs cantat. insinuat q' discipuli resurrectionis gaudiū sibi mūno nūciabāt

Dñs duo discipuli cū inuenissent cōgregatos undecim. et eos q̄ cū ip̄s erāt discipulos. q̄ surrexit dñs uere et appuist simonem. narrabāt q̄ gesta erāt in uia. et quō cognouerūt eū in fractōe panis. Canis etiam ab oib⁹ ut notet cōitas gaudij. et q̄ oibus discipulis dñs appuist. Est igitur cōmuniō grarum actio. iuxta illud. Edēt paupes et saturabunt et laudabūt dñm. Proprie tñ nouissima oīo de q̄ infra dicet p̄stcōmuniō dici potest.

De oīo nouissima et de ite missa est.

Fracto cōmuni-

Ponīs misterio. pōtifer seu sacerdos osculat altare inuēse credere firmiter. et p̄sentire his q̄ circa sacrificiū acta sunt. et uersus pplm salutatur. et deinde redit ad dextrū cornu altaris significās q̄ in fine mūdi post antichristi morē. xp̄i p̄dicatio siue xp̄s redit⁹ ē ad iudeos q̄s tā reprobauit. Tūc em̄ cōuertent. et reliq̄e isrl̄ salue fiēt. Et eleuatis manib⁹ ultimā oīonem q̄ pprie post cōlo uocat exequit. i. q̄ rogat et gr̄as agit de sacri pceptōe dicēs collectas p̄ nūero secretellaz. Orat em̄ p̄ his q̄ ad hāc cōlonem ex charitate accesserūt. Nec aut oīo significat oīonez capit⁹ nr̄i ihu xp̄i q̄ p nobis iterpellat quotidie apud patrē. Significat etiā q̄ apostoli post ascensionē dñi in oīone p̄seuerauerūt. Finitis igitur illi oīonis ubi dicit. Per dñm nostrū ihū xp̄m zc. significat q̄ aduocati habemus in celo apud p̄tem. Illud aut cōsiderādū est q̄ sacerdos dicit⁹ postcōmunionē p̄mittit. Dñs uobiscū et orem⁹ stās añ mediū altaris. deinde trāsies ad dextrū cornu altaris. ibi p̄nūciat oīonez q̄ finita rediēs añ altaris mediū. ibi dicit p̄ dñm. p̄nt tactū fuit s̄b t̄. de salutatōe Circa qd notādū est. q̄ dextrū cornu altaris significat pplm iudaicū. sinist⁹ uero gētilē. Predicatio xp̄i et enāgelii ei⁹ incepit a iudeis et trāsiiuit ad gētiles. et

iterū redire debet ad iudeos. ad quod si significādū sacerdos a dextro cornu altaris trāsīt ad sinist⁹ ecōuerso. Merito igitur postcōmuniō que est q̄si finis misse dicitur i dextro cornu altaris. Quia igitur altaris mediū representat fidē xp̄i et ip̄m deus in quē uic⁹ ppl̄s unit. reducit et finit. iō p̄ dñm nr̄m zc. qd est q̄si finis postcōmunionis ibi dicit. Ip̄e etiā est qui uirg⁹ populū ad se petendū inducit et illuminat. et iō Dñs uobiscū ibidē dicit. Per ip̄m etiā qcquid boni in oīone petim⁹ impetramus et ideo ibidē p̄nūciat orem⁹. De hōi crū est sub t̄. de mutatōe sacerdotis. Et nota q̄ in sabbato quattuor tēporū mēsis septēbris dicit postcōmuniō illa. Perficitur in nobis q̄s dñe tua sacra qd p̄tinet ut que nūc in specie gerimus. rerū ueritate capiam⁹. Cui⁹ ultimā p̄tem Greg. exponēs ita dicit. Postulat q̄ppe sacerdos ut corp⁹ xp̄i qd sub specie panis et uini nūc gerit manifesta uisione sicuti reuera est quicq̄ capiat. Quis nō improbabili⁹ quidā exponūt hoc loco carnis et sanguinis ueritatē ip̄am eorūdem efficientiā. i. p̄ctōz remissionē. De hac etiā oīone dictū est sub. vii. p̄tula canonis sup verbo misterium fidei. Sane oīo finita itez pplm salutatur dicēs. Dominus uobiscū. Circa qd notādū ē q̄ xp̄s post resurrectionē bis legi⁹ discipulos salutasse dicēs. Pax uobis. et iterū pax uobis. in signū duplicis pacis. uide licet pectoris eternitatis. q̄ fm̄ p̄phera est pax p̄p pacē. de q̄ dñs inq̄t apostol⁹. Pacē relinq̄no uobis. pacē meā do uobis. Hāc duplicem pacē p̄ duplex osculū sacerdos insinuat cū uidelicet prius osculat miss⁹. et posteri⁹ osculet altare. Prima igitur saluatio q̄ fit añ oīonez significat benedictōz illā quā xp̄s ascensur⁹ in celū legi⁹ dedisse discipulis suis. Nā uero lucas cōmemorat. eduxit eos foras i bethanīā. et eleuatis manib⁹ benedixit eos. et cū benedixisset recessit ab eis et se-

Liber Quartus

rebat in celū. Dñ post salutatóz nouissimā: quā sacerdos orōne expleta facit ad pplm. q̄ significat vitā eternā. dyaco-
nus alta voce pñūciat. Ite missa est. re-
spondēt qđ dictū est ad aplos. Hic ih̄s
q̄ assumpt⁹ est a vobis in celū etc. Nota-
dū est at q̄ missa trib⁹ modis finit. Pri-
mo p̄ ite missa ē. et h̄i solēnitatib⁹ q̄tens
cātat Te deū laudam⁹. et glia i excelsis
deo. put discet i phemio. vij. ptis q̄li di-
cat. Redite ad ppria qz missa sen obla-
ta est deo hostia salutaria p̄ genere hūa-
no. put tacitū est in phemio hui⁹ ptis.
Del annūciat pplo q̄ missa seu p̄ces sē
finire. qm̄ statim est in psallo aurelian.
q̄ nullus exire dz de ecclia donec annū-
ciatū sit p̄ mistriū. Del ē sensus. Ite mis-
sa ē. i. ite post xp̄m. et seq̄mini ip̄m. Nō
est em̄ in h̄ mūdo stādum. sed ad patriā
p̄ bona opa festinandū. qđ leuiter face-
re possim⁹. qz missa ē ad deū p̄ciem pla-
cadū ostia. p̄ q̄ fracta sunt iartara et rese-
rat paradisi introit⁹. Dicēs aut̄. Ite missa
est dirigit vultū ad pplm. qz ad eos q̄s
p̄ntes licēnam⁹ sermonē dirigit⁹ et eis
ad q̄s sermonē dirigit⁹ faciez rep̄itare
solem⁹. licet sit qm̄ dz. Dñs vobiscū. vel
Orate fr̄es. put dictū est h̄i. de incli-
atōe sacerdotis. Sed dicēs. b̄ndicamus
dño. vel req̄escāt in pace vel orem⁹. non
stat vsus ad pplm. qz illū distincte non
alloquit. h̄ dirigit faciē ad oisē et mē-
tē ad deū. Dicto aut̄ Ite missa est. cler⁹
et ppl̄s ḡulādo r̄spondēt. Deo gr̄as. imi-
tātes aplos q̄ a dōrātes regressi sūt i h̄te
rusalē cū gaudio magno et erāt in tēplo
laudātes et b̄ndicētes deū. Est em̄ put q̄
dā asserūt. Deo gr̄as. interiectio ḡulati-
onā. vel p̄gratulatoria. et h̄ p̄sumptū est de
exo. nō fm̄ vba h̄ fm̄ sensum. qm̄ ppl̄s
sūt ex p̄missis pharaonis et licētiāte cyro
de babilonica captiuitate ad iher̄m reuer-
sus gr̄as egit deo. Sed et apli post ascē-
sionē dñi regressi sunt in iher̄m b̄ndicen-
tes dñm. sic et nos. pluma b̄ndictiōe ac-

cepta ad celestē patriā ibim⁹. vbi sēp in
gr̄az erim⁹ actōe. Apli q̄s p̄dicātes di-
cebāt. Gr̄as agite. sine intermissiōe ora-
te. p̄t etiā dici q̄ sacerdos incipēs Glo-
ria in excelsis deo. significat angelū an-
nūciantē pastorib⁹ ineffabile gaudiū de
xp̄i natiuitate. Ite missa ē. designat ac-
cessum pastorū ad locū natiuitatis xp̄i.
put dicet in phemio. vij. ptis. Chor⁹ re-
spondēs. Deo gr̄as. rep̄itat q̄ sicut Lu-
cas refert. ip̄i pastores reuerſi sunt gl̄ifi-
cātes deū in oibus q̄ viderāt et audierāt

Secdo mō missa terminat p̄ B̄ndica-
mus dño. vitz in p̄festis diebus et gene-
ralit qm̄ p̄missa cātica leticie nō dicunt
p̄ qđ ppl̄s ad ḡfariū inuitat actōe. quia
post oia debem⁹ deo hūllari. et est sum-
ptū de aplo v̄l de p̄s. vel de hymno. triū
puerorū. vbi dz. B̄ndicam⁹ p̄ciem et filiū.
Et r̄ndet deo gr̄as. qđ ad gaudiū aploz
de q̄ p̄missum est refert De h̄ dicet p̄pe
finē in phemio. v. ptis. Et ppl̄s. deo gr̄as
agēdo ad ppria redēs. significat dī-
scipulos cū ḡfariū actōe. post ascēsiōē
dñi in iher̄m. reuertētes. Circa hoc etiam
dōm est q̄ in primitiua ecclia cū mini-
stri ecclie missam sine pplo celebrabāt
clandebat missa p̄ b̄ndicamus. qm̄ vero
ppl̄s erat p̄ns. qz als nesciebat ille quā-
do missa finita esset dicebāt. Ite missa ē
Quia ḡ in p̄festis diebus mistri. vt plū-
rimū q̄li soli sine pplo missas dicūt. iō
iuxta morē antiquū in illis dieb⁹ dicūt
B̄ndicam⁹. In solēnitatib⁹ vero qz tūc
ppl̄s p̄uēt dicūt. Ite missa est. Prima
tñ missa i natali dñi i q̄busdā locis clau-
dit p̄ b̄ndicam⁹ dño. eo q̄ saluatoris na-
tiuitas de q̄ in illa agit. paucis ab ange-
lo nūciata ē. i. pastorib⁹ q̄ mistros eccle-
sie figurāt. et p̄terea sepe q̄li soli ministri
in illa p̄ntes sunt. illia tñ rō scribet i. vij
pre sub tī. de adnēru. In dieb⁹ quoq̄ ie-
junioz claudit missa p̄ benedicam⁹ ad
notandū q̄ si dño sp̄ benedicdū sit mī-
rofori⁹ hoc tpe id facere debemus. S̄

guificat aut bñdicam⁹ idēz qđ bñdictio de q̄ iam sub ti. de bñdictōe dicit. Tercio finit missa p̄ req̄escat in pace. s. missa p̄ defūctis. ⁊ tūc rñdet tñmē. i. fiat. Op̄taf em̄ eis req̄es. Rursus finit missa finē mūdi significat. Itē missa ē. v̄ benedicamus libertatē q̄ dabit iustis in patria vbi semp̄ deū benedicēt.

Qualiter sacerdos humerum pontificis osculatur

Acto ite missa ē

o sacerdos q̄ assistit ep̄o ad altare in q̄busdā eccl̄ijs mēsam altari ⁊ armū dextrū pōtificis osculat. oñdēs hūc illū esse pontificē cui fm̄ legis figurā dexter arm⁹ separatōis debebat de ostiis salutarib⁹ ⁊ pacificis. Sane p̄ humerū exp̄mis p̄ncipat⁹ fm̄ illud p̄pheti cū Factus est p̄ncipat⁹ sup̄ humer⁹ eius. P̄ncipatū vero saluatoris vere exp̄sit vox angelica p̄phetica ⁊ legalis. Angelus em̄ dixit ad virginē. Dabit ei dñs sedē dauid p̄tis eius. ⁊ regnabit i domo iacob in eternū. ⁊ regni ei⁹ nō erit finis. Propheta dicit. Sedes tua in sc̄m seculi virga directōis ⁊ virga regni tui. p̄ptea vixit te de⁹ de⁹ m⁹ oleo leticie p̄ cōsortibus tuis. Moyses inq̄t in lege. Et amini simul cū eo celi. ⁊ adorēt euz oēs angeli dei. Ad qđ designandū i eccl̄esia romana tres humer⁹ pontificis in signū reuerētē osculant. videlicet p̄micerius in p̄ncipio. dyaconus in medio ⁊ sacerdos in fine misse.

De benedictione nouissima.

Ltari seu hūme

a ro osculatis ep̄is v̄ sacerdos populū bñdicit. Rite quidez post cōionē bñdicit. Qm̄ ⁊ sicut legit Luce vlti. Postq̄ x̄ps in cruce orauit. ⁊ corā discipulis māducauit. ⁊ reliq̄as eis dedit. eleuatis manib⁹ eos benedixit. Vñ statuit p̄cllū aureliā. vt p̄ps ante be-

nedictionē ep̄i vel vbi ip̄e abest sacerdos de eccl̄ia nō discedat. Hec aut vltia bñdictio sup̄ pplm̄ missionē sp̄ūscti significat. quē dñs ascendēs in celū d̄ celo milit in ap̄los. iuxta qđ ip̄e p̄miserat eis. Accipietis inq̄t virtutē inguentis vos sp̄ūscti. vt iam dictū est. sub ti. de oīone nouissima. Vñ hec bñdictio p̄ verbū oris ⁊ signū crucis. exp̄misit. q̄ uia illa missio p̄ sonū aeris ⁊ linguā ignis innouit. iuxta illud. Fact⁹ est repente de celo son⁹ tanq̄ adueniētis sp̄ūsvehemētis. ⁊ apparuerūt illis disparte lingue tanq̄ ignis ⁊c. Et licet sp̄ūsctus specialiter missus fuerit in apostolos. q̄ tñ indiuisa sunt opa trinitatis. missionē illam tota fuit trinitas operata. Ideoq̄ benedictionē istā facit ep̄s in noīe trinitatis. auctoritate psalmiste dicētis. Benedicat nos de⁹ deus noster bñdicat nos deus. Scđo hec vltima bñdictio significat illā vltimā benedictionē. Venite bñdicti patris mei ⁊c. Tercio illā quāz x̄ps ascēsurus in celū discipulis dedit. Vñ ea facta sacerdos se ad orientē vertit. q̄ si se x̄po ascēdēti cōmendās. Ceterū bñdictionis formā legis exp̄sit auctoritas. dicēte dño p̄ moysen. Inuocab nomē meū sup̄ filios israhel. ⁊ ego dñs bñdicā. Et iterū p̄pheta. Effundā super vos sp̄m̄ gr̄e ⁊ p̄cum. Itēz aaron post q̄ sacrificauerat extēdēs manuz cōtra populū bñdixit illi. Leuit. ix. Itē moyses ⁊ aaron expleis ostijs ⁊ holocaustis intrauerunt tabernaculum testimonij. ⁊ postea exeuntes benedixerunt populo Leuit. xi. in fine Inuismodi ergo h̄nales benedictiones a veteri testamento sumunt. quoniam ⁊ Jacob in fine virescē filijs bñdixit. ⁊ moyses poplō aū mortem sicut ⁊ christ⁹ discipulis aū ascensionem. vt predictum est. Et inde est q̄ cum separamur comitui⁹ ⁊ p̄ctui⁹ querimus benedictionē. Sumunt etiam ab eo. q̄ domin⁹ precepit dari bñdi-

Liber Quartus

eriones in monte garizim sup legis ob
servatores. Sicut ecôuerso maledicti-
ones in ebal sup trāsgressores. a qbus
exôscationes originē habuerunt. Re-
gulariter at maior bñdicit. Vñ
abraam a melchisedech bñdicit z non
econuerso. Nullus q sacerdos maiore
suo non innuente bñdictionē dare nī-
tatur. imo epō missaz audīte sacerdos
celebrans. in cūctis illi⁹ licentiā z bene-
dictionē exposcit. Sacerdos tñ missaz
celebrās p̄t benedicere etiā epō p̄nte et
pmittente ac benedicere nolēte. aliter
non. put in p̄missio cōcilio aurelianē.
cauet. Nā fin Hiero. p̄sbyter populū
benedicere p̄t. q xpm nō metuit cōse-
crare. Illud aut qd in carthagineñ. con-
cilio legi. q p̄sbytero benedictionē su-
per plebē funderē nō licet de solēti be-
nedictione solt epō cōpetenti. q fit p h
verba. sit nomē dñi benedictū zc. est in-
telligendū. Rursus bñdictio ep̄alis fit
p modū man⁹ impositionis. Vñ z ep̄s
ip̄am dicēs tener manū moze aaron su-
per pplm elenatā. z exemplo xpi qui vt
p̄missum est. corā discipulis māduca-
uit in celū ascensurus elenatis manib⁹
eis benedixit. Quia q solt ep̄s man⁹ im-
ponūt. qz sicut legi in actib⁹ ap̄loz. so-
li ap̄li manus imponebāt z nullus ali⁹
discipulus. ideo solennē bñdictionē so-
lus ep̄s dat. Sane post bñdictionē so-
lennē q fit p ep̄m ante agn⁹ dei. itez bñ
dicti solenniter i fine nō optet. In missa
tñ p defunctis nō bñdicit. put sb̄ n. de
fractiōne hostie dictū est. Placeat tibi
zc. qz Luca testat. Act. j. Dñs iesus
postq locutus ē discipulis bñdixit ill⁹
assumptus ē in celū z sedet ad dexterā
dei. ideo sacerdos nō ad xpm solū quē
nubes suscepit ab oculis eoz. s̄ ad to-
tam trinitatē p̄monē dirigit dicēs. Pla-
ceat tibi zc. Quia oꝛō finitā osculat al-
tare oñdens p hoc se p̄missis oibus de-
uote toto mēis z corpis assentire affe-

ctū. Quo facto recedit a conspectu po-
puli ingredit vestitiū. vel interponit
velum repñtans q vt p̄missum ē. xpm
in celū ascendentē nubes suscepit ab o-
culis intuentiū eū. Et sicut legi. Luce
vlrimo. Recessit ab eis. z ferebat i celū.
Et deinde statim dicunt hymni illi. Be-
nedicite. z Laudate. vel in toto vel i pre-
qz deo p oibus bñficijs gr̄as agere de-
bemus quē in eternū laudabim⁹. Vñ
in concilio agatheñ. ita legi. Post con-
clusionē matutinay vel vesp̄tinay mis-
sarum. i. q dicunt mane. vel circa nonā
post hymn os. i. postq sacerdos dixit.
Bñdicite z Laudate. capitula de psal-
mis dicant. s. Consecrant tibi dñe om̄ia
opa tua zc. Et plebs collecta oꝛōne. i.
oꝛōis causa ad vesp̄am ab epō dimitta-
tur cū bñdictione. Per h̄ at q dicit ad
vesperā. innuit q loquit de missis q in
qdragesima dicunt. post q̄s statim ves-
pere decantant. Et sic innuit q ep̄s vñ
p̄sbyter nō dz tūc benedicere donec ve-
spere sint cantate. qd tñ in vsu nō est.
Si vñ ep̄s missam sacerdotis audierit
ip̄e sacerdos osculato altari z depo-
sitis vestibus mox accedit ad ep̄m z ge-
nua flectens corā illo osculat ei⁹ manū
in hoc figurans magnā filij dei obediē-
tiam. qui obediunt in incarnatione. in
passione. in ascensione. z in alijs q idēz
sacerdos in officio misse repñtatū. ad
ostendendū se fidē veram habere. z cō-
sentire. P̄sbyter vñ illi benedicit. q. d.
Hic est filius meus dilectus zc. Po-
stremo licet p̄ter p̄positū notandū est.
q benedictio mēse dupliciter inchoat.
Primo qz maior incipit dicit. Bene-
dicite. z ceteri rñdunt. Dñs. quia sic de-
bemus dño p gratiarū actiones benedi-
cere. ad qd maior dicēdo. Benedicite.
hortat. sic z indigemus benedicti a dño
sue gratie infusione. quam illi optātes
postulāt respondēdo. Dñs. supple nos
benedicat. sue gratie infusione. Sc̄o

mō maiore incipiente. Bñdicite. ceteri
similiter rñdēt Bñdicite. ad oñdēdū q
ad dei bñdictionē debem⁹ mutuo nos
horari. Pōt etiā dici q i pñori mō re
uerentia dei cōsiderat. Cū em̄ respōdet
Dñs. supplendū est bñdicat. qz nos di
gni nō sumus bñdicere. In scdo vō re
uerentia suploris. Cū em̄ rñdet Bñdi
cite. supplendū est vōs pñ. qz minor ma
iore pñte bñdicere non debet. Desñ ma
iore verum inchoare. ceteri coadiunāt
ad dñcendū. ad notādū q inferiores co
adiutores sunt ppositoy in onerib⁹ sup
portandis. In nonnullis ecclījs pueri
bñdicūt mensas etiam flatory p eo q
lectoris officiū est bñdicere panem. Cō
nientius tā sit per pñatos exemplo
christi. qui in emaus mensam corā duo
bus discipulis benedixit. Post omnia
in quibusdā ecclījs benedicitur a sacer
dote panis populo distribuendus. exē
plo christi. qui in deserto quinqz panes
benedixit. et ex eis quinqz millia homi
nū satiavit. De quo pane sub titulo de
pacis osculo dictū est. Deinde sacerdos
z alij ad ppria reuertunt. Sacerdos q
dem ad ppria rediens est christus q le
gatione peracta in gloriam patris ascē
dit. Et fideles etiam reuertunt. dñz de
carceris exilio liberatū in glorie liberta
tem excipiuntur.

Liber quintus de

diuinis officijs tā nocturnis q̄ diurnis
in genere incipit.

Egitur in Exo.

l xxv. ca. in fine dñm dixisse
ad Moysen. Omnia fac sicut
exemplar qd tibi in monte
monstratū est. Quo circa conformari
nos conuenit illi celesti hierusalem. q
dñm laudare iubet. et q sic ait ap̄ls ad
Gal. iij. Desursū estz mñ nra est pñeri

in laudādo deū. iux illud. Sup muros
tuos hierlmpstirui custodes. q tota die
z tota nocte nō cessabūt laudare nomē
dñi. Et in apoc. iij. hf. q aialla requisē si
habebāt dicētia. Scñs. scñs. scñs. zc.
Verūm milltas ecclia imitari plene ne
q̄t triūphāt. qz sic legit in li. Sap. c. ix.
Corpus qd corripit aggrauat aīaz. Ne
q̄mus ei infirmitate nra ppediēte i sin
gulis. xij. diei horis iugiter diuinis iſi
stere laudib⁹. qm̄ necesse bz hō aliqñ ne
cessarijs corpis intrēdere. iux illd Gen.
iij. In sudore vultus tui ves. pa. t. Et iō
facim⁹ qd possum⁹. certz diei naturalis
horis deū laudādo. vñ Hefdras pp̄ba
pp̄lm iſrlitici de babilonica captiuita
te reuersuz. docuit deū laudare q̄ter in
nocte z q̄ter i die. vt vnū qd q̄tuor ele
mētoy ex qbus hō pstat. p ppetētes ho
ras obseq̄o se offerat creatorz. de nocte
vīcz in vespis. in cōpletorio. in noctur
nis et i osculo. s. in laudib⁹ matutinis
De die vō in p ma. i. tertia. Sexta z in o
na horis. Desprīnū igit officiū qd ē cu
tuscūqz officiū incitū ad noctē pñere p
bat. qz sicut iſl. li. ery. dñ a vespa stella. q
surgit nocte oriente. Rex dauid inq̄t.
Septies i die laudē dixi tibi. Et rursus
Media nocte surgebā ad pñ. t. zc. Quē
ordinē p̄cillū agatheñ. approbat et scñs
ecclia seruat. qm̄ nocturnuz offm̄ media
nocte cant. reliq vō septē canonice ho
re de die dicunt. vīcz laudes matutine
q olim i auroa dicebant. lz hodie cñm
nocturnis pñungant. pma. tertia. sexta
nona. vespe. z ppletoriū. Cne. vij. hore
vocat canonice. q̄si regulares. qz regu
lariter a sanctis pñibus obseruate sunt.
Nā canon grece regula dñ latine. Nis
se aut oblatio ppter tantū sacramētū ex
cellētia. qd in ea pñcit. sup alias laudes
ē. et ē laus p se. nec sub numero pphen
dit altay. ppter qd z in v ope tractatū p
se obinet specialē. q̄uis nōnulli asseru
erūt illā fore de officio tertiē siue none.

Liber

Quintus

p eo qz in his duabus horis solet regu-
lariter celebrari. Sane nocturnū offi-
ciū tps miserie q genus hūanū a oya-
bolo tenebat obsessū repūtat. Diurnū
vō nre redēptōis z liberationis p xpm
solē iusticie facte tps significat q clarī-
tare sue diuinitatis tenebras nras illu-
minauit. z a seruitute diaboli nos edu-
xit. qz q tñ bonū dono septiformis g te
spūssancit adepti sum⁹. merito septies
laudē deo cantam⁹. Scdo. qz dies na-
turalis repūtat vniuscūiusqz etatē non
quā qlibet hō bz. s. quaz si nō peccasset
hīet. q natural dies septē bz varietates.
Prima est infantia q p matutinas lau-
des repūtat. Scda puericia q p pma z.
Tercia adoleſcentia q p terciā. Quarta
iuuentus q p sextā. Quinta senect⁹ q p
nonam. Sexta senū q p vespas. Sepri-
ma decrepita etas siue finis vite nre q p
pplerotiū designat. In his iō singulis
etatibus creatorē nrm sup iudicia iusti-
cie sue laudare debem⁹. De infantia be-
atus nicola⁹ n obis offidit in exemplū.
q qrtā z sexta feria vtrūqz abstinentie ma-
terna vbera nō sugebat nisi seml in die.
De alijs qz etatib⁹ satis liqz. Tercio qz
fm Salo. septies in die cadit iust⁹ p ne-
gligentiā. iō merito septies vt p oionis
vigilantiā resurgere valeat. diuinus dz
subsidiū inuocare. Quarto qz numer⁹
septenarius vniuersitatis est. Ceterū
cū duodecim hore diei attribuant. in q
bus omib⁹ laudandus esset dñs. qua-
re in qtuor tñ diei horis in eccia psallit
xhideo cū in singulis horis vt pmissus
est. diuinis iugiter insistere laudib⁹ ne-
qam⁹. qd in alijs mīnus in prima in ter-
cia in sextā in nona horis supplet. In
earū naqz qualibet dñunt tres psalmi.
Et sic in quatuor horis numerus psal-
morum rñdet numero horaz. Et quilibz
psalmus cōtinet vsu octonarius octa-
uam resurrectionis significantes. de q-
bus sub ti. de completorio dicit. Per

octonarios siqdem in his horis psalli-
m⁹. qz de resurrectionis gloria exultam⁹
Rursus in qlibet sparu horaz dicit ter
super psalmos glia pñaz. vt quot diei
hore nobis p corpis sustentatōe ad labo-
rādū pcesse sūt tocies i spīs horz glia pñ
dicat. vt p hoc in dei seruitio omī hora
nos esse mōstrem⁹. Siqdem tres glori-
ficationes que sunt in hora prima indi-
cant nos esse in dei famulatu in prima
secunda et terciā horis. Et tres q sunt i
tercia nos protegunt in quarta quinta
z sexta horis. Tres quoqz q sunt in sex-
ta nos muniant contra insidias diabo-
li in septima octaua z nona horis. No-
no vō cū suis glorificationibus nos p-
regit in decima vñ decimā z duodecima
horis. Posset etiā nō incōpetenter dici
q sub prima due hore pphendunt. vīcz
ipsa prima et secūda. Sub terciā tres.
scz ipsa terciā quarta z quinta. Sub se-
xta similiter tres. s. ipsa sexta septima et
octaua. Sub nona due. s. ipsa nona et
decima. Despere vō repūtat vñ decimā
Et cōpletotiū duodecimā. Sz in pmissis
sex diei horis. vīcz in prima terciā se-
xta et nona vesp̄is et cōpletorio. ideo
specialiter deū laudamus z nō in secun-
da quarta quinta septima octaua deci-
ma. qz ille in aliquibus pre alijs simi p
uilegiare. prout in principio tractatus
culuſlibet eaz oñdes. ppter merito in il-
lis dñm celebrat officiū Nempe i no-
cte xpus est pphensus. mane illusus. et
hora prima gēibus traditus. terciā fla-
gellatus z voce crucifixus. Sexta cruci
affixus. Nona mortuus. vñ decima de
cruce deposit⁹. In duodecima sepult⁹
Itē i nocte spoliavit ifernū. Mane sur-
rexit. i pma hor amariē appuit. Tercia
de monumento redeuntib⁹ obuiavit.
Sexta iacobo. Nona petro. Vesp̄a du-
obus enitib⁹ in emaus scripturas ape-
ruit. et se manifestauit. In cōpletorio
apostolis Pax vobis dixit. et cum eis

manducant. Has autē horarū laudes qualiter exolvere debeamus ostendit Berrū. dicens. Fratres mei immolātes hostiam laudis. iungamus verbis sensum. sensui affectum. affectui exultationem. exultationi maturitatem. maturitatem humilitatem. et humilitati libertatem. Preterea diutine psalmodie ideo a prima tertia sexta et nona. et non ab alijs nomen sumpserunt. ut per eas dei seruiciū agamus. quoniam paterfamilias cōmemoratur in euangelio exisse in illis conducere operarios in vineam suam. que sanctā significat ecclesiā. Sunt etiam qui dicunt morem cantandi tercia sextā et nonā fuisse a Daniele sumptū. qui intellecto quod Nabuchodonosor statum erexisset quam omnibus odoranda preceperat. intrauit domū suam et apertis fenestris ter in die genua flectebat versus hierusalem. Quod Hiero. exponens dicit. Hinc habet ecclesiastica traditio. quod ter in die sunt genua flectenda. scilicet in tertia sexta et nona. In eisdem quoque horis beatam virginē Mariā laudare debemus. scilicet in nocturnis siue matutinis. quia tali hora quedam stella apparet in celo que tremontana vocat. cuius ductu naute perueniunt ad portū. Et ipsa beata virgo est stella tremontana. quia si eā digne laudauerimus. nos qui sumus in hoc seculo ducit ad portū salutis. Item in prima. Nam tunc apparet quidam stella que dyana vocat post quam sequitur sol. Et ipsa beata virgo est beata stella dyana que vex solem. scilicet christum nobis portauit. qui illuminat totū mundū. Item in tertia. Nam hora tertia cōsuevit esse rēre. et ipsa portauit panē verum. scilicet christum cum quo est omnis satiatio. Item in sexta. quia illa hora magis feruet et calefacit sol. Et ipsa laudanda et roganda est ut nos frigidōs calefaciat in caritate per solem christū quem genuit. Item in nona. quia illa hora sol declinat ad occasum

et ipsa suauit nos et protegit cum ad occasum id est ad senectutē declinamus. Item in in vespertis. quia tunc dies incipit finire et ipsa laudatores suos in hora mortis defendit. Item in completorio. Nam tali hora dies est completa. et ipsa in cōpleto mento vite nostre pro nobis intercedit et in eterna tabernacula recipi facit. ubi cōpletū est gaudiū electorū. Officiū beate Marie instituit Urbanus papa cātari ut dicit in tit. de tpe aduentū. Nocturnale autē officiū nobis ad memoriam reducit tempus ab Adam vsque ad noe. Matutinale tempus a Noe vsque ad abrahā. Prima tempus ab abrahā vsque ad moysen. Tercia a Moysē vsque ad David. Sexta tempus a david vsque ad aduentū christi. nona tempus sequens vsque ad secundū aduentū quāvis tur̃ ē reddēs vicē pro abditis. pro vespas recolimus sabbatū. id est requiem animarū post exitū a corporibus vsque ad diē iudicii. Per completoriū vero recolim⁹ repletur numerus et cōsummatū gaudiū sanctorū. quod complebit in die magne festiuitatē. quā bñdicti percipient regnū dei. In hac igitur parte de officijs ecclesiasticis in genere tractare intendimus. Est autē officium finis fido. proprius vel congruus actus vniuscuiusque persone secundum mores ciuitatē vel institute p̃fessionis. Alia namque hñt in statu monachi. alia canonicis: alia heremitis. et sic de reliquis. Et dicitur officium finis hiero. in li. de officijs. ab efficiēdo quod si efficiū ab efficio efficit. vna lra in aliā propter decore sermonis mutata. Vnicuique etenim cōuenit suū efficere officium. Vel finis ysi. officiū dñi dñs illa agit quod nulli officiant sibi oibus prosint. Ceterum in ecclesia generaliter nil canendū aut legendū est quod a sc̃ta romana ecclesia canonizātū et approbatū expresse aut per patientiā non sit. In primitiua tamē ecclesia diuersi diuersa dñs pro suo velle cantabāt dummodo quod cantabant ad dei laudē p̃tineret. Quedam tamē officia

observabant ab omnib⁹ ab inclo pstita
tavel ab ipso pporv oſo dñicavt ab apo
stolis vt simbolū. Succedētib⁹ vō tpi
bus. qz ecclia dei ppter hereses scissa est.
Theodosi⁹ impator hereticor⁹ extirpa
tor rogavit Damasū papā vt p aliquē
prudētē ac catholicū vīz eccliaſticū fa
ceret officiū ordinari. vñ idē papa pce
pit Hieronymo pſbzo tūc in bethleem
cū Paula z Eustochio z alijs vginib⁹
morari. q pſus sub septē aplīc romēvi
xerat. qren⁹ officiū ecclie ordinaret. Ipe
nāqz nouerat linguas hebraicā. grecā.
chaldaicā et latinā. Qd ille obtpans fe
cit. Ordinauit itaqz q̄tū de psalmis in
dñica die. q̄tū in scōa feria. z q̄tū in ter
cia feria. z sic beſimeps legeref. Euan ge
lia qz z eplaz cetera q de nouo zve. te.
in ecclia legunt. pter carū. mag⁹ ex pte or
dinauit. Qd opusexpletū idem hiero.
romam misit z a damaso papa canoni
zatū estz pceptū a cūct⁹ ecclīis obſuari
z appropriatū est ipi damaso pape ppter
autoritatē suam quā ipse interposuit.

Conſequentē tñ beatus Grego. z Be
lasmus oīones et cantus addiderūt z le
ctionibus z enāgelīis rſiozia coaptaue
rūt. Gradualia vō tractus et alla Am
bro. Belas⁹ z Greg. ad missam cātari
istū est. Plerqz qz alij doctores ecclie
aliq alia supaddidisse noscunt. Sancti
erem pſes nō sūt oīa ad decorē officiī p
tinentia. s⁹ diuerſa diuerſis tpi⁹bus ordi
nauerūt. Vñ z misse icceptio tres habu
it varietates. Aliqñ em a lectione incho
abat. put fit hodie in sabbato scō. Po
stea Celestin⁹ papa psalmos ad misse i
troitū dīci iſtituit. Greg. vō introit⁹ cū
cantu ordinauit. Legit Invita bti Euge
nij q dū adhuc officiū ambrosianū ma
gisqz gregorianū ab ecclia ſernaref. adri
anus papapciliū cōuocauit vbi statutū
est q gregorianū deberet vnuerſaliter
obſervari. Ad qd Karolis imperator
omēs clericos mīnus et supplicijs p di

uerſas puīcias cogebat. libros Am
brosiani officiī pburens. Beat⁹ vō Eu
gentius ad pciliū quoddā ppter b puo
catū veniens. inuenit ipm cōciliū p trī
duū iam solutū inducens dñm papā q
oēs pſatos q cōcilio interfuerant z tā p
tres dies recesserāt reuocaret. Cōcilio
igit itez congregato. oīm patz ſultyna
ſnia q miſſale ambrosianū z gregoria
nū sup altare beati Petri aplī ponerēt
plurimoz epōz sigillis munita. z fores
ecclie clauderētur. et ipſi tota nocte oſo
ni inſiſterent. vt dñs per aliqō ſignum
indicaret quod hoz magis ab ecclia ſer
uari veller. Sicqz p oīa factus est. Ma
ne igitur eccliam intrantes vtrūqz miſ
ſale sup altare apertum inuenerūt. Vt
vt alij aſſerunt miſſale gregorianū pe
nitus diſſolutū z huc illucqz diſperſuz
inuenerūt. Ambrosianū vero ſolūmō
aptum sup altare in eodē loco vbi poſi
tum fuerat inuenerūt. Quo ſigno edo
cti ſunt diuinitus vt gregorianū officiū
p totū mūdū diſpgi. ambrosianū vero
tm in ſua ecclia obſervari deberet. Et ſic
vſqz hodie obſeruaf. Siquidē tpe Ka
rolī impatoris officiū ambrosianū im
piali autoritate plurimū adiuuante di
uulgatū. Ambro. em multa iſtituit iux
ritū grecoz vt dicet inſtravbi de hymnis
aget. Agit q in hac pre pmo d hīs q i
officio cuiuslibet hore dicūt. Scōo de
nocturnis. tercio de laudib⁹ matutinis
Cāto de prima. Quinto de tercia. Se
cto de ſexta. Septimos nona. Octauo
de veſperis. Nono de completorio.

De hīs que in officio cu
iuslibet hore dicuntur.

Tantez musce

morientes abigantur mens
orantis ſeruet vt digne cū deo
loquat. vt ſi mente non orauerit comi
nus i ſurore non irascatur ſed miſereat

Ideo laudabili consuetudine inductus est ut sacerdos ante canonicarum horarum incipiam et in fine dominicam orationem. et ante horas beate marie et in fine Ave marie. voce submissa finit. Unde in consilio gerundinensi. de conse. di. vi. in die. statutum est ut etiam post singulas horas dicat. ne diabolus de corde sacerdotis rapiat si quid boni ibi seminatum est. Unde et in primitiva ecclesia post quam liber hora altavoce absque alia oratione dicebatur. quod adhuc ecclesia lateranensis dicitur observare. Antiqua etiam in fine horarum dicunt. Dominus dei nobis suam pacem. De hac dominica oratione sub prima et sub vespertis dicit. Quia deus dominus ait in evangelio. Sine me non potestis facere quicquam. Ideo in singulis diurnis horis sacerdos incipit. Deus in adiutorium meum intende. et singule finiunt per deo gratias. Et sic incipit et finis referunt ad idem. scilicet ad deum. qui est alpha et omega. principium et finis. xxv. dist. ab exordio. Dicendo igitur. deus in adiutorium meum intende. Mater ecclesia insinuat omnes iuxta illud. Venite filii audite me. Quod ideo introductum est. quoniam dum arca domini ad portam duz lenabatur dicebat Moyses. Exurge deus. id est exurgere fac. et dissipent inimici tui. et fugiant qui oderunt te a facie tua. Sic et sacerdos noster dicit Deus in adiutorium meum intende. hoc est. presto mihi auxilium in resurgendo a peccatis et contra varios inimicos qui tuas circumdant ecclesias. Per arcam enim intelligitur ecclesia. quevisque in finem circumdabitur a persecutoribus siue apertis siue occultis. sicut et arca ab inimicis circumdabatur. Orat ergo sacerdos ne inimici prevalere valeant. aliquos a ceteris fidelium per astutiam forsitan sepando. Cum enim persecutio iusti sit a leone. id est a diabolo impetu. id est manifeste sentiente. vel a dracone. id est a diabolo insidijs. id est occulte persequente omnes clamet. Deus in adiutorium

meum intende. Preterea cum finem apostolum in dei nomine omnia facienda sint. merito est ab eo inchoandum. Circa hoc notandum est quod contingit tribus modis peccare. videlicet corde ore et opere. Ideoque tribus diversis modis hore inchoant. videlicet completorium. per conversionem nostram. contra peccatum cordis. Nocturne. per dominum et labia mea aperies. contra peccatum oris. Alle deus omnes dies hore per deum in adiutorium meum. contra peccatum operis. Et quoniam in peccato cordis et oris est aliquid operis. ideo in omnibus horis tam nocturnis quam diurnis dicit. deus in adiutorium meum intende. contra peccatum operis. Monachi deo dicunt primo in nocturnis. Deus in adiutorium meum intende. et postea. Omnia labia mea aperies. quia sine adiutorio dei nec cor nec labia ad ipsius laudem apti valent. Jo. xv. Sine me nihil potestis facere. Interea deus sacerdos cum dicit. deus in adiutorium meum intende. signo crucis se munit ad effugandum illius diaboli versutiam et preteritum. valde enim timet signum crucis. unde Christus. Ubique demones signum crucis videntur fugiunt. timentes baculum quo plagam acceperunt. Stephanus quoque papa ait. Nunquid non omnia crismata. id est sacramenta que cum crismatibus unctio prestant sacerdotalis ministerii crucis figura. id est signo perficiuntur. Nunquid baptismatis unda sine cruce sacrificata peccata relaxat. Et ut cetera pretereamus sine crucis signaculo quis sacerdotum gradus ascendit. Baptizandus quoque signo crucis signatur in fronte et in pectore. De profundo quidem crucis mysterio dicitur in sexta per te sub tui. de parascene. et hic etiam aliquod supponamus. Sane crux domini multipliciter fuit in veteri testamento. figurata. Legit siquidem quod Moyses ad preceptum domini enee serpentem erexit in palo in deserto per signo quem aspicientes qui percussi fuerant a serpentibus illico sanabantur. quod ipse

christus exponens inquit in euangelio
Sicut moyses exaltauit serpentē in de
serto. ita exaltari optet filiū hoīs. vt oīs
qui credit in ipsū nō peat s̄ hys vi. eter.

Legitur etiā q̄ cū Ioseph applicuisset
manassen et effraim. ad iacob statuens
maiorē ad dextrā et minorē ad sinistras
vt eis fm ordinē bñdiceret. Iacob ma
nus pmutās. i. in modū crucis concel
latis. dextraz posuit sup caput effraim
minoris. et sinistram sup caput manas
se maioris et dicit. Angelus q̄ eruit me
de cunctis malis bñdicat puerū istū et.

Itē Moyses ait. Die ac nocte erit vita
nra pendens et videbitis et cognoscetis
Xps em̄ in nocte fuit i cruce pendēs. qz
tenebre facte sunt ab hora sexta vsqz ad
nonā. Quē etiā die fuerit pendēs certū ē
Krisianus legit Ezech. ix. Ezechiel audi
uit dñm dicētē ad vīz vestitū lineis ha
bentē attramentū scriptoris ad renes.
Trāsī p mediā ciuitatē et signa thau in
frontibus viroz dolentiū et gementiū.
Post hec dixit septē viri. Trāsīte p me
diā ciuitatē. et pcutite oēm sup quē nō
videbitis thau. nemini peet oculus v̄r.

Itē Hier. Congrebo oēs gentes et erit
eis in signū thau. Itē alibi. Et erit prin
cipatus eius sup humerū eius. Christ⁹
em̄ portauit sup humeros crucē in qua
triumphauit. Iohes q̄ vidit angelum
ascendentē ab ortu sol hñtes signū dei
vini et clamabat voce magna quoz an
gels qbus datū est nocere terre et mari
dicēs. Nolite nocere terre et mari neqz
arboribus. quousqz signem⁹ seruos dei
in frontibus eoz. Itē lignū missum in
marathi aquas dulcorauit amaras. Et
ad lignū missum i iordanē ferrū qd in
ciderat enatauit. Hoc ē lignū vite i me
dio paradisi. de quo sapiēs ptestat. Bñdi
ctū lignū p qd sit iusticia. qm̄ regnauit
a ligno deus. Hoc ergo crucis signo se
annat eccia i pectorē et frōte. significās
crucis mysteriū corde esse credēdum et

manifeste ore confitendū. Per hoc em̄
signum cōfundit ciuitas diaboli. et mū
phat eccia terribilis vt castroz acies or
dinata. iuxta illud. Terribilis est locus
iste et. Et alibi. Vidi ciuitatē magnaz
sanctā hiernsalē nouā et. Iugu. m̄ dicit.
q nulla scriptura no. test. vel veteris do
cet fideles crucē signaculo isigniri. Est
antē signū crucis tribus digitis expmē
dū. qz sub inuocatione trinitatis impal
mit. De q̄ ppheta ait. Qui appendit tri
bus digitis molē terre. Pollex tñ sup
eminet. qm̄ torā fidē nram ad deū v nū
et trinū referimus. Et mox post ipsam
inuocatōē trinitatis. pōt dici dñs ille.
Fac mecū dñe signū in bonū vt videāt
q me oderūt et confundant qm̄ in dñe
adiuu. me et cōso. es me. Iacob iste ho
asserentes sicut et entican i vñā tñ natu
rā. i. diuinā esse in xpo. sicut vna ē pso
na. vno tñ digito se signare dicunt. Qz
error in canonibus extirpatur. Hec q̄
dam signant se a fronte deosum i quo
illud exprimit mysteriū. q inclinauit de
us celos et descendit in terram. Descen
dit quidē vt nos de terra leuaret in celū
Deinde a dextrā ad sinistrā. Primo vt
eterna q̄ p dextra. tpalibus q̄ p sinistrā
significant pferenda designent. Secūdo
ad notandū q xps de iudeis transiit
ad gentes. Tercio qz xps a dextra. i. a
patre veniēs. diaboliū qui p sinistrā si
gnificat in cruce pemit. vñ. Exiui a pte
et veni in mundū. Alij vero signū cru
cis a sinistra produciūt in dextraz. sicut
autozitare illa. Egressus ei⁹ a patre. ex
cursus vsqz ad inferos recursus ad sedē
dei. Incipiūt em̄ se signare a pte superi
ori q̄ patre significat. descendūt quoqz
ad inferiōrē que mūdū designat. deinde
a sinistra parte que infernū produciūt
ad dextraz que celū significat. Nā xps
descēdit de celo in mūdū. de mūdū ad
infernū. ab inferno ascendit in celū. vbi
seder ad dextrā dei patr̄. Secūdo hoc

faciant ad insinuādū qz de miseria trāsire debemus in gloriā. et de vicijs q p sinistram ad virtutes que p dextrā significant. vt legē in euāgelio Mar. nā et xp̄ns de morte transiuit ad vitā. Ter cio qz xp̄s a tp̄alibus ad eterna p fidez crucis nos eleuat. Considerandū autē est qz a sinistra pducunt in dextrā se ipsos z alios pariter consignat. Sed tūc sup illos signū crucis a dextra in sinistra producit. qz nō cōsignant eos q̄i vertentes dorsum. s̄ q̄i faciem p̄tates. S; et cū sup alios p̄ncipaliter signū crucis imprimūt etiā seipos a sinistra in dextrā s̄ allos a dextra in sinistra cōsignant. Sane regulariter in omnibus euāgelicis verbis debem⁹ facere signū crucis vt in fine euāgelij. symboli. dñice oratōis. gloria in excelsis deo. scr̄us sanctus. agnus dei. bñdictus dñs de⁹ isrl̄. Magnificat z Nunc dimittis. et in p̄ncipijs horaz. et i fine missę qñ sacerdos dat benedictionē. z etiam vbicūq; de cruce vel crucifixo mentio fit. que etiā omnia stando sicut et euāgelij audire debemus. In omni etiā actu nostro signū crucis facere debem⁹. vñ Ambro. Ad omnem actum incessumve man⁹ impingat in crucem. Et aduerte quoniam crucis figura quadrupersita est. vel ppter quatuor elementa que in nobis viciata christus sua passione curauit. vel ppter homines quos de quatuor partibus orbis ad se traxit. Intra illud. Si exaltatus fuero a terra. omnia traham ad meipsum. Vel et hec quadratura pertinet ad moralitatem. Habet em̄ longitudinem. latitudinem. s̄limitatem et profundum. Profundus est acumen quod terre infigitur. Longitudo est inde ad brachia. Latitudo est in expansione. Altitudo seu sublimitas est a brachijs ad caput. Profundum significat fidem que est posita in fundamento. Altitudo spem que est reposita

in celo. Latitudo charitates. que est ad sinistram. et ad inimicos extendit. Longitudo perseverantiaz que sine fine cōcludit. De hoc dicit in sexta parte sub ti. de parascene. De signo crucis qd fit in principio z in fine euāgelij dictū ē in quarta pte sub titu. de euāgelio.

Post deus in adiutorij meum intēde. sc̄. statim in singulis horis subiicit. Gloria patri &c. Sicut erat &c. Quos duos versus beatus Hieronymus scripsit inter opuscula que pape Damaso misit. et ip̄ius rogatu idem damasus illos in fine psalmoz cantari instituit. Ipsum tamen versum Gloria patri nī cena sinodus dī edidisse. Quia ei dñs dixit adhuc te loquente ecce assum. idō qua si iam nos intellexerimus exauditos esse. gratiarū actiones trinitati tribuimus dicentes. Gloria patri &c. In cre quib; tamen mortuoz nec deus in adiutorij. nec gloria patri dicimus. quia in illis saluatoris exequias imitatur. in quibus hec cessant. prout in sequēt pte sub ti. de quinta feria cene dñi dicit. Similiter post vnūquēq; psalmū dicit gloria patri &c. qz vñs iste tot⁹ trinitatis simplex laus est. Psalm⁹ nāq; bonam opationē significat. q̄ finita merito deo gloria danda est. q̄ pro om̄i ope bono laudand⁹ est. z nūc z sp̄. sicut laudand⁹ erat in principio qñ celum z terraz creauit. Sicut em̄ sibi soli laus est de creatōne celli z terre. sic z ei soli laus est de om̄i opcre bono nunc z semper. In p̄misso quidem versu. Sicut erat in principio &c. multipliciū tempoz varietas demonstratur. vīcz in Sicut erat in p̄ncipio p̄teritū. in et nunc p̄ns. in et semp futur⁹ et eternū. et in secula seculorum longitudo magna. vnde Orige. Quotiens secula seculoz nominatur. fortas se licet nobis ignotus. in a domino stat⁹ aliquis terminus indicat. Legit qz Aldebrād⁹ p̄lor cluniacē. fact⁹ papa

Gregorius dñi in minoribus agens le-
gationis officio fungeret. archiepisco-
pū ebredusi. de simonia accusatū. z ac-
cusatores oēs corruptentem ita vt puin-
ci nō posset miraculose cōuict. Prece-
pit em illi vt diceret vsum gloria patri.
z. Ille vō licet expedite diceret gloria
patri. tñ z spūs sancto pferre non poterat.
quippe qz i spūs sanctū peccauerat. Re-
atū ergo suū cōfessus z depositus mox
expedite z spūs sancto pñciauit. Et
nota qz glā pī dī. xxiij. vicibus in no-
cturnis festiuitatū put dicebat. in. vi. pte
sub ti. de quinta feria cene dñi qd fit in
honoribz. xij. aploz q sunt. xij. hore diei
id est xpi a vero sole illuminare. z sunt
xij. hore noctē. i. ecciam illuminātes q
dñm glie in nocte hui⁹ seculi pdicane-
rūt. Tullius dicit. qz glā ē frequens de
aliq fama cū laude. Ambrosius dīc qz
glā est clara cū laude noticia. Aug. dīc
in. v. de ciuit. dei de gloria seculi. qz glā
est iudiciū hoim. bñ de hoibus iudicā-
tū. Et post glā pī subiicit alla. de q sū
tit. de pnia dicebat. Hīmnī quoqz tā ex
institūione gelasij pape qz ex approba-
tione concilioz tholerant z agathesi. in
singulis diuinis officiis canūt. Est aut
hīmnus grece. latine laus dei cū cārico
vel vox humana in laudes dei meritis
cōposita. Canticū vō ē exaltatio mētis
habita de eternis in vocē hūanā prum-
pens. Quia vō psalmi sunt hīmnī. vñ
z psalteriū dī liber hīmnōz. sōc in qui
burdam ecclesijs hīmnos nō cantāt qd
tñ approbādū nō ē. qm nō sine cā sunt
a scis pībus instituti. Et pterea si oīs
hīmn⁹ psalm⁹ ē. vt qñ nil opando deū
cūz mentis exultatione laudam⁹ ppter
quā laude expmendam hīmnus cantat.
Psalmi vō opa bona significāt vt isra-
dicebat. Illud aut notandum ē qz in diu-
nis officiis hīmnī pcedūt psalmos. In
nocturnis vō. i. in vespis cōpletorio et
laudib⁹ matutinis ecōuerso. dies. ii. pñct

ad spūales q hñt gaudiū cōscie. nox ad
penitentes q hñt remorsū cōscie. Illos
exultatio ducit in opatōem qbus dicit.
Cantate ei canticū nouū. bñ psallite ei
in vociferatōe. Istos p opationes optet
venire ad exultationē. Idcirco in diu-
nis officiis hīmnī pcedunt psalmos. in
nocturnis vō ecōuerso. In vespis autē
z i pma quo loco hīmnī canētur ibi di-
cet. Rursus stando hīmnos cātam⁹ in
erectione corpoz oñdentes qz in landā-
do deū cor. la sursum erecta hñe dēm⁹.
Verūtñ nisi mēs cōsonet lingue certū
ē voces qñlibet clamorofam dño non
placere. Differētia ē ergo inter psalmū
hīmnū. z cāticū. Nam in psalmo opa. in
hīmnō laus. in cātico mētis exultatio
intelligit. De q dicebat sub tit. de laudib⁹
matutinis. De his trib⁹ dicit apłus ad
Colo. iij. In psalmis z hīmnis z canti-
cis spūalibus cātātes z psallētes in cor-
dibus vñs dño. Et i his trib⁹ varietati-
bus omne gen⁹ musicorū accipit pōt. put
tam dicebat. In no. test. hīlari⁹ pictauleh.
epus pimus hīmnōz carmine floruit. z
post eū ambrosi⁹. sōqz hīmnī ambrosia-
ni dicūt. qz ei⁹ tpe plurimū in eccia me-
diolaneñ. cātari ceperūt. Postea vō in
ecclesijs occidentalis qñqz carmina in
dei laude dicūt hīmnī vocāt. Augu-
dicit in li. cōfess. qz cū ambrosi⁹ a iustina
impatrice arrīana pfidia dānata. psecu-
tionē pateret. z intra ecciam cum plebe
catholica insidijs vrgeret. instituit hīm-
nos z psalmos fm moxē orientaliū de-
cantari. ne ppl⁹ merois tedio contabe-
sceret. Qd ad omes fuit postmodū de-
rīuarū. Et aduerte qz in qbusdā eccle-
sijs hīmnus natalis dñi z festoz illius
septimane sub eodē cātū dicūt. Hō ē. q
nīaz sicut mēbra ad caput sic sancti hñt
se ad xpm a quo sicut a capite influētie
eterne beatitudinis pñcipare noscūt.
qz igit hī inchoatū extitit in ei⁹ nativita-
te z cōsummatū in resurrectione. quia

nūc cyrographus damnationis delet⁹
 ē z referatū celū qđ tot annis manserat
 clausum. Idcirco eo p̄cipue tpe solenni
 tates scđōz sub cātu solēnitatis xp̄i rōa
 biliter recolūt. Hoc autē nō cōtingit in
 cantu himnoz pascales tps. in q̄ signi-
 ficat q̄ sanctioz gl̄ia in ip̄is nōdū totālī
 ē pfecta. ppter appetitū resurrectionis
 corpoz snōz z ideo ip̄i xpo nōdū tota-
 liter conformāt. Antiphone qz in sin-
 gulis horis ex instōne beati Ambrosij
 dicūt. p eo q̄ brūs ignatius terc⁹ a be-
 ato petro antiochen⁹ eps andisse legīt i
 triplicia historia sup q̄ndā montē ange-
 loz choros antiphonas canentes inde
 em greci pmo antiphonas cōposuerūt.
 z eas cū psalmis i choro q̄si i chorea cā-
 tari ordinauerunt. q̄ mos ad vniuersas
 trāsiit eccias. vt iam vbiqz antiphōe de-
 cantēt. Dicūt autē antiphone respectu
 ad psalmodiā cui rīdēt. sicut et rīsona
 respectu ad historiā. Vñ z antiphona
 dī q̄si añ psalmuz sonās inchoat em añ
 psalmū q̄ opus significat. ip̄a vō signifi-
 cat caritatis copulā seu mūnā dilectio-
 nē sine q̄ op⁹ nō pdest. z p quā op⁹ in-
 ciplt meritorū eē. Recre igit fm ei⁹ ro-
 nū melodia psalmi i format. qz dilectio
 opa nra informat. Et fm hoc dī ab an-
 ti qđ ē 3 z phonos qđ ē son⁹. qz psalm⁹
 fm melos ei⁹ intonat. z manus opatur
 fm qđ caritatis igniculo excitat. Psal-
 mus aut antiphone intermiscet quia si
 des p dilectionē opat. Vñ añ psalmū
 impfecte z post perfecte dī. qz caritas i
 via impfecte hī sen hic inuitat. s̄ in p̄ia
 p bona opa q̄ hic ex caritate fiūt p̄ficiet
 Vñ illud Isa. Vniuit dñs cui⁹ ignis in-
 fion z camī⁹ in bierlm. In p̄cipuis tñ
 festiuitatibus etiaz ante psalmū pfecte
 dī. ad notandū q̄ in illis pfectiores in
 bonis opibz nos exhibere dēm. In-
 choatur quoqz ab vno vnus chorus. z fi-
 nitur a pluribus vtriusqz chorus. Primo
 qz caritas ab vno. s. xpo incipit z in mē

bz ei⁹ cōsummat. ab ip̄o sicut ipse ol-
 cit in euāgelio Joh̄is. Mandatum no-
 tū do vobis vt zc. De⁹. n. p̄ior dilexit
 nos. Vñ z nos cōiter dilectionis ei⁹ cor
 respōdere dēmus. Scđo ad notandū
 q̄ vox p̄dicatoz q̄ semp ad vnitatē ten-
 dit nos monet vt qđ vnusqzqz singula-
 riter opando acq̄rit alteri p dilectionē
 porrigat. vt si vnus addidit in scolis et
 alter semiat in campo. tpe fructus. do-
 ctor semināt doctrinā porrigat. et sator
 doctori panē. Ceterz antiphona p⁹ psal-
 mos cōiter ab oibus cātāt. qz de dilectō-
 ne cōe gaudiū surgit. Cantāt etiā a duo-
 bus choris alternatim. ad notandū mū-
 nā dilectionē siue caritatē q̄ in paucio-
 ribus q̄ duobus cōsistere neq̄t. Cōiun-
 git ergo antiphona duos choros vt ca-
 ritas p bonū opus cōiūgat duos frēs.
 3sido. dicit in li. vi. ethimo. q̄ antipho-
 na grece interpretat latine vox reciproca
 qz duo chori siue de vno ad vnum reci-
 procando vicissim melodiaz cantus al-
 ternāt. q̄si duo seraphin. vnoqz testamē-
 ta sibi iuncte cōclāmētia. Vñ clerici an-
 tiphonas cātantes nō vertūt vultus ad
 altare. s̄ se iuncte versis vultib⁹ respici-
 unt. qđ genus canēdi greci adinuenis-
 se tradūt. Est itaqz antiphona q̄dam cā-
 tileua diuis laudibus ad recreationem
 inserta. Nihil. n. ampli⁹ caritate recre-
 at aios. Que qz modulādo cantat mē-
 tis locūditatem significat. Inq̄ illud ps.
 psallite sapiēter. Tūc. n. locūditas sapi-
 da ē cū de deo ē. Tūc etiā man⁹ sub pē-
 nis sunt. Ezech. j. z in Proverb. Bear⁹
 vir q̄ inuenit sapiam z q̄ affuit pruden-
 tia. Quia q̄ hz locūditatē mētis de eter-
 nis. d̄facili affuit prudētia. i. bonis opi-
 bus q̄bus sibi p̄uidet i futuro. Vñ fm
 moysen antiphona ē q̄dā vox q̄ sibi iun-
 ctē angeli colloquūt. Sex aut anti-
 phone q̄ dieb⁹ feriatis añ psalmos no-
 cturnales dicūt de psalmis sumūtur et
 bonoz opoz pfectionē vel sex opa mic

designat. qm̄ senarios nūerus pfect⁹ est ille dicitur sup̄ bñdictus in laudib⁹ et sup̄ magnificat in vespsis. de ep̄agelijs dicit in q̄bus dicitur iunūtur. exceptis illis q̄ in q̄nta feria dicitur put dicit i vi. pte sub. v. feria sc̄de dñice q̄dragesime

Kursus i quibusdā ecclesijs i fine antiphone fit neuma seu iubillus. qz brūs ppl⁹ q̄ scit iubilatōem. Est autem neuma seu iubillus ineffabile gaudium seu mētis exultatio habita de etnis. Ideo qz i dieb⁹ iesuioz et afflictionū nō dñt fieri sic nec i luctu citharisari. et fit neuma in vnica et finali lra antiphe. ad notandū qz laus dei ineffabilis et incōp̄hē sibilis ē. Ineffabile nāqz gaudiū p neuma significatū. qd̄ hic p̄gnat. nec penitus exp̄mi. nec penit⁹ taceri valet. qz merito eccia v̄bis om̄issis iubilatōe cuz neuma. qm̄ in ammirationē p̄silit. ac si dicat. q̄ vox q̄ poterit lingua retexere rē. Verba em̄ hic nō sufficiūt. nec intellectus cap̄t nec amor etiam dicere finit.

Quis. n. plene enarraret qd̄ oculus nō vidit nec auris audiuit. nec in cor hoīs ascendit. Neumariscando ḡ expressius qd̄amō sine verbis dicit q̄ p v̄ba innuat q̄ntū sit illd̄ celi gaudiū vbi v̄ba cessa b̄nt. et oēs oia scient. Vex qz p̄fectoruz tantū iubillus ē. et in magnis solēstatibus nō tam maiores q̄ etiam minores exultāt. inde ē qd̄ in quibusdā ecclesijs in q̄bus neuma nō d̄ vox nō significatua sit vocē significatua puerit. qz loco iubilli et nūme trophi et seq̄ntie decātant. Ad q̄s laudes et mīores et maiores passim admittuntur. et cōciter ab oib⁹ decātant. In q̄b⁹ antiphonis dicat neuma seu iubillus. et qz p̄ poti⁹ sit in tpe pascale dicit sub ti. de laudib⁹ matutinis. Iubillus aut̄ diuersa significat et i diuersis locis i eodē r̄sōto sepe fit. pur dicit i vi. pte sub natali. Item de neuma q̄ fit sup̄ alla. in q̄nta pte sub alla dictū ē. Item in quibusdā antiphis dicat alla in seq̄nti

pte sub festo natalis dicet. Et nota neuma neume sine p et in feminino genere ē iubil⁹ de q̄ dictū ē. Sz pneuma pneu matris grece scriptū p p. in neutro genere ē sp̄s sanctus. vtrūqz tñ p seminiū sepe ponit in scripturis. Sane neuma q̄ in missa fuit respiciant gaudiū que poti⁹ fieri solent in e vi in kyrie. vel in a vt alla. q̄ in alijs vocalib⁹. ad notandū gaudiū sp̄uale qd̄ nobis restitūtū est in partu v̄ginis cui facta ē mutatio hui⁹ nois eua in aue dicēte angelo. Tunc maria rē. et ibi mutat nomē ene. Significatio nāqz hui⁹ nois eue manserat vsqz ad angeli salutationē. Illa autē significatio ade et eue nascētes infantes exp̄mūt. Nā femina nascēs p̄fert e. masculus v̄o a. Vñ vsus. Et dicit e vel a q̄tqz nascūtur ab eua. Ille ḡ neume nō significat dolorē quē nobis attulit transgressio ade et eue p̄t qd̄az scripserūt. ḡ gaudiū nobis in p̄missa salutationē v̄t̄gis restitūtū. Kursus p̄siderandū est qz fere vbicūqz in cān scribit hierlīm inbiatio figuret. Exemplum h̄ in alla. Te decet qd̄ cāta dñica decima post pent. Idē etiā ē q̄ntē alla duob⁹ v̄stibus in gnim⁹ vt de scola duplici gaudeamus. Exemplū ē in alla. Pasca n̄m. qd̄ d̄ i die resurrectionis et in alla. Angel⁹ dñi qd̄ d̄ in sexta feria tunc seq̄nti. Vtrūqz em̄ alla duos h̄z versas p̄t gradualis antiq̄ ostendūt. et sic de alijs. In quibusdā etiā festiuitatib⁹ qd̄a v̄suli in nocturnis antiphonas p̄cedunt de q̄ in seq̄nti pte sub dñica de trinitate dicetur.

Post antiphonas in singulis horis diurnis et nocturnis ex instōne damasi pape psalmi ad antiphone symphonias canūtur. et significat ps̄ bonā et diuinā opatōnē. vñ david. in psalterio decacordo psallam tibi. In tali. n. instrumento psallebat innuēs qz in psalterio sp̄uali spū v̄t̄ficato p fidē debemus psallere

deo decē legis mādata implendo. Ipe autē damasus instituit vt chori in duas pres diuīsi psalmos canerēt alternatim. Et dicūt psalmi alternatim. ad notādū alternā sanctorū ad bñ operandū exhortationē. Priscis nāq; tēpibus confuse et q̄si in chorea dicebant. Ideoq; sancti patres ordinauerūt vt alternatim dicerēt id ē vna ps chori vnū versum. et altera alīū diceret qd. b. Ignatius p̄mus statū isse fertur in eccia anthlocena p eo q̄ i visione audiuit angelos antiphonatim psalmos psallētes. de hoc etiā dictū ē i p̄ma pte sub ti. de eccia. Dicūt etiam alternatim. ad notandū q̄ alter alterius onus ferre debet. Psalmus quoq; stando dicimus. ad ostendendū q̄ stātes in bonis opibus vincim⁹. Dñ. n. popl⁹ israel cū amalech pugnabat q̄dū moyses manus leuabat ppl⁹ vincebat. qñ vō man⁹ dimittebat ppl⁹ vincebatur. Elevationis igit ad standū significat mentis nostre deuotionē. vt statū corpis mētis affectionē monstrēm⁹. videlicet nos paratos esse siue ad domādū carnez siue ad exercitiū opīs. Lēctōnes vō que sunt doctrina n̄ra in silētiō et sedēdo audimus. qm̄ doctrinā sedendo et q̄scēdo recipim⁹. Vñ ecclesiasticus. Sapiaz scribe in tpe ocij et q̄ immorat actu p̄cipiet eā. Et ierz. Verba sapie in silentio et q̄ ere discimur. Et p̄pha aī. Erūt cultus iusticie silentiū. Sctōs q̄z stantes oram⁹ significantes eos in p̄petua leticia fore. iuxta illud. Stantes erāt pedes nostri i atrijs tuis hierlm. Sane i diurnis horis sex psalmi dicūt p q̄s sex opa miseri cordie denotāt. q̄bus in vinea dñi laborantes intendē dñt. q̄ si pte et mūdo corde exerceam⁹ a fuiture diaboli liberati ad libertatē vite pueniem⁹ et retributio nem durne denarij recipiemus. Verū tñ sub tribus glorificationib⁹ dicūt ad insinuandū fidem sancte trinitatis ad quā diuina sunt opa referenda. In ve-

sp̄is vō q̄nq; dicunt. p̄t ibi dicit. Et sunt psalmi horarū inuariabiles p̄t ibi cōpletorio dicit. Illud q̄z p̄mittitendū nō ē q̄ vnus atq; idē psalmus in varijs festiuitatib⁹ cantat p eo q̄ ibi veris p̄nētes ad illas inueniūt. Verbi grā. In natiuitate cātam⁹ psalmū Eretanie. p̄pter vsum illū. Spectosus forma. Cātam⁹ etiā illū in festo virginūz p̄pter vsum. Adducuntur regi v̄gines et. Et etiā in festo ap̄lorū p̄pter vsum. Pro p̄ib⁹ tuis et. Itē psalm⁹. Quare fremuerūt cāta in natiuitate p̄pter versum. Dñs dixit ad me. et i passione dñi p̄pter versum. Altiterrunt reges terre. et sic de alijs. Preterea vnū et idem vocabulū sepe diuersimode accipit vbi grā. Hoc nomen tēplū significat corp⁹ xpi vt ibi. Soluite templū h. Aliqñ significat tēplū materiale. inde ē q̄ psalmū illū. Magn⁹ dñs et. cātam⁹ in natura te p̄pter vsum illū. Suscepim⁹ de⁹ et. Intelligimus em̄ ibi de tēplo corpis. Cantam⁹ etiā eūdē psalmū in purificatione et ibi accipimus de materiali tēplo in q̄ fuit eadē die p̄sentatus. De psalmodia tam nocturna q̄ diurna in suis locis dicit. Et nota s̄m Hieronimū q̄ melior est quinq; psalmodiarum cū cordis puritate ac serenitate sp̄uali q̄ hilaritate decantatio. q̄ totius psalterij cum anxietate cordis atq; tristitia modulario. Postremo notandum ē q̄ psalmi graduales sunt quindecim. q̄ signati sunt per quindecim gradus quibus ascendebatur ad templum Salomonis quod erat in monte. Nos quindecim gradus vocant quidam canticū graduū. eo q̄ in quolibz p̄missorū quindecim graduū singuli psalmi decantabant. et hoc verbū graduū casus gentiū est. De dictis gradibus dictum est in prima parte sub titulo de altari. Significati sunt etiā dicti. xv. psalmi p̄ alios quindecim grad⁹ ezechielis q̄b⁹ vsum est

et ascendit in ciuitatem dei. de quibus habet
 Ezech. xl. ubi primo habet de septem gradibus
 et postea de. viij. Nepequinidenarius non
 minus prestat et numero septenarius oc
 tonario. Septenarius refert ad ve. te.
 quia antiqui septimum diem septimum me
 sem et septimum annum celebrabant. Octo
 narius ad nouum testamentum refert propter
 resurrectionem dominicam quam octauo die facta
 est. Quindecim ergo psalmos psallimus
 ostendentes quod utriusque testamenti pre
 cepta obseruare debemus. Primi quique
 psalmi quique corporis sensus per quos pec
 camus significant. et ideo in aliquo il
 loz non dei gloria patri. quia illa peccata que
 per quinque sensus corporis committuntur no
 bis non deo imputare debemus. Sed dei
 post illos requiem eternam. quam in illis per
 defunctis oramus. Nec si quis dicat. Ora
 mus domine ne pro peccatis illis que committun
 tur corporis sensibus eis vita neque eter
 na. sed per dei misericordiam requies concedat
 eterna. In sequentibus decem psalmis no
 bis et nostris proximis congregatibus
 et platis dei misericordiam imploremus. et glo
 ria patri subiungimus. quia quod a catena pec
 catorum absoluiamur quod te deum toto corde
 perquiramus. quod tuum decalogum obseruamus
 non nobis domine non nobis. sed nomini tuo
 gloriam exhibemus. Rursus numerus
 decimus ex septenario et ternario prestat
 Ternarius ad precepta prime tabule que
 ad deum spectant. septenarius vero ad pre
 cepta secunde tabule que ad primum spectant
 refertur. Nec si dicat. quod decalogus obser
 uatur per deum est. Versiculi etiam in
 singulis dicuntur horis. Legit in li. nueri.
 quod dum arca domini que ecclesiam figurabat
 in tabernaculo reponebatur dicebat mo
 vies. Reuertere domine ad multitudinem fi
 liorum israel. Sane reuersio domini ad israel nihil
 aliud est quam ut reuerit faceret israel ex to
 to corde ad se. Deus enim cuius omne tempus pre
 sens est. non habet ad quos reuertatur. et
 intelligit reuertere. id est fac nos reuertere ad

te. Iuxta illud ergo morem versiculi dictu
 tur. ut si forte mentes nostre cogitando
 vana per nimium psalmoz opere deuila
 nerunt. audito versu conuertantur ad ori
 entem. id est ad christum. qui est nostre orientis. seu ad
 mentem secundum versus significationem. qui ab
 ipsa reuersione nomen traxit. Nam dictu
 tur a verto vertis. et inde est quod dominus versus
 dicitur ad orientem siue ad altare nostrum
 sumus. Recte ergo versus qui significat
 fructum boni operis alta et acuta voce dici
 tur ad excitandum pigros. qui in laudando
 deum et in intelligendo diuina torpent
 ut reuertantur ad cor. ut videlicet eo audito
 omnis cogitatio que forte videndo ipsa
 lia foras exiit. reducat in nos. Rur
 sus versus nocturnalis significat. quia ab
 officio psalmoz sine a labore. tunc nos
 reuertimur ad officia lectionum siue ad
 quietem ut qui psallendo stabat nunc ad
 lectionem sedeat. unde versus dei a verten
 do. De hoc dictum est in. liij. pre sub ti. de
 gradualis. Et nota quod in quibusdam ecclesiis
 in die dominica post primam nocturnam
 dicitur iste versus. Memor fui nocte
 nominis tui domine. Post secundam dei. Me
 dia nocte surgebam. Post tertiā. Exal
 tare domine. Primus siquidem versus. s. me
 mor fui etc. ad quod ecclesia de lecto suo sur
 rexit ostendit. Quo vero tempore surgendum
 sit notat secundus. s. media nocte etc. et
 ad quid surgendum sit. ostendit quod sequi
 tur. ad confitendum nomini tuo. Vnde
 quidam nolentes mentiri. quia non sur
 gunt in media nocte loco huius versus po
 nunt illum. Quonia tu illuminas lu
 cernam meam domine. Quod tamen media
 nocte surgendum sit. ostendit David dicit.
 Media nocte etc. Et alibi. Preueni im
 maturitate et clamaui. quod est idem. nam
 immaturitate unica est dictio. unde et quidam
 libri habent in maturitate. et sonat im
 maturitate. quasi tempus non aptum operi.
 Illa tamen littera habet. Preueni in te
 pesti nocte. quia tempestum apud antiquos

Idem erat qđ oportunum a tempe vel a tempestate vocabulo ducto. Dñ in antiquis historijs sepe ita legitur. Hoc factum ē in illa tēpestate. i. in illo tpe. vñd̄ in tempestuū vel in tempestū aut tps in oportuū. i. nocturnu actionib⁹ non oportuū. Tercius aut vsus. i. Exaltare dñe rē. manifeste pñter ad nouū fest. in quo saluator noster fm̄ hūanitatē fuit exaltat. Quidāz tñ dicunt tūc. Ego dixi domie miserere mei. Quia ad gloriā q̄ data ē tempore no. te. non pueni tur nisi p remissionē peccatorū. Sz q̄ritur qre versiculi in nocturnis ante lectiones dicuntur. in alijs vō horis post scz post capitula. R̄ideo in nocturnali bus lectionibus ppter earuz numerositatem et magnitudinē sedere solemus. Ne igit ppter longā sessionē. aut ppter lassitudinē siue oculū obliuiscamur doctrine dñi quā lectiones significāt. cogitando forte inania aut dormiēdo vel cōfabulando. ideo vsu pcedente ad lectōnes audiendas incitamur. In alijs vō horis q̄ nec tor nec tante sunt lectōes. nō est necesse sedere. nec vsiculos pmit ti. vel ideo in alijs horis vsus post lectō nes dicuntur. ad notandū q̄ ppter interualla horaz doctrina dñi nō negligitur Rursus versus sepe a pueris cantatur ad notandū seruitiū nr̄m cū innocētia pstrū dño fore gratū. de versiculis q̄ in vespertis sen i laudibus dicūt sub illis locis dicef. Et vide qz vsus debet nota re aut statū tps aut officij. Statuz tps notat vsus pme. i. Exurge xpe adiuua nos. vbi cū dz. exurge. inuit initiū i ope Sicut in vsu tercie. Mediūtoz esto meus dñe ne derelinqs me. cu3 dz ne derelin quas me. notat stat⁹ pugne. Sicut in vsu culo sexte. i. Dñs regit me et nihil mihi deerit in loco pascue ibi me col. significat status pfectus et pfectōis. In vsu culo none. i. sub oculis meis mda me domine et ab olie. par. ser. t. status demon

strat frigescentis dilectionis. Statum qz tps innuunt vsiculi q̄ in passione et resurrectione cantant. Sed versus vespertinalis officij statū officij insinuans. vt vespertina oīo rē. et dirigat oīo rē. Ex quibus verbis colligit q̄ vespertina oīo exci tatur. Post versum sequitur oīo domi nica. et post eā pces de qb⁹ dicetur sub nocturnis. Lectōnes quoz in singulis horis tam nocturnis q̄ diurnis dicunt Et dī lectio qz non cantat vt psalm⁹ vel himnus s̄ legit tantū. Illic. n. modula tio hic sola pnūciatio q̄ritur. Si quidē lectōnes nocturnales sunt doctrina no stra. qz per eas docemur opa nra retorq̄ re ad deū obtinent ergo vicē lectionuz q̄s doctores faciūt ad ignaros. per eas quoq̄ sanctorū opa imitamur et eaz cō memoratōne ad dei laudē cōpūgmur Et ideo vt pmissum ē sedendo et in silē tio audiūtur. Lecturus aut lectōem ad librū accedēs sup graduz ascēdit qz doctor pfectior vita vulgos transcendere debet. Et a psbytero vel epō bñdictō nem tanq̄ legēdi licentiam postulat dī cēs. Inbe domine bñdicē. Per qđ pñci patus eccie qz nullus nisi a maiore iussus dz in eccia legere designat. Et dī cit domne. et nō domine qz solus deus vere dñs ē. Hinc ē q̄ psbyter seu epus nō a se bñdictionē largit s̄ discrete a tō postulat illā dari dicēs. Bñdictionē pperuā tribuat nobis rē. In fine vō dicit Tu aut dñe miserere rē. qz tūc sermonē ad deū dirigit q̄ vere dñs ē. Rursus tō in pñcipio impfecte et sincopato vocabulo pnūciat. qz tūc ad impfectū videlicet ad hoīem sermonē dirigit. iuxta illud pphē. Impfectū meū viderūt oculi tui. Quod etiā monachi cōter obser nant dicētes. Dominus abbas. Hac q̄. qz consideratione famuli domini ser nientes alterū genu tantū. i. sinistrū fle crere debent. per quā ptem corporalis seru itus significatur que tantū hominib⁹

z non spūalibus debetur. Sed in eccia
vrūq; genu flectendū est non altex tan
tū ne iudeis assimilemur. Nā z christo
omne genu flectit. ad phil. ij. c. Salomō
quidē p populo orans vrūq; genu in
terram flegebat. z manus ad celū expan
debat. pur legif. iij. Reg. c. viij. eadē eti
am ratione nō est acclinādū principi se
culari facile recta. siue secrete sine loqn
do siue auscultando. s; dūtaxat ab aure
sinistra capite flexo. In fine vō pfecte z
cōplete pnūciat. qz ad perfectū z perfe
cto vocabulo dignū videlicet ad deum
dirigit sermonē. Porro epō volenti le
gere z dicenti. Iube domine benedicere.
nullus minor benedicere debet. Pn
in quibusdā ecclesijs nihil ei rīdetur. i
alijs vō rīdet vnus presbyter. Ora pro
nobis pls pater ad dñm. z tūc epō dicit
Magnificate dñm mecū. Tūc aut epō
debet pfecte pnūciare. iube domine.
quonā ad deū q perfectus ē sermones
dirigere intelligitur. In nonnullis vō
ecclesijs episcopo legere volente sacer
dos dicit. Iube domine benedicere. Et
ipse episcopus dicta bñdictōne legit. Cū
em legere lectionem non sit sacerdotis
vel episcopi officiū. s; lectoris si nullus
alius episcopus vel sacerdos assit. pōt
alius inferioris ordinis tanq; lecturus
in persona ecclesie dicere. Iube dñe be
nedicere. z ipse sacerdos vel episcopus
lecturus in persona xpī ei reddit bene
dictiōne. vñ legat absq; iube domine be
nedicere. In quibusdā ecclesijs ipse epō
dicit. Iube domine. z minor cui volūta
rie in hoc se ex humilitate subijcit bene
dicit. Lectione finita dicit lector. Tu au
tem dñe rē. Qd neq; de lectione ē. n eq;
ei cōtinuat. s; ille ad deū sermonē diri
gēs se excusat. q. d. Domine peccauit le
gendo forsā modulare pnūcians cur
pudine laudis hūane vel captando ven
rum humani fauoris. Et audientes si
militer forte peccauerūt vanis cogitatt

onibus intendentes vñ a lectione audi
tum auertentes. Nūq; pro sed. Sed nū
domine miserere nostri. Qd vō respō
detur a cūctis deo gratias. nō ad tu aut
s; ad lectionē refertur. Est. n. vox eccie
deo gratias exoluentis. ac si dicat. De
patit nos verbis salutis que sunt cib
anime z p hmōi beneficio. deo gratias
supple exolum? Rursus pluralitas
lectionū pluralitatem significat p dīca
torū qui sunt tempe gratie sicut z pau
citas in pfectis raritatem significat tpe
legis. Sed z vicissitudines lectorū sunt
successiones legatorū. qui dum iube do
mine benedicere dicūt licentiam profi
ciscendi petunt z dum eis benedicitur.
licentia datur. in quo innuitur q null
p dīcare debeat. nisi missus. Quō. n. p
dicabunt nisi mittant. Ipa lectio est in
fincta legationis executio. Tu aut dñe
legati reuersio. vbi i eo q misericordia
implozatur innuit ipm legationis vel p
dicatōis officiū non sine allicitas vel le
nis culpe puluere peragi posse. Vnde
Augusti. Verbu predicationis secur
audif s; dicatur. Predicator em p terrā
ambulat z difficile est ei qui per terram
ambulat pedes nullo puluere sordida
re. z p dīcatorem cum se bene predicare
senserit. nullius spūitu elationis erigi.

Et attende q sicut in ecclesia duo sūt
ordines sapientes z insipientes. sic due
sunt lectionū maneries. In illis em le
ctionibus que ad missam legūtur sapi
entes instrūtur. in his vō que in nocte
dicūtur insipientes erudiūtur. Vñ et
exponūtur. Et nota q terminātur le
ctiones quatuor modis. Primo gene
raliter per Tu autē. Secūdo in aduen
tu z in natiuitate z in epiphania lectio
nes de Isaiā finiūtur per hec dicit do
minus conuertimini rē. qui i natiuita
te hoc dicūt mouentur ex illo capitulo
Esate quod tunc legif. primo tempore
allentata est. vbi dicit. z in omibus his

nō ē anersus furor meus et ppl's meus
 nō ē cōuersus. Et ideo eccia hortamur i
 psona xpi pplm peccatōrē vt cōuertat.
 Hoc idē etiā fit ppter eandē causam in
 qbusdā ecclesijs qū legūt de Hieremia
 exprobrante duriciā pctōrū qui p peni-
 tentiā nō cōuertūtur. Tercio mō lectio-
 nes q legūtur in triduo añ pasce de tre-
 nis hieremie finiūtur p hierusalē hteru-
 salez cōuertere zc. put ibi dicet. Quar-
 to lectiones p defunctis finiuntur sim-
 pliciter sine altero pmissio. In qbusdā
 tñ ecclesijs finiūtur p beati moysi qui
 in dño moriūtur qd sumit ex fine cuius-
 dam sermonis quē Augustin⁹ de mor-
 tuis cōplauit. Hoc etiā nota q in ter-
 cia nocturna legūt euangeliū et omelia
 euangelij eiusdem diei. Quia terciā no-
 cturna designat tēpus gratie in q euan-
 geliū recitatū est. z in quo euāgelica p-
 dicatio celebrat. pout in tit. de noctur-
 nis dicet. Non est etiam omittendū
 q antiq's temporib⁹ eliminatis heresi-
 bus q veritate trinitatis impugnabant
 facti ptes ad hoc vt sancta trinitas ma-
 gis nota esset. ordinauerunt q nona le-
 ctio semp de trinitate legeret. z nonum
 rñsorij similiter de eodez cantaret. z q
 etiā i prima fersa missa de trinitate di-
 ceret. quo diut⁹ obseruato et trinitate
 cūctis innotescere eccia lectionē de tri-
 nitate omisit s rñsorij de trinitate z et
 alla in missa in dñicis diebus vel ppter
 solitū vsum vel ppter dulcē cantilenaz
 in plerisq locis retinuit. z ita nunc im-
 propie vocat rñsorij. qz lectioni prece-
 deri nō rñdet. Diuine vō lectiones a q
 busdaz eo q breues sunt lectiūcule nū-
 cupantur a plibus vō capitula. eo q vt
 plurimū de capitib⁹ eplaz illoz dieb⁹
 qbus dicūtur sumūtur. Nec siquidem
 post psalmos z antiphonas in singulis
 horis dicūt. put statutū ē in pello aga-
 rhesi. q modus ab hesdra sumptus ē vt
 pmissus ē. Et significat capitula doctri-

nam. Ne. n. ppter psalmodiā audiscūz
 animis se fastidiūz ingerat. sicut in dieb⁹
 q manna fastidiebāt. ppter qd deus mī
 sit in eos serpētes ignitos q eos interfi-
 ciebant. ideo pmitit capitulū. i. breuis
 lectio sumpta a nouo vel ve. testa. puo-
 cans ad deuotionē q fastidio cōtraria ē
 z exhortās ad pseuerantiā in bono. In
 xta illud. Hortamur vos ne in vacuūz
 grām dei recipiatis. In nocturnis aut
 copiosius q diurno officio lectionib⁹
 vacamus qz tūc eis aures libet⁹ accō-
 modamus. Et dicūtur hmoi capitula
 siue exhortationes in plerisq ecclesijs
 p pastore ad domesticos et sciētes quia
 sicut ligna lignis adiūctm⁹ vt ignis ma-
 gis ardeat. ita ignitis domesticorū cor-
 dib⁹ ignita pastoz vba adiūctantur vt
 magis igniāt. Legūtur etiā he lectiōes
 sine Iube dñe z absqz bñdictione. quo-
 niā vt plurimū eps aut sacerdos qvici⁹
 xpi gerūt. z quoz officiū tanq maiorū
 ē excitare pigros. illa legunt quibus p-
 priū est licentiā z benedictionē dare z
 nō petere. nā maior minorū bñdicit z si
 ecōra. Nocturnales vō lectiones a mi-
 noribus leguntur. ideoq a supiorib⁹ li-
 centiā z benedictionē perūt. In his etiā
 am diurnis lectionibus non dicunt i fi-
 ne. Tu aut sicut fit in nocturnalib⁹. qz
 sacerdos debz esse psecus z qui diaboli
 liciis suggestionibus defacili nō succū-
 bant. z qz in breui sermōe z inter fami-
 lia res vit ē q vēr⁹ huani fauoris capte-
 tur. put qñqz fit i nocturnalib⁹ lectioni-
 bus vt pmissum ē. rñdet tñ deo grās p
 ppter causam in nocturnalibus lectioni-
 bus assignatam. Ad hoc capitulis ho-
 rarum officia diuidentes per preceden-
 tia labores per sequentia premiū signi-
 ficamus. ideoqz pcedētia cōsistūt i psal-
 mis. sequētia i himnis z canticz. Notan-
 dū vō ē q pulcerrim⁹ mos in eccia mo-
 lenit vt qter in die z qter in nocte p sin-
 gulas diurne siue nocturne psalmodie

horas lectio vna siue capitulū de veteri siue no. testa. dicat. Quedā tñ eccie n̄ dicūt capl̄i i p̄ma nec i cōpletorio. S; q; fm̄ h̄ lectōes n̄re nō erūt octo sic crāt fm̄ h̄edrā in ve. te. put̄ p̄missum ē. Ido eccie ille post p̄mā legūt in capitulo lectionē. in p̄ma p̄remissā. Dicit. n. aliq̄s Tūbe dñe b̄ndicere. z sacerdos benedictōes r̄ndet. regularibus disciplinis. z cetera q̄ sequūt. Et añ cōpletoriū legūt p̄termittendaz in cōpletorio. s. fr̄es lobrij estote zc. Vel legūt de dialogo v̄ h̄mōi De b̄ st̄ ti. de p̄ma dicef. Querit̄ aut̄ q̄re in nocturnalib⁹ siue in diurnalib⁹ lectōnibus nō p̄nūciat̄ autor̄ eaz put̄ sit in his q̄ in missa legunt̄. R̄spondeo hi q̄ sp̄ lectionib⁹ z diuinis obsequijs insistent̄. vt sunt ministri z domestici eccie. earūz autorē ex ip̄is lectionib⁹ agnoscūt. quia igit̄ illi nocturnalib⁹ assunt officijs nō ē necesse exprimi nomē autoris lectionū. In missa v̄o ideo exprimit̄. q; ibi cōueniūt bubulci. oparij et agricole. vt si q̄s eoz forte p̄ eo q̄ raro talia audit̄ incognit̄ h; historiz; audit̄ eius autorēz q̄ forte nō ē ei incognitus vt ex illi⁹ autoritate firmitus insignant̄ verba lectionis in corde. In quibusdā tñ nocturnalibus lectionib⁹ q̄nq; autor̄ ip̄az exprimit̄. puta i f̄monib⁹ z omelijs gregori; z augustini. z alioz de q̄ in p̄hemio. vij. ptis dicef. Porro i cōcilio magociesi. in burchar. li. vij. c. laicus. statutus ē vt laicus i eccia nō recitet lectionē nec alleluia dicat. nisi i psalmos tantū z r̄soria sine alia. R̄soria quoq; post lectiones subiiciūt̄. cū. n. p̄ lectiones doctrina. p̄ r̄soria v̄o bona opa significetur rite post lectōes r̄soria subiiciūt̄. q; p̄ bona opa doctrine r̄ndere debemus. ne cū seruo pigro q̄ pecuniā dñi sui abscondit i tenebras exteriores mittamur. Dicef̄ nāq; r̄soriū. q; lectioni r̄ndere. s. cōsonare d; vt si forte lectiones sunt de actibus ap̄loz r̄soria sunt s̄it̄ de eodez.

Vñ nonū r̄soriū r̄ndere solet none lectioni q̄ olim erat de trinitate. put̄ iam dictū ē. Hoc aut̄ fallit̄ in respōsorijs de historijs q̄ post euangelii in nocturnis cantant̄. q̄ enāgelicis lectionib⁹ non r̄ndent. De hoc etiā dictū ē in quarta; p̄te sub ti. de gradualī. dicef̄ quoq; r̄soriū quia vni cantant̄ ceteri cōcorditer r̄ndent iuxta illud ap̄li. j. cor. j. Vt idip̄m om̄es dicam⁹ z nō sint in nobis scisma. Cantauit. n. vn⁹. s. x̄ps. z petrus z ceteri eū secuti sunt. vel q; choro illud cātant̄. vsus r̄ndet̄ ab vno. Fido. dicef̄ q; ytalici r̄soria tradiderūt q̄ inde respōsorios cant⁹ vocāt. q; alio desinente id aliter r̄ndeat. Porro r̄soria nocturnalī sp̄ualibus cancticis compant̄. dicuntur. n. cātica. q; cantant̄. Sunt sp̄ualia q; ex iubilatōe sp̄ualis mētis p̄cedunt Cantant̄ v̄o vt recitatōe lectionū ad superne p̄ie concentū mentē n̄ram incitent̄ subleuari. q̄s etiā insinuat̄ gl̄ia p̄i. q̄s in vnoquoq; r̄sorio canit̄. Ceteruz r̄soriū ab vno incipit̄ vt ab alijs concinatur p̄ quod fratris ad fr̄es exhortatō ad seruendū deo intelligit̄. Per vsum v̄o r̄sori; qui totus ab vno cantatur singularis ad deū deprecatio denotat̄. Ad huc respōsoriū cantando quasi per tuam vocē exaltam⁹. excitando fr̄es ad altiora vsq; adeo vt ad laudē sancte trinitatis pueniam⁹ dicētes. gloria p̄i zc. Quq; aut̄ r̄soriū tres habet̄ versus. p̄ ut in. vj. p̄te sub p̄ima dñica de adnētū dicef̄. R̄soriū quoq; post vsum imperfecite recantat̄ ad notandū q; si in monte. i. in statu p̄fectionis saluari nō possimus. saltez in segoz. s. alia via saluemur in statu videlicet i p̄fectionis. Adhuc semiplene siue p̄o parte repetit̄ ad notandū ea que viuētes facimus imperfecite esse. z sit p̄imo repetitio a remotiori quo ad finem. z postea a minus remoto. z vltimo gloria p̄i dicef̄. put̄ sub dicta dominica de aduēta dicetur. In

festis deo iterum totum perfecte repetitur. ad notandū leticiā et perfectionem sanctorum. Orōnes similiter in singulis horis dicuntur per quas promissio impetranda est. oratio namque petitio est. Nam orare petere est. sicut exorare est impetrare. Et secundum Gregorium. veraciter orare est amarus et compunctione gemitus et non proposita verba resonare. Oratio autem dei misericordiam significat quae praecedit et subsequitur hominibus in bonis operibus. et ideo dicitur in principio misse et in fine. Est autem ultima oratio domini ad operarios benedictio. Quia orōes in fine dicuntur ab actibus sumunt apostolorum. qui quando disjungebant positos genibus suis orabant. Siquidem oraturus sacerdos populum salutat dicens. Dominus vobiscum et hoc ideo ut illum animet ad orandū. per ipso quod eius oratio sit accepta deo. quod deus gratiam suam sibi donet. Orōne autem finita iterum orat dicens. Dominus vobiscum. De quo sub titulo de prima dicitur. Et nota quod omne officium propter nocturnum. orōne et benedictione concluditur. ad notandū quod dū in hoc seculo sumus necesse habemus presbyterorum orationibus muniri. Et modus est quod quando cum familiaribus dei familiare habemus colloquium cum ab illis sepamur benedictione ab eis poscimus. In nocturnis vero hoc non fit quia ibi non fit separatim. sed matutinum et matutine laudes cum eo coniungimus canunt. Porro licet deus sit ubique tamen sacerdos in altari et in divinis officiis debet ex institutione Vigiliis papae versus orientem orare. Vbi in ecclesiis ostium ab occidente habentibus. missam celebrans in salutatione ad populum se vertit. quod quos saluamus facie ad faciem presentamus prout in. iiii. parte sub titulo de salutatione patrum est. et deinde oraturus se ad orientem convertit. In ecclesiis vero ostia ab oriente habentibus. ut rome nulla est in salutatione necessaria conversio. quia sacerdos in illis celebrans semper ad populum stat conversus. Templum quoque salomonis et

tabernaculum moysi leguntur ab oriente ostia habuisse. Exo. xxxviii. ca. Versus orientem ergo oramus. Primo memores quod ille qui est splendor lucis eterne sedentes in tenebris illuminavit. quasi visitavit nos omnes ex alto. De quo legitur. Ecce vir oriens nomen eius. Cuius argumento in libro sapientie dicitur. Propter ad orientem lucis adorare non quod divina maiestas localiter in oriente consistat. que potentialiter et essentialiter est ubique. iuxta illud. celum et terram ego impleo. et propheta si ascendero in celum tu illic es si descendero ad infernum ades. sed quia dei timentibus orientis sol iusticie. qui illuminat omnem hominem venturum in hunc mundum. Secundo ideo versus orientem oramus ut animam nostram se ad posteriora convertere ammoneat. Tercio quia qui deum laudare voluit non debet ad illum vertere terga. Quarto secundum Iohannem damascenum qui quatuor sequentes rationes scripsit in quarto libro canonum v. c. ut patriam nostram nos requere ostendamus. Quinto ut christum crucifixum qui verus est oriens et ad quem oramus directe respiciamus. Sexto ut venientem iudicem nos expectare mostremur. Nihil est sic idem damascenus ibidem. Deo per adisus secundum orientem plantavit. ubi hominem transgressum exultavit fecit et adisum ex occidente habitare fecit antiquam igitur patriam requireres et ad ipsam aspicientes deum ad orientem adoramus. Septimo quia dominus crucifixus ad occidentem respiciebat. ideo et nos oramus ad eum respicientes. Et ipse in celum assumptus ad orientem sursum ferebatur. et ita ipsum apostoli adoraverunt. et ita veniet quemadmodum viderunt eum euntem in celum. ipsi igitur expectantes ad orientem adoramus. Daniel quoque in babilonica captivitate et iudei similiter versus templum orabant. Augustinus tamen dicit quod nulla scriptura nos docuit versus orientem orare. Adhuc stantes oramus sanctos. prout iam promissus est. ubi de psalmis agit. Oran-

Liber Quintus

dum autem ē in ecclia que ad hoc inuē
ta est. put in p̄ma p̄e sub ti. de ecclesia
dictū est. P̄n ps. lxxij. In ecclia bene-
dicite dño deo de fontibus isrl̄. Et alibi
Adorate dñm in aula sc̄a et̄. Et illud
Introibo dñe domus tuā. adorabo ad
templū sanctū tuū i timore tuo. Item
p̄ceptū est corā altari b̄ adorabis. Item
p̄pheta. Venite adorem⁹ ⁊ p̄cidamus
ante deū plorem⁹ corā dño qui fec̄ nos.
quia ipse est dñs deus nr̄. Deus. i. crea-
tor. dñs. i. redemptor. noster. i. saluator.
S; cū deus sit vb̄q; vt p̄missus est q̄re
potius in templo q̄ alibi est adorādus
P̄terea legit̄ Job. iij. ca. q̄ cū mulier
samaritana solutionē questionis que d̄
loco adorationis inter iudeos ⁊ sama-
ritanos sepe vertebat. a x̄po quesisset
patres inquit nostri in monte hoc ado-
rauerūt. ⁊ vos dicitis q̄ iherosolymis
est locus vbi adorare oportet. respōdit
illi iesus. Mulier crede mihi quia vēit
hora. qñ neq; in monte b̄. neq; i hieroso-
lymis supplendū est tantū adorātib; pa-
trem. q̄ verū adoratores adorabūt pa-
trem in spū ⁊ v̄itate. Quasi dicat. Non
p̄fero locum in adorando vb̄q; adoret
deus. dumtaxat in spū. i. pro sp̄ialib; ⁊
veritate. i. eternis. Vñ ap̄lus inquit.
Tu autem cum oraueris intra cubicu-
lum tuū ⁊ clauso ostio ora patrem tuū
Sed licet vb̄q; sit deus adorādus. spe-
cialiter tñ in ecclesia. alioquin frustra tā-
ro studio tantoq; impendit templum
domino fieret nisi grātus in eo adora-
ri acceptaret. Vnde salomon i templo
constructo et dedicato orauit ad dñm.
vt quicunq; illud ascenderet orans pro
peccatis suis vel p̄ quacunq; tribulati-
one clamans ad dominum in his que
iuste postularer̄ exaudiret. quam orati-
onis formā sequit̄ ecclesia in oratione
quam dicit in ecclesie dedicatōe. Assi-
stunt em̄ angeli ibi adorantibus vt de-
uotas eorū orationes dño offerant fm̄

illud. In conspectu angelorū psallā tibi
adorabo ad templum sanctū tuū ⁊ con-
fitebor nomini tuo dñe. P̄nc angelus
ad thobiam. Ego obtuli orōnem tuam
dño. Requiescunt ibi etiā sanctorū rel-
iquie. qui nobis deuote deum adorant
bus suis precibus assequunt. quod nos
nostris meritis non valemus In pla-
teis vō ⁊ in publico more phariseorū
orare a dño prohibemur. Qd̄ vō apo-
stolus ad Thimotheū iquit. Volo vos
orare in omni loco leuantes puras ma-
nus sine ira. ad internā p̄tinet orōnem
In omni em̄ loco orat qui p̄ charitatis
officia ⁊ opa bona vb̄q; manus cordis
mundas ad deū lenat. Ceterum ado-
randus est pater ⁊ filius ⁊ sp̄itus sanct⁹
quoniam om̄es ⁊ singuli sunt vnus so-
lus ⁊ verus deus. Licet em̄ alta p̄sona
sit pater alia filius ⁊ alia sp̄itus sanct⁹
tamen patris ⁊ filij ⁊ sp̄itus sancti vna
est diuinitas. coequalis gloria. coeter-
na maiestas. Vna igit̄ ⁊ equalis totius
indivisiue trinitatis est oratio. De qua
sane pōt intelligi qd̄ dñs ait. Veri ado-
ratores adorabūt patre in spū ⁊ v̄itate
nam qui deum veraciter adorāt ipse q̄-
dem adorāt patre in spū ⁊ veritate. i. in
filio qui de se dicit. Ego sum v̄a v̄itas
⁊ vita. Ego sum inquit in patre ⁊ pater
in me est. Idcoq; pater adorandus ē in
filio. ⁊ filius in patre. ⁊ sp̄s sanctus in
vtrōq;. Est aut̄ deus adorandus de cor-
de puro. consciētia bona ⁊ fide nō ficta
De corde puro. non vt quidā faciūt q̄
in p̄speritate deū glorificant. s; eū i ad-
uersitate blasphemāt. de q̄bus p̄pheta
ait. Confitebunt tibi dum benefeceris
c. Vñ vō non fuerint satiati murmura-
bunt. De conscientia bona. non vt qui
dam faciūt. qui contra deū grauissime
peccant. ⁊ postea temere illi sacrificant
De quib⁹ ait p̄pheta. Peccatori dixit
deus quare tu enarras iusticias meas.
⁊ assumis testamentum meū p̄ os tuū.

Illud vltq̃ testamentum de quo veritas
ait. **Hic** est sanguis meus noui testamē
ti. De fide non ficta. non vt quidā ado
rant qui recte dicunt. s̃ p̃tane viuunt. q̃
bus improp̃eratur dñs dicens. **Hic** popu
lus labijs me honorat. cor autem eorū
lōge est a me. **Dicūt** ei et nō faciūt. **Ado**
rand⁹ ē itaq̃ de⁹ corde p̃ deuotionē. ore
p̃ cōfessionē. et opere p̃ venerationem.
Sunt autem due species adorationis.
s. latria que soli deo debet. et dulia que
quibusdam creaturis exhibet. vt dñm
est in. iiii. p̃te sub quarta p̃tula cano
nis sup̃ verbo seruitutis. **Kursus** cano
nice hore in ip̃is horis diei dicēde sunt
nec obstat illud psalmiste. **Benedicam**
dñm in omni tempore. nec illō aposto
li. **Sine** intermissione orate. Quoniam
benedicere dñm in omni tempe. ē illuz
semp̃ digna cōuersatione laudare. **Si**
ne intermissione orare est oia in dei lau
dem seu gloriā agere. sicut idem apls
ait. **Sive** manducatis sive bibitis. sive
aliquid aliud facitis in gloriā dei fa
cite. **Ceterū** orōnez salutaris p̃cedit et se
quitur et ad illam rñsio. put sub p̃ma
p̃te dicet. **Finaliter** aut̃ post orōnez dñ.
Benedicam⁹ dño. qđ sumptū est de ap̃lo
vel de psalmo vel de hymno triū pue
rorum. vbi dicet. **Benedicam⁹** p̃fem et fili
um et. Et dñ qñq̃ a pueris q̃ sunt imp
fecte eratis. ad notandū oia opa nostra
imperfecta esse. iuxta illd. **Imperfectū** me
um viderūt oculi tui et. Et q̃ ois laus
nostra puerilis et imperfecta est ad com
parationē dei quē laudam⁹. Quicqd̃ em̃
b̃ dici p̃r. minus a laude dei est. **Ac** si di
cat eccia. **Laudam⁹**. s̃ laudādo nō suffi
cim⁹. q̃ sup̃eminētia dei eloqnū ñm
et intellectū sup̃at. q̃ accedet hō ad cor al
tū. et exaltabit deus. **Vñ** ab oib⁹ p̃r
dñ. **Deo** gr̃as qñ placet sicut plū est in
dei laude sup̃ari. **Et** ē a pueris ad no
tandū q̃ soli pueri. i. puri a malicijs dig

ne laudāt deū. et gr̃as agunt. **Dñ** ē qñq̃
a maioribus ad signandū q̃ in eterna
beatitudine cum dño p̃fecti erim⁹ lau
datores. q̃ in hac vīta nō possum⁹ esse
p̃fecti. **Kursus** post suffragia dñ alia
oratio que miscēiam dei significat. que
p̃cedit et subsequit hoiem i bonis operi
bus. **Dicit** etiā itez benedicam⁹ et deo
gr̃as. q̃ sicut dñs postq̃ itez post resur
rectionem suā salutauit discipulos su
os. benedixit eis et illi gr̃as referendo
illum adorauerūt. ita et p̃sbyter ṽl ali
us itez dicta orōne dicit **Benedicam**
dño. et est subaudiendum cuius mēbra
sumus. et in quo benedicimus. et etiam
benedicit. **Chorus** ṽo gratias agēs di
cit. **Deo** gratias. quod sumptum est d̃
apostolo. **Per** qđ significat q̃ vsq̃ i fi
nem vite nostre innocentiam debemus
seruare et deo benedicere ei p̃ beneficti
is gratias exoluendo. **Et** benedicam⁹
dño cum deo gratias est laus finalis et
exultatio ineffabilis. que erit in gloriā
cum gratiarum actione. **Vel** deo gr̃as
as est consummatio cursu actio gratia
rum. **De** hoc etiam dictū est in quarta
parte sub titulo de oratione nouissima
Sed videtur q̃ potius deberet respon
deri. amen. id est fiat. seu ita sit. scilicet.
q̃ deus sit benedictus. **Sed** bene respō
detur. **Deo** gratias. vt notetur q̃ hoc ip
sum q̃ deū benedicim⁹ ab ip̃o dō habē
mus. **Porro** quia q̃dū viuimus
in lubrico positi sumus et a demonibus
impugnāmur. quare semper sanctorū
suffragijs indigemus. **accirco** in pleris
q̃ ecclesijs in singulis horis post ben
dicamus suffragia sanctorum subijci
untur. **Et** nota q̃ quia totū tempus a
natiuitate domini vsq̃ ad festum puri
ficationis est de infantia saluatoris. **Idō**
vt quidam dicunt non debent fieri tñc
commemorationes p̃sertim de cruce
iuxta illd. **Nō** coques edū in lacte ma

Liber Quintus

tris sue, nec etiā a diuina de passione vsq;
in sabbatū post pērb, vt ibi dicit. Hoc
etiā sciendū q qz Per^o r Paulus in vi
ra z in morte nō sunt sepati, put cantat
ecclia, iō nec in cōmemoratiōib⁹ sepat
que simul sūt, z cōter de vtroq;. Vt
nimo notandū q cātandi vsus a veteri
testa, sumpsit instiū, sicut i hesdra legi
De q in tpe scda sō rī, de cētoze, z in q
te sub rī, de alfa dictū est, z Eccī, c. xlvij.
Dedit illi s inimicos potentīz stare fe
cit s altare cātozes in sono eoz dulces
fecit modulos. Et p s. Cātate ei cāticuz
nouū bh psallite ei in vociferatiōe. Cele
braz itaq; cāt⁹ vt oñdat hoies dēre refer
re grās z laudes deo dū māib⁹ ceterisq;
mēbīs saragūt agere opa qbus valeāt
deo placere. Vsum tñ cātādī qdā repro
bāt, put dictū est in p̄hemio liij, p̄i. Vt
dīnē cātillene in diurnis siue nocturnis
horis credit b̄tis Greg, plenaria ordia
tōe distribuisse cū multi z añ z post euz
oīones antiphonas z rīsozia cōposuerūt
Et nota fm Hugonē de san, victore, q
tres sunt spēs sonoz, q tres modulos fa
ciūt. Fit em son⁹ pulsu flatu z voce, pul
sus p̄tinet ad cytharā, flat⁹ ad tubā z or
ganū, vox vō ad cātū. Nec genera mu
sicoz antiqu⁹ pplis in dei laudē exerce
bat. Nec aut psonātia sonoz, assignari
pōt p̄cordie mox, si ad pulsum cythare
manuū opatio, ad flatu organi mētis o
ratio, ad cātū vocis sermōis exhortatiō
referant. Bern, inqt, Quid pdest dulce
do vocis sine dulcedine cordis, fragilis
vocē, frāge z voluntatē seruas psonātiā
vocū, serua p̄cordiā morū vt p exemplū
p̄cordes p̄mo, p voluntatē deo, z per
obediētiā m̄gro. De organo dictū ē in
liij, p̄e, sub ii, de scrūs. Rurū hoc tri
plex gen⁹ musicoz ad triplicē differēti
am officiū ecclīastici refert fm Sicardū
epm Eremōn, in mirali. Nā ipm offici
um ecclīe cōsistit in psalmis in cantu z
in lectiōibus. Prīmū musicoz gen⁹ est

qō fit pulsu digitoz vt in psalterio z i s
millibus, z ad id p̄tinet psalmodia, iux
ta illud, Laudate eū in psalterio z cyta
ra, Dicit em psalteriūz a psallim grece
qō est tangere latine. Scōz est qō fit vo
ce, s. humana, z ad istud p̄tinet lectiōes
Vñ p s. Vñ psallite ei in vociferatione
Et ap̄ls, Lectiōz vocē vocant dicēs, Vñ
rātes ibm z voces pphetarū que p sab
batū legunt, Tertiū ē q fit flatu sicut in
tuba, z ad istud p̄tinet cantus, Vñ p s.
Laudate eum in sono tube, Sane ra
tionabilis diuersoz sonoz cōcent⁹ cō
cordiā valetate cōpactā z bene ordinate
ciuitatis vnitatē significat, Suanis vo
cant⁹ fit ex diuersis sed non ex aduersis
vociibus, Rursus cantus in ecclīa lēti
am celi significat, voces vero graues a
cute z supacute innuūt tribus modis p
dicādū esse trib⁹ ecclīe ordinib⁹ ppter
tricesimū sexagesimū z centesimū, fru
ctū, Vel iuxta tria volumina salomōis
significāt ordinē incipientiū, p̄ficienti
um, z p̄fectoz, De choro dictū est in p̄i
ma p̄e sub ii, de ecclīa, Sane statutū
est in p̄sillo Tholēstī, z Gerundenē,
vt tā misse ordo q̄ psallēdi q̄ ministrā
di p̄suetudo seruet in oībus ecclīis q in
ecclīa metropolitana seruat, Abbātib⁹
quoq; vel monachis curā animaz ha
bentib⁹ non licet publica officia alit ce
lebrare q̄ in ecclīa epali, Quāuis Au
gu, dicat qō neq; p̄tra fidē neq; cōtra bo
nos mores esse p̄uincit indifferenter ha
bendū esse, z in ecclīasticis sacris sit o
ture p̄suetu do seruanda

De nocturnis

Scet ecclesiasti

I ca officia a vespertis incipiāt, iux
ta illud de vesp̄a in vesp̄am
celebrabitis sabbata vestra, qz tamē or
do p̄ueniens est vt a tenebris p̄deam⁹
in lucem z non econuerso, ideo a noct
officiū inchoemus, Tempus autēz no

cturnum significat vitam nostram in peccatis. nocturnū officiu nostrū exiliū seruitium. laus matutina penitentie suffragium. p quam tēdimus ad lucē gaudium et libertatis. Vel tps antenocturnum significat tempus añ legē mortis in quo omēs silebant a laudib⁹ dei. Tēpus nocturnū significat tps legis date moysi. Tempus laudis matutine significat tpus grē a resurrectione vsq; ad finem mundi in quo tpe deū laudare tenemus de bonis nature. que in illa hora nobis cōtulit creando. de bonis grē que in illa nobis cōtulit resurgendo. de bōis grē q̄ i ea nob dabit resuscitādo Sane nocturnale officiū media nocte canit ppter quibz rōnes. Primo qz p̄mogenita egypti de nocte interfecta sūt. et p̄mogenita israhels saluata. Ut igit dñs nobis seruet p̄mogenita nostra. i. hereditatē regni celestis. quā nobis p̄mogenitus dei filius acq̄siuit. idō ei canimus officiū nocturnale. ne simus sicut esau q̄ p̄ edulio lenticule ruse pdidit p̄mogenita sua. Scdo qz dei fili⁹ fuit media nocte nat⁹. iuxta illd Sāp. ca. xviij. Dū mediū silentiū tenerēt oīa et nox tē. vsq; a regalibus sedibus venit iesus filius tuus. Ut q̄ ip̄ius natiuitati grati simus cum de nocte laudam⁹. et gratias de ip̄ius natiuitate agimus. Tercio qz xps in nocte hac hora cap⁹ et illus⁹ est a iudeis. ea etiā hora spoliatus infernū. large noctē accipiendo. s. ante lucez. Mane vō surrexit. Media etiam nocte ad iudiciū ventur⁹ asserit. Vñ statutū fuit vt in die vigiliāz Pasce ante noctis mediū dimittere nō liceat pp̄los expectantes xpi aduentum vt dicit in sexta parte sub sabbato sancto. Ideo hac nocte deū laudam⁹ gratias agentes de ip̄ius captione. et patz liberatione. eius etiam aduentū solcite expectantes. Quarto vt noctes delictorum nostrorū illuminent. Vñ Pau

lus et silas in vinculis existētes. media nocte orantes hymnū cunctis audientibus dixisse memorant. vbi terremotu repente facto sanua sponte patefacta ē et eorū vincula illico sunt soluta. Quin to ppter carnis illecebras psallendo et orando edomandas. qz sicut dicit Eccl̄ xxxij. Vigilia honestatē domat carnes

Sciendū est aut q̄ in p̄mitiua eccl̄ia ministri ecclesie ter de nocte interpolatim surgebant ad diuinū officium celebrandum. tria in hoc tpe designantes. videlicet tempus añ legē. tps sub lege. et tpus gratie. Surgebant enī p̄mo circa primū somnū qñ vulg⁹ solet ire dormitum. Scdo circa mediā noctē. Tercio paululū añ diē. sic ordinātes officium vt nocturne finite et lectiones cum suis responsorijs plecte essent priusq̄ lucefceret. apparente vō auroa pulsatis campanis cantabant. te deum laudamus. et matutinas laudes. Ad p̄maz nocturnam pontifex solus et ministri ecclesie surgebāt. que sine inuitatorio cantabatur p eo q̄ nullus ad hāc inuitabatur. Et vocabat vigilia qz habuit initium a pastoribus vigiliās noctis sup greges suos seruātibz. In p̄cipuis tñ solentariis ppl̄s tota nocte in dei laudib⁹ p̄sistebat. h̄ illud sublatū est et tetinusz loco illius vigillie ordinatum. pur dicitur in sexta pte sub q̄rta feria tertie ebdomade d̄ aduentu. Ad scdam nocturnam surgebāt ministri simul et iungati tam mulieres q̄ viri. q̄ cū inuitatorio dicebat ad significandū angelos inuitantes pastores ad videntū regē natū. Ad terciā surgebāt oēs cōtiter. Et postea algescēte caritate. cū oēs tā ministri eccie q̄ ppl̄s surgere ad nocturnūz officiū pigritaret. statutū est vt omnes media nocte surgerent. iuxta illd pphe. Media nocte surgebā tē. et totū noctis officiū p̄moue cantaret. et plures adhuc illa hora surgūt. Quia vō quidam no-

Liber Quintus

eternis delicijs plusq̃ dei seruitijs vacantes institutionē hūmōi nō seruabant psequēter statutū ē vt saltē tpe vltie nocturne oēs surgāt. Pōt etiā dici q̃ q̃tuor sunt ecclie hostes. supiores. i. demones malignātes. inferiores. i. hoīes aduersantes. interiores. i. concupiscētie carnales. z exteriores. i. illecebre seculares. De p̃mis inq̃t ap̃ls. Nō est nobis colluctatio aduersus carnē z sanguinē s̃ aduersus spiritualia neq̃tie in celestibus. De scōis p̃s. Supra dorsum meū fabricauerūt pctōres plōga. iniq̃. suā. De tercijs ap̃ls. Caro cōcupiscit aduersus sp̃m. sp̃s autē aduersus carnē. De q̃rto Iohes. Nolite diligere mūdū ne q̃ ea q̃ sunt in mūdo. q̃z q̃cqd ē in mūdo aut est p̃cupiscētia carnis. aut oculorū aut supbia vite. Aduersus hos q̃tuor hostes rectores ecclie debent q̃tuor noctis vigilijs solicite custodire Nam pastores custodiebāt vigilijs noctis sup gregē suū. videlicet cōtinciniū. gallciniū intēpestū. z anteluciniū. in q̃bus obfesse ciuitatē custodēs vigilant aternitū. Primā q̃ vigiliā custodire debent s̃ fallacias p̃mōz hostiū. scōam s̃ versutiam secūdoz. terciā s̃ tercijs. q̃rtā p̃tra quartas. Et ideo nocturnū officiū in q̃tuor pres est distinctū. i. in tres nocturnos z matutinas laudes qd̃ p̃ quatuor noctis vigilijs s̃ dictas q̃tuor hostium p̃secutiones antiquit̃ ecclia decantabat Porro in memoriā illius laudabil cōfuerudinis z deuotiōis antīq̃noz in tpe estiuāli celebrat ecclia nocturnū officiū in tpe p̃me nocturne. licet q̃nq̃ tempestiuus qd̃ quidā vigilijs sub antiquo nomine vocant. z specialiter in festiuitatibus beatorū Ioh̃is baptiste. Petri z Pauli. z Assumptionis beate marie que sunt precipue illius t̃ps sollemnitates. z b̃ facere incipiunt in ip̃o festo b̃i Ioh̃is in crepusculo. p̃ eo q̃ t̃ps fuit finis veteris testamēt. z initium noui. No

manī etiā adhuc in oībus s̃criptis festiuitatibus totius anni in sero dicūt tres psalmos z tres lectiōes q̃s vigilijs vocant. z in nocturnis idē repetūt. z totū officiū matutinū p̃ficiūt. Rursus in memoriā dicte deuotionis antīq̃z ter i nocte surgentiū tres nocturnos dicim⁹ q̃ z inde nomē z originē habuerunt. Et nō q̃ nocturna ne. ponit p̃ hora. s̃ nocturni nox. p̃ officio. Vel nocturna ne. est collectio psalmoz q̃ dicunt ante lectiones i dñica vel etiā in p̃festis diebus. Nocturne in plnrali nūcro dicuntur t̃pa in quibus psalmi cantant̃. Nocturni nox dicunt nouē psalmi z nouē lectiones cū suis responsorijs in solēnitatibus. Sane p̃ nocturnas excubias diaboli vitamus insidias. z ideo nocte surgentes currimus cāpanis audit̃ ad eccliam. velut exercitus ad miliciam audito clangore tubaz. Nulā igr̃ regiā s̃. eccliam ingredītes ad altare inclinamus. q̃z q̃si regē milites adoram⁹. eter nī em̃ regis milites sum⁹. Inclīnantes aut̃ trīnā facim⁹ orōnē dicentes ter pater n̄r sermonē ad p̃fem z filiū z sp̃itū sanctū dirigētes. Cū ad p̃fem loq̃mur ad mediū altaris intentiōe cordis z statū corp̃is nos p̃fiam⁹ p̃pter p̃fīs potētiam z n̄fam p̃fenerantiā. Cū ad filiū loquimur ad sinistrā altaris p̃tē. nos conuertimus. p̃pter ip̃i exinanitiōnē z n̄r lapsus offensionē. Cū ad sp̃m̃ sc̃m loq̃mur ad altarē dext̃rā trāsimus p̃pter ip̃s beniginitatē. z n̄fam gr̃e p̃secutionē Quidā tñ ad b̃ h̄nt sp̃ales orōes. Dein de quidā psalmos graduales incipiūt. De q̃bus dictū est in p̃hemio hui⁹ partis. Sacerdos itaq̃ nocturnū inchoans officiū. a dño q̃ ē alpha z o. i. p̃ncipium z finis. z bonoz largitor oīm̃ incipit. Et qm̃ scriptū est Ioh̃. xv. Sine me nihil potestis facere. Etia⁹ os ap̃ri perit aī oīa fiducialiter ab eo q̃ dicit. ap̃ri os tuū z ego adimplebo illd̃. vt ei os

aperiat ad digne spm laudandū dīcēs.
 Dñe labia mea aperies ⁊ os meum ⁊c.
 Quia nō ē speciosa lans dei in ore pec-
 catoris. nisi ipe in laudē sui illi⁹ os ape-
 rire dignet. iuxta illd. pphē. qre tu enar-
 ras iusticias meas. ⁊ assu. test. me. p os
 tuū. Finit etiā b officiū in ipso deo duz
 dī. deo grās. vt initiū ⁊ finis circularit
 referant ad deū q̄ est alpha ⁊ o. Et q̄ dī
 apies ponit tps. p tpe. i. aperi. Rursus
 pent sua labia apiri. qm̄ pdem in pple-
 torio nos deo pmēdauim⁹ ⁊ os ⁊ pect⁹
 signo crucis munitēs pclusim⁹ quare
 merito nūc eū pcat⁹ vt labia clausa aper-
 riat ad laudandū. Chorus vō ad notā-
 dum armoniā nō mutata psona rīdēs
 dicit. Et os meū annūciabit laudē tuā.
 Est em̄ vā armonia vt sit credentiū cor
 vnū ⁊ anima vna. Act. ca. iiii. Et in tali
 vnitāte deus laudat. Quia vō diabol⁹
 dei laudē abhorret. ppter qd̄ deum lau-
 dare volentē satagit impedire. nā ptem
 ptus pharao. i. diabol⁹ surgit in scāda-
 la. Ideo eccia ne succūbat statim impe-
 trata loquendi licentia orat dicens alta
 voce. Deus in adiutorij meū intende.
 Chor⁹ rīdēs dī. Dñe ad adiutādū me
 festina. Sane pmissis duob⁹ habet. vī
 delictet grā p quā os apit ⁊ diabolo per
 auxiliū dei repulso nihil aliud restat nī
 si laudare. Vñ statim eccia laudās sub
 iicit. gloria patri ⁊c. De q̄ in pphēio
 dictū ē. Vex qz nō sufficit deū laudare
 nisi etiā ad laudandū alios inuitemus
 vt q̄ audit dicat veni. Apoc. vltio. ⁊ cor-
 tina cortinā trabat. Exo. xxvj. Idō sequit
 tur inuitatorij ⁊ inuitatorij psalmus.
 Venite exultem⁹. Vbi multiplex cau-
 sa reddit. quare deo exultare ⁊ iubilare
 debem⁹. dū ibi dī. Cui⁹ de⁹ magn⁹ ⁊c.
 Et vltimo assignat causa. s. ne ingrati si-
 mus sicut indei q̄ ppter suā ingratitu-
 dinem ⁊ maliciā terrā pmissiōis nō in-
 trauerunt. Vnde dicit ibi. Si intro-
 bunt in requiem meam. q. d. non. Inui-

tatorijū autē alta voce dicit quasi ma-
 ter ecclesia p illd inuiter oēs ad confitē-
 dum dño. iuxta illd. Venite filij audite
 me. qd̄ notat scōs versus. Preoccupe-
 mus ⁊c. Hinc est q̄ in quibsdāz eccle-
 siis iacentes ad orōnem añ matutinūz
 ante singula altaria statim cū audiunt
 cantari Venite exultem⁹ chor⁹ intrant
 Incipiēs em̄ inuitatorijū est quasi pco.
 tanq̄ tuba exaltans vocē suā. Premit-
 titur qz inuitatorio vox humilis. h̄ cuz
 venit ad psalmū inuitatorijū exaltatur.
 qz eccia pmo secreto quasi ostio clauso
 laudat deū ppter se. h̄ postea manifeste
 ppter alios vt ardor accēdat p̄imos.
 Hinc ḡ est q̄ in p̄cipuis festiuitatibus
 inuitatorijū q̄li voce valde demissa in-
 choat. h̄ cū venit ad vñz. Modie si vo-
 cem ei⁹ audierit ⁊c. exaltat ne qd̄ corō
 forte obdurat⁹ de voce nō audita cause-
 tur. Vñ Isa. Quasi tuba exalta voces
 tuam. Rursus voce demissa inchoatur
 ad notandum q̄ in primitiua ecclesia
 ppl⁹ clam ad fidē ⁊ ad xpm̄ colendūz
 inuitabat. Sed postea vox exaltat vt
 ostendat q̄ hodie libere inuitat p̄deat
 ⁊ adorat. Item inuitatorijū spm̄ ad ali-
 quos vsus ill⁹ psalmi Venite. repetit
 integre ⁊ ad alios impfecte. qz licet oēs
 p ipm̄ inuitatorijū ad laudes ⁊ gloriā
 dei inuiterent. aliqui tamē pfecte ⁊ aliq̄
 imperfecte hanc inuitationē recipiunt
 Dicit autē series integre quia illi inui-
 tationem integre recipiūt qui perfecte
 laudes deo referūt. Perfecte at laudes
 referūt q̄ nil qd̄ nō sit laudis iterponūt
 Quia ḡ senari⁹ ē pm⁹ numer⁹ pfectus
 qd̄ p̄z. qz constat ex suis p̄tib⁹ aliquoiz
 s. vno duobus ⁊ tribus. Idō sextes inte-
 gre repetit. Ter vō imperfecte repetit
 ppter illa tria hominū genera q̄ ad ce-
 nam inuitati inuitationē nō receperūt
 s. auari. superbi. ⁊ luxuriosi. vt dicit in
 vj. pte sub scōa dñica post penitētes.
 Vel ppter n̄fāz in trib⁹. s. i corde. i ore

Liber Quintus

er in ope impfectionez. Ceterū epipha-
nie officium inuitatorio caret. put ibi i
serta pte diceſ. z etiā mortuoz officium
niſi funere pñte. qz in illo officio xp̄i exe-
das imitamur. nō em̄ in paraſcuez diceſ

Adhuc qz nō ſufficit deū ore laudare
niſi z mēte laudeſ. iō poſt inuitatoriu
ſubiſciſ hymn⁹. ſ. laus dei. Itē qz poſt i
uitatōz pñter mlti deū cū leticia laudār.
iuxta illud. Auduit z letata eſt ſyon. iō
poſt inuitatoriu cārat cōſter hymnus.
Tertio dicit hymn⁹ in ſignū qz ſicut legiſ i
actib⁹ apłoz gēres gauſe ſunt. qz ad fi-
dē vocate ſunt. Porro qz iterū nō ſuf-
ficiſ laus oris cordis niſi z op⁹ ſequat.
qz fides ſine opib⁹ nō pdeſt. imo mor-
tua eſt. iō poſt hymnū ſequunt psalmi.
q bonā opatōz dñſignāt. Dicunt etiā an-
tiphone q ſignificāt caritatē ſine q op⁹
nō pſciſ. z vſiculi de quib⁹ in pñemio
dictū eſt. Poſt vſus añ lectiones p qz
doctrinā habem⁹ dñ oīo dñſca. Prio ad
notandū q q eger ſapia z intellectu do-
ctrine. poſtuler illā a deo. q fm̄ bñm̄ Ja-
cobū dat affluent oibus z nō impropat
Scōo vt ipſius oīonis auxillio proficiat
nobis verſus inērio. Tertio vt p illā dia-
boli temptatōes pellat. Ille em̄ ſentī-
ens nos velle lectōes legere. in quib⁹ ſā-
ctoꝝ victorie ptra ſpm̄ habite legunt ſa-
tagit nos acrius impugnare. Dñ nos
illa oīone munim⁹. Diceſ aut ſecrete. p
qō ſecretū regis cōſiliū intelligiſ. vt p-
poſite ſilitudinis pſequamur exemplū
z vt diligenti⁹ capiaſ. vel qz i ea loqmur
deo. Vltima tñ ps patent pcludiſ vt pa-
reat ad qd oīo ipſa diceſ. ſ. ne lector p ſā-
taſſā temptationū efferat. z anditoꝝ a le-
ctionis intellectu z proſectu fraudetur.
De hoc ſub ti. de pma diceſ. Per pces
vō que dñſcā oīonem ante lectiōes ſe-
quunt implorat ſcōꝝ interceſſio ad ob-
tinendū quod in ipſa oīone poſtularur
Oramus em̄ dñm vt inittat opartos in le-
meſſem ſuā. z aperiat cor noſtrum in le-

ge ſua. z in pceptis ſuis. ne ſemen verbi
dei qō audituri ſumus. aut volucres co-
medāt. aut ſpine ſuffocēt. aut in petra:
vbi nō habet humorē aſceſcat. Conſe-
quēter lectōes que ſunt doctrina ſubij-
ciunt. z poſt lectiōes reſponſoria. q bo-
na opa ſignificāt. De qbus in pñemio
dictū eſt. Illud aut cōſiderādū eſt q
in dieb⁹ feſtiuitat⁹ dñſcīs tres dicim⁹ no-
cturnas. in pñemio vnā. Si qdē in triu
nocturnoz officiis tria tpa reſentam⁹
ſc3 tps ante legē. tps ſub lege. z tps grē.
quoz quodlibet tribus diſtinctionibus
variāt. Tps ante legē has diſtinctiones
habuit. Prima ſuit ab adā vſq⁹ ad noe.
Scōa a Noe vſq⁹ ad Abraāz. Tertia ab
abrahā vſq⁹ ad moysen. Temp⁹ ſub le-
ge has diſtinctiones habuit. Prio a moy-
ſe vſq⁹ ad dauid. Scōa a Dauid vſq⁹ ad
trāsmigratōz babilonis. Tertia a trāsmi-
gratōe babilōis vſq⁹ ad xp̄m. Temp⁹ ve-
ro gratie has diſtinctiones habuit. Prima
diſtinctio ſuit aplice z euāgelice p̄dica-
tionis. Scōa tps impugnationis p here-
ſes emergētes. Tertia tps pacis. qñ ſc3
hereses eliminatē ſunt. Recte aut tres
nocturni patres ſeu fideles vtriuſq⁹ tē-
poris ſignificāt. q vigilātes p dei laudē
ad eternā pueniēt laudē. Dñ apls. Dēs
ſtabim⁹ ante tribunal iudicis z nos qui
vuiūm⁹ z q reſidui ſum⁹ nō pueniemus
eosq dormierūt. Quia q illi bonis inſi-
ſtentes opibus bene vigilauerūt. meri-
to z nos. vt eoꝝ meritis trinitati placere
z nouē ordinibus angeloz ſociari poſſi-
mus. in nocturnali officio ſub antipho-
naz psalmoz verſum. lectionū. reſpō-
ſoziorum. nouenario deo laudes can-
mus. Antiphone ad dilectionem psal-
mi ad actionem. verſus ad exercitatio-
nem. lectiones ad dei cognitionem. re-
ſponſoria ad gaudium z cantum perti-
net angelozum. Nouenarij vero anti-
phonarum. psalmozum. lectionū. z re-
ſponſoziorum pro eodem accipiunt qñ

ad numeri significationem. De hoc etiam dicitur in .vi. parte sub festo natalis et sub feria quinta cene dñi. et sub tñ. de septē diebus post pascha. In quibusdā tamē ecclesijs quādo dicit. Te deū laudamus. nonū responsorium nō dicitur. Premissas itaq; trīū temporū nouē diuersitates seu distinctiōes inuenim⁹ in nocturnis solennitatū sanctorū dñicarum. In solēnitatibus em̄ sanctorū tres nocturnas celebrātes imitamur ex cubias celestis hiernsalē que edificat vt ciuitas et cōseruat per angelorū ex cubias qui trīni trīnas distinguunt. dñi ter trīa trīnitati pcinūt. sic et nos qui in illā credimus tres nocturnas celebramus. Imitamur etiā in hoc primitiue ecclesie tres interpolatas ex cubias que ter in nocte surgebant ad confitendum domino vt premissum est. Siquidē canimus nouē antiphonas. nouem psalmos. nouē lectiones. et nouē responsoria. videlicet in vtroq; nocturno tres. siue trīa. ad notandū om̄es electos q̄ fuerāt ante legē sub lege et sub gratia associatos esse in cognitiōe sancte trīnitatis nouē ordinibus angelorū. et in celis ipsi trīnitati cōgaudere. et vsq; in finē sociabunt. Sicut et angeli p̄iores electi fuerūt. ita et psalmi lectōes p̄cedunt. In dñicis quoq; diebus in quibus aliud festū nō occurrit tres nocturnos celebramus. Et dicunt i primo nocturno duodecim psalmi et tres antiphone. quarūz quilibet respondet quattuor psalmis. et in plerisq; locis vñ Gloria patri quattuor psalmis respōdet. Sane dñicam diē dñs sua resurrectione gloriificauit. et in ea angelorū cōsortium p̄meruimus. Vnde dñica nox dominicā resurrectiōnē nobis ad memoriā reducit. et etiam resurrectionē oim̄ fidelium. qui ab initio mundi fuerūt. vsq; ad finem seculi futuri sunt. q̄ in resurrectione dñi omnium electorū resurrectio significata est

Prīmū nocturnum recolit tempus ante legē. ipsi sc̄z legis natural. duodecim psalmis illis recolit resurrectionē oim̄ sanctorū illius temporis. p̄fertim duodecim patriarcharū. qui tunc maxime vigerūt et vigilauerūt a quibus populus dñi in duodecim tribub⁹ fuit propagatus. qui fuit dñio ppl̄s peculiaris sicut i tempe gratie duodecim apostoli p̄ cereis p̄fulserūt. Quaternarius psalmorū numerus quattuor principales seu cardinales virtutes p̄ndit. videlicet. p̄udentiā. iusticiā. fortitudinē et tempaniā quas credim⁹ sc̄tōs patriarchas suo tempore p̄ ceteris habuisse et alijs exemplo monstrasse. Tres antiphone fidem sc̄e trīnitatis siue dilectionē in ea ostendūt. Quāz quilibet rīdet q̄tuor psalmis. Nā quilibet tenens fidē sc̄e trīnitatis q̄tuor p̄missis virtutibus est quadrat⁹. Elusas em̄ in quadro posita ē. sicut habetur p̄lpo. c. penultimo. Ideo autē q̄tuor psalmi sub vno. Gloria dicuntur. nec separant. q̄ quattuor premisse virtutes inseparabiles sunt. q̄ qui habet vnā habet oēs. sicut probat. Augu. Item in eo q̄ sub vna gloriificatione trīnitatis q̄tuor psalmi copulantur ostenditur dictos patriarchas in vna fide trīnitatis dictas q̄tuor virtutes habuisse. et ceteris exemplo mōstrasse. Verū quidam oēs psalmos p̄me nocturne sub vna antiphona cantāt. ad notandū delectationem quam habent in cognitiōe trīnitatis. Quidā etiā ad quēlibet psalmū dicunt Gloria. sed p̄ tres antiphonas eos distinguūt. quia quilibet tenetur ex suo dono reddere laudes trīnitati. ex hac delectatione quā habet in cognitiōe trīnitatis. Et attēde q̄ in prima distinctiōe temp̄is ante legē vigilauerūt Abel. Enos. Enoch et Lamech. q̄ in primis q̄tuor psalmis innuit. Bt̄us vir carat. Abel q̄tanq; lignū plantatū secus decursus aquarū dedit in tpe suo fructum

Liber Quintus

inſticle dñm p iuſticia cōſeruanda ſuc-
cubuit. Quare fremuerūt cātatenos q
dñs in timore ſeruauit dum nomē dñi i
uocauit. Dñe qd multiplicati ſunt. can-
tat enoch. quē dñs ſuſcepit dū eum i pa-
diſuz trāſtulit. Dñe ne in furore. cātāt la-
mech. quē dñs exaudiuit dū ei talē filiū
dedit. q genus hūanū a furore dei in ar-
ca ſaluauit. Quia igitur q̄tuor dūtaxat
pſalmi dicunt. iō duo pſalmi de matu-
nali officio ſubtrahunt. uidelicet. Cū in
uocare. z Verba mea. Et iō illi potius
q̄ alij. qz p̄m^o ſp in cōpletorio. z ſcōs i
ſcōa ſeris ad laudes dī. In ſcōa vō di-
ſtinctōe p̄m^o t̄p̄is uigilauerūt noe ſem
heber z phare. qd i ſeq̄ntib^o. iij. pſalmiſ
innuit. Dñe deus me^o cātāt noe. quē do-
minuſ in iſta generatōe inſtū inuenit. z
iō aq̄s p̄ſequentib^o ſaluū fecit. Dñe dñs
noſter cātāt ſem. quē dñs gloria z ho-
nore coronauit. dū eum ſup fratres pa-
tris b̄ndictōe ſublimauit. Cōſitebor tibi
cātāt heber. q mirabilia dei narrauit. cū
ciuitatē gīgatiū diſſipauit. In dño cōfi-
do cātāt phare. q in v̄be chaldeoꝝ poſi-
tus in dño p̄ſidit. cuius ps calicis ignis
z ſulphur extitit. In tertia diſtinctōe
p̄m^o t̄p̄is uigilauerūt abraā iſaac iacob.
z ioseph. qd ſequētes pſalmi declarant.
Saluū me fac cātāt abraā. quē de^o ſal-
uū fecit. in cui^o t̄p̄e ſcr̄us defecit. qz ido-
latrie ſeruierūt. B̄z quo cātāt yſaac.
quē dñs in ſacrificio reſpexit. Dixit inſi-
p̄lēs. cātāt iacob q ſpes dñi fuit. Dñ
tibi dī. Exultabit iacob z letabit iſrael.
Dñe q̄s habitabit. cātāt ioseph q fuit
ſine macula. dū adulterium reſuſcitauit.

Scōm vō nocturnū dñicale ſiue tres
pſalmi q tunc dicunt^{ur} cu z trib^o antiſpho-
nis. z tribus gloriſicatōibus recolūt re-
ſurrectōz eoꝝ q ſub lege moſayca fuēre
z licet tunc multi ſc̄i fuerūt. ſ. legiſſatoꝝ
cum ſuis imitatorib^o. z pſalmiſta cum
ſuis. z p̄phete. Fuerūt nāq̄ aliq̄ doctri-
na legio p̄r̄ti. Fuerūt etiā aliq̄ qui cu z

dauīd vel ad modū iſp̄is dño pſalmos
decātauerūt ante arcā eius. Fuerūt z p̄-
phete q̄bus datū fuit corrigere pplm.
doctrina z ſapia ſibi a deo data z p̄dice-
re eis futura p̄pter hos tres ordies tres
pſalmos dicim^o. z qz iſti ſeruierūt trini-
tati cū delectatione ſp̄uali. iō ad ſingu-
los dicim^o gl̄ia patri. cū antiſphona. qui
aut oēs pſalmos p̄me nocturne dicunt
ſub vna antiſphōa. z oēs ſcōe nocturne
ſub tribus hoc attēdūt. qz z ſi illis q ſue-
rūt t̄p̄e legis nature. reuelata fuerit ali-
quātulū veritas. illis t̄h qui fuerunt ſub
lege moyſi magis. z inde maior eſt eis
exultatio. qd nō antiſphōaz triplicatio
Præterea illis q fuerūt ſub lege nature
p̄miſſa fuit hereditas. ſed his q fuerūt
ſub lege moyſi collata. Et nota q in p̄-
ma diſtinctōe t̄p̄is legis uigilauerūt ſa-
cerdotes. vt aaron cū docuit. q̄s exp̄m̄t
pſalmus. Cōſerua me. quoz dñs ps fuit
hereditas z calicis. In ſecunda iudi-
ces vt Gedeon dum iudicauit quos ex-
p̄m̄t p̄s. Exaudi dñe iuſticias meā. q-
rū iudiciū. p̄dijt de vultu oiporētis. In
tertia reges vt ſalomō dum pplm rex
quos inſinuat p̄s. Dilgā te. quos dñs
p̄ſtituit ſup gētes. In tertio vō noctur-
no tres p̄s. dicim^o. ſcolētes reſurrectōz
oim illoꝝ qui t̄p̄e ḡfe ſiue in nouo teſta-
mento. in tribus mundi p̄ribus. ſ. aſia.
africa. z europa vigerūt z vigeant.
Et qz t̄p̄e ḡfe maxime facta eſt reuela-
tio z iplēto veritatē. ideo pſalmi illi cā-
tant ſepius cū antiſphonis habentibus
allā ad mai^o gaudiū designandum. put
pleniſ in ſexta p̄te ſub natali dicitur.
Hinc etiā eſt q in q̄busdā eccleſijs ſp̄
oī tertio nocturno ſiue dñicali. ſiue ſeſti-
uali. lectōes ex nouo teſtamēto ſubijci-
unt. ſ. expoſitiones euāgelioꝝ. Et oī Ec-
clēi laudam^o. Et attende q̄m in p̄ma
diſtinctōe t̄p̄is ḡfe uigilauerūt ap̄li q ex-
p̄m̄tur in p̄s. Celi enarrāt. qz i oēm ter-
rā exiuit ſon^o eoꝝ. In ſcōa martyres. q̄s

declarat psalm⁹. Exandiat te. qz dñs. p
 textit eos in die tribulatiōis eoz. In ter-
 tia p̄fessores. q̄s innuit p̄s. Dñe in virtu-
 te tua. q̄ non sunt fraudati volūrate la-
 bioz suoz. Illud ergo interest. inter. xij
 p̄s. p̄mi nocturni q̄ sine antiphonis di-
 cunt qz nō quilibet eoz habet antipho-
 nā. z tres p̄s. alioz nocturnoz q̄ cuz an-
 tiphonis dicunt. qd̄ interest inter. duo-
 decim patriarchas q̄ pegrin⁹ erāt z spe-
 rabāt hereditatē quā eoz posteri posse-
 derūt. z eoz posteros q̄ terram patrib⁹
 eoz. p̄missam hereditauerūt. Inter il-
 los quoqz tres p̄s. tertij nocturni q̄ dicū-
 tur cum antiphonis habētib⁹ alleluia.
 z illos scōi nocturni q̄ dicunt cum an-
 tiphonis sine alia. illud interest. qd̄ inter
 est inter illos q̄ habuerūt testamentum
 imutādū z eos q̄ habēt nō imutādūz
 Nator nāqz est gloriatio noui q̄ vete-
 ris testa. z de p̄ceptis q̄ de promissis.

P̄missi igit tres nocturni sunt illi
 tres anni ficulnee quā dñs inuitē inue-
 nit dicens de illa. Dimitte me vt succidā
 Et r̄sum est ei. Adhuc dimitte eā h̄ an-
 no vt circūfodiā eā z mittā stercora. Cā-
 tam⁹ em̄ in p̄ma nocturna vt recolētes
 facta patz q̄ sub lege nature fuerūt. nō
 inuitiles inueniamur. Cātam⁹ etia⁹ in
 scōa z tertia vt recolentes facta patruz
 q̄ sub lege moſayca z q̄ etiā añ nos fue-
 rūt sub lege gr̄e. nō inuitiles inuētāmur
 Et si inuitiles sim⁹. optet q̄ pastor n̄r fo-
 diat circa nos dicens. reducēdo nobis ad
 memoriā moriē illoz q̄s vidim⁹ paulo
 ante florere. Illi vide q̄ fortis fuit ille
 q̄ nobilis. q̄ diues q̄ potens. z ecce ad
 momentum transiit. optet etiā vt ster-
 cora ponat. p̄ctā videlicet ante oculos no-
 stros ponēdo. z si hoc nō habet effectus
 dicat. In p̄rio est q̄ dñs ad radicē arbo-
 ris securi pōet. z si te inuitē inuēiet i ignē
 eternū vbi p̄petuo combureris p̄uēiet.

Dico de nocturnis festiuitatu z dñi-
 cariū nūc de nocturnis festalib⁹ siue nō
 solēniū diez paucā dicamus. Et qd̄ in

illis dicim⁹. xij. psalmos vt nos deo de-
 bere seruire in. xij. noct⁹ horis ofidam⁹.
 cuilibet hore vnū psalmū attribuētes:
 cū nō possimus iugiter deo seruire. pro-
 ut in p̄hemio dictū est. Olim qd̄ varie
 psalmi canebant. Nā alij q̄nuaginta.
 alij p̄ses. alij pauciores dicebāt. Sed an-
 gelo reuelāte patres p̄uenerūt vt. xij. di-
 cerent. Qui psalmi binī z binī dicunt.
 ad notandū q̄ sine charitate q̄ ad min⁹
 inter duos p̄sistit laudes n̄re vel opa no-
 stra nihil p̄sunt. In quibuscūqz vero ec-
 clesijs in dieb⁹ p̄fests inter duos psal-
 mos gl̄ia patri interponit. ad notādūz
 q̄ x̄ps est dei z hoim mediator. In alijs
 vō eccl̄ijs duo psalmi sub vno gl̄ia pa-
 tri terminant. ad notandū q̄ laudes no-
 stre tūc deo acceptę sunt si in charitate
 maneam⁹. z sic inter duos psalmos ni-
 hil interponūt. qz inter dei z p̄mū i
 quoz dilectōe charitas p̄p̄ie p̄sistit me-
 diū nō h̄. Et fm̄ h̄ in. xij. p̄s. series tāti-
 gla p̄i d̄r. sic sex sūt mūdī etates. Pre-
 terea sicut hoi a natiuitate vsqz i finē vi-
 tę sex etates naturāl⁹ accidunt. ita in q̄ti-
 diā noctno series d̄r gl̄ia p̄i. vt scōlam⁹
 qz vsqz i finē i dilectōe p̄uenerare dēm⁹
 Propt̄ eādē etiā cāz tūc sex antip̄he di-
 cunt q̄ qd̄ significēt i p̄hemio dictū est
 Vl p̄p̄ sex opa mie. q̄ si obſuauerim⁹
 de tenebris hui⁹ noct⁹ vl mori⁹ ad verā
 lucēz vitā puenient⁹ eternāz. Tres qz lecti-
 ones q̄ tūc dicūt doctrinā electoz triuz
 ipm̄ significāt. Et cū ip̄s inēpolate tria
 r̄n̄soria dicunt. ad notādū q̄ q̄cqd̄ electi
 in tribus tempib⁹ docuerūt z quicquid
 i trib⁹ etatib⁹ agim⁹ ad dñi trinitatē refe-
 rīmus. et trinitatem in fide spe z chari-
 tate gloriificamus. Responsoria enim a
 respondendo dicuntur. Ad hoc tres le-
 ctiones dicuntur. quia domin⁹ tres po-
 suit vigiliās dicens. Si in p̄ima. si in
 scōa. si in tertia vigilia venerit. Et ita in-
 uenerit. bñ sūt sūt illi. Que tres vigilię
 tres etates designāt. s. puericiā. iuētutē
 z senectutē. in q̄bus bñ vigilando

Liber Quintus

deū laudare debem⁹. Et nō q̄ psalmo-
dia triū nocturnoy tā dīscalitiū q̄ feriā-
lium dicta vocat. Dñi Exo. c. iij. Vltimū
triū diey ibim⁹ in solitudinē. Sane
Greg. vii. p̄stituit vt in die resurrectōis
vsq; in sabbatū in alb. z i die pentheco-
stes vsq; in sabbatū elusdē tres psalmi
tm ad nocturnos. tres q̄z lectōres dicantur.
Dibus vō alijs dieb⁹ p̄ totū annū
si festiuitas est. nouem lectiones legan-
tur. Alijs vō diebus. s. in feriis duode-
cim psalmi z tres lectiones legantur.
In dñicis vō diebus exceptis domini-
casce z penthecostes. xvij. psalmi. z. ix
lectōres dicant. Illi at̄ q̄ singulis dieb⁹
p̄ter ebdomadas pasce z penthecostes
r̄i tres psalmos z tres lectōres dicunt.
nō ex reglā sc̄tōy paty. s̄ ex fastidio h̄
facē p̄probāt. Nocturnis finit̄ capae
pullant. z te deū laudam⁹ alta voce cā-
tatur ad notandū q̄ manifeste z mirifi-
ce ecclia tpe gr̄e laudat deū. z ad signifi-
candū q̄ si bonis opibus doctrine sc̄tē
bñ respōderim⁹ ad celestē laudē cū an-
gelis pueniem⁹. Cant⁹ q̄z tūc alta voce
facius gaudiū mulieris de dragma p̄-
dita inuenta desiḡt. Vō finis elusdē
cantici ibi Per singulos dies zc. z alij
versus sequētes alij canunt. significat
cōgratulationē vicinay. quā mulierī p̄
pter dragmā repertā fecerūt. Cōpulsā-
tio vō campanay cōuocationē vicinay
repñtat. In q̄busdā etiā ecclies lumi-
naria accendunt Nam z mulier ipsa lu-
cerna accēsa totā domū auerit. Hoc ē
significat q̄ ecclia catholica p̄ xpm̄ ex-
trahit de inferno. Vel ip̄e hymn⁹ futu-
rum gaudiū z leticiā repñtat quā ecclia
requiescens a laboribus suis est in die
iudiciij cōsecutura. Et est sciendū q̄ cū
beatus Ambrosius beatū Augustinū
de manichēis cōuersum baptissasset di-
xit. Te deū laudam⁹. Augustin⁹ vō r̄i-
dit. Te dñm̄ confitemur. Et illo dicēte
Te eternū patrem. ille r̄ndit. Tibi om̄s

angelis &c. & sic totū illū hymnū alterna
composuerunt. Post te deum lauda-
mus. vel qñ illud non dicis. post omēs
lectiones & rñsorla dicit vsus a sacerdo-
te. p quē excitat audicēs. vt in dei lau-
de pmaneat. Et dicit voce magis de-
missa. ad notandū q nō pdest clamor
vōcis nisi assit clamor cordis. Verū
beat⁹ Benedic⁹ aliter officiū nocti or-
dinauit. non tñ dissensiens a pmissa ec-
clesie ordinatione. vel illi in aliquo cō-
tradicens. s; ordini suo quoddā peculi-
are cōstituens. Ipse nāq; instituit semel
dici De⁹ in adiutorii meū intēde. & ter.
Dñe labia mea apies ppter reuerentiā
vñitatis & trinitatis. Deide psalmū. Dñe
qd multiplicat. eo q a somno surgens
dicit in eo. Ego dormiui & somnū cept
&c. Deinde in pmo nocturno sex psal-
mos & quatuor lectōes cū toridē rñsorla
cantari instituit. & totidēz in scōo. p. b
vltam ptemplatiuā innuens & actiuam
Senarius em psalmoz numer⁹ vltam
designat actiuā. in qua sex miscōde opa
conueniūt exerceri. si qd ad cōtemplati-
ue vite pfectionē voluerit puenire q p
quatuor euāgēlia designat & p quatuor
lectiones sñr figurat. Quaternari⁹ qui
dem nūerus apd monachos qdratam
stabilitatem & euangelicam in sanctis
expmīit. seu quadruplicē sensum scri-
pturarum propter quadrigas amina-
dab. i. historiale. allegoricū. tropo-
logicū. & anagogicū. In tercio vō
nocturno tria cantica cantari instituit
in laudem trinitatis. a qua nobis vite
perfectionem dari cum charitate credi-
mus & speramus. Cantantur autem il-
la cantica cum alleluia quod est cantī-
cum celestis leticie. vt per hec totaz tri-
nitatem esse dignam celesti laude ostē-
datur. & ad quam plene laudādā nō
sufficit laus humana. Quatuor vō le-
ctiōes de euāgelio q sequunt significāt
q laudatores dei p qtuor euangelistaz

doctrinā debet esse quatuor virtutibus in
signiti. p. quatuor etiā rñsoria laudatū
alacritas designat. Sz ne hic bonū agē-
tes illud sibi ascribāt. s. toru dei laudi
attribuāt. z se illi seruos oñdant subm
git. Te deū laudam⁹. Postea legit etiā
gelū qđ significat denariū. i. vitā eternā
qđ digne deū laudāribus in fine reddet.
Ad qđ sequit amē. i. fiat nobis. quod ex
euāgelio credim⁹ z speram⁹. Hymnus
vero qđ sequit. scz Te decet laus zc. gau-
diū qđ scī post laborē hñt de remunē-
ratōe denarij significat. Monachi autē
nunq̃ nonē lectōes dicūt nisi in exequi-
is mortuor. Dñ z in triduo ante pasca
nouē dicūt q̃si exeqas dñi repñtantes.
Ad laudes aut instituit psalmū illum.
Deus misereat nrl. pmo absq̃ antipho-
na decātari. Tñ q̃ tenebris fatiscētib⁹
diluclule matutine laudes cātant z i eo-
dr. Illuminet vultū suū sup nos. Cum
qđ hoc officiū ad dñi pñet resurrectōz
p quā accepim⁹ misericordīā z benedi-
ctiōē. Rursus monachi dñicam oñōē
in voce dicūt ppter simplices qđ eam nō
intelligūt. aut obliuiscunt. z ppter ver-
tos qđ spīnā odij gerētes in corde fratres
odiūt. nolētes dicere. Dm̃itte nobis de-
bita nra sicut z nos dimittim⁹ debitorib⁹
bus nrls. Hoc igit dicere cōpellunt in
publico. vt purgent ab illo vicio tā in fi-
ne noctis. i. in matutinis laudib⁹. q̃ i fi-
ne diei. i. in vespīs. vt noctē aut dñē non
p̃trāseāt sine recōciliatōe fratrū. In alijs
aut horis nō dicūt in voce. qz sepe prin-
git fratri frēm irasci. z quodā furoris i-
petu cōmoueri. qđ licet statim animū ñ
cōhibeat. expectādus tñ est ad ventam
Sufficit em̃ si sol non oriat sup iracūdi-
am ei⁹. nec etiā occidat. sicut dicit apls
Dicūt etiā quatuor solūmō psalmos ad
vespas. put in. vi. pte sub ti. de tpe dicit
Non vacat etiā a miserio qđ mona-
chi se toto corpe ab oriente in occiden-
tē girāt. significātes deū vbīq̃ adorādū

fore. quasi vbīq̃ pñtem. vel qz rōnabilī
motu ab ortu nre natiuitatis vsq̃ ad oc-
casum mortis eū seq̃ tenemur. sicut z fir-
mamētū naturaliter vertit ab oriente in
occidentē. Hoc etiā quedā designāt ec-
clesie in qbus dicētes. glia pñ se inclīnāt
ad orientē z sbdētes. sic erat zc. se vertūt
in occidentē. Deuotio em̃ in diuinis of-
ficijs est seruāda. Quia vō monachor
officiū ad nos nō pñet ad pñs de illo
sufficiat hoc dixisse. Vltimo nota qđ
monachor ordo figurā cherubin qđ in
angelor ordines expm̃tor p̃dicat habe-
re pbat. Nā sicut cherubin ita z mona-
chi sex alis velāt. dicēte scriptura. Sex
ale vni z sex ale alteri. Due qđē in capu-
tlo quo caput regis demōstrāt. Illud ve-
ro tunice qđ brachijs extendit siue dex-
tra siue leua. alias duas dicit⁹ eē alas
z añ z retro alias duas. et sic illud quo-
corp⁹ regis sex alarū imp̃re asse-
rit. Habet⁹ quocq̃ eor habitū imitant
scōr. De Helia nāq̃ legit. Vir pilos⁹
et zona pellicea accinct⁹ renib⁹. Et dñs
z de illis similib⁹ dicit apls. Circūie-
rūt in melotis z in pellib⁹ caprinis. Et
de Iobē baptista inq̃t euāgelista. Zona
pellicea circa lūbos ei⁹. Adhnc cuculla
monachor sumpta ē a collobijs ap̃lor
qđ vt dalmatica formabant. z in eis for-
ma crucis p̃ferebat. qz illi se vicij z cō-
cupiscētijs crucifigebāt. Et nigredo est
mundi contemptus. longitudo perse-
uerantiā in bono

De laudibus matutinis.

Vnt nōnulli qui

hesdre ordinē sequētes. de qđ in
pñcipio hñt⁹ p̃tis dictū ē. matu-
rinas laudes a nocturnis diuidūt. illas
fore p se officiū asserētes. z mane auro-
ra rutilante illas dicētes. put in ti. p-
ximo dictū est. Tāl nāq̃ hora xpus vi-
croz a mortuis resurrexit. Dñ Marc⁹.
Surgēs ihs mane prima sabbati. Vel

Liber Quintus

salutē eius resurrectio in matutino notifi-
ficata est. Tali etiā hora supra mare am-
bulauit. Merito igitur in hac hora laudan-
dus est ut ipse qui nos per scripturam suam resur-
rectōis saluauit supra mare huius seculi nos
se faciat sicco vestigio. sicut petrus. Hac
etiā hora mundū et angelos creauit. et
statim post creatōis suam canticū laudes
creatori suo iubilauerūt. Laudes igitur ma-
tutinas rubescēte aurora dicuntur. In qua-
ta vigilia quā lucifer totā illustrat quā et
matutinū oratio a mane quod est lumen. quia nobis
lumen mane reducit ad coronā glorie ob-
tinendā. iuxta illud. Nō sit vobis vanū
mane surgere aut lucē. quia promittit dñs co-
ronā vigiliantibus. Quid autem significet tē-
pus matutine laudis dictū est in prin-
cipio precedentis tractatus. Dicunt autem lau-
des. quia illud officiū laudē precipue sonat
diuinā. quā ei facimus pro eo quod a tenebris
erroris nos ad lucē seu viā veritatis re-
duxit. et ad septatores diaboli repellēdas
Vñ Isa. xxi. Ergo scimus in laudate
quod habitatis in puluere. quia ros lucis est.
De hoc matutinali officio dicit propheta.
Alid te de luce vigilio deus. Sane matu-
tinū et vespertinū officiū ideo canimus quasi
dño iuge sacrificiū offeram. Offerebāt
enim dño in ve. rest. iuge sacrificiū. id est. mane
et vespere. Sed vespertinū dignius erat matu-
tino. quia pinguius ut mundi dicuntur. put sub
vespis dicitur. Nos autem per matutinū officiū
um intelligimus legē. per vespertinū salua-
toris passionē. et in vespa mundi. id est. in se-
ta cruce oblitit se deo patri pro nobis. Vñ
elevatione manū mearū sacrificiū vesperi-
nū. Hñdet autem hoc officiū illud. quia ibi psal-
mi ponuntur sub quorū distinctōibus per gloria
patri sicut et hic. Itē ibi et hic hymni cū
lectōe et versiculo. Ibi etiā canticū mariez
hic canticū zacharie. Quia hoc officiū
vespertinū dignius est. propter rem dignis-
simā quā significat. oīa in maioribus solē-
nitatibus in vespertino solēnius cāramus
et in matutino. minorū interponentes.

Isidorus dicit in li. et. q. officium matu-
tinū est in lucis initio sic appellatum a
stella lucifero. quod oritur mane inchoante ut
dictū est. Hoc officium laudū plenus est
laudibus. put dictū est in principio pcedē-
tis tractatus. ad quos sacerdos peruersus quē
permittit excitat auditores. quod est quicquid. In
matutinis meditabor in te. quicquid. Excel-
sus super omnes gentes dñs. Vñ alius. Et dei
de diuinū imploreat auxiliū dicens. Deus
in adiutorium meū intēde. Postmodum
chorus ad idē festinās auxiliū in summa
trinitate glorificat deū dicens. Deus ad ad-
iuuandū me festina. Gloria patri. Deinde
antiphona inchoat. Circa quod notandū est
quod quedā ecclesie in dñicis quod sunt a prima
dñica post epiphaniā usque ad septima
gesimā. et ab octaua penthe. usque ad ad-
uentū dñi. canūt ad laudes alia loco an-
tiphone pro oibus psalmis. Tū quia ut pre-
missum est hoc officiū laudibus est plenum
illa enim laus est angelica. Tū quia officiū
dies resurrectōis representat. Sicut igitur in tē-
pore pascale quod est resurrectōis. alia mul-
tiplicat. sic merito et in eis debet multi-
plicari. Et est attendendū quod in dñicis quod sūt
ab octaua ephe usque ad septuagesimā
continūt alia. iuxta cantum quarundā anti-
phonarū ad natiuitatē dñi primeniū. In
dominiciis vero que sunt ab octaua pen-
thecoskes. usque ad aduentū cāram alia.
iuxta cantū ferialiū antiphonarū quod dicitur
tur ad bñdictus et dō ipso sumunt. Quia
igitur in singulis dñicis per varietate anti-
phonarū ipsarū etiā cātus in alia variant
ideo iuxta breuitatē vel plurimatē cuius
libet antiphe. iuxta cū cantū canit. mul-
tiplicat vel minuit in singulis dñicis nū-
rus alia. Alid hec ratio in alia certū numerū
nō pñitur. quoniam deuote aie certū numerū
vel inodus in laudādo deū pñigi nō pñit.
In alijs vero ecclesijs passim in oibus dñi-
cis ad pmos tres psalmos loco antiphe
quasi ad intonandū psalmos his cōtinūt
alia. ad insinuandū quod in dei laudē ex ca

ritatis feruore pcedunt. Nec carant illud iuxta alicui⁹ antiphe caru. ad notandu q iuxta aplm charitas no emulatur. Ad psalmu vo Bndicite carat antipho na. tres pueri. cui nec subli⁹ nec alla sbij est ppter rones infra scriptas. Ad psalmu vo Laudate deo. ter dicunt loco antipho e alla. no iuxta alicui⁹ antiphe cantu. sed durat ad inchoadu psalmum. Ter aut dicitur Primo qz ruder tribus psalmis sub ipso psalmo Laudate prentis. Secdo ppter triplice ordine iustoz deu laudantiu. de q infra dicit. Porro i laudibus maturis qnq psalmi dicunt. vt qnqz sentiuu repatio notet. z ppter qnqz stat⁹ ecclie. Prim⁹ ps est. Dns regnauit. in q laudat de⁹. q firmavit orbem terre. s. in fide z in resurrectione. Et io b psalmus punit ad regnu xpi. Scds est Jubilate. q punit ad pfectores. Vn ibi dicit. Introite portas ei⁹ in pfectione. Et recte incipit a sublio. qm pfectio valde placet deo. Tertio est. Deus meus etc. q signat martiru q sicut ad dnm. vñ dicit ibi Situit in te aia mea. Et qm tota nra sitis z interio esse debet in trinitate. z ad trinitate. io sequit ps. De⁹ misereat nostri. in q tota trinitas notat du ibi dicit. Bndicat nos de⁹ deus noster. benedicat nos de⁹ etc. Dicit em ter de⁹ ppter prez z filiu z spm scdm. Quart⁹ e caricu triu pueroz. Bndicite. qd est Daniel. iij. ca. significas statum antixpi. vt la infra dicit z in fine hui⁹ psalmi no dicit Gloria patri. Prio qz ppter pfectione fidei. plecti sunt tres pueri i caminu ignis. in q facto maxime deo z trinitati derogatu est. Secdo qz vltim⁹ vsus illi⁹ psalmi idet dicit qd gloria pti. z in diuinis scripturis nihil debet superacui esse. Tertio qz in ipso psalmo distice tota trinitas notificat. z laudat de⁹ creaturis. Rursus du ps. ille dicit nec sedere nec genua flectere debemus sicut dicit sub sabbato qumoz tepoz p-

me hebdomade qdragesime. Quintus psalmus est. Laudate dnm. in q stat⁹ ille notat qm post morte antixpi puerentur iudei. vt la dicit. z in fine ei⁹ dicit gloria patri. ad ostendendu q p bona opationes sociabimur angelis. q incessanter deus laudat. Pot etia dici q in laudibus octo psalmi dicunt. qz officiu istud mystice recollit statum ecclie ab initio apostolice stabilitatis. vsq ad pfectoz electoru q in fine mundi futuri sunt. sub quo statum octo ordies ecclie siue electoz i ecclia scda p baptismu saluari repiunt. sicut i arca noe octo aie illos significates p arca saluare sunt. Per dnm em bapti⁹ m. p arca vo ecclia significat. Prim⁹ ordo fuit ecclie pmitiue in iudaico populo puerantis. q p xpi pdcatoz reformata z edificata e. sicut monstrat ille primus psalmus. Dns regnauit. in primo eius versu. vbi de saluatoris regno z de ipsi⁹ agit potestate. In scdo versu agit de fundatione ecclie q tunc cepit fieri sup illud fundamentu qd est xps. iuxta aplm. De quo etia fundameto i ti. eiusde psalmi habet. Cantat ergo hic psalmus in laudibus. qz punit laudes xpi. Secundus ordo fuit pmitiue ecclesie mtratis ad geres p predicatione dñi z apostoloruz monitu oem terram. i. oem gentem ad inhabilandu deo. qd monstrat scds psalmus. Jubilate deo omis terra. Tertius ordo fuit credentis gentilitatis. qua terris psalmus. Deus deus meus demonstrat offerre gratias z beniuolentiam apostolorum vocationi. Quartus erit respicientis iudaici populi per Enoch z Melchiam conuersi quem ille quartus psalmus. Deus miseretur nostri. monstrat ad deum reuersum poscere misericordiam eius. et tunc geudebunt se cognoscere viam dei quam in gentibus esse cognoscent. Quintus erit eorum qui futuri sunt tempe antixpi. in cuius figura

Liber Quintus

fecerit nabuchodonosor. qui licet tribu-
labit sanctos vtriusq; populi non tñ desi-
stent bñdicere deū adinstar trili pucro-
rum q̄s de^o liberauit de camino ignis.
q̄ p illū q̄ntū canticū bñdicite. recolunt
Eo em̄ tpe iusti purgabunt velut in ca-
mino ignis. nō tñ vrent. s̄ ibi accipient
formā auri. Vñ Job. in apoc. vidit pe-
des eius siles auricalco sicut in camio
ardenti. Vñ rite sequit iste psalmus. z
ppter tribulationē quā desiḡt antipho-
na illius sine alla z ipe sine gl̄ia p̄ri cā-
tatur. Hymn^{us} at̄ ipe tres h3 distincōes
In p̄ma inuitant supiores creature ad
laudē creatoris. s. q̄ sunt supra celū q̄ in
celo. z q̄ in aere. In sc̄da inuitant ad b̄
creature terrene z q̄ mouent in aq̄s. In
tercia inuitant oēs ip̄s z aie vt cū om-
ni creatura dñm bñdicam^{us}. qz sicut tres
pueri Nabuchodonosor z caminū ig-
nis sic z nos diabolū z iserni incendiū
euasim^{us}. Ceterz b̄ canticū bñ puenit dī
ei dñico z cuilibet festino qz in p̄ia dīe
dñs vnīuersa creauit z p suā resurre-
ctionem postmodū inonauit. Ideoq; in ea
die z i festū q̄ resurrectionē dñicā imitat̄
dī. in quo dī creature ad creatoris lau-
dem inuitant. Hinc ē ē q̄ eedē laudes
sūt i dñicis dieb^{us} z festiuitatib^{us} sc̄dōz. z i
tpe pascali. qz rep̄tant gaudia resurre-
ctionis xp̄i z nr̄e. Sext^{us} septim^{us} z octa-
uus erit eoz q̄ vnīuersaliter ex trib^{us} mū-
di p̄tib^{us}. s. ex asya. affrica. z europa. con-
uertendi z colligēdi sunt. q̄ p̄r antixp̄i
psecutionē z ei^{us} morē maiore pace fru-
ent vsq; in diē iudicii q̄ nūc hēat eccia.
Tūc ei erit senectū mia vberi. In q̄ de-
tertriplex ordo iustoz. s. p̄ugati. p̄tinen-
tes. z v̄gines. q̄s iob noe z daniel exp̄i
mūt. z ḡnalter vnīuersi sc̄i q̄b aureola
debet. q̄ in trib^{us} m̄di p̄tib^{us} de tribulati-
one euadēt. regnaturi cū sp̄so ecclesie
celebrabūt laudes dī. que cōtinent in
illis tribus psalmis. s. Laudate dñm v̄
celis. Cantate dño canticū. z Laudate

dñm in sanctis. Querit at̄ q̄re h̄ tres
psalmi sub vna antiphōa z etiā s̄ vno
gloria p̄ri dicunt. R̄ndet idō. quia p̄e-
missi sextus septim^{us} z octauus ordines
electoz. q̄ ex dicit trib^{us} m̄di p̄tib^{us} colligē-
t. sine aliquo intervallo simul erūt
z pariter glorificabunt. Continent em̄
ip̄i tres psalmi triumphū de mūdo car-
ne z diabolo. z qm̄ vnū sine alio nō ha-
betur. ideo merito p̄iungunt. Querit
tur quare p̄missi duo psalmi. s. Deus
deus meus. z Deus misereat nostri. cō-
binant z sub vno gl̄ia p̄ri z sub vna an-
tiphona dicunt. Ad quod quadruplex
est responsio. V̄rio qz psalm^{us} De^{us} de^{us}
meus significat sc̄im ad deū. i psalmo
Deus misereat nr̄i trinitas notat vt s̄.
Ad significandum igit sc̄im z deside-
rium continuū ad deū b̄ sit. Sc̄do ad
norandū q̄ aī psecutionē antixp̄i p̄p̄s
credentis gentilitatis. q̄ recolit p̄ psal-
mum Deus de^{us} meus z iudasus p̄p̄s
respl̄cens qui recolit p̄ psalmū. Deus
misereat nr̄i. vnū erunt in fide. z postq̄
h̄ cōiuncti erūt veniet antixp̄i tribula-
tio. vt p̄missum est. Tercio qz primus
psalm^{us} illoz significat dilectionem dī
Vñ ibi dī. Situit in te aīa mea zc̄. Se-
cundus dilectionē p̄ximi. Vñ ibi dicit
Cognoscamus in om̄ibus gentib^{us} sa-
lutare mū. Que ita cōnepe sunt vt vna
sine altera in xp̄iana professione nō ha-
berur. Quarto quia gratia quam eccle-
sia in primo psalmo sc̄ire videtur. In
secundo collata ē monstratur. Vnde
ad gratiarū actionem inuitatur cum dī
citur ibi. Confiteantur tibi populi de-
us zc̄. Rursus ideo in fine ipsius psal-
mi Deus deus meus. non dicitur glo-
ria patri. quia in eo agit de miseria hu-
mani generis. Vnde ibi dicit. Situit
in te anima. Non enim omnes psalmi
de miserijs multisq; alijs aduersitatib^{us}
tractantes. laudant illum pro illis. q̄
tamen deberent. Sed sequenti psalmo

scz Deus misereat subijciat gl'a p's. qz i eo agit de miscōla dei p quā generi hūmano bona coferunt et inala remouēt. Cetero p'dicti duo psalmi. z psalmus ille Laudate dñm. nunq̃ variant. ad significādū q sine fide et desiderio trinitatis q̃ i p'missis duob' psalmis vniū ex p'mū. z sine laude dei q̃ p psalmū Laudate designat. nunq̃ xpianus esse debz. Querit ergo quare eccia in psalmo illo Jubilate. ad iubilandum nos inuitat. z tñ ipa nō iubilat. Ad qd dicit pōt. q officiū laudū dñi resurrectionē significat q̃ iā completa in capite. s. in xpo adhuc est in mēbris implēda. Ad notādū igit q̃ iā in pte impleta ē. nō dī iubil' i fine antiphonar. p'fertim illaz q̃ dicūt sup psalmos in qb' fit mentio de resurrectione. Est em iubilus cantus spe gl'ie pceptus. Quia vō resurrectio adhuc i mēbris implenda ē. iō in qbusdā antiphōis iubil' dī. vii z in tpe pascali i v'sculis z rñsorijis z in alia iubilam' ppter nřam resurrectionē quā speram'. quā qz non videm'. nec adhuc plene exp'mere possumus. iō p vocē nō significatiuā iubilamus. In antiphōis q̃ nō fit iubilus ppter resurrectionē dñi q̃ impleta ē. nec etiā in ātiphōis laudū. in qz psalmis mētio fit de resurrectione dñi. vt in p'mis trib' psalmis. nec i fine antiphōne qrti psalmi. qz mabuchodonoso: vidēs tres pueros in camino ignis positos. vidit z quartū cū eis. s. xpm eos consolantē. Qui em in tribulatione sunt b' solū orāt ne deficiāt. z potius ē tūc loc' timēdi q̃ sperādī. iō in fine ātiphōne hui' psalmi nō dī iubil'. p'ferri qz in tribulatione scōrū gl'ia dei non apparet. Sz in fine antiphōne q̃ dī supra psalmū Laudate dñz dī iubilus. qz in illo nō fit mentio de resurrectione. sed de spe gl'ie quā expectamus. ex qua est iubilus. De hoc iubilo dictum est in probemio hui' p'tis.

Porro primus psalmus laudum in

dominici. s. Dñs regnauit. q̃ est psalm' lerticie. cōmutat in ferijs i psalmū Miserere mei deus. q̃ est psalm' penitētia lis. Circa qd notandū est q̃ dies dñiciz festiui recolūt resurrectionē sanctorū. q̃ fuerūt ab initio z erūt vsq̃ in finē seculi. Dñi in dñicalibus et festiuis laudibus recolentes regnū dñi post eius resurrectionē a morte corporis. siue gloriā resurrectionis electorū canimus psalmuz Dñs regnauit. qui tamē in dñicis dicit ad primā a septuagesimavsq̃ ad pasca put ibi dicit. Dies vō feriales recolūt pegrinationē ipsorū sanctorū z penitētiā. Et iō in ferialibus laudibus dicim' primū psalmū. s. Miserere mei deus. recolentes nostrā resurrectionē a morte aia rum p penitentiā. siue electorū pegrinationē z penitentiā siue cōuersionem. Quia em iudei ad cōuersi predicatorēz cōpuncti corde et cōuersi. illū frequentabāt inde inoleuit vsus. vt et nos qui de gentili errore cōuersi sumus. illū in officiis frequentemus q̃tenus ad cōuersionē penitentiā puocemur p quā resurgere valeamus. De hoc etiā psalmo sub p'ma dicit. Ad hoc loco scōt psalmi. s. iubilate. qui in dñicis z festiuis dī diebus sex psalmi in sex feriis dicunt. Quia sicut primitiua eccia scōrū p'dicatione hereditatē accepit z post ad gentes intrauit z sic gentilitas credidit. z sicut iudae' p'plus sanctorū p'dicatione resipiscit in fine. z q̃ sub tpe antichristi futuri sunt tribulationē euadēt. z p'pli post ei' p'dicationē ex tribus mūdi p'tibus colligēt vt p'missus ē. ita z i loco psalmi Jubilate. q̃ scōrū p'dicationē cōtinet dī in scōda feria psalmus Verba mea. q̃ est vox ecclesie ad hereditatem domini vocare. In septuagesimo vero psalmus Confitemini. prout ibi dicitur. Et in terciā feria psalmus Iudica me deus. qui recolat quādo primitiua ecclesia intrauit ad gentes. Et in quarta feria psalmus

Te decet. q̄ cantat in figura gentiū q̄ ab
idolis cōuersi sunt ad deū. Et in quita
feria ps̄. Dñe refugiu. q̄ sic intitulatur
P̄io moysi hois dei. cōgruēs respiscē
tie iudeor̄. Et in sexta feria ps̄. Dñe ex
audi orationē meaz. quē dauid cātauit
qū filius suus cū p̄sequebat. p̄secutōez
antichristi significans. Et sabbato ps̄.
Bonū est confiteri dño. qui sic intitula
tur. Psalmus cānici in die sabbati. i. in
die quietis. figurās sanctos a trib⁹ mu
di collectos post antixpi p̄secutionē fo
re in q̄sere manfuros. z dño cōfiteri et
psallere. Premissi ergo sex psalmi t̄do
ita hic ordināt vt in eis notari possit or
do christiane p̄uersatōis. **De** loco
psal. B̄ndicite. sex cānica in sex ferijs vi
cunt. qz sicut psalmus ille p̄tinet gra tia
rūactiones triū pueroz. ita z in cāncis
p̄tinent gr̄arum actiones electorū. Tal
em̄ est differentia inter psalmū z cānicū
qualis inter bonā opationē z gr̄arum
actionem. Moyses cū legi p̄m om
niū instituisse cānica. qū pharao s̄mer
sus est. Deinde delboza non ignobilis
femina in libro iudicū. Postear viri et
femine. Cānicū ē vox humana. psalm⁹
vō est qd̄ cantat ad psalterium. Item
psalmus demonstrat opera elector̄ il li
us ordinis quē significāt acta post con
uersionē. Cānicū vero ostendit laudē
dei p̄ eisdem opib⁹. De cāncis dicet
in sexta parte sub sabbato sc̄to. Hursus
ideo p̄ singulos dies feriales septima
ne secūdus et quintus psalmi mutant.
qz sex psalmi z sex cantica q̄ p̄ sex dies
septimane cōmutant concordant in si
gnificationib⁹ octo psalmi q̄ canunt
in matutino dñicalli. seu octo ordinib⁹
electorū. de quibus premissum ē. Nō
incongrue igit de die in diē ordinatim
canunt quēadmodū et psalmi domini
calis matutini canunt. seu quēadmo
dū ordines electorum q̄bus concordāt
numerant. vt p̄ eos elector̄ ordines in

nono testamento de tpe in tps sic ordi
natim fuisse ostēdant. Psalmi vō De
us deus in eis z Laudare. nūq̄ cōmu
tant nec p̄mittunt. qz nullū fuit tps
nec erit. quo anime iustorū nō sintat ad
deū fontē viuū. et quo nō laudēt dñm
in excelsis. **Et** aut̄ hec clarius pateat
notādū est q̄ qlibet dictor̄ sex psalmo
rū hz in se b̄ vocabulū mane vel eq̄pol
lēs. Mane aut̄ i sex diuidit. s. in mane
tpis. in mane pectoris. i. in mane n̄re redē
ptōis. in mane hois. in mane eternitatē
et in mane mūdialis p̄speritatis. Ma
ne t̄pis est incitiū et fundamētū fidel. de
quo dictū ē. Et factū ē vesp̄e z mane di
es vii⁹. Mane pectoris ē incitiū gr̄e. cū
scz gr̄a incipit lucere in corde. vñ Emit
te lucē tuāz mane exau. vō. me. Mane
n̄re redēptōis est matutinu tps quo
dñs n̄r surrexit. vel ei⁹ resurrectio inno
uit. vii. Exit⁹ maturini z vesp̄e delecta
ber. Mane hois ē puericia ei⁹ vel ado
lescētia in qua viret et floret. vii. Ma
ne sicut herba transeat. mane floreat et
tran. vesp̄e decidat induret z areseat.
Sepe aut̄ ē q̄ hō mane puericie trāsit.
id ē mouet. si vō cū p̄tingat venire a ma
ne adolescētie in q̄ viret et floret. sepe ē
q̄ z tūc transit. q̄ si forte cū cōtingat ve
nīre ad vesp̄az senectutis. tūc absq̄ du
bio in mortē decidit. induraf vt cada
uer. z arefcit in puluere. Mane eterni
tatis. ē incitiū eterne gl̄ie. vii. Audiat̄ fac
mibi mane misericōdian tuā. i. vocē mise
ricordie tue. s. Venite b̄ndicti zc. Ma
ne mūdialis p̄speritatis ē ipa p̄sperita
tas. vii. Ad annūciādū mane misericōdiaz
tuā zc. Penitens. s. solitius de aia sua
mane t̄pis surgit ad ofonē vt possit dice
re. Mane astabo tibi eruidebo. mane
exaudies vocē meam. Qd̄ h̄i in primo
psalmo. Verba mea. **De** qz oīo eius
nō hz effectū sine mane pectoris. i. sine
gr̄e incicio ideo dīc. Emitte lucē tu. Qd̄
h̄i in secūdo ps̄. Iudica me de⁹. Sz qz

mane pectoris pendet ex mane nre redemptōis. ideo dicit. Exitus matutini. Qd est in tercio psal. Te deceret. Et qz habito mane pectoris. qd est effectus mane redemptōis homo incipit sibi vilescere. Sequit. Mane sicut herba trāse ar rē. Qd hī in quarto psalmo. s. Dñe refugiu. Sz qz qto sibi quisqz magz vilesceat. tanto magis mane eternitatis assectat. Idcirco dicitur. Audiam fac mihi mane misericordiam tuā. Qd hī in quinto psalmo. Domine exaudi orōnē meā Et quia nemo ad hoc puenit nisi q laudat deum in aduersitate et pseritate. ideo adiungit. Ad annunciantū mane misericordiam tuā rē. Qd hī in sexto psal. Bonū est rē. Rursus sex psalmi q p singulas ferias mutant. z cantica q in illis dicunt inter se cōueniunt. et pgrue possunt temporis gratie successibus coaptari In secūda nāqz ferta recolit status primitiue eccie. q sanctorū pdicatōe hereditatē accepit rē dicitū est. vñ in illo psal. Verba mea. orat eccia pro eterna hereditate. quā p xpm percipit. quare i ti. ei dē psalmi habet in finē pro ea quā consequit hereditate. In cāntico vñ gratias agit dicens. Cōtēbor tibi dñe qm iratus es mihi cōuersus est furor tuus et consolatus es me. Qd est ysa. xij. ca. Reuera ira dei permāsit vsqz ad passionē saluatoris. h tunc cōuersus est dñs a furore z cōsolatus est ecciam. aprens ei ianuam celestis regni cum omnes pri ad inferos mitterent. Item in psalmo sollicitudinē suā ostendens ecclesia dicit. Mane astabo tibi z videbo rē. In cāntico vñ confidens dicit. Fortitudo mea et laus mea dñs. i. ipse per quē sum fortis z quē laudare teneor. Ad totaz igit pertinet ecciam. qd dicit. Verba mea rē. sed specialiter ad primitiuam. cui p apostolos primo facta est pmissio et r hereditatē. extruexillū cruce cepit i natōibz eleuari. ad qd pgrinet canticum

sic ex his q pcedūt cāticū in ysaia manifeste apparet. Di em in hoc libro paulo sapius. In die illa radix yesse. q stat in signū pploz ipm gentes depcābunt. et erit sepulcrū eius gloriosum. Et paulo post. Eleuabit signū in nationes et cōgregabit profugos isrl rē. Saluator nre est radix yesse. z ipe stat i signū populo rē. qz ad eum respiciūt gentes z ipsum deprecantur. eius sepulcrū fuit gloriosum. licet peccatis nostris exigentibus ad tps sit ignominiosum. z ipe p aptos z alios primitiuos leuauit in nationes crucis signū. in quo est victoria. vt sciāt oēs in quo diabolus est vici. Sz ante hoc cōgregauit ipse profugos israel. qm in die penthecostes erant viri religiosi i n hierusalem ex omi pte vel natione q sub celo est. ex illis crediderunt vna die tria milia z alia die quinqz milia. nā eis dicit Paulus in actibz aploz. Primum optebar vobis loqui verbum dei.

In tercia ferta illud tps recolim qm ab impijs eccia pscutione patiebat a iudeis primo. z postea a diuersis impatoribus romanis. pferri tpe neronis vsqz ad tpa dyocleciani z maximiani impator. Que aut tunc passa fuerit eccia indicat psal. Iudica me deus z discerne causam meam de gente non sancta. Et ostendit tristitiam cū dicit. Quare tristis incedo dū affligit me inimicus. Sed qz ab hac persecutione liberata ē cantat canticū. Ego dixi. Qd est Iste xxxviij. c. qd cantauit Ezechias post liberationē a sennacherib. z post infirmitatē quā incurrerat. ne eleuaret cor ei in supbiem. vel quia eleuātū erat ppter inopinabilem triumphum de exercitu Sennacherib. Sicut em ille liberatus reddidit gloriam deo. Sic et ecclesia. Prius tamē quasi desperās dicit. Nō aspiciam hominem vltra z habitatorē quietis. id est saluatores meum. p quē mihi quies deberet esse. immo cū vide-

Liber

Quintus

bat suos passim interfici dicebat. Generatio mea ablata est. Et itez. Precisa ē velut a rege vite mea cū odhuc ordi rer succidit me. Tñ sperās ecclia dīc. Vī uens supple nūc in p̄ctōe tua. viūēs scz post i futura dēre. ipe p̄stebit tibi sic z ego hodie. supple liberata ab hostib⁹ z ego ita ago sicut p̄ bon⁹ nomū facit si līs veritatē suā. In q̄rta feria recolit illud tps quo ecclia cepit exaltari super inimicos suos reddita sibi pace p̄ imperatōrē Constantinū. vñ cantat. Te decz hymnus dens in syon. Syon interpretat speculario siue contemplatio. qz tpe dē rīs potuit ecclia vacare p̄rplationi. Ad hoc etiā p̄inet titulus. s. psalm⁹ dauid. canticū hīeremie et ezechielis de p̄p̄o transmigratiōis vel vba pegrinatōis cū inciperet exire. Sicut em̄ p̄p̄us ille de babilonia exire cepit. recepta licētia a cyro. ita et ecclia de babilone p̄secutiōnis p̄ Constantinū romanū impatores liberata. quā patiebat sub p̄neris im patoribus habere sp̄es p̄ficiēdi in meli⁹ quousqz pueniet in celestē hīerusalē. vñ recolens p̄teritam p̄secutiōz dicit. Verba iniquoz p̄ualuerūt super nos. Et p̄fectum suū ostendens dicit. Benedices corone anni benignitatē tue. Corona anni benignitatē tue est tps gratie. qd p̄ circulū diez vsqz in finē mūdī decurrit in quo cam p̄. i. illi qui sunt plani tu more sup̄be carētēs. vberitate gratie replentur. Propter hanc liberatiōem cātat ecclia canticū anne matris samue lis. qd cantauit liberata de p̄secutiōne sue emule fenenne. s. Exultasti cor meum in dño. qd est. j. Regū. ij. Cū em̄ res publica cepit p̄ angelicos vīrosz imperatores christianos mīstrari potuit ecclia dilatare os suuz sup̄ inimicos suos. s. iudcos. paganosz hereticos. Vñ sequitur. Dilatarū est os meum zc.

Eadem quoqz pace q̄ gaudent gentiles conuersi: gaudent z iudei conuersi

Vñ z in p̄sona iudaici p̄p̄i p̄uersi cām mus i quinta feria. Dñe refugiu fact⁹ es nobis. Qd autē p̄s iste ad iudeos p̄tineat titulus ostendit. s. Dño moysi hois dei Ad idē etiā p̄tinet canticū moysi. Cāte mus dño. qd est Exo. xv. ca. in p̄ncipio Sicut enim exultauerūt in dei interempto pharaone cum exercitu suo. ita exultent hodie xp̄iani deiectis p̄uersis impatoribus q̄ eccliam p̄sequebant in odiū nois christianis In sexta feria fit commemoratio passiōis dñi. Vñ cātat ille p̄s. Dñe exaudi oīonē meā. Cuius titulus est. Psalmus dauid. qñ p̄seqbat eū filius eius absolon. Sicut autē dauid habuit plures filios. h̄vñ illoz scz absolō. p̄secut⁹ ē eū. ita z dñs noster plures h̄z filios. de q̄bus ipe dicit. Nō p̄t lugere filij sponis q̄d tu cuz illis est sponsus. Sz vñ illoz. s. iudas p̄secut⁹ ē eū. q̄ dñs absolon. qñ abbasalō. i. pax patris. p̄pter osculū qd dedit dño. qd est si gnū pacis. Ad idē p̄tinet canticū. Dñs audiat auditū tuū. qd est abacuc. iij. ca. in p̄ncipio. In quo dñs. Cornua in manibus ei⁹. ibi abscondita est fortitudo eius. añ facit ei⁹ ibi mors. Per cornua tegna intelligere cōsueuimus. Et ē sen sus. Cornua in manib⁹ ei⁹. i. regnū i potestate ei⁹ Hāc autē prātē meruit sibi dari. vel pot⁹ sibi datā notificari. p̄ passio nē. de q̄ ipe dicit. Data est mibi ois potestas i ce. z in ter. Per cornua em̄ p̄ueniēter fm̄ hoc intelligunt duo cornua crucis. vñ videt fm̄ hoc q̄ pot⁹ eēt dīcē dū. Man⁹ eius i cornib⁹. q̄ cornua in manib⁹ ei⁹. Maluit tñ sic dicere Vba cuc. p̄p̄a. vñ oñderet q̄ in prātē et volūtate ei⁹ fuit eū crucifigi. sicut ipe dixit. Nemo tollet a me animā meam. h̄ ego habeo potestātē ponendū animā meā et iterū sumendū eam ibi. s. in cruce abscondita fuit ad tps fortitudo eius. qz reputatus est tanq̄ percussus a deo et humiliatus. z ante faciē eius ibi mors

q: mors p eius mortē destructa est. Et nota q hec dies ē quinta a scda feria in qua agit de passione saluatoris. sic z in dñicis nocturnis qnto loco ponit canticū. in q ponit cōtemp^o nabuchodonosor. z victoria trū puerorū i camino ignis. vbi aspect^o quarti erat sūis filio dei. vel sic. hz alia translatio filio hois. q: in passione saluatoris facta ē destructio diaboli z victoria xpiani populi de tribus pibus orbis collecti. p eum qui est verus filius dei z verus filius hois.

In sabbato fit cōmemoratio victorie populi iudaici q erit cōiunctus eccie dei in fine seculi. z cātabit cū eccia psalmū. Bonū est confiteri dño zc. ad annūciā dū mane. s. psp̄ritatis in scdā tuā z veritatem tuā p nocē. s. aduersitatis. q psalmus intitulat. Laus cantici dauid in die sabbati. Dñ cōueniens est vt i die sabbati canet psalmus ille in q agit d psecutōe iude. qui psecutus est xpm in si gura absalon q persecut^o ē p̄rem. et q intitulat in die sabbati. Qz aut psalm^o iste p̄tineat ad iudaicū populū p̄uincit ex illo vsu. In decacordo psalterio cuz cantico. Psalteriū decacordū dī lex p̄pter. x. mādata legē. Et nota q hoc psalteriū quidā portant h in eo nō psallūt. vt iudei p̄fidi q nobis sunt in codicib^o testes in cordibus hostes. Quidā portant z psallere vident nō in psallunt vt falsi xpiani qui cuz tristitia aliqñ bona operātur. Quidā portant et in eo psallūt. vt illi qui cū hilaritate bona opant. Hoc aut erit i populo iudaico cū vnus erit cū eccia. Quat canticū moysi. audite celi. qd est Deut. xxxij. c. p̄tineat ad sabbatū et ad populū iudaicū ex v̄bis Bede haberi potest qui dicit sup Luc. q i diebus sabbati iudei de synagogis confinebant ad meditando diuine legē mandata postpositis mundi negocijs. Iuxta illud. Vacate et videte qm suauis est dñs. In memoriā ergo p̄stine

religionis canticū ipsuz deuteronomij in sabbato cantat in quo status illi^o populi quē habuit offenso vel p̄icio deo describitur. Postantiphonā sequitur capitulū. p qd fit exhortatio ne deficiamus i v̄la. Et dī qñq. Benedictio z claritas. apoc. vij. d. Et qñq. Fuitz aliqñ tenebre. eph. v. b. Et qñq. Nox p̄cessit. Rom. xij. c. Vbi hortamur in fide p̄seuerare. misericōle operibus intēdere. opera tenebrarū abicere. z arma lucis induere. z consolamur p p̄missionē glorie. Et post capitulū sequit r̄sorziū. In quibusdā tñ eccijs nō dicit r̄sorziū. Videl^o em hoc superfluere p̄pter r̄sorziā in nocturnis dicta. q: hodie nocturne et laudes matutine vbiqz cōiunctim canunt. Hec tñ rō cessat si laudes matutine officij sint p se. In oibus tamē alijs horz post capitulū sequit r̄sorziū. Post capitulū seu r̄sorziū chorus exhortationis assentiens hymnū resonat. Post hymnū sequit versus. Quia em p canticuz Zacharie qd statim subsequit p̄missio notatur. z nos tardi sumus ad credendū p̄missionib^o. ideo p̄mittit vsus alia voce vt excitetur ad credendū dei p̄missa. Et dī in quibusdā eccijs vsus Repleti sumus mane misericōdia tua. in q recolitur tps^o quo iustis recompensabatur merces post huius seculi laborem. Vnde dicit Beda. Repleti sumus mane. p̄teritū ponēs pro futuro p̄phetali certitudine. quia in mane eternitatē misericōrdia dñi replebimur. iuxta illud. Satiabor cū apparuerit gloria tua. In alijs vero ecclesijs dicit. In marinis domine meditabor intē. Consequenter chorus versu excitatus subijcit canticū Zacharie. s. Benedictus. qd est Lu. j. c. Qd sp̄ dicitur iuxta qd ait ap̄lus. Seruendum est deo psalmis et hymnis et canticis. i. corde ore et opere. Siqui dē p hymnū exprimitur leticia quā de consecuta libertate habemus. Et qz christ^o

hanc nobis leticiā acquiſiuit. Adcirco
ne de hmoi beneficio ingrati eſſe videa
mur in laudē dei cantādo prumpim⁹
antiphonam inchoantes. Et qz nos li
berauit ei grates referim⁹ alta voce can
tando canticū ipſum. ⁊ quare. qz viſita
uit nos exiſtentes in miſeria. ⁊ fecit re
demptōem plebis ſue. Quare etiā hoc
canticū alta voce dicat. in ſexta pte ſub
quinta ſeria cene diceſ. Vel ideo poſt
pſalmos et lectiones ⁊ verſum canticū
ipſum dicat. vt recordemur qd finito tpe
noni teſt. qd per pmiſſos matutinales
pſalmos ſignificat remuneratio abrae
pmiſſa nobis obitū. ſi doctrina xpi
imbuti. qd per lectionē ⁊ ad dei ſeruici
um incitati. qd p verſus ſignificat. ſine
timore in ſancitate ⁊ iuſticia omib⁹ die
bus ſeruemus deo. Rurſus ideo pſal
mus Bndictus in hoc loco dī. qz in eo
agitur de pſeurore illius q in ſexta eta
te venit. ⁊ iſte ē ſep⁹ pſalmus i laudib⁹
Et nota qd qz hoc canticū ⁊ canticū ma
rie. ſ. Magnificat aia mea dñm ⁊c. euā
gelia ſunt. ideo ea ſtantes cantam⁹. Ce
terz hec duo cantica nō cantātur i ecclia
eo ordine q edita ſūt. quē ordinē ponit
magiſter in hiſtorijs. vbi agit de ortu p
cursoris. Nā canticū zacharie prius cā
tatur. et tñ ſcdo editū eſt. Quia em ibi
legit. Et erexit cornu ſalutis nobis. qd
eſt factū in reſurrectōne. ⁊ qz loquit ad
puep. q fuit auroza ſolſa. ideo cantat in
laudibus. Canticū aut vginis. qz legit
ibi. Reſperxit humil. ancille ſue. ſc3 ipſ⁹
marie. qd qdem factū eſt in ſexta etate.
⁊ agit de incarnatōne. ibi. Suſcepit iſt⁹
puep ſuū. ideo canit ad vespas. ſ. in ſe
cto officio diurno. Tercio canticū Sy
meonis quod ſequitur canitur in ſepti
mo officio. ſ. in completorio. qz orat ſe
dimitti in pace. qd erit in ſeptima deſcē
tium. Rurſus in tribus horis tria di
cimus euangelia. ſ. in auroza Bndict⁹.
qz ibi vera lux nunciat. In vespā Ma-

gnificat. qz in fine mundi. put ibi dicit
deus ſupbos diſpdet ⁊ humiles exalta
bit. In completorio Nunc dimittis. qz
poſt iudiciū ſancit in pace regnabunt.

Finito canticō antiphona que dile
ctionē ſiue deuotionē quā in laudādo
deū habere debem⁹ ſignificat repetitur

Dū aut verſus ante ipſum canticum
dicitur offertur incenſum. vt notet de
uotio ab igne charitatis egrediens q in
omni laude eſſe debet. Turbulū em
eſt cor hominis. ignis caritas incenſus
oratio. ſunus in altū tendēs ē deuotio
que ſurſum tendere debet. iuxta illud.
Dirigat oratio mea ⁊c. De hoc in quar
ta pte in ti. de acceſſu pontificis ad al
tare dictū ē. ⁊ diceſ ſub vespis. Primo
autē offert incenſum circa altare nam
et ſacerdos legalis mane intrabat tem
plum vt ſuper altare incenſum offerret
vt diceſ ſub ti. de vespis. Offertur itaqz
incenſum circa altare vt notet canticū
toro cordis affectu eſſe pferēdū. Et ne
nobis accidat quod contigit zacharie.
cui dū incenſus offerret apparuit ange
lus dicens. qd ei nāſceret filius. Qd qz
ille nō credidit obmutuit. Credam⁹ igit
tur pmiſſionibus dei ne a laude ei⁹ mu
ti efficiamur. Illia etiā rō ſub vespis di
cerur. Poſt canticū ſepuit oīo p quam
eſt impetranda pmiſſio de q dictū eſt i
prohemio huius partis. Da laudibus
matutinis quas monachi dicunt in p
cedenti titulo dictum eſt.

De Prima

Oſtquam de no

p ctuali pmiſſus eſt officio. cō
uenit aliq dicere de diurno. et
pmo de hora prima. i qua deum lauda
re debemus. Cum quia eſt incitiū diei.
⁊ nobis dedit noctez cum ſalute ⁊ ſine
ſathane impedimēto transire. put in cō
pletorio rogauimus ipm. Tuz quia ta
li hora chriſtus a iudeis pylato tradit⁹

est. Et etiam angelus nunciavit mulie-
ribus ad monumentū orto iam soleve-
nientibus eum surrexisse. Eadem etiam
hora visus est in litore maris a discipu-
lis piscantibus dicens illis. Puertiba-
betis aliquid pulmenti. Tum quia ead-
em hora dominus in templo conue-
niebat. et populus manebat. i. mane
expectabat. vel. i. ad eum mane festina-
bat. Tuz etiā. quia scriptura dicit. Pri-
mū querite regnū dei. Merito ergo ec-
clesia in hac hora dominū laudat et eū
inuocat dicens. Deus in adiutoriu me-
um intende. cū glificatione sequēti. Et
deinde petit liberari a persecutōne mūdī
et a tēptatōibus diaboli. vt patz in hym-
no. In lucis orto si. rē. Est aut norādū.
q in prima hora hymnus ipse inuaria-
bilis est. qm qualibet die pmissa libera-
tōe egemus. Similiter et in cōpletorio
hymn⁹ Te lucis rē. In quo petit ecclia
a sātasmatibus liberari q etiā liberatōe
sp egemus pur sub cōpletorio dicitur.
Quedam etiam ecclie nūq variāt an-
phoniā ad primam. Cū em deus sit in-
variabilis. q est alpha et o. i. principiū
et finis. Idcirco qz sp a nobis primicias
et decimas exigit. tanq sp soluētes pri-
micias dei nūq variant antiphonam
hs sp dicunt illam de trinitate. nisi aliq
festum accidat. quia tūc fit de ipso festo
Allie tñ ecclie variant hymnū et antipho-
nā in dñicis et i ferijs et in festis dei et san-
croz. Post antiphaz sequunt psalmi.
Et ex cōtinentia pcedētis hymni eisdē
ter apparet qre dicat primus psalmus
Deus in nomine tuo rē. In q ecclesia
orata pculis et ab inimicis liberari. de-
inde se armat primo p hostes cingulo
castitatis. cū dicit. Beati immaculati i
via rē. Secūdo galea salutis. s. spe cuz
dicit. Retribue seruo tuo rē. de qbus di-
cet sub sexta. Tercio etiā scuto fidei. cū
dicit. Quicūq vult rē. In q fides nra
cōtinet. vt sā dicit. q ē securū et munimē

nrm. et victoria p mūdū carnē et diabo-
lū. et oēs eius tēptatōes. vñ Pe. Cui re-
sistite fortes i fide rē. Quarto sumit gla-
diū spūs. qd est vbu dei. dñ dīc capm
siue lectiōē. q pnet ad doctrinā. quia
optz vt pcedant bona opa q p psalmū
significat. et tandem sequat doctrina
de spūalibus et secretioribus. Iuxta illd
Cepit iesus facere et docere. Sūt ergo
tres psalmi. s. Deus in noie. Beati ima-
culati in via. et Retribue. vt in trib⁹ ho-
ris munimentū. contra impugnatiōes
interiores et exteriores habeamus. Et
dicunt sub tribus glorificatiōibus. eo q
trinitas in nostris operibus glorificat.
Scds psalmus est Beati immaculati.
vsq Retribue. Tercius Retribue vsq
Regē pone mihi. q ex octonarijs vñus
constituunt. Habet em vnusquisq. xvj
vsus. quoz. xij. significant. xij. pphetas
aliq quatuor designāt quatuor maiores
pphetas. s. ysaiam. hieremiā. danielē.
et ezechielem. siue. xij. apostolos. et qua-
tuor euāgelistas. Dicunt ergo illi duo
psalmi ex. xvj. vsibus constitui. vt ostē-
datur q ea que. xij. pphete. et qtuor ma-
iores. siue. xij. apostoli. et. iij. euāgelis-
te dixerūt p posse obseruare debem⁹.
De octonarijs dicit sub ti. de pletorio
Sunt etiā quodammodo qnq psalmi
habito respectu ad diuisionē octonari-
orū vsuum cuiuslibet psalmi significā-
tes q ecclia petit ne mors ingrediatur p
fenestras quinq sensuum nostror seu
vt quinq sensus nri p diē diuini⁹ mu-
nifatur. Primus est Deus in noie tuo.
Secundus. Beati immaculati. Terci-
us. In quo corrigit. Quart⁹ Retribue
Quintus Adhesit. Et est scienduz q a
psalmo Beati immaculati in via. vs.
q ad psalmum Ad dominū cum tri-
bularer. est vnus psalmus cōtinēs. xij
capitula. q fm Amb. est paradisus pmo-
rū et apoteca spiritus sancti. Et iō ecclie
sua ruminat illuz p horas velut species
et filij

aromaticas padiss. vt sit spes aromati-
ca deo et mudo. Sed quis que psalmus
ille. Deus in nomine tuo dicat ad primas
que David cecinit dum iudei eum saul tra-
dere volebat. Hinc ideo. quod per prophetas
qui interpres florentes intelligit diabo-
lus qui caducas floriditate suis ostendit.
Ipe. n. siue per se siue per membra sua in se
dicit nob. et nos apte persequitur. vt nos
eternae tradat morti. Ad vitandas ergo ei
calliditate iste psalmus. in prima hora si-
ne in diluculo cantandus est quem dauid
cantabat vt ab inimicis saluaret. Post
illud dicit ps. Beati immaculati in via. qui
plenus est moribus. quod oportet vt hi quos
deus liberauit de vinculis et carcere in-
imicorum moribus bonis et in omni deuotione
assistant. In diebus vero dominicis in quibus
officiu matutinale dicitur et historia mutatur.
dicunt ad primam quibus psalmi. qui sunt in fi-
ne spūs nocturni nūcials. s. Deus de-
us meus respice etc. Qui psalmi que in pri-
ma dicantur sibi copletorio dicunt. In qui-
busdam tamen ecclesiis dicunt solum in dominicis a
septuagesima vsque ad pascha. qui etiam tēpe
dicitur ad primam psalmi. Dominus regnauit. pro-
pter roem ibi scriptam. In primis etiam
dominicis dicitur ad primam ps. Confitemini domi-
no. ne aliqd de psalterio pretermittat. In
totum in septimana dicat. et quod ibi prefer-
tim in vsu illo. Hec est dies quam fecit etc.
agitur de resurrectione ad quam dies dominicus
pertinet. Et si in dominicis dicunt ad pri-
mam. ix. psalmi. vt cum. ix. ordinibus angelo-
rum in resurrectionis gaudio trinitatem
laudare possim. In primis. v. s. De-
us meus respice. et sequentibus de christi passi-
one cantat. Per ps. Confitemini. et tres
quidam inuicem quod in quatuor mundi pri-
bus doctrina quatuor euangeliorum laudare
debemus. In ps. De-
us in nomine tuo. petim-
us erroris deposicionem. in Confitemini ex-
hortamur ad laudis confessionem. in Bea-
ti immaculati. ad laudis operationem. in
Rebue. ad mandatorum retributionem.

Deus quod fides est fundamentum mandato-
rum et victoria qui vincit mundum quod cetera si-
ne fide fruantur. Iam subdit symbolum fi-
dei. Quicunque vult. quod athanasius alexan-
drinus episcopus rogatu theodosii imperatoris
ad eradicandam inualecentem hereticorum p.
si dicit. et fide catholica diuulganda edidit
et singulis diebus ecclesia constituit cantari
ad primam. quod populus tunc maxime ad ecclesiam
conuenit vel quod fides principium salutis ex-
stitit. Quidam tamen ex curiositate illud omi-
tunt in illis diebus quibus missa. Credo in
vnum deum dicunt. Quidam autem dicunt quod dicit
athanasius fugiens a facie Constantini im-
peratoris. in treueri illud composuit. quod si
dicit in ecclesia ex primaria ecclesie institutione. Et
aduerte quod in hoc simbolo due principaliter
sint pres. s. de trinitate et de incarnatione
verbi. Sed de libero arbitrio premit-
tuntur. Postea sequitur capitulum in quo pastor
oues et prefamilias operarios ne in calore
et labore deficiat consolatur. de quo iam dice-
tur. Et de quibus capitulum. Gratia vobis et pax a
deo. Gala. i. a. Quis pacem et veritatem.
Zach. viii. d. Post capitulum sequitur respon-
sorium. Christus filius dei viuit etc. vt ecclesia ostendat
se annuere et applaudere his qui in illo di-
cia sunt. nihilominus tamen orat per se vbi po-
stea subiicit vsus. Exurge domine. i. fac
nos exurgere. Exurgere autem a vicibus nisi
habet aliud est quam ad dominum redire. Sciendum
autem est quod quidam ecclesie omittunt responsum il-
lud. Christus filius dei viuit in aduentu et in se-
ptuagesima. quod licet tam patres qui fuerunt
ante legem. quam qui fuerunt sub lege sperarent
per christum a miseriis liberari. tamen quod ipse in il-
lo tempore nodum venerat. Idcirco cum tempore illa
recolitur. misericordia christi minime inuocatur.
In festiuitatibus tamen sanctorum qui in illis tem-
poribus occurrunt. illud dicunt. quod in illis tem-
poribus gratie respicit. Quedam tamen ecclesie non dicunt
capitulum nec etiam responsum. sed solum versum
Exurge. volentes more apostolorum imitari.
quos legimus post ascensionem ante ad-
uentum spiritus sancti in orationibus perseuerasse.

sicut Lucas dicit qd ipsi adorantes reuer-
si sunt in hierlm cum gaudio magno et
erant semp benedicentes in templo et lau-
dantes deum. Nec legimus eos tunc fecisse
sermonez ad populum. sed in die pente. dato
eis spiritu sancto hora tertia ceperunt tanquam
confirmati ad populum loqui. in quo instrui
mur quod usque ad horam tertia bonis opibus
et orationibus vacare debemus. et tunc tan-
dem alios docere. quod notat ipsa lectio seu
capitulum. nam psalmus ad opera. lectio vero per-
tinet ad doctrinam. Propter hoc ergo lectio
in prima subtrahitur. et per prius rursus quod
ei respondere debet. Rursus per primam pasto-
ris opera intelliguntur. unde tunc dicitur. Respice
domine in seruos tuos et in opera tua. qui pas-
tor christi exemplum dicitur prius operari ut in alijs
horis alios ad operandum valeat exhortari.
Ideoque non dicitur capitulum. quod est exhorta-
tio seu consolatio post psalmos per quos
opera significantur. Sed post primam dicitur lectio
ut dictum est in phemio huius preteritis. Sub-
sequenter dicitur preces quam in concilio aga-
then. statutum est ut preces siue capla de
psalmis in singulis horis dicantur. Dicun-
tur autem propter tria. Primo ad refecandas
superfluas cogitationes. Secundo ad impe-
trandum miam propter oves errantes et opa-
rios satisfcentes. Tercio ad postulandum
auxilium et preces ut possim in do-
mica oratione pretem securus invocare. Et
dicitur hoc modo. Prius namque domica oratio dicitur
quod sunt septem petitiones propter septem dona
spiritus sancti habenda. ut iam dicitur. Sed quia
musce mortales perdunt suavitatem vingu-
et precedit ipsam kyrieleyson. Propter. n.
tale quod precedere quod inanes cogitationes
repellat a mente. ut dicendo ipsam orationem
mens quam inuisibili loquitur sola inuisibilia
cogitet. In diuinis siquidem officijs an-
te ipsam orationem deo ter vel semel kyrie-
leyson et postea deo vel semel christeley-
son et iterum ter vel semel kyrieleyson.
Dicitur ter kyrieleyson ad notandum tres
status diuinitatis et diuine maiestatis.

quos aliquando modo in ecclesia celebramus. Sed
semel dicitur propter unam substantiam. Primo
status fuit ante assumptionem humanitatem
quam trinitas invocabat sine copulatione
humane nature. et dicebat dominus. quod dominus no-
men illi. Secundo status fuit post assumptionem hu-
manitatem. scilicet. quam christus videbat in terra et ni-
hilominus credebatur a suis deo et filio dei.
propter assumptionem enim humanitatem quam vincit est
oleo spirituali vocatur christus. Unde in medio sta-
tim dicimus christeleyson. Quia igitur ter
dicimus christeleyson. ostendimus eum nu-
quam fuisse separatim a substantia trinitatis li-
cet fieret homo. Sed quando semel ostendimus eum
fuisse solum inter homines et neminem sibi per
omnia silem habuisse. Tercius status fuit ex co-
rpe qui voluit clarificare assumptionem humani-
tatem plusquam esset quodammodo mortalis erat.
Quia ergo in illa clarificatione omnia sunt trini-
tas. ideo dicimus ter kyrieleyson. semel
vero dicitur propter unam substantiam. De horum
verborum efficacia dictum est in quarta parte super illud. de
kyrieleyson. Et nota quod premissi status di-
cuntur propter nos. non propter deum apud quem
non est transmutatio nec vicissitudo ob-
umbratio. Post kyrieleyson sequitur
omnino oratio in qua sunt septem petitiones. propter
habenda septem spiritus sancti dona. per quam meremur
septem virtutes. et per istas a septem vicijis
liberati ad octo beatitudines perueniemus.
Et ubi voce demissa et secrete. Primo ut
per hoc vera humilitas et orationis deuotio si-
gnificetur. Secundo ut quasi ad interiora reuer-
si ipsas res cum magna diligentia mente ca-
piamus quod verbis pronunciamus. Tercio quod
in ea deo loquimur. quod non tantum verba sed re-
nes scrutatur et corda. Quarto ad notan-
dum quod oratio ipsa potius habet efficaciam
in deuotione cordis quam in clamore oris.
Sicut. n. moyses ad dominum non clama-
ret ore. tamen dominus qui magis attendit cla-
morez cordis quam oris inquit ei. Quid cla-
mas ad me. Exo. xliij. c. Finis tamen ipsius
orationis alie pronunciat ut ab omnibus confir-
metur. et ut auxilio precum astantium

respondētū amen a temptatione liberemur quia sicut ait Aug. Impossibile est multitudine non exaudiri. Princi pū quoq; eius publice pnuñciat. vt p hoc ppli astantes ad orandū inuitētur. Sane dñica oīo dī vt vita spūalis ante me impetret. ppter qd immediate illa dicta subiicit. Dñet aīa mea et laudabit te rē. Deinde sequitur. Errant sicut oues q rē. in quo fit cōfessio. Nō. n. pōt in deo viuere qui nō pñet. Consequē tet dī. credo in deū. in quo fides nra cōrinet. sine qua impossibile ē deo placere. z p quā cōtra omīa aduersa armant qui per dñicam oīonem mundant. Et dī voce demissa. finis vō alte. ad notandū q corde credit ad iusticiā. ore aut cōfessio fit ad salutē. de quo in q̄ta parte dictū est. vbi de simbolo agit. Postea sacerdos q̄i suspirās dicit. Et ego ad te dñe clamaui rē. iuxta illud Dauid. De pfundis cla. ad te vo. rē. Quia vō nō est speciosa laus in ore pctōis. q̄ pctō rī dixit deus. Quare tu enarras iusticias meas. z assu. te. me. p o s t. ideo petit sibi grām conferri. qua repletus possit digne laudare dīcēs. Repleat os meuz laude. Subsequuntur etiā postea multe preces quibus eccia orat. obsecrat. postulat. z grās agit. iuxta doctrinaz apli ad thi. Obsecrat cū dicit. Dñe auerte faciem tuā rē. p̄prie aut obsecratio ē quādo cū ad iurationem peti. vt cū dī. p passionem tuā libera nos dñe. Orat dum bona dari sibi petit. vt ibi. Coz mūdum crea in me deus. Postulat dū a se mala sibi contraria remoueri petit. vt ibi. Dignare domine die isto. sine peccato nos custodire. Grās vō agit p iam recepit. cū dicit. Bñdic anima mea dño. De b etiā sub ti. de tertia dicit. Pōt etiā z alter dicit. qm oīo dñica cū sequētibz p̄ctibus z cum ps. Miserere mei. ideo dicūt. qm sunt intra ecciam nram q̄ minima z q̄ maxima cōmittūt. Pro

minima cōmittentibus z p seipso sacerdos orat qm kyribeley. son z oīonez dñi cam dicit. in q nemo se excusare pōt nisi veraciter dicat. Dimitte nobis debita nra rē. Pro maioribus cōmittētibz z p penitentia resurgentibz dī ps. Miserere mei deus. q̄ p̄prie p̄tinet ad penitentes. prout dictū est sub ti. de laudibus matutinis. Et viuet anima mea rē. q̄ aīa mortua fuit post mortale pctm. Errorē etiā suū exponit dīcēs. Erraui sicut ouis rē. Medicinaz querit vbi dicit. Quere seruū tuū rē. quia mādāta tua nō sum oblitus. i. paratus sum adimplere. Rursum in his precibus eccia orat p peccatis. z p̄sertim p quoz orat scz p immūdicia remouenda. z p mūdicia cōferenda. p tristicia q̄ est ex mortu cōscientie remouenda. z p leticia cōferenda. p quibus dicit q̄tuoz p̄tulas illius ps. Miserere mei. Pro immūdicia remouenda dicit. Auerte faciē tuā a peccatis meis. Quasi dicat. Noli ea eternaliter punire. Sed q̄ possit eē q̄ hō non curaret ea deleri. ex quo in p̄nti nō punirētur. ideo addidit. Et oēs iniquitates meas dele. Pro mūdicia vō conferenda dicit. Coz mūdū crea in me deus. Sed q̄ etiā collata mūdicia hō eas sibi collatā ignorat z adhuc cōscie mortu torq̄tur. ideo addidit. Ne p̄cias me a facie tua. Deinde p leticia sibi conferenda dicit. Redde mihi le. fa. rē. Sz q̄ adhuc restant inimici qui nos ad mala trahere nituntur. q̄ sunt tres. s. caro. mūdus. z diabolus. idcirco 3 inimicos ponit tres vsiculos. s. Eripe me dñe. z alios duos seq̄ntes. Inimicis vō repulsis iam laudare p̄t. Vñ dicit sic. Psal. mū dicā nomini tuo rē. Et q̄ omni tpe laudandus de⁹ ē. adiūgit. z reddā vota mea rē. z etiā in omī loco iō adiūgit. Exaudi nos deus salu. nr. Adhuc q̄ p passionē redempti sum⁹. z per eā orato nra recipit efficacīā. iō reducim⁹ ad me

moriamur in passione dñi legim⁹ ⁊ cantamus vic⁹. Scñs deus. scñs fortis ⁊c. Inde hortamur aiam nr̃am ad bñdicē dñi sibi ppter bñficia nobis collata ibi. Bñdic aia mea do. ⁊c. Cōsequenter vō vt pura sit oīo cōem facit p̃fessionē per quā a ventilibus mūdāmur sine q̃bus cōis vīta facile nō ducit. Et q̃z hoīs cōfessio nīl valet nisi interi⁹ p̃uertat. Ideo sibiūgit. Conuerte nos de⁹ sa. nr̃. Preterea q̃z in pñcipto dicit ē. orat a pctō p dīem liberari dicēs. Dignare dñe die isto ⁊c. sine q̃ vit p̃t eē ad momentū hūanitatis fragilitas. Et q̃z necesse est vt mia dei seq̃tur sicut p̃uenit. idcirco addidit. Fiat mia tua ⁊c. Demū orat p diuers⁹ gradib⁹ eccie et tandem cōcludit p ps. Miserere mei deus post quē nr̃ opilio solus orat p oībus in collecta. Vñ aut sacerdos orat seu p̃ces hmōi dicit in diebus p̃festis se ad terrā p̃sternit. vt maiorem in se ⁊ in alijs excitet deuotionē Sz finito ps. Miserere mei de⁹ surgit ceteris p̃stratis manētib⁹. ⁊ stās oīonem dicit. qm̃ vicē gerit illius sacerdotis q̃ in celo est. q̃ p nobis quidie interpellet. Prius g̃ iacendo cū ceteris orat sicut ⁊ dñs cuius vicari⁹ ē. p̃uicq̃ resurgeret cū pctōrib⁹ cōuersatus ⁊ in cruce p̃stratus ē. Postea stādo oīonem dicit vt illius resurrectionē recolat cuius vicē gerit. In q̃busdā tñ ecclesijs oīes illo surgente surgūt. in quo significāt se spem recepisse a pctis resurgendi. Et nota q̃ sola eccievnitas adorando in facie cadit. In p̃festis g̃ diebus q̃q̃z p̃strati oramus. in q̃ octo significāt. Prīmū infirmitas corporalis. q̃z de puluere sumpti sum⁹. Scdm̃ infirmitas animi q̃z p nos nō erigimur. Tertiū erubescētia. q̃z nō audem⁹ oculos in celū lenare. Quartū prudētia. q̃z videmus vbi cadimus. i. in terrenis affligimur. Quintū vt cordis cōtritionem significemus. Sextū q̃z xpm̃ adorantes eū ad terras

descēdisse ⁊ carnē de terra credimus in duisse. ⁊ hoc etiā quidā figurant. qui volentes sibi signū crucis imprimere. prius inclināt terram manu tangūt. Septimū quia reducimus ad memorias. licet in padiso angelici creati fuerimus corpa nostra ppter lapsum nr̃m int̃ aialia bruta iacere ⁊ aiam corporali mole grauari. Octauum vt ip̃o actu cōfiteamur nos esse pctōres. ⁊ terrenis desiderijs inherere. dñi ventrē terre ⁊ aiam pavimento infigim⁹. ⁊ hoc est introductū ab abraā q̃ cadens in terrā dñm adorauit quē p̃phe imitari fuerūt. vñ. Dixit in omelia illius euāgelij. Erāt ioseph ⁊ maria mīrātes sup his ⁊c. ita dicit. Sancti p̃phe qm̃ angustī aliqd cōtemplabātur cadebāt in facies suas. vt pctā p rutnam corpis plenius purgaretur. Quis etiā in p̃natis oīonib⁹ genua flectim⁹. vt salomō ⁊ ap̃le dicēs. Flecto genua mea a. p. d. n. i. vt p hoc oīe genu xpo flecti inuuiamus. h̃ tūc non p̃strati sed facie erecti stamus. qm̃ ip̃o actu dicentes. Trahe me post te. Quid dicere debem⁹ dum genua flectimus i. vj. par te sub ti. de pascha dicet. Et q̃q̃z stam⁹ q̃si letāras q̃ in domū dñi ibimus. In primo q̃dem mō expmim⁹ cōditionez nostrā. in secūdo desiderij. in tercio spem. In diebus vō dñicis ⁊ in pascalib⁹ genuflectio non fit. nec dñ p horas kyrieleyson. nec oīo dñica h̃ stantes oramus ppter leticiā resurrectionis quā tunc recolimus. de quo in seq̃nti pre sub festo pasce dicet. Nec in dieb⁹ penthecostes. q̃bus recolim⁹ libertatē p aduentū spiritus sancti nobis datā. Nec in alijs festiuis dieb⁹ ppter leticiā ip̃az festiuitatū in quibus recolimus sanctaz societatez angeloz ⁊ sc̃toz q̃ iam est in leticia sempiterna. nisi p pñtia corpis ⁊ sanguinis xpi. In his tñ diebus stantes capite inclinato orare dēm⁹. sic ⁊ deuore mulieres ad monumentū fecerūt. Et tūc etiā

h'mōi flebiles p'ces v'ite p'ntis d'mittit-
m'. ad notādū q' i futura resurrectione
vbi erat v'a libertas z v'a societas. nulla
p'catio exercebit p' miseris. De h' dicit
in. vi. p'te sub t'i. de sabbato post penth.

In q'busdā tñ eccl'is in oibus officiis
d'i dominica o'io. licet stando. Nam illa
ē sal z p'dmētū sacrificiū. z i ve. te. nullū
sacrificiū sine sale fiebat. z ita nullū offi-
ciū n'f'm sine illa fieri d'evideat. de h' etiā
dictū ē in phemio h' p'z. Sane p'ces
h'mōi m'istice hūilitatē signat. pnt s' b' cō
p' letorio dicit. Versi āt ad o'ietes illas
discim'. de q' dictū ē in phemio h' p'is

Ultimo subiicit o'io. quā saluatio. s.
d'ns vobiscū p'cedit. z etiā sequit. q' sic
d'ns postq' resurrexit salutat ap'los di-
cēs. pax vob. z postea est locus' eis. et
post locutores itez dicit. pax vob. itaz p'f
biter el' vicari' postq' surrexit ab accu-
bitu salutat frēs di. d'ns vobiscū. z p' eis
orat. z post o'ionē itez dicit. d'ns vobiscū.
q. d. Si grām dei impetrastis in illa p-
fenerate. z itez p'p'ls dicit. z cū spū tuo.
Nc st dicat. Orasti p' nobis. et nos p' te
oramus. de h' dictū ē in. iiii. p'te sub t'i. d'
salutatione ad p'p'lm. Nouissime d'f
b'ndictam'. de q' dictū ē in phemio hui'
p'is. Postq' v'o eccl'ia direxit o'iones
ad dñm imploreat o'iones sc'ioz dicens
Preciosa in cōspectu zc. Qd nō est de
prima. In est q' qdā dicit illd post ma-
ritinas laudes. Etā qdā interponūt in
ter primē. z p'ciola. p'mā de brāy gine. z
qdāz missā aiaz. et qdā religiosi h' in ca-
pitulo dicit. Alitq' tñ dicit esse de p'ma
fm ea q' dicta sunt in phemio vbi agit
de lectione p'nuantes illud cū prima.
Deinde sacerdos ad honorē trinitatis
orat generaliter p' se z p' oibus dicens
ter. De' in adtozū zc. Vel d' ter. vt pe-
rat auxilium p' insidias diaboli. carnis z
mūdi. Vel in honorez trinitatis z iō s' b'
iicit Gloria patri zc. nec post gl'a p'f seq'
tur alleluia. p' eo q' locus in q' bec dicit

cōsueuerūt. pnta cap'lm sacer nō est. sic
em sacer locus significat illā h'ierlm in
q' vox illa angelica. alleluia audis. ita
locus ille nō sacer pegrinatōem n'fam
repñtat in q' peccum'. Deinde q' dum
in hac v'ita sumus peccam'. iō subiūgi-
mus kyri heleyson. xpater noster. z po-
stea. respice dñe in seruos tuos zc. vbi
d'i. z dirige filios eoz. Filij n'f'i sunt co-
gitatōes q' de mēte nostra nascunt. q's
ad opa dñi implenda rogat dirig. Opa
v'o manūū nostraz sunt opera exte'io-
ra q' interius a cogitatōibus p'cedūt. h'
q' o'ia ad vnū tendūt. ideo postea dicit.
opus singulariter cū dicit. Et opus ma-
nuū nostraz dirige. Et itez opilio siue
pastor p' oibus oib' orat generalit' di-
cens. Dirigere dignare dñe. D'ne v'o
seruitiū concludit vt diuina gr'a. q' acti-
ones n'ras p'cedit. etiā sp'as subsequat.

De tertia.

Ora tertia deo

b laudes exolimus. qm in illa
fm Marcū Iesus linguis iis
deoz mort' ad iudicatus est. z a pylato
ad columnaz ligatus est z flagellatus.
Merito ergo hora illa oramus vt sicut
spū sanctus ab Adam p' diaboli sugge-
stione sepat' est. ita p' Christi crucifixo-
nem dignet eadez hora spū sanctus in
cordibus n'fis infund' In hac etiā ho-
ra reprobis spiritus sanct' datus est
apostolis. z visibiliter dei magnalia lo-
quebant. Vnde in actibus ap'loz. Nō
sunt isti ebrii cū sit hora tertia diei. pro-
pter qd dicitur hymnus. Nunc sancte
nobis spiritus zc. Dicit etiā ps. Reges
pone mihi dñe. q' tunc lex noua data ē
apostolis. Quia vero homo p' legē dei
a morbo peccati sanatur. Iuxta illud
sapientie. Nec herba nec malagma sa-
nabat eos. h' tuus sermo dñe zc. Itō in
q'busdā eccl'is d'i cap'itlū illd. Sana

me dñe rē. hīere. xvij. c. z rñsorium. Sa
na aiam meā rē. Et qñqz illud dī. Carī
tas del diffusa. hō. v. ca. Et qñqz illud.
Obsecro vos frēs p miam del. hō. xij.
Rursus qñ nō pdest sanari nisi cōserue
tur. ideo seqtur vsus. Adiuor me? esto
dñe rē. Quasi diceret. Quāvis libere z
sanus in via tua sim cōstitutus tñ non
sufficio sine tuo adiutorio pueire ad il
lam meridiē de q dī. Indica mihi vbi
pascas vbi cubes in meridie. vñ dī. Ad
iutor tuus esto dñe. Et subiungit. Ne
derelinquas me. i. inceptū meū ne iter
mittas. quia sine te nihil ē conar⁹ me⁹
neqz despicias me. i. ne premnas q ego
mortalis te eternū audeo q̄rere. quia tu
es deus me⁹ q me creasti z recreasti sa
lutaris meus. i. q sanas plagā pcti mei.
Deinde oēs ad orōnē p̄sternūt. z p̄fēq
tur sacerdos modū orōnis quē ap̄tus
docet dicēs. Primo oim fiāt obsecrati
ones. orōnes. postulatōes z ḡfariūactio
nes. p oībus z p his q in sublimita
te sunt. Obsecratio fit cū adiuratōne. p
malo remouendo. Oratio p bono im
perādo. vel p malo supando. Postu
latio p bono adipsēdo siue cumulan
do. Ḡfariūactio p bono iam collato
cōseruando. Obseratio ē ibi. Ego dixi
rē. vbi petit vulnera sanari z medicinā
dari. Oīo ibi. Fiat mia tua dñe. vel ibi
Ostende nobis dñe. Postulatio ibi. Cō
nertere dñe vsqz. vbi postulam? vt per
dūt auxilliū oia nobis aduersa remoue
antur. Ḡfariūactio ibi. Sacerdotes tui
induāt iusticia rē. z hoc p nobis oī
bus. Item orat p regib⁹ z his q sunt in
sublimitate dicēs. Saluū fac regē z ore
mus p papa pontifice nro. Et pro oib⁹
viuis dicēs. Saluū fac pplm tuū rē. et
p defunctis dicēs. Oremus pro fidei
bus defunctis. Sequit̄ etiā. Miserere
mei deus. p his qui sunt in grauiorib⁹
peccatis. sicut p̄cessit dñica orō p his q
sunt i quotidianis. Post hoc surgit op̄i

llo sine sacerdos z oībus p̄stratis ma
nēbus orat p vniuersis. de quo dictū
est sub prima.

De sexta.

Ora sexta pro

b nobis crucifixus z clavis cōfl
xus ē x̄ps. q̄re tenebre sup oēm
terraz facte sunt vt sol in morte dñi sui
lugēs. se q̄si nigris regeret vestib⁹. ne il
lum crucifigentib⁹ lumen pberet. Hac
etiā hora in die ascensionis cū discipu
lis discubuit. Merito ḡ ecclia illa hora
deo laudes exhibet. ḡras ei agens. quia
p ipsa x̄pus pati voluit. ppter qd̄ ipm
diligat vehemēter. Vñ in canticis. Nū
ciate dilecto qz amore langueo. Et ob
hoc tūc dī psalmus. Defecit in saluari
tuo rē. Dicit etiā rñsorium. B̄ndicā dñm
in oī tēp. supple qz dignatus ē pa
ti p me. i. p salute anime mee. Hac eti
am hora adam de paradiso electus est.
Recte ergo illa hora deū deprecare de
mus vt vñ ille ppter supbiam electus ē
illuc p humilitatē z bonā opationes re
deamus. Sane officiū sexte statim ip̄s
respondet. sicut z officia aliarū horarū.
In prima nāqz hora est inchoatio. i ter
cia p̄fectus. in sexta consummatio. fm
q sol in p̄ma incipit lucere. i tertia ma
gis calet. in sexta est in summo seruoze
qd̄ indicant vba himnoz. q in ip̄is ho
ris z etiā in nona p̄mittūt. Inchoatio
ni rident verba q dicūtur ad primaz in
psalmo. Deus i nomine tuo saluū me
fac. z in virtute tua libera me. i. sepa me
a zipheis. In p̄ncipio nāqz nre cōuersi
onis incipimus a malo separi. Vñ me
rito ibi perimus. qui tandem loco z p̄
mīo sepati sumus. Ad idēz pertinet qd̄
dicit scōus psalmus. Utinā dirigātur
vie mee. Et quod dicit tertiū psalm⁹.
Acribus seruo tuo exponitur. i. frequē
tribue. Et vbi dicit. viuifica me supple
dum ē q p̄mortuus eram p peccatum.

Dñ petiit p grām iustificari. Ad profe-
 ctum pñet qđ dicit in principio tercie
 Legem pone mihi oñe. Sibi em̄ posi-
 to in via petiit dari legē correctiōis. Ad
 cōsummatiōē pñet qđ dñ in pñcipio
 septe. Defecit i salutarī tuo anima mea
 rē. i. anima mea posita i salutarī tuo de-
 fecit a terrenitate. Vel defecit in saluta-
 rī tuo. i. anima mea tendēs in salutare
 tuū defecit in terrenitate. Quāto. n. qđ
 magis tendit in dilectionē dei. tāto ma-
 gis deficit a terrenis. z quasi pze nimio
 desiderio languet. iuxta illud. Fulcite
 me floribus. stīpate me malis. qz amo-
 re languet. Per flores qđem iñitia bo-
 norū operū. per mala pfectio accipitur.
 que etiā alios accendēs qđāmodo con-
 solatur. nō tñ hic plenā recipit cōsolatō-
 nem. s̄ potius affligit ex dilectione. vñ
 seq̄tur. Defecerūt oculi mei in eloquiū
 tuū. Et in secūda parte. Quō dilexi
 legem tuā rē. Et in terciā. Oculi mei de-
 fecerūt in salutarī tuo rē. Ad hāc pfecti-
 onem pñet rñsorū. Bñdicam dñm et
 versiculis. Dñs regit me. Nam sic ha-
 bet alia translatio. Dñs pascit me nihil
 mihi deerit in loco pascue ibi me collo-
 cauit. i. dñs est pastor meus in quo stīz
 tutus z sufficiens. Dñ seq̄rit. Et nihil
 mihi deerit. Spūalem. n. substantiam
 credit a deo sibi cōserendaz. quia tā scit
 se esse collocatū in loco pascue. vbi fide-
 les in fide plenius corroborant. Dñd
 dicit ibi me collocavit. Quē. n. dñs pa-
 scit in aduentu spūsancti. eundē regit.
 id ē in bonis opibus facit eū delectari.
 z per rectū iter ducit ad iustissimā ciui-
 tatem hierusalem. Tolli nihil deest teste
 apostolo qui dicit. Om̄ia in eo possum
 qui me confortat. Dicit aut̄ qñq̄ capi-
 tū illud. Alter alterius onera portare
 Gala. vi. a. Quādoq̄ illud. Nolite cō-
 formari huic seculo. Roma. xij. a.

De nomz.

Ora nona chri

b stus clamās emisit. spm̄. Mo-
 ri em̄ voluit. p homine illa ho-
 ra in qua homo de paradiso expulsus
 est. z in eadē hora p mulierem z lignū
 redemit. quos p mulierē et lignū de ce-
 perat hostis. Ills aut̄ vt artē falleret. et
 medelari: ferret inde hostis vñd leserat.
 In eadē quoq̄ hora miles lat⁹ xpi ape-
 ruit ex quo duo nostre saluationis sa-
 crāmēta. s. aquā baptisimī. et sanguines
 nostre redēptionis nobis eduxit. z ve-
 lū templi scissum ē. z monumēta aper-
 ta sunt. Eadē etiā hora iserna penetrās
 inextricabiles tartari tenebras confrin-
 gens. serasq̄ eius cōtinuēs captiuita-
 tem sanctorū secum trāsuxit ad celos.
 igneaq̄ romphea subin ora antiquū in-
 colam paradiso restituit. Eadez etiā hora
 cecus apłoz ad orandū cōuenire cōiue-
 nit. Et petrus z iohes ascendebant in
 templū causa orōnis. Petrus qz eadē
 hora ascendit in cenaculū oraturus. qñ
 raptus ē in extasim et limbeolū plenū
 reptilibus de celo ante se dimitti vidit
 audiens. Petre macta z māduca. Me-
 rito igit̄ ppter has p̄rogatiuas hac ho-
 ra deū ecclia laudat dicens psalmū. Mi-
 rabilia rē. z rñsorū. Redime me domi-
 ne. orās p sua redēptione. ne oblita eē
 videatur qz tali hora redēpta est. Illud
 aut̄ cōsiderandū est qz in hora nona iaz
 sol declinauit a centro. status ergo tpis
 innuit statum v̄tutū. Innuit em̄ seruo-
 rem v̄tutum in quo animus prius erat
 ppter temptationes esse tepescitū. Nā
 vt alt. b. Greg. Dicia nos temptāt. vir-
 tutes nos humiliāt. Cū em̄ vir pfect⁹ tē-
 prať ab altitudine iñtīmi gaudiū descē-
 dit ad considerandū suā fragilitatem. z
 ad videndum qđ facilis sit ad casum. vt
 patet in apłō q dicebat. Ne magnitudo
 reuelationū extollat me rē. Gaudebat
 em̄ paulus de reuelatione. dolebat de

temptatione. Vñ ipse dicit. Propter quod
ter dñm rogavi etc. Nisi ei sibi molesta
esset temptatio. non rogaret ut tolleretur
Non est tñ sublata. quia per infirmitatem vir-
tus cui gaudium debet perficitur. Has tri-
bulationes et angustias notat aliq̃ ver-
sus psalmoz none ut in prima pre. Tri-
bulatio et angustia etc. Et in secunda. Mul-
ti qui persequuntur. Et in tertia. Erravi etc.
Ab eisde persequuntur liberari in rñsorio.
Redime me. i. fac ut effectum redemptionis
meae quod facta est in sanguine tuo sentias
in tribulationibus meis. Hoc idem est in
versu. Ab occultis meis munda me. i. re-
pelle a me mala cogitationes et concupis-
centias secundum Aug. Et nota quod rñsorio dñi
calia in tribus horis. i. tertia sexta et no-
na. convenienter respondent responsorijs fer-
tialibus. Nam in rñsorio fertali ad terc-
iam. i. Sana animam meam etc. petit sanitas
vulnere quod preterita peccata fecerunt. Et in re-
sponsorio dñicali. Inclina cor meum etc.
Et in versu. Auerte oculos etc. petitur
cautela de futuris. quod fit implerione di-
uinorum mandatorum. Item in fertali rñso-
rio sexte. Benedicam dñm etc. fit ingens
diuine laudis promissio. In domicali
rñsorio. In eternum dñe etc. fit promissio
implerione. Ibi enim promittit se laudaturum
et benedicat. In rñsorio fertali none. Re-
dime me dñe etc. petit redemptionis ef-
fectus quo fit ut res mentis. i. amor fit
directus ad deum. Et in rñsorio dñicali.
Clamavi etc. promittit effectus pedis. i.
amoris. i. clamor ad deum. ex amore. n. est
clamor cordis. In pluribus tamen ec-
clesijs sunt eadem. tam in ferialibus quam
in dñicalibus. Et est notandum quod versus
qui dicuntur in tertia in sexta et in nona
neumata habent. ad designandum quod in nulla
hora exprimere valeamus gaudium et bra-
uium sempiternum. Capitulum dicitur quando
quod. Omnia probate. Thessa. v. c. Et qua-
doque. Sicut in vno corpore multa me-
bra habemus. Roma. xij. a.

Ad vespas.

Ab ora vesperti

Ab ora significat ecclesia primum aduen-
tum dñi qui fuit vergens vesperum mi-
di in ultima etate. de quo psallens red-
dit gratias deo in x̃ illis apostoli. Nos sumus
in quos fines seculi deueniunt. Preter-
ea x̃s in vespa de cruce depositus fuit.
Eadem quoque hora in cena facim cor-
poris et sanguinis instituit. pedes disci-
pulorum lauit. discipulis euntibus emanans in
habitu pegrini in fracturae panis se mani-
festauit. Merito ergo ecclesia in hac hora x̃po
gratias agit. Est tñ duplex mundi vespa. p
uri. vi. parte sub ephra dicebat. Sane sicut
ait sicardus episcopus cremonensis. in mitrali
offitium diei sequens incipit in vespis quia
vespertina sinaxis. i. hora. primum est officium
finitur besdre consuetudinem in quaternario nu-
mero. prout dictum est in phemio huiusmodi.
Vñ vespertinum officium a vespa stella notat
quod in principio noctis oritur. Preterea licet
ab initio mundi dies precederet noctes. in
nocte tñ dñice resurrectionis nox cepit
precedere diem. ut dicebat in. vi. parte sub
sabbato sancto in principio. Dicit autem ec-
clesia in hac hora. v. psalmos. Primo
propter x̃pi. v. vulnera. quod pro nobis obtulit
sacrificium in vespa mundi. Secundo ad
correctionem. ut videlicet defleamus pro peccatis
mentis et peccatorum. quod in die p. v. sensus
corporis committunt. et ad nos intrant. in x̃ il-
lud Hierem. Nox intravit per fenestras
nostras. Quis. n. est qui visu non capiat. Ter-
cio pro ipsos. v. psalmos munit se ecclesia
nocturnales tribulationes. Nec enim ho-
ra insinuat fletum eorum quibus occidit sol
iusticie. et ita sunt in vespere. de quo di-
ctum est. Ad vespertinum demorabitur fle-
tus. quod durabit usque ad matutinum. i. quo-
usque sol fidelibus orietur qui occiderat
peccatoribus. finem quod sequitur. Et ad ma-
utinum leticia. Et propter easdem et causas peccatus
quoniamque delictis mundum. Rursus secula-

res dicitur quoniam psalmos. religiosi vero quoniam
 maior propter rationem tangenda in. vi. parte
 et. de aduentu. Et nota quod vespertinum
 matutinumque officium ceteris horis in numero
 psalmorum preferuntur. eo quod in senaria
 operum distinctio. vespere et mane solummodo
 memorantur. et in veteri lege matutini et
 vespertini officii antiquitas commendatur. Qui
 quod psalmi in sex vespertinis hebdomade
 officijs dicuntur. et cetera psalmi finem
 materiam diei. Et ecce in septima die. scilicet in sab-
 bato propter resurrectionem quam sequitur. agi-
 mus de victoria et laude dei quam sequitur
 victoria. unde in primo psalmo. scilicet. Benedic-
 tis. ad istam agit de victoria dauid contra
 goliath. Quarum vero ad spirituale sensum
 de victoria nostra quam ad abolendum supamus.
 Quia ergo post victoriam nihil restat nisi
 laudare dominum. propter quam victoriam habemus. ideo
 sequuntur quatuor psalmi qui sunt de laude.
 In primo. n. laudem promittit ecclesia dicens
 Exaltabo te deus. In secundo seipsum inci-
 tat. Lauda anima mea deo. In tercio alios
 inuitat. Laudate dominum. In quarto congra-
 tulatur celesti hierusalem dicens. Lauda hieru-
 salim deo. et sic de alijs feriis et psal-
 mis. In quibusdam ecclesijs statim post
 psalmum sequitur himnus. et post himnum le-
 ctio sive capitulum. In quibusdam econuerso
 Et in quibusdam himnum non cantatur. Qui
 post psalmos immediate himnum cantant
 congrui ordinem suare videntur quoniam pri-
 mo est in corde dilectio quam per antiphonam de-
 signat. deinde sequitur bona operatio. quam
 psalmus designat. postea mentis exultatio. quam
 per himnum notat. Sed quod exultatio sepe
 negligentia parit. Idcirco sequitur lectio
 sive capitulum quam homines ad cor vocat. Qui
 vero lectionem himno sponunt volunt him-
 num loco rationis obtinere. Unde cum in festi-
 uitatibus rationis post lectionem cantant
 himnum permittunt. Ad maiorem tamen exul-
 tationem notanda. in quibusdam ecclesijs
 utrumque cantatur. et tunc rationis precedit him-
 num. ad notandum quod tunc maxime respondere

debemus exhortationi per precedentem capi-
 tulum facte. post quod statim sequitur respon-
 sorium. Generale tamen est quod quicumque canta-
 tur rationis precedere debet lectio cui re-
 spondere debet. Quis vero himnum non can-
 tant illud attendere videtur quod canticum
 beate marie sequitur quod excludit rationis.
 cuius locum tenet himnus. Nam si canticum
 zacharie in laudibus matutinis excludit
 rationis. multo magis canticum. b. marie
 vespertinis excludere debere videtur in vespere-
 ris. Et nota quod ad vespas dicitur illud ca-
 pitulum. Benedictus deus et per. ij. ad cor.
 i. a. Et illud. Dominus autem dirigat. ij. ad thess.
 iij. a. Post himnum sequitur versiculus. vide-
 licet in sabbato. Vespertina oratio et. In
 alijs diebus. Dirigat dominus. Et uterque
 vespertini temporis designat in quo cetera
 tur. quod sonat verba illa quam in psalmo sequi-
 tur. scilicet. Eleuatio manuum mearum sacris. ve-
 sper. Optat. n. ut oratio dirigatur ad omnem
 Quod de vespere tractum est. ubi habetur quod ho-
 ra vespertina sacerdos intrabat sanctum ta-
 bernaculum vel templum ut offerret thymi-
 ama super altare incensum. sicut mane intra-
 bat ut offerret incensum. Hoc thymiamia
 significat suauitatem odoris. Hinc habetur
 thurifera ut dum dicit versiculus sacerdos
 thurificet altare ad implendum iuge sa-
 crificium. Sic. n. fiebat in lege in qua duo
 agni offerebantur. unus mane alter sero. et
 hic pinguior. ad notandum quod caritas cre-
 scit. Ideo ergo thurificatur. ut simus sicut bonus
 odor deo. perficiendo in scientia et doctrina.
 Et etiam quod propter promissionem dei debemus
 esse tales ut simus ei boni odoris. unde ideo
 in vespertinis et matutinis post psalmos
 et lectionem dum versus dicitur. incensatur. ad nota-
 dum quod nemo potest bonum odorem deo redde-
 re. vel bonum exemplum operandi alijs dare
 quod per incensum significatur. nisi prius in
 seruitio dei operetur quod per psalmos. et alios
 doceatur. quod per lectionem notatur. Unde mos i-
 uolent. quod in proprijs festiuitatibus anti-
 phona ad Magnificat et Benedictus ter

dicat. siue tollens canendo prelat. do-
nec omnis ppis q̄ interest incensi replea-
tur odore. z ultimo dī cū neuma voce q̄
dem nō significatūa. pur dictū ē i pro-
hemio hui⁹ p̄is. Sacerdos at̄ q̄ maior
est in ecclesie officio z q̄ vicē tenet. Hārō
debet incēsum offerre vt sit thmiamia
sempiternū corā dño z suauē fragrans
odoz. iuxta illd. Dirigat dñe orō mea si-
cut incēsum in p̄specu tuo. De h̄ dcm̄
est sub laudib⁹ matutinis. Dī ḡ i vesp̄is
p̄ficulus exhortatiōis. s. vt excitet p̄is
ad intelligendum p̄missa dei. q̄ cōtinē-
tur in canticō illo br̄e marie. Magnifi-
cat aia mea dñm zc. qd̄ est Luce. j. cap.
Prima p̄missio facta fuit Noe. Vñd̄
Geh. ix. Ponā arcū meū in nubibus
celi. Et h̄ impleta est. Scōa abraē z da-
uid. Abraē dictū ē. In semituo bene-
dicentur oēs gētes. Dauid dictū ē. De
fructu ventris tui ponā sup sedē tuam.
Et h̄ impleta est in br̄e v̄gine qd̄ notat̄
in canticō suo ibi. Recordam̄ ē misse-
ricordie sue. Et p̄ hoc certū sumus qd̄ da-
bit nobis vltimā. s. p̄dissim. Ideo aut̄
canticū spm̄ quotidie dicat̄ vt frequen-
tior dñice incarnationis memoria aias
fidelis in ope dei z in doctrina se exer-
centium ad deuotionē opis incepti ac-
cendat. Cū em̄ in canticō ip̄o noentur
cogitationes. sicut in psalmis opa. si di-
ligenter br̄e marie actus z dicta sepe re-
colimus obseruantia castitatis z v̄tus
opationis sp̄ ad sp̄ius imitationē p̄sene-
rabunt in nobis. nec etiā mouebit nos
fauor hūanus indebitus. nō tp̄aliū im-
moderatus appetit⁹. nō tp̄alis afflictio
nō de impetrāda cōmissioz venia despe-
ratio. Nepe nō nos mouebit indebit⁹
fauor hūanus. qz cū br̄a v̄go cōmenda-
retur a br̄a elizabeth dicēte. Vñd̄ hoc
mibi vt veniat mater dñi mei ad me zc
Non ipsa mota fuit fauore humano s̄
seruans humilitatem clamauit. Mag-
nificat anima mea dñm. Et tandē adie-

cit. Quia respexit humilitatez ancille
sue. Et nota qd̄ dicit respexit humilitatē
z non dicit. respexit v̄ginitatē. Innuens
mentis v̄ginitatē p̄enalere corporis
integritati. Itēz ideo dixit humilitatē
quia deus sup̄bis resistit. eosq̄ a beato-
rum sorte secernēs p̄ varia penarū loca
p̄ peccatorū impietate disp̄git. Nō nos
mouebit imoderat⁹ tp̄aliū appetit⁹
qz sicut ipsa dixit. iudex noster dinites
dimisit inanes. z deposuit potentes de
sede. Non tp̄alis afflictio nos mouebit
qz deus exaltat hūiles. In h̄ em̄ cāntico
exemplo hūilitatis eius reformamur.
z filij dei incarnatio p̄ quā deposuit po-
rentes de sede z exaltauit hūiles. ad me-
morā reducit. vt fidei n̄re deuotio exci-
tetur. Non desperatio de cōmissioz im-
petrāda venia. qz miscōia ei⁹ a p̄gente
in p̄gentes timētibus eū. Beda dīc. qd̄
inde inoleuit p̄suetudo vt in officio ve-
spertino cātet cānticū br̄e v̄ginis. z po-
tius in vesp̄tino q̄ in officijs alijs. Pri-
mo qz in ipsa vespa mūdi suo singulari
assensu mundo succurrit p̄dito. Scōo
qz p̄ h̄ sit incarnatiōis i vespa mūdi sc̄e
iugis recordatiō. Tercio qz ipsa ē stella
maris. q̄ in hui⁹ mūdi vespe nobis luce-
re cepit sicut vespa stella a q̄ dī vesperti-
num officiū in initio noctis lucere inci-
pit. Quarto vt mēs n̄ra p̄ diē varijs fa-
tigata cogitationib⁹ imminente quietis.
s. noci⁹ tpe recolēdo dicta dei genitric̄
quicqd̄ sup̄flū vel nociū dīurna eua-
gatio cōtraxerit. totū h̄ p̄cibus z lachri-
mis ea intercedente mudeat. Quinto. qd̄
v̄go portauit dñm in vespa mūdi. Hur-
sus canit in sexta laude. qz dñs in sexta
etate venit. sicut z canticū symeonis in
septima p̄pter septimā etatē quiescen-
tium. prout tacitū est sub laudibus ma-
tutinis. Ceterū hoc canticū est exultatiō
laborantiū quorū sp̄us exultat in dño qd̄
fecit eis magna qui potens est. cui⁹ mi-
sericordia est in secula. Ob hanc exulta-

Liber Quintus

tionem representandam lampades accendunt in vespis. Vel pro hoc cantico principaliter accendunt. eo quod de euangelio est. vel ut nos de numero adulescentulaz et quoniam prudentium curramus cum lampadibus bonorum operum in odore vigiliatorum brevis virginis intrantes cum ea in gaudium domini nostri. Et quia opera nostra non sunt in lampadibus radiata nisi fuerint caritate informata ideo canticum claudit sub antiphona per quam caritas designatur. Recantata antiphona in profectis diebus persternit se ecclesia in oratione plurius orans quam in alijs officiis. quia specialiter orat per his quibus occidit sol iusticie. licet et per alijs oret. et facit ea que dicta sunt superius sub ti. de tertia ubi de precibus agit In solennibus vero diebus statim de collecta et quasi statim oramus. de quo. et in quibus officiis vespertinum cum hora prima conueniat. ibi etiam dictum est. Mortuorum officium incipit a vespis. non tamen huius secundas vespas. ad notandum quod hoc officium finem habebit quando anime saluandorum ab omni pena liberate eterna beatitudine fruuntur. Sed sancti de quorum glorificatione in anima iam certa est ecclesia primas et secundas vespas habent. si in festo eorum nonem lectiones dicantur Primas enim habent per glorificationem anime iam percepta. secundas per glorificationem corporis quam habebunt. que nunquam sinez habebit. Si vero habent tantum tres lectiones. primas vespas habent tantum. non quia et ipsi duplicem stolam habituri non sint. cum hoc omnibus electis conueniat. sed ecclesia ad ostendendum differentiam premiorum illis et istis debitorum. magis solenniter per illis de quorum maioribus meritis sibi per miracula sine per alia documenta constat. Quis ad plenum certa esse non possit. Nam et stella differt in claritate a stella. Unde Augustinus ait in sermone de beato Stephano. Cum preciosa sit mors sanctorum. si

quid distare inter martyres potest precipuus esse videtur qui primus est. Quis tamen in vespis precedentibus de solummodo antiphona et collecta de festo sequenti putat dicit sub vigilia natalis. Postremo notandum est quod religiosi ante completionum permittunt collationem. que a sanctis patribus originem traxit. quod dicitur vespis convenire et de scripturis sacris conferre solebant ad instar operariorum ad recreationem ad invicem confabulantium. Ideoque tunc vitas vel collationes patrum. et his similia. que potius sunt ad recreationem et delectationem leguntur et eruditores si dubium occurrerit interrogant.

De Completorio.

A hora copletio

Iam Christus cum discipulis orantibus preerat. Eadem quoque hora sanguineas guttas sudavit. et etiam corpus eius in sepulcro positum fuit et custodes deputati. Merito igitur in hac hora ecclesia deo laudes et gratias agit. illam etiam in memoriam eterni gaudij celebrat. Nam copletio electorum numero in illa hora complebitur gaudium sanctorum in die generalis retributionis. et inde est quod completorium significat gaudium. Dicitur autem completorium quia in eo completur ceteris usus locutionis cibi et potus et aliorum que necessario per corpus sustentatione sumuntur. Et finis habet et significat finem vite presentis. Sane hoc officium incipit preter morem aliorum officiorum. scilicet. Convertite nos deus etc. Quia enim quasi tota die psalmodie institutum et pene impossibile est. quin aliquando psalterium supbia peraxerimus. et quia sepe erramus. iuxta illud. Errant sicut ovae que perierunt. inde est quod nos humilantes dicimus. Convertite nos etc. Preterea quilibet perfectus et bonus existimare se debet imperfectum sive insipientem. iuxta illud. Iustus accusator sui est. ideo dicit sacerdos. Convertite nos etc. in his verbis indicans se

peruersum. bonarū quippe mentiū est
 ibi culpam agnoscere vbi culpa non est
 Nam et si discretus. qz peccatum non
 habemus. ipi nos seducim⁹. Hinc ē q
 etiā sequenter inuocamus diuinū ad
 iutorū dicētes. Deus in adiutorū me
 um. vt Cōuertere nos rē. referat ad pteri
 ta mala tollenda. et Deus in adiutorū
 rē. ad bona opera futura facienda quia
 sine dei adiutorio quicqz boni facere nō
 valemus. Quia vō totum ad laudem
 trinitatis faciendū est. ideo sequit glō
 ria patri. Rursus incipientes p Cōuer
 te nos deus salutaris nr. oram⁹ vt nos
 a malis puerat et tram suā a nob auer
 tat. Et qz merita nostra nō sufficiūt. ei⁹
 adiutorū postulamus dicentes. Deus
 in adiu. rē. Dicunt āt qtuor psalmi ad
 obtinendā remissionē pccōz que pmit
 timus dū sumus in hoc corpe ex quatu
 or elementis. et ex quatuor humoribus
 vel cōplexionibus cōposito seu qz cor
 pus ipm ex his cōpositū cōtra picula
 et fantasmata noctis munim⁹. et deo cō
 mendamus. ideoqz tunc dicit. In ma
 nus tuas dñe rē. et custodi nos rē. Et in
 cipit ecclesia a voce pfectionis dicens.
 Cū inuocare exaudivit me de⁹ rē. Hoc
 em pfectoz est. Sz qz pfecti se debēt re
 putare imperfectos. iuxta illd Job. eti
 am si simplex fuero hoc ignorat anīa
 mea. ideo sequit in eodē ps. Miserere
 mei supple dñe. et exaudi orōnem meā
 qd dicere est imperfectoz. Postea alijs
 admonitis ab bonū facit in eodē psal
 mo mentionē de pace eterna ibi. In pa
 ce in idipm. i. que est inuariabilis. quā
 pacē semp in memoria hñe debemus et
 maxime dū corpus q̄scere dñi in lecto.
 mens dñi quiescere in deo. Debet etiā
 quiescere i spe. Dñi sequit scōs ps. In
 te dñe speravi rē. Sz qz spes nō ē sine
 timore. aliter em p̄sumptio ē. Iō seq̄
 tertius psalm⁹. Qui habitat in adiuro
 rio altissimi rē. in quo deus p̄mittit li

berare ecclesiam. Dyabolus em est qñ
 fur de nocte incedens. et ideo nocte im
 minente dicit eccia illū psalmū p̄ra no
 cturnales tentationes. Dicit ergo ille
 psalmus vt a quatuor tentationib⁹ libe
 remur. s. a timore nocturno. a sagittavo
 lante in die. a negotio pambulāte in te
 nebris ab incurſu et demonio meridia
 no. s. ab incurrente demonio. Prima ē
 leuis et occulta. scda est leuis et manife
 sta. tertia gravis et occulta. quarta gra
 uis et manifesta. In quarto vō psalmo
 s. Ecce nunc rē. benedicit eccia deū p
 liberatione tentationis nocturnalium:
 ibi. In noctibus extollite man⁹ vsas
 in sancta et benedicite dño. Dicit enim
 Aug. sup hūc psalmū. Nox res trist⁹ ē.
 dies leta res est. qz p noctē intelligit ad
 uersitas. per diēz p̄peritas. In aduer
 sitate benedicēdus est dñs sicut in pro
 speritate. exemplo iob q amissis filijs et
 rebus omnibus dicebat Dñs dedit rē.
 Sit nomē dñi benedictū. Dñi et h dicit
 Benedicite dñm. Sz querit qre dicit
 tur tñmodo sex versus illius psalmi.
 In te dñe speravi. Rñdes ideo. qz dñs
 dicendo sextū vsum videlicet. In ma
 nus tuas dñe rē. sexta etate mūdi. sexto
 qz die carne obiit vt iam diceb. Hecce q
 sex versus tantū eiusdem psalmi in cō
 plitorio cantamus vt in hac sexta etate
 in qua p eum redempti sum⁹ sicut ha
 bet finis vltimi versus. ibi. Redemisti
 me dñe deus veritatis. conformemur
 dormitioni eius. vt. s. membra quiescāt
 et cor vigilet sicut caro eius in sepulcro
 quieuit et diuinitas vigilauit. Notādū
 est q in quibusdā ecclesijs statim post
 psalmos dicit hymnus ea forte ratione
 qz per bonam operationē peruenit ad
 exultationē absqz omnis purgationis
 medio ab his qui purgati transeunt ab
 hac vita. Alia etiā ratio iam dicitur.
 Et sic prius dicunt hymnū qz capitulū
 ad ostendendū mystice q illi i quibus

Liber Quintus

cōpleta sunt signata pcedentū landaz
sen pfecti q̄ p cōplerotiū significat. p̄
ueniūt exhortatōz q̄ p caplm̄ significat
nec tñ caplm̄ p̄mittūt. q̄z b̄ sp̄ vtilis
est exhortatio ad p̄uenerandū in bono.
q̄z nec nocet admissio subdere calcar eq̄
In alijs aut eccl̄ijs inf̄ psalmos z hym-
nū interponūt antiphā vel allā p an-
tiphōnā sequētes ordinē bñ ignaci. d̄ q̄
in ph̄ emio dictū est. In alijs v̄o eccl̄e-
sijs statim post psalmos z antiphonā
vel allā. sequit̄ lectio siue caplm̄ cū r̄ho-
rio. In man̄mas zc. vel alio q̄r̄t dictū
in oī officio dictū d̄z lectio. Postea adij-
ciūt hymnū. Te lucis zc. in q̄ optat̄. p̄-
gi in nocturnis tribulatōib̄. Alij vero
nō dicūt lectionē put in ph̄emio hui⁹
pris dictū est. s̄ statim post psalmos di-
cūt v̄siculū. Cum q̄ t̄ps illud dormiti-
onis nō est aptū ad doctrinā. Tū q̄z p̄
cōplerotiū nō solū cū z por⁹ verū etiā
doctrina q̄ p lectionē significat referen-
da nō est. Hinc est q̄ statuit bñs bñdī
ctus. vt post cōplerotiū nemo loquatur
Dicat aut caplm̄. Tu in nobis es dñe.
Diere. xliij. ca. Religiosi in b̄ officio añ
oia lectōz p̄mittūt dicētes. Fr̄s sobrii
zc. ne ordinē v̄sudre excedere videant̄
rep̄rantes in b̄ etiā marīā magdalenā.
de q̄ dñs dixit. puenit vngere corp⁹ me-
um in sepulturā. i. b̄ fac qd̄ factura erat
mortuo si licuisset. ita z hec lectio quasi
vngit reddēdo aias attētas ad vigilan-
dū ante cōmēdationem dormitionis.

Post hymnū subiicit̄ v̄sculus. Cu-
stodi nos dñe. vel ali⁹ q̄ norat totū officij
effectū. Postulat̄ em̄ dñi custodia s̄ no-
cūis p̄cula. Et d̄z acuta voce z cum neu-
ma. ex q̄ excitati z m̄iores facti ineffabil̄
gaudij qd̄ erit merces laboris n̄ri cant-
mus canticū symeonis. Nunc dimittis
zc. qd̄ est Luc. ij. ca. Pr̄mo vt illius ex-
emplo pacē inuēntes mereamur vide-
re lumē. qd̄ est xp̄s. Sc̄do ideo canticū
istud canim⁹. q̄z sicut serūs symeon cu-

p̄sens ex hac vita in alterā trāsire illud
cecinit sic z nos dū dormire debem⁹ q̄t
morituri. q̄z somn⁹ est q̄s mori imago.
illū canim⁹ p̄ quē nos dñs cōmendā⁹
¶ Er̄to p̄pter cām s̄vespis dictā. Quar-
to q̄z canticū illud est de viroq̄z aduētū
Dū merito illud dicim⁹ vt p̄missioni-
bus alliciamur z a vicijs quiescamus.

Cōsiderādū est aut̄ q̄z cūz septem sint
p̄tes ceterarū horaz. i. v̄sus cū gl̄ia pa-
tri. hymn⁹ psalmi. lectio. cātus. p̄ces. et
oīo. in trib⁹ tñ horis. i. i marutinis lau-
dibus z vesp̄is in cōplerotio. additur z
octaua. videlicet cātū euangelicū. qm̄
he tres hore p̄tinent ad octauā. i. dñi re-
surrectōz. q̄ mane surrexit. in vespe se dī
scipulis manifestauit. in cōplerotio dī-
scipul⁹ ait. Pax vobis. Propterea i his
trib⁹ horis hymnus q̄ est exēplū leticie
psalmos sequit̄ vt p̄tinet enāgelio ḡfe
Euāgelij ḡfe huius officij est cāticum
symeonis. i. Nūc dimittis. in q̄ pacē ro-
gam⁹ eternā. vt sicut symeō trāsire cupl-
ens. postq̄ vidit xp̄m. dimitti rogauit.
sic z nos post lumē fidei quēsum⁹ ad
splendorem speciei. vbi erit pax eterna.

Cōsequenter oīo dñicaz p̄ces dicunt̄
quib⁹ etiā p̄tra noctis fantasmata nos
munitim⁹. Subijcit̄ etiā simbolū in quo
n̄re fidei p̄fessio cōtinet̄. vt si forte nos
mori p̄igerit. in cōfessione fidei mori
mur. Fit etiā in quibusdā eccl̄ijs sicut z
in prima cōfessio generalis. Alterna em̄
cōfessione inuicē nos munitim⁹. iux-
ta illud Cōfitemini alterut̄z peccata ve-
stra vt saluemini de m̄is requisē tempo-
ribus nostris. donec inueniamus locuz
dñi. Precib⁹ ergo z oīono cōplet̄ b̄ of-
ficiū iuxta illud apostoli. Orantes p̄ in-
uicē vt saluemini. Rurū p̄ces m̄stice
humilitatē significāt. que in fine debet
esse. Quia sicut in principio sp̄a neces-
saria est. ad qd̄ significandū voce humi-
lima hoc seruitiū inchoat̄. ita in consū-
matione eadē humilitas monstranda ē

contra supbiam in qua ceciderunt omnes qui operant iniquitatem. Post pces opilio noster sine sacerdos commendans domino gregem suum dicit collectā. Unde non est congruum vi post hoc officiū aliqd aliud fiat. nisi qđ ptimeat ad querem.

Et attende qm̄ ad primā z ad cōpletorium aploꝝ simbolū nō dimittimus q: cuncta opa nra in eius noie icipim⁹ z concludimus in quem credimus. similiter ad vtrūq; officiū cōfessionem z Miserere mei deus. adiungimus vi quicquid in nocte peccauim⁹ aut in die deliquimus. p confessionē z pñiam diluamus. adimplentes illd. Confitemini alterutrum peccata vĩa. Ne spiciētes etiā illud qđ olim sacerdos farine assarium offerebat in die vicis sue. medietatem in mane z medietatē post meridiem. Sacrificiū at̄ nostꝝ est spūs humilitatus. Ultimo notandū est q oia officia diurna q̄tū ad psalmos inuariabilia sunt. nocturna vō variabilia ppter illud. Per noctē em̄ intelligit mundus iste q̄ variabilis est. p diem vō ille eternus q̄ est inuariabilis. de q̄ scriptū est. Ordinatione tua pseuerat dies. Et est verior: lra pseuerat in singul. rī q̄ pseuerant in plurali. licet aliter q̄si cōster pferat. Hoc etiā officiū in quibusdam ecclesijs q̄tū ad hymnū inuariabile est. put sub ti. de pma dictū est. z etiā q̄tū ad psalmos lectionē pces z collectā. ita q p nullius sancti solēntate. sicut nec officiū pme variat. p eo q: in illo de pace z specialiter d̄ illa ad quā suspiram⁹ agit q̄ vt pmissum ē inuariabilis est. h̄ dūmratat excepto. qm̄ in officiis dieb⁹ dicunt ad pñam illos qnq; psalmos. s. Deus deus meus respice in me zc. z sequentes. z psalmū. Confitemini. prout sibi dictū est. Sz qre illi qnq; psalmi in prima. z vsus. In manus tuas dñe zc. in ppletorio ponit⁹ q̄ i alijs horis ponuntur. Responso xps cut i his horis cant

mus. q̄ est principiū z finis. in cruce p̄dens legit incepisse psalmū illū Deus deus meus. z oēs psalmos sequentes seriatim vsq; ad dictū vsus dixisse z sibi finiuisse z spiritū emisisse. Merito igit z nos in passionib⁹ hui⁹ seculi cōstituti ad ipsius imitationē in hora pma. que est in principio horaz diei. z nō alibi dīctos qnq; psalmos z in cōpletorio. qđ fm̄ aliquā cōsiderationē ē finis siue vltima horaz diei. debem⁹ dicere versum ipm. Q̄ vō hoc officiū ad vltimā diei horam ptimeat. hac cōsideratiōe apparet. Nam in prima dicimus quatuor octonarios versuū in psalmis. duos p pñā z duos p scda horis. Et in tertia sex. duos p tertia. duos p quarta. z duos p quinta. Et in sexta sex. duos p sexta. duos p septima. z duos p octaua. Et in nona sex. duos p nona. duos p decia. z duos p vndecima. Restat vltima hora. s. duodecima ad quā p̄tinet completorium. qđ notat hymnū. Te lucis terminū. Premissos aut̄ octonarios combinamus si duo caritatis precepta obseruamus. Facim⁹. xj. combinationes vt pro quauis hora diei in qua delinquimus. vnū dño legis z caritatis binariū offeram⁹. Vt. p prima. Beati. p scda. Retribue. p tertia. Legem pone. p quarta. Nemo: esto. p quinta. Bonitatem. p sexta. Defecit. p septima. Quomodo dilexi. p octaua. Iniquis. p nona. Mirabilia. p decima. Clamauit. p vndecima. Principes. Fuit ergo vndecim combinationes ad emendandum vnderarium nostre transgressionis. Et in quolibet octonario aliqd de lege domini memorat. quia p eam vinea colit. z denarius eternitatis acquiritur. Sunt ergo. xxij. octonarij. qui p horas diei dicunt ppter rationē sub ti. de prima dictam. Et dicunt bini z bini z sic duplicati sunt. xj. Vndenari⁹ em̄ numerus significat transgressionem si

Liber Sextus

cut deuarius perfectionez. Dicunt cū
p vndecim vt per ea que in illis dicunt
transgressionē mandatorū suorū nobis
relaxet.

Incipit sexta pars

de officijs dñicaz specialiter z quondā
feriaz z festiuitatum domini z ieiunio
rum quatuor tempoz.

In prima pte prece-

dentī de diuinis officijs in generali di-
ximus. nūc aut de specialitatibus z di-
uersitatibus eorūndē p anni circulum
ostendam. vīcz d officijs dñicaz z qua-
rundam feriaz z festiuitatū dñi. z de te-
tionijs quatuor tempoz. z de cōuenien-
tia ipoz officioz tam nocturnaliū q̄ et
misse. non vnus durat eccie s̄ diuer-
saz officia psequentes. Ad quoz cul-
dentia est distinctio tempoz pmittēda.
Siquidē annus solaris quorū tpm suc-
cessione dilabit. s. hyemis in quo semina
saciunt. veris in quo seminata pde-
unt z in spicas aciunt. estatis in q̄ mes-
ses albescunt. z falce succidunt. z autū-
ni in quo p ventilationē grana a paleis
sepata in horreis reponunt. Sic z ma-
gnus vite pñtis annus durat ab initio
seculi vsq̄ ad finē mūdi quatuor tpm
varietate mensurat. Prīmū fuit tps
deuiationis in genē hūano. vīcz ab adā
vsq̄ ad moysen. in quo declinauit ho-
mines a cultu dei q̄ da lux est facti ido-
latre. z nil illuminationis doctrine ha-
bentes z simul inutiles facti sunt z nō
fuit q̄ faceret bonū vsq̄ ad vñ. Tūc ei
reliq̄t homo deū creatore suū. z de lapī
de dixit. tu es deus me. Hoc tps quia
fuit ignorantie z cecitatis bene concor-
dat hyemi in qua obscuritas regnat.

Secundū tps fuit reuocationis siue
renouationis. videlicet a moysē vsq̄ ad
natiuitatē xpi quo edocti sunt homines
p legem z apbas de aduēu xpi. de cu-

ratione peccati. z de dilectione vñ. del
Tunc dñs dixit ad isrl. Audi isrl. Do-
minum deū tuū adorabis. z illi soli ser-
uies. Et doctus est hō. qd sibi ip̄i. qd dō
qd primo facere tenet. Postmodū ob-
eandem causam suscitauit apbas. vt. s.
p̄dicatio hoies magis ac magis ab er-
roribus reuocaret. Hoc tps concordat
cū vere qd hz aliqd luminis. s̄ multum
obscuritatis. Tercū tps fuit regressio-
nis siue reconciliatōis z visitatōis. vīcz
a natiuitate xpi vsq̄ ad ascensionē eius
dem. p quā facta est grā hoibus z p̄dica-
tio euangelij. de q̄ dī. Ecce nūc tps ac-
ceptabile ecce nūc dies salutaris. Hoc ei
est tps grē q̄ omēs nos visitauit ex alto.
in q̄ tpe dñs q̄ est sol iustitie mundū sui
pñtia visitauit. z p̄pria doctrina suffici-
enter illustrauit. Hoc tps cōcordat cū
estate in q̄ claritas regnat. Quartum
tps est pegrinationis. vīcz ab ascen-
sione dñi vsq̄ ad diē iudicij. vbi erit psumma
tō seculi. Qd tps est hīs multū lūmis
qz dei miscdia reuelata sunt diuina my-
steria. hz tñ aliqd obscuritatis nra negli-
gentia faciente. z sic cōcordat cū autū-
no. q̄ hz aliqd obscuritaz s̄ ampli⁹ clari-
tatis. In pmo tpe viroz fidel. flos spei
fructus caritatis. frigore infidelitaz ex-
aruit. In scdo vinea dñi aliq̄tenus viru-
it z floruit. In tercio vīrēs z flores fru-
ctus vberriimos attulit. In quarto ca-
dentib⁹ folijs verborū decolorari cepit.

Rursus tps deuiationis dictū ē tps
culpe z pene. Nā ppter ipam deuatio-
nem hō s̄biect⁹ ē culpe. z ppter culpam
pene. Dñs dicit dñs. Puras cū venerit
fillus hois inueniet fidē sup terrā. Tps
reuocationis dī tps doctrine vel p̄phe-
tie ppter decalogū. p qd deus docuit ge-
nus humanū. Tps reconciliatōis dī
tps libertatis z grē z leticie. Temp⁹ pe-
grinationis dī tps lucte et pene. siue
laboris z pñie. qd nos facimus declina-
tionis z negligentie. Prīmū fuit despe-

rationis. Scdm inspirationis. Tertius liberationis. Quartum exercitationis. Hec quattuor tpe repñtat ecclesia singulis annis siue status eccie p h̄ quatuor tpe variat. Tps hyemis z deuotionis in quo mors regnauit repñtat ecclesia a. lxx. vsq ad pasca recolēs casum z penam pūmōz parentū ppter cor culpā z ideo cantica leticie excepto glā patri subtriciē. put sub. ti. de septuagesima dicef. Silef em glā in excelsis deo. qd in testimoniu pacis auditū est. qñ veritas de terra orta est. z iusticia de celo pspexit. Tps veris z renouationis repñtat eccia in aduentu dñi. p quē omnia renouata sunt vsq ad natale dñi. Vñd ad notandū q pñes illi⁹ tps habuerūt aliqd luminis. h̄ multum obscuritatis respectu sequentiū. minora cantica leticie cantat. s. glā pñi z alla. h̄ maiora sup pñmtr. s. glā in excelsis. te deū laudam⁹ z sequentias. put ibi dicef. Quia em h̄ tpe peccatū regnauit. nō ppter ignorantiam vt mors pñs h̄ ppter carnis infirmitatē. ideo canit alla. qz pñes illi⁹ tps sub lege fuerūt. h̄ glā i excelsis silef. qd est signū pacis z iusticie quam lex dare nequit. Tps estatis z reconcillationis siue regressiōis repñtat ab octauis pasce vsq ad octauā penthecostes. qz per pascale agnū reconciliamur deo. oia cātica leticie z fere post dñs dñctiōes alla multiplicās ad significandum habitū gaudiū de nra resurrectione. significat ei tps illud statū felicitatis eterne. tūc etiam glā in excelsis canit. qz in resurrectione iusticia. i. caritas pficiet z plēa pax dabit. Duplex etiā alla canit in albis z dñctis illius tps z stātes tūc oram⁹. In pñuatis vō feriis glā in excelsis z duplex alla non canit. licet semp alla pñterqz in. lxx. dicat. put sub ti. de septem diebus post pasca z in sequenti ti. dicitur. Tempus autumni z peregrinationis representat eccia ab octauis pen-

theconstes vsq ad aduentū dñi. qz nobis deo reconciliatis nō restat nisi vt nos peregrinos reputemus cum psalmista dicente. aduena ego sum z peregrinus zc. cantans omnia leticie cantica ad designandum gaudiū de hoc q sunt diuina mysteria reuelata. qñqz tñ aliq cantica subtricer. nec multiplicat alla sicut fecit i tēpore pcedent. ad significandū declinationem a bono quā nobis negligentia nostra parit. z cantat alla in spe resurrectionis. z glā in excelsis deo p iusticia reddita. Item quidie dicit alla. h̄ nō glā in excelsis. vt dicef sub tpe aduentus. Cantat etiā alla post graduale in signū laboris. p quē ad patriā vite transeundum est. Ex pñmissis colligit euidenter q recte in pñcipio hyemis hō quasi desperans dicit. Circūdederunt me gemitus mortis. In pñcipio veris qñ respiciens dicit. Ad te leuaui aiam meam. In pñcipio estatis architector eccie petrus renatis p baptismū z illuminatis p gām dicit Quasi mō geniti infantes zc. In pñcipio autumnū exultans de dei misericōdia dicit. Dñe in tua misericordia speraui. Sed attendens miseriam in quam ex sua negligentia lapsus est. statim subiungit versiculum. Dispergo domine obliuiscer me in finez. Et graduale. Ego dixi dñe miserere mei. sana aiam meam quia peccaui tibi. Rursus hec quattuor tempora considerant fm quattuor principales dies ptes que sunt nox pertinens ad tempus deuotiōis. nox enim obscurata est z idolatre ceci erant. auroza pertinens ad tempus reuocationis. meridies pertinēs ad tēpus reconcillationis sine regressionis. et vespera pertinens ad tempus peregrinationis. Designantur etiam p quattuor principales christi actiones. que sunt natiuitas. passio. resurrectio. z aduentus ad iudicium. Ad natiuitatem pertinet. circumcisio. apparitio. baptis-

Liber Sextus

mus. et purificatio. Ad passionē seium-
um et temptatio. Ad resurrectōz ascēsiō
in celū et scriptū missio. Ad aduentū
ad iudiciū. trāffiguratio et miraculorū
opatio. Itē passio cōpat h̄yemi. natiui-
tas verū. resurrectio estati. aduent⁹ ad iu-
diciū autumno qñ vetust⁹ dierū sedebit
tenēs ventilabū in manu sua. et mūda-
bit areā suā etc. Itē natiuitas xpī pcor-
dat tpi reuocatōis seu renouatōis ppter
pphetas qui eum multis modis p̄dixe-
rūt. passio xpī tpi deuatiōis ppter pe-
nā culpe p̄mox parentū. resurrectio tē-
poris regressiōis ppter leticiā aduent⁹
ad iudiciū tpi pegrinatōis. qz h̄mōl tē-
pus durabit vsqz ad diē iudicij. Vñ p-
pheta. Advena ego sum apud te et perī-
grinus sicut oēs p̄res mei. Tps ergo re-
uocatōis siue renouatōis q̄ facta est p-
legē z pphas durat vsqz ad natale dñi
tm̄ vt p̄missum est. Alij tñ dīcūt. qz vsqz
ad septuagesimā et ibi incipit tps deu-
tatis. Sed fm̄ primū dictum querit̄ o-
tpe qd̄ est a natali dñi vsqz ad septuage-
simā. sub quo dictorū tpm̄ p̄tineat. Sup-
quo dīcūt quidā qz tps qd̄ est a natali vsqz
ad octauas epiphāie p̄tinet ad tem-
pus regressiōis. qd̄ est tps gaudiū. sic
z illud. Vñ z i quibusdā eccl̄ijs tūc alb̄
viunt vestimētis sicut z tpe pascali ne-
qz tūc ieiunant. nec genua flectunt. Reli-
qua v̄o ps scz ab octauis ep̄hie vsqz ad
lxx. sub tpe pegrinatōis p̄tinet. Et licet
Isaias legat̄ diē natalis dñi. non tō diē
illa est fm̄ ip̄os de tpe reuocatōis alia
em̄ cōsideratōe hoc fit z añ euāgelij i no-
cturnis z añ eplam̄ i missa. supponit̄ ei
tunc basis colūne. vt p̄ vtrūqz testamen-
tū natiuitat xpī p̄bet. Itē querit̄ quare
a tpe veris siue renouatōis siue reuoca-
tōis incipiūt ecclesie officia. Videt̄ em̄
qz deberet̄ incipere a tpe h̄yemis siue deu-
tatis qz prius est deuatiō q̄ a deuatiō-
ne reuocatio. Preterea in tempe deu-
tationis legist̄ p̄m⁹ liber theologie. s. ge-

nesis. Sup hoc dīcūt quidā qz hoc fac-
ecclesia ne incipiat ab errore. Sed certe
nō dī tps illud deuatiōis eo qz ecclesia il-
lo tpe deuier. s. qz errorē p̄mox parentū
recolit vt nos ad penitentiā trahat. et tō
hec rō non placet. Est ḡ rō. qz em̄ p ad-
uentū dñi oia noua facta sūt. vñ t̄lpoē.
Ecce noua facio oia. Ideo i honore ad-
uentus dñi a tpe renouatōis incipit ec-
clesia officiū suū. Preterea si inciperet
ab hieme viēs v̄bis desperatōis. possēt
hō illa audies de sp̄re. merito ergo inci-
pit a vere. vt cū postea audierit v̄ba de-
speratōis nō desperet. qz p̄cessit certa p-
missio vere liberatōis q̄ fit in aduentu.
Incipit ergo a tempore renouationis
seu reuocationis in quo tenet ratio.

Cui aut̄ libri quibus tempib⁹ legat̄
brutier est videndū. Et quidē in plerisqz
locis ab aduentū dñi vsqz ad natale e⁹
legist̄ Isaias. q̄ q̄nto de xpo vibani⁹ cere-
ris p̄phetauit tanto natiuitatē ei⁹ legist̄.
vicin⁹. p̄terqz in ieiunijs quattuor tem-
porū que xp̄ias habēt lectōes. In ipsa
etiā natiuitate nō solum de illo legist̄ et
cātat sed etiā de causis ip̄ius festiuitatē.
put in oibus fieri solet festiuitatib⁹. qd̄
fit ad oñdendū magnū gaudiū nobis ce-
litus datū. In p̄ma vero dñsca post na-
talē legist̄ in quibusdā eccl̄ijs d̄ epl̄is pau-
li ad ip̄am p̄tinerib⁹ natiuitatē. In octa-
ua natalis de sermōib⁹ z de omelia euā-
gelij eiusdē diē. In ep̄bia de Isaiā. fm̄
Gelasij papā. In octaua ep̄hie d̄ ome-
lia euāgelij eiusdē diē. It̄ octaua ep̄-
phanie vsqz ad septuagesimā canitur d̄
psalmis. z legunt̄ epl̄e pauli. in quibus le-
gist̄ de labore z lucta z pugna ei⁹. In se-
ptuagesima vero vsqz ad dñicam añ ra-
mos palmarū legist̄ pentateuc⁹. Septu-
agesima em̄ tps n̄re captiuitatis z pene z
culpe designat. de qua mystice ad hieru-
salem redire debemus. sicut p̄ hebreos
olim de babilonica captiuitate exeun-
tes figuratū est. Et ergo memores sint

tristitia dormitauerunt et a laudibus cōt-
cuerunt. **¶** Vñ et a cōpletorio siue a vespa
qua dñs tradit⁹ fuit campanarū silentiū
inchoat. Et vespa ergo qua dñs tradit⁹ ē
qñ videlicet discipuli fugerūt cāpanis
silentiū indicat. Alij vero ad p̄mā hui⁹
quie ferie et nō vltim⁹ pulsant cāpanas.
Fit tñ signū cum tabula. Primo ad si-
gnificandū xp̄i hūilitatē: q se abscondit
et vsq; ad mortē et sepulturā se humiliā-
uit. Signū qdē vsus humilior eris iōno
hoc oñdit. Et inde ecclesia oriētis vsus
adhuc tenet lignoz. Et vt p̄ps humili-
or reddat. Scdo p signū tabule terrozē
accipim⁹. Tabula ḡ p̄curat. qz magnus
timor apl̄is a iudeis incutiebatur. Tercio
p lignū in ligno malleū. s. in tabula su-
spensum intelligim⁹ xp̄m q est lignum
plātārū secus decursus aquarū. q in cru-
cis ligno pepedit. et pendēs orabat et p̄-
dicabat dicens. Pater dimitte illis. quia
nesciūt qd faciūt. Cū ligno ḡ tñ pulsaf.
qz tūc solus xp̄s p̄dicator habebat. et so-
lus torcular calcauit. Quarto p tabulā
ip̄am lignū fructiferū scz xp̄s. p malleū
quo tabula pcutit lignū p̄uariatōis si-
gnificat. Quinto ideo cāpane et non si-
gnū tabule vel alterius hmōi silēt. qz li-
cet maiora signa n̄ra. videlicet apl̄i a lat̄i
de dei in xp̄i passione siluerūt. minora
tñ signa vt mulieres nō siluerūt. imo se-
cute sunt ip̄m vsq; ad crucē. **¶** Princi-
pia quoq; horarū. scz deus in adiutoriu.
et fines. s. p dñm. et bñdicamus et hmōi
dimittunt. qz recessit et nobis ablat⁹ est
sacerdos et pastor bonus. qui est alpha
et o. i. p̄ncipiū et finis q etiam est summ⁹
sacerdos et caput n̄rm et traditus impijs
nec est a q peram⁹ q intēdat in adiutori-
um nostrū. p̄cussio nā p pastore nostro
discipul⁹ et dispersi sunt. Sic ergo istud
officiū qd caret p̄ncipio et fine quasi vi-
duatū et mortuū videt. qz et p̄ies nostri
viduari post mortē xp̄i fuerūt. Non di-
cit etiā gloria p̄ri. qz in xp̄i passione ab-

scondita fuit fortitudo gl̄ie ip̄ius et i ei⁹
morte tristitas vlla est extincta. in cui⁹
laudē dī ille vsus. **¶** De hoc etiā sub dñi-
ca de passione dictū est. Hoc etiā notat
in qbusdā eccl̄ijs. in qbus his dieb⁹ duo
tñ cerei añ altari ardēt. tertio extincto:
put sub ti. de pasca dicit. In his quoq;
trib⁹ diebus saluatio nō fit. qz dñs vo-
biscū non dī. vt vltē pestifera saluatio
p quā iudas tradidit xp̄z. dicens. Aue ra-
bi. Pax etiā nō dat p eo q iudas oscu-
lo tradidit xp̄m. et qz in duob⁹ sequen-
tibus dieb⁹ in altari nō p̄secrat nec dicit.
Pax dñi sit sp̄ vobiscū. nec dona nobis
pacē. In quibusdā tñ eccl̄ijs dat hodie
pax. p eo q hodie sac̄m sacramētū
s. eucharistie institutū est. His qz dieb⁹
fit officiū humilī solito p̄pter dñi hūili-
ationē et triduanā eius sepulturā quam
celebram⁹. Verūtñ nocturnale officiū
p qd significat p̄phetie p̄phetarū alta vo-
et manifeste cantat. qz p̄phete et alijs sac̄tis
patres veteris testamētī alta et apta vo-
ce que de xp̄o erāt ventura p̄dixerūt. et
qd sp̄s sc̄tus sibi dicebat remota formi-
dine nūciauerūt. Diurnū vero officiū
p qd apl̄oz p̄dicatio figuratur. voce de
missa et quasi sub silētio cantat. qz tunc
apostoli oīno tacuerūt. aut saltē occul-
te p̄dicauerūt. Incipit aut tenebrarū offi-
ciū. Zelus dom⁹ tue comedit me. s. amor
vehemens eccl̄ie fuit causa. quare pas-
sus sum. Non dicit inuitatoriu ne imi-
temur. sed potius p silētū detestemur:
pestifex iudeoz cōsiliū et puentū factū.
vt Ibm capent in sermone et eum mor-
ti trade rēt. **¶** Preterea tunc apl̄i dispersi
erāt qui alios ad p̄sultū inuitare et p̄u-
care cōsueuerant. Hymnus etiā laudis
non dicit. qz tunc factus est opprobriu
et abiectio plebis. Finis dominice oīo-
nis que dicit ante lectiones dicit in silē-
tio. p̄o eo q de euangelio sumit. Nam
tunc euangelica enūciatio fugientib⁹
apostolis cessauit. Et ad norandum q

Liber Sextus

xps cuius ipsa est oratio. anulus a ce-
teris. z qñ in silentio orauit. Sed fit tñc
sonit⁹ p tactū ligni. cū manu. qz z xps i
ligno crucis pedēs voce magna clama-
uit. Non dicit etiā in lectionib⁹. Inbe-
dñe benedicere. nec Tu aut dñe. qz: recef-
fit pastor: z sacerdos q gregi bñdicere et
misereri debet. Sed qz illū ppter pctā
amissim⁹. ad hoc vt eum recuperare valea-
mus. ammonemur p vsum illū. Hieru-
salē irim puertere ad dñm deū tuū. q in
fine lectionū dī. vt ad pñas pueramur
Nā p lucrū possum⁹ gaudē. Per B aut
q dī bis irim. arguit duritiā iudeoz z
pctōz. sic alibi i euāgelio. Hierim ieru-
salē q occidis pphetas zc. Rursus p in
be dñe. intelligunt ad pñcatōz cuntes.
p tu aut: inde redētes. iō ergo neutriū
dicit. qm apostoli quos representant: q
lectiones legūt his dieb⁹ fugerant. Vñ
nec ad pñcationē missi sunt. nec q mis-
si erāt sblato dñō redierūt. Dēs ātphē sē
de passione z cōpassiōe. In his etiā tri-
bus noctib⁹ nouē psalmi. nouē lectio-
nes. z nouē respōsoria diuisim p singu-
la nocturna cantant. ad ostendendū q
xps in infernū descendēs tria hoīm ge-
nera scz vīrgines. cōiugatos. z cōtīnētes
inde rapuit. z ad angelozum societates
transiit. Que tria genera in euange-
lio distinguunt. per eos qui in mola. p
eos qui in agro. z per eos q in lecto sūt.
Tria ergo hominū genera. s. qui fue-
runt in lege naturali. z in tempore legis
z prophetarum. per tria nocturna reco-
limus. z sicut illi per mortem domini i
tribus sociati sunt nouez ordinibus an-
gelozum. scz in actionibus cognitionib⁹.
z gaudijs. ita per tres noctes dominice
sepulture nouem psalmi nouē lectioni-
bus z nouem respōsorijs subdiuidun-
tur. Psalmi em ad actiones. lectiones:
ad operum dei cognitionem. respōso-
ria vero ad gaudium z ad cantum per-
tinent angelorum. Ceterum tres pri-

me lectiones vel in quibusdā ecclesijs
sex sunt de trenis Hieremie deflentis
captiuitatem populi sui. nūm solum ba-
bylonicam. sed etiam romanam quam
incurrerunt propter passionem domi-
ni. Et ideo dicuntur lamentabiltar in
persona sanctorum de iudeis qui deflēt
casus gentis sue. Sicut enim ille deplo-
rauit mortem Josie regis occisi in futu-
ram destructionem gentis. ita z nos de-
ploramus mortem z passionem christi
regis nostri. In fine autem lamentatio-
num dicit idem Hieremias. spirit⁹ oris
nostri christus dominus captus est in
peccatis nostris. Ille vero tres sunt de
expositione psalmi tractantis de passio-
ne. z ideo voce depressa leguntur. Tres
vltime de epistola Pauli. i. ad Cor. xj.
Conuenientibus vobis in vnum zc. vbi
ostendit apostolus quomodo debet ce-
na domini sumi. Ex quibus sex lectio-
nibus apparet q prophete prouiderūt
christum occidendū. z apostoli docēt
occisus. Dicuntur autem treni. id est
lamentationes a trenaro monte. vbi la-
menta animarum que ibi puniuntur se-
pe audiri dicuntur. Inde etiam dicitur
trenum quod est carmen lamentatiōis
z funeris. Dicuntur etiam treni qz sem-
per tres versus post vnamquāqz litte-
ram hebrei alphabeti sequuntur. quod
alphabetum totum per ordinem in il-
lis lamentationibus ponitur. Primo.
quia mos fuit hebreis illud ponere i eo-
rum cantibus siue lucis siue leticie ali-
cuius rei multum notabilis. prout pa-
ret in vltimo capitulo proverborum.
mulierem fortem zc. z in quibusdā alijs
locis. prout habetur in problemio libri
regum. Secundo quia sicut dicit He-
ronymus in eodem problemio z in pro-
logo bible. versus quibus dicte littere
anteponuntur in lamentationibus he-
remie incipiunt in hebreo ab eisdez lit-
teris. Tercio vt per hoc notetur cecitas

et duritia iudeorum. qui res tāq̃ alpha-
berū notissimas. scz passionem filij dei i
telligere z credere nolunt. dicente p̃phe-
ta. miluus in celo turtur z ciconia cog-
nerūt t̃ps aduentus sui. Israhel aut̃ me
non cognouit z populus meus non in-
tellexit. Quarto quia interpretationes
litterarū ipsarū maxima ex parte conti-
nent sententiā versuū quibus anteponu-
tur. Circa quod notandū est q̃ Aleph i
terpretat̃ doctrina. Beth dom⁹. Gimel
plenitudo. Deleth tabularū seu scriptu-
rarū. Et hec siquidē est prima connexio
litterarū ipsarū. vbi dicitur q̃ doctri-
na ecclesie que est domus dei est in ple-
nitudine scripturarū. De viuit. Dau il-
le vel ipse. zai huc vel duc te. beth vltia.
Hec est scda connexio. vbi dicit̃ q̃ ista
z hec doctrina quam p̃diximus est vltia
qua viuimus. Thet bonū. Ioth p̃ci-
piū. Hec est tertia cōnexio. vbi dicit̃
tur q̃ bonū est principiū p̃ scripturas q̃
si per speculū saltem in enigmate agno-
scere dñm. Caph manus. Iamech cor
vel disciplina. Hec est q̃rta cōnexio vbi
dicit̃ q̃ in ytero cordis disciplina existit.
q̃z nihil facere possumus nisi q̃ faci-
enda erūt agnouerimus. Mem ex ip̃is
Nun sempiternū. Semech adiutorium
Hec est quinta connexio vbi dicit̃ q̃ ex
ip̃is scripturis est nobis sempiternum
auxiliū. Mem oculus. Phe errant. Sa-
de iusticia vel cōsolatio. Hec est sexta cō-
nexio vbi d̃z q̃ sepe dicta scriptura est
oculus errantibus z cōsolatio z iusticia.
Coph aspice. Res caput. Sin sup vul-
nus. Thau signū vel p̃summatio. Hec
est septima cōnexio vbi etiā i numero fit
mysticus intellect⁹. vbi dicit̃. Aspice in
scriptura p̃tineri caput nostrū a quo ha-
bemus medelā sup vulnera z conseque-
mur cōsummatōnē. i. vitā eternā. Sic
ergo saluatoris exequie celebrant̃ vt in
modico apice ab aliorū defunctorū
exequijs distare videant̃. Consequenter

candele z lumina extinguuntur. Naz̃ t̃r.
tenebre tribus noctib⁹ celebrare. signi-
ficant tenebras que tribus horis fuerūt
christo pendēte in cruce. vel ideo trib⁹
noctibus lumen extinguit̃. q̃z veruz lu-
men triduo iacuit in sepulcro. Circa qd̃
aduertendum est q̃ quidā accendunt.
lxxij. candelas. quidā viginti quatuor.
quidā quindecim. quidā duodecim. q̃-
dā nouem. quidā septē. z fm quosdam
non est numerus cert⁹. oēs tñ non sine
mysterio agunt. Septuaginta due cāde-
le q̃ extinguunt̃ designant septuaginta
duos discipulos. quoz p̃dicatio in mo-
te xp̃i pene extincta est. significant etiā
q̃ dñs. lxxij. horis iacuit i sepulcro. per
sinodochē intellectis. Vel tot accen-
duntur propter septuaginta duas nati-
ones seu genera linguarū. Viginti quat-
tuor candele accenduntur. Primo q̃a
sol iste qui mundum viginti quatuor
horis dicit̃ z noctis illuminat. significat
christum verum solem. que extinguunt̃
tur. quia christus occubuit vespere pas-
sionis. z tenebre facie sunt super vnuer-
sam terram. Secundo dies cuius ma-
nus est lumen christus est. nox vero cu-
ius minus est lumen. ecclesia est. lumi-
naria sunt apostoli z alij viri apostolici.
qui sunt quasi. xliij. hore que dicit̃ chri-
sto. z nocti ecclesie famulantur. viginti
quattuor ergo lumina extinguuntur.
quia apostoli in vnoquoq̃ die per vigi-
ti quattuor horas latuerūt. Tercio vigi-
ti quattuor cādele designāt versum gl̃ia
patri zc. q̃ i nocturnis festiuitatū. xliij
vicibus solet dicit̃. Primo post deus in
aditōrium. Scdo post innotatōrium.
Tercio post hymnum. Nonies in psal-
mis trium nocturnorum. ter in r̃sorijis
z te deum laudamus quasi gl̃ia patri ē
Iterum ad laudes semel post deus in
aditōrium. quinquies in psalmis sequē-
tibus. semel in hymno. z semel p̃ b̃ndi-
ctus. Versus ei ip̃e in p̃ officio taceat̃.

Liber Sextus

ut pmissum est. qz ille in cuius laudem
dicit in sepulcro facit. iog. xliij. cande
le ad hoc designandū extingunt. Et
significāt. xij. aplos in quoz honorē to
riens dicit glia patri. in nocturnis put
dictū est in p̄hemio q̄nte p̄tis. Quidē
cim candele significāt. xij. aplos ⁊ tres
maras que seq̄bant dñm q̄ extingunt
quoniam tūc om̄es laudes dei ta cuerūt.
aplis tñ fugiētib⁹ ip̄e marie qz minus
timebāt circa xpm quo p̄pius poterāt
versabant. Dñi legi. Pellē me cōsum
p̄tis carnisb⁹ adhesit os meū. ⁊ derelict.
sunt tan. la. mea. cir. den. me. Tabia. id
est mlieres q̄ sunt q̄si pellicula circa dē
res. Del. xliij. ex illis cādels significāt
xliij. articulos fidel. quoz extinctio sig
nificat extinctionē fidei factam in fuga
aploz. extinctio vero vltimē cādele sig
nificat mortē xpi. Duodecim cādele ac
cense rep̄tant. xij aplos. q̄ extingunt
ad notandū q̄ apli tūc siluerūt ⁊ fugerūt
et pene extincta est fides in eis. Quoz
cādele significāt genus humanū qd p
petm se a nouē ordinib⁹ angeloz ⁊ ave
ra luce exclusit. Septē candele signifi
cant grām spūs septiformis q̄ in cordi
bus discipuloz pene fuit exticta. Vbi
vero nō obseruat cert⁹ candelaz nume
rus s̄ quilibet laicus p velle cādela su
am apponit. cādele hmōi significāt pro
phetas et alios sanctos patres. q̄ xpm
venturū lumē nostz p̄annūciātes ⁊ ver
ba salutis p̄dicantes diuersis penīs ve
xati. mortui sunt ⁊ extincti. Porc oēs
candele nō siml s̄ vna post altā extin
guūt. qz discipuli nō siml a xpo s̄ succes
siue vnus post aliū discesserūt. Alia eti
am ratio tam sequet. Quidaz extingunt
eas post singula cāticavsq̄ ad plenā ex
tinctionē figurātes q̄ in singulis canit
cis siue in psalmis m̄sticia decidimus
qz verus sol occubuit. gaudiūq̄ nostz
in luctum est conuersuz. iuxta illd. Ce
cidit corona capitis n̄ri cōuersus est in

luctū chorus noster. Alij in tribus vici
bus eas extingunt. recolētes triduanā
dñi sepulturā. In quibusdaz tñ eccl̄ijs
cādele manu quadā cerea extingunt.
q̄ significat manū Jude. de qua domi
nus dixit. Qui intingit manū meā ⁊
que fuit q̄si cera. i. ad malū flexiblis. p
quā xps rex n̄r ⁊ vera lucerna traditus
fuit ⁊ quantū in illo fuit extinct⁹. Can
dela aut q̄ in medio est nō extinguit. s̄
in fenestra vel in arca accensa seruat. oc
culte. vt postea reuelē ⁊ eccl̄iam illū
net. Nempe cādela ip̄a seu eius lumen
occultatū significat pmo fidē. que in so
la virgine remāsit. p quā postea om̄es
fideles docti ⁊ illūinati sunt. Secūdo
significat xpm. qui licet videret fm car
nem extinct⁹. tñ fm diuinitatē que illi
erat occulta viuebat. ⁊ postea resurgēs
cū luce clarissima se suis discipulis ma
nifestauit Tercio occultari luminis qd
videbat extinctuz. reuelatio notat fidel
illuminationē in aplis ⁊ in alijs in quib⁹
tūc pene extincta erat. Quarto no
tat fide post infidelitatē. Quinto notat
q̄ ignis spūs sancti q̄ in fidelib⁹ videt ex
tinct⁹. itez relucet in eisdem. Sexto
luminis renouatō significat noui testa
mētī renouationē. Septimo lūnaria
successiue vnū post alterū extingunt.
et vnū q̄si pene extinguit. qz abscondit ⁊
postea reuelat. ad notandū q̄ pueri vi
nee cultores ⁊ generatio praua nūcios
p̄ris. videlicet p̄phas p varia tpa cōple
to suo misterio p̄phie occiderūt. ⁊ tan
dem p̄ris heredē quē in sepulcro posi
tum lumine occultato figuram⁹. cuius
luminis reuelatio est resurrectionis eius
manifestatio ⁊ cōmemoratio. Sane cā
dela q̄ vltimo extinguit ē maior ceteris
fm quosdā. ⁊ significat xpm q̄ fuit dñs
p̄phaz. Secūdu alios vō nō est maior
ceteris. ⁊ similiter significat xpm q̄ repu
tatus est vnus ex p̄phis. ⁊ vltimus ex
tinguit. qz nullus post eum apud illos

ppheta surrexit. & extinctus i eis pfidie
tenebras dereliquit. Et ad canticū euā
gelicū cādela ipsa extinguit. qz xps euā
gelizans occidit. Et antē de q in hoc of
ficio pastoris officia. vt caplin subitcēt
qz pastores dispst fuerāt Versus tñ qd
est minoz officiū nō omittit. qz discipu
li minus cogniti videbant. vñ et hoc of
ficiū triduanū potius a minozib⁹ cele
bratur in typo minoz discipuloz z mu
lier q dñm seqbant. Dociferatō ad bñ
dictus z tumultus popularis q tūc fit.
pcrepatio est iude pditoris z tumultus
cohortis quē cū gladijs et fustibus in
das z xpm adduxit. vel ceci discipuli
saluatio dicētis. Ave rabi. Tercio cā
ticū ipm tunc alta voce dī. ad norandū
qz multi interfecto antixpo gaudebūt.
Clangoz canentiū kyri heleyson. est tu
multus dñm psequētū et eum fronte
adorantiū. Vel significat lamēta scā
rū mulier q sequebant dñm q legunt
postea lamentari sedentes z sepulcrū.
Tropi vo. i. vsus illi qui in his tribus
noctibus cū kyri heleyson z dñe misere
re qñ lamentabiliter cātatur significāt
lamentationes et dolores mulieruz de
cognatione sua q a galylea fuerant se
cūte Jesum. inter qs erant maria mag
dalena z maria iacobi z salome ploran
tes iuxta sepulcrū. In qbusdam etiam
eccijs tropis cantatis pcidentes in ter
rā dicūt in tenebris sub silentio Mise
rere mei deus. z collectā Respice qñs
dñe. in quo timor aploz in occultis no
tat. Postea fit cū manu vel alio instru
mento sonitus añ luminis reuelatōem
q sonitus repñtat terroris eoz incussio
nem. vel ex tumultu cohortis vel ex ter
remoru. In quibusdā tñ eccijs ignis
nouus de lapide producit. qz p christū
mediatorē nostrū nobis spūscūs ifun
ditur. Ab hac qz die vsqz ad octauā pē
thecostes in quibusdā eccijs officiū be
ate Marie omittit. vt memorie atqz re

nerentis passionis et resurrectōis. de q
bus in eccia hoc tpe agitur. ardenti⁹ in
sistatur. Cū em. honoz et obsequiū spe
cialiter hoc tpe christo eius nato in nra
humanitate passo et glorificato impen
sum redundet in ipsam matrē. nulla q
dem sibi fit iniuria ipm officiū omit
tendo. Omittitur etā officiū mortu
oz. qz cū recordatio bñficioz xpi pē
pne que ipse passionis et resurrectōis
sue tpe cōtulit omnē nostrz affectū z i
tellectū reqrant. pinde eccia illud solū
officiū qd ad ipm christū spectat. in q
de eius passione et resurrectōe agitur
eo tpe agit. vt sic nō ad plura dispā ad
vnū dūtaxat vehementius occupetur.
Nec p hoc defuncti q sunt in purgato
rio dispendiū patiuntur. qz cū sint nob
p caritatē vniti. bñficia nra fm qd me
ruerūt pscipant ab eis. nec expressius
memoria p illis fieri posset qz agendo
memoria de morte et resurrectōe xpi.
p quā a penis liberati expectant. extra
ecciam tñ vtile est ipsa officia dicere.

Equit de diurno huius diei of
ficio videre. Et quidē hec quita
feria insignit sacramētis. iuz ab
eccia tū a dño institutis. In q die pmo
penitentes in ecciam introducunt. qui
in capite seimū de ea electi fuerant. vñ
in canone Innocēti. ita legitur. De pe
nitentibus vo qui sine ex grauioribus
omissis. sine ex leuioribus penitētiā
gerunt. si nulla interueniat egritudo.
qnta feria añ pasca eis remittēdum ro
mane ecclesie consuetudo demonstrat

Primo ergo de penitentū introdu
ctōe in ecciam dicunt aliq de ipsa electi
one pmitramus. Si quidē misericors
miserator dñs. cuius miscōe nō est nu
merus. sicut in psalmo hī misericordi
ter sp agens. et peccatorū salutē sitēs.
p huius mundi pelagū piculose nauī
gātibus et qñq fluctuantib⁹. inter alta
multa remidia specialiter duas naues

sine tabulas paruit. Prima ē baptisim⁹
Secunda penitētia. sic apłs ait ad Eph.
Et qđd q penitentes de eccia eijciunt.
repñtat exiliū et electiōem ade z eue de
padiſo. ppter eſus pñti. Pctōres q de
eccia eijciunt. et electis pñtiā septēnez
aut aliā p criminiū qñtate imponim⁹.
z electi p septē hebdomadas ex morant.
qz genus humanū in adā lapsum iudi-
cio dei in hoc exilio septē millib⁹ dñat
annoz. Maria qz leprosa septē diebus
extitit extra castra. Forma electiōis hē
in concilio agathēsi. Electōez dñs cayn
a facie dñi repñtat eccia excoicando vi-
ros sanguinū. pñtiē cū cādelis extin-
ctis. qz i ille et isti spm vicijs extinuerūt
Que cādele in platōe anathematiz dñt
pñti et pedib⁹ pculari. nec vltēri⁹ dñt
ad aliqñ vsum sic nec sal infatuariū as-
sumi. Electi ferūt cādelas in manibus
ad significandū q p ope quo pñti pa-
rētes porrexerūt man⁹ ad pomū veritū
apposita est ignea rompheia in padiſo.
E laudunt corā eis fores eccie. in signū
aditus padiſi quōdā obclusi. Q de lo-
co ad locū vadūt siue in exiliū mittūt.
significat q cayn post mortē fratris p-
fugus z vag⁹ fuit sup terrā. Q cilicij
z lancis vtunt de Job tractū est q pe-
nitentiā in fauilla z cinere agēs sacco
se operuit. et de niniuitis q silr fecerūt
Ciliciū qz portant in signū pellicearū
tunicarū ade z eue. Johānis etiā habi-
tū recolētes. Carcer penitētie a ioseph
iniciū habuit. q comā et barbā nutriūt
tractū est de ioseph. cū in carcere pos-
ito ista excreuerūt. q iacent aut fedēt in
terra. sumptū est de Job q in sterqñlino
sedit. In terra etiā comedūt qñt ipso fa-
cto dicant. Maledicta es terra in ope
tuo. Nō dñ eis aue. q nondū mutatus
erat nomē eue. q pedes nudāt. nudita-
tes repñtant ade innuentes q indigēt
ornatu glorie. q baculis vtunt tractus
est de iacob. q pegrinans in baculo sor-

danē trāsiuit. In his etiā oib⁹ instant
ad humilitatē verā pñtione. z tā pctō-
rū qz eterne pene meditātione. z q sint
memores sue pegrinatōis. Māq eijciū-
tur de eccia post eos cātāt. In sudore
vultus tuo ve. pa. tuo. Hoc iō stryvidē-
tes ecciam p eis esse cōfusam magz ac
magis pfundant. In vestimētis qppe
sordidīs et excremento criniū z barbe
multiplicatōe miserie pctōz insinuat
qñt dicāt ipso facto. Iniquitates mee m-
tiplicate sunt sup capillos capitis mei
Q in te tra iacēt eis eternā dñatiōem
ad memoriā reducit qñt di. Dñe: pdes
oēs q in terrā descendūt. i. q dediti sūt
terrenis nisi respiscāt. q de loco ad lo-
cū cū baculo vadūt. eis ad memoriā
pegrinatōz suā reducit. q p pctm reces-
serūt a deo. In baculo etiā intelligitur
correctio. consolatio z sustentatio. q. d.
Virga tua z bacu. tuus ipa me cō. sūt
Est aut baculus cubitalis. q in q men-
sura mēti fuerint remetiet eis. Sz qñt
qre hac die penitētes in eccias introdu-
cunt. Rñdeo. in qñta feria de⁹ creauit
pīscēs et volucres. pīscēs in aqz reliqt.
volucres i aera leuauit. iuxta illd. Ma-
gne deus potentie q ex aqz zc. ptim re-
mittis gurgiti. i. pīscēs. ptim leuasi i ae-
ra. i. volucres. Per pīscēs intelligunt
cupidi auari et inxuriosi. q in fluxu cu-
piditatis hui⁹ mūdī delectant. Volu-
cres sunt spūales q in spūalez cōuersa-
tionē qñt in aera leuant. Penitētes igit
in qñta feria in ecciam introducūt.
z qñt segregati a malis et ab hui⁹ mūdī
delicijs in celis aio cōuersant. Prete-
rea in fine qñte etatis quā hec qñta fe-
ria significat. iohānes bap̄a pñtiā p-
dicauit. z dñs noster venit in mundus
peccata absoluens. put in prima hui⁹
diei ofone dñ. Rursus in hac die insti-
tutū est sacm sacozum. i. corpis z san-
guinis dñi. cum domin⁹ ver⁹ finiens te-
stamentū. et nouū inchoans panem et

vinum in corpus et sanguinē suū trās-
substantiauit. qđ est sacramentum mi-
sericordie. Quia ergo christus de sola
miscđia crimina tollit. vt pmissum est.
Ideo penitentes hac die eccie recđcili-
antur. que hac die miscđie consecrat sa-
cramētū. Et inde ē qđ missa hui⁹ diei so-
lēniter cārat vt infra dicit. Merito igitur
hac die qđ tota in remissione pecca-
torū consecrata est. penitentes recđcili-
ant ad digne p̄cipienda corporis et san-
guinis dñi sacramenta. Decuit itaq; h
sacramētū sacramentoz institui i fine
quinte ferie adueniēte sexta feria. eo qđ
in fine quinte etatis et in primordio se-
pte lex finē et euangelii sumpsit exor-
diū. Preterea hac die absolunt. qz
in ea christus fuit captus et ligatus. qđ
ligatio absolutōem nostraz opata est.
Hac etiā die christus lauit pedes disci-
puloz suoz. vt pedes. i. affectus nros
lauet. i. soluat a pctis. Forma hō recō-
ciliatōis hec est. Erit pōtifer ad tan-
as patentes eccie vbi iacent penitentes
pstrati in terra. et eos vice christi vocat
ad timorē dñi dicens te. Venite veni-
te venite filij audite me. timorē dñi do-
cebo vos. Hāc esse xpī vocē pbat ti. ps.
xxlii. de quo sumis. qđ talis est. psalm⁹
David cū mutauit vultū suū corā abi-
melech. Abimelech iterptat p̄is mei
regnū. p quem iudeos accipimus. corā
qbus verus david mutauit vultū suū
qd est sacrificandi ritū et ferebat in mani-
bus qñ panē erinū dedit discipulis di-
cens. Hoc est corpus meū. et hic ē san-
guis meus. qđ qđem hodie factū est.
Dicens ergo pontifex vicari⁹ Iesu xpī
venite: penitentes inuitat ad corporis
sanguinisq; cōsumtiū. Proinde pro eis
orat. genua flectit. eos ammonet. eosq;
recōciliat in eccia introducit. Illud
etiā notabile est qđ vndiq; laue eccie
patent. ad notādū venientes ab austro
vel ab aquilone. i. iustos et pctōres qñ

accedunt ad misericordiam non esse p-
hibendos. et a pasca in antea parebūt.
eo qđ in octaua nostre resurrectionis nul-
lum erit impropertū peccatoz electis.

Illud quoq; notabis qđ penitentes i
eccia recepti crines et barbā quā nūrie-
rant deponunt. et se vestes mundas et
cultiores: depositis penitentialibus in-
duunt. a Ioseph capientes exemplum
qui de carcere eductus tonsus ē et lor⁹
et vestibus decoratus. Per hoc qđ innu-
itur qđ deponētes multitudinē pctōrū
induunt vestimenta virtutū.

Hic etiā quinta feria secundo lo-
b co triptitū oleū cōsecrat. qm ho-
die agnus ad vespam immola-
bat. de cui⁹ sanguine vterq; postis et su-
plūminare domoz in qbus erat edēd⁹
linsebat. vt hoc signo viso extermina-
tor egypti domos sacri conuiuij pteri-
ret intactas. In quo prefiguratum ē qđ
si frontibus nostris vinctioe crismatis
quasi sanguine christi qui vinctus inter
p̄iat. signū crucis imprimis diabol⁹ i do-
mibus animarū nostraz nullū nocēdū
habet potestātē. Recte ergo qua die il-
lud figuratiuū agebatur significatū so-
lenniter celebratur. Sed diceret. con-
sequens igitur esset vt hac die pueri cō-
firm entur. id est in frontibus crismate
sacro signentur. Respondeo. sancta ec-
clesia diem illum in quo passus est do-
minus lucrit dedicauit. et solennitatis
et conuiuij gaudiū in diez terciū in quo
resurrexit dñs reseruauit vt tunc demū
p recuperata salute animarū que est pa-
trata in sexta feria et pro futura corpoz
resurrectione. que donata est nobis in
ecclesia pascalis agni conuiuiū celebre
mus dicentes. Pasca nostrum immo-
latus est christus. itaq; epulemur. Su-
mentes ergo illud vnde postes nostra-
rum frontū signare debemus. rectius
ab ipa signatōe vsq; ad conuiuiū pasca-
le cessam⁹. et tunc submerso pharaone

transcuntes p mare rubrū. signātes do-
mos ꝑ exterminatorē pascale puiuiꝝ
celebremus. Sz dices. cur itaqꝫ i sab-
barū crismatis ꝑsecratio nō differt. Rñ
deo. qꝫ ab hac quinta feria vsqꝫ ad vespē
rā sabbati a missay solennijs vacamus
ipm aut crisma nō nisi intra missay so-
lennia fas est ꝑsecrari. Sz ante missam
baptismū cōuenit celebrari. put sꝫ sab-
bato sancto diceſ. Vel ideo in qnta fe-
ria consecratio celebrat. qꝫ christus in
quinta fuit vnctus etate. Nam in qnta
venit qui in sexta sanguinē cōsecrauit.
De cuius vnctōe dicit daniel. Vngat
sctūsanctorꝫ. ⁊ Isa. Spūs dñi sup me.
eo qꝫ vngerit me. a. e. m. m. m. et David
Vnxit te deus deꝑtuus oleo lcti. ꝑ ꝑ. r.
Cuiꝫ vnctio extūc cepit. cū ꝑbū caro fa-
ctū est. cuz plenitudo diuinitati s in eo
copaliter habitauit. Tūc autꝫ ppleta est
cū in baptismo sup ipm spūscctus i spe-
cie colūbe descendit. Idqꝫ vnctio qꝫ ho-
die cōfictur ad vngūdū vsqꝫ ad bap-
timū differt. vt significemꝫ spūscctm sup
dñm in baptismo visibiliter descēdisse.
⁊ nos in baptismo spūscctm accipe. Ex
his itaqꝫ pꝫ in vespꝫ sabbati. statū post
bapm esse ꝑfirmandū vt postea celebret
pascale puiuiꝝ. ⁊ qꝫ qbusdā placz salte i
paucis eē tūc ꝑfirmatōis mysteriū in-
choanduz. Qꝫ igit de triplici oleo mē-
tio facta ē. Notandū ē qꝫ triplex sacm
ex eadē suba fit olei ad oñdendū lz vnꝫ
sit spūscctus multiformis est tñ fm do-
na sua. vñ apls. j. ad Co. xli. Alij p spm
dñi sermo sapiētie. alij sermo scientie.
alij fides. alij grā sanitatū. Hec triplici
oleo coaptant qꝫ inde apparebit si olei
triplicē ꝑprietatē attēdamus. Olea em
vt dicit Isi. est arbor pacē insignis. pin-
guedo cuiꝫ valet ad reficiēdos artꝫ las-
sos et infirmos. ⁊ est pabulū luminis.
Qꝫ est arbor pacē refert ad oleū crisma-
tū. qꝫ pabulū est luminis refert ad oleū
cathecuminoꝫ. qꝫ artus lassos ⁊ in fir-

mos reficit. ad oleū infirmoꝫ. Hec igit
tur tria ꝑcedētibz vñbis apli coaptant
Siquidem in multitudine pacis esse vi-
detur. qꝫ dulcedinē interne suauitatꝫ gu-
stat. sicut dicit ꝑs. Gustate ⁊ videre qꝫ
nīa suauis ē dñs. Saporē huius dulce
dñis semferat ille qꝫ dicebat. Grā dei sū
id qꝫ sum. j. ad Coꝫ. xv. ca. Hec grā est
donū sapientie que intelligitur ꝑ pacē
oleū. Verū qꝫ hunc saporē in aliū libē-
ter dirinat vir fidelis. Idcirco aliꝫ datur
sermo scientie. Scientia ei est doctrina
qꝫ fidelis alioꝫ ꝑbo vel ad mīnꝫ exēplo
instruit. qꝫ ꝑ balsamū intelligit. Et quia
apls in b laborauit. Idcirco cū dixisset
grā dei sum id qꝫ sum. statū subiunxit.
Et grā dei i me vacua nō fuit. Hec duo
simul ꝑiuncta. s. oleū et balsamū i dul-
cor sapiētie et odor doctrine. ꝑferm faci-
unt seruientē. qꝫ duo. s. sapiētia et doctri-
na ad oleū crismatū ꝑtinent. Ad olens
ꝑo cathecuminoꝫ ꝑtinet fides qꝫ mētē
illuminat sicut oleū lumē ꝑstat. Fides
em valet ad duo. s. ad purgamētū et in-
tamen. purgat ꝑterita vicia. et tuēla ꝑ-
stat ꝫ futura. sicut ꝑba ꝑsecratōis huiꝫ
olei manifeste oñdūt. qꝫ inferiꝫ exponēt
Ad oleū infirmoꝫ ꝑtinet grā sanitatū. s.
sanitas corpis ⁊ mētis. valet em ꝫ virtut
qꝫ egritudine sicut ex vñbis bñdictōis
spūsccti liqꝫ. Quare aut infirmi ⁊ catheci
mini inungunt. ⁊ de vnctōibus qꝫ sunt
ex hoc triplici oleo dictū est in prima ꝫ
te sub ti. de vnctōibus. Sequitꝫ videre d
ipsoꝫ oleoꝫ ꝑsecratōibus. Et primo de
oleo infirmoꝫ. Secūdo de oleo crisma-
to. Tercio de oleo sancto. Primo er-
go de oleo infirmoꝫ dicēdū est. naz illō
prius cōsecrat qꝫ crismatū vel sanctum
Et est rō. qꝫ illius sacramentū ꝑiꝫ fuit
tꝫ qꝫ crismati vel scti. Nā dñs discipu-
los suos docuit infirmos vngere. sicut
i enāgello dī. Oleo vnguebat infirmos
et curabant. ⁊ Iacobus apls ait. Infir-
matur quis ꝫ. vt sequit. Oleū ꝫ crī-

matu et scitu. s. cathecuminoz ab ecclia
instituta sunt. licet et veteri testamēto
aliq de vtroq habeat siluendo. Ibi nā.
q duplex oleū inuenit. vñ vñz crisma
quo vnguebāt reges. Precepit em dñs
moysi vt psciret crisma q vngueret ta-
bernaculū in dedicatōe templi. et arca
testamēti aaron reges et sacerdotes et
filios eius dices. Sume tibi aromata
pma et oleū. Iñ est q vñctōe crismatis
eccias et calicē cōsecramus. reges etiā
et pōtiffices inungim⁹. Moyses in oleo
materiali nō legif inunct⁹ s. solū spūali
sicut et xps. Oleū etiā sanctū a lege sū
psit exordiu. quo reges tñz sacerdotes
vnguebant. Illi dicūt q oleū infirmo-
rū apli instituerūt. qui cū illo egrotos
vnguebāt. Oleū vñ crismatū et cathe-
cūmīnoz apli vñt instituerūt. et iō pscra-
tio olei infirmoz pñor ē tpe q crismatū
et etiā q olei scit. qz pñor et maior et vne-
rabilior ē doctrina aploz qz pape. Hu-
tus aut olei cōsecratio nō hz tale pñci-
piū qle alia hñt. qz nō dñs in eo dñs vo-
bificū. nec orem⁹. nec sursum corda. nec
aliqd hñmōt. nec etiā talē hz finem qlez i
alijs cōsecratōibus dicimus vt infra dī
cet. s. p dñm nrm iesum xpm xē. vel per
eū q vñtur⁹ ē iudicare viuos et mortuos
S3 sic clauditur. In noie dñi nñi Iesu
xpi. et ē rō. qz bñdictio ipi⁹ olei nō ē offi-
ciū p se s. est embolism⁹ pcedēt officij
qd apparer. qz cū ponat añ illud verbū
canonis. p quē hec oia dñe bona semp
creas. statim bñdictione ipsa finita sub-
iungunt. p quē hec omīa xē. Et sic ē em-
bolissimus. i. adiectio pcedētis officij. scz
illius oñis Nobis qz pñoribus. vbi
p penitentibus oratur. Est em duplex
embolissimus. put dictū est in quarta p
te sub ti. de silentio post orationē dñicā
Sed quare cōsecratio huius olei cano-
ni adijctur. Respondeo pñmo ibi rō-
nabiliter oleū. morientū cōficitur. vbi
mors dñi cōsummat. vt sicut mors dñi

destruxit mortis auctorē. sic grā q p vñ-
ctionez morienti confert destruat pctā
q sunt causa mortis. Scdo dno sunt de
qbus in v officio agit. s. immolatio xpi
et imolatio eccie. imolatio xpi fuit i cru-
ce. imolatio eccie fit cū pctm morit. De
immolatiōe xpi fit mentio in introitu.
Nos aut gloriari xē. Et specialiter i ca-
none. De immolatiōe eccie fit mēto in
epā vbi dī. Si nosmetipos diiudicare
m⁹ nō vñqz iudicemur. Sūt et et alla
duo. s. infirmitas et medicina. infirmitas
ex peccat⁹ sepe puenit medicina de grā
dei. De infirmitate ait Paul⁹ in epā.
Qui indigne māducat bibit corpus
sanguinē dñi. iudicū sibi māducat et bi-
bit. nō diiudicās corpus dñi. Idcirco i-
ter vos multi infirmī et imbecilles et do-
miūt multi. De medicina dicit Jacob⁹
Infirmatur qs in vobis inducat pby-
teros eccie et orient sup eū. vnguetes eū
oleo in noie dñi. et oīo fidei saluabit in-
firmū et allentabit eū dñs et si i pctis sit
dimittunt ei. Si igit ppterca infirmant
q manducat corpus dñi indigne grā
spūsancti quā significat hec vñctō eos
saluat merito cōsecratōis corpis dñi
adijctur cōsecratio huius olei. Per
passiones em dñi cui⁹ memoratio fit in
pscraatiōe corporis pstratus ē diabol⁹
et grā spūscī cui⁹ signū ē vñctio. diabo-
li arma. i. pctā quondā collunt. Ter-
cio iō cōsecratio olei infirmoz cōse-
cratiōi corporis christi adijgit. qz nouis-
sima oīo pscratōis corporis xpi ex vo-
to penitentū fit. Cōgrue igit sub ea cō-
secratur oleum p penitentibus. vbi eo-
rum sacrificia dño offerunt. Cōsequen-
ter attendamus aliqua verba pscraatiō-
nis huius olei infirmoz. Vñ em ibi sic.
Emite spiritū tuū paracletum in hanc
pinguedinē olei. Nempe nō sine causa
ponit ibi paracletū. qd patebit si tripli-
cis olei efficacā attēdamus. Oleū san-
ctuz precipit fite in exorcismo olei san-

et vltz cathecuminoꝝ ꝑcipit dyabolo
vt recedat a cathecumino. q̄ adhuc re-
purat mortuus quousq; nō est baptiza-
tus. Oleū crismale iā viuētes sanctifi-
cat. Oleū infirmoꝝ sanctitatis medelaꝝ
prestat. Quia vero egritudine sequitur
dolor. vnde in eadē cōsecratōe olei in-
firmoꝝ dī. ad enacuandū oēs dolores
z omnē egritudinē corporis. Et dolorē
sequit̄ consolatio. iđ recte ibi ponit ꝑ-
clitū. qđ interpretat̄ consolator. In mor-
tuo autē q̄ dolorē nō sentit nō sequit̄ cō-
solatio. h̄ nec sanus z sanctificatus. qz in
eo nō est infirmitas ex q̄ dolor indiget
psolatione. Circa oblationē eiusdē olei
infirmoꝝ notādū est q̄ in ordinario ita
scribit̄. Offerat pontifici oleū. qđ offert
populū anteq̄ dicat̄. Per quē hec oīa
dñe bona sp̄ creas. Nempe h̄ in Exod.
xxvij. ca. ꝑfiguratū est. vbi dī Moysi q̄
accipiat a populo oleū oliuarū purissi-
mū. Oleū siq̄dez cū offert a populo tm̄
liquor est. h̄ per bñdictionem fit sacrm.
Mystice aut̄ hec oblatō siue amministra-
tio significat q̄ populus oꝝ clero tpalia
ministrare. ministranti ei spūalia. Vñ
apls. Si seminauimus vobis spūalia.
nō est magnū si vīa carnalia metamus
Cōsecrat aut̄ oleū epus cū oñibꝫ sacer-
dotibus ei astantibus. qz hoc sacramē-
tū fuit a christi discipulis institutū. vel
tractū est ab antiq̄ cōsuetudine q̄ ꝑsue-
uerat eccia pūmīna simul cū pontifi-
ce verbis z manibus corpus christi cō-
ficere forte ad testimōniū. prout hodie
in missa de ordinibus cū ordinatore fa-
ciunt ordinari. Nam et summus ponti-
fex quotiēs diuina celebrat sacerdotes
ei astantes verbis et manibus cum eo
consecrant. Et qñia vt iam dictum est.
vñus olei cōsecratio est embollissimus
canonis. Idcirco eam totam sicut et ca-
nonē sacerdotes cum eo dicunt. Inde
ꝑficit officiū ep̄sviq; ad illū locū. Pax
dñi sit sp̄ vobiscum. z clerus respondet

Et cū spū tuo. Et tūc tacet: z solus ep̄s
cōicat. Scđo videndū restat de oleo
crismali. Fabian⁹ em̄ papa statuit hac
die singulis annis debere cōfici crisma
qz nouū est sacramētū. et iđ sp̄ est inno-
uandū z verus cōcremandū. Ista ei ab
apls eozūq; successoribꝫ accepit eccia:
a cunctisq; tenēda mādauit. Circa qđ
sciendū q̄ crisma conficit̄ ex balsamo
z oleo ꝑpter mysticā rōem. qm̄ ꝑ olenꝫ
nitōꝝ cōsciētīe designat iuxta illud enā-
gelij. Prudētes ꝑgines acceperūt oleū
zē. Per balsamū vō exprimit̄ odor fa-
me. ꝑpter qđ in libro sapiētīe dī. Sicut
balsamum aromatizans dedi odorē.
Oleo ergo qđ lucet addit balsam⁹ qui
redolet. qz fide opante ꝑ dilectōez luce-
re z bona fama redolere ad honorē dei
z ad vtilitatē ꝑimi debem⁹. Odor ei
balsami in oleo bonā opatōem longe
lateq; diffusaz grām spūsscti coopante
demonstrat. Scđo addit oleo balsam⁹.
ad signandū q̄ in vultu xp̄i respēdit̄
celestis nitōꝝ z grā excellēt⁹ q̄ in alijs
nā: vt h̄tero. ast. vīrgo de ꝑgine natus
qui nō ex voluptate carnis h̄ ex volū-
tate dei natus est. nisi habuisset i vul-
tu oculisq; quoddā desiderij nūq̄ eū
statim cū ingenti desiderio secuti fuiss-
sent apl̄. nec q̄ venerāt ad eū ꝑphendē-
dū corruisset. Iste nitōꝝ opante dei grā
vultus electoꝝ exhilarat. vt dñm cum
magna dilectōe imitent. Vnde in ꝑsa-
lione q̄ cantat in ꝑsecratione crismatis
dī. Dauid ꝑphético spū grē tue sacra-
mēta ꝑnosces. vultus nostros in oleo
exhilarādos esse cātavit. Et paulopost
Huius olei vñctio vultus n̄ros locū-
dos efficit ac serenos. Vultus nostri
sūt opēꝫ n̄roꝝ manifestatio. Tercio q̄
balsamus oleo addit. vt oēs qui ex eo
vñcti fuerint opante grā spūsscti ꝑuer-
sationi doctrinā iungere nitantur. Et h̄
duo. s. vīta et doctrina sunt connexa in
septem donis sp̄ritu sancti ꝑpter quod

chrismalis unctio fit. Nam sapientia ad vitam. intellectus ad doctrinam. consiliū etiam ad doctrinam. fortitudo ad vitam scientia ad doctrinam. pietas ad vitam. et timor ad vitam refertur. Doctrina autē per balsamū intelligitur ut premissum est. Chrysma grece dicitur unctio latine. que etiam dñō nomē accōmodauit. Nam chrysus a chrysmate dicitur. id est unctus. prout dictum est in probemio secūde partis. Consecratur autē chrysmā in eo loco ubi consueuimus dare pacē sicut et oleum sanctum. et hoc ideo ut pax et cōcordia per unctiōē chrysmatis regnent in nobis. Chrysmate enim unguimur ut donis spūs sancti replerī deo et hominibus pacificemur. quia in maluolā animam non introibit sapientia. Habet quidē chrysmā officiū per se quod inchoatur a sursum corda. et finitur per dñm nostrū quod uiuit et regnat. pertinet enim ad eos qui surrexerunt et uiuunt cum christo. Sane postquā solus pontifex cōsecrauit ut pmissum est. ipse uadit sedere super sedem suā. et tunc duo decim p̄sbi pati. xij. apostolos significantes et alij clerici discipulos signātes descendunt in sacrariū ad apportādūz sollemniter tam oleum chrysmale quā sanctum siue cathecumīnōz hoc modo. Precedūt namque duo luminaria. sequuntur duo cruces. et in earū medio un⁹ acolitus ferens ampullam cuius oleo futuro chrysmali. subsequuntur duo thuribula. et in eoz medio alter acolitus ferēs aliam ampullam cuius oleo futuro sancto. Subsequēter dyaconus librum euāgelij ferens deinde dicti p̄sbi et alij clerici bini sequuntur quousque pueniūt ad grad⁹ ante altare. Nempe duo luminaria sunt lex et p̄phete quod nobis saluatore p̄nuntiauerunt. due cruces sunt duo martyria sine sanguine. s. mortificatio corporis pro p̄ci quod est crux a sinistris. et cōpassio. p̄cimi quod est crux a dextris. Inter has feruntur oleū futurum chrysmale quo mun-

guntur pugnatores qui dñt esse parati ad martyriū. et sp̄ duplici martyrio dñt se affligere. Crucē a sinistris habebat ille qui dicebat. i. ad Cor. ix. Castigo corpus meū et in seruitutē redigo. Crucē a dextris habebat idem qui dicebat. ij. ad Cor. xi. Quis infirmatur et ego nō infirmor. quis scandalizatur et ego nō vror. Duo thuribula sunt duplex gen⁹ orōnis. s. oratio pro remouēdis malis. et oratio per adipiscēdis bonis. Hec duo notat psalmista cuius dicit. Exaudi deus orationē meam. scz que ē pro adipiscēdis bonis. et ne despereris deprecationem meam. s. que est pro remouendis malis. Inter duo thuribula fertur oleum futurum cathecumīnōz quod per cathecumīnis est orandū. et eos orare optet. ut ad robur quod per oleū chrysmale significatur valeant puenire. Inde euāgelij sequitur quia in eo totius boni nostri est consummatio. Presbi et alij bini sequuntur. quasi dicant sponse Canticozin. j. c. Trabe me post te et curremus in odore vnguentoz tuoz. Potest etiam dici quod ampulla cum oleo futuro cathecumīnōz humanitatem christi significat. plenā sp̄ritu sancto. duo luminaria due cruces et duo thuribula sunt lex et p̄phete qui p̄dixerūt christum et deū esse venturū. Sequens vō euāgelij affirmat quod lex et p̄phete p̄dixerūt. p̄sbi et clerici bini et bini sunt testes chrysmalis ministerij. Hi sunt ap̄li bini ad p̄dicationis officiū destinati cooperatores et testes christi. Cantus istoz. s. D. redēptoz p̄dicationē et orōnē significat ap̄loz. Ampulla quod per singulos ordines ad altare defert. per quod innuit quod dñs in corpore suo ante passionē officia septē ordinū adimpleuit. Premissimus deductionem olei chrysmalis et sancti siue cathecumīnōz de sacrariū usque ad sanctuarium nunc dicamus de eadem usque ad ep̄m. Postquā enim predicta processio venit ad

sanctuarium nunc ad altare ad orientem ordinat se disponunt ostiarii. lectores. exorciste. et acoliti. ita quod sextum locum obtinet subdiaconus. qui illa die legit epistolam et post omnes est acolitus cum ampulla. ita quod omnes sunt sub umbraculo sub quo ampulla delata est a sacratio. quam deferunt de vino ad altare per quandam punctionem sindonis albe. quia ex parte velata est ampulla quam usque perveniat ad epistolam. ita ut a medio sursum videri possit. Nempe in connectione sindonis conexio intelligitur caritatis. ampulla christus est. vel ampulla cum crismate corpus domini ex virginis marie sumptus cum divinitate. id est christum vivum esse significat. Premissum ordinem quam ecclesie servat. Est et alius ordo quem et alii servant. Nam fertur ampulla cooperta sindone alba. in sinistro brachio. portantem ampullam precedit lumen. et antecedunt duo sacerdotes. unus cum thuribulo. alius cum cruce. et in medio eorum diaconus cum libro evangelii. et super capita eorum ferunt umbraculum seu pallium. et duo antecedunt cantando. In quo facto repñtat pcessio quam fecerunt filii israel tendentes per desertum ad terram promissionis. quam sindon est archa. ampulla vna. lumen precedens ampullam columna ignis quam precedebat populum. sacerdos cum thuribulo. aaron cum thuribulo. Numeri xvij. c. Sacerdos cum cruce. ioseph cum sceptro diaconus cum libro evangelii. moyses cum libro legis. Umbraculum est tabernaculum vel nubes lucidissima quam filios israel obumbravit. cantores qui precedunt. letitiam eorum significat quam ad terram promissionis transierunt. Vel duo cantores sunt predicatorum duo precepta caritatis annunciantes. Hec autem omnia in figura contingebant illis. In hoc etiam facto repñtat pcessio christi et ecclesie tendentis de hoc mundo ad patriam. Nempe ampulla est christus sindon alba est sancta pversatio eius. in sinistro brachio tenet. quia hec omnia in hac vita quam per sinistram significat acta sunt. Vel quia christus con-

versatus est in vita perit. lumen precedens est Johannes qui fuit lucerna ardens. diaconus in medio duorum sacerdotum est christus in medio moysi et helye. duo precedentes cum lumine sunt discipuli. quos binos misit ante faciem suam. Ampulla fertur cooperta usque ad altare. et tunc discoopit. quia christus quasi cooperatus fuit usque ad passionem. Nam pene ab omnibus eius conversatio sancta dicebatur. sed in passione fuit nudus hominem reputatione. quia quod paucis diebus ante dixerant. benedictus qui venit in nomine domini clamaverunt crucifige crucifige eum. Qui cum prius usque ad altare perveniant ampullam mediam coopunt et mediam nudam ad altare producit. quia christus ante passionem modo latuit ut cum fugit in egypum et cum inter cognatos querebat. et cum parentibus se exhibebat modo se palam exhibuit. ut cum predicavit ultra hominem dicens. Ego et pater unus sumus. et cum miracula fecit in quibus virtus sue divinitatis ostendit. Ampulla statim discoopita est ex parte cooperta et ex parte discoopita ut allata fuerat. salutat ut episcopo et presbyteris. quia christus postquam transiit ad altare crucis. id est ad immolationem et se obtulit deo patri. sicut ampulla ad consecrationem episcopi. aliamque partem corporis sui nudum monstravit. ut thome et aliis discipulis quos voluit esse testes sue resurrectionis. aliis vero invisibilis fuit. Vel ideo per te nuda et per partem cooperta salutatur quia christus in humanitate manifestus. et in divinitate occultus ab omnibus venerat. Salutant autem ampulle quoniam ab episcopo. ut de quoniam vulneribus gratiarum actio christo reddatur. Postquam autem ampulla salutata est a ministris altaris coopitur ut a nemine nuda videatur et cooperta iterum salutatur. quia christus postquam manifestavit se discipulis suis quos voluit suos sancte resurrectionis esse testes. ascendit in celum et invisibilis factus est hominibus. Sed quibus eius presentiam corpalem non videamus. sed venerando cum quotidie sa-

lotamnis. gñia z discipuli etim ascēden-
tem in celū adorauerūt. Tandē ampul-
la in sacrariū defert. z xps in celū quez
veneramur p fidem donec pueniamus
ad ipm. Ideo sinton mūda est eius ca-
ro vel cōuersatio immaculata. Sane eps
ter alat in ampullā. Primo quia sicut
alatus ab interioribus z secretis proce-
dit ad publicū z vocatur spūs. sic eps
per spūm suū demonstrat spūsanctum
a patre z filio pcedentem in corpore do-
mini habitare. Ampulla em cū crisma-
te corpus significat cū diuinitate. Am-
pulla vō cum oleo humanitātē plenā
spūsancto designat. Secundo etiā alat
quia legīt in euangelio q dñs insuffla-
uit discipulis dicens. Accipite spūsan-
ctū zc. Hic igit alatus illā insufflatōez
significat. Ideo autē ter alat quia tres
persone sunt et nūq spūsanctus ē sine
patre z filio a quibus pcedit. z a seipso
venit. Datur autē spūsanctus officio sa-
cerdotū sed nō datur ab eis. sic. n. adest
virtus spūsancti p insufflatōē a sacer-
dote factam in honorez z signationem
ipius spūsancti. sicut per verba q dicū-
tur in nomine suo. His pactis cātatur
agn^o dei z cōmunio. Tercio loco cir-
ca oleū sanctū seu cathecuminoz de cu-
lus deductione pmissum ē. Sciendū ē
q hec olei benedictio xpīū habet offi-
cium. nam post eius exorcismū quem
eps lenta voce dicit. quasi p̄lationem
trichoar dicens. Dominus vobiscum.
Sursum corda. z finit per eundem do-
minū nostrum ibm xpm qui tecū viuit
zc. Et in eo loco consecratur vbi dicit.
Pax domini. Hoc ei ē opus gratie dei
vt pacem z concordiaz inter nos habea-
mus z per victiones pax habeat. Olea
nempe vt dictum est. est arbor pacis in
signia. Quod pfiguratum est in ve. tes.
sicut verba huius cōsecrationis habēt.
que sunt hec. Et cum mūdi crimina di-
luio explaretur effuso. similitudinem

futuri muneris colūba demonstrans p-
ramū videntis oliue pacem terre reddi-
tam nūclauit. Valet autē huius olei vi-
ctio ad duo. s. ad purgatōez z tutelam.
Ad purgationem vt si q cathecumino
postq̄ venit ad scrutiniū adhesere ma-
cule recedāt. Ad tutelā vt diabolus ex-
pulsus redire nō audeat. Verba oīoīs
hec demonstrant. dicendo. Si q illis ad
uersantiū spm tuū adheserunt macule.
recedāt ad tactū huius sanctificati olei.
hec de purgatione. De tutela sequitur.
Nullus spūalibus nequicis loc^o. nul-
la refugis vtutibus facultas. nullaq̄ in-
diantibus malis latendi licentia relin-
quat. Quia vō diabolus se damnādū
maxime in futuro iudicio nouit. z inde
tremiscit. Idcirco exorcismus terminat.
p eundem dñm nrm ibm xpm q ven-
it iudi. vi. z mor. z seculū p ignem. Ex-
orcism^o em est adiuratio nam in eo ad-
iurat diabolus vt recedat. Item qz hoc
oleū p̄fusi z baptizati spem regni habēt
Idcirco oratio terminatur per eundem
dominū nostrum zc.

Tercio fertarim misse hui^o diei of-
ficiū psequamur. Sane in pso-
na penitentius cantat eccia in pn-
cio misse. Nos autē gloriari oportet. Ta-
les. n. debēt z p̄r gloriari in cruce q pe-
nitentiā pfecte egerūt. Et quoniam i hac
die institutum est sacm sacro p̄t p̄mis-
sum est. Ideo ob solennitatez noui sacri-
ficii z p̄pter gaudiū recōciliationis pe-
nitentium cantat eccia in missa cantica
leticie p̄ter alleluia z missa solennis dñi
in concentu z ornatu ministroz sicut i
festo natalis xpi. Nam hoc festū omnia
alia excellit. excepto festo trinitatis. Et
videt qdāmodo eccia sibi contraria.
cū in alijs huius diei horis cantica leti-
cie reliceat z eas sub breuitate et q̄si fle-
biliter dicat. Sed nō est cōtrarietas. qz
alia est causa leticie. alia tristicie. Pro-
pter memoriam. n. passionis ē tristicia

propter institutionē dō sacramenti sacra-
mentoz ē gaudiū. Et ideo ex institutio-
ne Bonifacij pape cātar eccia. Gloria in
excelsis deo. qz gaudēt angeli de cōuer-
sione penitentū. et hoc in ecclesijs in q-
bus crisma cōficitur non in alijs. put q
dam dicūt. Vbi. n. cps presens nō est.
nec gloria in excelsis dī. nec alie solen-
nitates seruant vī dicūt. Quis et tūc nec
flectamus genua nec oīo sup pplm dī-
catūr. Ep̄la dō. Cōuenientibus et. q est
j. Coz. xj. c. ē de mō sumēdi cenam dñi.
Risorū est de crucis siue xpi p crucez
exaltatione. Xps factus ē obediēs. et ē
sexti tomī ppter obedientie pfectionem
qm̄ senarius numer⁹ pfectus est. Euan-
gelīū ē. Ante diem. Joh. xlij. c. vbi seq̄t
Cū videret suos ihs in finem dilexit
eos. et ē de dilectione et humilitate. qz il-
lud sacramentū ē dilectionis et humili-
tatis. Nisi etiā ibi de lotionē pedūz. qz
dñs p̄cinxit se linotheo. i. hūanitate pu-
rissima. immittēs aquā in peluim. id ē
grām in corde. et lauit pedes. i. affectus
venit aut ad simonē petrum qui recusa-
uit ex hūilitate tantū. tercia m̄ vice obe-
diuit. qz oportuit eum obedire. vt habe-
ret ptem cū eo. Vñ vocat simon petr⁹
ppter obedientiā. Tres ergo sunt cause
quare dñs voluit lauare pedes discipu-
loz. Primo ppter signum dilectionis.
Secundo in exemplū humilitatis. Tercio
rōe misterij. qz lotio pedū designat
lotionē affectuum. puluis. n. adheferat
pedibus apostoloz. i. elatio inanis glo-
rie. quando dixerāt. domine in nomine
tuo eijcimus demonia et quando puer
rebantur plures. vel tristitia qnādo nō
cōuerterbāt homines ad volūtātē suā
et ideo oportuit lauari hñōi affectiōes
in illo die. vt sic essent mūdī toti. Nam
prima die ieiunij dixit dñs. Tu autē cūz
ieiunas faciem tuam. i. animā vel rōez
tuam. laua. i. a peccato mortali mūda.
Cum igitur a pncipio lauamus nos a

peccato mortali a puluere. i. a ventilib⁹
debemus abstergi. hoc autē fit vt digne
possimus accipere corpus xpi. quod fit p
acta perfecta penitentia. et ideo penitē-
tiū absoluciones sunt in hac die vt pre-
missum ē. Pedū quoqz lotio significat
lotionē marie qñ lauit lacrimis pedes
domini. ideoqz cantat antiphona ista.
Mulier que erat in ciuitate peccatrix.
Rursus lotio pedū signū est remissio-
nis peccatoz. In baptismo nāqz vniū-
quīqz totus abluit. Sed cum in rebus
humanis postea viuūt vtiqz terra calcat
ipsi. n. humani affectus sine quibus in
hac vita mortali nō viuūt. quasi pedes
sunt. Qui ergo nō indiget nisi vt pedes
lauet. ostendit omnia peccata sibi esse
dimissa sine quibus hec vita nō ducit.
Pedes ergo qui sunt vltima pars cor-
poris lauantur. ad notandū qz in dei
aqua baptismatis in vltimo tēpore mū-
da bñtur. Vnde et reliquie israel salua-
bñtur. Quare autem fiat hec lotio ista
die supra dictum est. Et est notandū
qz ex omnibus mandatis dei istud solū
dicit anthonomasice mandatum. quo-
niā maiorē exhibitiōne officij hoc ob-
uare precepit cūz discipulis suis pedes
lauit dicens. Si ego laui vobis pedes
dominus et magister et vos inuicem de-
betis lauare. Et etiā cum interdicto ait
petro. Si nō lauerō tibi pedes et. Man-
datum etiam illud de quo dictū est in
primo sabbato. quod sit a plaris repñ-
tat illud qd xpus fecit. Et attende qz ad
antiphonas q̄ dicuntur dū fit mandatum
non dicit nisi vnus versus de vno psal-
mo. qz alij versus eiusdē psalmi non ita
cōueniūt cū antiphonis vel cū his que
in ipso mandato sūt. In offertorio ostē-
duntur pmissa duo siml. videlicet qz de-
bemus a mortalibus et ventilib⁹ ab-
stergi. dextera domini fecit virtutem ab-
luendo a mortalib⁹. dextera dñi exalta-
uit me abluendo a ventilib⁹. In post

communione. Dñs ih̄s postq̄ cenauit
 Job. xliij. ca. ostenditur humilitas. z est se-
 cūdi toni ppter secūda lotione a venia-
 libus. Breuiter aut notandū est q̄ hu-
 ius misse officiū nostre redēptionis cō-
 tinet summā z mysteriū. Nam in euan-
 gelio legit de pedū lotionē. In ep̄la de
 corpe xpi z sanguine. in introitu de cru-
 ce. In graduāli de morte. In offerenda
 de resurrectione. Nam hec omnia s̄m
 mysticiū sensum ex euangelio quod est
 caput officiū pendent. Xps quidem cuz
 discipulis suis cenās surrexit a cena. ve-
 stimenta deposuit. lintheo se p̄cinxit.
 aquā in peluim misit. z inter cenanduz
 pedes eoz lauit. z ip̄os lauare docuit. z
 post lotionē itez recubuit. Nepe xpm
 a cena surgere ē ab accubitu patris ve-
 nire. vestimēta deponere se exinanire.
 lintheū p̄cingere. formā serui accipere.
 aquā in peluim mittere. sanguinē suuz
 effundere. pedes lauare. peccata remit-
 tere. lintheo extergere. passiōis fide mū-
 dare. vestimēta resumere. est a mortuis
 resurgere. z vestē gloriose carnis inue-
 re. recubere ē ascendere et in dextra dei
 sedere. Ad hec p̄tinet officia. discipulos
 docere. ē eis sp̄m̄sc̄m mittere. Verūm
 qz nōdū p̄fecte credebāt. Ideo nō dī cre-
 do. Ecce breuiter summā redēptionis
 hūane q̄ fuit oibus sufficiens s̄ non effi-
 cēs. Vñ agit in oīone. De^o a q̄ iudas.
 zc. de duob⁹ generib⁹ penitentū. vno p-
 ficientiū. vt latronis p̄tēntis. q̄ audire
 meruit. hodie mecu⁹ eris in paradiso. Et
 alio nō p̄ficientiū vt latronis p̄tēntis.
 z inde p̄ditoris q̄ laq̄o se suspēdit. In-
 nocent. papa statuit hac die cor⁹ xpi s̄
 sp̄e panis reservari vt infirmi z religio-
 si q̄bus est necessitas cōdicandū habeant
 ip̄m z ppter officiū adimplendū. Nam
 in duob⁹ dieb⁹ seq̄ntib⁹ nō cōficiet cor-
 pus xpi. Sanguis vō nō seruatur sub
 specie vini. ppter multa. Primo quia vi-
 nū qd̄ liquidum ē defacili posset ex ne-

gligentia spargi. Secūdo qz p calicem q̄
 hac die sumit s̄ntis veteris legis intelli-
 gitur. Vñ s̄m Lucā p calicē discipulis
 z nō alijs eadē die datuz dñs discipulos
 designauit. Tercio qz corpus qd̄ serua-
 tur nō est sine sanguine. Quarto qz p B
 q̄ sanguis nō seruatur ostenditur q̄ vet⁹ sa-
 crificiū debet cessare. panis nāq̄ nouū
 vinuz vō vetus designat testm̄. Ad qd̄
 ostendendū dñs cuz bibisset inq̄t. Con-
 summatū est. Ergo calix sumit z panis
 seruatur. eo q̄ lex finē z euangelīū habet
 introitū. Quinto qz xps dixit in cena dñi
 Alimē dico vobis non bibam ammō de
 hoc genimine vitis. donec bibam illud
 nouū in regno p̄ris mei. Nō autē dixit
 de corpe seu de esu. licet bñ inueniat q̄
 postea comederit p̄tē p̄fictis assī z sanu-
 mektis. s̄ nō inuenit q̄ postea biberit.
 S̄z nūqd̄ vinū qd̄ in die pasceus cum
 dñico corpe seruato sumit in altari. cō-
 secrat z sanguis xpi efficit. p immissio-
 nē ip̄ius corporis in calicē z p ei⁹ tactum
 Sup̄ B dicit qdā q̄ p dñicam oīonem
 q̄ tūc dī. fit p̄secratio siue cōmutatio vi-
 ni i sanguinē. Nā gregori⁹ assignās cau-
 sam q̄re dñica oīo i die illa a sacerdote
 dicat. dicit q̄ in p̄mitina ecclia apli sola
 dñica oīo vtebāt in cōsecratōne. Nos
 tñ h̄ nō dicim⁹ qz si hoc esset tā nō esset
 necesse cor⁹ dñi ad diē illā suari. Pre-
 rerea ex his q̄ i canone dñica oīonem p-
 cedūt satis patz. q̄ ad p̄lationem ip̄ius
 oīonis trāsubstantiatio non fit. z nullo
 tēpe missa fuit celebrata sine v̄bis illis.
 hoc ē corpus meū zc. q̄ sola in p̄ncipio
 nascentis ecclie p̄ferebant ad conficien-
 dū ab aplis. q̄ postmodū dñicam oīoz
 supaddiderunt. prout dictū est in p he-
 mio hui⁹ p̄ris. Dicimus ergo illud ex
 hoc non consecrari sed sanctificari. Dis-
 fert autem inter hec. Nam consecrare
 est cōsecratione trāsubstantiare. San-
 ctificari ē ex p̄actu seu admixtōe sacre-
 rel reuerendū z sanctū effici. vt pater in

aqua benedicta cui alia admisceat. Tres
sanctificati dñi qđ a tactu rei sanctifica-
te efficitur magis reuerendū. Si em̄ di-
ceret qđ solo cōtactu vinū et aqua cōse-
crarent magnū incōnensens sequeret.
Nā sic cōtingeret calicem nō posse la-
nari et millomilla panū a tactu vnus
hostie sine verbis posse cōsecrari. et qđ
si gutta aque benedicte in stagnū vñ pu-
teū funderetur aqua illa ppetuo bñdi-
cta remaneret et alia plura. Preterea si
vinū a tactu dñici corporis cōsecraret.
esset 3 decretus qđ phibet hac die fieri
cōsecratōem. de quo dictū est in quar-
ta pte sub septima partícula secrete sup
vbo. Nūc ē calix. Illud qđ frerendū
non ē. qđ romanus pontifex hodie re-
mota tabula laterali. altaris. de qua di-
ctū est in prima pte sub ti. de altaris de-
dicatōe. et in secunda pte sub ti. de di-
acono. infra ipm altare conficit eucha-
ristiam et sanguinem. et cum thuribu-
lo incensat illud. in hoc facto repñans
qđ summus pñtifer legalis semel in an-
no ingrediebatur in sancta sanctorū. cū
sanguine secum portans thuribulum
vñs carbonibus plenū. put dictū est
in pñmio quarte ptis. et sub. iij. pñcta
cauonis. Sic. et fm aplm Hebr. ix. c.
Christus p xpñū sanguinē introuit sel
in sancta eterna redemptōe inuenta.

Peracto misse officio statim inter ce-
nandū. i. dñi sacerdos cōicat cātā ves-
pñnū officii. ad osidendū qđ hoc sacm
scz eucharistie institutū fuit in vespere.
Quia ergo redēptio nostra i vesp̄a mñ
di. i. in sexta etate seculi facta ē. ideo ve-
spertina sinaxis. i. psalmodia siue solē-
nitas in psalmoz numero misse pñnu-
atur et sub vnica orōne vtrunq; officii
terminat. s. p̄ te missa est. si ep̄s adest vñ
p bñdicamus. ppter vespñnā cōclusiōez
Et qđ ecclie datus est calix. ideo est pma
antiphona. Calicē salutaris accipiam.
quē dedit dñs aplis dicens. Hic est calix

novi testamēti in meo sanguine et. Se-
cunda antiphona ē. Cū his qđ derunt
pacē erat pacificus. patientia em̄ quas
bz ille qui parus ē bibere calicē dñi pa-
cē cū oibus operat. In alijs trib⁹ rogat
se liberari. quia habita pace pectorū nō
monet hō ppter tribulatōes. et hoc etiā
habet a deo vnde petit liberari. Anti-
phona ad Magnificat. Cenarib⁹ et.
est de cena domini.

Varro loco notandū est qđ statim
q vesp̄tino finito officio denudan-
tur altariavsq; in sabbatū q post
modū tercia die cooperiunt. Siquidē
hec denudatio signat primo recessus di-
scipulorū domini seu apostolorū. Vñ
Qui iuxta me erant de longe steterūt.
Et in euangelio. Relicto eo om̄es fuge-
runt. Altare nāq; christum seu corpus
eius significat. vnde De terra altare sa-
ciet mibi. Altare de terra facere ē eius
incarnatōem credere vel sperare. Alta-
ris vero vestimēta aplos seu sc̄os dei
signant. Quoz p̄dicatōem xp̄s qñt qui
buisdā vestimētis adornat. et p illos ma-
gnificatū est nomē eius. Altare igit ve-
stimentis denudatur. quia fugientib⁹
apostolis xp̄us solus remansit. Tercia
die cooperit. quia post eius resurrectio-
nem discipuli ad eū redierūt. Secūdo
denudatio altaris designat qđ christus
fuit nudatus in cruce. Cum itaq; nudū
altare conspicimus illud propheticum
ad memoriam reuocamus. Ecce vidim⁹
eum et non est ei species neq; de-
cor. et considerauimus eum despectus
et nonissimum virozum. Quod accidit
in passione. Nam antea speciosus p̄
filijs hominū erat. Fuit quide; de-
nudatus ad columnā. et ad crucez cum
diuissert sibi milites vestimenta sua.
Tercio altari denudatio significat chri-
stum diuinitatis gloria nudatum. vñ-
de ps. Deus deus mensur qđ dereliq-

si me. Quarto designat qd velū templi
scissum ē. z liber qui signatus erat ap^o
est. Vñ in puerijs. *Aperta* sunt pra-
ta z apparuerūt herbe virētes. i. exēpla
actionū xpī que sunt ab eternitate z du-
cūt ad eternitatem. Et bñ dicit. *Aperta*
sunt prata z apparuerūt herbe virē-
tes. qz ea q magis occulta erant in lege
sicut passio z resurrectio z ascensio pa-
refacta sunt. In plerisq locis lauant al-
taria vino z aqua. z ramis fricātur pre-
sertim cū ramis de saūna. Lauāt ergo
aqua z vino. Ad notandū q corp^o xpī
qd est vey altare sanguine z aq in cruce
aspersus ē. Nam de spīs latere exiuit
sanguis z aqua p q genus humanū lo-
tū ē. Vel vino z aq lauant. ad oñdēduz
q non Johānis sed suo baptismo fue-
rit baptisatus. i. ex aq z spūs sancto. Et la-
uantur cuz psalmodia penitentiali vel
cū cantu ad passionem ptinente. Plus
aut ibi est de vino q de aq ponendū. q
niā aque multe ppli mlti sicut in *Apoc-*
calipsi habet. p qd significat q sanguis
xpī sufficit ad redimendū plures in in-
finituz q sint redempti vel vnq sint re-
dimendi. Rami vñ asperi qbus altare
fricat. significāt spinēā coronā qua xps
coronatus ē. vñ flagella amara z dolo-
res z ictus quos in morte sustinuit. vel
lauatio altaris. i. corporis xpī cū aqua
significat lacrimas marie. vini vngēta
rami eius capillos. Et scias q qdā hac
feria quinta hora tam aduersperascente
denudant altaria z lanāt. Alij vñ soluz
denudāt s in parasceue lauant. qd ma-
gis cōgruit rōni. In qbusdam etiam lo-
cis paupmentū ecclesie lauat per quod
pauperes xpī significantur. put in pri-
ma parte sub ti. de ecclesia dictum est.
Paupmentū ergo eccie mundat q pau-
peribus vel fratribus ppter deū pedes
lauat. z illis cetera misericordie opa ex-
hibet. Inde ē q parietes domus. quibz
vocabulū eccie habeat p eo q cōtinēt

ipam. nō tamē ipsi s homines sunt ec-
clesia z paupmentū est quasi hoim pe-
des. paupmentū quoq mūdāt ad notā-
dum q a vicijs mūdari debemus. Sta-
tutū ē in canonibus. ne hac quinta fe-
ria ieiunū soluat. quia em dñs de cena
surgens lauit discipuloz pedes. z iterū
rediit ad cenā. ideo qdā ad instar ipius
volebāt post prandiu pedes alijs ablu-
ere. z iter post ablutionē cenare qd fie-
ri non debet. Nec dies in plerisq locz
capitilauū vocat. qz tunc capita infan-
tū qui vngēdi sunt lauant. ne observa-
tione quadagesime sordidata ad vn-
cionem accedant. Rursus hac die sim-
bolū cōperentibus traditur ppter confi-
nē dñice pascalis solennitatē vt q tā ad
dei grām pctpiendā festināt fidem quā
cōfitem agnoscat. Nec ergo qnta fe-
ria in quatuor pncipaliter pmiuilegiata
est. Primo quia tūc penitētes in eccle-
siam recipiūt. Secundo quia in ea no-
uū testamentū incipit z vetus termina-
tum fuit. Tercio quia in ea fit olei cōse-
cratio. Quarto quia in ea sacramentuz
lacramentoz institutum est.

De die parasceues.

Equitur de pa-

parasceue que quare sic dicat in
prohemio septime partis dice-
tur. Sane hac die ecclesia artissimuz se-
lunium z silentium agit nullum tamē
officiū solenniter agit nec celebrat. sed
hora nona cōuenit ad adorandam cru-
cem non ad missē officiū quo hec dies
carer. sed quasi ad funeris obsequiū di-
cenduz. z hoc ideo. quia hora nona do-
mino mortuo centurio factus ē preco
fidei nostre. z perfidis recedentibus li-
cuit Ioseph z nicodemo disponere de
funere. z mulieribus accedere propius
Dicitur autē officiū tacita z humili vo-
ce z absq pnciplo. put in pcedenti ti.
dictū ē. Sup altare ynsca duraxat tobal

illa disponit per quas fundon qua corp⁹
xpi inuolutum fuit signat. In quibusdā
ecclis in hora sexta ignis extinguit ⁊ i
nona accēdit. qz tūc sol in sexta lumen
abscondit ⁊ in nona reddidit. Incipit B
offm a lectionib⁹ qz in primitiua eccia
ois missa a lectionibus inchoabat. s. B
hac die spāliter fit p eo. qz passio dñi ho
die celebrata est i cul⁹ memoriā ois mis
sa cantat. Et legūtur lectiones sine ti
tulis. qm tūc amisimus xpm caput no
strū q nos illuminat sicut tituli illumi
nant libros. Legūtur aut due lectiones
qz p duobus pplis xps passus ē genti
li videlz ⁊ hebreo vel p salute carnis ⁊
anime. Una sumpta ē ex lege. altera ex
pphetis. qz xpi passio a pphetis fuit p
nūciata. ⁊ a lege ⁊ a patriarchis pfigu
rata. Abrahā. n. carnē xpi figuratine im
molauit qñ arietē immolauit. Similit
⁊ Abel qñ agnū sacrificauit. Dñ dñs.
Assimilari⁹ sum inqt pphetis. Rursus
ideo due lectiones dicūt. qz sicut in q̄r
ta feria mortē nram duplicē manifesta
uimus. p q xps pati venerat. ita ad me
mortē in pascene reducim⁹ suā passi
onem ⁊ nram imitationē. Quedā autē
eccie pmo legunt lectionē. Exod. xij. s.
Dixit dñs ad moysen. secūdo lectionez
Dsec. vi. s. In tribulatione. Et illi natu
ralē ordinē seruāt. qz passio dñi pmo p
nūciata ē a lege. scdo a pphetis. In pri
ma qdem mod⁹ expmitur passiois vbi
dī. Immolabit⁹ eu vniuersa milititu
do ad vespērū. In secūda est pconū re
surrectionis vbi dī. Post duos dies vi
uificabit nos ⁊ i die scia suscitabit nos.
qdā dō eccie ecōuerso faciūt ⁊ mouent
ex eo qz passionē lectioni ex lege qñ cō
tinuare volūt. qz in passione qdam ver
ba ponūt q ex illa lectione sumpta sūt.
s. os nō cōminuetis ex eo. Continuā
ergo passionē lectioni. qz eius ē exposi
tio. Et agit de vob⁹ spāliter in officio
hodierno. s. de passione xpi ⁊ de passioe

ecclesie. q ē illi⁹ imitatio. sicut dicit pe
trus in canonica sua xpus passus ē pro
nobis ⁊c. Nec siqdem duo in lectione
epodī cōmemorātur vbi dī. Erīt autē
agnus absq macula. masculus annicu
lus. iux bñc ritū tollens ⁊ hedū. Agn⁹
ē corp⁹ xpi immaculatū. hedus ē eccia
q nos sumus. Passio xpi celebrata est
in eius immolatione. nra celebrat in vi
clorū mortificatione. In lectione Dsec
manifeste agit de passione xpi ⁊ ei⁹ ef
fectu vbi dī. Venite reuertamur ad do
mīnū. qz ipe fecit ⁊ sanabit nos. pcutiet
⁊ curabit nos. viuificabit nos post du
os dies. ⁊ in die tertia suscitabit nos. et
uenies in cōspectu eius. Qd hīero. sic
exponit. Percutiet dñs ⁊ sanabit nos.
qz quē diligit corripit ⁊ castigat. viuifi
cabit nos post duos dies ⁊ in die tertia
suscitabit nos. qz tertia die resurgens a
mortuis omē genus hūanū suscitauit.
⁊ cū curauerit nos viuificauerit ⁊ susci
tauerit in cōspectu eius vīem⁹. Ibi q̄
loquit ppheta de tribus dieb⁹ qbus do
min⁹ fuit in sepulcro. cuz dī viuificabit
nos post duos dies. ⁊ in tertia die susci
tabit nos. i. post duos dies sepulture ve
niet nobis qñ imber tēporaneus ⁊ sero
tinus terre. i. dabit grām incipientem ⁊
subseqntē. Sequit tractus. Dñc audi
uī auditionē. Abacuc. vlt. c. Et q dicit
versus. In medio duorū aialū cogno
sceris. ad sram intelligit. s. in psepe bo
uis ⁊ asini. vii. Isa. Cognouit bos pos
sessorē suū ⁊ asin⁹ psepe dñi sui. Vel in
medio duorū latronū. vel in medio du
orū pplorū. Scda lectio ē de Exo. xij. et
hī ibi. Os nō confringeris ex eo. Hoc
cōpletum ē qñ fregērunt duorū latronū
crura. venientes aut ad iherosolim inue
rūt eū mortuū ⁊ nō fregērūt eius crura
Allegorice vō in ea non sunt fracta cra
ra. i. vītes ⁊ maxime paria. Dñ Isa.
Dedi faciē meā sicut petram durissimā
⁊ scio qz nō pfundar. Per crura. n. lu et

liguntur itinera. de quib⁹ in cantico abacuc. Incuruari sunt colles mundi. i. homines excelsi p̄ intelligentiā. ab itineribus eternitatis eius. i. exemplo actionū ipsius. q̄ ducūt ad eternitatē. tanq̄ colūne immobiles. i. argenteae p̄pter eloquētiā q̄ fundare sunt sup̄ bases argenteas vel aureas. i. rōes immobiles eterne sapientie. Sequuntur tractus de passione dñi. quia tunc luget eccia valde. Etiam duo sunt tractus ad intentionem maioris lucris. i. p̄ peccatis q̄ cōmittimus. et p̄ penis quas patimur. et p̄ incolatu q̄ prolōgat. Nec cātat graduale cū tractu s̄ solū tractus. put dñm ē i. iiii. feria et i. iiii. p̄te s̄b t̄l. de tractu. Dno igitur tract⁹ dicuntur. p̄mus. i. Dñe audiuit. est in quibusdā ecclesijs quatuor vsuū. alter pluriū Tractus quatuor vsuū significat q̄ per xpi passionē redimūt homo q̄ ex quatuor elementis cōstat. Vñ xps nec in celo nec in terra crucifixus ē. sed in medio id ē in aere. Fecit. n. pacē inter celestia et terrestria quoniam erat inmiscia inter hominē et hominē. s̄ maior inter āgelū et hominē. maxima inter deū et hominē Ipe vō xps oia pacificauit in cruce. q̄ vitam fecit vtraq̄ vnū. cū sit lapis angularis. Adhuc p̄ quatuor vsus tractus significant quatuor p̄tes crucis. Secund⁹ vō tractus. i. Eripe me plūtor reprēsentat magnū bellū. David cū Goliā. et xps noster david hodie magnū goliāz id ē diabolū debellauit. Rursus s̄o tractus ē long⁹. q̄ s̄ qd nob̄ p̄missus ē in lectione Osee. vbi dī post duos dies scitabit nos. debemus retinere et in spe b̄rem in secūdo tractu ponitur. Obumbrasti caput meum in die belli. quia nō tantus in alio tempore sed etiam in die passionis diuinitas a passione p̄mansit immanis. Immo in passione xpus homo ita protectus est gratia diuinitatis. vt hostes superaret qui superari videbatur

Quedam autem ecclesie cantant sectūdū tractum. Qui habitat in adiutorio altissimi. quia christus a diabolo p̄mū latēter temptatus fuit velut a dracone latitante in petra. postea vō in passione tanq̄ a leone forti. acriter vexatus ē qd notatur p̄ illum versum. Super aspidē et basiliscum. Sequitur euangelium siue passio. Egressus est. Johan. xviij. ca. quod dicitur hac die. quia ipse interfuit crucifixioni et iuxta crucez stetit securus alijs fugientibus. quia notus erat pōtiffici. Quia igitur hac die passio domini oculis nostris representatur. merito eius testimonium legitur qui vidit et testimonium perhibuit. et scimus quia testimonium eius verum est. Preterea ipse postērius scripsit euangelium quare merito postērius legitur. et quia ibi manifestus sunt sacramenta. Vñ ibi dicitur. Vos non cōminuetis ex eo. Itē illud. Vnus multusq̄ latus eius aperuit. et cōtinuū exiuit sanguis et aqua. Legitur autem hac die passio super nudū pulpitem. Prīmoad memorandū q̄ super nudum crucis patibulum nud⁹ fuit positus ipse christus. Secundo ad representandū q̄ Iohannes fm quē passio legitur. relicto sindone nudus p̄ fugit a iudeis. Tercio ad representandū q̄ sicut xpo in cruce pendente ip̄ius secreta non tam cordis q̄ corporis nuda omnibus astantibus apparuerunt. ita et velo templi p̄ mediū scisso. oia tēplū intima nuda remāserūt. Legit etiam nūdis pedib⁹ vī cūz afflicto p̄ nobis nos affligi debē monstrem⁹. In quibusdā vō ecclesijs sindon seu torsoia vel vestes altari nudato superponuntur vsq̄ duz passio legatur. Euz vero perueniunt ad locum illum. Diuiserunt sibi vestimenta mea nunc duo subdiaconi sindonem vel torsoia tollūt representantes historiam. q̄ quatuor milites xpm crucifigentes

vestem sibi sustulerūt. Vel subdiaconi
q̄si furtiue pannos subtrahūt. ad notā
dū q̄ iohannes q̄ cū dñō vsq̄ ad crucē
p̄senerant. postea more furis se occul-
tauit z nudus effugit. In q̄busdam tñ
locis vna veste sublata altera sup alta-
re remanet. ad significandū q̄ vestis do-
mini incōsuetis nō fuit scissa vel p̄tisa.
h̄ forte super eam missa cōtigit integra
vni militi ad significandū q̄ eccie vni-
tas nūq̄ ponit a scismaticis vel hereti-
cis scindī. q̄ nō est sapia cōtra dominū
Qd̄ vō dī in passione. exiuit in eū qui
dī caluarie locus. Nota q̄ sicut legitur
in historijs caluaries ē pp̄te os caput
humani nudū. inde dictus ē locus ille
mons caluarie siue caluariū vbi rei de
collabātur z vbi multa capitū ossa erāt
dispersa. Quia vō xps in cruce p̄dens
p̄tre orauit. decātans em̄ decem psal-
mos. s. Deus deus me⁹ respice. vsq̄ ad
In te dñe speraui. cū puenisset ad illuz
versum. In manus tuas dñe. Illo dicto
emissit sp̄m. ideo z nos postq̄ recitata ē
passio eius oñes dicimus. ad notan-
dū q̄ qñ ab inimicis psequimur semp
ad oñem ē recurrendū. Iste tñ est in
solutus mos orādī. Nam in alijs dieb⁹
ante euangelij oñes dicuntur. z in ea-
rū p̄ncipijs dī. Dñs vobiscū. q̄ est pro
p̄te mos z sacerdotis officij qd̄ non fit
in istis. quia sacerdos z dñs noster occi-
ditur. Orant aut̄ xpus p̄ tribus. Pri-
mo pro se dicens. Pater clarifica filiū
tuū. Secūdo p̄ discipulis suis dicens
Pater quos dedisti mihi. p̄ eis rogo.
Tercio p̄ illis q̄ in eū credituri erāt di-
cens. Pater non tātū p̄ illis rogo. sed
z p̄ illis qui credituri sunt i me. Et ex
hoc videt q̄ nō debemus rogare p̄ eis
quos scimus nō esse saluandos vt pro
illis qui in inferno remanserūt. nec pro
iuda qui desperauit. sed oramus p̄ no-
bis z om̄ gradu ecclesie. z pro neophy-
tis. z p̄ gentilibus. z p̄ iudeis. p̄ here-

ticis z scismaticis. vt xps grām snā eis
infundat z ad fidem cōuertat. Xps em̄
orauit p̄ inimicis et amicis. ideo eccia
statim similiter orat p̄ om̄ibus. Sane
eccia p̄ his orans flectit genua in oñi-
bus. vt p̄ habitū corp̄s. deuotionem z
mentis humilitatē ostendat. in sinuans
etiā q̄ in nomine ihu om̄e genu flecten-
dum est. quoniam om̄es nationes sua ge-
nua curuant. nisi quādo p̄ iudeis orat
quia. n. ip̄i illuserunt domino flexis ge-
nibus dicentes. p̄pheta nobis xps q̄s
est iste q̄ te percussit. z ideo in detestati-
onem illusionis hui⁹ eccia pro eis orans
genua nō flectit vt vitet opa simulata.
Præterea q̄ eorū cecitas nulla poterit
oñem depelli donec plenitudo gentiū
subintrauerit. ideo nō ē p̄ ip̄is vehemē-
ter orandū. nec genua flectenda. Est tñ
vixunq̄ orandū. q̄ futurū est vt q̄ est ex-
altatus in cruce om̄ia trahat ad se. S̄
z in oñionibus p̄ iudeis z paganis non
respōdetur amen. vt qdam dixerūt. z h̄
ideo q̄ cū illi sint extra collegium siue
corpus ecclesie. fidelitū populū nō oñ-
dit affectū suū ad eos. iuxta illud ap̄l
ad Corin̄th. quid mihi de his qui foris
sunt iudicare. p̄ amē aut̄ affectus exp̄i-
mitur. Præterea licet p̄ illis orat vt eo-
rū duricia cōuertat. quia tñ hoc imple-
ri nō poterit vsq̄ circa finem seculi apo-
stolo testāte q̄ dicit. donec plenitudo gē-
tiū introierit z om̄is isrl̄ saluus fiat. iō
ad oñes p̄ illis non r̄idet amen. Ve-
rūtamen recte intuenti nihil interest q̄
ad hoc inter illas z alias oñes. immo
ita responderetur ad illas amen. sicut et
ad alias oñes pro alijs statibus. Qd̄
sic ostendit. Pro quolibet statu bis p̄-
fertur oremus sed quod sub primo ore-
mus ante flectamus genua dicit. nō ē
oratio sed exhortatio. vt oremus siue p̄
factio seu monitio exp̄imēs qd̄ siue p̄ q̄
sit in sequenti oratione orandū. vñ sub
tono p̄fationis non orationis dicitur.

ideoq; p nullo statu p^o p^o fatione rñde-
tur amē. sicut nunq; fit post aliquā p^o fa-
tionē. licet etiā ibi ponat per xpm dñm
nostrū. sicut patet in q̄ridiana misse pre-
fatione. Quod aut sub scdo oremus dñ-
oso est. et rñderi debet amē p iudeis et
paganis sicut z p alijs. Consequēter sa-
cerdos post oñones cruce velataz baiu-
lat ad dextrū cornu altaris ibiq; crucez
sup humeros tenēs in psona xpi iudeis
improperat bñsfacia dñi dicēs. Popule
meus quid feci tibi. In qbus tñ ecclijs
duo p̄sbiteri baiulāt illā ad notandū q
in xpi psona due fuerūt nature diuini-
tas videlicet z humanitas. Q̄ dicitur
pple me^o quid feci tibi aut in q contri-
stauit te. rñde mihi. q̄ eduxi te de terra
egipti zc. ad diuinitatē referit. q̄ vō seq̄-
tur. parasti saluatori tuo cruce ad hūa-
nitatē p̄tinet. z sic de alijs sequētib^o ver-
bis. Cantat aut sacerdos q̄si hebraice i
psona saluatoris. Atcoliti cantāt grece
agros orthodoxos. quasi in psona grecorū
chor^o rñdet sanctus scūs in psona lati-
norū. Sicq; tribus linguis laudāt de^o.
scz hebraica q̄ ppter legē oīm linguarū
est mater. greca q̄ docirix est. z latina q̄
imperatrix est ppter romanū dominū
imperij z papatus. Quia em hebraica
nūc silet a laude dei. ponim^o p illa po-
pule me^o. qd qz cantat in psona dñi lo-
quētis hebreis. iō intelligit dictū hebra-
ice. Et nota q cōtra tres illusiones xpi
tres p̄mittunt ad orationes. vt infra di-
cet. Tres vero antiphe. s. Popule me^o
Quia eduxi. z qd vltra zc. parū aut ni-
bil sensib^o differētes. vbls z modulatio-
ne p̄siles. triplicē tituli scripturas signi-
ficāt. q̄ script^o fuit tribus linguis. s. he-
braice grece z latine. Iesus nazarenus
rex iudeorū. Verū utrū p̄ncipiūz tituli
scriptū fuerit trib^o linguis ignorat. Sz
de hac clausula rex iudeorū cōstat q qz
negauerūt iudel dicētes. Noli scribere
rex iudeorū. sz qz ipe dixit. rex suz iudeo-

rūm Ideo illud in istis antipōis astruit
tur ab effectu. qz tanq; rex eorūz eduxit
eos de egipto z deduxit eos p des rñtz
et introduxit eos in terrā bonā. Itē q i
titulo scriptū fuit iesus. in singulis anti-
phonis cōcludit saluator. q̄ ibi nazare-
nus. ad singulas respondet agros. san-
ctus. Et qz titul^o trib^o linguis scriptus
fuit. iō duab^o linguis rñdet. s. greca z la-
tina q̄ xpm adorāt. Hebraica vō cōtra-
dicit z adhuc blasphemiat p̄dictas. Et
nota q antiphona. pp̄le me^o est. Mich^o
vj. c. principij antiphone. qz eduxi te. ē
numeri. xliij. c. z medij. s. māna zc. est.
Exo. xv. c. z Iosue. vj. c. vbi etiā ē finis
ipsi^o. s. introduxit zc. Notandū q iudei
tres accusatiōes cōtra xpm posuerunt.
scz qz tributū negasset. qz se regē fecisset.
z qz qd se filiū dei dixisset. Cōtra quas
tres in eius psona excusatiōes dicunt
scz popule me^o zc. vbi xpus eis expro-
braz tria beneficia sua. s. liberationē de
egipto. regimē in deserto. z introductiō-
nez in terrā optimā. Quasi diceret. Tu
accusas me denegatione tributū. potius
deberes gratias agere. qz te liberaui a
tributo siue a seruilitate egipti. Tu accu-
sas me. qz regē me dixi. potius deberes
gratias agere. qz te rex in deserto et re-
galiter paui. Item accusas me. qz filiū
dei me dixi. poti^o deberes gratias age-
re. qz terrā lacte z melle manātem cōtu-
li tibi Deinde crux denudat in signum
q pueri iudel saluatorē denudauerunt
Et fit denudatio inter tres vices. ad no-
tandū q illi ter xpo in passione illuserūt.
Primo quādo in atrio principis vela-
ta facie eius. collaphis eū cedebāt. Ad
quod designandū in principio reuelat
ōis ipsius crucis non ostendit facies
crucifixi. Secūdo ante pretorij quādo
eo tradito ad crucifigendū milites ple-
ctentes coronā spineā illudēbāt ei flexis
genibus adorando eū dicētes. Ave rex
iudeorū. Ad quod representandū in

Liber Sextus

secunda reuelatiōe discoopit caput et fa-
cies crucifixi. Et scias q̄ corona fuit de
lūcis marinis sicut eā vidim⁹ in thesau-
ris regis frācorū q̄ p̄ acies nō minus spl-
nis dure sūt et acure Tercio q̄n ei in cruce
pendēti trāsēntes dicebāt. Vah quis
destruis templū dei. Et q̄ q̄ndo h̄ illu-
sio fiebat xps tot⁹ nudat⁹ in cruce pen-
debat. ideo in terciā reuelatiōe tot⁹ nu-
dus oñdit crucifixus. Et etiā ad signifi-
candū q̄ oīa q̄ in lege et p̄phīs obscura
fuerāt. in passiōe apta et manifestata sūt
Reuelat ergo crux post oīes ad notā-
dum q̄ oīo a xpi passiōe quā in cruce
sustinuit h̄z effectū et exemplar. Ipse ei
in cruce pendens p̄ amictis et infimctis
orauit. Sane a dextera pre crux incipit
reuelari. q̄ xps crucifix⁹ vera fide ado-
rans exiit. ab aplīs et discipulis iude-
is q̄ tūc in dextera erāt. Et quoniam h̄ fi-
des p̄ illos deuore publicata et in mediū
gentiū p̄ducta est. iō ad h̄ significā-
dum ante mediū altaris p̄ sacerdotē de-
ducit. Rursus q̄ xps nūc sup̄ eccliam
q̄escit. et vsq̄ in finē sc̄li q̄escet. iō ad hoc
significādū. subsequēter crux sup̄ alta-
re ponit p̄ q̄d hec ecclia gentiū designa-
tur. Deniq̄ q̄ in fine seculi fides in cor-
dibus gentiū refrigescet. et teste ysale. a
reliquis isrl̄ q̄ salue fiēt suscipiet et cōis-
iudeis et gentilib⁹ habebit merito ad h̄
significādū in fine misse crux de altari
deponit et in cōi loco collocat. Crux q̄z
reuelata et etiā vexilla ecclie in quibūdā
locis dirigunt in altū ad xpi victoriā
designādā. Ad h̄ crucē baiulātes anti-
phomas canētes crucē illo deferunt. vt
grece et latine rīdeat et deuore adoretur
q̄ et dñs crucifixus trāsuit a p̄fidia iu-
deorū ad cōfessionē et deuotionē gentiū
Et significāt ap̄los et canētes. i. totis vi-
ribus crucis obprobriū cōfiteres et p̄di-
cātes. Vt et crucē baiulādo nūc eum nūc
vt fessū s̄sistūt. q̄ et illi p̄secutionū pō-
dere fessū aliq̄uulū q̄euerūt. Subsequē-

ter ipsa crux deuota data salutis et adorat
q̄ enī cui iudei p̄fidia illuserūt xpiani re-
uerenter salutādo et deuore osculādo ve-
nerant. et dñz adorāt canit in quibūdā
ecclīs responsoriū. Ecce quō moritur.
Ysa. lvij. c. et anti. Sicut moyses. iob. iij.
ca. Et est sciendū q̄ cōtra p̄missas res
illusiones ter illā adorant⁹ dicētes agy-
os et. q̄si ter honorantes illius p̄p̄er-
nos. et q̄ illi illudēdo genua flectebant
ideo t̄nos illū adorādo genua flectim⁹
ad terrā. Etiā ante illam p̄sternimur vt
q̄d illi sup̄be illudēdo fecerūt nos hūmili-
ter et vere faciam⁹ et mētis humilitates
p̄ habitū corpis oñdamus. Et q̄z sicut
xps humiliatus est p̄ patri p̄ nobis vsq̄
ad mortē. mortē autē cruci. sic et nos ei⁹
mortis imitatores humiliari oportet.
De modo p̄strationis ait aug. Quisq̄
sic humiliat vt genua figat adhuc baby-
loni amplius humiliet. q̄sq̄s vero sic humi-
liat vt hereat in terra venter eius vltra
q̄d humiles nō habet nudis etiā pedib⁹
bus adorāt vt oēs p̄p̄ias affectiones si-
bi nūdas ac notas esse mōstremus. et vt
cū afflicto p̄ nobis nos affligi ostēda-
mus. Saluat autē crux q̄z p̄ eā sal⁹ homi-
bus reformāt. postea adorāt. i. cū reue-
rentia osculat. Sol⁹ enī de⁹ adorand⁹
est cetera vt crux causa illi⁹ veneranda
sunt. Ceterū expositio illoz verborū
agros et. ibidē sequit. Nā agros grece
dicitur sc̄lus latine ab a q̄d est sine et ge q̄d ē
terra. q̄si celestis sine terra. In canone
tū ysidori habet q̄ agros grece dicitur
vas latine. Etheros vero grece dicitur
de⁹ latine. hysciros grece fortis latine.
athanatos grece immortalis latine ab a
q̄d est sine et thanatos q̄d est morale.
beleyson. i. miserere. imas. i. nobis. De
p̄fundo crucis misterio dictū est in p̄-
hemio quare ptis. et hic aliq̄ p̄stringam⁹
Fuerūt autē in dñica cruce ligna quarū
or videlicet stipes siue lignū erectū. lig-
num trāuersum. truncus suppositus

titulus supra scriptus. Fuerunt et clauis
quattuor. quib⁹ et man⁹ et pedes confixi
sunt. Fuit et lancea qua latus apertum
est. et corona spinea capiti circumposita.
que oia possunt in spuali cruce assigna-
ri. Quattuor enim crucis ligna sunt quat-
tuor metris virtutes. scilicet fides. spes. perseue-
rantia. et patientia. de quib⁹ ait ap^ls. Ut
comprehendatis cum oibus sanctis que sit
longitudo et latitudo. sublimitas et pro-
fundum. Longitudo crucis est perseueran-
tia. de qua dñs inq^r. Qui perseuerauerit us-
que in finem hic salu^s erit. Latitudo crucis
est patientia. de qua veritas ait. In patie-
tia vestra possidebit^r aias vestras. Pro-
funditas eius est fides de qua ap^ls ait.
Fides est substantia sperandarum rerum ar-
gumentum non apparentium. Sublimitas
vero est spes. de qua ps. In verbo tuo su-
perspant. Habuit ergo crux xpi vnu li-
gnum erectum in longitudinem. alterum trans-
uersum in latitudinem. quasi in modum poten-
tie seu martelli. quod duo significata sunt in
illa duo ligna quod paupercula mulier in sa-
repta collegit. Stipes vero erectus habu-
it truncum suppositum et titulum superscriptum
quod perseuerantia de fide procedit ad spem quasi
stipes erectus de truncu supposito ad ti-
tulum superscriptum. Quod beatus Iob intelli-
gens ait. Eredo quod redemptor meus vivit et
in nouissimo die de terra surrecturus
et reposita est hec spes mea in sinu meo
Nisi enim crux habeat fundamentum fidei
et titulum spei. profecto supplicium est. solu-
modo et non meritum. Quod autem patientia spe-
ciat ad crucem. apparet ex eo quod patienter
in aduersis tribulationibus sustinet crucia-
tum. Vñ Jacob⁹. Tribulatio patienti
am operatur. De perseuerantia quoque legit. Esto
fidelis usque ad mortem. et dabo tibi coro-
nam vite. Etiam secundum apostolum. Non coronabitur
nisi qui legitime certauerit. Perseueran-
tia igitur quod coronat certamen habet ut me-
rito spectet ad crucem. In his ergo duo-
bus lignis duos pedes et duas manus

quattuor clauis debet affigere christianus
Quattuor clauis sunt quattuor precipue
les virtutes. iusticia. fortitudo. temperantia
et prudentia. Pedes sunt mentis affec-
tus. de quibus in canticis. Laui pedes
meos quando inquinaui illos. Et dñs inquit
ap^ls. Qui lotus est non indiget nisi ut
pedes lauetur et est mundus totus. Et iterum
Excutite puluerem de pedibus vestris. Duo
ergo pedes sunt duo metris affectus. scilicet ti-
mor et amor. Pes timoris clauo fortitudi-
nis debet configi ne timor propter ad-
uersa succubatur. Vñ ps. Confige timore
tuo cor meum. a. i. u. e. t. timui. Dux enim i petro
metus clauo fortitudinis affixus non ex-
tremum ad vocem ancille negavit Cum vero
confixus extiterit. an reges et principes nomen
dñi predicauit. Pes amoris siue appeti-
tus clauo iusticie debet affigi ne cupidus
ad illicita desideria euaget. Si enim ap-
petitus fuerit confixus tunc spiritus concupi-
scit aduersus carnem. Si vero non fuerit
confixus tunc caro aduersus spiritum concu-
piscit. Sic itaque christianus pedes suos cru-
ci debet affigere ne vel timidus succu-
bat vel cupidus euaget. Alii tamen dicunt
quod xps tribus duraxat fuit clauis affixus
signantibus tres cruciatus quos in cru-
ce sustinuit. videlicet passionem in corpore
passionem in mente. et compassionem in corde.
Nambo enim pedes vno clauo affixi se-
nta quod dexter fuit super sinistrum ad signifi-
candum quod spirituales affectiones per pedem dex-
trum significare superesse et dominari debent ter-
renis per sinistrum significatis. Lancea vero
quod latus eius est vulneratum. charitas est de
qua sponsa in canticis. Vulnerata sum carita-
te. Lateri quod cor contiguum est cuius benefi-
cia diligimus. quod ideo vulneratum est. ut
affectus exeat. non solum ad amicos verum
etiam ad inimicos. Vñ dñs ait. Diligite
inimicos. et benefacite his qui oderunt vos
et orate pro persecutore et calumniatore. Corona vero spi-
nea est penia circumponenda capiti. id est menti

De qua ps. Cōuersus suus in erū. m. dū
cō. spina. Nec corona de trib' i. pinis cō
plectit. i. p̄ritōe. p̄fessione. z satisfactōe
Prima pūgit cor p dolorē ppter vā
nā cogitatōz. Scōda pūgit os p pudo
rē ppter vānā locutionē. Tertiā manu
p laborē ppter iniquā opationē. Man
em̄ opa sunt. Vñ ps. B̄ndictus dñs de
us me⁹ q̄ do. ma. me. ad p. zc. Et Salo
mon i. puer. Dedit ei linū z lanā. z ope
rata est p̄silo manū suaz. Sunt igitur
due manus duo opex genera. videlicet
opus volūtatis z necessitatis. Manus
opis volūtarij p̄figi debet clauo prudē
tie. ne curua faciat opa tenebray. dū em̄
in sano clauo prudētie p̄fixa non fuit.
saulus ecclīaz dei p̄sequebat. cuz vō in
paulo cōfixa fuit ip̄e p ecclīa passus est
Manus vō opis necessarij clauo tpan
tie p̄figi debet ne lapsa nimis ad super
flua extēdat. Necessaria opa sunt natu
ralia. vt dormire. comedere. z s̄illa. Et
nota vsus. Des cedrus ē. trūcus cypres
sus. oliua sūpmū. palmaqz transuersum
sunt i cruce xpi lignū. Disculata z ado
rata cruce duo p̄byteri deferūt ad alta
re corp⁹ dñi qd pridie fuerat p̄secratū et
recōditū. Sacerdos vō induta casula il
lud sup corpale disponit iuxta lat⁹ cali
cis. in q̄ sit vinū z aq̄ mixtū nō sc̄ifica
tū q̄si ipso facto dicat. B̄ eū illud corp⁹
de q̄ sanguis z aq̄ fluxerit. Vtrqz aut ex
tractu hostie vinū p̄secrēt. dictū est in ti
tu. p̄cedēt. Quo facto mox icipit. Dre
mus p̄ceptis saluta. zc. p̄ficiēs dñicam
ozonez. z illā Libera nos q̄sum⁹. i q̄ re
p̄sentat antiqua ap̄loz celebrādī missaz
p̄uerudo. Prius em̄ lectōe p̄missa dice
bant solūmō vba illa. Hoc est corpus
meū zc. Hic est sanguis me⁹ zc. Sz ip̄i
postmodū dñicam ozonez addiderūt.
Et ideo illo mō hac die celebrat. b̄ quo
dictū est in p̄ncipio q̄rte ptis. Ex q̄bus
colligit q̄ sola dñica oīo si sufficit ad eu
charistia p̄secrandā. Siquidē sacerdos

alio tpe. dicēs p oīa secula sc̄loz. eleuat
calicē cuz corpore dñi. z postea dicēs.
p̄ceptis zc. calicē depositū iterū coope
rit. In q̄ illud nobis significat q̄ de cruce
depositū corp⁹ dñi sepelit. Duo autē
p̄byteri q̄ hodie corp⁹ ad altare deferūt
rep̄sentāt ioseph z nicodemū. q̄ corpus
dñi tulerūt ad sepulcrū. Tres p̄missi ca
nones articuli. i. p̄ceptis. p̄i noster. z li
bera nos q̄s. sup depositū calicē p̄ferūt
tur. qz trib⁹ diebus sepul⁹ dñs occultat
Et oīo ipsa. libera nos. alta voce sicut z
dñica oīo p̄ferūt. put dictū est i q̄rta pre
sub ti. de silētio post oīonez dñicā. Nec
ē p̄tereundum q̄ hac die q̄n p̄tula ho
stie in calicē m̄itit. nō dicunt verba illa
fiat cōmixtio. qz ibi de sanguine mērio
fit s̄ in calice sanguis non est. nec hodie
p̄secrat. Et fracta hostia nō ē. pax dñi.
eo q̄ oscula circūstantiū non sequunt.
Dio qz illa. Vñ ihu xpe fili dei zc. z il
la. Corpus tuū dñe. omittunt. qz ibi de
sanguine mērio fit. Omittunt etiā illi p̄
sus. Quid retribuā zc. Illa qz. Place
at tibi. omittit. qz ibi p̄inet. Presta vt b̄
sacrificiū qd ocul⁹ tue zc. Hac etiā die
sacrificiū nō offert sacramentalit sed su
mit altera die oblatū. Agn⁹ dñi nō ē. qz
non videt esse inuocādus q̄ cernit i ago
ne deficere. Et cū silētio sacerdos cōicat
Vñ postcōmūto nō cārat qz nobis su
mentibus sanguis ille quē sumim⁹ de
ore nro p nobis ad dñm clamat. Nos
em̄ sum⁹ terra illa q̄ aperuit os suū z b̄
bit s̄aguinē abel. i. xpi quē effudit cayn.
i. iudalcus p̄p̄s. Vñ factus est vagnus
p̄fugus sup terrā. iuxta illud. Dispde il
los in virtute tua. z fact⁹ est maledictus
illa maledictōe. sanguis eius sup nos z
z sup filios nros. Et rursus postcōlo q̄
inbilū z leticiā desiḡt si ē. qz ecclīa hac
die plozat. Sz querit q̄re xps voluit
pati sexta feria. R̄ndeo vt. vt dies q̄ cru
cifix⁹ est coaptaret sexte ferie p̄me crea
tōis z sexte etate bn̄i mūdi. Siquidē

in sexta feria primus hō. s. adam creat⁹ est ad imaginē dei. et ex latere eius dormiētis sumpta costa femina fabricata. et in sexta etate fili⁹ dei ut hōiem ad imaginē dei creatū redimeret in carne apparuit. q̄ in sexta feria dormiēs in cruce sanguinē et aquā de latere suo vñ sanctā eccliam cōsecraret emisit. iō ergo in sexta feria pati voluit. q̄ cuz tali die adam peccauerit. illa etiā die hōiem redimere voluit. de hoc dictū est sub ti. de natali. Et nota q̄ xps cōpletis trigintaduobus annis et mensibus tribus. vel fm. Chrys. trigintatrib⁹ et dimidio. crucifixus est eadē die q̄ cōceptus est a v̄gine scz in sexta feria. q̄ fuit. viij. kal. apillis. de quo dicit in septima pte s̄b festo annunciationis. Queris etiā cū de morte sanctorū cū gaudio festa in ecclia celebrēt. q̄ p̄ciosa est in p̄spectu dñi mors sanctorū eius. q̄re ecclia hodie de morte dñi cū gaudio s̄it nō solēnzat. videt em̄ q̄ multo magis deberet letari. et festum de illa celebrare. cū mors ipsi⁹ sit p̄ciosissima. et mors mortis. et est n̄ra redemptio. et q̄ ap̄ls gloriandū ait. in cruce dñi n̄ri ihu xpi. Respondeo. ipe pro peccatis nostris mortu⁹ est. sicut dicit dñs p̄ isa. Propter scelus populi mei percussi eū. et t̄o debet homo erubescere nō gaudere. cū et sol insensibil̄ erubescēs radios suos reuoluerit. q̄ obscuratus est. et petre scisse sunt. Merito ergo omnis hō in hac die tristitiā preten dit. ne esse durior lapidib⁹ videat. Preterea ipe dñs tristis fuit. Vñ. Tristis ē aia mea vsq̄ ad mortē. Et etiā beata virgo. vñ. Et tuā ipsius aiam p̄trāsibit gladius. Et etiā apostoli. Merito igit̄ in hac die ecclesia in artissimo est ieiunio. et silentio et tristitiā cōpassionis. De b̄ dictū est sub festo circuncisionis. Huius hanc diem celebramus cū merore. tristitiā. et abstinētia. passionē vero sanctorū cū gaudio. q̄ sc̄i post martyriū

st atim celos ascenderūt. xps vero ad infernū descēdit. Sed quoniam tartara cōfregit. et inde sc̄oꝝ aias eduxit. et tertia die resurrexit. iō tūc scz in die resurrectionis maxime letamur. Vñc est q̄ passionē patrū veteris testamētī q̄ ad inferos descenderūt nō celebram⁹ preter q̄ innocentius. ex eo q̄ in ip̄is singulis xps occisus est. et machabeoꝝ put in se ptima pte sub eoz festo dicit De b̄ etiā dictū est in p̄ma pte sub ti. de picturis. Et est notandū q̄ xps passiōe sua redemit non tantū illos q̄ tūc erāt in limbo inferni. q̄ locus dicebat sin⁹ abrae vbi lazarus erat. s̄ etiā oēs futuros q̄ facta morte vitā erāt finituri. Vñ. Dñe. vlt. Ero mors tua o mors. morsus tuus ero inferne. S̄ nec oēs q̄ in inferno erāt in d̄ extraxit. Itē x̄r̄s q̄re ecclia nō p̄secrat hac die corpus dñi. cū dñs dixit. B̄ facite in meā commemoratiōez. Et i gabiliōn p̄c̄l. d̄. q̄ nulla dies excipit. q̄ nō p̄ vltimētib⁹ desceat. Preterea cū xps imolatus hac die et sabbato d̄uerit in sepulcro. et discipuli totā noctē sequētes vsq̄ in diluculo in tristitiā trāsegerint. rōnabile videret̄ vt hac die corp⁹ dñi cōficeret. et inde vsq̄ in p̄mā sabbati iugī silentio cōsopitī a sacri altaris mysterio vacaret. Rūdeo. ad h̄ multiplex rō reddi pōt. Prima est. Dñs n̄r p̄uidē q̄ pateretur accipiēs panē et calicē b̄ndixit de ditq̄ discipulis suis dicens. Hoc est corpus meū. Hic ē calix me⁹. Et tūc imolatus ē in manib⁹ suis. De q̄ imolatiōe subiūxit. Hoc facite in meaz cōmemoratiōez. Illa igit̄ die. s. feria q̄nta nō est obmittēda cū sit firmiter inlucta. Sexta v̄o feria est dies sc̄da. q̄ velut in monumēto d̄scit. Sabbatū tertia q̄ velut a morte resurgit. resurrexit em̄ añ diem triduū ergo dñice mortis qd̄ p̄fici neq̄ eo respectu q̄ ipe est a iudeis trucidat⁹ eo trāspōnit. q̄ suis ipe manib⁹ imolat⁹ cū q̄z rei illud magnū est indicū. q̄

Liber Sextus

in nocte cene luminariis extinctis vigiliis celebramus. Sicque fit ut in contraferia quasi sexta in duplici mane colligat. Quoniam in hac die quasi in sabbato non inuenitur. Secunda ratio est. quia ecclesia corporis illius quod flagellis et spinis et contumeliis ista die reuera affectu est. non debet cum missarum solenni consecrare. quoniam venire vitate debet cessare figura. Tercia ratio est quia ablata est hostia de manibus christi et nostris. Non ergo sacrificet amicus dum trucidat inimici. Sed quia semper indigemus consolatione. et spiritus est communis. sacerdos ipsum corpus recipit in hostia a die antecedenti refuata. Quarta ratio est. quoniam hac die velut templi scissum est. et conuiuia altaris transuersata sunt. et ita non habemus ubi corpus christi conficiatur. Quinta est quia scilicet recessit et sublatum est verus sacerdos. id est christus sponsus ecclesie. descendit enim ad inferos. Sexta rationem ponit Innocentius papa dicens. quod ideo in die parasceue et in sabbato sancto sacramentum non celebratur. quia post apostolos istis duobus diebus in merore et tristitia fuisse. et se propter meritum iudeorum occulasse. Quissa enim que in ipso sabbato celebratur. non ad ipsum sabbatum sed ad diem pertinent et subsequentes. ut infra dicitur. Septima ratio est. quia Moyses ait. Vos tacebitis. et alius. id est christus pugnabit pro vobis. Torcular enim calcavit solus. Cum igitur hac die non sit corpus domini perficiendum. ad hanc diem referendum est. Hec sexta feria et ab ista omnes alie sexte ferie privilegiate sunt propter christi passionem sicut et a sequenti dominica omnes alie dominice propter eius resurrectionem. Sunt autem homines sexte ferie sex privilegia. id est christi immolatio. inferni spoliatio. mortis perculatio. humani generis redemptio. paradisi apertio. et scripturarum manifestatio. In parasceue vero solo cibo vescimur. quia christus ea die vnum solum vix latrone sibi incorporauit dicens. Hodie mecum eris in paradiso. Dum ipse dixit. Singulariter suus ego donec transcam

De sabbato sancto pasce **Equitur videre d**

In sabbato sancto pasce. Sane sic de operibus creatiois mundi in sex diebus compleris in septima requies ab omni ope quod patrarat. sic et in sexta etate recreationis operibus consumatur. Iuxta quod dominus in cruce pendens dixit. Consumatum est. in septima etate requies Cum enim aia eius passibiliter corpore exiit quodammodo requiescit. propterea in sepulcro dormiuit. Ideoque dies ista sabbatum appellatur. quod requies interpretatur. ut dictum est in premissis secunde gratie. Ad anthomastice sabbatum sanctum dicitur. eo quod ut premissum est significat requiem christi ab ope recreationis in fine sexte etatis vel propter requiem christi. in cuius morte sacrificati sumus. Dicitur etiam sanctum propter baptismum. quod fit in die ista in qua noua ecclesia populus sacrificatur. Hec autem dies sic et precedens nullum habet officium diuinum. in qua constat apostolos fugisse et in merore fuisse. Nam officium quod cantatur est noctis diei dominice. id est de resurrectione non de sabbato. sic et contingit in sabbatis quattuor temporum. Adhuc apparet ex eo quia dicitur in cerei benedictione. Hec est nox etc. Et in colla missa dicitur. Deus qui hanc sacratissimam noctem etc. Vbi antiqui totum officium de nocte dicebant. et adhuc in plerisque locis fit. Primo ad notandum quod cathecumini qui esset ipsum officium sepulti cum christo per baptismum resurgunt cum ipso. Secundo propter visitationem mulierum ad sepulchrum domini mane videntium. Tercio quia dominus de nocte resurrexit. secundum Hieronymum. Gregorium. et Ambrosium. et ideo quia nox ista tanto lumine illustrata est ex domini resurrectione. merito tunc vigilare et deo laudes canere debemus. Traditum quoque iudeorum est christum media nocte veturum. In cuius figura angelus transiit media nocte percutiendo primogenita egyptiorum. et dominus transiit protegendo populum suum. Et die continuis. Hec inquit traditione apo-

foliā p mansisse vt in die vigiliā pa
sce ante noctis mediū dimittere nō lice
ar p ppos expectātes xpi aduentū. vt re
surgēt saluatori occurrāt. et postq̄ tps
illud trāserit securitate psumpta festū
cūctos agere dē. S; q; qd p deuotiōe
fuerat institutū in min^o honestas acro
nes qbus nox facultatē pber cōuersūz
est. institutū fuit. vt officiū ipsius noctis
de die celebraret. De hoc tactū est in p
hemio q̄te ptis. et in q̄nta pte sub ti. de
nocturnis. Aug. tū dicit dñm in diluctu
lo surrexisse. et ipm p q̄draginta horas
mortuū sine in sepulcro exiisse. cui ec
clesia cōsentire videt. q̄ p resurrectione
maturinū eadē celebrat hora. Sillet er
go ecclesia vsq; in horā decimā. et tūc cō
gregat ad officiū celebrādū qñ resurre
ctio appropinqt. vsq; circa vesperā no
ctis q̄ luceſcit in pma sabbatū. et qñ per
totā noctē vsq; ad diē claritatē cōtinu
at. vt illud impleat. Nox illuminatio
mea in delicijs meis. et nox sicut dies
illuminabit Trib^a aut de causis dī hec
dies illuminata. Primo q; resurget in d
litijs nris ppter redemptionē seu resur
rectionē aīarū. q̄ licet sit in die pasceue
morte dñi recuperata. ei^o tū gaudiū et
leticia est ad hāc noctem trāslata. ppter
rōez positā sub q̄nta ferā cene dñi. vbi
agit de olei cōsecratione. Secūdo ppter
resurrectionē corporū. q̄ dño resurgēte
pma sabbatū sperat futura. tōq; vigila
mus et resurgētī vigilando cōcīnsmus.
Tercio ppter baptisimū sacramentū qd
hodie celebrat. q̄ntā ab illis causis sum
psit exordiu. et illarū nobis tribuit fru
ctuz Celebrat em hac die cathecumioz
officiū. vt ipi xpo cōsepulti p baptisimū
in morte cū eo resurgāt. Hec ḡ nox pa
sca dī. qd trāsit^r interpretat. q̄ trāsiuit dñs d
mūdo ad pfem. de morte ad vitā. trāsi
mus et nos. pasca em nostrū imolar^r ē
xpus. de hoste ad pfem. de tenebris ad
lucē. de reatu ad grām. de pena ad glo

riam. de pugna ad victoriā. Hec nox si
ue pasca in q̄ resurrexit dñs fuit. xviij. lu
na mēsis pmi. i. aplis. qui est pmi^o apō
hebreos. q̄ cōputat mēses fm lune cur
sum. Ideo quidem in mense primo re
surrexit. q; ipse est p̄cipiū. Item ideo
in luna decimaseptima. vt p obseruat
ionem decalogi pduceret nos ad eternā
requiem sabbatismi. Surrexit igit cūz
luna alta petit ad designandū q̄ ecclesia
perere debet alta virtutū. et scandere ad
templa celozū. Itēz in tertia hebdoma
da lune surrexit. p quod terciū tempus
scz gratie aduenisse significauit Et inde
est q̄ cum semp in lunatione aprilis. et
in plenilunio hanc solēnnitatē ex iussu
dñi celebrem^o. quādoq; in nostro apri
li et quādoq; in marcio eam solēnniza
mus. Sed cū post duodecim lunatio
nes cōstitui^o. innuit q̄ p decē legis et
duo charitatis pcepta ad resurrectio
nis glām pueniem^o. Si vero euz post
xiiij. lunationes obseruam^o. innuit q̄ p
decalogū et trinitatē pueniem^o ad glo
riam eternitatis. Ad hoc ideo hec nox
in plenilunio celebrat quoniā luna in
bar luminis a sole mutuat. luna est ec
clesia. sol xpus qui dum occidit occidit
tur. sed eius occasu ecclesia gratie plen
titudine illustrat. Itēz hec nox in qua
xps resurrexit. equinoctio trāfacto qñ
scz dies incipiunt crescere et esse maio
res noctibus celebrat. Primo q; post
ignorātiā plongat de deo scientia. et
vbi abundauit iniquitas supabundauit et
gratia. Secūdo q; virtutes in nob cre
scere et vicia supare debēt. Tercio q; per
eius resurrectionē tenebre mortis cepe
re minui. et dies vite cepit augeri Quar
to q; p ipm q̄ est lumē de lumie pueni
tur ad diē lucis eterne. Itē h nox ce
lebratur in vere quādo post hyemis af
peritarem flores. vernant et volucres in
bilant. quia pulso per fide gelu mun
dus floruit pulcritudine virtutum et

In oēm terraz exiuit sonus eorum. Nec
noꝝ vtriusqꝫ diei cōs. s. sabbati pceden
tis z dñice sequētis. Nā vsqꝫ nūc dies p
cedebēt noctē. nunc ecōuerſo fit. Condi
tor em tps fecit vt a pncipio dies natu
raliter pcederet noctē. fm qđ dicit scri
ptura. Fiat lux z facta est lux. z ea pce
dente p sup̄ius emisperiū ab oriēte i oc
cidentē factum est vesp̄e. z redeunte ea
p inferius emisperiū ab occidente i ori
entē factū est mane. Precessit ḡ dies no
ctē in signū qđ hō sine Adā transitur
erat de luce virtutū in tenebras vicioꝝ.
siue qđ hō a die padis descendere ad no
ctē inferni. Sed in resurrectionis nocte
artificialiter fecit dñs. vt noꝝ reciprocan
do pcederet diē in signū repatōis secu
di ade. qđ nos p suam resurrectionē de pec
catorū tenebris repauit ad lucez. Vnde
ap̄ls. Noꝝ pcessit. dies aut appropinq̄
bit. Seriatim igiꝫ huius diei officij
psequētes dicē. Primo p quē. quō z
quare agni de cera hac die fiāt. Scđo d
bñdictōe cerei. Tercio de lectōibꝫ z tra
ctibus. Quarto de bñdictōe baptisimi
siue fontii. vbi etiā agit de cereis cathe
cuminor. Quinto de baptismo. vbi eti
am agit de vestibꝫ q̄s neophici octaua
die deponūt. z de p̄inis. Sexto de p̄fir
matōe. Septimo de missa.

In p̄mis itaqꝫ hac die acoliti ec
clesie romane faciūt agnos d ce
ra noua bñdicta. v̄l de cera cerei
pascalis anni pcedētis admixto crisma
te. qđ in sabbato in albis in ecclia p dñm
papā pp̄lo distribuunt. Agni isti signi
ficāt agnū illū immaculatum qui tollit
pccā mundi. Cera significat eiꝫ humani
tate. sicut brūs Grego. dicit. Mel i cera
diuinitas in hūanitate. Ap̄ls qđē qđ opa
tur cerā cum melle nulla resoluit libidi
ne. z brā virgo eum qđ est deꝝ hō pcepit
sine virili semine. In cera admisceꝫ ole
am seu crisma. qz dñs n̄r plenꝫ est mis
ericordia. qđ p oleum designat. In octa

ua distribuunt. qz in actia resurrectio
nis dñs suis p̄mia distribuit. Rursus
agnus in agno cereo pfiguratur z in pa
sca imolatus ad memoriā reducit. cui
brūs Grego. oleū infundit instituit. qm
pascalis agni mysteria referant. V̄l
etiā cerei agni figurāt agnos nouellos.
de qbus ecclia cātat in sabbato in albis
Et iō qm̄ in illo sabbato fiunt. qđ etiā
v̄sus ap̄licus docet. qm̄ in dñica tunc se
quēti dño papa volēte mensam intrare
z pus agnos cereos capellans z fami
liaribꝫ suis distribuere. vñ acolitus so
lēniter portāz p̄ntans sibi agnos (pos
dicit sibi alta voce. Dñe dñe dñe. isti sūt
agni nouelli qui annūnciant erunt alla
mō veniūt ad fōresz. V̄l agni a vulgu
re z tempestate fidelesz credētes defen
dūt ppter virtutē psecrationis z bñdicti
onis. Sane fm querendā eccliaz cō
suetudinē. cereus benedictus distribui
tur in octaua pasce pp̄lo ad suffumigā
das domus. ad significandū qđ in vltia
resurrectionē x̄ps fidelibꝫ in p̄mio tribuet
ad qđ exp̄ssius significandū romana ec
clesia agnos facit supradictos.

Ecūdo loco pascalis cereꝫ bñdi
cit. Circa qđ sciendū est qđ in p̄
cipio officij totꝫ in ecclia dñz ignis
extinguit. z nouꝫ de lapide p̄cussio cū ca
libe vel ex cristallo soli obiecta debet eli
ci. z d̄ sarmēto foueri. Ignis vetꝫ veterē
significat legē. cuiꝫ figure in morte x̄pi
cōplere fuere. z iō velut extincte cessare
debuerūt. ḡ de lapide. s. de x̄po qđ est la
pis angularis. qđ verbere crucis p̄cussus
sp̄m̄ scm̄ nobis effudit. vel de cristallo i
ter solē z lunam mediāte. s. de x̄po qđ fu
it mediator inter deum z hoim qđ sicut
ipse testat ignem in terrā mittere venit.
nouus ignis elicit dum p eius passionē
vel resurrectionē sp̄m̄ sc̄ctus nobis infun
dit. cui p̄bet altimēta sarmētum. s. x̄ps
qui est vitis vera. Cristallus qz p̄ncipida
est x̄pi humanitas. resurrectionē splendi

diffima. Ad hoc nou⁹ ignis ideo benedicat. vt sicut ille q̄ est lumē inefficiens illuminans oēm hoīez venientē in hūc mundū. igne illuminauit Moysen. ita illūinet sensus et corda nra vt ex his tenebris ad lucē z vīā eternā mereamur puenire. Nec est vana religio solēni p̄cessionē ad huius ignis bñdictionē exte. in q̄ meminisse debemus exeuendum nobis esse ad illū quem iudei extra castra elecerūt. Exeam⁹ inq̄t ap̄los ad euz extra castra impropertū elus portātes. Et bñdictm̄ illū cū cruce z aqua vt nos in passione ei⁹ p̄ quē sp̄s sc̄m accepim⁹ lotos esse significem⁹. Rursus extinctis ecclīe luminarib⁹. z igne de petra cū calibe excusso. ignis aq̄ aspergit bñdicta. q̄ extinctis ap̄lis q̄ lux mundi a xpo dīcti sunt. de xpo petra excussus est ignis charitatis cū calibe lancee vulnerātis. dū sanguis z aq̄ de ei⁹ corpe sacro emanarunt. a quibus efficacīā habēt sacramēta. quib⁹ mediātib⁹ in amorē dñi inflāmur aqua gfe pfusi. Et attēde q̄ sicut his singulis dieb⁹. scz cena dñi parasceue z sabbato sancto ignis extinguit. sic volunt quidā vt etīaz in eis notus ignis in memoriā passionis vt p̄ diximus accendat. Subsequenter bñdict⁹ cereus ex institutiōe 303imi z theodoxi p̄mi pape. Sz. b. Amb. bñdictōz dictauit. q̄q̄. Augustin⁹ z Petrus dyaconus monachus cassin. alias benedictiones dictauerint. que in usu nō sunt. Bñdict⁹ autē ideo. qm̄ ex simplici sui natura absq̄ bñdictiōe non pōt trāsire ad significationē mysterij colūne ignis de qua iam dīcet. Benedicet etīaz xps gloriā resurrectionis eius: quē et pat benedixit. z q̄ per ipm̄ ipse xps visibiliter ad memoriā reducit. Benedicet quidez etīā p̄sente episcopo vel sacerdote a dyacono qui est minoris ordinis. q̄ xps resurgēs a mortuis. p̄mū marie magdalene se manifestās voluit p̄ debiliozem

ferū gloriā sue resurrectionis ap̄stolis nunciari. vt sicut n̄se mortis instituz p̄ mulierē in mundū intrauerat. ita z reparationis initū p̄ mulierē nunciaretur. Ad hoc dyaconus bñdīcs cereū significat euāgelij p̄dicatōrē. qui xpm̄ p̄ nobis passionis violētia corporaliter extinctū. debet laudū bñdictionibus p̄dicando. resurrectionis luminosa gfa reddere illustratū. Qui dalmatica induit. qm̄ debet esse celesti cōuersatione adornat⁹ quā dalmatica ipsa designat. Porro cereus sup̄ columnā illuminat⁹ significat p̄mo columnā ignis que p̄cedebat i nocte pplm̄ israel. extinctus vō significat columnā nubis que p̄cedebat in die. p̄ma quidē de nocte illuminās. z scda de die refrigerās. in qua sp̄s sc̄m significabat. renuit quidē in nobis colūna nobis figurā humanitatis z colūna ignis figurā diuinitatis. Recte autē cereus columnā significat. Nā illa p̄cessit populū ad mare rubrū in quo baptisati sunt. iste vero p̄cedit neophicos ad baptisatū. Itē illa p̄cessit pplm̄ vsq̄ ad terraz p̄missionis. iste vero p̄cedit septē dieb⁹ neophicos ad fontes. z dñs nos p̄cedit vt paret nobis vīā vsq̄ ad patriā. q̄ post finē huius vite que septenario reuoluit nobis p̄mittit. Et nota q̄ nec in p̄ma nec in scda māsione colūna p̄cessit populū s̄ in tertia. P̄ma māsio fuit i ramathe. scda in segoz. tertia in ethan. Ramathe interpretat cōmorio tinee. Segoz tabernaculū. Ethan firmū vel p̄spectrum vel signa ei⁹. De res māsiones his tribus diebus dñi coaptant. scz dieb⁹ passionis. sepulture. z resurrectionis. Nam in die passionis fuit dñs quasi in ramathe. i. in cōmorione tinee. videlicet in cōmorione iudeoz. q̄ ad modū tinee vestē inconsutillē dñi. i. ecclesie vnitatē. imo et ipm̄ demoliri nisi sunt. Sed de hac māsione quasi exiuit cū obiit z venit in segoz. i. in tabernaculo cum in sepulchro

Liber Sextus

laruit. et tanq[ue] fontis miles fontē diaboli-
nam ligando vasa eius diripuit. Taber-
nacula em̄ militantiū sunt. Sed de hac
mansione exiuit cū surrexit et intrauit i
ethan. qđ interpretat firmū seu pfectū seu
signa eius. qz ipse resurgēs a mortuis. s[an]-
ctus moysi. mors illi ultra nō dñabit. tūc
signaculū suis fuit cū ipse eis gloriosus
appuit. et eos tanq[ue] colūna ignis illumi-
nauit. Secdo cereus sup columnā signi-
ficat xpm qđ nos in hui[us] mūdi nocte illu-
minat. et in die a viciis incertuo refrige-
rat. vt pmissum est. Recte qđ cere[us] x[ristus]
significat ppter tria qđ in eo sunt. lichmū
nāq[ue] aiām. cera corp[us]. et lumē diuinita-
tē significat. Tercio cere[us] renouat[ur] illa
minat[ur] post bñdictōz signifi cat nouam
xpi doctrinā qđ est in nouo testamēto. s.
Mandatū nouū do vobis. Vel nouaz
grām qua nox dñica singularit[er] illustra-
ta est. videlicet xpi resurrectio. qđ resur-
gēs a mortuis appuit i carne gloriosus
et splēdore diuinitatis illūinat[ur]. Optius
em̄ cerei cerā apes m[un]di sine pcuritu edu-
xit. Et xpi carnē vgo maria cōcepit et pe-
perit. et deū in carne qđ mel in cera pfe-
rēs inuoluta pmāsit. Incipit aut[em] cerei
bñdictio. Exultet itaq[ue] angelica turba ce-
lor[um]. De hoc em̄ est exultatio qđ extra-
xit suos d[omi]n[u]m inferno. et de ei[us] victoria. Ascē-
dit em̄ sup occasum. dñs nomē illi. Et p[ro]-
mo saluat pplm dicēs. Dñs vobiscuz
vt illū reddat beniuolū et attentū. Ce-
terū lumē cerei seu eius signatū duplex
est. significat em̄ sp̄itum sanctum. quo
xps plenus fuit et gloriā resurrectionis
eius. Scdm̄ p̄mū mysteriū in quib[us]
dā ecclesijs cereus a p̄ncipio benedicti-
onis accendit. qz xps ab initio sine cōce-
ptionis sp̄s sancto fuit repletus. Et vba
bñdictionis in hoc psonare vident[ur]. Ma-
statim circa p̄ncipiū dicit. Gaudeat se-
collus tantis irradiatā vlgonib[us]. Et po-
stea subdit. Ierē mater eccia tāti lumi-
nis adornata fulgorib[us]. Et postea dya-

conus rogat circūstantes enī eo misse-
ricordiā dñi inuocare ad tam m̄rā hui[us]
luminis claritatē. qđ licet de signato in-
telligat. scz de xpo. pueniēs em̄ videt vt
ipm signās ei aliquo mō p[oss]it fieri pōt
correspondeat et ei[us] similitudinē gerat.
Quātū ad alterum vero mysterium. vt
delicet qđ lumē gloriā resurrectionis
significat. In quib[us]dā ecclesijs illumi-
natio cerei vsq[ue] post appositionē incen-
si differt. Infigit em̄ ipsi cereo dyacon[us]
quinq[ue] grana thuris in modū crucis. cū
dicit. Suscipe sc̄te pater hui[us] incēsi sa-
crificiū vesp̄tinū. Siquidē passio salua-
toris reuera fuit sacrificiū vesp̄tinum le-
gis. iuxta illud. Elevatione manū meaz
sacrificiū vesp̄tinū. qz fuit i vespa mū-
di. i. in sexta etate factū et in vespa diei.
Que grana thuris designāt aromata qđ
mulieres emerūt vt vngerēt crucifixuz
Emerunt em̄ ad istā aromata vespera
sabbati. qz sabbato siluerūt ppter festuz
sabbati. Et ostēdit ecclesia se illā deuotio-
nē habere in aromatibus virtutuz. Vt
quinq[ue] grana significāt qnq[ue] plagas in
cruce receptas. Post hoc aliquātulū in-
ferius fit cerei illuminatio. qz post passi-
onē secuta est resurrectionis gloria. Et
lucet cathecuminis ante baptismum et
post vsq[ue] ad octauas. ad notādū qđ xps
lucet ecclesie vsq[ue] in diem iudicii. de qđ
quare candela ex qua cereus illuminat
affigit in capite serpentis. in summitate
baculi formati. dicit sub ti. de sepr[is] die-
bus post pasca. In cereo etiā afficit ta-
bula seu carta scripta qđ significat tabu-
lam in qua pilatus scripsit. Ihs nazare-
nus rex iudeoz. qnā vidimus parisijs
in capella illustis reg[is] francoz vna cū
spinea corona. et ferro et hasta lancee. et
cū purpura qua xpm induerūt. et cū sin-
done qua corpus xpi fuit inuolutum. et
spongia et ligno crucis et vno ex clauis
alijs reliquijs multis. Et cum cere[us] chri-
stian signi ficet. merito in dicta tabula i

scribitur annus dñi tunc currens cum eius incarnatione. quia in cereo notat q̄ christus est annus antiqu⁹ ⁊ magn⁹ plenus dierum. de quo in octaua parte sub ti. de anno solari diceſ. Ideo autē xps annus diceſ. q̄ sicut in anno dñi habetur multitudo fructuū. ita in xpo fuit ⁊ est multitudo oim bonorū fructuum. Habet em̄ xps suos menses. vt sūt duodecim apostoli. ⁊ suos dies vt sunt oēs fideles. ⁊ suas horas vt sūt neophici. Scribit etia in ipsa tabula annus ab origine mūdi currens ad notandū q̄ ipe est alpha ⁊ o. Scribunt etia ibi inditio vel hera ver epacta. de quib⁹ sub dicto titulo de anno solari diceſ. ad notandū q̄ hoim actōes ⁊ temporū successiones p dei dispositionē ordinant. In quibus dā ecclesijs additur alter cereus minor. Primus maior psecrat in psonam xpi: dicentis. Ego sum lux mundi. Alter in psonam apostolorū. quibus ipe dñs inquit. Vos estis lux mundi. Alterq̄ cereus pcedit cathecuminos ad baptisimū ⁊ apli nos ad terram pmissionis. Itē xps p se illuminat ecclesiam. illuminat etia illam p aplos. quorū precepta diligenter intueri ⁊ obseruare debem⁹. Ad ostendit ex illuminatione aliorū cereorum qui ab illis duobus illuminantur. In plerisq̄ ecclesijs duo alij parui cerei accendunt a maiori ⁊ statuunt vnus ab vna pre cerei benedicti. alius ab alia. q̄ significant sanctos veteris ⁊ noui testamenti. qui p xpm illuminati sunt. vñ doctrinam apostolorū ⁊ prophetarū q̄ cuz xpo concordāt. Illi autem ⁊ cetera ecclesie luminarij. ex igne maioris cerei accendunt. ad figurandum q̄ ignis spiritus sancti a xpo pcedit. ⁊ q̄ non solus pphete ⁊ apli qui per duos cereos significant. verum etia oēs ecclesie fideles a xpo illuminati sunt. qui ideo sunt duo. cum q̄ apostoli bini ad p̄dicandū missi sunt. cum q̄ discipuli ⁊ alij illumina-

ti a christo gemina charitate feruēt. et tam verbo q̄ exēplo lucēt. Possunt etiam ipsi duo cerei cathecuminos significare. q̄ a lumine maioris cerei accenduntur. qm̄ a lumine xpi oportet cathecuminos illuminari. Lumē quidem xpi est eius gloria ⁊ doctrina que per sequētes lectiones intelliguntur seu insinuantur.

Errō loco circa lectiones ⁊ circa tractus sciendū est q̄ lectiones que christi gloria ⁊ doctrinam significant. idcirco carent titulo. q̄ cathecumini nondū sunt ciues hierusalem ⁊ scripturas ignorant ⁊ nomina ciuium ignorant. Vnde si eis nominarent nomina doctorum veteris vel noui testamenti. forte potius contemnerent q̄ venerarent. Carent etiam titulo. q̄ xps caput nostrum nondū redditū est nobis. Legunt. quosq̄ sine tono. qm̄ in eis insipientes ⁊ cathecumini simplices instruunt. Lectiones aut in quibusdā ecclesijs legunt quattuor. in quibusdā sex. i quibusdā. xij. ⁊ in quibusdā. xxiij. Qui q̄ tuor legūt. iō faciūt. q̄ doctor cathecuminoz debet esse puinator eorū. debet em̄ eis parare puilū in mēsa sacre scripture q̄ p mensam que in tabernaculo dñi fuit significat. que quattuor pedes habuit. q̄ sacra scriptura quattuor modis exponit. videlicet hystorice. allegorice. tropologicē ⁊ anagogice. qd̄ plenus dictū est in p̄hemio hui⁹ libri. Prima lectio. In principio creauit de⁹ celū ⁊ terrā que est Gen. i. ca. hystoriz monstrat. Ad litterā em̄ facta sunt que ibi dicunt de creatione celī ⁊ terre ⁊ aliarū rerum de hoīe q̄ factus est ad imaginē ⁊ similitudinē dei. ⁊ sic de alijs. Secunda lectio scz. Factū est in vigilia ⁊c. que est Exod. xxiij. ca. pertinet ad allegoriam. Tertia scz apprehendens septem mulieres ⁊c. que est Isa. iij. cap. ad tropologiam. Quarta scilicet. Nec est

Liber Sextus

hereditas seruorum. que est ibidē. lv. c. ad anagogiā. put infra patebit. Veruz si diligenter attēdere volum⁹. p̄ma lectio et secūda tam ad p̄mū q̄ ad secundū pedē p̄tinent terciā pot⁹ ad secūdnz q̄ ad terciū. P̄ma p̄tinet ad secundū pedē sicut ad p̄mū. Naz que in ea by storice dicunt. allegorice exponūt. Ver bi gr̄a. Factus est hō. i. xp̄us ad imagi nem r̄similitudinē dei. masculū. i. xp̄m et femīnam. i. ecclīam creauit eos. Vel etiā partim ad secundū. partim ad ter cium referē. qz opera sex dierū coaptan tur operib⁹ lucis spiritualis. qua interi us reformamur. z illūnamur. Nēpe opus p̄ime diei fuit lux qua significat illuminatio fidei. Opus secūdi diei fuit firmamētū. qd diuidit aquas superi ores ab aquis inferioribus. Hoc est fir mamētū sacre scripture. qd diuidit aq̄s supiores. i. angelos q̄ eo nō indigēt ab aquis inferiorib⁹. i. hoib⁹. quī eo indī gent. Opus terciū diei fuit segregatio a quarū ab arida. i. segregatio eorū qui de citi sunt fluxus carnaliū voluptariū. z q̄ quēadmodū aque se z alios quantunt. ab hīs qui ad modū aridē sitiūt fontes aque viue vt possint fructificare dicētes. Sitiuit aia mea ad deū fontem viuū. Quarte diei opus est creatio luminiariū in firmamēto. Hec luminaria sunt do ctiores. qui inherentes firmamēto sacre scripture inferiorib⁹ lumine scie lucent. Quinte diei opus est creatio piscinū et auīū ex aquis. p̄ que intelligunt renati ex aquis baptismatis. quorū quidaz be neficio baptismatis vtunt ad modum pisciū vt paruuli. quidā vero alis gemi ne caritatis ad instar auīū volāt ad su periora vt boni adulti. Vñ i p̄ma lcōe dī. Spūs dñi ferebat sup aq̄s. i. baptis mi. In aq̄s em̄ remanēt pisces. i. curiosi. Rues vō. i. baptisati ad celestia volant. Serte diei opus est creatio aialū d ter ra. Siquidē terra caro nostra est ex qua

creant aialia cū ex ea pcedūt opa vīus et ita interior hō noster reformat vt i eo imago z silitudo dei reluceat. fm qd di ctum ē ibi. Fact⁹ hō ad imaginē z sili tudinē dei. Rursus p̄ p̄mā lcōez instrunt baptizādī ne credāt manicheis qui dicūt oīa s̄ visibilia a rege tenebrarum fore creata. P̄ istā p̄mā lcōem nullus sequit cāticū. Sūt em̄ q̄tuor cātica sic et q̄tuor lcōes. P̄ dnas p̄mas sequit vnū cāticū. p̄ terciā vnū cāticū. z p̄ vltimā duo cātica sequūt. P̄ p̄mā q̄ nō sequit cāticū. qz in eo agit d̄ p̄mo hoīe q̄ creat⁹ deū nō laudauit. s̄ peccauit z i eo oēs peccauēr. Idōq̄ pot⁹ debet se q̄ luct⁹ q̄ cāticū qd est exultatio mētis habita de etnis. Quia vō p̄m⁹ hō p ob lectamēta pcti a gr̄a cecidit. z ad eaz re dīre possum⁹ si rōne s̄ pctm̄ steterimus. Idcirco orat sacerdos statim p̄ lcōem dicēs. De⁹ q̄ hoīem mirabiliter creasti z mirabili⁹ reformasti. da nob̄ p̄tra ob lectamēta pcti mentis rōne resistere. vt ad eterna gaudia puenire mereremur. Et in eo etiā q̄ ip̄e dīc q̄ hoīem mirabi liter creasti z mirabili⁹ reformasti. innu it q̄ in p̄cedēti lcōe historice agit de hoīs creatiōe. z allegorice de ei⁹ redem ptione. i. de illo p̄ quē facta ē redēptio. In scōa q̄z lcōe ē historica narratio. s̄ ip̄a p̄tinet ad secūdū pedē mense. qz qd ibi historice dī. allegorice itelligit. Naz sicut in mari rubro submersis egyptijs liberati sunt hebrei. ita in baptismo s̄mersis vicijs z peccatis liberat popu lus dei. Vnde post illam lectionem se quitur cāticū leticie z exultationis. vī delictet Cantemus domino. Exodi. xv. cap. in quo exultat populus xp̄ian⁹. qd spiritualibus egyptijs per baptismum est liberatus. sicut iudei a corporalibus et ideo sacerdos orat vt dominus ad sa lutē gentiū operet in aquis baptismatis mysteriū quo ip̄e p̄iorē populum ab egyptijs libauit. p̄ egyptios qdē pec

catores. p mare rubꝝ baptisꝰ intelligi
tur. ex qbus egyptijs neqꝰ pu' neqꝰ ma-
gnus pñāst. nec etiā in baptismo ma-
gnū vel puū pctm remanet. qđ in peni-
tentia facile nō ptingit. Recte ȝ subijcit
canticū illud. Cātem? dño. q: lcz qđ dñs
hō in peccato est. deū laudare non pōt
q: non est speciosa laus i ore pctōis. tñ
cum liberat' est. potest cātare dño pñū
canticū. s. de liberatōe sua. Tertia vō le-
ctio q̄ est de Isa. ptinet ad scōm pedem
mense. s. ad allegoriā. licet z ad tertiū. s.
ad tropologiā vtiqꝰ valeat coaptari. i
ea em cōtinent sacra xpi z ecclie. Sacra
mentū xpi ibi notat. Apphēdēt septē mu-
lieres viz vñū. Septē mlieres sūt septē
dona spūscī in baptismo collata. que
apprehenderūt vñū virū. i. xpm. vi i eo
plene quiescerent. quod in alio homine
facere non poterāt vicijs z peccatis im-
pedientib'. Sequit' ibi. Panē nostrū
comedimus qđ ad spm spūm sanctum
cuius hēc dona sunt refert. Nā spm san-
ctū panē suū comedere z vestimēt' suis
coopiri. nihil aliud est qđ spm equalita-
tē pñs z filij possidentē nullo indigere.
Postea subiungit. Tatummo inuocet
nomē tuū sup nos. i. illi in quib' erit ha-
bitatio tua a nomine tuo christiani di-
cant. Miser opprobriū nostrū quod scz
in alijs hoibus passi sumus a quibus se-
pe p vicia z peccata expulsi sum'. Hec
est ergo allegoria. Moraliter autē p se-
ptē mulieres intelligunt hoies septisoz
mi gratia repleti. i. sapientes. intelligen-
tes. cōsules. fontes. sciētē. pñ. timorē
dñi habentes. Qui apphēdēt vñū vi-
rū. i. xpm. ei p fidē z charitatē adheren-
do. hi dicant q̄ in lectione ipsa sequit'. s.
Panē nostrū comedimus. i. corpus tu-
um quod est noster panis. q: nobis ad
refectionē datur. vestimentis. s. bonozū
operum contra frigus peccati operte-
mur. inuocetur tatummodo nomē ruc-
um super nos. vt videlicet a te xpiāni di-

cantur. Miser opprobriū nostrum. s. ne-
serui diaboli nominemur. In eo vō qđ
equit. si abluerit dñs sordes filiar' syon
z lauerit sanguinē hierusalē de domo
eius in spū iudicij z spū ardoris. notat
sacramentū ecclesie. Per sordes notat
leuiora pctā. p sanguinē grauiora. Hec
ora em peccata lauat dñs in spū iudicij
i. letioris correctōis. grauiora in spū ar-
doris. i. grauioris satisfactōis. Notat igit
tur in hoc effectū baptisꝰ. q: dñs tā g-
uiora pctā qđ leuiora tollit p baptisꝰ.
Post hanc lectioes sequit' canticū qđ est
pñū canticū synagoge. s. Facta ē vinea
dislecto meo. Isa. v. c. Vineā em ad li-
terā synagoga est. sepes circa eā sunt ob-
seruante legales. turris in ea ē templū.
torcular altare holocausti. Et in eis sac-
menta ecclie nōlomin' intelliguntur.
Vinea em est ecclia q̄ facta est i comu
illo. s. de quo scriptū est. Erexit comu sa-
lutaris nobis. hoc comu est xpo z vinea
facta est in loco vberi. Christus est loc'
vber. de quo dictū est. Mons dei mons
pinguis. Circa hanc vineā sepes est di-
uina pfectio. fossa timor dñi. turris ipse
xps. De quo dictū est. Esto nobis dñe
turris fortitudinis. Torcular crux xpi.
de quo scriptū est. Torcular calcanti so-
lus. Et q: in lectione z cāico exprimi-
tur sacramēta ecclie z synagoge. idcirco
sacerdos orat dices. Deus q̄ nos ad ce-
lebrandū pascale sacramentūz vtriusqꝰ
testamētī paginis instruis. Vtriusqꝰ te-
stamētī dicit. vt notet vtriusqꝰ sacramē-
tū. Et sub dñt. Da nobis intelligere mi-
sericordiā tuā. vt perceptione pñenti-
um munerū firma sit expectatio futuro-
rū. Misericordiā dñi quā nos intellige-
re optat. est remissio peccatorum in ba-
ptisꝰ. Presentia igit mūera sunt spi-
ritualia dona que in pñenti pcipimus.
Quarta lectio est. Hec ē hereditas ser-
uozū dñi. z iusticia eoz apud me dicit
dñs. Et ptinet ad quartū pedē mense. i.

Liber Sextus

ad anagogem. Nempe sicut ex p̄dictis
p̄t̄ in p̄ma lectōe instruit hō de sua for-
marōe. In sc̄da de tertia. de reformatio-
ne que fit in baptismo p̄ ihm xpm. Vñ
tam nō restat nisi q̄ instruat cathecumī-
nus de vita br̄a z de bonis morib⁹ p̄ q̄s
ad eā veniūt. que in hac q̄rta lectōe docē-
tur. Siquidē vita eterna est hereditas:
q̄ seruis dñi debet z iusticia eorū ē apud
deum esse. Nā meritis eorū iuste debet:
vt apud eum eternaliter q̄scent. Ea vō
q̄ sequunt ad mores p̄t̄nēt. vt illud Au-
dite audietes me z comedite bonū z de-
lectabit in crassitudine aīa vestra. Per
bonū intelligit Ihs xps vel verbū ei⁹:
quo oīa reficiūt. Vñ noīas delicias ale-
non carnis dicit. Delectabit in crassitu-
dine aīa vestra. Hanc lectionē sequunt
duo cātica in quibuscū eccl̄ijs. In ea ei
agit de hereditate eterna que erit i duo-
bus. i. in gloria anime z corporis. sed cō-
uenientior est rō. q̄ in ea agit de duob⁹
sc̄z de moribus bonis. z vita beata. vt dī-
cū est. Prīmū canticū est. sc̄z. Attende
celū. quod ē Deut. xxiij. ad bonos mo-
res p̄t̄nēt. Vñ verba cāticī huius vbi
lectōis in plerisq̄ respondēt. In lectōe
em̄ dī. Feriā vobiscum pactū sempiter-
nū misericordias dauid fidelis. Et in cā-
tico dī. De⁹ fidelis z absq̄ vlla iniquitate
Et ibi dī. quō descendit imber z nix d̄ ce-
lo. z illuc vltra nō reuertit s̄ inebriat ter-
rā z germinare eā facit. Sic dī. Quasi
imber sup herbā. z nix super fenū dē. Et
q̄ bona oīa que faciūt sunt ad dei glo-
riā referēda. idcirco circa finē lectionis
dicit. Dare magnificentiā deo nostro.
Attendēs vero sacerdos cathecumino-
rū animos esse deuotos z ad baptisan-
dū esse paratos. orat q̄ dñs quos aq̄ ba-
ptismatis abluit p̄t̄na p̄tectione tue-
atur. Postea vero sequit canticū in p̄so-
na cathecuminoz respondentū se offe-
rare baptismū. vt p̄ hoc ad visionē dei
p̄ueniant. Vñ cantatur. Sicut ceruus

desiderat ad fontes aquarū. Ita desiderat
aīa mea ad te deus. Sup quo Aug. di-
cit. q̄ hoc in p̄sona cathecuminoz dicit
desideratū ad fontē baptismi p̄uenire.
sicut desiderat ceru⁹ ad fontes aquarū
venire. Post expoīt desideratū suū cathe-
cuminis dicens. Situit aīo mea ad deū
fontē viuū quando ve. z appa. ante faci-
em dñi quasi dicat. Si nō in ingressu. si
non in p̄gressu. satiaboz tñ in p̄uentu.
Hoc desideratū confirmat sacerdos orās
z dicens. vt desiderijs celestibus accēsi
fontē vite sitiam⁹. Qui aut sex lectiones
legūt hoc faciūt: q̄ p̄ xpi passionē z re-
surrectionē mūdus sex dieb⁹ p̄fect⁹. re-
demptus. z repatus est. vel p̄pter senari-
um numer⁹ q̄ p̄fectus est. vel q̄ catheci-
mini ad sex opa misericordiē inuitant.

Nunc itāgam cōsuetudinē eccl̄iarū
xij. lectiones legentiū qd faciūt i hono-
rē duodecim apostolorū. a q̄b⁹ post xpi
stū oīs doctrīna xp̄ianitatis p̄cessit. a q̄
cathecumini illuminant. z hī q̄nq̄ legūt
sex grece z sex latine. q̄ xps a iudeis ad
gentes trāslatus est. Greca em̄ z latina
lingua sunt p̄ncipaliores inter alias. ex
p̄ eas apte totū genus aīm gentiū rea-
parataz p̄ xpm intelligimus. Verū z si
p̄missi legāt. xij. lectiones. non tñ cantāt
nisi quatuor cātica p̄dicta. Post quartā
namq̄ lectionē cantāt p̄mū canticū. p⁹
octauā sc̄bz. post vndecimā tertū. post
duodecimā quartū. Prīma lectō ē. In
p̄ncipio creauit de⁹ celū z terrā. in qua
hō ad imaginē dei factus docet. S̄z hī
imago pene amissa p̄ p̄ctm. restauratir
p̄ baptismum. Vnde sequit sc̄da lectio
Hoc vero cum esset rē. que est Gen. v.
in fi. z. vi. vij. z. viij. c. in quo ostendit q̄
oēs perierūt in diluuiō. exceptis his q̄
maca saluati sunt. Diluuiū ē baptism⁹
arca est eccl̄ia. oēs em̄ q̄ extra eccl̄ias ba-
ptisati perierūt. z illi soli q̄ s̄t i eccl̄ia me-
rito saluant. Et q̄ post baptismū debet
esse parus. ad tēptationē. idcirco sequit

tertia lectio. Temptauit de^o abraham. q^o 8
Gen. xxi. c. in q^o Isaac legit a p^{re} obla-
tus. z a riles p^{ro} eo imolat^{us}. z ita dei filius
p^{ro} nobis oblat^{us} est. s^{ed} non ei^{us} diuinitas. i
mo eius corp^{us} p^{ro} nobis est imolat^{us}. Et
q^{ui} in passione d^{omi}nⁱ maiorē efficaciam ba-
ptismⁱ recipit. idcirco sequit^{ur} q^{ui}ta lectio
scz. Factū est in vigilia matutina. i qua
o^{mn}is q^{ui} in mari rubro s^{ub}mersi sunt egi-
ptij z liberati hebrei. Sacerdos enī est
Moyses baptismⁱ mare. cere^{us} columna
ignis. cathecumini egyptij. baptisati he-
brei. Tres p^{ri}me lectiōes sumpte sunt de
genesi. q^{ui}ta de exodo quā sequit^{ur} cantī-
cū sūt de exordio sumptū qd est cantī-
cū victorie. Quinta lectio ē. Hec est he-
reditas sumpta de Isa. in qua agitur d^e
baptismo. ibi. Sitiētes venite ad aquas
vbi inuisant ad baptismū. Sexta lectio
est. Audi i^{er}sumpta de Baruch. ca. iij.
Sed p^{ro}ueniē^{ti} d^e sumi de Hieremia.
q^{ui} d^equid scripsit Baruch ab ore hie-
mie sumpsit. In ea agit de xpi resurre-
xione q^{ui} in baptismi immerxiōe signifi-
cat. ibi. Post h^{oc} in terra visus est z cum
hominibus p^{re}satus est. Septima ē.
Facta est sup^{er} me man^{us} d^{omi}nⁱ sumpta de
Ezechiele. xxvii. in qua agit de genera-
li resurrectione. cuius causa p^{re}cessit re-
surrectio xpi. ibi. Ossa arida reuiscūt
Octaua est. App^{re}hendent septē mulie-
res virum vnū. sumpta de Isa. in qua
xps z ecclesie sacramentū exprimit^{ur} et
etiā baptismⁱ us. ibi. Cum abluerit d^{omi}n^{us}
sordēz. Post quā sequit^{ur} cāticū Isa.
in p^{er}sona ecclesie videlicet. Vinea facta ē
Noua ē. Dixit d^{omi}n^{us} ad Moysen. Exod
xij. ca. in qua sub figura agni immolatⁱ
xpi passio p^{ro} nobis imolati exp^{re}mit^{ur}. De-
cima est. Factū est verbum d^{omi}nⁱ que est
Ione. iij. c. Sub figura enī Ione i ma-
re p^{re}dicti z a ceto absorpti. z tertia die
euomiti significatur passio. sepultura
z resurrectio xpi. Undecima lectio. Ser-
p^{en}sit Moyses. z est Deut. xxxi. c. in fine

quam sequitur suum canticum. Aten-
de celum. in quo p^{re}mittuntur p^{re}mia
renatis. quibus in lectiōe hereditas do-
mini p^{re}ponitur. Duodecima est. Na-
buc^{ho} donosor. Basi. iij. ca. in qua figu-
rat^{us} ostenditur q^{ui} sicut angelus in ca-
mino ignis flammam extinxit. ita sp^{irit}
sanctus per baptismum flammam
peccati extinguit. Vnde cathecumini
baptismū desiderantes cantāt canticū.
Sicut cernis desiderat ad fontes aq^{ue}
quod sumptū est de ps. Ad orationē au-
tem que post hanc lectionem sequit^{ur} nō
dicat. Flectamus genua. in detestatiōe
eius q^{ui} nabuchodonosor rex in cōtem-
ptu dei coegit pplm genua flectere a^{ut}
statuā aureā quaz erexerat. Romani
vero dicunt legere. xxiiij. lectiones. xij.
grece. z. xij. latine p^{ro}pter causam scriptā
sub sabbato quarte hebdomade adue-
tus. Primo legūt^{ur} duodecim grece. sup^{er}
ta trāslationē septuaginta interpretu^{rum}.
que est autentica apud grecos. postea.
xij. latine. iuxta nostram. z vt significet
cathecumino^{rum} fundari supra fundamē-
tum apostolorum z prophetarum. Po-
stea descendūt ad baptismum cum can-
tico. Debent enī esse fontes i ecclesia et
non alibi. quia mater est ex qua noua p^{ro}-
genies generatur. Quicunq^{ue} ergo nu-
merus fuerit in lectionibus. quattuor
tantum sunt cantica. Est autem can-
ticum sanctorum intercessio facta pro ca-
thecumino^{rum}. vt ecclesie iungantur. sicut
z cantus post baptismum est gratiaru^{rum}
actio de coniunctis z intercessio: vt per-
seuerent. Ideo autem cantica cantan-
tantur. quia cathecumini quorum est
bulus diei officium futuri sunt in pro-
ximo de cetero centumquadragintaquat-
tuor millū cantantiū canticum nouum
cantantur etiam p^{ro}pter futuram re-
nouationem in veram inno centiam q^{ui}-
si iam factum sit. quod cito venturū est.
Ex p^{er}sona enī eorū cāp^{ri}ores cātica canūt.

Liber Sextus

que ceteri cātare nequeunt. q̄si maculati iterū post baptisimū. Vocant autē cantica q̄ cātant. vel q̄ libri vñ excepta sunt cantica siue carmina vocant. De primo scriptū ē. Tūc cecinit moyses z filij isrl carmē b̄ dño. De sc̄do sic Cātabo dilecto meo caticū patruellis mei De tertio sic. Scripsit moyses caticū. De quarto z de oibus ita dicit Aug. in p̄tatione cāfici. Sicut ceru⁹. Iō q̄rtuor cantica dicunt. q̄ scripture quibus cathecumī in struūt q̄rtuor h̄nt intellect⁹. Prīmū cāficū h̄z intellectū historiciū. sc̄dm allegoricū. terciū moralē. q̄rtū anagogiciū. q̄z vnūq̄q̄ subdit lectōi in eodē dogmate cōsistēt. Nec iō vltimū q̄rtuor lectōibus q̄ de bonis morib⁹ z celesti patria disputat cōiungunt duo cantica q̄ de eadem materia loquunt. vt p̄missum est. Illud quoq̄ notabile ē. q̄ q̄tūq̄ fuerit lectōes. sp̄ oīes sequētes ad lectōes et trahit respiciūt p̄cedētes. Et est p̄posterus ordo. alias em̄ p̄mo sacerdos orat. sc̄do legit lector. z exinde succit cātor. Sic vō p̄mo legit vt neophitis doctri na fidei p̄ponat. Sc̄do cantat in p̄sona illoz vt cognoscat quāta sit deuotio et hilaritas baptisandoz. q̄ cognita sacerdos orat cōfidēt. vt eoz deuotio non deficiat. sed incrementa suscipiat. Et sic i lectōibus tituli supprimunt. sic eadem ratioe orationib⁹ dñs vobiscū subtrahitur Et nota q̄ in hoc officio lectōes sunt q̄si spes magistrorū. cantica q̄si beniuolentia auditorū. oratio sacerdotū z respōsio pp̄li. s. amē. sunt q̄si cōfirmatiōes beniuolentie p̄cedētis. Prē hodie in lectōibus z letanijs senes p̄cedūt z iuuenes subsequunt vt infra dicet.

Varro loco d̄ b̄ndictōe fontis z seu baptisimi dicitur p̄mittim⁹ q̄ iō sit hac die baptisimus. q̄ in eo cōsepulti sum⁹ x̄po. z p̄t̄ h̄eris baptisando ter imergit. put infra dicet. Secūdo iō q̄ baptisim⁹ p̄t̄m a passione et

partim a resurrectōe vim suā accipit. a passiōe ablutionē a peccis. a resurrectōe gratie innoationē. Tercia rō. q̄ sicut dñs tūc liberauit antiq̄s p̄ses a carcere infernali. Dñs Ihs. habuit⁹ in regione vmbrie mortē lux orta ē eis. ita z hac die liberant a peccō originali. In fontū b̄ndictōe z in cathecuminoz imersiōe q̄daz vtunt simplicib⁹ z lineis indumētis p̄t̄ rōem scriptā in p̄ma pte sub t̄. de altaris dedicatōe. De letania q̄ in benedictōibus baptisimi d̄: infra dicitur In b̄ndictōe baptisimi sunt sex. quoniam sacerdos orat aquā manu tangit. voces mutat. cere⁹ imergit. z alij cerei illuminant. insufflat sacerdos z crisma misceat Primo q̄ orat deū p̄tem. z p̄ ibm x̄pm implozat sp̄m sanctū vt i fontē descēdat. Ideoq̄ in modū oīis legit. h̄ ante oia ab astātib⁹ sibi capiat beniuolētiā salutādo eos dicens. Dñs vobiscū. z illi r̄ndēt. z cū spū tuo. q̄si dicāt. Dñs sit tecū i tāto sacramēto p̄ficiēdo. q̄ sine eo n̄l potes. Postea sacerdos alloquit do minū q̄si longe positus rogans vt velis adesse p̄ns dicens. Om̄s sempit̄ne de⁹ adesto magne pietatis tue misterijs. ad esto sacramētis zc. Sz q̄ videt sacerdoti q̄ insufficiēs sit z indign⁹ ad inuocādum tam magnū dñm. iō iterū circūstātes monet z vocē mutās dicit. Sursum corda. z ipsi respōdent. habem⁹ ad dñm Iterū q̄ dñs dicit. Adhuc te loquente ecce assum. intelligēs itaq̄ dñm esse p̄ntē monet alios secū gr̄as ei agere dicens. Gr̄as agam⁹ dño deo n̄ro. z ipsi r̄ndent dignū z iustū est. Postea sacerdos domino tanq̄ p̄nti familiarit̄ loquēs dicit. Vere dignū z iustū est equū zc. Et postea addit. Qui inuisibili potētia tua sacramētoz mirabilis op̄is effectū. Postea ponit duo in q̄bus signatus ē baptisimus. Prīmū in exordio mūdi nascētis. sc̄dm in purgatione mūdi nocētis Prīmū est cū dicit. De⁹ cui⁹ spūs fere-

bat sup aquas vt iā tūc inter ip̄a p̄mo-
dia mundi v̄tutē scrificatōis aq̄z natu-
ra p̄cipet. i. p̄ceptura significaret. Sc̄d̄
cū subitūgit. De^o q̄ nocentis mūdi cri-
mina p̄ aq̄s ablūēs regeneratōis sp̄m
in ip̄a diluuij effusioē signasti vt vnus
eiusdēq̄ elementij mysterio et finis eēt
vicijs et origo v̄tutibus. respice i factez
eccie tue rē. Et terminat hāc oīonē. vt
tue maiestatis implo sumat vnigenitū
tu grām de sp̄ficō. Deinde ter t̄agit
aquā manu. Primo diuidens aquā in
modū crucis. p̄ quā vt p̄missū est bapti-
smus maxime efficacīa h̄z et recipit. vt
aq̄ sp̄ficō secundet. et sp̄s immūds
expellat. De secūdatōe dicit. Qui hāc
aquā regenerādis hoibus p̄parā archa
na sui luminis admixtōe secundet rē.
De expulsiōe demonis dīc. Procul ḡ
lubete te dñe oīs sp̄s immūds abse-
dat rē. vsq̄ ibi. Nō inficiendo corūpat
Secūdo aquā manu t̄agit. vt eā p̄ inuo-
cationē sc̄tē trinitatis munit. ne host̄
ab illa expulsus redeūdi habeat p̄tātē.
Vñ t̄agēdo dīc. Sit hec innocēs et sc̄tā
creatura libera ab oī impugnatōis icur-
su rē. Ad ex adiectiuis ibi positi p̄cipit
q̄z fons viu⁹ ad p̄m. aq̄ regenerās ad
filiū. vnda purificās ad sp̄m sc̄m refert.
Tercio aquā tangit cū eā in q̄tuor p̄ijc-
pres. pur iā dīcet. Trin⁹ igit̄ aq̄ tactus
trinā sc̄tē trinitatē op̄atōz figurat. Hac
oīone finita b̄ndicit aquā dī. Vñ bene-
dico te creaturā aq̄ p̄ deum viuū rē. vbi
tm̄ vñt v̄bo p̄me p̄sone dī. b̄ndico te. q̄
p̄mo v̄tebat v̄bo sc̄de. dirīgēs sermōez
ad deū. vel terciē loquēs de se ip̄o vel de
te b̄ndicenda. Vñ ḡ nūc v̄bo p̄me p̄so-
ne. vt oīdat se hoc facere ministerio. qd̄
dñs facit autoritate. Et sic in baptismo
dñt affuit trinitas. ita et in b̄ptismo
eā adesse oīdit. Patrē adesse oīdit cū
dicit. b̄ndico te creaturā p̄ deū rē. et fili-
um cum dicit. b̄ndico te p̄ iesum xpm.
et sp̄m sanctū circa finem cum dicit

Descendat in hanc plenitudinē fontis
v̄tus spiritus sc̄ti. S̄z nota q̄ in b̄ndicti-
one q̄ est p̄ p̄m. ponunt quinq̄ mira-
cula in aq̄ facta añ aduētū xpi. et in b̄n-
dictōe q̄ fit p̄ filiū. alia quinq̄ miracula
in aqua facta post aduētū. q̄ licet non
oīno eodē ordine facta sint quo ponū-
tur. tm̄ q̄ru⁹ ad mysteriū rōnabiliter or-
dinantur. et posteriora cōgrue p̄riorib⁹
coaptantur. P̄iora hoc ordine ponūf.
Primo qui te sepauit verbo ab arida.
Secūdo. cui⁹ sp̄s ferebat sup te. Ter-
cio q̄ te de padiso manare p̄cepit. Quarto
q̄ te in deserto amarā suauitate in dīta
fecit esse portabile. Quinto et sitiētī po-
pulo de petra p̄duxit. Posteriora sic
ponunt. Primo. q̄ te in chana galylee
mutauit de aqua in vinū. Secūdo. qui
pedib⁹ sup te ambulauit. Tercio. q̄ in
te a iohanne baptizat⁹ est. Quarto. q̄ te
vnacūz sanguine de latere suo p̄duxit.
Quinto. q̄ inte oēs gētes a discipulis
baptisari p̄cepit. In oib⁹ em̄ his bapti-
sm⁹ exp̄mit. et posteriora p̄orib⁹ p̄ auri-
thesim r̄ndent. Vbi nāq̄ in p̄mo mira-
culo aq̄. s. baptismi v̄bo sepata ab arida
accedēte v̄bo terrenitatē p̄ctōz a nobis
sepat et hic in p̄mo silit̄ in baptismo
aqua mutat in vinū. q̄z tristitia p̄ctōz
expulsa mens nostra quadā sp̄uali leri-
cia inebriatur. q̄ per vinū intelligitur.
vñ Vinū lericat cor hoīs. Atq̄ in vinū
mutari. ē timorē de p̄ctis p̄uerti i exul-
tatōez mētis. Itē ibi dī in secūdo mira-
culo. cui⁹ sp̄s ferebat sup aq̄s. et h̄ silit̄
in sc̄do dī. q̄ pedibus sup te ambulauit
Et hec duo b̄n p̄ueniūt. q̄z in baptismo
sic in alijs iduisibilis ē op̄atio p̄is et fi-
lij et sp̄s sc̄ti. et v̄trobq̄ dī sup. q̄z grā q̄
cōfert de sup̄nis ē. et vt notet q̄ dñs po-
tentia suā nō alligauit. Itē ibi dī in ter-
cio. q̄ te de padiso rē. hic. q̄ in te a iohā-
ne baptizatus est. q̄z grā de padiso ma-
nās aquis in baptismo est infusa. Vñ
de baptismi grā eccia p̄fluens in q̄tuor

orbis ptes dilatata ē. qđ quodā mō factū est qñ dñs baptizāt? ē a Johāne. qz tunc oēs aque vīm regeneratiuā susceperūt. Rursus ibi dī in q̄rto. qui te i deserto amariā sinitate indita fecit eē potabile. hic dī. q te vnacū sanguine de latere suo pduxit. qz in gētilitate q prius erat a dño deserta aq baptismi reficient dī mentes et sanandī bz effectum. Dulcorata aut fuit aqua. qz p passionē crucis maxime baptism⁹ plenā recepit efficacīā. Vñ i cruce de latere dñi aq pfluuit. Itē ibi in quinto dī. Et sitiētī pplo de petra pduxit. hic dō dī. qui in te oēs gētes p discipulos baptizari pcepit. qz baptismus a petra xpo originē hñs. populū eū desiderantē reficit. nō em pdest baptismus nisi sitiētī eū. i. desideranti vel in se vel in alio. Vñ discipulis pceptū est vt baptizarent oēs gentes in noie p̄is et filij et sp̄s sancti. sicut in vltimo ca. Math. dī. Hic etiā nota qvbi dī. qui te de padiso manare z in q̄tuor fluminib⁹ exire z totā terrā irrigare pcepit. ibi sacerdos aquā manu i quatuor partes effundit. vt ostendat qz ḡra baptismi in quatuor partes orbis sit dilatata. Ceterz sacerdos ipse sepe mutat vocem. In p̄mis em orat deū. vt dignē mundare mentē eius ad suscipiendū sp̄s sanctū. et deprecatur eius aduentū z ideo voce humili. i. in modū orōnis legit. q vocis humiliatio est ad sp̄s sancti aduentum z ad eius dignā receptionē mentis pparatio. Postea vō indicans se illū habere legit in modū p̄fari orōis. agens gr̄as. qz tam magnus hospes dignatus est ad tam humile hospitū descendere. z recolens miracula iaz per aquā facta. Deinde post b̄ndictōes q fit per filiū. que terminat. In noie patris et filij et sp̄s sancti. mutat vocē iterato. Cū em vsqz tunc i modū p̄fatiōis cātauerit. postea legit in modū lectiōis voce. i. humilliori. que vocis humiliatō

est signū humilitatis. humilitas em nostra p baptismi regeneratiōz ad alta poloz reducit. Dīc igit sacerdos. Nec nob pcepta seruanti bñs zc. qñ dicat. nō audere tantā z tā altā rem. i. sp̄s sanctū. vt i creaturā aque descendat inuocare. nisi qz tu pcepisti nobis baptismā exercere. Et addit sacerdos. Tu deus omnipotens clemens adest. tu benignus aspiraz. vbi illud orat. vt sicut in p̄dictis miraculose in aqua opatus est. ita mō faciat vīcz vt p̄ter naturā lē emundatōez quā p̄nt aq ab luendis adhibere corporib⁹. sint etiā purificandis mentibus efficaces. Post hoc alta voce clamat sacerdos. Descendat in hac plenitudinē fontis v̄tus sp̄s sancti. Tō alta voce et alim mentis desiderīū designet. Et tūc deponit cere⁹ in aquā. q cerei immersio ē sp̄s ritus aduentus seu missio. q in aquā baptismi in specie colūbe descendit. Secundo iō cere⁹ in aquā deponit. qñ corpus xpi p cerā significatū in baptismo aq̄s sanctificatū et vīm regeneratiuā illis cōmūit. Tercio baptismus cerei remissioez pctōz significat quā p xpi mortē cōsecuti sumus. Vñ qz neophici ce reos suos extinctos. q et si plures sin. p vno reputant. Et in quibusdā eccijs statim cum cath ecumi baptizati sunt illuminant. In quibusdā vō differt eoz illuminatio vsqz ad agnus dei. qđ cantat in letania. Et in quibusdā etiā vsqz ad missā qñ vīcz alij cerei eccie illuminant. Sane cerei q statim post baptismū accendunt. significant qz p turbationē pctōz comitatur illuminatio gr̄az. Qui differunt vsqz ad agnus dei. significant qz p agnū qui tollit peccata z tenebras mōdi renari et fideles illuminant. Qui vero differunt vsqz ad missā. ideo faciūt quā missa illa ad noctem p̄inet resurrectionis dñice. vt sicut nox illa irradiata fuit splendore dñice resurrectionis. ita et a lumine nostro irradiet z vt neophi

cos nostros christo cōsurrexisse significamus. Et ppter eandē causam alij cetere eccie ad missam illuminant. Et finit hoc ceret carhecuminorū sunt sine lūmine vsq; dum alij ceret eccie illuminant ad notandū q postq spūscētūs purgauerit corda eorū. et eos introduxerit in societate et vnitatē eccie tunc illuminabit corda eorū. De ceretis etiā neophīscorū dicit rī. de septem diebus post pasca Post immersionē ceret i quibusdā ecciis sacerdos insufflat in aquā dicens. Tota itaq; huius aque substantiā regenerandi secundet effectū. Primo vt sicut in exorcismo carhecumini spūs immūds insufflat vt ab hoīe recedat. vt infra dicit. ita et in exorcismo aque vt ab ea expellat et adimpleat qd dñs iquit. Nūc princeps mundi hui⁹ eijciat foras. Secūdo vt intelligat sathanas q̄tus habetur. q tam leuiter vīez p suauē exufflationem pōt expelli. Tercio vt sacerdos oñdat q̄l ignominia diabolus dignus sit ab aq̄s expelli. Insufflat at sacerdos ter. qz spūscētūs tria in baptismo opat. auicijs purgat. virtutib⁹ ornat. et tādēz pñio eterno coronat eos. in qbus fit h̄ insufflatio. vt dicit vbi de immūdi spūs expulsionē ageť. Post exufflatōez nūniť aq̄ iterato crucis signaculo p inuocationē sc̄tē trinitatis. ne habeat p̄atez dyabolus ad eam amplius redeundi. Postremo fit admixtio crismatis in aq̄ sic dictū ē. vñ dī in Burcardo li. iij. Vñ dicimus fontes baptismatis oleo vñcti omīs. Et a ugu. eisdē v̄bis v̄rēs subiicit. Q hoc magis tacite siue sine scriptura ac mystica rōe introductū est q̄ per aliquā scripturā. Per h̄mōt q̄ admixtōez vñctio xpī et eccie signat. Nā chrisma est xps. aq̄ popul⁹. et dī. Sanctificet fons iste rē. Ex qb⁹ v̄bis ad qd fiat admixtio satis pat̄ intelligi. Et nota q̄tuor eē genera aq̄ bñdicte. put in. iij. pte dictū ē. vbi agit de aq̄ bñdicte aspersione.

¶ Vinto loco est de baptismo dicendū. De scrinijs vō que pcedunt baptismum solenniter de multis ad baptismum p̄inentibus. dictum est sub quarta feria terciē hebdomade quadragesime. Prenotandū igitur est. q baptismus grece interpretat vñctio latine vel lotio. Baptismus quidē p aquam cōfertur vt res inuisibilis p illud visibile elementū cōferatur sup q spūscētūs in p̄ncipio ferebat. Sic em aqua visibiliter corpus purgat exteri⁹. ita baptismus latenter aīam. vñ Aug. Nā corpus tangit et mentē abluit. Et ē notandū q pagani siue gentiles circa fontes templa sua facere solebāt vel saltem ibi semp aquā habebāt. p cui⁹ asp̄sionē purificari credebāt. et inde delubra vocabant. q̄s purificantia. et ita quodāmodo figuraliter ad baptismum tendebant. Nos vō ab eorū cōsuetudine baptismi non sumpsimus. immo a trib⁹ q̄ in veteri testamento fuerūt. s. a cataclismo. s. a diluuiō. et a mari rubro. et a iordane. que baptismi figura fuerūt. Baptisma dñs instituit cū de latere suo sanguinem et aquam produxit. quem postea quasi lege edictali sanciuīt dī. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spūscō non intrabit i regnū celoz. Et ipse dñs baptisatus est in passione. vñdē inquit baptismi habeo baptizari quō coartor vsq; dum p̄ficiatur. Fieri debet baptismus in aqua. quia illa copiosius inuenitur. et hanc spiritus i p̄ncipio fouisse legit. Et quia sordes abluit. sicut cōp̄mit. imaginē reddit. sicut cantatur de Narcisso. ignem extinguit. Sic i baptismo a peccatorum sorde lauamur. a fonte vite potamur. imaginē p̄ditaz restauramus. vñdē ignis penarū extinguitur. Debet autē aqua esse viua et pura. Posset tamē etiam fieri in resoluta siue a niue. siue a glacie. siue d lacrimis terre. siue etiam ex institutōe Victoris

pape primi. in mari siue i flumine. siue in lacu siue in fontibus. **N**ō autē l3 baptizare in aqua cōdita vt in ceruisia vel in edone. nec etiā in aliq̃ liq̃re. vt i vino vel oleo. S3 si alius liq̃r aq̃ admisceat. bñ fit ibi baptism⁹. dū tñ aq̃ p̃ualeat. q̃t r̃die ei mari non? liq̃r vel spurū vel vzi na addit? tñ ibi baptizat. aliq̃ tñ p̃dicūt Porro tñ fm̃ canonicā traditōem solē ne baptism⁹ i duob⁹ dūtaxat sabbatis celebrat. vicz in isto z penth. q̃re in isto p̃missum ē. In sc̃do. qz spūsc̃tus in die penth. donat nobis p̃ quē facta ē remissio pctōz. vt dicet ibi. Alitō cō tpe nō l3 baptizare. nisi necessitatis cā. q̃ est q̃druplex. Prima ē cā munitōis. vt si rex obfider aliquā ciuitatē vel opidū. tūc em̃ pueri illi? loci baptizari dñt ne in baptizati decedāt. Sc̃da est gētiliū p̃secutio Tercia natiuitas. Quarta egritudo. Potest tñ egritudo h̃ large accipi. p̃ infirmitate nature. q̃ facile dissolui p̃t. ita q̃ ne scim⁹ diē neqz horā. et ob hāc cām singulis dieb⁹ z horis fit baptism⁹ nō solē nis. solēntas tñ baptismi saltez i pauc⁹ ad p̃missos duos dies p̃pter similitudinez z mēoriā reseruaf. Greci vō baptismū celebrari solēt in eph̃ia. p̃ eo q̃ tūc fuit dñs baptizat⁹. put sub dicto festo dcm̃ ē. Celebrari etiā o3 baptism⁹ solēntis hora nona. vt dicet sub sabbato pentheē. Sciendū autē est q̃ baptizand⁹ cū p̃mo ad ecciaz venit p̃uq̃z immergat interrogať vtz abrenūciat diabolo zc. qđ post⁹ vsu q̃z p̃ aliquā scripturā introductū est fm̃ Aug. Et eccia rñdet. abrenūcio. Et itez vtz credat i p̃em z filiū z sp̃m sc̃m Et ip̃e rñdet. credo. In his autē duob⁹ de vita et fide instruit. De vita cū docet abrenūciare diabolo et oib⁹ pōpis siue opibus ei⁹. De fide cū de cet credere in trinitatē. Et p̃pter hec due sūt ei p̃seq̃nt victōes. i. in scapulis et in pectore. **N**ō autē sit h̃mōi interrogatio et r̃sio. vt vacua domus a p̃isco habitatore deserta

fide ometur et dei habitatio sp̃aretur. Aug. dicit q̃ etiā hec sūt iux̃ saluatoris imperiū. q̃ ad p̃ez in celū ascēsur⁹ discipulis suis. i. ap̃lis dixit. Euntēs docere oēs gētes baptizātes eos in no. pa. z fl. z s. s. Interrogat etiā si credat in sc̃rām ecciam. remissionē pctōrem. z carnis resurrectionem. **N**ō tñ fm̃ ip̃m Aug. eomō interrogamus. vt quō in deū credimus. sic z in sc̃rām ecciam z catholicas credam⁹. h̃ p̃pterea sc̃rā z catholica ē q̃ recte credit in deū. **N**ō q̃ dixim⁹ vt i ecclesia q̃si in deū crederetis. h̃ vt in eccia sancta et catholica cōuersantes in deūz credētis. credētis etiā resurrectionē carnis. q̃ futura est. Innuīt q̃ Aug. ex p̃missis ṽbis q̃ p̃positio in repetit dñi dñ in sanctā ecciam. z sensus mutat. De q̃ dictum est in quarta pte sub ii. de simbolo. Plurior tñ intellectus ē vt p̃positio ip̃a p̃ermittat. nec repetat vt sit sensus. Credo ecciam catholicā. i. fidez catholicam tenentē esse sanctā. i. iustam z bonā. Vel ecclesiā sanctā. i. sanctificatā z firmatā et sp̃ p̃seueraturā. ita q̃ nunq̃z deficiet. Vel credo sanctā z catholicas ecciam esse vnā z in vnitate consistere. **P**atrinus autē p̃ baptizando interrogať vt iā dicet. Post interrogatōez z re sponsionē sacerdos ter in faciē baptizādi exufflat. ad notandū q̃ seua p̃tās. i. malign⁹ spūs ab eo exufflat. i. exufflādo expellit. seu in p̃mo expellēda significatur. vt p̃ piū sacerdotz ministerium spiritus sc̃to cedat fugiens spūs malign⁹. **N**unc etiā ait Aug. Paruuli exufflantur et exorcizantur. i. increpant seu adiurāt vt expellatur ab eis diaboli potestas inimica que decipit homines vt possideat homines. **H**ec autē exufflatio siue exorcizatio. et si non p̃sit aliqd ad vitam. qz adhuc in eis mors remanet. pdest tñ vt inimicus minus eis nocere possit. **A**dest em̃ spūsc̃tus nō solū ṽbis q̃ dicuntur in noīe suo. ṽez etiā i

gnificationibus que sunt in bonore suo

Et est notandum q̄ exorcismus grece. latine dicitur adiuratio. ut est illud. Exi ab eo immunde spūs. Cathecismus autē et exorcismus neophitorū sunt. p̄cedūt ei baptismū. et magis dñt dñci sacramēta. q̄ sacramenta. i. ad sacramētū baptis-
mi p̄nencia. vel p̄ludia noui baptis-
mi. sine eis tñ pōt esse baptismus. Ca-
thecism⁹ vero grece. latine dicitur instructio
In cathecizare. i. instruere in simbolo.
et fidei rudimentis. Inde etiā dicitur cath-
ecuminus grece. q̄d est latine auditi⁹ vlt
instructus. q̄ adhuc doctrinaz fidei au-
dit. nondū tñ baptizatus est Is sit in fide
instructus. Qui et cōperens vocat. q̄
post fidei instructōez et post acceptā pe-
nitentiā p̄petit gr̄e christi recepte de
Neophitus vō grece. latine nouellus
et rudis vel nuper renatus interpretatur.

Hoc q̄ sciendū est q̄ sic sunt septem
dona spūs sc̄i. ita etiā septem sunt dona
baptis-
mi. Primū ē salis collatio. Na-
tur est fīm habanū et Bedaz sal bñdi-
ctū in os baptizandū. ut p̄ sal typicū. i. si-
guratiuū sapientie sale cōditus. inquit
tatis fetore carcat. i. carerere significet.
ne a vermib⁹ p̄ctōz vltra putrefiat s̄ ma-
gis illesus feruet ad maiore gr̄am reci-
piendā. Sal q̄ significat p̄ma fidei do-
cumenta sine quoz p̄dimēto insulsi⁹ ē
ois hō. de q̄ et de sale dictū est in p̄ma p-
te sub ti. de cōsecratōe eccie et altaris.

Secundū est auris et nariū cū spūto
linitio. q̄d fit primo exemplo xpi. q̄ lu-
tū cum spūto faciens mutū et surdū sa-
nauit. et oculos nari cecci linituit. et expu-
ens linguā eius tetigit. et digitos in ei⁹
auribus imponēs dixit. Effera q̄d ē ad
aperire. Secundo fīm habanū hoc sa-
cramētū ideo agitur ut p̄ saluā typicā
id ē figuratiuā sapientie dei et p̄ sacerdo-
tis tactū sapientia et virtus diuina salute
eiusdē cathecumini ope ut aperiantur
ei nares ad capiendū odorē noticie dei.

ut aplantur ei aures ad audiendū man-
data dei. ut aplant illi sensus in intimo
corde. ad rñdendū sacerdoti de articu-
fidei interroganti. Dicitur q̄ in anres
mittunt sunt vba siue dona spūs sancti.
Tercio p̄ hoc q̄ aures salua tagunt. si-
gnificat et penit q̄ doctrina q̄ de ore al-
tissimi fluxit p̄ aures eius intret et q̄ su-
ane redoleat. Salua nempe xpi. i. dul-
cedo vboz ex ore ei⁹ defluētum. et ipsa
xpi diuinitas nos sanat. Quarto etia⁹
nares tangunt ut diuina suscipiat fru-
tē p̄ quā bonū a malo discernat odorē
sanā doctrinā separe valeat a fetore he-
retice prauitat⁹. vñ Eccl̄astico dicitur. Na-
sus m⁹ sic turris lybani q̄ respicit s̄ da-
mascū. Quinto ad notandum q̄ q̄dū
spū naribus trahet. in fide p̄cepta ma-
nere dicitur. et aures ut vblis euāgelicis pa-
teant et varias et iutiles fabulas a se re-
pellunt. Sexto fīm Ambro. p̄pter gl̄ias
siue dignitatē muneris et opis nō tagi-
tur os cū salua s̄ nares ut bonū odorē
accipiat pietatis eterne. Terciu⁹ et q̄r-
tū est i pectore et inter scapulas cū oleo
facta signatio. de q̄b⁹ dictū ē in p̄mo p-
te sub ti. de cōsecratōibus. Quintū ē
baptismi ablatio. Circa q̄d notandū ē.
q̄ trina sit immersio seu lotio in bap-
tismo in noie trinitat⁹. i. in noie p̄is et fi-
lij et spūs sc̄i. q̄ in fide trinitatis fit ba-
ptism⁹. in q̄ trina immersioe tridana
dñi sepultura significat. fuit ei trib⁹ die-
bus et trib⁹ noctib⁹ in corde terre. Tri-
na q̄ sit immersio. q̄ in baptismo a tri-
plici p̄ctō. i. cogitatōis. locutōis. et opa-
tiōis mundamur. et a triplici trasgressi-
one legis. i. legis nature legis moysiace
et legis enāgelice. Nō igit dicitur q̄s tñ sel
immergi. p̄ eo q̄ xps tñ semel mortu⁹
est. Dicitur tñ semel tñ baptizari q̄ tñ semel
xps mortu⁹ ē et sepultus et resurrexit. q̄
tria in baptismo significant. Et licet tri-
na sit immersio. tñ vnum est baptisma.
Item q̄ tñ vna ē fides. Idcirco vñ dicitur

esse sacrum ei⁹ iux⁹ illud. Una fides una
baptisma. Immersio etiā sit i modum
crucis. q² q² baptizat mōdo crucifigit. et
cruci xpi affigit. Trina q² ab aq² educō
tridnani t⁹is expmīt resurrectionē. Si
enī q² ita eger sit vt nō possit ter sine lesi
one immergi sufficit illū aq² aspgi. vt p
bat multipliciter i canōe l⁹ yprian. Lz
qdā illud intelligat de aq² bñdicte aspsi
one. Sz z si mag⁹ corpis p⁹ pter caput
insundit vel saltē caput. baptizat⁹ q² re
putat z nō aliter. lz qdā etiā si sup pedē
aq² ceciderit. reputet baptizatū. Puer⁹
baptizatis nomē imponit i baptismo.
q² inde ē. q² baptismus ē vicari⁹ circū
cisiōis in q² noia puer⁹ imponūt hebrei
eo q² tpe circūcisiōis abiae nomē fuerit
iminutātū. cū em p⁹ dicebat ab⁹ am.
postea vocatus fuit abiaā. Sz si bap
tizato obliuione nomē non imponit. vel
forte errore masculinō nomē semine vel
ecōuerso imponit. tenet qdē baptism⁹
nec iterabit. et nomē in cōfirmatōe frō
tis denuo imponet. **Sextū** est in vti
ce. i. in summitate capitis sup cerebrū
cū chrismate facta punctō. de q² in p⁹ma
pte sub ti. de p⁹secratōibus dictū ē. Se
primū ē in fronte chrismatio. de q² infra
dicet. Dat aut in qbusdā locis bap
tizatis cādida vestis. in signū sacerdotij.
z qdā rotūda mitra in signū corone re
gni vite. q² ipse ē mēbz xpi q² est rex e sa
cerdos. Dēs em veri xpiani reges et sa
cerdotes dicunt. vñ Petrus apl⁹ ait.
Vos est⁹ genus electū. regale sacerdo
tiū. Reges q² seipos et alios regunt. sa
cerdotes. q² seipos dño offerūt. iux⁹ illō
apl⁹. Obsecro vos p⁹ miscōiam dei vt ex
bibeatis corp⁹ia zc. Secūdo chrisma
lesu vestis cādida q² sup caput baptiza
ti imponit significat fm rabanū interi
oris et exterioris hois castitatē z inno
centiā z puritatē xpianā. quā post ablu
tas veteres mac⁹as studiose seruare dz
iuxta illud. Omī tpe vestimēta tua sint

candida. Tercio renati albis indūnt
vestibus. ad designādū mysteriū ecclie
resurgentis. Designat em p hoc corpo
rū et animay futura resurrectio glorio
sa. et etiā resurrectio a p⁹ctis atq² angelis
cus nito. Recte igit baptizat⁹ albiavtū
tur vestibus. vt q² p⁹ime natiuitatis fa
ciē vetusti crrozis pann⁹ fuscant. habi
tus secūde regeneratiōis pferat glorie
indumentū. Vñ vestis ipa duplex ē. q²
si in modū cappe manicate. q² sacri du
plicia. s. beatitudinē et gloriā posside
bunt. Ipe aut vestes sunt stole albe. de
qbus dz. Et date sūt illis singule stole.
Stole em baptismū. palme vō trium
phū insinuāt. Quarto hec alba vestis
corpus. ipse vero albarus animā signi
ficat. In prouincia narbon. hec alba ve
stis linea i sui summitate cū filo rubeo
supfuitur aut alia varietate insignitur.
quandā quodāmō p⁹tendens coronam
Nempe alba vestis innocentie stolam
que nobis in baptismo redditur signifi
cat. rubea simbria q² supiat xpi passio
nem. p quā baptismi sacm implet des
gnat. coronam p⁹tendit. in signum coro
ne regni. vt pmissum est. Rursus ideo
chrismale can didū filo rubeo insignitū
baptizatis dat. vt sint solliciti seruare cā
dorē vturū quē in baptismo p passiōes
dñi rubricatum receperūt. iuxta illud.
Quare rub⁹ est vestimētū tuū. vnde in
Apo. Beatus q² custodit vestimēta sua
ne nudus ahibet. Sane albat⁹ seu ne
ophici hmoi albā vestē p septē dies poi
tant. q² hoc tpe q² septē diebus agit in
nocentiā p bona opa exercere oportet.
iuxta illud q² ait Salomō. Omī tpe ve
stimēta tua candida sint z oleū de ca
pite tuo non deficiat. In octauo vō dic.
illam deponunt. quia in etate quam di
es octaua significat ab omni opere vi
te presentis cessabimus. tunc em adue
niente veritate omnis figura cessabit. q²
per candidam vestem innigif. nam tūc

erimtis utroq; hoie. i. aia et corpe gl'ioſi
 Rurſus hec veſtis candida corp' ſigni-
 ficat. qđ omi tpe vite noſtre. qđ p ſepre-
 hariu agiſ. mūdū ſeruare cōuenit. in ſi-
 ne vō vite nſe illud deponimus. aliud
 gl'ioſum reſumpturn. qđ erit in octa-
 ua etate. Merito ergo illaz ſeptē dieb'
 ſeruamus z in octaua deponim'. vnde
 Salo. Da partem ſeptimā et octauaz.
 Sernaſ quoq; hec alba veſtis de ſabba-
 to in ſabbatū. quādo in ſabbato ſancto
 vel penthecoſtes baptizati ſunt. ad no-
 tandū qđ ſi mundiciam corp'is ſerna-
 uerimus de ſabbato pectoris tranſituri
 ſumus. depoſitis co:poribus ad ſabba-
 tum eternitatis. Et exiit in alio ſabba-
 to ad notandū qđ anima illius de corpe
 exiens. ſabbatū. i. requiem inueniet. ſi
 eius veſtis fuerit alba. Pari quoq; rōe
 confirmati ſiue in fronte chrīſmati vſ-
 q; ad ſeptimā diē lauati non dñt. Cum
 eñ ecclia tanto tpe celebret aduentū ſpī-
 rīſancti ſup apoſtolos Merito vnus
 quiſq; ſpīſctm accipiens. tanto tempo-
 re celebrare debet illius aduentū in ſe
 ſingulos dies pro ſingulis bonis cele-
 brando. Hec aut veſtiſolui ipſoſta alte-
 ri poſt eſt imponi ſi neceſſe fuerit. put ſā
 de panno quo caput confirmati alliga-
 tur dīcet. Quis melius ſit nouā habere
 In quibudam etiam locis baptizatis
 dantur calciamenta. que ſunt domini-
 ce mortis inſignia vt exemplo eius qui
 p nobis paſſus et mortuus eſt. carnem
 ſuam vicijs et concupiſcentijs mortifi-
 cet baptizatus. Datur quoq; candela ſi
 luminata in manu baptizati. vt cū dñs
 ad nuptias venerit ſit ſemper paratus
 et in aula celeſti occurrere cuſ lumina-
 rijs vntū z bonoz operum. De cereis
 etiā neophitoy ſupra dictū eſt. Sane
 legitur in canone Grego. qđ iudei ba-
 ptizandis quadraginta diez abſtinen-
 tia indicēda eſt. z ſi poſtq; baptizati ſūt
 poſtlatauerunt: cogēdi ſūt ſidē ſeruare.

et filij quos circūciderint ab eoz con-
 ſortio ſeparentur. Serni vō eoz circū-
 ciſi ab eis p iniuria corp'is ſui libertati
 tradantur. Et in concilio agatheſi ſta-
 tum eſt qđ iudei baptizandi qui de ſac-
 ti ad vomitū redeunt. nouē menses ſint
 prius inter cathecumīnos. Eger quoq;
 ſicut ait Cyrianus baptizari pōt. mox
 tūus vō non. nec enchariſtia ſibi dari.
 ſicut legitur in Burcardo li. iiii. c. cauē-
 dum eſt. et in li. v. c. idem placuit. Sed
 ſicut in eodē li. iiii. c. ſubito legitur. ſubi-
 to obmutescens ſic. ſi tñ voluntatis pte
 rite teſtimoniū verbis habet. aut pñtis
 in ſuo nutu. Pregnās vō mulier ſi ba-
 ptizeſ non intelligit ſm Iſodoz part'
 baptizatus in vētre. quia qui adhuc na-
 rus ſm adam non eſt: ſm chrīſtum re-
 generari nō poſteſt. nec dici regeneratio
 in eo poſteſt in quo generatio non
 pceſſit. Baptizandus ergo eſt qui ex ba-
 ptizato naſcitur. Tenendū quoq; eſt qđ
 diſcipuli et apoſtoli baptizati fuerint.
 qui etiam alios baptizabant. put dīcet
 ſub penthecoſten. qđ de Iohanne ſpe-
 cialiter Hiero. atteſtatur. et Auguſt. de
 Paulo. Item ſtatutum eſt in concilio
 carthagineſi. qđ mulier quibz docta ba-
 ptizare non preſumat. niſi neceſſitatez
 gente. Rurſus in cōcilio lugduneſi. ſta-
 tutum eſt vt qui pterq; in morte neceſ-
 ſitate cum veteri chrīſmate baptizau-
 rit deponatur. In concilio ylerdeſi. ſta-
 tutū eſt vt omnis ſſbz qui fontē lapide-
 um habere non pōt. vas cōueniēs ad
 hoc ſolum officiū habeat qđ extra ec-
 cleſiā non deportet. Debet igit ſons eſ-
 lapideus. Nam et de ſilice aqua in ba-
 ptiſmi ſpigiū emanauit. Sz xps qđ eſt
 ſons vitus eſt lapis angularis z petra
 Hoc qđ notandum eſt qđ p circūciſionē
 debebatur olim originale. et nunc p ba-
 ptiſmū. prout ſub ti. de circūciſiōe di-
 cum eſt. Ideo autem originale pecca-
 tum omib' nocet. qđ qñ adā peccauit.

nondum aliqđs ex eo fuerat materia-
liter pſemiatuſ. Iſm aut originale pec-
catu in ipſa aie inſuſcē pſtrabit. qz tunc
tres pncipales vires aie debilitant. Sz
cū originale pccū cōtrahat ſolū ex car-
nis corruptione. qre impuratur aie. Ne
ſpondeo. quia aia condelectat carni. vſ
melius. vt ibidem qđam digna retribu-
tio noſceretur. Anima. n. pñmi hominis
pñs peccādo carnē ipſam corruptit. Vñ
mō corruptio carnis aias corruptit. Cir-
ca baptiſmi formā notandū eſt q ſicut
ait Alexander papa. liij. Si qđ pueruſ
ter in aqua merſerit in nomine p. z fi. z
ſpūſſancti amen. z non dixerit. Ego ba-
ptiſo te in nomine pa. z fi. z ſpī. non eſt
puer baptiſatuſ. ſed z ſi immerſerit ter
puerū niſil dicens. baptiſatuſ non eſt.
Vex tēpe aploz baptiſando niſil ali-
ud dicebat niſi baptiſo te in noīe trīni-
tatiſ. Et ita explicite dicebant. vel etiā
ſimplicite. vt pote. In noīe dñi nſi ihēſu
xpī. Et baptiſabātur in ſtagnis z flumi-
nibz. Sed. b. Clemens. ij. a beato pe-
tro ex ipſius doctrina vnctionem olei z
crīſmatiſ addidit. Poſtea Leo papa.
damajuſ z ambroſi⁹ exorcīſmos z bñ-
dictioneſ z ceteraſ ſolemnitateſ adie-
cerūt. Baptiſmi aut forma nō viciatur
ſi quid in ea ſupflue ponit. vt ſi dicatur
Baptiſo te in noīe pñs z filij z ſpūſſcti
z diaboli. vſ arma virūqz cano. vſ ſi qđ
pñmiſſi forme. vt ſi dicat. arma virūqz
cano. z ego baptiſo te zc. Si vō aliqđ i-
terponatur. vt ſi dicatur. Ego baptiſo
te. z deus eſt. in nomīe patris z filij zc.
dicunt quidam non eſſe baptiſarū. alij
vō contra. Si aut ordo verboz forme
mutetur. vt ſi dicat. Baptiſo te in nomī-
ne filij z pñs z ſpūſſancti. dicūt non eē
baptiſarum. qñia ordo vboz de forma
eſt. Si vō mora naturalis z compēdi-
oſa interponat. pñta reſpirādo. tuſſien-
do. vel ſcreando. non obest. Ceterz for-
ma ipſa pñūciari poteſt literaliter z vul-

garliter. grece z latine z armenſce. Idez
eñ ſunt effectus. licet voces non ſint ee-
dem ſm Ateſto. Vñ grecuſ huc vent-
enſ baptiſat in lingua greca z econuer-
ſo. quia apoſtoli loquebātur varijs lin-
guis. Vñc ē q ſi quis dicit. Baptiſo te
in nomīe genitoris. et natūſue genit-
iſ ſancti flaminis baptiſatuſ eſt. Bene
eñ ſit baptiſmuſ ſub nomīnibz ſino-
nimis. Sed ſi dicat. mergo te in nomīe
patris zc. non eſt baptiſmuſ. quia illud
verbū mergo non eſt ſinonimū cū illo
verbo baptiſo. Non ſit etiā baptiſmuſ
ſi dicatur. Baptiſo te in nomīe trīu p-
ſonarū. vel in nomīe trīnitatiſ. vel in
nomīe xpī. vel ſi baptiſauerit in trib⁹
pñcipijs. aut in tribz filijs. aut in tri-
bz paraclitiſ. vel ſi omittat aliqua de
tribz pſoniſ. puta ſpūſſancti. vel filij
vel pñs. Sed etiā ſi diceret. in nomī-
ne paternitatiſ z filiationis zc. non eſt
baptiſmuſ. Item ſi omitteret hoc pro-
nomē ego. dicendo. Baptiſo zc. reuet qđ
dem quia pñomē illud ſubintelligitur
vñde nō deest. Sed etiā ſm Zacharias
papam ſi ſacerdoſ ſimplicitate ductuſ
nō intendens errorem introducere di-
xerit. Baptiſo te in nomīe patriā z fi-
lia z ſpūſſancta. baptiſmuſ nō viciatur.
Si vō dubitatur de aliquo virū ſit ba-
ptiſatuſ vel nō. ſtatuit alexander papa
liij. q baptiſet ſub hac forma. Si eſ ba-
ptiſatuſ nō te rebaptiſo. ſi ſi nondū ba-
ptiſatuſ eſ. ego baptiſo te in nomīe pa-
triſ z filij z ſpūſſancti amen. Ad hoc ſi
infans non poteſt totuſ naſci. ſed ſolū
caput. illud baptiſetur pñſqz moriatur.
Sed ſi mater in partu moriſ incidatur
z iufans vñuſ de ventre extrahatur et
baptiſet. Circa patrinoſ qui in bapti-
ſmo z confirmatione neceſſarij ſunt. di-
cendum eſt q vbi infans ſari vel crede-
re neſcit. patrinoſ interrogatur z rñdet
pro eo. z in eius fide z profeſſiōe bapti-
ſandus ſaluatur. Qđ etiā ſm Iſidoruſ

in egrotto surdo et muto baptisandis cōtingit. Nam etiā legim⁹ si ropheissam mulierem venisse ad ihm et rogasse pro filia spūm immūdu habente. et illam ad pces matris saluatā fuisse. Augusti. quocq; asserit q; responsio ipsius patris ad celebritatem. i. solennitatē p̄tinet sacramenti. q. d. non ad necessitatē. Parvulū. em̄ non fides illa q̄ in credentibus volūtate consistit. s̄ fidei sacramentum fidelem facit. Unde fidelis vocat. non rem ipsam mente obnuēdo. i. p̄tendo. s̄ ipsius rei sacramētum recipiēdo. Sicut ergo parvuli alieno errore damnati fuerāt sic ex aliena p̄fessione saluari posse necesse ē et cum illi ad intelligibilem etatē pervenerint. debēt patris in sinuare illis p̄fessionē quā p̄ eis fecerūt. Porro sacerdos baptisans et ep̄s cōfirmans se illis obligat q; de eis curam sp̄alem gerant. Quia tamē ip̄e nō om̄ibus potest curam sp̄alem imp̄dere. Id circo patrino cōmittit qui se p̄ isto fide suffozem p̄stituit. q; renatū docebit oīonem dñicam et simbolū fidei. q̄ quilibz xp̄ian⁹ adultus scire tenet. vel i lingua latina vel materna. et si patrinus filioli docē neglexerit. gravissimē peccat. Itē iuxta auctoritatē Leonis pape vii⁹ tantū debet esse in baptismo. et vnus in cōfirmatione patrinus. siue vir siue mulier. et hoc p̄pter pericula q̄ consueverunt cōtingere in cōiunctionibus m̄rimoni alibus. In q̄busdam tñ eccl̄ijs contrariā cōsuetudinē hoc derogatū esse videtur. et hoc ideo. qm̄ si veniat in dubium de aliquo vtrum sit baptisatus vel non quāto plures sunt patris et testes baptismi. tanto fortius dubiū excludetur et tanto plures ad instruendū filioli se cōstituūt debitores. Item fin canonez in cathecismo et in baptismo et in cōfirmatione vnus et idem patrinus sufficere potest vbi necessitas cogat. alias singuli singulos suscipiāt. Verū baptisatus

seu p̄firmatis patrinoz perfidia cōnon consentiūt nō obest. Cum igit patrinus filioli instruere teneat. et in fide ipsius baptisandus saluet. nullus debz patrinus effici nisi sciat dñicam oīonem et simbolū. In q̄bus ip̄e tenet filioli suum instruere cū sit fidelissim⁹ fidei illius. et eū debet custodire p̄ possene a fide et iusticia deuict. castitatem custodiat. iusticiam diligat. et teneat caritatē. vtpote responsurus in die iudicij de om̄i excessu illius. Sin aut quatuor genera psonaz quas eccl̄ia non suscipit in patris nos. Prīmū genus ē monach⁹. abbas. abbatissa. montales et h̄mōi. Secundū genus sunt infideles. Terciū illi q̄ nondū sunt p̄firmati. qui alios nō possunt tenere in baptismo. vel cōfirmatione instruere. Non. n. vere debent vocari fideles. vñ nec veri testes esse p̄t. Quartū genus est vir et vxor simul. nisi pri⁹ ambo votū emiserint castitatis. Si em̄ ambo eundez puerū de fonte leuaret spūales patres eiusdez fierent. Vñ vltorius carnaliter cōmisceri nō deberent. Nec etiā vt aiūt quidā. aliquis de sacro fonte leuare debet aliquos de sua sanguinitate. p̄sertim filiū xp̄iū vel filiām vel vxoris vel ecōuerso. q; caritatis dilectō p̄ baptismū p̄pagari debet. Baptismi solennitate cōpleta itur ad fontes. cum triplici letania et tride q; añ baptismū et post letanie circa baptisteriū pagantur p̄ eo qd̄ in apocal. legitur. Tris erat in circuitu sedis. Tris vt Beda ait q̄ sit so le irradiāte in nubes. et q̄ post diluuiū fuit p̄piciationis indicij. significat iter cessiones sanctorū. sedes eccl̄iam significat. nubes sunt viri sancti. iuxta illud Isa. Qui sunt hī qui vt nubes volant. Qui añ aduentum xp̄i et post deuotissimē peccia orauerūt et orāt. Fit autem hec letania circa fontes vsq; ad scē Johanne baptista ora p̄ nobis. eo q; ip̄e pri⁹ inuenit vel docuit baptismū. De

Liber

inde similiter cū trīna letania redit vsq̃
ad om̃es sancti orate p nobis. ad osten
dendū q̃ ipsi orant p filio baptisato. qui
mortuus fuerat z reuixit. perlerat z in
uentus ē. vt in vera fide trinitatis parti
cipet sacramēto baptismi. vel vt deum
quē confessus ē diligat toto corde. tota
mēte. z totis viribus. Sane agūtur in
quibusdam ecclesijs septene letanie añ
baptismū. qz oram⁹ sanctos intercede
re p nobis vt spūs sanctus cuius gratia
septiformis ē veniat sup aquam bapti
smi. In alijs agūtur quine dñi cathecu
mini baptisant vt de⁹ custodire dignet
quq̃ sensus cor: porz eoz ne p eos illece
bris secularibus incitari purificationē
baptismo acceptam amittant. Trine ē
quādoq̃ post baptismū agūtur. vt cre
dulitatem trinitatis in q̃ baptisati sunt
z quā professi sunt toto corde. tota men
te. totisq̃ viribus diligāt. Quidā etiam
cantant letaniā in eūdo ad fontes pro
pter spem. z inde redeūdo ppter rem. z
ad notandū q̃ sancti orant p baptisan
dis. vt sacm̃ vera fide p̃cipiant z p ba
ptisatis vt in sacramēto fidei pcepto cō
firmemur. In fine letanie sūt inꝝ apo
stolū petitiones. vt p̃picius esto. parce
nobis dñe. z obsecrationes. vt per nati
uitatem tuā libera nos dñe z postulari
ones. vt pctōres te rogamus audi nos.
Quid significet cātus post baptismū.
dictū 2 supra vbi de cātis agit. Ceterū
in q̃busdam ecclesijs in lectionibus z le
tanijs senes p̃cedunt. z iuuenes subse
quūtur. vel qz senex seru⁹. s. eleazar ad
duxit rebecca vt ysaac iuuenis appre
henderet eā. vel qz in baptismo iuvene
scit eccia. z renouat vt aq̃le iunet⁹ nra.
Rursus i q̃busdā ecclesijs dñi. xij. lectōes
legūt letanie discūt. z earū duodenarius
nūerus p tres q̃ternarios clericorū imple
tur. q̃bus orat. vt in baptisandis doctri
na capiat apostolorū fide trinitatis z q̃
tuorū virtutibus p̃dictorū.

Exto loco de confirmatōne dica
mus. Siquidem post baptismū se
quitur spūale signaculū. s. confir
matio. quo perfectio fiat qñ ad inuoca
tionē ep̃i spū sanctus infundit. Baptisa
tus aut p̃firmari nō pōt nisi demū post
septem dies post baptismū. ppter septē
+ dona spū sancti q̃ recipiūt in baptismo
Nam p singulis donis decet dies sin
gulos celebrari. Alij dicūt q̃ statim post
baptismū ē cōfirmatio inchoanda pro
pter rōem scriptam sub q̃nta feria cene
dñi. vbi agit de olei cōsecratione. Nam
Clemens p̃mus statuit vt baptisat⁹ cō
firmatus fieri possit cōfirmet. quia non est
perfectus xp̃ianus q̃ hoc nō necessita
te s̃ incuria aut volūtate omittit. Nec
frontis crismatio confirmatio dī. quia
p eā spūs sanct⁹ datur ad augmentum
z robur. Vñ cū ceteras vñctiōes z sim
plex sacerdos valeat exhibere. hāc non
nisi summ⁹ sacerdos. s. ep̃s debet cōfer
re. qz de solis apostolis legīt. quoz vica
rii sunt ep̃i. q̃ per manus impositiōem
spū sancti dabāt. quēadmodū actū
ap̃lorū lectio manifestat. Cuz audissent
inq̃t ap̃li q̃ erāt hierosolim̃s quia rece
pisset samaria vbum dei. miserūt ad eā
Petrū z Iohem. q̃ cū venissent orau
erūt p ip̃is vt acciperet spū sanctū. non
dum em̃ in quemq̃ illorum venerat. s̃
baptisati tantū erāt in nomine dñi ihu.
Tūc imponebāt manus sup illos z ac
ciperbāt spū sanctū. cuius aduētus p m̃
steriū vñctiōis designat. qz colūba in q̃
spū sanctus sup xpm̃ in baptismo descen
dit ad vesperz in cataclismo reuertens
ramū resperz oliue virētis. cui⁹ vñq̃ sa
crāmētū. David p̃pha p̃nosces exhibi
randā faciē in oleo p̃dicauit. Arnaldū
ste tñ p̃fidi heretici dicētes manū ipo
sitionē siue p̃solamentū fieri posse a q̃li
bet hoīe bono obijciūt. ad q̃ qd̃ p̃mis
sum ē de eo qd̃ legīt in actib⁹ ap̃lorū. q̃
ananyas saulo. z symeō z lucius sirenē

sis et mannaen barnabe et sancto man^oim
posuerunt. quod tamen nec apostoli nec episcopi fuisse le-
guntur. Et ex eo quod predictum miserrunt ad
eos petrum et iohannem. apparet quod episcopi de-
bent illuc ire ubi sunt quibus sit necesse
manus imponi. cumque illuc venerint orant
pro eis dicentes. Emitte in eis septiformem
spiritum sanctum etc. Non enim discipuli dabant
spiritum sanctum. sed orabant ut veniret in eos
quibus manus imponebant. Hoc ergo
agit episcopus confirmatio baptisato. quod
tutor pupillo. Quid enim prodest amplius
hereditatem filio relinquere. nisi ipse vir
lex aut pater illi possideat de tutore para-
clitus quidem est eius consolator in christo
custos et tutor qui suadente diabolo pos-
set sicut et pupillus suam perdere facilita-
tem. id est baptismi utilitatem. si hunc non ha-
beret tutorem. In confirmatione ergo
totius christiane religionis misterij plenitudo completur. In baptismo namque per spiritum
sanctum datur remissio peccatorum
hic autem ipse spiritus insinuat ut veniat et in
domum ipsam quam sanctificavit descende-
re et habitare digne et ad episcopi invocatio-
nem infundit. unde urbanus papa inquit. Per
manus episcopalis impositionem spiritus sanctus datur. ex
quo cor fidele ad prudentiam et constantiam
dilatare. ut quod plene sit christianus. Bis ergo in
unguento crismate baptisat. id est in vinctura et in
fronte. nam et ipsi apostoli bis fuit datus spiritus
sanctus. Primo in terra quando christus exuffla-
uit in eos dicens. Accipite spiritum sanctum. Se-
cundo a celo in die penthecostes. Sed et ipsi
apostoli receperunt spiritum sanctum in baptismo.
Non enim credendum est ipsos non fuisse ba-
ptisatos quod alios baptisabant. ut permixtus
est. Nec ergo duplex baptisator vinctura
significat quod spiritus sanctus datus est apo-
stolis. semel in terra ad dilectionem pro-
mi. et semel de celo ad dilectionem dei.
Unde ad notandum pulcritudinem do-
norum spiritus sancti. que in confirmatione co-
feruntur dicitur. Emitte in eum spiritum sapientie et in-
tellectus etc. Ne sunt vestes quibus induit

thor filij regis. De quibus dictum est. De-
dit eis potestates filios dei fieri his qui
credunt in nomine eius. Et de quibus dicit
apostolus. Quotquot baptisati estis christum
induitis. Non enim habet christum per indumentum
tota. quod donis spiritus sancti quibus christus ab ipsa
conceptione ornatus fuit. non est ornatus
Differt autem hec vinctura quod fit in fronte per
episcopum. ab illa que fit in cerebro siue
in vertice per sacerdotem. Primo quod fuit
habitu in illa signatur super baptisatum
spiritus sancti descensus ad habitationem deo
consecrandam. In hac vero signatur ut eiusdem
spiritus sancti septiformis gratia cum omni
plenitudine sanctitatis scientie et virtu-
tis venire in hominem declaretur. Secun-
do differunt quod per illam que fit in vertice
aia christo desponsat per istam vero datur et
dotatur. Item per illam ostenduntur vul-
nera esse sanata. per hanc plenitudo gra-
tiarum confertur. Quod ex verbis utriusque in-
ctionis potest perpendi. In collatione enim
illius vinctonis dicit sacerdos. Deus
omnipotens pater domini nostri ihesu
christi. qui te regeneravit ex aqua et spiritum
sancto. quique tibi dedit remissionem
omnium peccatorum. ipse te liniat crisma-
te salutis in vitam eternam. His verbis
saluatio que est in vitam eternam per hanc
vinctorem obtineri ostenditur. Sed hec
verba transcendit episcopus in vinctione confir-
mationis dicens. Emitte in eum septiformem
spiritum sanctum tuum patrem de celis. spiritum
sapientie et intellectus. spiritum consilij et fortitudinis.
spiritum scientie et pietatis. et imple eum
spiritum timoris domini et consigna eum signaculo
sancte crucis applicat in vitam eternam. consi-
gna inquit per spiritum sanctum non amittat.
In consilio toleranti. dicitur quod nullus de-
bet bis confirmari. sicut nec rebaptisari.
Post orationem quare communiter di-
cit episcopus super omnes confirman-
dos si plures sint. singulariter cuilibet
frontem linat in modum crucis crisma-
te cum pollice dicens cuilibet. In no-

mine p̄s et filiū et spū sancti pax tibi.
Que saluatio fit ad nouū hoīem. q̄ dī
gnus est saluari ppter vite nouitatē. et
q̄ fm̄ deū creatus est in iusticia et scitā
te et veritate. Interim em̄ cū erat verus
nō erat saluandus. s̄m̄ erat p̄ eo oīā
dum. Iō aut̄ fit in modū crucis et cum
chrismate. sic et oīa chrisinata cū crucis
figura p̄ficiunt. vt appareat q̄ est illius
per cuius crucē redeptus est. sine quo
signaculo nō optet nos aī deū p̄feci
rari. Qd̄ fit cū pollice. q̄ ille in cōse
cra
tōe pontificis est ad hoc specialiter con
secratus. vel q̄ ofīe datū optimū et om
ne bonū p̄fectū descendat a patre lumi
nū. Iō in fronte. q̄ ibi melius et citius
videtur. vt sic exterminator angelus vt
dens cum hoc signo munitus ad se nō
pertinere pertranscat. sicut pertrāsuit
domos hebreorū in egypto. vbi vidit
virū p̄postes līnītū sanguine agnī. et ex
cussit primogenita egypti oī i domib⁹
vbi hoc signū non erat. Quid em̄ ē san
guis agnī nisi fides passionis xpī. vter
q̄ postis hoc sanguine līnītur. cū fides
passionis xpī in corpore et mēte ge
stamus. in corpore per ministrū in men
te p̄ efficacā. Iōq̄ fit in fronte. q̄ p̄feci
rū est. non i occulto s̄ in manifesto xpī
nomen sp̄ hīe. Hinc est q̄ Iohā. ap̄l̄s
ait. Vidi supra montē syon agnū stā
tem et cū eo centū quadraginta quatuor
milla habentes nomē eius et nomē pa
tris eius xpī in frontibus suis. Sta
re em̄ et in mōte et cū agno stare p̄fectoꝝ
est. et perfectio in cōfirmatione datur.
vt p̄missum est. Melius quoq̄ in frō
te infigitur. in quo summus pōtīfex la
minā auream figebat. in qua scriptum
erat ineffabile nomē dñi. et vt baptizat⁹
libere cōfiteat qd̄ credit. q̄ corde credit
ad iusticiam: ore aut̄ cōfessio fit ad salu
tem. memor eius qd̄ dñs ait. Qui me
confessus fuerit coram hominibus et̄.
Subsequenter ep̄s cōfirmatū p̄cutit

in facie. Primo vt tenacius memorie
teneat se hoc sacramentū recepisse. Se
cundo quia hoc sacramentū dat bapti
zato ad robur fidei vt p̄missum est vt
vīc sit ita fortis in fide in baptismo su
scipto q̄ vltius corā quocūq̄ confite
ri nomē xpī non erubescat Tercio
hec p̄cussio rep̄stat manū impositōez
qm̄ ap̄lī p̄ manus impositōez confirma
bant. Quarto ad terrendū malignum
sp̄m̄ vt fugiat et ne redire audeat. sicut
fecit beatus B̄ndictus liberās p̄ alapā
monachum qui a maligno sp̄ritu ve
rabatur vt legitur in dyak. Grego. li. ij.
ca. xxxij. Duo ergo facit ep̄s. Primiū
q̄ cum vngit in fronte. Secundū q̄ per
cutit ip̄m in faciem. Punctio significat
augmentum: gratie q̄tum ad actus au
daces aggrediendū ea que p̄tinant ad fi
dem. Percussio vero fit ne vltius cō
fundatur aut timeat p̄terī nomen chr̄
sti. quasi dicat ep̄scopus confirmato.
Ita sit fortis. vt quicūq̄ sic te p̄cusserit
vel quocūq̄ alio modo tibi cōfusionez
fecerit pro eo quia xpīsti nomē cōfite
ris tñ in his omnibus nō erubescas. p̄
cussī em̄ in facie erubescere solēt. Simi
liter etiam fit alicubi. Et p̄pter eandem
causam millibus nouis fieri pōt cōfir
matio in campo. Melius tñ fit in ecclia
aut in arrio ecclesie. vt in Burcardo li.
liij. ca. ep̄s. In concilio aurelianē. sta
tutum est vt sacramentum cōfirmati
onis a ieiuniis et ieiuniis p̄fecte eta
tis. puta duodecim vel quindecim an
norū. seu adultis moniis prius pecca
ta confiteri cōferat. Hodie tamē q̄ citi
us pōt hoc fiat. vt p̄missum est. Chri
smato autē aliquo panno albo frons il
lius circūcingit. ne recēs vinctio desinat
aut debeat. et septima die deponit. sicut
supra vbi agit de baptismo dictū est. Et
in concilio baluaceni. dicitur q̄ pannus
chrisimalis quo caput pueri in fronte p̄
ep̄m vel in vertice per p̄sby chrisma

et circūcingit. potest iterū super altum baptisatum imponi. Item nō cōfirmatus non pōt aliū tenere in baptismo vñ in confirmatione nec vir et vxor. vel cōsanguineus. vel etiā plures teneant cōfirmandum. put in baptismo dicunt ē.

¶ Primo loco de missa huius diei dicendum est. In qua qđem plura sunt notabilia. Primo qđ ante missam altaria coopiunt. qđ sit qđ iam ecclesia incipit resurrectionis preludia celebrare. magna est pō hui⁹ officij ad illam pñet. et in resurrectione xps qui per altare significat. stola corpis indutus ē. Item ministri altaris preciosi et splendidis sunt vestibus decorati. ad significandū qđ neophici sunt in dumentis virtutū ornati. Item missa non cantatur solito more. qđ in ea nō dī introit⁹ qđ est caput missę. eo qđ ille qđ est caput et principiu nřm substractus ē et in sepulcro silet. et nocte resurrectionis licet resurrexisset. tñ a suis nesciebat. Vñ euz maria magdalena inuenit monumētū vacuū. credidit eū esse sublatum. Hac em̄ die et in vigilia penthecostes seruamus antiquū ecclesie morē qui fuit añ papam Celestinū. fm̄ quē introitus in missa nō dicebat. s̄ a kyrtheleyson incipiebat. Incipit ergo a kyrtheleyson officiu. qđ est qđā vox leticie. de hoc etiā qđ neophici sunt renati. et rogat eccia vt dñs eos in nouitate cōseruare dignet. Om̄ia. n. qđ dicuntur vsq; ad euangelium ad eos referuntur. Sequit. Gloria in excelsis deo. qđ ideo cantat quia pax data est renatis. qđ ab angelis nūciata est i nocte natiuitatis. Cum ergo ipsi renouati sint gřa dei. pñt canere cū angelis Secūdo ideo. qm̄ angeli qui pmo o illō nato dño cantauerunt p renatis in baptismo gloriātur. Tercio qđ resurrectio xpi pñima est. ideo dī ille angelicus cātus. Et cū ip̄is angelis chorus exultat psonati melodia. et campane siue signa

etiam cōcrepant. qđ actenus fuere muta Collecta etiā de renatis manifeste ē qđ ē Deus qđ hanc sacratissimā noctē gloria dñice resurrectionis illustras. pserua in noua familie tue pgenie spm̄ odoptōis quē dedisti x̄. Cui p̄mittit. dñs vobiscū et nō parvobis. vt iam diceb. Silt̄ epla referit ad eos videlz. Si consurrexistis cū xpo. qđ sursum sunt q̄rite. vbi xps est in dextera dei sedens. ad Col. iij. c. q. d. Resurrexistis i baptismo a pctis sicut xps resurrexit ab oibus infirmitatibus suis. Sed ad qđ debent laborare resurgentes nisi vt ea qđ sursum sunt obtineant. ideo adiicit. qđ sursum sunt sapite nō qđ sup̄ terraz. i. celestia nō terrena vobis sapiant. Et addit. Mortui. n. estis vltima vřa abscondita ē cū xpo in deo. mortui. n. estis peccato. et mortui estis vob vt iam nō vobis. s̄ dño viuatis. Sic dicit apls. Vltimo ego. iam non ego. viuit vō in me xps. Vltima aut̄ vestra abscondita est in deo ideo. qđ nondū apparuit qđ futuri estis s̄ cū apparuerit xps vita vestra. apparebitis. euz ip̄o in gloria. Ecce ad qđ debeāt attendere neophici. scz vt sint et appareant cū xpo in gl̄ia. ad quā repñtandā ministri altaris solennes vestes induūt. vel vt renatoz stolam innocēte demōstrēt. In epla ergo baptisati instruitur. Post. eplam sequit. alla. qđ est vox angelica siue canticū angelorum. sicut ostendit Iohānes in Apoc. dicens. Audiat quasi vocē tubaz multaz in celo dicentū alla. qđ angeli gloriāntur ppter baptisatos a diaboli seruitute ereptos. et ad fidem conuersos. Et dī alla sine gradu. ad significandū qđ caput nostrū quiescit. vbi. n. ē quies. ibi nō est motus. vbi aut̄ nō est motus. ibi nō est ascensus de gradu in gradus. qđ significat graduale. Ideo aut̄ graduale non dicit. quia baptisati nōdū p opera in virtutibus gradu fecerūt. Dicit̄ etiā tractus qđ significat patientiā. p quā ex-

pectare debet gloriā sempiternā quā
 sequens sabbatuz in albis repitat. In
 quo sabbato nō cantat graduale qz ibi
 nō ē necessariū bonū opus nec tract⁹
 quia nec patientia. s. duplex allā p du
 plici gloria. s. anime et corpis. De b sub
 ti. de septem diebus post pasca dicitur
 Et pter morē ante tractū ponit allā. qd
 ē quedam vox leticie. ad notandū leti
 ciam neophicorū. quā habent de spūali
 nouitate. Sed qz graues sunt labores
 vie. sequit tractus qd dī a trahendo. Ad
 idem tñ inuitant neophici in versu alle
 lūa. et in tractu. videlicet ad dei laudē.
 Nam illa sonat. laudate dñm. Et i ver
 su allā dī. Confitemini dño. i. laudate do
 minū. Et additur causa quoniā bonus
 est in se et in nobis cū qbus misericordi
 ter et benigne egit dimittēdo peccata in
 baptismo. Et cantat tono resurrectionis
 scz octauo. Sed quia effectus benigni
 tatis posset esse ad temp⁹. ideo subdit.
 qm in seculū misericordia eius. Ad idē
 etiam inuitant in tractu. i. laudare do
 minū omnes gentes et. quoniam confir
 mata ē et. Reuera firmatur misericor
 dia. q in eternū durat. sicut in vsu allā
 dictum est. Nec autē duo. i. misericor
 dia et veritas. in psalmis iūguntur. vt nec
 misericordia iusta nec veritas nimis au
 stera credatur. Quare duplices laudes
 dicuntur. et quare tractus et qre sub hūili
 ori lingua dicit. sub ti. de septem diebus
 post pasca dicit. Scdo ideo allā pūsqz
 tractus dī. quia hebreā lingua mater ē
 et nobilissima omnīū linguarū ppter au
 toritatem diuine scripture. Latina vō
 inferior qm filia. Ptererea allā signifi
 cat iudeos prius cōuersos. tractus gē
 tiles postea credentes. Tercio dicit pri
 mo allā. in memoriā pōis statim. Ad
 sequit tractus in memorias sequentis.
 Precedit etiam allā ppter gaudium re
 uertitū de captiuitate babilonica. In
 alijs vō diebus graduale precedit allā

ppter pfectum pficientiū. Deinde seq
 tur euangelīū. Despere autē sabbati q
 lucefcit in prima sabbati. Mat. xxvii.
 ca. In quo de sollicitudine mulierū cir
 ca sepulcrū. et de ministerio angelorum
 et de resurrectione saluatoris agit. Vt
 q nūc. n. fuit sacrificiū neophicorū. S
 dehinc resurrectio ad memoriā reuoca
 tur. Et nota qz vespere sabbati hic accl
 pitur p nocte. et ē sensus. Despere sab
 bati. i. in nocte sabbati. Sed quia credi
 posset qz venissent mulieres in pncipio
 noctis. vel in medio. Idcirco adiunctū
 est. q lucefcit in pma sabbati. i. q ptnet
 ad lucē pme sabbati et. Lucefcerat em
 iam qm venerat maria magdalena et al
 tera maria videre sepulcrū. Ante euan
 gelīū aut nō portat lumen. nec etia in
 quibuscūqz ecclīis candelabra cū lumia
 rijs stant ad missam sup altare. Primo
 qz ille q est vep lumē nondū nobis red
 ditus ē. qm eius resurrectio nōdū erat
 manifesta. immo credebatur adhuc in se
 pulcro latere. Scdo qz mulieres xp̄m
 nō deū s. solūmō esse mortālē credētes
 occulte sine lumine ibāt ad sepulcrum
 vt vngerēt corpus ihu. Tercio. ad notā
 dū cecitatē cordis ignorantīū ip̄um re
 surgere posse. Incensum tñ fertur in si
 gnū qz mulieres tulerūt aromata vt vn
 gerēt ihm. Rursus accensa luminaria
 nō ferūt. s. incensum fit. ad norandū
 qz tūc oionis affectio q p incensum ex
 primit animis infirmorū nō deerat. sed
 veritatis lux q p accensa luminaria de
 signat eis certitudinalit nō clarebat p
 pter dñi sepulturā. Post euangelīū nō
 dī. Credo. vt p hoc infirmorū aiorū dubi
 ratio denoret. Queda tñ ecclie dicunt b
 diem. Credo. et p totam seqntē hebdoma
 dam. quō renat assenerāt se in deū ten
 dere. et ea q de xp̄o dicta sunt in enāge
 lio firmissime credere. Offertoriū quo
 qz non dī. in q significatur pmo silētia
 mulierū. q terite qm cū silentio recelle

runt a monumento ad quod iuerant. ut xpo
 vnguentum offerret. Secundo quod ipse veni-
 entes iuxta legis mandatum vngere cor-
 pus ihesu latenter venerunt ad sepulcrum.
 et pro illud in silentio steterunt timentes
 videre angelo vel custodibus sepulcri.
 Eax ergo more cantores silent. Tercio
 quod nondum surrexit quod det nobis quod offer-
 re possimus. Cantat autem sanctus sanctus
 sanctus. quod est angelorum canticum. quod ange-
 li tanquam nihil timentes in sepultura domini. et
 eius resurrectione quam non tacerunt suum
 habuerunt misterium. In canone etiam. scilicet in
 fra actione fit mentio de renatis. Agnus
 dei non cantatur. tum quod nondum surrexit. quod
 ipsi sciunt quod in die resurrectionis dixit
 discipulis suis. pax vobis. tum quod discipu-
 li tunc desperauerant nec credebant eum esse
 deum qui redimeret israel. Quando cleophas di-
 xit. Nos sperabamus quod ipse esset redem-
 pturus israel. quasi diceret. iam non spera-
 mus. immo desperamus. Sed et mulie-
 res qui venerunt ad monumentum. creden-
 tes corpus sublatum esse non credebant quod
 ipse peccata mundi tollere posset. Quando et ma-
 ria magdalena qui fuit magis sollicita au-
 duit a domino. Noli me tangere. nondum
 enim ascendit ad patrem meum. subaudi. i. cor-
 de tuo. i. nondum credis me esse equales
 patri. Ergo non credis me posse tollere
 peccata mundi. In quibusdam tamen ecclesiis ter-
 tius agnus dei. sine dona nobis pacem.
 Non datur etiam pax in detestatione oscu-
 li iude peccatoris. Et quod christus qui est vera
 pax nostra. nondum pacem nuntiavit. quia
 nondum surrexit qui in die resurrectionis
 apostolis ait. Pax vobis. Quando forte hic
 modus salutationis. scilicet Pax vobis. ab
 episcopo in principio huius missae non dicitur
 sed differtur ut novam salutationem in die
 resurrectionis sue populus affectuosius
 amplectatur. In aliquibus tamen ecclesiis pax
 datur eo quod gloria in excelsis cantatur. Post-
 communio etiam non cantatur. Primo ad-
 notandum quod non erant tunc qui in fide

christi collocarent. Secundo. quia baptisati
 nondum communicaverunt. sed in die sa-
 sce communicare debent. Tercio. quia non-
 dum surrexit qui nobis dat quod comu-
 nicemus. Quarto. quia vespere que se-
 quuntur vices obtinet postcommunione.
 Quinto. quia omnes tacerunt in christi
 comprehensione et crucifixione. ideo can-
 tores tacent. Cantoribus igitur tacentibus
 sacerdos suus implet officium. quia
 apostolis de resurrectione dubitantibus
 et mulieribus timentibus et nihil dicentibus
 christus ipse per suam gloriosam appa-
 rationem quibus voluit fecit se manifestum.
 Consequenter inter cenandum. id est cum sa-
 cerdos communicat adiunguntur breuissimi
 me vespere. scilicet Laudate dominum omnes
 gentes. que quasi non sunt vespere. quod
 sabbatum eterne quietis quod per hoc
 sabbatum figuratur. nullam habet ve-
 speram. Fit etiam officium breue propter
 ipsos neophicos quibus omnia debent
 breuiter cantari. maxime primo die ne-
 eis generetur fastidium ex pleritate. Quando
 sub una collecta missa et vespere claudunt.
 ne forte si finita missa dicerentur vespe-
 re. neophici non auditis vespere recesserent
 credentes habere licentiam abe-
 undi. Vel ideo totum officium sub una
 oratione complet. quoniam sacramentum baptismi in christi
 passione consummat. Vel ideo dies hec in
 missa non in vespera terminatur. ut christus qui nos
 morte redemit sine fine laudet qui est in se-
 cula benedictus. In quibusdam autem ecclesiis
 cantatur psalmus. Laudate dominum. sine gloria
 quia filius qui est tertia persona in trinitate
 nondum scitur esse nobis redditus.
 Rursus invitantur neophici ad laudandum
 dominum per psalmum illum. Laudate. et ipsi se lau-
 dare respondent dicentes quasi unus ho-
 mo vel per se vel per alios. Magnificat
 anima mea dominum. Hoc sabbatum
 privilegiatum est. quia in eo sunt ordines
 cathecumini baptisantur. cereus benedi-
 citur. et plures lectiones leguntur.

De sancto die pasce.

Equitur videre

I de festo pascale. de quo primo aliqua generalia pmittemus. consequenter de nocturno huius diei officio postmodum de diurno aliquo supponemus. Siquidem tempus pascale significat tempus illud quod erit post diem iudicii quoniam videlicet ad primum vite quas per Adam amisimus. deo propitiare regrediemur. quia consideratione poterit dici hoc tempus regressionis. quod tamen incipit in octava. In hac autem die resurrexit dominus qui est mundus prima. et rediens ad caput est octava ut dicitur in problemis septime partis. de qua dicitur in Paralipomenon in titulis psalmodiarum. quas octava sicut septem mundi etates precedunt. quarum sex sunt viventium et septima dormientium. sic et septem dies nostre recreationis hac die precedunt. sic quoque et septem dies circa circumdederunt usque ad letare hierusalem precesserunt. quas interposita dominice passionis memoria. hec dominica octave etatis reparationis sequitur. in qua etiam reparationis sicut octava est eadem cum prima. sic restituetur homo in idipsum et ad id quod fuerat conditus. immo super prime originis reparabitur dignitate. et consequenter corporis et anime felicissimam immortalitatem. Qualiter dominus tribus diebus et tribus noctibus fuit in sepulchro. et quia hora resurrexit. et quia hora debet dici officium matutinum. et quare hac die pasca celebratur. dictum est sub quinta feria cene domini. et sub sabbato sancto. Sane pasca grecum nomen est. quod hebraice dicitur phase. quod latine transitus interpretatur secundum Bedam. Non ergo dicitur pasca a passione ex eo quia phase in grece dicitur par latine. sed dicitur a transitu. Et hoc primo secundum historiam. ex eo quod exterminator angelus videns sanguinem in foribus israelitarum pretransiit nec eos percussit. Tunc etiam populus ex egipto transiit. id est exiit. tertiis die mare rubrum

pretransiit. Secundo secundum allegoriam. quia ecclesia hoc tempore transit per baptismum ab infidelitate ad fidem. Tercio secundum tropologiam. quoniam hoc tempore transimus per contritionem et confessionem de vitiis ad virtutes. ut infra dicetur. Quarto secundum analogiam. quoniam nunc Christus transiit a mortalitate ad immortalitatem. et faciet nos etiam am transire. Unde in evangelio. Cum vidisset Iesus inquit. quia venit eius hora ut transiret de hoc mundo ad patrem etc. Nominamus autem hanc diem grece et non hebraice vocabulo. licet lingua hebraea dignior sit tanquam mater. Primo ne in hoc videamur iudaisare. Secundo ne in hoc imitemur quosdam hereticos dicentes evangelium sine ceremonialibus non sufficere ad salutem. Item videtur grece et non latino vocabulo. propter auctoritatem. quoniam greca lingua antiquius rome et in italia tante fuit auctoritatis. ut non solum dies solennes grecis nominibus nuncuparentur ut pasca penthecosten. ypapanti. et epiphanias. verum etiam dignitates. ut apostolus. patriarcha. archiepiscopus. episcopus. et huiusmodi. Isidorus. tamen dicit quod pasca vocabulum non grecum sed hebreum est. Et Innocentius tertius dicit in quodam sermone quod pasca hebraice dicitur a phase quod est transitus grece vero a phasin quod est passio. Augustinus dicit quod hoc nomen pasca per divinam dispositionem compactum est et ex hoc nomine grece pasce. quod passio interpretatur. et ex hoc nomine hebreo phase quod transitus interpretatur. Nam hec duo conveniunt in hoc nomine pasca tam secundum significationem quam secundum vocem. Secundum significationem. quoniam in passione Christi eius fuit transitus. Unde merito hoc nomen habet intellectum virtutis nominis et est latinum. ut sic ex duobus linguis fiat tercius. scilicet latina. Et est hoc nomen pasca solum declarationis et nutrivi generis. quod solum in tribus grecis nominibus invenitur scilicet pasca manna et mammona. Vel est

tercie declinationis. vt dicat pasca. tis
sicut dicit fantasma. tis. Vocat g pa-
sca ipsa dies resurrectionis et etiam tps a
dnica in ramispalmaru vsq ad octauas
pasce. qz in dnica ipsa inducebat agnus
qpi in quita feria imolari debebat. De
rutame fin vulgi consuetudinē dnica in
ramispalmaru dicit pasca floridū. feria
sexta phase. hodierna vero dies pasca.
olim tñ pñe dicebat pasca dies illa q
agn^o imolabatur. Solēnitas pasce an-
thonomastice dicit solēnitas solēnitati
eo q ceteras solēnitates huius solenni-
tatis nobilitas antecedit. et oēs dies do-
minici sunt octauae hui⁹ festi vt dicitur
in pñemio septime ptis. et in ea oia leti-
cie in signia pponunt Templū qz mun-
datur et ornat in parietib⁹. qz in eis co-
tine et pallia extendunt. et in choro dor-
salia et aperta extendunt. et banthalia di-
sponunt. velamē etiā qd erat ante cru-
cem vel in altū dirigit vel remouet vel
post altare ponit. ad notandū q prius
occulta modo sunt manifesta. Altare q
qz suis ornamentis decorat. vt in quib⁹
dam eccl^{ijs} verillis. q significat victo-
riam iesu xpi. crucib⁹ et alijs. de quo et
de velaminib⁹ tris colorz que hac die i
tribus lectionib⁹ de altari remouent. et
de triplici ornatu materialis templi di-
ctum est in pma parte sub ti. de pictur
Ministri qz ad decorē huius solēnita-
tis se in balneis plauant. barbas et coro-
nas rondūt. capillos deponūt. vestes si-
ne capas nigras deponūt et albas indu-
unt. que licet ad decorē fiant ad spūales
qz hominē referunt. Nō em lauamur
ad voluptatē. sed ad significatiōē. vt. s.
p exteriorē lotionē corpis interiorē aie
debere fieri ostendat. Barbas et coro-
nas rondere est supfluitates et vicia de-
ponere. capillos sup aures rondere est
qñqz sensus corpis ad seruendū deo ex-
peditos habere. nigras vestes siue ca-
pas exuere. est asperitatem penitētie de-

ponere albas siue suppellectia induere
est stolā immortalitatis firmiter expe-
ctare. Vel p vestē albā significam⁹ sto-
lam innocentie renatorū. Vel p hoc re-
pñentam⁹ hodiernā apparitiōē ange-
lorū q in vestib⁹ albis apparuerūt. In
hac sancta die nil qd a sacerdote nō sit
bñdictū comedere debem⁹. qz inimic⁹
noster nūc nos magis satagit supplāta-
re. Vñ in quibsdā loc⁹ quecūqz come-
di debēt ad eccliam portant et in atrio
vel in vestibulo ecclie cū cruce et aq be-
nedicta. et in vestib⁹ sacris a sacerdote
bñdicunt. Hinc est q hodie agn⁹ a sa-
cerdote bñdicit. ad repñendū q de⁹
p moysen et pplm agnū comedi iussit i
figurā ihu xpi. cui⁹ sanguine oia pmo-
genita sibi de mūdo redemit. et angelo
in nocte illa oia primogenita in egypto
pcutiente. pplm suū seruauit agni san-
guine pnotatū. Agn⁹ aut fm romanū
ordinē nō ad altare sed ad mēsam bene-
dicitur. In quibsdā etiā locis bñdicit
lac et mel. in memoriaz eius q dñs inqt
patribus nris abraē ysaac et iacob. In-
troducā vos in terrā fluentē lac et mel.
Nullas debet etiā vnqz aliqd comede-
re nisi prius saltem signo crucis facto.
Vñ legit in dyalogo Gregorij pape. li
bro. j. ca. iij. q cū quedā monialis frer
portū lacricā sine bñdictione comedit
et simul demonē qui sup eam erat susce-
pit. q multū illā vexauit. Nos quoqz vi-
dimus in ciuitate bononie puellā a di-
obus spiritib⁹ imundis et malignis tri-
ennio vexatā. Cūqz a quodā perito vo-
lente illos cū exorcismis et adiuratiōi-
bus ab humano corpe pellere interro-
garet qualiter corpus mulieris intras-
sent. responderunt q sedebāt in quodā
malogranato qd ipsa puella comede-
rat. qui tandē virtute adiuratiōnū nob
pñentibus ab humano corpe recesserūt
In quibsdā quoqz locis hac die zin
alijs in natali prelati cū suis clericis lu

Liber Sextus

dunt vel in claustris vel in domib⁹ epi
scopalibus. ita vt etiā descendant ad lu
dum pſle. vel etiā ad choreas ⁊ cantus.
quod vocat libertas decembrica. quia
antiquitus cōsuetudo fuit apud genti
les q^d hoc mēse ferui pastores et ancille
quadā libertate fruerent ⁊ cū dñs suis
dominarent. ⁊ cū eis facerēt festa ⁊ con
tūſia post collectas messes. laudabili⁹
tñ est a talib⁹ abstinere. In plerisq^{ue} etiā
regionib⁹ mulieres scōda die post pasca
verberāt maritos suos. tertia vero die
mariti vxores suas. sicut ⁊ antiq^{ue} lice
bat seruus dños saltē in crimine adulte
rij accusare impune. Hoc autē fit ad no
randū q^d debēt se inuicē corrigere. ne al
ter ab altero h^{uius} tpe exiſgat debitū thori.
Statutū est em̄ q^d cum hac die cōicare
debeāt trib⁹ pcedētib⁹ ⁊ trib⁹ vel quī
q^{ue} vel septē sequētib⁹ dieb⁹ ab amplexi
bus vacet. qd̄ sumptū est a dauid. q^d cuz
pueris suis acceptur⁹ panes ppositōis
ait ad abimelech sacerdotē. cōtinuim⁹
ab heri ⁊ nudius terci⁹. His trib⁹ dieb⁹
p̄mis solēniter est feriādū in sequētib⁹
vero lziris ruralia opa q̄ magis sūt ne
cessaria exercere. h^{uius} seminis nō lz nere.
nunq^{ue} autē choreas ducere. q^{ui} fm Gre
goriū. Meli⁹ est fodere ⁊ arare q̄ cho
reas ducere. Inde est q^d hi singuli dies
ppria hñt rñsoria. ceteri vō in quibusdā
ecclījs mutuata. In alijs tñ hñt etiā vs
q^{ue} in q̄ntā feriā ppria. Fuit q^{ue} apd̄ quos
daz h^{uius} tpe aq̄rū dimerſiones ne q^{ui} hoies
vigilauerūt in q̄dragesima i his sanctis
dieb⁹ dormire velint. Hoc q^{ue}z notāduz
est q^d pasca nostr^a sp̄ debz fieri in die do
minico. sic statuit Pius papa. ⁊ etiā vi
ctor papa. q^{ui} xpi h^{uius} pciliū palestiniū puo
cauit. lz em̄ p̄i⁹ eodē die celebrare. q^{ui}
tñ qdā inde dubitabāt. angelus dñi ad
corroborādos illoz aios apparuit i ha
bitu pastoralis herme doctoꝝ. ſcriptens
vt pasca sp̄ in die dñico ab omnibus cele
baret. Dñs tñ v^{er} surrexit in die. vi. kal.

aplis. Nam passus est octaua die kal.
aplis. videlicz in die tali in q̄li pcept⁹ est
siue in quali annūciatio virginis p ange
lum facta est. pur dictū est sub ti. de pa
rasceue. Celebrari etiā debz pasca in lu
nariōe aplis. q̄ntā in exodo pcept⁹ dñs
q^d mēsis ille p̄mus haberet. ⁊ agn⁹ die
decimaq̄rta imolaret. Dñ victor papa
dicit q^d pasca debet celebrari post quar
tadecimā diē lunariōis aplis. q^{ui} est p̄i
mus nuenſis fm hebreos vsq^{ue} in viceſi
māprimā diē eiusdē mēsis. i. lunariōis
Noquē em̄ ibi de mēse lunari nō de so
lari. quoniā in illa lunariōe est sp̄ pasca
vsq^{ue} ad viceſimāprimā diē. ⁊ vsq^{ue} ponit
ibi inclusiue. quoniā includit ipsa vice
ſimāp̄ma dies Vult ergo dicere victor
papa q^d pasca non debet esse infra deci
mamquartā diē lunationis aprilis. nec
post viceſimāprimā diē illius. Si em̄
decimaq̄rta diē lunariōis est in die do
minica ibi est pasca iudeoz. ⁊ dñica se
quēti est pasca nostrū scilicet in viceſi
māprimā die. Et hec lunatio q̄nq^{ue} inci
pit in marcio qd̄ plene in fine octauę p
tis dicit. Ecclesia tñ antiquitus celebra
bat pasca cum iudeis quartadecima lu
na p̄imi mensis quocunq^{ue} diē occurre
ret. quē rñz sancti patres in nicēna sy
nodo prohibuerūt. constituentes nō so
lum lunam pascalem ⁊ mensem inquit
rere sed etiā diem dominice resurrectio
nis obseruare. ⁊ ideo extenderūt pasca
a quartadecima luna vsq^{ue} ad viceſimā
primā. vt dictū ē. vt sic ⁊ dies domini
cus non omitteret ⁊ in die resurrectōis
domini pasca celebraret. ⁊ hoc plurib⁹
de causis. Primo ne ecclīa videret in
datzare ⁊ figuris iudaicis adberere rñz
temporibus ⁊ annis cōfidere. Secūdo
q^{ui} die dominica datū fuit māna a dño
p qd̄ significat eucharistia. i. panis an
geloz habens in se omne delectamen
tum ⁊ suauitatē omnis saporis Vnde
Exo. xvi. Die sexto parēt quod inferat

ut sit duplū q̄ inferre solebāt per singu-
los dies. et hec est dies veneris. et ita die
dnica datū est manna. Tercio qz prece-
ptum est comedere agnū cum lactucis
agrestibus et in azimis sinceritatis et ve-
ritatis. i. cū puro affectu. et puro intellē-
ctu hoc est in vltate Christus vero mor-
tem nostrā destruxit moriendo. et vitā
nostrā resurgendo reparauit. Et ita pa-
tet q̄ in die resurrectionis debemus co-
medere agnū. qz tūc incipit veritas no-
stre vite. Quarto nō celebrat pasca
strum cū iudeis. qui illud celebrāt deci-
ma quarta luna. quia q̄ntis tunc immo-
latus fuerit agnus. tūc incipit eius imo-
latio in sequētī die. qz tūc est tps lucis
nec est tps solēnizādi. et ideo ecclā dimi-
tūt hoc vsq̄ ad tps solēnitatis. qz debet
fieri cū solēnitate sicut dictū est. Quin-
to qz cū xpo vult ecclā celebrare pasca
suum. Triplex em̄ pasca fecerunt iudei
Primū in ramesse. qd̄ interpretat cōmo-
tio tinee. Per hoc significat primū pa-
sca. i. spūalis trāsitus de vicijs ad virtu-
tes. Per tineā em̄ pcr̄m intelligit. qz sic
tinea sumit pannū impceptibile. sic
pcr̄m aiam. Qñ aut pcr̄m cōmonet in
nobis siue amouet p penitentiā fit iste
trāsitus. Scda pasca fuit in syna. qd̄ in-
terpretat mēsurā. p qd̄ significat secūdu
pasca spūale. i. trāsitus de vte ad vtu-
tem. p qd̄ restituit homi sua mēsurā at-
tingēdi celestia Iste trāsitus fit qñ trāsi-
mus d̄ vte in vte. Tūc em̄ accedit
ad mēsurā suā hō. quonīa fact⁹ est vt sit
soci⁹ angeloz. Primuz pasca xps non
potuit celebrare. qz pcr̄m nō fecit. nec ē
inuētus dolus in ore ei⁹. neqz secūdu
qz dat⁹ fuit ei spū sanct⁹ nō ad mēsurā
a tpe sue natiuitatis. Tercium pasca fa-
ct⁹ fuit in galila. qd̄ interpretat reuelā-
tiō. Istud pasca fit a nobis qñ trāsim⁹
de mūdo ad patrē siue de mūdo ad ce-
lum et reuelāt nobis oīa que modo cre-
dimus. Hoc pasca celebravit xps per

resurrectionē suā. qd̄ nos celebramus
post decimā quartā lunam primū men-
sis post equinoctiū vernale qñ dies in-
cipiūt maiores esse noctibus. put dictū
est sub sabbato sancto. Sexta causa est
qz de primo pasca vel secundo non est
gaudiū multū sed de tercio. Vnde. ij.
Regū. xvij. c. Nō gloriē accinct⁹ eque
sicut discinctus. Septima. qz ex iussio-
ne angeli monemur pasca in dnica cele-
brare. vt pmissum est. Quare hoc et ce-
tera festa saluatoris pter natale muta-
bilia sint. dictū est sub natali. Qñ autē
debeat pasca anūciari dictū est sub epi-
phanīa. Porro considerande sunt q̄
dam hui⁹ pascalis tps varietates Sūt
em̄ in eo tres septimane q̄si p̄p̄is vo-
cabulis nūcupare. Prima est pascalis
Secūda in albis. Tercia expectatiōis
Prima dicit sanctificata ppter iustifi-
cationē aie. Vnde et qz homies p bap-
tismū sanctificati p totā septimanā illā
vestem quā in baptismo susceperūt de-
portāt. q̄ significat primā innocētie sto-
lam. Scda dicit in albis. puro qz bapti-
sati in sabbato scd̄ deponūt in sabbato
in albis albas stolas seu vestes quas i
baptismo susceperunt. Per albas qd̄
innuit quales in presentī vita esse debe-
ant. i. mūdi. et qualia deniqz sint corpo-
ra recepturi. qz sancti beatitudinē et glo-
riam possidebunt. put dictum est sub
sabbato sancto. Secūdo qz hoc tempo-
re illi qui baptisati sunt in sabbato san-
cto et ab episcopo pfirmati alias albas
stolas portare vsq̄ ad aliud sabbatum
solent. Cōmuniter tamē prior septima
nā vocatur in albis propter angelos q̄
in resurrectione domini in albis appa-
ruerūt vt pmissum est. et quia olim bap-
tizati illis diebus candidis vestib⁹ ve-
bāt vsq̄ ad sabbatum in albis. Et p-
pter p̄missas etiā causas dicitur sab-
batum in albis. Vel quia mos fuit an-
tiquitus vt in ipso sabbato vestes ex-

roto deponerēt ⁊ albas induerēt. qđ nō
fit in sabbato scđo. Tercia septimana .s.
qđ est post ascensionē dī expectatōis. qm̃
repñtat illud tps quo apli expectauerūt
aduentū spūscī. quib⁹ dñs dixit. Ma-
nere in hac ciuitate ⁊ expectate vsq; dū
induamini vīre ex alto. Prima aut se-
ptimana nō p̃tendit nisi vsq; in sabbatū
in albis exclusiue. ⁊ sic pasca sex dies
solū habet p octauis. Septimana vō i
albis incipit sabbato in albis. ⁊ termina-
tur in alto sabbato. ⁊ sic durat p octo di-
es. Octaua vō ascensiois cū deberet ter-
minari in q̃nta feria añ penthecostē p-
tendit vsq; ad penthecosten. q; licet duo
dies q̃ sup̃sunt octauae ascensiois. possint
inofficiari ad missas ⁊ dñica antecedēti.
tñ ad nocturnos nō haberēt inuitatorū
um vel lectōis. vel rñsorā. nisi ab ascen-
sione acciperēt. Dñ illi decē dies p̃vna
octaua reputant: nec mīrū cum ⁊ totus
tps pascale p vna reputet octaua. ⁊ sit
a natiuitate vsq; ad octauā ephē. De h
dicet sub dñica post ascensionē. T̃p̃s
aut pascale vsq; ad penthecosten. vocat
quingagesima. q; cōtinet quingēta
dies. p quod tps sublel significat. vt di-
cet sub penthecoste. Quas em̃ quadra-
gesimas celebramus cui numero addi-
tur decim us numerus. Et fit quinqu-
agesimus. Primam ante pasca in qua
labores ⁊ miserie huius tempis signi-
ficant. Dñ tunc ieiunam⁹ ⁊ cātica leti-
cie subtricem⁹. Scđa post pasca que si-
gnificat statū eterne felicitatis. ⁊ in ea tē-
pus glorie nostre post hāc vīaz repñta-
mus. tunc em̃ ab oi labore quiescem⁹ ⁊
in dei laude erim⁹. quare tunc cātica le-
ticie multiplicam⁹. ⁊ tanta penitentib⁹
aperit. q; nullius pcti impropertus erit
totū em̃ erit absorptū a gloria. put i col-
lecta huius diei habet. ⁊ hoc dictū est in
phemia huius ptis. nec ieiunam⁹: nec
genua flectim⁹. immo stantes oramus
Cum q; non erit pro quo flectant. s; do-

mus dei gloria replebitur. Tum etiam
vt libertatem quam nobis dñs resurgē-
do acquisiuit p̃stetur. Tum q; mult-
eres ad monumentū venientes non fle-
xerūt genua. sed erecte inspererunt i se-
pulcro. sicut dicit ambrosius in fine lu-
ce. Tum q; fm̃ ipsum Ambrosium his
quingēta diebus quibus dñs no-
biscū fuit quādendū est. ⁊ ingis festiui-
tas est in eis tanq; sit dies dñica. Tum
etiā quia hoc tempus pascale significat
octauā resurrectionis. in qua nec ieiua-
bit. nec genua flectent. sed perfectū gau-
dium om̃ibus erit. In festiuitatibus etiā
am beate Marie ⁊ diebus dominicis ⁊
festiuis. ⁊ in diebus penthecostes. nisi i
p̃sentia corporis ⁊ sanguinis christi ge-
nua flectēda non sunt. De hoc in quin-
ta parte sub ti. de prima dictū est. ⁊ sub
sabbato post penthecostē dicet. Genua
em̃ in ecclesia flectere cordis contritio-
nem significat. Et est notandū q; in ge-
nuflectionibus vtendū est oratione do-
minica. Vel oratione quā Augustinus
scripsit seu approbauit. s. Deus propi-
cius est mihi peccatori vel peccatrici ṽ
illa quam quidam sanctus heremita cō-
posuit ⁊ docuit thaydem meretricem. ⁊
dens illam quoridie genua flectere. ⁊ in
terrā discumbere. oculos sursum nō at-
tollere ⁊ dicere. Qui me plasmasti mi-
serere mei. Ceterū festiuitas pascalis he-
bdomadaria est. put in ti. sequenti dice-
tur. In paschali septiana salutare nos
ad inuicem hoc modo debemus. s. Re-
surrexit dñs. ⁊ saluatus debet respōde-
re. deo gratias. vel ⁊ apparuit simoni. ⁊
postea debemus dare osculū ad inuicem
in signū pacis ⁊ charitatis. vsus tñ hoc
nō habet. Romanus tñ pōtifer hac die
missam celebratur⁹ cardinales p̃latos
notarios ⁊ familiares suos. hoc modo
salutat ⁊ osculat. ⁊ etiam oēs p̃m̃i. se
inuicē hoc modo saluant ⁊ osculentur
Salutans em̃ dicit. Surrexit dñs vere

Salutaris et oscularis respondet. Et apparuit symoni.

¶ Equis videre de nocturno officio huius diei. Incipit autem ecclesia inuitatoriu. Alleluia surrexit dominus vere. quia toni. propter quinque apparitiones domini in illa die que dicte sunt in quarta parte sub titulo de salutatione ad populum vel propter quinque sensuum reparacione que fit per resurrectionem. In quibusdam tamen ecclesiis dicitur inuitatoriu cum triplici alleluia et septem toni propter quietem que datur in resurrectione. Epoca. xliij. Alimodo la dicit spiritus ut requiescat a laboribus suis. Et indigem inuitatorio. quia vis syon luget eo quod non sunt que veniant ad solennitatem. Hymnus autem non dicitur in quibusdam ecclesiis quia in resurrectione non cantabimus hymnos hominibus. sed in plateis iherusalem cantabimus alleluia. ut habet capitulum. penultimo Thobie. Sed loco hymni cantat alleluia. propter spem quam habemus de gloriosa resurrectione. Illi vero ecclesie cantant hymnum quia semper laudandum est deus. et cantant illum ad tertiam sub duplici cantu. vide licet unum versum sub uno cantu et alius versum eiusdem hymni sub alio. et unus altiori voce quam alius. ad significandum duplicem stolam glorie quam christus assumpsit scilicet corporis et anime. Quia vero virtute trinitatis in qua est perfectio. facta est resurrectio. ideo dicunt tres lectores. tunc quia soror nostra paruula est. et vera non habet. tunc quia baptisati non indigent labore quasi modo geniti infantes de hoc in sequenti tractatu dicet. Hac etiam die et hoc tempore cantant tres psalmi cum tribus antiphonis. Obseruat autem ideo iste ternarius numerus. Primo quia parces hominibus. propter precedens seiniui artritibus. Secundo ne neophiti multitudinem onerent. ut promissus est. Tercio propter triduanam domini sepulturam que precessit officiam resurrectionem. Quarto ad notandum quod tria que dominus secundum lucam promissit in hoc seculo perficere. scilicet de-

mones eijcere. sanitatem perficere. et tertio die consummari. in resurrectione consummata sunt. Primum operatus est dominus cum fecit ut relicta creatura rediremus ad creatorem. Secundum cum per fidem nos sibi tanquam membra capiti vnisset. ut de eius spiritu vueremus. Tercium cum in hoc confirmauit nos ne laboreremur. vel consummatio est nostra resurrectio. Hec etiam in nostra conuersione appareret. Eijciant enim a nobis demones per exorcismos. saniamur per cathedismum. et consummamur per baptismum et confirmationem. Primum notatur in primo psalmo et sua antiphona. vbi dicitur. Et consiliu meum non est cum impijs. In quo psalmo ostendit quod vitare debeat quis ad hoc quod sit beatus. scilicet non ire in consiliu impiorum etc. et quod facere debeat. scilicet habere voluntatem domini in corde. et in ea die et nocte meditari. Primus ergo psalmus cum antiphona sua monstrat impios. id est demones eijci a consilio filij dei. In hac demorum electio fit quod dominus in euangelio Iohannis dicit. Nunc iudiciu est mundi. nunc princeps huius mundi eijcet foras. Hoc iudiciu est discretio qua fideles per fidem separant ab impijs demonibus. quod iudiciu factu est in multis milibus creditu. Sed in hoc iudicio impij. id est in impietate pseuerantes non resurgunt. sed hi qui per fidem christo vnuntur. Et hoc est secundum quod notat in secundo psalmo et sua antiphona vbi dicitur. Postulaui patrem meum alleluia. dedit mihi gentes alleluia. in hereditate sibi alleluia. Hoc facinus est cum fideles per fidem ei tanquam capiti vnisset. ut per ipsum ad modum hereditatis fructificarent. vnde in psalmo irridendo dicit. Quare fremuerunt gentes etc. dicentes. Dirumpamus vincula eorum et proiciamus a nobis iugum ipsorum. Stulte dicunt. Qui habitat in cellis irridebit eos etc. Et christus dicit. Ego autem constitutus sum rex ab eo qui dicit. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam etc. Et aduerte quia antiphona dicit. dedit. et in psalmo dabo. ut

LIBER Tertius

In antiphona ostendat implerū esse qđ
in psalmo est pmissum. Tercius notat
in tercio psalmo et in sua antiphona. In
quo tangit cōsummatia quā dñs pmi
sit se pfecturū in tercio die vbi dicitur.
Ego dormiui et somnui cepi et hoc
em licet de passiōe et morte et resurrecti-
one saluatoris intelligat. moraliter tñ
cōueniēter intelligit de eo qđ dñs in pec-
cato dormiuit. et tandē p dei adiutoriu
surrexit. Quinto etiaz potest dici qđ qđ
p opa istoz triū dierū fuit cathecumini
mēbra xpi. s. p exorcizationē p abrenun-
ciationē dyaboli p fidē qua vnitas i eis
pficit. et p impositionē manus epoz si-
ne resurrectionem dñi. qđ est iustificatio
nostra. ideo ppter hāc iustificationē ca-
nim⁹ tres antiphonas in nocte resurre-
ctionis. Prima disūgit nos ab impijs
Secūda cōiungit nos capiti xpo. Ter-
cia facit nos resurgere ppter iustificati-
onem. Sexto etiaz potest dici qđ p tres
psalmos tria tpa significant. Tres anti-
phone cantant. in qbus patriarche pro-
phete et apli significant. Tres lectiones
legunt. qz lex spalmi p pphete resurre-
ctiones dñi pferunt. Tria rñsoria subse-
quūt. qz tres ordines. s. Noe Job et Da-
niel xpi resurrectione saluant. Singul
rñsoria gloria patri subiūgit in quibus
dam ecclīis. qz trinitas ab oibus ordinib⁹
bus collaudat. In qbusdā vero nō nisi
vnū gloria trib⁹ rñsorijs fm generales
cōsuetudinē continuat. ad notandū qđ
in trinitate vnū deū glorificam⁹. Sep-
timo ternariū in oibus frequētam⁹ p-
pter sacramēta baptisimi in triū psona-
rum noie celebrati. Octauo paucitate
vrimur pctionib⁹ ppter paucitatē qđ tñc
aderat pditionē. Nam apli erāt in nu-
mero pauci. metū iudeoz muti. et mor-
te dñi mesti. de audita resurrectione qua
si deliri. Qua paucitate volūt vñ qđaz
vñqz in penthecostes qñ faciunt p dīca-
tores numero plures. et spūsācto seruē-

tiores. vt iam dīcet. Alij vero solennita-
tem potius attendētes integrum et solē-
nez seruāt numerū. qz et si apostoli mu-
ti fuerunt tamē alloquiū angeloz et fre-
quens visitatio dñi nō defuerūt. Qua-
re in sequēti hebdomada canat tantū
vna antiphona cū tribus psalmis in se-
quenti ti. dīcet. Sane tercio respōso-
rio cū gloria patri decantato cñz cereis
et solenni pcessionē de choro ad aliquē
locū tendim⁹. vbi sepulcrū imaginariū
coaptat. et vbi introducunt psonē sub-
forma et habitu mulier. et duoz discipu-
lorum. s. Iohis et petri qđ ad sepulcrum
xpm qrentes venerūt. et qdam aliē pso-
nē in psonis et forma angeloz. qđ xpm a
mortuis resurrexisse dixerūt. in psonis
quoz recte cantari potest illa scda rñso-
riū pmi pīcula. Nolite timere et. vsqz i
finē responsorij. Tūc redeūt ad chorū
qñ fratrib⁹ referētes qđ viderūt et audie-
runt. et vnus redit citius alio. sicut Jo-
hānes cūcurrat citius Petro. In perso-
nis qz puenienter cantat illud rñsoriū
Cōgratulāmini. sine versu. Si qđ antez
habē versum de hac representatione ppo-
sitos licz nō autēticos. nō improbam⁹
Tūc chorus audita resurrectione xpi p-
rumpit in vocē altissime cantās. Te de-
um laudam⁹. Quidā vero hāc represen-
tationē faciūt anteqz matutinū inchoēt
Sed hic est ppior locus eo qđ te deū
laudam⁹ expmīt horā qđ dñs resurrexit
Quidā etiā cā faciūt ad missas. cū dīct
sequētia illa. Vixime pascali laudes.
cū dīct versus. Dic nobis. et sequētes.
Ad hoc in die nostrā resurrectionem
representam⁹ qđ xpo cōsurrexim⁹. et ideo
de die dīcimus. Nec dies quā fecit dñs
et. Et in nocte sepulturā qđ ei cōsepul-
sum⁹. et ideo illud nō dīcimus de nocte.
Vñ dīct apls. Cōsepulsi sumus cū
illo p baptismū in morte. Trīna etiam i-
mersio in aq̄ baptismi triduanā dñi se-
pulturam representat. Ille quidē cōse-

pulsus est xpo qui peccare quiescit. Ille surrexit cū xpo qui celestibus intēdit. Et aduerte. qz in duabus pcedentibus noctibus triduanā dñi sepulturā representam⁹ fm qđ dñs latuit in sepulcro. vnde tūc allā nō dicim⁹. in hac vero nocte sepulturā dñi representamus. in eo q xpo psepulcrū sum⁹. xpt allā cāram⁹. qz xpo psepeliri gaudiū ē nob. Ad pmā vō nō dī hymn⁹. xpt rōnez in sexta parte sub ti. de nocturnis assignataz. nec q cūqz vult. Quidam tñ dicit psalmus Cōfitemi. sicut z in sequēti titulo dicit. Nō sunt etiā petitiones obsecrationes ⁊ postulationes. qz dicit dñs. In die illa nō rogabitis me quicq. Et qz cū glorificati resurrexerim⁹. nō indigebimus istis. Non ergo dicuntur preces. qz vbi non erit misera non erit petenda misericordia. Vbi non erit temptatio. non erit dicendum. libera nos a malo. Non dicitur etiā capitulum. quod est refectio. ne post longam psalmodiā homo tedio afficiatur. Confortat enim fessos sicut electuarium membra. Tum quia ibi nullum erit redium. Tūz quia in b officio brevis est psalmodia. Et quoniam capitulum in horis non dicit. ideo nec responsoriū debet dici. quod respōdet capitulo siue lectioni. In missa tamen dicitur. qz respondet epistole. z in laudibus. qz respondet lectionibus. et dicitur tunc capitulum. Christus resurgens. ad Romanos. vj. ca. De vespertis in sequenti titulo dicitur.

Huc de diurno officio videam⁹

n Et quidez hac die fit statio apud sanctā mariā maiore. quia cū beatus Gregorius hac die ibi celebraret z pax domini pnunciaret. angelus domini alta voce respondit. Et cū spiritu tuo. Et propter hoc cū papa ibi hac die celebrans dicit. pax domini. in testimonium huius miraculi nihil sibi respondetur. Ceterum ante missam fit p-

cessio. quod ex euangelij auctoritate extrahitur. eo q angeli dixerunt mulieribus. Ite dicite discipulis quia precedet vos in galileam. Et dominus ad eas. Nunciate fratribus meis vt eant in galileam. ibi me videbitis. Nec ergo significat processionem apostolorum vt viderent dominum in galileam euntiu. Rursus galilea transmigratio interpretatur In galileam ire fuit de iudeis ad gentes transire. De qua transmigratio ne postea dixit. Euntes docete omnes gentes. baptisantes eos in nomine patris ⁊ filij ⁊ spūs sancti. In significationem ergo huius transmigrations hodie solennem agimus processionem siue in signū q nos oportz de vicijz transigrare ad virtutes. siue proficisci de virtute in virtutes. ad hoc vt videre dominum mereamur. quod fit specialiter in baptismo. ⁊ ideo in significationem baptismi nos ⁊ loca nostra aqua benedicta aspergim⁹ cantantes. Vidi aquā Alijs vero temporibus cantatur. Asperges me. Verū tamen nec hodie nec in pēthecostes aqua benedicitur. que latius profecti fuimus in quarta parte istitu. de aque benedictę asperusione. Ab hac pcessione omnes processionēs dominicales per annum originem traxerunt. vt videamus dominum in galilea id est in transfiguratione de vicijz ad virtutes Dies em dominica est dies resurrectionis. natiuitatis. ⁊ spūs sancti missiōis. ⁊ in omnib⁹ de nouo dūtaxat est testamentum cantandum. De pcessione dictum est in quarta parte sub ti. de accessu pōtificis ad altare. Sed ad quid dictū fuit aplis vt irent in galilea ad videntem dñm. pur legi in matheo euz eadem die euz viderint in iherlem. Respondet. hoc dicit maxime propter allegoriam. licet ad litterā factū sit. Allegorice em transmigratio illa significat transmigratiōez de iudeis ad gētes. in ij

maxime videt xps. qz in hoc maxie apparet xpi deitas q totus mund' ad p'di catōz famuloz xpi credidit. Dixit ei qpli iudeis. Quia verbū dei repulistis: z vos indignos fecistis vite eterne. ecce auertimur ad gētes. In hac p'cessione p'cedūt luminaria vt illud euāgeliū impleat in nobis. Sint lumbi v'ri p'cincti: z lucerne ardētes in manib' v'ris. Crux etiā p'cedit vt carnē nostrā crucifigam'. cum vicij z cōcupiscentijs. Et post cruces vexilla q sunt victorie ihu xpi insignia. sequunt' sacerdotes dealbati exultātes in laudes resurrectionis q p'cedunt cum tacita ppli sequētis expectatōe. vt p distinctas z morosas expectatōes cor paliter illud pphetiū qd tunc cantat' impleri videat. Cū iocunditate exhibitis et cū gaudio deducemini. Nā z mōtes et colles exultāt expectātes vos cum gaudio. Itē in ea maior sacerdos p'cedit. qz dixit dñs. p'cedā vos in galileā. Itē i ea nihil resonet qd sit veteris hystorie. sed ea solū cārant q gloriā psonent euangelij. Inter q illud p'sertim in qbusdāz ecclesijs admittit. Virtute magna reddebāt apli testimōiū resurrectionis ihu xpi Quia sicut dixim' in galilea trāsmigratio. est aploz p'dicatio. Cum aut' ventū est ad mediū tēpl. viri usq' sex' p'plo circumstante. totis virib' chorus in vocē exultatōis erumpit antiphaz cantās. Sed dicit angelus. q exprimit qd apostoli docuerūt. aut docere debuerūt. s. xpm v'nere. Et est totis viribus p'cinenū z in auditiū circumstantiū efferendū. qz quē queritis vult: z v'ra hoim cum eo surrexit. Vel hodierna p'cessio illud nob' recolit. q rex glorie cū exercitu redēptorū de infernalib' claustris ad celestia regna migravit. Post p'cessionē sequit' missa. z incipit p'centor' loco magni p'cētoris. s. xpi. Resurrexi z adhuc tecum sum. Post quē cantat chorus ad significandū q ad xpi similitudinē aliū fan-

cti q erunt in patria deū laudabūt. Ad vero sequit'. z adhuc tecū suz. in hoc notat eternitas. in qua sp est cum p're. Cantat q hac die in p'sona xpi. Resurrexi et adhuc tecū zc. sed tunc illud dicit in p'sona nostra qn re'surgentes transibim' de hac mortalitate ad immortalitatē. qd figurat in hoc qd dicit i euāgelio. Et trāsfiens ministrabit eis. Ministrabit enī nobis cibū spūalem. scilicet sicut iudeis dedit māna in deserto. Pōt etiā dici q dñs per ora pphetarū diriges sermonē ad patrē ait. Resurrexi z adhuc tecum sum. In quo tria notet. scz suā gloriōsā resurrectionē. z patris in passione p'ectionē. z cognitionē eius p sciētie sue dilatationē p orbē. Resurrectionē ei' notat cum dicit. Resurrexi z adhuc tecū sum zc. q. d. Non est ita sicut iudei cogitauit q a te oino sim derelictus z abiectus tanq' imundus. Vñ deridendo dicebat iudeis. Si filius dei est liberet eū Quasi diceret. Nō liberabit eū. qz d eo non curat. Protectionē patris in passione notat. cū dicit. Posuisti sup me manū tuam. q. d. Protexisti me nō a passione sed ab eo qd iudei intendebāt. vide licet ab extinctōe nois mei ad quā intēdebāt Vñ dicebant. Si dimittim' eum sic oēs credēt in eum. Sed in h' qd me occiderūt hoc quod ipi timebāt psecutum est. Nā ego qui sum granū frumēt' i cadens in terrā multū fructū attuli et tam de isto q' de illo p'imo laudandus est pat'. Vñ post vtrūq' cantat' alfa. scilicet entie patris dilatationē notat cum dicit Miraberis facta est zc. qsi diceret. Ex h' cognitio tua pater non tñ ad iudeos h' enī ad gentes dilatata est. Nam p' tantū in gente iudeoz cognoscebaris: iuxta illud. Notus in india deus zc. Et qz ab vtroq' p'plo p'sciseris ab vtroq' tibi laus offert. z idcirco duplex alfa sequitur. z ad id p'tinet vsus. Dñe p'ba't me zc. sessionē meam. s. humilitatē i passio-

ne. et resurrectionē meam. i. gloriā meā
in resurrectionē. In quibusdā tñ ecclīis ta-
cet verbū illud. sessionē. et solū dicit re-
surrectionē meā. Potest tñ utrūq; dici.
p quod duplex xpī natiuitas designat.
Sequit̃ hymnus trinitatis. s. gl̃ia patri.
q. in pcedentibus dieb; intermissus fuit
ppter ignominia illatā trinitati i tertia
p̃sona. s. in filio. Nunc aut̃ q; sublata est
ignominia illa. hymn; ille cantat. Nec
etiā in quibusdā ecclīis p cereos repre-
sentant̃ vbi tres cerei ante altare ardere
signauerūt. sed in trib; dieb; ante pascha
nō ardēt nisi duo in signū q; tertia p̃so-
na sublata est. hac vō die terti; cereus re-
accendit̃. in signum q; ip̃a ch̃isti p̃sona
gl̃iose reddidit nobis. Post hoc d; colle-
cta. in qua ostendit̃ quis sit resurrectio
nis et mort; effect;. qm̃ apertio ianue re-
gni celestis est effect;. Qualiter aut̃ illā
ianuā intrare debeam;. d; in ep̃la que ē
j. ad Cor. v. c. scilicet. Expurgate; vetus
fermentū. i. abijcite vetustatē a vobis. et
hoc est ire in galileā. i. de vicijs ad virtu-
tem et de virtute in virtutē sicut estis azi-
mi. i. esse debetis. vel est; azimi p baptis-
mū. Et em̃ pascha nostr; imolatus est xps
q. d. coctus est agn; et parat;. Itaq; epu-
lemur. Et determinat q̃s sit agn;. cum
dicit xps. Xps em̃ est pascha nostr;. id ē
agnus paschalis et festū pascale. Illa etiā
am rōne ip̃e est pascha. q; p ip̃m et ab ip̃o
et ad ip̃m est nobis trāsitus p̃dicus.
Nō in fermento veteri. neq; in fermento
malicie. i. male volūtat̃. et nequicie. id
est prauē intelligēte. nequā em̃ est qui
de deo male intelligit. sed in azimis sin-
ceritatis et veritatis. i. in accenso affectu
et purificato intellectu. vel in sinceritate
charitatis et puritate fidei. Sed etiā pl;
dicit veritas q; fides. comprehendit em̃
sapientiā et intelligentiā. S; videtur li-
tera ep̃stole in se cōtraria. Si em̃ sum;
azimi. i. sine fermento. quomodo expur-
gabimus vetus fermentū. quomodo

etiam dicitur vt sitis noua conspersio.
videt enim dicere vt sitis azimi sic estis
azimi. Nam noua cōpersio nihil aliud
est q; farina aqua cōpersa. i. pasta non
dū fermentata. Sed est notandū q; du-
obus modis dicit quis peccare. scz pec-
cato xp̃io vel peccato alieno cui cōsen-
tit. Erant em̃ illi quibus loquebat aposto-
lus azimi. i. sine xp̃ij peccati fermento. s;
erāt alieno peccato infecti dū non rep-
hēdebāt illū cui; possent. qui patri suo
xp̃iā noueram abstulerat. q; inter eos
erat. Vnde dicit̃ eis. Expurgate vetus
vermentū. id est abijcite illum a vobis
p ex cōmunicatiōē. vt sitis noua con-
sperio. i. sine fermento alieni peccati.

Sequit̃ graduale. quo vtitur ecclesia
ppter nos qui non habemus adhuc ni-
si resurrectionē anime. et expectam; re-
surrectionē corporis. scz. Hec dies quā
fecit dñs exultemus et letemur in ea. q;
exultando et letando stur. in paradysum
sed cum labore et angustia et cum maxi-
ma afflictione stur in infernum. q; non
est pax impijs dicit dñs. sed bonis est so-
cunditas pax et quies maxima ppter spe-
glorioso resurrectionis. Cantat autē gra-
duale licet sit lucus laboratiū propter
baptisatos qui arripuerūt laborē mili-
tie vt p̃ueniant ad alleluia eterne leticie
Grandis em̃ laboris sup̃ vt partē ha-
beant in scda resurrectione. Et est scien-
dum q; est dies temporis. Vnde. Ho-
die si vocē eius audieritis. i. si tempore
q; viueris. Et est dies eternitatis. Vnde
Hec dies est dies vna in atrijs tuis sup
millia. Hanc diē hodiernā festiuitas in-
choat. et ideo recte demonstratiue dicit̃
Hec dies quam etc. Et hodie resurrexit
dñs. Sed hec dies dum est in auroa vt
a sensu vocat̃ dies salutis et gratie. Cui;
fuerit in meridie vocabit̃ dies eternita-
tis et glorie. Hec dies declinū nō sen-
tit. et ideo solennitas ista vesp̃um nō
habet. vt dicetur in titulo sequēti. Post

modum sequitur alleluia cantus quidē angelicus. s. Pascha nostrum immolatur est xps. j. Cor. v. c. qz ipse est panis angeloz et in quem desiderāt angeli pspicere. etiā inceptū est hō. qsi diceret. Laudate dñm deū. qz pascha nostrū immolatus est xps. Deinde sequit̃ euāgelium. Marci. xvj. c. q̃ habet figurā leonis. qz et xps fuit leo in resurgēdo. et qz fm ordi nē legunt euāgelsa. put in sequēti ti. dicetur. Est aut̃ euāgeliiu Maria magdalena et maria iacobi et salome emest aromata zc. Similit̃ optet nos emere aromata bone volūtatis Esa. Venitez absqz argento et absqz vlla cōmutatōe emite vinū et lac. i. aromata virtutū qb⁹ vngit deus. qz delit̃ie sunt ei esse cum filiis hominū. Et sequit̃ ibi q̃ angelus apparuit mulieribus in vestibus albis. Sed in euāgello Matthi qd̃ legi in vigilia dicit̃ q̃ aspectus eius erat sicut fulgur. et vestimēta eius sicut nix. Et p hoc notatur sicut dicit Gregorius q̃ dñs in in dicio terribil̃ apparebit reprobis. et blādus iustis vna facie. Hoc em̃ erit ex diuersitate cōscientiaruz. Quia ergo blādus apparebit iustis. Ideo ne nimis ore surrectōe exultemus sequitur in oratorio. Terra tremuit et quieuit. In post communionē que sicut alleluia sumit̃ de epistola. hortatur ecclesia filios suos vt cum fide veniant ad communionē dicens. Pascha nostrum immolatus ēc. Aliunt quidam q̃ illud quod dicitur in introitu Resurrexi. vox ē sponsi ad spōsam eam de morte sua in presenti tempore consolantis. cui sponsa responder̃ Posuisti zc. Vel est vox generi humani quod in adam cecidit. et per christum resurrexit. Cetera sunt concentus angelorum et hominum de christi resurrextione gaudenium.

De septem diebus post pascha.

Ec p̃ria septima

b na pascalis t̃pis. licet cōter voce tur septimana in albis. tñ sequē magis p̃prie vocat̃ in albis p̃p̃t causas l p̃cedenti titulo positas. Et hec est cōs buic t̃pi et p̃cedēt. Est em̃ tota de septuagesima que terminat̃ in sabbato in albis. Unde est q̃ tract⁹ in sab bat o pascali et graduale p̃ totā sp̃am hebdomadā dicitur. qd̃ laborē significat. Illa vero et cetera cātica leticie cātant. vt dictū est sub dñica septuagesime. et hoc p̃pter temp⁹ regressiōis. qd̃ incipit fm quosdam in pascha. put ibi dictū est. Ibi ergo septē dies cōputant̃ cum septuagesima. quia hec septimana est septima a quadragesima. p̃ quā idem significat qd̃ p̃ septuagesimā. In cuius septima decade filij israhel acceperūt licentiā redeundi. et itaqz quasi liberi erāt. ideoqz diebus istis cātica leticie cantant. Porro oēs isti dies septē. sunt q̃si vna dies dñica. Vñ semp cantat̃ in eis. Hec dies quā fecit zc. Et in p̃fatione bz. Te q̃dem dñe oī tpe. sed i hoc potissimū die glo. p̃. zc. Et in eis sp̃ agit de resurrectōe. ad ostendendū q̃ p̃ septē dona sp̃ūsc̃ri venis̃ ad veraz resurrectionē. Vel potius qz in tota vīta ista que p̃ septē dies currit debemus anhelare ad gloriā resurrectionis q̃tū possumus. Sic et pascha in veteri testamēto p̃ septē dies celebrabat̃. et scenophagia. id est fixio tabernaculoz. Quēcūqz em̃ hac die facim⁹ ideo facere debem⁹ vt in celo tabernacula nostra figam⁹ qd̃ erit p̃ gloriā immortalitatis. vt ille q̃ crucifix⁹ est ostendat nobis suā deitatē cū dicit in officio nocturno. Ego sum q̃ suz. Et cū dicit se esse illū qui dixit moysi. q̃ est misit me ad vos. Exod. iij. Si q̃dem pascha est hebdomadaria festinitas. qz qualibz die hebdomade mutant̃ officia. In veteri em̃ testamēto tres habuerunt hebdomadarias festinitates. scz pascha et pen

ihecosten. quam etiam nos habemus. licet ad aliud q̄ illi habuerunt. ⁊ scenophagiam quam non habemus nisi q̄dammodo vt dicebat in phemio septime ptis. Quidā vero scripserūt q̄ festus penthecostes non fuit in veteri testamēto festū hebdomadale. Et q̄ in nouo testamēto habet septē officia ppter septē spūscī dona non q̄ sit festus hebdomadale. q̄ tres vltime dies non habent oīno ppria officia. Ad hoc notandū est q̄ cuz in v. be romana esset magna aeris pestilētia. b rūs Gregorius in tpe pascali ordinauit vt imago brē virginis q̄ in ecclia sancte marie maioris seruatur quam brūs lucas p̄ngitisse dicit. ⁊ eidē v̄gini similima perhibetur passionāliter portaretur. et dum ante processionem reuerenter portaretur. ecce tota aeris infectio ⁊ turbulentia cedebat imaginī fugiēs. ac si eas ferre nō posset. sic q̄ post imāginē mirā serenitas remanebat tūc autē iuxta imāginē audite dicunt tres voces angelorū canentū. Regina celi letare alfa. q̄ quē meruisti portare alfa. resurrexit sic dixit alfa. Statimq̄ b rūs Gregori⁹ adiunxit. ora p nobis deū rogamus alfa. q̄ ne antiphona ideo hoc tpe frequētat. Et tunc Gregori⁹ vidit supra castz creseriū āgelū dñi q̄ gladiū cruciatū tergēs in vaginā reponebat. Intellexit q̄ Gregorius q̄ pestis illa cessasset. qd ⁊ factū est. Dñ castz illud exinde castz sancti angelī vocatū est. Premissa imago in ecclia brē marie maioris in vībe sup līmē baptisterij seruatur. quam romani reginam vocant. Per hos autem septē dies tres tantum dicuntur psalmi sicut ⁊ in dominica resurrectionis. In hoc tamen interest fm aliquas ecclesias. quia tunc dicuntur cum tribus antiphonis. In his vero diebus cum vna sola. Siq̄dem ideo tres psalmi per hos septē dies baptismales dicuntur. quia qui per baptismum septē spīritus sancti do-

na suscipiunt. que per hos septē dies signantur. suscipiunt etiam tres virtutes. scz. fidem spem ⁊ charitatem: que per tres psalmos intelligunt que nobiscuz vsq̄ in finem manere debent. Canimus ergo tres psalmos vt recolamus nos trīa hīc. Antiphōa v̄vna ē q̄ vñ est a quo hec oīa sunt. Rursus vero quia vt premissum est. hec tota hebdomada est quasi vna dies dominica. inde est q̄ per omnes hos septē dies canimus psalmos de nocturno dominice diei. vel eis adjacentes. Quedam tamen ecclesie p̄termittunt psalmos maiores ⁊ laboriosos. scz. confitebor. ⁊ Diligam te. q̄ neophicis omnia breuia debent proponi. et ideo nostra paruula est. ⁊ vera non habet. Et apostolus dicit. Nec dedi vobis potum non escam. Sed numerum supplemus per illos dnos. Cum iuuocare ⁊ Verba mea. Et ita decem ⁊ octo psalmos pficimus vsq̄ in sextam feriā. In sabbato autem sumimus tres de adjacentibus quos in die dominica ad primam cantare solemus. scz. Dñs regit me. Domini est terra. ⁊ Iudica. Sed ⁊ illos duos. Deus dens respice. ⁊ Ad te domine leuaui. propter causam predictam pretermittimus. In sequenti vero tempore multiplicandi sunt psalmi. sicut et boni mores qui per psalmos intelliguntur. per quos ad gloriam peruenitur. quaz per totum tempus istud figuramus. In quibusdam tamen ecclesijs non dicunt nisi tres psalmos vsq̄ ad penthecosten. et hoc ex institutione alcuini. prout dicitur sub dominica de trinitate. Sed hoc non bene fit hodie. Primo quia causa quare illud institutum fuit hodie cessat. Secundo quia contra canonem Gregorij factum est prout dictum est in quinta parte sub titulo de nocturnis. Tertio ideo: quia inter canonicos regulares ⁊ alios clericos qui vsurpato nomine seculares

Liber Sextus

dicuntur. nulla debet esse quo ad hoc differentia. nam et ipsi magna ex parte antiquitus regulares fuerunt. Et certum est quod canonici regulares in octaua resurrectionis dicunt in nocturnis noue lectiones cum noue responsorijs. et etiam ecclesia romana. Qui enim dicunt quod omnia facilia debent esse eo tempore. propter neophytos illam facilitatem nimis extenuant. Nam due tantum sunt hebdomade neophytorum. scilicet. in pascha et penthecosten. et preerea concluditur eis in ascensione ubi sunt noue responsoria et noue psalmi cum suis antiphonis. Nulla enim est sufficiens ratio quare in sequenti die post ascensionem dicamus tantum tres psalmos cum una antiphona. De hoc etiam dictum est in titulo precedenti. Nempe secundum romanum ordinem in omnibus dominicis nouem lectiones dicunt licet magnum numerum concilium a pascha usque ad penthecosten tantum instituerit esse legendas ut seruatiui matutini in die cantent. quod in futuro trinitas comprehendat. et a factis in luce domino seruetur. Ad primum autem dicunt quodammodo per totam hebdomadam totum psalmum Confitemini etc. In quo precipue de christi resurrectione agitur illi vero solum versus Hec dies etc. quem in prima et in alijs horis per capitulum dicunt quod uita illa figuram in qua doctrina nulla necessaria erit. sed omnes docti gratulabimur et exultabimus. Psalmus uero Qui cumque uult etc. toto isto tempore non dicitur. quoniam ad fidem pertinet. hoc enim tempus significat octauam etate. ubi non erit fides que euacuabit. sed res que comprehendat non erit figura sed ueritas. In quibusdam tamen ecclesijs aliter obseruat quod ubi fides non est superedificari non potest. Minus etiam symbolum. scilicet. Crede in deum. ob eandem causam subtrahit ad primam. Nam cum uenerit quod perfectum est euacuabit quod ex parte est. Unde in codensis. scilicet. in dedicationibus populi usque ad communem altaris id est ad communionem. Non dicit etiam capitulum neque preces. ut dictum est in titulo precedenti.

Vesperinum officium est huius festiuitatis

et claritate illustratum. non enim per deum in adiutorium meum intende. quoniam in illa uita non sicut hic adiutorio indigebimus sed per kyrie heleyson inchoat. quod uespertina hora sabbati paschal baptismi fuit per kyrie heleyson inchoatum. et in trinitatis nomine celebratum. et christi erea in eadem hora et in eiusdem uerbis per totam hebdomadam in festiuitate regenerati omnes locutionem sancta trinitas adorant. Vel per kyrie heleyson incipit. ut quasi non existens per se officium misse officio continetur. Nam ut in titulo precedenti dicimus hec dies uespera non habet. quod declinatum eternitatis non agnouit. Tres psalmos sub uno alla. scilicet. gaudio cantant in quibusdam ecclesijs quod per fides trinitatis ad unum eternitatis gaudium peruenit. Vel hi tres psalmi resurrectioni que tertia die facta est preueniunt festum. Pro capitulo sequitur hec dies sicut in alijs horis. quod ibi non erit necessaria doctrina. sed exultatio. Vel ut notet sollicitudo baptismatorum adhuc peregrinatum in laboratum. quod non dum habet gaudium nisi spes. que peruenit ad alla rei. Proinde per hymnum sequitur alla. quod est christus illorum ciuium hymnus. Sane descendimus processionem ad fontes cum creto per totam hebdomadam cantantes canticum exultationis. et populus sequitur. scilicet. uiri per se. et mulieres per se. quod fit in memoriam eius quod hebrei pharone et suis in maris rubro submersis fecerunt. qui in gratiarum actiones de submersione hostium per totam hebdomadam redibant ad mare uiri per se. et mulieres per se cantantes illud canticum moysi. Cantemus domino. Si quidem hostes nostri sunt demones. mare rubrum est baptismus. in quo submergunt omnes hostes. scilicet. uicia et peccata et demones. Et inde etiam est quod neophyti baptisati in sabbato sancto pcedere suo lumine. scilicet. christo redeunt ad fontem baptismi. his septem diebus gratias agentes. quod inimici eorum submersi sunt. scilicet. uicia et peccata. et tunc circa fontes cantant

psalmi. Laudate pueri. s. nouiter baptisati. et In exitu isrl' d' egypto. qz p baptis-
mū de tenebris peccati exim'. Duo er-
go psalmi circa fontes cantant. qz p ge-
minā dilectionē ad fontē vite ptingit. q
baptisatis et barismo pueniūt. Baptisa-
tis. vt Laudate pueri. et est ammonitio
laudis ad neophicos. qui facti sunt pue-
ri. i. a vicijs purl. p quibus mater eccia
iubilat ad fontes in laudē eius gracie p
quā meruit esse qd in cātico amoris au-
diuit. Fons oroz puteus aquarū viuē-
tiū. Postea transit ad aliquod oratori-
um cū psalmo. In exitu isrl' q puenit ba-
ptismo cum dicit. Quid est tibi mare qd
fugisti. et fit statio ad crucifixū. et reddi-
tur ei grates. qz ipse est q baptisat. Dñ i
euāgelio. Sup quē viderit spīsanctū
descendentē et. hic est q baptisat. Et sa-
lutat. qz p crucē et in cruce nacti sumus
aiar nraz redemptōe. Huius p hos
septē dies baptismales. neophici quoti-
die ad ecciam ducunt. Sicut em filij is-
rael licet trāsissent mare rubz in q ba-
ptisati sunt. non tñ puenērūt ad terram
pmissionis. nisi sub ducib' dñi illos pa-
lcente ex manna. et colūna ignis eos pce-
dente. sic et ipi hīs septē diebus sub du-
cib'. i. p̄dyteris patrnis et matrnis du-
cuntur ad ecclesiam : et pascuntur cor-
pore domini. et cerei precedūt eos. Et sic
tandē in sabbato quasi pueniūt ad ter-
raz pmissionis. Cereos aut quos i sab-
bato scō dum baptisarent habuerūt. p
hanc hebdomadā in quibusdā locis ad
missas et ad vesp̄as accendūt. et in sab-
bato in albis vel in sequen ti dñica il-
los accēsos offerūt sacerdoti. Si qdē lu-
minaria accēsa bona opa sunt qbus to-
to tpe vite p̄ntis que p septenariū ducit
lacere debēt. Offerunt sacerdoti. qz post
hanc vitā ad sumū sacerdotē. i. ad xpm
cum luminari' bonoz op̄z veniunt.
Iuxta illud. Veniētes aut veniēt cū ex-
ultatione por. ma. suos. Potest etiaz

dicī q processiones vesp̄tinales hui'
hebdomade. reuersionem significant. d
captiuitate babilonie. Nec est enī
hebdomada reuertentium : qui in fine
sue captiuitatis reuertuntur ad deum.
Et vesp̄e trina statione complentur :
sicut et baptismus in trinitatis noie cele-
brat. Qui vō fontes non habēt nō exe-
ant. sed qnq psalmos p̄tinue dicāt. et p'
collectā dicī de cruce collectā adiungāt
Eadē vesp̄e quotidie repetunt. qz pro
vna et eadē die tota hec hebdomada re-
putat. In quibsdā etiā ecclesijs i hīs
septē diebus qñ descendit ad fontes an-
tefert quidā serpēs imaginarius. super
virgā. et cādelā nouo lumine accēsa sup
caput serpentis retorta. affigit. ex q cere-
us pascalis. et oēs alie cādele eccleie ac-
cendunt. Circa qd sciendū est q sicut le-
git Numeri. xxi. c. Moyses in deserto
erexit sup palū serpentē eneū. vt q p̄cū
si erāt a serpentib' p illi' sanarent aspe-
ctū. In quo xpi passio p̄figurata fuit.
Dñ et dñs ait in euāgelio iohis. Sicut
moyses exaltauit serpentē i deserto. ita
et exaltari op̄et filiū hois. Ido q serpēs
imagari' fert et aspicitur. Vt xpi passio
memoret. et p hoc a vulneribz peccato-
rum sanemur. Quā serpēs in palo ē xps
in patibulo. Ideo i benedictiōe baptis-
mi. et cum ad fontes descēdit. qz baptis-
mus a xpi passione vtutez accepit. in q
etiā a peccatis sanamur et mundamur.
Fit hoc in vesp̄is. qm ipse xps fuit sacri-
ficiū vesp̄inū. vñ p̄s. Eleuatio ma. me.
sacrificiū vesp̄inu. Ignis nou' ex silice
excussus est xps passus. qui est lumē d
lumine. ex q cerei cādele in ecclesia il-
luminant. qz ipse illuminat oēm hoiez
uentē in hunc mūdū. Cādelā in ca-
pite serpentis retorta ē spinea corona in
capite xpi posita. In cōpletorio vero i
quibusdā locis p̄terminis psalmus. Qui
habitat. sic in p̄ma p̄s. Quicūq. In
hīs aut sex dieb' dicit ad missam r̄soluit

z alla pnt infra dicef. Et dicit pmo rñfori
um. z post fequit alla. z hoc triplici de
causa. Primo qz em in laborib⁹ vite p-
sentis exultandū est iuxta illud. hilare⁹
datorē diligit de⁹. ideo nūc post gradua-
le z verſum puenient fequit alla. qd est
vox leticie. Scdo rñforium actiuā. alla
pō ptemplatiuā vitā ſignificat. Rñfori-
um em ſignificat actionē. quā ſcī exer-
cebūt in reſurrectōe corpoꝝ que erit in
oi leticia pur vba rñforioꝝ huius tēpōs
declarāt. q oia ſiue verſus eoꝝ excepto
eo q cantat in tertia feria. pnt ibi dicef.
ſunt de pō. cxvij. Conſtemini dñō. qui
pſalm⁹ ſonat pfeſſionē laudis. z eſt dñe
na leticia. Quia igit ois illa laus cōfeſ-
ſionis ſiue actio ad gaudiū z dei glifica-
tionē tendit. merito ab alla pcludendū
eſt. Et qm eadem actio nihil aliud eſt q
laus dei. id ad hoc oſtendendū poſt hos
ſex dies pūne canit ſine rñforijs alla.
Tertio ideo in his ſex dieb⁹ hoc fit. qz ſe-
narius numer⁹ ad opa ſicut ſeptenari⁹
ad requiē refert. Qui em vult puenire
ad requiē oportet cū primo toto tpe p-
ſentis vite bñ opari. Circa hoc ſciendū
eſt q ecclia his diebus ſctoꝝ actū in cor-
pe cum ſine leticie recolit. ſic incipiens
actū. vt ptingat ad quietē. pmo dies mā-
dat actū. ſeptim⁹ requiē geſtat. octauus
glificat. Nempe rñforiū illā actionē ſi-
gnificat. quā ſcī in reſurrectione corpo-
rū exercebūt. aie quippe ſctoꝝ ante re-
ſurrectōz corpoꝝ in qere ſunt. ſed dū il-
lā recipient in actōe erūt. z tunc ſic erit
actio vt non deſinat qes. In quiete qdē
erunt. q non laborabūt nec cogitātōni-
bus fluctuabūt nec erit etiā in qere illa
ſegnities deſidioſa. ſed ſic ab huius vite
opibus in ſine deſcēt. vt in alterius vite
actōe gaudeāt. Nec aut actio ideo nob
p numex ſenariū in memorias reducit.
qz ſicut ſeptenari⁹ numer⁹ requiē. ita ſe-
nari⁹ opa rñforioꝝ ſignificat. Per rñſo-
ria em intelligim⁹ ſctoꝝ actōes q erunt

cum oi leticia. vt iam dictū eſt. Et nota
q pdicti vſus qui canunt his ſeptē die-
bus cū rñforijs dicunt eo ordie quo po-
ſiti ſunt in pō. Cōſtemini. vñ ſumpti ſt
exceptis duob⁹ q in quibſdā ecclijs p-
poſtere ponunt. Nā in qnta feria dicunt
vſum. Bñdictus q venit in noie dñi rē.
q ibi ponit vltimo. Et in ſexta feria vſū
Iapide quem reprobauerūt edificātes
rē. z b ideo. qz in illo pleni⁹ agit de paſ-
ſione ſaluatoris. q in alijs verſibus ibi
poſitis. z ideo merito illa die cantat in
q paſſus fuit. Nec eſt omittēdū q i q-
buſdā ecclijs in his ſeptē dieb⁹ duoꝝ cū
albis ſupcilicis icipiūt rñforiū. Nec di-
es. Et in alijs qdā tropos poſt altare.
qd reſſentat ſepulchꝝ p eo q corp⁹ ihu
in eo ſacramentalit collocat z pſecratur
gērētes typ⁹ duoꝝ angeloz. q ſtantes
ſepulchꝝo xpm reſurrexiſſe retulerunt
Verba em illa Nec dies rē. ad reſurre-
ctōis diē ptinere noſcunt. Rurſus can-
tādo poſt altare repñtant aplos z mul-
eres timētes. z xpm reſurrexiſſe publi-
ce formidātes. Fit aut b ad laudes. ad
tertā z ad velpas. Primo eo q i his tri-
bus ſpālter hois xpi paſſio eſt expleta
Nā mane capt⁹ z illuſus. i tertia flagel-
latus z linguis crucifig⁹. in velpō d cru-
ce depoſit⁹ z ſepult⁹ eſt. Scdo in ſignū
q reſurrectio trib⁹ vīcibus nunciata eſt.
Primo ſm marcū z mattheū pvnū an-
gelū q ſm auguſtinū ſtabat i monumē-
to nō directe ſ qſi ad oſtiū. Scdo p du-
os āgelos q ſm Iobez ſtabāt in⁹. Ter-
tio p ipm xpm iuxta monumētū. Fit
etiā hoc in qbuſdā ecclijs ad miſſam eo
q illa in altari celebrat. ſup qd xpi corp⁹
pſecrat. Ideo aut a paſcha vſq ad octa-
uā pēthecoſtes canit alla fere in oibus
antiſthonis z rñforijs nocturnalib⁹ z in
offerēdis z poſcōſionibus. vt celebratō
tpls poſt reſurrectōz reducat nobis ad
memoriā vitam cōtemplatiuā. ſicut tē-
pus qd eſt ante paſcha reducit actiuā.

Tempus enī ante pascha qđ in ieiunij
 z oionibus agimus significat erumnas
 huius vite. z tribulatōz captiuitatis. in
 qua dū suimus. cārica leticie subtricem
 Tps vero post pascha significat beati-
 tudinē z ppetuā exultatōez. in qua post
 resurrectōz erimus. z ideo relaxatis ie-
 iunijs canēdo alla qđ interpretat lauda-
 te dñm. in dei laudib⁹ frequētam⁹. de q
 dictū est in phemio huius ptis. Illud
 tñ notandū est q in quibusdā ecclijs in
 hac hebdomada alla cantat in missa sine
 finali melodīa. z vsus antiphone sine
 neuima. sed in sequētib⁹ cantat cū illa
 z hoc ideo: qz in hac cātam⁹ p dño nro
 qui in aia z corpe p resurrectōe iam fa-
 ctus est glīosus. z illa finalis melodīa
 expectatōz nram significat. vel etiā san-
 ctōz scōe stole expectatōz. Tacemus g
 qz habem⁹ qđ opramus. paruuli nāqz
 plorat cū panē nō hnt. sed cū hnt qđ de-
 siderāt tacēt. ita z nos qsi ploram⁹ alio
 tpe. qz nō habem⁹ qđ desideram⁹ z sci
 qsi in desiderio sunt expectatōis. In q-
 busdā etiā ecclijs in magnis etiā solēni-
 tatib⁹ tacet illa melodīa in signū q san-
 cti p qbus celebram⁹ certi sunt q scōas
 stolā quā expectāt amittere nō pnt. Ju-
 bilus qđē diuersa notat. vt dictū est sub
 natali. Porro in istis octo dieb⁹ cātāt p
 memoria neophitōz z singulis diebus
 singula denotata sunt officia. qđ nō sit i
 toto tpe vsqz ad penthecostē. z in pma
 die. s. in sabbato scō. z in octaua dupli-
 ces laudes ponunt. In prima enī dī al-
 lelūia. pstemini z tractus. laudate dñm
 oēs gentes. in octaua dī duplex alla
 qđ ideo fit. qz pma vita nostra q fuit añ
 peccatā beata fuit s non sempiterna. s
 vita q erit in septima quietis erit brā et
 sempiterna. Quia g pma vita fuit brā.
 Idcirco cantat pmo alla. qđ est vox an-
 gelica in lingua hebraica. qz dignior est
 sed quia non fuit sempiterna. ideo hu-

miliori lingua latina cantat tractus lau-
 date. Quia vero vita que erit in septi-
 ma etate erit beata z sempiterna. ideo i
 sabbato in albis qui est dies septimus
 duplex alleluia cantatur propter dupli-
 cem stolam vt ibi dicit. Nam vita illa q
 in septima quieties dabitur. non tollet
 in octaua etate. que per octauū officij
 intelligit. sed potius consummabitur.

Circa cantica leticie notandum est. q
 quatuor sunt status ecclesie. Prim⁹ est
 culpe. scōs culpe z pene. tertius pene z
 gratie. quartus grē z glorie. Primū re-
 p̄sentat ecclīa in septuagesima. ideoqz
 subtricit. te deū laudamus z alla. qz non
 est speciosa laus in ore peccatoris. z glo-
 ria i excelsis deo. qz positus est inf deū
 z hoies partes inimicitiarū. Scōm re-
 p̄sentat in aduētu. ideoqz supra dicta cā-
 rica subtricit pter alla. qz lex data deus
 intelligere docuit z laudare. Tertiu re-
 p̄sentat in estiuo tpe. ideoqz p̄pter grati-
 am acceptā in festiuis ista cantant. sed
 ppter penam ista in ferialibus subtricit
 pter alleluia. quod etiā quotidie fre-
 quentat. quia spes de resurrectione fu-
 tura non infirmatur. Quartum repre-
 sentat inter octauas pasce z pentheco-
 ste. ideoqz supradicta cantica leticie fre-
 quentant z multiplicantur. quia tamen
 nondum habemus gloriam quam ex-
 pectamus. ideoqz te deum laudamus z
 gloria in excelsis deo. in ferialibus subtri-
 cemus. z in dominicis in quibus quasi
 duplicem resurrectionē representam⁹
 z etiam in festis sanctōū in missa duo
 alleluia cantamus sed in ferialib⁹ vnus
 vt iam dicitur. Nec te moueat q non
 rectum sed preposterum ordinem eccle-
 sia representat. eo q erunt nouissimi p-
 mi et primi nouissimi. Sic ergo varie-
 tas dierum et statuum humanorum
 varietatem inducit officiorum.

Curendū tamen est quare diuina

officia ita distinguunt. ut alia celebrentur
cū solo responsorio. alia cū solo alla. et
hoc quādoq; cū simplici alla. quādoq;
cū duplici alla. alia simul cū responso-
rio et alla. et alia cū responsorio et tractu
et alla cū alla et tractu. Dicitur potest q; di-
es ieiuniorū quibus rñsorium sine alla cani-
tur. recolūt actus eorū q; p̄siteris gūta
cōfitentur. ut ab illis p̄siliū accipiat pe-
nitēdi. Ip̄i ergo dies agunt cū solo re-
sponsorio. p; qd̄ vita actiua intelligitur. q;
in labore ducit sine alla qd̄ est canticū
leticie. q; eccl̄a dolet p; talib; tanq; p;
mēbris vulneratis et nondū sanatis. Ex
eo em̄ q; alla dimittit rubor eccl̄ie mon-
stratur quē habet de suis vulnerib; nō
dum sanatis. Preterea ideo tūc nō di-
citur alla. q; non est pulcra laus in ore
peccatoris. In diebus vō p̄festis q; sūt
ab octaua pasce vsq; ad octauā penthe-
costes simplex alla sine rñsorio canitur
Primo q; dies illi vitā cōtemplatiua
significāt. que erit post resurrectionem
in qua rñsio nō erit. q; penitētie actus
ibi superfluous erit. sed tantū alla canetur
de pcepta immortalitate. Secūdo q; tūc
p; illis canim; q; iam sunt in patria ad
qs iam nō p̄tinet actio laboriosa quaz
rñsorium notat. s; sunt in dei cōtemplati-
one et exultatione que intelligit p; alla.
Tercio q; ahi resurrectionē corporū no-
stroz; ania sine corpe deum laudabit.
Quarto q; sancti ante diē generalis re-
surrectionis simpliciter tantū recipiūt sto-
lam. s. anie. Rursus in quartis feriis glo-
ria in excelsis deo rē. et duplex alla non
dicitur. q; nondū habem; p̄fectā iustici-
am nec gl̄iam quā expectam; S; quia
eccl̄a ita p̄mā habet resurrectionē. tōo
alio tpe sp; alla canit. p̄terq; in septuage-
sima. ut dictū ē in p̄hemio hui; p̄tis s; b;
titu. s. tpe aduēt;. In octauis vō pasce
et in sabbato in albis duplex alla dī. qā
tūc ip̄s resurrectionis rep̄tam;. et i rede
q; erit in resurrectione dupliciter stolā. s. aie

et corporis p̄cipiemus. q; erim; vtroq;
hoīe. i. in aia et in corpe gl̄iosi. Erim; em̄
in corruptionis gl̄ia vestiti. In officio q;
q; sunt ab octaua pasce vsq; ad octauā
penthecostes duplex alla dicit. tū q; in
resurrectione quā ip̄i dies significāt cor-
pus simul cū aia laudabit deū. tum qā
duo sunt vñ letari debet aia in die sem-
piterna. vñ de pcepta leticia. aliud de
p̄cipiēda in resurrectione. tū q; resurre-
ctio dñi q; facta est in die dñica. ē causa
nostre resurrectionis future. et ideo in oī-
bus dñicis quasi octauā dñice resurre-
ctionis rep̄tam;. In ferialib; vñ. q;
nīaz ante resurrectionē aia vna dūtaxat
fruit beatitudine. Rursus iō vsq; ad oc-
tauā penthecostes duplex alla dī. q; in
octaua etate in q; erit corporū resurrectō
erim; vtroq; hoīe gl̄iosi. In oībus q;
festiuitatib; illo tpe occurrētib; duplex
alla dī. Et hoc p̄mo p̄pter requiē et frui-
tionē. Secūdo q; illi ita de duob; gaudēt
scz de eterna q̄te. et de diuina vīsiōne.
Tercio q; cū ita habeat gl̄iam aie securi
sunt de gl̄ia corporis. Sex vō dies pasce
les. videlicet inter sabbatū sanctū et sab-
batū in albis. et dñici dies atq; festiui q;
celebram; ab octauis p̄thecostes vsq;
in septuagesimā. in quibus rñsorium et alla
canit. recolūt actus eorū q; elemosynas
largiēdo infirmos visitādo et solū q; bo-
na sunt opando. p̄suerant ita habendo
in sanctitate. quā in baptismo receperūt
sine dubio ad cōtemplationē dei p̄ue-
niunt Inde est q; post responsorium qd̄ vi-
tam actiua significat. sequit; alla qd̄ sig-
nificat p̄templatiua. sed tūc vñ tantū
sine simplex alla dicit. p̄pter causas su-
pradictas. Prius aut; dicit rñsorium et
postea sequit; alla. p̄ut supradictum est
Dominici aut; dies et festiui a septuages-
ima vsq; in pasca. quorū responsorius nō
alla sed tractus subdit. recolunt eos q;
sunt in bonis operibus. sed vidētes la-
bozem. vñ timent casum nam; templa

riōibus rudentur sine quibus hec vi
ta nō dñcif. Inter rñsorū em̄ z alta tra
ctus est medi⁹. q̄ neq; in tāta leticia ē si
cut alleluia. neq; in tanto ope vt rñsorū
um. In sabbato vō sancto gaudētes p
necophēsis n̄rls. q; ab omī p̄ciō liberati
sunt. canim⁹ alleluia. h̄ q; eos trahēdos
varijs videm⁹ laboribus tractū adjici
mus. p̄ quē labores intelligunt. de q̄ dī
ctū est sub it. de septuagesima z in phe
mīo hui⁹ p̄ris. Quō officia istoz septē
diez z officia dñicaz q̄ sunt inter pasca
z p̄thecosten adaptent septē donis sp̄s
ritus sancti sub vigilia ascensionis. z s̄
sabbato in albis dicet. Circa euange
līa q̄ hoc tpe legunt sciendū est q̄ omīa
p̄tinent ad resurrectionē z iuxta ordinē
scriptoz ponunt. Mathe⁹ em̄ p̄mo scri
psit. scōdo Marc⁹. tercio Lucas. vltimo
Iohānes. vñ p̄mo ponit euāgeliū ma
thei i vigilia pasce. In ip̄o vō die pasce
euāgeliū marci. In scōda z tercia feria
euāgeliū luce. In q̄rtaz q̄nta feria z in
sabbato euāgeliū io. In sexta feria inf
ponit euāgeliū math. Sane in euange
līs vigiliē z die tñ agit de annūciatōe
resurrectionis facta p̄ angelū. In alijs de
visione. Cōueniebat em̄ vt p̄rius annū
ciaret dñi resurrectio. z postea ad maio
rē fidē faciendā copaliter ipse ab oībus
videret. Tria vō ioh̄is euāgelīa oīno p̄
postere posite sunt. p̄mū nanq; fuit qd̄
legit in sabbato. postea qd̄ legit in q̄n
ta feria. et i aliquāto tpe post qd̄ in q̄rta
feria legit. Nā Maria magdalena cuz
venisset ad monumentū z nō inuenisset
corpus dñi. sublatū credidit z cucurrit
z nūciauit petro z iohanne. q̄ cucurreūt
ad monumentū. z iohānes p̄cucurrit.
h̄ non statim intrauit. h̄ petrus tandem
veniens introiuit. z postea iohānes in
trauit. z cuz nō inuenissent redierūt ad
pp̄ria. Hoc legit in sabbato. Illis rede
untibus Maria remansit ad monumē
tū. z inclinās se in monumētum. vidit

vnū angelū sedētē ad caput aliū ad pe
des. q̄ dixerunt. Mulier: quid ploras.
Que dixit. q; tulerūt dñm meum: z ne
scio vbi posuerūt eū. Et tūc cōuersa re
trosum vidit Iesuz. q̄ dixit ei. Mulier
qd̄ ploras. quē q̄ris. Et illa respiciēs et
orulanū eū eē credēs: dixit. Dñe: si tu
sustulisti eū: dicito mihi. z ego eū tollā.
Hoc legit in quinta feria. Aliquāto tpe
post Petrus iuit piscatū cū sex alijs ad
mare rybertadis. vbi dñs apparuit eis
in litore. Et h̄ legit in q̄ta feria. S; q̄re
hec oīa. Solutio. In q̄rta feria feria cā
rat h̄ qd̄ cātabit sc̄ls in die iudicij. De
nīte bñdicti p̄ris mei zc. Et in illo evan
gelio qd̄ eadē die legit dī q̄ dñs apparuit
discipulis i litore maris. Et h̄ bñ cōue
nit. nā p̄ litus maris. vt dīc beat⁹ Gre.
sup illū locū. finis intelligit mūdī. in q̄
dñs apparebit suis gloriosus. z tūc Pe
trus trahet ad lit⁹ recte plenū magnis
p̄scibus cētū q̄draginta tribus. nec tñ
scindet recte. Per petrū intelligit ordo
sc̄toz p̄latoz q̄ de sanctū hui⁹ sc̄li ad lit
r⁹ stabilitatis eterne ducēt eos q̄ p̄ ip̄os
cōuersi sunt. h̄ b̄ attribuit soli petro pp̄
eccie vnitatē. S; quare legit in sabbato
in albis euāgeliū qd̄ tūc legit. Rūdeco
q̄ officiū hui⁹ sabbati cū officio p̄cedē
tis sabbati sancti in multis cōuenit. nā
in p̄cedēt sabbato duplex laus cantat
sic et in h̄. et etiā lectio lectōi puenit. q; in
lectiōe p̄cedētis sabbati dī. q̄ sursum
sunt sapite: nō q̄ sup terrā. et in lectiōe se
quētis dī. deponētes oēm dolū zc. z ip̄i
tāq; lapides viui sup edificamini zc. Et
nihil aliud est q̄ q̄ sursum sunt sapere.
Cōueniebat igit vt euāgeliū euāge
līo correspōderet. qd̄ fit in eoz p̄ncipijs
nā in euāgelio p̄cedētis sabbati dī. De
spere aut sabbati q̄ lucefcit i p̄ma sab
bati. id est in dileculo venit maria mag
dalena. Et in euangelio sequētis dicit.
Vna sabbati maria magdalena venit
ad monumētū cum adhuc tenebre es
et

sent. qđ idem est. In hoc tñ videt differe-
rentia. qđ dñs ibi qđ venit maria magdale-
na et altera maria. hic nō fit mentio. nī
si de maria magdalena. Sed vt ait au-
gu. in li. de concoz. euangl. ideo Iohes
solaz mariā magdalenā nominat. quia
fuit ceteris feruentior. nec tñ sō. ceteras
excludit. Euangelistū vō Math. legitur
in sexta feria. qđ dñs p passionē meruit
sibi dari potestātē in celo et in terra. vñ
potius datā notificari. z qđ dñs in sexta
feria passus est. Idcirco legit euāgeliz
math. in sexta feria. in qđ dñs ait discipu-
lis. Data est in vbi oīs potestas i celo et
in terra. vñ aplūs. Christus fact⁹ est pro
nobis obedīēs pī vsq; ad mortē mortē
aut cru. ppter qđ z de. 22. Vbi qđ pone-
ret euangeliz in quo agit a iohē de pī
ma visione dñi qđ facta fuit marie mag-
dalene nīsi in qñta feria. In pma ei die
nō poterat poni pdictis de causis. nec i
secūda nec in tercia nec in qñta nec i se-
xta nec i sabbato. vñ restat qđ in qñta fe-
ria necessario poni debuerit. Aliū qđ
dam qđ licz in scōda feria legat⁹ euāgeliz
de apparitōe dñi facta discipulis eunti-
bus i emaus. nō tñ illa facta fuit ea die
s; in pcedēt. Decē etēm appitōes post
xpī resurrectōez in euangeliz inuentū
tur ad fidē nrām cōfirmandā. qñq; in p
ima die. et qñq; postea. S; in apostolo
dī. qđ in die resurrectōis apparuit iaco-
bo. et qñgentis simul fratrib⁹. Et sic qđ
dam dicitur in tñā etiā die pmo apparui-
t mī. vt dicitū est i quarta pte sub ti. de
accessu pontificis ad altare. z i iacobo. qđ
voti vouerat nō comedere. s; et ioseph
etiā apparuit qđ p co tenebat in carcere
Verū qđ de visione angeloz z Maria
magdalena euāgeliste discordare vidē-
tur. ideo aliq sup hoc pter ppositū dica-
mus. Nā Mathens dicit qđ mulieres
viderunt angelum sedentē sup lapides
qui tñ erat extra monumētū. Marc⁹
dicit qđ introeuntes ipse in monumētū

viderunt eū sedentē in dextris. Iohes
dicit qđ Maria magdalena vidit duos
angelos vnū ad caput altū ad pedes se-
dentes. Lucas dicit qđ duo angeli stan-
tes dixerūt Marie magdalene et alijs.
cur qñtis viuentez 22. Ite Iohes dicit
solā vnā venisse. s. mariā magdalenam.
Marhe⁹ duas. s. eā z aliā. Marc⁹ tres.
scz eā. z mariā matrē iacobi minoris. et
mariā filiā salome. qđ fuit mater filioz
zebedei. s. iacobi maioris z iohānis euā-
geliste. fin Chri. tñ salome filia fuit.
Lucas plures dicit. Dicit em. Erat aut
Maria magdalena z iohāna et maria
iacobi minoris subaudi mī. z ceterē qđ
cū tñs erant. Et alie venērūt qñs nō enī
merant euangeliste. Ecce tñ tres mar-
as repñtat. Rursus mat. dī. qđ mulieres
certificate p āgelū. Inter qñs erat pcpue
maria magdalena. denūciauerūt aplīs
dñm resurrexisse. z Iohes dī qđ maria
magdalena nunciauit petro z iohanni
eū sublatū fuisse. Vera quidē sunt oīs
qđ dicit euāgeliste in his. z nō sūt ad
uersa. s; qđ vn⁹ minus dicit. ali⁹ supplet
Vex est em sic narrat math. qđ pmo vi-
derūt angelū sedentē sup lapidē quem
reuoluerat ab ostio monumētī. qđ et di-
xit eis eū resurrexisse. z adiecit. Venite
et videte locū vbi posuerūt eū. Et tunc
ipse surgens pcessit eas in monumētuz.
z sedit in dextris. sic narrat Marcus.
Post maria magdalena vidit vnū ad
caput et aliū ad pedes sedentes. sic dī
Iohannes. qđ dixerūt ei. Mulier: quid
ploras. z nunciauerunt eū resurrexisse.
Et tunc surrexerūt ipsi vt apparerēt ei
stantes. sic dicit Lucas. vt in hoc qđ sur-
reperunt dñm surrexisse ostenderent. z
cū starent dixerūt ei z alijs. Cur qñtis
viuentē cū mortuis. i. eū qđ surrexit cōt
qñtis in sepulcro. qđ est locus mortuo-
rum. Ambro. dicit duas fuisse marias
magdalenas. vna qđ fm math. scilicet dñs
urrexisse. alia qđ fm Jo. nesciuit s; corp⁹

sublatū credidit. Aug. do d̄ p̄cor. euāg. sic soluit. Dicit ei q̄ cū maria magdale na cum alijs veniret dicendo. Quis re uoluer nobis lapidem ab ostio monu menti. cū adhuc aliq̄rūlū longe esset v̄ dit lapidē reuolurum. z statim cucurrit ad Petrum et Johannem. z significa uit eis corpus dñi fuisse sublatum. qui vententes inuenerūt monumentū va cuū: z credentes q̄ fuisset sublatū. redi erunt. Maria autē iterū adiunxit se ali js. et ip̄sus accedens cum eis vidit an gelū sedentem sup lapidē. sicut dicit Mathe⁹. et cetera sicut superius dicta sunt. Zacharias q̄ p̄posuit vnū euāgeli um ex quattuor aliter soluit. Dicit em̄ q̄ maria magdalena et alie venerūt ad monumentū et viderunt angelū sedē tem. sup lapidē. sicut dicit mathens. z post in monumento. sicut dicit marc⁹. z inde duos stantes vnū ad caput z ali um ad pedes. sicut dicit Lucas. s. illum p̄torem cū alto. vel eo disp̄ante alios duos. qui dixerunt. Cur queritis viuē tem cum mortuis. z significauerunt eū resurrexisse. Illie crediderūt verbis eo rum. Maria remansit incredula. Quō alie nunciauerunt discipulis dominū resurrexisse. illa nunciavit Petro z Jo hānē. q̄ dixerūt ei. Mulier: qd̄ ploras Et illa r̄ndit. q̄ tulerunt dominū meū. z nescio vbi posuerunt eum. Et cōuer sa vidit dñm. Qui dixit ei. Mulier: qd̄ ploras. quem queris. Et illa putās eū orulanū esse. dixit. Dñe si tu sustulisti eūz dicito mihi: et ego eum tollam. Et tunc dñs eam ex nomine nominauit. z ipsa tunc eum cognouit. z post plures locutiones angelorū tunc p̄mo credi dit. z voluit p̄ciedere ad pedes dñi. et

dñs dixit ei. Noli me tangere. nō dñm em̄ ascendi ad patrē meū. subintelligit in corde tuo. q. d. Quē queris tāq̄ mor tuū. non credis p̄i esse equalē. m. Et ad secit dñs. Vade et dic fratribus meis. Ascēdo ad patrē meū et patrē vestrum zc. i. in p̄mo est vt ascēdā. Et ipsa ce pit ire tā certificata. z inuenitis alijs mu lieribus: Init pariter cū eis hoc nūciare apostolis. Et in illa via apparuit eis do minus dicens. Auere. Que accesserūt z tenuerūt pedes eius. Predictū autē modū loquendi. in quo quasi generali ter dictū est q̄ mulieres fuerūt nuncia re dominū resurrexisse. cum tñ maria q̄ erat vna ex illis. tunc incredula fuit se pe in scripturis inuenimus. sicut z dñs dicit discipulis. Et me scitis et viā meā scitis. Cum tñ quidā essent inter eos q̄ hoc nescirent. vñ dñs ait. Tanto tpe vo biscum sum et non cognouistis me zc. Sed illud p̄mo dictū est scientibus. istud ignorantibus. Ita etiam dī q̄ dñs in ascensione apparuit discipulis. z ex probauit incredulitatem z duriciā cor dis eoz. quia his qui viderāt eū resurre xisse non crediderūt. cū tñ aliqui inter eos fuerint qui tam crediderant. sicut Petrus et alij plures. Sed illud p̄mo dictum est de incredulis. Nec opinio vi detur probabili⁹ q̄ secunda. Et quod dixit Ambro. nō est credēdū q̄ dixerit asserendo h̄ aliorū opiniōes referendo. licet ipse eam argumentis p̄bare vide arur. q̄bus iuxta predictam opiniōez leuiter r̄hiderur. z fere totum qd̄ ipse in ducit p̄ interemptionē soluitur. Verbi gratia. q̄ ipse dicit q̄ vna maria fuit fm̄ Matheū que sciuit dñm resurrexisse. hoc est falsum. quia alijs credentibus verbis angelī. ipsa remansit incredula. Augustinus vero non sic fuisse dicit. vt narrat. s̄ narrat ita potuisse fuisse. vñ p̄babiliorē sententiē non p̄iudicet.

De secunda feria post pasca.

Via per gloria 3

q resurrectionis impleuit dñs q
promisit in veteri testamēto.
vt vñs introduceret nos in terrā fluen-
tem lac et mel. Ideo dñs eccia in introi-
tu hui⁹ secunde ferie. Introduxit nos
dñs in terrā fluentē lac et mel. Exo. xliij.
qz xps iā introductus ē. et eccia trium-
phans in re. eccia vñ militās i spe. Ep̃la
sumit de actibus ap̃loy. x. c. Stans pe-
trus in medio rē. Et intendit pbare pas-
sionē christi et resurrectionē. vñ dñs. Hui⁹
oñs ap̃bete testimoniū phibent. Euā-
gelii. Duo ex discipulis. In. xliij. ca.
cōcordat ep̃le de apparitōe dñi discipu-
lis eunib⁹ in emaus. ibi em̃ hñ qz coq̃
uerunt cū in fractiōe panis. qd est fra-
ctio panis nisi expositio scripturę. Ibi
em̃ cognoscit dñs. Rñsionē vñ p̃cordat
cū introitu. Dicat nūc israel. Alla. Nō-
ne cor nostr⁹ ardēs erat rē. est de scriptu-
rarū expositione. In alijs eccijs dñs Al-
leluia. Angelus dñi. Math. viij. ca. Of-
fertoziū Angelus dñi rē. est de testimo-
nio ap̃loy. Postcōlo. Surrexit dñs rē.
In. viij. ca. est de apparitōe que facta ē
Petro. Multiplicat igit apparitiōes
vt dicim⁹ est ad confirmandam fidem
Sane ex hodierno euangelio sumit al-
leluia. Nonne. Et offerenda. Angelus
dñi. ex eo qz ibi dñs mulieres visiones an-
gelorum vidisse. qui dicunt eum viuere
Similiter et cōmuniō. Surrexit dñs.
ex eo qz ibi dicitur. Surrexit dñs vere et
apparuit simoni. Alā pietatem ergo pri-
ner hoc officiū. in quo cōtineat rememo-
ratio scripturaz. et per pietatez accedit
ad mansuetudinē. Mansueris autē ter-
ra. p̃mitit illa de qua dñs. Beati mites:
qñ ipsi possidebūt terrā. s. fluentē lac et
mel. vñ in introitu. Introduxit nos do-
min⁹ in terrā fluentē lacte et mel. Et
sunt hec verba moysi poplū post esūz
agm⁹ de egypto ducentis. Introduxit

inq̃ spe. s. in illaz postea introducet re.
quā caleph dedit axe filie sue irrigatas
irriguo sup̃lozi et inferiozi. Irrigū in-
ferius timor est. superius amor. Caleph
etm̃ qz quasi cor interpretatur. dat aīc de
uotionē cū timore pariter et amore. In
hac secūda feria fit in vñe statio apud
sanctū Petrū. p̃pter h̃ qd in euangelio
hñ. Et apparuit symoni. Et qz ibidē dñs.
Nonne cor nostr⁹ ardēs erat in nobis
qz ipse p̃ ceteris magis arsit dñm diligē-
do. Hac die p̃sces vñs inspicim⁹ re-
colentes cū gaudio qz dñs ad p̃batiōes
resurrectionis partē p̃sces assī comedit
Et in terciā feriā ad fontes imus vt ibi
dicim⁹. et mulieres vberant viros. Et
am in his tribus diebus feriandū est. p̃
ut sub pasca dictū est.

De terciā feriā post pasca.

Tercia feria off

1 dñs p̃ qd habeatur hereditas
celestis patrie. Hñs em̃ in se-
cūda feriā qz in terrā fluentē lacte et mel iā
introduxit nos de⁹ in spez postea intro-
ducat in re. oñdit p̃ qd habeat. qz p̃ diu-
nā scientiā sine cognitiōe dñi nñi. Dñi
hec tota feria est de cognitiōe sine sapiē-
tia dei. et inde introitus est. Aqua sapiē-
tie rē. Eccl. xv. ca. et est septim⁹ toni. qz
in septem donis spūs sancti est ista sapiē-
tia. In ep̃stola. Surgens Paul⁹. Act.
xliij. ca. oñditur christi passio et resurre-
ctio. per quā hec sapiētia habet. Qui
em̃ verā fidē hñ de his hñ saporem dei.
Hec autē cognitiō ē dies quā fecit dñs.
De graduati ergo pater. Et nota qz cu⁹
oēs graduales vsus hñs hebdomade
sumant de p̃s. cxvij. s. Confitemini. qui
est non⁹ post Dixit dñs. hodiernus su-
mitur de p̃s. cxij. s. Confitemini. qz est de
cimus i matutinali cārate. eo qz iste p̃s
exhortat fideles ad laudē dei. qz p̃ sapiē-
tiā suā redemit et liberauit eos a q̃drū-
plici rēptatiōe. qz liberauit eos de neces-

statibus eorum. i. ab infidelitate. et qz liberavit eos de necessitatibus eorum. i. a prava consuetudine. et liberavit eos a tedio bone actionis. et eduxit eos a veritatis heretice impugnatiois. Alleluia
Surrexit dñs et apparuit mulieribus
Vel fm alias eccias. Oportuit christū
 pati. qd sumitur de euangelio. In alijs etiā dñ. Surrexit dñs de. Lu. vii. c. In euangelio vero Stetit iesus et Lu. xxiij. ostendit dñs et probat resurrectionē suam discipulis suis per quatuor. Primo p pñctum modū loquēdi euz dixit. pax vobis. Lequebatur ei eis sepe de pace. et amator pacis erat. vñ et ipse dñs inq̃t. In me pacē habebitis. In mundo autē pressurā. Pacem relinquo vobis. pax meam do vobis. Secūdo p hoc q ostēdit se palpabilem. Tercio qz cū eis co-
 dit. Quarto qz eis apuit sensum sc̃pturaz. Et qz hanc sapiētiā dñs dedit p se et p apostolos. Ideo dñ in offerroio. In tonuit de celo dñs. i. de apostol. vt omnes crederent in illum. Hec em inq̃nt Johānes scripta sunt vt credatis. et credentes vitam eternā habeatis. In post cōmuniōe q̃ est ad Col. iij. c. inuitamur ad hanc sapiētiā. Si cōsurrexistis euz xpo que sursum sunt sapite. ecce de sapiētiā. Et qz de sapiētiā habet in hac secunda feria. ideo fit statio ad sanctuz Paulū. q̃ fuit sapiētiōz oibus apostol. seu cui dñs singulariter apuit intelligētiā sc̃pturaz. de qbus legit in euangelio et in introitu. vñ ipse dicit. Nō a me nec ab hoie accept euangeliū meū. s̃ p reuelationē dñi mei iesu xpi. Vel qz p eum maxime adimplētū est qd in euangelio legit. i. oportuit p̃dicari penitētiā in oēs gentes. Ideoqz et eius p̃dicatio legitur in hodierna lectione actū ap̃lorum. Hac die viri verberāt mulieres p ut sub pasca dictum est. Hac etiam die ad fontes imus. pro eo q̃ hodi in introitu viri beati aq̃ sapiētiē potatū referunt

mar. Et in offerroio fontes aquarū ap paruisse memorantur.

De quarta feria.

Stenfoin tercia

o feria de celesti p̃iaz p qd habetur. oñso etiā in scda feria q̃ i terrā fluēre lac et mel et. introducimur
Id nunc i hac quarta feria inuitamur
 ad illā. vñ introitus est. Venite bñdicti patris mei et. Math. xxv. c. quia vero dñs dicit. Penitentia agite appropinq̃ bñt em regnū celoz. et qz ibi non intrā nisi purificati p penitentiam. ideo brūs Petrus in epla. Alperlēs. Actū. iij. in uitat indeos ad penitentiā. Id aut ad penitentiā inuitat hō. vt de filio diaboli fiat filius dei. et hec est muratio dexte re excelsi Propter qd in rñsio h̃. De xtera dñi fecit dñtē. Sequitur alleluia o resurrectionē. Surrexit dñs et. et in alijs eccijs ē. Christ⁹ resurgēs et. Semp em in his diebus aliq̃ de resurrectionē dicūt In alijs etiā dñ Cū sederit. Mat. xxv. c. Quia do hec muratio fit etiā qñ hoies sūt filij dei ppter p̃dicationē. iō in euangelio manifestauit se iesus. Jo. xxi. ca. dicit dñs. Mitte in dexterā nauigij rethe. Hoc facit q̃ tñ p̃dicat ppter deuz. et tūc trahunt magni p̃sces. postea dedit eis p̃scem assum. P̃sces assus ē christ⁹ passus. Hec erit refectio in patria cum comedem⁹ panē angeloz. de q̃ in offerroio. Portas celi et. Postcōmuniō ē Xps resurgens. Ro. vi. Et qz brūs Laurentius fuit vnus de magnis p̃scebuz. fuit assatus pro christo. Ideo fit statio ad beatum Laurentiū.

De quinta feria.

Vinta feria ē de

q conuersione gentiū ppter passionē et resurrectionē. vñ introitus ē. Dictricē manū tuā laudauerūt. parit xp̃iani qz sapiētiā apuit os muto

Liber

Dñi Jsa. xxxv. c. Tūc claudus saliet sē
ceruus. ⁊ apient lingue mutoꝝ. **Ad** sa
cū est qñ xps demones eijcebat. ⁊ faci
ebat hoies mutos loqui. vñ in euāgelio
Erat iēsus eijcēs demoniū ⁊ illud erat
mutū. In ep̃la vero. Angel⁹ dñi. Act.
viij. significat cōuersio ista gētiū. vñ de
ibi de ennucho q cōuersus est a philip
po: q̃ interpretat os lāpadis siue os illu
minans. qz qñq per scripturā inſpe
ctionē vel p̃dicationē cōuertit hō. vt
gentilis qui significāt per eunuchum.
qñq hō per inſpiratōes cōuertit ad do
minū vt hī in euāgelio. q̃ apparuit ma
rie magdalene. qz hō p cōuersionē gē
tiū factus est xps lapis angularis. Jo
in vñ rñsōij h̃r. Lapidē quē reproba
uerunt edificātes ⁊c. Et qz hā cōuersio
fit p penitentiā iō seq̃rur alleluia Mar.
xxvj. In die resurrectiōis mee dicit do
min⁹. p̃cedā vos in galyleā. i. in trāsmi
grationē de vicij ad ṽrutes. Euāgeliū
Maria stabat. Jo. xx. c. est de appariti
one dñi marie magdalene i specie ortu
lani siue pegrini. qz peregrinus ē de ho
mini p̃dū est i pctō. In offertorio. In
die solēntur. Exo. liij. ⁊. xlij. ca. simlir
p̃mittit p̃uertētib⁹ hā beatitudo. In
postcōsione vero. P̃pls ⁊c. j. Regū. ij. c.
ad laudandū inuitamur. Et fit statō ad
scrōs apostolos. qz i philippo q̃ interp̃
tat os lampadis. intelligit oēs aposto
li. p qz p̃dicationē cōuersio gentium fa
cta est. Item qz fratres dñi. de qbus in
euāgelio legif. sunt apostoli. p quos os
mñi aptum est. et discit lingue infanti
um. Ideo statio fit ibi.

De sexta feria.

Extra feria est de

f Institutiōe baptismit. vñ intro
r^o ē. Eduxit eos dñs. s. de egi
pto. i. de tenebrz peccati. et inimicos eo
rū operuit mare. i. baptismit. z subiici
tur ibi ter alleluia. ppter liberatiōem ab

Textus

hostibus et bonū grē. Postmodū seq̃
eplā. Xps semel. s. Petr. iij. c. In q̃ be.
Petrus agit de baptismo et de arca noe
Sicut em̃ in diluuiō p arcā saluē facte
sunt aie. l3 paucē. s. octo. sūt et in bapti-
smo. qz sicut in aquis diluuij. q̃ inūda-
uerunt totū mūdū. mūdus a pctis pu-
gatus est. et p arcā aie saluē facte sunt.
Ita et in aquis baptismi. in quo oīa pec-
cata munda sunt. p ecciam saluati su-
mus. Seqũtur graduale. **Hec dies quā**
fecit domin⁹. Versus. **Quidē q̃ venit**
in noīe dñi. Est em̃ homo q̃ psecrat ba-
ptisma. s. deus ē qui inuisibiliter bapti-
zat. vñ seq̃tur. Deus dñs et illuxit nob.
scz p illuminationē baptismi et p illumi-
nationē legis dñi. Alleluia ē Angelus
dñi. cū duplici vsu sic in die pasce. In
q̃busdā eccijs. qz in hac die agit de insti-
tutōe baptismi vnus vsus ē ppter xp̃i
resurrectionē in corpe. alius ppter stolā
aie quā in baptismo suscipiūt baptizati
Euangelij vō est de institutōe baptismi
fm Mat. vlt. c. Vndecim discipuli abs-
erūt in montē quē cōstituit illis iesus.
et seq̃uit ibi. Euntes docete oēs gentes
baptizantes eos i noīe p̃ris zc. Et qz in
memoria debem⁹ h̃re isum dñē ppter i-
stitutionē baptismi. iō seq̃uit in offerro-
rio. Erit nobis memorialis dies istazc.
Exo. xij. cr. xij. ca. Memorialis quidē
d̃s esse dies in qua de vicijs ad virtutes
transimus. Hoc ei dixit moyses de die
pasce. Postcōlo est. Data est mibi oīs
porestas. Math. vlt. Quia vō. b. vgo
credid̃ interfuisse in institutōe baptismi
qz vñ Hiero. ait. hoc apud nazareth in
domo eius actum ē. ideo hac die fit sta-
tio in ecclesia eius.

De sabbato in albis.

Equitur de fab-

f bato in albis. in q̄ est introit⁹.
 Eduxit dñs pplm suū exultatōe. B ma
 xime i extremo sabbato fieri itelligim⁹

quā erit vix sabbatū. Sine iudei credāt
h dictū esse de se: sequit in epla. j. De. ij
c. Fratres: deponentes oēm maliciā z
dolū zc. Sequitur duplex Allelusa sine
graduali. Primo qz nunc terminat se-
ptuagesima. post quā sequit octava re-
surrectionis quā habebitur duplex stola
sie. f. et corporis. z cessabit labor opis. de
q dictū est in p̄hemio hui⁹ p̄ris. z s̄b r̄i.
de septē diebus post pasca. z in. iiii. p̄re
sub r̄i. de allelnia. Scdo qz in die iudici
ij duplex erit gaudiū p̄ dñica z n̄ra re-
surrectiōe. Tercio geminat allelusa. qz
tūc erit leticia sempiterna. qz em̄ erit le-
ticia vnū allelusa canit qz sempiterna se-
cū dū p̄cinis allelusa. Quarto. qz in oc-
taua resurrectionis ois sollicitudo depo-
netur. qd significat in hac octava die in
q vestis candida siue chrismale deponi-
tur. s̄o in albis nō cantat graduale s̄ du-
plex allelusa. qz tūc erim⁹ in albis. Itē
q̄rū ad resurrectiōem dñi nō d̄z gradu-
le cantari. neq̄ q̄rū ad baptizatos. et s̄o
cantat vnū allelusa p̄ baptizatis. f. lau-
date pueri dñm. et aliud de resurrectiōe
dñi. f. hec dies quā fecit dñs. Preterea
s̄o post allelusa hec dies. sequit allelu-
la laudate pueri. qz de leticia animarū
transient ad gl̄iaz incorruptibilē corpo-
rū. Euāgelii v̄o. Vna sabbati. Jo. xx. c
est de duobus discipulis q̄ currebāt ad
monūnētū. f. petrus z iohānes. q̄ signi-
ficant duos p̄p̄os. cūcurrūt tñ citi⁹ Jo-
hannes. f. iudaeus popul⁹. qz habebāt
p̄phetas. f. hieremiā. ysaiā. z alios q̄ de
passione dñi loquunt. s̄ Petr⁹ citi⁹ in-
trauit. f. gentilis p̄p̄s. nō tñ intrauerūt
iudei in multitudine. q̄ ei credit. intrat.
sicut dicit augu. Et attēde qz epla z euā-
gelium hui⁹ sabbati cōcordant cū epla
z euāgelio sabbati sancti. put dictū ē s̄b
r̄i. de septē diebus post pasca. In offer-
torio v̄o de illuminatiōe p̄ baptismum
agnitur grates. B̄ndictus q̄ venit zc.
Postcōlo est. Dñs q̄ in x̄po baptizati

est is: christū induist. Gal. iij. Die ista
fit statio ad ecciam beati Iohannis in la-
terano. qz em̄ ibi in p̄cedēti sabbato ba-
ptizati sunt pueri. z in octava die in le-
ge circūcidebant. ideo recte hac die ip̄i
conueniunt vt hoc sp̄ialiter agatur in
baptizatis. z hoc est qd d̄z in epla. De-
ponentes omnem maliciā z omnē do-
lū zc. Quasi modo geniti infantes. ne
per fenestras quq̄ sensū iniret mors.
Dicitur autē ad horas capitulū. X̄pus
resurgens. Ro. vj. Et illud. Expurgate
verus zc. j. ad Corin. v. ca. z illud. Chri-
stus passus est. j. De. ij. ca. Quia v̄o in
tota septuagesima q̄vqz ad hanc diem
diem protendit penitentia egim⁹. ideo
ecclesia hodie celebrat in albis vt mag⁹
ac magis albi simus. sicut dñs ait i euā-
gelio Math. iij. Agite penitentiam ap-
propi. em̄ regnū celoz. Quare hoc sab-
batū dicitur in albis dictū est sub pasca
hac die dñs papa distribuit agnos vel
Allicubi etiam distribuitur cenus pa-
scalis. De quo dictum est sub sabbato
sancto.

De recapitulatiōe diez p̄cedētū.

Otest etiam ali-

p ter dict. q̄ ideo in p̄missis se-
ptem diebus baptismalia cele-
brantur officia. vel quia baptizati sapi-
entia septiformi docentur. vel quia ip̄o-
rum t̄p̄s vnūuersitas dierū septenario
voluitur. quibus qz fides spes et chari-
tas p̄cipue sunt necessaria. ideo trib⁹
psalmis v̄timur in nocturnis. Singloz
autē diez officia sic possumus septem
sp̄iritibus et beatitudinibus coaptare.
Officiū qdē dñice resurrectiōis p̄tinet
ad timorē. q̄ timem⁹ terribilē sniam iu-
dicis. Cū ei dicet pater rex z iudex oim
Resurrexi et adhuc tecum sum. in sug-
gillatiōem inimicōz dicentiū. quando
morietur et peribit nomē eius. tūc ma-
gn⁹ erit timor et tremor. Qñ in offerio
N iij

rio. Terra tremuit &c. spūs timoris vt
fundamētū ponit. Sed q̄re a timore i-
cipientes in sapia terminam⁹. cūq; Iſa,
cepit a sapia & descenderit ad timorem
Hādeo. Iſaias saluatorez descripsit q̄
carnē assumendo descēdit. Nos vō de
terrenis ad celestia tēdere conamur. et
ideo grad⁹ ascēdendo cōnuerare vēm⁹
vt a timore ad sapiam puenire possim⁹

In scda feria legiſ euangelii de duo-
bus discipulis cūtib⁹ i emaus. q̄b⁹
dñs appulit & scripturas moysi & oim p
phetaz aperuit. & attēde q̄ licz hodie le-
gat euangelii de apparitōe dñi nō tñ ho-
die. s̄ hēri apparitio facta fuit. Ad pte-
ratē q̄ p̄tinet h offm. in quo continet re-
memoratio scripturaz & accedit ad mā-
suetudinē. put ibi dicitur ē. In tercia
feria legiſ euangelii. Stetit ihs. vbi m-
tipharie suā resurrectionē pbat. s. p vi-
sum. p tactū. & p gustū. & etiā p auditū.
cū scripturas expōit. Ad p̄tinet ad sciē-
tiā. Vñ in introitu. Ad sapie &c. bñ vtri
potati referūt. In offertorio. Intonuuit
&c. fontes aq̄rū apparuisse memorant.
In postcōlone. Si cōsurrexistis. q̄ sur-
sum sunt q̄rite. sape iubētur. Et in euan-
gelio sensus ad intelligēduz scripturas
discipulis apitur. Scripturaz q̄ppe in-
telligētia & scientia lamēti & luctus ē cā
effectiua. Qui. n. legiſ in scripturis pro-
phetas & eoz dñs occisos. h̄quō dolore
mordeſ. Et q̄nto q̄s pcrā sua intelligit.
tanto i luctū & pnie lamentū prumpit
Acer igit his diebus sit gaudiū vacan-
dū. tñ ineptā leticiā remoueam⁹. ne car-
nes agni sine lactuctis aggressib⁹ come-
dam⁹. q̄ bñ q̄ lugēt. In q̄rta feria le-
giſ euangelii de discipulis piscātib⁹ q̄s
dñs inuitauit ad prandium. & dedit eis
panē & piscē assum. i. cognoscere xpm
esse deū & hoiem passum. Que q̄dē est
illa saturitas de qua dī. Beati q̄ esuriūt
& sitiunt iusticiā. qm̄ ipi saturabūt. Ad
ergo dī ibi. Venite prādere. hoc est q̄d

cantat in introitu. Venite bñdicti pa-
mei p̄cipite regnū. Hoc. n. regnū ē p̄an-
diū eternū vbi erūt pisces magni. s̄ vn⁹
est super p̄uinas nō passionis. s̄ amor
Hōnabīlter autē in feria q̄rta nobis a
xpo regnū promittit. q̄ in q̄rta etate re-
gnauerūt dauid & salomō. in quoz ma-
nibus xpi regnū spālitas & plen⁹ signi-
ficat. Et q̄ petrus supradictū rethe tra-
xit in terrā. ipi em̄ cōmūta est eccia ipi
spāliter dicitur est. pascite oues meas Ideo
p epla sumit eius p̄dicatio de acibus
aploz. Ad saturitatem quoq; p̄tinet of-
ferenda. Portas celli aperuit. s. p̄phas
q̄ p̄dixerūt. angelos q̄ annūciauerunt.
maria q̄ genuit. aplos qui p̄dicauerūt.
doctores q̄ exposuerunt. Per hos oēs
pluit dñs manna in ore egentū aiarū
id ē dei vbi. vel corpis sacm̄ vt nō de-
ficerent in via tendentes ad p̄siam. vbi
comederēt panē angeloz. Versus gra-
dualis dextera dñi fecit virtutes. cōgruit
illi vbo euangelii. Virtute in dextera na-
uigij rethe. Et ē sensus. Dextera dñi fe-
cit virtutē. q̄ potētia vbi mibi vnū fecit
me vincere mortē. Ideoq; dextera do-
mini exaltauit me. i. laudabilem me fe-
cit. & repetit. dextera dñi fecit virtutem.
vt oñdat resurrectionis q̄litate. s. eternā
Vñ sequitur. Nō moriar s̄ vitam. In-
ta quē sensum capimus cū aplo in al-
leluia & cōlone. xps resurgens. Et per-
tinet h ad fortitudinē. Et q̄ beatus lau-
rentius fuit piscis assus fortis in esurie
& esuriens in fortitudine. Ideo sit ibi sta-
tio. Officiū q̄nte ferie p̄tinet ad consi-
liū & miam. Magnū. n. fuit cōsiliū pec-
catricis pedes xpi lanātis cū lacrimis
vt miam cōsequeret. put in euangelio
dī. Officiū sexte ferie p̄tinet ad mūdī-
ciā cordis et corpis. In baptismo nāq;
de q̄ ibi igit lanant corpus & aia. Et q̄
mundis cordibus visio dei p̄mittit vt
ibi. Beati mūdo corde qm̄ ipi deum vī-
debūt. & p mūdiciā ad intellectū pueniūt

mr. Ideo recte in euā. dī. q. transmigran-
tes deū videbūt. In sabbato legī euan-
gelīū in quo dī. q. licet Iohannes pre-
cucurrerit. tñ petrus seqns citr^o in mo-
numentū intrauit. et postea Iohannes
Et pur ibi dictū ē sunt duo pplī. Pe-
trus significat gentes q̄ posterius vene-
rūt ad noticiā passionis. h̄ tamē primi-
tus crediderūt. Iohānes sinagogā que
in lege et pphetis prius audiuit domi-
ni passionē. h̄ nōdū credere in mortuū
voluit. Credet aut cū israel saluus fiet.
De his duobus pplīs. i. credentibus et
nō credentibus loquit̄ Petrus in eplā
Deponētes rē. De credentibus dī in i-
troitu. Eduxit dñs pplū suū. Eduxit
em dñs israel de egipto cū auro et argē-
to. h̄ illis in deserto murmurantibus. et
Ideo peregrinib⁹. eduxit eos qui nō mur-
murauerāt de deserto in terrā pmissio-
nis. Et ppter eosdē dimittimus gradu-
ale. et duplicat allā. q. tunc neophici la-
borant nūc deū voce et ope laudant.
Ad eosdē pñet alleluia. Laudate pue-
ri dñm. Tonus. n. ille psalmus ad electi-
onē dirigit gentiū. qd ex eius illo fuit
pbat. Qui habitare facit sterilem i do-
mo. Eisdē pueris puenit qd cantē in of-
fertorio. Benedicās q̄ venit in nomie
domini. Hūc em versiculū cantauerūt
pueri occurrētes dño ad passionē veni-
enti. Ad seqūt. Bñdiximus vobis de
domo dñi. adiecit mater ecclīa dicēs pu-
eris suis. Bñdixim⁹ vob. i. signauimus
vos baptismo. nos qui sumus familia
dñi. q. de⁹ dñs illuxit nobis. Seqñs
vñs. Nec ē dies. ad gaudium spectat
credētū. Ille ali⁹. Lapidē quē reproba-
nerūt ad suggillatōem pñet iudeorū.
Ad eosdē credētes pñet postcōio. Dēs
q̄ i xpo. Pertinet igit offm istud ad pa-
cificos q̄ filij dei vocabūtur. dedit ei do-
minus his qui credūt in noie ei⁹ pñet
filios dei fieri qbus dat sapientia pfrui.
De prima dñica post pasca.

Noctaua pasce

Incipit tps regressionis seu re-
cōciliatōis. pñt dictum est in

phemio hui⁹ pñs. Hanc in hac die do-
mica in qbusdā ecclīis sunt octaue pa-
sce. et dicit rñsoria de die dñica. et introi-
tum resurrexi. et graduale qd derelictus
erat resumūt hñtes respectū ad genera-
lem resurrectionē. ad cuius gloriā per
gradus ascendit. Xpi em resurrectio in
octaua etate facta est. Sed cū pascalis
solennitas significet illaz octanā q̄ seq̄t
septenariū huius vite. q̄rit q̄re h̄ octa-
uas cū etiā eius solennitas pñdat nō
tantū p octo dies. h̄ etiā vsq̄ ad diē pē-
thecostes. Hñdeo q. resurrectio futura
significata ē p circūcisionē. que octaua
die mandata est. cuius vere circūcisio-
nis octo sunt brūdines q̄ octaua re-
dit ad primā. et ideo ad repñrandū has
brūdines solēmbus octo diez officiis
celebramus octauas officie resurrectio-
nis. q̄ ē causa et signū nfe future resurre-
ctionis et circūcisionis. Has brūdines
coaprat Aug. in li. de doc. xp̄iana septē
spiritib⁹ omittēs vltimam. q. rediit ad
primā. Gradatim em a timore puenit
ad sapiam. vñ. Initiū sapie timor dñi.
De hoc dicit in phemio septime pñs.
Quia ergo nouit̄ baptisati sunt pu-
ri. et q. multos nonellos in quadagesi-
ma genuit ecclīa. et q. in illo tpe fuerunt
apli puri. ppter qd dñs fuit cū eis. xl. di-
ebus post pasca instruēs eos in fide vt
possent oino fieri spūales. et vt vrent
igne spūscī. Propt istas tres cās siue
nouitates instruit nos ecclīa in fide in h̄
tpe et ideo in pma qndena legūt apoc.
et actus ap̄orū. in qbus libris h̄ de se-
ptem signaculis. videlz de incarnatiōe
natiuitate et. q̄ xpus solus aperuit que
sunt maxīma pñcipia fidei nfe. Post-
modū in alia qndena cātat in rñsonijs
de psalmis et in lectionibus legūt ep̄c

canonice vsq; ad ascensionē eius dñi. vt sup-
 ra fide edificent bona opa. psalmi em̃
 ⁊ eplē bona opa designāt. Et attende q̃
 añ resurrectionē lex ⁊ pphete legebant
 post resurrectionē vō apoc. ⁊ eplē ca-
 nonice q̃ sunt aploz scripta leguntur ⁊
 cantibus tublantur. Lex. n. ⁊ pphē xp̃i
 passionē ⁊ resurrectionē pdixerunt. sed
 apli tam factā annūciauerūt ⁊ testifica-
 ti sūt. Ideo p̃ rñsonū illud cātā. Vire
 magna reddebāt apli testimoniū resur-
 rectionis. Rōnabiliter q̃z legūt apocal.
 ⁊ canit eo q̃ in eo visio xp̃i ⁊ angeloz
 collocatio memoratur. In illa. n. vita
 quā pascale significat spūs. aīe visione
 trinitatis ⁊ angeloz sortio gratulabū-
 tur. Regit aut apoc. cū historia dignus
 es dñe. Illa incipit. Ego suz vñtis. Qd̃
 aut in q̃dam rñsonō dī decābat ppls
 israel allā et vñuerla multitudine iacob
 canebat legitime. ⁊ dauid cū cantorib⁹
 cytharam pcutiebat in domo dñi. illud
 respicit q̃ regno saul destructo. i. mort⁹
 impio. arca. i. hūanitas saluatoris. in q̃
 sunt manna. i. vñbz ⁊ tabule testi. i. the-
 sauri sapie ⁊ scie dei absconditi. in hieru-
 salem ducit ⁊ in tabernaculo collocat
 vt eterna pacis visione fruāt. et ad p̃ts
 eq̃litate gloriosus exhibeat. Cū aut su-
 perius ip̃ib⁹ infantie saluatoris pau-
 lū dixerim⁹ esse legendū. nūc vō scri-
 pta ceteroz aploz patz q̃ toto tpe siue
 añ passionē siue postea q̃ dñi pñtia me-
 morat p̃grue p̃cones noni testi loquūt
 ⁊ q̃si ab vberibus sponfi filiū cōsolatio-
 nis lacte potēt. Ne nāq; scribere sunt
 vbera. de q̃bus dī. Mellora sunt vbera
 tua vino. De his nos sic reficiat de⁹
 cuius mīa plena ē terra. vt oēs de sp̃s
 plenitudine accipiam⁹. Et nota q̃ fm̃
 romanū ordinē legūt nonē lectiones i
 dñicis a pasca vsq; ad penthecostē put
 dictū ē sub ii. de septē dieb⁹ post pasca.
 Propter nominatē aut triplicē q̃ dicta ē
 incipit introitus. Quasi mō geniti in-

fantēs zc. j. De. ii. In eplā vō in fide i-
 struimur q̃ incipit. Dñe qd̃ natū est ex
 deo vincit mūdū zc. j. Joh. v. c. ostēdit
 fidem p̃ testimoniū in celo ⁊ in terra ⁊ i
 consciētis. In terra cū dicit. Tres sunt
 qui testimoniū phibēt in terra. spūs. aq̃
 ⁊ sanguis. Qd̃ em̃ clamore magno do-
 min⁹ emisit sp̃m. ⁊ q̃ ex eo tam mortuo
 exiuit sanguis ⁊ aq̃ in dñicū sūt hūani-
 tatis. Et hi tres vnū sunt. i. vnū signifi-
 cant. Tres phibent testimoniū in celo.
 pater in voce. vbum in carne. spūs in
 colūba. ⁊ hi tres vnū sunt. De testimo-
 nio p̃cie sequit in epistola. Qui credit
 in filiū dei tam in se testimoniū dei hz.
 id ē. b̃ dicit ei conscia. Sequit duplex
 allā. In dñicis em̃ ⁊ festiuis diebus ab
 hac die vsq; ad octauā penthecostes ca-
 nit duplex allā. de quo dictū est sub ti.
 de septem diebus post pasca. ⁊ sub sab-
 bato in albis. ⁊ sub septuagesima. p̃mū
 allā est. post dies octo. Joh. xx. c. Euan-
 geliū. Cū esset sero. Jo. xx. c. est de qua-
 bus apparitiōibus dñi. Prima om̃ib⁹
 apostolis in ip̃o die pasce excepto tho-
 ma. alia octaua die p̃ntē thoma. q̃ vidit
 ⁊ credidit ⁊ tetigit ⁊ dixit. Dñs meus ⁊
 deus meus. Aliud vidit aliud credidit
 Vidit humanitatē ⁊ credidit deitatem
 Et cōgruit factū interpretatiōi nomis.
 Thomas. n. interpretat ab yssus. nam p-
 funde intellexit q̃ ex eis q̃ exteri⁹ vidit
 deitatis iura penetravit. Postmodū
 iunxit nos in euāgelio beatus Johan-
 nes ad credendū ab vili ⁊ honesto. Vil-
 le. n. ē nob̃ credē. vñ dicit. Multa signa
 fecit ib⁹ q̃ nō sunt scripta in libro hoc.
 Postcōmūto ē. Mitte manū zc. Jo.
 xx. capl.

De secūda dominica.

Equitur de secū

f da dñica post pasca. Quia em̃
 per xp̃i resurrectionē illuxit de-
 us nobis. non tantū paruulis. sctā q̃

fecit. Ido hec dominica de pastorib⁹
ē. qui debēt plene imitari xpm. Vñ in-
troitus ē. Misericordia domini plena
est terra. Ea em̄ non tantū paullī. sed et
magni repleti sunt. Et ideo sicut ante-
cedens dominica fuit de paullis. sic ista
est de pfectis. Vñ sequit. Verbo dñi
celi. i. apostoli firmati sunt. Et quia pe-
trus loq̄tur ad pastores in ep̄la. Xpus
passus est p nobis ⁊. j. Pet. ij. ca. ideo
nūc sūt sinodi. ⁊ sit statio ad scr̄m pe-
trum. In fine em̄ dī. Conuersi em̄ estis
nūc ad pastorem ⁊ ep̄m animarū v̄fay.
Duo allelūa dicunt. Primū. s. Cogno-
uerūt discipuli ⁊. est de resurrectione.
In alijs tamē ecclesijs dicit. Surrexit
dñs. Math. vlti. ca. Alud. s. Ego sum
pastor bonus ⁊. Job. x. est de prelatis.
Euangelū v̄o. Ego sum pastor bonus
Johan. x. est de bonis prelatis ⁊ merce-
narijs. Offertoriū est. Deus deus me⁹
ad te de luce vigilo. q̄ prelatis debēt sp̄
vigilare. Vñ in canticis canticoꝝ dicit
Inuenerunt me vigiles qui custodiūt
ciuitatē. Postcōmuniō similiter est de
plaris. Ego sum pastor bonus. Jo. x. c.
De tertia dñica.

Ap̄cedentib⁹

I duabus dominicis ostēsum ē
q̄ parui ⁊ magni p xpi resurre-
ctionem pleni sunt misericordia domi-
ni. Parui cū dicit in introitu p̄cedētis
dominice. Misericordia dñi plena est
terra. Magni cū dī ibidez. Verbo dñi
celi firmati sunt. In hac v̄o tertia ⁊ in
sequentibus duabus dominicis an ascē-
sionem hortat nos ecclia ad iubilum et
exultationem ppter xpi resurrectionē ⁊
ascensionem. Vñ introitus huius do-
minice incipit. Iubilare deo omnis ter-
ra ⁊. Et ibi sequitur allelūa. quia iubi-
lus est exultatio mentis habita de eter-
nis. sol autē deo iubilandum est. Seq̄-
tur. Psalmū dicte nomini eius. i. illa

ri operatōne ip̄m laudare. ⁊ sequit simi-
liter ibi vnū allelūa. quia ab vna radi-
ce oꝝum habent omnia talia. i. caritate
Sequitur. Date gloriam laudi eius. ⁊
ibidem etiam in fine sequitur triplex al-
lelūa. quia a potentia patris. ⁊ sapien-
tia filij ⁊ a benignitate spiritus sancti p-
cessit q̄ nos liberauit per passionem et
resurrectionem suam. ⁊ ideo laudand⁹
est deus. Licet autē sit exultatio. tamē
incurritur timor. ne spes sine timore lu-
xuriet in presumptionem. Vnde sequi-
tur versus. Dicite deo q̄ terribilia sunt
opera tua domine. Debz em̄ timere no-
uus populus. quia iudei excecari sunt
que erant populus specularis domini.
qui licet appouissent custodes. tamē
dixerunt venerunt discipuli eius ⁊ fu-
rati sunt eum. Et hoc est quod dicit ps.
Mentieur tibi. id est ad honorem tu-
um. quia ex hoc magis cōfusi sunt iu-
mici tui id est iudei. Et sequitur ibi. In
multitudine virtutis tue. quasi diceret.
licet viderent multa miracula. videlicet
solem obscuratum. ⁊ petras scissas. In
hoc est etiam multitudo virtutis dei. q̄
mendacia inimicoꝝ vñt in suū honore
In ep̄la v̄o monet petr⁹ baptizatos vt
ambulēt in nouitate vite abstinentes a
carnalib⁹ desiderijs dicēs. obsecro vos
frēs tanq̄ aduenas ⁊ pegrinos abstine-
te vos a carnalib⁹ desiderijs. j. pe. ij. c. ⁊ cō-
cordat cū introitu. q̄ gustato spū desi-
pit ois caro. Quedam ecclie dicūt alla.
xps resurgēs. Ro. vi. ca. Euangelū ē de
resurrectione. Modicus ⁊ non videbitis
me. modicus. i. a morte vsq̄ ad resurre-
ctionem. iterum modicum ⁊ videbitis.
me. post resurrectionem. ⁊ modicus. q̄
vado ad patrem. Johan. xvj. c.

De quarta dñica.

A quarta etiam

I dominica inuitamur ad iubilū
et spālter inuitant ad b̄ gētes.

¶ In introitus sumptus est de psalmo i
uitante ad cantu q incipit. Carate dno
can. no. qz m. r. Bern. di. Tria fecit dñs
mirabilia in incarnatõe sua. Primum q
mater erat vgo. Scdm q de fieret ho.
Terciu q p dicta pot credere carnal ho
Sequitur ibi. An cõspectu gentiu reuela
uit iusticiã suã. i. filiũ suũ. Sequitur vsus
Saluatit sibi dexterã eius r. qz p fidẽ
vniti sunt duo ppli. s. gẽtilliz iudæus
is in oñe bñ. De q fidelitũ mētes vni
efficiũ volũtatis r. Rursus qz ista dñi
ca quarta appropinquat ascensionĩ. is
di euãgelitũ. Dado ad eũ q me misit et
nemo ex vobis r. Jo. xvi. Et post. Ex
pedit vobis vt ego vadã r. oñdit em cã
iubilũ. s. ascendo. Hinc cõsonat pncipi
um eplẽ bñ Jaco. j. ca. Omne datũ opĩ
mũ r omne donũ pfectũ defursum ẽ de
scendens a pĩe luminũ. Sequit etĩ in
euãgelio. Cũ venerit pacitũ arguet mũ
dũ de peccato. i. de infidelitate. Fides
em omne peccatũ excludit. vñ arguere d
hoc peccato ẽ arguere de omĩ pctõ. Et
de iusticia r de iudicio. Dicit q de pctõ
scz qd habent. De iusticia quã n habet.
scz sanctor q vado ad pĩz. i. in cordib
sanctor hominũ pduendo eos ad pa
trem p cognitõẽ dei bonã. r extollẽdo
eos ad pĩs cõformitatẽ. et tñ nolũt ho
mines sancti assimilari. De iudicio qd
non timent. qz pĩnceps hui mundi laz
iudicatus ẽ. r adhuc sequitũ damnatũ.
Et sufficeret de duob arguere. s. de fide
quã n hñt r hñe possent si vellent. r de
iusticia sine de bonavita. in qua n imi
tantur scĩos. r is adiectũ bñ timoris. s.
de iudicio. qd debet tales subire. Seq
tur ibi. Et quecũq audiet loquerur. Et
huic cõcedat finis epĩstole. In man
suetudine suscipite infimũ vñ r. Si ei
spũs scĩus audit q loquit. multo fortius
dz ho audiet expectare donec deus in
ipso loquatur. qz qui de seipso loquitur
mendaciũ loquitur.

De dñica Rogationũ.

Vinto loco se

q

quis de dñica rogationũ. in q
istructos p quatuor dñicas q
armatos qm̃or cardinalib⁹ vñtib⁹ mo
net annũciare alijs vt q audit dicat ve
ni. et corina corinã trahat dicẽs in in
troitu q ẽ Isa. xliij. c. fm aliã trãslatõẽ
Vocẽ locũ dñitatis. i. nouũ testamẽtũ.
in q pmissa reddunt. nō terroris. sic ve
tus lex fuit. annũciate r. Hec aut dñi
ca di Rogationũ ppter ppinquã ascen
sionẽ dñi. quẽ qz p nos seq nō possum⁹
is in oñe docemur petere duo q petẽ
da sunt. s. vt cognoscamus et faciam⁹.
Dicit em oio. Argire qm̃s dñe suppli
cibus tuis sp spm̃ cogitandi q recta sũt
ppictus et agendi r. Vñ in eplã redar
guis de. Jaco. eos q volunt cognoscere
et non facere di. Estote factores vbi et
nō auditores tm̃ r. Jac. j. c. Quedã ec
clesie dicũt alleluia. Nonne cor nrm̃ ar
dẽs r. Lu. vi. ca. vsqz mō. In euãgelio
yo Amẽ dico vobis. Jo. xvi. ca. osten
dit quid debeam⁹ petere. s. eterna dicẽs
Vsqz mō non petistis quicqz. q em pe
tĩt tpalia nil petit. qm̃ in eis q non quie
scunt. quies esse non pot. vñ sequit. Pe
tite et accipietis. quia dextera domĩni
semp agĩta est.

De rogationibus.

A tribus diebus

i

ante festũ ascensionis dñi fiũt ro
gationes q dicunt letanie. Leta
nia autem grece apud nos supplicatio
seu rogatio est. In qua ecclesia sancta
deum rogat. vt qui destruxit consiliũ
Achitofel. destruat consiliũ eorũ qui
nolũt viuere super pacem eius. Tunc
etiam supplicamus deo. vt nos a mor
te subitanea et ab omni infirmitate de
fendat. Rogamus vero sanctos vt pro
nob apud deũ intercedant. Et denotat

letania greco vocabulo ppter antorita-
tem lingue grece. put dictū ē sub pasca
Est autē duplex letania. s. maior et mi-
nor. Maior est in festo. b. marci. q̄ in nē
ta fuit a. b. Gregorio ppter pestē ingui-
nariā sen inflaturā inguinū. Cui⁹ insti-
tutionis causas. Paulus montis cassi-
ni monachus longobardorū historio-
graphus ita descripsit dicens q̄ tpe pe-
lagij pape tanta fuit inundatio aquarū
p ytaliam q̄ aq̄ ascendebāt vsq̄ ad sup̄
ores fenestras templi Neronis qd̄ erat
rome. nec aq̄ intrabāt templū. tunc p ty-
berim effluxit multitudo serpentū. inf-
quos fuit maximus draco. ex q̄rū flati-
bus aer ē corruptus. z inde emerfit pe-
stis inguinarīa. q̄ homines passim z su-
bito moriebatur. Et cū pene tot⁹ roma-
nus populus deleret. Pelagius papa
omnibus ieiuniū z pcessionem indixit.
Sed in ip̄a processione ip̄e cum. lxxij.
alijs expirauit. Cui substitutus est gre-
gorius primus q̄ z magnus dictus est.
e hanc letaniā vbiq̄ terrarū seruari pce-
pit. Ideoq̄ hec letania dicit gregoria-
na vel romana. Vocatur etiam cruces
nigre. qm̄ in signū meritis ex tanta ho-
minū strage. z in signū penitētie homi-
nes nigris induebatur. z cruces z alta-
ria nigris velabatur. Tercio enā modo
dī processio septiformis. ex eo q̄ b. gre-
gorius septeno ordine iri in ea in malo-
ribus eccl̄ijs ordinauit. In p̄mo ordie
sunt clerici. In secūdo religiosi. In ter-
cio sanctimoniales. In quarto pueri.
In quinto laici puectē etatis. In sexto
vidue z continētes. In septimo cōluga-
ti. In alijs vō eccl̄ijs qd̄ nō possumus
in numero psonarū supplemus in nūe-
ro letaniarū. Nam septies letaniam vi-
cere debemus p̄insq̄ insignia depona-
mus. Contigisse autē dicit romanis pre-
missa inguinarīa pestis. p eo q̄ cū in q̄
dragesima cōtinenter vixissent. z in pa-
sca corp⁹ dñi recepissent. postmodū in-

dis. comestationibus. z luxurie frena la-
xabāt. Fuit qd̄ tam seta hec pestis vt
vbiq̄ hoies sbito pimeret ita q̄ sicut dī
cū aliq̄s sternutabat sepe sp̄m emitte-
bat. Vñ cū aliq̄s sternutabat. audiens
statim accurrens dicebat. de⁹ te adiunet
z abinde vt dicitur hec adhuc cōsuetudo
seruat. vt audiēs aliquē sternutantē sta-
tim dicat. de⁹ te adiunet. Rursus vt fer-
tur cū tūc aliq̄s oscitabat frequēter sbito
sp̄m emittebat. Vñ cum aliq̄s se velle
oscitare sentiebat p̄tinuo signū crucis
sibi imp̄mere festinabat. q̄ p̄suetudo sūt
vsq̄ hodie obfua. Minor vō letania
q̄ z rogationes z pcessionēs vocat. sūt tri-
bus dieb⁹ añ ascensionē. q̄ sicut legist in
Burcardo li. xiiij. c. exigēt⁹ inuenta ē
apud viennā a. b. mamerto ep̄o viennē
si. q̄ ppter pestē lapoz z aliarū ferarū i
gallijs hoies atrociter pimentū. z ppter
piculosos terremor⁹ illic crebri⁹ ptingē-
tes. indixit ppter ieiuniū triduanū. z le-
tanas instituit. Cessante vō illa psecu-
tione ieiuniū illud in p̄suerndinem an-
nue obfuatōis deuenit. Et sicut qdā re-
ferūt. fuit q̄ eciam pfirmatū vt vñ obf-
uet. Vñ q̄ h letania minor q̄ a minor
scz a simplici ep̄o z in minor loco. s. in
vienna inuēta ē. Ille vō dī maior. q̄ in
maiori loco. s. rome. z a maiore. s. a ma-
gno gregorio z p magno z grauissimo
morbo inuēta ē. Minor tñ antiquor est
tpe. Nā instituta fuit tpe zenonis impa-
toris. maior vō tpe mauriciū impatoris
Fuit etiā letanie ppter p̄les alias cās
Vñ liberi⁹ papa statuit vt p guerra. p
fame. p pestilentia z hmoi aduersitatibus
imminentibus. sp̄ letania fiat. vt sic
ista p supplicatōes orōnes z letania ef-
fugiamus. q̄ q̄ tpe maxie bella emer-
gere solēt. z fructus terre q̄ adhuc in te-
neritate vel flore sunt. plurib⁹ modis fa-
cile corrupti solēt. sō h tpe sūt letanie vt
rogem⁹ deū q̄ talia a nob auertat. z ab
aeris im̄tēperie z a beluis z ab hostib⁹

xpiane religionis nos eripiat et defendat. sup hoc patrocinia sanctorum spali et generaliter implorantes. et lo rogatoes vocantur. Dicuntur etiam pcessionones. qz tunc eccia pcessionem facit generalē. Et ē notandū q rogamus sanctos ppter nostram inopiam. ppter eorum gloriam. et ppter dei reuerentiam. Et hūc letaniam p immitnentibus piculis in pñiali et flebili habitu facimus. illā vltimā pcessionē mulierū plangentium post dñm qñ ducebat ad crucē repñtamus. plangentes iuxta mādātū dñi sup nos et sup filios nros. Fuit etiam hoc tpe letania. qz xpo ascēdit te q dixit. Desce et accipietis. pñident eccia perit. letunat em tūc orat vt pax habeat de carne ppter carnis macerationē. et acqrat sibi alas p oionē. q est ala qua aia volat in celū. vt sic xpm ascēdētem libere sequi valeat. q ascendit pandens iter aī nos et volauit sup pennas ventorum. Et hec ē cā qre vltimā letanias siue vltimū letunium ascensionē cōtinuamus. vt vltz ppter oiones et letunias deposita mole carnis xpm ascēdētem seq possim. In letanijs ergo fit pcessio. et cantat in quibusdā ecclijs in pncipio pcessionis. Exurge dñe etc. Requiritandū etiam est et a pueris dicendū illud cāticū angelicū. Scitē de? icitē fortis scitē et im mortalis miserere nob. Nā sicut Iohānes damascen⁹ refert i li. iij. cū apud cōstantinopolim ppter quādam tribulatoez fierēt letantie. qdā puer e medio ppli raprus ē in celū et b cāticū ibidē edoc⁹. Deinde ad pplm reditēs illud in cōspectu ois ppli decātauit. et mox ois tribulatio cessauit. Ad cāticū calcedon. sino dñs approbavit. Hui⁹ g cālici laus et auctoritas colligit. Primo ex eo q āge lus illud docuit. Secōdo ex eo q ad ei⁹ prolationē illa tribulatio cessauit. Tercer ex eo q tantū cōciliū illud approbavit Quarto ex eo q demones illud valde timeant. Ceterum in pcessione ipa pce-

dūt crux et capsa reliquiarū sanctorum. vt vexillo crucis et oionibus sanctorum demones expellātur. vt dictū ē in qtra pte in tit. de accessu pontificis ad altare. Portant etiam vexilla ad repñtandū vltimā resurrectionis et ascensionis xpi qui cū magna pda celos ascendit. Vñ vexillū p aera incedens ē xps in celum ascēdēs. Et sicut vexillū in pcessione ipa multitudo fidelium seqtur. sic et xpm ascēdētem magna scōrum collectio comitabat. Portant etiam vexilla ad imitatioem ei⁹. qd dī Esa. xj. c. Et letabit dñs signū in nationes. et cōgregabit ppos israel. et dispsos iude colliget a quatuor plagis terre. Ad vō cruces et vexilla portant a Constantino sumpsit eccia. q cum in somnis crucis signū vidisset. ei⁹ dictū fuisset. vinces i hoc signo iussit crucem in vexillis bellicis insigniri. Ad i letanias crux maior a crucis basulo de altari sumit. recolit q de xpi humeris tulit eā simon cyrenensis. Math. xxvij. In quibusdā locis fit letania p capos. vt etiam a segetibus demones expellant vt potius vt a dño pseruet. Cant⁹ aut i pcessione qd significet dictū ē in pcedēt tit. de accessu pñificis ad altare. Consuevit quoq qdā draco cum cauda longa erecta et inflata duob⁹ pñis dieb⁹ ante crucez et vexilla pcedere. vltima vō die qñ retro aspiciēs cauda vacua atq depresta retro seqtur. Nempe draco iste significat diabolū. q p tria tpa. s. aū legez et sub lege et tpe grē q p hos tres dies significat hoies scellit. et nunc fallere cupit. In duob⁹ pñis tpi⁹ regnavit et q si dñs oib⁹ fuit. cauda longa. i. potēter et inflata. i. supbe incedēs. Vñ xps illuz mūdi pncipē vocat. et Iohes ait in apocal. Vidi sathanā de celo cadētem velut fulgur et traxit secū tercias pte stelloz. s. hoim. In cui⁹ rei figurā duob⁹ diebus mō pñico pcedit. In tpe vō grē p xpm vici⁹ est. et data ē aplis ciciēdi spūs im

mūdos ptās. ppter qđ tertia dīc draco
 qđ pīate ppter fidel dilationē amissa
 post crucē seqđ cauda vacua et demissa
 z nō londa. qz nō audet ita potenter re
 gnare vt prius. s; p suggestōes z larēter
 boies sedncit qđs vider pigros in bonis
 opibus z finissos. nec viā vite secrātes.
 qđ fur retro aspiciens si qđs oberret z a
 rectitudine fidel cadat. quē ad se quasi
 caudā trahat z sibi incorporer. sicut et i
 deserto filios isrl infirmos z debiles. et
 q oberrātes remanebāt vltimū. hostes
 post tergū veniētes necabāt. In leta
 nijs debem? fm aurelianē. cōciliū se
 lunare. vel saltez cibis qđ dragesimalib?
 z capis nigris in signū pnie vti. nec d;
 qđs vti veste solenni. Propter qđ vocāt
 pcessionē nigre. non tñ debent cruces
 nigre vocari. In letanijs quoq; debent
 omēs a scrutibus opibus vacare. s. vi
 ri z mulieres. serui z acille. z donec ter
 minet pcessionē adesse. vt sicut oēs pec
 cauerunt sic z oēs p venia supplicent.
 omēs ad deū corda cū manibus eleuēt
 id ē studiū oionis erigant. Post pces
 sionē cantat missa in aliq eccia. Et est i
 troit? Exaudiuit zc. rememorat em ec
 clesia pterita dei beneficia ad maiorem
 spes z dei largitas inuocat vt p h cōijctat
 futura. ex eo. n. q multoties exaudiuit
 ppendit q ad huc exaudiet. Exaudiuit
 inquā de tēplo suo sancto. s. p gām. Et
 qz nō pōt huius esse exauditiō sine di
 lectione. seqđtur vsus. Diligā te zc. Ite
 riū qz nō exaudiūtur nisi p cōfessionem
 ideo dicit Jacob? in eplā. Confitemini
 alterutrū peccata vā. q est Iaco. vlt. c.
 Et vt maior spes habeat adhibet exem
 plū de Heliā qui petijt vt nō plueret z
 non pluit annis tribus z mensibus sex
 z postea petijt q plueret. z pluit. Si. n.
 Helyas solus exauditus ē. multo fort
 us tota ecclesia exaudiet. manus. n. do
 minū non ē abbreviata. Seqđtur vnum
 alla. Confitemini. Sz cū in dieb? ante

cedentibus duplex allelusa cantet. qna
 re in his diebus vnicū tantū dicit. Brez
 cū in alijs ieiunijs nō dicat alla qre in
 hoc dī. Ad pīuz dicimus q sicut sepe
 dictū est. duplex alla cantat in antece
 dentibus diebus ppter duplicem stolā
 que habebit in resurrectione cōmuni.
 anīme videlz z corporis. Officiū autē
 pascale qđ hoc significat finitū est. z ibo
 remora causa remouet z effectus. Ad
 secundū dicimus. q ideo in alijs ieiu
 nijs non cantat allelusa quod est cant
 cū leticie. qz sūt pro peccatis. ppter qđ
 dicit ieiunia meroris. Hoc āt ieiuniū
 z eiuniū penthecos. sunt exultatiōis. qz
 non sūt p peccatis s; vtpotestas diaboli
 remoueat z pestis. z ideo i eis alla cā
 tatur. Preterea in hoc ieiunio dicit al
 lelusa ppter gaudiū ascensionis qđ im
 minet. In euangelio vō. Si quis vrm
 zc. Iuce. xj. ca. ostendit q debemus pe
 tere pseueranter p amicū q dicit amico
 Amice cōmoda mihi tres panes zc. si
 perseuerauerit pulsans ppter improbi
 tatem eius surget. z dabit ei. Per h bñ
 q etiā exis in mortali pctō si pseueran
 ter petierit exaudiet ppter improbitatē
 Allegorice amicus nř ē xps a q intelle
 ctus theoricus petit tres panes. s. fides
 spem z caritatez. qz amic? .i. intellectus
 practic? .i. rō inferior vtenit de via. i. d cō
 sideratiōe tpaliū. Seqđ. z nō hēc qđ po
 nā an illū. qz si inuenit i talib? spūalē re
 sectōcin. z sic petit supior intellect? p in
 ferioz. vñ p tota aia. nō. n. pñ hñe aia vel
 rō inferior aliquā refectionē spūalē nī
 si ab intellectu superior. cui? ē cōtem
 plari celestia. Seqđtur postea ibidē. nū
 quid si petierit panem. i. caritatez. lapsi
 dem dabit ei. i. indurationē. qđ est con
 trariū caritati. i. nūquid dabit ei contra
 riū. q. d. nō. Similit? si petierit piscē. i. si
 dē q nutrit in aq baptismi nūqd. p pi
 sce dabit ei serpentē. i. infidelitatē a q ē
 omīs vis peccati. q. d. non. Aut si pet

erit ouū. l. spem. q. in ouo ē spes pulli. nūdd porriget ei scorpionē. i. despationē q. retroz occulte pūgit sicut scorpio desperantiū est. est retro abire. q. d. nō. Vel p panē intelligūtur omnia q. hoīs victu sunt necessaria vt cibus z potus p onū omnia genera fetuū aialiu z fructuū. p pscem omnia genera natiuitū. Postcōmunio. Petite z accipietis. sūpta ē de euangelio. Ad horas dī capitulū. Cōfitemini. z illud. Melius homo erat. z illud. Si quis errauerit. q. sunt Jaco. v. c. In festo aut. b. marci dicūt q. dam eplam. Qui timet deū. q. ē Eccli. xv. c. Illi dicūt. Similitudo vultuū. q. ē Ezech. j. c. Euangelii ē. Ego sum vris vera. q. ē Jobā. xv. c. Illi vō dicūt. Designasti. Secūda quoq. dīe rogati onū est idem officium qd in prima. nisi q. in qbusdā ecclesijs euangelii de matheo legit. in quo ē eadem sententia.

De vigilia ascensionis.

Via vero ieiunii

q. um de quo pmissum ē nō sufficit sine opibus misericordie. Ideo in vigilia ascensionis. q. ē tertia dīe rogationū. eccia monet ad opa misericordie dicēs in introitu. qui ē in quibusdam ecclesijs. Misericordia dñi zc. Dicit em Grego. Si vis oionem tuā ad celū volare fac ei duas alas. s. ieiuniū. z elemosinā. Cū bonis em desiderijs volumus ad celū. Vñ de dño dī. Elenatis manibus ferebat in celū. In alijs rñ ecclesijs dī. Omnes gentes. Eplā vō q. est in qbusdam ecclesijs. Multitudinis zc. non videt cōcordare. Immo videt ppoſteratio. quia post ascensionem dñi factum ē vt multitudinis credentiū esset cor vnū z anima vna. Sed hoc fit duabus de causis. Prima vt eplā cōsonet euangelio. Subleuatis oculis zc. Job. xvij. c. in quo dicit dñs. Pater clarifica id ē manifesta sūta mū. z postea rogat.

d. Rogo vt vnū sint. sicut ego z tu vnū sumus. Nec aut vnitas ostendit in epistola. Alia causa ē. quia qñ ex vero corde dantur elemosine omnia reputant cōmunia. sicut dicit apostolus de mena qd qui plus collegit nō plus abundat. z q. minus nō habuit minus. Qui em diues ē. nō debet ppter hoc amplius comedere. s. alijs distribuere. Et hoc dī in eplā. Et erant illis omnia cōmunia. Ideo aut p dicitū euangeliz dī hodie. q. qui passurus orauit. hominibus innotuit cū ascendit. Vel q. in fine concludit. Ego ad te venio. in quo rogat p bis quos dedit ei pater. vt sint in patre vnū cū omnia sint in fide z caritate vnū. id ē p cordia vñi vicissim. Vñ pcedit eplā. Multitudinis credentiū. Hilaris vō exponit sic p dicta vba. Rogo vt sicut ego z tu vnū sumus. s. non tantus voluntate s. etiam natura. sic z ipi vnus sint. s. vñtate spūs z gsa spūs sancti. In alijs tamē ecclesijs dī eplā. Vñtatis vestrum. ad Ephe. iij. c. Offertoriū ē. Viri galilei. Actū. j. c. Postcōmunio est. Nos vos. Job. xij. In alijs vō ecclesijs dī. Petite. Math. vij. c. Quia ē in hoc officio de elemosina z opibus mīe agitur. Ideo in quibusdam locis. vt premissas sibi alas acquirant elemosinarum largitioni intendūt. quā tamē vsq. in festum ascensionis differūt. qñ tunc post xpm in celū aduolent. z vt tūc liberius vacare possint. Quidam tamē nō in cōgrue supradicta officia paschalis hebdomade p septem dona spūs sancti ad eos referunt qui sunt in baptismo renati. vt renatus affatus spūs sapiētie dicat. Resurrexi. Per qd resurrexerit euangelistū declarat. s. p resurrectionē dñi. Quid inde acquisierit spūs instruit intellectus dicens. Introduxit nos in terram. s. ecclesiam. Et adhuc addit spūs cōsiliū aq. sapie potauit eos. Quid inde qz acquirere. debeat spūs indicat fortitudinis dicēs

Ventre bñdicti patris mei. **Q**uod ex his collatis beneficijs deū laudare debeat spiritus sapientie docet dicēt. Vicitricē et. Quid resurrectio renatis attulerit i dicat spūs pietatis dicens. Eduxit eos dñs in ipe. et adhuc spūs timoris adiūgit dicēs. Eduxit dñs pplm suū. Pro his oibus beneficijs in baptismo collatis hoibus angeli gratulant. hoies deo pñent. et ad xpī psonā se inuicē exhortant grās agūt. subllāt bñficia. et bñficiorum causas rememorāt. et ad maiora pfidenter aspirāt. et circa hec cetera ptes officioꝝ suprascripte hebdomade versant. Et vide qd hic mutat ordo donoꝝ. Et attēde qd p officia huius hebdomade ad quattuor introit⁹ qter. ad tres ter ponit allā. qz sancta trinitas a quattuor mūdī ptribus collaudat. de xpī resurrectione. et de hoīm redemptionē. In pma dñica. f. Quasi modo geniti. baptizati monent a matre tanq̃ infantes innocēter viuere. et lac sancte scripture cōcipi scere. vt pascale sacramentū p xpī resurrectionē acquisitū morib⁹ et vita teneāt mundū vincāt. vt cū xpō triumphēt. et leticia in corpore et aia simul obtineāt. ppter quā leticia allā duplicat. qz mortem euaserūt. et spem vite habere meruerunt. vel ppter actionē et cōtemplationem. vel ppter gaudiū p̃dicatoꝝ et conuersoꝝ. In scda vero dñica. f. Misericordia dñi. baptizati iam instructi xpī misericordīa inonāt et trinitatē p̃dicant. Naz in misericordia spūm. in verbo filiū. in deo patrē annūciant. sponūt vero spūm p quē sunt sanctificati. deinde filiū p quē sunt redempti. deinde patrē cui recōciliantur. Et qz trinitatē cōcīnūt ideo ter subllāt allā. In tertia dñica. f. Subllate baptizati ad laudē dei totū mundū inuitant. et trinitatē psonāt. cuz ibi in deo patrē. in nomine filiū. in laude spiritus sc̃m accipiūt. Et qz p duo p̃cepta charitatis firmanē in fide trinitatis. ideo p̃

his bis. deinde ter cōcīnūt allā. In q̃ta dñica. f. Cantate. rursus baptizati ad dei laudē gentes cōuersas inuitāt et trinitatē cōmemorāt. dum ibi in dño p̃res p mirabilia filiū. p iusticiā instantia p̃dicatūm fiant. Et qz fidē trinitatis gētes a quattuor mūdī ptribus acceperūt. ideo trinitatē sub quarto allā cōcludūt. In q̃nta dñica. f. Docēte locū dicitatis. rursus baptizati liberatoꝝ suū gentib⁹ annūciant. qd trinitatē p ter positū cōcīnūt al leluis. et sicut ibi p̃tinet instantia p̃dicatūm sic in officio. Exaudinūt de tēplo sancto suo. sollicitudo se ab errore pueritū. et in officio vigilie. Omnes gentes. applausus i celū intelligit ascēsoꝝ.

Sequit de festo ascensionis dñi.

In festo ascensionis

In dñi qd celebrat die q̃dragesima post resurrectionē celos ascēdit fit p̃cessio solēns. Precepit em̃ dñs discipulis suis. vt p̃cederēt in montē oliueti. vt viderēt ipm ascēdere. et fecerūt ei p̃cessionē et ipse eleuatis manib⁹ ferebat in celū. De hoc dictū est in quarta pte sub tit. de accessu p̃fiscis ad altare. Hec p̃cessio significat ascensum de virtute in virtutē. Et cantat responsorium de ascensione. vt inuitemur ad ascēdendū post dñm. De bethania autē q̃ in terptat obediētia. de qua eduxit ap̃los ascēdit dñs. p qd significat qd sine obediētia null⁹ potest ascēdere in celum. Dñ quidā cantāt in p̃cessione responsoria p̃tineria ad ipam eductionē. vt eduxit dñs. **Q**uod vero ascendit de monte oliueti significat qd p opa misericordie oporet nos ascēdere. Cū igit hac die p̃cessionem rōnabiliter agam⁹. nihilominus et hoc rōnabil⁹ est qd nō celebret anteq̃ tertia dicat. sed ea cantata licz in die pasce et ceteris dñicis aliter fiat. In pascale em̃ p̃cessioe et in dñicalibus aqua be-

Liber Sextus

nedicitur in memoriam et reuerentiam et
venerationem baptismatis. Ideoque pce-
dunt terciâ in qua spiritus sanctus super di-
scipulos descendit. ut sicut prius bapti-
samur et postea spiritus sanctus accipimur
sic aqua benedicta prius nos et loca no-
stra aspergimus. et postea aduentus spi-
ritus sancti memoriale. id est terciâ decan-
tamus. Cur autem in dominicis diebus baptis-
matis memoria renouetur superius enoda-
tur. In hac vero die terciâ cantata pro-
cessio celebratur. similiter et omnes alie que
sine aque benedictione celebrantur. tunc
ut missæ coniungant officio. tunc quia nul-
lus earum sequitur nisi sanctificatus spiritu
sancto. De hoc etiam sub officia in ramis
palmarum dictum est. Facta processione can-
tatur antiphona. Rex glorie. propter il-
lud. Non vos relinquam orphanos. Se-
quitur introitus. Viri galilee quid admi-
ramini aspicientes in celum. Immortis
enim oculis aspiciebant in celum. et diuini
aspegerant nisi angeli eis intromissis qui
recederent dicentes. Hic iesus qui assum-
ptus est a vobis in celum sic veniet quem-
admodum vidistis eum ascendentem in celum
ita est sic veniet ad iudicium in nube. Nu-
bes significat gratiam. quia sine nube. id est sine
gratia nullus potest ascendere. etiam christus
fuit quod homo. et hoc significabat nubes
in qua ascendit. Quia vero de ascensione
domini est ineffabile gaudium ideo sequitur
versus Omnes gentes plaudite mani-
bus. Sequitur epistola. Primum quidem sermo
noster. Act. i. c. in qua habet de ascensione
Postea sequitur duplex alleluia. quia dominus ascen-
dit in duplici scola. Et ita eadem ratione
cantantur duo alleluia in ascensione. que du-
rant usque ad pentecostem. quia et in tempore paschali
Primum alleluia est. Ascendit deus in inuisi-
bilitate. id est in gaudio ineffabili antiquorum
patrum. qui cum eo ascendeant. et apostolorum et
angelorum dicentium. Quis est iste rex glo-
rie. Etiam. Quis est iste qui venit de edom.
Sequitur. Et dominus in voce tubæ. id est in voce

horribili. quia de voce loquuntur angelorum
vel dominus per angelos cum dicebat apostolis
Sic veniet etc. Vel quia innitabatur ad nu-
ptias eternas. sicut et tuba solebat anti-
quitus inuitare ad nuptias temporales. Se-
cundum alleluia est. Ascendens christus in alium
Alloqui tamen dicunt. Non vos Ioh. xliij. ca.
Sequitur euangelium Marci rugientes vlti-
ca. Recumbentibus undecim discipulis
etc. ubi sequitur. Et exprobrauit. Ecce ru-
gimus. In fine tamen habet de ascensione.
Dominus quidem iesus postquam locutus est eis
assumptus est in celum. Potest etiam dici
quod eorum que hac die cantant quedam sunt
ascensionis pacte narratio. ut illud. Pro
passione etc. Et illud ascendit deus etc.
Quedam sunt consolatio spiritus ad spiritum
ut illud. Non turbet cor vestrum. neque for-
mider. Et illud. Christus est ut reuertatur. Et
illud. Si non abiero paraclit. Quedam
sunt congratulatio sponse ad spiritum. ut
illud ruforium. Exaltare domine. Et illud.
Ponis nubem. In narratione spes con-
finitur. in consolatione erigitur. in congratula-
tione certificatur vel delectatur. Similiter
in diuino narratur ascensio in epistola et in eu-
angelio ubi dicitur. quod dominus assumptus est in
celum et sedet ad dexteram dei in equalitate
patris. Et in alleluia. Dominus in syna. consolatur
spiritum. In alio alleluia. Non vos relinquant
gratulatur spiritum. In offerenda narratur per-
fecta esse ascensio. et in comunione dicentibus.
Psallite deo qui ascendit super ceteros celos
ad orientem. hoc est usque ad verbum sibi
sonaliter inuitum. quod non dicitur orientem vel ori-
turum. sed orientem. quod semper filius a patre pro-
cedit. Vel super celos celorum ad orientem
hoc est. super firmamentum celi ad orientales
plagas. Quid autem cantatur in introitu et of-
fitorio. Viri galilee. sumis de epistola. in
qua clausula percutit ab angelis eorum super
bia qui transierunt. et eorum mundana sapi-
entia qui non cognouit. et corum pigritia
qui talenta sibi commissa cum lucro debi-
to non reportauerunt. et sollicitat eorum

desiderium quā aduentum domini desiderius expectauerunt. Hoc em̄ officium totum cōsistit in sollicitudine et gaudio. Hoc festum habet decem dies pro octauis ut dictum est sub ritu de pascha. Hac die sunt in quibusdā partibus elemosine generales. ut dictum est in pcedenti titulo. et in titulo de rogationib⁹. Dicitur autē hac die ad horas capitulum. Primum quidē. Et illud. Cūq; inuenerit. Et illud. Viri galilei. q̄ sūt Act. j. c. De dñica post ascensionē.

Hinc consequen-

ter dicēdū est de dñica post ascensionē. Siquidē ablato a responso magis deuota est ecclia. Vñ orat in hac dñica in introitu. Exaudi dñe vocē meā q̄ clamat ad te. Et sequit ibi Vultus tuū dñe requirā. Quare dñ. Desiderio et cogitatio de sequar te. q; sum filia a quile. Sequit epla Estote etc. j. Pe. iij. In qua habet q̄ vniūsq; sicut accepit gratiā illā in alterutro administrat de cōmissione talenti. et q̄ mutua charitate sectemur eos ut sint hospitales inuicem sine murmuratioe etc. Sic em̄ adapat nobis pēnas virtutū q̄bus volare possim⁹ ad celus post xpm. q; bonis opibus. scz. caritate et misericōdia quasi de monte oliueti ascendimus. Sequitur duplex allā. vñū est in quibusdā ecclijis Dñs in syna in sancto. Sed qd est hoc qd dicit. Dñs em̄ nō ascendit de monte syna. sed de monte oliueti de bethania sicut habetur Luce ultimo. Ad qd dicendum q̄ de syna in sancto ascendit q̄ tum ad interpretatiōē. Syna em̄ interpretatur mandatū. Ascendit em̄ de sancto mādato. qd est. Ite et p̄dicare euāgelium omni creature. Vel mādaturū sanctū est. Negociamini dñi vento. Ipe em̄ est hō peregre p̄ficiēs. q̄ vocauit seruos suos etc. Vel de sancto mādato ascendit. q; p̄ implerionem mandatorū dei ascendit

xpus inq̄tum homo et alij post ipsam. Euāgelium vero est de p̄missione spiritus sancti. Cū venerit pacitus qui a patre p̄cedit spiritus veritatis etc. Johan. xv. c. Illa patent. Sicut dñs episcopus cremōn. dixit in mitrali. q̄ apli p̄ primam vñctionē quā in xpi morte susceperant insufflante illo et dicēte. accipite spiritū sanctū. scdm̄ expectabant quas p̄miserat dñs dicens. Si abiero. mittā paraclitū ad vos. Expectātes ergo decantāt Introitū Exaudi. q̄ versus de psalmo. xxvj. scz. Dñs illuminatio. assumit. cuius titulus est. In finē psalmus dauid priusq; liniret. Agitur enī ibi de vñctione dauid que fuit triplex. Primo em̄ vñctus est signum regis futuri. secundo in regem sup tribus iuda. tercio sup totum israel. Nos q; idē cantamus. q; vñctionē terciā expectamus. Prima em̄ vñctio est in baptismo secunda in cōfirmatione aut in penitentie cōfessione. terciā erit in resurrectione. Vñ prima fuit in aplis. secunda in iudeis. terciā in gentibus. Et quoniam apostoli ut diximus erant expectātes in templo et orantes laudantes et benedicentes deum. Idcirco in nostra expectatione in epistola. Estote p̄uidentes inuitamur ad orationes. et in offerenda. Lauda ania mea dominum. puocamur ad laudes. Quis autē effectus fuerit illius apostolice vñctionis. euāgelium declarat. Cū venerit. vbi dicitur. Vos testimoniū p̄hibebitis q; ab incipio mecū estis. In q̄ quibusdā tamē ecclijis est offertorium. Ascendit deus. et postcommunio. Pater cum essem. Et attende q̄ ob p̄missam causam. scz. quoniam apostoli expectabāt indulgentiam ex alto. h̄ hebdomada dñi expectatiōis in q̄ solēt qdā ieiunare et ofoni vacare vsq; ad p̄tbe. eo q̄ apli ieiunasse legūt p̄ hoc temp⁹. Sed magister Gilbertus probat ieiunandum non esse. quia est de paschali

rempore. et de quinquagesima penthe.
 Hiero. q3 Amb. et August. aiunt inter pa
 scha et penthe. uo esse necessitate ieiunia
 indicenda. Voluntate em o tpe a cibis p
 cipiendis possumus abstinere. h ex necessi
 tate non oportet. On Amb. Per hos qn
 qginta dies ieiunij nescit ecclesia. sic ipa
 dnica q dñs resurrexit. Sunt em oēs hī
 dies velut pascha et dnica celebradi. In
 qbus sic ait Beda. maioribus epulis et
 hymnis celestib⁹ est vacandū ob reuerē
 tia dnice resurrectionis. et ob memoriā do
 minici pulchri cū discipulis. ob spem
 glie immortalitatis. Verūm ab hac au
 toritate penitētes excludunt. Sed et gre
 go. letanias excipit et etiā psalmū aurelia
 nen. illud tñ volūtariū est. Illud etiam
 notabile est q octauā ascensionis. q debe
 rer in qnta feria terminari vltim⁹ oportet
 progarī. Licet em officij dnice in qnta
 feria repetat. tñ in nocturnis officiis sep
 te ferie et sabbati. inuitatorij et rñsorij
 de ascensione cantant. Verūm nocturna
 les psalmos dicimus cū trib⁹ lectionib⁹
 et te deū laudamus omittim⁹. Prologa
 tur q octaua. cū et apli essent laudantes
 deū. De b dictū est sub pascha. Nec va
 cat a mysterio. qm apli expectātes p ob
 seruationē decē pceptorū pacis. miste
 riū denarij accipe meruerūt. et nos etiā
 expectātes p eandē obseruationē dena
 riū vite picipiem⁹ eterne. In his decem
 dieb⁹ legendi sunt act⁹ aploz quos q se
 quis spm scm accipiet. et denariū pme
 rebitur

De vigilia penthecostes

Equitur de vigi-

lia penthe. in q sicut i vigilia pa
 sce celebrat baptismus. q iste due
 festiuitates sunt maiores. et mag⁹ neces
 sarie int oēs. In vigilia ei pasce celebrat
 baptism⁹. q in passiōe xpi oēs baptisamur.
 i. redimimur et iustificamur. Nihil
 em nasci nos posuisset nisi redimī posuisset.

set. Itē fāim nihil posuisset nisi pacis
 mitteret. et ideo in vigilia penthe. celebra
 tur baptism⁹. q tunc p spm scm munda
 mur et sanctificamur. qm dñs in celū ascē
 dens discipulis pmisit dicēs. Iohes q
 dem baptisauit aq. vos autē baptizabi
 mini spu sancto. nō post multos hos di
 es. i. post decē dies. qd et factū est. Pro
 pter hoc q ecclesia i decima die post ascē
 sionē celebrat baptismū. ad notandū q
 nostri neophici baptisant i spu scro quē
 admodū et illi. Baptisant etiā hodie so
 leniter. Tū ad b vt post pascha nati vel
 necessitate impediti baptisent. Tū qz pe
 trus hodie tria milia hoim baptisauit.
 Cum qz dei filius in dei digito forte de
 uiscit. idē op⁹ idē mysterij
 representat digito veniēt et filio resurgē
 ti. Cum qz baptismi regeneratio ppria
 est spūs scī operatio. Cum qz sicut ho
 die descendit in aplos quē descendum do
 minus baptismū appellauerat dicens
 vos autē baptizabimini spu scro. sic i ba
 ptismate descendit licet inuisibilis in ba
 ptisatos. Sed cum spūs scrus die dnica
 et hora tertia missus fuerit in discipulos:
 qre baptism⁹ sit in sabbato et hora nona
 Videf em q deberet post⁹ hora tertia
 celebrari. Nideo qz baptismus fieri in
 sabbato tñ ad illud baptismus pmet qd
 apli acceperūt in die penthe. et qz is il
 lud eadē die vel hora nō celebrat ppter
 aliqs fluctuātis mundi occasiones tñ p
 pter sacramentū qd in se pmet imitan
 do xpi mortē et eius resurrectionē. ne me
 bra caput pcedat debemus illud baptis
 ma eidē die et datōz spūs scī eidēz hore
 deputare. In baptismo em non tñ rep
 sentat sepultura saluatoris q etiā mors
 eius p quam baptismus plenā recepisse
 efficaciam. et ipse hora nō emisit spm. Cor
 nelius qz sicut ex actib⁹ apoloz ha
 bet eadē hora audiuit ab angelo. Audite
 sūt oīones tue. et eadē hora a. b. petro
 baptisat⁹ et hora nona agcl⁹ dñi vēit ad

eum nunciā et ut mitteret ad petrum q
eū baptizaret. Inde ergo mos inole-
uit ut hora nona fiat baptis^m solēnis.
Illie etiā sunt hui⁹ hore p^{ro}gatiue put
dictū est in q^unta pre sub rī. de nona. Tō
autē spūscū⁹ dat⁹ est discip^lis hora ter-
cia. q^z fidē scē trinitatis p^{ro}dicatur⁹ erāt.
Hoc sabbatū intitulat sabbatū duode-
cim lectionū. q^z in primitiua eccia duo
decim lectiones legebant. ut dictū ē ibi
q^uarta feria terciē dñice aduent⁹. Officiū
autē hui⁹ diei fere idē est in pluribus ec-
clesijs cū officio sabbati pascalis. Et le-
ctiones legunt an baptisimū ad instru-
ctionē baptizādoz. z legunt sine titulis
put ibi dictū est. Verūtamē q^udas lecti-
ones ibi legūt q^z nō hic. z q^udas ibi q^z hic
p^{ro}postere tñ. Ibi est em p^{ri}ma lectio. In
p^{ri}ncipio hic vō est p^{ri}ma. Tētauit. Itēz
ibi p^{ri}u⁹ legit. Apprehēdēt septē mulie-
res zc. z postea Scripsit moyses zc. hic
vero ecōuerso. Circa q^u notandū est q^u
duo fuerūt p^{ri}es. Vn⁹ fm carnē. f. Adā
q^z p^{ro}pter inobedientiā deo displicuit. z q^z
oēs peccauerūt z mortui sunt. Alter fm
spūm. f. Abraā. q^z p^{ro}pter obedientiā pla-
cuit deo. z ei⁹ imitatores liberati sunt z
vīuūt. De p^{ri}mo agit i vigilia pasce. Vñ
tūc p^{ri}mo legit. In p^{ri}ncipio zc. vbi dīscrī-
bitur dignitas hoīs p^{ro} q^u oīa facta sunt.
ut causa eius miserabilior appareat. et
inde est q^u nō sequit ibi canticū. q^z non
bñ nobis cātauit. imo p^{ro} eum nascimur
ad lucrū. Adijcīt tñ lectio. Factum est
in vigilia zc. in q^u p^{ro} figuraz maris rubi
agit de baptismo. in q^u egyptijs spūali-
bus submersis verī filij isrl⁹ liberati sūt
Vñ sequit ibi canticū victorie seu leti-
cie. f. Cantemus dño. Sz q^z imitatores
ade ad hoc vt liberent p^{ri}mū instruē-
di sunt in fide z postea in mōib⁹. idcir-
co p^{ri}mo legit ibi lectio illa. Apprehē-
dēt. in qua de fide agit. z in q^u xps a se-
piformi g^{ra} spūscū⁹ apprehēsus oñdit
z postea illa Scripsit moyses. in q^u agi-

tur de mōib⁹. In hac autē vīgilia agit
de p^{ri}e spūali. f. abraā. Vñ legit tūc p^{ri}-
ma lectio. f. Tētauit deus abraā. z post
eā dīcīt canticū leticie. q^z nob bñ canta-
uit. z p^{ro} ei⁹ fidē ad gaudiū p^{ro}peram⁹ Vñ
dictū est ei. In semine tuo bñdicēt oēs
gētes. Atūz tñ q^udā nullū tractūz seq^u de
bere. q^z post p^{ro}missionē sibi faciā nullū
cecinīt canticū abraā. q^z nullū sociū cū
q^z cātarer habebat. sol⁹ dei cultor erat et
pegrin⁹ in terra aliena. Nec autē lcō bñ
cōgruit hūc dīcīt. q^z in effusiōe spūscū⁹
data est gentib⁹ bñ dīctio. de q^u dīxit dñs
ad abraā. In semine tuo bñ. zc. Hūc etiā
am recte cōgruit ofo Deus q^z abraae zc.
Scōa lcō est. Scripsit moyses. q^z daras
legē declarat q^u hodie data est. z nouā sī
gnificat q^u in cordib⁹ fidelīū diffusa est.
Vñ canticū sequit in q^u eterna leticia re-
p^{ro}mittit. Sz q^z verī abraae filij bonos ha-
buerūt mozes anq^u septē mulieres ap^{ro}p-
henderēt vīrū vnū. i. anq^u xps septisfor-
mi gratia spūscū⁹ replet⁹ nasceret. z po-
stea in nouo testamēto p^{ro} baptisimū xpo
cōiuncti sunt ideo postea legit lcō App^{ro}p-
henderēt septē mulieres vīrū vnū. q^z septē
dona spūscū⁹ p^{ro}nūciat. q^z bonis mōib⁹
quēlibet vīrū informāt. Vñ sequit can-
ticū. q^z bonos mores gaudiū comitat.
Quarta lectio. f. Audi isrl⁹ Baruch. iij.
Frutes q^z dona comitant insinuat. ut sa-
pientiā prudentiā lumē z pacē. Vñ cā-
ticum sequit. q^z p^{ro} his z in his eternalit⁹
gratulabimur. Prima q^udes resonet hy-
storia. scōa allegoriā. terciā tropologiā.
q^uarta vō anagogen. Prima g^{ra} lectio est.
Tētrauit de⁹ abraā. Sed q^ud p^{ro}pter mo-
do dīcere de immolatione ysaac. magis
em p^{ro}lineret ad vīgiliā pasce. Respōdeo
dīcīt p^{ro}pter p^{ro}missionē q^z sunt ibi videlz.
Multiplicabo semē tuū sicut stellas ce-
li. Baptisati em sunt stelle. Et iterū. In
semine tuo bñdicēt oēs gentes Hoc ei
puent baptisatis q^z sunt verū semē. i. ve-
rī filij abraae. In lectiōe vō. Apprehen-

dent septem mulieres et per septem mulieres significant septem dona spiritus sancti que dantur in baptismo. alia perent. Postea fit processio ad fontes. sicut in vigilia pasce. recantatur missa sine introitu. quia ecclesia non habet adhuc spiritum sanctum saltem in tanta plenitudine in qua expectat eum in crastino quod est principium et finis omnis boni. In vigiliis ergo pasce et penthe. incipit missa a kyrleleyson sine introitu. prout dictum est ibi. et dicit Gloria in excelsis deo. et hoc more apostolorum quod etiam prius spiritus sanctum acciperet erat iugiter in templo laudantes et benedicentes dominum. Rursus quia angeli gaudent de renatis ideo subiungit Gloria in excelsis. Postea sequitur epistola de actibus apostolorum. xix. c. Cum appolito et. in qua habet quod paulus baptizabat baptizatos a iohanne. quoniam in spiritum sanctum non credebant. dixerunt enim. Sed neque si spiritus sanctus est audiui? Postmodum sequitur unum alia. scilicet. Convertimini. in gratiam actionem per baptizatos. quia ab omni peccato liberati sunt. Dicit ergo hodie alia. nec dicit sicutamus genua. quia hoc est ieiunium exultationis et leticie propter resurrectionem et ascensionem. Sequitur tractus. Sed quare hoc. cum spiritus sanctus omnia faciat leuia. Ad hoc dicendum est quod hoc fit propter baptizatos quod multos tractus miseriarum passuri sunt si vixerint. Postmodum sequitur euangelium iohannis. xii. c. de promissione spiritus sancti. Si diligitis me mandata mea seruare et. Credo in unum deum non est etiam obmittendum. quia cum symbolus hoc deriuatur sit a symbolo apostolorum. fide quam habebat insinuat. Offerenda. Emitte spiritum tuum et. manifeste ad operationem spiritus sancti pertinet. quia per eum renouatur facies terre ex hoc ideo ad maledictum per eum dominus benedicit per eum celum sicut pelles extendit. scilicet. scriptura ut quasi nihil lateat explanat. Similiter et communio. Die festivitatis et. iohannis. vii. c. ad eandem pertinet spiritus sancti operationem quod facit fluxum velut aque viue de ventre creden-

tis exire. scilicet. affluentiam salutaris doctrine. Et est ut quibusdam placet hec missa per benedicamus domino concludenda. In vespis hi psalmi secundum quondam ecclesiarum consuetudinem cōtinuunt. scilicet. Laudate pueri. Laudate dominum omnes gentes. Laudate ania mea dominum. Laudate dominum quoniam bonus est psalmus. et lauda hierusalem dominum eo quod in his psalmis laudes dei magis resonare videntur. ubi enim spiritus inspirat. organum ad laudes inuitat.

In die sancto penthecostes.

Entecostes sicut

per pascha apud hebreos celebre festum erat quod post quinquaginta pasche celebrabatur. unde et vocabulum sumptum. Nam pentecostes dicitur a penta quod est quinquaginta et costes quod est decem. Vocatur enim penthecostes quinquagesimus dies a pascha prout dicitur. Inter hoc festum et aduentum domini cantatur alia et gloria in excelsis prout dictum est in premissis huius partis. et sub illa de septem diebus post pascha Idcirco autem alia frequenter cantatur pro tota hebdomada penthecostes quia per dies pentecostes. ecclesia per baptismum deo populo congregatur. et ideo saluti eorum cōgaudens quousque alba vincti vestibus hymnum laudis decantant. Tunc etiam stantes oramus. in signum liberationis cordum. quod per dona spiritus sancti de morte ad vitam resuscitari meruerunt. Hac enim die missus est spiritus sanctus in apostolos in lignis igneis. Sane octaua penthecostes celebratur. quia sicut in septenario hebdomadarii quod preceit intelligitur perfectio bonorum operum septiformis spiritus. ita in octaua intelligitur consummatio premiorum. quorum vtriusque appropinquatur spiritus sanctus. licet tota trinitas vtriusque operetur. quoniam indissimibilia sunt opera trinitatis. Sed quia spiritus sanctus est amor patris et filii. et ex solo amore hoc dat et dabit nobis dominus. Idcirco spiritus sancto ascribitur. Illi vero non celebratur octaua penthecostes. Nam cum solus septem sit

spūſſſſſi dona. ſolū ſeptē dieb⁹ debet fieri feſtū penithe. Et iō clemēs papa dicit in ſua ep̄la decretali q̄d feſtū carz octauis. S; pari rōe nec paſca deberet octauam habere niſſi ſolum vñā diez ppter vnitatē. Kurſus hoc feſtū ſeptem dieb⁹ agitur ppter preſentis vite ſeptenariuz vel ppter aiarū ſabbatiſmū. vel q; per ſep̄tem ſpīrituſſancti dona corporibus et aiabus plena gaudia cōferunt. Vnde ⁊ ſeptem vltimī pſalmī a laudib⁹ intitu lantur. q; p ſeptiſimo miſſis gratie operatōi nem gaudia pferunt eterna De hoc dicitur ſub dñica prima poſt pēthecoſte. Vtruz penithecoſte ſit hebdomadaria feſtiuitas. dictū eſt ſub titulo de ſeptez diebus poſt paſca. In nocte penithecoſtes legunt tres lectiones ⁊ dicunt tres pſalmī cū tribus antiphoniſ. ſicut ſit in nocte paſce. ad norandū vñū eſſe opus totiuſ ſancte trinitatis in potentia miraculoz. Quidā tamē nouē legunt lectiones ſicut ſit in alijs dominicis. ſed tamen canonicuz eſt tres dūtāq; lege re. propter ſacramentū baptiſmī in trīum perſonarū nomine celebrati vel ob trīduanā domini ſepulturam cui ſum⁹ in baptiſmo pſepulit. Kurſus ideo tres pſalmī cum tribus antiphoniſ dicuntur quia ſpīrituſſanct⁹ trīa circa apoſtoloſ operatus eſt. Nam veteres innouauit. innouatos confirmauit. ⁊ confirmatos ad alioſ conuertendos miſit. Ad p̄mū p̄tinet qđ dī in p̄ma antipho. Factus ē repente. Ad ſcđm qđ dicitur in ſcđda Confirma hoc deus. Ad terciū quod dicitur in terciā. Emitte ſpīrituz tuum. Eozum em̄ miniſterio docti ſunt alij. ⁊ ſpīrituſſancto interiuſ recreati. Et quia in ipſis apoſtoliſ duo operat⁹ ſpīrituſſancti. ſ. remiſſionem peccatoz ⁊ operationem miraculoz. idcirco ille antiphonē terminatur per duplex alleluia. Vtruz ſi diligenter attendere volum⁹ ⁊ conferre pſalmos ⁊ antiphonas que

dicuntur in paſca cum hiſ que dicunt in penitheco. alia ratio inuenit. Nam ibi infra hebdomadaz ſit variatio pſalmorum antiphonarū ⁊ tonorum. Sic autem nec in ipſa die nec in alijs ſit variatio ⁊ omnes ille antiphonē ſunt vñuſ toni. ſcilicet octauū ⁊ eiſdem differentie. Ratio autem eſt. quia quaſi duplex baptiſma legimus apoſtolorum. Primum in quo perceperunt remiſſionez peccatorum. Nam eoſ baptiſatos eſſe chriſti baptiſmo ambigendum non eſt vt dictuz eſt ſub titulo. de vigilia paſce. Et ſecundū q; receperunt ad robur virtutum ⁊ operationem miraculorum ⁊ ad repulſionem illecebrarum omniuz ſecularium. Primo baptiſatus fuerat Petrus cū ad voces ancille xpm negauit. Secundo baptiſatus fuit in die pēthecoſtes cum coram regibus ⁊ principibus non timuit predicare verbū dei. In primo ergo multa inſtabilitas ⁊ varietas fuit circa diſcipuloſ In ſecundo vñiformitas ⁊ ſtabilitas. In hunc etiā moduz eccleſia dei duo ſunt genera bonorum. ſ. actiuorum ⁊ cōtemplatiuoz Actiua vita conſiſtit in bonis operib⁹ id eſt in amīnſtratione exteriorum. in qua cōſtituti ab amore temporalium nō omnino ſeparantur licet amorem dei amorē temporalium preſerant. Cōtemplatiua conſiſtit in dilectione dei ⁊ contemplatione. De due vite per mariam et martham ſignificare ſunt. Marie p̄ dicta eſt optima. iuxta illud Maria optimam partem elegit ⁊c. Non tamē reprehenditur pars marthe. quia et ipſa actiua vita bona eſt que hic inchoatur et terminatur. Contemplatiua vero optima eſt que inchoatur hic et in futuro p̄ſummat In illa tamen eſt multa varietas. in iſta vñiformitas put i hac vita eſſe poteſt. Antiphonē ergo cū pſalmis q; cantant in paſca p̄tinet ad vñā actiua ⁊ idcirco i eiſ ē varietas. Antiphonē do ⁊

psalmi qui cantant in p̄the. p̄nēt ad contemplatiuā vitam. ⁊ ideo in eis est vniformitas. In prima em̄ antiphona q̄ in pasca cantat dicit. Et cōsiliū meū non est cum impijs. Hic dicit. Factus est repente de celo sonus ⁊c. Spūs seu ventus veniēs soler puluerē a facie ter- re deijcere. Magna em̄ est differentia in ter donū spūsc̄ti. quo sepant fideles ab impijs. ⁊ donū quo oīs puluis terrena rū cogitationū a pectore humano tollit. Illud ad actiuā vitam p̄tinet. hoc ad cōtemplatiuā. In sc̄da ibi dicit. Postula ui p̄m meū ⁊c. Hic vero d̄r. Cōfirma hoc de⁹. Ad oēs quidē fideles p̄tinet eē de hereditate dñi. sed ad paucos p̄tinet esse a terrenis cogitatōib⁹ sepatos. ⁊ in h̄ p̄firmatos ne ad terrena redeāt sed p̄ cōuersatōz esse in iŕlm celesti. ⁊ ibi allā cātare nō cessent. qđ h̄ petiŕ. In tertia ibi dormiui ⁊ somnū cepi ⁊c. hic d̄r. Emitte sp̄m tuū ⁊ creabunt ⁊c. Dēs fideles boni a vicijs resurgunt vel resurrexerūt sicut xps a mortuis resurrexit. qđ ibi d̄r hic vero in paucis renouat facies terre id est rō anime q̄ sit ab oī puluere terre nox desiderioz immunis. Ibi ergo. H̄ ē in vita actiua q̄ ibi ostendit est ichoatio hic aut̄ hoc est i p̄templatiua q̄ hic ostēdit est perfectio ⁊ consummatio. ibi va- rietas: h̄ vniformitas. Et p̄p̄erea ibi va- riant antiphone ⁊ psalmi. hic nō. Propter hanc cōsummationē ⁊ vniformita- tem norandā antiphone sunt octauī to- ni ⁊ eiusdē differentie. q̄ octo sunt bea- titudines. quarū octaua redit ad caput. Nam in p̄ma dicit Beati pauperes spi- ritui. qm̄ ipsozum est regnū celozum. ⁊ i octaua. Beati qui p̄secutionē patiūtur p̄pter iusticiā. qm̄ ipsozum est regnū celozū. Propter hanc eādē consumma- tionē norandā. in quibūsdā ecclesijs ce- lebrat octaua penthecostes. Per hos quoq̄ septem dies tres quotidie legun- tur lectiones vt septem fratres tres pro

curent sorozes. i. septem dona sp̄ritus sancti p̄ illos sanctificata. tres virtutes. s. fidem. spem. ⁊ charitatem. put Grego- rius prosequit in moralibus. Hoz enī diez officia septem donis sp̄ritus sancti adaptant. Hesternum igit ⁊ hodiernū officii p̄tinent ad sapientiā ⁊ intellectū vt ex operibus pater. Per totā etiā se- ptimanā sunt solēntes seruāde. Dicit tñr enī. gloria in excelsis alla. credo. ite missa est. ⁊ te deū laudamus. put in se- quenti ti. dicit. Dicit etiā ad horas capi- tulū. Dum cōplerent Act. ij. Et illud. Spūs dñi. Sapie. j. c. Et illud Caritas dei Ro. v. Sequit videre de officio misse ⁊ quidē in die penthecostes cele- brat festū de aduentu spūsancti. visibi- liter enī tunc descendit in discipulos et fuit hoc miraculū ⁊ argumentū qđ non potuerūt calumpniari iudei. Resurrecti ones em̄ ⁊ ascensionē calumniabantur. sed hoc non potuerūt facere de aduen- tu spūsancti. q̄ ex oī natione que s̄b celo est cōuenerat ad diē festū. ⁊ tūc de- scendit spūsc̄tus visibiliter in discipulos sicut xps p̄miserat ⁊ loquebant oībus linguis corā oībus. Et ideo incipit intro- tus. Sap. j. c. Spūs dñi repleuit orbēz terrarum. i. ecclesiam. que dicit orbis ter- rarum. Sicut enī extra orbem terrarū nīl viuūt ad lřam. sic extra ecclesiā nīl vi- uūt spūaliter. Sequit. Et hoc qđ conti- net oīa. i. spūsc̄tus cui⁹ bonitate oīa s̄b- sistūt. habet sciam vocis. i. linguaz. Et ita potuit dare ⁊ dedit apl̄s vnde cōsu- si sunt inimici xpi. Et ideo sequit vsus Exurgat deus ⁊ dissipent inimici eius. Per spūsc̄tum enī oēs demones cō- pellunt ⁊ eijciunt. Rursus impleuit or- bē terraz dum ap̄los iebatuit. quoz so- nus in oēm terrā exiuit. de quo sono d̄r in epla. Factus est repente de celo son⁹ Et quomā orbis terre per quattuor cli- mata sepat. ideo quater in introitu al- leluiā p̄cinit. Duplex vero allā qđ post

ep̃lam canit significat duplicandā leti-
ciā vel spūm̃ctūm bis apostolis fuisse
datum. s. de terra z de celo. vel eos spū z
mente psallentes. vel duoz populoz
cōuersionē. Et hoc qđ cōtinuer oīa sciē-
tiā habet vocis. i. nouit qua mēte quisq;
loquat. vel habet scientiaz oīm per que
z de quib⁹ potest vox humana variari:
vel sciam vocis. i. vocem sciē habet. i. fa-
cit nos habere. vt que ipso inspirante
ap̃li proferrent cum intelligētia p̃nun-
ciarent. Et nota qđ spūssanct⁹ paraclit⁹
ēz. qđ verbum grece latine sonat aduo-
catus. quod nomen z filioz spūi sancto
ascribit. Quī dñs in enāgello. Rogabo
patrem meū. z aliū paraclitū dabit vob
Et Iohes in canonica. Aduocātū ha-
bemus apud patrē l̃m̃ xpm̃ iustū. Di-
citur etiā paraclitus psolator. Quā para-
clisis grece ēz latine consolatio. Post-
modū sequit epistola de actibus ap̃loz
ij. c. Dum cōplerent dies penthecostes
dies. i. q̃nq̃ginta a resurrectione. Sicut
eni q̃nq̃gesima die a pascha fiebat pen-
tecto. in deoz. ita z nost⁹ fit. z sicut popu-
lus israhel quinq̃gesima die ab immo-
latione agni pascalis. siue a pascha qđ
celebranerūt in ramathe. venerunt ad
montē dei oreb vel choreb vel sinay. qđ
idē est. z tunc legē acceperūt. ita z die q̃n-
q̃gesimo a resurrectōe dñi datus est spi-
ritussct⁹ discipulis i sup̃ior cenaculo
illius aduentū expectantib⁹. Precipit
eni Leuit⁹. xliij. vt in die penthe. offerā-
tur noui panes scz p̃positōis de nouis
frugib⁹ qđ significat qđ debemus deo
grās agere ex eo qđ eadē die dedit nouā
legē p spūm̃ctūm. in qua die data ē lex
vetus. i. q̃nquagesima die a pasche. de q̃
dicit i. phemio septime p̃tis. De dono
culus debem⁹ laudare deū. qđ est offer-
re panē nouū. qz etiā lex vetus spūali-
ter intellecta noua est. Et attēde quoni-
am agnus imolatus est decimaq̃rta die
ap̃illis. lex vero data est quarta die mē-

sis tertij. Dicit tñ esse data tertia die. Is
eni vt inquit scriptura aduenerat tertiā
dies. z mane inclarnērat. z ceperūt au-
diri tonitrua. Die nāq; tertio descendit
dñs noster sup̃ montē ad dandam legē
z moyses ascendit ad deū. z descendens
narravit oīa plebi. maneq; rursus ascē-
dens duas tabulas scriptas accepit. Et
caue vt in sc̃do mēse triginta duntaxat
cōputes dies. Sc̃dz lunā ergo sedecim
in mēse primo. xxx. in sc̃do. z quatuor in
tertio faciūt q̃nquaginta. Rursus in q̃n-
quagesimo āno erat iubilus. q̃ interp̃-
tat remissionis ann⁹. q̃ septenis annoz
hebdomadibus. i. q̃draginta z nouē an-
nis textit. in quo clāgebāt rube z oīa de-
bita remittebant. serui manumitteban-
tur. z libertas cōcessa cōfirmabāt. antiq;
possessiones alienate. oibus restituebāt
vt dictū est sub dñica q̃nquagesime. Si-
militer in dieb⁹ penthecostes hūc nūex
post dñi resurrectionē obseruamus. su-
scēptēs aduentū in nos spūsc̃i gra-
tiam. p quā efficimur filij dei z virtutis
possessio nobis restituit. z remissa. cul-
pa z totius debiti cyrographo euacua-
co ab oī seruitutis nexu liberi efficimur
Preterea iste numer⁹ quinquagesim⁹
resultat ex septenario numero ducto in
seipso sup̃addita vnitāte. Septē enī sūt
hebdomade a pascha vsq; ad pentheco-
sten. z ita cōpetenter q̃nquagesima die
a pascha est penthecostes. in quo datur
spūssanctus. culus dona sunt septē que
dantur ab vno. Iudei enī septenarium
numerū non sine figura in oibus obser-
uant. prout dictum est sub quinquage-
sima. Ascensio autē facta fuit quadra-
gesima die. qui est numerus penitentie. z
hoc cōpetens fuit. qz p penitentiam ho-
mo fit similis deo: z hoc ē ascēdere. Sz
videt qđ sicut iudei ab immolatione agni
riplei q̃nquaginta dies computando si-
bi faciebant suum penthecosten. ita et
nos quinquaginta dies ab immolatione

agnoscemus cōputare et sic deberem⁹
nostre penthecostē facere in die veneris
anteq̃ mō facimus. qđ docet cōputatō
Ad hoc dicimus q non faciebāt cōpu-
tationē ab imolatioe agni sed a sequenti
dñica. Vñ legit⁹ *Leuit. xliij.* Numerā-
bitis ab altera die sabbati. i. a dñica q̃ est
altera dies post sabbatū. nūerabitis di-
co septē hebdomadas vsq̃ ad alterā diē
septime hebdomade. Hoc dixit spūssā-
ctus p moysen. Innuēs p hoc pentheco-
sten xpīanorū qđ semp est in die dñica.
Dicit ḡ lucas de hac die. Dñi complerē-
tur dies pēthecostes. erāt dñs discipulī
p̃ter in eodē loco. i. in consona et pcorā
vnitate. Et fact⁹ est repēte de celo sonus
q̃ existētib⁹ in pnia que est annus subli-
leus et cōpleto penthecostes existenti-
bus in vnitate dat⁹ spūssctūs. sed repen-
te et nescit tarda rex habere molimina
spūsscti ḡsa. In igne autē descendit. q̃ sic
ignis illuminat et inflāmat. ita spūssctūs
illuminat ad cognitōz dei et inflāmat ad
amorē dei. Appuit ḡ in linguis igneis:
vt facundi essent in oī genere linguarū.
et q̃ ipse est lingua q̃ d occulto sue boni-
tatis verbū ptulit in vterz virginis. et p-
fert verbū in corde hoīs *Matth. x.* Nō
vos estis q loquimini. sed spūs patr⁹ ve-
stri q loquit in vobis. Ipe em quos re-
plet eloquēs facit. Sequit⁹. Quasi ad-
uententis spūs vehementis. Hoc autē
dicit q̃ nihil potuit resistere spūssancto
nec ap̃la. Vñ dñs in euangelio. *Mat.*
Ego dabo vobis os et sapientia cui non
poterit resistere et cōtradicere oēs aduer-
sarij vestri. Et de b̃to stephano script⁹
est in actibus. q non poterāt resistere sa-
pientie et spūi qui loquebat⁹. Quia vero
in epla dicit⁹. Et factus est repēte de ce-
los sonus. tanq̃ aduententis spūs vehe-
mentis et. ideo ad hoc representand⁹ in
nonnullis ecclesijs clangorē tube dñi se-
quentia dī. Venit em spūssctūs i spā ve-
hementi. Quia sicut vēr⁹ vehementes p̃-

est puluerē a facie terre. sic spūssctūs est
cit a corde hoīs. oēm terrenitatē. Tubis
quidē vrebantur antiq̃. vt legit⁹ in nume-
ris. ad multitudinē cōgregandā. ad di-
micandū et ad p̃gratulandū in dieb⁹ fe-
stis. cum diuersitate tñ sonor⁹. quar⁹
usus fuit tante virtutis in iubilo. vt ad
crepitū siue sonū eaz corruerent muri
hiericho. Ne siqdē sunt duo testamēta
vel p̃dicatores. quibus ad p̃cinctū fidei
p̃p̃ls euocat⁹. ad penitentia et lachryma-
bilē cōpunctōez excitat⁹. ad laudes dñi
exhibēdas inuitat⁹. et ad montē syon. et
ad ciuitatē sanctā hierusalē. et multorū
miliū āgelorū frequētia et ad futur⁹ dei in-
dicij p̃uocat⁹. Et vide q̃ in aduersis et
p̃speris tubis clangit. q̃ oē tempus cō-
uenit verbo dei. Vñ Benedicā dñm in
oī tpe. sp̃ laus eius in ore meo. De orga-
nis dictū est in quarta pte sub ti. de scūs
Tunc etiā ex alto ignis p̃iicit. q̃ spūssā-
ctus descendit in discipulos in igneis li-
gulis. et etiā flores vari⁹. ad denotand⁹
gaudiū et diuersitatē linguarū atq̃ virtu-
tū. Columbe etiā p ecclesiā dimittunt⁹.
in quo ip̃a spūsscti missio designat⁹. P̃
epistolā b̃i graduale in quibusdā eccl̃ijs
q̃ festū paschale terminat⁹ est. Tñ in q̃
b̃is dā alijs dicit duplex allā. q̃ spūssan-
ctus dator est gemine stole. Euāgeliz.
Sī q̃s diligit me. *Iob. xliij. c.* manifeste
est de spūsscto. Postcōmunitio est. Fact⁹
est. *Act. ij. c.* Quare hoc festū celebrat⁹
iudeis. et quare a xpīanis dicitur in pro-
hemio septime partis.

De secunda feria

Equitur secunda

feria in q̃ ostendit q non tantū-
modo est lex iudeis. sed etiā gen-
tibus. Vñ introitus est. Et iuauit eos ex
adipe frumētī. i. intelligētia spiritali. et
de petra melle. i. melliflua doctrina xpī
qui est petra. saturauit eos. et hoc habet
in epla. *Alperiens petrus. Actū. x. ca. i.*

qua habent q̄ adhuc loquēte petro de
scendit spiritusscūs. Ut frumentū xps
est. cuius adeps est spūscūs. quo fide-
les satiant cum spūsancto replent q̄ eti-
am satiantur mel de petra. i. doctrina d̄
xpo pcedente in quo sunt oēs thesauri
sapientie z sciētie dei. Hic aut̄ ppter p-
missiones q̄ ibi continent cōcinit quat
alla. sicut z in feria tertia z sabbato ex-
ponet. De hoc etiā dictū est in tertia do-
minica post pascha. *Alia ē Spirit⁹ dñi*
Sap. j. c. Aliud alla est. Loquebantur
Act. ij. c. Evangelii vero Job. iij. c. nō
videt cōvenire spūsancto. sed cōcordat
epistole. ibi em ostendit q̄ nō tm iudeis
sed etiā gentilib⁹ data est lex dicēs. Sic
de⁹ dislexit mundū supple nō tm iudeos
vt filiū suū vnigēitū daret. Et postea se-
quit. Ut oīs qui credit in illū non pere-
at. Et nota terribile verbū. q̄ qui nō cre-
dit in eum iam iudicatus est. Preterea
p hoc q̄ hic de dilectōe mentio fit spū-
scūs q̄ amor est sat̄ exprimit. Post cō-
munio est. Spūscūs Job. xliij. c. Et ē
sciendū q̄ p rotaz hanc septimanā i mis-
sa sunt solēntates seruande. vt gloria in
excelsis. credo. ite missa est. z te deū lau-
damus. z alla vt baptizatoz salutē
congaudeamus z vt future leticie plenitudi-
nē figuremus. Postremo notandū q̄
dñs non p̄dicauit gentibus p se. sed per
apostolos. Vnde. Ite baptizate eos in
nomine patris z filij z spiritussanc̄i. si-
cūt ysaac iuniori filio suo nihil precepit
de offerendo sibi cibo. vt benedictionez
acciperet. sed per operationem rebecca
primatū benedictionis accepit z quia B
facta sunt dei oculis iudicio. ideo offi-
cium huius scēde ferie p̄tinet ad p̄siliū
qđ est donū spūsancti.

De tertia feria.

Equitur tertia fe

ria. Et q̄ spūscūs nō dat vñs p
ministros. ideo in tertia feria di-

ctur introitus in persona prelatorum.
accipite iocunditatē glorie vestre. In q̄
quia p̄ geminā dilectionē ad fidem per-
tingimus tr̄ n̄tatis. ideo quiqueles con-
tinuimus alla. z est sensus. Accipite locū
ditatē glorie. i. spūscū qui vos glorifi-
cabit z clarificabit. vt quisq̄ de se dicere
possit quod dicit in cōmunionē. Spūs
quia a patre pcedit ille me clarificabit.
Sequit̄ epla. Cum audissent apostoli.
Act. viij. vbi sequit̄. Tunc imponebant
manus sup illos z accipiebant spūsan-
ctum. q̄ in impositione manus dabant
spiritum sanctum. Euangelium. Iohis
x. ca. concordat epistole vbi dicit̄. Qui
non intrat per ostium zc. Non enim in-
trat in ecclesiam qui non intrat per eos
qui sunt ostium. scilicet per christum z
apostolos. Nam heretici non dant spū-
ritū sanctū nisi inq̄tū consentiunt cum ec-
clesia z qm̄ apostoli z eozū successores
heresiarchas in spiritu fortitudinis sūt
aggressi z aggrediunt̄. ideo officin⁹ ho-
diernū pertinet ad fortitudinē q̄ est spū-
ritussanc̄i donū. Rursus spūscūs osti-
arius est. qui per ostium introduct̄ ad
patrē quod etiam in offertorio canitur
Domus celli. i. apostolorū scripturas ape-
riet. Postcōmunio est. Spūs qui a pa-
tre Job. xv. ca.

De quarta feria.

Equit quarta fe

ria in qua sunt ieiunia quattuor
temporū. Apostoli nanq̄ no-
b̄ s exemplum ieiunandi hoc tempore
reliquerunt. qui post susceptum spiritū
sanctum sicut mentes auerterant a cete-
ris mundi illecebris sic z ab epularum
aperitu. Acet enim q̄dū cum illis fu-
it christus non ieiunarent. post ablati-
onem eius spontaneis se subdere ieu-
nijs. Sponsa enim ablato eis ieiunan-
dum erat: sicut dominus p̄dixerat.

quando sponsus auferet ab eis tunc te-
iunabunt. Vñ repleti spūs sancto spon-
te ieiunare ceperūt. quocirca in precedē-
ti secūda feria quidā estualē inchoant
q̄dragesimā. Alij vero sancti hodiernuz
ieiuniū autumāt esse hui⁹ t̄p̄is q̄drage-
sime in itū. cui qdā terminū statuūt in
festiuitate sancti Iohannis siue sex ha-
beat hebdomadas siue nō. Tercij festi-
uitatē sancti Iohānis includūt et eo vs
q̄ ieiunātes sine terminō p̄fixo pcedūt
donec senariū cōpleāt numex. Hanc q̄
dragesimā pbat Hiero. nō esse necessi-
tatis s̄ volūtatis dicens Posuim⁹ facim⁹
q̄dragesimā illi tres q̄ tres passi fuerint
saluatores. non q̄ p totū annū ieiunare
nō liceat excepto p̄theboste. s̄ q̄ aliud ē
necessitate aliud volūtate mun⁹ offerre
Sed hoc dixit Hieronim⁹ cōtra mon-
tanū hereticū q̄ apud suos trib⁹ q̄dra-
gesimā statuit ieiunandū Et dicitur h̄
ieiuniū estatis qd est ieiuniū exultatiōis
in q̄ genua nō flectim⁹ imo cantica le-
ticie dicim⁹. vt dictuz est sub q̄rta feria
tercie hebdomade aduenus. Hoc autē
ieiuniū statutuz est ab ecclia in tali t̄pe.
q̄ q̄ in se sentit grām spūsc̄i. leuiter et
cū gaudio ieiunat. et etiā q̄ sup̄ ieiunan-
tes descēdit spūsc̄us visibilliter. Et iō
incipit introit⁹. Deus cū egredieris in
cōspecu p̄p̄i tui r̄. Egrediet⁹ autē dñs
qñ aliq̄ signo visibillī venit ad auxiliū
hoim. Egressus vō est cū dedit nobis
filiū suū. q̄ venit pandēs iter ante nos
vt dicit michas. Egressus est etiā p̄ s̄a-
cti spūs missionē qñ visibilliter descēdit
sup̄ ap̄los. Et q̄ p hoc dissipati sūt iūmi-
ci. iō sequit⁹ vsicul⁹. Exurgat de⁹ et dissipa-
t⁹ inimici ei⁹ r̄. Sequit⁹ in q̄busdā
eccl̄ijs lectio de p̄ncipio sapientie. s. Di-
ligite iusticiā q̄ iudicatis terrā. Vbi oñ
dicitur q̄lter poterit haberi spūsc̄us ibi
Spūsc̄us discipline effugiet fictū. Et
in fine dicit. Spūs dñi repleuit orbem
terrarū r̄. Postmodū seq̄r epla. Stās

petrus r̄. act. ij. c. in q̄ta oñdit q̄ sup̄ ie-
iunantes descēdit spūsc̄us. Et ibi seq̄r
Nō em̄ isti sūt ebrii sicut vos dicistis. cū
sit hora terciā diei. s̄ hoc est qd dixit do-
min⁹ p̄ p̄pham iohel. Effundā de sp̄ritu
meo sup̄ oēm carnē et p̄phetabūt filij
vestri et filie vestre r̄. In alijs vō eccl̄e-
sijs dī p̄ma lcō. Stās petr⁹. et postmo-
dū epla. Per manus autē act. v. c. Due
itaq̄ lectiōes legunt. q̄ duo p̄p̄i ad fi-
dem cōuertunt. vel q̄ ordinādī in vtr̄is
q̄ testamētī pagina imbuūt Sequit⁹ al-
leluia. q̄ ē ieiuniū exultatiōis. vt dictū
est. Et dicit⁹ quidā. Pater cū essem. iō.
xvij. c. Sequit⁹ euāgeliū Ioh. vi. c. Ne-
mo venit ad me nisi pater q̄ misit me tra-
xerit eū. s. p̄ sp̄ritūsc̄um Et post sequit⁹
Patres vestri māducauerunt māna et
mortui sunt. qui māducat ex hoc pane
viuet in eternū. q̄ egressus est corā xp̄ia-
nis māna spirituale. sicut ante corā
iudeis tpale. s̄ māducantes cor pale mor-
tui sunt. q̄ vero māducauerit spūale nō
moriet⁹ morte. s. incredulitatē seu gehē-
nali. Vñ patet q̄ elegant⁹ egressus est
dñs coram nouo populo q̄ corā vete-
ri. Cōmunio est. Pacem r̄. et ioh̄is.
xiiij. c. Et attende q̄ officiū huius quar-
te ferie predicat scientiā. que est donū
spūsc̄i sancti. quī vsq̄ adeo sanctos illūi-
nat q̄ de quinq̄ libris moysi paucisq̄ p̄-
phetarum scripturis librorū copia cre-
uit. quod mystice innuit nobis euange-
liū de quinq̄ panibus et duobus pl̄-
scibus. quod hodie in quibusdā eccl̄e-
sijs legitur.

De quinta feria.

Equitur quinta

f̄ feria que fm̄ aliquas eccl̄e-
as non habet introitum pro-
prium. sed quia dominus descendit in
die dominica per missiones spiritus san-
cti. et quinta feria ascendit in celum.
Ideo diei dominice et quinte ferie

cois est introit⁹. Ad dñica igitur mutuat. nec
h3 ppiis. vt a sabbato in sabbatū seprez
dūtaxat sint officia septē donis spūscī
deputata. Quidā tñ in hūc officio mu-
tuato nō incōgrue donū ascribūt bñōi
ascripōes nō a sabbato sed a dñica fa-
cere incipiētes. In dñica etēn ponunt
spū sapiētie. In scda feria intellect⁹. In
tertia pēlij. In q̄ta fortitudis. Et i hac
q̄nta spū scientie q̄ dat scrutari. p̄funda
sicut cantat in alla. Spūs oia rē. In q̄-
busdā vero ecclīis cantat introit⁹ q̄ in se
quēd b3 feria. s. Repleat os meū laude
tua. Ille vero ecclīe habēt ppiū officii
sc3. De patrū nostrorū da nobis spūm
grē rē. in quo ecclīa orat filijs dari spū-
tū sanctū ad remissionē pccōrū r ad faci-
enda miracula. Et qz p spū sanctum
fūt miracula. ideo habet in eplā p̄bi-
lippus rē. q̄ est actū octauo ca. q̄ p̄bi-
lippus multos claudos sanauit. r spūs
imūdos eiecit. r factū est gaudium ma-
gnū in illa ciuitate. sc3 samaria. Et quia
per spū sanctū oia ista fiunt. ideo seq̄-
tur euangeliū Luce. ix. c. Cōuocatis ie-
sus duodecim discipulis suis dedit eis
potestatē sup oia deinōia. Et post. Non
feretis virgā neqz petrā rē. Que fieri nō
possunt nisi spū sancti abundantia
babeatur.

De sexta feria.

Extra feria ē itro

itus. Repleatur os meū laude:
vt possim cantare alleluia. qz q̄
gaudet ore r corde pōt ieiunare ieiunio
exultatōis. Et qz est dies veneris i q̄ pas-
sus est dñs r dies spūscī. ideo dicit pe-
trus in eplā. Aperiēs. Act. ij. ca. que in
quibusdā ecclīis legitur q̄ xps suscita-
tus est a spū sancto. Vnde ibi habet
Suscitauit ibm solutis dolorib⁹ infer-
ni. sicut scriptū est. Non dabis sanctus
tuū videre corruptōz in quo significata
est illa spūscī opario q̄ synagoga nunc

mortua. pietate resurget postq̄ plensu-
do gentiū eadē introierit pietate. Pre-
dicat ergo hoc officiū pietatem. Posset
etiā p̄tinere ad spūm timoris p eo q̄ d3
in euangelio. Et repleti sūt timore rē. In
q̄busdā ecclīis legit lectō Exultate filie
syon. q̄ est Joel. ij. c. Et qz p spū sanctū
fūt miracula. sequit euangeliū. Factus
est. Luc. v. c. de palitico sanato. Et qz p-
pter hoc debet laudari dñs. sequit offer-
torii Lauda aia mea dñm. Cōmunio ē
Spūs vbi vult spirat. Job. iij.

De sabbato

A sabbato est in-

troitus. Caritas dei diffusa est
in cordib⁹ nr̄is. ad Ro. v. c. r cō-
petit spūscī q̄ est caritas. r etia3 dies
sabbati. qz in sabbato future q̄eris maxi-
me diffundet vt q̄ igniculus est in syon
camin⁹ sit in ir̄m. Et sequit blus. Dñe
de saluti mee i die clamari r nocte co-
ram te. Ille enī in quo diffusa est spūscī
etiā grā. laudat deū in p̄per r in aduer-
sis. Sequit eplā. Iustificati rē. ad Ro.
v. c. in qua habet de bñōi diffusionē. qz
enī caritas dei diffusa est nō p̄mitit eū
paulus intra fines terre p̄missionis tñ
coartari. imo oñdit q̄ non tñ iudeis ve-
rum etiā gentibus dat⁹ est spūscī di-
cēs ip̄is iudeis. Vobis optebat primū
p̄dicari. Sed qz repulisti verbū dei et
vos idignos fecisti vite et̄ne. ecce p̄uer-
ti mur ad gentes. In alijs vero ecclīis d3
eplā. Cōuenit vniuersa ciuitas rē. Act.
xij. Quia igitur gentibus dat⁹ est spūscī
ideo sequit alla. Laudate dñm oēs gē-
tes. In hoc enī ieiunio nō tacent canti-
ca leticie p̄p̄t reuerentiā festi. nec fm ni-
cenum. p̄ciliū. genua flectim⁹ sed stātes
oramus p̄pter neophilos gaudētes q̄ a
peccatis surrexerūt. In alijs ecclīis dici-
tur. Repleti sūt oēs Act. ij. c. r spūs dñs
ornauit celos. Job. xxvj. c. Postea seq̄-
tur euangeliū. Surgēs ibs Luce. iij. c.

de socra petri sanata. que significat syna-
goga q̄ sanata est a petro. ab infidelita-
te. et p̄fecti p̄ fide ipsius sanabit in futu-
ro et sic puenit cū epla. Fuit aut̄ hac die
ordines. q̄ sup ordinandos descendit sp̄s
ritus sanctus et etiā sup seinnātes. et ideo dī
cūt q̄truoꝝ lectiones ante lectōꝝ daniel.
put dictū est sub q̄rta feria tercie hebdo-
made aduent⁹. Prima est de p̄ncipio li-
bri sapie in q̄ ostendit quibus dat sp̄s
sanctus et quibus non. scz illis q̄ sentiunt de
dño in bonitate. et in simplicitate cordis
querūt illū. In alijs vō ecclesijs p̄iā ē
Joel. iij. c. Effundā de spū meo sup oēm
carnem. qz sicut sp̄s sanctus sup ap̄los de-
scēdit visibiliter. ita sup ordinādos de-
scendit inuisibiliter. Secda est. Locutus ē.
q̄ est leuit. xliij. c. Tertia ē. Dixit moy-
ses. que est in Deut. xxvj. c. Quarta est.
Dixit dñs ad moysen. q̄ est leuit. xxvj.
c. Offertoriū est. Intronuit dñs. Postcō
munio vō. Nō vos relinquā. decessio
ne sp̄s sancti loquit. Potest etiā dici q̄
hoc officiū figurat duoz cōcordiā pp̄lo-
ruz iudei videlicet et gētilis. Hi sūt duo
ceci de quib⁹ dī in euāgelio q̄ sunt illu-
minati a xpo. De q̄ cōcordiā loquit pau-
lus in epla ad iudeos et gētilis dicens.
Iustificati ex fide pacē habesim⁹ ad de-
um. p̄ dñm nr̄m ih̄m xp̄m. Sed qz par
aut cōcordiā vera non fit nisi p̄ caritatez
ideo p̄cinit in introitu. Caritas dei dī
fusa est. in quo ter ponit alla. qm̄ ad fidē
trinitatis puenit p̄ obsequia charitatis.
Lectiones etiā ad ieiuniū p̄tinentes at-
testant operatōez et gratiā sp̄s sancti. vt
prima. Effundā d̄ spū meo. Et scda. Lo-
cutus est. vbi dicitur. Querabitis septē
hebdomadas vsq̄ ad alteram diem ex-
pletionis hebdomade septime p̄sente
intelligit festiuitatem. que olim diceba-
tur festiuitas hebdomadazum. Et quia
postq̄ gētes intrauerūt reliq̄e isrl̄ salua-
bunt. ideo nunc flentibus et sponzuz ex-
pectantibus dicit dñs in postcōmuniō-

ne. Nō vos relinquā orphanos. Quia
igitur hec concordia fiet imminēte die
iudicii q̄ etiā electis erit causa timoris:
id hoc officiū p̄tinet ad timorē. vel qz ti-
mor introductū charitatē. licet charitas
foras mittat timorē. Et arde qz fm̄
Augusti. in ordine istoz officioꝝ descendē-
do cōputam⁹. In ordine vero paschaliū
ascendēdo. qz p̄ hec descensus sp̄s sancti ad
nos. p̄ illa noster ad ip̄m significat ascē-
sus. Et caue. qz p̄ter p̄missa officia ad se-
luniū p̄tinentia q̄ in q̄rta et in sexta feria
et in hoc sabbato exposuim⁹. alie quidē
lectiones et euāgelia in eisdē dieb⁹ inue-
niunt q̄ fore solēnitati magis appropi-
quare vident. tñ hec et illa ḡraz sp̄s sancti
p̄sonat et opationē. Vñ quidā hodie
non incongrue duas missas celebrant.
Prima in tertia de festo cum gloria in
excelsis. et credo. Alia in nona de ieiunio
sine gl̄ia in excelsis. in q̄ sunt clerici ordi-
nati. q̄ merito in hac hebdomada ordi-
nant. vt sp̄s sancti dona ḡcipe mereantur.
Et memeto q̄ in hac die terminat quīn-
quagesima. et ideo hodie frequētat et cā-
tat p̄ graduall alla nec flectunt genua.
p̄tinet em̄ ad octauā. Generale quidē ē
q̄ quotiēs in die de tēpe gracie materia
landis assumit aut dies ad octauā refer-
tur. genua nō flectimus. sed in ofonib⁹
stantes collarā nobis grām et p̄ferendā
gloriā p̄stitemur. vt cū olim essem⁹ seruū
curui. nunc fracto iugo incedamus ere-
cti. vt in oficiis diebus in sanctorū nata-
licijs. et paschalib⁹. inclinare tñ capita pos-
sumus. vt mulieres deuotas ad monu-
mentū venientes imitemur et.

De octaua penthecostes.

A plerisq̄ locis

I in octaua pentheco. fit festū sc̄e
trinitatis. Postq̄ em̄ celebrata
est festiuitas patris in natiuitate. qz na-
tuitas v̄z festiuitas patris. et postq̄ cele-

bratū est festū filij in pascha. z festū
spiritus sancti in missione ipsius. merito
in octava pentecostes. fit festū eorū simul. fe-
stū s. trinitatis. vt ostendat q tres pso-
ne sunt vn⁹ deus. Et hec est pma causa:
qre celebrat festum triū psonarū diuina-
rum simul. Scda causa est. qz ad inuo-
catōz scē trinitatis dat in baptismo spi-
ritus sanctus vt pmissum est. Tertia causa
est vt oñdat ecclia filijs suis illū a q sūt
oia bona cuius habet imaginē. z cuius
debet habere similitudinē videlicet dei
z scē trinitatis. quā semp laudare debe-
mus. Et qz tota intētio est laudare ipm
ideo in qbusdā ecclijs in singulis anti-
phonis laudū pponit vsculus q laborē
significat ad ostēdendū q toto labo-
re toroqz nris debem⁹ nos vtēre ad lau-
dandū deū z scām trinitatē. Et eodem
mō fit in qbusdā ecclijs in festo beate
marie in antiphonis laudū. p eo q ipsa
se totā vertit in laudē dei. Vñ tūc i euā-
gelio dī. Maria autē p̄uabat oia vba
hec p̄ferēs in corde suo. Et qz ipsa p̄uile-
giata fuit i v̄ginitate. ipsa enī est v̄go v̄-
ginū. In antiphōis qz de. b. laurentio z b.
paulo z de b̄to stephāo pponunt qdā
plus antiphonis ad maiorē laborē no-
tandū quē in suis martirijs sustinuerūt.
B̄tus enī laurenti⁹ grau⁹ ceteris passus
est. Vñ b̄tus Sier⁹ dixit ei. Maiora ti-
bi debent p xpi fide certamina. B̄tus
p̄o paulus plus ceteris laborauit p̄di-
cādo. Et b̄tus Stephan⁹ p xpi fide p̄-
mus martir exiit. Sed i hoc est differē-
tia. qz in nocturnalib⁹ antiphonis tātū
de b̄to laurentio pmittunt. qz passio sua
de nocte p̄sumata est. Vñ dixit. Nea-
nox obscurū non habet. Et iterū. Non
est inuēta in me iniquitas. Et ita apparet
q totus fuit sacrificiū laudis. Vñ sp̄ di-
cebat. Gias tibi ago dñe. Mane v̄o cor-
pus eius fuit p̄ditū. z iō tñ nocturnalib⁹
z non laudū antiphonis vsculi p-
ponunt. Rursus qz p̄sus laborē z boni

opis fructū significant p̄nt tactū ē in
phēnio quīte parīs inērito in dicō-
rum sanctorū natalicijs specialit̄ p̄mittū-
tur antiphonis. ad notandū q ipsi ex cel-
lentius labores z bonorū opēz fructus
suis natalitijs z martirijs p̄miserūt. In
qbusdā tñ ecclijs antiphone de marti-
rio beati petri p̄postere p̄ponunt v̄scu-
lis. ideo qz ip̄e pet̄it v̄t i cruce caput su-
um ad terrā verteret. Vñ autē versus tro-
phi vocant quasi laudes ad antiphōas
p̄uertibiles. Trophos enī greci p̄uersio
dicit latine. Quia ergo semp sanctā tri-
nitatē laudare debemus. ideo ad missas
dicit̄ introitus. Benedicta sit semp san-
cta trinitas. quem al cuius sumpsit de
Thobia. xij. Postmodū sequit̄ ep̄stola
de t̄poc. Vidi ostium apertū in ce-
lo. z in circuitu sedis. i. ecclesie que est se-
des dñi. mare vitreū. id est baptisum
in quo summergunt oēs eḡptij. i. om̄ia
peccata. Et nota qz dicit mare vitreū p-
pter corporis fragilitatē z p̄p̄citatēz
quā recipit in baptismo z est in circuitu
qz ad eccliam venire nō possumus nisi
p baptisum. Sequit̄. Simile cristallo:
quia quī prius erant aque fluxibiles fi-
unt p gratiam in baptismo acceptas fir-
mi sicut cristallus. que fit ex aqua con-
gelata z diuturno gelu in naturaz lap-
idis consolidata. Et hec est vna causa q
re i hac die legitur hec ep̄stola. quia in
eo dicit̄ d̄ baptismo. in quo per inuo-
cationem trinitatis dantur septem dona
spiritus sancti. Secunda ratio est. quia i
ea inuitamur ad laudes trinitatis. cum
ibi sequitur q animalia plena oculis an-
te z retro. id est p̄latis dabant gloriā
z honorem z benedictionem sedenti su-
per thronum viuenti in secula seculo-
rum. Sedens autem super thronum
est deus trinitas. Vñ sequitur. Et p-
cidebant viginti quattuor seniores i sa-
ci es suas. mittentes coronas ante eū hoc
significat q om̄i labona nostra debemus

attribuere et atq; omne illud ex q; mere-
mur coronā. Sequit̃. sc̃us. sc̃us sc̃us.
es non habebant requisē dicētia. Et sō
in introitu et in alijs officijs toriens re-
perit̃. B̃ndicta sit sancta trinitas. Et p-
pter hoc r̃nsortus siue etiā graduale qd
r̃ndit ep̃le est. B̃ndict̃ es dñe q; intueri
abyssos. daniel. iij. c. Versus est. B̃ndi-
cite deū celli. thob. xij. c. Et alla. B̃ndi-
ctus es dñe de⁹ patz nostrorū. Et offer-
torū. B̃ndict̃ es dñe. Et postcōmuniō
B̃ndictm⁹ deū celli r̃c. thob. xij. c. Euā-
geliz est. Erat hō ex phariseis nicode-
mus. in quo habet de baptismo q; in in-
uocatiōe sancte trinitat is sc̃ificat bap-
tizatos. In alijs vero eccl̃ijs dicit ep̃la.
Gaudete p̃fecti. q; est ad Cor. vlti. c. Et
in alijs d̃r. Vidi ostiū. q; est apoca. iij.
Et euāgelii Cū venerit paraclit⁹ ioh.
xiiij. c. Sciendūz est q; historias de sc̃a
trinitate z de inuētiōe sancti stephani
cōposuit sc̃us stephan⁹ laudicē. Kur-
sum cū atilla rex q; xp̃ianos p̃secut⁹ est
fere oīa volumina xp̃iane religiōis de-
struxit; aluin⁹ magister karoli z in do-
mici filij eius rogatu bonifacij archiepi
in aguntin. multa de eccl̃asticis officijs
cōscripsit. Vñ z moguntinē. p̃cl̃. ap-
probante instituit q; a festo pasce vsq;
ad dñscas istā tres tantū dicerent lecti-
ones. z hac die de trinitate cantari vsq;
ad dñscas sequentē. z tūc incipere. Dñe
in tua misc̃dia r̃c. z cōposuit officiū de
trinitate. videlicet r̃nsortū antiphonas
missaz z sequētā. que oīa obrulit alexā-
dro pape. Ille vero r̃ndit non esse cele-
brandū festū de trinitate sicut nec d̃ vni-
tate. Naz singulis dieb⁹ sit festū trinita-
tis z vnitatis. qz semp dicit Gloria p̃l
et filio z spiritu sancto. Et p̃missas hi-
storias z officiū nō admisit. Verū sup-
ueniēte heresi arriana fere fuit fides tri-
nitatis extincta. Sed hylarius eusebi⁹
z ambrosius restituerūt. Cōsensit igit̃
eadē de causa gregori⁹ magnus. vt de

trinitate specialia cantarem⁹ z eccl̃as
in ipsius honore edificarem⁹. Exinde
ergo est q; de historia trinitatis inuenit̃
varia cōseruado. Illij nāq; nō vtunt̃ ea
sequētes reprobatōnē alexandri pape
sed in qualibet dominica ab octaua pē-
tecostes vsq; ad aduētum cantāt in no-
cturnis nonū responsorius de trinitate.
nisi festū aliqd̃ impediāt. vt eā cōfitean-
tur p; quā saluant̃. z in missa cantāt alla
eam hilariter p̃sentes vt dictū est sub
q̃rta pte sub titu. de alla. Illij vero vtūt̃
ea cantātes eā in hac p̃ma dñica. sequē-
tes p̃mam institutiōnē aluini. Illij po-
nunt̃ eaz in fine t̃p̃is declinatiōis. s. in
ultima dñica. videlicet ante dñicam de
aduētu. sequētes vltimā approbatōz
gregorij. Romani ergo nunq; celebrāt
festū de trinitate. nec etiā has octauas
faciūt. Sed in prima dñica post p̃nte-
costen incipiūt historiā. P̃parate seu
deus oim. Illij vero celebrāt hodie de
octaua. s. de sp̃s sancto z ponūt eandē
ep̃lam z idē qd p̃diximus euāgelii p-
pter baptismatis sacramētū. ceteris ob-
seruatis sicut in die p̃theco. celebrant
aut̃ octauā ad insinuandā p̃fectionē ṽl
p̃summatiōnē op̃ez sp̃s sancti. Per se-
ptem em̃ dies opatio gratie septiformis
in octaua ṽo cōsummatiō declarāt. Et
q̃niā octaua redit ad caput. ideo om̃ia
sicut in die festo a vespa in vesp̃eraz in
ipsis vesp̃is z in trib⁹ nocturnalib⁹ psal-
mis obseruāt. De his octauis dicit au-
gustin⁹. Celebratiōnē octauarū feriaz
nouī hoies celebram⁹. Baptism⁹ neo-
phicorū licet in sabbato pagat ad illuz
tñ baptismū p̃nter quē apli susceperūt
in die penthe. cui⁹ octaua die est dñica
sequēs. Qui vero ponūt historiā. P̃re-
parate. seu de⁹ oim. meli⁹ faciūt q; ro-
manā sequunt̃ eccl̃iam. nostre peregrī-
natiōis recolētes z p̃currētes historiā.
Nam p; septuagesimā significam⁹
expulsiōnē generis humani de patriā

padiff. p. quadragesimā seruītūrē popu-
li sub pharaone. p. pasca immolatiōem
agni. p. quadraginta dies pascales qua-
draginta annos in deserto. p. rogatiōes
terre. p. missiōis ingressiōes. per septē
dies penthecostes i quibus septē dona
diuidunt terre date diuisione. p. tps qd
ab hodie seqtur significam⁹ ppli afflicti-
onē et gubernatiōem sacra p iudices et
reges. ideoq leguntur quatuor libri re-
gum prout in sequenti ti. dicef.

De prima dñica post pēthecostes

Et dicendum re

b stat de pma dñica post penthe-
costes. q̄ est vna de principali-
bus dñicis. Et incipit hic q̄rtū tps. s. pe-
grinatōis. qz sumus i via veniēdi ad pa-
triā. Sz qz hostes habem⁹ priusq̄ illuc
puentiamus. s. carnē mundū z diabolū
Jō legif de libris Regū. in qbus agit d
bellis z victorijs vt inuitemur ad pug-
nandū fortiter p̄ hostes vt victoriā ha-
beamus sic iudei de philisteis. z tandē
glorietur in celis. qz non est nobis tm̄
lucta aduersus carnē s̄ etiā aduersus ae-
ras potestates. vñ pmo dicim⁹ in vespē-
ris. Bñdictus dñs de⁹ me⁹ rē. Et hīsto-
ria est. Dens omnīū. seu fm romanos.
P̄parate. Sz qz bellū sine discretiōe nō
bñ geritur. ideo seqnti tpe subiungunt
libri salomonis. Itē qz insurgūt vicia p̄
q̄ necessaria est patientia. sō subsequēter
subiungit hīstoria de iob. Recte ergo i-
uitamur ad pugnam qz postq̄ digni su-
m⁹ in numero iustoz haberi p libz nu-
meri iā plectū. z in statu p̄secrōis p no-
uā legē. s. p deuteronomiū. in q̄ hī. Dñs
ges dominiū deū tuū ex toto corde tuo.
z ex tota anima tua. Et sum⁹ sub Iesu
p libz ioseph. et sub iudicibus. i. sub pla-
tis p libz iudicū. et sumus sine accepti-
one psonarū p libz Ruth q̄ fuit moabi-
tis. restat tantū pugnare. qz tūc magis
temptat diabolus. Et sic ordinant libri

Regū. in qbus tractat de bellis ipsoz
ad alios libros. Adaptant etiā et aliter
p̄me q̄tuor dñice q̄tuor libris regū. put
dicef sub quarta z sub septima z sub de-
cima quinta dñicis. Legunt antē in ta-
li tpe. z post missiōē spūsc̄i. z post se-
stū sc̄rē trinitatis. qz qñ accipim⁹ gratiā
spūsc̄i. extunc sum⁹ similes deo. et
p hoc filij sumus summi regis. z p con-
sequēs sum⁹ reges. vñ in Apo. Fecit
nos regnū et sacerdotes deo et p̄i suo
rē. z Petrus in canonica. Vos estis ge-
n⁹ electū regale sacerdotiū rē. Ergo cū
simus reges. z habeamus aduersarios
nō restat. nisi vt regnū n̄m defendam⁹
qz ex h nobis inuidet diabolus. qz ad il-
lud regnū sumus assumpti vñ fuit ip̄e
deiectus. z ideo nobis grauis imminet
pugna. Nempe ostenditur nobis dauid
in exemplū q̄ vicit p humilitatē z iocū-
ditatē mētis. z vncus fuit ter. Primo
a samuele in bethleē in signū regni Se-
cūdo sup domū iuda in regē trib⁹ iuda
a viris iuda i ebron. Tercio irez i ebron
z in cōfirmatiōe regni sup totum israel
Similiter nos si bñ pugnabim⁹ ter in-
ungemur. Primo in baptismo i signū
regni. Secūdo in cōfirmatiōe. Tercio
in padiso. qñ regnū n̄m cōfirmabitur.
Saul etiā nobis p̄ponit in exemplum
q̄ p inobediētiā amisit regnū. vñ nō si-
mus inobedientes sicut ip̄e fuit. ne p-
damus regnū eternū. Dauid autē fuit
humilis in oibus opibus suis. qd patz.
qz cuz luderet coram arca dñi indutus
ephor lineo deposuit regalibus vestib⁹
desperxit eum Michol filia saul dicens
et: q̄ iudat⁹ fuerat sicut vnus de scurrz
Et ille respondit. Iudam et villos s̄iam
ante dñm q̄ elegit me rē. Itē qñ venit
ad eum nathan. p̄pheta et redarguit euz
de peccato suo publice penituit. Itē io-
cunditatē mētis habuit z oia bona a se-
sc̄rā ad deū retulit. vñ de eo canit eccia.
P̄ualuit dauid in philisteū in funda

et lapide in noie dñi. Ecce exultatio in deo. Non em̄ p̄fidebat in se. Funda dauid ē p̄dicatio. p̄ quā fundā p̄dicatio nis ejcit dyabolus de cordibus hoīm. cū p̄ durā reprehensioē incutit timor: et cōcipit penitentia. Lapis vero dura reprehensio est. Quia ergo hmoi victoria habet p̄ humilitatē. ideo ad missam incipit introitus. Domine in tua miscōia speravi. ecce humilitas dauid. Exultavit cor meū. ecce mentis locunditas. p̄ hec duo vincit pugna. Et quia ille sol⁹ vincit qui nihil sibi s̄ oia bona sua deo attribuit et sperat in deo. ideo bñ sequit̄ oio. Deus in te sperantiū fortitudo r̄. Postea sequit̄ epistola de caritate. Deus caritas est r̄. j. 10. illij. ca. quia p̄ caritatē reges sumus et per eā facim⁹ bona opa meritoria regni. p̄ que regnum nostrum defendimus et conservamus. Unde sequit̄. In hoc apparuit caritas dei r̄. Et post. Deus caritas ē r̄. Ibi etiā ostenditur q̄ diligere debem⁹ deū et proximū. In euāgelio autē. Homo qdam erat dives. Lu. xvj. ca. ostenditur q̄ non debemus diligere divitias. per divites q̄ induebatur purpura et bisso. et p̄ penam eius. vt em̄ dī Eccl̄. v. ca. Qui amat divitias fructū non capiet ex eis. qui amat. s. amore libidinoso. naturali vero vel caritativo pōt. qz divites cū iusticia et operibus bonis nō abijcimus. habetur aut̄ in euangelio de mendico Lazaro. in cuius p̄sona incipit graduale. Ego dixi dñe miserere mei. et sequit̄ vsus de opibus miscōie. Brūs qui intelligit super egenū et pauperem. s. intelligit et precogitat illud qd est i egeno et paupere. s. egestas et paupertas vt ei subveniat. Dicit em̄ Grego. q̄ debem⁹ eos vocare patronos et amicos nostros qz etiam fratres nostri sunt. et sic facere nobis amicos de māmōna iniquitatis. et de male acq̄sitis vt cū defecerimus per mortē recipiāt nos i eterna tabernacula

Hoc non fecit dives ille epulo. et quia in aliquo noluit paup̄i subvenire. ideo cū eo districtissime fecit dñs vt non posset habere gutta aque ad refrigeriū lingue. Et ideo sequit̄ Alleluia. Deus iudex iustus fortis et patiens r̄. Postea sequitur offertoriū in p̄sona mēdici. scz Intende voci oīonis mee. Et qz nō obliuiscit̄ deus oīones pauperū. sequitur postcōmuniō. Narrabo oīa mirabilia tua psalmū dicā r̄. In quibusdā tamē eccijs legit̄ hodie euāgeliū. Estote misericordes. qd est Lu. vj. ca. Et est sciēdum q̄ Urbanus papa quartus statuit fieri festū de corpe christi quinta feria post hanc dominicā. concedēs magnā indulgentiam tam clericis officialib⁹ q̄ populis cōuententibus ad diuinā p̄ ut in officio super hoc ordinato h̄.

De secūda dominica

Actus est quod

o prima causa qua defendimus regnum nostrū est caritas q̄ dilatatur per cōsideratōem eternarū nup̄iarū. de q̄bus in Apōc. Beatus q̄ vocatus ē ad cenā nup̄iarū agni. vnde in hac secūda dominica h̄ de hmoi cena in euangelio Luce. xliij. ca. Homo quidā fecit cenā magnā et vocavit multos et misit seruos suos hora cene dīcere in uicinis vt venirent r̄. Hora cene est ex quo porta paradisi apta est per ip̄m. Sequitur. Et ceperūt oēs se simul excusare. Quā p̄mus dixit. villā em̄. et necesse habeo videre illas. Secūdus dixit. Inga bonum em̄ quinqz et eo p̄bare illa. Tercius dixit. Prorex duxi. et ideo nō possum venire. Domīn⁹ vero dixit ad seruū suū. Vade: compelle intrare vt domus mea impleatur. Multos em̄ compellit intrare per tribulatōes. Illi ergo qui vocati fuerant non venerunt. qz anarī q̄ per p̄mū se excusantem super bis vel gulosi qui per secūdū. et luxuriosi

q̄ per terciū intelligunt. hac cena se red-
dūt indignos. vñ vsus. Villa: boues:
vxoꝝ cenā claufere vocatis. Mūdus cu-
ra caro: celum claufere renatis. Et q̄ i
hoc isti se reddūt indignos. ideo domi-
nus alios vocat. q̄ vō p̄ p̄sideratōnem
hui⁹ cene dilatat caritas. et q̄ dñs p̄te
git habentes caritatez. iō incipit introi-
tus. Facius est dñs p̄tecoꝝ me⁹ ⁊ edu-
xit me in latitudinē charitatis. Sequitur
vsus de caritate. Diligam te dñe forti-
tudo mea ⁊c. firmamentū meū ⁊c. In
oīone vō petit caritatē. scī noīs tui ⁊c.
In eplā. Nolite mirari. j. Joh. iij. hī de
vita eterna. p̄ cui⁹ intuitū amor cōcipit
⁊ sequit in fine de caritate. Filiioli non
diligamus vbo neq; lingua. s̄ ope ⁊ ve-
ritate. Nec ē lingua dolosa q̄ dicit ama-
tores mūdi. Rogo te habe me excusa-
rum. Dicunt etiā bonis et sanctis viris
Rogate pro nobis. ⁊ tñ venire nō curāt
Et attende q̄ p̄mi duo excusant se. Per
p̄mū em̄ sup̄bi intelligunt. Per scōm
oēs q̄ delectant in quinq; sensibus cor-
pis. Per terciū vō luxuriosi q̄ se nō ex-
cusant. q̄ nō hāt cor. sicut h̄i Isac. iij.
Fornicatio vniū ⁊ ebrietas aufert cor.
Magis em̄ absorbet hoīem fornicatio
q̄ sup̄bia vel auaricia. Quia s̄ vt dicitū
est lingua taliū excusantiū se. dī lingua
dolosa. iō ecclia a lingua dolosa petit se
liberari in r̄sorio. Ad dñm cū tribula-
rer clamaui. ⁊ in vsu. Dñe libera ⁊c. Et
q̄ p̄fect⁹ est q̄ nō peccat in lingua. iō se-
cundo tono cantat. Postmodū sequit
alleluia sim̄l̄r de caritate Diligā te dñe
fortitudo mea ⁊c. Quia vero p̄sidera-
tiōe vite eterne cōcipit caritas vñ cena
petit cōueri in offertorio. Conuerrere
dñe. Et q̄ ibi cantabim⁹ vocaliter vt ait
Cassio. sup̄ ps̄. Dñs spūs laudet dñm
non erit ibi tantū cena s̄ et maxima so-
lemnitas. vñ in Tref. s̄. Ole syon lugēt
co q̄ non sint qui veniant ad solennita-
tē. ⁊ ideo in postcōsōe p̄mittit se caratu

rām ibi dñe dicens. Cantabo dño q̄ bo-
na tribuit mihi et psallam ⁊c.

De dominica tercia.

Ercia cā quare

inflammamur ad defendēdū re-
gnum nostrū est consideratio
beniuolentie dei. qua nos custodit ⁊ dī
ligenter querit. Ideo in euāgelio hui⁹
tercie dominice. Erant appropinquan-
tes. Luce. xv. ca. habetur. Quis ex vob
homo habens centū oues. i. angelos et
homines. et si perdiderit vnā. scz ho-
mītez. nonne relinquit nonagintanoue
in deserto. i. in celo. ⁊ vadit querere p̄dī
tam ⁊c. Aut que mulier habens drag-
mas decē. s̄. angelos ⁊ homines. ⁊ p̄dit
vnā scz hominē in quo imaginē suā de-
pingerat. nonne accendit lucernam. id
est naturam humanā. in qua lumē dei-
tatis posuit vñendo se ei. et querit dili-
genter donec inueniat. et cum inuene-
rit conuocat amicos et vicinos dicens
eis. Congradulamini mihi. quia inue-
ni dragmam quāz perdidērā. Ita dico
vobis gaudiū est in celis angelis dei su-
per vno p̄ctōre penit. agen. Ecce q̄ta est
beniuolētia dei erga nos. Ista beniuo-
lētia accendit in nobis caritatē. Quia
vō ad nuptias eternas non inrant su-
perbi neq; luxuriosi neq; auari vt p̄e-
missum ē. iō introit⁹ hui⁹ dñice est. Re-
spice i me ⁊c. ⁊ dñe. Vnde humilitatem
meā ⁊ sup̄biā. ⁊ laborē meā ⁊ luxuriāz.
q̄ inops et paup sum ego ⁊ auariciam
Et p̄pter p̄dicta monet nos petrus ad
humilitatem dicēs in epistola p̄ma vl-
timo ca. Humiliamini sub potētī ma-
nu dei vt vos exal. ⁊c. Et post sequitur
ibi. Sobrii estote euigilate in oīonib⁹
qm̄ aduersarij vester dia. i. s̄q; leo rugi-
cit. q̄rens quē deuoret. Et quia tantam
curam h̄z dominus de nobis. iō in gra-
duali inuitat nos ecclesia dicens Facta
cogitatū tuum in dño et ip̄e te enutriet

Versus ē. **Dū** clamarē ad dñm ex. vo. mea. **zē. Alleluia** ē. **Dñe** refugiu. **O**ffer totu ē. **Speret** in te oēs q̄ nouerit terz. qz de sperantibus in se hz curam. **Quia** vō dñs nō iuenit nisi quis peniteat. cū vō quis penitet ad dñm clamat. **Id** sequitur postcōmuniō. **Clamabo.** **Rursus** b officiu est de penitēte. sicut apparet ex ipsa cōmuniōe z ex euangelio. vbi p dauid intelligitur q̄libet penitens. **Id** etiāz dī. **Gaudiū** est in celo sup vno peccato re penitentiā agen. **zē. z ex introitu z alijs.** z **Id** cantat circa festū iohānis baptie q̄ legist populū ad penitentiā puocasse.

De dominica quarta.

Quarta causa qua

q defendim⁹ regnū nostr⁹ sūt opa misericordie. vñ i euangelio **Lū.** vi. qd̄ legitur in hac quarta dñica in q̄busdam eccijs dī. **Estote** misericordes: sicut et p̄r vester misericors est. **Et** post sequitur. **Mensuram** bonā et p̄sertam z coagitatam z supfluentē dabunt in sū nū vrm. **Quia** vō nō pōt hō opa misericordie facere nisi p̄r illuminet a deo **Id** incipit introit⁹. **Dñs** illuminatio mea. **Et** qz p opa misericōie ē eccia terribilis. vt castror⁹ acies ordinata. sic dī in cantic⁹ canticor⁹. sequitur **Vsus.** **Sī** exurgant aduersum me castra nō timebit cor meū z sī exurgat in me plūzē. **Et** postea petit in collecta misericōiam et grām dādi elemosynas cū dīc. **Protector** in te speratū deus zē. **In** eplā vō. **Existimo** em̄. ad **Rō.** viij. c. ostēdit p̄mū vbi dīc ap̄lus **Nō** sunt p̄digne passionēs hui⁹ t̄pis ad futurā gloriāz q̄ reuelabit in nobis. **Et** post sequit. **Et** oīs creatura ingemiscit expectās reuelationem filior⁹ dei. **Et** vt hanc gloriā eccia possit adipisci petit i rñsorio veniam de p̄cis. **Propicio** esto peccatis nostris dñe. **Sequitur** alleluia. **In** te dñe sp̄ant. qz in se sperantib⁹ p̄pici⁹ est. vñ p̄s. **Quoniam** in me sperauit libe-

rabo eū. **Adaptant** etiā iste q̄m̄or p̄cedentes dñice q̄tuor libris **Rēgū** sic. **In** p̄mo em̄ libro hī quō **Dauid** inunctus fuit. vñ in prima dñica incipit introit⁹. **Dñe** in misericōia tua sperauit. **Et** in rñsorio hī. **Eruxit** me vinctone misericōie sue z oleo exultationis. vñ sequit in introitu. **Exultauit** cor meū in salutarī tuo. **Et** ita ostendit se vinctū oleo leticie p misericordiā dei. **In** secūdo libro hī quō **Isa** beratus fuit ab inimicis z vinctus bis. vt haberet latitudinē regnī. vnde i scda dñica incipit introitus. **Factus** est dñs p̄tector meus z eduxit me i latitudinē vt late regnarē. **In** terciō libro hī quō **Mormus** fuit. vnde in terciā dñica vñf eccia voce decedentium dīcēs. **Respice** in me z misere mei. **Et** in vsu. **In** te domine sperauit. **In** q̄rto libro hī de p̄phetis q̄ illuminati sunt a deo. vt viderēv tura. z **Id** in quarta dñica dī in introitu. **Dominus** illuminatio mea.

De dominica quinta.

Quinta causa qua de

q fendimus et obtinem⁹ regnū nostrū est pax cum inimicis ecclesie. et patientia in aduersis. ad quas inuitat be. **Petrus** in eplā huius quīn te dominice. **Omnes** synanimes. j. **Pe.** liij. ca. dīcēs. **Non** reddentes malū pro malo zē. vnde in euangelio hī de rethi **Petri.** **Sz** multi sunt q̄ rumpūt rethe beati petri. i. concordiam z vnitatē fraternam. et ideo in persona tolerantium incipit introitus. **Exaudi** domine vocē meā qua clamaui ad te. zē. **Vsus** ē. **Dominus** illuminatio mea zē. **Illumina** tus em̄ a deo saluatur ab hostibus. qz sperat in eo. **Pro** p̄dicta autē pace cuz inimicis ecclesie imperranda orat eccia in collecta dīcens. **Da** nobis q̄m̄s dñe vt et mundi cursus zē. **In** aliquibus tñ eccijs dī. **Deus** qui diligentibus te. se quitur euangeliū **Lū.** v. ca. **Cū** plurime

turbe irruerent in Iesum &c. ubi sequit.
 Preceptor p totā noctē laborātes nihil
 cepimus. Tales q laborant i nocte z nt
 hil capiunt sunt q pterrentis pdicant.
 Sequitur. In vbo aut tuo laxabo rethe
 Hoc facit q bz scientiā et vitā. Talis ei
 cōcludit multitudinē pisciū copiosam
 Vñ in principio tot capri sunt boni et
 mali. qd rethere rumpit p qd significat
 q eccie vnitas in hac vita rūpit a qbus-
 dam. Sz post resurrectiōem capri sunt
 multi. z m nō est scissum rethe. p qd si-
 gnificant boni q nō scindūt vnitatē ec-
 clesie. Et iō in offertorio dīc eccia se lan-
 dare deū. q q̄tum ad bonos filios de-
 dit ei intellectū vt nō rumpat rethe. id ē
 vnitatē eccie. Bñdicā dñm q tribuit mī
 hi intellectū. In cōione vō dicit eccia
 se optare vnitates z hanc petere a dño.
 Vñ inq̄t petij a dño lz em plura petat
 q̄ridie. tñ dīc vnū petere. qz ad vnā finē
 .i. ad habendū deū oia perēda petit. Et
 Best qd ibi sequit. Hanc requirā vt in-
 habitē in domo dñi oib⁹ dieb⁹ vite mee
 Hoc iō dicit. qz tūc legit Parak. i. vba
 dīc. q bz eandē materiā cū libro regū.
 z significat q qz in diebus suis bñ repe-
 rit se habebit dies eternitatis. Et atten-
 de q hoc officiū cantat circa festū beati
 Jacobi. q sic dī in euangelio. relicto re-
 thibus securus est dñm. z factus est pf-
 scator hoim. i. supplātor re z nomine
 viciozum.

De dominica sexta

Via vero nō va-

q lent omnia pdicta nisi fiat etiā
 plena iusticia fidel. et in noui-
 tate vite. Iō in hac sexta dñica legitur
 scōs liber Paralip. ubi hī q cōfortauit
 dñs salomonē. p qd significatur q dñs
 spūaliter suos confortat dando eis for-
 titudinē. Iō of in officio huius dñice.
 Dominus fortitudo plebis sue z pte-
 ctor &c. Versus ē. Ad te dñe leuauit ani-

mam meā. qz ab ipso est ois fortitudo. z
 tūc bñ regimus regnū nostr. qd maxie
 fit. si tendat hō ad promissiones dei. vñ
 dī in oīone. Deus qui diligentibus re-
 bona inuisibilia pparasti &c. In episto-
 la aut. Quicūqz baptizati sumus &c. ad
 Ro. vj. ca. hortat nos Paulus vt in no-
 uitate vite ambulem⁹. Aliter em nihil
 valent alia. Et vt hoc possimus orat ec-
 clesia in rñsorio. Conuertere dñe aliq̄-
 tulū &c. Ille vero q ambulat in nouita-
 te vite pparat se ad laudandū deum in
 p̄senti et in futuro. vnde sequit alleluia
 Te decz hymn⁹ deus in syon. Ad hanc
 orōnē vel pfectionē hortamur in enan-
 gellio Mat. v. c. Nisi abūdauerit iusti-
 cia v̄ra &c. Et sequit ibi. Si offers mu-
 nus tuū an altare &c. Et qz nō pōt hō b
 facere sine auxilio dei. iō orat in offertorio.
 Perfice gressus meos i semit⁹ tuis
 Et qz talis pōt offerre. ideo sequitur in
 postcōmunionē. Tollite hostias.

De dominica septima

Equē septima

i dñica in qua legunt libri salo-
 monis. vt pabole. eccles. can-
 tica. liber sapientie. quē p̄slo cōposuit
 z ecciastic⁹. quē iesus fili⁹ syrach edidit
 z tñ salomon attribuit. Hi libri q sunt
 de opibus sapientie salomonis. legunt a
 kalendis augusti vsqz ad kalēdas septē-
 bris. qz mēsis iste calidus ē. z estū signi-
 ficat vicioz. in quo optet nos sapienter
 regere sicut in medio natiōis prane z p-
 uerse. Vel qz mensis iste. i. augustus se-
 ptus est. vnde sextilis ante augustū ce-
 sareū vocabatur. et verus noster Salo-
 mon in sexta etate vñit. qui fecit vtra-
 qz vnum. qui fuit dei virtus et dei sapi-
 entia. qui docuit nos sapienter viuere z
 docere. Hic est Christus rex regū. qui
 septem panibus et paucis piscibus. vt
 legitur in euangelio hodierno. satiavit
 eos q de longe venerant. et cum triduo

Instituerant. Rursus in hac dñica incl
pit eccia pabolas salomonis. Post fe
stū em trinitatis legist liber regū. qm hō
qm trinitatis silitudinē hz sit rex z sacer
dos. vñ pponunt ei exempla de regib⁹
z sacerdotibus. sicut sub pma dñica dī
ctū est. Postea vñ sequunt libz doctri
nales pponuntur em exēpla doctrinis.
qz plus mouēt facta q̄ dicta. Actū. j.
Cepit iesus facere et docere. Et sic ordi
nant libz ad seinuicē vt pcedat libz ex
emplares regū et paralip. z sequuntur li
bz doctrinales salomōis. Que doctri
na est resectio spūalis. de q̄ hz in euāgē.
hui⁹. vij. dñice. de hoc dicet s̄s dñica. xj.
et. xx. Et quia huc doctrine bonis op
bus rñdere debemus: incipit introit⁹.
Dēs gentes plaudite manibus. z bea
tue Paulus inuitat nos in eplā ad Ro
ma. vj. ca. vt rñdeam⁹ illi doctrine ser
uendo deo dī. Humanū dico ppter in
firmitatē car. vñ. vñ z in q̄busdā eccijs
sequitur rñforziū. Beata gens cui⁹ est dñs
deus eorū. i. que deū hz pro dño ei solt
seruendo. Et sequit vsus. Verbo dñs
i. doctrina dñi. celi firmati sunt. i. mato
res. sicut apostoli et alij sancti. Sequitur
in quibusdā eccijs alleluia. Attēde po
pule meus legem meaz. Lex est illa re
sectio. Illa aut resectio ostendit in euā
gello Mat. vij. Cū turba plnrima zc.
Et est notandū q̄ ibi dī. q̄ quidam de
longe venerunt. scz illi qui de peccatis
enormibus redierunt et penituerunt.
Qui em in peccato mortali est non ha
bet quid manducet. Erāt aut quattuor
milia. i. habentes quattuor cardinales
vtates. et comederūt et saturati sunt. qz
lex dñi satiat. Et remanserūt seprē spo
te. Septem spote sunt p̄dicatores ha
bentes seprē dona spūsancti reficiētes
allos. In alijs vñ eccijs legit euāgeliū
Attēdite a falsis pphetis. Quia vñ ha
bens hanc doctrinā videt in quāto pe
riculo sit constitutus videt em se esse in

formace babilonis. ideo i offertorio. Si
cut holocaustum zc. Daniel. iij. ca. pe
tit se liberari. et vitur voce trfū pneroz
In postcōmunionē vero Inclina aurē
tuā zc. petit liberationē accelerari.

De dominica octaua

Equitur octaua

f dñica. in qua docet nos eccia
vitare oēm vanitatē. hic em dz
esse effectus doctrine in nobis: quia do
ctrina docet nos fieri spūales et remo
ueri a carnalibus desiderijs ad similitu
dinē beate virginis cuius festū instat.
vnde introitus incipit. Suscepim⁹ de⁹
miscōiam tuam. i. filiū tuū iesum xpm
nobis ex miscōia datum. in medio tem
pli tui. id ē in cōmuni eccia tua fm no
men tuum deus. deus em vbiz nomi
natur. sic et laus tua in fines terre. id ē
vbiz. Templū etiam est beata virgo in
qua vere suscepimus dei miscōiam. vñ
circa eius festū rōnabiliter p̄sens canta
mus officium. cum sit templū dñi z sa
crariū spūsancti. Sequitur epistola ad
Rom. vij. ca. Debitor es sumus nō car
ni. vt fm carne z viuamus zc. in qua do
cemur cōculcare omnē carnalitatē. z
ad ostendendū q̄ hoc possumus. sequi
tur. Non em accepistis spm seruitutis
sterū in timore. s̄ accepistis spm adopti
onis filiorū quo gustato desipit ois ca
ro. Sz qz non p̄t hec fieri. nisi dñs pte
gat. ideo orat in graduali. Esto mihi in
deū protecores. Rursus quia non pōt
habere hec omnia. nisi qui gaudet i do
mīno. ideo sequitur alleluia. Exultate
deo adiutori nostro. Gaudium em spī
rituale excludit omnem carnalitatē.
Quia vero quidam sunt casti et humi
les sed fice. ab his docet cauēri in euā
gello Math. vij. ca. Attēdite a falsis p
phetis. qui preten dunt castitatē et sunt
luxoriosi. Vel ppter humanā laudem
sunt casti: sicut satne virgines. quibus

discitur. Amen dico vobis: nescio vos.
Sed dominus humiles vere saluat. unde sequitur
offertorium. Populi humile saluati
sunt dominus et oculis superborum humiliauit
Quia vero per delicias spirituales omnia percipimus.
ideo dominus in postcomunione. Gustate
et videte quoniam suavis est dominus.

De dominica nona.

Ostendit modum sequi-

q tur nona dominica. in qua legitur liber
sapientie. Sapientia autem est co-
gitare de celestibus. et levare cor ad illa
vnde monet nos ad hoc et maxime propter
festum assumptionis beate virginis. quod
instat quoniam scilicet assumpta est in celum. Et
quia homo se super se levare non potest nisi eius
dominus trahat. ideo dicitur in introitu. Ecce de-
us adiuvat me et dominus susceptor est anime
mee. id est sursum captoz. Sic ei iter ad ce-
lestia. non passibus corporis sed assumptione
mentis ad deum in quo videntur omnia mala.
de quibus sequitur in epistola. j. ad Cor. x. ca.
Non sumus percussit in malorum. Postea
sequitur ibi. Fidelis deus qui non patitur vos
temptari supra id quod potestis. sed faciet
cum temptatione pervenire ut possitis sustine-
re. prius tamen timore incutit dicendo. Qui
stat se putat videat ne cadat. In grad.
Vobis qui furiam rapit reddit gratias deo dei.
Domine dominus nolite quod admirabile est nomen
vultu in universa terra. quoniam elevata est
magnificientia tua super celos. id est non tamen in
christo et beata virgine. id est super celos ma-
teriales et spirituales. verum etiam in sanctis
super celos materiales. In evangelio Lucae.
xvj. monet ut si non possumus per nos
volare ad celum. faciamus nobis amicos
de mammona iniquitatis. id est de divitiis in
equaliter possessis dicens. Homo quidam
habebat villicium. Homo iste scilicet sic
per prudentiam carnis disponere quod amor
a villicatione fuit receptus in omnibus
domini. et hoc per iniquitatem fraudis. Si ergo ille
laudat qui per iniquitatem fraudis scilicet sibi i

futurum perdere. multo magis laudabit
dominus eos qui dant elemosynas. quod est
prudencia spiritus. de qua dicit apostolus
Est vita et pax. quia homo sibi prout-
det in futuro Postea sequitur. Quia filij
huius seculi prudentiores sunt filiis lu-
cis in generatione sua. id est in his qui pertinet
ad generationem suam. id est circa temporalia. Et
ego dico vobis facite vobis amicos de mam-
mona iniquitatis. ut cum defeceritis. scilicet
moritendo. recipiant vos in eterna taber-
nacula que sunt sua. unde. Beati pau-
peres spiritu: quoniam ipsorum est regnum celo-
rum. Et quia non tantum per elemosynas
sed etiam per orationes volamus ad ce-
lestia. ideo est alleluia. Domine deus sa-
lutaris mee. in die clamant et nocte coram
te. Quia vero hec tabernacula per ope-
ra iusticie habentur. sequitur offertorium.
Iusticie domini recte lificantes corda terrarum.
Quo autem ordine hec fiant ostenditur
in postcomunione. Primum querite re-
gnum dei. Mathei. vi. cap.

De dominica decima.

Ad dominica de-

l cima legitur Ecclesiasticus. qui
incipit. Omnis sapientia a do-
mino deo est. Vbi ostenditur quod non so-
lum sapientia. sed etiam omnia bona
sunt a deo. Et ideo ab eo solummodo
sunt petenda. et ad eum debemus cla-
mare. et ideo incipit introitus. Domine cla-
marem ad dominum exaudi vocem me-
am. Et quia debemus ipsum solum orare.
sequitur usus. Exaudi deus orationes
meas. Et oratio in quibusdam ecclesiis. Prece-
ant aures misericordie tue domine precibus sup-
plicanti. In qua collecta patet quis ro-
gans dignus sit exaudiri. unde sequitur
ibi. Et ut petentibus desiderata con-
cedas fac eos que tibi sunt placida postu-
lare. Et ostenditur in epistola. Scitis quoniam
et. j. ad Corinth. xij. ca. quod omnia bona
sunt a deo. et ideo ei sunt exhibende gratias
R iij

actiões. Vñ enūeratis om̃ibz bonis dicit. *Decc aut oia opatur vnus atq; idē spūs diuidens singulis pur vult.* Sed quia bonū cito amittit qđ nō a largienti custodit sicut dicit Greg. ideo sequit rñsouū. Custodi me dñe vt pupillā oculi. Item qz ad illū cōfugere debemus a quo om̃ia bona habem⁹. sequitur allā. Dñe refugiu factus es nobis. In alijs eccl̃ijs vñ allā. Te decet. Euangelii vñ qđ ē in quibz dā eccl̃ijs. Cū appropinquaret. Lu. xix. c. ē. de simoniacis. qđ inluriant spūs sancto. s. in hoc qđ vendūt ea qđ ipse dat gratis. vel ad volūtātē suaz tribuūt. ac si ab illis essent illa bōa. et si a spūs sancto. Et nota qđ hoc euangeliz in quo hierim destructio p̃dicat in augusto legif. qz p̃r⁹ a Nabuchodonosor postmodū a romanis in b mēse destructa fuisse inuenit. In alijs vñ eccl̃ijs legif. Dixit iesus ad quosdā. Sequit offerentiū. Ad te dñe leuau aiā meam q. d. nō ad simoniacos. si ad platos prauos. nō ad quosdā fatuos et simulatos religiosos. qđ faciūt se a simplicib⁹ adorari s; ad te a quo om̃ia bona sunt. et qz tūc acceptat deus om̃ia opa nostra. qñ speramus in ipso. ideo sequit postcōio. *Acceptabis rē.*

De dominica. xj.

A vndecima do

mnica incipit eccia legere Job qui sūt ē liber exemplaris. s; ē exemplū pfectiōis. i. pfecte sapie qđ non hñ nisi p p̃dicatā refectionē doctrine spiritalis. nā refectionē facit spūaliter fortes et ideo post libros salomonis legitur liber iob. In ordine autē bible oēs libri exemplares. s. ruth. iob. i. iobias. iudith et hester. pcedūt libros doctrinales salomonis ppter p̃dicatā rōem. de qđ eriaz dicit sub dñica. xv. et qz vnanimitas facit fortes et patientes sicut fuit iob. et pcor-des sicut fuerūt filij iob. qđ faciebāt cōit

ntia p domos vnusquisq; in die suo. Ibo incipit introitus. Deus in loco sancto suo. i. in humilibus. Isaias. Sup quē requiescet spūs meus nisi sup humilē et quietū et tremēntē simoniacos. Et si deus ē cum eis nullus pōt eis pualere. deus em̃ habitare facit vnus moris in domo. i. cōcordes et vnanimēs. qñles fuerūt filij iob qđ dabāt sibijnuicē comedere. Vñ ē versus. Exurgat deus et dissipent inimici eius. Quia fortitudo nra nihil valet nisi dñs nobiscū cooperetur. immo pncipalit opetur. In eplā. Notum vobis facio euāgelii qđ ē. j. cor. xv. ostendit. b. paulus humilitatē. vñ sequitur ibi. Qui non sum dign⁹ vocari apostolus. Et ppter hāc hūilitatē rap⁹ fuit vsq; ad terciū celū. In sermō quoz sequitur vox humilitum. In deo sperauit cor meū et adiutus sum. et in versu. Ad te leuau aiā meā. Et qz ex tali spe sequitur exultatio. ideo in quibz dā eccl̃ijs est allā. Venite exultemus dño. Euangelii vñ est d humilitate et eius effectus duo homies ascendebāt rē. Lu. xviij. c. vñ sequit. Pharisens dicebat. dñe non sum sicut ceteri hoim rē. ecce superbia sequit. publicanus dicebat. deus ppius esto mihi peccatori. ecce hūilitas. et ideo abiit iste iustificatus in domū suam ab illo. Quia vñ hūilitatē sequitur exaltatio. qđ n. se humiliat exaltabit. iō sequit offerentiū. Exaltabo te dñe quoniam suscepisti me. i. sursum cepisti. q. d. exaltabo te qz exaltasti me. Postcōio ē. Non ora dñm de tua substantia rē. pro verb. iij. c. Hoc ad lram facit humilis. dat. n. libenter paupibus et hoc ē honorare dñm. qz ipse p̃cipit vt de paupibus. Vel honora dñm rē. i. oia bona tua dō attribue. et hoc ē ppiū humilitum. De postcōmūio cōgrue hoc tempore cantur. quando frugibus horrea et vino cellaria plena redūdāt quibus deuote domus bonozat.

De dominica duodecima.

Duodecima do

Dominica ē de orōne. et q̄si eēpm̄
tur iob orans et sedēs in sterquilī
nō cōq̄rendo de falsis amicis. Legitur
enī iob in duab⁹ dñicis. Iob qdē in ster
quilīnō moralit̄ ē aīa in mortali pecca
to et fetido in q̄ dū resider nō restat nisi
orare deū. vt ip̄am ab eo eripiat. Vñ i
cipit introitus. Deus in adiutoriu me
um intende dñe ad adiuuandū me festi
na. cōfundant et re. q̄ que. aīam meam
In offertorio aut̄ oñdī efficacīa orōnis
et totū offertoriū ē oīo moysi sumpta d
Exo. qñ rogauit p filijs israel q̄ fecerūt
vitulū cōstatilem et incipit. Precatus ē
moyses in conspectu dñi dei sui et. qū
moyses seipm̄ exposuit p salutoz popu
li dicēs dño. Neut dimitte eis hāc noxā
aut dele me et. Et reducit ad memori
am merita patrū. Memēto inq̄t abraā
yīaac et iacob et. et placatus factus ē do
minus de malignitate quā dixit facere
populo suo. et ex hoc pbatur q̄ sanctor
merita nobis p̄sunt. Et nota q̄ in h̄ of
fertoio sit v̄boz geminatio. de q̄ dictū
est sub sc̄ha dñica post ep̄lām. In ep̄la
Fiduciā talem hēmus p xpm̄ ad deū.
ij. ad Cor. iij. c. ostēdit apls q̄ oīo sua et
alioz bonoz p̄latoz nō. test. maiorē ha
bet efficacīā q̄ habuit in ve. testa. q̄ eti
am moyses orauit cū fiducia p̄sūs de
meritis patrū. Sed ne videat hoc ex ar
rogantia facere subdit. Non q̄ sufficiē
tes simus cogitare aliqd a nobis q̄si ex
nobis. s̄ sufficiētia n̄ra ex deo ē cui⁹ mi
nistri sumus. In euange. Vñ ostēdit q̄
multū valet oīo p̄latoz. qd ē in quibus
dam ecclesijs. Dum transiret iesus per
medios fines decapole os adducunt ei
surdū et mutū et sanauit eū dñs. Multi
sunt surdi q̄ nolūt audire v̄bū dei et m̄
ti m̄ti q̄ nolūt loqui. et p̄nt. s̄līr hos de
bēt p̄lati p p̄dicationē adducere ad do

minū in cōfessione et oīo saluabit eos
vñ in p̄sona surdi et muti cantat in gra
duali. Bñdicam dñm in omī tempore.
versus ē. In dño laudabit aīa mea. In
alla monet ad hāc laudē. Venite exul
tem⁹ dño et. De offertorio supra dictū
ē. Postcōlo vñ ē. De fructu opeꝝ tuo
rū satiabīs terra. i. p̄dicatores q̄s dñs re
plet p̄lius bonis. et ip̄si repleti alios re
plent. In alijs vñ eccl̄ijs dī euangelīū.
Extens ibs de finibus tyri. qd ē marci
vij. c. Pōt aut̄ dici fm̄ Giscardū ep̄um
cremonensē. i. m̄trali. q̄ salomone mor
tuo regnū diuidit. et iō mensis septem
bris historia b̄ptist. P̄na p̄s i vna histo
ria p̄solidat. alia variat. q̄ regnū iuda i
dauid familia stabiliē. s̄ regnū israel a
p̄līmīs occupat vñ et historia de his su
stis q̄ gētib⁹ intermixti fuerāt cōpilat.
vt de iob. thobie. iudith. et hester. cum i
p̄na septēbris hebdomada legat iob.
quē ip̄e scripsit cū r̄nōrto. si bona in se
cūda liber thobie. quez ip̄e cōposuit. in
tercia iudith quē achior edidit. in quar
ta hester quē mardocheus vel poti⁹ he
sdras cōposuit. Sed et liber hester post
hec opa recitat. Et cū his carant̄ respō
soria. V̄eto. adonai dñe. His t̄pib⁹ pro
phetauit helyas q̄ gessit typus xpi. Sic
mortuo p̄stantino eccia sepat. vna p̄s ē
catholica. alia p̄ multa sc̄ismata sepat.
a q̄b⁹ catholica eccia multa aduersa p
dño tolerauit. sicut illi q̄z opa h̄ tēpe le
gūt. In catholicoz qdā sunt p̄fecti qui
dā imp̄fecti. Perfecti sunt p̄dicatores
ydonei ministri et coopatores dei qd b̄f
in ep̄la. Fiduciā. Vñ adducūt ip̄fectos et
alienos. surdos et mutos ad gl̄iam iesu
xpi sicut legit in euāge. Vñ itaqz per
fectoz ē in introitu. De in adiutorium
meū intende. q̄ adiutoriu dei implorat
vt hereticis valeāt resistere et eos ad dei
gr̄am adducere. Aut ē vox imp̄fectoz
p̄ficientiū q̄ vt p̄ficiat dei implorat au
xilīū. In graduall. Bñdicā. et alleluia.

Dñe refuglū. vox siqdem ē pfectoz gra-
tias agentū de illis se a psecutione all-
quonēs spantibus z istis pficientibus
Et qz moyses fuit vnus eoz q se obru-
lerūt p pctis subditozū. ideo in offerto-
rio cantat. Precar est moyses. Hī pfe-
cti sunt illa terra q̄ satiata fructū opoz
dñi. donis videlicet spū sancti pducit se
nū lumentis. i. doctrinā hoibus. Vnde
cōio est. de fructu zc. Et attende q̄ recte
de iob z moysē sūt cantat. qm̄ cōtempo-
ranci repiūt p quoz exemplū ad pa-
tientā z mansuetudinē inuitamur.

De dñica. xliij.

A tredecima do-

minica legi liber thobie p quē
figuratur genus humanū cecū
factū p peccatū pmi parētis qd non po-
tuit sanari nisi amaritudie passiois q̄ p
fel significata ē. xps vō p piscem. qz pi-
scis assus ē xps passus. Cecū qdaz erat
genus humanū qz habitantibus in regi-
one vmbre mortis lux ora ē eis. Petit
ergo vt veniat dñs sicut pmissit. Dñica
em̄ ista ē de pmissionibus. vñ dicit in i-
troitu. Respice dñe in testamētū tuū.
Id ē in pmissione nā. vt sicut pmissisti
veniat filius tuus. Et hoc est qd sequit
Et aias pauper tuozū ne obliuiscaris i
finem. Et hoc est qd dixit thobias filio
suo. Memento fili qm̄ pauperē vitam
gerimus. habebis multa bona si timue-
ris deū. Dñi seqtur ofo. Omnipotens
sempiternus de⁹ de cuius munere venit
zc. z rogat vt possit currere eccia ad ve-
ras pmissiones. Ep̄la ē. abrahe sacre sūt
pmissiones z semini eius zc. Gala. liij.
ca. vbi agitur de pmissionibus. z sequi-
tur ibi. Quid igit lex. dicit ap̄s. si non
pōt sanare genus humanū cecum sicut
thobiā. Et sequit rñsio. Lex qdez ppter
transgressores posita ē. supple sicut pe-
dagogus. Sequit rñsio. Respice do-
mine in testamētū tuū. vbi ostendit vt

hemens effect⁹ oionis. In alla. Qm̄ de
us magnus zc. ostendit qd ē qui potest
illuminare. In euange. ostēditur q lex
nō potest sanare. z incipit in quibusdaz
eccl̄ijs. Beati oculi q̄ vident q̄ vos vide-
tis multi pphete z reges vo. vi. zc. Lu.
x. ca. vbi habet q̄ sacerdos z leuita pira-
sierūt hoīem quiscidit in latrones. Sa-
cerdos inquā. z leuita ve. testa. h̄ sol⁹ sa-
maritanus. i. xps qui est custos n̄ ipm
sanauit. Et quia lex nō sanat. quoniam
nemine ad pfectionem ducit. sed solus
deus in quo sperandū ē. ideo sequitur
offertoriū. In te domie speraui. Quo-
mō aut sanauit illū cecū pater. quia per
panem angeloz q̄ factus ē panis homi-
nū. i. p filiū dei incarnatū. z ideo sequit
in postcōmunionē. Panem angeloz
manducauit homo. Illic eccie dicunt.
Panem de celo zc. Sap. xvj. ca.

De dominica decimaquarta.

A dominica de

cimaquarta legi liber iudith.
z cantatur quō victoria data est
in manu femine. et moner nos eccia ad
sanctimonā siue ad cōtinentiā exēplo
iudith. Sicut. n. iudith interfecit holo-
fernē q̄ interpretat enervans virulū sagi-
natū. sic moner eccia vt interficiam⁹ ho-
lofernē. i. diabolu q̄ enervat z interficit
lasciuos mūdī. qd sit p sanctimonā ab-
scindendo ei caput. Nam caput diabo-
li ē luxuria. qz qsi pmo de ea incipit ho-
mines temptare. z ideo dñs dicit i luca.
Sint lumbi vestri p̄incti. hoc est p̄cin-
gatis vos cōtra p̄mū viciū. Exod. xij.
In comestione agni renes vros accin-
geris. Illo tamē modo superbia ē in-
itiū ois peccati. Quia vō fragiles sum⁹
z effeminati. vñ interficere nō possum⁹
holofernē nisi adiutorio dei. ideo dicit
in introitu. Protector noster aspice de-
us. z respice in faciem xpi tui. Sequit
in quibusdam eccl̄ijs ep̄la ad Gala. v.

ca. Spiritum ambulare. et desideria carnis non perficere. Caro. n. concupiscit aduersus spiritum et spiritus aduersus carnem. Et sequitur. Manifesta autem sunt opera carnis. et nominat ea. Item alibi dicit. Si concordes nonne carnales estis. Hoc dicit quod concordemus de carnalibus. Et post. Frustrum autem spiritus sunt longanimitas pax patientia etc. Devincere igitur holocaustum in nobis est facere ista duo. Per hoc quoque vicia interficimus in nobis. et gustamus spiritum sanctum. quo gustato despicit omnis caro. Sed quia non potest sanari in nobis carnalitas nisi a domino. Et quod sicut lepra. ideo in quibusdam ecclesiis sequitur euangelium. Dum tunc Iesus. Lu. xvj. ca. de leprosis qui venerunt ad dominum. et dixit eis. Ite osidite vos sacerdotibus spiritibus tamen prius sanatis. Per quod significat quod prius peccator a domino sanatur. et postea iniungitur ei penitentia a sacerdote et absoluitur. quod significatum est per hoc quod discipuli domini in stratas lazari solverunt et tunc prius erant ipse resuscitatus a domino. Rediit autem unus ad eum flexis genibus gratias agens. per quod significat quod unitas ecclesie reddit gratias deo. Unde unus sanabat in piscina. Jo. v. Et ideo in ratione in gratiarum actiones dicit ecclesia bonum est profiteri domino. Et etiam in alleluia. quod est in quibusdam ecclesiis. Confitemini domino et inuocate nomen eius et quod si non sufficit nisi a domino nos custodiat. ideo sequitur in offertorio. Immittit angelus domini in circuitu timentium eum quod custodit nos dominus per angelos. Sequitur gustate et videre. Quid autem gustare debemus ostenditur in postcommunione. scilicet panem qui sanguinem aiam non corpus. Unde offertorium in quibusdam ecclesiis. Panis quem ego dederam caro mea est per seculi vita.

De dominica decimaquinta.

Ominica quide

- o cuna habet eandem intentionem cum precedenti. et ideo in quibusdam

ecclesiis in his duabus officiis legitur liber iudith. Et introitus est. Inclina aure tuam domine. Versus est. Iustificam aiam serui tui. quoniam ad te leuauit aiam meam. quod non ad carnalia desideria. In epistola quod est ad Gala. vj. c. monet nos ut non simus vitulius saginatus sed simus spirituales. unde dicit ibi paulus. Si spiritum viuimus spiritu et ambulemus. quod qui seminat in spiritu de spiritu metet vitam eternam. qui vero in carne de carne metet corruptionem. Sequitur rursus. Bonum est confidere in domino. quod confidere in homine datur victoriam in manu semine quoniam facit hominem vincere in carne. Et quod hoc facit quod parat cor suum ad seruicium deo. Sequitur alleluia. Paratum cor meum deus etc. In euangelio. Nemo potest duobus dominis seruire. quod est Math. vj. c. docemur ne seruiamus vtri. Et post nolite solliciti esse dicentes. Quid manducabimus aut quid bibemus etc. Sed primum querite regnum dei etc. Nolite solliciti esse. scilicet sollicitudine suffocationis. sollicitudine autem prudentie solliciti esse debetis. In offertorio vero monemur ut seruamus domino non vtri. Expectas expectaui dominum ut reficeret me. Quis autem sit ille cibus quod dicitur aia refici. ostendit in postcommunione quod est in quibusdam ecclesiis. Qui manducate meam carnem per fidei. Nam ut dicit Augustinus. Crede et manducauit etc. Queritur autem quare ecclesia post libros Salomonis legit libros iob. et postea libros thobie et iudith. cum alio modo ordinentur in biblia. Sicut. n. dictum est sub septima doctrina precedunt libri exemplares. et postea doctrinales. quod magis mouet sacra quam dicta et ad ultimum ponuntur libri machabeorum. quod sunt libri exemplares. Ad quod ostendimus. quod per doctrinam peruenit ad perfectiorem patientie que magis fuit in iob. Et in de postea sequitur thobias. quod etiam magnum patientie signum fuit in thobia. qui amisit multa. et filium ad tempus. et oculos quod maxime ab homine diliguntur. ex eo quod

oculi sunt pñcipiū cōgnitiōis ad quam
natus est hō. Et qz etiā plus valet ex-
plū femine z magis erubescētā incutit
iō liber Iudith in q hī de victoria in
manu femine post pñctos ab ecclia or-
dinatur. Ultimo vō libz machabeoz
legunt. qz ibi hī exemplū de pñfirmatōe
iusticie. Machabei em passi sunt mar-
tyrium pro lege defendenda et custodi-
enda ab antiocho fidei inimico.

De dñica decimasexta

A decimasexta

I dñica legit z cātat ecclia de ma-
chabeis vt dicit in seqñt rī. q
multa passi sunt ab antiocho z septē po-
pulis. Et ibi hī q tēplū qd pollutū fue-
rat ab illis populis. ab istis machabeis
purificatū fuit. z p b significat q aia q
tēplū dei ē. pollutū a sapte capitalibus
vicijs nō. pōt mūdari nisi purificetur a
pñtō. qd est eā resuscitare d morte pñtī.
vñ hī in euāgelio de resuscitatōe filij vi-
due. Et ideo icipit introitus. Miserere
mel dñe. s. vt resuscites me. vsus ē. In-
clina dñe aurē tuā. In eplā vō aposto-
lus inuitat nos ad patientiā dī. Obse-
cro vos ne deficiatis in tribulatōib⁹ zc.
q est ad Eheb. iij. Sic ei vincunt inimī
ei a machabeis. i. a scis. Sequitur gdua.
Timebūt gētes. qz sic postq illi vicerūt
inimicos suos z mūdauerūt tēplū z re-
edificauerūt: timuerūt gentes i ciuitu
Sic z postq hō vicerit diabolu z mū-
dauerit se p cōfessionē. z reedificauerit
templū dei in se. timent demones. Vñ
sequit vsus. Qm edificauit dñs syon.
S; qz nō pōt fieri nisi a dño q hō libe-
ret a vicijs. iō sequit alleluta. Redēpti-
onē misit dñs populo suo zc. Euāgelij
est in qbusdā ecclijs. Ibat iesus i ciuita-
tem que vocat naīm zc. Lu. vij. Et post
Accessit iesus et tetigit oculuz et dixit.
Adolescens tibi dico surge: et surrexit.
et dedit illū matri sue. Nepe tangit do-

minus loculum vbi erat mortuus. quā-
do infirmitate vel aliquo flagello tan-
git corpus hominis in quo facit mortu-
us spūs hominis. id est anima. z sic ex-
citatur a somno mort. vnde Eccl. xxxj
Infirmitas gratis sobriam reddit avi-
mam. Sequitur offertorium quasi i vo-
ce machabeorum. Domine in auxilliū
meum respice. Sequit postcōmunio.
Domine memorabor iusticie tu solius
Iusticie inquā. quia omnis q venit ad
te non eiicietur foras. Potest et aliter
dici q Iosa defuncto hierusalē destru-
itur. populus captiuat et pñit. ideoqz
in hoc mēse octobrī machabeoz histo-
ria legitur et cantat Adaperiat zc. quia
a suis aduersarijs admodū pñebant.
quoz primā partē symon pontifex edi-
dit. aliam filius eius iohannes. posteri-
orem qdam iudeus agrestis h erudit⁹.
Hi captiui militantes designant ecclē-
siam in qua sunt duces et satellites do-
ctores et discipuli. pñcti et imperfecti.
Doctores vidua significat euāgelica. q
vidua ē. qz militans cū sponso triūphā-
ri nō est. cui⁹ fili⁹ mort cū discipuli p q
uis crimine ab ecclie corpore sepantur.
resuscitantur cū illis gratia infunditur.
Hec igit orat in euangelio p filij resu-
scitatione. id est gratie infusiōe. Et hor-
tatur in eplā ne deficiant in tribulatōi-
bus. z hui⁹ rei gratia flectit genua sua.
Hec eadem orat in introitu. Miserere.
Et in offertorio. Domine. Gradual. re-
spicit ad id qd in euangelio dī. Accepit
aur oēs timor. Postcōdio Dñe memora-
bor. gfax ē actio. Vel b mēsis octobrī
vt qdā aiunt designt octauā. sic g iudei fi-
nit⁹ pñijs z tēplo restaurato i hymnis z
festiōib⁹ dño bñdicebāt. sic in octaua
magne festiuitat⁹ scri festiuit⁹ exultabūt

De dominica decimasextima.

A dominica de
cimasextima agit de nuptijs

eternis. quia consideratione nuptiarum
illarum libenter patimur tribulationes. si
cut et machabeus fecerunt. Sunt autem qua-
tuor discipuli in quibus agit ecclesia de macha-
beis. Consideratio enim illa tribulationes
lenes facit et propter illas nuptias pena quam
libet leuiter sustinet. De his nuptiis dicitur
in euangelio quod hac die in quibusdam ec-
clesiis legitur. Cum inuitatus fueris ad nu-
ptias recube in nouissimo loco etc. Deus
inuitati sumus ad nuptias eternas. et si
in nouissimo loco nos ponimus hinc
simus humiles. exaltabimur in paradiso
et contra. Quando statim subiungitur. Ego
autem dico vobis quia omnis qui se exaltat hu-
millabitur. et qui se humiliat exaltabitur etc.
Quando incipit introitus. Iustus es domine. scilicet
in hoc iudicio. et rectum iudicium tuum.
Pater noster. iudicio concordat ecclesia seu con-
sentit quo deus exaltat humiles et su-
perbos deprimat dicens. Iustus es domine etc.
In epistola. Obsecro vos qui estis ad ephesios. iiii.
ca. inuitat nos ad humilitatem ut dicatur
nobis. Amice ascende superius. ubi dicitur
ut digne. id est in humilitate ambuletis.
vocatione qua vocati estis. scilicet ad nuptias.
Hoc est enim nouissimum locum tenere.
Ad hoc idem monet in graduale. Beata
gens cuius est dominus deus eorum. Superbi fa-
ciunt se dominos. humilium vero deus est dominus.
Quando versus est. Verbo domini celi. id est hu-
miles. firmati. id est magnificati sunt. Demus
ergo esse humiles. quia nihil habemus nisi
a deo. et ideo sequitur in quibusdam ecclesiis alia.
Qui timet deum speret in eum. quia deus non in se
Postea sequitur euangelium de nuptiis si-
cut dicitur etc. In alijs vero ecclesiis legitur. Cum
iniraret ihesus in domum. Luc. xlii. ca. No-
tandum autem quod antequam in ipso euangelio. dicatur
de nuptiis. habet quod sanauit ydropicum. per
quem intelligitur omnis amator mundi
Prius. n. oportet quod sitis mundi satietur
quia qui biberit ex hac aqua sitiet iterum.
Io. iiii. c. diu. n. homo erit ydropicus. id
illius nuptiis non poterit satiari. In of-

fertorio similiter inuitamur ad humi-
litate. unde ibi habet oratio danielis. Deus
deum meum etc. Dan. ix. ca. Et propter hanc
humilitatem meruit audire archangelum
qui certificauit eum de incarnatione christi.
Satis autem congrue fit ibi mentio de ange-
lo. quoniam hoc officium circa dedicatio-
nem beati Michaelis cantat. In post-
comunione habetur de humilibus et su-
perbis. Domine et reddite domino deo
vestro omnes qui in circuitu eius affertur
munera. id est humiles qui attributis omnia bo-
na deo terribili et ei qui auferit spiritum prin-
cipum. id est superbiam eorum. Ecce quia super-
bos humiliat.

De quarta feria quatuor temporum.

¶ Quarta feria

legitur euangelium. Respondens unus
de turba. Math. ix. c. de surdo
et muto. quem apostoli curare non poterant eo
quod illud genus demonum non eiecit nisi in
oratione et ieiunio quod bene huic diei con-
uenit. hodie namque ieiunium est quatuor tem-
porum. Ideo due lectiones leguntur ut or-
dinandi in duobus preceptis caritatis. vel
duabus legibus instruantur. Prima de
calcatore vire. scilicet. Ecce dies. Amos. ix. in
fine temporum conuenit. Secunda videlicet
Congregatus. Neemie. vii. c. congruit
ordinandis. quibus dicitur in introitu.
Exultate deo. qui meditari permittunt in
offertorio. Meditabor. Communio est.
Comedit pingula. et sumitur de lecti-
one secunda.

De sexta feria.

¶ Erie sexte officii

um penitentiam exprimit ordi-
nando. Unde in euangelio.
Factus est. peccata paralitico dimittitur.
et in lectione. Convertere. Osee. vi.
ca. ad conversionem instruitur. Et in in-
troitu. Retes. ad querendum dominum inuitant
Graduale et postcomio sunt orationes ele-

ctoꝝ. offerenda consolatio eorū dez. In alijs tñ eccl̃ijs dicitur euangeliū. Roga bar̃. ihsu. Lu. vii. c.

De sabbato quatuor temporum.

Abbati quoq3

ficiū ad doctrinā spoz ordinan-
doꝝ sic ne sint steriles vt sicut ar-
bor infructuosa. de q̃ loquit euangelis
Arborē sicut. Lu. xlii. c. ne vtra illorū
sit terrenis implicata. sicut mulier sicut
uata. In eplā. Yo. Tabernaculū factū ē
z. q̃ est ad Hebr̃. ix. c. vbi de pmo z se-
cundo agit tabernaculo monent vt sic
seruāt in tabernaculis eccl̃ie militantis
vt dñs pñtē in tabernaculo triūphan-
tis. In lectionib⁹ vō q̃si hoc septēbris
ieiuniū indicit causa instōnis z. et⁹ vñl
tas intīma. q̃rū prima ē. Decimo die.
Leuit. xlii. c. Secūda est. Quintodeci-
mo die q̃ est ibidē. Tercia ē. Dñe deus nr̃.
Nichee. vi. c. Quarta ē. Factū est ver-
bum. zach. vii. c. Quinta ē. Angel⁹ do-
min⁹. Dan. iij. c. Cetera sunt ordinādoꝝ
exhortationes oīones z consolationes
Cōmuniō. s. Mense septimo de leuiti-
ci lectione sumit. Merito aut in h̃ men-
se fit clericoz ordinatio qm̃ z in h̃ men-
se fiebat tabernaculoꝝ celebratio. Ordī-
nati vō sunt eccl̃ie ministri. in dei taber-
naculo p septiformē grām in septē gra-
dib⁹ pñtuti. Vñ z. b. petrus legi or-
dinationē fecisse in septēbris sex epoz
dece p̃sbyteroz z septē diaconoz. Et ce-
lebrat ordinatio in tertia hebdomada
qz in tpe tercio. s. gr̃e fuit ab ap̃lis insti-
tuta. Olim tñ alia rō fuit a sapientibus
assignata. Nā olim instituta fuere ieiun-
ia in p̃ma hebdomada marcij. in sc̃da
iunij. in tertia septēbris. in q̃rta decem-
bris. vt comitarēt iūtia tesserdecadis
ih̃u xp̃i. Cū. n. q̃s ordinat q̃dammodo
vt xp̃o atneat generat. Prima ergo p
sona prime tesserdecadis ē abraa z a q̃
sanct ordinatio p̃me hebdomade mar-

cij. Prima p̃sona secūde tesserdecadis
est dauid a quo sumit ordinatio sc̃de se-
ptimane iunij. Initiū tertiē ē leonilas
a quo sumit ordinatio tertiē septimane
septēbris. Demū ē xp̃s in q̃rto loco a q̃
sumit ordinatio q̃rte septimane decem-
bris. Sumitur aut potius ab hīs p̃so-
nis q̃ ab alijs ordinationes vel qz fue-
rūt in genealogia maiores vel ppter no-
minū interpretōes. Dicit. n. abraa z pa-
ter multaz gentiū. dauid fortis. leonil-
as p̃patio dñi. Sic z illi q̃ ordināt de
bent esse p̃res fortes p̃parati ad euange-
liū ih̃u xp̃i. Vel sicut a p̃sona in perso-
nam sunt q̃tuordecim generatōes. sic
ab ordinatione in ordinationē septima-
ne q̃tuordecim inueniuntur vt ordinād i
periti sint z in decalogi z in euāgelij di-
sciplina. Nūc aut ieiunia ex causis p̃e-
missis aliter ordināt vt dictū ē sub q̃rta
feria tertiē hebdomade aduentus. Et
memento q̃ ap̃li vsqz ad simpliciū pa-
pam in decembris sp̃ ordines celebrabāt
vt ordinādos coaprarēt generationi ie-
u xp̃i. Simplicij vō addidit ordines i
februario tribuēdos. vt ordinādos vic-
tius incorparet corpi ih̃u xp̃i. vide de h̃
in phemio secūde partis. Sed si vt p̃e-
missum ē ieiunia cōstituta sunt in p̃di-
ctis septimanis p̃ hīs q̃ ad ordinationē
accedūt. nūq̃d comutari p̃nt qm̃ nullus
tūc ordinat. certe nō nisi necessitate vr-
gente. de q̃ in phemio. ij. p̃is dictū est.
Cū. n. sit vna eccl̃ia oīno d3 in actionib⁹
ei⁹ eē concordia q̃ nō ēt si in tam gene-
rali ieiunio alij pranderent. alij ieiuna-
rent. Prererea lz alicubi nō fiat ordina-
tio fit tñ alibi. p̃ q̃bus ieiunare et orare
debemus vt digni ad ordinationē p̃ue-
niant. Omnes. n. fratres z vñanimes i
domo domini sumus.

De officia. xviij.

Actum est in pre

o cedēt officia q̃ d3 bō se ponere

In nonissimo loco. ut ponat in pmo. sic sunt plati. Vñ in hac decia octava. vñ ca agit de platis q sunt in pmo loco. vñ euangelium e in qbusda ecclijs. Sup cathedra in moysi zc. Introit vo q sumit Eccl. xxxvj. c. incipit. da pacem dñe sustententibus te ut pphete tui. i. plati fideles inueniantur. supplendū ē. non infideles sicut scribe z pharisei. Versus ē. Letatus sum in his q dicta sunt mihi i domū dñi ibimus. i. ibimus ad nuptias. z de hoc letatus sum. qz inuitati sum⁹ ad nuptias in qb⁹ erit eterna pax. In alijs vo ecclijs vsus ē. Bonum ē. Preterea scripserūt qdā q ideo dñi ipe introit⁹. qz tali die zacharias papa fecit pacē cū logobardis. In epla aplos agit gratias de ephesijs qz hñt fidem veraz de istis nuptijs dicens. Gfas ago semp deo meo p vobis zc. j. ad Cor. j. c. In rñsortio vo Letatus sum zc. oñdit gaudiū de predictis nuptijs. z ideo ppter predictas nuptias in alla. Laudate dñm omnes gētes bozrat ad laudē. Euangelium in qbusda ecclijs. Accesserūt ad iesum. qd ē mat. xxiij. ē de scribis z phariseis q infideles fuerūt. Vñ temptauerūt dñm dicētes. Quod ē mandatum magnū in lege. Dixit dñs. Diliges dñm deū tuum zc. Et postea rephendit eos de infidelitate. quia nō credebāt ipm deū esse dicens. Quid vobis videt de xpo cui⁹ fili⁹ sit. dicunt ei. David. Et dixit eis. Quod g david i spū vocat eū dñm dñs dñs. Dixit dñs dñm meo sede a dex. m. zc. Prelati nō debēt esse tales. s. infideles. g sicut moyses. de quo hñ in offertorio. Sanctificauit moyses altare dño zc. debēt plati offerre se toros in incensuz. z postea in mltas hostias. vñ seqtur postcōio. Tollite hostias. loquitur em de prelatis.

De dñics. xlx.

Ecdecimanona

b dñica rñdet pcedenti. in q dñcū

ē. Dā pacē domine sustententibus te ut pphete tui. id ē plati fideles inueniant. Rñdet inq si faciant qd hñ in euāgelio quod legit in hac dominica in quibusdam ecclijs. s. Ascēdēs Iesus zc. qd est Math. ix. c. In quo habet q adduxit ad dñm palitici. Iesus aut vidēs fides illoz q offerebant zc. palitici sunt qui i delitijs carnis sunt. q ita dissoluti sunt q non possunt opera bona facere. z merito fidei platoz sanātur. z ideo bonū ē habere bonos platos. Quidam aut de scribis dixerūt itra se. Dic blalphemat quis est qui peccata dimittit. Iesus autem vidēs cogitationes eozū dixit. ut sciatz q filius hominis habet potestatem in terra dimitte di peccata dixit palitico. Tolle grabatum tuū z ambula. Et qz solus de⁹ ē q sanat paralitico. ideo incipit introitus. Salus ppli ego sum zc. Versus ē. Attende popule meus legem meā. subaudi p quas sanātur palitici. In epistola monet aplus paraliticos ut erigant corporaliter a palisi ad bona opa dicens. Renouamini spiritu mentis vñe z induite nouū hominē zc. Ephe. iij. c. Sequit etiā graduale i voce palitici. Dirigat oīo mea sicut incensum zc. Versus ē. Eleuatio manuum meaz zc. iam iste leuatur ad bona opa. Alla vo dñi in voce palitici sanati. s. De pñra dñi fecit vturē subaudi. qz sanauit me. Sed quia nō sufficit sanare nisi dominus custodiat. sequit offertorium. Si ambulaueris in medio tribulationis zc. vbicūqz em ambulant sanati a domino custodit eos. quantum in se est.

De dñica. xx.

N dominica vi

i celsima incipit ecclia legere. xij. pphas et dantelem, z cātaz de Isasa dantele z Hieremia. non tamen legit de Isasa z Hieremia quia in alijs tñbus plenius legūtur. de Isasa. n. le-

git in aduentu. de hieremia in passione. Querit autē qre legit eccia pphas post libru machabeoz cū in biblia pponat. Ad qd dicimus. q biblia pponit oēs libros exemplares. eo q magis mouent exempla q doctrina. pter libru machabeoz quē vltimo ponit. 7 ppter pfectaz iusticia 7 ppter ip̄s. qz vltimo tpe fuerit Eccia etiā legit vltimo libru Ezechiel. qz in eo agit de tēplo celesti in q est cōsummario 7 finis oim. Duodecim vō pphas legit ppter fundamētuz fidei qd sp̄ necessarii sūt. q̄ntūcūqz hō sit pfectus vnde qd dictū ē sub dñica decima quita Incipit q̄ eccia legere Ezechielē in principio nouēbris. In matutinali hui⁹ domini officio p̄mū r̄soriū ē i qbusdā eccl̄ijs de Isata. s. Vidi dñm sedentem sup soliu excellsum. Vidit. n. Isatas qmō an thronū dei sunt angeli 7 sancti eccia triūphante. 7 militante in quibus p ḡram seder ille q est primus 7 nouissimus. Quia ergo ezechiel vidit templū celeste. in quo fiūt nuptie eterne. ideo i euangelio misse qd in qbusdam ecclesijs in hac dñica dī. 7 ē Math. xxi. c. h̄r de illis nuptijs. Simile ē regnū celozū homini regi q fecit nuptias. 7 misit seruos suos hora cene dicere suitat. oia parata sunt. venite ad nuptias. Illi vō cōrēpserūt venire ad nuptias. Hi sunt iudei qui cōrēpserunt ventre. Et misit tūc seruos suos dicēs. Ite ad exit⁹ viarū 7 puocate omēs. Et implete sunt nuptie discubentū. 7 rex vidit qndam nō hñtē vestē nuptialē. 7 dixit ei. Amice qmō huc intrasti nō hñs vestem nuptialem. 7 tradidit eū ministris suis vt proiceret eū in tenebras exteriores. Vnde autē iudiciū quo dñs eos q contempserūt venire ad nuptias amouit a nuptijs 7 alios omēs vocauit. cōgaudet eccia i introitu dicēs. Via q fecisti nobis dñe in vero iudicio fecisti. In epla vō monet ap̄lus vt caute ambulemus ad has

nuptias. quia sine veste nuptiali p̄clmur in tenebras exteriores dicēs. Videre autē quō caute ambuletis 7ē. q̄ est Ephe. v. c. Et dissuadet ecōtrario dicēs. Et nolite inebriari vīno in quo ē luxuria. ne sitis in nuptijs diaboli. s. implemini spūs sancto. Sed qz cibū ill. 7 nuptiaz nō potest dare nisi solus deus. iō seqtur i r̄sorio. Ocult oim in te ip̄erat dñe. 7 tu das escas ill. i. cibū nuptiarum eternaz. in tēpe oportuno. Et qz de nuptijs illis non pōt comedere q̄ est i peccato mortali. seqtur in quibusdā eccl̄ijs alleluia. De pfundis. s. de peccato. clamaui ad te dñe. vt me eruas de peccato 7 ita peto nuptijs interesse. In offertorio vō ofidit quid sit interesse nuptijs. scz habere memoriā de eternis dicens. Sup flumina babilonis. s. delicias secuti. illic sedimus 7 fleuimus dū recorderemur tui sō. i. tui o eccia triūphas. In postcōmuntōe vō perit vt def ei interesse nuptijs illis dicens. Memento verbi tui seruo tuo. in quo mihi spes de disti 7ē. q. d. memor esto. qz promissisti. Qui. n. pmittit 7 nō dat. videt esse oblitus. Et nota q tres nuptie leguntur in euangelio. De primis dī q simile est regnū celozū homini regi qui fecit nuptias filio suo. Hic filius est xps q̄ humanam naturā sibi copulauit vbi fuit thalamus v̄ginta. vii. Tanq̄ sponsus pcedens de thalamo suo. Ad has nuptias homines sub lege p p̄phetas inuitauit De secundis dicit. Vos similes hoib⁹ expectantibus dñm suū quando reueratur a nuptijs. Hic domin⁹ xps ē verus hō q̄ ascendēs angelicā naturā sibi copulauit. Ad has nuptias gentes per ap̄los cōuocauit. De tercijs vō dī. v̄gines q̄ prepare erāt intrauerūt cū eo ad nuptias. Hic sponsus ē xps q̄ ecciam post iudiciū sibi copulabit. et in thalamo glorificabit. ad has p̄ platos ecclesie q̄ridie iuitamur. De p̄mis solēniat

ecclesia in xpi natiuitate. de secundis in ascensione. de tercijs in resurrectione. q̄ntam in nostra resurrectione xps sponfam assumet et de babilonia mundi intro ducet in cellarium paradisi. De quibus nuptijs hic potest intelligi. Cum enim intrasset homo non habens vestem nuptialem. electus est in tenebras exteriores. ceteri nuptialiter induti sunt cum domino epulati. Hi sunt lapides viui ex quibus edificantur muri hierusalem. Potest etiam aliter dici quod post reuersionem a captiuitate hierusalem reedificat. et templum restaurat per zachariam et aggeum. hesdraz et malachiam. per quos aduentus domini pronuntiatur. Idcirco in hoc mense nouembri usque ad aduentum domini cantatur historia de prophetis. Vnde dominum et legum libri ezechiel. daniel. et. xij. prophetarum. Captiuitas illa corporalis nostram spirituales significat. a captiuitate reuersio. est peccatorum remissio. Rex itaque prophetarum volens supernas hierusalem restaurare filio nuptias celebravit. Et sicut in euangelio legitur multos ad celeste prandium inuitauit. Hi qui intrauerunt sunt lapides viui. de quibus promissus est. Ne igitur ad captiuitatem sitem reuertamur et a nuptijs excludamur moner nos paulus in epistola pcederi. Videre quo caute ambuletis non quasi insipientes. sed ut sapientes Introitus Dia que fecistis vox est danielis captiuitatem peritiam recolitis et eas suis meritis dei indicto ascribitis Sicut in offertorio. Super flumina babilonis. captiuitatem illam ploram. Sed in graduali. Oculi omnium gratias agimus In postconatione Memeto verbi. postulamus ut nuptias promissas in spe recipiamus in re.

De dominica. xxj.

In precedenti do

1 minica instructi sumus et ammoniti ut caute eamus ad nuptias que celebrantur in templo quod descripsit ezechiel. Sed quia de his nuptijs maxime intelligit nobis diabolus pro eo quod de illis electi

fuit. ideo in hac. xxj. dominica agit ecclesia bello contra diabolum et de armatura nostra contra eum. Si enim pugnauerimus intererimus eternis nuptijs. si tamen habuerimus vestes nuptiales. que est caritas. aliter non. Vnde quia cinis et cilicium sunt arma penie. ideo in introitu vestis ecclesia voce mardochei in cilicio et cinere existens. dicens de eo. In voluntate tua domine vniuersa sunt posita. et non est quod resistat voluntati tue Vester. xlij. ca. Sequitur. Quoniam dominus vniuersorum tu es. et ideo beati qui tibi funt. quia tu liberas eos de manu diaboli et adiuuas eos in bello contra diabolum. sicut in hac oratione liberaisti mardocheum de manu amian et suspensus est in patibulo quod parauerat mardocheo. In epistola monet apostolus armari contra diabolum armatura dei dicens. Eo fortamini in domino et in potentia virtutis eius et. que est ad Eph. vi. c. Et per Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem et sanguinem. sed aduersus spiritualia nequie in celestibus in omnibus sumetes scutum fidei et. Sed quia etiam bene armati non possunt se resistere nisi deus adiuuet. Sequitur Domine refugium factus es nobis et. quia si lassamur vel sauci sumus in hoc bello non est refugium nisi ad ipsum. Vnde sequitur in quibusdam ecclesijs alia. Lauda anima mea dominum Quia pro sauciati in hoc bello non sanantur nisi a domino. et multi ab eo sanantur. ideo in quibusdam ecclesijs sequitur euangelium de sanatione filij reguli. Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur et. quod est Jobis. liij. c. Per istum regulum intelligunt reges. scilicet filii qui reges sunt et debent esse humiles. et ita sunt reguli. unde exaudiunt. licet habeant parvam fidem per sanationem filiorum. Credebat enim iste regulus quod dominus poterat sanare filium suum. sed non credebatur quod esset deus quia credebatur quod non posset sanare nisi prius humilitas ergo valde necessaria est per latius. Quia vero per patientiam maxime vincit diabolus. preponit in offertorio Job in exemplum. Vnde in sapientia. Ne-

Hor est patiens viro forti. et qui domina-
tur animo suo expugnatore urbium. Et
incipit. Vir erat in terra hus nomine Job
et. In versibus autem huius offertorii sit
sepe verborum repetitio. de quo dictum est
sub dominica secunda post octavam ephie. Sed
quod nihil valet patientia nisi homo speret in
domino. Sequitur postcoio In salutare tuum
aia mea spauit et. quod spes patientia operatur
De dominica. xxij.

Actum est quod

Nullum potest interesse eternis mu-
nitijs. nisi habeat vestem nuptia-
lem que est caritas. id est in hac. xxij. dominica
monemur et invitamur ad habendam cari-
tatem. non ut tantum bene faciamus. primo.
et etiam dimittamur iniurias nobis ab eo fa-
ctas. Unde in quibusdam ecclesijs euangelium est
de fratre qui debebat decem milia talenta cum qui
posuisset dominus rationem. et ille dixit. Patientiam
habe in me et omnia reddam tibi. et misertus
dominus ei dimisit eum et debitum dimisit ei et
et incipit. Sile est regnum celorum homini regi
qui voluit rationem ponere cum suis suis. quod
est Math. xvij. c. Siquidem in die iudi-
cij ponet dominus rationem nobiscum et nullum po-
terit computare cum eo. quod de tempore quando red-
det homo rationem. quod tam bonum est quod in qui-
libet momento eius potest homo fieri filius dei
Et ideo incipit introitus Si iniquitates ob-
seruaueris domine. domine quod sustinebit. quod ol-
ceret nullum. Et hoc est. Pariam habere in
me. Et sequitur versus. Deprofundis cla-
maui ad te domine et. In epistola Confidimus
et. ad Phil. j. c. inuitat nos apostolus ad per-
fectam caritatem ut dimittamur fratri ut de
us dimittat nobis. quia sicut habet in fine
euangelij. Sic et pater meus celestis faciet
vobis si non remisistis unusquisque fratri suo
de cordibus vestris. Dicit igitur apostolus in epistola
Fides confidimus. id est. confidendum tale habemus
Et postea sequitur. Obsecro autem vos ut
caritas vestra magis ac magis abundet. ut
sitis sinceres et sine offensa. Et tunc est

unitas in ecclesia quoniam non offendimus propter
iniurias. sed dimittimus. Unde sequitur ratio-
num. Ecce quod bonum et quod iocundum habi-
tare fratres in unum. Sed quoniam illos qui irascun-
tur suat dominus per caritatem dum penitent. ideo
sequitur alia. Qui sanat contritos corde et
alligat contritiones eorum. In premissis vero
euangelio monemur ad perfectam caritatem
ut caute ambulemus ad nuptias cum ve-
ste nuptiali. Et quod perfecta caritas non tan-
tum impedit beneficiorum dimittit iniurias.
sed etiam orat per inimicos. id est sequitur in of-
fertoio. oratio beater ad assuerum regem.
qui interpretatur beatitudo. id est ad christum. et in-
cipit Recordare domine et. Hester. xliij. in
quod offertorio rogatur per reconciliacionem peccatorum
Et quod de hac reconciliacione gaudet ange-
lus. sequitur in quibusdam ecclesijs postcoio
Dico vobis et. Luce. xv. c.

De dominica. xxij.

A tribus domi-

nicis vltimus. scilicet. xxij. xxij. et. xxv
est idem officium et in eis ostendit ec-
clesia se habere vestem nuptialem. id est. carita-
tem. quod oratur per iudeos ut puerant. quod fi-
et in fine mundi quando veniet ad fidem nostram.
quod figuratum est in ioseph qui noluit logo-
tpe se manifestare fratribus suis. postea
vero ad vltimum se manifestauit eis et peti-
erunt veniam ab eo et dixit eis. Nolite time-
re ego pasca vos. et inebriatus est cum eis
qui inebriatio significat leticiam omnium in illa
conuersione iudeorum Hoc autem erit in fine
pigrinationis nostre. et ideo de hominibus con-
uersione agit in fine tempore pigrinationis
In quoniam enim pres diuissimum est tempus anni
put dictum est in prebemo huius partem. Et
per has dominicas agit de hac conuersione. quod
ad fidem trinitatis conuertent. In hac er-
go. xxij. dominica introitus est de conuersione
ne iudeorum a promissione domini. Ipse namque
dicit per hieremiam. xxix. c. Ego cogito co-
gitationes pacis et non afflictionis. quia
ad hoc tendunt mala que vobis infero ut

reconcillem vos mihi. Et nota q̄ tem-
pore henrici. iij. impatoris bruno tullen-
sis epi. qui de multis sanctis cant⁹ cō-
posuit facins papa p henricū. iij. impa-
torem ⁊ vocatus leo. x. dū romani pro
papatu veniret. audiuit voces angeloz
canētiū ⁊ discētiū. Dicit dñs. Ego co-
gito cogitationes pactis. Ipse vō cogitās
q̄ nō haberet canonicū ingressus renū-
ciauit. ⁊ iterū a romanis papa eligi. et
vitam cū multis miraculis finiuit. In
graduali vō agit David gratias d̄ sua
liberatōe a captiuitate spirituali ⁊ cor-
porali dicēs. Liberaſti nos ex affligēti-
bus nos ⁊c. In versu vero p̄mittit lan-
dem bonoz opex dicēs. In deo lauda-
bimur tota die ⁊c. Et q̄ sol⁹ dñs est q̄ sa-
nat. iō in q̄busdā eccl̄ijs sequit̄ alleluia.
Qui sanat p̄ritos corde. In offertorio
vō petit veniā sicut fr̄s ioseph dicens
De pfundis clamaui ad te dñe ⁊c. Et
q̄ ioseph. i. xp̄us r̄ndit. Nolite timere
ego pascā vos. iō q̄ ita liberalis est dñs
⁊ ita cito dimittit. Sequē postcōtio Alme
dico vob. q̄cqd̄ orātes petitis credite. q̄
accipietis ⁊ fiet vobis. Math. xviij. ca.
Quia vō nō intrabūt ad nuptias. nisi
q̄ habebūt similitudinē dei. iō in euāge-
lio Albeures ⁊c. Math. xxij. c. q̄d̄ legit̄
in q̄busdā eccl̄ijs d̄. Reddite ergo que
sunt cesaris cesari. ⁊ q̄ sūt dei deo. i. ima-
ginez suā silitudine sua insignitā. quia
oia ad sibi filia cōuertunt. In eplā q̄q̄.
Fr̄s imitatorez ⁊c. ad Phil. iij. monet
nos apls vt reddam⁹ deo imaginē suā
Et post sequit̄. Cōuersatio n̄ra in celis
est. q. d. In hoc debetis me imitari non
illos q̄p̄ de⁹ v̄ter est. q̄ sunt inimici cru-
cis xp̄i. Imitamur aut̄ deū ⁊ ap̄tum in
hūilitate. māsuetudine. caritate ⁊ sancti-
monia. Et post. Saluatorez expectam⁹
dñm ihm xp̄m. q̄ reformabit corp⁹ hu-
militatis nostre cōfiguratū corpori cla-
ritatis sue. Si em̄ habuerimus silitu-
dinem dei in aiabus nostris in futuro

nō habebim⁹ illā similitudinē in aia-
bus tantū. sed etiā in corporibus. quia
vt dicit apl⁹. Similes erimus xp̄o.

De dñca. xxiij.

A vicesima quar

I ta dñca silit agit de vocatione et
cōuersiōe iudeoz. Vñ incipit in
q̄busdā eccl̄ijs euāgeliū Mat. ix. c. Lo-
quēte ihu ad turbas. Ecce p̄nceps ar-
chisinagog⁹ venit ad eū ⁊ dixit ei. Filia
mea defuncta est. ⁊ veni ⁊ impone ma-
nuz tuā sup eā ⁊ viuet. dū aut̄ fret post
eū ecce mulier emorroissa dicebat. Si
tetigero simbrā vestimēti ei⁹ salua ero
et sanata est a dño. Postea resuscitauit
dñs filiaz archisinagogi. Allegorice ar-
chisinagogus iste significat moysen v̄
aliquē de p̄phetis. vel etiā apostolis. q̄
rogauit dominū p sinagoga. ⁊ dñs va-
dit vt sanet eam. q̄ non cessat corrigere
vt sanet ipsos iudeos p varias tribula-
tiones ⁊ feruitures. Sed corāz sanitas
fiet in fine mundi. Mulier vero patiens
fluxum sanguinis est gentilitas q̄ dixit
Si tetigero simbrāz vestimēti eius. i. si
mima p̄cepta seruauero salua ero. Per
fluxum sanguinis peccatum intelligit̄.
Postea vero saluabitur sinagoga. q̄d̄
significatur p fillam patri postmodū su-
scitatā. Itē p patrū q̄ interpretat illūinās
sive illōinat⁹ intelligūt plāti. Prelar⁹
em̄ illuminat⁹ a dño alios illūinat. ⁊ tal⁹
debet orare p subditis sicut iste p filla
sua. Sic ⁊ orat apl⁹ in eplā huius tal⁹
minice. que est ad Col. j. ca. Non cessa-
mus inquit fratres orantes pro vobis.
In quibusdam tamē eccl̄ijs dicit̄ hac
die euangelium. Cum videritis ab omi
nationem Marth. xxiij. c. Et attende
q̄ hec dominica propituz cantuale nō
habet officium. quia enim vexabitur ec-
clesia persecutionibus antichristi. ideo
sua continet organa. vel ideo quia pre-
cedens officium huic euangelio rectiss

me coaptat, vel q: hec dnica septius sup
abundat. Idcirco pprio vacat officio.

De dominica. xxy.

N vitesimaquin

I ta dnica abist de illuminatõe in
deoz. Vñ dñi i quibusdā ecclijs
in epla q̄ est de Plere. xliij. ca. Ecce dñs
veniunt dicit dñs. ⁊ su citabo David
germẽ iustũ ⁊c. Et postea sequit in die-
bus illis saluabit iuda. Et post. Nō dñ-
cem amplius viuit dñs q̄ eduxit filios
isrl̄ de terra egypti. s̄ viuit dñs q̄ eduxit
⁊ adduxit semẽ domus isrl̄ o terra aqlo-
nis. ⁊ de cunctis terris. in q̄bus p̄cceraz
eos. Quib⁹ verbis p̄cedẽs cantuale of-
ficiũ p̄cordat. Nā in introitu. Dicit dñs
ego cogito ⁊c. Et reducā captiuitatẽ
vestrā de cūctis locis. Soluti ḡ illa qua
nunc tenentur captiuitate in gradualĩ.
liberasti nos ḡfaru in referūt actionem.
In offerẽda. Deprofundis. adhuc por-
rĩgūt oñem. qui sue petitiõis in postcõ-
munione. Amen dico vobis. recipiunt
sanctificatõz. Euāgelĩũ vero est de refe-
ctõe quā fecit Ioseph fr̄ibus suis. qñ re-
cepit eos ad cõuinũ. Vidẽs ibs q: mlti-
tudo maria venit ad eũ ⁊c. Quib⁹ pa-
nes sunt spūalis intelligẽtia qñq: libro-
rũ quos mō habẽt nec eis possunt satia-
rĩ. q: eos frāgendo p spūalẽ intelligẽtiā
non manducat. sed tunc eos dñs satura-
bit. Duo vero p̄sces sunt psalm⁹ ⁊ euā-
gelium. Tunc em̄ reficet eos dñs intel-
ligentia legis ⁊ psalmoz ⁊ euāgelij. In
q̄busdā tñ ecclijs dicit euāgelĩũ. Cũ sub-
leuasset Ihs oculos Job. vj. Rursus i
bac vltima dnica ceteras p̄cludente. re-
cte ponit officiũ qd̄ ad vtrũq: dñi p̄line-
te possit aduentus. vt dictum hieremie
pphetĩ. Ecce dies veniūt. ⁊ suscitabo
⁊c. Ecce p̄mitus aduentus. In dieb⁹ il-
lis saluabit iuda. Ecce scõs. Sed i euā-
gelio recte agit de quinq: panibus. q̄a
post quinq: mltā añozum datus est no-

bis in primo aduentu p̄ntis angeloz
Ab hinc etiā quinq: dnice cõputantur.
vsq: ad illũ diem in quo p̄ntis or̄ in s̄
sepio p̄dicabit. Quidā tñ hanc epistolā
⁊ hoc euāgelĩũ ponũt cum officio trini-
tatis. Infra hebdomadā vero fit sicut i
ceteris feriatis. Et cõgrue circa festũ be-
cti andree hoc euāgelĩũ legit. qñ in eo
de ipso m̄tio p̄inet. Quedā tñ ecclie fa-
ciunt in hac dnica festũ de trinitate. alie
vero in octaua penthecostes vbi de hoc
dictum est.

De lectionibus nocturnalium.

Idud postremo

I notandũ est q: nocturnales le-
ctiones a p̄ma dnica post pen-
the. vsq: ad aduentũ dñi. quidā non in-
subtiliter referũt ad illam tpls seriẽ. que
fuit a david vsq: ad aduentũ dñi. S; et
ad illā p̄grue referri p̄nt que a p̄mitus
cepit ecclia. Sicut em̄ sancti successit da-
uid. Vnde p̄mo legit de p̄mis libris re-
gũ. sic demonũ cultui. cultus vni⁹ dei. ⁊
sicut regnũ david p̄ roboaz teroboam i
cissuras diuidit vt legit in libris sequẽt-
ibus. sic eccliam scindit hereticoz infa-
nia. Deinde sequunt libri Salomonis.
q: post pugnas hereticoz claruerũt i ec-
clesia scr̄oz doctoz ingentia. Postmo-
dũ sequit liber Job. vbi agit de p̄secuti-
onibus ⁊ cõsolationib⁹ eius q: quantũ-
uis in pace floreat ecclia temptatões tñ
non desunt spūaliũ aduersarioz. quozũ
quāto est occultior pugna. tanto difficilior
ẽ. sed gloriofior erit acquisita victo-
ria Rursus illud quoq: adiunctũ est.
q: singulos m̄ses p̄teritis possum⁹ ad-
aptare tpibus. Nā p̄ Ianuariũ i quo no-
uus annus inchoat. tps a diluuiũ intel-
ligitur. vbi mundus renouatur. Per fe-
buarium in quo alleluia deponitur il-
lud tempus innuit in quo vniuersitas
linguarum confunditur. Per martius
in quo quadragesima sep̄ius celebratur

Illud temp⁹ accipitur in quo del popu-
lus in egipto affligitur. Per aprilē ubi
pasca celebrat vel obseruatnr. illud tps
ostendit in quo ppl's a pharone libera-
tur. Per maiū in quo de penthe. solen-
nizatur. illud tps recolit in quo pplus
in terra pmissionis gratulabat. Juni⁹
et iuli⁹ in quib⁹ historia regū legi^t. et re-
gnum saul et dauid cōmemorat. Augu-
stus in quo liber sapie recitat. regnū sa-
plentis salomonis insinuat. Reliqui q̄
trioz menses regna pncipalia notāt. ba-
bilonicū qd est in oriēte. persaz qd est i
meridie. grecorū qd est in aqlone. roma-
norū qd est in occidente. Igis historia
Job que legi^t in septembri p duas heb-
domadas regnū exprimit oriētis. Ven-
de ibi dicit. Erat vir ille magnus inter
dēs orientales. Et legi^t p duas hebdo-
madas. quia regnū illud durauit p du-
as annales hebdomadas .i. per bis se-
ptingentos annos Tot em anni inueni-
untur a tempe Nini. a quo regnū babil-
lonie incepit vsq; ad Cyrum regem per-
sarum. in quo defecit. In reliqua parte
septembri regnū psarum innuit. quo
circa huc historie legunt. eo q̄ nunc de
persis nūc de medis reges assumeban-
tur. Historia machabeorū que legitur
in octobri grecorū significat regnū sub
quibus machabei fuerunt afflicti Per
nouembz et decembz. in quibus pph-
etie legunt regnum romanorū. in quo
xpi religio viger accipitur. Propheetie
maxime de xpo loquuntur. cuius nati-
uitas est in fine anni. Sic regnū roma-
norū in fine mundi.

Finit liber sextus.

Incipit liber septi-
mus de sanctorum festiuitatibus.

Ostquaz de di-

p uinis officijs in genere atq;
de dñicis et de festiuitatib⁹
ad dñm pñrñtibus in spe-

cie pmissimus vtile est vt et de officijs fe-
stiuitatū sanctorū aliqua in hac septima
pte subiiciamus. Sane ecclia sancto-
rum festa multis de causis celebrat.

Primo vt eis vicē rependam⁹. qz ipsi
tam celebrāt festū de nobis. qz gaudiū
est in celo angelis dei et aiabz sanctis
sup vno peccatore pñiam agēre. Scdo
quia eos honorādo rē nostrā agimus.
naz eoz festinitas nostra est. Vñ apls
Dia vestra sunt vos autē xpi. Caritas
em oia cōmunia facit. Tercio vt habea-
mus eos intercessores p nobis. Vnde
legi^t in. iij. Re. j. c. q̄ berb'sabee qd inter-
ptat p̄tens saturatis. .i. ecclia triūphās
impetrant filio suo regnū. Quarto vt
eos imitemur. p eozē exempla ad eo-
rum imitationē puocamur. Quito p-
pter augmentū nostre securitatē et ad
spel subleuationē. Si em hoies morta-
les nobis siles potuerūt ita p sua meri-
ta sublimari. et nos sili poterim⁹. quo-
niam man⁹ dñi nō est abbreviata. Sex-
to ppter honorē diuine maiestatis. qñt
am illos honorādo. in eis honoram⁹ et
mirabilē p̄dicam⁹ eum qui ipos sancti-
ficant. Septimo vt visa eorum pulcri-
tudine et mudicia cōfundat hō de pec-
catis suis. et terrena cōtēnat sicut et ipsi
secerūt. Octauo et principalis causa est
quia sanctorū dies anniuersaria in eorū
honore nobis ad memoriāz redncitur
ppter nostrā vilitatē. quoniā in eis ho-
noramus deū. Ipsi nāq; cum sint pfe-
cte beati. orationib⁹ nostris nō indigēt
quia omnia eis ad votū succedūt. imo

Infirmitas facit martyri q̄ p̄ martyre orat. Iohānes etiā damascenus in li. iij. ca. vij. ponit alias rōnes q̄re sancti z parit̄ eoz corpa siue reliquie debēt honorari quarū quedā sumunt quantū ad eoz dignitatē z quedā q̄ntū ad eoz īpo rum p̄ciositatē. Dignitas q̄druplex est quonīa sunt amici dei. filij dei. heredes dei. z duces nostri. De p̄mo Ioh̄s. xv. Jā nō dicā vos suos zc. De sc̄do Ioh̄. p̄mo. Dedit eis p̄tē filios dei fieri. De tercio h̄o. vij. Si aut̄ filij heredes De quarto ita dīc. Si q̄s multū laborat ducē inuenire q̄ euz alicui regi mortali adducat. z p̄ eo ad ip̄m verbū faciat. q̄nto magis duces generis humani q̄ p̄ nobis ad deū interpellatiōes faciunt honorādī sunt. templa illis erigendo z eoz memoriā venerādo. Quantū ad eoz corpa īp̄o vero p̄ciositatē manifestandā ponit etiā idē q̄ntor rōnes. Nā ip̄a sc̄toz corpa fuerūt p̄mptuaria dei templū xp̄i. alabastrū sp̄itual' vnguenti fontes diuini. Et Auḡ. addit q̄ntūz sc̄z organū sp̄ūsc̄ti. Circa p̄mū dīc. Hi em̄ sunt p̄mptuaria dei. cenacula sp̄ūsc̄ti. De sc̄do dīc. Quonīa p̄ intellectū in corpibus eoz habitauit deus. Vñ ap̄s. Nescitis q̄ntā corpa v̄ra zc. Deus aut̄ sp̄s est. Honorādī ergo sunt anīa ta dei templa. Nō q̄dem delectat in edificatiōe muroz. de vero in cōuersatiōe sc̄toz. Vñ p̄s. Dñe dilexi decorē dom⁹ tue. decorē. s. quez p̄stat diuersitas non marmorū s̄ ḡrarū. Circa terciū dīc. Si em̄ ex rupe aqua manauit in heremo. z ex maxilla asini samsoni sitienti nequa q̄ incredibile est ex martyruz reliquijs vnguentū bñ olens emanare silentib⁹ dei z sc̄toz virtutē. Circa quartū dīc. Isti em̄ viuētes in veritate cū libera p̄sentia deo assistunt z fontes nob̄ salutes dñator xp̄s sanctoz suoz p̄buit relictas multiformia bñficia irrigantes. Circa q̄ntū dīc. Aug⁹. in li. de ciuitate

dei. Nō sunt cōtēnēda. sed plurimū reuerēda sc̄toz corpa. q̄bus dū adhuc viuerēt sp̄ūsc̄tus q̄st q̄busdāz organis ad omne bonū vsus est. Vñ ap̄s. An experimentū queritis eius q̄ in me loquit̄ xp̄s. Itē almb. in exameron. Hoc est p̄ciosissimūz q̄ hō diuine vocis fit organum z corpalib⁹ labijs celeste exp̄mit oraculū. Est aut̄ q̄druplex differētia sc̄toz noui testamētī. q̄s p̄ anni circulū colimus Sūt em̄ ap̄li. martyres p̄fessores. z virgines. z hi fm̄ rabanū p̄ q̄tuor mūdi p̄es significāt. Per oriēte ap̄li. p̄ meridiē martyres. p̄ aqlonē cōfessores. p̄ occidentē v̄gines. Licet aut̄ festiuitates sc̄toz celebrāde sint z i eoz memoriā alit̄a cōstruēda. nulli tñ eoz vel etiā angelis s̄ soli deo sacrificare debem⁹. Ne mo em̄ antīstīti in locis sc̄toz corporū assistēs altari alīqñ dīxit. offerimus tibi petre z paulē aut cypriane. s̄ q̄d deo offerit q̄ sc̄os coronauit offert ap̄d eoz memorias q̄s coronauit vt ex īp̄oz locorū amore maior affect⁹ assurgat ad augēdāz caritatē in illis q̄s imitari possum⁹ z illo adīuāte possum⁹. Nec em̄ ip̄i sc̄i vel āgeli exhiberi sibi volūt. q̄d vñ deo p̄ patriā exhiberi norūt. Vñ paul⁹ z barnabas cū qdā miracul⁹ p̄ eos factis cōmotti sp̄is tanq̄ dñs imolare voluissēt. p̄cissis vestib⁹ p̄fiteres se hoies mortales z nō deos esse. b̄ fieri v̄tuef. Et sic in ap̄oc. legī angelus Iohāncm ip̄m in vīsiōe adorare volētē. p̄hibuit dīcēs. Vide ne feceris. frat̄ em̄ tu⁹ z cōfusus frat̄rū mox sum. deū adora. Jā em̄ xp̄s erat sup̄ angelos exaltat⁹. Antea v̄o legunt̄ angelī adorari. vt dictū est in q̄rta p̄te sub q̄rta p̄ricula canonis sup̄ verbo fuitus. Et mar docheus noluit aman adorare. q̄ntā ille dīnuā sibi voluit adorationē impendi. Honorādī sunt s̄ sc̄i p̄pter imitationē. nō adorādī p̄pter relictionē. Honorādī sunt caritate nō seruilitate vt dictū est sup̄ dicto v̄bo fuitus.

Tribus autem de causis scriptis rogamus. prout dictum est in precedenti parte sub titulo, de rogationibus. Et nota quod statim de scriptis rogare debemus. ut dictum est in premissis quante partibus. ubi de responsio agit. Porro dies alij sunt prefesti. alij festivi siue solennes. Pro festis sunt quod nulla specialiter celebrare in scriptis sunt. quasi. prout a festo. Et nota quod hebrei aliter denoiant dies septimane. et aliter gentiles et eorum philosophi. et aliter christiani. Hebrei denoiant omnes alios dies a sabbato. quod apud eos precipue habet. vii dies sequentes post sabbatum vocantur prima sabbati. alias secundam sabbati. et sic de reliquis septimane. vii dies vocantur simpliciter sabbatum et quicunque sabbatum sabbatorum. sexta feria vocantur pasce. a para quod est pre. et scilicet quod est structio. quasi prestructio seu preparatio quia tunc iudei preparant cibaria ad opus sabbati. iuxta quod eis preceptum fuerat de manna. scilicet sexta die colligatis ex eo duplum. quoniam in sabbato non licebat eis cibos preparare. sicut nec manna colligere. Nos vero hoc nomen quod est coe cuilibet serte ferie. appropriamus illi serte ferie quod est prime ante pascha. pro eo quod tunc preparatur est cibus siue manna quod ecclesia militans modo et triumphans in futura rege profuerit. Et nota quod pasce est nomen grecum. sed iudei propter varias captivitates inter grecos dispersi quidam vocabula a grecis sumptulerunt. ut pasceue et synagoga. et alia quidam. Gentiles autem tam vulgo quam philosophi. denoiant dies a planetis. Unde secundum eos prima dies dicitur dies solis. secunda dies lune et quod nota sacra scriptura non recepit. licet hodie vulgari usu teneantur. De hoc dicitur in parte. viii. ubi agitur de septimana. Nepe vulgus ideo eos sic denoabat. quia soles lunam martem et alios planetas. a quibus dies denomiabant deos esse credebant. Philosophi vero ideo. quia hec sunt nomina planetarum ex quorum motibus et naturis omnia sui vegetatione secundum illos trahunt. Christiani vero duos dies tanquam propriis desti-

gnant nominibus. Nam sabbatum simpliciter sabbatum vocant propter auctoritatem hebraici sermonis. et sequentem diem dominicam vocant propter sui prelatum. de quo scriptum dicitur. vel quia sic in apoc. vocat ubi dicitur Iohannes dominica die post missarum solennia descendit in desolus sepulture sue locum. Posset etiam dies dominica prima feria appellari. Diem vero post dominicam sequentem appellat secundam feriam aliam terciam feriam. et sic de alijs usque in sabbatum. Interpretatur enim feria quasi dies solennis a ferando dicta. Unde prima dies septimane dies solennis est. Vocantur ergo feria a ferando. quia tota terra postea a vicij feriari id est. vacare debemus. non quod sit a necessariis vite operibus feriandum. Vel dicitur a fando. id est. loquendo. quoniam sicut legitur in Genesi. Dominus dixit et facta sunt. Siquis deus beatus silvester nolens imitari iudeos quod dicunt prima sabbati et. nec gentiles quod dicunt. dies solis. dies lune et. adinuenit hoc nomen feria. in fine tamen septimane servavit sabbatum propter premissam rationem vel propter figuram. quia sabbatum tamen interpretatur requies. quia tunc dominus requieuit ab omni opere quod patrarat. Unde et nos per totam hebdomadam. id est. per totum tempus vite nostre quod percurritur per spacium septem dierum debemus laborare et nostri summo conamine ut ad requiem et beatitudinem perveniamus. Dies ergo tripliciter denominatur. Primo secundum se. ut dies lune. dies martis et. Secundo iuxta usum ecclesie. ut prima feria. secunda feria et. Tercio secundum menses. et hoc etiam tripliciter. Primo modo kalen. pridie. kal. iij. kal. Secundo modo ydus. pridie. ydus. iij. ydus. Tercio modo nonis. pridie nonis. iij. nonis. Dominica vero dies premarum obtinet et maior est inter alios dies. quia in illa christus annuntiatus fuit et resurrexit et in apostolos spiritum sanctum misit. et de us in mundum. id est. celum et terram in illa seculi. et in

Liber

Septimus

eodē quoq; die vt dicit mundus dissol-
uet. Dicit ḡ dñica ppter gaudiū dñice
resurrectōis. qđ in ea celebrātur. Licet
autē qnedā dñice oibus alijs sint supio-
res. videlicet pascha z pen. z hoc ppter re-
surrectōz. z spūscū missionē. tñ z quq;
alle pñcīpales dicunt z solēnes in quī-
bus officia mutant. s. dñica pma de ad-
uentu dñi. Dominica in octauis pasce.
dñica in octauis penthe. dñica qua can-
tat letare īrlm. z dñica in ramispalmaz
Addit etiā quidā sextā. s. qua cantatur
Inuocauit me. Quedā etiā alie dñice
dicunt pūlegiate qbus scz hystorie sūt
appropriatae. Et nota q sunt qdā dies p-
uilegiati in tpe qdragesime. videlicet q̄t
tuor q̄rte ferie. s. quarta feria in capite ie-
iunioz. z q̄rta feria sequētis hebdoma-
de. z quarta feria q̄ est post letare īrlm. z
q̄rta feria ante cenā dñi. Itē q̄rtoz sab-
bata. videlicet sabbatū p̄oris hebdoma-
de. qñ ordines celebrant. z sabbatū q̄r-
te. z sabbatū quīnte. z sabbatū in vigilia
pasce. Itē tres dies dñice. s. Inuocauit
me z Letare īrlm. z dñica in ramispal-
maz. Itē vna q̄nta feria. s. cene dñi. Itē
vna sexta feria. scz in pasceue. Item to-
ta vna septimana. scz vltima q̄ maior ēz
pur sub dñica de ramispalmaz dictū ē.
De qbus pūlegijs in locis suis dictus
est. Et nota q pascha z penthecostē sūt
hebdomadarie festiuitates vt dictū est i
sexta pre sub ti. de septem dieb⁹ post pa-
scha z sub pēthecoste. Incipit autē di-
es naturalis fm egyptos ab occasu so-
lis sine in principio noctis. z durat vsq;
ad vespam sequētis diei. iuxta illud. Et
factū est vespe z mane dies vn⁹. Scđm
persas z grēcos. z fm cōem vulgi vsum
incipit mane ab ortu solis. Scđm Ro-
manos a media nocte. Scđm atheniē-
ses z fm arabes z astronomicos a sep-
ta diei hora. qđ oēs varie imitatur. qm
q̄ ad celebratōz diuioz officioz incipit
dies in vespis iuxta illud. A vespa i ve-

speraz celebrabitis sabbata via quo ad
treuge obseruationē in ortu solis q̄ ad
tractus incipit dies z finit i media no-
cte. quo ad esum carnū post cenā: vsq;
ad diluculū. q̄ ad iudiciū incipit z ter-
minat sero in fine diei añ nocti tenebras
Cōputatio autē egyptioz vera videt cū
p̄tineat ortū z occasum signoz. P̄t tñ
dici q̄ fm eccliam incipit in media no-
cte. qz tunc ver⁹ sol. s. xps ortus est. iux-
ta illud. Dū mediū silentiū zc. Vel ve-
rius in vespis vt p̄missum ē. qz nox p̄cel-
sit. dies autē appropinquabit. lz aut na-
turalit dies p̄cedat noctes. tñ i nocte pa-
schali sit ecōuerso. vt dictū est in. vi. pte
sub ti. de sabbato scđo. Solēnes vero
seu festiui dies sunt in qbus a quolibet
ope serniti in honorē dei z scđoz abstine-
dū est z diuinis laudib⁹ insistendū. Et
est notandū q solēntas est cōiter insti-
tuta celebritas p aliqua p̄rogatiua. Et
dī a solon qđ est cōe. vñ a soluro. i. firmo
atq; solido. qz ob religionē mutari non
debet. vel dī solēntas ex eo q̄ fieri solet
in āno. Celebritas vero vocat. qz ibi nō
terrena s̄ solū celestia agunt. Solēntas
autē alia est festiuitatū. alia statioū alia
lectantiaz. alia ieiunioz. de quaz singul⁹
videam⁹. Solēntas festiuitatū que est
moris sanctorū pluribus nominibus de-
gnat. Vocat em festiuitas festū celebra-
tas. natiuitas. natalis vel natale sine na-
taliciū. trāsitus seu exit⁹. obitus. passio.
assumptio. depositio. z obdormitio. Fe-
stiuitas dicia ē a festis dieb⁹ quasi festi-
ditas. eo q̄ in eis sola diuina res agit. q̄
bus p̄rarij sunt facti in quib⁹ ius fatur.
Dī qz festiuitas q̄l scī natiuitas. Nat-
uitas p̄prie dī festū illius natiuitatis q̄
est in carne z in mūdo. z fm hoc dī tñ
xpi natiuitas. z bti marie z bti Johāns
baptiste. quoz tñ natiuitates in ecclia
celebrant. Quare scī dicant i morte na-
sci. iā sequit z dicit vbi de octaua agef.
De celebritate iam dictū est. Natal⁹ p̄o

¶ Natale vñ nataliciū dī migratio scōz
ab h̄ seculo. qz tūc nascunt deo z celo ad
gl̄ias ea natiuitate q̄ rēdit ad vltā eternā
indifferenter tū iste accipiunt. Trāsitus
dī festū de morte scōz. qm̄ aie illorū a
corpibus exeunt p̄ ignora sibi z diuer
sa loca trāseunt. vt p̄ celū aereū. ethere
um z cristallinā. vt tādē pueniāt ad em
pirēū. Et nota q̄ mai⁹ est festū trāsit⁹
alicui⁹ sc̄i q̄ aliquod aliud de illo. vt dī
ces sub festo assumptōis. Obitus dī. qz
tūc angelī veniūt obulā aie vt legit̄ b. b.
Martino. Passio dī. qz tunc maxime
corp⁹ patit̄. z etiā aia qm̄ p̄ violentiā ab i
uicē sepan̄. z obit⁹ vnusquisqz potest
passio noīari. qz sine amaritudine z sine
violētia qdā nulla aia de corpe tollitur.
Assumptio pp̄ie dī trāsitus. b. marie.
Depositio pp̄ie dī depositio bti Johā
nis euāgeliste. q̄ vñ pmissum ē locum se
pulture viū intrauit. z ita seipm̄ depo
suit. Obdormitio vñ dī mors scōz q̄st
q̄es. Nā sicut q̄s post somnū integer et
validio sit. sic sc̄i sine difficultate resur
gūt in corpibus glorificatis. qm̄ a som
no euigilātes. Vñ dñs de Lazaro mor
tuo dixit. Lazarus amicus nr̄ dormit.
Vñ ap̄ls. Nolum⁹ vos ignorare de dor
mientib⁹ zc. Sequit̄ de stationib⁹ vi
dere. Statio aut̄ fm̄ Is̄. est observatio
statutorū dierū vel tpm̄. Dixer vt quarte
z septe ferie. ieiuniū ex veteri lege prece
ptū. de q̄ statione in euāgelio ieiunio bis
in sabbato. i. in q̄rta z sexta feria sabbā
ti. Tempoz q̄ scz legalib⁹ ac p̄phetis i
stitutionib⁹ determinatis tpm̄ statuta
sunt. vt ieiuniū mēsis quarti. q̄nti. septi
mi z decimi. Vel sicut in euāgelio dici
tur. Dies illi in q̄bus ablat⁹ est sponsus
Statio qz vocat̄ p̄cessio ad aliquā eccle
siā ad exoluendū ibi gr̄as deo facta Et
bz statio. qz tunc stātes orare z gr̄as deo
psoluere nō flexis genib⁹ debem⁹. nec se
lunam tūc. nec in eis supplicatiōis vo
ces sunt. que oīa cum vestib⁹ hūilitat̄

in letanijs sunt. Vident aut̄ stationes
a veteri lege initū habuisse. qm̄ tūc po
pulus iudeoz z etiā multi gētilēs pue
niebāt i magnis solēnitatib⁹. s. i pascha
z penthecosten. vt ibi orarent in tēplo.
z deo gratias persoluerēt z offerebant.
qd̄ adhuc obseruat ecclesia. p̄sertim ita
lie. vbi in hebdomadib⁹ pasche z pente
co. populus de oppid̄is villis adiacēt
bus ciuitatib⁹. cōuenit ad eccliam epi
scopalē. Alie stationes a romanis ha
buerunt initū. q̄ eas maxime frequen
tāt. q̄ cum intercessionib⁹ sanctorū quo
rū suffragia implozabāt p̄cula euasif
sent. cum p̄cessionē veniebāt ad ecclias
illius sc̄i cuius patrocinio fuerūt libe
rati. laudes deo cū gr̄arum actionib⁹ p
soluētes. Is̄. dicit in. vi. li. ethymo. q̄
statto ex militari exemplo nomē acce
pit p̄ eo q̄ nulla leticia castris obueniē
te. stationē contristatio militū rescindit
Sunt aut̄ due species stationū. Alie nā
p̄ sūt generales. alie p̄ticulares. Gene
rales sunt q̄ in p̄dictis duab⁹ septima
nis ad matricē ecclesiā fiunt. Particu
lares sunt. que in diuersis ecclesijs fiūt
p̄ p̄dicta causa. Fiūt quoqz q̄ncqz obser
uationis causa. nulla alia causa interce
dente. vt cum in festo alicuius sc̄i ad e.
eccliam vadit p̄cessio a maiori ecclesia
Fiunt etiā cum in festis dieb⁹ ad diuer
sa altaria cum p̄cessionē ob sanctorū ve
nerationē venimus. Institutio ergo sta
tionū ex p̄dictis liquet. hoc tū addito. q̄
niā sicut romani p̄ vitādis suis p̄culis
statuerūt suas stationes in vrbē. Sic et
aliī in suis ciuitatib⁹ ob causas similes
statōes instituerūt. In diebus aut̄ sta
tionū voces seu cāntica leticie cantantur
videlicet r̄soria vel antiphone. vel ali
quid h̄mōi. Quandoqz etiā tunc mis
sa celebrat̄ in ecclesia ad quā vadunt. z
q̄ncqz non. sed post stationem oratione fi
nita redeunt. Et nota q̄ populus prius
conuenit in aliqua ecclesia vicina illi in

Liber Septimus

qua debet esse statio. ut dictum est in quarta pre sub ti. de oratione. Nempe. b. Gregorius quod stationes in urbe ordinavit. xx. omelias euangelij diuerso tpe in illis dicendas declarauit. alias vero stomacho lacefcente. alijs pronuntiandas commisit. De solennitate letaniarum in. vi. pre sub ti. de rogationibus dictum est. Nota tamen quod stationes fiunt propter preterita picula. Letante vero quod rogationes vel supplicationes interpretantur sunt pro piculis euitandis. ut promissum est. De solennitate ieiuniorum et de vigilijs sanctorum dictum est in. vi. pre sub quarta feria quod te dñice de aduentu. Hoc etiam nota quod natale dñi festum est patris. quod per eum filij innotuit mundo. In hoc enim quod dicitur uerbum inuenerunt patris. et etiam alia ratione. quod scilicet filius patrem manifestauit mundo. Pascha uero est festum filij. quod tunc christus a mortuis resurrexit. et uerus deus apparuit. Et nota quod solennitas pasche anthronomastice dicitur solennitas solennitatum. sicut dicit sancta scriptura. et cantica canticorum. eo quod alia sancta et alia cantica excedunt. inde est quod omnes dies dñicos reciprocantur. id est omnes dies dñici sunt octauae huius festi. Dicitur etiam festi uitas festiuitatum. tum quod prima est oim festiuitatum. tum quod omnes hac dñica communicare debent. In quibusdam tamen locis quodlibet magni festi pascha vocatur. quasi transire quod de uitijs ad uirtutes transire debemus. Pentecoste est festum spiritus sancti. et quolibet istarum solennitatum est solennitas totius trinitatis. quam indiuisa sunt opera trinitatis. licet ut promissum est quodlibet illarum magis unus quam alteri approprietur. Non est etiam ignorandum quod populus israeliticus tres principaliter celebrabat solennitates. primum erat pascha sive dies azimorum. quod est pascha quod tunc deus eos liberauit a potestate pharaonis de seruitute egypti. et a percussione angelis linis postibus et sanguine agni

immolati. Non enim fuit domus alienigenarum egypti ubi morari non sicerent. nisi domus iudeorum ubi nullus moraretur. Secundus erat penthe. quod tunc susceperunt legem. ut dictum est in. vi. pre sub isto festo. Tertium scenophagia in septembri. quod ex greco interpretatur de dedicatio sive fixio tabernaculorum. populus ei israeliticus. xl. annis in tabernaculis habitauit. in cuius rei memoriam iudei hoc festum celebrant quasi in tabernaculis degentes. scenos enim grece tabernaculum dicitur. Hec festa quod. vij. diebus prelaboratur. principaliter dicebatur et sabbatum quod interueniebat dicebatur sabbatum sabbatorum. id est sabbatum sanctorum. Vex superaddiderunt alia festa ob euentus uariis et euentibus. quod celebrabant hebrei in hieme. id est octobri. et vocabantur encenia noua dedicatio templi. Cuius ei grece dicitur nouus latine. unde quicunque aliquid nouum fuerit dedicatum encenia vocatur. nam si quod noua tunica induit encenare dicitur. nos autem duo illorum seruamus. id est pascha et penthe. et alia ratione quod illi. ipsi enim celebrabant pascha. quia tunc ab egyptiaca seruitute liberati sunt. nos uero quod tunc per christum redempti sumus. Illi celebrabant penthe. quod tunc susceperunt leges. nos uero quod tunc spiritum sanctum accepimus. Item illi susceperunt legem in tabulis lapideis ad duritiam cordis notandam extrinsecus scriptam quam uisus ad spirituale ipse intellectioni non pertinebat. sed spiritus sanctus datus est. Ipsi. discipuli in corde digito dei spiritualiter intelligentia eis dicente. Scenophagia etiam quoddammodo celebramus in ascensione dñi. quod per tabernaculum intelligimus corpus dñi in quo sub humanitate diuinitas latuit. iuxta illud. psalmus. In sole posuit tabernaculum suum. Hoc itaque tabernaculum christus in mortali carne non fignebatur quam exultant ut gigas ad currendum uiam discurrens de loco in locum ut susceptum misterium adimpleret. et tunc fixit et stabiluit tabernaculum. id est corpus suum cum assumptus est in celum sedens ibi ad dexteram dei patris et requiescens in patri

montalibus patris bonis. donec ponat inimicos suos scabellū pedum suorum. Nec itaq; tris festa recte in euāgelio spiritalit celebrantur. Nam iuxta psalmistā. xps captivā duxit captivitātē qñ in pascha resurgēs vinctos suos eduxit de lacu in quo nō erat aq. ascendit in alius cum in ascensione exaltat⁹ sup celos celoz ad orientē. dedit dona hoibus cum in pēthe. effudit de spūsanto sup oēm carnē. Quarta vero feria post dñicaz de passione est de encenēis. put ibi dicitur est in sexta pte. Erāt quoq; z alie q̄tuor solēnitates. non tñ ita solēnes sicut pcedentes videlicet sabbatum. festū clāgoris. festū xpīatōnis. z neomenia. Si quidē apud hebreos neomenia dicta ē. q; fm lunarem cursum mēses supputabatur. Vene grece luna vocatur. inde neomenia. i. nona luna. Apud nos vero neomenie sunt kalende. Erāt em apd hebreos ipsi dies kalēday ex legali institutō solēnes. Sane p̄stātinus impator ptes trāsmarias petens invenit eusebiū cesariēn. ep̄m virū sanctissimū. cui dixit. Perte a me vñ ecclia tua dices. Ille vero rēdit. Ecclia mea satis abundat i divitiis sed rogo te vt mittas p ptes mūdi z nomina scōz z tpa passionū. z sub quib⁹. z qualiter z in qbus locis passi sunt rescribas. Qd factū ē. Et refert ensebi⁹ q; qlibet añi die plusq; quinq; millū scōz festa pcurr. excepta die kalēday Ianuarij quo intendebāt gētiles epulis z solēnitatibus nō ad martyrisandū scōs. Et Viero. dicit idem in epistola que suo kalēdario preponit. Vnde Grego. dicit. Totus mūdus est plenus sanctis. z similiter haymo dixit de angelis. q; si quis creaturas spirituales videre posset. videret eas ebullire in aere. sicut minimos athomos in solis splendore. Et nota q; nullus ascribendus seu annuerandus est cathalogo siue numero sanctorum nisi per romanum pontificem.

e nisi facta prius clara fide de illius vita z miraculis. Dicit aut cathalog⁹ vniuersalis sermo. a catho qd est vniuersale. z logos qd est sermo. Et Ierania siue kalendariū in quib⁹ enumerant sancti p romanā eccliam approbat dicit vniuersalis sermo. Ceterp fm decretū concilij african. nulla memoria martyruz pbabiliter siue solēnit accipiat. nisi aut vbi corp⁹ martyris aut certe reliqe sunt aut vbi fuit origo habitatiōis aut possessiōis illius. Nā altaria que p somnia et inanes q̄si reuelatiōes quozlibet hoim vbiq; p̄stunt oino reprobant. Itē statutū est in cōcil. aurelian. q; eps si in firmitate nō fuerit impedit⁹ ecclie cui fuerit. primus puta ep̄ali. die dominica deesse nō debet. Que aut festiuitas celebrāde sint p̄zin p̄cilio lugdun. in quo sic statutū ē. Dies dñici feriādi sunt aspera in vesperā. Itē festū natalis dñi. sc̄i Stephani. sancti Iohis euāgeliste. innocentij. sc̄i siluestri. circūcisōis theophanie siue ep̄p̄ble. pasca cū tota pcedēt z sequēt hebdomadib⁹. rogatiōes cū tribus dieb⁹ ascensio dñi pēthecostes cum duob⁹ diebus sequētib⁹. sc̄i iohānis baptiste. xij. ap̄loz. sancti laurentij. festiuitates br̄e marie. oēs dies dñici. de dicatio sc̄i michaelis. dedicatio cuiuslibet oratorij. festū oim sanctorz. sc̄i marini. Ille festiuitates. i. scōz canonizatorū quas singuli ep̄i in suis ecclijs cū clero z pplo decreuerūt celebrādas. Reliquas vero festiuitatibus que p annū sunt nō sunt ppli cogēdi ad celebrandū siue feriādū. nec phibēdi. Quot psalmi. q̄t rñsoria. z quot lectōes. et q̄re in festis dicant. dicitur est in. vi. pte sub ti. d. nocturnis. Quedā aut festa dicunt in totū duplicia. quedā simpliciter duplicia. z quedā semiduplicia. Dicunt qdē duplicia in quibusdam ecclijs p eo q; responsoria tā maiora q̄ breuia z vñsa vno. bus cātāt. z q; oia incipēda a duobus

incipiunt. et quæ antiphona in matutinis
et vespers duplant. dicunt enim cōplete et
quoniam psalmus et post sic est festum natalis dñi.
scilicet stephani. perthomartyris. scilicet iohannis
enageliste. circūcisōis dñi ephie. puri-
ficatiōis. annūciatiōis. resurrectionis.
ascēsiōis. pēthe. scilicet iohannis bapti. aploz
petri et pauli. scilicet laurētij. assumpcionis
beate marie vginis. nativitaris eiusdē. et
dedicatiōis basilice. Premissa quod sunt
maiora duplicia festa. Minora aut du-
plicia festa sunt. scilicet scda et tertia feria infra
octavas resurrectionis. Itē scda et tertia
feria infra octavas penthe. cōmemoria
tio scilicet pauli apłi. octava aploz petri et
pauli. et assumpciōis. et quolibet festum quod
vnaquæ ecclesia duplex ordinaverit cele-
brari. Semiduplicia aut festa sunt in quibus
pmissa oīno nō obfuant. sicut tñ ter-
cius sextus et ultimus rñsorla cātāt a duo-
bus. nec incipit a duobus. nec duplant
antiphe. sicut vsus et brevia rñsorla a duo-
bus dicant. Et sunt h semiduplicia festa
scilicet andree. nicolai. lucie. thome apłi
innocentij. octava ephie. agneris. puer-
sionis scilicet pauli. agarthe. mathie. cathe-
dra scilicet petri. gregozij. augustini. Am-
broij. hieronimi. philippij et iacobi. mar-
ci enageliste. inuētiōis scilicet crucis. reue-
lariōis scilicet mitchaelis. octava ascēsiōis
iohannis añ portaz latinam. barnabe apłi.
octava scilicet iohannis bapti. marie magdale-
ne. iacobi apłi. petri ad vincula. octava
scilicet laurētij. bartholomei. decollatio scilicet
iohannis bapti. octa. nativitar. b. marie. ex-
ultatiōis scilicet crucis. marthe. luce simo-
nis et iude. martini. cecille. katherine. et
alia sicut cōsuetudinem cuiuscūq; eccie.
Sane id h varietas circa festa fuit quia
am sicut sicut sicut apłum stella differt in cla-
ritate a stella sic etiam erit resurrectio
innotuoz. Cū igitur sicut sicut dñi ecclesia
stica hierarchia repñter aliqñter in suis
actiōib; seu ordinatiōib; celestē hierar-
chia i quod scilicet sicut sicut diversitatē meritorum suo-

rum disponunt. id ad h repñtandū varie-
tas diversoz officioz in nra ecclesia repñt
Que igitur festa in totum duplicia.
que simpliciter duplicia. et que semidup-
licia dici debeant. liqdo pñt sicut sicut mysticū i-
rellectū. Na sicut sicut visio dei erit sicut sicut
um oim brōz. Que quod visio erit ma-
ior vel minor i oib; sicut sicut q h positi magis
vel minus in caritate q est radix oim me-
ritoz pfecti. Verū tñ sunt quodā spēalia
merita. sicut q aliq spēalia pñtia habent
bus alia merita. i futura glia pferēt. vñ
spēale pñtiū supra essentialia reddefmar-
tyrib; doctorib; et vginib; quod pñtiū au-
reola dñi. Ita q qñtū ad h aliq scilicet duplex
habebūt pñtiū. s. essentialē quod dñi dei vi-
sio. et accidentale. s. aureolā. et sicut h festa
scilicet pñt dici maior vel minor. s. in quibus
pñtiōz rōnes magis vel minus repñ-
ri pñt Quia igitur b. vgo int oēs scōs sicut
limitoz pñtiō potit qñtū ad pñtiū essen-
tiale. et rōnes etiā accidentaliū pñtiōz sicut
bi pñt. id est festum totum duplex dñi et
Sic est etiā in festivitatib; ad honores
xpī statutis. Quia vñ post eos angel
scōm obtinēt locum. et post illos apłi et
martyres. et post ipos alij. id sicut sicut eoz
plnra vel pauciora essentialia et accide-
ntalia pñtia ipoz festum vel totum duplex
vel semiduplex vel simplex dñi ab ecclesia
militate q vestigia triumphātis imitatur
pñtiō celebrari. Quia vñ alia pñde-
ratione dicunt festa duplicia. quoniam videli-
cet eadē die duo festa pcurrūt. et tñc mi-
nus cedit maior. Na illa die d festo ex-
cellēiori officij celebrat. et de minoris sit
solūmō cōmemoratio et illi officij ad
diē sequentē reservat sicut sit dñi bñs pe-
tro et paulo. Si ergo eadē die plura fe-
sta cōcurrant et oēs sunt martyres illi
qui inter eos maioris erit nominis of-
ficium celebratur. Si vero alter confes-
sor et alius martyr vel martyres si confes-
sor maioris sit nominis q martyr vel pñti
legat ut bñs martinus. et cui generalit

officiū instituit ecclesia. discendū est officiū de p̄fessore z cōmemoratio facienda est de martyre sin aut celebrandū est de martyre. Itē si festū andree uenerit in p̄ma dñica de aduentu. fiet in scda feria de sc̄o andrea. Idē etiam dicimus de q̄ liber festo etiā apostolorū z martyrum si occurrat in p̄missis dñicis p̄uilegiatis. Itē si festū habens vigiliā p̄tingit in scda feria celebrat officiū de vigilia z ieiunat i sabbato antecedente. Si aut in quacūq; alia dñica a p̄uilegiat. in q̄bus historie. appropate inueniunt euenerit festū apli uel alicui p̄cipui martyris uel alterius sc̄i q̄ p̄p̄iū habeat officiū attendē dū est vtrū sequēs hebdomada siue singuli dies ipsius p̄p̄iū habeat officiū qd si habet fiet officiū de dñica z festū sancti fiet in scda feria. Si vero non habet fiet officiū de festo in dñica. z officiū domini fiet in scda feria. z sic dñica q̄nq; cedit festo. q̄nq; ecōuerso. Circa vigiliās sc̄orū quare sic vocant z vñ ortū habuerūt dictū est in. vi. pte sub quarta feria tertiē hebdomade aduentus. Porro circa festa q̄ in septuagesima seu i tēpore passionis siue ante illud occurrūt sicut est festū sc̄e k̄tharthe. cathedre sc̄i petri. sc̄i mathie. ānūciatiōis dñi. festū sc̄i Gregorij festū etiā patrōi cuiuslibz ecclesie si acciderit vñ ānūciatiōis illius vñ pascha alicui ānūciatiōis generalit̄ dicim⁹ q̄ cantica laudis. f. Te deū laudamus. Gloria in excelsis. z ite missa est in illis debēt cantari. z oia que cātarent in illis si in alijs t̄pibus p̄tingerēt p̄ter alla. q̄ nīa festa h̄mōi ad t̄p̄ pasche p̄tere noscunt. Sed quare tūc non dicit̄ alla sicut alia cārica leticie. R̄spondeo qd illud est magis cāricū leticie q̄ alia q̄ sunt magis obsecratōes seu gr̄arum actiōes q̄ cārica leticie. licet etiā in illis sit aliq̄ leticia p̄sertim in cāru. Si vñ opponat q̄ gloria in excelsis qd est p̄p̄iū natalis dñi. z ite missa ē qd est laus seu cāricū resurrectō

nis. z te deū laudam⁹. qd significat leticia p̄ dragma inuēta nō debēt in festo annūciatiōis dñi cātari p̄ eo q̄ p̄missa in aduentu dñi nondū sua t̄p̄a habebāt. qz dñs nondū ea in rebus humanis fuerat p̄secutus. R̄spondent q̄ solēnizare contendūt. q̄ hoc festū est oīm festorū xpi q̄ si fons z origo seu initium. qm z si natale dñi vel passio vel inuētio dragme nondū erat in re vel in t̄p̄e. habebant tū in spe. qm in spe eorum p̄digia p̄cedebāt. R̄spondent p̄ pascha vocat̄ qm aliquis dicit̄ em quo baptisat⁹ est celebrat ānuatim. qd fore sumit a gētilibus q̄ dīc in q̄ ad miseriam nascebant nataliciū obseruabāt in q̄ celebratiōe officiū pasche debet cātari p̄ter alla si in t̄p̄e q̄dragesime p̄tingat. Et nota q̄ hec tria. f. Te deū laudamus. Gloria in excelsis. z Itē missa ē. sefe cōcomitant. z est rō. Nam gloria in excelsis significat illud ineffabile gaudiū qd āgelus pastorib⁹ nūciatū dicens. R̄spondent vo. gau. ma. qz natus ē vobis hodie saluator. Itē missa ē. qd est dictū. ite ad p̄p̄ia missa ē p̄sumpta. designat accessū pastorū ad locū natiuitatis xpi dicentis adinuicē post āgelicā annūciatiōis. Trāseam⁹ vsq; bethleem z videamus hoc vbi qd factū est. Quia ḡ post ānūciatiōē āgeli secur⁹ ē pastorū accessus. iō merito qm sacerdos dicit. Gloria in excelsis. in q̄ p̄dictū angelū rep̄rat. dz etiā dicit. Itē missa ē. Similit̄ z qm hec duo dicuntur vel omittunt. Te deū laudamus ad nocturnos dz vel omittit. qm ibi gaudiū z laudes celī z terre creatoris z creature capit⁹ z mistorū designant. Sicut z in gloria in excelsis celū z terra. creator z creatura. caput z mēbra. cum laude z gaudio nominant. imo fere oia que ibi implicite p̄tinent. hic explicite ponunt. merito igit̄ qm illud dz hoc non dz omittit. Verūm non s̄ p̄missa se p̄comitant. Nā in festo cathedre b̄ti petri etiā si occurrat in. xl. qdam ecclesie dicunt. Te deū

Liber Septimus

laudamus. ceteris latidib⁹ tacitis. q² b⁹ carico vti solem⁹ ad inronizandos in sedes suas. z btus perr⁹ ea die fuit i cathedra antiochena inronizat⁹. Itē in cena dñi d^r Glia in excelsis. z ite missa est. si eps assit z chrismaris celebret officiu: et in sabbato scđo d^r. Glia in excelsis. sed nō ite missa est. in ipis tñ diebus nō d^r Te deū laudam⁹. Itē in die natiuitatis dñi d^r Glia in excelsis in pma missa. h ite missa est non d^r ne ppl's licentiatū se credēs. nō audito maturio discedat. Et ppter hoc etiā quidā tunc reseruāt finale collectā pme misse donec maturie expleant⁹ pcludētes postea missam sub benedictam⁹. Sed alia rō ponit in q̄rta pre sub ti. de oīone nouissima. Scđam etiā missaz eodē mō finiūt. In q̄busdā tñ eccl'is dicit tunc. Ecce cōpleta sunt oīa nec dat ppl'o licētia recedēdi. vt sciat se debere tertīā missam audire. in q̄ demus dicit. ite missa est. In eccl'is aut in quibus sit officiu ambrosiani in tpe q̄dragētime nullius scri festiuitas celebrat⁹. h tñ cōmemoratio sit. z idipm antiqua decreta in alijs eccl'is seruari iubebāt. z anticus cōiter sic fiebat. In illis qz eccl'is prius sacrificat qz enāgeliū cātetur. De officio festoz q̄ tēpe aduent⁹ occurrūt dictū est in. vi. pre in ti. de tpe aduentus. De festis vero a resurrectōe vsqz ad octauā penthēco. hec regula generalit i quibusdā eccl'is seruat q̄ in oibus scđo rñ festis canit hystoria. Btūs vtr. Dec i apl's martyrib⁹. p̄fessoribus. virginibus hec in vno z in plurib⁹ frequētat⁹. Vir em iste brūs xps est fm regulaz ciconij. caput z mēbra. Hic est em martyr de q̄ d^r in antiphona. Filie iŕlm quē fm caput coronauit dñs stola immortalitatis. i hoc tpe solēnitatis z leticie. z fm membra postea coronabit in illo tpe qđ per istud significat qđ erit eternitatis glie. Hic est q̄ loquit in officio. qđ hoc tēpe frequētat⁹. s. Propter istū tpe deus. Hic ē

vitis vera z sancti sunt palmites. sicut dicit in enāgello. Ego sum vitis v^a Jo. xv. c. qđ similiter hoc tpe frequētat⁹. Et fm pmissa ptz q̄ etiā in festo duorū vel plurū scđoz debet dici in p̄dicta atphona. Filie iŕlm venite z videre martyres s. xpm. z non martyres. z alia in plurali sicut faciūt quidā. Frequētam⁹ aut hoc tpe in festiuitatibus scđoz idēmitates officioz eo q̄ in suo significato idēz erit denarius oim. z qz tunc gloriificati erimus vnū cum xpo hoc tpe gloriificato.

Sed querit quare in tpe pascali nō celebramus festa scđoz qui cuz xpo resurrexerūt vel cū eo celos ascenderūt. Debemus em de illoz gloriificatōe gaudere z solēnizare sicut z de alijs scis. cum certi simus eos celos ascēdisse. Hūdeo ideo non solēnizam⁹ qm ad inferos descendērūt. solēnizam⁹ em scđoz natalicia qñ videlicet celo nati sūt. vt pmissus ē. Pā qñ inferno de q̄ dictū est in. vi. pre sub pasceue. Pōt etiā dici q̄ de gloriificatōe illoz in aia in pasca vel saltē in ascensione festare deberemus h nō possumus ppter auctoritatē officioz illoz die rñ. obubiarēt em solēnitas illoz auctoritate maioris solēnitat⁹. qz aduentū pncipe cessat magistrat⁹. Et ideo statutus fuit vt p alia tpa anni diebus quib⁹ eis dedicate fuerit eccl'ie festa illoz celebrēt. Vel fm bedā in dedicatōe ecclesie in q̄ nouē lectiones dicunt⁹ fir festū de illis: sicut z festū. b. Job. bap. fit ad finē augustin⁹. q̄ tñ circa pascha mortuus fuit. et festū beati Jacobi cōpostelle in iulio q̄ tñ fuit tpe pascali occisus. Beatus quoqz Petrus apl's fuit incarcerat⁹ hoc tēpore. Facta est em p̄dictoz festoz mutatio. qz tāta erat festiuitas pncipis oim q̄ non poterāt tunc celebrari solēnitates satellituz. iuxta illud. Cede maior. Perūtū festa scđoz veteris test. vt abraham isaac dauid danielis. z alioz p grecis z apud venetias coli dicunt. z ibi ha

bere ecclesias. De machabeis dicitur: prout
sub ipso festo dicitur. Circa octavas no-
randū est quod octauā diem leuitic⁹ liber i
signat dicens. Dies octau⁹ erit celeberrimus
atque scriptissim⁹. Sane octauae scriptorū
ideo celebrantur. quia sicut prim⁹ dies signi-
ficat natiuitatē eorū. scilicet qualiter nascuntur
celo et in societate angelorū et scriptorū pariter
quā aie eorum a corporibus separent. ita in
octauis recolentes resurrectionē corporū
agratulamur resurrectioni eorū. Et attē-
de quod quorundā scriptorū celebrant octauae
ne hoc misterium lateat. nō autem omnium ne vi-
lescat. Si enim non valeam⁹ oīa festa ce-
lebrare scriptorū quātomagis octauas eo-
rum. Si igitur aliorū scriptorū octauae solēnes
sunt quātomagis sancti scriptorū. scilicet dñi natiuitatis
octaua solēnis erit. Videt autem quod natiuitas
dñi non habeat octauā. quia illa tē-
debat ad moriē. Obitus enim scriptorū idē ha-
bent octauas. quia tunc ipsi nascuntur ea nati-
uitate quae est ad vitam eternā. Post illam
emmanuatatē quae est in morte speranda
est gloria resurrectionis quae datur in octaua
nō post natiuitatē quae est ad mortem.
Secundum hoc etiam videtur quod natiuitas beate
marie. natiuitas beati Iohannis baptiste non ha-
bent octauā nec etiam resurrectio dñi in qua
dñs recepit stolā corporis quae generaliter
oībus fidelibus dabitur in octaua. iam enim
ipsa dñi resurrectio facta erat in re. Quia
igitur diuersae ecclesiae in diuersis festiuitati-
bus octauas celebrant. ideo ne illas re-
bendere videamur dicimus quod duplex ē
octaua. scilicet reuerentie sine venerationis si-
ue deuotionis et institutionis. Octaua
reuerentie est festiuitatū pasce. penthe. na-
tiuitatis beate virginis et beati Iohannis. Celebrantur
enim octauae eorū pro sola deuotione non
pro alio misterio. Octaua etiam deuotionis
est in scriptis patronis ecclesiarū et in scripto ni-
colao et in maria magdalena. et similibus
quod octauas nō habent. sed quādam ecclesiae ob deu-
otionē eas faciunt. Octaua vero instituti-
onis quātriplica est. quia est octaua significa-

tionis suppletōis. alterius negotij signifi-
catōis et future glorificatiōis. Octaua
significatiōis est ut octauae scriptorū vigiliis
habentium et festi dedicatiōis ecclesiae. quod fit
in signū quod dedicabitur ecclesia. scilicet extrema et
plenissima dedicatiōe dicabitur tunc. i. co-
pulari christo. dicari enim est copulari. Et
octauae martyrum. quia ipsi pro ea quae passi sunt
et ex eo quod hanc vitam pro nihilo habuerunt:
considerunt quod erat vita immortalis. Unde
octauae innocentium dīri possunt octauae si-
gnificatiōis. quia pro eas resurrectio nostra signifi-
cat. put sub festo illo dicitur. et etiam octa-
uae beatorum Petri et pauli et quorundam
sanctorum quae significat stolā secundam. scilicet glo-
rificationē. quā in octaua etate habituri
sunt. Sed quare ob similem etiam causam non
celebrant octaua passionis dñi. Sicut etiam
christus quod est sol iusticie natus est nō propter se
sed ut lux nostris mentibus quod eram⁹ in te-
nebris appareret. sicut etiam baptisamus
ē non propter se sed ut nostra peccata lauaret
sic moriatur est nō propter se. sed ut nos mo-
reremur peccato. pro quod nos liberaret a morte.
Rūdeo idē quod superueniens festū leticie obui-
brat et aboler commemoratiōis tristitie. Pre-
terea igitur reddat ratio quare promissae octauae fieri
nō tamen visqueque in scriptis exigitur quod octauae fieri
Nā christus fuit circumcissus carnaliter ut cir-
cūcidamur spiritualiter. letitauit ut letune-
mus. pedes lauit ut lauem⁹. nec tamen
octauā istorum aut similitum celebrant.
Sed et octauae scriptorū ob causā dissimiles
celebrant. ut promissum est. Rursus dissimile
habet causam octaua pascale solēnis-
tis cui nō fit octauae misterium. Octaua
tamen addit propter octo beatitudines quae in illa
solēni octaua percipiuntur. put dictū ē ibi.
et etiam octaua penthe. quod et ideo celebratur:
ut opere spiritus sancti presumptio declaret. Est
enim omnium octauarū ratio generalis. quia. scilicet octa-
ua redit ad caput quod et de beatitudinibus in
lib. de doctrina christiana asserit Augustinus.
Idemque dies prim⁹ ē et octau⁹. scilicet dñicus. et
idē resurrectio dñi dicitur facta in octaua. i. in

die dominica. Idcirco igitur observat celebras octavarum ut revertamur ad primum innocentie statum in cuius innocentie recordatione in octavo die circuncisio agebat ut mens circuncisio fieret ab omni carnali contagione. Octava suppletionis est octava natiuitatis domini. quia in ea supplementus quod minus factum est in festo natiuitatis. quia enim in natiuitate multum actum est de partu et parum de puritate. ideo in octava plenius agit de puritate quod apparet in responsorijs et in antiphonis laudibus et diurno officio ipsius octave. Et ob similes etiam causas celebrat octava ephie. Octava alterius rei significatio est sicut octava natiuitatis put ibi dictum est. et octava agnetis. in ea enim repetitur quod beatus agnelus octava die visus est gloriosus a quibusdam fidelibus. put sub ipso festo dicitur. Octava future glorificationis est ut octava obitus cuiuslibet sancti. Breve nota quod tantum beatus stephanus et laurentius habent inter martyres octavas institutionis. solus vero beatus martinus inter confessores. De octavis pasce et ascensionis et natalis dictum est in vi. parte super titulum de pascha. Accipit autem regulariter in octavis festiuitatum fiat in missa officium sicut in ipsis festiuitatibus per eo quod octava eadem dies cum ipso festo censeatur. Breve fallit in octavis apostolorum petri et pauli in quibus dicitur officium de martyribus. Accipit enim una et eadem die ambo passi fuerint non tamen eodem die de utroque in ecclesia solennitas. put sub eorum festo dicitur ideoque virtusque officium neque in octava fieri cum una die durat ambo habeant per octava. optuit ergo in eorum octava aliquod commune officium inuenire. et ideo quia eorum martyrium maximum fuit meriti officium dicitur de martyribus. Quis et de virtutisque propriis actibus merito in ipso officio habeatur. Fallit etiam hoc in octavis beati laurentij in qua tria precipue valde commendabilia fuerunt. viz pietas in elemosinis. firma stabilitas in fidei professione. et martyrium speciale De primo agit in

vigilia. de secundo in festo et ideo de tercio agit oportuit in octava. Verum licet ecclesiastica officia ab aduentu domini quod est ipse renouationis inchoari in premissis. vi. partibus dixerimus in hac tamen parte simpliciter incedentes kalendarium per sequimur mense Ianuarii. inchoando. de aliquibus anni festiuitatibus seriatim alique specialia apponentes videlicet. De sanctis fabiano et sebastiano. De sancta agnere. De conuersione sancti pauli. De sancto iuliano. De sancta agatha De purificatione beate marie De cathedra sancti petri De annunciatione beate marie De sanctis philippo et iacobo De inuentione sancte crucis De reuelatione sancti michaelis De sanctis geruasio et probasio De sancto iohanne baptista De sanctis petro et paulo.

De maria magdalena De festo septem fratrum De sancto iacobo apostolo De septem dormientibus Ad vincula sancti petri De machabets De inuentione sancti stephani De transfiguratione domini De sancto laurentio De assumptione beate marie De sancto bartholomeo. De decollatione sancti iohannis De sanctis felice et audacto De natiuitate beate marie De exaltatione sancte crucis De sancto matheo apostolo De sanctis mauricio et socijs suis De beato luca De simone et iuda De festo omnium sanctorum.

De officio mortuorum De sanctis quatuor coronatis De sancto martino

De sancto andrea De sancto nicolao De venerabili beda presbitero De sancto thoma apostolo De festis sanctorum stephani. iohannis euangeliste. et innocentium.

De apostolorum. De euangelistis De martyribus De confessoribus De virginibus De officio festi dedicationis ecclesie.

De sanctis fabiano et sebastiano

In festo beatorum

fabiani et sebastiani duplex colle

cta in quibusdam ecclesijs in missa dñ. et insolito more vtracq vno p dñm nřm terminatur. Tñ qz ipso vnico dei filio Jesu xpo mediante ambo ad palmam martyrij puenerunt. Tñ etiā. qz licz diuersis passi fuerint tñ pib⁹. ecclia tñ ppter ingentia vtriusqz merita vtriqz pariter pncipaliter solennizat. et vtramqz collatam vno eodemqz sine cōcludit.

De sancta Agnete.

Estum beate ag

Ineris caret octauis. s. institutio nis. hz tñ octauā salterio nego- cū significatōis vt lā dictū est i. phemio Qd ergo dñ in kalēdario agnetis scdo nō dñ ppter hoc q sit festū octauar eius dem. nec in ecclia pñunciat. nec in Kalēdario scribit octaua. h est alia solēntas. de eadē repetita ppter miraculū quod dā qd octaua die post eius obitū prigit ad tumultū illius parētibz suis ploāribz. Intelligit ergo agnetis scdo. s. se sto. vnde melius dicere scdo agnetis. de hoc etiā dictū est sub q̄rta pte lř sim bolo. Quia vō pfecti filius eā adamauit. ideo recte in eius festo cantat introitus. Ne expectauerūt pctōres zc.

De conuersione sancti Pauli.

Onuersio sancti

C Pauli apostoli facta ē eadem anno quo xps passus est z stephanus lapidar⁹. anno qdē nō natura li h emergenti. nā xps passus ē octaua kal. aplis. stephan⁹ eodē āno tercio die augusti lapidatus est. Paulus vō. viij. kalē. februarij puerus est. Eius autem puerio potius q̄ alioz scioz celebrat triplīcī rōe. Primo ppter exemplū. ne quisqz q̄tumcūqz peccator desperet de venia. quādo tñ i culpa spīcit postmo dum talem fuisse in gratia. Secūdo ppter gaudium. sicut em ecclia magnam habuit tristitiam in eius persecutōe.

ita maximā habuit leticiā de eius conuersione. Tercio ppter miraculū qd dñs in eo ostēdit dñ de sensissimo psecutore fecit fidelissimū p̄dicatōrē. In d festo dñ epistola. Saulus adhuc. q est Act. ix. c. Et euangelii. Dixit symon petr⁹ ad Jesum. qd est Mat. xix. ca. Dñ et ad horas cap. Erat qdam discipul⁹. Act. ix. ca.

De sancto Iuliano.

Julianus iste cu

Ius festū sit. v. kal. februarij. su it epus cenomān. q symon ille dñ fuisse quē dñs a lepra mudauit et q eū ad cōsulatū inuitauit. Hic etiā dicit esse ille iulianus q ab itinerantibus pi uentendo bono hospitio inuocat. eo q in domo ei⁹ fuit dñs hospitatus. Alij dicunt. q ille ē qui patrē et matrē occidit de q sequitur. Fuit qz et alius iulian⁹ de alemania q desiderio martyrij se vitro psequētibz offerebat. vñ Crispinus psularis inuit eū occidit. Qd ipse Iulianus audis statim foras p̄siliit z q̄renti sponte intrepidus se opponēs p̄tinus scitum ferientis excepit. Fuit insup ali⁹ iulian⁹ frater beati iuliani q tēpla ydolorum pmissu theodosij impatoris vna cū fratre destruebat. ad cui⁹ v̄bū hō vi nus sup plaustrum mortuū se fingens mortuus est. Fuit etiā quartus iulian⁹ q vtrūqz parentē nescius occidit. h post multam penitentiā sub specie mendici leprosi recepit in domo sua angelum a quo audire meruit q dñs suam penitē tiam acceptasset. Fuit etiam quintus iulianus nō sanctus h apostata scelera tissimus. Primo em monachus fuit. deinde impator romanus. vt dicit sub festo inuentionis sancte crucis.

De sancta Agatha.

Lata agatha p

B multa tormēta in carcere mortua est. ad cui⁹ caput in rumu

lo posita ē vñsibiliter tabula p agell mī-
nisteriū. in q scriptū erat. **M**arē sanctā
spontēā. honorē deo z patre liberatōez
Iōq p̄suerudo inoleuit cū tabula eius
imaginē continēte fieri p̄cessiōē.

De purificatiōe. b. Marie v̄ginis

Inter cūctos san

Ictos gloriosa dei genitrix vir-
go sp maria p̄matū obtinet vt
pote q̄ est sanctis dignior z excellētor
vñuersis. in cui⁹ honorē eccia in q̄tuor
anni tpsibz s q̄tuor solēnes celebrat fe-
stiuitates. vīcz. annūciatōez. assumptōez
natiuitatē z purificatiōē. **O**mī em tpe
īpam in memoria h̄re debemus q̄ omī
tpe ad filiū suū pro nobis pctōib⁹ in-
tercedit. quarū due sunt sibi z dño n̄ro
cōes. s. purificatio z annūciatio. **D**e āt
q̄tuor festiuitates sunt fm q̄tuor b̄ndi-
ctiōes. q̄ in īpsius v̄ginis salutatiōe pri-
nent. **P**rima ē. **A**ue maria gr̄a plena.
q̄ p̄ime festiuitati p̄petit. s. annūciatōi.
q̄ vīcz eam angelus salutauit. et de sp̄i
ritu sancto concepit facta gratia plena.
Secunda ē dñs tecū. q̄ p̄petit assumpti
ōi. q̄ vīcz assumpta ē in celū. q̄ tūc fu-
it cū dño suo. i. filio vt est dñs. ante em
non viderat eū dñm ita manifeste in se
Tercia b̄ndictio est b̄ndicta tu in mulie-
ribz. q̄ cōpetit natiuitati. q̄ tunc nata
est mulier in vtero sanctificata. nulla ei
alia mulier fuit i vtero sc̄ificata. z iō dī-
cta est castrū p̄pter singularitatē. q̄ nū
q̄ demones castrū illud fregērūt. **Q**uar-
ta b̄ndictio est b̄ndictus fructus v̄tris
tui. que congruit quarte festiuitati. s. pu-
rificatiōi. quia tunc obtulit illū bene-
dictum fructum in templo. **Q**uidā er-
am faciunt quintū festū. s. de concepi-
ōe beate **M**arie dicentes q̄ sicut cele-
brat de morte sanctorū nō p̄pter mortē
s̄ quia tunc recepit sunt in nuptijs eter-
nis. similiter pōt celebrari festū de con-
ceptiōe. non quia sūt p̄cepta q̄ in p̄e-

cato est p̄cepta. s̄ quia mater dñi ē cōce-
pta. asserētes hoc fuisse reuelatū cuidā
abbati in nanfragio cōstituto. qd̄ tū nō
est autenticū. vñ nō est approbandū cū
cōcepta fuerit in peccato. s. p̄ p̄cubitus
maris et semine. **D**erūñ licet fuerit cō-
cepta in peccato diuissus ē ei illud ori-
ginale pctm̄ z sc̄ificata fuit in vtero. s̄c̄
z hieremias z sc̄us iohes bapt̄a. quare
merito natiuitas eius et b̄ti iohis bapt̄.
celebrant. natiuitas dico ex vtero q̄ vī
delitz in lucē seu in mūdū prodierunt.
Sz natiuitas eo i vtero. s. q̄ in infuse sūt
aie in corporibus eoz nō celebrat vt p̄-
missum ē. **S**ecūñ etiā festū ē festiuitas
parentis. s. festū natalis. **S**z qm̄ tūc est
etiā s̄c̄ festū filiū qd̄ plenū exigit officiū
iō nō solēntizāt de illa vsq̄ in octauas.
tūc vō solēntizāt sicut iā dictū ē in pro-
hemio. **S**eptimū q̄z festū ē. b. marie ad
martyres. de q̄ sub festo oīm sc̄toz dice-
tur. **Q**uia vō festū purificatiōis fm hu-
ius septime p̄is diuissioē in ordine tē-
poris alia festa v̄ginis p̄cedit. idcirco h̄
de illo dicam⁹. **E**st aut̄ hodie duplex fe-
stū. **P**rimū q̄ ad partū. qd̄ d̄r festū ypa-
panti. i. obnatio. q̄ in illa solēntate an-
na p̄phetissa z symeon obuiauērūt bea-
te marie venērī filiū suū xpm̄ in tē-
plū offerre. **Y**papantos em̄ grecē d̄r ob-
uiatio latine. ab ypo. qd̄ est irez anti qd̄
est contra. q̄ aduentus dñi in templum
significat aduentū eius in ecciam z in
mentem cuiuslibet fidelis aie. q̄ est tem-
plū sp̄iale. **N**ūc aduentū p̄dixit dñs p̄
Malach. p̄phetā. iij. c. **E**cce ego mīstro
angelū meū z p̄parabit viā aī facie me-
am et statī veniet ad tēplū sc̄m̄ suū zc̄.
Del d̄r ypapanti. i. p̄ntatio ex eo q̄ x̄ps
in templū ē p̄ntatus. **S**ecūdū q̄ ad pa-
rentē. z d̄r festū purificatiōis. q̄ beata
v̄go. licet purificatiōe nō indigeret. nec
legi purificationis obnoxia teneret. q̄
nullo modo immūda fuit. nec pepit cōce-
pto semine. tñ voluit facere fm̄ p̄ceptū

Anthon

*falsa boq̄ris p̄parat q̄z annū
o p̄p̄ma et v̄ginis ioh̄is bapt̄
s̄c̄m̄ r̄cepta fm̄ p̄tō*

legis. Dicit em̄ Leuit. xij. Mulier si in
 scep̄to semine pepit masculū in mūda
 erit septē diebus. In mūda q̄dē erit a
 p̄sortio hoīm et ab ingressu tēpl̄i. exple
 tis vero septē dieb⁹ mūda efficiebat q̄
 ad p̄sortiū hoīm. adhuc tñ vsq̄ ad diē
 xxxij. q̄ ad tēpl̄i ingressum imūda erat
 donec purgaret iux̄ ritū mēstrui flux⁹.
 Sz cōpletis. xl. dieb⁹. die q̄dragesima
 tēplū intrabat. z puerū cū munerib⁹ of
 ferebat. Si aut̄ feminā pepisser tps du
 plicabat. et q̄ ad cōsortiū et q̄ ad ingres
 sum. sicut z duplicat quo ad corpis for
 mationē. nā in q̄dragesima dieb⁹ corpus
 masculū organizat⁹ p̄ficif. z in q̄drage
 sima aia infundit. vt sepi⁹. Corp⁹ de se
 mine i octraginta diebus p̄ficif z in octo
 gesima aia inspirat. vt sepius. Sic ḡ si
 masculū peperat q̄dragesima. si seminaz
 octoginta dieb⁹ a die natiuitatis part⁹
 a tēpl̄i arcebat ingressu. Hodie tñ stati
 m̄ gredi nō phibet ne sibi pena in cul
 pā vertat. Verūm mulier dū sentit sibi
 immūnere dolores partus nō intrat ec
 clesiā. vel saltē cancat ne possuat illam
 Sacerdos aut̄ mulierē vicinā ptus se
 pe moneat q̄ p̄stet. ita q̄ cū dolo: p̄
 vigeat eā sit pata accipe eucharistiam.
 Nā inhonestū est q̄ tpe ptus p̄sbi dū
 cū ea moret. Est aut̄ triplex rō q̄re p̄ce
 pit dñs die q̄dragesimo puerū in tēplo
 offerri. Primo ad notandū q̄ sic die q̄
 dragesimo i materiale tēplū ducit. sic i
 q̄dragesimo die a p̄ceptōe vt sepi⁹ aia
 infundit in corpns. tāq̄ in suū tēplum
 put in historia scolastica dī. Quis phis
 ti dicant q̄ in q̄dragesimosexto die cor
 pus p̄ficif. Secūdo vt anima q̄ in die q̄
 dragesima corpori infusa ab ipso corpe
 maculef. in die quadragesima tēplū in
 grediens p̄ hostias expietur. Tercio ad
 insinuandū q̄ illi merent̄ celeste tem
 plū ingredi q̄ decē p̄cepta decalogi cū
 fide q̄rtuor euāgelistarū obseruauerint.
 Transact⁹ ḡ purificatiōis dieb⁹ parit̄s

ingrediebatur templū offerēs filiū vñ fi
 liā et in unera pro se. s. p p̄cto. pullū co
 lūbe sine turturē. p filio vñ vel filia of
 ferebat agnū amiculū in holocaustū q̄
 agnū hñe neq̄bat offerebat duos turtu
 res aut duos pullos colūbarū. atq̄z in
 holocaustū p partu. atq̄z vñ p se. s. pro
 p̄cto suo. vñ in euāgelio dī. Vt offeret
 par turturū aut zc. fm̄ legis p̄suerudinē
 .i. sic lex p̄figere videbat. Mulieres igit̄
 tur in hoc beatā vginē imitant cū in q̄
 busdā locis post partū transactis q̄dra
 ginta diebus ecciam ingrediuntur. si
 gnificantes q̄ si vginē ipsaz fuerint imi
 tate post vitā p̄ntem ingrediēnt̄ cū ea
 eternam. Celebat ergo hoc festum die
 quadragesima a natiuitate dñi. quia be
 ata virgo die quadragesima a natiuita
 te christi ad tēplum veniens ipm̄ fm̄ le
 gē p̄ntauit. Hursus hoc festum sequit̄
 tur post festiuitates natalis domini. cir
 cūcisionis. et ep̄phanie. rōne mysterij.
 sicut etiam rōne mysterij voluit dñs in
 templū p̄ntari. Et hoc dupliciter. Pri
 mū mysteriū est. Nascit̄ em̄ primo de⁹
 p fidez in hoīe. z sequit̄ circūcisio. quia
 qñ fides est in homine purificat homo
 vñ in actibus. Fide purificās corda eo
 rū. Quis vero hñt bonā fidem reliquūt
 om̄ia mala opera. z tunc apparet deus
 s̄ tunc faciēda est penitentia vt in nobis
 maneat sicut in templo suo. et tunc sit
 ibi oblatio et offert ei par turturū. .i. mū
 dicta mētis z corpis. qd nō pōt fieri nisi
 in iugi luctu. sic turtur gemit p cantu z
 duos pullos colūbarū. .i. geminā simpli
 citatē. Secūdū mysteriū. q̄ in tēplū ve
 nit i hac die. vt notet aduent⁹ ei⁹ ad mē
 tē cuiuslibet fidelis. siue i ecciam i quā
 sp̄ pat⁹ ē intrare. vñ in introitu dī. Susce
 pit⁹ de⁹ misericordiam tuā in medio tēpl̄i
 tui. q̄z xps ē lignū vite in medio padisi.
 patus eq̄liter oibus subuenire et bona
 sua largiri. fm̄ nomē suū de⁹. ita z lans
 tua de⁹ zc. q. d. sic creasti oēs z recreasti

Liber

Septimus

ita et laudandus es p totū mūdū. Hoc
et expositū ē in .vi. pte sū octaua dñica
post penth. vt aut veniat in mētē nřam
hortat eccia filios suos vt occurrāt. et
vñ dñ in pñcipio matutinalis officij. scz
in inuitatorio. Ecce venit ad tēplū san
cū suū dñator dñs gaudē z letare syon
occurrēs deo tuo. s. p fidē et bona opa.
Et ppter hoc festū istud dñ ypapantri. i.
obuiatio. qz si volum⁹ q ille veniat in
mentē nostrā accipiam⁹ in mētē nřam
ei⁹ similitudinē. vñ dicit i rñsorio pmo.
Aldoma thalamū tuū syon. s. vtrubus
purifica te z suscipe. s. vtrutes. sic veniet
in te. Ep̃la vñ ē. Ecce ego mitto angelū
Que ē Malach. c. vlt. Et euangelium
Postq̃ ipleri sūt dies. Lu. ij. c. Et post
cōlo. Hñsum accepit symeon. Lu. ij. ca.
Et nota q tpe Iustiniani impatoris fu
it magna mortalitas apud cōstantino
polim. z ideo iūc pstituta ē solennitas
purificatōis marie in reuerentiā ei⁹ ob
causas pmissas. Solet at qri cū adhuc
pullulent infinite hereses quō sit verū
qđ in nono rñsorio dñ. s. q be. vgo om̃s
hereses intererit. Ad qđ dicimus q b
fecit qm̃ in se fuit. qz ip̃a ofidit eū visi
bilē q inuisibilis fuit. Primo ei nō po
terat inueniri. qm̃ qdā ip̃m qrebant in
delicijs carnis. qdaz in diuitijs. qdā in
libris phoy. z nō erat ibi. vñ in Cantic
Quesiuit: z nō inuenit eū. Nō vñ nō p̃
aliqs errare in via. nisi vellet. vñ manife
ste hñ in Ysa. Hec erit recta via vt etiam
stult⁹ nō errer p eā. Et q̃ erit illa via. Ec
ce dabo in syon salutē z in hierlem glo
riā meaz. Dñ hodie capitulū. Ecce ego
mitto. Malach. iij. c. z illud. Et redica
ut. Eccl̃. xliij. et illud. Quasi cedr⁹. qđ
est ibidem. Fit aut hac die pcessio ge
nerat. que significat pcessiōē illā quaz
beata vgo et ioseph ad templū fecerūt.
Quī in pcessiōē ante cancellas cātāt
Hñsum accepit zc. significāt pphas na
tuitatē dñi et misericordiam pñnunciantes.

Melodia ridentū est gaudiū hāc dei
misericordiam suscipientū. Tenētes igit cā
delas in manib⁹ dicam⁹ Suscepim⁹ de
us misericordias tuas zc. Qđ vñ cātāt in ip̃a
pcessiōe z in euāgello Accepit eū sy
meon i vñas suas. ofidit q debem⁹ eū
nō tm̃ corde s etia in brachijs portare.
vñ in Cant. Done me vt signaculū sup
brachiū tuū et vt sigillū sup cor tuū. Et
ad Cor. Empti em̃ estis p̃cio mag⁹ glo
rificate et portate deū in corpe vño. De
bem⁹ q̃ quidē portare nō tm̃ deitatem
vel humanitatē. s. virūq̃ sic fecit symeō
qđ significat p candelā quā ferimus in
pcessiōe. Per cerā em̃ p apes ope vñg
nali cū melle pñctam. nulla em̃ libidi
ne resoluuntur. hūanitas siue caro xpi
ex ṽgine sumpta intelligit. Per lumē
deitas. qz de⁹ nř ignis psumēs ē. Deut.
iij. Per lichiniū in cera aia candidissi
ma vel deitas i carne latens. vel fm̃ ali
os mortalitas intelligit. Vel p lumen
p̃. p cerā filius. p lichiniū spūs sanctus.
Rursus cādela i manu accēsa est fides
cū bona opatione. Nā sic cādela sine
lumine mortua dñ. et lumē per se absq̃
cādela nō lucet s mortuū esse videt. sic
et opatio sine fide. et fides sine opatiōe
mortua esse dñ. Lichini⁹ sub cera occul
tatus recta intentio ē. vñ Greg. Sic fi
at opus i publico vt tm̃ intentio mane
at in occulto. Candele aut bñdicunt vt
eas digne ferant omnes. Sūt em̃ mul
ti hñtes intrus tenebras licet extra luce
re videantur. Digne ferentes sunt q sic
extra lucent p lumē qđ ip̃i ferūt in ma
nibus. Ita lucēt interius p verā fidē. et i
best festiuitas et gaudiū magnū. Por
tant itaq̃ in pcessiōe cerei ar dentes. p
pter sex causas. Primo vt vnusq̃s se il
luminet z opa sua lumine patefacta ali
js insinuet. Secundo vt ritū gētiliū in
meli⁹ pmutet religio xp̃iana. Roman
nāq̃ de quisto in quintū annū in kal.
februarij ad honore februe m̃is mart̃

q̄ vt p̄ntabāt erat deus belli. lustrabant
vr̄bē tota nocte cū cereis ⁊ facibus accē
sis vt fili⁹ ei⁹ eis victoriā de hostib⁹ p̄ce
deret. cui⁹ matrē tam solēniter honora
bāt. qđ festū ab̄r̄abile dicebāt. Ip̄i etiā
in mēse februario sacrificabāt februo. i.
plutoni. ⁊ ceteris dijs infernalib⁹ p̄aia
bus antecessorū suorū vt p̄piciarent ip̄o
rū eis solēnes hostias offerentes ⁊ tota
nocte eorū laudibus cū cereis ⁊ facib⁹
accēsis vigilantes. Mulieres q̄s roma
norū his dieb⁹ festū luminū exercebāt.
q̄z em̄ pluto de⁹ infernalis p̄cupiscēs. p̄
serpinā speciosissimā. eā in p̄ncipio hu
ius mēsis rapuit deamq̄ fec. quā ceres
ei⁹ m̄f ⁊ parētes facib⁹ accēsis p̄siluas
de nocte in ethna mōte cecidit. m̄lto rē
pore q̄sierūt. put poetarū fabule fingūt.
Idcirco ⁊ ip̄e in p̄ncipio mēsis februa
rii i memoriam hui⁹ rei de nocte vr̄bē lu
strabāt ambiēdo ip̄am cū facib⁹ ardētib⁹.
Idolatre ei sūt legi in libro sap. ob
scura sacrificia faciebāt. Nos igitur lu
strandī mores fergi⁹ papa murās i me
lins statuit festū purificatiōis in hono
rē maris dñi in eodē mēse. ⁊ tūc. p̄cessi
ones fieri vt plebs vniuersa portās cere
os ardentes in manibus p̄ccias. p̄ce
deret i memoriam celestis regnī. qñ om̄s
electi lucētib⁹ bonorū actū lāpadibus
obusā sp̄sō veniētes mox cū eo ad nu
ptas sup̄ne ciuitatis intrabūt. Tercio
vt p̄ hoc prudētes v̄gines imitemur. q̄z
brā v̄go ē capuit. vt accensa in nobis lā
pade castitatis et bonorū opey cū eis i
tēplū glorie advep̄ sp̄sōsum ingredi me
reamur. Quarto q̄z lumen qđ est ad re
uelationē gentiū sicut dixit symeō hac
die pro nobis est p̄ntatū. hec ḡ p̄cessio
significat illam symeonis. Quinto ad
notandū diuinitatē et humanitatē xp̄i
vt p̄missum est. Sexto ad oñdendū
v̄ginis puritatem. ne quis audiēs eius
purificationē credere possit eam purifi
catōe indiguissē. Porramus ergo cēde

las accēsas qñ ip̄o sc̄to dicat eccia. Vir
go brā purificatōe nō indiges s̄ tota ru
tilas. tota splendes. Et p̄p̄ cās p̄dictas
cādelaria nūcupat. Hoc festū caret oc
tanis. qñ lz xp̄s legalit̄ fuerit p̄ntat⁹ in
tēplo. null⁹ in doctor nos coartat q̄ in
fantes die q̄dragesima natiuitatis eorū
p̄ntent in tēplo. vñ sicut p̄ntatio puero
rū ad tēplū p̄m vererē ritū defecit. quia
hodie fit in baptismo. ita ⁊ octaua x̄pa
pantis. In octauis ei sūt p̄ p̄mū diē re
collim⁹. qđ sc̄m ē. ita p̄ octauā rē p̄ q̄ sa
ciū est. De festis annuatiōis. assumpti
onis et natiuitatis in suis locis. dicet.

De cathedra sancti Petri.

E cathedra san

cti petri eccia solēnizat qñ vicz
apud antiochiā cathedrali ho
nore sublimat⁹ ēē phibet. quā sublima
tionē dicūt qđā factā ēē a theophilo p̄
cipe antiocheno. cui⁹ filiū defunctū p⁹
annos. xliij. petrus suscitauit. et ip̄m ex
populū ciuitatis cōuertit. p̄pter qđ ibi
ecciam p̄struxerunt. in eius medio ex
cellam cathedrā collocauerūt. et Petz
vt ab oib⁹ audiri et videri posset exal
tauerūt. in q̄ sedit septe annis. De hoc
igit̄ honore solēnizat eccia. q̄z tūc pla
ti eccie ceperēt loco p̄stare et honore s̄
limari. Tūc em̄ p̄pletū est illud ps̄. Ex
altent enī in eccia pleb̄ zc. Et nota q̄ ex
altat⁹ ē tripliciter. ⁊ iō triplex festum ei
celebrat. Primo exaltat⁹ ē in eccia mi
litantū eidē p̄sidendo ⁊ eā in fide ⁊ mo
rib⁹ laudabiliter regendo. Ad qđ p̄ti
net hodierna festiuitas vt p̄missum est
Secūdo in eccia malignantiū ip̄am sc̄z
dissipando et ad fidem cōuertendo. ad
qđ p̄tinet secūdū festū qđ d̄z ad vincula
Tunc em̄ ecclesiam malignantiū dissipa
uit et plures ad fidem cōuertit. Tercio
in eccia triumphantiū in eam. i. in tro
eūdo feliciter. ad qđ pertinet terciū fe
stum. qđ est passionis eius. Rursus fit

et festū triplex ppter alias dñqz rōnes.
 Primo ppter pñilegiū. fuit em̄ p alijs
 pñilegiar. et iō magis honorat⁹ in au-
 roritate. nā fuit pñceps apłoz z clanes
 regni celoz accept⁹. Fuit et fernētor in
 xpī amore. et efficator in v̄tute. Nā ad
 eius vmbriā sanabant infirmī. Secūdo
 ppter officiū. ipse em̄ officiū plarōis sup
 vnīuersam ecciam habuit. q̄ in tres ptes
 mundi. s. asiā. africā. z europā diffusa ē.
 et ideo eccia ter in anno p eo solēntzr.
 Tercio ppter bñficiū. qz ipse q̄ ptārez li-
 gandi atqz soluēdi habuit liberat nos a
 tribus generibus pctōz. s. cogitātōis.
 locutōis z opatōis. Vel qz in deū in p-
 ximū z in nos peccam⁹. Vel hoc bñfi-
 ciū pōt esse triplex bonū qd v̄tute clauī
 um pctōz in eccia cōsequit. Primū est
 absolutiōis a reatu ostēsiō. Scdm̄ est
 pene p̄purgatoriū in tpālē p̄mutatiō. Ter-
 ciū pene tpālīs fm̄ p̄rē relaxatō. Qu ar-
 ro ppter debitū. qz scz tripliciter patit z
 pascit nos. s. v̄bo. exemplo. z tpālī subssi-
 dio. Quīto ppter exemplū vt scz null⁹
 desperet etiā si tercio xp̄z negauerit sic
 ille. si tñ velit cū eo deū corde ore z ope
 p̄fiteri. Nec ē p̄mittēdū qd h̄ festū de
 incathedratōe sancti petri. olim festū
 bñi petri epulaz dicebat. Fuit em̄ mos
 gentiliū fm̄ magistz Johēni beletb an-
 nis singulis i mēse februarij hac die vi-
 nū et epulas deo offerre sup sepulcra
 pentū. mori fore ppter illud Ithob. iij.
 Panē tuū erinū. inū sup sepulturā tu-
 āi constitue. q̄s de nocte demones p̄su-
 mebat. ipsi tñ ab aiabus circa sepulcra
 oberrantib⁹ q̄s vmbias vocabāt vasta-
 ri putabant: q̄si aīe a corpib⁹ egressē car-
 nales req̄rant cibos. qd beat⁹ Augu. re-
 probat in sermōe hui⁹ dici. Hoc etiam
 sancti p̄res extirpare volētes. festū de i-
 cathedratōe sc̄i Petri. tā de illa q̄ Ro-
 me q̄ etiā de illa q̄ antiochie fuit facta.
 statuerūt fieri illo die quo talia a gētili-
 bus fiebāt. vñ ab illis epulis hoc festū

psuēnt appellari festū bñi petri epulaz
 Macchī die nō dī in quibundā eccijs nō
 si vna collecta. et de illa incathedratōe
 q̄ fuit antiochie facta. Df aut̄ eplā. Pe-
 trus apłs seru⁹. q̄ est. j. De. j. Euāgeliū
 Venit iesus i p̄res. Mat. xvj. c. Tract⁹
 ē. Tu es petr⁹. Mat. xvj. Ad horas dī
 cap. Petr⁹ apostol⁹. j. De. j. c.

In festo beati Marthe apostoli dī
 eplā. Exurgēs petr⁹ i medio. Act. j. c. z
 euāgē. Cōstētoz tibi p̄r. Mat. xj. c.

De annūciatōe. b. Mariē v̄ginis.

Estum annūcia-

tionis beate marie v̄ginis est.
 qm̄ angel⁹ et bonos rumores
 nūciat. et ipsa saluatorem concepit.
 Tunc autem implete sunt p̄phetie. vñ
 eccia legit et cātat de p̄phetis. q̄re intro-
 itus est. Horate celi desup z nubes. i. p̄
 dicatores. pluant. i. annuncient iustū. i.
 christuz. q̄ anthonomastice dī iust⁹. ape-
 riat terra. i. beata v̄rgo. aperiat in quā
 p̄ consensum. et germinet. i. p̄cipiet. sal-
 uatorē. i. christū. De hoc dictū est tñ p̄r
 ma dñica de aduentu. Epistola ē. Egre-
 diet v̄ga. Isa. xj. c. Allie tñ eccie dicunt
 Locut⁹ ē dñs ad achaz. q̄ est eiusdē. vij.
 Euāgeliū ē. Missus ē gabriel. Lu. j. ca.
 Et qd ibi dī. et hic mēsis zc. sic exponit
 hic mēsis. s. marti⁹. in quo brā v̄go cō-
 cept est sextus illi. i. a p̄cepto illius. i.
 elzabeth q̄ vocat sterilis. qz illa p̄cepit
 Johannē baptistēm. viij. kal. octobris.
 Dicit etiā per horas capituluz. In die-
 bus illis notū faciet de⁹. Miere. xxx. c.
 Competit aut̄ hoc festū tpi veris. Naz
 tempore veris dens factus est homo. z
 omnia facta sunt noua. Hoc autē festū
 est de domino et beata Maria q̄re ea-
 dem p̄facio dicit in natali et in annūci-
 atōe dñi. De annūciatōe domini cō-
 suevit opponi qd Gloria in excelsis. et
 Tre missa ē est. z Te deum laudamus
 in ea cātari nō debeāt. de quo dictū ē in

phemia huius patris. Si hoc festum fuerit in
 duodecim passionibus vel octiduum ad secundam feri-
 am transmutabitur, hoc enim generale est in
 privilegiatis duodecim diebus. Si autem in tri-
 duo ante pascha occurrerit in sabbato ante
 palmas finem quosdam anticipabit. Quidam
 vero illud transferunt ad octavam, sicut si fue-
 rit in die pasce, non igitur poterit infra heb-
 domadam celebrari in quo historia de ad-
 uentu pilate catar. unde melius est si ad
 secundam feriam post octavas transferat. In
 hac die ut dicitur per diuersa tempora curri-
 cula dens multa opatus est. Que quid-
 dam sic egregijs visibus perstrinxit. Sal-
 ue festa dies que vulnera nostra coerces.
 Angelus est missus, est passus et in cru-
 ce christus. Est adam factus et eodem
 tempe lapsus. Ob meritum decime cadit
 Abel fratris ab ense. Offerit melchise-
 dech; ysaac supponit aris. Est decolla-
 tus christi baptista beatus. Est petrus
 ereptus: iacob sub herode peremptus.
 Corpora sanctorum cum christo multa resurgunt
 Larro per christum tam dulce suscipit amen.

De sanctis Philippo et Jacobo apostolis

Ascale tempus sicut

sepe dictum est octavam significat
 etatem boni quod erit singulo-
 rum in dispari caritate erit oim. quoniam quod
 de bonis alterius gaudebit ut de suo
 et bonum oim erit singulorum. Ut igitur tempus
 pascale concordaret solennitatibus que infra
 illud eveniunt, presentem cum apostoli in ecclesia
 mitua non haberem particulares solennit-
 ates. statum fuit ut in kal. maij celebra-
 ret solennitas ad honorem oim apostolo-
 rum, ut dies maij non viderent dividere.
 quos una dignitas et apostolarum cele-
 sti gloria fecit esse sublimes. quod festum
 greci celebrari dicunt in festo apostolorum
 Petri et Pauli. Hac etiam die festum
 est apostolorum Philippo et Jacobo, quod for-
 te die ista passi sunt. Sane Jacobus iste
 dictus est minor ad differentiam Jacobi

copestelle sine zebedei, qui dicitur est ma-
 ior non etate sed vocatus. sicut contingit in
 episcopis qui loco apostolorum sunt. quoniam et primo dicitur
 erat et alios quilibet maiores ante rece-
 dit. Primo ei a domino vocatus est et primo
 ei adhesit et sibi magis fuit familiaris.
 In secretis enim illum vocabat. scilicet quoniam transfi-
 guratus est. et quoniam suscitavit mortuum in
 domo. Dicitur est etiam iste iacobus alpheus
 qui fuit filius alpheus. Dicitur est etiam
 frater domini secundum carnem. quod dicitur fuisse consimilis
 ei facie vel quia erat filius alpheus et frater
 ioseph viri beate marie. et marie sororis eius

Qui enim ita ex utraque parte sanguinis con-
 iungebantur apud iudeos fratres vocabantur
 Iesus autem putabatur filius ioseph. Vel
 dicitur frater domini. scilicet consobrinus. quia filius
 sororis beate marie. quem more iusci ser-
 vant. Sed et ioseph dicitur cognatus domini.
 vel quia per putatum. vel quod cognatus domini
 ex parte matris. scilicet beate marie. Ad clarior
 rem autem promissorum evidentiam notandum. quod
 Joachim per beate marie accepit uxorem
 nomine annam. que habuit sororem nomine ysmaria
 Hec autem ysmaria genuit elizabeth et eli-
 ud. Elizabeth genuit Iohannem baptista
 De elud natus est emineud. De emi-
 neud natus est sanctus seruacius. cuius cor-
 pus est in oppido tralecti super fluvium
 mosai. in eparchia leodicea. Anna autem tres
 viros dicitur habuisse. scilicet Joachim Cleopham
 fratrem ioseph. et Salome. De primo ha-
 buit filiam. scilicet mariam matrem domini. quam dedit
 ioseph nuptum. que christum genuit. Gene-
 ratio ipsius ioseph et marie posita est
 in. vi. parte sub festo natalis domini. Pri-
 mo ante viro defuncto. de secundo simi-
 liter genuit aliam filiam nomine maria.
 quam alpheo postmodum in coniugem de-
 dit. Hec autem maria genuit ex alpheo quatuor
 filios. scilicet Jacobum minorem Ioseph
 iustum. qui et barsabas dicitur est. Symonem
 et Judam. Ex tercio vero secu-
 do mortuo genuit aliam similiter filiam
 nomine mariam. et Zebedeo in coniugem tradi-

dñs. ex quo dñs filios habuit. s. iacobū
maiores. et iohānē enāgelistaz. Porro
iacobus iste merito sue p̄fessionis co-
gnominat⁹ ē iudex. Ex viro. n. dñi san-
ctus fuisse. Ip̄e. n. a petro et iacobo et iō-
hanne apl̄is ordinatus ē p̄mus hiero-
solimitan⁹ ep̄s. Ip̄e etiā vna cū basi-
lio ep̄o cesariē. addidit nob̄ in scriptis
misse celebrationē. Ip̄e quoq; traditur
p̄mus celebrasse missam. post pascha do-
mini in hierlm̄. et petrus p̄uus in antio-
chia. Ip̄e. vinū vel sicerā nō bibit. nullā
carnē comedit. nūq; conusus. nūq; vinct⁹
nūq; balneo vsus ē et infantū genib⁹ ter-
re defixis orabat. vt genua ei⁹ cameloz
excedere duritiā crederēt. Ip̄e p̄cipita-
tus ē a iudeis de pinnaculo tēpl̄i cum
nomē xp̄i p̄dicaret. et cū p̄tica fullonū i-
terfectus ē. Fullo. n. ē q̄ lineos p̄anos
cardifcat. Quidā. n. dixerūt p̄pter pec-
catū interfectiōis ei⁹ iudeos destructos
fuisse p̄titū et vespasianū et ita non attri-
buūt destructionē illā mortī xp̄i. In hoc
festo dicit q̄dam eccie introitū. Excla-
manerūt. Reemle. ix. Ep̄lam. Stabūt
iusti. q̄ ē Sap. v. c. Euāgeliū nō turbe-
tur cor v̄rū qd̄ ē. Io. xliij. c. Et postcōlo-
nem. Cantorpe. Io. xliij. Dñr etiā ad
horas caplm̄. Stabūt iusti. Sap. v. ca.
et illud. Nos insensati. qd̄ ē ibidē. et illd̄.
Non esurient. Apoca. viij. ca.

De inuentione sancte crucis.

¶ In sancta cruce

I dñi sc̄da spes h̄r. Sicut. n. bea-
ta v̄go portauit dñm. ita et sc̄tā
cruz s̄no mō. Et sic dat dñs aq̄s baptis-
malib⁹ sc̄ficare et alijs sac̄ris. ita p̄ ta-
ctū dñice carnis sc̄ficatū fuit illd̄ lignū
vt nos suo mō sanctificare possit et qz
ita cruz saluat p̄ talē effectū quez habet
ideo de eo cantat. O cruz splēdidior.
et c. q̄ sola fuit digna. s. dignitate tibi da-
ta. portare talentū mūdi et c. Et qz finis
crucis ē gloria sō in fine plarū āripho-

nar de cruce dñi alla. Dñr aut̄ p̄horas ca-
pitulū. Nibi aut̄ absit. Gal. vlti. c. Fit
aut̄ duplex festū de cruce vīcz exaltatio-
nis de quo suo loco dicit. et inuentiōis
qz inuenta fuit cruz tpe Eusebij pape a
beata helena m̄re cōstāntini mediāre su-
da q̄ tūc iudeus erat. Vñ i canone ip̄i⁹
Eusebij ita legit. Cruz dñi n̄ri ibi xp̄i.
q̄ nuper nobis gubernacula sc̄tē roma-
ne eccie tenētib⁹. q̄nto nonas maij in-
uenta ē i p̄dicto Kalēndaz die inuenti-
ōis festū vobis solēnter celebra re mā-
dam⁹. Est aut̄ malus hoc festū q̄ exal-
tationis put ibi dicit. Legit aut̄ de pre-
dicto iuda q̄ p̄uersus ad fidē factus est
postmodū ep̄s hierosolimitan⁹. et mu-
tato noie vocatus ē q̄rtacus. De q̄ dicit
tur diabol⁹ sic p̄phetisasse. Iudas xp̄m
morti tradidit. h̄ iste iudas illū mortū
exaltauit et artes magicas alias meas
detexit. h̄ iulianus familiaris et amicus
meus cito rex erit q̄ me de isto vindica-
bit. Qd̄ factū ē. Nam iulian⁹ monach⁹
ab ordine apostatās acq̄sivit p̄ nephas
p̄sulatū romanū. et deinde factus impa-
tor et xp̄ianoz p̄secutor. illū diuersis pe-
nis affligit et interfici iussit. Legit q̄s q̄
q̄dam milles noie quīrtacus hūc iulianū
postea interfecit. De isto iuliano le-
git q̄ adhuc apud cōstāntinopolim de
tumba sua fetor intolerabilis p̄gredit. Si
q̄rat q̄re fit festū de cruce in q̄ xp̄us
fuit dehonēstus et flagellatus et nō de-
asina in q̄ valde fuit honoratus. nec est
am de alijs q̄ ip̄e tetigit. Rūderi p̄r q̄
laus et honor sup̄ asinā impēnsus. trāsi-
torius et mūdā⁹ fuit nec inde sal⁹ n̄ra
p̄diit. de quo curandū nō ē. Preterea p̄
alia q̄ ip̄e tetigit nō legūtur miracula et
sanitates fieri. nec p̄ illa redēpti sumus
dehonēstatio v̄o i cruce facta nostra re-
demptio fuit. Dicitur hodie introitus.
Nos aut̄. Gal. vlti. c. Et legit Ep̄la. Cō-
fido de vobis in dño. Gal. v. ca. p̄ eo q̄
ibi dñr. Nibi aut̄ absit gloriari nisi i cru-

ce dñi nři i festu xpi. Alie eccie dñcūt. hoc
sentire. ad Phil. ij. Euangelium ē. Simi
le ē regnū celoz thesauru abscondito in
agro zc. qz crux dñi ad sram inuēta ē in
agro. Vel aliter i agro eccie inueniuntur
crux domini q dñi thesaurus. qz emptus
est p eā nobis regnū celoz. q vider hūc
thesaurū in eccia vadit z vendit omnia q
habet. i. oēs transitorias delectationes
z emit agruz istū vt sit de eccia. Alij di
cūt. Erat homo ex phariseis. Jo. iij. ca.
Et est notandū q festū crucis sit sp cūz
festo martyz. qz crux significat martyri
um. z ideo in festiuitatibz sancte cru
cis legūtur in qbusdā ecclijs sex lectio
nes de martyribz z officia cōmiserent.
De signo crucis dictum est in phemio
quinte pñs.

De reuelatione sancti Michaelis.

Ecclesia facit se

e sum a angelis duplici ratōne

Prima ē quia nobis ministrat
oēs. n. sunt administratorij spūs. id ē in
ministrū missi ppter eos q hereditatē
captiūt salutis sicut hñ in ep̄la ad hebr.
Secūda ratio ē qz pugnat p nobis cō
tra angelos malos. nec permittūt nos
temptari supra id qd possum⁹. De hac
pugna dñi in apoc. Factū ē plū in celo
hoc bellū erit maxime tpe antixpi. z in
monte martyz fuit z etiā sp ē. Et elect⁹
ē draco. i. diabolus de celo. i. de celesti
bus hoibz q electus i corda malozū
hoim. Hui⁹ aut bellū pnceps ē beatissi
mus michael z ideo fit ei festuz. licet sit
de vltima hierarchia de inferiori. i. ordi
ne. Sunt. n. nouē ordines angeloz. pro
ut tactū ē in q̄ta pre sñi. de p̄latōe qui
q̄uis oēs mittātur qm vt pmissum ē
sunt administratorij spūs. et in Isa. vi.
hñ q missus ē ad deū vnus de seraphim
raro tñ mittuntur. Vnde daniel missa
missam ministrabat ei. z deciescentena
missa assisteabant ei. Eoz vō qui mittūt

pnceps est michael. qui fuit pnceps
eccie iudeoz vt habetur i dāsele. Mō
vō est pnceps eccie xpianoz. In in
deis em aliqn fuit eccia q nūc est in xpi
anis. hoc aut festū qd est cōmemoratio
victorie sancti michaelis inde origines
sumpsit. qz cū barbari depopularentur
apuliā. xpiani triduanu ieiunio idcirco
sancti michaelis auxiliū imploauerūt
p cuius visibile patrocinūz fuge terga
dederūt z xpiani victoriam habuerūt.
Vocat etiā festū reuelationis. qz i mō
te gargano reuelatus ē vt seq̄tur. Sane
michael gabriel et raphael noia psona
lia sunt angeloz. Alia vō sunt ordinūz
vt dictum ē sñi q̄ta pre sñi. de p̄sa
tione. Sed et hoc festū sit cōe oim an
geloz. qre spāliter denominat festū san
cti michaelis z nō gabrielis vel rapha
elis. Rūdeo michael ē qui missus i egi
ptum fecit illas famosas plagas qui dñ
nūc mare rubz qui dedit p̄p̄m p de
sertuz. z duxit in terrā pmissionis. Ipe
est ppositus padisi z custos. z est susce
ptor animaz z pnceps eccie z ideo ma
gis eū venerari debemus. Secūda rō
est qz ipemet fundauit ecciam z conse
crant altare. vñ dñ. Stetit āgelus iuxta
aram templi zc. hoc fuit in mōte garga
no. postea vō reuelauit hoc homibz
p ep̄m regionis illius. Tercia rō est vt
homines venerātes angelos pueniant
ad cōsortiū angeloz. Et ea de causa i di
ebz dñicis z festiuis solennitatib⁹ no
uem psalmi. z nouē lectiones. z. ix. rñso
ria cantāt vt p cantū istoz ad p̄sortiū p
ueniam⁹. ix. ordinū angeloz. qz p̄p̄iū
ē p̄deo cātare. Cōgaudēdo g angelis dñc
eccia i introitu. Bñdicite dñm oēs āge
li ei⁹. Et qz angeli laudāt z nos sñt deū
laudare dēmus. Vñ seq̄tur vsus. Bñ
dic aia mea dñm. Ep̄la vō de apoc. j. c.
sumit. Significauit de⁹ q oportet fieri
cito zc. Sequit sñi. Iohes septē ecclijs
p septē eccias vel septē spūs. q̄rū ad in

Liber

telligentiā q̄ ad hāc dōlē p̄tinet vniuersi
tas angelorū intelligit. p. vii. n. dies cur
rit vita p̄ns. Sequit̄ r̄sōnū. B̄ndicite.
z vsus. B̄ndic̄ rōne q̄ supra. Illa ē. In
cōspectu angelorū psallā tibi. Hoc aut̄
ideo dicit eccia. q̄ parati sunt āgeli de
ferre deo oīones n̄ras. Semp. n. nobis
astant z aspiciūt nos z auscultāt. vñ in
canticis. Que habitas in oris amici. i.
angeli auscultant te. Bern. Istos. i. bo
nos cōpassio. illos. i. malos passio. i. in
uidie cogit vt in nos sp̄ aspiciāt. Sequit̄
euangeliū. Accesserūt. Mat. xviij. c. in
quo p̄cipit vitari scandaluz puulorū. q̄
ibi fit mentio de angelis. Amē dico vo
bis. q̄ angeli eorū in celis sp̄ vident faci
em patris mei q̄ est in celis. Ad vō para
ti sint deferre oīones n̄ras in offertorio
oñditur. Stetit angelus in x̄ aram tem
pli zc. apoc. viij. c. z data sunt ei incensa
multa. i. oīones incēse igne caritatis et
ascendit fum⁹ aromātū. i. oīo i p̄spectu
dei de manu angeli. In postcōdione vō
placuit eccie sicut p̄us b̄ndicere. vñ dī i
quibusdam eccl̄ijs. b̄ndicite angeli dño
zc. Sane q̄ Michael legit cū dracone
pugnasse intelligit allegorice. michael
id est x̄pus. historice vō q̄ michaelis z
aliorū angelorū c̄i misterio diabol⁹ de
scribit in eccia p̄pter laicos cē depulsus
In hoc festo dī capitulū. Significauit.
Et illud. Beatus q̄ legit. Et illd. Iobā
nes septē eccl̄ijs q̄ sunt apocal. i. ca.

De sanctis Gernasio z Prothasio.

In festo sanctorū

I geruasij z p̄thasij cantat ex in
stitutiōe gregoriū introitus. Lo
q̄tur dñs pacem in populo suo ex eo q̄ ta
li die pax inter romanū impatorē z agi
sulphū regē longobardorū extitit refor
mata que regē celdonia eius vxor x̄pia
nissima cui Grego. liby dialogorū scrip
psit ad fidē cōuerit. Officia nāq̄ sc̄torū
quā p̄ueniūt ip̄s sanctis p̄xim bis eūē

Septimus

tibus q̄ in ip̄orū enenere diebus.

De sancto Iohanne baptista.

Via internatos

q̄ mulier nō surrexit maior Ioh
hāne bap. merito eccia celebrat
festū de illo z facit ei festū duplex. i. na
tūritatis z decollatiōis. Natūritatis p
pter q̄tuor. Primo p̄pter historiā. quo
niā dicit dñs de eo p̄ angelū sicut i euā
gelio b̄f. z multi in natūritate eius gau
debūt. qd̄ etiā p̄pter saracenos dictum
est q̄ hoc festū celebrare dicuntur. Secūdo
p̄pter allegoriā z misterij. q̄ p̄ iohānes
figurat⁹ est ortus gr̄e quā nobis attulit
x̄ps. Ipm. n. iohes p̄cessit in annūciati
one. in natūritate. i. predicatione. i. passi
one. et in ad inferos descēsiōne. Tercio
q̄ sicut br̄a v̄rgo sc̄tificata fuit in vtero
m̄ris ita z ip̄e. Quarto q̄ ip̄e p̄mus an
nūciatū gaudia eterna. z idō dī lucifer
z turtur. vñ i cantu. Vox turturis audi
ta ē in terra n̄ra. Et iob. xxxviij. Nūq̄d
p̄duces lucifer in tpe suo. Et eius na
tūritas fuit p̄ gabrielē archangelū nūci
ata. Ideo aut̄ iohes dictus ē lucifer. q̄
obtulit nouū tps z inde ē q̄ in quibsdā
eccl̄ijs h̄z missam in mane q̄ natūritas
eius fuit q̄si aurora. Natūritas vō x̄pi
fuit q̄si ortus solis. Vel ideo dī missa i
ortu diei. q̄ legit in euāgē. Luce. q̄ ip̄se
fuit sanctificat⁹ z sp̄sc̄rō repletus i vte
ro m̄ris q̄re merito laudādus ē ei⁹ crea
tor in exordio diei q̄ illū dignatus ē ho
norare in vtero m̄ris. Habet etiā aliaz
p̄p̄tā missam sicut et alij sancti q̄ dī cir
ca terciā. Vel p̄ma missa est de v̄gilia
enāgeliste. vel alia dī q̄ ip̄e fuit marty
ris z ē introitus. Iustus vt palma flore
bit. De ip̄o nāq̄ p̄phetauerūt Isaias
z hierē. Hieremias ip̄o vite actu. q̄ fu
it ei s̄ilis. Isaias vt in eplā b̄f hodierna
Audite insule z attēdite ppli de longe.
Isa. xliij. c. Ibi etiā sequit̄ vñ sumit in

troitus. s. De ventre zc. Sequitur etiam ibi
 Posuit os meū vt gladiū acutū. Gladiū acutū ē lingua predicatoris. qm̄
 abscindit sup̄flua. Sequitur. Posuit me
 q̄si sagittā electaz. Sagittā electa z p̄di
 cator: q̄ facit qd̄ docet. Sagittā acuta fuit
 Ioh̄es cū dixit. Benignina visperaruz
 q̄s docebit vos fugē ab ira ventura. Re
 sponsorium est. Priusq̄ te formare zc.
 Hiere. j. c. z de natiuitate ei⁹. alla. Tu
 p̄uer. Lu. j. Et illud. Inter natos mulie
 rū zc. Mat. xj. c. Euāgelii ē. Elisabeth
 impletū. Lu. j. Dī aut̄ hac die capitulū
 zcludite insule. Esa. xlix. c. Et illud. Pri
 usq̄ te formare. Hiere. j. c. Et illud. Re
 ges videbūt. Esa. xlix. c. Porro in vigi
 lia. b. ioh̄. bap. ieiunam⁹ q̄si cōpatrēres
 ei q̄ in deserto ieiunauit z asperā vitam
 duxit. Et vigilia ip̄a plenū habet offm̄.
 Quia post ioh̄anis decollationē xp̄us
 crucifixus fuit z agnū comedit. Fuit ei
 ioh̄anis q̄si lapis angularis. i. ve. z no.
 testm̄ cōiūgens. vñ tūc magis solēiza
 mus p̄pter misterium q̄ p̄pter p̄sonam
 ip̄am. z qm̄ ipse fuit medius int̄ vtrūq̄
 testa. qz fuit finis veteris z initium no. te.
 Nam z lex z p̄phete vsq̄ ad ioh̄anē vi
 delicet inclusiue. Hinc ē q̄ hui⁹ diei of
 ficiū p̄tim de veteri z p̄tim ē de no. test.
 In hac aut̄ die ioh̄es euāgelista obiit. s.
 eius festū translātū ē p̄t sub eius festo
 dicef. Festū aut̄ decollatōis nō ita solē
 nizat eccia sicut istud p̄t ibi dicef. Fu
 it ergo vt p̄missum est in vtero sanctifi
 catus sicut z hieremias. Vñ z Hiere.
 legitur hac die. Qd̄ probat p̄ illud qd̄
 dicitur in euangelio. Et repleta est spū
 sancto Elisabeth. z exultauit in gaudio
 infans in vtero meo. Sed quo genere
 sanctificationis non legimus. Dicunt
 tamen quidam q̄ ab omni peccato mū
 datus est. Sz in glo. sup̄ illo loco. Tu
 vis a me baptizari ego a te debeo bap
 tizari. id est ab originali peccato mūdari.
 dicitur q̄ i persona generalis hominis

loquebatur. Fuit tamē in peccato ori
 ginali conceptus similiter z beata vir
 go. de quo et quare eius natiuitas ce
 lebretur sub purificatione dictum ē. pau
 lus hystoriographus romane eccie dia
 conus cassinensis monachus quadam
 die cum vellet pascalem cereum p̄sacra
 re. rance facte sunt fauces eius cum pri
 us vocales essent. vt ergo vox sibi resti
 tueretur cōposuit in honore beati ioh̄a
 nis hymnū. Vt queant laxis. in cuius
 principio petit vocis restitutionē quaz
 obtinuit. sicut z merito sancti ioh̄anis
 restaurata ē vox zacharie. In hoc festo
 nō cantatur frequēter alleluia sicut fit i
 festiuitatibus Petri z pauli z aliorum
 in quorum vltimis nocturnis persona
 tur. Ratio est quia ip̄e figurat legem et
 quia natale huius fuit ate christi resur
 rectionem z ante gaudiū. Quidam ta
 men faciunt officiū sine alleluia in ini
 tio noctis propter figuram legis et po
 stea iterant officiū cum alleluia i me
 dio noctis terminantes illud in princ
 ipio lucis in memoriam antike obser
 uationis de qua z quare in hoc festo no
 cturni cantantur in initio noctis. dicunt
 est in quinta parte sub tit. de nocturnis
 Nota q̄ antiquitus solebat vna quadra
 gesima celebrari ante hoc festum z alia
 ante natale domini. Sed postea p̄pter
 fragilitatem hominū redactum fuit ad
 tres septimanas ante natale et tres an
 te hoc festū. Vnde. phibitū ē in decre
 tis ne in illis tribus septimanis nuptie
 fiāt. Sz z hodie hoc abolitum ē p̄t di
 cturn ē in. j. pte sub tit. de sacramētis.
 Funt autē tria specialia i hoc festo. In
 vigilia nāq̄ in q̄busdā p̄tibus ex antiq̄
 obseruatōe colligūt homines et p̄neri
 ossa z q̄dam alia immūda z insim̄ cre
 mant vt inde sum⁹ in aerem pducatur
 Ferūt etiaz brādas siue faces z cū illis
 circueūt arua. Tercū ē qz rotā volunt.
 Qui immūda cremāt. z sumū i altū p

duci faciunt. hñt hoc a gentilibus. An-
tiq̃us em̃ dracones hoc tpe ad libidinē
ppter calozē excitat volando p aerē fre-
q̃nter i puteos z fontes spermatizabāt
ex quo inficiebant aq̃. z tūc erat ann⁹ le-
talē ex aeris z aquarū corruptiōne. q̃ qui
cūq̃ inde bibebant moriebantur aut g̃-
nem morbi patiebant. Qd̃ attēdētes
phī lusserunt ignez freq̃nter et passim
circa poteos et fontes fieri z immūda.
z q̃cūq̃ immūdū redderēt fumū ibi cre-
marī. nāq̃ p talē fumū sciebāt posse fu-
garī dracones Et q̃ talia h̃ tpe maxie fi-
ebāt. id̃ hoc adhuc ab aliqb⁹ obseruat.
Sūt ei dracones aialia. vñ in p̃s. Au-
date dñm de terra dracones. nō draco-
nes. s. meatus terre. p̃uē qdā dixerūt. q̃
q̃dez aialia in aere volant. in aq̃s natāt
p terrā ambulāt. nīl immūdū sustinēt z
fugit ppter fumū olifex sic elephātes
ppter grinnitū suū. Et h̃cā alia rō q̃re
ossa aialia pburgnt. vñ in memoriā q̃
ossa iohānis baptē a gētilibus i ciuitate
sebastē pbusta fuerūt. vel pōt h̃ refer-
ri ad nouū testamētus. Abūciunt ei pu-
eri vetera z pburgnt. ad significādū q̃ ad-
ueniēte noua lege: vt. testa. d̃z cessare.
dictū ē em̃. Vetusissima veterē nō co-
medetis. et nouis sup̃uenientibus vete-
ra pijcietis. ferunt q̃z brāde sen faces
ardentes. z sunt ignes. q̃ significāt san-
ctū iohānē. q̃ fuit lumē z lucerna ardēs
pcedens z p̃curzor de lucis. q̃ illuminat
oēm hoiez veniēte in hūc mūdū. vñ d̃r
Jo. v. Ille erat lucerna ardēs et lucens
añ dñm. q̃ vñ dño pparauit in heremo
Rota in q̃busdā locis voluit ad signifi-
candū. q̃ sicut sol ad altiora sui circuli
puenit. nec alt⁹ pōt p̃gredi. h̃ tūc sol de-
scendit in circulo. sic et fama iohānis q̃
putabat xp̃us descēdit. fm̃ q̃ ipse testi-
moniū p̃hibet dicēs. Ne opt̃ minui:
illum autē crescere. Qd̃ dicunt q̃dam
dictū esse eo q̃ tunc dies incipiunt mi-
nui z i natiuitate xp̃i crescere. Sz q̃ añ

festū scti iohannis decrescūt. z añ nata-
le dñi crescūt. intelligēdū ē de natiuita-
te in m̃se. q̃n. s. p̃ceptus est vt̃eq̃. q̃m̃ iō-
hānes cōcept⁹ fuit decrescētib⁹ diebus
vt̃ in septēbri. et xp̃us in crescētib⁹ vt̃ in
aprili. vel d̃z de morte vt̃rūsq̃. nā corp⁹
xp̃i exaltatū est i cruce. corpus iohānis
capite minoratū.

De sanctis Petro et Paulo.

Ep̃etro z paulo

Q̃stio ē vt̃rū eade die passi sint.

Nā heinricus solitari⁹ vellevi-
det q̃ eadē die anno reuoluto paul⁹ pas-
sus sit. Sz pelagi⁹ z nicola⁹ pape z am-
bro. z alij scti p̃ces volūt q̃ eadē die. z ea-
dē etiā hora sub nerone impatore. vñ
anno. xliij. impij eius alioq̃n false eēt
h̃storie de illis scripte. h̃ tñ in diuersis
locis licet in vrbe z diuersas penas pas-
si sūt. q̃z Petrus i vrbe crucifix⁹ ē. Pau-
lus d̃o q̃ sicut legit in Actib⁹ ap̃loz cl-
us romanus erat. q̃uis narōe tharsen-
sis esset. extra muros vrbis decolatus.
q̃ pena honestior videbat. et de ip̃o lac-
pro sanguine legit p̃fluxisse. Vex p̃ce-
dente tpe cū Cōstāntinus impator in ho-
nozem virūsq̃ ecclesias construxisset.
z romanus pontifex vellet eorum cor-
pora separe. et dubitaret q̃ cui⁹ ossa fo-
rent. diuinitus respons⁹ est. maiora os-
sa sunt p̃dicatoz is. minora piscatoz is. et
sic ab inuicē sepata sunt in p̃p̃ijs eccle-
sijs collocata. Postmodū vero Silue-
ster papa volens ecclesias ipsas conse-
crare tam parua q̃ magna ossa equa lā-
ce cum summa reuerentiā ponderauit.
et vnam medietatem in vna ecclesia et
altā in alia collocauit. vnde quidā fa-
ciunt festū de hac diuisione ossū in no-
tis. vel. viij. id⁹ iulij. q̃z die tali facta fu-
it. Alij illud faciunt. xv. xl. xvj. die eius-
dem m̃sis. Alij vero dicunt q̃ festum
diuisionis Petri et Pauli qd̃ celebrat
die illa sit ppter illā diuisionē q̃ facta ē

In hlerlm post. xij. ānos. qñ sepati sunt
ad p̄dicandū gentib⁹ in q̄ festo cantant
illam magnā seq̄ntiā. Celi enarrāt glori
am. ⁊ euangeliū ascensionis. Recubē
tibus ⁊c. incipientes in fine ibi. Dñs q̄
dem iesus postq̄ ⁊c. Licet aut̄ eoz festa
eadē die celebrāda cōcurrāt. b. tñ Gre.
instituit vt tantū officiū beati petri ip̄o
die celebraret. Tū qz tali die ecclia. b. pe
tri fuit dedicata. Tū quia ip̄e p̄ior fuit
cōuersione. Tū qz fuit maior dignitate
qm̄ romane ecclie tēnerat p̄matū. Et
dñ in missa introitus. Nūc scio. Actū.
xij. c. ⁊ collecta cōis vtriq̄. deus qui ho
diernā diē. q̄re nō fit alia cōmemoratio
de beato paulo. Ep̄la. Misit herodes.
q̄ ē ibidem alla. Tu es petrus. Math.
xvi. euangeliz. Venit iesus in p̄tes. qd̄
est ibide vbi dñ. Quē dicūt hoies esse fi
liū hois. Sed cū Hiero. in hebreo dici
tur filiū ade. Per horas vō dñ caplm.
Misit herodes rex man⁹. Act. xij. c. Et
illud angel⁹ dñi. Et illud. Et petrus ad
se reuersus q̄ sunt ibidem. Seq̄nti vō
die fit festū de. b. paulo. Et dñ in missa i
troitus. Scio cul. ij. ad thim. ij. c. et col
lecta. Deus q̄ multitudinē. Graduale.
Qui opatus ē petro. Gal. ij. c. versus ē
Ḡra dei. j. Cor. xv. c. Ep̄la. Notum vo
bis facio. Gal. j. c. Illa. Tu es vas. act.
jr. ca. Euangeliz. Dixit simon petrus.
Math. xix. c. In alijs ecclesijs dñ. Hoc
est p̄ceptū. Jo. xv. ca. Cōio. Item dico
vobis. Mat. xix. c. Item in nocturnal
officio beati pauli qdam v̄sicuti p̄mit
tunt antiphonis laudū vt dictū ē in. vi.
pre sub dñica de trinitate. ⁊ dñ capitulū
Bonū certamē. ij. ad thimo. iij. c. i octa
uis vō ap̄lorū dñ illud. Confitebor tibi
dñe rex. Eccl. vlti. Verū in vigilia dñ in
troitus. Dicit dñs. Jo. vl. c. ⁊ ep̄la. Pe
trus ⁊ iohes. Act. iij. c. Euangeliz. Di
xit iesus simoni petro. Jo. vl. c. Habet
aut̄ hoc festū tris. s. ieiuniū. solennitatē
⁊ octauā. Ieiunium qz si velimus cōre

gnare oportz nos ⁊ cōpati. In die festi
de eoz gloriāficatione gaudemus. In
octaua de eoz futura b̄itudine in cor
pore ⁊ anima iam certū letamur ⁊ eter
ne gloriāficationis meritū expectamus.
De hac octaua dictū est in fine p̄hemij
huius p̄is. Et nota qz Leo papa sc̄tus
orans p̄ neapolitanis ciuib⁹ in mari
cū saracenis pugnātib⁹ fecit illaz col
lectam. Deus cuius dextra beatū Pe
trū ⁊c. Perfectis vō p̄ eū muris ciuita
tis leontane imponēs seras post orās
fecit illam tollectam. Deus qui b̄to pe
tro collaris clauibus.

De maria Magdalena.

Nesto magda

lene dñ ep̄la. Mulierem fortes
q̄s inueniet q̄ est in pabolis vl.
ca. ⁊ euange. Rogabat iesum. Lu. vij. c.
De septem fratrib⁹.

Irca festum se

ptem fratrū notandū ē tres fu
isse m̄res q̄z q̄libet septe⁹ fr̄es
habuit filios ⁊ post passiōes eoz passe
sunt vics. mater machabeoz cuius no
men ignorat. ⁊ felicitas mater istorū se
ptem fratrū. ⁊ simphoriana sapiēs mu
lier que sancta fuit.

De festo sancti Iacobi apostoli.

Iacobus maior

filius zebedei frater. iohis euā
geliste missus est ad p̄dicandū
hyspanis s̄ cū nō posset nisi vnū p̄nci
pem ibi p̄uerrere redijt hierosolimis s̄
tandē ab herode decollatus ⁊ in hispa
niā reportatus quos v̄tuos p̄uerrere
nequit mortuus diuino miraculo con
uertit. Fit aut̄ eius festus. viij. kal. aug.
p̄ eo qz tali die fuit apud cōpostellā trā
slatus nō qz tūc obierit. qz occisus ē ab
herode in dieb⁹ az̄i mozu. vics. viij. kal
ap̄ls in anūciatione domini. s. circa pa
sca. vt legitur in ep̄la huius diei. Misit

quartus

herodes rē. et ita tūc ppter dies sp̄os festum nō habuit. In kal. vō ianuarij fuit sepultus qz ab augusto vsqz nunc sepulcri eius fabrica fuit prelatata. Vel iō fir. viij. kal. augusti hoc festum. qm̄ hac die dedicata est sibi eccia in cōpostella. Quare dictus sit maior dictū est sub festo ap̄loz philippi et iacobi. Hoc autē festū nō hz vīgillā vel ieiunij p̄t dcm̄ est in. vi. pte sub q̄rta feria terciē hebdomade aduentus. hac die dicūt qdam ecclesie eplam. Jam nō estis. Ephe. ij. ca. Ille bñdictus de⁹ et p̄i. Ephe. j. Et enā geliū. Accessit ad ieiunium Marb. xx. ca. De septem dormientibus.

Vnc de festose

n ptem dormientū dicendū est sex eoz potētes fuerūt in cybeso tpe quo decius cesar psecutus ē ecclesiam dei. q̄ q̄cito audierūt psecutōnem fugerūt in montē et latuerūt in spelūca qdam. et secū magnā pecuniā portauerūt. h̄ parū cibī. q̄z noīa sunt Marcellianus. Marcus. Martinianus. Dionysius. Johannes. Serapion. et Constantinus. Hi cū essent in spelūca p̄ma die comederūt q̄qd̄ habuerūt comestioni ap̄tū. et dixerūt seruiēti suo. Cras emas nobis cibos qz parū hodie comedim⁹. et postea dormierūt. Tandē decius que siuit eos naz audiuit eos esse xp̄ianos. h̄ dictū est sibi eos aufugisse in alias regiones vel in monte latuisse qd̄ audies fecit ostia spelunce lapidibus obstrui. Post multū vō tps videlz circiter tricētos annos. qdam voluit stabulū cōtra speluncā facere. et fecit magnū ignē in quo sunt soluti lapides q̄ erāt i ostio spelūce. et iturū i spelūca refulsit splendor ignis et euigilati sunt septē dormientes et sex q̄ potentes erāt dixerūt septio q̄ erat seruus eoz. Dies ē. vade nobis emere cibos. Putabāt. n. se p̄nam nocuiū tānū dominasse. Fuit ergo ille ad

clustratē et venit ad macella. miratus vlt̄ra modū qz cruces videbat p̄ vicos et in truijs et in quadriuijs. Cūqz carnes emens obtulisset monetā quā habebat nō cognouerūt eam carnifices et dixerūt. Vnd̄ habes istos numos. Qui ait. Ex meo p̄prio labore. et illi. Vñ es tu. Qui ait. de p̄ila ista. Tūc illi. Qui sunt parētes tui. Ille ait. Iste et iste. Et nō cognouerūt carnifices aliq̄s eoz q̄s ip̄e noīa bar. A longo. n. tpe eoz nomia cū illis erant iepulta. Itē illi dixerūt sub q̄ impatore fuit illa moneta. ait illic. sub Decio. Tūc illi ammirati tū ppter mone tam. tū ppter ea q̄ referebat. estimātes eū insanū esse. ligauerūt eū et duxerunt eū aū pontificē clustratis. Qui diligēter inquirēt. q̄s ille esset et vñ et vbi hanc inuenisset monetā. et de alijs q̄ ipse retulerat carnificib⁹ oīa p̄t cōtigerāt revelauit. Tūc ep̄s venies cū vniuerso poplō clustratis ad spelūcā inuenit eos sex qui ibi remanserant itē dormientes et euigilatos secū in clustratē adduxit. et singula sciscitatus ab eis inuenit est eos in spelunca fuisse p̄ ānos vere trecētos. Preterea inuenit sunt plūbee tabule in sp̄a spelūca. q̄s illi imposuerāt ibi q̄ mandato decij obturauerūt os spelūce. Impatores erant tunc honori⁹ et archadins. q̄ cū prius dubitarēt de resurrectione h̄ vlt̄so firmius crediderūt. Fuerūt autē cūz ep̄o p̄dicti septem inuenes p̄ aliquot dies et postea mortui sunt libera morte. Vnd̄ dicti sunt martyres. quia tam diu in spelunca remanserunt.

Ad vincula sancti Petri.

Estum beati petri

q̄ ad. vincula dī q̄druplici causa institutū fuit. Primo fm̄ Bedā. qz theodosia vxor theodosij. ij. f̄ perarozis hierosolimā pficiscens. vidit in alexandria festū celebrari in kal. augusti ad honorē cesaris augusti de triū.

pho habito de cleopatra regina egipti
 z marco antonio viro eius. vñd vehe-
 menter doluit. q̄ damnato z gentili tā-
 tna honoz exhiberet. Veniens aut̄ hie
 rosolimā catenas q̄bus petrus sub he-
 rode fuit alligatus acq̄siuit z romaz re-
 diens eos ap̄lico p̄tuit. q̄ alias cathe-
 nas q̄bus sub nerone fuerat alligatus.
 apponari p̄cepit que se tangentes vsq̄
 adeo sunt miraculose cōiūcte. ac si sem-
 per fuissent eedem. Vñ papa z regina
 mox dñe ip̄am vbiq̄ celebrē fore statue-
 rūt vt sic solennitas piscatoris obfusca-
 ret solennitatē impatoris z cathena pe-
 tri exstingueret torquē augusti. Secū-
 causa instōis hui⁹ festi ē p̄pter memo-
 riam liberatōis beati petri p̄ angelū fa-
 cte a carcere siue a vinculis. p̄nt in ep̄la
 legis hodierna. z fm hoc videt̄ q̄ debe-
 ret vocari hoc festum a vinculis. Ter-
 cia cā est q̄ cū q̄rtus tribunus filiam
 haberet gutturosam. illa ad mandatu⁹
 sancti alexādrī pape. q̄. vi. fuit a. b. petro
 q̄siuit boyas sine vincula. q̄bus. b. petro
 fuit inuinculatus rome sub Nerone. q̄
 bus innētis z osculatis liberata ē. z q̄r-
 tus cū sua familia baptisatus ē. Tunc
 dicit̄ alexander papa h̄ festū in kal. au-
 gusti. celebrandū instituit. z in honores
 beati petri ecciam i vrbe fabricauit. vbi
 vincula ip̄a reposuit z ad vincula noia-
 uit. in q̄ festiuitate p̄p̄us illic cōueniēs
 ip̄a vincula hodie osculat̄. Quarta cā
 p̄d̄t esse q̄ dñs petrū a vinculis miracu-
 lose absoluit. z eide ligandi atq̄ soluen-
 di p̄tatem dedit. Nos aut̄ vinculis pec-
 catōz ligati tenemur z absolui indige-
 mus. iō igit̄ in solēnitare ip̄a que dñi ad
 vincula ip̄m honoramus. vt sicut ip̄e a
 vinculis absolui p̄meruit. z absoluedi
 p̄tate accepit a dño. sic z ipse nos a pec-
 catōz nexib⁹ absolui obtineat. Hac die
 dicit̄ ep̄istola. Misit herodes. Act. xij.
 ca. Euangeliz. Venit iesus in partes.
 Math. xvi. ca.

De festo machabeoz.

Achabei isti sūt

m illi de quib⁹ fuit iudas macha-
 beus. de quib⁹ h̄. ij. macha. Et
 cū eccia occideratis nullius alteri⁹ scri-
 ve. testa. festū celebret. p̄nt dictū ē in p̄-
 hemio hui⁹ pris. istoz tñ z innocentuz
 festū recolit. Istoz q̄dem p̄pter q̄tuor.
 P̄mo q̄ passi sunt p̄pter legis obfua-
 tionem q̄ videlicet carnes porcinas cō-
 tra legē comedere noluerūt. Secun-
 do p̄pter martyriū p̄rogatiū p̄nt legis
 in historia scolastica. q̄ ei inaudita sup-
 plicia sup̄ sc̄tōs ve. ref. p̄ntur. ideo in
 hoc p̄uilegiati sunt vt eoz passio cele-
 bretur. Tercio q̄ ip̄i fuerūt septē. fra-
 tres z nūc⁹ septenarius ē numer⁹ vni-
 uersitatis. vñ in eis significant oēs mar-
 tyres ve. testa. celebrare digni. z oīib⁹
 illis in istis reuerētia exhibet̄. Quar-
 to q̄ ip̄i oīduntur in exempluz marty-
 rib⁹ no. te. vt sicut illi p̄ legis moysaice
 obseruatōne passi sunt. ita z nos maxie
 si necesse fuerit. parati sim⁹ pati. p̄ euā-
 gelica. Et fm hoc maḡ celebratur hoc
 festū p̄pter significatū q̄ p̄pter significās
 q̄dam vō dixerūt q̄ isti machabei sunt
 illi septē fr̄es q̄ fuerūt filij felicitatis.

De inuentione sancti Stephani.

Lati Stephani

b prothomartyris inuention facta
 fuit die illa qua celebratur ei⁹
 passio. Et passus est in die illa qua eius
 inuention celebrat̄. s. in augusto. Sed fe-
 sta per ecciam q̄tuor de causis trāslata
 sunt. P̄mo q̄ cuz. b. Stephanus fuit
 p̄thomartyr z martyriū sc̄tōz sit eoz
 natale in celis. merito statim post nara-
 le dñi natale p̄thomartyris stephani ce-
 lebratur. Secūdo p̄pter dignitatē. di-
 gn⁹ nāq̄ ē festū q̄d ē de morte q̄ aliud
 z ideo cōpetenter tāq̄ dign⁹ statim post
 natiuitatez collocatū ē. Tercio q̄ of-

ficiū passionis eius pcorat officio natalis dñi. vii ē illud. Veri natus ē xpus in terris vt bodie stephanus naceret i celis. Quarto qz in eius inuentōne maxima multitudo hoim venit. q vidētes miracula plurima q fecit de^o in illi^o inuentione maior cultu diem illū celebrerūt annuatim qz etiā diez mortis illius. Statuerūt ergo sancti p̄es vt festum passionis eius transferret ad hāc diem inuentōnis z festū inuentiōis ad festū passionis. qz festū passionis maior cultu dignū ē vt pplus hūc diē q natalē dñi sequit fernetiori cultu celebret qz diem eiusdē festi in augusto. Alia enim rō reddet sub ipso festo.

De transfiguratione domini.

Equitur d̄ festo

In transfigurationis dñi. qd est in festi. b. Sixti. nō qz tali die transfiguratio facta sit. s̄ qz tūc ab aplis q secū fuerunt in monte fuit manifestata z publicata z p̄dicata. Preceperat em̄ ne alicui dicerent donec a a mortuis resurrexisset. illi aut vsq ad hanc diem semp hoc tacerūt. Transfigurationē. n. constat factam fuisse circa principiū veris. eo. s. die quo d̄ euāgelium de transfiguratione. s. secunda heddomada quadra gesime. Et nota qz in qbusdā locis hac die cōficet sanguis xpi de nouo vīno si inuenti possit. aut saltē aliqnulū de matura vīa in calice eliquat. Bñdicuntur etiā racemi ex qbus ppl's cōicat. Et ē ratio hec. In die. n. cene dixit ih̄us discipulis. Amen dico vobis. amodo nō bibam de hoc genimine vitis donec bibā illud nouū in regnū p̄is mei. Quia ergo qz dixit nouū z etiā transfiguratio p̄tinet ad illam gloriosam inuouatōem quā xpus habuit post resurrectionem z quā fideles post resurrectiones sunt habituri. ideo in hoc festo sanguis xpi ex nouo vīno cōficet. z p̄pter p̄ etiā hac die

nōne vne benedicūt. Cuius papa statuit vt prime fruges z fabe sup alia re benedicantur.

De festo sancti Laurentij.

Latus laurentij

bus qz post beatū stephanū inf alios martyres p̄matū obinet vigillam habet. non qz maiorē penā sustinuerit q̄ aliū. Nā multi tantā penam sustinuerūt. sicut. b. vincentius. z. b. georgius. z aliū qdā. s̄ p̄pter officiū p̄dicationis z p̄pter martyriū locū. qz rome. et p̄pter bonā amministrationē thesauroru eccie. Vñ incipit introitus in vigilia ip̄ius. Dispersit dedit paupibz. In die vō habet p̄p̄tū officiū. videlz p̄fessio z pulcritudo zc. Et hoc iō d̄ qz p̄pter confessionē fidei fuit assatus z exaltatus. et apparuit ei^o sanctitas cū non timuerit sic tormentari pro xpo. qz vō ip̄e in tormentis posit^o iubilabat. ac dño landes cantabat. ideo seq̄r vsus. Cantate domino canticū nouū. In collecta vō illa Da nobis q̄sumus dñe zc. orat eccia sic se liberari p̄ dñm ab igne vicioz. z ipsa vicia in se exingui. sicut. be. Laurenti^o fuit liberatus ab igne tormentoz. vnde ip̄e dicebat tyranno. Disce miser quāta ē virtus dñi. Nam carbonēs isti nō dolorem s̄ refrigeriū mihi p̄stant. In epl stola vō. Qui parce zc. ij. Cor. ix. agit de largitate elemosinar facienda pauperibus. Qd p̄ceptū strenue impleuit. b. Laurentius q thesanros eccie dedit pauperibus. Et vt euz in hoc imitemur d̄. Justicia eius manet in seculum seculi. H̄isoriū de passione eius ē. ec q igne p̄batus fuit sicut aurū in fornace pbat z hoc ē qd dicit. Probasti cor meū z visitasti nocte. qz ad lram de nocte fuit assatus. z a dño visibiliter visitatus. z iō d̄ cebat. Nea nox obscur non habet. sed oia in luce clarescūt. versus ē. Ignē me examiaasti. z nō est inuenta i me iniquitas

Id est inégalitéas. qz semp ⁊ pfecte in fi
de cōstans fuit. Vel nō fuit inuenta in
eo iniq̄tas. i. peccati. Illa est de nobili
misterio eius. Et qz erat p̄cipuus minis
ter. ideo in virtute dñi p̄cipua opabat̄.
Leuita inquit Laurētius bonuz opus
opatus est. q. p signū crucis cecos illū
tauit. ⁊ thesauros eccl̄ie dedit paup̄ib⁹
Leuita idē est q. assumpt⁹ vel offerens
qz ad litterā assumpt⁹ fuit ad ministeriū
diuinū. Vñ legit ip̄m dixisse btō fixto.
Quo p̄gredieris sine filio pater nūq̄d
degenerē me p̄basti. experire vtrū ido
neū ministrū elegeris. cui cōmīssisti dñi
ei sanguinis consecrationē. Itē fuit leui
ta. i. seip̄m offerēs. Vñ ip̄e in tormētis
positus dicebat. Ego me obtuli hostiā
deo in odoz suauitatis. Et ideo de eo i
nocturnali officio cantat eccl̄ia. Meru
it esse hostia brūs Laurētius. q. dū assa
retur dñm nō negauit. ⁊ ideo innēr⁹ est
sacrificiū laudis. Et qz deus laudādus
est de tanta patiētia cōcessa martyri. iō
p̄dicta sub alia cantant In euāgē. vero
Nisi granū frumēt. qd est Jo. xij. agit
dñs de ministris suis. ⁊ de p̄mo ip̄soru
dicens p̄mo de ope ip̄oru. Qui mihi
ministrat me sequat̄ Et post de p̄mio
adiūgit dicēs. Et vbi sum ego illic ⁊ mi
nister meus erit. Si q̄s mihi ministra
uerit. honorificabit eū p̄r meus zc. Cū
igit̄ inter ministros p̄cipuus fuerit be
atus laurētius. iō istud euāgeliū in ei⁹
festiuitate cantat. Sed qz p̄uilegiatus
ministeriū est p̄dicatio ⁊ cōfessio nomis
dñi corā regib⁹ ⁊ p̄ncipib⁹. iō sequit̄ of
fertoriū. Confessio ⁊ pulcritudo zc. In
postcōlōe qz agit de ministris. ⁊ merito
ip̄oru. Qui mihi ministrat zc. Ad ho
ras dicit caplm. Qui parce. ij. Co. ix. c.
Et nota q. iste sanc⁹ p̄pter tres proga
tinas supra in p̄ncipio positas. in trib⁹
p̄uilegiat⁹ est. Primo q̄nā ip̄e sol⁹ int̄
martyres habz seclunū institutiōis. Se
cūdo in octauis. q̄nā iste tantū ⁊ brūs

stephanus octauas habēt inter marty
res. sicut brūs Martinus int̄ cōfessores
De hac octaua dictū est in fine. phemij
hui⁹ p̄tis. Tercio in regressib⁹ antipho
narū. In hoc em festo qdā v̄sicali p̄mit
tunt antiphis. vt dictū est in. vi. p̄te sub
dñica de trinitate. Brūs laurētius fuit
archidiacon⁹ rome. post quē nullus di
citur archidiaconus ibi fuisse.

De assumptione brē marie v̄ginis

Jeronimus dicit

b quō brā maria assumpta fuerit si
ue in corpe siue extra corpus ne
scio deus scit. Augu. vero dicit q. in cor
pore. v̄itas tñ est. q. p̄mo assumpta ē in
aia. vtrū vō corp⁹ in terra remāserit in
certū habet ⁊ mel⁹ est p̄ie dubitare q̄
aliqd circa h̄ remere diffinire. p̄ie tñ cre
dēdū est eā totalit̄ fuisse assumptā. De
ruz qdā religiosissima mulier elizabet
hoie de p̄tib⁹ saxonie asseruit sibi reue
latū fuisse q. post. xl. dies p⁹ assumptio
nem aie. assumptū fuit corp⁹. ⁊ inde cō
posuit quēdā tractatū. q. tñ nō est autē
ticus. Refert ephiri⁹ q. brā virgo quā
do x̄pm concepit erat annoz. xliij. ⁊ in
xv. ip̄m pepit. ⁊ cū eo māst̄ ātis. xxxij
⁊ post mortē x̄pi sup̄uixit annis. xxxij.
Et fm h̄ tpe obiit⁹ sul erat annoz. lxxij.
Probabili⁹ tñ vt videt̄ dicūt alij q. xij.
annis filio sup̄uixit. ⁊ sic sexagenaria ē
assumpta. cū apli totidē annis p̄dicauē
runt in iudea. ⁊ circa p̄tes illas In hoc
festo dicūt qdaz q. in eccl̄iaz dedicatiō
bus dicunt. qz ad eā p̄tinet. cantat etiaz
de lib. canticoz. i. Discule me in osculo zc
r̄nsoria em. antiphe. ⁊ lēōes in de sumū
tur. q. liber est de amoribus. qz in carne
manēs maiorē habuit dilectionē q̄ ali
qua creatura in carne viuens. excepto
x̄po. ⁊ ideo p̄pter excellētem caritatem
quā habuit in terris. meruit ascendere
sup̄ angelos. in carne em̄ p̄ter carnē vi
uere nō terrena sed celestis v̄ita est. ⁊ cō

petit hoc festū est iuo templi. qz p calore
ignis caritas ascendit. Rursus legit et
cantat de cantico amoris. eo qz brā vir-
go figurā tener ecclie. sicut em ipa mat
est z vgo z spōsa. sic z ecclia mater scō
rum nomē tenet virginitatis z sponse.
Virginitatis inqz mētis z fidei qz pua-
let vgnitati carnis. spōse qz ipa est spō
sa xpi. Vñ apls. Despōdi vos vñ viro
virginē castaz exhibere xpo. Est aut vt
dicūt qdam cantici legēda medietas vs
qz ad octauas. alia vero medietas vsqz
ad natiuitatē eiusdē virginis referret.
Vñc ergo pgrue accedit qz circa festū
istud libri salomonis legant. Et pmit-
tunt antiphis qdam vsiculi. vt dictū ē
in. vi. pte sub dñica de trinī. In calcedo-
nensi cōcil. qd beatiss leo papa celebra-
uit. statutū fuit vt virgo maria mat dei
appellaret. Alij tñ dicūt qz in ephesino
iussu celestini pape pmi celebrato. Itē
nota qz ille pmo heronimi Cogitis me
o paula z eustochiū qz a qbusdā in hoc
festo in ecclia legit nō debet legi nisi in
refectorio vel caplo. qz ad hoc factū fuit
Dicūt aut ad horas caplin In oibus re-
quē. Eccl. xxiij. c. In vigilia assumpti-
onis dicūt ep̄la Ab infcio. Eccl. xxiij. c.
Alie ecclie dicūt. Ego qsi. qz est ibidem.
Euāgē. est. Exurgēs maria In. j. Alie
vero dicūt loquēre ihu. xj. c. Offertori-
um. Ofo mea mūda. Job. xvj. Cereruz
in missa diei legit ep̄la. In oibus reqz
qsiunt zc. Eccl. xxiij. c. In oibz em qsiunt
vitā eternā. z lō habuit illā. Sequit. Et
qz creatū me requēnit in tabernaculo
meo. i. in vtero meo. Et qz dñs in vtero
brē virginis requēuit. lō ipē dedit illi suū
tabernaculū. i. celū. z sicut ipē fecit dño
thronū grandē. Vñ ipa dicūt. Magni-
ficat aia mea dñm. z. lū. He. x. c. thronū
fecit rex salomon de chore grandez. ita
et fecit dñs thronū grandē in celo qñ ex-
altant eā sup angelos. Euāgeliū legūt
de martha z de maria. s. Inuānt Ihs

Ince. x. qd pma facie pñmere nō videt
tñ bñ pñēs est fm allegoriā. Intrauit
em ihs in quoddā castellū. i. in brām vir-
ginē. qz dicūt castellū qz est terribilis de-
monibus z bñ se muniuit cōtra diabo-
lum z vicia. Diminuitiue aut dī castel-
lum. ppter humilitatē. z dicūt quoddaz
ppter singularitatē qz nec pma sillis vi-
sa est. nec habere sequētē. Et martha. s.
actiua vita. recepit eū. diligētissime em
nutriuit puerū suū z tulit in egyptū. et
pus se pbanit in actiua vita eūdo eliza-
beth z seruiedo es. z sicut ipa fuit mar-
tha in actiua vita. ita z fuit maria mag-
dalena in cōtemplatiua. vñ in alio euā-
gelio habet. Maria pseruabat oia vba
hec cōferēs in corde suo. hec em due so-
rores significāt vitā actiua z vitā ptem-
platiua. qz plene fuerūt in brā virgine. p
quas ipa sublimiter honozabiliter atqz
delectabiliter in seipsa recepit xpm. Il-
lud aut notādus est qz quattuor sūt euā-
gelia de brā maria. Vñ est. Matheus ē
gabriel. qd nō debet nisi in aduētū dñi
z p annūciatiōe eius. Alia tria possūt
cantari qñens de ipa peccatis missa
cantat tanqz cōia qz sunt ista. Extollens
vocē quēdā mulier zc. Illud. Abijt ma-
ria in mōtana zc. Illud. Stabat aut in
pta crucē zc. Itē nota qz hoc festū habz
ieiuniū z octauas. qd nō habet aliō fe-
stus de illa. hoc em festū mai⁹ est oibus
alijs qz fuit de illa Similit̄ z de quolibz
scō mains festū est trāsitus illius qz ali-
ud de illo. qz de miseria trāsīt ad vitam
excepto de iohē baptista. Quare autē
herbe colligant z bñdicant in hoc festo
ipa legenda indicat. qz brā maria cōpat
rose z lilio. Vñ sicut spina rosam genu-
it. ita iudea mariā. Officiū beate marie
virginis non debet quoridie s; in sabba-
to solēniter dici. put dictū est in. vi. pte
sub ti. de ipe aduētus. In qbusdā tñ ec-
clesijs non dī a qñta feria cene dñi vsqz
ad octauas penthe. dicētes qz tūc in ec-

clesia omnia breuia esse debet. Legitur tñ q cū quidā sacerdos altā forte missaz nesciēs oi die missaz de beata uirgine celebraret ephs enī ab officio suspēdit. h̄vīr go beata spī epho ex hoc grauissime conminata est. ⁊ ideo ipse suspensionē butissimodi relaxauit.

De sancto Bartholomeo

Latus bartholo-

b meus pmo pdicauit vt dicit beatus theodorus abbas in ligdonia. postea in india. deinde i albania cūstrare armenie. vbi pmo excoziat⁹ ⁊ postea decollatus est. deinde trāslatus ēz beneuēti q̄uis hodie rome esse dicatur Quidā autē celebrāt festū excoziationis ⁊ qdā decollatiōis. sicut dicitū est in. vi. pte sub q̄rta feria terciē hebdomade aduent⁹. Et nota q inquirētib⁹ beatū bartholomeum. demon ip̄m in ira descripsit dicens. Capilli ei⁹ nigri ⁊ crispī. caro cādidā. oculi grandes. nares coeq̄les ⁊ di recte. barba plixa. habēs paucos canos statura equalis. collobio albo clauato. purpura vestit. induit pallio albo. qd p singlos anglos h̄z gēmas purpureas

De festo decollatiōis scti Johis.

Festū decollatiōis

f beati iohis celebrat eccia. qz pro veritate mortu⁹ est. h̄nō sic solē niter sicut festū natiuitatis ei⁹ eo q descendit ad inferos. sicut dicit Gregori. sup illū locū. Tu es q uerurus es an aliam expectam⁹. Fuit autē decollatus in tpe pascali p herodē regē anno. xxxij. a natiuitate dñi. s. anno pcedēte passionē dñi. Et ipse in anno tricesimo cepat predicare. Et ita hoc festū est de decollatione. Et nota q tres fuerunt herodes. q̄s eoz infamis crudelitas fecit famosos. Primus dicit⁹ est herodes ascalonita. sub q natus est dñs. a quo innocētes oc

cisi sunt. Scōs antipas qui iohem decollauit. Tercius agrippa qui iacobuz occidit ⁊ petrū in carcerauit. Dñ vñs ascalonita necat pueros. antipa iohes agrippa iacobū. claudēs in carcere petrum. Sane decollato iohē discipuli ei⁹ corpus sepelierūt in sebastē vrbē palestine. ⁊ caput in hīerlīn humaruz est in xta herodis habitaculū. ⁊ vbi corp⁹ sepultum iacebat. multa deus miracula opabat. Dñ milititudo magna xpianoꝝ illuc cōfluebat. Qd vidēs iulian⁹ apostata iussu eius gētiles ad dedecus scti iohis cōfregērūt mausoleuz. et ossa eius p agros sparserūt. S̄z cū xpiani il lucvenirēt ⁊ miracula nō cessarēt. iterū gētiles ossa collegerūt ⁊ cōbuserūt S̄z digitus ille q dñm ad iordanē uenientē mōstrauit dicens. Ecce agnus dei ⁊c. nō potuit p̄buri. multi tñ xpiani monachi a hierosolimis q intererāt cū gentilib⁹ ossa colligētib⁹ quot occultare poterāt reseruauerūt tulerūtq ossa ad philippū hierosolimitanū ephm q misit ea p iulianum dyaconuz Anastasio alexandrie epho. q post theophilus vrbis eiusdem ephs in templo serapis reposuit. ⁊ basilicam in honore eius psecrauit. Dñ h̄ festum de decollatiōe ⁊ cōbustione ossiū est fm magistrum gilbertum quod celebrat ecclesia quasi p iam mortuo fm martyriū. quia in suis ossib⁹ quodammodo passus est Illij dicunt q beata reclusa digituz beati iohannis qui comburi non potuit de vltimamāinis partibus afferens in marianam. ibi ad honorem beati iohannis fundauit ecclesiam. et hac die dedicata est ei eccia. qz statutū fuit a domīno papa vt hec dies ad honorem beati iohannis per totum mūdum semp celebris habere. et fm hoc videtur q debet dici festum dedicatiōis. Rursus beatus iohannes caput suum quod in hīerusalem fuerat humatum reuelauit duobus monachis

orientalibus q̄ iſm adorare venerant. q̄ iuxta herodis habitaculū illud. vi. kal. maij inuenerunt. Sed poſt ab alijs perlatū eſt in emiſſam ciuitatē z in quadaz ſpecu ignobilis recōditū. donec denuo marcello p̄byſo fuſt reuelatū. z p̄ eiſdē vrbis ep̄m. iij. kal. ſeptēbris reuelatū. ex quo tpe cepit in eadē vrbē decollatio celebrari ea die vt arbitror q̄ caput ē reuelatū. z ita hoc feſtū pōt dici reuelatōis. Hoc ḡ feſtū pōt eſſe de decollatōe v̄l de collectōe oſſiū vel de dedicatōe eccleſie. ad honorē illi⁹. vel de reuelatōe. Hac die dicūt qdā eplā. Expectatio iuſtoꝝ. puer. x. c. Et euāgelij. Miſit herodes. Marci. vi. ca. Et alia. Erat lucerna. Job. v. ca.

De ſanctis felice z adaucto

Liēdū eſt q̄ cum

ſ brūs felix traheret ad moꝛtes p noie xp̄i. qdā repēte ſe in medio ptulit di. Ego ſum xp̄ian⁹. Diſerūt carniſices. ḡvenies z tu. Cum aut̄ nomē illius ignoraret vocatus eſt adaur⁹ quaſi brūs felici audacter aſſociat⁹ ſicut z brūs iohes alexādrin⁹ ep̄s ob eximīā in pauperes xp̄i pietatē: Iohes elemoſynari⁹ dictus eſt. cui⁹ feſtū. ix. kal. februarij celebratur.

De natiuitate brē virginis marie.

Eſtum natiuita

ſ tis brē marie q̄ videlicet i mūdo nata ē. ideo celebrat. q̄ fuit i vtero ſcificata iuxta illud p̄s. Scificauit tabernaculū ſuū altiffimū. In h̄ feſto legiſt genealogia ſaluatoris. imo ip̄i us brē virginis. q̄ de eadē fuerūt genealogia. Vñ legiſt euāgelij Mat. j. c. Ab generatōis. de quo dictū eſt in. vi. pre ſb natali z ſub feſto ap̄loꝝ philippi z iacobi. z eplā. Ego quaſi Eccl̄. xliij. c. Alie eccie dicūt. Dñs poſſedit me. Prouer. viij. Cārat etiā hiſtoria de laudibus ip̄i

us virginis. In q̄buſdā tñ eccl̄ijs legimur cātica canticoꝝ que magis ptinent ad feſtū aſſumptōis. pur ibi dictū ē. Vñ etiā ad horas ca. Ego q̄ſi vi. Eccl̄. xliij. Sane h̄ feſtū olim non celebrabat. ſed qdā vir religioſus plurib⁹ anis audiuit angelos i hac nocte ſolēnzātes in celis cui cauſaz q̄rēt reuelatū eſt āgelos gaudere qm̄ btā virgo nata fuit i illa nocte qd̄ ap̄licus autenticauerat. z feſtū celebrari p̄cepit. vt in ſolēnzādo celeſti curie cōformemur. Nō aut̄ haber hoc feſtū ſelunū iſtitutōis. pōt tñ habere de uotōis. Olim etiā nō habuit octauaz. h̄ Innocētius papa. iij. eā iſtituit. Vacāte em̄ romana eccl̄ia p̄ obitū Gregorij pape. ſc. cardinalib⁹ p̄cordare neq̄untibus romanis poſt p̄les dies eis incluſis multiplices moleſtias eis inferēbat. p̄pter qd̄ dicti cardinales regine cel̄ voerūt q̄ ſi ei⁹ meritis p̄cordaret z abire libere poſſent octauā natiuitat̄ ſue diu neglectaz celebrādā decetero ſtatuerēt. Sicq̄ in Celeſtinū papā puenērūt z liberati ſunt. h̄ q̄ idē celeſtin⁹ vixit ſoluz xviij. dieb⁹ nō potuit votū implere. qd̄ poſtmodū dicit⁹ Innocēt⁹ eius ſucceſſor impleuit. Et nota q̄ eccl̄ia tres natiuitates ſolēniſat. ſ. Iohis baptiſſe. beate Marie. z xp̄i. Siqdē iohes fuit lucifer. q̄ ſic lucifer p̄cedit ſolē. ſic ip̄e xp̄s p̄muſ em̄ apte p̄dicauit. maria fuit auroꝝ. natiuitas xp̄i ori⁹ ſolis. q̄ in eo ſplēdor patris ap̄puit. Predicte aut̄ tres natiuitates designāt tres ſp̄iales natiuitates. Nā naſcimur cū iohē in aq̄. cū maria in pnia z cum xp̄o in gl̄ia. Cum iſgl̄ oponeat q̄ cōtritiō p̄cedat natiuitatem baptiſmi in adultis. z natiuitatē gl̄ie ſimiliter. ideo merito ille due vigiliās habēt. Sed cū penitētia tota ſit p̄ vigilia. nō optuit q̄ ip̄a vigiliā haberet. Et ideo h̄ feſtū vigiliā ſine ſetuniū non habet. Et eſt ſcēdū q̄ brūs ſulbertus ep̄s cardinenſis fecit illa tria reſponſoria.

Strips yesse. Solem iusticie. ⁊ Chor⁹
noue hierusalem.

De exaltatione sancte crucis

Exaltatio sancte

e crucis dicitur quia cōdreas rex
perfarū hierosolimā venit. et
lignū dñicum inde secum tulit. et facta
domo. celo simili. in eadem sedē sibi fe-
cit. ⁊ lignum a dextris posuit loco filij.
gallum vero a sinistris loco spūs sancti
et ipse stans in medio se deū vocari ius-
sit. Quod audies eractus impator ro-
manus aciem mouit iuxta danubiū. q̄
fluminis est persaz. nō hunc q̄ in suenā
nascitur. s̄ alius eiusdē nois. inde victo
filio cōdree singulari certamine crucē
dñi tulit Et cū appropinquaret in magna
pompa hierusalē. porte ciuitatis p̄ an-
gelum clausē sunt ne intraret. qui cū ve-
hemēter amiraret. audita est vox de ce-
lo dicēs. regē regum nō sic intrasse hie-
rusalem phalaratū. qñ p̄ oibus pati ve-
nit. s̄ humilē ⁊ sup̄ asinā sedentē Et sta-
tīm recognoscēs elationez suā de equo
descēdit. ⁊ humiliatus est valde. ⁊ porte
ei sponte apertę sunt. ⁊ iudis pedib⁹ ciui-
tatez intrauit. ⁊ in ei⁹ introitu multi di-
uersorū morboz generib⁹ derenti. cura-
ti sunt p̄ crucē. ⁊ impator ipse in has de-
uotissimas crucis prupit laudes dicens
De crux splendor cūctis astris. mun-
do celebris ⁊. Ille ergo crucez exalta-
uit ⁊ exaltatiōis diē in futurū episcopis
sibi cōsentientibus. in suo impio statuit
esse solennē. Sergius vō papa longis
post tēpibus in sacrario beati petri inue-
nit capsā argenteā. ⁊ in ea crucē ex salu-
tiferi ligni magna portōe ppositā lapi-
dibus p̄ciosis adornatā q̄ pposita in ba-
silica saluatoris adorā a pp̄lo in diē ex-
altationis. Est aut̄ mai⁹ festū inuētiōis
q̄ exaltatiōis pp̄ auctoritatē institutis
Naz illud a pa. i. eusebio. istud vero ab
impatore institutū est. In hoc festo di-

citur epla. que dicit in ramis palmam ⁊
quia in ea agit de exaltatiōe sancte cru-
cis. Alij legunt illā. Xpus factus est. ad
Phil. ij. c. Legitur etiā in quibusdā ec-
clesijs euangelij in q̄ sit mētio de adue-
tu xpi ⁊ fulgore. Sicut fulgor exit ⁊.
q̄ ⁊ dicit cōuenit tpe aduent⁹. In alijs
vero dicit euangelij de nicodemo. qd̄
quidā dicūt in festo inuentionis sancte
crucis. Ibi em̄ dicit. Sicut moyses ex-
altauit serpentes in deserto. ita exaltari
optet filiū hominis. Cōmūter tñ dicit
q̄ melius est dicere euangelij. Nūc in
dictum est mūdi Job. xij. in quo dicit.
Cū exaltatus fuero a terra oīa traham
ad meip̄m. Prefatio vō illa dicit que
ante pasca p. xv. dies seu in quibusdā ec-
clesijs p̄ quinq̄ dies dicit. vel vt alij vo-
lunt illa que dicit in tpe pascali. Dicit
etiā ad horas capitulū. Xps factus est
p nobis ⁊. Phil. ij. ca.

De sc̄to matheo ap̄lo ⁊ euāgelista.

Eatus matheus

b lenita fuit. Erat aut̄ hebre⁹. et iō
hebraice scripsit hebreis i iudea
sed postea liber eius fuit trāslatus i gre-
cum. deinde in latinū. Et nota q̄ euāge-
lijū qd̄ ipse xp̄ijs manibus anno dñi
quadagesimo scripsit cum ossibus be-
ati barnabe reperitū est. quod quidē
euangelijū beatus barnabas secūz fe-
rebat. ⁊ sup̄ egros illud ponens tam fi-
de barnabe q̄ merito beati mathei con-
tinuo liberabat. Marcus vero edidit a
quilete euangelijū. anno domini. xliij
Dicitur hodie epla. Vnicuiq̄ vestruz
⁊. Eph. iij. c. Alij vero dicūt. Sicut
dicit vult⁹. Ezech. j. Euangelijū est. Dñs
transiret ihesus. Mathei. ix. c. In vigi-
lia vero est euangelijū. Vidit ihesus
publicanum. Lu. v. ca. Predicauit aut̄
sub gayo caligula imperatore qui sic di-
ctus est. qñia nat⁹ est in expeditione. et
coopertus caligis Johannes aut̄ scri-

Liber

Septimus

pōt sub numā. Marcus sū nerone. De luca incertum est. quidem tamen dicitur q̄ sub nerone.

De sancto mauricio et socijs eius.

De galli exercitu

Cessent exercitū in romanos dux egypti collegit exercitū in quo fuit beatus mauricius. qui sub se habebat legionē in qua erāt sex milia sexcenti et sexaginta sex. Cuius ergo essent in exercitū. tyrānus voluit eos cogere adorare idola. qui noluerunt. et propterea decimā partem accepit tyrānus et interfecit. Quod videns beatus mauricius. cōuertit simonē ad socios. orans ut viriliter starēt. et sic ab eo cōfocati passi sunt martyriū. Fuerunt autē baptisati anteq̄ romā venissent. Et nota. quod dicit de mauricio et thebea legione. quod inueniūt plures thebe. una in egypto ubi fuit mauri. Altera in grecia ubi sunt thebanī. alia in india ubi sunt thesbire. Isti socij mauricij erant de egypto.

De festo beati Iuce enāgeliste.

De cas syrus fuit

In natione et anthiocen^o patriarcha. et p̄dicauit in bithinia. ubi nā mortē nō martyrio finit. Fuit etiam pictor et medicus. Et sūm Hiero. fuit discipulus ap̄lorū et non dñi. Venit em̄ ad fidē post dñi resurrectionē. ut legitur in glo. sup̄ ezech. licet quidā dicāt quod fuerat de septuaginta duob^o discipulis dñi et scripsit euāgelij in achata. Vixit autē octogintaquatuor annis. Ipse enāgelium et actus ap̄lorū p̄posuit. Fuit discipul^o beati pauli a quo didicit quod docuit. sicut et beatus marcus a beato petro. In p̄logo tamen euāgelij sui inuenit quod ipse didicit multa a quibusdā qui in principio cū dño fuerunt. Sed beatus paulus non fuit a principio cū dño. ergo non didicit ab eo. et quod docuit. So-

lusio. quedā didicit ab eo. et quedam ab alijs. sed maxime a beato paulo. Creditur tñ quod ipse ad beatam virginē tanq̄ ad arcam testamēti recurrēs ab ea de multis certificatus fuit. p̄cipue de his qui sibi soli cōstabant. sicut de angelica annūciatione. xp̄i natiuitate. et huiusmodi. de quibus solus lucas agit.

De festis scr̄pt̄ simonis et iude ap̄lorū

Acobus minor

I et frater dñi et simon et iudas et ioseph qui et barsabas et etiam iustus cognominat^o est ne propter iniusticiam ab ap̄latu fuisse reprobat^o credat fratres fuerunt filij marie cleophe que alpheo nupta fuit. Simon autē iste dicit^o est zelotes. dictus est etiam simō canane^o quod idē ē. a cana vico galilee. Cana em̄ zelus interpretat. habuit em̄ magnū zelum aiarū. Judas etiam multipliciter cognominatus est. Dictus est em̄ Judas iacobī. sup̄ple frater. ut p̄missus est. dicit^o est etiam thadeus. a thara quod est regia vestis. et dens. Vel thade^o interpretat apprehendens principē. Ipse em̄ fuit vestis regia p̄ ornāmēta virtutū p̄ quos apprehēdit principē xp̄m. Dictus est etiam lebene quod sonat cor vel corculus. i. cordis cultor. Inter p̄missus ioseph et mathias sortes sacre sunt. Et de simone dicitur quod crucifixus mortu^o est. Alij tñ dicūt quod nō est iste simon qui fuit filius cleophe. Salsus simō crucifixus est. Iste simon p̄dicauit in egypto. postea vero venit in hierlīm et ibi fuit ep̄s post beatū Jacobūz miniorē. qui dictus est frater domini. et ibi crucifixus est. Vixit autē centū viginti annis. et suscitauit anteq̄ morerē triginta mortuos. Vnde in eius legenda inuenit Ter denos mortuos mersos fluctibus humane vite reddidit visibis. Filij em̄ hospitis sui mersum fluctibus suscitauit. Mortuus autē est in borthoro et non in pastoforio. Pastorum ut quidam

volunt est porticus templi. in quo face-
bant custodes templi. Judas autē pre-
dicauit apud persas et medos. et mortu-
us est apud armenos.

In festo omnium sanctorum

Om singula ydo

Cla romanorum rome templū ha-
bere non possent. romanū vnum
templū in honorem sybeles matris de-
orum et omnium deorum ipsorum fecerunt.
quod dictum est pātheon. a pan quod
est totum. et theos deus. Successu vo-
temporū Bonifacius papa petijt a so-
ca cesare impatore cōstaninopolitano
qui preerat romanis. templum illud si-
bi dari. quo obtento abiectis inde ydo-
lis dedicauit illud. iij. yd^o maij. ad ho-
nozem beate marie virginis et omnium
martyrum. Et dictum est festum illud
beate marie ad martyres. Nondū enī
siebant festa de cōfessoribus. sed solum
de martyribus. Vnde tunc institutum
fuit festum beati Iohannis ante portā
latinam. occasione martyrii quod q̄n-
tū in se fuit sustinuit. Statuit ergo idē
papa. vt singulis annis illa die celebra-
retur festum de martyribus. sicut in ka-
lendis eiusdem mensis celebratur festū
apostolorum. Et in honore beate ma-
rie et omnium martyrum cantauit ibi.
Terribilis est locus iste etc. quod tantū
in dedicatione ecclesie solet dici Verū
Gregorius. iij. hoc festum martyrum
transiit ad kalendas nouembreis. vt
tunc collectis terre frugibus cōuenien-
tes ad hoc festum possent copiosius vi-
cualia inuenire instituens tunc fieri fe-
stum. non solum apostolorum et marty-
rum. sed etiam sancte trinitatis et omni-
um angelorum et cōfessorū. et generali-
ter omnium sanctorum et sanctarum. et
etiam electorum. vt patet in hymno. et
illius officium ordinauit. Institutum
autem fuit hoc festum quatuor de cau-

sis. Primo propter premissam templi
dedicationem. Secundo propter omni-
um sanctorum suppletionem. Nō est
propter ipsorum multitudinem de omni-
bus specialiter festare valeamus. Tercio
propter negligentiarū in festis que cele-
brauimus cōmissarum expiationem. et
hec ratio tangitur in sermone. qui hac
die in ecclesia recitatur. vbi ita dicitur.
Decretum est vt die ista omnium sancto-
rum memoria habeatur. vt quicquid hu-
mana fragilitas per ignorantiam aut ne-
gligentiam vel per occupationes rei se-
cularis in solennitatibus sanctorum mi-
nus peregrisset in hac sancta obseruatō
ne persoluatur. Quarto propter facili-
orem orationū nostrarū impetrationē
Facilius enī quod petimus obtinebi-
mus. si simul omnes intercedant p no-
bis. q̄ impossibile est multitudines nō
exaudiri. Vnde in oratiōe hodierna of-
citur multiplicatis intercessorib⁹ largi-
aris. Quare aut festa sanctorum celebra-
tur. dictū est in p̄hemio huius partis.
Hoc festū habet ieiuniū institutionis.
nec debet q̄s comedere illa die vsq̄ ad
vesperas. hec ieiunium debet mutari. vt
quidam faciunt ppter sanctū q̄ntum
Quia vero hoc festū oim scōrū est ge-
nerale sō variat illi⁹ officiū. put habet
varietas oim scōrū. Prima enī antiph
et p̄ma lēō et p̄mū r̄sōrū d̄ trinitate cā-
tat. q̄ festū est trinitatis. scōdo loco cāta-
tur de b̄a maria. tercio de angelis. q̄to
de p̄p̄bis. q̄nto de ap̄lis. sexto de marty-
ribus. septimo de p̄fessorib⁹. octauo de
v̄ginib⁹. nono de b̄is olbus s̄c̄. Auro-
ritas aut illi⁹ officiij obfuscat in lēōibus
Nam in quibusdā eccl̄is in hoc festo
maior in eccia etiā ep̄s si presens fuerit
lectionē legit de trinitate. s. p̄mam vel
decanus vel saltem sacerdos. et sic fit d̄
sc̄s per personas in legēdo vsq̄ ad
pueros. Octauam namq̄ lectionem de
v̄ginib⁹ legit vnus ex pueris. Naz̄q̄

nonā lēctionē maioris est legere. Octa-
uum etiā rītorū dicunt de virginibus.
f. Audiat vocē qđ cantat a qñq; pueris
corā altari bē Marie vgis si fuerit ibi
cādelas in manib⁹ tenentib⁹ ad repñtati
onē qñq; prudentiū virginū lāpades or
natas z accēsas habentiū. Dicit etiā ca-
pitulū Vidi eurbā Apoc. vij. c. Ad mis-
sam pō dī epla. Ecce ego Iohes. que ē.
Apoc. vi. Alla. D. qđ glosūm. Apoc. vij.
ca. Et euāgelium. Vides Iesus turbas
Mar. v. In vigill. vero dicit epla. Ecce
ego Iohes Apoc. v. c. Et euāgelium. De-
scendēs Ihs Lu. vij. c.

Officium mortuorum.

De loco de offi-

h cio mortuorū dōm est. z qñq; vo-
cat agēda. ab ago agis. qz int ce-
teras sui significatōes agere idē ē qđ ce-
lebrare. inde g officiū ordinatū ad cele-
brē defunctorū memoriā agenda vocat
qñq; etiā vocant exeqe. ab exequor ex-
queris. qz inter alias sui significationes
exeq idē est qđ extra alia seq. Officiū g
seu obsequiū in sepulturis mortuorū ex
eqe vocant. qz celebrat dū mortui extra
vīnos sepeliēdī ferunt. vel qz extra ho-
ras canonicas spēales z singlāres habz
observātas. Sane h officiū pñuat fe-
sto oīm scōrū. z sunt tres dies pñuā. tri-
bus mysterijs deputati. Nā vigilia om-
niū scōrū dies est afflictōis. solēnitās dī
es est exultatōis. hodie vō dies est oīo-
nis. In pmo nos Ieiunādo afflictōis. p
senū vītemiseriā recolētes. In scdo be-
atitudinī scōrū pgaudem⁹ grāuactōes
dño referētes. In tertio p hīs q in pur-
gatorio detinent oram⁹. eis mō penam
mitiorē mō plenā absolutōz orationib⁹
imprātes. Sīqđē cōmemoratio oīm
fidelīū defunctorū instituta ē fieri ab ec-
clesia tali dīe vt generālīb⁹ bñficijs adit
uent. q spectata habere nō valent. sicut
z de festo oīm scōrū pmissum ē. Sicut

em petrus damian⁹ ait. Scūs edibo cō-
perlēs q apđ vulcanū cecille crebrevo-
ces z vlular⁹ demonū audiebant plāgen-
tiū p eo q aie defunctorū p elemosynas
z oīones de eorū manib⁹ eripiebant or
dinavit in suis monasterijs vt post festū
oīm scōrū fieret cōmemoratio defuncto-
rū. qđ fuit postmodū a tota ecclīa ap-
pbatū. Primo g videam⁹ a quib⁹ fuit i-
stitutū officiū mortuorū. scdo vbi habu-
it iutiū. Tertio de mō celebrandi illud
quarto de mō sepeliēdī. Fuit aut pñ-
mo institutū ab aplīs. sed nō ab origine
vt testat Ihs. in l. de ecclīasticis officiis
qđ fuit adauctū. z ex maxima pte ordi-
natū ab ipso. Bñ ipm cōmendat bea⁹
Augu. in encheridion dicēs cum fuisse
scdm in ecclīasticis officiis post apo-
stolos. Hoc officiū iutiū habuit in ve-
teri lege. Nā sicut ait Amō. mortuo sa-
cob ioseph a alij frēs sui cū multis egy-
ptijs attulerūt eū in ebron. sed pus euz
flexerūt. xl. dieb⁹ in egypto. z postea fle-
uerūt euz. vij. dieb⁹ in zab. Gen. l. c. Itē
legit Deut. vl. q mortuo Moysē fleuit
ppls israhel. xxx. dieb⁹. z similiter fece-
rūt de aaron z de maria. Itē dicit salo-
mon. Luc⁹ filij sapiētis mortui. vij. dīe
bus. luc⁹ filij stulti sempitern⁹. ideo qz i
eternū puniet. Nota aut q qdā faciunt
memoriā p defūctis dīe tertia seu p tres
dies representātes trīduanā dñi sepultu-
rā seu respectū hñtes ad resurrectōz xpī
q dīe tertia resurrexit. resurrectōez cum
xpo mortuis poplātes seu ad trīnitatē.
Vt etiā vt qđ vñētes triplī peccatū.
videlicet cogitatōe vbo z ope. remittat
eisdē. Alij vō faciūt missam celebrari se-
p̄ diebus. seu p septem dies. z vtrūq;
ostendit in li. Nume. xix. c. vbi dī q qui
tetigerit cadaver mortui hoīs. ac ppter
h seprē dieb⁹ immūdus fuerit. aspgget ex
hac aq die tertio z septimo. z sic mūda-
bit. Sane immūd⁹ ppter cadaver mor-
tui hoīs significat pollutaz aīam ppter

monia opa. Celebrat ergo p septē dies
 Primo vt defunct⁹ ad sabbatū eterne
 quietis cūctis valeat puenire. Scdo vt et
 remittant oia pctā que commissit i vita
 sua. q p septem dies ducit. Tertio ppter
 septenariū aie z corpis. Alia em tres ha
 ber vīres. s. rōnabilitatē. cōpiscibilita
 tē. z irascibilitatē. corp⁹ vō cōstat ex q̄
 tuor elemētis. vt q̄ pctā que hō p hoc se
 ptenariū sine in hac vita q p septē dies
 ducit cōmilit deleant septenariū mor
 tuis celebrat. Quarto sicut filij Jacob
 patre defuncto flexerūt p septē dies. vt
 pmissum est. ita z ecclia p suis defunctis
 celebrat officiū septē diebus. Quidam
 aut faciūt nonēdinale. i. officiū nouem
 diez. vt p hoc officiū mortuoz aie a pe
 nis liberate. ix. angeloz ordinib⁹ associ
 ent. hoc tñ a qbusdā non approbat. ne
 gentiles imitari videamur. a qbus hoc
 sumptū esse videt. q nouē diebus luge
 bant mortuos suos. z in nono die cine
 res eoz pīramidib⁹ vel in bustis recode
 bāt. Alij vero celebrari faciūt p suis de
 fūctis p. xxx. dies. vel tricesimo die. Pri
 mo qz filij isrl' tot dieb⁹ flexerūt moysen
 z aaron. vt pmissum est. Scdo sō qz ter
 decē faciūt trīginta. p ter em trinitatem
 p decē decalogū intelligim⁹. Tricenari
 um ergo mortuis facim⁹. vt qd in obser
 uatōe decalogi seu pceptoz xpī z i trī
 nitatez peccauerūt. eis dei misericordia
 pdonez. Tertio qz numer⁹ Inne. xxx. die
 bus pficit. ideo tricesima die vel. xxx. di
 ebus fit mortuis officiū. vt opa eoz co
 ram deo plena esse intelligant. Quidā
 quoqz quaterdecies celebrat sine qdra
 genariū faciunt. vt qd illi in doctrina q̄
 tuor euāgelioz z in decem pceptis legē
 peccauerunt sibi cōdonez. Rursus qui
 diem quadagesimū seruant rēsentāt
 dominicā sepulturā optantes mortuis
 gloriā habere cum xpō. q quadraginta
 horis iacuit in sepulchro. cōputata ho
 ra nona. in qua emisit spīritum z vltia

hora noctis dñice in qua resurrexit fm
 Aug⁹. Rēpresentāt etiam. qz vt pmissum
 est mortuo Jacob filij eius iuxerūt.
 xl. diebus. Alij quinquagenariū faciūt
 qm sicut Beda z Gregorius dicunt in
 glo. sup locum illū vbi habet q abraaz
 quesuit a dño volēre subuertere sodo
 mā. si qnquaginta fuerint ibi nunqd de
 strues eos. Et rñdit dñs nō. Quinquage
 nariū numer⁹ pfectus est. z signifi
 cat annū iubilēiū. i. octauā etatē. in qua
 erit remissio z plena libertas. Vt ergo
 aie defunctorz plenariā libertatē z pctō
 rum suoz remissionē adipiscant. quinq̄
 ginta diebus p illis celebrāt officium.
 Preterea dñ in Marco. Vnū granū af
 ferebat trīginta z vnū sexaginta. z vnū
 centū. Alij sexagenariū faciūt p eo q
 sexagesima significat merorē ecclie ppe
 absentia sponi. z ei in cōsolationē due
 ale dant. vt dictū est in. vi. pte sub dñi
 ca sexagesime. Et sic hī rēpresentant me
 rorē ppter absentia defuncti sui. in quo
 rum p̄solationē z aie defuncti expiatio
 nē sacrificiū in ecclesia deo offert z pau
 peribus elemosyne largiunt. Nonnulli
 etiā celebrat centesimū diem. vt mortui
 trāseant a terra in dextrā. a militia in tri
 umphū. a terra in celū. a miseria in glo
 riā. a morte in vitā. Optāt em illis eter
 nā beatitudinē que p centenariū vltra
 quē non est numer⁹ designat. Quidāz
 vero anniuersariū obseruant triplici de
 causa. Primo vt defūcti de ānis calamī
 tatis pueniāt ad ānos eternitatis. siue
 ad vitā eternā q sine fine est. z quasi an
 nus in se reuoluit. vel qz ibi est idēpti
 tas z nulla reperit varietas. Scdo qz si
 cut sanctorz anniuersariū ad ipsoz hono
 rem z nostrā vtilitatē celebramus. p̄t
 dictū est in p̄hemio huius p̄is. sic z an
 niuersariū defunctorz ad ipsoz vtilita
 tem z nostrā deuotionē. Tertio dies an
 niuersarij p defūctis. ideo repetit quia
 fm. Aug. qualiter sit eis in alia vita ne

Liber Septimus

scimus. et melius est ut eis supersit benefici-
cū nostruz q̄ desit. Anniversariū autē
si p̄tulerit in die dñica vel in aliq̄ celebri
solēnitāte nō debet mutari ad sequentiē
diē. put sit in festis sanctoz sed fiat in die
p̄cedenti ut citi⁹ occurrat penīs defun-
ctoz quas in purgatorio sustinet. Defū-
cti em̄ nostro indigēt auxilio. et bñficio:
sed non sc̄ti. Die q̄dē festiuo anniver-
sariū nō debet celebrari. nec missa p̄ de-
functis dici nisi corp⁹ p̄sens fuerit tunc
sic. q̄z oī tpe pōt missa p̄ defunctis cele-
brari caduere p̄tē nisi i pascue. Tūc
em̄ non debet corp⁹ intumulari. nec mis-
sa p̄ eo cētari. q̄z tūc corpus dñi imola-
ri nō debet. sed vsq̄ in crastinū reseruet
et tunc. s. in sabbato pōt missa p̄ illo can-
tari et corpus sepeliri. Similiter si q̄s in
die pasche moriat. corpus ei⁹ vsq̄ in cra-
stinū reseruet sup̄ terrā. et tunc cum cele-
bratōe misse sepeliat. Non em̄ debet cor-
pus sepeliri absq̄ missa. q̄m̄ p̄trarium
fiat in plerisq̄ locis. Nec autē s̄m̄ gabri-
elū. p̄ciliū quotidie sit p̄ defunctis orā-
dū et sacrificandū. In p̄missis tñ diebus
p̄specialiter agit ab amicis. Siquidem
aliq̄ oī tpe. festiuis diebus dūtaxat exce-
ptis generaliter orāt p̄ defunctis in offi-
cio vesptinali et matutinali. alij missam
quotidie p̄ eis celebrāt. alij in mēsis in-
itio. i. x. psalmos et i. x. lectōes et i. x. rñsor-
cantāt. Et q̄dē sancta et salubris est cogi-
tatio p̄ defunctis exorare ut a pctis sol-
uant. In quibsdā locis nō ēz in ecclesia
officiū mortuoz a quinta feria cene dñi
vsq̄ ad octauas penthe. dicētes q̄ oīe of-
ficia illius t̄p̄is debent esse breuia nec in
dominicalis diebus. Regit autē q̄ qui-
dā abbas. phibuit monachos suos cele-
brare dñicas diebus p̄ defunctis. s̄ mor-
tūi p̄pter hoc durissimis verberibus eū
afflixerūt. et ideo phibitōz hmōi reuoca-
uit. Et nota q̄ suffragia que fiūt in ec-
clesijs p̄ defunctis valde bonis actiōes
sunt et gratiaz. Ille em̄ aīe que sunt p̄fecte

bone. statim cum egrediūt̄ a corp⁹bus
euolāt ad celos. nec subsidij n̄ris egēt.
p̄ valde malis fiūt qualescūq̄ p̄solatio-
nes viuoz. eis em̄ subsidia nostra nō p̄
sunt qm̄ aīe illoz statim descendūt ad i-
fernū. Pro mediocriter bonis q̄ sc̄z sūt
in purgatorio. sunt expiatiōes. Pro me-
diocriter malis. q̄ sc̄z sunt in inferno sūt
p̄piciatōes siue penaz mitigatōes. Nā
s̄m̄ Augu. q̄bus p̄sunt aut p̄sunt ut sit
plena remissio. aut certe ut tollerabil-
ior sit dānatio. Quidā tñ p̄ eode sumūt
mediocriter bonos et mediocriter ma-
los quos vocāt non valde bonos. q̄ v-
delicet intrāt in purgatoriū. q̄z viuētes
inuncta penitentiā non p̄fecerūt. q̄bus
p̄sunt elemosyne oīes. ieiunia. et sacri-
ficia que p̄ eis fiūt. Nā ut dicūt eis qui
sunt in inferno nihil p̄sunt. illud etiam
nota q̄ s̄m̄ hiero. cum p̄ cunctis aiab⁹
psalmus vt missa ēz nūl min⁹ q̄ si p̄ vno
quolibet diceret accipit. Circa hoc tñ dī
ci pōt. q̄ si suffragia fiūt in special. ma-
gis p̄sunt illis p̄ quibus specialiter fi-
unt q̄ alijs. si fiūt in genere seu in cōm. ma-
gis p̄sunt illis q̄ plus meruerūt in hac
vita ut sibi p̄descent si in equali vel ma-
iori necessitate existūt. Nec igit s̄m̄ Augu.
non p̄sunt oībus p̄ quibus fiūt. q̄z
tñ nescimus quis p̄sint vel nō p̄ oībus
facienda sunt. ne aliq̄s p̄termittat. Ne-
lins nanq̄ superūt eis q̄bus nec obsunt
nec p̄sunt q̄z desint eis q̄bus p̄sunt. et
ideo dīes anniversarij sit. ut p̄missum est
Sed nuqd̄ suffragia ei⁹ qui p̄pter mor-
tale pctm̄ in charitate nō est p̄sunt ei q̄ i
charitate recessit. Nā ideo. opa sacramē-
talia. ut missa. officiū. mortuoz. collecte
et similia p̄ talē factā bene valent et defū-
cto p̄sunt. nū q̄ illa a deo nō ab opando
efficaciam habēt. tūm q̄ ille non p̄prio
nomine. sed q̄si sindicus oīm. videlicet
totius ecclesie nomine. hoc egit s̄m̄ ea q̄
dicta sunt in p̄hemio quarte partis. si
vero tanq̄ p̄uata persona alia suffra-

gia facit. aut hoc agit alieno nomi e. aut
suo pprio. Si alieno. vt qz defuncti seu
alteri⁹ in charitate existentis iussu de il-
lius bonis elemosynā tanq̃ minister p
eo facit. tunc quidē illi pdest. qm̃ is itel-
ligit facere cuius mādaro facit. z q̃ man-
dat solui. ipe soluere videt. Hinc est q̃
pēgrinatōis vort ab vno emissum alter
eius iussu exeq̃ pōt. Idēq̃ est si duo q̃z
alter in charitate est. alter non p defun-
cto psalteriū legunt z si elemosyna dat
iusto vt orat p defuncto. his etem cas-
bus pdest defuncto rōne charitatis ho-
minis iusti adiuncti. si aut suo priuato
nomine z de pprio q̃s pro illo elemosy-
nam dat vel orat vel ieiunat vel aliter se
assūgit. quasi cōiter dicunt theologi. q̃
talia in nullo p̃sunt ei. Nā legist Jo. ix.
scimus. qz peccatores de⁹ nō exaudīt. s̃
illud cecī z non euāgeliste fuit verbum
Et Isa. i. Cū multiplicaueritis oīones
non expandiā. manus em̃ vestre sanguie
l. peccatis plene sunt. imo fm̃ Grego.
dum is q̃ displicet ad intercedendū mī-
tr̃ itat iudicis animus ad deteriora p-
uocat. Deus em̃ iniquoz dona non re-
spicit z iustoz solum oīones exaudīt.
Ire dñs p̃ Almos p̃phetā. Vota p̃ngul-
um terre. i. pctōz non recipiā. Verū cū
pauci sine crimine viuāt. talis sententia
q̃ misericordiā z tot suffragia defunctis
adimit z viuozū charitatē ad illos refr̃
gescere facit. est nimis dura. z ideo non
sequēda videt. Si em̃ omnīū quos cō-
scientia culpe arguit suffragia cōdemna-
mus illi paucorū suffragiis iuuabunt.
Dñm ḡ videt q̃ q̃z suffragia ei⁹ q̃ z si
nō i charitate i fide tñ ē illi q̃ i charitate
decessit. nō p̃sūt ex merito vite agēt. qz
tñ illa fūt fm̃ doctrinā ecclesie. z per eū
qui in fide est. z pro eo qui talia recipere
meruit beneficia. vbi deficit charitas a-
gentis supplet meritū fidelz charitas ec-
clesie talia dictantis. ac defuncti capacē
suscipientis. nec non z liberalitas dei

misserentis. qui fm̃ Ambro siuz benefi-
cia nō reuocat immo cumulos liberali-
tatis amplificat z sua largitate opus ab
alio factū perinde reputat. ac si p̃ illum
pro quo fit factū esset. Nā z fm̃ iura ali-
quo alienū debitum exoluēte ipe debi-
tor liberat. z si seruo legata sit libertas:
si Titio decē p̃stiterit. quocūq̃ illa decē
p̃stante liber est. Sed z per eum qui ca-
pax non est alteri legatum z hereditas
acquiri potest. z is q̃ ob crimen pro ali-
is postulare prohibet pro se z pro his q̃
ruin curam gerit admittit. Et fm̃ angu-
sti. q̃z in lapideo cānāl nil generetur.
tamē aqua inde transiēs terram fecun-
dat. Et Hiero. Si quādo videris inter
multa opa peccatorū quenq̃ facere ali-
qua que iusta sunt. nō est tam iniust⁹ de-
us vt p̃pter multa mala paucorū bono-
rum obliuiscat. Sane defūcti sciunt
suffragia q̃ pro eis fiūt trib⁹ modis fm̃
angu. P̃mo p̃ diuinā reuelatōz. qñ scz
deus eis reuelat. Scōo p̃ bonoz ange-
loz manifestatōnē. angeli em̃ qui hic
semp nobiscū sunt z oēs actus nostros
p̃siderāt. quasi in instātī possunt ad eos
descendere z eis prius nunciare. Ter-
tio p̃ animaz hinc exeuntū intimatio-
nē. Quarto p̃ expientiam. cuz videlicet
se a penis sentiunt releuari. Sciendum
aut q̃ defuncti valde mali nesciūt quid
a viuīs agitur. nisi quātum eis scire per-
mittit. similiter nec mediocrit̃ boni ad
huc in igne purgatorij cōstituti qui nō-
dum dei visione fruntur nisi quantūz
p̃ aliquē de p̃missis modis permittitur
eis scire. sed valde boni qui tā ea frunt
bene sciūt quid hic agit. iuxta illud gre-
go. Quid est quod nesciāt qui videntes
omīa vident. Alij tñ dicunt eos scire oīa
que eis necessaria sunt z non alia. Vn-
de Isaias. ex persona populi afflicti ait
Abraaz pater noster nesciuit de hoc. Et
virū mortuis cura sit de viuīs August.
late p̃sequitur in li. de cura p̃ mortuis

agenda. Adhuc sicut Augu. ait multi aliquos ex mortuis vel in somnis vel alio quocūq; modo vivis apparere credunt. et vbi eorū in humata lacerēt corpora. atq; vt eis supulcra fierent. et a līa huiusmodi innumera sepe admonuisse et illa vera repertum esse in dyalogo grego. et in alijs plerisq; scripturis autēticis reperit. Verūtāme vt idē augu. i premisso libro ait. q̄uis mortui talia in somnis indicare vel petere videant. nō ideo putandū est eos ista sentire. Nam et viuētes plerūq; apparent in somnis dormiētibus dum ipi se nesciunt apparere et ab eis q̄ hoc somnauerūt audisse dicētib; q̄ eos in somnis agētes aliquid vel loquētes viderūt. Vñ vt dicit credendū est q̄ he sunt angelice operationes p dispensationē prudentie dei ad qualecūq; solaciū viuoz. Conciliū etiā anquiritanē. ait q̄ pleriq; demonuz illusionibus et fantasmatibus sepe seducuntur. Officiū mortuoz imitatur omnino triduanā xpi sepulturam. Sicut enī in illo triduo ita et in hoc officio omnia laudis cantica subtrahimus. et solennitates quaslibet subtrahimus. Nā in missa benedictiōes ab epō non petimus nec in agēda dicimus. Dñe labia mea aperies et. nec Deus in adiutoriū meū. nec benedicamus. nec inuitatorium. nisi corpus presens sit. et etiā in vigilijs. nec gloria patri ad respōtoria. vel in fine psalmoz. nec ad lectiones benedictionē petimus vel damus. nec dicimus tu aut. vel deo grās. nec in missa alla. nec glia in excelsis. nec ite missa ē. Nā in veteri lege phibitū fuit oleuz leticie et thns suauitatis pro pctō offerri. Mors etē est vindicta pcti. Vñ. vbi pctm. ibi tenebre nec d; esse leticia. nec canticoz leticie decātatio. vbi est luctus et cōtristatio mētis. at exequie p mortuis celebrant cūz luctu. Rursus laudes supprimimus. q; quo mortui trāseant

Ignorantes nescimus vnde laudare dominū debemus de iusticia vel de misericordia. Gaudiū reprimim; q; tristes in hunc mūdum intrauim; et tristiores eximus. nō ergo sequētia debet dici. q̄ est canticū exultatiōis. Adhuc licet in missa p viuīs debeāt omēs thurificari ad designandū q̄ illoz oratiōes ad celestia dirigunt in missa in p defunctis nō debet ihus p choz portari nec offerri. f. altare thurificari. sed circa corp; tantum. q; in lege phibitū fuit vt iam premissum est. Nullus ergo in hoc officio thurificatur ad notādū q̄ mortui amodo nil suis valent orationibus pmere. vnde ps. Non mortui laudabunt te dñe Ipa aut defuncoz corpora thurificatur et aqua bēdicta aspergunt. nō vt eorū pctā tollant. que tūc p talia tolli neqūt sed vt ois immūdozū spiritū pntia arceat. et fiunt etiā in signū societatis et cōmunione sacramētoz quā nobiscum dū vixerunt habuerūt. vnde et dyonisi; tradit q̄ antiquus vius mortuos osculabant in signū unitatis quā cū ips habuerunt. psunt etiā hec et similia inq̄ntuz p talia ipi deo reuerētia exhibet. Quare aut duplex versus ponit in introitu p defunctis. f. te decet. et exaudi oīem meā. dictū est in. vij. pte sub sabbato tercie hebdomade q̄dragesime Trē in missa p defunctis non debet intermisceri oīo p viuīs. put dictū est in. līij. pte. ibi. de ofone. par etiā nō dat triplici rōe Primo q; hoc officiū vt iam dictū est triduanā xpi sepulturā vestigio seq̄. vbi par nō dat ppter iude osculū detestanduz. Secōdo q; nō cōsciam; mortuis. q; nō nobis rñdēt. nos enī sum; in. vij. etate. illi in. vij. inde est q̄ corpus nūq; debet esse in ecclesia q̄dū missa de die celebratur. imo si prius esset ibi debz asportari extra ecclesiam in vestibulum ecclesie quāracūq; auctoritate viuens fulgeret. et postea ad missam de mortuis

121

reportari. Tercio qm̄ sicut ex multis ḡ-
nis simul collectis vinū p̄ficat. et ex
multis racemis vinū elicit. sic ex multz
fidelib⁹ quoz qdā boni qdāz mali sunt
vna eccl̄ia p̄struit et coadunat. qz ergo d̄
mortuo hoīe nascim⁹ adhuc virū sit ip̄e
de p̄formitate eccl̄ie et pacē habeat cum
suo creatore et recōciliatōz. iō pacem ad
missas nō dam⁹ nec aliq̄s laudes p̄ mor-
tuis referim⁹. qz nō est vñ agendū sit.
nō em̄ adhuc appet eoz req̄es. Quarta
etiā rō posita est in q̄rta pte vbi agit de
osculo pacis. Illud quoq̄ notandū ē
q̄ officiū mortuoz incipit a vesps. po-
stea sequunt v̄gilie quas trā sunt gene-
ra. In q̄burdā em̄ eccl̄ijs legunt nonēz
lectōes de Job. et incipiūt. Parce mihi
dñe et. In alijs legunt de li. sapie. et inci-
piūt. Meli⁹ est ire et. In alijs vñ de q̄-
dā sermōe Augu. sed vñdecūq̄ suman-
tur absolute sine sube dñe bñdicere. et si
ne tu aut vel alio. incipiūt et finiunt. pro
ut in exequiis q̄s in dicto. triduo p̄ xp̄o
celebiam⁹ seruāt. Verūm in q̄busdā ec-
clesijs loco tu aut dñe terminant. beati
mortui q̄ in dño moriunt. que vba sunt
de p̄p̄o. xliij. ca. Frequenter aut in b̄
officio p̄s. Te decet. qm̄ ibi agit de redi-
tu filioz israhel a captiuitate in terrā p̄
missiōis. sic de fūcti de captiuitatis mi-
seria ad vitā p̄ficiscunt eternā. Dicit et
am p̄s. Dñe ne in furore. q̄ cum sit ferr⁹
in ordine psalterij. in p̄ octaua intitula-
tur quasi in sex etatib⁹ p̄ hunc psalmūz
deū rogātes vt septime etatis possimus
tomēta euādere. et ad octauā gloriā per-
uenire. Officiū mortuoz non habet se-
cūdas vesp̄as vt dictū ē in. v. pte s̄ ti. de
vesps. In cōcilio tolerā. statutū est q̄
sacerdos missam defuncoz celebians
vt eius inimic⁹ morē incurrat. depona-
tur. et tā ip̄e q̄ eū ad b̄ incitās exilio ppe
tuo puniat. Nūc videndū est q̄lit cor-
pus sepeliendū sit. et q̄dē qm̄ hō videt age-
re i extremis debet poni ad terrā supra

cineres vel ad min⁹ sup paleas. p qd̄ in
nuit q̄ cinis est et in cinerē reuertet. et sit
hoc exēplo bñ martini. q̄ vt in se alijs da-
ret exēplū in cinere sacēs vitā finit. et
si mortēs l̄fatus sit. legi d̄z passio dñi v̄
saltē ps illius añ eum. vt sic ad maiores
cōpūctōz moueat Et debet eē crux ere-
cta ad pedes. et mortēs eam cernēs ma-
gis p̄tereat et p̄uertat. Debet etiā sup in⁹
lacere. vt sp̄ erecta facie respiciat celū ex
emplo bñ martini. et p̄usq̄ exp̄ret. eius
aia dño cōmendet. Postq̄ vero exp̄tra
uerit cāpane dñi pulsari put dictū est in
p̄ma pte vbi agit de cāpante. Deinde cor-
pus nisi viuēs nouit inuinc⁹ fuerit. de-
bet lauari ad significandū q̄ si aia p̄ cō-
fessionē et p̄ritionē a culpa mūdara sit.
vtrūq̄. s. aia et corpus eternā glorificati-
onē et claritatē i die iudicij p̄sequet. q̄q̄
illi i fm̄ Iohem vere in dño moriunt. et
bñ sunt qui nullā secū portāt maculā. s̄
in hoc mūdo p̄niam derelinquūt. S̄z
cum de hac lorione neq̄ in veteri testa-
mēto. s. Ieruit. x. c. neq̄ in nouo. s. Act. v
c. aliqd̄ agit si omitteret non multū vt
aliū qdā curandū esset. Et augu. dicit in
li. de cura p̄ mortuis agēda corpi hūa-
no qd̄ post mortē impendit non est salu-
tis p̄sidiū sed humanitatis officiū. De-
rūtū cum maria magdalena vngerit do-
minū ante passionē Matth. xxvi. c. fecit
em̄ morturo qd̄ non posset facere mor-
tuo. Marci. xliij. c. Preuenit inq̄t vnge-
re corpus meū in sepulturā. ex hoc p̄ba-
ri pōt corpa defuncoz lauāda esse. Nā
sicut Hieroni. ait in originali sup illud
Matth. vj. c. vnge caput tuū. i. illis p̄ti-
bus vnguētis p̄ balneis utebant. Canō
tholerañ. cōcilij statuit q̄ q̄ oluina voca-
tionē ab hac vita recedūt cū psalmis tā-
tūmō et psallentiū vocib⁹ ad sepulchrū
deferant. Debet aut defuncoz portari a
p̄similib⁹ sue p̄fessionis. vt si fuerit dia-
conus a dyaconib⁹. si sacerdos a sacer-
dotib⁹ si sint ibi. alit nō ā v̄s. qz necitas

Liber Septimus

legi nō subiacet. clericus a clericis. cato-
licus a catholicis. Si vō fuerit de aliq̃
fraternitate deponet ab illis q̃ sūt etus-
vō finitatis. Mulierib⁹ vō non lz co-
pora ferre. ne cogant corpora sua lascivā
incitātia vendicare. qđ facile cōtingere
posset. Dū autē de domo ad eccliam seu
seu sepulturā porat fm quorūdā loco-
rū morē ter in via pausat. Primo ad si-
gnificādū qđ ipse in hac vita exiit vt pos-
set digne dño p̃ntari. z cū alijs sc̃is ppe-
tua dēte p̃fuit. in trib⁹ specialiter seipm
exercitavit. videlicet in dilectōe dei. i cha-
ritate p̃mī z in custodia sui. siue qđ in
fide sc̃e trinitatis vixit atq; vitā finivit.
Secdo ad representandū qđ dñs in triduo
in ṽtre terre pausavit. Tercio tres pan-
se sūt in via. vt p tres dīctas psalmodie
q̃ tūc dī. trīna fiat ei absolutio a delict⁹
tribus mōis. s. cogitatōe. verbo. z opere
cōmissis. Exo. iij. Dīa trīū diez ibim⁹
in solitudine. Deinde ponit in spelunca.
in q̃ in qbusdā locis ponit aq̃ b̃ndicta. z
prune cum thure. Itē b̃ndicta ne demo-
nes qđ multū. eam timē ad corpus acce-
dāt. Solē nanq; desuere i corpora mor-
tuoꝝ. vt qđ nequerūt in vita saltē post
mortē agāt. Tūc vero ibi ponit ppter
ferorē corpis remouendū seu vt defun-
ct⁹ creatori suo acceptabilē bonoꝝ ope-
rū odorē intelligat obrulisse. seu ad ostē-
dendū qđ defunctis p̃sit auxiliū oionis
Carbones in testimoniū qđ terra illa ad
cōsuevns ampl⁹ redigī non p̃nt. Plus
enī durat carbo sub terra qđ aliud. De-
dera qđ vel laurus z binōt que sp̃ servāt
vīroꝝ in sarcophago corpī substernunt.
ad significandū qđ q̃ moriunt in xpo vi-
vere nō desinēt. nā licet mūdo moriant
fm corpus. tñ fm aīam viuūt z renū-
scūt deo. alia nū p̃sideratē habebāt i fu-
nerib⁹ antiq̃ cīpsios. qđ vīcz sic cīpsios
cesa nō itēq; surculiscit. s. tota morit. Ita
hō mortu⁹ nō renūscit. Fuit etīaz hec

non qđ cadaverib⁹ insit sensus. sed in fi-
gurā videlicet. vel ad resurrectionē spe-
randā. vel ad dei misericōdiam seu benivo-
lentia. puocandā cui talia pietatis offi-
cia placēt. Debet at qđ sic sepeliri vt ca-
pite ad occidentē posito. pedes dirigat
ad orientē. in q̃ q̃si ip̃a positione orat. z
innuit qđ p̃mpt⁹ est: vt d̃ occasu festinet
ad ortū. de mūdo ad celū. Et in quocū-
q; loco extra cimiteriū xp̃ian⁹ sepeliat.
sp̃ crux capiti illius apponi debz. ad no-
randū illū xp̃ianū fuisse. qđ hoc signum
diabolus valde veret. z timeret accedere
ad locū crucis signaculo insignitū. De-
bent qđ fideles xp̃i sepeliri induti suda-
rijs. p̃nt puiciales observāt. qđ sumūt
ex euāgelio in quo legit d̃ sudario z sin-
done xp̃i. Quidā vero cilicio insunt.
vt hac veste insignia p̃nie representent.
Nā cinis z ciliciū arma sunt penitentū.
Nec debēt induti vestib⁹ cōmunib⁹
p̃nt in italia sit. Et vt quidā dicunt dñt
habere caligas circa tibias. z subtalares
in pedib⁹. vt p hoc ip̃os esse patos ad iu-
diciū respēnt. Clerici vero si sunt or-
dinati. illis indumētis induti sint. qđ req̃-
runt ordines quos hūt. Si vō n̄ hūt or-
dines sacros more laicoꝝ sepeliat. De-
rūt si licet in alijs ordinib⁹ ppter paup-
tatē hoc sepi⁹ omittat. in sacerdote tñ et
ep̃o nullo mō p̃mittendū est. Vestes
enī sacerdotales virtutes significāt. cuz
qbus p̃ceteris sunt dño p̃sentādī. Eutici-
anus papa statuit vt nullus martyres
sepeliat sine dalmatica collobio aut pur-
purato. Circa hoc at p̃siderādū ē vtz
xp̃s vestit⁹ fuerit post resurrectionē: et
vtrū celū vestitus ascenderit. z vtrum
duob⁹ discipulis euntibus in emaus z
ceteris discipulis z mulieribus vestitus
apparuit. Siquidē angeli legunt vesti-
ti apparuisse. iuxta illud ioh. Vidit āge-
los sedētes in albis. Et alibi. Ecce duo
virī astiterūt iuxta illos in vestib⁹ albis

q̄ et dixerūt. Hic ibi q̄ assumptus est a vobis in celū. sic veniet quēadmodū vldistis eum eunē in celū. Nepe xps vestitus ascendit i celū. iuxta illud. Quis est iste q̄ venit de edom tinctis vestibus de bosra. Itē angeli dixerūt. Quare rubrū est indumentū tuū. Querit etiā vtrū hoies erunt nudī post dicz iudiciū an vestitī. Et videt q̄ vestitī. Nam sp̄ angeli apparere solēt vestitī. et xps etiā p̄ resurrectionē cum veste appuit. et in itāl figuratōe vestitus fuit. Vñ et appebant vestimēta eius alba sicut nix. Cōtra videt q̄ nudī erūt. q̄ habet auctoritas q̄ in eadē forma erim⁹ in q̄ fuit adaz priusq̄ peccaret. et etiā in meliori. sed tunc fuit nudus. ergo nudī similit̄ erim⁹. Solutio. nll diffinim⁹ de veste. sed hoc solū dicimus q̄ ibi nō erit deformitas nec vlla aduersitas vel infirmitas. et erim⁹ vestitī et ornati vestimētis virtutū. Quis at et in quo loco sepeliri debet. et vtrū locus sepulture aliqd cōferat. dictū est in p̄ima pte vbi de cimiterio agit. Illud aut nota q̄ q̄ scriptū est. Ierū. xxi. c. pontifex ad oēm mortuū etiā patrē vel m̄p̄ez non ingredit̄ neq̄ egredit̄ de sc̄tis. hic est q̄ roman⁹ pontifex ad nullū defūcti domū accedit. Itē q̄ ibidē d̄r Sacerdotes non radēt caput. nō barbā. nec i crinibus suis faciēt inscissurā. Ideo q̄ de caroz morte tristat̄. barbā nutriūt. nec crines p̄scindūt. et etiā nigris vestib⁹ ornant. vt p̄ nigredinē et dolorē cōsepulsi mortuo videant. Hic etiā queri pōt vix voces mortuoz loquant̄. Et videt q̄ sic iuxta illud. p̄phe. Exultatores dei in gutture eoz. Et hōmīda papa dicit q̄ illi q̄bus cum falsa misericordia indulserimus ante tribunal xp̄i p̄ra nos facient q̄stionē. Et Augu. dicit q̄ defuncti q̄ nesciūt que h̄ fiunt dū h̄ agunt postea audiunt ab his q̄ mouendo hinc recedunt. Sed ap̄s p̄radicere videtur dicens. q̄

tunc lingue cessabūt. Et p̄s. Non mortui laudabūt te. Et nota fm̄ Aug. q̄ rēpus qd̄ inter hoies moriē et vltimam resurrectionē interpositū est. aias abditis i. nobis occultis receptaculis continet. Postremo nota fm̄ ingm̄ Jobem be leth q̄ atq̄ solebāt dicere. q̄ qñ aie sunt in hūanis corpibus vocant̄ aie. in inferis manes. qñ vero celos ascendebant spūs. qñ aut̄ recens erat sepultura. sine qñ spūs circa sepulturas errabat vmbriā vocabāt. Vñ p̄s. Nam et si ambulauero in medio vmbre mor. et. Et ideo tūc panē et vinū ponebāt sup̄ sepulcra mortuoz. vt dictū est sub festo cathedre sc̄ti petri. In missa p̄ mortuis dicit̄ qñq̄ epistola. Vir fortissimus iudas. j. macha. xij. c. qñq̄. Nolumus vos ignorare de dor. Thesal. iij. c. quādoq̄ Audiat vocem de throno dicentē Apoc. xliij. c. quādoq̄ Ecce misterīū vobis dī. j. Cor. xv. Dicit̄ etiā quādoq̄ euāgelistū. Amē amen dico vobis q̄ venit Jobes. v. ca. quādoq̄ Dixit martha Job. xj. c. quādoq̄. Sicut est pater suscitat Job. v. c. qñq̄. Omē qd̄ dat mihi p̄ Job. vi. cap. quādoq̄. Ego sum panis. qd̄ est ibidez De quattuor coronatis.

De quattuor coro

natis hoc notabile reperit q̄ qñ q̄ fuerunt qui venerāt ad cōstruendum t̄ Anplū dyocletiani cognito q̄ essent christiani martirio sunt coronati quozū nomina : q̄ nota fuerunt. Idcirco in collecta ponunt̄. Post duos vero annos alij quattuor martyri suscepērunt quozū corpora sepulta sunt iuxta corpora predictozum quinq̄. quozū nomina fuerūt ignota. Ideo statuit melchisedes papa. vt dies eozum sub nominibus predictozum quinq̄ celebris haberet. et sic vacuū est q̄ttuor coronatorū postea vō fuerit cuiāda fligioso eoz nomia

retelata scz seueri seuerini. car pophori
et victorini. nomen festi tñ ppter ea mu-
ratū nō est. nec etiā dies in kalendario.

De beato martino

De beato martino

o sciendū est q̄ dicit par apostolis
nō ppter suscitatiōē mortuorū
quorūdam. vt quidā putāt cū idē mul-
ti alij fecerint martyres z cōfessores. vñ
ppter multitudinē miraculorū. sed spe-
cialiter ppter vnū miraculū. Cum em̄
esset thurosi. archieps. venit ad euz qui
dam pauper z inops tunicā ab eo pe-
tens z ipse cōcessit. iussit ergo pcurator
suo vt emeret sibi tunicā. Ille vero iussit
ad forū. z tardus rediit tunicā viles por-
rans que fere penula quasi pene nulla
poterat dici. Vñ sanctus iubet illā sibi
monstrari. Erat autē breuis fore vsq; ad
genua. manice vsq; ad cubitum. Extra
bens ergo suā pauperi dedit. z ipse pau-
peris tunicā induit. Nec multo post p-
parat se ad celebrandū missam. Et stās
ante altare sicut mos est in p̄statione le-
uauit manus ad dñm manicis laeis re-
tro labentibus licet nec grossa eius bra-
chia. nec multū carnosā essent. z cū pre-
fata penula nō nisi vsq; ad cubitū pren-
deretur remanserūt eadē brachia nuda
tunc venerūt miraculose auree torques
sp̄as decenter operuerūt. z globus ig-
neus apparuit sup caput eius. p qd de-
monstratū est spūm sanctū sup eum de-
scendisse ad robur sicut sup apostolos
in penthe. Vnde dicitur hoc nō immeri-
to dictus est par aplis. Est etiā par eis i
officio. Cōsiderandū autē est q̄ ipse solus
inter p̄fessores institutiōis habet octa-
uas. sicut beatus laurētius inter marty-
res. Ille em̄ dixit. Igne me examinasti
z nō est inuēta in me iniquitas Et mar-
tinus in agone mortis dixit demoni a-
stanti. Nil inuenies in me cruenta bestia
Ecce quō cōcordat. Ille p̄pollens mar-

tyr quare p̄ oibus alijs octauas z vigi-
liam habet. Iste cōfessor excellēs qua-
re pre oibus alijs octauā habet. cappā
eius reges francorū cōsueuerūt portare
in p̄lijs. vt dictū est in scda pte vbi agit
de sacerdote. Fortunatus poeta vñ vita
egregi⁹ z ingenio p̄clar⁹ de ytalīa ihu-
ronis veniēs gesta beati martini cōscri-
psit tempore Iohannis pape. iij.

De sancto andrea aplo.

Eatus andreas

b nigrī fuit coloris. barba prolī-
ra stature mediocris. hoc iō
dicim⁹ vt sciat qualis in eccia debet de-
pingeri. qd de vno qz aploz z alioz mul-
torum scōsi sciendūz esset P̄dicauit
autē in achia z athenis. z circa ptes illas
Excellentis fuit valde meriti. nec sine
causa brūs grego. adeo fuit sibi deuor⁹
q̄ ei fecit p̄p̄iū officiū z monasteriū cō-
didit z ibidē monach⁹ extitit. Vigiliāz
ex institutiōe nō habet. qz est in tpe seū
nīorū. quare non fuit necesse institui ei
vigiliā. z idē est de b̄to thoma aplo. Sa-
ne ossa eius ac beati luce enāgeliste tpe
cōstantini scōi imp̄atoris translata sunt
apud cōstātinopolim. Hac die dñs epla
Corō crediit ad iusticiā. Ro. x. c. Et enā-
gelisū Ambulās ihs iuxta mare. Mat.
iij. c. Postcōlo. Venite post me. q̄ est
ibidē. In vigilia vero est introit⁹. Dñs
secus mare Mat. iij. Et enāgelis. Sta-
bat iohes z ex discipulis Ioh. j. c. Post
cōmunio Dixit andreas. Ioh. j. c.

De sancto Nicolau epo

Egitur q̄ cum in

l quadā eccia q̄ dicit crux suble-
cta monasterio scē marie de ca-
ritate. nondū historia b̄ri nicolai can-
ta. ref. frēs eiusdē loci priorē suū vt eā sibi
cantare liceret instāter rogauerūt. Ille
vero p̄ p̄cise negauit dicens incōgruū fo-
re p̄stinum morē nouitatib⁹ immutare

Illis vo instantibus indignatus rñdit
 Recedite a me. qz nona cātica immo lo-
 culatoria qdā in mea eccia nō cātabūt.
 Adueniēte aut eiūdem sc̃i festiuitate.
 fratres cū qdā ai tristitia matutinaꝝ vi-
 giliis pegerūt. Cūqz oēs i lectis se rece-
 pissent. ecce brūs nicolaus p̃iorū visibi-
 liter terribilis apparuit. quē a lecto ex-
 trahēs p capillos dormitorij pauimēto
 allisit. et incipiens. O pastor eterne. per
 singulas vocū differētiās ṽgis q̃e i ma-
 nu tenebat. grauissimos scr̃ sup dorsuz
 illi⁹ ingeminās p ordinē morose cātan-
 do antiphā ipam ad finē pduxit. Vi-
 bus ḡ illius clamoribus excitatis. semī
 uinus ad lectū deponat. Qui tandem
 ad se rediēs dixit. Iter z hystoriā nouam
 sc̃i nicolai decantate. Tpe heinrici q̃rit
 impatoris ossa sc̃i nicolai apud vibem
 barrensem translata sunt.

De venerabili Beda presb̃ro.

Beda venerabilis

b p̃sbr et monachus et egregius
 exp̃ositor claruit in anglia cir-
 ca annū dñi. dclxxxvij. q̃ lz in sc̃orū ca-
 thalogo p̃p̃t̃et. h̃ tñ ab ecclia sc̃tus h̃ve-
 nerabilis appellat duplici rōe. Pri-
 mo qz cū p̃ nimia senectute ei⁹ oculi ca-
 ligarēt faciebat se duci p villas z castra
 vbiqz ṽbū dñi p̃dicando. Cūqz qdā vice
 p quādā vallē magnis lapidib⁹ plenaz
 transiret. qdā ex ductorib⁹ d̃r̃sorie di-
 xit et q̃ ibi magnus erat ppl⁹ s̃gregar⁹
 expectans eius p̃dicationē ausde z silē-
 ter. Et tñc ille incepit p̃dicare fernēter.
 Et cū in fine cōclusisset p oia secula se-
 culorū. mox oīs lapides alta voce cla-
 masse dicunt. Amen venerabilis p̃. Et
 iō venerabilis pater appellat. Alij vo
 asserūt qz angeli rñderunt B̃ndixisti ve-
 nerabil p̃. Secūda cā est qz post ei⁹
 morē clericus quidaz sibi deuotus q̃n-
 dam verum edere cupiebat. quem in il-
 lius tumulto sc̃lpti faccre intendebat i-

cipiens sic. Hac sunt in fossa. volē a ver-
 sum taliter terminare. bede sancti ossa.
 Sz quia talem finē versus congruitas
 nō patiebatur et sedula mente reuolue-
 ret. nec congrū finē videret. dū quadaꝝ
 nocte multum sup hoc cogitasset mane
 ad tumultū p̃perans. manibus angelic⁹
 taliter verum sc̃lptū reperit finitum.
 Hac sunt in fossa bede venerabilis ossa
 Eius autē corpus apud sannā deuoti-
 one cōgrua dicitur coli.

De sancto Thoma apostolo

Historia seu legē

b da de sancto Thoma aposto-
 lo. et siquid ex ea in rñsonijs ṽl
 antiphonis sumptū rep̃it inter apocri-
 fa deputatur. In ipso autē festo legitur
 ad missam euangelij. Thomas vn⁹ ex
 duodecim. Iohānis. xx. c.

De festis sanctorū Stephanī Jo-
 hannis euāgeliste z innocentum.

Ost domini nati

p uiratem. seq̃nti die fit festum d̃
 obitu beati Stephanī protho-
 martyris. et tñ ip̃e fuit passus in augu-
 sto. quare autē hoc fiat sub festo inuen-
 tionis ei⁹ dictū est. Querit quare h̃
 tria festa ṽicz sanctorū Stephanī Iohā-
 nis et innocentū immediate post festū
 natiuitatis dñi ordinantur. Rñdeo pri-
 mo vt christo capiti et sponso omēs sui
 comites adiungant. natus em̃ x̃ps sp̃o
 sus ecclesie in hunc mundū tres sibi co-
 mites adiunxit. de quibus dicitur in cā-
 ticiis. Dillectus meus candidus et rubi-
 cundus electus ex milibus. Candidus
 q̃tum ad iohannē euāgelistā p̃ciosum
 ṽginem et confessorē. Rubicundus
 q̃tū ad stephanū prothomartyrē. Ele-
 ctus ex milibus q̃tum ad magnā tur-
 bam innocentum. Secūdo vt sic ecclia
 martyꝝ genera quorū quidē martyrij
 christi natiuitas causa fuit insimul adu-

Liber

Septimus

paret. Triplex est enim martyrium.

Primum voluntate et opere. tale fuit martyrium. b. stephani. et hoc est dignissimum in genere. b. autē dicim⁹. q. aliq. cit. cūstantia facere possit q. aliq. cōfessor aliq. martyre dignior esset. Et iō festum eius pcedit alia et cōtinuat festo dñice natiuitatis. vñ in ipso festo legist. Morē quā saluator dignat⁹ est. p oibus part. hanc ille p̄mus p oibus reddidit saluator. Et itez. Christus heri natus est in terris. vt hodie stephanus nasceret in celis. In festo beati stephani introit⁹. Etenim sederūt principes et a iherus me loq̄bāt. In q. oñdunt infidie p̄ncipuz iudeoz beato stephano infidiantium. Epistola ē Act. vi. c. Stephan⁹ plenus gr̄a et fortitudine. q. sicut dicit augu. in sermōe hui⁹ diei cū plurimum habeat ammiratōis in ip̄a specie nō minus pri. nel mysterio dignitatis. in q. narrat taz passio ip̄ius q. passionis cā. et meritis seu remuneratio. Et b. etiaz insinuant⁹ et repñtāt in rñsorio qd est. Sederūt pñci pes. et i. illa qd est. Video celos ap̄tos Act. vii. Et i nocturnali etlā officio idē repetit vt oñdat q sepe et sepi⁹ cōsiliati sunt principes sacerdotū in mortē eius Euangelii est. Ecce ego mitto ad vos. Math. xxii. c. Et seqt. Hierlm hierlm q. occidis pphetas et lapidas eos. Grephan⁹ em fuit lapidatus. Dicist etlā ibi a sanguine abel iusti. Sicut em ille fuit p̄thomartyr in ve. test. sic ille in nouo. Historiā sancti stephani p̄posuit Alcu. in karoli magister et capellan⁹. nocturnales antiphonas de psalmis qd m̄tulant accepit. cetera de actibus ap̄loz Antiphonis etlā laudū qdā versus p̄e m̄tunt. put dictū est in sexta gre s̄b do m̄nica de trinitate. Freqntatur aut in p̄sulis allelusa. vel p̄pter solennitates dñice natiuitatis. vel p̄pter gaudiz de consortio stephani angelice concionis. Dicist etlā illud capitulū. Stephanus

plenus gratia. et illud. Surrexerūt qdā Que sunt Act. vi. c. Et illud. Cū eēt stephannus. qd est ibidē. Secundū martyriū est voluntate et non ope. qle fuit martyrium beati iohannis euāgeliste Qui martyr fuit sicut patet in illa antiphona. In feruentis olei dolū missus iohānes apostolus. diuina se p̄tegere gratia illesus exiuit vt sicut nō senserat carnis estū quia virgo fuit mente et corpore. sic nec estum feruentis olei sensit. In natali autē eius canit in quibsdā locis vna missa in exordio lucis ad notandū q ipse accepto lumine hui⁹ mūdi. sacrificiū virginis sp. obtulit deo Quia em nō poterat h̄e vigiliā p̄pter festum beati stephani statutū fuit vt du. as missas haberet. In missa de b̄o iohāne est epistola. Qui timet deū. Eccl. xv. c. Euangelii est. Dixit iesus petro. Io. vlti. ca. et cantat allelusa. Valde bonorādus ē. et quod ibi dicist. qui supra pectus domini ē. sumitur de Io. vlt. c. Introitus ē. In medio eccie. Eccl. xv. ca. et rñsorii. Exijt sermo. Io. vlt. c. Tē allelusa. Hic est discipul⁹. Io. vlti. c. Om̄nino. Exijt sermo. q. est ibidē. Dicist etiam ad horas capitulū. Cibauit. Eccl. xv. c. et illud. B̄ndictus deus et p̄i. Eph. i. ca. et illud. Qui timet deū. Eccl. xv. c.

Et nota q. b̄tūs iohānes euāgelista in festo beati iohānis baptiste obiit. h. q. h̄c non poterat eius festū fieri translātū est ad terciā diē natalis dñi vt omnes comites suos haberet sponsus vt p̄missum ē. et festū b̄ti iohānis baptiste in suo diē remāsīt. nec mix. q. dices illa ab angelo gaudio natiuitatis p̄cursoris autenticata fuit. Nec ē dogmatisandū q. euāgelista baptiste tanq. maior celsērit. p̄ eo q. legist. Inter natos mulierū non surrexit maior iohāne baptista. nā nō esse de ipsoz maiortate disputādū diuinitus est ostensum. Cū em dno magistri quoz vnus baptistam alter p̄fere

bat euangelistam solennē ad hoc indu-
xissent disputatōes. ⁊ quilibet valde so-
llicite inuestigasset auctoritates ⁊ rōnes
efficaces. quibus suum iohannē preferre
posset. tandē die disputatōis adueniēte
q̄libet sanctorū emulatoꝝ suo apparuit
dicēs. *En ꝑcordees sum?* in celis. de no-
bis nō disputeris in terris. Tūc illi sibi
adnutcēz oī populo visionē publicaue-
rūt et dñm bñdixerūt. Vel ideo fuit ad
terciū diē post dñi natiuitatē translātū.
q̄ forte illa die dedicata est ei basilica.
v̄l quia forte illa die redijt de pathmos
insula. vel insularius ē. fuit em̄ p̄archa
ephesinus. *Aliunt* quidā q̄ beatus Jo-
hānes cū post celebratā missam descen-
disset in tumultū euauit ab oculis cir-
cūstantiū. ⁊ cū terra ibi scaturiat de pro-
fundo addūt eū viuere. et terrā ei⁹ an-
belitu scaturire. alij in celū translātum

Igit̄ partim ex euāgelio p̄tim ex ei⁹
tribulatōe hodierna cōpilat̄ h̄istoria. in
cuius ultimo r̄sorio. s. In medio eccie
q̄d sumit̄ de libro sapiētie. in quo agit̄
de spū intellectus neuima iubilat̄. quia
p̄ spm̄ intellectus fuit de ineffabili verbo.
s. de deo vero locutus. Tercium
martyriū est ope ⁊ non volūrate. q̄le fa-
it martyriū innocentū. q̄d sicut tercius
locū obinet i dignitate. ita ⁊ inter festa
martyriū. S̄z q̄re festū innocentum cele-
brat̄ añ festū stelle. i. ephie. cum mortui
fuerint post apparitōz stelle. q̄n. s. herodes
des vidit̄ q̄ illiusus eēt a magis. *Ex̄ndet*
q̄ herodes audiet̄ rumorib⁹ de x̄po na-
to. turbat⁹ est valde. timēs amittere re-
gnū. vñ cogitauit facere interficī om̄es
pueros. vt sic x̄ps nō euaderet. h̄ fuit i-
peritus tūc. q̄m august⁹ cesar mādauit
ei q̄ ad eū veniret. aristobolo ⁊ alexan-
dro filijs ip̄i herodis respōsur⁹ corā eo
Et q̄z nō fuit ausus n̄ ire fuit. Postmo-
dū v̄o reuersus annis reuoluto q̄rto die
post natale dñi. fecit oēs pueros interficī.
a bimatu. id est biennio. et infra. Bi-

mar⁹ em̄ grece dī latine bīnensū. *Que-
rit̄* q̄re in festiuitate innocentū in missa
Gloria in excelsis deo. ⁊ alleluia. ⁊ alia
cantica leticie nō cantant̄. Dicūt mḡs
ideo. q̄ mortui sunt añ dñi passionē. et
sic ad inferos descenderūt. S̄z pari rō-
ne ⁊ in festo bri iohānis baptē subtriceri
deberent. Dicendū est q̄ hoc iō p̄tin-
ḡt. q̄z antoꝝ officij voluit nos cōiungē-
nī hac festiuitate an̄smis deuotaz mu-
lierz de morte innocentū plangentū et
dolentū. vnde causa tristitie eaz illa
dimittim⁹. et ideo legitur p̄phetia *Hie
remie. xxxj. c. de innocentibus.* Vox i ta-
ma audita ē. q̄ ad literā de beniamitis
exponit̄. q̄ interfecti sunt p̄pter vxorem
leuite. quā opprēsserāt. ⁊ rachel fuit ma-
ter beniamin. vel q̄ rachel que interptā-
tur onis vel vidēs. intelligit̄ eccia q̄ plo-
rat filios suos. scz triplices. Primi sunt
martyres p̄siderans eos esse sibi subtra-
ctos. ⁊ nō vult p̄solari in p̄nti. h̄ oēs p̄so-
larēm trāsfert in furorē. q̄z nō sunt. s. p̄-
sentes. Secūdos filios luget eccia q̄ fe-
re ad partū veniunt in quib⁹ pat̄is abor-
tum. Tercij v̄o sunt q̄ iam renati in ba-
ptismo erant. h̄ p̄ peccata retrocedunt.
Hos et illos luget eccia. q̄z non sunt. i.
q̄z dñati sunt. Et ideo q̄z luget eccia cā-
tica leticie subtricerit̄. Pōt esse ⁊ alia rō
Nā cantica leticie p̄p̄le post victorias
cantari debent. Vnde ezechie dictū est
Dispone domus tue ⁊c. q̄z post victoriā
habitā nō cecinit cantica leticie. S̄z ino-
centes nō habuerūt victoriā. nō em̄ eys-
ctoria vbi pugna nō est. Media rō est.
Quidam tū p̄ alleluia cantāt in missa.
Laus tibi x̄pc. *Alij* Cantemus eya. Et
dī ep̄la. Vidi supra montē. apoc. xliij.
Et euangelij. Angelus dñi apparuit.
Mat. ij. Si aut̄ illud festū in dñica cō-
tingat nullū canticū leticie subtricerit̄ p̄-
p̄ gaudij resurrectionis. In ocranis q̄z
eorū cantica leticie cantant̄ pro signifi-
catione gaudij q̄d accepturi sūt in ocrā

na. i. i. resurrexione. Quia h̄ ad inferos
descenderunt. resurgent tamē nobiscū
in gloria. Octave em festivitātū celebra-
tur in memoriā generalis resurrexiōis
quā significāt. Rursus quia hac die trī-
sticiam mulierū repitamus in multis
eccijs dyaconi non vtunt̄ dalmaticis.
nec subdyaconi subtilibus. i. tunicellis
ad notandum. q̄ innocentes statim in
morte primā stolam non receperunt. s̄
ad infernū descenderunt. de hoc in ter-
cia parte dictū est sub t̄st. de coloribz s.
In hoc festo dī capitulū illud Vidi su-
pra montē. Apoc. xliij. c. et illd. V̄l sūt
qui cuz mulieribus. et illud. V̄l empti
sunt. que sunt ibidem. Et aduerte q̄ an-
tiphone nocturnales de psalmis sumū-
tur. cetera de epistola vel euāgelio. **Q**
autē dicūt centū q̄dragintaquor milia
finitū ponitur p̄ infinito. **Q** etiam dī.
vidi sub altari dei animas interfecto-
rum sic est accipiendū. q̄ iohannes vidit ani-
mas interfectoꝝ sub altari. i. hūillatos
capiti suo. vel in absconso. q̄ nemo p̄ci-
piat hic quō ibi sunt. S̄z quare solēizat
eccia de morte innocentū. q̄ non habu-
erunt voluntatē patiēdi. V̄idet q̄ ea-
dem rōne. si aliquis tyrannus interfice-
ret tot pueros deberet eccia similiter so-
lenizare pro illis. qd̄ vez non ē. R̄nde
rī pōt q̄ hoc festū p̄pter tria celebrādūz
est licet voluntatē nō habuerint patiē-
di. Primo quia christus in eis quereba-
tur et occidebatur. Secūdo quia Chri-
stus in eis celabatur diabolo et herodi.
Tercio quia nomē dñi non loquēdo s̄
moriendo confessi sunt. q̄ pro x̄po et vi-
ce x̄pi occisi sunt. Erant autē innocētes
q̄ circūcisi. nam circūcisio erat tunc re-
mediū p̄ originale peccatū. licz uon ita
sufficiens sicut s̄a baptisimus est. Illud
autē sciendū est q̄ in q̄busdaz eccijs in
die natalis dñi dyaconi vesp̄is finitis in
honore beati stephani q̄ eximius dya-
conus fuit in tripudo conuenientes:

cantāt antiphonā de sancto stephano et
sacerdos dicit collectā. Nocturnos etiā
et officiū crastinū celebrāt. etiā b̄ndictio-
nes sup lectiones dant. qd̄ tñ facere nō
deberēt. Et eodē mō faciūt sacerdotes
in festo beati stephani i vesp̄is in hono-
rē s̄cti iohānis. q̄ ipse sacerdos fuit. Et
puerī in festo sancti iohānis in honore
innocētū. Subdyaconi v̄o faciūt festū
i quibusdaz ecclesijs i festo circūcisōis
vt ibi dictūz est. In alijs in epiphania.
Et in alijs in octavis epiphanie. qd̄ vo-
cant festū stultoꝝ. q̄ em ordo ille antiq̄-
tus incertus erat. nā in canonibus anti-
quis quibz vocat sacer. et quibz non. iōs b̄
dyaconi certū ad festādū nō h̄nt diē et co-
rum festū officio celebrat confuso.

De Apostolis.

Postolus grece

a interpretat missus latine. Inde
ap̄li dicti sūt. q̄ a x̄po missi su-
erūt euāgelizare p̄vniuersum orbē. Sa-
ne eccia in cōt̄ de ap̄lis solēizat et canit
in matutinis. Ecce ego mitto vos. quia
oēs electi sunt s̄i a dño post sermōz ad
eos factū in monte. sicut h̄i in Mar. et
Mar. q̄ vicz electi sunt duodecim. De
q̄busdā tñ facti eccia officiū ap̄li sicut
de b̄to Petro p̄pter priuilegiū dignita-
tis. de Paulo. quīs nō sit de. xij. p̄pter
priuilegiū p̄dicatōis. de b̄to iohē p̄pter
priuilegiū amoris siue v̄ginitas. et de
b̄to Andrea p̄pter priuilegiū crucis quaz
ita ardentē p̄dicauit. p̄cupiuit et babu-
it. Per horas dī capitulū illud. Tā non
estis. Eph. ij. c. et illud. Nō vos me ele-
gistis. qd̄ est ibidez. et illud. B̄tis vir q̄
suffert. Iaco. j. ca. Et illud. Magnifica-
uit eū in timore inimicoꝝ. Eccl. xlv. ca.
et illud. Statuit illi dñs testamētū sem-
piternū. ibidē. et illud. In fide et lenita-
te ipsius sanctū fecit illum. ibidē. et illd.
Ibant apostoli gaudētes. Actū. v. et il-
lud. Nā quos p̄sciuit hōs et p̄destina-

nit cōsomes. Ro. viij. z illud. Corpora
scōp in pace. Eccl. xliij. z illd. Nō esu
rient neqz sitiēt ampli⁹. apoē. vij. z illd.
Nos insensari vitā illoz. sap. v. et illud
Ipo summo angulari lapide xpo iesu
Eph. ij. Hic aut vigiliās et octavas. qz
si cōpatimur z pregnabim⁹. de B dictū
est in. vi. pre sub q̄ta feria terciē hebdo
made aduēnus. Instātia thē de be. Jo
hanne euāgelista q̄ ad iesum. qd p̄n
git. tū qz vt dicit qdā nō fuit martyr nī
si aio. tū ppter festū be. stephani qd est i
vigilia festi ei⁹. In vigilijs aploz dicit
ep̄la. B̄ndictio dñi sup ca. Prouer. x. et
Eccl. xlv. Itē illa Per man⁹ aut. Act. v
Et euāgelīū. Ego sum vitis. Jo. xv. ca.
In festis vō aploz dī epistola Jā non
estis hospites z aduene. ad Eph. v. ca.
Itē illa Hi sunt vīri. Eccl. xliij. Itē il
la. Scim⁹ qm̄ diligen. deū. Ro. viij. ca.
Itē illa B̄ndictus deus z p̄ dñi nostri.
Eph. i. Itē illa Spectaculū facti sum⁹
ad Corin. iij. c. Itē illa Vntuigvīm.
ad Eph. iij. Item alleluia est Ego vos
elegi. Jo. xv. Itē illud Venite ad me
om̄s q̄ labo. Math. xj. Euāgelīū vero
dī. Hoc est preceptū. Jo. xv. Item illd
Hec mando vobis. qd est ibidem. Itē
illud. Ecce ego mitto vos. Math. x. Itē
illud Facta est contentio. Lu. xij. Itē
illud Designauit dñs. Lu. x. z illd Ego
sum vitis vera. Job. xv. Itē illud Di
xit symon petrus. Math. xix. ca. Post
cōmūio est Amē dico vobis q̄ vos q̄
reliq. Math. xix. Item illa Vos q̄ secu
ti. q̄ est ibidē Et nota q̄ tres apli legū
tur tm̄ vīui fuisse rome. s. pet⁹ paulus z
iobānes. z tres euāgeliste. s. iobes mar
c⁹ z lucas. Notādū ē etiā aplos siue
xp̄i discipulos nō iō tm̄ fuisse passos. qz
p̄dicabāt de xpo. s. qz ipm̄ deificatū aie
bāt sine romanoz auctoritate. qd ipi p
hibuerāt. Eccia oli statuit fieri cōlter fe
stum de oib⁹ aplis in kal. maij. vt dictū
est sub sexto aploz philippi z iacobi.

De Euangelistis.

Ostaplos eccle-

p sia venerat et euāgelistas. q̄ si
tm̄ p̄dicauerūt s̄ etiā euāgelista
sc̄pserūt. Legit ei gen. iij. q̄ fluit⁹ egredi
ebat de loco voluptatis ad irrigādū pa
disū. q̄ diuidit in q̄tuor capita. s. phison
geon tigrim z eufraten. Sane allegori
ce fluit⁹ ille euāgelica p̄dicatio ē que a
xpo p̄cedit. a q̄ generalr ois voluptas
emanat. Venite inq̄ ad me oēs q̄ lab.
z one. est⁹ z ego reficiā vos. z inuentet⁹
requiē aiab⁹ vris. Iugū ei meū suauē ē.
z on⁹ meū leue. gustatez videre qm̄ sua
uis est dñs. brūs vir q̄ sperat in eo. Hē
cte aut hec p̄dicatio fluio p̄pat. tū qz
reficit abluit et secūdat. tūz qz fluit⁹ dī
a q̄ fluēs. z vt salo. ait. Nō p̄funda vba
ex ore vīri z torrēs inuadās ē fons sapi
entie. q̄ tā lōge lateqz defluxit vt mūdū
replenerit vniuersum. iux illud. Eūtes
in vniuersū mūdū zc. Qua ppter i om
nē terrā exiuit sonus eoz z in fl. oz. ter.
vba eoz. Hec irrigat padisūz. s. secūdat
ecciam. iux qd dicit apls. Ego plātaui
appollo rigauit de⁹ aut incrementū de
dit. Hic ē cū fons oroz pute⁹ aqz vi
uentū q̄ fluūt impetu de lybano. Flu
uius aut iste in q̄tuor capita diuidit. qz
p̄dicatio xp̄i in q̄tuor euāgelia deriuat
Nā lz sc̄pserint multi euāgelia. qz luca
testāte multi conati sūt ordinare narra
tionē rez q̄ in nobis cōplete sunt. tm̄ nō
nisi q̄tuor: recepta sunt ab eccia. videli
cet Mathei Marci Luce et Iobānis.
qd vīqz factū est q̄druplici rōne. Pri
mo ad ostendēdū duoz testamētoz cō
cordia. sic cū in ve. test. vn⁹ fuit legis
tor. s. moyses. z q̄tuor maiores p̄phete.
scz ysayas hieremias ezechiel z daniel.
z duodeci minores p̄phete. z multi sapi
entes vt iob dauid salomon z iesus sy
rach. ita z in nouo testa. vn⁹ fuit legis
tor. s. xps. z q̄tuor euāgeliste. z. xij. apli.

et alij multi doctores. vt Hieronymus. Augustinus. Ambrosius z Gregorius. vt per hoc ostendatur q̄ rota cōtineretur i medio rote. z duo cherubin sese respiciunt versis vultibus in xp̄icatarum.

Secundo pro mysterio quadrige amē nadab. de qua sponsa dicit in canticis. Alia mea turbata est ppter q̄drigas amē nadabab. Amē nadab em̄ interpretat sp̄o tanens dñi. Hic est xps q̄ factus hō ob latus est. qz ipse voluit. Huius q̄driga ē euangelica doctrina. p quā eius sama p mundū vehit vniuersum. cuius q̄tuor rote sunt dicti quatuor euāgeliste. Propt̄ hanc q̄drigā sponsa. i. eccia salubri dolore turbatur ad pensitandā. Tercio ad designandū liberatōem generis humani a morte quadrifica. i. a transgressiōe q̄dripli cī. Prima transgressio fuit mādari in paradiso. Secunda legis naturat Tercia legis scripte. Quarta euangelij. Vel potius peccatū fragilitatis p impotentiam. simplicitatis p ignorantia. securitatis per negligentia. z malignitatis p inuidia. His em̄ quatuor modis peccandi anima mortē et sepat a deo.

Quarto p mysterio forme quadrige Sicut em̄ inter ceteras formas q̄dratū sic inter ceteras doctrinas euāgelij solidius z stabilius pseuerat. nā illud vndi q̄ stat. z iō legit Apo. xxi. q̄ ciuitas in q̄dro posita ē. z illud ppter stabilitatem appellat eternū. p cuius grām hō q̄drat in moribus. i. in virtutibus solidat. Ceterū istoz potius q̄ alioz euāgelia recepta sunt. tū qz ipsi diligētius z aptius historica euāgelica descripserūt. tū qz licet aliqui varia seu diuersa. nonq̄m t̄m p̄ria seu ad uersa sc̄pserūt. tū qz isti q̄tuor p q̄tuor aialū figuras in visiōe ioh̄is et ezechielis pfigurati fuerunt. Ezechiel. j. Mathe. p hominem. eo q̄ eius intentio p̄cipue circa scribendā xpi humanitatē fuit. Vñ eius liber ab humana xpi natiuitate sumit exordium. Liber inquit generatōis

Iesu xpi zc. Marc. p leonez in deserto rugientē. eo q̄ eius intentio p̄cipue circa describendā eius resurrectionē cōsistit Vñ ei euāgelij anthonomasice i die resurrectionis legit. Vñ em̄ q̄ leo rugitu maximo tertio die suos excitat catulos ita z deus pater immensa potētia sua filiū suū tertio die suscitauit. vñ z marc. ab exclamatiōe incipit. i. a p̄dicatiōe Jo hāns in deserto clamantis z dicentis. Vox clamāt i deserto. Et scias q̄ Marcus fuit longo naso subducto supcillo pulchre oculis. calu. barba. plixa. habitudinis optime. erat medice. canos aspsus. Lucas p vitulū. eo q̄ p̄cipue circa describendā xpi passionē eius intentio versat. in q̄ xps obtulit se hostiam deo p̄i. Idē ipse sacerdos z hostia. vitul. em̄ erat hostia sacerdotalis. vñ a sacerdotis incipit dicēs. Fuit in dieb. herodis regis iudee sacerdos qdā zc. Iohannes p aquilam. qz ceteris cū dñō gradiētib. ipse in celū ad describendā xpi diuinitatē volauit dicēs. In principio erat v̄bū. de hoc dictū est in prima pte sub ti. de p̄curis. Ne siqdē q̄tuor p̄cipales intentiones designate sunt p figuras illorū q̄tuor aialū. quoz q̄libet sim visiones ezechiel. q̄tuor hz facies. qm̄ oēs de sim gulis agunt. licet quidā principali. de q̄busdā. p̄ferim cū oēs agāt de xpo. cui q̄tuor ille figure cōueniunt. Fuit nāq̄ hō nascendo. vitulus moriendo. leo resurgendo. aqla ascendēdo. Que vt melius intelligas imaginare aliqd aial habens caput q̄dratū. et in q̄libet sup̄ficie imaginare vñā faciē. vñz a pre anteriori faciē hois. a dextris faciē leontis. a sinistris faciē vituli. a pre posteriori faciē aquile. Quia s̄o facies aqlē sup̄ alias eminebat p̄t̄ lōgi colli. pductōes. iō dē q̄ erat desup. Q̄libet etiā illoz habebat q̄tuor alas. Finge em̄ q̄libet aial q̄si q̄dratū in q̄drato sunt q̄tuor anguli z in q̄libet angulo erat vna ala. Porro

hi quatuor significati sunt p̄ p̄dicta quatuor
flamina. p̄ phison iohānes. p̄ geon ma-
theus. p̄ pygim marcus. p̄ cufraten lucas
sic clare pbat Anno. iij. de euangelistis
in sermone. Sūt etiā significati p̄ quatuor
anulos arce q̄ aurei et rotundi erāt. In
auro claritas. In rotunditate q̄ incio ca-
ret et sine signat eternitas. Ip̄i em̄ eter-
nā xp̄i claritatē et clarā eternitatez de-
scripserūt. Per duos anulos a sinistris
duo euāgeliste. s. mathe⁹ et iohānes qui
ab ip̄o xp̄o fuerūt edocti significant. q̄-
dā tñ p̄ duos anulos a sinistris mathe-
uin et iohannē q̄ adhuc passibili et mor-
tali adheferūt accipiūt. p̄ duos a dextris
marcū et lucā q̄ p̄ ascēsiōe et iā facto
immortali et impassibili adheferūt acci-
piūt. Per sinistrā em̄ immortalitas. p̄ dex-
terā immortalitas designatur. fm̄ illud
Zena ei⁹ sub capite meo et dextera eius
amplexabit me. Et p̄pter hāc cām in pl̄-
cturis ecciay paulus ad dexterā et pe-
trus ad sinistram statuunt saluatoris. et
in bulla papali caput Pauli a dextris
crucis. et caput Petri a sinistris. Sa-
ne in quibusdam ecclesijs antiphona
ad magnificat i eoz officio ē. Ecce ego
iohānes vidi hostiū aptū in celo etc. apo-
cal. iij. Per horas autē dī capitulū. In
medio eccie apuit os ei⁹. Eccl. xv. et illi
Cibavit illū dñs pane vite et intellectu
ibidē. et illud Jocunditatē et exultatiōem
thesauri. qd̄ est ibidē. Dia rñsoria sum-
pta sunt de ezechiele. Primū est de visi-
one dei. s. Vidi p̄fectos etc. In laudib⁹
vō hī de mysterio p̄dicationis eoz. Di-
lecti deo et hoibus etc. Eccl. xlv. Intros-
it⁹ misse pp̄rie est Os iusti medi. sa. Tñ
iohānes euāgelista hī introitū pp̄rium
p̄pter privilegiū amoris et dignitatis.
vitz In medio eccie apuit os ei⁹ etc. qz
ip̄e nō tñ fuit euāgelista s̄ etiā p̄pheta.
qd̄ patet in principio libri apoc. vbi dī.
Beatus qui legit et qui audit verba p̄

phetie huius et servat ea que in ea scri-
pta sunt etc. Notandum tamē est q̄ iste
introitus propter privilegium p̄dica-
tionis secundario competit Augustino
Gregorio. et alijs expositozibus. Epi-
stola in quibusdam ecclesijs est de figu-
ra quatuor animalū Ecce ego iohan-
nes vidi ostiū apertum. Apoca. iij.
ca. Illie ecclesie dicunt illam Ezechiel
i. Similitudo vultus etc. Responsorius
est. Beatus vir qui timet dominū etc.
Versus est Potens in terra erit semen
eius etc. quod intelligitur de semine ver-
bi dei et bonoz operū. Sequitur Ge-
neratio rectorū benedicetur. quia euā-
geliste generant filios dei qui benedi-
cuntur. Alleluia in quibusdam ecclesi-
is est. Primus ad syon dicet. ecce assus
et hierusalem euangelistam dabo. Isa-
ie. xli. ca. In alijs vero ecclesijs dicitur
Alleluia Beatus vir. Evangelium est.
Designavit dñs et alios septuaginta
duos discipulos. Luce. x. ca. Et sequit.
Et dicebat illis. Messis quidem m̄lta
operarij vero pauci. Offertoriū est Po-
suisti domine sup caput etc. Postcōmu-
nio est Magna ē glia ei⁹ in salutari etc.

De martyribus.

Artyr grece di-

mitur testis latine Martyres ei
testes sunt q̄ xp̄s passus est p̄
omnibus et ipsi pro christo. Sane solus
beatus laurentius inter martyres vigi-
liam habet et octavam. put sub festo e-
ius dictum est. Omnes etiam marty-
res singulares habent cōmunia officia
exceptis Stephano Laurentio Iohā-
ne baptista et alijs quibusdam. Et est in-
troitus ad missam Gloria et honore co-
ronasti eum domine. vel Sapientiam
sanctorū Ecclesiastici. xliij. vel Judi-
cabūt sancti Sapie. iij. ca. vel Sacerdo-
tes dei Danielis. iij. vel Perabit iustus

Ita in pascale tpe hnt aliud officium
eo q in illo tpe oportet q frequenter repe-
tatur alla. ppter gaudiū resurrectionis.
Et tūc est introitus. Prorexisti me a cō-
uentu malignantiū rē. Et qz corona de-
betur eis tanqz victoribus. Ideo sepe fit
mentio de corona. vñ stephanus inter-
pratur coronatus. Epistola vō qñqz dē
pro vno martyre. Iustus cor suū. Ecclī.
xxxix. c. qñqz illa. Beatus homo qui in-
uenit sapientiā. Prover. iij. c. qñqz Ju-
stor anime. Sap. iij. ca. qñqz illa. Iust⁹
si morte pccpnatus fuerit. q ē ibidem
iij. ca. quādoqz illa. Beatus vlr q in sa-
pientia. Ecclī. xliij. ca. z. xv. qñqz illa. Be-
nedictus deus z pater. ad Corinth. j. c.
qñqz illa. Memor esto. ij. ad Thim. ij.
ca. quādoqz illa. Nemo militans. q est
ibidem. quādoqz illa. Beatus vlr q in-
uentus est. Ecclī. xxxj. c. quādoqz illa
Benedictio dñi sup caput. prover. xv.
ca. qñqz. Stabūt iusti. Sap. v. ca. Evan-
gelium vō dicitur quādoqz Si qs vult
post me venire. Math. xvj. ca. quādoqz
illud. Si qs venit ad me. Lucē. xliij. ca.
qñqz illud. Nisi granū. Joh. xij. c. qñqz
illud. Nolite arbitrari. Math. x. c. quā-
doqz illud. Nihil opum. qd ē ibidem.
quādoqz illud. Si qs venit ad me z nō
odit. Lu. xliij. c. Pro pluribus vō mar-
tyribus dñi qñqz epla. Lingua sapientiū
Prover. xv. cap. qñqz illa. Benedictus
deus z pater dñi nostri ihu xpi. j. Pet.
j. ca. quādoqz Iustoz anime. Sapie.
ij. ca. quādoqz Rememoramini pñimos
dies. Hebre. x. ca. quādoqz Sancti p
fidem. Hebre. xj. quādoqz. Expectatio
iustorum leticia. Proverbio. xj. ca. quā-
doqz Nisi sunt viri. Ecclī. xliij. ca. quan-
doqz Absterget deus. Apocalip. vij. c.
quādoqz Reddet de⁹ mercedē. Sap.
x. ca. quādoqz Iusti autem in ppetuū
vivent. Sapie. v. ca. quādoqz Quis
nos sepabit a caritate xpi. ad Ro. viij.
c. Alleluia ē. Ibi sunt due oliue. Apoc.

xj. ca. Euangelium vō quādoqz dicit
Cum audieritis plia. Lucē. xxi. quādo-
qz Descens iesus de monte. Lu. vi. ca.
quādoqz Videns iesus turbas. mat.
v. quādoqz Egrediente iesu de tēplo.
Math. xxiij. ca. quādoqz Attendite
a fermento phariseoz. Lucē. xij. ca. quā-
doqz illud. Sedente iesu sup montē olī-
ueri Math. xxiij. quādoqz illud. Ve-
vobis qui edificatis. Lucē. xij. ca. quan-
doqz illud. Qui vos audit. Lucē. x. ca.
quādoqz illud. Confiteor tibi pz. mat.
xj. ca. Dicitur postcōmunitio. Amen di-
co vobis quod vñ. Math. xxv. ca. quā-
doqz Et si coram hominibus Sap. iij.
capl. quādoqz Quicūqz fecerit. mat.
xij. ca. quādoqz Dico aut vobis. mat.
x. c. qñqz Signa aut. Mar. vlti. c. z quā-
doqz. Multitudo. Lu. vi. In noctur-
nali vō officio primūz responsoriū est.
Iste sanctus p lege dei sui certavit vs-
qz ad rē. z est quinti toni. qz petulantia
quinqz sensuū fuit mactata ē eis. In tē-
pore vō pascale primū responsorium ē
Beatus vlr qui meruit dñm. z est octa-
ui toni. ppter octauā q significat gliaz
resurrectionis. Quia vō sancti marty-
res in tolerandis tormētis se habuerūt
cōstanter. z cōstanter a solo deo ē. Ideo
illud respōsoriū. Venerāda martyru
rē. cātatur p eis. z ē quinti toni. qz mar-
tyres qñqz sensus deo immolauerunt.
De martyribus etiam cantantur illud
responsorium. Fulgebunt iusti z tanqz
scin. in arū. di. iud. na. z reg. incertum
rē. Sapient. iij. ca. Iusti fulgebūt in fu-
turo diuersis beatitudinibus prius ta-
men hoc seculo discurrunt. id est per di-
uersas mundi partes cursitando diui-
na verba alijs annūciabunt. z hoc faci-
unt more scintillarū discurrentiū p arū
dinetum. sicut enim scintille seu sauille
sanis arū dinetum. d est materiam fra-
gilem arūdinum atterūt z ānihilant sic
z sancti sua pdcatione ignita. i. diuino

igne accensa vicia que respectu fortium virtutum fragilia sunt destruēt. iudicabunt. id est damnabūt nationes. id ē illos qui in peccatis suis permanserunt. et regnabunt in eternum. id est in eternitate cum deo recipient immortalitatē et impassibilitatē. ceteraq; virtutes. Rursus in his vbiis exprimitur stola carnis quam sancti recipient. que p̄sistit in q̄tuor. scilicet in claritate sublimitate agilitate et impassibilitate. Nam fulgebunt clari et tanq̄ scintille subriles in arundi neto discurrent agiles. et regnabit dominus eorum in perpetuum. et ipsi cū domino impassibiles. Nam absterget deus omnē lacrimā ab oculis sanctorum ē. immo exultabunt in gloria et leta. in cubi. suis qd̄ ad stolā spūs refertur quā etiam recipiunt sancti. Et nota arundi netum est locus in quo sunt multe arundines siue canne sicut in paludib⁹. Flāte autem austro ex assidua conficatio e arūdinū ignis accenditur. scintille vndiq; aduolant. et accenditur arūdinētū. qd̄ allegorice cōtingit in sanctis. De martyribus etiam cantatur. Circūserūt in meloris. q. d. in pera. Melota te. ē vestis facta de pilis cuiusdam animalis. quod melota vocatur sine taxus. est. n. habitus necessarius ad exercitiā opīs. Per horas etias dicitur capitulū illud. Beatus vir qui suffert. Iaco. j. capi. et illud. Beatus vir qui inuentus est sine. Eccli. xxxj. cap. et illud. Beatus vir qui in sapientia morabitur. Eccli. xliij. cap. et illud. Iustorum anīne. Sapiē. v. et illud. Iusti autem. ibidem. et illud. Sancti per fidem. Hebr. c. xj. ca. et illud. Potuit enī transgredi et non ē transgressus. Eccli. xxxj. ca. et illud. Corona aurea super caput eius. Eccli. xlv. et illud. Stolam locūditatis induit. ibidem. Ibi tamen p̄dicitur. Stola glorie. et illud. Sancti ludibria et verbera. Hebr. xj. et illud. Tanq̄ aurum in fornace. Sapient. ij. et

illud. Ibi sunt qui venerūt de tribulatione. Apoc. vij. et illud. Nō esurient neq; sitient. ibidez et illud. Iusti tulerūt spolia impiorū. Sapiē. x. et illud. In bonis iustorū exaltabitur ciuitas. Prover. xj. Illud etiā sciendū ē q̄ eccia celebrat festum quorūdam martyrū veteris testamenti. put dictum ē de festo machabeorum.

De confessoribus.

Confessores di-

c cūtur laudatores. licet autem tam martyres q̄ v̄gines q̄ etiā omnes sancti veri sint xp̄i p̄fessores. martyres tū quia in trascibili vincūt trāscēdunt et sup̄lucrātōr speciale vocabulū martyrū. et v̄gines q̄ vincūt in concupiscibili nomē v̄ginū. et doctores quia alios supant in rōnali doctorū. Et hinc est q̄ martyres et v̄gines et doctores aureola decorabūtur. Sane cōfessores distinguūtur in ep̄os et in p̄byteros. De ep̄is d̄r in̄it̄o. Statuit. Eccli. xlv. ca. et ep̄la. Ecce sacerdos magnus. Eccli. xliij. Ipi. n. sunt magni sacerdotes. Et illud de ep̄is d̄r. Inueni dauid seruum meū oleo sancto meo unxi eū. quia nō tantū vincti fuerūt in baptismo et in cōfirmatione et ordinatione in p̄byteros sed etiam in cōsecratione in ep̄scopos. vt habeant misericordiā supereffluentē Et officia illa q̄ incipiunt sacerdotes p̄p̄le cōpetūt ep̄scopis. Cetera sunt cōmunia et plura sunt responsoria octantoni. quia affixerunt et crucifixerūt carnem suam cum vicijs et concupiscētijs p̄pter octauam resurrectionis. Rursus de confessoribus dicitur quandoq; ep̄i stola. Dilectus deo. Eccli. xlv. quandoq; Testifico coram deo. ad Thim. iij. quandoq; Plures facti sunt sacerdotes. ad Hebr. c. vij. q̄nq; Dedit d̄s cōfessionē. Eccli. xlviij. ca. q̄nq; Iust⁹ cor suū. q̄ ē Eccli. xxxix. c. q̄nq; Sapia lau

dabit alam. Eccli. xxiij. .c. qñq Justus
 deduxit dñs. Sap. x.c. qñq Doctrinis
 ad Hebr. xiiij. .c. qñq Ego em iam dell-
 b or illa. Iustº germinabit. Isa. xxxv.
 ca. Euangelii vº dñ qñq Sini lumbi
 vestri pñciti. Luce. xij. qñq Vigilate.
 Math. xxiij. qñq Homo pegre. mat.
 xxv. qñq Videte et vigilate. Mar. xiiij.
 qñq Homo qdam nobilis. Luce. xix.
 qñq Nemo accedit lucernā. Lu. xj. qñ
 q Vos estis sal terre. Math. v.c. qñq
 Nolite timere pusillus grex. Luce. xij.
 Postcõio est. Quinqz talēta. Math.
 xxv. et qñq Fideles seruu. mat. xxiij.
 c. 1. et Lu. xij. .c. Per horas vº dñ capim
 illud. Ecce sacerdos. Eccli. c. xliij. et il-
 lud. Bñdictionē oim gentiū. qd ē ibidē
 et illud. Cognouit eum. ibidem. et illud
 Iustus deduxit. Sap. x.c. et illud. Iustº
 cor suū. Eccli. xxxix. .c. et illud. Magni
 cantit eū in cõspectu regū. Eccli. xlv. ca.
 Sed qd hic dicit magnificauit dicit ibi
 glorificauit. et illud. Labia sacerdotū cu
 stodiūt. Malach. ij. et illud. Nō ē innē-
 mus similes illi. Eccli. xliij. .c. et illd. Fū-
 gi sacerdotio et hñe laudem. Eccli. xlv.
 c. et illud Talis decebat vt eē nobis pō
 tifer. ad Hebr. vij. ca. et illd. Collauda
 bñt multi sapiam etus et vsqz in seculū
 nō recedet memoria eius Eccli. xxxix.
 et illud Honestauit illum in laboribus
 Sap. x.b. et illud Custodit illū ab ini-
 micis. qd ē ibidem c. Illud aut notā
 dum ē q si plura festa in eadē die con-
 currāt illius q iter eos maioris erit no-
 minis officii celebrat. De hoc dictū est
 in prophemia huius partis.

De virginibus.

Officiū matuti

o nale virginū maxima ex parte
 sumit de psalmo epitalamico.
 scz. Eructauit cor meuz. in quo agit de
 laudibus sponsi et spōse. Virgines. n.
 sunt spōse xpi q sequuntur agnū quocū-

qz ierit in corpore et in anima ppter inte-
 gritatem corpis et anime. Morandū au-
 tem ē q illud rñsorū qd est de sponso.
 scz. Auduit vocē de de celo zc. qd in q-
 busdam ecclijs dñ est pñmi toni. qz vñ-
 cus ē sponsus animarū xpi. et sumit de
 Math. xxv. Illud vº qd ē de cõceptu
 mūdi. s. regnū mūdi et omnē ornatū se-
 culi contempsit zc. est quinti toni. qz ibi
 ostendit conculcatio dñqz sensuū. De
 virginibus etiam cantat illud Fulcite
 me floribus. Cantū. ij. .c. qd est expositū
 in qñta pte sub titulo de sexta In qui-
 busdā ecclijs dicunt versiculū de vgi-
 nibus illū. Elegit eaz deus et p̄legit eā
 Sed aliij rectius p̄siderantes q sola .b.
 vīrgo maria p̄lecta ē in honorem eius
 tantū dicūt illū. pro alijs virginibus dñ
 cunt. Elegit eā deus et dilexit eaz. Per
 horas etiā dñ capitulū illud Qui glia-
 ij. Cor. x.c. et illud Emuloz em. ij. Cor.
 xj. et illud Sapientia vincit Sap. viij.
 et illd memorati sunt dñe misericordie
 tue Eccli. lj. et illud Liberasti me a per-
 ditione. ibidem. et illud Accinxit forti-
 tudine lūbos suos Prover. xxxi. capit.

In officio misse si sit vīrgo et martyr
 xpius officii est. Noquebar de testimo-
 nijs tuis in cõspectu regū zc. Illa cō-
 munita sunt. excepto q de beata agatha
 dicitur introitus Gaudeamus omnes
 in domino p eo q ipa excellēter letissi-
 ma venit ad passionem sicut de ea scri-
 ptū ē. Agatha letissima et gloriāter ibat
 ad carcerem. ideo eius leticie nostrā le-
 ticiam sociamus et cum ea in domino
 congaudemus De beata etiam agne
 te officium misse est. Ne expectauerūt
 Ratio quare. potest ex eius legenda ha-
 beri. Et nota q de virginibus dicit quā-
 doqz epistola Confitebor tibi domine
 Eccli. lj. cap. qñq Qui gloriatur. ij. ad
 Corint. x. quādoqz Domine deus meº
 exaltasti. Eccli. lj. cap. quādoqz Sapi-
 entia laudabit antīnā. Sap. xxiij. qñ-

q3 Sapientia vincit malitiam. sap. viij. quandoq3 De virginibus. j. ad Corin. vij. quandoq3 Dominus possedit me. Prover. viij. Alleluia et post comunio Quinq3 prudentes. Math. xxv. c. enā- gelsū quandoq3 dicitur. Simile est regnū celorū thesauro abscondito Mat. xij. c. quandoq3 Simile est refinū celo- rum decem virginibus Math. xxv.

De festo dedicationis.

Bona in parte

q prima dīcūm ē qualiter eccle- sia dedicata sit. restat vt hic aū- qua de officio qđ in festo dedicatōis ec- clesiarū dī subijciām⁹. Festū ergo illō solenniter ab ecclia celebrat. de quo i so- bane hī. Facta sunt encenia. i. festa de- cationis in hierosolimis. et ibus ambu- labat in tēplo in porticu salomonis ad pfirmationē illius festiuitatis. et dī por- ticus salomonis. q3 salomō solebat ibi orare. et ibi orauit in die dedicationis. Hoc etiā festū in ve. testa. fiebat. Vñ le- gitur in. j. li. Mach. c. iij. Elegit iudas machabeus sacerdotes sine macula et mūdayerūt sancta. Ecclia em militans pōt mūdari. s. nō triūphās. Aug. dicit in omel. sup p̄dicto vbo Facta sunt en- cenia. Illū diem quo templū dedicatū ē. iudei solenniter celebrabant. Celebra- uerūt aut iudei encenia octo diebus q̄- re videt q̄ nos sūt festū dedicatōis de- bem⁹ octo dieb⁹ solennizare. Sed mix- ē q̄re octo diebus celebrauerūt encenia cū pasca et scenophegiā nō celebraue- rint nisi per septē dies tantū. Ad hoc ē rīssio. quia hec festiuitas specialit signi- ficat eternā dedicatōē in qua ecclia il- la. sanīma sancta ita deo dedicabitur. id ē copulabit vt non p̄it ad alios vsus transferri. qđ erit in octaua resurrectio- nis. et ideo in no. testa. habet hoc festus octauos. Hec ecclia cōstruit i baptismo et in doctrina et in penitētia. Nic. ii. au-

ditur securis et omnis generis ferramē- ta. id est omnia genera flagelloz et disci- plinarū. i. in hac ecclesia militante. que per tabernaculum moysi significatur. Tabernacula enim militatū sunt. Te- plem vō illud salomonis significauit ecclesiam triūphantem in qua hec non audītur. In matutinali officio dicunt illi psalmi in quibus fit mentio de por- tis que specialiter sunt timor et amor. si- cut habetur in psalmo illo. Domini est terra. ibi. Attollite portas principes ve- stras et. Item illi in quibus fit mentio de altari. sic in psalmo illo. Iudica me deus et discerne. Item illi in quibus fit mentio de ciuitate. vt sunt illi. De⁹ no- ster refugium et. et Magnus domin⁹ et. Item illi in quibus fit mentio de atrijs et de portis. vt sunt illi Quā dilecta ta- bernacula et. et Fundamēta ei⁹ in mō- tibus sanctis et. Sed queritur q̄re tūc dicit psalmus ille. Deus deus salutis mee et. Ad qđ quidam dixerūt q̄ ideo quia ibi fit mentio de sepulcris. sed hec rō non valet. quia ibi non fit mentio de talib⁹ sepulcris. in q̄b⁹ habitant siue se- peliuntur corpora fidelū iuxta eccliam sed de sepulcris malorum. Vnde dici- mus q̄ ille dicitur psalm⁹ eo q̄ est psal- penitentialis. et specialiter ibi de orōne habetur que in ecclesia facienda ē. Vñ de ibi dicitur. Intret oratio mea in con- spectu tuo. Dicit autez dominus de ec- clesia. Domus mea domus orōnis vo- cabitur. Octauus vō psalmus ē. Qui habitat in adiutorio altissimi. id ē in ec- clesia. quia ibi dicitur. altissimuz posui- sti refugium tuum. quia super oēs mō- tes i vertice mōtū fundata ē ecclia. Pl- tima vō antiphona. i. ad magnificat in vespertis est. Pax eterna. q3 ad hoc cele- bratur dedicatio. vt dedicemur et habea- mus illam pacē eternā. Per horas aut dī capitulū illud. Vidi ciuitatē. Apoc. xxi. ca. et illud. Ecce tabernaculum. qđ

est ibidē. et illud. Vnusq̄sq̄ pp̄ia mercedē. i. Coz. iij. et illud. Fundamētū aliud nemo pōt ponere. Coz. iij. ca. Sa ne hūc festo cōpēit q̄ Jacob vidit sca lam. et angelos ascendentes et descēdē res. i. totā ecciam vidit vna visione et ere xit lapidē. i. christū. qui est lapis in sum mo. Et est lapis angularis et fundamē tum qui omnia sustinet. Exiit in quaz in titulū p̄comialem memorialem et tri umphalem. fundens oleum desup. Si quidem iacob. i. plarus. fundit oleū su per lapidē. i. xpm ad ostendendū ei⁹ ca rissimam. Et idem p̄pherauit iacob dicēs Terribilis est locus iste. non est hic ali ud nisi domus dei et porta celi. vere do minus est in loco isto. et ego nesciebam Terribilis est em eccia demonibus xpi dei similitudinē quam habet. Et p̄pter hoc ad missam ē introitus. Terribilis est locus iste. Gen. xxviii. Sequit. et vo cabitur aula dei. Hoc apposuit beatus Grego. de suo pro eo q̄ ibi paratus est de⁹ exaudire. sicut dixit dñs Salomō iij. Regū. viij. Exaudiui orationē tuā et. Quare autē terribilis sit ostendit in ver siculo. Dñs regnauit decorem induit. scz in membris suis. et ideo terribilis ē eccia demonibus. In consecratōe ve ro altaris est introitus. Dicit dñs sermo nes mei. Isa. lix. c. et lxx. ca. Epistola ve ro sumit de Apoca. xxi. Vidi ciuitatez sanctam hierusalē et. Historium ē. Lo cus iste. i. ecclesia materialis sanctus ē. quia sanctificata est ad hoc vt ibi domi nus exaudiat preces. et ideo prestat orā tibus sanctitatem. Salomō em orauit vt dñs orantes ibi exaudiret. et domin⁹ dixit. Exaudita ē oratio tua. Hoc etia significatū est. iij. Regū. viij. ca vbi sa lomon dedicato templo ait. Quicūq̄ orauerit in loco isto exaudietur i loco ta bernaculi tui in celo. et cum exaudieris p̄picius eris. Alleluia est in quibusdā ecclesijs. V̄ p̄ metū est. Gen. xxviii

Euangelium vero est. Egressus iesus. Lu. xix. ca. eo q̄ ibi h̄i. hodie salus do mini huic facta est. In quibusdā tamen eccijs legitur euangelium de martheo. in quo habetur. Et non poterunt subuer tere domū illaz. fundata em erat supra firmam petram. Sequit offertoriū de v̄bis dauid in paralipomen. j. li. vlti. c. Vel fm alios sūc v̄ba salomonis. Dñe deus in simplicitate cordis mei. ler⁹ ob tult vniuersa hec. Obtrulerūt em sacri ficia inestimabilia que significant bonas operationes siue cogitationes et bona desideria. que inestimabilia sunt et nu mero et p̄cio. Sequitur postcōminio. Domus mea et. Isa. lxx. et Math. xxi. Nota si festum dedicatōis eccie occur rerit in passione domini fit in sequenti hebdomada. Si vero in festo ascēsiōis de ascensione fiet officium. et officiū de dicationis differat. Salomon em dedi cauit templū. xij. die mensis septēbris. et. x. die mensis occurrebat festus sceno phagia. celebrauit autē dedicationē tē pli per septē dies. et prorogauit sceno phegiam vsq̄ post dedicationē.

Incipit octaua ps

de compoto et kalendario et de prin cipibus ad illa.

Doniam sicut

ait beatus Iulug. sacerdos cōpotum scire tenent altoquin vix in eis sacer doris nomē cōstabit. sub q̄

verbo noticiā cursus xpi lune ac kalē darij intelligimus. Quontam compo tus est scientia certificandi tempus fm solis et lune progressum. Idcirco ad simpliciū sacerdotum instructōnem in hac octaua et finali pte de hoc aliqua claro compendio pstringemus. put ad vsum eccie vniuersi p̄tinere. Di aut cō

portus a cōputato tas. q̄ in ip̄o cōputan-
do procedimus. non quia in ip̄o cōpu-
tare doceamur. Et est duplex cōpotus.
scz astronomicus seu philosophicus. et
vulgaris siue ecclesiasticus. s̄ de astro-
nomico nil ad p̄ns. Vulgaris cōpotus
scientia distinguendi tempus certa rōe
siue scientia tempis discretiua fm ecclē-
sie vsū. Tempus v̄o put hic sumitur
est fm Tullii qdā quātitas annui. mē-
surn. diurne seu alterius spacij. Vel
tempus ē mora motus rex variabilis
cui⁹ ptes decet esse dicitur. s̄. ānus mē-
sis septimana dies quadrans hora pū-
ctum momentū vñcia z athomus. An-
nus cōtinet. xij. menses. vel. liij. septima-
nas. z diem vñā. vel trecentos sexagin-
taq̄q̄ dies z sex horas. Mensis cont-
net quatuor septimanas vel paulopl⁹.
Septimana septez dies. Dies quatuor
quadrates. Quadrans sex horas. Hora
quatuor puncta. Pūctum decem mo-
menta. Momentū. xij. vñcias. Vñcia
xlvij. athomos. Athomus idiuisibilis
est. Nam athomos grece diuissio dicitur
Vnde athomos grece indiuissio latine
Anni ergo solaris fere duodecima ps
mensis ē. Septimana v̄o est fere quar-
ta pars mensis. Dies naturalis septia
pars septimane. Quadrans q̄rta pars
dies naturalis. Hora sexta ps quadran-
tis. Punctū q̄rta pars hore. Momen-
tum decima ps puncti. Vñcia duode-
cima ps momentū. Athomus. xlvij. ps
vñcie. Est z alia t̄pis diuissio. s̄. p̄ euū.
per etatem. per seculum. per lustrū. per
olimpiadem z per inditōnem. de q̄bus
infra dicetur. Ceterū tria sunt tempo-
ra annoz. siue triplex est annus. s̄. sola-
ris. lunaris z magnus. De quibus pre-
uidimus in hac octaua pte tractare. q̄
duas principaliter habet partes. In q̄-
rum prima agitur de anno solarī. et de
magno. In secūda v̄o de lunari.

De anno iolarī.

Ab hac priā hu

ius operis parte de anno sola-
ri tractat. Que in q̄tuor s̄bdiui-
ditur p̄tulas. In quarū p̄ma agit qd
sit annus. De initio anni. De multipli-
ci anno. De duodecim annis. De bisse-
xto. De q̄tuor anni p̄tibus siue t̄pibus.
z de selunijs illoz. De solsticijs z de eq-
noctijs. De magno anno. De era. De
olimpiade. De lustrō. de etate. De secu-
lo z de euo. In sc̄da pte agit de mēse
De R̄l. De nonis. De ydibus. Vñ z q̄
liter dies denotent. De diebus egiptia-
cis z canicularibus. In t̄rta agit de
septimana z q̄ sit l̄ra Kalendaz cutu-
bet mensis. z q̄ die septimane q̄libz mē-
sis incipiat. z de l̄ris dñiscalibus. De re-
gularibus solaribus. De cōcurrentib⁹
z de inditione. In quarta agit de die
de momento z de hora.

De anno in genere.

Anus est solis

a anfractus cōz pactis trecentis
sexagintaq̄q̄ diebus ad eadē
loca siderū redit. D̄r ergo annus. quia
mensis b⁹ in se recurrētib⁹ voluit ab an-
qō ē circū. z eo s̄. q̄si circulariter rediēs
Vñ z annus d̄r q̄si annulus. s̄. circulus
eo q̄ in se redit. Vñ v̄gillus. Atq̄ in se
sua p̄ vestigia voluit annus. Et ab hoc
aū inuentas l̄ras sic apud egiptios an-
nus indicabat. Pingebāt. n. draconem
caudam suā mordentem. quia in se re-
currit. z sic adhuc a quibusdam figura-
tur. Alij annū ab innouatione dicit. sp̄-
em renouatur. Annus fm diuersos di-
uersa habet initia. quoniam arabes z egi-
ptij illū inchoant post solsticiū estiuale
scz a septembri. p̄ eo q̄ legitur arbores
in principio mundi fructum habuisse.
Quia ergo hoc in septembri contingit
putant tūc mūdū factum fuisse. ideoq̄
ibi incipit annū. Roma v̄o pompili⁹

et romani annū a Ianuario inceperūt. p
eo q tūc vel paulo ante sol nobis inci
pit appropinquare. Iudei a martio in
cipiūt. qz in eo conditus ē mūdus. et iō
dicit. q. xviii. dies eius est primus dies
seculi. quos omnes quo ad aliq compo
siste imitant. Ipi nāq a septēbri incipi
unt regulares lunares. et embolismos
et epactas. et omnes annos lunares. Et
ianuario vō incipiūt a presū numerū et
quasdam litteras dñicales. Et martio re
gulares solares et concurrentes. et qsdā
lras dñicales. pur in secūda pte appare
bit. Sane qdam moderni ob reueren
tiam saluatoris cōputant annos a nati
uitate eius. Alij vō ab eius incarnatōe
id ē a cōceptione. b. marie qñ illa dixit.
Ecce ancilla dñi et. statim. n. fuit xp̄us
homo et plen⁹ spūs sancto. Annoz alius
est naturalis. alius vñualis. alius legiti
mus. alius emergēs. alius solaris ali⁹
magnus. alius olimpias ali⁹ lustralis.
alius indictionalis alius subleus alius
benignitatis. alius eternitatis et glorie.
Annus naturalis ē cū luna soli suppo
nitur. vñ sol eclipsim patit. Vñualis si
ue temporalis ē qui fm vsūm hominū su
mit initū. videlz a Ianuario vsq ad se
quentē Ianuariū. Legitimus siue ceri
monialis ē qui cōputat fm lunatōnes
ab aprilī vsq in aprilē. Aprilis. n. ē pri
mus mēsis apud hebreos. Emergēs ē
in quo aliq magnū iudeis vel alijs cō
tingit a quo facto in illius memoriā an
nū incipiūt cōputare. s. a quā die. An
nus solaris est spaciū in quo circūit sol
xij. signa zodiaci. quē circulū facit vt p
missum ē in trecentis sexaginta qñq di
ebus. et fere sex horis. Fere dixi ppter q
dam mo mēta q adiciuntur. sicut infra
dicit. Ne aut sex hore de quarto in q̄r
tū añs faciūt vñū diē naturalē bissextilē.
et annus iste cōis est om̄ibus gēti
bus. et incipit qualibz die. et qualibz die
fuit. trāsactis p̄dictis diebus. et iste pōt

etiam dici naturalis. Signa vō p̄dicta
sunt ista. Aries. Taur⁹. Gemini. Can
cer. Leo. Virgo. Libra. Scorpio. Sa
gittarius. Capricornus. Aquari⁹. et Pi
scis. Diuersus. Nec sunt signa poli q
semp sunt via soli. Est artes taur⁹ ge
mini cācer leo vgo. Libraq scorp. chy
ron capricornus vñula pisces. Et no
ta q celi habitatio stat circuloz disticta
zonis. Zone autē ipse sunt qñq. q iō zo
ne vel circuli appellātur. qz in circūdu
ctione spere existūt. Zodiacus autē cir
culus ē qui ex linear qñq angulis ex
vna linea pstat. Rursus zodia grece dī
animal siue signū latue. In de zodiac⁹
dī aial seu signifer circulus. ex eo q in
medio firmamētū sunt. xij. signa q trās
uersuz posita equaliter p circulū distin
cta q formis et nomibz aialū designā
tur. qz sol intrans in illa p̄rietates aia
liū qdammodo sortit. vel quia stelle in si
gnis dispoſite sunt aialium in figuris.
Signū autē dī duodecima ps zodiaci.
Sol qdem intrans in aliquo de p̄dictis
signis. quolibet mēse. xv. Kalen. fm ec
clesiam. Vñ in martio intrans in arietes
xv. kal. aprilis. In aprilī intrans in tau
rū. xv. Kalē. maij. et sic p ordinē mēsiū
et signorū. Prīmū igit signū ē artes i
q dī fact⁹ ēē mūdus. in quo signo ē sol
circa p̄ncipta veris. sic dictū. qz sicut ari
es ē aial retro debile hñs añ aliqd robo
ris. sic postrema solis illo tēpe debilla
sunt frigore eius fortitudinē minūente.
anteriora vō q estatem respiciūt aliqd
fortitudinis. s. caloris hñt. vel qz sic ari
es in hyeme cubat in latere sinistro. in
vere aut incipit cubare in dextro. sic sol
añ illud tps morat in sinistro latere fir
mamentū. s. in meridie. tūc vō intrans la
tus dextrū. s. vñs aqilonē. Aliqd hoc si
gnū ppter amorē souē vocauerūt. in cu
ius capite. q simulacra faciūt. arietē cor
nua singūt. Secūdū signū est taur⁹
sic dictū. qz sicut taur⁹ fortior ē arietē.

sic fortioris ē efficacie sol in illo tpe quo ad nos q̄ in pcedenti. Verūm an ē effi-
catior q̄ post sicut thaurus an fortior ē
q̄ retro. Antiq̄ ideo thaur̄ inter sidera
in honore iouis collocauerūt. q̄ ille fa-
bulose fingit in bouē cōuersus q̄n euro-
pam transiit. Terciu gemini sic di-
ctum. q̄ in illo tpe vis solis geminatur
incipit. n. esse calidus z siccus effectiue
Vel q̄ tūc p̄cipue res geminatur. id ē
multiplicatur. aues. n. z aialia feras p-
ducūt. Vel ppter geminos siue duos
gradus. q̄bus sub illo signo magis q̄
sub alio sol eleuat a terra. Antiq̄ aut̄ h̄
signū gemini vocauerūt. ppter castorē
z pollucē q̄s post mortem inter notissi-
ma sidera cōstituerūt. Quartū cācer
sic dictū. q̄ cancer ē aial retrogradus. z
tūc sol retrogradif discedēs a nobis. cū
pus appropinquauerit nobis. Quin-
tum leo. sic dictū. q̄ leo ē aial crudele z
semp febricitās. sic z tps illud crudele ē
z generās febres. Rursus q̄ hercules
leonē fortissimuz in greca occidit. id p-
pter vturē suā hūc inter. xij. signa statu-
erūt. Sextū vgo. q̄ sicut virgo nihil
generat sic tps istud sterile nihil noui
generat. generata tū maturescere facit.
Est. n. ps canicularū dlez Septimū
libra. sic dictū ab eq̄litate mensis ip̄ius
quia sole ibi existente dies z nox eq̄ pō-
derats est. qm̄ tunc est equinoctiū autū-
nale. Octauum est scorpius. sic et̄
scorpius venenosus ē z pūgit. sic z tps
illud morbosum ē ppter ineq̄litate[m] ae-
ris. Est. n. mane frigus pūgēs z in me-
ridie calor vrens. Nonū sagittarius.
sic dictū. quia venatio q̄ plerūq̄ fit p sa-
gittarios tūc sepe exercet. vel ppter ful-
gura q̄ tūc sepe cadūt. q̄ ytalici sagittas
vocāt. Decimū capcomus sicut. n. ca-
pcom⁹ in abruptis montibus sine in-
excelsis p̄cipitijs pascit sic sol tūc est in
altissimo grada vsus meridiē. Vel sic
capcom⁹ mōres soler ascendere. sic sol

tūc ad nos ascendere incipit. Rursus an-
tiq̄ capicorni figuraz inter sidera fixe-
rūt ppter caprā iouis nutriticē. cuius po-
steriorē ptem corpis in piscis effigiem
formauerūt. vt plunias designarent q̄s
plerūq̄ idem mensis in extremis solet
h̄re. Undecimū est aquari⁹. sic dictū
q̄ tēpus illud aquis z ventis abundat.

Duocimū ē pisces. q̄ sicut piscis est
aial aquaticū sic z tps illud ppter mul-
tas plunias aq̄ri cū ē. vel q̄ tunc aq̄s re-
soluit ē tps piscationis. verū licz sicut
ptz ex pmissis signa eq̄lia sunt fm astro-
nomos. eccia tū illa nō ponit eq̄lia. Nā
q̄nq̄z plures dies sunt in vno signo q̄ i
alio. cū vnus mensis plures dies habe-
at q̄ alius. Vnde plures erunt gradus
vnus q̄ alterius signi. Gradus autem
dicuntur spaciū quo sol mori suo transi-
it in zodiaco die naturalī. Ex iam dictis
aut̄ facile sciri potest i quoro gradu alī
cuius signi sit sol quocūq̄ die. Porro
dies bisextilis de qua dictum est dicit
bisextilis fm philosophos quasi ex bis-
se momentoz collecta. quod sic poterit
cōprehendi. Sol em̄ in quolibet signo
morat. xxx. diebus. z. xxx. trientib⁹ ho-
rarum. z. xxx. bisse momentoz. Et triēs
est tercia ps alicui⁹ rei constantis ex tri-
bus p̄tibus. Bisse vō sunt due partes.
S3 multiplicatis duodecies. xxx. dieb⁹
hēm⁹. ccclx. dies. xxx. trientes horaz
cōstituūt. x. horas. q̄ multiplicatis duo-
decies faciunt q̄nq̄z dies. triginta bisse
momentoz continent. xx. momenta. et
ita duo pūcta. h̄ multiplicatis duodeci-
es duob⁹ pūctis habem⁹ sex horas ex
bisse momentoz collectas. q̄ de q̄to i q̄r-
tū annū constituūt vnā diem q̄ dicitur
bisextilis. Rursus fm Jfido. per singu-
los annos crescit pars quarta assis. at
vbi quarto anno assis completa fuit bi-
sextum vrum facit. z ideo per quatuor
annos vnus dies bisextilis adiectus ē.
Dicitur est aut̄ fm eum bisextus. quia

bis sextes dñcns affem facit qđ est vn^o dies. In quo loco Kalēdarij pont de beat illa dies bis vñs^o pñet. Bisextū sexte marz tenuere Kalēde. Posteriore die celebrāt festa mathie. Hoc ē dicē qđ in illa lra vbi dñ in Kalēdario. vi. kl. marcij debet poni dies bisextilis. et tūc stamus siue sedemus duobus diebus sup illa lra. z festū sancte mathie qđ dēret illa die celebrari celebrat tantū in se quēti. Ita tñ qđ inter ipm festū z vigiliā nullū sit mediū. nō interest tñ vtrū ipm festū in pma vel in secūda die pdictarū duay celebrē. s. regionis in hoc consue rudo feruetur. Itē. dicit qđ a. vi. nonas marcij vsqz in diē kl. ianuarij tūc cursu bisext^o apponit atqz inde detrahīt. Si aut volūm^o scire qñ sit ann^o bisextilis. debemus diuidē annos dñi p qtuor q. rēns possumus. et si nullus supauerit tūc erimus in anno bisextili. si aut nullus remāserit tūc nō erit bisextus. Nñ vsus. Anni diuisi dñi p qtuor eq. Qđ strant bisextū qđ rōne scias. Hoc aut verū est fm illos qđ diuidūt annos dñi incipiēdo a natiuitate vel a ianuario. et nō fm illos qđ incipiūt ab incarnatione. Illa etiā doctrīna ad mueniendū bisextum ponet infra vbi de cōcurrētibz ageť. Tpa siue ptes anni solaris sunt q tuor. i. ver. estas. autūnus. et hyems. vt dicitū ē in. vi. parte sub qrtā feriā tercle heb domade adnētus. Dicitā autē sunt tpa a cōionis tpamento eo qđ inuicez se humore siccitate. calore. z frigore contrēperent. Nec z curricula dicūt. quia nō stant s. currūt. Per dicitū ē. quia viret. Estas dñ ab estu. i. calore. inde estas qñ vsta z arida. Autūn^o a rēpestare vocat. qñ z folia cadūt z oia manescūt. Hyems dñ rōne emisperi. qđ tunc sol circulo voluit breuior. Vñ z h ipus bruma dñ qñ brachin. i. breue. vel a cibo. quia tūc maiorē vescēdi appetit^o. Edacitas em grece bruma appellat. Pñcipia an

tem pñū anni fm ecciam hīs vñs^o continentur. Festū clemētis biemis caput est orietis. Cedit hyems retro cathedra to simōe petro. Per fugat vrbān^o. esta tem simphorian^o. Id tibi qđ restat autūni tempa pñat. Hoc ē dicere. Festū clemētis qđ ē. viij. Kalē. decembris est pñcipiū hyemis. z durat vsqz ad festū cathedre sancti petri. z tūc incipit ver. et illud festū ē. viij. kl. marcij. et ver durat vsqz ad festū sancti vrbani qđ ē. viij. kl. iunij. tūc incipit estas z durat vsqz ad festum sancti simphoriani qđ ē. viij. kl. septembris tūc incipit autūnus z durat vsqz ad festū clementis. in qđ incipit hyems. In his quatuor pñbus anni tridua na ieiunia celebramus. z id ieiunia qtuor tempoz appellātur. Ieiuniū veris ē in pma septimana qdragesime. i. in qrtā feriā post cineres. Ieiuniū estas est in pmo die mercurij post penthe. Ieiuniū autūni est in die tercia mercurij septembris. i. in qrtā feriā post festū scē crucis. Ieiuniū biemis est in qrtā feriā post festū beate lucie. put ibi dicitū est. Vñversus. Vult crux lucia cineres carismata dia. Et dec vota pñs quarta sequens feriā. Fuit aut bec ieiunia in qrtā feriā. qđ in quarta feriā xpūs a iuda traditus ē. z in sexta feriā qđ in ea crucifixus ē. z in sabbato. qđ tūc aploz tristitiam de nece saluatoris repñtamus. nā si cōpatimur z cōregnabimus. Aduentus aut dñi qñ celebrē dicitū est in. vi. parte sub ti. de aduentu. Adhuc in anno solarī cōtingūt duo solsticia z duo eqnoctia. Solsticia in estate z in hyeme. Eqnoctia in vere z in autūno. Est aut solsticiū maxīma ineqłitas diei z noctis siue ingressus solis in capricornū vñ cancrū. Et dñ solsticiū qñ solis statio. eo qđ tūc sole stante crescunt dies vel noctes. Equinoctiū ē maxīma diei z noctis eqłitas. quia tūc equali spacio horay consistunt. siue ingressus solis in arctē vel

librā. Vbi aut sit locus solsticioꝝ. ⁊ eq
noctioꝝ his versibus cōtinet. Solstici
um decimo xpm p̄it atqz iohes. Equa
crucis festum dant tpa martis ⁊ ydus.
Hoc ē dīcere q solsticiū hiemale est an
natiuitatē xpi deceꝝ diebas. vicꝝ. xviij.
Kal. ianuarij. q̄ tpe sol incipit altiores
circulos petere. Et solsticiū estiuale est
aī natiuitatē iohānis bap. toridē diebꝝ
vicꝝ. xviij. Kl. iulij. quo tēpe incipit sol
ad inferiores circulos remeare. Vñ esti
ualis solsticij dies maximꝝ sic ⁊ hyema
lis dies minimus inuenit. Sz fm egi
ptios hyemale ē. viij. Kal. ianuarij. fm
grecos. ix. kl. Estiuale vō est fm egipti
os. xij. kl. iulij fm grecos. ix. kl. Item i
festo crucis. vel fm alios. xij. Kal. octo
bris ē equinoctiū autūnale. et vbi dī in
Kalendario ydus marcij. vel fm alios
xij. kalē. apillis est equinoctiū vernale.
Olim. n. annꝝ in duas tantū pres diui
debat. s. in estiuale ⁊ hiemale solsticiū.
⁊ in duo emisperia. Magnꝝ autē an
nus cōpleꝝ reuerfis planetis oibus ad
loca sue creationis qd fit annis nō pau
cioribus. dxxx. Mundanus vō annus
erit oibꝝ stellis ad prima loca reuerfis.
qd fit demū post. xv. millia annoꝝ. Ma
gister dicit in historia sup gen. vbi agit
de ebrietate noe. q magnꝝ annꝝ iūplet
p curricula sexcetoꝝ ānoꝝ. Era qritū
tur hispani singuloꝝ annoꝝ est cōstitu
ta a cesare augusto. qñ ad primū cēsum
orbē descripsit. Dicta ē autē era ab ere.
ex eo q ois orbis es reddere p̄fessus ē
reipublice romanoꝝ. Prius aut fuerūt
inditiones ⁊ postea ere Olimpias cō
stituta est apud grecos in elide ciuitate
elijs agentibus agonem ⁊ quinquēna
le certamen. quattuor medijs annis va
cantibus ⁊ ob hoc tempus elidij certa
minis olimpiadeꝝ vocauerunt quadri
ennio in vna olimpiade supputato.
Iustrum est pentesin. i. quinquēniū
quod quito anno dicit cōdī ppter olim

piades a romanis. Nondū em̄ erāt cō
sules neqz ere. Quinquēnale quidē tem
pus ideo sic vocatū est. q̄ censu p quin
quenniū in republica pacto vrbis ro
mana lustrabat. Apud eosdē roma
nos est annꝝ indictionalis q̄ ter quinos
cōtinet annos. vt infra dicet. ⁊ pmissus
est. Apud hebreos est annꝝ inbilenus
id est remissiois q̄ septenis cōpletis an
noꝝ hebdomadibꝝ celebrat. de quo dī
ctum est in. vj. pte sub ti. quinquagesi
me. Apud xpianos est annos benigni
tatis ⁊ gratie. in quo xps venit ⁊ nos so
la benignitate redemit. Apud sc̄tōs cō
prehēsores est annꝝ eternitatis ⁊ glorie
in q̄ exultabūt sancti in gloria sine fine
Rursus secula generatioibꝝ cōstant sic
dicta q̄ sequunt. Abēutibus em̄ alijs.
aliū succedūt. Hoc tps quidā quinquē
simū annū dīcūt. quē hebrei subileū
vocat. vt iam dictum est. Et ob hanc
causam hebreus ppter vxorem et libe
ros amans dominū suum. aure p̄fusa
seruitio subiūgatus seruire iubet in se
culum. i. vsqz ad annū quinquagesimū
Etas aut plerūqz dīcitur p vno annoꝝ
p septem ⁊ p centum. et p quouis tpe
vnde ⁊ etas est quod de multis seculis
instruit. ⁊ inde dicta est etas quasi eu
tas. quasi similitudo eti. Nam euū est
etas perpetua cuius neqz initium neqz
finitis noscitur. Deriuatū est autē eum
ab eouas qd apud grecos aliqñ p secu
lo. ⁊ aliquādo ponitur pro eterno. Pro
prie vero etas duobꝝ modis dīcitur. vi
delicet hoīs. sicut infātia. iuuetꝝ ⁊ sene
ctus. aut mūdi. cuiꝝ p̄ma etas ē ab adā
vsqz ad noe. Sc̄da a noe vsqz ad abraā.
Tercia ab abraam vsqz ad dō. Et q̄rta a
dauid vsqz ad trāsmigratioꝝ iude in ba
byloniā. Quinta d̄ iuda vsqz ad aduētū
saluatoris i carne Sexta q̄ nūc agit vsqz
quo mūdnus iste finiat. Quot aut sunt
anni ab origine mundi dictum est in. vj
parte sub titu. de septuagesima.

De mense

Acto de anno. se

o quitur videre de mense. Est autē mēsis spaciū tempis quo a phebo pbebe recedens eidem cōpleto suo circulo sociat. Et dicit mēsis a mensurando eo q̄ annus p menses mensurat vel a mene qd̄ est defect⁹. eo q̄ luna singulis mēsisbus visu deficit ab humano. Vel fm̄ Jsi. a mene grece. qd̄ est luna latine. apud grecos em̄ mēses legitimi nō ex solis circulo. sed ex lune cursu cōnumerant. qd̄ est de noua ad nouā. Videtur aut̄ annus p. xij. mēses qz sol p. agrando zodiacū. xij. circūit regiones signorū. z in his. xij. mēsisbus cōmorat. Romulus tñ voluit isti. x. esse mēses in anno. incipēs a martio. quē marti deo belli. quē patrē suū esse putabat dedicauit. Unde Quindius in pmo factorum. Tps digeret cū conditor visis in annū Instituit mēses quinqz bis esse suos. Sz numa pompilius vidēs q̄ ann⁹ nō bñ x. mēsisbus cōplebat. supaddidit duos pncipio. s. ianuariū z februariū. Ianuarius dicit a ianua qz sicut p iannaz intramus domū. Ita p ianuariū intramus annū. Est em̄ limes anni. Vel dicitur a iano deo q̄ ab antiqz dicebat pncipiuz et finis oim rerū. Et em̄ fuit a gentilib⁹ mēsis ille cōsecratus. Vñ z idē ian⁹ bñ frons pingit vt anni introitus z exitus demonstratur. de quo dictū est in. vi. pte sub ti. de circūcisione. Februari⁹ dicit a febris. q̄ tūc de facili contingūt. vel a febris. i. a purgationib⁹. Sunt aut̄ februe oblationes facte p mortuis. Romanī em̄ illo mense memoriā aniarū habebāt z eas purgabāt celebrādo exequias mortuorū. Vel fm̄ Jsid. dicit a febr. i. plutone. cui eo mense sacrificabat. Marti⁹ dicit a marte patre romulū. vel qz eo tpe cuncta animātia agunt ad marē z ad cōcūbendi voluptatē.

Appellat etiā qnqz mēsis notiorum. qz est anni initium. Et qnqz nouū ver. qz in eo viridentibus fructibus nobis transactorū pbatur occasus. Aprilis dicitur q̄si aperilis. qz tūc terra apit ad germinandū. flores aperunt. z arbores incipiunt pullulare. Vel aprilis p venera dicit q̄si afroditis. a frodis em̄ grece dē latine venus. Mains a maiorib⁹ nati dicit q̄ erant pncipes reipublice. vel a mala mēre mercurij. Iuni⁹ a iuniorib⁹ nati dicit. Erāt em̄ olim maiores. s. seniores qui appellabātur patres. z hī in ciuitate semp remanebāt vrbis regimīni cōsules. Erāt z iuniores q̄ ibāt ad pugnandū p republica. z ideo mains a maioribus. iunius a iuniorib⁹ nomē acceperūt. z in illorū honorez instituti sunt. vel dicit a iunone. Iulius dictus est a iullo cesare qui tūc natus fuit. vel qz tūc de hostibus triūphauit. Dicit cōcleopatrā reginā egypti cū anthonio vtro suo bello nauali. Iulius tñ pri⁹ quiritilis dicebat. eo q̄ est q̄ntus a martio. q̄ fm̄ romulū pncipiū erat ani. August⁹ est dictus ab octauiano angusto. q̄ tūc natus fuit. vel qz tūc hostes supauit. Prius tamē dicebat sextilis. eo q̄ sextus est a martio. Septēber nomē habz a numero z imbre. qz septim⁹ est a marcio. z imbrez habet. Sic z october nouēber atqz decēber ex numero z imbribus vocabula acceperūt. quē numeruz decurrentē decēber finit p eo q̄ denari⁹ us numer⁹ pcedētes numeros clausit. Quor aut̄ dies qlibz mēsis habeat. his versib⁹ cōtinet. Iuli⁹ aprilis septemqz nouēqz tricenos. Plus vnū reliq. q̄ habet febr⁹ octo videnos. Cui si bisext⁹ fuerit supaddit vn⁹. Hoc est dicere q̄ iunius. aplis. septēber z nouēber hñt. xxx dies. Reliq̄ aut̄ mēses hñt. xxxj. s. februius tñ habet. xxvij. z qñ est bisextus habet. xxix. Sciendū aut̄ est q̄ cullibet mēsi pmo dant fuerūt. xxx. dies q̄ mul-

implent duodeces cōstitūt trecentos
 sexaginta dies. De quibz vero residua
 datus est vn^o Ianuario. eo q^d est p̄cipiū
 anni. z etiā rōne ipsius numeri. qz im-
 par numer⁹ mūdus est z nūero de⁹ im-
 pare gaudet. Scōs dar⁹ est marcio p-
 pter eandē impitatem. Tercius malo.
 Quar⁹ iulio. Quintus octobri. Cesar
 aut aug⁹ volēs suū mēsem esse eq̄lez
 mēsi iulij. abstulit februario vnā diē. qz
 erat mēsis tristicie atqz luct⁹ z attribuit
 eam augusto z ita remāserūt februario
 tantū. xxxix. z augusto. xxxj. Demū astro-
 logi romani abstulerūt aliā diē februa-
 rio z addiderunt decēbri. z ad hoc vt fi-
 nis p̄ncipio rēderet. z sic februario re-
 manserūt tantū. xxviij. z decēbri. xxxj.
 Perūtū ad quādā cōpensationē vna di-
 es vicē bissextilis est de q̄ro in q̄rtuz an-
 num februario restituta. Quauero die
 vel q̄ feria q̄libet mēsis intrat. itz sub it.
 de septimana dicet. Sane in q̄libet mē-
 se sunt tres dies celebres q̄ solis p̄p̄is
 noibus noiant. z ab eis ceteri denoian-
 tur. scilicet kalende. none. z ydus. q̄s romani
 p̄pter dies festos. vel p̄pter officia ma-
 gistratū instituerūt. His em̄ dieb⁹ in
 vrbib⁹ cōueniebant. kal. sunt p̄mi dies
 mēsis. Et dicunt q̄si colēde. qz tunc sp-
 erat festū iunonis. Vñ Quidius. Vē-
 dicat ansonias saturnia iuno kalendas
 Vel qz tūc a romano pplō p̄ncipia mē-
 sium celebrabant. sicut fit ab hebreis.
 Vñ Quidi⁹. Salue festa dies. melior-
 qz reuere sp. Al pplō rerū digna potē-
 tie coli vel dicuntur a colo qd̄ est voco
 P̄mo nāqz die mēsis preco de more
 pplm ad nūdinas vocabat clamās toti-
 cns calo. q̄t dies erāt vsqz ad nonas. Et
 tō dē p̄falter kalē. a plurib⁹ vocatiōib⁹
 vñ. dicūt a calo qd̄ ē bonū omen p̄ totū
 mēsem habēdū. Tūc em̄ sibi mutuo ex-
 enia trāsmitebāt. Nonevero sunt q̄rtu-
 or vel sex dies in q̄libet mēse q̄ sequunt
 post kal. Et dicūt a nūdinis q̄n nūdine

qz tūc romani nūdinas colebāt. Tō aut
 in aliq̄ mense erāt none siue inchoatio
 nūdinay in die q̄nta z in aliq̄ in die se-
 ptima. ne p̄dones certū t̄ps ad insinnā-
 duz mercatorib⁹ haberēt. Vel dicūt no-
 ne a nonis. qz dies ille nonus erat ante
 ydus. Vel a non. qz tūc nullū fiebat fe-
 stuz. Vñ Quidi⁹. Nonartz tutela deo
 caret. Tō vero sunt octo dies q̄ sequūt
 post nonas. Est aut ydus sp̄ in tredecia
 vel decimaq̄nta die fm̄ q̄ none p̄cedūt
 Si em̄ mēsis habet q̄rtuor nonas. yd⁹
 est in tredecima die Si habet. vi. nonas
 yd⁹ est in. xv. die. Qd̄ aut cōciliū anthi-
 ocenū dicit q̄ yd⁹ est die decima. h̄ alia
 cōsideratiōe dicit. Et dicunt yd⁹ q̄si di-
 uisio. qz tūc fiebat diuisio nūdinay. Vñ
 qz in ydib⁹ fit diuisio mēsis. Dicit etiā
 yd⁹ ab yduo. as. i. sepo. ras. Inde vñ dua
 dē q̄si ydua. i. diuisa. Pleriqz latinorū
 putāt ydus dici ab edēdo. eo q̄ hi dies
 apud veteres epularū essent. Dies aut
 q̄ sequunt statim post kalē. ita denoian-
 tur. Si em̄ est mēsis q̄ habeat quattuor
 nonas. debem⁹ dicere in kal. statiz post
 kalendas. q̄rto nonas. in tercio tercio
 nonas. in quarto p̄die nonas. in q̄nto
 vero nona a dicim⁹ vt patet in Ianuario
 z sifibus. Si vero est mēsis q̄ h̄z sex no-
 nas debem⁹ dicere statim post kalē. sexto
 nonas. in tercio die q̄nto nonas. in q̄rto
 q̄rto nonas. in q̄nto tercio nonas. in se-
 pto p̄die nonas in septimo nonas. vñ
 in martio z sifibus. Dies aut q̄ sequūt
 post nonas ita denoiant in q̄libz mēse.
 viij. yd⁹. xij. yd⁹. vi. yd⁹. v. yd⁹. iij. ydus
 iij. yd⁹. p̄die yd⁹ z yd⁹. sic h̄ apparēt i ka-
 lēdario manifeste Dies vñ q̄ sequūt p⁹
 yd⁹ denoiant a kalēdis mēsis sequētis
 h̄ modo Ianuari⁹ h̄z. xxxj. dies de istis
 accipe vnā p̄ kal. z. iij. p̄ nonis. z. viij.
 p̄ ydib⁹. z sic remanēt tantū. xvij. ad de-
 ergo istis. xvij. dieb⁹ kalēdas siue dies
 kalēdarū sequētis mēsis. z sic erūt. xix
 Vñ in mēse Ianuario debemus dicere

Liber Octauus

statim post idus. xix. kal. februarij in sequenti die. xviii. kal. z sic p ordine vsq; ad finē mensis sq; minuēdo. Nota tñ qđ dñ pñdie idus. z pñdie nonas. z pñdie kal. et non scđo. qz scđs dñ a sequor. sed illa dies nō sequit sed pcedit. Et exponit hec ppositio pñ. i. añ vel prius. Vñ pñdie qñ post die. siue pñ. i. añ die. Et cum dñ qñto nonas. intelligit qñto die añ nonas. z sic de alijs. Quot aut dies denominent a nonis. qñ ab idibz. z quot a kal. oim mēsiū. his vsibz pñinent. Sex nonas mai^o october iulij z mars. Quattuor ac reliq; tenet idus qñlibet octo. Ian^o z august^o denas nonasq; decēber. Iulius october mars mai^o epta decēq;. Iunij aplis septēber z ipe nouēber. Et senas retinēt febrarij bñs octo kalendas. Hoc ē dñce re qđ mai^o october iulij z martij hñt dies sex p nonis. sed reliq; menses hñt tantū qñtuor. Et qñlibet mēsis habet octo dies p idibus. Itē qđ ianuari^o august^o z decēber hñt. xix. dies p kalēdis. Iulij^o vñ october martij^o z mai^o hñt. xvij. Iunius aut aplis septēber z nouēber hñt. xviii. Februarij habet. xvi. z si fuerit bisextus supaddit ei vn^o. Illud aut notandū ē qđ in quolibet mēse sūt duo dies egyptiaci. i. ab egyptijs despheni. In egypto em erat qđā astrologi qđ quasdā pstellationes noctuas hūanis acibz in illi^o diebus inuenerūt. Ideoq; illas notas eē hominibz voluerūt. tñ illaz constellationū puncta scire ppter erroz nostrū cōpoti nō valem^o. Vñ forte inuenerūt illos dies bñ pstellatos z ideo eos in kalēdario notauerūt vt in illis diebus potius qđ i alijs illis acibz inssistat. quoz erroz ne ecclesia sequi videat a talibus canet. Vñ dicunt egyptiaci fm quosdā. qz dñs in illis dieb^o pcussit egyptū nouez plagis. Quot aut sit dies egyptiac^o a principio vel a fine mēsis his vsibz cōtinet. Augurior decies audito lumie clāgor. Vñ qđ oleus abies coluit colus excute gal-

lum. In his versibus sunt. xij. dictiōes xij. mēsiibus seruientes. pma pmo. scđa scđo. z sic p ordinez. sumpro initio a ianuario. ita qđ qñta erit pma lra pme syllabe alicui^o istaz dictiōnū i alphabeto. totus erit dies egyptiac^o in illo mense cui seruit illa dictiō. Cōputādo a mēsis principio vsus finē. Itē quora erit pma lra scđe syllabe in alphabeto. totus erit dies egyptiacus in illo mēse cui seruit illa dictiō. cōputādo a fine vsus pñcipiū. Verbi grā. Augurior ē pma dictiō. z seruit pmo mēsi. i. ianuario. au est pma syllaba. z a est pma lra ipsius syllabe. z est pma in alphabeto. qđ dies pma ianuarij ē egyptiaca. Itē gu. est scđa syllaba. et g est pma lra ipsius syllabe. z g. ē septima i alphabeto. qđ septim^o dies ianuarij numerādo a fine vsus pñcipiū est egyptiaca. z sic de alijs. B obseruato qđ b. in b loco p lra non ponat. Quilibet aut pmissorū diez ppter vnicā horam sui denominat egyptiacus. De diebus vñ fellicibus vñ infellicibz. quos qđā astrologi notauerūt in pñti opusculo nil agit. qz ecclesia phibet fidē talibus adhiberi. In qbusdā quoq; mēsiibus sunt qđā dies qđ caniculares dicunt. a cane vel canicula stella sita in fronte leonis z ante genua thauri. qđ estius mensibz ē i medio cētro celi. z dñ sol ad eā ascenderit pñt cūz sole vñ ei pñma duplicat calor ipsius. ex quo dissoluntur corpora z vaporatur. Vñ vocat canis. qz corpora morz afficit. Et sunt qñquaginta duo dies in qbus ppter tpis crudelitatz z caloris sol intemperie malū est minui z portionari. Quando autem illi dies incipiant z finiantur. his versibus continetur. Incipiunt iulij pñdie idus caniculares. Et pñdie nonas septembz sine resultant. Secundū aliquos vero incipiunt. xiiij. kal. augusti.

De septimana.

Equitur de septi

Smana. Nempe continet septimana
na septem dies naturales quorū
repetitōe ⁊ mēses ⁊ anni ⁊ secula pagun
tur. ⁊ hoc apud grecos hebdomadas. ⁊
apud hebreos sabbatū appellat. ⁊ dici
tur septimana a septē ⁊ mane. q̄li septē
mane. p̄s p̄ toto. s. mane p̄ tota die. vel
a septē ⁊ manet. q̄ manet p̄ septē dies.
Vel d̄ septimana. q̄li septē lucēs. nāz
mane lux est fm̄ Ili. Idē etiā spaciū
vocat hebdomada. ab hebda grece q̄d
est septē ⁊ doas q̄d ē spaciū v̄l mod⁹ q̄d
est mēsurā. ⁊ fm̄ hoc hebdomada ē cō
muni⁹ nomē q̄ septimana. Vñ daniel
Post septuaginta hebdomadas ⁊c. et
sumūt sibi hebdomade annorū. i. septua
gesiesseptēlanni Septimane āt nequit
habere certa noia. q̄ neq̄ habent certa
inītia. singulis nāq̄ annis variant p̄t
vnū vel p̄pter duos dies. q̄ q̄ncq̄ sunt su
per integras septimanas. Dēs aut̄ dies
septimanarū inscribūt septēz p̄mis l̄ris
alphabeti Itē dies fm̄ gēnēs denoian
tur a planetis. Prim⁹ a sole q̄ p̄nceps
est oim̄ siderū. sic ⁊ idē dies caput ē
ceterorū diez. Scōs a luna. q̄ ⁊ splēdore
⁊ magnitudine soli proxima est. ⁊ ex eo
mutuat lumē. Terci⁹ a stella martis q̄
vesp̄ vocat. Quartus a stella mercurij.
qnā qdā candidū circulū dicūt. Quir⁹
est stella iouis quā fetontē alūt. Serr⁹
a stella veneris quā lucifer asserūt. q̄ in
ter cūtra sidera plus lucis asfert. Septi
mus a stella saturni. q̄ septimo celo lo
catus. xxx. annis fert̄ explere cursū suū
De hoc dictū est in p̄hemio. vii. partis
Sed q̄ritur q̄re dies nō ita ordinantur
in septima sicut planete in celo. quonīā
in celo ordinant fm̄ hūc versum. Sol
ve. mer. ⁊ luna saturnus iupiter ⁊ mars
vel sic. Saturnus ioue mars sol cū ve
ne mercur luna. Solutio. dicim⁹ q̄ di
es in septimana non ordinant fm̄ ordi

nem planetarū s̄ fm̄ regimē eorū in sin
gulis diebus. Vnde q̄ viderūt p̄hi q̄
sol regnabat p̄ma hora diei dñice. Ideo
diē illū de nomiauērūt a sole. Itē quia
viderūt q̄ luna regnabat p̄ma hora se
cūde ferie. Ideo diē illū denoiauērant a
luna. ⁊ sic de ceteris. sicut patet ex disti
ctione horarū diei facta inter planetas
p̄ ordinē successiue. Rursus a dictis
planetis p̄hi noia dierū sumpsērūt. eo
q̄ a singulis aliqd̄ esse in hoīe voluēst.
vt a saturno cādīditatē. a ioue tpantīaz
a marte seruoīē a sole spiritū. a venere
voluptatē. a mercurio eloq̄ntiā. a luna
cor. Et q̄ ordo planetarū vltra numerū
septenariū nō p̄cedit. s̄ ad p̄mū reuer
titur. Ideo tantū septē dies in septima
na sunt a sapiētib⁹ cōstituti. Nūc vi
dendū est q̄ die septimane q̄libz mēsis
intret. de hoc duplex rō habet. Prima
p̄ hos vsus. Alia domat dñs gratis be
at eā gerētes. Cōtemnit fictos augebit
dona fidell. In istis versib⁹ sunt. xij. di
ctiones. xij. mēsb⁹ vsuētes. p̄ma p̄mo
scōa scōo. ⁊ sic p̄ ordinez sumpto inītio
a Ianuario. Ita q̄ quecūq̄ fuerit inītiā
littera alicui⁹ istarū dictionū eadē erit
littera kalēday mēsis cui fuit illa dictō
Verbigīa. Alia est p̄ma dictō ⁊ fuit p̄
mo mēsi. s. Ianuario ⁊ est p̄ma l̄ra illi⁹
dictōis alta. ergo a est p̄ma l̄ra Ianuarij
Itē domat est scōa dictio q̄ fuit secūdo
mēsi. s. februario. ⁊ o est p̄ma littera isti
us dictōis. ergo o est p̄ma l̄ra februarij
⁊ sic de alijs. Itē dicit sequēs vsus p̄ sil
labas q̄d p̄cedētes p̄ dictōes Adāz de
gebat ergo cīfos adriser. Habita autē
l̄ra kalēday facile possum⁹ scire q̄ feria
q̄libet mēsis intret. Per litterā em̄ dñi
calē illi⁹ anni p̄cede p̄purādo dies p̄ lit
teras s̄sequētes vsq̄ ad litterā q̄ est in
kal. mēsis cui⁹ diēi introitū scire optas
⁊ in q̄ feria occurret in tali feria itrabit
ille mēsis. Scōa rō p̄ quā sciri potest q̄
feria q̄libet mēsis intret est p̄ regl̄as

et cōcurrētes. Nota q̄ in anno solari sunt quinquaginta due septimane et unus dies vel duo si sit bissextus. ppter quaz diē variant singulis annis p̄ncipia mēsum. Si em̄ hoc anno incipiat Ianuari us a die dñico. toto illo anno a. q̄ est p̄ma littera Ianuarij erit dñicalis. Euz q̄ ventū fuerit ad fines anni illud a finale kalendarij qd̄ in scribit illi diei q̄ est vltra integras septimanas rep̄ntabit diēz dñicum. ergo seq̄ns a qd̄ iterū est initia le Ianuarij rep̄ntabit scōam feriaz. et sic toto illo anno erit illa variatio. Eodez modo singulis annis variant initia mēsum p̄ diuersas ferias. Et si sit bissextus duplex erit variatio. Prima in kl. Ianuarij. scōa in festo scti mathie. Et q̄ cōporiste scire possent q̄ feria qlibet anno qlibet mensis incipet. Inuenerūt duos numeros. vnū inuariabilēz q̄ vocat regularis solaris serialis. aliū variabilē q̄ vocat cōcurrēs. de q̄bus breuē est dicēdūz. Videndū est aut̄ pmo qd̄ sit regularis solaris et vñ dicat et vñ habeat ortū et q̄t regulares q̄sq̄ mēsis habeat. Regularis est nūerus inuariabilis datus mēsi q̄ adfuit cōcurrēt declarat q̄ feria septimane qlibet mēsis intret cuius fuerit ille regularis. Dicit aut̄ regularis a reglā. q̄ inuariabilis est sicut regula. Solaris d̄r ad differētiā lunaris. de q̄ infra dicet Habēt aut̄ ortū regulares a marcio. Nā in mēse marcij sūt qnq̄ regulares seu qnq̄ p̄ regulari. Marcius em̄ nō habuit initū in pmo anno mūdi seu scti. imo d̄r mūdus fact̄ fuisse in illo mēse in die q̄ d̄r. xv. kal. aplis. vel vt alij dicūt. viij. kal. Sclm̄ cōpntes ordine retrogrado dies septimane vsq̄ ad kal. marcij iuenies q̄ q̄nta feria mūdus incepit. si tñ añ marciū fuit. et h̄ est causa q̄re marci quārtū numez habuit p̄ regulari. Regulares vero mēsum alioz sic formant. s̄bas regulares mēsis cū diebus eiusdē. et ab illa sūma sub

trabe. vij. q̄tiens poteris. et regularēz sequētis mēsis qd̄ remanserit indicabit. Verbigra. Marci⁹ habet. v. regulares et dies eius sunt. xxxj. redige in summā et sunt. xxxvj. subtrahē. vij. q̄tiens poteris et remanet vna dies q̄ dat mēsi seq̄nti p̄ regulari. Itē ap̄illis habet. xxx. diēs et vnū regularē q̄ cōstituūt. xxxj. subtrahē septēz q̄tiens poteris et remanebunt tres q̄ danf. maio p̄ regularibus. et ita de alijs vsq̄ ad marciū. Possum⁹ etiā scire mēsum regulares p̄ hos vsus Est astris clara fulgentib⁹ ara deorum Grata bonis extat gratissima cuiq̄ fidei. In istis vsibus sūt duodecim dictiones. xij. mēsis⁹ euientes. p̄ma p̄mo scōa scōa. et sic p̄ ordinē sumpto initio a marcio. ita q̄ q̄ta fuerit l̄ra p̄ma alicuius istarū dictionū in alphabeto. et tot regulares habet ille mēsis cui fuit illa dictio. Verbigra. Est. est p̄ma dictio et seruit p̄mo mēsi. s. marcio. et c̄ est p̄ma l̄ra istius dictionis est. et est q̄nta in alphabeto. ergo marci⁹ habet. v. regulares. Itē astris est scōa dictio et fuit scōo mēsi. s. ap̄illis. et a est p̄ma l̄ra istius dictionis. q̄ littera est p̄ma in alphabeto. ergo aplis habet vnū regularē. et sic de alijs. Nūc dicam⁹ de cōcurrētib⁹. Dicit aut̄ cōcurrēs q̄ subijunctez cōcurrūt. sicut vidēb̄ in formatiōe. vel id̄ q̄ cōcurrūt feriaz regularib⁹ ad mōstrandū initialē feriā mēsum singulis annis. Est aut̄ cōcurrēs sup̄ excrecētia vni⁹ diei vel plurimū sup̄ quinquaginta duas septimanas anni solaris. Id̄ dixi vel plurimū q̄ in āno bissextili superexcrecūt duo dies. in alijs vero vni⁹ tantū. et ab illa superexcrecētia habēt originē cōcurrētes. Illij vero cōcurrētes q̄ sequunt post p̄mū formant vno addito singulis terminis siue ānis sic tñ q̄ septenariū numerū nō excedāt q̄ nō sunt nisi septē ferie. et quicunq̄ est septim⁹ cōcurrēs illo anno mensis h̄ns eadē p̄ncipia q̄ in p̄mo anno mūdi sūt

seculi haberent. quolibz em feria distat
p septenariū a se necipia. E durrentes
etiā in hac linea demonstrant. j. ij. iij. iij.
vj. vij. j. ij. iij. v. vj. vij. ij. iij. iij. v. vij.
j. ij. iij. v. vj. vij. j. ij. iij. v. vj. Nam pri-
mus annus cicli solaris habet vnū con-
currentē. scōs duos. terci⁹ tres. qrtus q̄t-
tuor. qntus sex ppter bisextū. sextus se-
ptem. septim⁹ vniū. qz vltra septenariū
nō pcedit. s̄ reuertit ad vniū. z ita debe-
mus pcedere vsq̄ ad. xxvij. annos. tūc
reuertimur ad primū annū cicli. z pce-
dimus sicut p̄us. vñ trāscursus. xxvij.
annoz vocat̄ ciclus solaris vel cōcurrē-
tium. Et d̄r ciclus q̄si circūl⁹ p similitu-
dinē. Si aut̄ volum⁹ scire q̄tus sit an-
nus cicli solaris debemus diuidere an-
nos dñi p. xxvij. q̄tens possum⁹. z ad-
dere illi. ix. anteq̄ diuidam⁹ qz qñ xps
natus fuit tantū iam pcesserat ille cicl⁹
et q̄tus annus remāserit supra diuisio-
nem annoz totus erit ciclus. z si null⁹
remāserit tūc sumus in vltimo anno ci-
cli solaris. Vñ versus. Annis adden-
dem dñi p̄ire p octo. Vignit. cicl⁹ sic
tibi notus erit. Possum⁹ etiā scire con-
currentes cuiuslibet anni p litterā dñica-
lem illius anni sicut declarant versicu-
li subsequētes. A sex. b. qnq̄. c. quatuor
e. duo. tres. d. Primus cōcurrēs. f. litte-
ra septim⁹ est g. Hoc est dicere qz qñ
a est littera dñicelis in illo anno sūt sex
p cōcurrēte. qñ b. qnq̄. qñ c. q̄tuor. qñ
e. duo. qñ d. tres. qñ f. vnus. qñ g. septē
Inuēto aut̄ cōcurrēte debem⁹ eū iun-
gere cū regularib⁹ mēsis. cuius feriam
kalēdalē. i. introitū scire volum⁹. z q̄ta
fuerit illa summa si nō trāscendat. vij.
tota siue tali feria septimane ille mēsis
intrabit. Si vero transcendat. vij. q̄tus
fuerit residuū tota feria septimane ille
mēsis intrabit. Sicut aut̄ cōcurrentes
ita z dñicales littere variant. Nam in p-
mo anno cicli solaris est. f. littera dñica-
lis. in scōdo e. in tercio d. in quarto. c. in

quinto a. tunc em ppter bisextū ptran-
situr. b. Quod his versibus declaratur
Fert ea dñx cor amet gens fautor cum
coluit bis. Añs gen⁹ est de corde bono
gignit ferus ensis. Dicta beant aq̄. gēs
fons dat cūctis bonus autor. In his d-
sibus sunt. xxvij. dictionēs. xxvij. añs
cicli solaris fūiētes. Prima p̄mo. scōda
scōdo. z sic p ordinē sumpto initio a pri-
mo anno cicli. ita qz q̄cūqz fuerit initia-
lis littera alicui⁹ litarū dictionū. eadez
erit littera dñicalis illo anno cui fuit il-
la dictio Verbigra. Fert est p̄ma dictō
z fuit primo anno cicli solaris. z f. est p-
ma littera. ergo f. est littera dñicalis in
p̄mo anno cicli solaris. z sic de alijs Et
nota qz ille annus est bisextilis. cui def-
uit aliq̄ dictio desinēs in t. z ita primus
ann⁹ cicli sp̄ est bisextilis. cū ei defuit
dictio desinēs in t. f. fert. z ppter hoc pri-
ma littera dictionis desinētis in t. nō erit
littera dñicalis in illo anno cui fuit il-
la dictio. nisi a loco bisexti vltra. qz litte-
ra dñicalis cū bisexto simul mutat. A
kal. vero ianuarij p̄cedentis ipm bisex-
tum vsq̄ ad locū bisexti erit littera do-
minicalis illa q̄ immediate sequitur in
kal. post illā q̄ deberet esse littera domi-
nicalis. Vñ in prio anno cicli f. est litte-
ra dominicalis a loco bisexti vsq̄ ad kal
ianuarij. sequētis. A kal. vero ianuarij
p̄cedentis vsq̄ ad locū bisexti g. est litte-
ra dominicalis. et ita in alijs. Annus
autem cui fuit illa dictio sciri potest p
rationē sup̄ius dictā de ciclo solarī. Nā
ratio littere dñicalis tunc currentis ra-
tiōe simili incipit z finit Nūc aliq̄ de
indictione dicamus Est autem indictō
spacium temporis quo romanus prin-
ceps tributum gentibus indicebat.
Si autem volumus scire quora sit in-
dictio debemus addere tres annos an-
nis domini et postmodū diuidere an-
nos dñi p. xj. quorū possum⁹. z q̄tus
p iij

annus remāserit facta diuisione tota erit indictio. et si nullus supauerit. in vltimo āno indictōis sum⁹. et tunc ad p̄mā indictōis reuertimur. qz indictio nō trāscendit. xv. Vñ versus. Si tribus adiutis dñi diuiseris ānos. Per ter quinqz dat indictio certificata. De indictione plen⁹ diximus in speculo iudiciali: In tractatu de instrumentoz editōne. §. j. v. post annos. et infra vbi de ciclis agef. De era supra dictū est

De die

Scet iaz superius

I in plerisqz locis de die tactū sit in hylomin⁹ h specialit⁹ dicendū est qd duplex ē dies. s. naturalis et artificialis siue vsualis. Natural ē spaciū qd sol durat circa totam terrā ab oriente vsqz in occidentē. scz spaciū diei et noctis. qd sp̄tinet. xxiij. horas. Et dicitur dies ista a dijs quoz nomina romani qbusdā siderib⁹ sacrauerūt. Vñ quelibz dies ab aliquo deo antiquit⁹ vocata est. vt a ioue et alijs put ib septimana dictū ē Vel dies dicitur a dya qd est duo. qz continet duo tempa noctē scz et diē vsualē. Quando aut incipiat dictū est in phemio septime ptis. Artificialis est spaciū quo sol mox super nostrū emisperiū ab oru sol vsqz ad occasū. et h fm sol ascensuz et descēsum crescit piter et decrescit. Dicit aut dies. a dyan qd est claritas. Et dicit vsualis siue artificialis. qz solum h tps aptū est vsibus et artificijs eperendis. Reliqua ps diei naturalis dicitur nox a nocteo. qz nocet vsui vsui. et ideo vocata ē dies a meliori pte siue cōmemoratiōne noctis. Iuxta illud. Factūqz est vespere et mane dies vnus. Rursus ptes diei sunt tres fm Istū. s. mae meridies. et supma Mane est lux matura et plena: nec iam crepusculū. Meridies dicitur qsi medidies s. medius dies. vel qz tunc purior dies ē Supma est postrema ps diei. Sero di-

ctur a clausis seris. Noctis vero partes sunt septem. s. vespere. crepusculū. cōticiniū. intemp estū. galliciniū. marutiniū. et diluculū. Vespere dicitur a vespere occidēti stella. qd tenebras sequētes pcedit. et dicunt tenebre quasi tenētes vmbra. Crepusculū dicitur dubia lux. s. inter lucē et tenebras. Cōticiniū est qñ iam homines silēt. Intemp estū est mediū noctis tps. quādo nil agi pōt et oia silent q si i oportunū. Galliciniū dicitur propter gallos. lucis pñuncios marutiniū est inter abscessum tenebrarū et aurore aduentū. Diluculū dicitur quasi iam incipiēs pua diei lux et aurore que solem pcedit. Est em̄ aurore diei clarescētis exordiu⁹. Et nota qd dies alij sunt sideriales in quib⁹ sidera mouent. et hoies a natiuitatibus excludunt. alij p̄lares. de quibus in libro regū quib⁹ reges solent ad bella pcedere. alij intercalares quos scimus. xxiij. mensibus superesse. alij caniculares alij solsticiales. alij equinoctiales de quibus iam pmissum est. alij fasti in quib⁹ iura fant. alij nefasti eis p̄rari. alij festi id est festiui. vt sunt dies azimoz et alij p̄festi qsi p̄cul a festis. vt seriales. alij mali sūt. vñ ap̄ls. Redimētes tps qm̄ dies mali sūt. Quia i eis plus solito hoies affligunt. Et ecōtrario sunt boni. Alij egyptiaci. de quib⁹ pmissum est. Est etiā dies salutis. in quo dñs venit ad saluādū Est etiā dies iudicij i qd dñs venit ad iudicādū qd erit bonis dies leticie. mal⁹ aut calamitatz et miserie. Nomenū vñ ē m̄ nismū atqz angustū tps a motu siderum dictū. est em̄ extremitas hore in breuib⁹ interuallis cū aliqd sibi cedit atqz succedit. fm Istū. Hora grecū nomē est et in latinū sonat. est em̄ finis tps. Quot aut horas p̄tinet dies naturalis. dictū est in phemio hui⁹ ptis. Et nota qd in mēse ianuarij nox habet. xvi. horas. dies. xliij In februario nox habet. xliij. dies. decē In martio nox habet. duodecim horas

dies totidem. In aprilis non habet decem dies. xliij. In maio non habet. viij. dies. xviij. In iunio non habet. vi. horas. dies. xviij. In iulio non habet. viij. dies. xviij. In augusto non habet. x. dies. xliij. In septembri non habet. xij. dies totidem. In octobri non habet. xliij. dies. x. In nouembri non habet. xviij. dies. viij. In decembri non habet. xviij. dies. vi. Astrologus tñ curiosus potest horas aliter equare. s; pmissa cōtū p vulgaribus et simplicibus sufficere potest.

Incipit scda pars de anno lunari.

Equitur secunda

I pars de anno lunari. in q̄ agitur pmo qd sit ann⁹ lunaris. z qd dies cōtineat. Scdo de regularib⁹ lunariibus. Tercio de epacta. Quarto de embolismo. Quito de anreo nūero. Sexto de termino pascali z aliarū inobilliz festinuarū. Septimo de ciclis.

Quid sit annus lunaris.

Anus lunaris di

o citur trib⁹ modis Primo mō annus lunaris ē spaciū q̄ luna circumit totū zodiacū. qd qdē. facit i. xxviij. dieb⁹. z. lx. horis. Scdo modo dī ann⁹ lunari spaciū q̄ luna circumit solē ab vna incēsiōe vsq; ad aliā. z hoc facit in. xxiij. dieb⁹ z. xij. horis. Nam cū luna sepat a sole ad pagradū zodiacū z postea reuertit ad eūde pūctū in q̄ dimiserat soles nō inuenit illū ibi. qz sol laz tm pcessit suo motu q̄ luna laborat recurrere ad eū. siue attingere ipm duob⁹ dieb⁹ z trib⁹ horis. Tercio dī ann⁹ lunaris spaciū. xliij. lunationū in anno cōi z. xliij. in embolismali. de qbus infra dicet. Cuz ergo lunatio q̄libz cōstet ex. xxiij. dieb⁹ z. xij. horis. qz nō curat ecclia de minutis. z ex. xliij. horis pcedētis lunatiōis z ex. xliij. sequētis cōstituit vna dies naturalis q̄ sp lunatiōi pcedēt attribuit. ita q

lunatio pcedētis mēsis sp habeat. xxx. dies z sequētis. xxiij. nisi aliud sit ppter bisextū vel embolismū vel saltū lune. Dñ vsus. Luna paris mēsis nunq̄ tricesima fiet. Imp ter ceno nūq̄ nisi sine carebit. Tpe bisexti febr tricesima lūa est. Nā iulij luna tñc est vicesimanona Par mēsis dī q̄ numerādo a Ianuario p ordinē cadit in numerū parē vt febr arius aplis iuni⁹ august⁹ october. decēber. qz lunatio sp est. xxiij. diez excepto februario cui⁹ lunatio est. xxx. qñ est bisext⁹. Impar vō est q̄ in numez cadit i parē. vt Ianuari⁹. marci⁹ mai⁹ iulius septēber z nouēber. qz lunatio sp ē. xxx. diez excepto iulio. q̄ in vltimo anno cōi cū lunariis ppter saltū lune habet tātus xxiij. Ex his aut. xij. lunatiōib⁹ cōstituit trecenti qnq; ginta quatuor dies i anno lunari. Et sic ann⁹ lunaris in. xj. diebus excedit a solari. ex q̄ excessu oīs varietas etatis lune p̄surgit. ita q̄ vbicūq; fuerit luna pma in primo anno sit in scdo. xj. ppter quā varietatē duo nūerorū genera sunt inuēta. regulares vicz z epacte. de qbus breuiter videamus.

De regularibus lunariibus.

Hinc videamus

n de regularib⁹. Et q̄dez regularis lunaris est n numer⁹ inuariatibil dat⁹ mēsi ad inueniēdū lunā in kal. mēsiuz singulor. Habēt aut omi regularē ab illis qnq; dieb⁹ q̄ supsunt in anno solari supra trecentos sexaginta dies. Dñ qnq; regulares dati sūt septēbris. a q̄ annus lunariis sumit initiū Regularēs vō alior mēsiū sic formant. Iūge regulares mēsis cū dieb⁹ ei⁹. z ab illā sūma si trabe lunationē ei⁹. z residuū qd remāserit erit regularis illius mēsis. Verbi grā. Septēber habet. v. regulares z dies eius sunt. xxx. q̄ cōiuncti regularibus constituūt. xxxv. z lunatio septēbris est triginta. q̄ subtracta remanēt. v. q̄ sunt

Liber

regulares sequētis mēsis. s. octobris. et sic de alijs vsq; ad septēbres. Nā egripij suū annū incipiunt a septēbris. z sō nos annū lunārē incipiunt^a a septēbris. De regularib⁹ tradit iste vsus. Dic e. g. bis t. k. bis z post manet ordo. q̄si dicat. Dic e. bis q̄ est q̄nta in alphabeto. i. p̄mis duob⁹ mensib⁹ anni lunaris dant. v. p regularib⁹. Itē dic bis g. q̄ est. vij. in alphabeto. i. terci⁹ z q̄rt⁹ mēsis habēt. vij p regularib⁹. Itē dic bis t. q̄ est. ix. in alphabeto. i. q̄nt⁹ z septim⁹ mēsis habēt. ix. p regularib⁹. Itē dic bis k. q̄ est. x. i alphabeto. i. sext⁹ z octauus mēsis habēt. x. p regularib⁹. Et nota q̄ h̄ fit trāsitus de q̄nto ad septimū. z de sexto ad octauū. vt patet in formādo sp̄os regl̄as. q. i. ianuari⁹ z marci⁹. ix. z februari⁹ z apl̄is. x. habēt. h̄ post manet ordo id ē maius. xj. iunius. xij. iulius. xij. augustus. xij. habent.

De epacta.

Equitur de epa

fcta. Est aut epacta numer⁹ va-
riabilis dat⁹ anno ad inueniē-
dum lunā in kal. cuiuslibz mēsis. Et dī
epacta ab epī qđ est sup^{ra} z aucta qz est
sup^{er}crefcentia anni lunari⁹ a solari. 360
qz ann⁹ p^{ri}m⁹ cicli lunaris nullā habet e-
pactā. qz null⁹ ann⁹ p^{re}cessit a q. xj. acce-
pisset. Scđs vō habet. xj. p epacta qz e-
pacta dīst^{ans} ab illis dīeb⁹ qbus ann⁹ lu-
naris excedit a solari. Terc⁹ vō annus
habet. xxi. qz semp addūt. xj. si nō trā-
scēdat. xxx. Sī vō trāscēdat. xxx. abieci^t
illis. xxx. residuū erit epacta illi⁹ anni
z iō in quarto anno. qz sūma ascēdit ad
xxxi. abieci^t. xxx. tres sunt epacta illi⁹
āni. Epacte vō grece dīcūt latine adie-
ctiōes annue lunares. q p nūmexvnde
nariū vsqz ad tricenariū i se revolūt qđ
egyptiū iō adiūciunt vt lunaris emerisio
rōnī solis coequeat. Anna em iuxta cur-
sum sunz. xxi. semis dies lucere dīno-

Octavius

scilicet. et fuit in annu lunare dies trecenti
 quingenta quatuor remanent ad cursus anni
 solaris dies. xj. q̄s egyptij adijciunt abs-
 q̄ his nō inuenies lunā quora sit in q̄lt
 ber anno mēse ⁊ die. Epacte oim anno
 ruz cicli lunaris p hac tabulā denotant
 ita q̄ hoc verbū nulla rīderi pmo anno
 ⁊ singulis sequētis numeri rīdent sin-
 gulis annis cicli vsq̄ ad. xix. Nulla. xj.
 xxij. liij. xliij. xxv. vi. xviij. xxviij. ix. xx. j.
 xij. xliij. liij. xv. xxvi. viij. xv. liij. Sz b idē
 etiā oñdit p hos vsus. Annis adde mo-
 nos dñi p̄tre p vnde. Viginti lune ciclo
 ⁊ inde patz. Hoc vult dicere si volum⁹
 scire q̄tus sit ann⁹ epactalis siue cicli de-
 bemus diuidere annos dñi p. xix. q̄tēs
 possum⁹ ⁊ addere vnū q̄ qñ xps natus
 fuit tātū p̄cesserat ille ciclus. ⁊ q̄ta fue-
 rit sūma q̄ remāserit tor⁹ erit ann⁹ cicli
 epactalis. Verbigra. Hoc anno cōpu-
 tamus annos dñi mille ducētos octo-
 ginta sex q̄z mille ducēti septuaginta-
 tres sunt recte p. xix. diuisi sup̄sunt. xliij
 de p̄dicto nūero. addito ergo vno fuit .
 xliij. Vñ hoc anno est. xliij. annus cicli
 lunaris. in anno sequēti erit. xv. ⁊ sic vs-
 q̄ ad. xix. postea redit ad p̄mūz. Et hoc
 verū est s̄m illos q̄ incipiunt cōputare
 annos dñi a natiuitate xpi. vel in kal. sa-
 nuarij. nō aut s̄m eos q̄ illos imutant
 in kal. septēbris ⁊ faciūt ibi diuisiones.
 Nā tūc addēdi sunt duo anni. P̄or erit
 am ⁊ aliter inueniri epacta. vt si sūmaz
 q̄ remanet de p̄missa diuisione annorūz
 dñi p tres sūcturas pollicis nūeremus
 Si em̄ numer⁹ finit in p̄ma sūctura. de-
 bem⁹ demere vnū d̄ ipso nūero . Si i se-
 cūda debem⁹ addere. ix. si in terciā de-
 bem⁹ addere. xix. ⁊ sūma inde pueniēs
 est epacta. ⁊ b si triginta nō trāseat. Si
 vo trāsiret abiecit. xxx. residuū est epa-
 cta Vñ vsus. Demere vnū. p̄ adde. ix. p̄
 dena nonēq̄ Inuēta igit epacta dēm⁹
 eā iugere cū reglarib⁹ mēsis cui⁹ lunaz
 volum⁹ inuenire. ⁊ q̄ta fuerit sūma inde

pueniēs tota erit luna in kal. illius mē
sis. dūmodo. xxx. nō transeat. Si vero
xxx. trāssierit. abiectis. xxx. resi duuz erat
etas lūe. z si summa illa fuerit trīginta
kal. mensis. tunc luna erit. xxx. Si aut
epacta nulla fuerit. puta in pmo anno
cicli lunaris. tunc ad inueniendū lunaz
solus sufficit regular. Sed qm epacta-
rum rō qnq fallit ppter embolismū seu
saltū lune. ideo de ipso breuē videam⁹.

De embolismo.

Trca embolismū

c siue lune saltū norādū est q' em-
bolism⁹ grece interpretat latine su-
peraugmentū seu supercrecētia añi so-
laris supra lunare. qz ergo ann⁹ solaris
excedit lunare in. xi. dieb⁹. ex illo excēs-
su pstitunt. vij. lunatōes in. xix. añis ci-
cli lunaris multiplicatis illis. xi. dieb⁹.
Et dicunt lunatōes embolismales qua-
rū qlibet est. xxx. diez z attribuunt. vij.
añis embolismalib⁹. ita q' i qlibet ciclo
lunari. sūt. vij. embolismales. z. xij. cōes
Appellat aut ann⁹ embolisma. qz. xiiij.
luna pcedētis pasce vsq ad. xiiij. sequen-
tis habet. xij. lunatōes siue. xij. mēses
lunares. i. trecēto octoginta quatuor dies
z iste ann⁹ est ann⁹ scō moysi diuinitus
reuelat⁹. Cōis vero habet tm. xij. lunati-
ones. i. trecētos quinquaginta quatuor dies
quoz dispositōes pmet iste vsus. Cur
fles has lachrymas odiosum qre tyrā-
nū. In isto vsu sunt septē dictiones septē
annis embolismalib⁹ seruiētes. pma pri-
mo. scōa scōo. z sic p ordinē. ita q' quora
est prima lra alicui⁹ istaz dictionū in al-
phabero tot⁹ annus cicli epactalis erit
annus embolismalis. Verbi grā. Cur
est prima dictio z seruit primo āno em-
bolismali. z c. est prima lra illius dictio-
nis q' est tertia in alphabeto. g' terti⁹ an-
nus cicli lunaris est embolismalis. z ita
de alijs. hoc obseruato q' hec dictio has
debet scribi cū b. Et q' ann⁹ cōis. q' sepe

duo ita punctionim incedūt vt inuicē se in
pascali solēnitare seqnt. Embolisma
vero sp solus ē. Ordo aut istoz annoz
cōium z embolismalū piz in linea sub
sequēti. Cōmuns cōis embolismalis
cōis cōmuns embolismalis. cōmuns
embolismalis. cōis cōis embolismalis
cōis cōmuns embolismalis. cōmuns
embolisma. cōis. cōis embolisma. Da-
bita aut āno embolismali. possum⁹ scire
in quo mense lūatio embolismalis cō-
tingat p hunc vsum. Mobilis ibo cibū
mō liber habeto coeuū. In isto vsu sūt
vij. dictiones. vij. mensib⁹ seruiētes.
in quib⁹ ptingūt lunatōes embolisma-
les in pfatis septē annis. prima primo.
scōa scōo. z sic p ordinē. ita q' quora erit
prima lra alicui⁹ istaz dictionū i alpha-
bero toto mēse illi⁹ añi cui seruit illa di-
ctio ptingit lunatio embolismalis. Itē
quora erit pria lra scōe syllabe in alpha-
bero. tota die mēsis incipit lunatio em-
bolismalis. verbi grā. Mobilis est pria
dictio z seruit prime lunatōi q' ptingit i
tertio āno cicli lunaris. z m. est pria lra
huius dictionis. z est duodecima i alpha-
bero. g' in duodecimo mense cōtingit lu-
natio embolismalis. Item b. est prima
lra scōe syllabe. z est scōa in alphabeto.
g' in scōa die illi⁹ mensis incipit illa lu-
natio. z sic de alijs. Si aut velle plenius
illi⁹ rei veritatē inderere. recurre ad epa-
ctā. z regulares illi⁹ añi de quo vis scire
z inuenies ita esse. Nūc videam⁹ vbi
fallat epacta iuncta regularib⁹ ppter em-
bolismū seu saltū lune. Circa qd nota q'
licet in ciclo lunari sint septē anni em-
bolismales vt supius dictum est. non tñ
fallit epacta nisi in tribus. scz in. viij. xj.
z. xix. Vnde vsus. Octauo vndeno po-
stremo fallit epacta. In quo aut loco vlt
mense z in quot locis fallat epacta iun-
cta regularib⁹ his versibus denotatur.
Iustus in dens ter magis octo vitatus
Bisextus. nisi sit mars peccati vnde tri

centis. In totidem mensibus angustus vero duobus. Hoc est dicere quod in octauo anni cicli lunaris fallit epacta cum regulis in maseo tunc iusto. quod in kal. maii cum luna deberet esse vicesima octaua. fin epacta non reperit nisi. xxvij. propter embolismum. Item fallit in kal. iulij eodem anno. quod tunc luna deberet esse. xxx. fin epacta. tunc non reperit nisi. xxx. propter embolismum. ubi credendum est embolismo et non epacte. Item in undecimo anno fallit epacta. quod in kal. martij fin epacta deberet esse luna. xxx. sed propter embolismum reperitur in. xxvij. Permittitur si in illo anno fuerit bisextus: tunc corrigat ille error. quoniam propter bisextum addit una dies. Item in. xix. anno fallit epacta in duobus locis. Nam fin epacta luna deberet esse. xxx. in kal. maii. sed propter embolismum non reperit nisi. xxvij. et in eodem anno fallit in kal. augusti. quod fin epactam luna deberet ibi esse secunda sed propter saltum lune ibi tertia inuenit. quod lunatio iulij que deberet esse. xxx. in illo anno est tantum. xxx. et hoc contingit propter errorem nostri computi. et tunc annus lunaris in duodecim diebus exceditur a solaris. De saltu lune tradit ille versus Luna facit saltum quinquaginta luce suprema Retrocedit cum luna una die sicut diximus propter errorem nostri computi. ut in sequenti anno in kal. septembris luna redeat sicut debet. Nisi enim saltus lune colligeret contingeret error. ut in. xliij. ciclis diceret luna prima quod esset plenilunium. Colligit autem sic iste dies. Quilibet enim lunatio ad hoc ut lunationes sint equales haberet. xxx. dies et dimidia minus quatuor momentis et una vicia et uno arthomo. Sunt autem in ciclo ducentetrigintaquinque lunationes. erunt ergo quater tot momenta que sunt in vniuerso nonaginta quadraginta. que diuisa per quadraginta constituunt. xxij. horas et dimidia. Postea ex ducentis triginta.

quinque viciis constituunt. xix. momenta et remanent. vij. vicia. Et ex ducentis trigintaquinque arthomis constituuntur quinque vicia. que vicia cum septem prioribus faciunt vnum momentum. quod iunctum ad. xix. momenta phabita facit dimidiam horam. que iuncta cum alijs. xxij. et dimidia facit unam diem. que subtrahitur ultimo anno a lunatione iulij. et dicit saltus lune. Potest etiam facilius hoc modo colligi. Annus lunaris constat ex trecentis quinquagintaquatuor diebus minus una hora et quarta parte vnius hore. ergo in. xix. annis habentur xix. hore. et. xix. quarte horarum. et. xix. septuagesime sexte partes quarte vnius hore. que faciunt in. xix. annis quartam partem vnius hore. et ita erunt. xx. quarte horarum que faciunt. v. horas. que iuncte. xix. horis prehabitis faciunt unam diem. Est igitur saltus lune quidam dies collectus in. xix. annis ex eo superfluo quod dat lunationibus. Et dicitur saltus lune non quod luna magis saltat illa die quam alia. sed quia nos lunam computantes dies illa super quam in alijs annis lunatio iulij dicit triginta salimus siue premittimus. non computantes lunam in ultimo anno cicli decenouenalis nisi vicesimam nonam. Ideo autem subtrahitur dies illa a lunatione iulij in ultimo anno cicli decenouenalis: quia talis est ultimus in anno epactali inter menses habentes. xxx. dies in lunatione vni ultimo anno lunatio iulij non computat. xxx. sed. xxx. et ideo aureus numerus illius anni. scilicet decenouenalis. quousque crescat sequitur line interuallo minores et per consequens in alijs mensibus sequentibus usque ad Ianuariam. sicut infra dicetur. Saltus ergo lune facit duas lunationes pariter esse. xxx. dierum Ad prefatos ergo errores facilius corrigendos inuentus est aureus numerus de quo breuiter est videndum.

De aureo numero.

Aureus numerus

Ille est q̄ ponit̄ in kal. qui in quo
libet mēse indicat lunā primam
ad p̄fatos errores facili⁹ corrigēdos in-
uenitis. Et dicit̄ aure⁹ numerus p̄ simi-
litudinē. q̄ sicut aurū supat oīa metal-
la. ita iste numerus oēs alias oīones lu-
nares excellit. quē iulius cesar cū tanta
diligētia d̄ inuenisse. q̄ incipiens a quo
cūq̄ āno cicli lunari. vbicūq̄ inuenit lu-
nā p̄mā in p̄mo anno cicli posuit. .j. in
kal. in latere extrinseco iuxta litteras fe-
ricales. f. in quolibet mēse. z in sc̄do āno
vbicūq̄ inuenit primā posuit. .ij. sc̄z in q̄
libet mēse z in tertio tres. z sic de alijs.
z ideo in kal. ianuarij ternari⁹ ē nume-
rus. q̄ ibi luna inuenit̄ tertio āno p̄ma.
nec ibi debet poni ali⁹ numerus q̄ ter-
narius. q̄ in nullo āno i kalēdis ianua-
rij luna est p̄ma nisi in tertio anno ci-
cli decēnouenalis. In q̄busdā in kalen-
darijs numeri ipsi designant̄ p̄ lras al-
phabeti. Nam p vno ponit̄ ibi a. p duo
bus b. p tribus c. z sic de alijs numeris
z litteris z seriatim vsq̄ ad litterā t. que
est. xix. in ordine alphabeti. Format
aut̄ aureus numerus ab illo ternario q̄
ponit̄ in kal. ianuarij. Nam illis trib⁹ ad-
dunt̄. viij. z p̄stunt̄. xj. qui numer⁹ de-
bet poni in tertia lra ianuarij. Item il-
lis. xj. addunt̄. viij. que p̄stunt̄. xix. que
numerus debet poni cū intervallo i q̄n-
ta lra ianuarij. Itē illis. xix. addunt̄. viij
z sic sunt. xxvij. Sed q̄ aure⁹ numer⁹
nō transiit. xix. z ideo abiectis. xix. resi-
dū. f. viij. debet poni immediate post
xix. z sic p̄ totū kal. Patet ergo q̄ quan-
do maior numerus sequit̄ minorē. tūc
debet inter vtrūq̄ numerū dīmīttī vna
littera. z quādo minor sequit̄ maiorem
tunc nulla debet lra intermīttī. Vñ ver-
sus. Dat trib⁹ octo cauens super ne de-
na nouemq̄. Maior sit ternus minor:

aureus esto sc̄ds. Verūtm̄ formatio illa
fallit in oī mense cuius lunatio est. xix.
dierū. f. in februario. april. iunio augu-
sto. octobri z decembri. in quib⁹ postm̄
norē numer⁹ maior immediate locatus se-
quit̄ circa p̄ncipiū mensis. q̄ patz in B
versu. Mense breuis lune febr⁹ est ars
dat cito ganger. In isto vsu sunt sex di-
ctōes sex mētib⁹ deseruiētes quorū lu-
natio est. xix. incipēdo i medio versu
vbi dicit̄ februs. ita q̄ quecūq̄ fuerit ini-
tialis lra alicuius istarū dictiōnū sup ea
dem lra in kal. maior numer⁹ sequit̄ mi-
norē sine spacio. i. nulla lra dīmīssa i il-
lo mense cui seruit illa dictio. Verbi ḡ-
tia. Februs est p̄ma dictio z seruit p̄mo
mēsi cui lunatio est. xix. f. februario. z
f. est p̄ma lra. ḡ super primū f. mensis fe-
briarij maior numer⁹ sequit̄ minorē i-
mediate. Similit̄ sup primū e. aprilis. et
sic de alijs. sed sup primū g. decembri
maior. f. xij. sequit̄ immediate minorē. f.
ij. z sup eadem lra. q̄ est ibi duplex aure-
us numer⁹ q̄ designat geminatio hui⁹
lre g. in hac dictōe ganger. Itē fallit i iu-
lio z reliq̄ mensib⁹ vsq̄ ad ianuariū in
quibus circa finē numerus. xix. sequit̄ i
mediate ad. xj. numerū. Vñ versus. Iu-
lius z reliq̄ qui restāt dena nouēq̄. Iun-
gunt vidento sic est rar⁹ aure⁹ ordo. Itē
sciendū est q̄ q̄n. xix. immediate sequit̄. xj
tūc octau⁹ q̄ sequit̄ debet tertio loco po-
ni. Vñ vsus. Qñ p̄nuas videntis de-
na nouēq̄. Maior ternus tunc octona-
rius esto.

De termino paschali.

De termino pascha

Il tripliciter dat̄ rō. Prima per
clanes mosaycas. Sc̄da per eta-
tē lune. Tertia p tabulas mannales. de
quaz qualibet videndū est. Sed p̄mo
de clauib⁹. Et sō videndū est qd sit cla-
uis z vnde dicat̄ z vñ habeat ortus z ad
quid inuēta fuerit. Clavis ē numer⁹ va-

stabilis datis anno ad inueniendū pñ-
cipia qñq mobiliū festiuitatū. s. septua-
gesime. qdragesime. pascharis. rogatio-
nū z penthecostes. z ideo sunt qñq cla-
ues. z quodlibet pñdictorū festorū habet
xxxv. dies. in quib⁹ sp celebrat. Ad sede
aut cuiuslibet clausis numerant dies. xj
vsq ad initū ipsorū. xxxv. diez. put hec
infra patebūt. Et dñ clausis p similitudi-
nē. qz sicut p clauē hostia referant. ita
p talē numerum pñcipia dictaz festiui-
tatū nobis denotant. Habēt aut oñum
iste clauē terminorū. a. xix. āns cicli lu-
naris. z. vij. diebus septimane. Dñ pri-
ma clausis est. xxvj. Clauē aut aliorū an-
norū sic formant. addam⁹ em̄ semper
clausis pcedētis āni. xix. z summa inde p-
ueniēs erit clausis sequētis āni si nō su-
perat. xl. si vero summa illa supat. xl. ab-
iectis. xxx. residuū erat clausis sequētis
āni. Verbi grā. Clausis primi āni est
xxvj. cui si iungant. xix. erunt. xlv. unde
abiectionis. xxx. remanēt. xv. q nūmer⁹ est
clausis sequētis āni. z ita formant vsq
ad. xix. ānos p ordinem. qz non pcedit
vltra. xix. numez. sed reuertit ad pñorē
Dñ ciclus clausū aurei numeri z epac-
tae non differūt quantitate. differunt tñ
pñcipio. qz ciclus epactaz incipit a sep-
tembris. ciclus aut aurei numeri z clausū
a ianuario. Dñ si velimus scire qñ
sit annus cicli z aurei numeri z clausū
possum⁹ scire p diuisionē annoz dñi fa-
ctā supius in ti. de epacta. Inuēto quo-
tus sit ann⁹ clausū possumus scire q sit
clausis illius āni p hanc altam rōnem.
Numer⁹ em̄ ille q remanet de diuisione
ānoz dñi nūerari debet p similitates qñ-
qz digitorū inchoādo a pollice. z si nū-
rus terminat in pollice debem⁹ addere
xxv. z summa inde pueniēs erit clausis il-
lius āni. Si vero numer⁹ finit in indice
debem⁹ addere. xliij. Si i medio. xxxj.
Si in annulari. xix. Si i auriculari. vij.
Et si summa inde proueniēs excesserit. xl.

abiectionis. xxx. qd remāserit erit clausis. q
addito his vsibus pñet. Viginti qñ-
qz tredecim plus asse tricenos. Dñ vice-
na epacta viginti p clausib⁹ apta. Sedes q
dem clausū nūqz inueniunt in kalēda-
rio nisi sup hanc lraz g. Prima g. g. ta-
nuarij est clausis septuagesime. vltima g
eiusdē mēsis est clausis qdragesime. Et
scōa g. martij est clausis pascharis. Ter-
g aprilis est clausis rogationum. Vlti-
ma g. aprilis est clausis penthecostes.
Vnde versus. Vltima g. prima ianti
martisqz secunda. Aprilis terna. tibi si-
gnat z vltima clauem. Habita ergo cla-
ue anni incipe computare a sede clausis
z comple illam in diebus kalendarij. p
ordinem pcedēdo. z vbi terminabit ibi
erit termin⁹ solēnitatis. ita q in primo
die dñico ibi sequētis erit initū solēni-
tis cui⁹ est clausis. h rogationes incipiūt
in sequētis die lune. z si fuerit bissex⁹ cui-
libet clausi ē vna dies addēda. Possum⁹
etiā scire pascales terminos p eratē lune
cui⁹ rōnez sequimur iuxta pñuetudinez
iudeorū de quo talis dat regula. Accipe
lunā quēcūqz est in festo epiphaniē z p-
fice illā pcedēdo p dies kal. ordinate vs-
q ad. xl. dies. z si fuerit bissex⁹ vsq ad. xli
z in primo die dñico subsequēti erit in-
itū septuagesime. Vñd versus. Ad festo
stelle numerādo pfice lunā. Quadragi-
ta dies post septuagesima fiet. Bissex⁹
qñ fuerit sup addit vnus. Si cadat in lu-
cē dñi. tunc sume sequētē. Si cadat i fe-
riā septenā. sitqz bissex⁹. In q die dñi p
mū sumasqz scōm. Habita g septuage-
sima terminos aliaz mobiliū festiuita-
tū facile scire potes. Nā a septuagesima
vsq ad qdragesimā sunt tres integre se-
ptimane. a qdragesima vsq ad pascha
sunt. vij. integre septimane. a pascha vo
vsq ad diē lune rogationū sunt. v. septi-
mane. z vii⁹ dies. a paschate vo vsq ad
pñthecostē cōputant qñquies decē dies
Terminū qz paschalē his vsibus scire

potes. Post nonas martis. ubi sit luna noua reqre. Tertia lex dñi pxi a pascha tener. Rursus vbi cūqz p. xij. kal. aplis. luna. xliij. repit in dñica pxi a pascha celebraf. Itē qualiscūqz luna fuerit in kalēdis Ianuarij talē fac eā in festo sci benedicti sine. xij. kal. aplis. Et illā cōputes vsqz ad. xliij. z ibi erit pascha hebreo rñ. Rursus ab. viij. idus martij vsqz ad nonas aplis sunt dies. xxiij. q̄taciūqz illorū luna fuerit pma cōputet. vsqz ad. xliij. z ibi erit pascha hebreoz. Est etiā z alta rō inueniēdi pascha p etatē lune. qm qm luna currit p. j. erit pasca dñica pma p nonas aplis. qm currit p. ij. erit dñica pxi ma post. viij. kal. aprilis. qm currit p. iij. erit dñica pma post id^o aprilis. qm p. liij. erit dñica pma post. liij. nonas aprilis. qm p. v. erit dñica pma post. xj. kal. aplis. qm p. vi. erit dñica pma post liij. Idus aplis. qm p. vij. erit dñica pxi ma post. iij. kal. aprilis. quādo p. viij. erit dñica pxi ma post. xliij. kal. maij. qm per. ix. erit dominica pma post. vij. idus aprilis. qm p. x. erit dñica pxi ma post. vi. kal. aprilis. qm p. xi. erit dñica pxi ma post. xvij. kal. maij. qm p. xij. erit dñica pxi ma post pxi ois nonas aprilis. qm p. xliij. erit dñica pma post. ix. kal. aprilis. qm p. xliij. erit dominica pma post. ij. idus aprilis. qm per xv. erit dñica pma post kal. aplis. qm per xvi. erit dñica pma p. xij. kal. aplis. qm p. xvij. erit dñica pma post. v. id^o aprilis qm p. xvij. erit dñica pma p. liij. kal. aplis qm p. xix. erit dñica pma p. xv. kal. maij. Tabulas insup manuales non nulli ad inueniēdos pascales terminos pfecere. sic Dionisi^o isido^o z qdā alij. q̄s ad pñs dñm dñmittēdas ne difficultas sit nimis onerosa. Ad pñs igit sufficiāt carmia infra scripta. Esse graue nob bello karnē kaueam^o. Bellū sepe gerēs etiam puto deijcit hostē. mox aie lucz inuenies cū religiosus. In istis versib^o sūt xix. dictiones. xix. annis cicli lunari ser

uientes pma pmo. scba scō. z sic p o: dñe sumpto initio a pmo anno cicli. et quora fuerit pma lfa dictionis in ordine alphabeti q non desinat i m. tota die aplis. cōputando a mēsis principio versus finē erit terminus pasche hebreoz i. luna. xliij. z in pxi ma dñica subsequēti erit pascha nostr^o sicut in pte sexta sub tractatu de pascha plene dictuz est. Bx etiā ptz quare sub. vi. kal. aprilis scribit in kal. resurrectio dñi. Si vero dictio desinit in m. quora erit eius pxi ma lfa i alphabeto tota die martij computando a mensis fine versus principium erit terminus paschalis iudeoz z in pxi mo die dominico qui postea occurrerit descendendo versus finem erit pascha nostrū hoc cautius obseruando. quia karnem z kaueamus in prefatis versibus debēt scribi per k. z hostem debent scribi per. h. que in hoc loco pro littera reputatur. Potest etiā z aliter pascha facile inueniri. Pone enī in kalendario tuo i margine aureum numerum sequentes videlicet iuxta xij. kalen. aprilis pone. xvi. iuxta vndecim kal. pone. v. iuxta. ix. kal. xliij. iuxta. viij. kal. ij. iuxta. vj. kal. x. iuxta. liij. kal. xvij. iuxta. liij. kal. xv. iuxta. liij. nonas aprilis. liij. iuxta. ij. nonas. xij. iuxta nonas. j. iuxta. vij. idus. ix. iuxta. v. idus. xvij. iuxta. liij. idus. vj. iuxta. ij. idus. xliij. iuxta idus. liij. iuxta. xvij. kal. maij. xj. iuxta. xv kal. xix. iuxta. xliij. kal. viij. volens ergo terminū pasche inuenire adde vnuz annis domini. tunc currentibus. postea diuide ipsos quotiēs poteris per. xix. Et si diuisio pficiatur in. xix. ita q̄ nil super sit recurre ad kalendariū tuum. z i die illa iuxta quam inuenies scriptum. xix. erit pascha hebreorum. quod semper celebrant in. xliij. luna. z in sequenti dominica erit pascha nostrum. Si vero ali qd supsit vltima. xix. puta. v. vl. x. vl. xv. ois. tūc pascha hebreoz erit in die illa.

intra quā scriptū inuenies. v. vel. x. vel. xv. z. sic de alijs pmissis numeris z die bus. z in sequēti dñica erit pasca nostz qđ nō potest esse añ. xj. kal. aplis nec p^o vij. kl. maij. Verbigra. Hoc anno pputant anni dñi milleducēti octoginta sex qđ milleducēti septuagintatres sūt recte diuisi p. xlx. supiant ergo. xliij. de pmissio numero qbus addit vii^o z fiunt. xliij. vbi ergo inueneris in tuo kal. hūc nūerū. ibi erit hoc anno pasca hebreoz In sequēti dño anno erit vbi inuenies scriptū. xv. z sic vsqz ad. lx. Postea dō redit ad pmiū. z sic ppetuo fiet. Per eūdem qz modū poteris terminū septuagesime inuenire. Pone em̄ in kalēdario tuo in margine iuxta. xvj. kal. february hūc nūerū. viij. Itē in eadē linea pone xvj. Iuxta. xv. kal. februa. pone. v. iuxta xliij. kal. xliij. iuxta. xij. kal. ij. iuxta. x. kl. x iuxta. viij. kal. vij. iuxta. v. kal. xv. iuxta. liij. kal. liij. iuxta. ij. kal. xij. Itē iuxta. kl febr. v. vñ. Itē in eadē linea. xviij. Itē iuxta. liij. nonas februa. lx. iuxta nonas xvij. iuxta. viij. yd^o. Febr. vj. iuxta. vj. yd^o. xliij. iuxta. v. yd^o. liij. iuxta. liij. ydus xj. iuxta. yd^o. xlx. Diuisis g annis dñi p xlx. vt pmissus est vide qd numer^o supē sup. xlx. z vbi illū in ipso kal. inueneris. erit ibi termin^o septuagesime qd semp ē in luna. x. z in sequēti dñica septuagesimaz celebram^o. qđ nō potest esse añ. xv. kal. february. nec post. lx. kalen. marcij. sic nec qdragesima pōt esse añ. vj. ydus febr. nec post. ij. yd^o. marcij. Eodē etiā modo termin^o pēte. inueniri pōt. pone em̄ in tuo kal. in margine iuxta. vij. yd^o maij. xvj. iuxta. vj. yd^o. v. iuxta. liij. yd^o. xliij. iuxta. liij. yd^o. ij. iuxta. yd^o. x. Itē iuxta. xvij. kal. iunij. xviij. iuxta. xv. kal. vj. iuxta. xliij. kal. xv. kal. iuxta. xij. kal. liij. iuxta. x. kal. j. iuxta. vij. kal. lx. iuxta. v. kal. xvij. iuxta. liij. kal. vj. iuxta. ij. kal. xliij. Item iuxta. kal. iunij. liij. iuxta. liij. nonas. xj. iuxta nonas. xlx. iuxta. viij.

ydu. viij. Diuisis ergo annis dñi p. xlx. numerū illū qd superit sup. xlx. qre in pmissis locis kalēdarii. vbi illū inueneris. ibi erit penthe. hebreoz. qđ sp est in luna qarta. z in sequēti die dñica erit pēthecoste nostrū. qđ nō potest esse añ. vj. yd^o. maij. nec post yd^o. iunij. sicut nec rogationes esse pōt ante. vj. kal. maij. nec post. liij. kal. iunij. Potest etiā pāca aliter inueniri p hāc tabulā sequētez. v. xv. xliij. ij. xxiij. x. xxx. xviij. vij. xxvij. xv. liij. xliij. xij. j. xxi. lx. xxi. xvij. Isti numeri repñtāt qsdam dies aprilis z marcij. in qbus cōtingit pasca hebreoz cōputando dies illos a pncipio ipsoz mēsum. ita qd isti numeri a viginti infra re spondeāt aprilis. a viginti supra marco Hoc ergo vult dicere hec tabula qd a pmo anno cicli lunaris erit pasca hebreorum in quinta die intrātis aprilis. in secundo anno eiusdē cicli est in. xxv. die intrātis marcij. z sic de alijs. donec nūeri ipsius tabule cōpleant. Postea redit ad pmiū annū cicli. Qualiter aut inueniant anni cicli dictū est supra vbi agit de epacta. Quare festa saluatoris excepto festo natalis sint mobilia dictū est in. vj. pte sub festo natalis. Ultimo nota fin Istō. qd inter latinos z grecos est varietas super terminō festiuitatis pascalis. quod pronenit. quia latini a. liij. nonas marcij vsqz in. liij. nonas aprilis primi mensis lunam inquirūt. z si. xv. luna die dominica. puenerit in aliā dñicam pasca ptrahunt. vt premissum est Greci vero obseruāt primā lunam ab. viij. ydus marcij vsqz in diem nonam aprilis.

De ciclis quid sint z quot sint

Via iplerisqz bu

q ius pñs locis de ciclo mentio facta est. iō de ciclo aliqua dicam^o

Folium

CCCII

Notandū est ergo q̄ cīclus est spaciūz
 aliquoz annoz in se rediens fm aliq̄s
 numeros. z dīz quasi circulus p duplicē
 syncopā. Est em cīclus vocatus. eo q̄ in
 orbē digestus sit. z q̄si in circulū disposi-
 tum ordinē cōplectat annoz sine varie-
 tate z sine arte. Sunt aut̄ sex cīclī. Pri-
 mus solaris. incipīēs in. vj. kal. martij. i
 festo mathie. cōstās ex. xxvij. ānis cōti-
 nens pcurrētes z regulares solaresz lit-
 teras dīsticales. z ānos bisextiles z cōes
 Scd̄s est cīclus decēnouenalis. p̄stans
 ex. xix. annis. z incipit a ianuario. conti-
 nēs in se aureū numez z clauēs termi-
 noz. Tertius est cīclns lunaris incipī-
 ens sūt a ianuario. habēs. xix. ānos. In-
 cipit āt. iij. āno cīclī decēnouenāl. hūc
 inuenerūt romāi vt scirēt qua hora lu-
 na a sole accenderet. Sed qz p̄cessu tē-
 poris hec inuēitō falsificata ē. nihil opa-
 mur fm hunc cīclū. Quart⁹ est epactal
 incipīēs. v. kal. decēbils. hīs similr an-
 nos. xix. p̄inēs in se regulares lunares
 z epactasz annos cōes z embolismales
 Quint⁹ est cīclus magn⁹ cōstās ex q̄n-
 gētīs trigintaduob⁹ ānis. Vel fm alios
 q̄ngētīs triginta ānis. fm quē format
 tabula dīomīij. Sextus est cīclus indī-
 tionalis p̄stans ex. xv. annis z p̄inet in
 dīctōes. Romāi em qz difficile erat de re
 motis mūdi p̄ribus venīre singulis an-
 nis romā ad solueda tributa p̄ eos p̄ui-
 cīs indīcta. statuerūt q̄ salte singul⁹ q̄n-
 quennīs soluerent ita q̄ p̄mo quinquē-
 nio appozarent p̄ tributo ferrū p̄ fab-
 candis armīs. In scd̄o quinquēnio ar-
 gentū p̄ stipendijs mīlītribus erogādīs
 In tertio aurū p̄ simulacris fabricādīs
 z sic sp̄ post aux qd̄ in anno. xv. ferebat.
 incipiebat q̄nquennīū quo ferrū iterūz
 soluebat. z sic erat q̄si quidā circulus tē-
 poris. Quia ḡ romāi sic fieri indīxerūt
 ideo illī anni indītio nūcupatī sunt. de
 quo dictū est supra. Premissuz aut̄ spa-
 ciū. v. ānoz vocatū est lustrū. qz venien-

tibus nuncijs pūnciarū cūm tributo:
 cū cereīs z alijs preciosis sumptibus v-
 bem lustrabant.

Finalis conclusio huius libri.

Emo in hoc ope

n re diuina officia sufficient̄ existi-
 met esse exposita. ne forte opus
 extollēdo humanū. diuinū improuide
 extenuet sacm̄. In diuis nāq̄ officijs
 p̄sertim misse tot z tanta sunt inuolura
 mysteria. vt nemo nisi p̄ vncionē edo-
 ctus ea sufficiat explicare. Quis em̄ no-
 uit ordinē celi z ponet rōnes eius in ter-
 ra. Scrutator q̄ppe maiestatis opprime-
 tur a gl̄ia. Ego vō non p̄ualens lippīe-
 ribus oculis solē in rota p̄spicere. tantū
 mysterij maiestatem q̄si p̄ speculū in enig-
 mate mibi visus sum inueni. nec pene-
 trās ad interiora cenaculī. sed p̄ foribus
 assidēs in vestibulo egī diligenter vt po-
 tui. nō sufficienter vt volui. cū in huma-
 nis inuentionibus nil sit ex oī parte p̄fe-
 ctū. nempe p̄pter innumeras atq̄ ineni-
 tabiles negociōz apostolice sedis inīu-
 ctas necessitudines. quotidie more flu-
 ctum emergētes. que studētis z ad su-
 periora tendētis obtundūt animū qua-
 si p̄plexus atq̄ var s z inenitabilibus
 irrentus nexibus vacare ad plenū neq̄
 ui vt vellem. quātm̄mo vix valei medi-
 tata dictare. nedum cōcipere meditāda
 Nam cuiusq̄ animus ad plura diuīsus
 fit. p̄fectio ad singula minor. Quocir-
 ca non solum benignū sedulo imploro
 lectorem. verum etiā liberum desidero
 correctorē. Enīmuero negare nequeo.
 quin plura inserta sint in hoc opusculo
 que possunt iusto iudicio nulla temerī-
 tate culpari. Verum si quid forte lau-
 de dignū reperiet in eo diuine gratie pe-
 nitus ascribatur. Nam omne datum op-
 ritum. z omne donum perfectum de-
 sursum est descendens a patre luminū.
 Si quid vero indignum insufficientie

Liber Octauus

deputetur humane. Nam corpus quod
corrumpit agrauat animas. et depulsi
terrena inhabitatio sensum multa cogi-
tant. At siquidē pprie aut cor fortas-
sis quorū dicta plerūq; potius recitādo q̃
approbādo h̃ introducta noscunt. Nec
em̃ tam ex diuersis aliorum libellis et cō-
mentarijs more mellificantis apīs q̃ ex
his que mihi diuina gratia propinauit
fructuose collegi. et hanc doctrinā inter
no fluentē nectare. velut fauū mellis in
diuinis officijs speculari volentibus di-
uino suffultus p̃sidio ppinaui. hāc solū
apud homines ex ingenti p̃presso labo-
re mercedem expectās. vt apud miseri-
cordissimū iudicem p̃ peccatis meis de-
uotas orationes effundant.

Rationale diuinorum officiorum im-
pensis Antonij kobergers Nurnberge
impressum. Anno salutis millesimoq̃-
dringentesimo nonagesimoquarto. p̃ri
die kal. octobris finit feliciter.

Dominica vicesima fol. xci
 Dominica vicesima prima fol. xcj
 Dominica vicesima secunda fol. xcij
 Dominica vicesima tertia f. xciii
 Dedicationis ecclesie folio. xix
 Purificationis marie folio. xx
 Annunciationis marie fol. xx
 Assumptiois marie folio. xxj
 Per octauā assumptiois ma. xxii
 In tricesimo brē ma. vir. xxii
 Natiuitatis marie fol. xxii
 Conceptionis marie fol. xxiii
 Gloria in excelsis deo fol. xxv
 Gloria in excelsis deo de beata
 virgine fol. lviii
 Simbolum nicenum fol. xxv
 Canon minor folio. xxv
 Canon maior folio. xxvi

Propriū sanctorum

Anne matris marie. fol. xxiiii
 Officium d̄ tota genealogia be
 atissime anne folio. xxiiii
 Inuentiois sancte crucis f. xxxii
 Alexandri Collecta fol. xxxii
 Johannis baptiste fo. xxxiii
 Petri et pauli apostolor. f. xxxiii
 Adalrici episcopi fol. xxxiiii
 Marie magdalene fol. xxxv
 Alfre martyris folio. xxxvi
 Omniū sanctorum fol. xxxvii

Cōmune sanctorum

In vigilia vni⁹ apostoli siue plu
 rimum folio. xxxviii
 In die vnius apli officiu. xxxix
 In die plurimorum apostolorū
 oratio ibidem.
 De quatuor euāgelistis sequētia. f. xl

De pluribus martyribus f. xlii
 De vno martyre folio. xlvii
 De confessoribus folio. xlix
 De virginibus folio. liii
 De virgine et martyre fol. liii
 De virgine non martyre ibidē.
 De pluribus virginibus ibidē
Misse cōmunes tm̄ serias. f. lvi
 Seria sc̄da de sapientia ibidem
 Seria tertia de spū sancto ibidē
 Seria quarta de angelis fo. lvii
 Seria q̄nta de caritate fo. lvii
 Seria sexta de sancta cruce. f. lvii
 Sabbato de beata virgine post
 octauas p̄thecostes vsq; ad ad
 uentum domini folio. lviii
 De beata virgine ab aduentu vs
 q; ad natiuitatē dñi folio. lix
 De beata v̄gine a natiuitate dñi
 vsq; ad purificationē folio. lix
 De beata virgine infra pascha et
 ascensionem domini folio. lix
 De beata virgine in ascensioe. lx

De omnibus sanctis

De omnibus sanctis Oratio do
 minicis diebus p̄ totū annū .lx
 Seria secunda de omnibus san
 ctis oratio. folio. lxxj
 Seria tertia et q̄nta de omnibus
 sanctis folio. lxxj.
 Sabbato de omnibus sanctis
 Oratio folio. lxxj.

Quatuor temporum

Seria quarta sexta ⁊ sabbato qua
 tuor temporū p̄ omni gradu ec
 clesie Oratio folio. lxxj.

Speciales misse

Missa contra pestilentia fol. lxxj.
 Missa pro iter agentibus. f. lxxij
 Missa de passiōe dñi fol. lxxij.

Collecte speciales